Infantia ad quartum sub Luna, pueritia ad quartumde-
cimum sub Mercurio, Adolescentia ad vigesimumse-
cundum sub Venere, iuventus ad quadragesimumprimum sub
Sole, Virilitas ad quinquagesimumsextum sub
Senectus ad sexagesimumoctavum sub Marte,
Decrepita ad nonagesimumsextum sub Iove, Decre-
sub Saturno.

Doppio
68.9. C. [illegible] (le date [illegible]
delle [illegible] [illegible] [illegible]
e [illegible])

[illegible] nelle schede come [illegible]

8,5,5,C,9

M=9=31

Catena aurea angelici Tho
me aq̃natis in euãgeliũ Luce ex rece
ptiſſimis eccſie doctoribꝰ miro ar
tificio ↄcinata iuſſu ſummi põ
tificis vrbani q̃rti opꝰ plane
nr̃a laude ſupiꝰ opꝰ iuſſio
ne dignũ nuper cãpe
ſtri examine poli-
tum ac duplici
regeſto illu-
ſtratũ.

+

¶ Ad lectorem.

¶ Quiſquis huc ocellos id operis cōuertis inſpecturus candide lector noris te haud aliter acturuꝫ ꝙ ſi famoſiſſimi olim tēpli ſancta ſanctorū ingredi mediteris vbi Ieſum ſalutis humane antiſtitē de lege diſputātē exaudias. Ecce eñ his tabellis illa tibi exhibet hyſtoria vt rurſuꝫ Ieſum eūdē ter ſcēm inter doctores reſidentem ⁊ videas ⁊ audias duplici ſorte beatus futurus.

¶ Cathalogus doctorū in hoc opere citatorum.

Dyoniſius.
Origenes.
Ciprianus.
Athanaſius.
Chryſoſtomus.
G. Nazianzenus.
G. Nicenus.
Baſilius.
Hylarius.
Hieronymus.
Ambroſius.
Auguſtinus.
Cyrillus.
Didimus.
Epiphanius.
Theophilus.
Seuerianus.
Gregorius.
Leo papa.
Grecus. N.
Thytus. N.
Maximus.
Iſidorus.
Remigius.
Rabanus.
Alchuinus.
Beda. P.

¶ Ex horum ore nectareo velut limpidiſſimo fonte clarum diuine ſapientie flumen per verbum incarnatum reuelate: perpetuo meatu diſcurrit omnium ſecum trahens celeſtium mercium theſaurum vt necubi iotha deſit aut ſillaba: quin remotis doctorum vocabulis Thomā ſolum credas differentem.

Tabula alphabetica.

¶ Repertoriũ alphabeticũ ſententiarum illuſtriũ quas exhibet cõmẽtarius hic ante'diui Thome aquinatis ex doctorib' inſignibus mire concinnatus ſuper euangelio diuino edito per beatũ Lucã euangeliſtã ⁊ curie ſacro ſancte ſcribam doctiſſimum.

A

Angeli diligunt homines. 16.
Angelorũ miſſio qualiter fiat. 5.
Angelorũ apparitiones narrãtur. 3.
Allegoria marcij menſis. 5.
Angelici curie ſedulitas oſtẽdit. 16.
Allegoria de preconio ioannis. 12.
Allegoria anne vidue. 22.
Anagogia de paſtoribus. 17.
Apertio celorũ in baptiſmo. 31.
Arma nequitie ſpiritalis. 35.
Abuſio ſacerdotij taxatur. 25.
Annus acceptabilis dñi. 37.
Apoſtoli ducũt vtres veteres. 47.
Allegoria duarum nauium. 41.
Arrius hereticus exploditur. 41.
Apoſtoli ſatores ſunt fidei. 40.
Anagogia de maria pulchra. 52.
Agni dei myſteriũ notatur. 59.
Angeli quomodo ſancti dicuntur. 87.
Anagogia de panibus quinq;. 94.
Amicitia chriſti oſtẽditur. 95.
Allegoria demoniaci notatur. 99.
Animarũ deſponſatio qualis. 111.
Anima quomodo comedit. 108.
Anime affectiones que ſint. 114.
Aduentus dñi duplex. 117.
Agni paſchalis ratio. 133.
Anime cõparantur aquilis. 145.

B

Bonitatis affectate conditio. 2.
Beneficia dei redundantia. 3.
Beneficiorũ dei ingratitudo. 3.
Bene oĩa facit deus quomodo. 45.
Bethleem laus eximia. 16.
Benedictio ſymeonis exponitur. 20.
Benedictio anne vidue qualis. 20.
Bina ieſu oblatio notatur. 19.
Baptiſmi chriſti ratio datur. 20.
Baptizandi quales eſſe debeant. 27.
Baptiſmi chriſti circunſtantie. 32.
Baptizandi mox pueri. 32.
Beati qui ſunt iudicandi. 57.
Beati mites quare dicantur. 57.
Beati miſericordes quare. 57.
Beati pacifici predicantur. 57.
Beati mundo corde notantur. 58.
Beati patientes quomodo. 58.
Beati pauperes qui ſint. 57.
Beatitudo vere vbi ſit. 58.
Beatitudinis plenitudo. 58.
Beati ſerui qui dicantur. 111.
Beatitudo quibus promittitur. 111.
Bige due que dicantur. 147.
Bonitas perfecta ⁊ pura. 149.
Bethanie ſignificatio. 193.

C

Celibatus marie cõmendatur. 7.
Conceptus ieſu relatio. 7.
Cõparatio marie ⁊ zacharie. 7.
Creſcentia pueri ieſu. 14.
Cornu ſalutis quale ſit. 13.
Circunciſionis myſterium. 12.
Conceptus ieſus poſt ſponſalia. 15.
Conceptus ieſu myſticus. 10.
Confeſſio chriſti naſcentis. 22.
Coitus vipere exponit. 27.
Chriſtus quomodo vnctus. 37.
Cult' diaboli ante chriſtũ. 56.
Confeſſio demonũ de ieſu. 41.
Credulitas gentiũ in xp̃m. 42.
Corporis ⁊ aie cõparatio. 45.
Corpus xp̃i templũ eſt. 43.
Cenſus ieſu quis dicẽd'. 45.
Cauſe amoris ſunt varie. 53.
Centurio romanus fuit. 56.
Corporis chriſti ſanctitas. 57.
Copia laudũ ioannis. 60.
Cõpaſſio debet nature. 62.
Chriſtus magiſter moralis. 66.
Conſonantia teſtamentorum. 78.
Chriſti virtus miranda. 81.
Corone quibus parantur. 104.
Clauis ſcientie qualis. 103.
Conſpiratio dãnabilis. 116.
Cena myſtice exponitur. 124.

D

Diffidentia zacharie vnde. 4.
Differentia ſacerdotij notatur. 5.
Diſcretio ſpirituũ quomõ datur. 3.
Deus parat voluntatem hoĩs. 2.
Deſcriptionis orbis ratio dat. 15.
Dei liberalitas laudat. 13.
Dei viſitatio declaratur. 13.

Tabula alphabetica.

Dictamen legis naturalis. 32
Differẽtia christi et prophetarũ. 25.
Dies mystici gratie. 38.
Diaboli ſuggeſtio qualis. 36.
Differentia legis et gratie. 46
Dauid chriſtũ figurat: 48.
Dux cecus quis ſit. 54.
Due vie virtutis. 53.
Diuitiarũ tropologia. 65.
Documentũ morale. 82
Dñs ieſus hoſpes. 92.
Dilectio dei qualis ſit. 90.
Digitus dei quis ſit. 98.
Demoniũ quomodo mutum. 97.
Deus mũdat cor hois. 102.
Diuitie aliene que ſint. 135.
Dotes corporum. 194.

E

Euangelici apocriphi notantur. 1.
Euangelij luce auctoritas. 1.
Euangelij luce neceſſitas. 1.
Expoſitio quedã ſingularis. 8.
Eſuries humane nature. 11.
Exultatio ioãnis in vtero. 19
Exemplũ ieſu proponitur. 23.
Exultatio chriſti naſcentis. 18.
Error cõmunis notatur. 54.
Exitus ieſu qualis ſit. 64.
Exemplariũ varietas. 68.
Erubeſcere chriſtũ quis dicitur. 77.
Euangeliũ marcionis taxat. 88.
Euangelij meſſis que ſit. 84.
Eccleſia ſtabulo cõparatur. 92.
Elemoſyne laus et virtus. 102.
Elemoſyna qualis eſſe debeat. 102.
Elemoſyna delet peccata. 102.
Exactores generis humani. 115.
Eccleſia cõparatur vidue. 151.
Eccleſie vnicus filius quis. 151.
Exterminiũ iudeorum finale. 166.
Ebrietatis deteſtatio. 169.
Ebrietatis nocumenta que. 169.
Electio iuſtorũ a deo. 17.
Electio dei preuenit merita. 28.
Emendatio vite ſuadetur. 47.
Emaus dicta nicopolis. 190.
Euidens ſignũ reſurgẽtis xpi. 193.

F

Figura luce euangeliſte. 1.
Finis ſcientiarũ qualis ſit. 1.
Filius dei brachium dicitur. 2.
Fructus marie laus magna. 9.
Filij nomen exponitur. 31.
Filij abrae vnde dicti. 28.
Fructus penitentie qualis. 27.
Figuratur chriſtus per dauid. 48.
Figura ceci ducis notat. 54.
Filij ſapiẽtie qui dicantur. 61.
Filij regni quomodo intelligẽdi. 61.
Filiorum amor notatur. 80.
Figurã hoſpitis hꝫ ieſus. 92.
Forma honeſte vite que. 40.
Fructus penitentie qui ſint. 14.
Fructus charitatis notantur. 30.
Figulo deus cõparatur. 3.
Facit mutũ hominem demoniũ. 97.
Fragilia ſunt corpora noſtra. 101.
Florũ mirꝰ ornatus. 109.
Fides duplex expoſcitur. 105.
Fidei cõmẽdatio ponitur. 118.
Filia abrae que vocatur. 118.
Forma cõfeſſionis notatur. 130.
Filij prodigi hyſtoria. 130.
Fit quis dñs diuitiarum. 135.
Frequentia angelorum. 137
Figuratur lucas vitulo. 195.

G

Gratia marie qualis fuit. 5.
Gratie plenitudo qualis ſit. 5.
Gladius ſymeonis. 21.
Gratia plenꝰ chriſtus fuit. 20.
Gratia chriſtus quomodo ꝑfecit. 20.
Genealogie chriſti concordia. 33.
Genealogie chriſti allegoria. 33.
Genealogie chriſti tropologia. 34.
Gratie dies myſtici qui ſint. 38.
Gentiũ credulitas ad chriſtum. 42.
Gradus duo ſciorũ qui. 64.
Gradus peccatorũ notãtur. 72.
Geraze allegoria ponitur. 69.
Genitus chriſtus ex patre. 88.
Gratia effectrix miraculorum. 81.
Gratie gratis date que. 89.
Gratia chriſti copioſa. 94.
Gratia aduentus chriſti. 98.
Genus humanũ ficulnea. 117.
Galileorũ conditio qualis. 116.
Gradus penarũ diſtinguuntur. 113.
Genera hominum tria. 124.
Grecis gradus mẽſura eſt. 133.
Gloria generis vana eſt. 142.
Gazophilaciũ locus qualis. 164.
Gladij duo myſtice. 176.
Gladius aplis ꝑmiſſus. 176.

Gloria eterna iuſtorũ. 29

H

Hyſtoria ſancti luce breuis. 1
Herodes alienigena fuit. 2
Hebionis hereſis praua. 18
Hereſis manicheorũ. 18
Honor ioſeph nutritij. 24
Helias terreſtris angel⁹. 38
Homo quare redẽptus. 170
Hũana natura a v̉bo aſſũpta. 3
Hũana natura exaltata mire. 170
Hoſpitalitas abrae notat. 52
Honoris deſpect⁹ ſuadet. 52
Homo nature ẽ fragilis. 69
Hereſeos deteſtatio. 83
Hypocriſis redargutio. 78
Hydropico cõpat auarus. 92
Heredes q̃uo dicũtur hebrei. 103
Hebree gẽtis malicia. 103
Hois dignitas magna. 108
Horrea dei que dicunt. 108
Homo terra vocat. 113
Holum gr̃a tria ſũt. 124
Hũana īfirmitas expõit. 131
Hedo xp̃s cõpat. 132
Hereſes due iudeorũ. 162
Hũilitas vera q̃ ſit. 174

I

Ioãnes in ſpũ ⁊ v̉tute helie. 4
Ieſu nois pulchrũ myſteriũ. 7
Ioãnis interp̃tatio ponit. 4
Ioãnis p̃uentio in vtero. 9
Iuſiurãdũ dei ad p̃res. 13
Iſrael ſpiritalis q̃s ſit. 11
Ioãnis de xp̃o p̃coniũ. 14
Ieſus dei fili⁹ pbat. 21
Ieſus legis obſeruator fuit. 20
Ioãnis magna ſcitas. 30
Ioãnes cognitor occultorũ. 29
Iudicij ſignificatio oſtẽdit. 30
Ieſus q̃uo plen⁹ ſpũ ſãcto. 34
Ieſus nazaren⁹ q̄re dict⁹. 40
Ieiuniũ duplex exponit. 47
Ieſu dulce cõtuberniũ. 41
Ieſus dñs ſabbati. 48
Iuſtificatio dei q̃lis. 60
Ioãnes finis pphãrũ. 60
Ieſus demõib⁹ agnitus. 68
Inſtructio ieſu doctoris. 96
Ieſu nomẽ glorioſu. 94
Intẽtiõis bone v̉tus. 101
Infirmitas duplex. 107
Ieſus filius hois. 106
Iſraelitarũ error. 120
Increpatio ꝯ diuites. 136

L

Luce euãgeliſte puritas. 1
Luce euãgeliſte peritia. 1
Luce euãgeliſte hyſtoria. 1
Laus humilitatis magna. 9
Liberalitas dei maxima. 15
Laus nois ieſu. 19
Lux mũdi xp̃s eſt. 21
Laus viduitatis ſancte. 22.
Linee xp̃i ꝯcordia. 32
Legis ⁊ euãgelij diſtictio. 27
Libri plicati myſteriũ. 38
Legis ⁊ gr̃e dr̃ia. 46
Laus v̉tutis abſtinẽtie. 51
Lud⁹ puerorũ hebreoꝝ. 60
Laus ioãnis baptiſte magna. 59
Lupis compant heretici. 85
Liber vite qualis credit. 88
Libri ꝯſulẽdi in dubijs. 95
Licita cõtẽplatio ſyderꝝ. 115.
Lex agro cõparat. 132
Legis ⁊ pphetie tp̃s. 135
Loc⁹ iudicij vbi erit. 145
Licitũ eſt fingere. 191
Latro iudex effect⁹. 185
Latronis tres virtutes 185
Libertas corpis glĩoſi. 190
Laudat virtus patiẽtie. 166

M

Maria aſſueta viſiõi angelice. 6
Maria q̃uo plena gr̃a. 6
Maria q̄re fuit deſpõſata. 6
Marie nois interp̃tatio 6
Mos virgine⁹ deſcribit. 12
Myſteriũ ioãnis baptiſte. 2
Marie laus eximia. 9
Manicheorum error diſcutit. 19
Maria miniſtri ſacri. 24
Marie ſapia oñdit. 25.
Militia bona q̃ dicẽda. 29
Mos veterũ recitat. 29
Miracula xp̃i q̃lia. 57
Mũdus domi⁹ diaboli. 55
Mos luce euãgeliſte. 57
Myſtica officia xp̃i. 63
Magdalena binomia. 64
Magdalene hũilitas. 61
Miraculorum virtus vnde. 73
Maieſtas dei magna. 107.

Tabula alphabetica

Modi abnegationis. 105.
Mundus dicitur piſtrinū. 145.
Mens ꝑuerſa que ſit. 158.
Mos romanorū antiquus. 181.
Mos ꝓuinciarū antiquus. 180.

N

Nobilitas ſancti ioannis. 2.
Nominis ieſu myſteriū. 7.
Natiuitatis ioannis modus. 5.
Natiuitatis chriſti modus. 16.
Naſcens chriſtus deſcribit̃. 15.
Natiuitatis chriſti circūſtātie. 15.
Nominis ieſu laus. 19.
Nominū myſteria. 33.
Noe typus chriſti fuit. 33.
Noſtri aduerſarij mos. 48.
Nominis ieſu iniuria fit. 51.
Nūmus quō eſt auarorū. 53.
Notatur myſteriū curatiōis. 70.
Negligentia verbi dei. 65.
Notanda īnia ponit̃. 76.
Nubes lucida deſcribitur. 79.
Natura duplex in chriſto. 88.
Natiuitas xpi ex patre. 88.
Nullus ſine peccato. 94.
Nature debet̃ cōpaſſio. 62.
Noſtrum cor deꝰ mundat. 102.
Notat̃ merces miſtri boni. 112.
Nocti mūdus cōparat̃. 111.
Noſtri aduerſarij multi. 115.
Noxia fabula hereticorū. 150.
Numeri denarij ꝑfectio. 154.
Nature exēplū datur. 169.
Noui phariſei qui ſint. 163.
Nature prouidentia. 169.

O

Obumbratio diuina q̃ ſit. 8.
Oriens deus quō dicit̃. 14.
Obſeruator legis fuit ieſus 20.
Oblatio ieſu duplex. 19.
Origo ieſu ex patre. 31.
Oracula diuinitatis. 50.
Oraculorum notio. 50.
Obedientia eſt ſumma v̄tutū 55.
Obedientie xpi exemplū. 55.
Opinio greci de magdalena. 62.
Operū diuinorū ſplendor. 57.
Opinio turbe de chriſto. 76.
Oratio xpi qualis 78.
Orationis exēplū et modus. 78.
Officiū predicationis. 185.
Oratio dn̄ica exponit̃. 195.
Origenes ⁊ theognoſtus ātiq̃. 106.
Opus ſabbati quid ſit. 118.
Obedientia triplex. 130.
Obſequia rerū mundi. 142.
Obſidio ſpiritalis qualis. 158.
Oratio ieſu chriſti. 184.

P

Proemij epilogus ponit̃. 2.
Premia nuptiarū partus. 5.
Piſſimū myſteriū exponit̃ 14.
Primogenitus dicit̃ xps. 16.
Paupertas xpi excellens. 19.
Profectus pueri ieſu. 23.
Paternitas ioſeph qualis. 21.
Premia bonorū ⁊ malorū. 30.
Paſſio ieſu voluntaria. 39.
Paſſio ieſu amariſſima. 39.
Paſſio ieſu redēptoria. 38.
Principū vindicatio. 52.
Procurator quare iudas. 41.
Penitētie tropologia. 58.
Peccantiū gradꝰ notantur. 72.
Punitio diuina exponitur. 69.
Panū quinq̧ allegoria. 85.
Prauorū vitanda cōſortia. 74.
Pax mater oīum bonorū. 75.
Profectus euangelij. 86.
Pietas in deū prefertur. 83.
Pauperes chriſti qui ſunt. 81.

R

Reſurrectio eſt multis chriſtus. 21.
Ruina eſt multis chriſtus. 12.
Remiſſio peccatorū vnde. 26.
Remiſſio peccatorū ꝑ gratiā. 26.
Ratio genealogie chriſti. 33.
Reprehēſio prauorū iudeorū. 44.
Regni dei annunciatio. 63.
Remiſſus demoniacus a xpo. 70.
Ratio primi mandati. 89.
Ratio quinq̧ ſenſuum. 75.
Regnū chriſti ſtabile. 98.
Reprehenſio phariſeorū. 104.
Ratio preconij mulieris. 100.
Ratio diuinitatis xpi. 106.
Regnum celorū qbꝰ datur. 119.
Reſurrectio iuſtorū qualis. 123.
Rex diuitiarū quis ſit. 135.
Ratio fletus chriſti. 157.
Reſurrectionis aſſertio. 163.

S

Sacramentū in actis Joan. 4.
Sitere ſignificatio exponit̃. 4.

Seſſio ſpiritalis ⁊ myſtica. 24.
Sanctitas ioan. baptiſte. 30.
Simon filius Caiphe. 25.
Significatio ſabbati. 39.
Sabbatum duplex quod. 47.
Synagoga iudeorum qualis. 46.
Secretū verborū xp̄i. 59.
Septē reſurrectiones. 58.
Splēdor diuinoꝝ operū. 57.
Sententia q̄dā aurea. 66.
Sacrū ſecretū exponitur. 67.
Secreta fidei qūo reuelanda. 66.
Splendor dei inuiſibilis. 78.
Senſus quinq; exteriores. 75.
Semiuiuus quis dicit̄. 91.
Sapientia xp̄i qualis. 103.
Superſtitio damnat̄. 102.
Species falſa que dicit̄. 103.
Signa de celo que ſunt. 97.
Sententia q̄dā terribilis. 108.
Signū diuine pietatis. 110.
Sollicitudo tollenda eſt. 110.
Scriptura ſacra cibus eſt. 120.
Stola prima que ſit. 131.

T

Tempus gratie a ioāne. 9.
Tempus xp̄i naſcentis. 15.
Tria p̄cipua precepta. 24.
Tridui chriſti myſteriū. 23.
Tactus xp̄i virtualis. 40.
Tentationis ieſu ratio. 34.
Trinitatis apparitio. 37.
Tēpus eccleſie in petro. 43.
Tria tela diaboli 55.
Tēplū dicit̄ corp⁹ xp̄i. 43.
Theſaurus cordis quis. 55.
Trabs in oculo que ſit. 54.
Triſtitia ſecundū deū. 51.
Tres partes iuſticie. 53.
Turbe ſequētis exēplū. 50.
Tēperantia chriſti. 61.
Tactus domini myſticus. 70.
Tempeſtas duplex. 68.
Trinitatis myſteriū. 78.
Transfigurationis p̄dictio. 77.
Trinitatis apparitio. 79.
Tres virtutes theologice. 97.
Temeritas arguitur. 93.

U

Uices zacharie quales. 3.
Uirginitatis inſigne. 6.
Uiſitationis marie ratio. 9.
Umbra mortis que ſit. 14.
Uiduitatis laus. 22.
Uiarū dn̄i varietas. 26.
Uirtus verborū ioānis. 28.
Uox diaboli qualis. 36.
Uox hominū duplex. 43.
Uerbi chriſti imperium. 46.
Uarie cauſe amoris. 53.
Uirtutum cōnexio. 51.
Uirtus patientie ſuadet̄. 82.
Uidet ieſus cogitationes. 81.
Uiſio myſtica exponit̄. 89.
Uis iuramenti in verbis. 96.
Uigilie myſtice notantur. 112.
Uerba theognoſti theologi. 106
Uia celorū ardua. 135.
Uindicta die iuſticie. 137.
Uiſcus diuitiarū. 149.
Uana gloria taxatur. 164.
Uirtus ſanguinis chriſti. 175.

¶ Finis tabule materiarum.

¶ Incipit tabula ca. euā. Luce.

Dominica prima de aduentu erunt ſigna in ſole et luna. 21.
Dn̄ica quarta. Anno quintodecimo imperij. 3.
Dominica poſt natiuitatem domini. Erat ioſeph et maria. 2.
In octaua natiuitatis domini poſtq̄ cōſummati ſunt dies. 2.
Dominica prima poſt epiphaniaȝ. Cū factus eſſet ieſus annorū. 2.
In ſexageſima. Cū turba multa. 8.
In quinquageſima. Aſſumpſit ieſus duodecim. 18.
Feria quinta poſt dominicā ſecundā in. xl. Dixit ieſus diſcipulis ſuis parabolam hanc. 16.
Sabbato poſt eandem. Dixit ieſus diſcipulis ſuis: homo quidā. 15.
Dn̄ica tertia in quadrageſima. Erat ieſus eijciens demonium. 11.
Feria ſecunda poſt eādem. Dixerūt phariſei ad ieſum: quāta au. 4.
Feria quinta poſt eandem. Surges ieſus de ſynagoga. 4.
Feria quinta poſt dominicā quartā in. xl. Ibat ieſus in ciuitatem que vocat̄ naym. 7.
Feria quinta poſt dn̄icam in paſſiōe.

Tabula ca. euan. Luce:

Rogabat ieſum q̄dā phariſe⁹. 7.
Feria quarta poſt dn̄icam in ramis
palmarū. Appropinquabat dies fe
ſtus. 22.
Feria ſecunda poſt dominicam re=
ſurrectionis. Duo ex diſcipulis ieſu
ibant. 24.
Dominica prima poſt pēthe. Eſtote
miſericordes. 6.
Dominica ſecūda. Homo quidā fecit
cenam. 14.
Dominica tertia. Erant appropin=
quantes 15.
Dn̄ica q̄rta. Cū turbe irruerēt. 5.
Dominica octaua. Homo quidā erat
diues. 16.
Dominica nona. Cum appropinqua
ret ieſus. 19.
Dominica decima. Dicebat ieſus ad
quoſdam. 17.
Dn̄ica duodecima. Beati oculi qui vi
dent. 9.
Dominica tertiadecima. Dū iret ie
ſus hieroſolymam. 17.
Dominica quīta decima. Ibat ieſus
in ciuitatem. 7.
Dominica ſextadecima. Cum intraſ
ſet ieſus. 14.
In dedicationibus. Egreſſus ieſus
perambu. 19.
In feſto ſancti Silueſtri pape. Sint
lumbi veſtri precincti et lucerne
arden. 12.
In feſto purificationis beate marie
v̄ginis. Poſtq̄ ipleti ſunt dies. 2.
In feſto annūciationis ſancte marie
Miſſus eſt angelus gabriel. 1.
In feſto ſancti marci euāgeliſte. De
ſignauit dn̄s ieſus ⁊ alios. 19.
In feſto natiuitatis ſancti ioannis
baptiſte. Helizabet impletū eſt tem
pus pariendi. 1.
In feſto ſancte Marie magdalene.
Rogabat ieſum quidam. 7.
In feſto aſſumptionis ſancte Ma=
rie. Intrauit ieſus i quoddā caſtel=
lum. 10.
In vigilia ſancti ioannis baptiſte.
Fuit in diebus herodis. 1.
In feſto ſancti apolinaris epiſcopi
et martyris. Facta eſt autē contētio
inter diſcipulos. 22.
In vigilia aſſumptionis beate Ma=
rie v̄ginis. Loquēte ieſu ad turbas
extollens vocem. 11.
In vigilia ſancti Matthei apoſtoli ⁊
euangeliſte. Uidit ieſus publicanū
nomine leui. 5.
In vigilia plurimorū apoſtolorum.
Deſignauit dn̄s ⁊ alios. 10.
In natali vnius martyris. Siquis ve
nit ad me ⁊ nō odit. 14.
In natali plurimorū martyrū. Deſcē
dens ieſus de monte. 6.
Attēdite a fermēto phariſeorum. 12.
Dicebat ieſus turbis iudeorū: ve vo=
bis qui edi. 11.
Cū audieritis prelia ⁊ ſeditiones:
noli. 21.
Qui vos audit me audit. 10.
In feſto cōfeſſorū pōtificū. Sint lūbi
veſtri p̄cincti: ⁊ lucerne ar. 12.
Nemo accendit lucernā. 11.
Nolite timere puſillus grex. 12.
Homo quidam nobis abijt in regio=
nem. 19.
Feria quinta in quattuor tēporibus
aduentus. Exurgens Maria abijt
in montana. 2.
In natiuitate dn̄i ad primā miſſam.
Erijt edictum a ceſare auguſto vt
deſcri. 2.
In nocte natiuitatis dn̄i in ſecunda
miſſa. Paſtores loquebantur adin=
uicem. 2.
Feria tertia poſt reſurrectionē dn̄i.
Stetit ieſus in medio diſcipulorum
ſuorum. 24.
Feria quinta poſt feſtum pentheco.
Conuocatis ieſus. xij. apoſtolis: de
dit illis. 9.
Feria quinta poſt penthe. Factū eſt
in vna dierum. 5.
Sabbato Surgens ieſus de ſyna=
goga. 4.
Sabbato. iiij. temporū in mēſe ſeptē=
bris. Dicebat ieſus turbis ſimilitu
dinē hanc. 13.
In letanijs maiorib⁹. Quis veſtrū
habebit amicum. 11.
Dn̄ica tertia poſt feſtū pentheco.
Erant autem appropinquantes pu
blicani. 15.

¶ Finis tabule.

¶ Super euangelio ſancti Luce Continuũ ſancti Thome.

Inter cetera icarnationis xpi myſteria que eſaias ꝓpheta diligẽter ⁊ apte prenunciat: dicit. Induã celos tenebꝛis: ⁊ saccũ ponam operimentũ eoꝛũ. dñs dedit mihi liguã eruditã vt ſciã ſuſtentare eum qui lapſus ẽ verbo. Erigit mane: mane erigit mihi aurẽ: vt audiã quaſi magr̃m. Ex q̇b⁹ verbis accipere poſſumus euãgelij ſm Lucã materiam: modũ ſcribẽdi: finẽ: ⁊ cõditionem ſcriptoꝛis. Augu. de cõ. euan. Lucas enim circa ſacerdotalẽ dñi ſtirpẽ atq̃ ꝑſonã magis occupat⁹ videt̃: vnde per vitulũ ſignificatus eſt: ꝓpter maximã victoꝛiã ſacerdotis. Ambꝛo. Uitulus enĩ ſacerdotalis eſt victima: vnde bene congruit vitulo hic euãgelij liber qui a ſacerdotib⁹ ichoauit: ⁊ cõſummauit in vitulo: qui olim peccata ſuſcipiens pꝛo totius mũdi vita eſt immolatus: ⁊ ip̄am vituli immolationem lucas ſtilo quodam plenioꝛe diffudit. Glo. Qꝛ igit̃ paſſionẽ xp̄i pꝛincipaliter exponere lucas intẽdit. hui⁹ euangelij materia ſignificari põt in eo qđ dꝛ. Induã celos tenebꝛis: et saccũ ponã operimẽtũ eoꝛũ. Nam ad lr̃am in paſſiõe xp̄i tenebꝛe facte ſunt ⁊ in diſcipulis fides obſcurata eſt. Hier. ſuꝑ eſaiã. Et xp̄s deſpectus erat ⁊ ignobilis qñ pẽdebat in cruce: ⁊ abſcõditus eſt vultus eius atq̃ deſpectus: vt humano coꝛpoꝛe diuina potentia celaret. Hiero. Sermo aũt luce tã in euangelio q̃ꝫ in actib⁹ aploꝝ cõptioꝛ eſt: ⁊ ſeculari redolet eloquẽtia. vñ ſubdit̃. Dñs dedit mihi linguam eruditam. Ambꝛo. Nam lꝫ ſcriptura diuina mũdane euacuet ſapiẽtie diſciplinam: qꝫ in maioꝛe fucata verboꝛũ ambitu: qꝫ rerum ratione ſubnixa ſit: tamen ſiquis in ſcripturis diuinis etiã illa que imitanda illi putant querat: inueniet. Sanctus enĩ lucas velut quẽdam hyſtoꝛicũ oꝛdinem tenuit: et plura nobis geſtoꝛũ dñi miracula reuelauit: ita tamen vt omnes ſapientie virtutes euangelij ipſius cõplecteretur hyſtoꝛia. Quid enĩ precellentius ad ſapientiã naturalem: q̃ꝫ qꝫ ſpiritũſanctũ creatoꝛem etiã dñice incarnationis extitiſſe reſerauit? Docet moꝛalia in eodẽ libꝛo: quẽadmodum ſcꝫ amare inimicum debeã. Docet etiã rationalia cuꝫ lego: quoniã qui fidelis eſt in minimo ⁊ in magno fidelis eſt. Euſe. In eccleſia hyſtoꝛia. Is ergo genere quidẽ antiochen⁹: arte medicus: ſm hanc medicinã quaꝫ ex apoſtoloꝛũ vel ſocietate vel traditione ſuſceperat: duos nobis medicinales libꝛos quibus nõ coꝛpa: ſed anime curẽtur explicuit. vnde ſequitur. Ut ſcientia ſuſtentare eũ qui lapſus eſt ṽbo. Hiero. ſuper Eſa. Dicit enim ſe a dño accepiſſe ſermonẽ: qñ lapſum errantẽq̃ populum ſuſtentet ⁊ reuocet ad ſalutem. Grecus expoſitoꝛ. Cum autẽ lucas bone indolis eſſet ⁊ capacitatis ſtrẽnue ⁊ grecoꝛũ ſcientiã cõſecut⁹ eſt. Grãmaticã ſiquidẽ atq̃ poeſim adeptus perfecte. Rhetoꝛicã aũt et perſuadendi lepoꝛẽ aſſecutus ad plenũ: neq̃ phie muneribus caruit: deniq̃ ⁊ medicinã acq̇ſiuit. Et qñ nature velocitate ſatis de humana guſtauerat ſapientia: ad altioꝛẽ cõuolat. Accelerat igit̃ ad iudeã ⁊ viſibiliter et verboten⁹ xp̄m adit. Cũq̃ veritatẽ cognoſceret verus effici̇t̃ xp̄i diſcipul⁹: pluri mũ magiſtro cõmoꝛatus. Glo. vñ ſubditur. Erigit mane quaſi a iuuẽtute ad ſecularẽ ſapientiã. Mane erigit mihi aurẽ ad diuina: vt audiam quaſi magiſtrũ ſcꝫ ipſum chꝛiſtum. Euſe. in eccle. hyſtoꝛia. Tradunt autẽ qꝫ euangeliũ ſuum ex pauli oꝛe conſcripſerit: ſicut et

Figura luce euãgeliſte.

hyſtoria ſcti luce.

marcus q̄ ex petri ore fuerant pꝛe
dicata ↄſcripſit. Chry. ſuper Mat.
Uterqꝫ āt eoꝝ magr̄m imitatus ē.
hic quidē paulū ſup flumina fluē=
tem. ille aūt petrū breuiloquio ſtu
dentē. Aug. de cō. euā. Eo aūt tpe
ſcripſerunt quo non ſolū ab eccl'ia
xp̄i: verū etiā ab ip̄is adhuc in car
ne manentibus apoſtolis probari
meruerūt. Et hec proemialiter di=
cta ſufficiant.

QUoniā quidē mul
ti conati ſunt ordi
nare narrationē q̄
i nobis complete
ſunt rerū. ſicut tra
diderūt nobis q̄ ab initio ipſi
viderūt ⁊ miniſtri fuerunt ſer=
monis. Uiſum eſt ⁊ mihi aſſe=
cuto a pꝛincipio oīa diligēter
ex ordine tibi ſcribere optime
teophile: vt cognoſcas eorum
verborū de quibus eruditus
es veritatem.

¶ Euſe. In eccleſiaſtica hyſtoria.
Lucas in initio euangelij ſui cām
cur ſcripſerit indicauit. vꝫ qm̄ mlti
alij temere pꝛeſumpſerāt enarra=
re res que ſibi magis erāt ad liq̄=
dū ↄpte. Et hoc eſt qd̄ dicit. Qm̄ q̄
dē mlti conati ſunt ordinare nar=
rationē rerū. Ambꝛo. Nā ſic mul=
ti in iudeoꝝ pplo diuino infuſi ſpi
ritu ꝓphauerunt: alij aūt pſeudo
ꝓphete erāt poti⁹ ꝙ̄ ꝓphete: ſic et
nūc in nouo teſtō multi euangelia
ſcribere conati ſunt: q̄ boni nūmu
larij nō ꝓbarunt. ⁊ aliud q̄dē fert̄
euāgeliū qd̄ duodecim ſcripſiſſe di
cunt̄. Auſus eſt etiā baſilides euā
geliū ſcribere. Fert̄ aliud ſm̄ tho=
mam: ⁊ aliud ſm̄ matthiā. Beda.
Multos ergo eos nō tā numeroſi=
tate ꝙ̄ hereſeos multifarie diuer=
ſitate ↄmēdat: q̄ nō ſpūſſcti mune=
re donati: ſed vacuo labore conati
magis ordinauerūt narrationē ꝙ̄
hyſtorie texuerūt ꝟitatē. Ambꝛo.
Qui em̄ conat⁹ eſt ordinare: ſuo la

Euāge= lia apa chry= pha ta= xantur.

boꝛe conat⁹ ē: nec īpleuit ſuo cona
tu. Sūt em̄ ⁊ donatiōes: ⁊ grā dei q̄
vbi ſe infuderit rigare ↄſueuit: vt
nō egeat: ſꝫ redūdet ſcriptoris in=
geniū. Et iō bn̄ dicit. Reꝝ q̄ in nob
ↄplete ſunt vel q̄ ī nobis redūdāt.
qd̄ em̄ redūdat nlli deficit: ⁊ de cō=
pleto nemo dubitat: cū fidē effect⁹
aſtruat: exit⁹ ꝓdat. Orige. dicit āt
Reꝝ: qꝛ nō ſm̄ phātaſiā iuxta here
ticos exercuit ieſus carnalē ip̄ius
aduētū: ſed cū veritas eēt re vera
negotiū ꝓſecut⁹ ē. Affectū aūt ſuū
indicat ex h̄ qd̄ ait. Que ī nob ↄple
te ſunt. i. q̄ ī nobis manifeſtiſſime
ſunt oſtēſe. certa em̄ fide ⁊ rōne co=
gnouerat: neqꝫ in aliq̄ fluctuabat.
Chry. Euāgeliſta aūt nō ſolū teſti
monio ↄtēt⁹ eſt ꝓpꝛio: ſꝫ ad apl'os
totū refert: inde robur venat̄ ſmo=
ni: ⁊ iō ſubdit: ſicut tradiderūt no
bis q̄ ab initio ip̄i viderūt. Euſe.
in eccle. hyſto. Cert⁹ eſt ꝙ veritatē
vel paulo exponēte: vl' alijs aplis
q̄ ab initio ip̄i viderāt vel ſibi tra=
diderāt ↄſecut⁹ ſit. Chry. Dicit āt.
viderūt: qꝛ h̄ maxīe robur nāciſcit̄
credulitatis: qd̄ addiſcit̄ ab his q̄
pn̄tialr̄ viderūt. Orig. Palā eſt āt
ꝙ cuiuſdā doctrine finis eſt in ip̄a
doctrina: ſicut geometrie. alteri⁹
ꝟo doctrine finis in ope ↄputat̄: ſic̄
medicine: ⁊ ita eſt in ſermone dei.
Et iō poſtꝗ̄ ſignificauerat ſciam
ex h̄ ꝙ dixerat. Ip̄i viderūt: demō=
ſtrat opa: ex h̄ ꝙ ſequit̄. Et mini=
ſtri fuerūt ſmonis vl' ꝟbi. Ambꝛo.
Nā ↄgruit iſta locutio vt mai⁹ my
ſteriū verbi ꝙ̄ auditū eē credam⁹:
ſed qꝛ nō ꝓlatiuū ꝟbū ſed ſubſtan
tiale ſigr̄ur: nō vulgare ꝟbū: ſꝫ ce=
leſte ītelligam⁹: cui apl'i miniſtra=
rūt. Chry. Qd̄ aūt dicit hui⁹ ꝟbi vi
ſores fuiſſe apl'os ↄcordat cū ioan
ne q̄ dicit. Uerbū caro factū ē ⁊ ha
bitauit in nobis: ⁊ vidimus gl'iam
eius. Uerbū nāqꝫ mediante carne
viſibile factū eſt. Ambꝛo. Non ſo=
lum aūt ſm̄ coꝛpus viderūt dn̄m:
ſed etiā ſm̄ verbū. Uiderūt em̄ ver
bum qui cū moyſe ⁊ helia viderūt
gloꝛiam verbi. alij nō viderūt: qui

Finis ſciarū alius et alius.

corp⁹ tantũ videre potuerũt. Orig. Et in Exodo quidẽ ſcriptũ eſt. Popul⁹ videbat vocẽ dñi. vox aũt audit potius ꝙ̃ videt. Sed ꝓpterea ita ſcriptũ eſt: vt oſtenderet nobis alijs videri oculis vocẽ dñi qb⁹ illi aſpiciunt qui merẽtur. Porro in euangelio nõ vox cernit: ſed ſermo qui voce preſtantior eſt. Theo. Ex hoc em̃ manifeſte innuit: ꝙ lucas nõ fuit diſcipulus ab initio: ſed proceſſu tpis. Alij aũt fuerũt diſcipuli ab initio. ſ. petrus et filij zebedei. Beda. Et tñ matthe⁹ quoq; ⁊ ioannes in multis que ſcriberẽt ab his q̃ infantiã pueritiã: genealogiãq; eius ſcire ⁊ geſtis intereſſe potuerant: audire op⁹ habebãt. Orige. Deinde facultatẽ ſcribẽdi replicat qm̃ ea que ſcripſit: non rumore cognouit: ſed ab initio fuerat ip̃e ſubſecutus. vnde ſequit. Uiſum eſt et mihi aſſecuto a pñcipio oĩa diligẽter ex ordine tibi ſcribere optime theophile. Ambro. Cũ dicit. Uiſuz eſt mihi: nõ negat deo viſum. a deo em̃ preparatur voluntas hominũ. Prolixiorẽ autẽ hunc euangelij librum ꝙ̃ ceteros eſſe nemo dubitauerit: ⁊ ideo nõ ea que falſa ſunt: ſed que vera ſibi vendicat. Et ideo dicit: aſſecuto quidẽ omnia viſum eſt ſcribere non oĩa: ſed ex oĩbus: qꝛ que fecit ieſus ſi ſcribantur oĩa: nec ip̃m mũdum capere arbitror. Conſulto aũt que ab alijs ſunt ſcripta preterijt. vt proprijs quibuſdã ſinguli euangeliorũ libri myſteriorum geſtorumq; miraculis eminerent. Theo. Scribit autẽ ad theophilũ virũ inclytũ fortaſſis ⁊ principem: qꝛ ꝙ dicit. Optime nõ dicebatur niſi principibus ⁊ preſidibus: ſicut ⁊ paulus Feſto preſidi dixit. Optime Feſte. Beda. Theophil⁹ autẽ interpretat amans deum. vel amat⁹ a deo. quiſquis ergo amat deum ſiue a deo ſe deſiderat amari: ad ſe ſcriptũ putet euãgelium. ⁊ vt ſibi datũ munus ſibiq; cõmendatum pignus conſeruet. Non aũt nouo:ũ quorũlibet eidẽ theophilo

De⁹ preparat volũtatẽ hoĩs.

⁊ velut ignotorũ rõ pendenda: ſed eorũ de qb⁹ eruditus eſt verboꝝ ꝓmittit veritas exprimẽda cũ ſubdit̃ur. Ut cognoſcas eorũ verborũ de quibus eruditus es: veritatẽ. ſ. vt quo q̃d ordine a dño geſtũ dictũ veſit: agnoſcere queat. Chry. Uel aliter. vt certitudinẽ habeas et ſecurus exiſtas: que auditu perceperas ꝓſpiciens in ſcriptura. Theo. Plerũq; em̃ cũ ſine ſcripto aliq̃d dr̃: calũniant illud quaſi falſum. cũ vero qs q̃ dicit ſcripſerit: tũc magis credimus: quaſi niſi putaret vera: nõ ſcriberet. Chry. Uel aliter. Totum euãgeliſte pemiũ duo ꝯtinet: cõditionẽ eoꝝ q̃ añ eũ euãgeliũ ſcripſerant. puta matthei et marci: ⁊ rurſum cur ⁊ ip̃e ſcribere ꝓpoſuit. Cũ õo dixiſſet. Conati ſunt. vocabulum potẽs applicari ⁊ ad preſumptuoſe aggredictes materiã: ⁊ ad honeſte ꝯtractantes illã. Duabus additionib⁹ dubiã ſnĩam certificat primo quidẽ qꝛ dixit. Que i nobis complete ſunt rerum. ſcdo qꝛ dixit. Sicut tradiderũt nobis qui ab initio ipſi viderũt. Simul aũt h̃ qd̃ dico. Tradiderunt. indicare mihi vr̃ ꝙ ⁊ ip̃i moneant propagare. velut em̃ illi tradiderũt: ip̃os q̃q; oportebit accipientes ſeriatim adinuicem ꝓmulgare. Nondũ aũt ꝯmendantes ſcripture que tradita fuerant: cõtingebat incõuenientia plurima prouenire diuturnitate tpis. vñ merito qui de primis viſoribus verbi ⁊ miniſtris vbi acceperant in ſcriptis vniuerſo mundo traditionem preſtiterunt: ⁊ calũnias ꝓpellentes: et obliuionem deſtruentes: et ex ipſa traditione integritatem accommodantes.

Proemij epilogus.

Capitulum. ſ.

Fuit in diebus herodis regis iude ſacerdos quidam noĩe zacharias de vice abia: ⁊ vxor illius de filiab⁹ aaron: ⁊ nomen

eius helizabeth. Erāt aūt iuſti
ambo ante deū īcedētes in o-
bus mādatis ⁊ iuſtificationib⁹
dn̄i ſine q̄rela. Et nō erat illis
filius eo φ eſſet helizabeth ſte-
rilis ⁊ ambo proceſſiſſet i die-
bus ſuis.

Myſte-riū pul-chrum. ¶ Chry. Euāgelice narrationis ex-
ordiū a zacharia ſumit ⁊ natiuita-
te ioannis. mirū aū mirū ediſſerēs
minus ante maius. nā qm̄ v̄go pa-
ritura erat p̄parauit grāz vt vetus
prius cōciperet. Declarat aūt tp̄s
cum dicit. Fuit in diebus herodis:
⁊ adijcit dignitatem cū ſubdit. Re-
gis iude. Alius aūt herodes fuit q̄
ioannem occidit: ſed ille tetrarcha
fuit. hic aūt rex. Beda. Tēpus aūt
herodis alienigine regis dn̄ico at-
teſtatur aduentui. Predictuz nāq
fuerat q: non deficiet p̄iceps de iu-
da: neq dux de femore eius donec
veniat qui mittēd⁹ eſt. Ex quo em̄
patres ex egypto exierunt ſue gen-
tis iudicibus vſq ad ſamuel p̄phe-
tā: ac deinde regibus vſq ad tranſ-
migrationez babylonie regebant.
Poſt reditū v̄o babylonie p ponti-
fices rerū ſūma gerebat: vſq hyr-
canū regē ſimul ⁊ pōtificem quo ab
herode iterēpto iudee regnū ipi he-
rodi alienigene iuſſu auguſti ceſa-
Hero-des alie-nigena. ris traditur gubernandum: cuius
xxxi. anno iuxta p̄phetiam ſupra-
dictam: q̄ mittendus erat aduenit
Ambro. Docet autem nos diuina
ſcriptura nō ſolū mores in his qui
p̄dicabiles ſunt. ſed etiam parētes
oportere laudari: vt veluti trāſmiſ-
ſa imaculate puritatis hereditas
in his quos volumus laudari pre-
cellat. Nō ſolū igit a parentib⁹ ſʒ
etiā a maiorib⁹ ſancti ioannis no-
bilitas p̄pagatur. nō ſeculari p̄tā-
te ſublimis: ſed religiōis ſucceſſio-
ne venerabilis. Plena eſt igit lau-
Joānes nobilis datio qua genus: mores: officiū: fa-
ctū iudiciū ꝯprehendit. officiū in ſa-
cerdotio. vnde dicit. Sacerdos quī-
dam nomine zacharias. Beda. in

om̄. De ſacerdotali em̄ p̄ſapia Jo-
annes ortus: vt eo potēti⁹ imitatio-
nē ſacerdotij p̄conizaret q̄ ipſuz ad
ſacerdotale genus p̄tinere clare-
ſceret. Ambro. Genus aūt ꝯprehen-
dit in maioribus. vñ ſequit. De vi-
ce abia. i. nobilis inter familias.
Beda. Erant em̄ p̄ncipes ſanctua-
rij. i. ſūmi ſacerdotes tam de filijs
eleazar q̄ de filijs ithamar. quorū
vices ſm miniſteria ſua vt ingrede-
rent domū dei. xxiiij. ſortib⁹ dauid
diſtinxit in quibus familie abia de
qua zacharias ortus eſt. ſors cōti-
git octaua. Nō autem fruſtra pri-
mus noui teſtamenti p̄co in octaue
ſortis iure naſcitur: q: ſicut ſeptena-
rio ſepe numero p̄pter ſabbatū ve-
tus teſtamentū: ſic nouum aliquo-
tiens per octonariū p̄pter ſacramē-
tum dn̄ice vel noſtre reſurrectionis
exprimit. Theo. Uolens etiā oſten-
dere φ legalit ex ſacerdotali gn̄e
erat ſubdit. Et vxor illi de filiabus
aarō ⁊ nomē ei⁹ heliſabeth. Leuit.
xxij. Nō ei p̄mittebat de alia tribu
vxorē accipere ſʒ de ſua. heliſabeth
iterp̄tat requies. zacharias v̄o me-
moria dn̄i. Beda. in om̄. Juſtis em̄
parentibus ioannes eſt genit⁹. vt
eo confidenti⁹ iuſtitie p̄cepta p̄plis
daret: quo hec ipſa nō quaſi nouī-
tia didiciſſet: ſed velut heredita-
rio iure a progenitoribus accepta
ſeruaret. vnde ſequitur. Erant aūt
ambo iuſti ante deum. Ambro. Et
ſic mores in equitate cōprehendit.
Bene aūt dicit ante deū. fieri enim
poteſt vt aliquis affectata bonita-
te populari iuſtus videatur mihi.
iuſtus autē ante deū non ſit: ſi iuſti-
tia non ex mentis ſimplicitate for- Boni-tas affe-ctata.
metur: ſed adulatione ſimuletur.
Perfecta igitur laus eſt ante deū
iuſtū eē. ſol⁹ ei p̄fectior ē q̄ ab eo p̄-
bat q̄ nō pōt falli. Factū aūt cōp̄hē-
dit in mandato: in iuſtificatione iu-
dicium. vnde ſequitur. Incedentes
in omnibus mandatis ⁊ iuſtifica-
tionibus dn̄i. Cum em̄ mādatis ce-
leſtibus obedimus: in mandatis
dn̄i incedimus cum congrue iudi-

camus: tenere dñi iuſtificationes
videmur. Prouidere aũt oportet bo
na non ſolum coraʒ deo: ſed etiam
corã hominibus. vñ ſequitur. Sine
querela. Nulla eñ q̃rela est vbi et
mentis bonitas cõcordat ⁊ facti: et
plerũq; iuſticia durior hominum
querelã excitat. Orige. poteſt etiaʒ
aliquid iuſtum iniuſte fieri: vt ſi ia
ctantie cauſa q̃s pauperi elargiat
quod nõ eſt ſine q̃rela. Sequit. Et
non erat illis filius: eo q᷑ erat ſteri
lis heliſabeth: ⁊ ambo ꝓceſſiſſent
in diebus ſuis. Chry. Non ſolũ aũt
heliſabeth erat ſterilis ſed ⁊ pr̃iar
charũ ↄiuges. Sara. Rebecca. Ra
chel qđ dedec⁹ erat ãtiq̃s. nõ poſſu
mus dicere q᷑ pcti effect⁹ eſſet ſteri
litas: cuncti iuſti: cuncti ꝟtuoſi. Hec
aũt fuit ſterilitatis cauſa: vt cũ vi
deris ꝟginẽ parientẽ dñm: non ſis
icredulus exercitans mentem tuaʒ
in aluo ſterilium. Theo. Et vt etiã
tu addiſceres q᷑ lex dei multiplica
tionẽ filiorũ nõ a ppetit corporaleʒ:
ſed magis ſpũaleʒ. Proceſſerãt au
tem ambo: nõ ſolum ſm corpus: ſed
ſm ſpiritũ aſcenſiones in corde po
nentes: ⁊ vitam ſuã vt diem ⁊ nõ vt
noctẽ habentes quaſi in die hone
ſte ambulantes.

¶ Factũ eſt aũt cũ ſacerdotio
fungeretur zacharias in ordi
ne vicis ſue ante deũ ſcđm cõ
ſuetudinẽ ſacerdotij ſorte exijt
vt incenſum poneret: igreſſus
in templuʒ dñi. Et omnis mul
titudo populi erat orans foris
hora incenſi.

¶ Beda. Per moyſen dñs vnũ con
ſtituit ſũmum ſacerdotem cui mor
tuo vnuʒ ſuccedere iuſſit: ⁊ hoc vſq;
ad dauid tẽpora ſeruatum eſt: a q̃
plures fieri dño agente decretũ eſt.
vnde nunc zacharias in ordine vi
cis ſue ſacerdotio functus eſſe aſſe
ritur cum dicitur. Factum eſt autẽ
cum ſacerdotio fungeretur zacha
rias in ordine vicis ſue ante deum
ſecundũ conſue. ſacer. ſorte exijt vt
incenſum poneret ingreſ. in tẽ. dñi.

Ambro. Uidetur aũt hic zacharias
ſũmus deſignari ſacerdos: quia ſe
mel ĩ ãno ſolus ſummus ſacerdos
in ſecundo ſanctuario intrabat: nõ
ſine ſanguine quem offerret pro ſe
⁊ ꝓ populi delictis. Bed. Nõ autẽ
nunc noua ſorte electus eſt cũ incen
ſum eſſet adolendum: ſed priſca ſor
te cum ex ordine ſui pontificatus ĩ
viceʒ Abia ſuccederet. Sequitur.
Et omnis multi po. erat orans fo
ris hora incenſi. Incenſum inſctã
ſanctorum a pontifice deferri expe
ctante foris tẽplũ omni populo de
cimo die ſeptimi menſis eſt iuſſum
⁊ hanc diem expiationis ſiue ꝓpi
tiationis vocari: cuius diei myſte
rium apoſtolus ad hebreos pãdẽs
ieſum oſtendit pontificem eſſe veꝝ
qui in ſanguine proprio celi ſecreta
ſubijt: vt ꝓpitiuʒ nobis faceret pa
trem: ⁊ interpellaret ꝓ peccatis eo
rum qui adhuc pre forib⁹ orantes — Uices zacharie q̃les
expectant. Ambro. Hic eſt aũt ille
ſummus ſacerdos qui adhuc ſorte
queritur: q᷑ verus adhuc ignora
tur. qui eñ ſorte elegitur: hũano iu
dicio nõ cõprehenditur. Ille igit q̃
rebatur: ⁊ alius figurabat: verus ⁊
eternũ ſacerdos q̃ nõ hoſtiaꝝ cruo
re: ſed proprio patrẽ deũ generi re
conciliaret humano: tunc quidem
vices erant. nũc aũt eſt ꝑpetuitas.

¶ Apparuit auteʒ illi ãgelus
dñi ſtans a dextris altaris icẽ
ſi. Et zacharias turbat⁹ eſt vi
dens ⁊ timor irruit ſuper eum.
Ait aũt ad illum angelus. Ne
timeas zacharia: q̃m exaudi
ta eſt deprecatio tua. Et vxor
tua helyſabeth pariet tibi filiũ
⁊ vocabis nomen eius ioannẽ
et erit gaudiũ tibi: ⁊ exultatio:
⁊ multi in eius natiuitate gau
debunt.

¶ Chry. Ingreſſus zacharias ĩ tẽ
plũ vt p̃ces ferret ꝓ cũctis ad deũ: ⁊
q̃ſi dei ⁊ holum mediator: vidit an
gelũ intus ſtantẽ. vñ dicit. Appa
ruit aũt illi angelus dñi ſtans a dex

tris altaris īcēſi. Ambro. Bñ appa
ruiſſe dr̄ ei q̄ eū repente conſpexit: ⁊
hoc ſpūaliter: aut de angelis aut de
deo ſcriptura diuina tenere cōſue-
uit: vt qḋ nō pōt puideri apparere di
catur. Nō eñ ſicut ſenſibilia videnṫ
⁊ ſecuius in voluntate ſitū ē videri
et cui⁹ nature eſt nō videri. Orige.
Et hoc tñ in pn̄ti ſeculo dicimus:
ſed ⁊ in futuro cū migrauerimus a
mundo; nō oibus vel de⁹ vel ange-
li apparebunt: ſed ille tñ videbit q̄
mundum habuit cor. Loc⁹ aūt nec
nocere poterit quēq̄ nec iuuare.
Chri. Manifeſte aūt apparuit nō
in ſonis: eo q̄ nimis arduū annun
ciabatur. vnde manifeſtiori ⁊ mira
Angelo rū appa ritio. biliori viſiōe egebat. Dama. Tñ an
geli non vt ſūt hoīb⁹ patefiunt: ſed
transfigurati put poſſunt viſores
aſpicere in qḋcūq̄ iuſſerit domin⁹.
Baſi. Dicit aūt. Altaris īcenſi. eo
q̄ alterum erat altare deputatum
ad holocauſta. Ambro. Non imeri
to aūt angelus vr̄ in tēplo q̄ veri ſa
cerdotis annunciabatur iā aduēt⁹
⁊ celeſte ſacrificiū parabaṫ: in quo
angeli miniſtrarēt: nō eñ dubites
aſſiſtere angelū qñ xp̄s imolatur.
Apparuit aūt a dextris altaris in-
cenſi: q̄ diuine in ſigne mīe defere
bat. Dñs eñ a dextris eſt mihi: ne
cōmouear. Chry. Nō pōt autem hō
q̄tūcūq̄ ſit iuſtus abſq̄ timore cer
nere angelum. vñ ⁊ nūc zacharias
aſpectum nō tolerans pn̄tie ange-
li: nec fulgorē illum valēs ſufferre
turbaṫ. Et hoc eſt qḋ ſubditur. Et
zacharias turbatus eſt videns. Si
cut aūt auriga perterrito: loraq̄ di
mittente corruūt equi p̄cipites: to-
taq̄ q̄driga peruertiṫ: ſic accidere
cōſueuit aīe quotiens ab aliq̄ ſtu-
pore vel ſollicitudine deprimiṫ. vñ et
hic ſubdiṫ. Et timor irruit ſup eū.
Orige. Noua quippe facies huma
Diſcre-tio ſpiri tuum. nis ſe obtutibus p̄bens turbat mē
tem aīumq̄ cōſeruat. vnde angel⁹
ſciens hanc humanam eſſe naturā
primum perturbationi medetur.
Nam ſequitur. Ait autem ad illū
angel⁹ ne timeas zacharia. Atha.

In via antonij. Unde nō difficilis
eſt bonorū ſp̄uum maloꝝq̄ diſcre-
tio ſi eñ poſt timorē ſucceſſerit gau
diū a dño veniſſe ſciamus auxiliū:
q̄ ſecuritas aīe preſentie maieſta-
tis indicium eſt. ſi autem icuſſa for
mido pmanſerit: hoſtis eſt qui vr̄.
Nō ſolū aūt trepidantē refocillat:
ſed etiā nouo letificat nuncio ſub-
dens. Qm̄ exaudita eſt deprecatio
tua: ⁊ vxor tua helyſabeth pariet ti
bi filium. Aug. de queſti. euā. Ubi
primo hoc attēdēdū eſt: q̄ nō ē veri
ſimile vt cū p peccatis ppl̄i vel ſa-
lute vel redēptiōe ſacrificiū ille of
ferret: q̄ potuerit publicis votis re
lictis hō ſenex vxorē habens p acci
piendis filiis orare p̄ſertim: nā ne
mo orat accipere qḋ accepturū eſſe
deſperat. Uſq̄ adeo aūt. dixerat iam ſe
habiturū filios deſperabat: vt hoc
angelo pmittenti non crederet. Er
go qḋ ei dicṫ. Exaudita eſt dep̄ca-
tio tua p populo itelligendū ē cui⁹
ppl̄i qñ ſalus ⁊ redemptio ⁊ pctōꝝ
abolitio p xp̄m futura erat: adhuc
nunciat ꝫ zacharie naſciturus filius Nota verba
q̄ p̄curſor xp̄i deſtinabaṫ. Chry. Ut
q̄ exaudita eius dep̄catio pbat p
hoc q̄ gignendus erat ei filius cla
mans. Ecce agnus dei q̄ tollit pec-
cata mūdi. Theo. Quaſi ipſo dicēt-
te vnde erit mihi hoc manifeſtū ſ-
ait angelus ex hoc q̄ helyſabeth
pariet: credens q̄ pctā ppl̄o ſunt re
miſſa. Ambro. Uel aliṫ. Plena ſem
per ⁊ redūdātia ſūt diuina bñficiā
nō exiguo ꝯſtricta mūere: ſꝫ vbi bo
norū coacernata cōgeſtu: vt hic pri
mū precatiōis fructus pmittitur:
deinde ſterilis partus vxoris. Cui⁹
nomen prenunciat ſubdens. Et vo
cabis nomen eius ioannē. Beda.
Singularis meriti indicium datur
quotiens hominibus a deo vel im-
ponitur nomen vel nunciaṫ. Chry.
ſuper Joan. Illud quoq̄ oportet
exprimere: qm̄ i quibus ab ipſa te-
neritate infantie virtus refulgere
debebat: a principio diuinitus ſu-
mebāt nomina. His vo qui poſtea
debebant excreſcere: nomen poſteā

imponebatur. Beda. Joānes ergo interpretatur in quo eſt grā vel dñi gratia quo nomie declaratur ꝑmo parentibus eius gratiam: quibus decrepitis naſceretur filius eſſe donatam deinde ipſi ioanni qui magn⁹ corā dño erat futur⁹ poſtremo et filiis iſrl' q̄s ad dñm erat ꝯuerſurus. vñ ſeqtur. Et erit gau. tibi et exul. Chry. Quando eñ iuſtus oritur in mundo: miniſtri natiuitatis eius letantur quando vero ille naſcitur q̄ quaſi ad penas ⁊ ergaſtulum relegatur: miniſter conſternatur ⁊ cōcidit. Ambro. Sanctus aūt non ſolum parentuꝫ gratia: ſꝫ etiā ſalus eſt plurimorum. vnde ſequitur. Et multi i natiuitate eius gaudebunt. Admonetur hoc loco ſanctorum generatione letari: admonentur parentes gratias agere nō enim mediocre munus eſt dei dare liberos propagatores generis ſucceſſionis heredes.

Joānes interpretatio.

¶ Erit enim magn⁹ corā dño ⁊ vinū ⁊ ſicerā nō bibet. Et ſpiritu ſctō replebit adhuc ex vtero matris ſue: ⁊ multos filiorū iſrael cōuertet ad dñm deum ipſorū. Et ipſe precedet añ illū in ſpū ⁊ virtute helye vt cōuertat corda patrū in filios: ⁊ incredulos ad prudentiam iuſtorū: parare dño plebem perfectaꝫ.

¶ Ambro. Poſt leticiam plurimoꝝ magnitudo ꝟtutis ꝓmittitur cum dicitur. Erit eñ magnus corā dño. Non corporis ſed animi eius magnitudinē declarauit. eſt coram dño magnitudo aie magnitudo virtutis. Theophi. Multi nāq̧ magni dicūtur. ſed coraꝫ hoībus: nō coraꝫ deo ſicut hypocrite ita aūt ⁊ parētes ioannis iuſti coram dño dicti ſunt. Ambro. Deinde nō fines alicuius ꝓpagauit iperū: nō triumphos bellici certaminis reportauit: ſꝫ quod eſt amplius predicans in deſerto: delitias hominum corporiſq̧ laſciuiam magna animi ꝟtute deprehēdit

vnde ſequit. Et vinum ⁊ ſice nō bibet. Beda. Sicera iterp̄tatur ebrietas: quo vocabulo hebrei omne qđ inebriare pōt poculum: ſiue de pomis: ſiue de frugibus: ſeu de qualibet alia materia cōfectū ſignificāt. Proprium vero in lege nazareorū erat vino ⁊ ſicera tp̄e obſecrationis abſtinere. Unde ioannes ceteriq̧ tales vt ſemper nazarei. i. ſcti manere poſſint ſemꝑ his abſtinere ſatagunt: non enim decet vino i quo eſt luxuria inebriari eum qui muſto ſpūſſācti deſiderat ipleri. vnde recte cui vini ebrietas tollitur: ſpūs grā cumulatur. Sequitur aūt. Et ſpūſctō replebitur adhuc ex vtero matris ſue. Ambro. Cui ſpūſſanct⁹ infunditur magnarū eſt plenitudo virtutum. Siquidem ſanctus ioannes anteq̄ naſceretur mr̄is adhuc in vtero poſitus: ſpūs accepti grāꝫ deſignauit: cum in vtero parentis exiſtens dñi euangelizauit aduentum. Alius eſt ſpūs vite hu⁹ʼ ⁊ ali⁹ gratie. Ille naſcēdo ſumit exordiūꝫ moriendo defectum. Iſte non etatibus coercet: nō obitu extiguitur: nō aluo mr̄is excludit. Sequitur Qđ aūt erit opus ioannis q̄due ꝑ ſpm̄ ſcm̄ paget: oñdit ſubdēs. et mltos filiorum iſrael conuertet ad dñm deūipſorū. Orige. Joannes quideꝫ plurimos cōuertit. Dñi aūt opus eſt vt oēs ad deum pr̄em conuertat. Beda. Cū aūt ioannes q̄ xp̄o teſtimoniū ꝑhibē. i. ꝯcl' fide ppl'os baptizabat: dr̄ filios iſrl' ad dñm deuꝫ ipoꝝ ꝯuertiſſe. patet xp̄m dñm deū eſſe iſrael. vñ deſignāt arriani xp̄ꝫ dñm deum eſſe negare. Erubeſcāt photiniani xp̄o ex virgine p̄ncipiū dare. Ceſſant manichei alium populi iſrael atq̧ alium chriſtianorum deū credere. Ambro. Non aūt egemus teſtimonio: q̧ plurimoꝝ ſanctus ioannes corda cōuertit: in quo nobis ꝓphetice ſcripture ⁊ euāgelice ſuffragantur. Uox enim clamantis in deſerto Parate viā dño Non enim de ſe: ſed de dño predicabat p̄nuncius xp̄i. ⁊ iō ſeqt. Et ipſe

Sicere ſignificatio.

precedet ante illam in ſpiritu ⁊ vir=
tute helye. Bñ p̄cedet añ illuꝫ q̄ pre
nuncius natus ⁊ p̄nuncius mortu⁹
eſt. Bñ ēt iungit. In ſpiritu⁊ virtu=
te helye. Orige. Non dicit in anima
helye: ſed in ſpiritu⁊ virtute. Spiri
tus.n.q̄ fuerat in helya venit in io=
anne: ⁊ ſimiliter virtus eius. Ambro.
Nunq̄.n. ſine virtute ſpiritus vel
ſine ſpiritu virtus: ⁊ ideo in ſpiritu
⁊ virtute: qr ſanctus helyas ⁊ virtu
tem habuit magnā ⁊ gratiā. virtu=
teꝫ. vt ad fidē animos pploꝝ a per=
Joānes in ſpū ⁊ virtute helie. fidia retorqueret. virtutem abſtinē
tie atq̄ patientie ⁊ ſpiritū pphetā=
di: in deſerto helyas. in deſerto io=
annes. Ille achab regis gratiā nō
queſiuit: hic ſpreuit herodis. Ille
iordanem diuiſit hic ad lauacrū ſa
lutare conuertit. Ille prioris: hic ſe
quentis dñici precurſor aduentus.
Beda. Quod aūt de helya per ma=
lachiā predictū eſt: hoc per angelū
de ioāne dr̄. cū ſubdit. Ut cōuertat
corda patrum in filios. ſpiritualeꝫ
antiquorū ſanctorū ſcientiaꝫ pplis
p̄dicando infundēs. Et incredulos
ad prudentiā iuſtorū. q̄ eſt nō de le=
gis operibus iuſtitiā preſumere: ſꝫ
ex fide ſalutē querere. Grecus. Uel
aliter. Parentes ioānis ⁊ aplorum
iudei fuerunt: ſed tñ ꝯ euangeliuꝫ
ex ſuperbia ⁊ infidelitate ſeuiebāt.
Itaq̄ tanq̄ bēigni filij ioānes p̄us
⁊ apli cōſequenter eis veritatē mon
ſtrabant: in ppriā iuſtitiā ⁊ pruden
tiā eos attrahētes: ſic ēt helyas re=
liquias hebreorū conuertit ad apo
ſtolorum veritateꝫ. Beda. Quia p̄o
zachariam p plebe ſupplicantē di=
xerat exauditū. ſubiungit. Parare
dño plebem perfectaꝫ. in quo docet
quo ordine plebs eadē ſaluari ⁊ p=
fici debeat: ad predicationē. ſ. ioan
nis penitendo ⁊ credēdo in chriſtū.
Theophi. Uel aliter. Joānes plebē
parauit: non incredulam: ſed perfe
ctam. i. preparatam ad ſuſcipiendū
xp̄m. Orige. Sacr̄m aūt ioānis vſq̄
Sacr̄m ioānis. nunc expletur in mundo. Quicūq̄
n. crediturus eſt in ieſuꝫ xp̄ꝫ: antea
ſpūs ⁊ virtus ioannis ad aiam illi⁹
venit: ⁊ preparauit domino populū
perfectum.

¶ Et dixit zacharias ad ange
lum. Unde hoc ſciam. Ego.n.
ſum ſenex: ⁊ vxor mea pceſſit
in diebus ſuis. Et reſpondens
angelus dixit ei. Ego ſum ga=
briel qui aſto ante deuꝫ: ⁊ miſ=
ſus ſum loqui ad te: ⁊ hec tibi
euangelizare. Et ecce eris ta=
cens ⁊ nō poteris loqui vſq̄ in
diem quo hec fiāt: pro eo q̄ nō
credidiſti verbis meis que im=
plebuntur in tempore ſuo. Et
erat plebs expectans zachariā
⁊ mirabantur q̄ tardaret ipſe
in templo. Egreſſus autem nō
poterat loq̄ ad illos. Et cogno
uerunt q̄ viſionem vidiſſet in
tēplo: ⁊ ipſe erat innuens illis:
⁊ permanſit mutus.

¶ Chry. Habito reſpectu zachari=
as ad propriam etatē: q̄n etiam con
iugis ſterilitate conſpecta diffiſus
eſt. vnde dr̄. Et dixit zacharias ad
angelum. vñ hoc ſciam: quaſi dicat
quō hoc fiet? Et cām dubitationis
ſubdit. Ego.n. ſuꝫ ſenex: ⁊ vxor mea
pceſſit in diebus ſuis. q.d. Etas in= Dñia zacharie vnde.
tempeſta: natura inepta: ego gene
rans debilis: terra ſterilis. Nō aūt
cenſet ppter hoc dignus eſſe venia
ſacerdos: dum ſeriem rerum expo=
ſtulat: q̄cunq̄ enim deus aliquid
indicat oportet in fide ſuſcipere. nā
ſup hmōi diſceptare cōtumacis eſt
aīe. vñ ſequit. Et rñ. ange. dixit ei.
Ego ſum gabriel q̄ aſto añ deum.
Beda. q.d. Si homo talia ſigna p=
mitteret: ipune ſignū flagitare lice
ret: at cū angelus pmittat iam du
bitare nō decet. Sequit. Et miſſus
ſum loq̄ ad te ⁊ hec tibi euangeliza
re. Chry. Ut cum audias me a deo
miſſuꝫ fore: nihil humanū eſtimes
ex his q̄ tibi dicunt. Neq̄.n. ex me
loquor: ſed mittentis relata denun
cio. hec eſt.n. nuncij bonitas: vt ni=

hil ex ſe referat. Beda. Ubi notādū
eſt q angelus ſe ⁊ añ deū ſtare ⁊ ad
euāgelizandū zacharie miſſuꝫ eſſe
teſtaꝛ. Grego. in omel. Q: ⁊ cum ad
nos veniūt angeli ſic exterius iplēt
miniſteriū: vt tñ nunꝙ̄ iteri⁹ deſint
ꝑ ꝯtēplationē. q: ⁊ ſi circūſcript⁹ eſt
angelicus ſpūs: ſummus tñ ſpirit⁹
q̄ deus eſt circūſcript⁹ nō eſt. Ange
li itaqꝫ ēt miſſi ante ipſum ſunt: q:
quolibet miſſi veniant: intra ipſum
currunt. Beda. Dat aūt ei ſignum:
qꝺ rogaꝛ: vt q diſcredēdo locut⁹ eſt
iam tacēdo credere diſcat. vñ ſeqꝛ.
Et ecce eris ta. ⁊ nō po. lo. Chry. Ut
a vi generatiua ad organa vocalia
vincula transferantur: nec intuitu
ſacerdotij ei parcaꝛ: ſꝫ ob hoc plecte
batur amplius: q: circa fidem cete
ris ꝑeſſe debebat. Theo. Sed quia
verbū qꝺ iūgi alo hꝛ pōt ēt ſurduꝫ
ſignificare: q: bñ talis eris ſurdus
⁊ nō poteris loq̄. Conuenienter. n.
hec duo paſſus eſt. tanꝙ̄ eñ inobe-
diens ſurditatē incurrit: ⁊ tanꝙ̄ ꝯ-
dictor taciturnitatem. Chry. Dicit
aūt. Et ecce. q. d. in hoc inſtanti. Sꝫ
cōſidera miſerationē dñi in hoc qꝺ
ſequiꝛ. Uſqꝫ in diē quo hec fiet. q. d.
Cū ꝑ euētus rerū qꝺ dico oſtēdo: ⁊
noueris te iure punitū tūc te de pe
na eripiā. Et cāꝫ pene oñdit cū ſub
dit. Pro eo q non credidiſti verbis
meis q̄ iplebunꝛ in tp̄e ſuo: non at-
tendēs virtutē eius q̄ miſit me: cui
ego aſſiſto. Si aūt is q̄ erga natiui
tatē mortalē incredulus erat puni
tur: q̄liter q̄ celeſtē ⁊ ieffabilē calū-
niaꝛ vitabit vltionē? Grecus. Dum
aūt hec itrinſecus agerenꝛ dilatio
tp̄is admirati cogebat expectantē
forinſecus multitudinē. vñ ſequiꝛ.
Et erat plebs expec. zacha. ⁊ mira.
q tar. ipſe in tēplo. Cūqꝫ ꝑ diuerſa
vagaretur ſuſpitio: q̄libet dictabat
ad libitum donec zacharias egre-
diēs docuit ſilēdo qꝺ latēdo perpeſ
ſus eſt. vñ ſeq̄ꝛ. Egreſſus aūt nō po
terat loq̄ ad illos: ⁊ cogno. q viſio-
neꝫ vidiſſet in tēplo. Theophi. In-
nuebat ēt pp̄lo zacharias forte cāꝫ
taciturnitatis interroganti: quam
loq̄ nō valēs: ꝑ nutum declarabat.
vñ ſequiꝛ. Et ipſe erat innuens illis
⁊ permāſit mutus. Ambro: Eſt aūt
mutus quidē ſine ꝟbo corporales
actus indicare moliens: nec expri
mens eius voluntatem.

Angelorū miſſio.

¶ Et factū eſt vt impleti ſunt
dies officij eius abijt in domū
ſuā. Poſt hos aūt dies conce-
pit helyſabeth vxor eius: ⁊ oc-
cultabat ſe menſibus q̄nqꝫ di-
cens. Quia ſic fecit mihi dñs
in diebus q̄b⁹ reſpexit auferre
opprobriū meū inter hoīes.

¶ Beda. Uices ſue tp̄e pōtifices tē-
pli tñ officijs mancipati nō ſoluꝫ a
cōplexu vxorū: ſꝫ ab ipſo quoqꝫ do-
morū ſuarū abſtinebāt ingreſſu. vñ
dr. Et factū eſt vt implet⁹ ſunt dies
officij ei⁹: abijt in domū ſuā. Q: n.
tunc ſacerdotalis ex ſtirpe aaron
ſucceſſio q̄rebaꝛ neceſſario tp̄s ſub
ſtituēde ſoboli ꝓcurabaꝛ. At q: nūc
nō carnalis ſucceſſio: ſꝫ ꝑfectio ſpi
ritalis inq̄riꝛ ſacerdotib⁹ vt ſemper
altari queant aſſiſtere: ſemp caſti-
tas obſeruāda ꝑcipiꝛ. Seq̄ꝛ. Poſt
hos autem dies ꝯcepit helyſabeth
vxor eius. Poſt dies. ſ. officij zacha-
rie cōpletos. Geſta ſunt aūt hec mē
ſe ſeptēbri. 8. kalēdas octobris. q̄ñ
oportebat iudeos ieiuniū ſcenophe
gie celebrare: iminente equinoctio
in quo incipit nox eē maior q̄ꝫ dies:
q: xp̄m oportet creſcere. ioannē aūt
minui. Nec fruſtra tūc dies ieiunio
rum erant: q: per ioanneꝫ erat ho-
minibus afflictio penitentie predi-
canda. Sequitur. Et occultabat ſe
menſibus quinqꝫ. Ambro. Que cā
occultationis niſi pudor? Sunt eñ
quedam tempora preſcripta coniu-
gio: q̄ñ dare operā ꝓcreandis libe-
ris ſit decoꝛū dum anni vigent: duꝫ
ſuſcipiendorū liberoꝛuꝫ ſpes eſt. At
vbi ⁊ matura eui ſenectus ſucceſſe
rit: ⁊ etas eſt regendis liberis habi
lior q̄ꝫ creādis: pudor eſt legitimis
lꝫ fetus geſtare indicia: ⁊ grauē-
ri aliene etatis onere ⁊ tumeſcere

Dñia ſacerdotij

Dñias charit rude.

aluū nō ſui temporis fructu. Pude
bat ergo ꝓpter etatē. vñ itelligi pt
eā:q2 iam nō cōueniebāt iter ſe cō-
cubitu ꝯiugali:.neqȝ.n. ea q̄ ſenilez
nō erubeſceret coitum:erubeſceret
partū:h tñ erubeſcit onus parētis:
q̄diu neſcit myſteriū religiōis. Sȝ
q̄ occultabat ſe q2 ꝯceperat filium:
iactare ſe cepit q2 generabat pro-
phetā. Auge. Et ideo dicit. Menſi
bus q̄nqȝ.i. donec maria cōciperet:
ꝛ fetus eius exultans cum gaudio
ꝓphetaret. Ambro. Et q̄uis part'
ſui erubeſceret etatē:rurſus caruiſ
ſe ſe gaudebat opprobrio dicēs. Qr
ſic fecit mihi dñs. Chry. Scilicet ſol
uit ſterilitatē:donū ſupra naturam
ꝯceſſit:ꝛ petra ifructuoſa ſpicas vi
rentes ꝓduxit. abſtulit dedecus dū
genitricē fecit. vñ ſequit. In die.q.
re.au.ob.me.int. ho. Ambro. Pu-
dor.n.eſt feminis nuptiaruȝ ꝑmia
non hr̄e:q̄bus hec ſola eſt cā nubē-
di. Chry. Duplr igit gaudet dū ꝛ a
nota ſterilitatis ipſam eripuit dñs
ꝛ q2 illuſtrē partū enixa eſt. Non
n. vt in ceteris gignentiū ſolus con
cubitus interuenit:ſed gr̄a celeſtis
hui' ortus fuit exordiū. Beda. My-
ſtice aūt ꝑ zachariā ſacerdotiū iu-
deoꝝ:ꝑ heliſabeth pōt lex ipſa de-
ſignari:q̄ ſacerdotū doctrinis exer
citata ſpirituales deo filios gignere
debebat:ſed nō valebat: quia nemi
nem ad perfectionem adduxit lex.
Erant ambo iuſti.q2 bona eſt lex:ꝛ
ſacerdotiū ꝓ illo tempore ſanctum.
Ambo proceſſerant in diebus ſuis.
q2 adueniente xp̄o iaȝ incuruantur
ad ſenium. Ingreditur zacharias
templum:q2 ſacerdotuȝ eſt intrare
in ſanctuariū myſterioꝝ celeſtiuȝ.
Foris orat multitudo : q2 myſtica
penetrare nequit. Dum altari thi-
miama imponit:naſciturum ioānē
agnoſcit:q2 dum doctores flāma di
uine lectionis ardent: gratiā dei ꝑ
ieſum ꝓditurum reperiunt.ꝛ hoc ꝑ
angeluȝ: q2 lex ꝑ angelos ordinata
eſt. Ambro. In vno autem vox toti'
plebis obmutuit:q2 in vno tot' ad
deū loq̄batur ppl's tranſiuit.n.ad

Premia nuptiaruȝ partus.

nos dei verbum:ꝛ in nobis non ta-
cet. Mutus eſt qui non intelligit le
gem. Cur.n.tibi magis videat mu
tus eſſe q̄ ſomnū:q̄ qui myſterium
neſcit: Innuēti ſilis eſt ppl's iudeo
rum: q̄ actuū ſuoꝝ ꝑſtare non pōt
rōnem. Beda. Et tñ heliſabeth con
cipit ioānē:q2 interiora legis ſacra
menta xp̄i abundant. Conceptum
q̄nqȝ menſibus occultat:q2 moyſes
quinqȝ libris myſteria xp̄i deſignat
ſeu q2 xp̄i diſpēſatio in quinqȝ mun
di etatibus per ſanctorum dicta vel
facta figuratur.

¶ In menſe autem ſexto: miſ-
ſus eſt āgelus gabriel a deo in
ciuitatē galilee: cui nomē na-
zareth: ad virginem deſponſa-
tā viro: cui nomen erat ioſeph
de domo dauid: ꝛ nomen virgi
nis maria.

¶ Beda. Quia xp̄i incarnatio vel
ſexta etate ſeculi futura:vel ad im-
pletionē legis erat profutura:recte
ſexto menſe conceptī ioānis miſſus
ad mariā angelus naſciturum nun
ciat ſaluatorez. vñ dr̄. In menſe aūt
ſexto. Mēſez ſextū martiū intellige
cuius.xxv.die dñs noſter e cōceptus
tradit ꝛ paſſus:ſicut ꝛ.xxv.die men
ſis decēbris natus.q2 ſi vel hoc die
vt nōnulli arbitrant equinoctium
vernale:vel illo ſolſtitium brumale
fieri credamus:conuenit cum lucis
incremēto concipi vel naſci eum qui
illuminat omnem hominē veniētē
in hunc mundum. At ſiquis ah dñi
ce natiuitatis ꝛ conceptionis tēpus
conſiderat lucem:vel creſcere vel te
nebras ſuperare ꝯuicerit: dicimus
ꝛ nos q2 ioānes an faciem aduent'
eius regnum celorum euangeliza-
bat. Baſi. Adeunt autem nos cele-
ſtes ſpiritus: non quaſi ex ſeipſis:
ſed ex eo q2 diuine ſapientie decorē
conſpiciunt. vnde ſequitur. Miſſus
eſt angelus Gabriel a deo. Grego.
in ho. Ad mariam.n. virginem nō
q̄libet angelus:ſed gabriel archān-
gelus mittit. ad hoc quippe mune-

Allegoria pulchra.

ſteriū ſummū angelū venire dignū
fuerat q̄ ſummū oluum nunciabat.
Qui iccirco priuato nole cenſet: vt
ſignet per vocabulum in operatio
ne quid valeat. Gabriel.n.dei forti-
tudo nominatur. per dei ergo forti
tudinem nunciandus erat: qui vir-
tutum dominus ⁊ potens in prelio
ad debellandas poteſtates aereas
veniebat. Glo. Additur autem ⁊ lo-
cus quo mittitur cum ſubditur. In
ciui. gali. cui no. nazareth. Naza-
reus enim.i. ſanctus ſanctorū nun-
ciabat̄ venturus. Beda. in ho. Aptū
aūt humane reſtaurationis princi-
piuꝫ: vt angelus a deo mitteret̄ ad
virginem partu conſecrandum di-
uino: quia prima perditiōis huma-
ne fuit cā: cum ſerpens a dyabolo
mittebatur ad mulierez ſpiritu ſu-
perbie decipiendam. vnde ſequit̄.
Ad virginē. Augu. de ſancta virgi-
nitate. Illum.n. ſolū virginitas de-
center parere potuit. qui in ſua na-
tiuitate parem habere non potuit.
Oportebat.n. caput noſtruꝫ ꝓpter
inſigne miraculum ſm corpus na-
ſci de virgine: qḋ ſignificaret mēbra
ſua de virgine etiam ſm ſpiritū na-
ſcitura. Hie. in ſermone aſſum. Et
bene angelus ad virginē mittit̄: qꝛ
ſemp eſt āgelis cognata ꝟginitas.
Profecto in carne ꝑter carnē viuere
nō terrena vita eſt: ſꝫ celeſtis. Chry.
ſup matth. Non autē angelus poſt
partū annunciat virgini: ne nimiū
exinde turbaret̄. Et iō añ ꝯceptio-
neꝫ illā alloquit̄: nō in ſomnis: imo
viſibiliter aſſiſtit. nam q̄ſi magnaꝫ
valde relationeꝫ accipiens egebat
ante rei euentū viſione ſolēni. Am-
bro. Bene aūt vtrūq; poſuit ſcriptu-
ra: vt ⁊ deſponſata eſſet: ⁊ virgo. Se
quit̄.n. De. viro. Uirgo. vt expers
virilis conſortij videretur. Deſpon
ſata: ne temerate virginitatꝭ adure
retur īfamia: cui grauis aluus cor-
rupte le videretur inſigne preferre.
Maluit auteꝫ dominus aliquos de
ſuo ortu q̄ꝫ de matris pudore dubi-
tare: ſciebat.n. teneram eſſe virgi-
nis verecundiam: ⁊ lubricam famā

Uirginitatis inſigne.

pudoris: nec putauit ortus ſui fideꝫ
matris iniurijs aſtruendam. Ser-
uat̄ itaq; ſancte marie ſicut pudo-
re integra: ita ⁊ inuiolabilis opinio
ne ꝟginitas. nec decuit ſiniſtra vir-
ginibus opinione viuentibus vela
men excuſationis relinqui: qꝛ infa-
mata mater quoq; domini videre-
tur. Quid autem iudeis: quid hero
di poſſet aſcribi: ſi natum viderent
tur ex adulterio perſecuti? Quem-
admodum autem ipſe diceret. Nō
veni legē ſoluere: ſed adimplere ſi
videret̄ cepiſſe a legis iniuria? cuꝫ
partus innupte lege dānet̄. Quid qꝛ
etiā fides marie verbis magis ad-
ſciſcitur: ⁊ mendacij cauſa remoue
tur: videtur enim culpaꝫ obumbra
re noluiſſe mendacio innupta pre-
gnans. Cauſam autem mentiendi
deſponſata non habuit: cum coniu-
gij premium ⁊ gratia nuptiarum
partus ſit feminaruꝫ. Non medio-
cris quoq; cauſa eſt vt ꝟginitas ma
rie falleret principem mundi: qui
cum deſponſatā viro cerneret: par-
tum non potuit habere ſuſpectuꝫ.
Orige. Si.n. nō habuiſſet ſponſum
ſtatim cogitatio tacita dyabolū ſur
repſiſſet: quomodo q̄ non accubuit
cum viro pregnans eſſet: debet iſte
conceptus eſſe diuinus: debet aliqḋ
humana natura eſſe ſublimius.
Ambro. Sed tamen magis refellet
principes ſeculi. demonum eniꝫ ma
litia facile etiam occulta deprehen
dit. At vero qui ſecularibus vanita
tibus occupantur. ſcire diuina non
poſſunt: quinetiā locupletior teſtis
pudoris maritus adhibetur: qui
poſſet ⁊ delere iniuriam: ⁊ vindica-
re opprobrium: ſi non agnoſceret
ſacramentuꝫ: de quo ſubditur. Cui
nomen erat ioſeph de domo dauid.
Beda. in ho. Quod non tantuꝫ ad
ioſeph: ſed etiam pertinet ad ma-
riam. Legis namq; erat preceptuꝫ:
vt de ſua q̄ſq; tribu aut familia ac-
ciperet vxorē. Sequit̄. Et nomē vir-
ginis maria. Beda. ſup lucā. Ma-
ria hebraice ſtella maris: ſyriace
ꝟo dn̄a vocat̄: ⁊ merito: qꝛ hec tot'

Cātra ſponſa tiōis ma rie.

Interꝑtatio nominis marie.

mundi dominuʒ lucem ſeculis me
ruit generare perennem.

¶ Et igreſſus angelus ad eā
dixit: Aue gratia plena domi
nus tecuʒ: benedicta tu in mu
lierib⁹. Que cum audiſſet tur
bata eſt in ſermone eius ⁊ cogi
tabat q̄lis eſſet iſta ſalutatio.

¶ Ambro. Diſce virginē morib⁹: ſo
la in penetralib⁹: quā nēo viro ꝑvi
deret: ſolus āgel⁹ repiret. vnde dr
Et ingreſſus āge. ad eā. Et ne qdē
degeneri deprauaretur affatu: ab
angelo ſalutat̄. Grecus. Contra vo
cem prius editam mulieri: dirigit̄
nūc ſermo ad ꝟginē. In illa dolori
bus partus ē cauſa peccati punita
i hac ꝑ gaudiū meſtitia pellitur.
vnde iocūditatē non abſurde ꝑnū
ciat angelus virgini dicens. Aue
Qd autem digna cognoſceret̄ ſpō
ſalium atteſtat̄ cū dic̄. Gr̄a plena.
quaſi ei q̄dā arra aut dos ſpōſi ofi

Maria plena gratia.

ditur; ꝙ fecunda ſit gratijs. Hor̄ū
eni que dic̄: hec ſūt ſponſe: alia ſpō
ſi. Hiero. in ſermone de aſſum. Et
bene gratia plena: quia ceteris ꝑ
partes preſtat̄. Marie vero ſil̄ ſe to
taʒ ifudit gr̄e plenitudo. Uere gra
tia plena: per quā largo ſpiritu ſci
imbre ſuperfuſa eſt oīs creatura.
Jam autē erat cū virgine. q̄ ad vir
ginē mittebat āgelū: et preceſſit nū
cium ſuuʒ dominus: nec teneri po
tuit locis qui omnib⁹ hr̄ in locis. vn̄
ſequitur. Domin⁹ tecū. Augu. in ſ.
de nati. Magis ꝗ̄ tecū ipſe. n. in
tuo ē corde: in tuo fit vtero: adiplet
mētē adiplet vētrē. Grecus. Hoc āt
ē totū legatiōis cōplemētū: dei eniʒ
ꝟbū vt ſponſus ſupra rationē vnio
nem efficiens tanꝗ̄ ipſe germinās
idēꝙ germinat⁹ totā naturā hūa-
nā ſibi ipſi cōformauit. Ultimū ve-
ro ponitur tanꝗ̄ perfectiſſimum et
compēdioſum. Benedicta tu in mu
lieribus. Una ſcʒ pre cūctis mulie-
ribus vel etiam benedicātur in te
mulieres: ſicut mares in filio: ſʒ ma
gis vterꝙ in vtriſꝙ. Uelut enim ꝑ
vnam et vnum feminam et ma-
rem peccatum ſimul ac triſtitia in
trauit: ſic et nunc per vnam et vnū
benedictio reuocata eſt et letitia:
et ad ſingulos eſt profuſa. Ambro.
Diſce autē virginem a verecūdia:
quia pauebat: nā ſequit̄. Que cuʒ
audiſſet turbata ē in ſmone eius.
Trepidare ꝟginū eſt et ad omnes
ingreſſus viri pauere oēs viri af-
fatus vereri. Diſce virgo verboꝝ
vitare laſciuiā. Maria etiā ſaluta
tionē angeli verebat̄. Grecus. Cuʒ
aſſueta foret his viſionib⁹ euāgeli-
ſta non viſioni: ſed relatib⁹ turba-
tionem attribuit dicens. Turbata
eſt in ſermone ei⁹. Attēde autē vir
ginis et pudicā et prudētē: et alaʒ
ſimul in vocē audita letitia dictum
exaltauit: et neꝙ manifeſte obſtitit
per incredulitatē: nec ſtati paret
ex leuitate: eue leuitatē euitās ſi-
mul et duritiā zacharie. vnde ſeq̄t̄.

Maria aſſueta viſioni āgelice.

Et co. qua. eſ. iſ. ſal. Non cōceptio:
nam adhuc ignorabat imenſitatē
myſterij: ſed ſalutatio nunquid li-
bidinoſa: vt a viro ad virginē: an
diuina: duʒ dei faceret mentioneʒ
dicens. Dn̄s tecū. Ambro. Benedi-
ctionis ēt nouam formulā miraba
tur: q̄ nuſꝗ̄ ē āte compata: ſoli ma
rie hic ſeruabatur. Orige. Si. n. ſci
uiſſet maria ad aliū quēpiā ſimilē
fcm̄ eē ſmonē: vtpote q̄ hēbat legis
ſcientiā: nunꝗ̄ eā quaſi peregrinā
talis ſalutatio exterruiſſet.

¶ Et ait āgelus ei: Ne timeas
maria: iueniſti eni gratiā apd
deū. Ecce cōcipies i vtero et
paries filiū: et vocabis nomē
eius ieſum. Hic erit magnus ⁊
filius altiſſimi vocabit̄. Et da
bit illi dn̄s deus ſedem dauid
patris eius: et regnabit in do-
mo iacob in eternum: et regni
eius non erit finis.

¶ Beda. Qd ſalutatione inſolita
virginem turbatam viderat qua-
ſi familiarius notam vocans ex
nomine: ne timere debeat iubet.

vnde dicitur. Et ait ei angelus: ne
timeas maria. Grecus .q.d. Nō ac
ceſſi decepturus: imo deceptionis:
abſolutionē depromere. Nō venio
datur' inuiolabilē tuā vginitatē: ſʒ
conditoris puritatis ⁊ cuſtodis cō=
tubernia reſerare. Nō ſum ſerpen
tis miniſter ſed pmentis ſerpentē
legatus. ſponſaliū tractator nō inſi=
diarū molitor. Sic ergo nequaq̄ di
ſtrahentib' ipſam cōſiderationib'
vexari pmiſit ne diiudicaret inſidus
miniſter negocij. Chry. Qui autem
apud deū meretur grām: nō habet
qd timeat. vnde ſeqt. Inueniſti eñ
grām apd deū. Qualr aūt illā qſq
repiet: niſi humilitate mediante?
Humilibus eñ dat deus grām. Gre.
Inuenit eñ grām vgo corā deo: q
iplendore pudicitie ppriā exornās
aiam: gratū deū ſe habitaculū pre
parauit nec ſolū celibatum inuiola
bilē cōſeruauit: ſed etiā imaculatā
cōſcientiā cuſtodiuit. Orige. Inue=
nerant eñ plures grām ante eam.
Et ideo ſubdit qd ppriū eſt dicēs.
Ecce cōcipies in vtero. Grecus. Qd
dicit: ecce cō celeritatē ⁊ pñtiam de=
notat iſinuans cū eius vbo celebra
tā eſſe cōceptione. Dicit aūt. Cōci=
pies i vtero vt demōſtret dñʒ ab ip
ſo vtero virginali de noſtra ſuba
carnē ſuſcipere. Uenit eñ diuinum
verbū emūdaturū naturā hūanā ⁊
ptū: tn̄re gñationis primordia. Et
ideo ſine pctō hūano ſemine p ſin
gula ſicut nos in carne cōcipitur: ⁊
nouē menſiū ſpacio geſtat i vtero.
Gr. ego. niſenus. Sʒ qm̄ cōtingit ſpi
ritualiter diuinū cōcipi ſpm̄: ⁊ ſpm̄
parere ſalutarē ſm ppretā: iō ad=
didit. Et paries filiū. Ambro. Nō
aūt oēs ſunt ſicut maria: vt dū de
ſpūſctō cōcipiſit vbū pariāt. Sunt
aūt q̄ abortiuū excludāt vbū añq̄
pariant. Sunt q̄ in vtero xp̄m ha=
beant: ſed nōdū formauerint. Gre.
niſenus. Cum autem expectatio p
tus mulieribus timorem incutiat:
ſedet timoris metuʒ dulcis partus
relatio: cum ſubditur. Et voca=
bis nomen eius ieſum. Saluato=
ris. n. aduentus eſt cuiuſlibet timo
ris ppulſio. Beda. Jeſus āt ſalua
tor ſiue ſalutaris interpretat. Gre=
cus. Dicit aūt: tu vocabis nō pater:
pre. n. caret qntū ad inferiorē gene=
rationē: ſicut e matre reſpectu ſupe=
ne. Cyril. Hoc autem nomen de no=
uo fuit vbo ipoſitū natiuitati con=
gruens carnis: ſm illud ppheticū:
Uocabit tibi nomē nouū qd os dñi
nolauit. Grecus. Uerū qr hoc nomē
cōe ē ſibi cū ſucceſſore moyſi. Jccir=
co innuens angelus q̄ non erit ſm
illius ſilitudineʒ ſubiūgit. Hic erit
magnus. Ambro. Dictū eſt qdē et
de ioanne qr erit magnus: ſʒ ille q̄ſi
hō magnus: hic q̄ſi magnus deus.
Late. n. fundit dei virtus: late cele
ſtis ſubſtantie magnitudo porrigi
tur. nō loco claudit: nō opinione cō
prehenditur: non eſtimatione ↄdu
ditur: nō etate variatur. Orige. Ui
de ergo magnitudinem ſaluatoris
qūo in toto orbe diffuſa ſit: aſcende
in celos: quō celeſtia repleuerit. de
ſcende cogitatione ad abyſſos: ⁊ vi
de eū illuc deſcendiſſe. ſi hoc vide=
ris: pariter intueberis opere com=
pletū: hic erit magn'. Grecus. Ne=
q̄ carnis aſſumptio deitatis dero=
gat celſitudini: imo potius huma=
nitatis humilitas ſublimatur. vñ
ſequit. Et fili' altiſſimi vocabitur.
Nō vtiq̄ tu ipones vocabuluʒ: ſed
ipſe vocabit. a q̄: niſi a cōſubſtātia
li genitore: nullus. n. filiū nouit niſi
pr. Penes quē vo infallibilis eſt no=
titia geniti: nec verus interpres eſt
erga impoſitionē congruā nois. p=
pter qd dicit. Hic eſt fili' meus dile
ctus. ab eterno ſiquidem eſt: q̄uis
nunc ad noſtrā doctrinā nomen ei'
patuerit. Et iō ait: vocabitur: non
fiet vel generabit. nam ⁊ ante ſecu=
la fuerat ↄſubſtātialis patri. Hūc
ergo cōcipies: huius mater efficie=
ris: hunc virginalis cella cōcludet:
cuius celeſte ſpacium capax nō ex=
titit. Chry. Ceterum ſiquideʒ enor=
me quibuſdam videtur deum habi
tare corpus. Nōne ſol cuius eſt cor=
pus ſenſibile q̄cunq̄ radios mittit

Maria aſſueta viſioni āgelice.

Celibatus marie.

Jeſu nois myſteriuʒ.

Cōcept' ieſu relatio.

nõ lediur in propria puritate? Mul
to ergo magis iuſtitie ſol ex vtero
virginali mundiſſimũ corpus aſſu-
mẽs: nõ tñ cõtaminatus non ẽ: imo
ẽt ipſam matrẽ ſanctiorẽ oſtendit.
Grecus. Et vt virginẽ redderet me-
morẽ prophetarum ſubdit. Et da.
ill. do. deus ſe. dauid patris eius vt
noſcat liquido quoniam qui naſci
turus ẽ ab ea ipſe eſt xp̃s quẽ illi ꝓ
miſerunt ex dauid ſemĩe naſcituꝝ.
Cyril. Non tñ ex ioſeph eſt editum
corp⁹ xp̃i mũdiſſimũ: ſm. n. vnã li-
neã cognatiõis ꝓfluxerãt ioſeph ꝛ
virgo: ex qua formã humanitatis
vnigenitus ſumpſit. Baſi. non autẽ
ĩ materiali ſede dauid ſedit domin⁹
tranſlato iudaico regno ad herodẽ
ſed ſedem appellat dauid: in qua
reſedit domin⁹: indiſſolubile regnũ
vnde ſequitur. Et regna. in domo
iacob in eternũ. Chry. Dicit aũt ad
pñs domũ iacob eos qui de numero
iudeorũ crediderunt in illum. Ut. n.
paul⁹ dicit Nõ oẽs qui ex iſrael ſunt
hi ſunt iſraelite: ſed qui ſunt filij ꝓ
miſſionis computantur in ſemine.
Beda. Uł domũ iacob totã eccleſiã
dicit: vł que de bona radice nata: vł
cuz oleaſter eſſet: merito tamẽ fidei
in bonam eſt inſerta oliuã. Grec⁹.
Nullius autez ẽ in eternũ regnare
niſi dei ſolius: quo fit vt et ſi ꝓpter
incarnationẽ dicał dauid ſedẽ acci-
pere: tñ idem ip̃e inquãtum de⁹ rex
eternus agnoſcitur. Sequitur. Et
regni eius non erit finis. non ſoluz
in quantum deus eſt: ſed etiam in eo
ꝙ homo et in preſenti quidem ha-
bet regnũ multorum: finaliter vero
vniuerſoꝝ: cũ ei oĩa ſubijciantł. Be-
da. Omittat ergo Neſtorius dicere
hoĩez tñ ex virgine natũ: et hunc a
verbo dei non in vnitate perſone
eſſe receptũ. Angelus enĩ qui eũdẽ
ipſum patrem habere dauid: quez
filium altiſſimi vocari pronũciat: in
duabus naturis vnam xp̃i perſonã
demonſtrat. Nõ autem ideo futuri
temporis verbis angelus vtitur: qꝛ
ſecundũ hereticos xp̃s ante Mariã
non fuerit: ſed quia ſecundum eã-

Neſto-
rij error

dem perſonam homo cum deo idez
filij nomen ſortitur.

¶ Dixit autem maria ad ange
lum. Quomodo fiet iſtud qm̃
virum nõ cognoſco? Et reſpõ-
dẽs angelus dixit ei. Spiritus-
ſanctus ſuperueniet in te et vir
tus altiſſimi obumbrabit tibi.
Ideoq; et quod naſceretur ex
te ſanctum vocabitur fili⁹ dei.

Compa-
ratio
marie ꝛ
zacha-
rie.

¶ Ambro. Neq; non credere ange-
lo maria debuit neq; tã temere vſur
pare diuina. vnde dr. Dixit autem
maria ad angelum. Quomodo fiet
iſtud? Temperatior eſt iſta reſpõſio
ꝙ verba ſacerdotis. Hec ait. Quo-
modo fiet iſtud? Ille reſpondit. vn-
de hoc ſciã? Negat ille ſe credere:
et quaſi fidei adhuc aliũ querit au
ctorem. Iſta ſe facere profitetur nec
dubitat eſſe faciendum: qđ quomõ
fiat inquirit. Legerat maria. Ecce
ꝯcipiet in vtero: et pariet filium: idõ
credidit futurum: ſꝫ quomodo fieret
ante non legerat: non enĩ quẽadmo
dum fieret: vel prophete tanto fue-
rat reuelatum. tm̃ enĩ myſterium
non hominis fuit: ſed angeli ore ꝓ-
mendum. Grego. niſenus. Attende
ẽt munde virginis vocẽ partũ ãnũ-
ciat angelus: ipſa vero virginitati
innititur: preſtẽtiorem icorruptibili
tatem angelica viſione dijudicans
vñ dicit. Qm̃ viꝝ nõ cognoſco. Baſi.
Cognitio multifarie dr. dicił. n. co-
gnitio noſtri conditoris ſapientia
magnaliũ ſuorum notitia: necnon
mãdatoꝝ cuſtodia et que fit apud
eũ appropinquatio et copula nuptia-
lis vt hic accipitur. Grego. niſen⁹.
Hec igr̃ Marie verba iudiciũ ſunt
eorũ que tractabat in mẽte archa-
no nam ſi cauſa copule cõiugalis io
ſeph deſponſari voluiſſet: cur admi-
ratione ducta eſt: dũ ſibi narratur
conceptio? cuz nimirũ ipſa ꝓſtolare
tur ad tempus mater effici iuxta le
gis naturam. Uerũ qꝛ oblatum cor
pus deo: quaſi quoddam ex ſacris in-
uiolabile reſeruari decebat: et idõ di

git. Quoniā virū non cognoſco.q.d.
Et ſi ſis angelus tamē ꝙ virum co
gnoſcam:ex impoſſibilibus cernit.
qualiter igitur mater ero carens cō
iuge? ioſeph quidem in ſponſum
agnoui. Grecus. Sed conſidera q̄l'r
virgini ſoluit dubiū angelus:ac ex
planat itemeratū cōnubiū et ineffa
bilem partum. Sequitur enī et re=
ſpondens angel' dixit ei. Spiritus=
ſanctus ſuperueniet in te. Chry.q.
d.non queras ordinē naturalē vbi
naturam tranſcendunt et ſuperant
que tractātur. Diſcis:quō fiet iſtud
quoniā virū non cognoſco? q̄nimo
eo ipſo continget ꝙ es coniugis in=
experta.nam ſi virum experta fuiſ
ſes:non digna cēſereris hoc myſte=
rio: non quia prophanū ſit coniu=
giū:ſed quia virginitas potior. De
cebat enim communem omniū do=
minū:et in natiuitate nobiſcū par=
ticipare et ab ea diſcrepare.ꝙ enī
ex vtero naſceretur: habuit comu=
ne nobiſcum:ꝙ autē abſq̄ concubi
tu naſceretur pl' a nobis obtinuit
q̄ beatū corp' illud quod ob exube
rantē mundiciā virginis marie: vt
videt donū ale ad ſeipſū allexit: In
ſingulis ei ceterī vir vtiq̄ ala ſynce
ra ſancti ſpiritus ipetrabit preſen=
tiam:ſed nūc cato receptaculum ef
ficitur ſpūs. Grego.niſenus. Tabu
las enī noſtre nature: q̄s culpa con
fregerat: denuo verus legiſlator de
terra nr̄a ſibi dolauit:abſq̄ concu=
bitu diuinitatis ſue corpus ſuſceptibi
le creans:quod diuin' digitus ſcul=
pſit. Spiritus ſuperueniens ꝟgini.
Chry. Inſuper et virt' altiſſimi obū
brabit tibi. Altiſſimi regis vir tus
xp̄s ē:qui per aduentū ſpiritusſan=
cti formatur in virgine. Grego.xviij.
moraliū. Per obūbratiōis enī voca
bulum incarnandi dei vtraq̄ natu
ra ſignificat:vmbra ei a lumie for=
matur et corpore. Dominus autem
per diuinitatem lumē.eſt qz ergo lu
men icorporeū in ei' erat vtero cor=
porandum:recte ei dicitur. Uirtus
altiſſimi obumbrabit tibi id eſt cor
pus in te humanitatis accipiet in

corporeum ſumme diuinitatis. Hoc
enim marie dicitur propter. mētis
refrigerium celitus datum. Beda.
Non ergo virū qd̄ nō cognoſcis ſe
mine:ſed ſpiritusſancti quo imple=
ris opere concipies.concupiſcentie
in te non erit eſtus:vbi vmbram fa
ciet ſpiritusſanct'. Grego. niſenus.
Uel dicit. Obumbrabit tibi.qz ſicut
corporis vmbra precedentium cara
ctere cōformatur:ita indicia deita=
tis filij ex virtute generandi pate=
bunt. Sicut enim in nobis quedam
viuifica virtus in materia corpora
li conſpicitur:qua homo formatur
ſic in virgine altiſſimi virtus p vi=
uificantem ſpiritum pariter corpo=
ri inſitam materiam carnis ex vir=
gineo corpore ad formandū nouū
hominē aſſumpſit.vnde ſequitur.
Ideoq̄ et qd̄ naſcetur ex te ſanctū.
Athana. Profitemur enim quoniā
nature humane aſſumptum ex ma
teria corpus veriſſimū extitit.et idē
ſm naturā corpori noſtro:ſoror nā=
q̄ noſtra maria eſt:cum omnes ab
adam deſcenderimus. Baſi. Unde et
paulus dicit. Qm̄ miſit deus filium
ſuum natum non per mulierē: ſed
ex muliere. Nā hoc qd̄ dico p mu=
lierem tranſituram poterat indica
re natiuitatis ſententiam:qd̄ autē
dicitur ex muliere : manifeſtat cō=
munionem nature geniti reſpectu
parentis. Grego.xviij.mora. Ad di=
ſtinctionem autem noſtre ſanctita=
tis ieſus ſingulariter ſanctus naſci
turus aſſerit: nos q̄ppe etſi ſancti
efficimur:nō tm̄ naſcimur:qz ip̄a na
ture corruptibilis cognatiōe ꝯſtrin
gimur. ille aūt ſolus veraciter ſan=
ctus eſt:q̄ ex ꝯiunctiōe carnalis co=
pule ꝯcept' nō eſt:q̄ nō ſicut hereti=
cus deſipit:alter in humāitate:alr̄
in deitate eſt.vt purus hō ꝯceptus
atq̄ edit':et poſt p meritū vt de' eēt
accepit. Sed nūciāte āgelo et adue=
niēte ſpū:mox ꝟbū in vtero:mox in=
tra vterū ꝟbū caro:vn̄ ſeqt̄. Vocabi
tur filius dei. Grecus. Tu aūt attē=
de qualr̄ virgini angelus totā tri=
nitatē edidit:dum ſpiritūſanctū et

Compa=
ratio
marie et
zacha=
rie.

Expoſi=
tio pul=
cherrima

Obum=
bratio
diuiſa q̄
ſit.

memorat virtutem et altiſſimū:tri
nitas em̄ indiuiſibilis eſt.

¶ Et ecce elizabeth cognata
tua:ꝛ ipa ꝯcepit filiū i ſenectu
te ſua. Et hic mēſis ē ſextus il
li:que vocat̄ ſterilis:qꝛ nō erit
impoſſibile apud deū oē ver=
bum. Dixit autē maria. Ecce
ancilla dn̄i fiat mihi ſm verbū
tuū. Et diſceſſit ab illa angel⁹.

¶ Chry. Qm̄ precedēs dictū ſupa=
bat virginis mentē ad humiliora
declinauit:ſermonē per ſenſibilia
ipſi ſuadēs. Un̄ dicit. Et ecce eliza
beth cognata tua. Animaduerte=
re Gabrielis induſtriā:nō memo=
rauit ei Sare vel Rebecce vel Ra
chelis:qꝛ antiquiora erāt exēpla:
ſed imminēs factū inducit:vt eius
mentē corroboret:ꝛ ob hoc et etatē
cōmemorauit:cū dicit. Et ipa cōce=
pit filium in ſenectute ſua. Et defe
ctum nature. Sequitur em̄. Et hic
menſis eſt ſextus illi que vocatur
ſterilis. Non em̄ a pncipio ꝯcept⁹
helizabeth ſtatim annūciauit:ſed
acto ſex menſium ſpatio:vt tumor
vētris perhibeat argumētū. Gre.
Nazāzenus. Sed queret aliquis.
Queſtō vtilis. Qualr̄ ad dauid xp̄s refert̄? Sīq=
dem maria de ſanguine manauit
aaron:cuius cognatā angelus he=
lizabeth aſſeruit:ſed hoc nutu ſu=
perno ꝯtigit vt regiū gen⁹ ſacerdo
tali ſtirpi iungeret̄:vt xp̄s q̄ rex ē
ꝛ ſacerdos ab vtriſqꝫ ſm carnē na=
ſceret̄. Legit̄ et i exodo. Qm̄ aarō
primus ſm legē ſacerdos:duxit ex
tribu iude cōiugē helizabeth filiā
aminadab:ꝛ attende ſacratiſſimā
ſpūs adminiſtrationē:dū ꝛ hāc za=
charie ꝯiugē ſtatuit helizabeth vo
cari reducēs nos ad illam heliza=
beth:quam duxerat aaron. Beda.
Sic ḡ ne virgo ſe parere poſſe dif=
fidat:accepit exēplū ſterilis anus
pariture:vt diſcat oīa deo poſſi=
bilia eſſe:etiam que nature ordine
vident̄ eſſe cōtraria. vnde ſequit̄.
Quia nō erit impoſſibile apd̄ deū
omne verbum. Chry. Ipſe nāqꝫ cū
ſit nature dn̄s cuncta pōt cū velit:
qui cuncta peragit ꝛ diſponit:vite
mortiſqꝫ lora gubernās. Aug. con
tra fauſtū. Quiſquis aūt dicit. Si
olpotens deus eſt:faciat vt ea que Olpotētia dei exponit̄
facta ſunt facta nō fuerint:nō per
cipit ſe dicere vt ea que vera ſunt
eo ipſo ꝙ vera ſunt falſa ſint. Pōt
em̄ facere ꝙ aliq̄d non ſit qđ erat:
velut cum aliquē qui cepit eſſe na=
ſcendo:faciat non eſſe moriendo.
Quis aūt dicat:vt id qđ iam non
eſt:faciat non eſſe? quicquid enim
preteritum eſt:iam nō eſt:ſi de ipo
fieri aliquid pōt:adhuc eſt de quo
fiat. Et ſi eſt:quō preteritū eſt? nō
ergo eſt quod vere diximus fuiſſe:
ſed ideo verum eſt illud fuiſſe:qꝛ
in noſtra ſnīa verū eſt:nō in ea re
que iā non eſt:hanc aūt ſnīam de⁹
falſam facere non pōt. Omnipotē
tem āt deū nō ita dicimus:ac ſi eū
etiā mori poſſe credam⁹. Ille pla=
ne olpotēs vere ſolus dr̄ qđ vere ē:
etiā a quo ſolo eſt q̄cq̄d aliquo mō
eſt. Ambro. Uide autē humilitatē Deuotio ꝟginis.
virginis vide deuotionem. Sequit̄
em̄. Dixit āt ma. Ecce an. dn̄i. An=
cillā ſe dicit q̄ mater eligit̄:nec re=
pētina exaltata ꝓmiſſione eſt. Mi
tē em̄ humilēqꝫ pariturā hūilitatē
debuit etiā ipſa preferre. ſimul et
ancillā ſe dicēdo:nullā ſibi prero=
gatiuā tāte gr̄e vēdicauit. q̄n face
ret qđ iuberet̄. vn̄ ſequit̄:fiat mihi
ſm verbū tuū. Habes obſequiū:vi
de votū. Ecce ancilla dn̄i. appara=
tus officij eſt. Fiat mihi ſcđm ver=
bum tuū. cōceptus eſt voti. Euſe.
Alius aliđ quiddā in preſenti ſer=
mone virginis extollet apicibus:
hic quidē ꝯſtantiā:hic obedientie
promptitudinē:alius ꝙ nō allecta
eſt tā ſplendidis ꝛ arduis per ma=
gnū archāgelū ꝓmiſſis pollicitis:
alius ꝙ non exceſſit modū in dādo
inſtātias:ſed equalr̄ cauit et que
leuitatē:ꝛ zacharie inobedientiā:
mihi aūt hūilitatis ꝓfunditas nō
minus ꝯſpicit̄ admirāda. Grego.
xviij. mo. Per ineffabile nāqꝫ ſa=
cramentū

cramentū ꝯcepto ſancto partu inuiolabili ſm̄ veritatē vtriuſq̄ nature eadē virgo ancilla dn̄i fuit et mater. Beda. Accepto āt virginis ꝯſenſu mox angelus celeſtia repetit: vñ ſequitur. ⁊ diſceſſit ab illa angelus. Euſe. Non ſolū impetrans qđ optabat: ſed ſtupens in ꝟginea forma ⁊ virtutis plenitudine.

Oſpotia dei expoſi

¶ Exurgēs aūt maria in diebus illis abijt in montana cū feſtinatione in ciuitatē iuda: ⁊ intrauit in domū zacharie: et ſalutauit heliſabeth. Et factū eſt vt audiuit ſalutationē marie heliſabeth: exultauit īfans in vtero eiꝰ. Et repleta eſt ſpiritu ſancto: heliſabeth. Et exclamauit voce magna ⁊ dixit. Benedicta tu inter mulieres: ⁊ benedictus fructus ventris tui. Et vñ hoc mihi vt veniat mater dn̄i mei ad me? Ecce ei vt facta eſt vox ſalutationis tue in auribus meis: exultauit in gaudio infans ī vtero meo. Et beata que credidiſti: qm̄ ꝑficientur ea que dicta ſunt tibi a domino.

Deuotio ꝟginis.

¶ Ambro. Angelus cū abſcondita nunciaret vt fides aſtrueret: exemplo femine ſterilis ꝯceptum virginis nunciauit. Ubi ħ audiuit Maria: nō quaſi incredula de oraculo: nec quaſi incerta de nūcio: nec q̄ſi dubitans de exēplo: ſed quaſi leta pro voto: religioſa pro offō: feſtina pre gaudio in mōtana perrexit: vñ dr̄. Exur. autem ma. in di. il. abi. in montana. Quo em̄ iam deo plena: niſi ad ſuperiora cum feſtinatione ꝯſcenderet? Orige. Jeſus em̄ q̄ in vtero illiꝰ erat feſtinabat adhuc in ventre matris ioannē poſitū ſanctificare. vñ ſeq̄r. Cū feſtinatione. Ambro. Neſcit tarda molimia ſpiritusſancti gr̄a. Diſcite ꝟgines nō demorari in plateis: nō aliquos in publico miſerere ſermōes. Theo. Propter hoc abijt in mōtana: q2 zacharias in mōtanis habitabat. vñ ſequit̄. In ci. iu. ⁊ ītra. in do. zacharie. Ambro. Diſcite vos ſctē mulieres ſedulitatē: quā pregnātibꝰ debeatis exhibere cognatis. Mariā aūt q̄ ſola ī intimis penetralibus verſabat̄. nō a publico ꝟginitatis pudor. nō a ſtudio aſpitas mōtiū: nō ab offō ꝓlixitas itineris retardauit. Diſcite ēt virgines hūilitatē marie: venit ꝓpīqua ad ꝓximā. iunior ad ſeniorē. nec ſolū venit: ſed ⁊ prior ſalutauit. vñ ſequit̄. Et ſaluta. heliſabeth. Decet em̄ vt quāto caſtior ꝟgo tanto hūilior ſit: noueritq̄ deferre ſenioribus. Sit magiſtra hūilitatis: in q̄ eſt ꝓfeſſio caſtitatis. Eſt ēt cā pietatis: q2 ſuperior venit ad inferiorē: vt inferior adiuuet̄. Maria ad heliſabeth: xp̄s ad ioannē. Chry. ſup mat. Uel alit̄ celabat q̄ ſupradicta ſunt ī ſe virgo: nec cuiq̄ hoim pādit: nō em̄ credebat ab alijs poſſe fidē adhiberi mirandis relatibꝰ: imo magis putabat ſe pati cōuitia: ſi diceret: quaſi volens ſcelus proprium palliare. Grecus. Ad ſolā aūt refugit heliſabeth: ſic em̄ ꝯſueuerat ꝓpt̄ cognationē ⁊ ꝓpter ceterā hmōi ꝯiunctionē. Ambro. Cito aūt euēctus marie ⁊ pñtie dn̄ice bñficia declarant̄. nā ſequit̄. Et fac. eſt vt audi. ſalu. ma. heliza. exul. inf. in vte. eius. Uide diſtinctionē ſingulorūq̄ verboꝝ ꝓprietates: vocē prior heliſabeth audiuit: ſed ioannes prior gr̄am ſenſit. illa nature ordine audiuit. iſte exultauit rōne myſterij. illa marie iſte dn̄i ſenſit aduētū. Grecus. Propheta em̄ parēte acutius videt et audit: ſalutatq̄ ꝓphetarū. ſed qm̄ verbis nō poterat: ſaltat in vtero: qđ maximū exiſtit ī gaudio. Quis vnq̄ nouit tripudiū natiuitate antiquius? Inſinuauit gr̄a q̄ nature ignota extiterāt. recluſus vētre miles agnouit dn̄m ac regem oriturꝝ: vētris tegmine nō obſtāte myſtice

Uiſitationis marie. ratio.

Joānis preuentio.

viſioni.inſperit eñ nõ palpebris:
ſed ſpũ. Orige. Non aũt antea re
pletus fuerat ſpũ donec aſſiſteret
que xp̃m gerebat in vtero tũc autẽ
ꝛ ſpũ erat plenus:et reſultabat in
parẽte.vñ ſequit. Et reple.eſt ſpi-
ritu ſancto: heliſabeth. Non autẽ
dubiũ eſt quin que tunc repleta eſt
ſpiritu ſctõ ꝑpter filiũ ſit repleta.
Ambro. Illa aũt que ſe occultaue-
rat ꝛ cõcepat filiũ: iactare ſe cepit
qꝛ generabat ꝓphetam:ꝛ que eru
beſcebat ante.benedicit.vñ ſequi-
tur. Et excla.vo.mag.et dixit. Be-
nedi.tu inter mlieres. Magna vo
ce clamauit:vbi dñi ſenſit aduen-
tum:qꝛ religioſum credidit partũ.
Orige. Dicit aũt. Benedicta tu in-
ter mulieres. Nulla eñ vnq̃ tan-
te fuit gratie particeps aut eẽ po-
terat. Unius eñ diuini germinis
parens eſt vnica. Beda. Eadẽ aũt
voce ab heliſabeth:qua a gabrie-
le benedicit:quatenus ꝛ angelis ꝛ
hoib⁹ venerãda monſtret. Theo.
Quia vero alie ſctẽ mulieres fue-
runt que tñ genuerũt filios pecca-
to inquinatos ſubiungit. Et bene.
fru. ven.tui. Uel aliter intelligit:
dixerat.benedicta tu inter mulie-
res.deinde quaſi interrogãte ali-
quo quare ſubiũgit. Et bene.fru.
ven.tui.ſicut dr in pſalmo. Benedi
ctus qui venit in noĩe dñi deus do
minus et illuxit nobis. Conſueuit
eñ ſacra ſcriptura et pro qꝛ recipe
re. Orige. Fructũ aũt ventris dei
genitricis dñm dixit: qꝛ nequaq̃
ex viro: ſed ex ſola maria ꝓceſſit.
nã q̃ ſemẽ ſumpſerũt a patrib⁹ fru
ctus eorũ exiſtunt. Grecus. Solus
ergo hic fruct⁹ bñdictus: qꝛ abſq̃
viroꝝ abſq̃ peccato ꝓducit. Beda.
Iſte eſt fructus qui dauid ꝓmitti-
tur. De fructu ventris tui ponã ſu
per ſedẽ tuã. Euſe. In qua parte
emergit eutycis redargutio: dum
fructus vẽtris xp̃s aſſerit. Omnis
eñ fructus eſt eiuſdẽ nature cum
planta.vnde ꝛ virginẽ relinquitur
eiuſdẽ fuiſſe nature cum ſcdo adã:
qui tollit peccata mundi. Sed et q̃

Fruct⁹ marie laus.

phantaſticã opinionẽ de carne xp̃i
cõfingunt:in ꝟbo dei genitricis par
tu erubeſcant.nam ip̃e fructus ex
ipſa ſubã ꝓcedit arboris. Ubi ſunt
etiã dicẽtes:quaſi per aqueductũ
xp̃m tranſiſſe per virginẽ.aduer-
tant ex dictis heliſabeth:quam re
pleuit ſpiritus xp̃m fructum fuiſſe.
ventris. Sequit. Unde hoc mihi vt
veniat mater domini mei ad me?
Ambro. Non quaſi ignorãs dicit:
ſcit eñ eſſe ſancti ſpũs grãm ꝛ ope-
rationẽ:vt mater dñi matrẽ ꝓphe-
te ad ꝑfectũ ſui pignoris ſaluet:ſ;
quaſi non humani hoc meriti:ſed
diuine grẽ munus eſſe cognoſcat.
ita dicit. Uñ hoc mihi?hoc eſt qua
iuſtitia:quib⁹ factis:pro q̃b⁹ meri
tis. Orige. Cõuenit aũt hoc dicẽs
cum filio.nam et ioannes indignũ
ſe ſentiebat aduentu xp̃i ad ipm.
Matrem aũt dñi nuncupat adhuc
virginẽ exiſtentẽ:preoccupãs euẽ-
tum ex dicto ꝓphetico. Diuia aũt
promiſſio duxerat mariã ad heli-
ſabeth: vt ioannis teſtimoniũ ab
vtero perueniret ad dñm. extunc
eñ ioannẽ dñs in prophetã conſti-
tuit.vnde ſequit. Ecce eñ vt fa.eſt
vox ſalu.tue in auri.me. exul. in.
in vte.meo. Auguſt.ad dardanũ.
Hoc aũt vt diceret ſicut euãgeliſta
prelocutus eſt:repleta eſt ſpiritu-
ſancto.quo ꝓculdubio reuelãte co
gnouit quid illa exultatio ſignifi-
caſſet.infantis eñ illi⁹ veniſſe ma
trem cui⁹ ip̃e precurſoꝛ ꝛ demõſtra
toꝛ eſſet futur⁹. Potuit ꝑ eſſe iſta ſi
gnificatio rei tante a maiorib⁹ co-
gnoſcende nõ a puulo cognite:nõ
eñ dixit. Exultauit in fide infans
in vtero meo:ſed exultauit in gau
dio. Uidemus aũt exultationẽ nõ
ſolũ puulorũ: ſed etiã pecorũ.non
vtiq̃ de aliqua fide vel religione:
vel quacũq̃ rõnabili cognitione ve
nientẽ:ſed hec inuſitata ꝛ noua ex
titit:qꝛ in vtero ꝛ eius aduẽtu que
olim ſaluatorẽ fuerat paritura. Iõ
hec exultatioꝛ tanq̃ matri dñi red
dita reſalutatio:ſicut ſolent mira-
cula fieri:facta eſt diuinitus mun-

Exultatio ioannis qualis.

fante: non humanitus ab infante: Quapropter etiã ſi vſq; adeo in illo puero eſt acceleratus vſus rõnis ⁊ voluntatis: vt intra viſcera materna iã poſſet: agnoſcere: credere: ⁊ ↄſentire: etiã hoc in miraculis habendũ diuine potẽtie: nõ ad humane trahendũ exemplar nature. Orig. Venerat aũt mater dñi viſura heliſabeth miraculoſum cõceptũ quẽ retulerat angelus: vt per hoc ſequatur credulitas potioris ad virginẽ manatori. Et ad hãc fidẽ facit ſermo heliſabeth dicẽtis. Et beata q̃ credidiſti: qm̃ pficient ea que dicta ſunt tibi a dño. Ambro. Vides minime dubitaſſe Mariã ſed crediſſe. ⁊ ideo fructũ fidei conſecutã. Beda. Nec mirũ ſi dñs redẽptorº mundũ: operationẽ ſuã inchoauit a matre: vt per quã ſalº oibº parabatur eadẽ perſona fructũ ſalutis hauriret ex pignore. Ambro. Sed ⁊ vos beati qui audiuiſtis ⁊ crediſtis: quecunq; eñ crediderit ala ⁊ cõcipit ⁊ generat dei verbũ: et opa eius agnoſcit. Beda. Ois aũt aia que verbũ dei mente ↄcepit: virtutũ ſtatim celſa cacumina greſſu ↄſcẽdit amoris: quatenus ciuitatẽ iuda. i. confeſſionis ⁊ laudis arcẽ penetrare ⁊ vſq; ad perfectionẽ fidei ſpei ⁊ charitatis: quaſi tribº in ea mẽſibus valeat cõmorari. Orige. ſuper ezech. Simul ⁊ de preterito ⁊ de pñti ⁊ de futuro p ꝓphic ſpm̃ tacta eſt: que ⁊ eã promiſſionibº angeli crediſſe cognouit: et matrẽ nominãs: q; redẽptorẽ humani generis in vtero portare intellexit: etiã cum oia perficiẽda prediceret: q̃d etiã de futuro ſequeret̃ aſperit.

Conceptº myſticº xpi.

¶ Et ait Maria. Magnificat anima mea dominnm.

¶ Ambro. Sicut pctm̃ a mulieribº cepit: ita ⁊ bona a mlieribº inchoãtur: vnde non ocioſum vĩ q ⁊ ante ioannẽ heliſabeth prophetizat: et Maria ante dñi generationẽ. Sequitur aũt. vt marie quo perſona melior: eo prophetia ſit plenior. Baſi. Virgo eñ intẽtiõe ſublimi: ac ſpeculatione ꝓfunda immenſitatẽ ↄtẽplãs myſterij quaſi ꝓfundius gradiẽs magnificat deũ. vñ dicit̃. Et ait ma. Mag. aia me do. Grecus. quaſi diceret. Mirabilia que deus ꝓnunciauit in meo corpe exercebit: ſed aia mea infructuoſa apd deũ nõ erit. Cõuenit aũt mihi ⁊ volũtatis fructũ afferre. nã q̃ tantũ amplo decoror miraculo: tantũ teneor glorificare in me mirabilia operantem. Orige. Si autem dominus nec augmentum nec detrimentum recipere poteſt: q̃d eſt qđ Maria loquit̃. Magnificat anima mea dñm: Sed ſi ↄſiderẽ dñm ſaluatorẽ imaginẽ eſſe inuiſibilis dei et alam factã ad eius imaginẽ: vt ſit imago imaginis. tunc videbo qm̃ in exẽplo eorũ q̃ ſolent imagines pingere: quãdo magnificauero alam meã ope cogitatione: ſermone: tunc imago dei grãdis efficitur: ⁊ ipſe dñs cuius imago eſt in aia mea magnificatur.

Magnificatio dei.

¶ Et exultauit ſpũs meus: in deo ſalutari meo.

Baſi. Primus ſpũs fructº eſt pax ⁊ gaudiũ. Quia ḡ virgo ſctã totã ſibi hauſerat ſpũs gratiã: merito ſubiungit. Et exul. ſpi. me. in de. ſa. me. Idẽ alam dicit ⁊ ſpm̃. Conſueta aũt in ſcripturis exultationis ꝓlatio inſinuat alacrẽ quẽdã ⁊ iocoſum habitũ ale i his q̃ digni ſunt. Proinde virgo exultat in dño ineffabili cordis tripudio: et reſultatione in ſtrepitu honeſti affectus. Sequit̃. In deo ſalutari meo. Beda. Quia eiuſdẽ ieſu. i. ſaluatoris ſpiritus virginis eterna diuinitate letatur: cuius caro tẽporali ↄceptione fetat̃. Ambro. Magnificat ergo aia marie dñm: et exultat ſpũs eiº in deo: eo q aia ⁊ ſpũ patre filioq; deuota. vnum deũ per quẽ oia pio venerantur affectu. Si autẽ in ſingulis marie anima vt magnificet dñm. Sit in ſingulis ſpũs marie vt exultet in dño. Si ſm carnem vna mater eſt xpi: ſm fidem tñ oim fructus eſt xps. Ois enim aia accipit

Exultatio ioã nis qua lis.

dei verbum::ſi tamen imaculata et
imunis a vitijs itemerata caſtimo
niũ pudoris cuſtodiat. Theo. Ille
autẽ deuz magnificat:qui digne ſe
quit xp̃m:ꝛ dũ xp̃ianus vocat : xp̃i
non minuit dignitatez:magna ꝛ ce
leſtia operando: ꝛ tũc ſpũs eius.i.
ſpiritale chriſma exultabit.i. perfi
ciet ꝛ nõ mortificabitur. Baſi. Siqñ
vero lux in cor ſuuz irrepſerit ꝛ ad
deum diligendũ ꝛ contẽnenda cor=
porea: p illã obſcurã ꝛ breuẽ ima=
ginem pfectam pcipere iuſtorũ con
ſcientiam abſq; vlla difficultate cõ
ſeq̃ntiũ in dño gaudiũ. Orige. Pri⁹
aũt aĩa magnificat dñm:vt poſtea
exultet ſpũs i deo: niſi enim antea
crediderimus exultare non poſſu=
mus.

**Quia reſpexit humilitatez
ancille ſue:ecce em̃ ex hoc bea
tam me dicent omnes genera
tiones.**

Grecus Expoſitor. Cauſam ma=
nifeſtat cur ſe magnificare deũ de=
ceat:ac exultare in illo dicens. Q̃r
reſpexit humilitatem ancille ſue:
quaſi diceret. Ipſe prouidit nõ ego
expectaui : humilibus eram con=
tenta. Nunc autem ad ineffabile
conſilium eligor:ꝛ exaltor de terra
ad ſydera. Augu. in ſer. de aſſum.
O vera humilitas q̃ deum hoibus
peperit:vitã mortalibus edidit:ce
los innouauit mũdum purificauit
padiſum apuit: ꝛ hominũ aĩas li=
berauit. Facta ẽ marie humilitas
ſcala celeſtis p quã deus deſcendit
ad terras. Quid eniz eſt dicere re=
ſpexit niſi approbauit? Multi eniz
videntur in cõſpectu hominum hu
miles eſſe: ſed eorum humilitas a
dño non reſpicit. Si em̃ veraciter
humiles eſſent:deinde ab hoib⁹ nõ
ſe laudari vellẽt:nõ in hoc mundo:
ſed in deo ſpũs eoꝝ exultaret. Ori.
Sed quid humile atq; deiectum q̃
dei filiũ geſtabat i vtero? Sed cõſi
dera qm̃ hũilitas in ſcripturis vna
de ꝟtutib⁹ pdicat: q̃ a philoſophis
modeſtia dr. Sz et nos eã poſſum⁹
appellare q̃dã circuitu: cũ aliquis
nõ ẽ inflatus: ſz ipẽ ſe deijcit. Bed.
Cuius autẽ humilitas reſpicit re=
cte btã ab oĩb⁹ cognominat. vñ ſe q̃
tur. Ecce em̃ ex hoc beatã me dicẽt
oẽs gñationes. Athana. Si em̃ ſm
pphetã bti ſunt q̃ habẽt ſemẽ i ſyõ
ꝛ primos in hieruſalẽ:quãtũ dz eẽ
preconiũ diuine ac ſacroſancte ꝟgi
nis marie ẽ ſm carnẽ ꝟbi gẽitrix ẽ
effecta. Grecus. Non aũt ſe beataz
appellat inani vexata gl'ia : vñ em̃
focus in ipſa ſupbie : que ſe ãcillã
dñi nũcupauit? ſz ſacro tracta ſpũ
q̃ futura ſunt p̃ſciuit. Beda. Dece=
bat em̃ vt ſicut p ſupbiam primi pa
rentis mors in mundum intrauit:
ita p humilitatem marie vite itroi
tus videretur. Theo. Et ideo dicit.
Oẽs generationes non ſolũ. heliſa
beth:ſed etiam oẽs credentium na
tiones.

**Quia fecit mihi magna qui
potens eſt : et ſanctum nomen
eius.**

Theo. Oſtendit ꝟgo non p ſuaz
ꝟtutẽ ſe beatã predicãdã : ſz cauſã
aſſignat dicens. Quia fe. mi. ma. q̃
po. eſt. Que tibi magna fecit? Cre=
do vt creatura ederes creatorẽ: fa
mula dñm gñares:vt per te mũduz
deus redimeret:per te illuminaret
per te ad vitam reuocaret. Titus.
Quomõ ꝟo magna? niſi q; manẽs
illibata concipio ſupans nutu dei
naturã? Digna reputata ſum viro
non quomodocũq; genitrix effici :
ſed vnigeniti ſaluatoris. Bed. Re=
ſpicit aũt hoc ad initium carminis
vbi dictum eſt. Magnificat anima
mea dominum. Sola enim aĩa illa
cui dñs magna facere dignatur di
gnis euz p̃conijs magnificare põt.
Titus. Dicit aũt. Qui potens eſt.
vt ſiquis diffidat in cõceptionis ne
gocio dum ꝟgo manens concepit.
retorqueat miraculum ad potẽtiaz
operãtis. Nec quia vnigenitus ac
ceſſit ad feminam:ex hoc inquinat
quia ſanctũ eſt nomen eius. Baſi.
Sanctum vero dicitur nomen dei

Marie eximia laus

Humilitatis laus.

non quia in ſyllabis quādā ſignificatiuam virtutem contineat: ſed q: quomodolibet dei ſpeculatio ſācta dignoſcatur ⁊ ſincera. Bed. Singularis enim potentie diuine tranſcendit oēm creaturam: ⁊ ab vniuerſis que fecit lege ſegregaꝛ: qđ greca locutione melius intelligiꝛ. In quo ipſum ꝟbum quod dicit agion quaſi extra terram eſſe ſignificat.

¶ Et miſericordia eius a progenie in progenies timētibus eum.

¶ Bed. In ſpālibus ſe donis ad generalia dei iudicia conuertens totius humani generis ſtatuz deſcribit ſubdēs. et mia eiꝰ a pge. i. pge. ti. eū. q. d. nō ſolū mihi fecit magna qui potens eſt. ſed in omni gente q̄ timet deū acceptus ē illi. Orig. Miſericordia eīn dei: vt dicit. Augu. nō in vna generatione ſed in ſempiternum extenditur a gñatione in generationem. Grecus. Et miſericordia eius quā habet in gñatione generationū ego concipio: ac ipſe corpori alato coniungitur: noſtrā tractans ſalutem ſolius intuitu pietatis. Miſeretur aūt nō qualitercūq; ſed his: quos timor eiꝰ cōpeſcuit in qualibet natione. vnde dr. Timētibus eum: qui. ſ. penitentia ducti: ⁊ ad fidem ⁊ penitētiā cōuertuntur. nam qui obſtinati ſunt: i credulitatis vitio clauſerunt ſibi ianuaz pietatis. Theo. Uel per hoc innuit ꝙ timentes miſericordiam cōſequenter in gñatione iſta. i. in p̄ſenti ſeculo: ⁊ futuram. i. i ſeculo futuro. In hoc ſeculo cētuplum accipientes: in illo vero multo maiora.

Miſericordia dei qualis.

¶ Fecit potentiam in brachio ſuo: diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.

¶ Beda. Humani generis ſtatum deſcribens: q̄d ſupbi ⁊ q̄d humiles mereantur oñdit dicēs. Feci potētiam in brachio ſuo. i. in ipſo dei filio: ſicut eīn tuum brachiuz eſt quo operaris: ſic brachiū dei dictū ē eiꝰ verbum ꝑ quod operatus eſt mundū. Orige. Timentibus autem ſe fecit potentiā in brachio ſuo quia licet īfirmus ad deū acceſſeris: ſi timueris eū promiſſam virtutem cōſequeris Theophi. In brachio ſuo ſcilicet eius filio incarnato potentiam fecit: quia natura deuicta eſt virgine pariente: et deo humanato. Grecus. Uel dicit. Fecit ꝓ faciet potentiam: non vt dudum per moyſen contra egyptios: nec per angelum: puta quando multa miliū rebelliū proſtrauit aſſyriorū: nec quoq; alio mediāte niſi in ꝓprio brachio triūphum docuit intelligibiles hoſtes ſuperando. vnde ſequitur. Diſperſit ſuper. mē. cor. ſui. ſ. quālibet mētem elatā non parentē eius aduentui: q̄n etiā aparuit et vitioſas oſtēdit ſuperbas cogitationes eorum. Cyril. Magis autem proprie de demonum hoſtili caterua intelligenda ſunt hec hos enim ſeuientes in terra diſſipauit aduenīēs dominꝰ, i cōpeditos ab eis obedientie ſue reſtituit. Theophi. Poteſt hoc etiam de iudeis intelligi: quos in omnē diſperſit regionē ſicut nūc diſperſi ſūt.

Filius dei brachium dicitur.

¶ Depoſuit potentes de ſede et exaltauit humiles.

¶ Beda Quod dixit fecit potentiaz in brachio ſuo. et ꝙ premiſerat. Et miſericordia eius a progenie in ꝓge. his verſiculis per ſingula cōtinuata eſt annectandum quia. ſ. per omnes ſeculi generationes et perire ſuperbi et humiles exaltari: pia iuſtaq; diuine potentie diſpenſatione non ceſſant. vñ dr. Depo. po. de ſe. et exaltauit humiles. Cyril. Magna ſapiebāt demōes et diabolꝰ: gētilium ſapientes. phariſei et ſcribe hos tñ depoſuit: erexitq; humiliantes ſe ſub potenti manu dei: dans illis virtutem calcandi ſerpentes et ſcorpiones: omnēq; poteſtatem inimici. Erant et quandoq; iudei poteſtate ſuperbi: ſed proſtrauit hos incredulitas ex gētibus autē ignobiles ⁊ humiles per fidem ad apicem conſcenderūt. Grecus. Deitas

tis enim tribunal noſter intellect⁹ eſſe cognoſcitur: ſꝫ inique virtutes poſt tranſgreſſionem incubuerunt precordijs protoplaſti: tanq̄ꝫ in proprio ſolio. Ob hoc ergo venit dn̄s ⁊ ſpūs iniquos eiecit a ſedibus voluntatū: ⁊ ꝓſtratos a demonijs exaltauit eorum conſciētias purgās ⁊ eorū mentem ſtatuens ꝓpriam ſedem.

Mira expoſitio.

¶ Eſurientes impleuit bonis: ⁊ diuites dimiſit inanes.

¶ Glo. Q: hūana ꝓſpitas p̄cipue i honoribus potentatuū: ⁊ in abundantia diuitiarū ꝯſiſtere vr̄ poſt deiectionē potentiū ⁊ exultationē humilium de diuitū examinatione et pauperū: repletione mētionē facit di. Eſu. ip. bo. ⁊ di. di. ina. Baſi. ſup pſal. Diſponit quideꝫ nos pn̄s verbū etiam q̄ ad ſenſibilia edocēs rerum mundanarū icertitudinē. Caduca ſiquidem ſunt hec: ſicut vnda que ab ipetu ventorum hincinde diffūditur. Intellectualiter aūt ſumendo eſuriebat genus humanuꝫ exceptis iudeis: hos nāq̄ꝫ ditauerat legis traditio ⁊ ſctōꝝ dogmata prophetarū. Quia vero non humiliter heſerūt ꝟbo humanato dimiſſi ſunt inanes: nihil deferentes: nō fidem: nō ſcientiam: ⁊ ſpe bonorum priuati ſunt: ⁊ a terrena hieruſaleꝫ ⁊ a vita futura excluſi. Quos vero de gentibus fames ⁊ ſitis cōtriuerat: cū heſiſſent dn̄o: repleti ſūt ſpiritalib⁹ bonis. Glo. Qui etiā eterna toto ſtudio quaſi eſuriētes deſiderant ſaturabuntur: cuꝫ chriſtus apparuerit in gloria: ſed qui terrenis gaudens in fine totius beatitudinis inanes dimittentur.

Eſuries hūane nature.

¶ Suſcepit iſrael pueruꝫ ſuū recordatus mie ſue. Sicut locut⁹ eſt ad patres nr̄os abraā: ⁊ ſemini eius in ſecula.

¶ Glo. Poſt generalem diuine pietatis ⁊ iuſtitie cōmemorationē ad ſingularem noue icarnationis diſpenſationem cōuertit verba dicēs Suſce. iſra. pu. ſuū q̄ſi medic⁹ egri viſibilis iter homines factus vt faceret iſrael. i. videntem deū pueruꝫ ſuum. Baſi. Obedientem. ſ. humilem: nam qui cōtēnit hūiliari: non poteſt ſaluari. Baſi. Iſrael em̄ dicit nō materialem: quem ſola nobilitabat appellatio: ſꝫ ſpūalem qui nomen fidei retinebat: hn̄s oculos tendentes ad deū videndū p̄ fideꝫ. Poteſt etiā ad iſrael carnalem hoc adaptari: cum ex eo ifiniti crediderunt. Hoc aūt fecit recordatus mie ſue. hoc em̄ impleuit: qd̄ abrae promiſit di. Q̄m benedicētur in ſemine tuo oēs cognationes terre. Huius ergo ꝓmiſſionis dei genitrix recordata dicebat. Sicut lo. eſt ad pa. no. abraam: ⁊ ſe. eius i ſecula. Naꝫ ⁊ abrae dictum eſt. Statuam pactū meū inter me ⁊ te: ⁊ inter ſemen tuū poſt te in gn̄ationibus ſuis federe ſempiterno: vt ſim deus tuus ⁊ ſeminis tui poſt te. Beda. Semen autem dicit. non tam carne ꝓgenitus q̄ꝫ fidei eius veſtigia ſecutus: q̄bus aduentus ſaluatoris in ſecula promiſſus ē. Glo. Quia ipſa promiſſio hereditatis nullo fine claudetur: ⁊ vſq̄ꝫ in finem ſeculi credentes nō deerūt: ⁊ beatitudinis gloria erit perennis.

Iſrael ſpiritualis.

¶ Manſit autem maria cum illa quaſi menſibus tribus: ⁊ reuerſa eſt in domum ſuam.

¶ Ambro. Tandiu manſit maria q̄ꝫdiu heliſabeth pariēdi tempus ipleret. vnde dicit. Manſit au. ma. cum illa qua menſi. tri. Theo. In ſexto em̄ menſe cōceptionis p̄curſoris venit angelus ad mariam: que manſit cū heliſabeth mēſib⁹: trib⁹ ⁊ ſic nouem menſes iplent. Ambro. Non autem ſola familiaritas eſt cauſa q̄ diu manſit: ſꝫ ēt tāti nati pfectio. nam ſi primo ingreſſu tant⁹ ꝓfect⁹ extitit: vt ad ſalutationē marie exultaret infans in vtero replet ſpūſctō mater ifantis: q̄ꝫtū putam⁹ vſu tāti tpis ſancte marie addidiſſe pñtiam. Bene q̄ inducitur

exhibuiſſe officium: ꝛ myſticum numerum cuſtodiſſe. Beda. Ala eniꝫ caſta q̄ ſpiritalis ſibi deſideriū cōcipit: neceſſe eſt vt alta celeſtis exercitus iuga ſubeat ꝛ quaſi trium menſium dies ibidē demorata quouſqꝫ fidei ꝛ ſpei ꝛ charitatis luce radietur: pſeuerare nō deſiſtat. The. Qn̄ vero heliſabeth paritura erat virgo receſſit. vn̄ ſequitur. Et re. ē in do. ſua. ſ. ꝓpter multitudinē q̄ ad partū cōgregari debebat. Icōueniens aūt erat in talibus virgineni eſſe p̄ſntem. Grecus. Mos ei ē virginibus cedere: quotiens pregnans parit. Ut autem propriā applicuit domum. alio quidem nullatenus abijt. ibi vero manebat vlterius: donec adeſſe partus horam cognouit: ibiqꝫ ioſeph dubitans ab angelo edocetur.

Uirginū mos

¶ Heliſabeth autem impletuꝫ eſt tēpus pariendi ꝛ peperit filiū. Et audierunt vicini ꝛ cognati eius: quia magnificauit dn̄s miſericordiam ſuam cum illa: ꝛ congratulabantur ei.

¶ Ambro. Si diligenter aduertas plenitudinis verbum nuſqꝫ inuenies poſitum niſi in generatiōe iuſtorum. vnde ꝛ nunc dicitur. Heli. autem imple. eſt tē. pari. Plenitudinem enim habet iuſti vita: ianes autem ſunt dies impiorum. Chry. Idcirco aūt deus heliſabeth partum retardauit: vt gaudiū augeretur: ꝛ famoſioreꝫ faceret mulierē. vn̄ ſequit̄. Et audi. vi. vt cog. eius: quia ma. do. mi. ſuā cū illa. ꝛ con. ei. Naꝫ qui ſterilitatem eius cognouerant teſtes diuine gratie ſūt effecti. Nemo aūt viſo infante cum ſilentio diſcedebat: ſed deum qui illū ex inſperato cōceſſerat collaudabat. Amb. Habet em̄ ſanctorum editio leticiā plurimorum: quoniam cōmune eſt bonum. Iuſtitia enim cōmunis eſt virtus: ꝛ ideo in ortu iuſti future vite inſigne premittitur: ꝛ gratia ſecuture virtutis exultatione vicinorum prefigurate, deſignatur.

¶ Et factum eſt in die octauo venerūt circūcidere puerū: et vocabāt eū noīe p̄ris ſui zachariā. Et r̄ndens mater ei⁹ dixit. Nequaqꝫ: ſed vocabit̄ ioānes. Et dixerunt ad illā. Quia nemo eſt in cognatione tua q̄ vocet̄ hoc noīe. Innuebāt aūt p̄ri ei⁹ quē vellet vocari eū. Et poſtulans pugillarem ſcripſit dicens. Ioannes eſt nomen eius Et mirati ſūt vniuerſi. Apertū eſt autem illico os eius ꝛ lingua eius: ꝛ loquebatur benedicens deum.

¶ Chry. Circuncisionis norma primo tradita eſt abrae in ſignum diſtinctionis: vt gen⁹ patriarche impmixtū ꝯſeruetur: ꝛ ſic ꝓmiſſa bona cōſequi valeant. Ubi aūt pacti conſummatur negocium: appoſitum ſignum de medio tollitur. ſic igitur ꝛ per xp̄ꝫ circūciſione ceſſante baptiſmus ſuccedit: ſed antea ioannē circūcidi decebat. vnde dicit̄. Et fac. ē in die octa. vene. circū. puerū. Dixerat em̄ dn̄s. Infans. viij. dier̄ circūcidat̄ i vobis. Hāc āt ipſis mēſurā a diua clemētia ꝯſtitutā autumo: duplici de cā. p̄mo q̄dē vt i tenerrima etate leuius patiat̄ dolorē ſectionis carnis. Scd̄o: vt ex ipſis operibus moneamur: qm̄ h̄ agebat̄ i ſignuꝫ. Tener em̄ puer minime diſcernit, q̄ circa ip̄m fiunt. Poſt circūciſionem aūt nomen imponebat̄. vn̄ ſequit̄. Et vo. eū no. pa. ſui zachariā. Hoc aūt iō fiebat: qꝛ p̄us oportet ſumere ſignaculū dn̄i: ꝛ poſtea nomē humanū: vt qꝛ null⁹ niſi p̄us abijciat carnalia: qd̄ ſignificat circūciſio: dignus eſt ꝙ in libro vite nomē, eius ſcribat̄. Ambro. Deo autē ſanctus euangeliſta premittendum putauit: ꝙ plurimi infantem patris nomine zachariam appellandum putarunt: vt aduertas matri non nomen alicuius diſplicuiſſe de genere: ſed id ſancto infuſuꝫ ſpiritu: qd̄

Circūciſionis ratio exponitur

ab angelo aň zacharie fuerat pro=
nunciatū. Et qḋ ille mutus intima=
re vocabulū filij nequit vxori: ſed p
ppħetiā heliſabeth didicit: qđ non
didicerat a marito. vň ſequitur. Et
reſp. ma. ei. di. Nequaq̄ ſed vocabit
Joānis nois rō. ioānes. Ne mireris ſi nomē mulier
qđ nō audiuit aſſeruit: qꝛ ſpirit' ei
ſanctus qui angelo mādauerat re
uelauit. nec poterat dñi ignorare
pnunciū: qui prophetauerat xp̄m.
Et bň ſequit. Et di. ad il. qꝛ ne. eſt
in co. tua: qui vo. hoc no. Ut intelli=
gas nomen non generis eſſe ſed va
tis. zacharias quoq̄ nutu interro=
gatur. vň ſequitur. Innuebant aūt
patri eius quē vellet vocari eū. Sꝫ
qꝛ incredulitas ei affatum eripue=
rat ꝛ auditū: qđ voce nō poterat ma
nu ꝛ litteris eſt locutus. vň ſequit.
Et po. pu. ſcr. di. Joā. eſt no. eius.
Hoc eſt non ei nos nomen imponi=
mus: qui iā a deo nomen accepit.
Orige. zacharias quidē interpreta
tur memor dei. Joānes aūt ſignifi=
cat demōſtrantē. Ceterū ꝛ abſentis
memoria preſentis demonſtratio ē.
Debebat aūt ioānes nō memoriā
dei vt abſentis exprimere: imo digi
to demōſtrare preſentē dicēs. Ecce
agnus dei. Chry. Quinetiā hoc no
men ioānes grā dei iterpretat. Qđ
q̄ grā diuia fauente nō natura heli
ſabeth hūc filium cepit: bñficij me=
moriam in noīe pueri cōſcripſerūt.
Theophi. Qr vero cū muliere circa
hoc nomen pueri: pr̄ mutus cōcor=
dauit. Sequit. Et mirati ſunt vni=
uerſi. Nemo. n. huius noīs erat in
cognatione eorum vt aliqs diceret.
q̄ antea hoc ambo cogitaſſent. Gre
go. nazanzenus. Editus ergo ioan
nes: zacharie ſoluit ſilentium. vň ſe
quitur. Apertum eſt autem ilico os
eius: ꝛ lingua eius. Abſurdum. n.
erat vt cū vox verbi progreſſa fuiſ
ſet: pater mæreret elinguis. Ambro.
Merito ēt cōtinuo reſoluta eſt lin=
gua eius: qꝛ quā vinxerat incredu=
litas ſoluit fides. credamus igit ꝛ
nos vt lingua noſtra q̄ incredulita=
tis vinculis eſt ligata: rationis vo=
ce ſoluat. ſcribamus ſpiritu myſte
ria: ſi volumus loq. Scribamus p̄=
nuncium xp̄i: ſꝫ nō in tabulis lapi=
deis: ſed in tabulis cordis carnali=
bus. Etenim qui ioānē loquit xp̄m
pphetizat. Seqt. n. Et lo. be. deū.
Beda. Allegorice autem ioānis ce= Natiuitatis ioannis allegoria.
lebrata natiuitatis gratia noui te=
ſtamenti eſt inchoata: cui vicini ꝛ co
gnati nomen patris: q̄ ioānis im=
ponere mallebant: qꝛ iudei qui le=
gis obſeruatione quaſi affinitate
iuncti erāt: magis iuſtitiā q̄ ex le=
ge eſt ſectari: q̄ fidei gratiam ſuſci
pere cupiebāt: ſꝫ ioānis hoc eſt grē
dei vocabulum: mater v̄bis: pater
lr̄is nunciare ſatagunt: qꝛ lex ipſa
pſalmiq̄ ꝛ pphetie aptis ſniarum
vocibus gratiā xp̄i predicant: ꝛ ſa
cerdotium illud vetus figurās ceri
moniarū: ac ſacrificiorū vmbris ei=
dē teſtimoniū perhibet. Pulchreq̄
zacharias. viij. die prolis edite lo
tur: qꝛ per dñi reſurrectionem que
octaua die: hoc eſt poſt ſeptimū ſab
bati facta eſt: occulta legalis ſacer=
dotij archana patuerunt.

¶ Et factus eſt timor ſup oēs
vicinos eorum: ꝛ ſuper omnia
montana iudee diuulgabātur
omnia verba hec: ꝛ poſuerunt
omnes qui audierant in corde
ſuo dicentes. Quis putas puer
iſte erit? Etenim manus domi
ni erat cum illo.

¶ Theophi. Sicut in taciturnitate
zacharie miratus eſt populus: ita
ꝛ cum locutus eſt. vnde dicitur. Et
fa. eſt ti. ſup oēs vici. eo. ꝛ ſu. omnia
mon. iu. diuul. om. ver. hec. vt ppē
h̄ duo magnū aliquid circa natum
puerū vniuerſi exiſtiment. hec aūt
omnia diſpenſatiue fiebant: vt q̄ te
ſtis eſſe chriſti debebat exiſteret fi=
dedignus. vň ſequit. Et poſue. oēs
qui au. in corde ſuo di. Quis putas
puer iſte erit? Beda. Precurrentia
n. ſigna pbēt iter pcurſori v̄itatis ꝛ
futurus ppheta pmiſſis cōmēdat
auſpicijs. vň ſequit. Et enim ma. do.

erat cū illo. Glo. Prodigia .n. de⁹ in
in illo peragebat: q̄ nō faciebat io=
annes: ſ3 dextra diuia. Grecus. My
ſtice aūt tempore diuie reſurrectio=
nis ꝑdicata gratia chriſti ſalubris
timor nō ſolum iudeorū: q2 erant vi
cini vel ſitu loci vel ſciētia legis: ſ3
ēt exterarū gentium corda concuſ=
ſit: nec tm̄ montana iudee: ſed vlā
mundani regni mundaneq3 ſapiē=
tie culmina xp̄i fama tranſcendit.

¶ Et zacharias pater eius re=
pletus eſt ſpiritusancto: ꝛ pro=
phetauit dicens. Benedictus
dominus deus iſrael: quia vi=
ſitauit ꝛ fecit redemptionem
plebis ſue.

Dei liberalitas. ¶ Ambro. Bonus deus ꝛ facilis in
dulgere peccatis non ſolum ablata
reſtituit: ſ3 ēt inſperata ꝯcedit. Ne
mo ergo diffidat: nemo veterū con=
ſcius delictorum ꝑmia diuina de
ſperet. Nouit deus mutare ſniam:
ſi tu noueris emēdare delictū. Ille
ſiquidē dudum mutus prophetizat
vñ dr̄. Et zacha. pa. eius reple. eſt
ſpiritusancto. Chry. Scilicet opera
tiōe ſancti ſpūs: nec quocūq3 modo
gratiā ſpūſancti nactus: ſ3 ad ple=
nu3: ꝛ fulgebat in eo ꝓphetie donū.
vñ ſequitur. Et ꝓphetauit. Orige.
Plenus aūt ſpūſcō zacharias duas
ꝓphetias generaliter nūciat: ꝓmā
de xp̄o: alterā de ioāne: qđ manife=
ſte de verbis illius probatᷣ in q̄bus
quaſi de preſenti: ꝛ quaſi iam verſa
rentur in mundo loq̄tur de ioāne:
ꝛ ꝓlo de ſaluatore dicens. Benedi=
ctus do. de. iſ. q2 viſi. ꝛ fe. redem. ple
bis ſue. Chry. Dum deu3 benedice
ret zacharias: viſitationem dicit eē
factā ab eo erga populu3 ſuū: ſiue
materiales iſraelitas q̄s velit acci
pere. venit enim ad oues que perie
rant domus iſrael: ſiue ſpiritales
i. fideles qui digni fuerunt hac vi=
ſitatione efficacē erga ſe diuinā ꝓ=
uiſionē facientes. Beda. Uiſitauit
aūt dn̄s plebē ſuā quaſi lōga infir
mitate tabeſcentem: ꝛ q̄ſi venditam
ſub peccato vnici filij ſui ſanguine
redemit. Quod quia zacharias ꝓ= Uiſitatio dei.
ximo faciendum cognouerat ꝓphe
tico more quaſi iam factu3 narrat.
Dicit autem. Plebem ſuam. non q2
veniens ſuam inuenit: ſed quia vi=
ſitando ſuam fecit.

¶ Et erexit cornu ſalutis no=
bis in domo dauid pueri ſui.

¶ Theophi. Uidebatur deus dor=
mire pctā multa reſpiciēs: ſ3 in no=
uiſſimis incarnatus tꝑib⁹ excitat⁹
eſt: ꝛ ꝯtriuit demones qui nos ode=
rant. vñ dr̄. Et er. cor. ſa. no. in do.
da. pueri ſui. Orige. Quia de ſemi=
ne dauid ſm̄ carne3 natus eſt xp̄s.
vñ dr̄. Cornu ſalutꝭ nobis in domo Cornu
dauid: ſicut ꝛ alibi dictū eſt. Uinea ſalutis.
facta eſt in cornu. i. in ieſu chriſto.
Chry. Cornu autem nōiat ꝑtātem:
gloriā ꝛ famā: metaphorice a brutꝭ
aīalib⁹ illud accipiēs: q̄b⁹ loco mu=
niminis ꝛ glīe cornua deus dedit.
Beda. Cornu ēt ſalutis regnu3 ſal=
uatoris xp̄i vocatᷣ. Oſſa ſiq̄de3 oīa
carne inuoluta ſunt. Cornu excedit
carnē. ꝛ iō cornu ſalutis regnu3 xp̄i
vocatᷣ: quo mūdus ꝛ carnis gaudia
ſuperantur: in cuius figurā dauid
ꝛ ſalomon cornu olei ſunt in regni
gloriam conſecrati.

¶ Sicut locut⁹ eſt per os ſan=
ctorum: qui a ſeculo ſunt ꝓphe
tarum eius.

¶ Theophi. Quod de domo dauid
chriſtus naſceretur: micheas men=
tione3 facit dicens. Et tu bethleem
terra iuda nequaq̄3 minima es: ex
te. n. exiet dux: qui reget pplm̄ meū
iſrael. Sed ꝛ omnes ꝓphe de incar
natione dixerunt. Et iō dicitur. Si
cut lo. eſt per os ſan. proph. Grego.
Per quod oſtendit deum per illos
eſſe locutum. ꝛ non eſſe humanum
qđ dixerunt. Beda. Dicit aūt. Qui
a ſeculo ſunt. quia tota veteris teſtꝭ
ſcriptura ꝓphetice de xp̄o proceſſit
nam ꝛ ipſe pater adam ꝛ ceteri pa=
trum: factis ſuis eius diſpenſatio=
ni teſtimonium reddunt.

¶ Salutē ex inimicis noſtris
ꝛ de manu omnium qui ode-
runt nos.
¶ Beda. Cū primo breuiter premi-
ſiſſet. Erexit cornu ſalutis nobis:
continuo explanās q̄d dixerit ſub
dit. Salutem ex inimicis nr̄is. q.d.
erexit nobis cornu. i. erexit nobis
ſalutē ex inimicis nr̄is. Et de mā̄u
oīum qui oderunt nos. Orige. Nō
aūt putemus nūc de corporalibus
inimicis dici: ſed de ſpiritalib⁹. Ue
nit. n. dn̄s ieſus fortis in prelio de-
ſtruere omnes inimicos noſtros. vt
nos de eorum inſidijs ꝛ tentationi-
bus liberos faceret.

¶ Ad faciendā miſericordiā
cū patribus noſtris: ꝛ memo
rari teſtamēti ſui ſancti. Iuſ-
iurandū q̄d iurauit ad abraā
patrem noſtrum daturum ſe
nobis.

¶ Beda. Dixerat dn̄z iuxta eloquē
pphetarū in domo dauid naſciturū:
dicē eūdē ad exēplū teſtiū q̄d abrae
diſpoſuit nos eſſe liberaturū: q: his
pcipue patriarchis de ſuo ſemine:
vel ꝯgregatio gentiū: vel xp̄i eſt in
carnatio promiſſa. pmittit aūt da-
uid: q: abrae ſanctus eccleſie cetus
eſt pmiſſus: dauid aūt ꝙ ex eo xp̄s
naſciturus eēt: audiuit. Et iō poſt-
id' q̄d dictū eſt de dauid: ſubdit de
abraā dicēs. Ad faciēdā miſericor-
diā cū pa. noſtris. Orige. Ego pu-
to ꝙ in aduentu domini ſaluatoris
ꝛ Abraam ꝛ Iſaac ꝛ Iacob functi
ſunt miſericordia eius. Non eſt eñ
credibile vt qui prius viderūt diē
illius ꝛ letati ſunt: poſtea in aduen
tu ipſius nihil vtilitatis acciperēt
cum ſcriptum ſit. Pacem faciens p
ſanguinem crucis ſue: ſiue ſup ter-
ram ſiue in celis. Theophi. Chriſti
etiam gratia ſe vſq ad illos exten
dit: qui mortui extiterunt: quia per
eum reſurgemus non ſolum nos: ſ3
ꝛ qui fuerunt ante mortui. Fecit ꝛ
miſericordiam cū patrib⁹ noſtris
ſm ꝙ eorum ſpem ꝛ deſiderium im-

Iuſiurā dum ad patres.

pleuit. vnde ſequitur. Et memora-
ri teſtamenti ſui ſancti: illius. ſ. de
quo dr̄. Benedicens bn̄dicam tibi:
ꝛ multiplicabo te. Multiplicat⁹ eſt
enim abraā in oīb⁹ gentib⁹ p imita
tionē fidei ei⁹ adoptatis in filios:
ſed ēt pr̄es vidētes ſuos filios ta-
lia bn̄ficia recepiſſe cōgaudent ꝛ re
cipiunt miſericordiā in ſeipſis. vñ
ſequit. Iuſiurādū q̄d iu. ad abraā
pa. no. datu. ſe nob. Baſili. Nemo
aūt audiens ꝙ iuraſſet dn̄s abrae:
ad iurandū ſit promptus. ſicut. n.
furor de deo dict⁹ non ſignificat paſ
ſionem: ſed punitionē. ſic neq de⁹
iurat vt homo: ſed verbum eius lo
co iuramenti nobis ad veritatē ex
primitur immutabili ſententia: quod
promiſſum eſt approbans.

¶ Ut ſine timore de mā̄u ini-
micorum noſtrorum liberati:
ſeruiamus illi.

¶ Chry. Quia exortū nobis cornu
ſalutis ex domo dauid dixerat. oſtē
dit ꝙ per ipſum ꝛ gloriā participa-
mus: ꝛ diſpendia inimicitiarum⁹.
vñ dicit. Ut ſine ti. de manu inimi-
corū no. li. ſerui. illi. Duo predicta
non facile reperiet aliquis ſeſe co-
mitātia. plures. n. euitāt pericula:
ſ3 vita glorioſa priuant: ſicut ſcele-
ris patratores: qui de carcere ex in
dulgentia regia abſoluūtur: econ-
tra gaudent angeli gloria: ſed ob
hanc periclitari cogunt: ſicut mili-
tes bellicoſi vitam inclytam ample
xantes ſecuritate multotiēs carue-
runt. Sed hoc cornu ꝛ ſaluat ꝛ glo-
rificat. ſaluat quidē eripiēs a ma-
nibus hoſtium: non leuiter ſed mi-
rifice: vt non ſit vltra timendū. Et
hoc eſt q̄d dicit. Ut ſine timore. Ori
ge. Uel aliter crebro de hoſtiū ma
nu aliqui liberantur: ſed nō abſq
timore. Cum. n. metus ꝛ diſcrimen
ante preceſſerint: ꝛ ſic de inimicorū
manu quis eruatur: liberatus eſt
quidem: ſed nō ſine timore: iō dixit
ꝙ xp̄i aduentus ſine timore nos a
manibus hoſtium eripi fecit. Non
n. eorum inſidias ſenſimus: ſ3 re-

Duo ſin gularia

pente ab eis nos ſegregās eduxit ad fortis proprie manſionem.

¶ In ſanctitate ꝛ iuſtitia corā ipſo: omnibus diebus noſtris.

Sancti= tatis ꝛ iu= ſticie rō.

¶ Chry. Gloꝛificat zacharias dñm: qͥ fecit nos ſibi ſeruire cū plena fiducia nō carnaliter vt iudei in ſanguine victimaꝝ: ſꝫ ſpiritalr̄ i bonis opibus. Et hoc eſt qđ dicit. In ſci. ꝛ iuſti. Eſt enī ſanctitas apta circa deum equitas. Iuſtitia vero q̄ eſt circa hoīes puta ꝙ aliquis reuerēter exequat̄ diuia: ꝛ quo ad hoīes landabilr̄ cōuerſet̄. Dicit aūt: non corā hoībus: vt hypocrite volentes hoīb⁹ placere ſed coram deo: ſicut hi quoꝝ cōmēdatio nō eſt ab hominib⁹ ſꝫ a deo: ꝛ hoc non ſemel aut ad tp̄s: ſed ſingulis dieb⁹ ꝛ q̄diu vixerint: vñ dicit. Oīb⁹ dieb⁹ nr̄is. Beda. Nā qui vel añ mortē ab ei⁹ ſeruitio diſcedit: vel īmunditia qualibet ſiue iniuſtitia fidei ſiue ſynceritatem cōmaculat: vel coram hoīb⁹ tm̄ ꝛ non coraꝫ deo ſanctus ꝛ iuſtus eſſe cōtendit: nōdum ꝑfecte de manu ſpiritalium. inimicorum liberatus dño ſeruit: ſed exemplo veteruꝫ ſamaritanoꝝ dijs gentiū pariter ꝛ demonio ſeruire conatur.

¶ Et tu puer propheta altiſſimi vocaberis: preibis enim añ faciē dñi parare vias eius.

¶ Ambro. Pulchre cum de dño prophetaret: ad ꝓpham ſua verba cōuertit. vt hoc quoqꝫ bñficium eē domini deſignaret. ne cū publica numeraret: ſua quaſi ingratus tacuiſſe videretur. vñ dicitur. Et tu pu. pro. al. vo. Orige. Ideo reoꝛ zachariam feſtinaſſe vt loqueret̄ ad puerum: qꝛ ſciebat euꝫ poſt paulum in heremo moraturum: nec ſe ei⁹ poſſe hr̄e p̄ntiam. Ambro. Sed fortaſſe ꝙ octo dierum infantem alloquitur. veruꝫ ſi tenemus ſuperioꝛa: intelligimus profecto ꝙ potuit voceꝫ patris natus audire: qui marie ſalutationeꝫ anteq̄ naſceret̄ audiuit ſciebat ꝓpheta alias eſſe aures ꝓphete: que ſpiritu dei non corporis etate reſeran̄tur: habebat intelligēdi ſenſum: qui exultandi habebat affectum. Beda. Niſi forte putandus eſt zacharias propter eos q̄ aderant potius inſtruēdo futura ſui filij: que dudū per angelum didicerat mor: vt loq̄ui potuit predicare voluiſſe. Audiāt arriani ꝙ chriſtū queꝫ ioānes prophetando preibat altiſſimū vocat: ſicut in pſalmo dr̄. Homo natus eſt in ea: ꝛ ipſe fundauit eaꝫ altiſſimus. Chry. Sicut aūt regib⁹ cōmilitones ſunt qui eis viciniores exiſtunt: ſic ioānes cuꝫ eēt amicus ſponſi de prope eius aduētum preceſſit. ꝛ hoc eſt quod ſubditur. Preibis enim autem faciē domini parare vias eius. Alij enim prophete eminus chriſti myſteriuꝫ predicauerant: hic vero propi⁹ predicauit: vt ꝛ chriſtum videret: ꝛ euꝫ ceteris indicauit. Grego. xix. mor. Quiſquis autem predicando a ſordibus vitiorum corda audientium mundat: venientis ſapiētie ad cor viam preparat.

Myſte= riū pū= ſimum.

Ioānis ꝓconiū.

¶ Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius: in remiſſioneꝫ peccatorum eorum.

¶ Teophi. Qualiter precurſor viā domini ꝑparauit exponit ſubdēs. Ad dan. ſcientiam ſalu. ple. ei⁹. Salus dominus ieſus eſt: data eſt autem plebi ſcientia ſalutis. i. chriſti a ioanne: qui teſtimonium perhibebat de chriſto. Beda. Qui enim ieſu. i. ſaluatoris nomen exponere deſiderans ſalutis mentionem frequentat: ſed ne temporalem ſalutem promitti putarent ſubdit. In remiſſionem peccatoꝝ eoꝝ. Theophi. Non. n. aliter cognitus eēt de⁹ niſi plebi peccata dimiſiſſet. Dei n. eſt peccata dimittere. Beda. Uerum iudei non xp̄m ſuſcipe: ſꝫ antichriſtum malunt expectare: quia non intus a peccati dominio: ſꝫ foris ab humane ſeruitutis iugo capiunt liberari.

¶ Per viſcera miſericordie dei noſtri: in quibus

viſitauit nos oriēs ex alto.
¶ Theophi. Quia deus peccata no
bis dimiſit: non propter opera nr̄a
ſed propter miſericordiā ſuā: ideo
conuenienter addidit. Per viſce. mi=
ſericordie dei nr̄i. Chry. Quā quidem
miſericordiā non ipſimet inquiren
tes inuenim⁹: ſed de ſuper nobis ex⁹
aperuit. vnde ſequitur. In quibus
ſcʒ miſericordie operibus. Uiſita=
uit nos. Aſſumpta carne. Oriēs ex
alto. Grecus. In altis permanēs ta
men in terrenis preſens: nō diuiſio
nem patiens: neqʒ circūſcriptionem
qđ intellectus noſter ꝯprehēdere nō
pōt: nec vlla ſerie verboꝝ exprimere.
¶ Illuminare his qui in tene=
bris et in vmbra mortis ſedent
ad dirigendos pedes noſtros
in viā pacis.
¶ Beda. Recte xp̄s oriens vocatur:
quia nobis ortum vere lucis ape=
ruit. vnde ſequitur. Illuminare his
qui in tene. et in vm. mor. ſedēt. Chry.
Tenebras hic appellat nō materiales
ſed errorē et a fide diſtantiā. Baſi.
Tenebroſa enim erat plebs genti=
lis: que idoloruʒ cultu grauabatur
donec lux orta diſperſit caliginem ꝛ
ſplēdorem veritatis expandit. Gre= Umbra mortis.
go. iiij. mor. Umbra vero mortis obli=
uio mētis accipitur. Sicut .n. mors
hoc quod interficit agit vt nō ſit in vi
ta: ita obliuio hoc qđ interceperit agit
vt nō ſit in memoria. vnde iudeoꝝ
populus qui dei oblitus fuerat: dici
tur in vmbra mortis ſedere. Umbra
etiaʒ mortis mors carnis accipitur
quia ſicut vera mors eſt qua aīa ſe=
paratur a deo: ita vmbra mortis ē
qua caro ſeparat ab aīa. vn̄ voce
martyꝝ dr̄. Operuit nos vm. mor. p
vmbrā āt mortis imitatio dyaboli q̄
mors in apocalypſi dicitur deſigna
tur: quia ſicut vmbra iuxta qualita
tem corporis ducitur. ita actiões ini
quoꝝ de ſpecie imitationis eius ex
primitur. Chry. Recte autem dicit.
Sedēt. non eniʒ ambulabamus in
tenebris: ſed ſedebam⁹. Theophi.
Non ſolum autem oriens dominus
his qui in tenebris ſedent illuminat. ſʒ
aliquid amplius facit vnde ſequit.
Ad dirigēdos pedes noſtros in viā
pacis. Uia pacis eſt via iuſtitie ad
quam direxit pedes idest affectus Oriens deus.
animarum noſtrarū. Grego. in ho.
Tunc enim greſſus noſtros in viaʒ
pacis dirigimus: quando per illud
actionum iter pergimus: in quo ab
auctoris noſtri gratia non diſcorde
mus. Ambro. Simul et illud aduer
te qꝫ paucis heliſabeth: qꝫ multis
zacharias prophetizet: et vterqꝫ ſā
cto impletus ſpiritu loquebatur: ſʒ
diſciplina ſeruatur vt mulier diſce=
re magis que diuina ſunt ſtudeat
qꝫ docere.
¶ Puer autem creſcebat et cō
fortabatur ſpiritu: et erat in de
ſertis vſqʒ ad diem oſtenſionis
ſue ad iſrael.
¶ Beda. Predicator penitētie futu
rus: vt liberi⁹ auditores ſuos a mū
di illecebris erudiēdo ſubſtollat pri
meuā in deſertis trāſigit vitam. vn̄
dicitur. Puer aūt creſcebat. Theo.
Secundum corporalem etatē: et cō=
fortabatur. Simul ei cū corpore. ſpi
rituale donū creſcebat: et ſpiritus
operationes in eo magis ac magis
oſtendebātur. Orige. Uel creſcebat
ſpiritu nec in eadē permanebat mē
ſura qua ceperat: ſed ſemper creſce
bat ſpiritus in eo: ſemper voluntas
eius ad meliora tendens habeat
profectus ſuos: et mens diuinius
aliquid contemplabatur. Exer=
cebat ſe memoria: vt pura in theſau
ro ſuo recōderet. Addit autē. Et cō=
fortabatur. infirma enim eſt huma
na natura. Legimus eni. Caro au
tem infirma. Confortanda eſt itaqʒ
ſpiritu: ſpirit⁹ eī pmptus eſt. Multi
confortantur carne: athleta dei ſpi= Creſcentia pueri ieſu.
ritu roborādus ē: vt ſapiam carnis
elidat. vnde receſſit fugiēs tumultū
vrbiū propter frequētiā. Sequitur
eniʒ. Et erat in deſertis: vbi purior
aer eſt celum apertius: et familia=
rior de⁹: vt. qr nōdū baptiſmi et pre
dicationis tēpus aduenerat: vaca=

ret orationibus:et cum angelis cō
uerſaretur:appellaret dominū:et
illū audiret dicētē. Ecce aſſū. The.
Uel erat in deſertis vt extra multo
rum malitiā nutriretur:⁊ vt nemi=
nem vereretur arguere. Si enim
fuiſſet in mundo:forte fuiſſet ami=
citia et conuerſatione hominum de
prauatus ſimul etiā vt eſſet fidedi=
gnus qui predicaturus erat xp̄m.
Occultabatur autem in deſertis.
donec placuit deo ip̄o iſraelitico po
pulo demonſtrare. vnde ſequitur
Uſque ad diem oſtenſionis ſue ad
iſrael. Ambro. Pulchre āt tempus
quo fuit in vtero propheta deſcribi
tur:ne Marie preſentia taceatur:
ſed tempus ſiletur infantie:eo ꝙ p̄
ſentia matris domini in vtero ro=
boratur:qui infantis impedimen=
ta neſciuit. Cap. ij.

Factum eſt autem
in diebus illis exiit
edictum a ceſare
auguſto:vt deſcri=
beretur vniuerſus
orbis. Hec deſcriptio prima fa
cta eſt a preſide ſyrie cyrio. Et
ibant omnes vt profiterentur
ſinguli in ſuā ciuitatem. Aſcē=
dit autem et ioſeph a galilea
de ciuitate nazareth in iudeaȝ
ciuitatem dauid que vocatur
bethelem:eo ꝙ eſſet de domo
et familia dauid: vt profiteret
cuȝ maria deſponſata ſibi vxo
re pregnante.

¶ Beda. Naſciturus in carne dei
filius ſicut de virgine natus virgi=
nitatis ſibi decus oſtendit eſſe gra
tiſſimū:ita pacatiſſimo tempore ſe
culi procreatur:quia pacem quere
re docuit et pacis ſectatores iuiſe=
re dignatur. Nullū autem potuit
magis eē pacis īdiciū:ꝙ̄ vna totū
orbem deſcriptione cōcludi: cuius
moderator auguſtus:tanta duode
cim annis circa tempus dominice

Temp' latiui- atis Auguſti.

natiuitatiſ pace regnauit:vt bellis
toto orbe ſopitis prophete p̄ſagiū
ad litterā videat implēſſe. vn̄ dicit.
Factū eſt aūt in diebus illis. Exiit
edi. a ceſa. auguſto:vt deſcr. vniuer
ſus orb. Grecus. Tūc ēt naſcit xp̄s:
cū pricipes iudeoꝝ defecerant:⁊ ad
romanos principes tranſlatū erat
imperiū:q̄bus iudei tributa ſolue=
bant. ⁊ ſic iplet ꝓpheta p̄dicēs nō
deficere ducē de iuda:nec principeȝ
de femorib⁹ eius:donec veniat qui
mittendus eſt. Jaȝ ꝟo ceſare augu
ſto. xlij. annū iperij pagēte:exiit ab
eo edictū totū orbē ꝯſcribi ad tribu
ta ſoluēda:qđ cuidā cyrino ceſar cō
miſerat:quē iudee ⁊ ſyrie p̄ſideȝ ſta
tuit. vn̄ ſequit. Hec deſcriptio p̄ma
facta eſt a p̄ſide ſyrie cyrino. Beda.
Signat hāc deſcriptionē vel primā
eſſe earum que totum orbeȝ ꝯcluſe
rint:q: plereq̄ iam partes terrarū
ſepe legunt fuiſſe deſcripte:vel pri
mo tunc cepiſſe qn̄ cyrinus in ſyriaȝ
miſſus eſt. Ambro. Pulchre aūt pre
ſidis nomen addidit: vt ſerieȝ tem
poris deſignaret. nā ſi cōſules aſcri
buntur tabulis emptionis: quanto
magis redēptioni oīum debuit tp̄s
aſcribi. Beda. Superna aūt diſpē
ſatione ꝓfeſſio cenſus ita deſcripta
eſt:vt in ſuā q̄ſq̄ p̄riam ire iubere
tur:ſm ꝙ ſequit: Et ibant oēs vt ꝓ
fite. ſinguli in ciuita. ſuā. Qđ iō fa
ctū eſt:vt dn̄s alibi cōceptus: alibi
natus: īſidiantis herodis furorem
facilius euaderet. vn̄ ſequit. Aſcē.
au. ⁊ ioſeph a galilea de ciuita. na
za. in iudeā. Chry. Dn̄o aūt dirigē
te auguſtus h̄ edictū cenſuit: vt vni
geniti p̄ntia famulet: nā hoc edictū
matrem attrahebat in patriā:quā
prophete predixerāt. ſ. in bethleem
iude. vnde dicit. Ciuitatem dauid
que vocatur bethleem. Grecus. Jō
autem addidit ciuitatem dauid. vt
promiſſionem factam dauid a deo
ex fructu vētris eius rex perpetu⁹
adueniret: eſſe completam annū=
ciet. vnde ſequitur. Et ꝙ eēt de do
mo ⁊ familia dauid. Per hoc auteȝ
ꝙ ioſeph erat de cognatiōe dauid:

Deſcri- ptionis ratio.

contentus fuit euãgeliſta.ipſam ꝗ₃ virginem de cognatione dauid promulgare:cu₃ lex diuina preciperet cõiugales copulas ex eadē progenie contrahi.vnde ſequitur.cu₃ maria deſponſata ſibi vxore pregnãte.Ciril. Dicit autem eã fuiſſe deſponſata₃ innuēs ꝙ ſolis ſponſalibus ꝑcedentibus ē cõceptio ſubſecuta:neq₃ eni₃ ex virili ſemine ſancta virgo cõcepit.Grego.i ho. Myſtice autē naſcituro domino mundus deſcribit quia ille apparebat i carne qui electos ſuos aſcriberet in eternitate. Ambro. Et dum profeſſio ſecularis oſtenditur: ſpiritalis implicatur: non terrarũ regi dicãda:ſed celi. ꝓfeſſio iſta fidei cenſus animoru₃ ē. Abolito.n.ſynagoge cenſu vetuſto nouus cēſus eccleſie parabatur. Deniq₃ vt ſcias cenſum non auguſti eē ſed xp̄i:totus orbis profiteri iubet. Quis autē poterat profeſſionē totius orbis exigere:niſi qui toti⁹ orbis habeat imperium. Non enī auguſti ſed domini eſt terra et plenitudo eius. Beda. Qui etiã vocabulũ auguſti perfectiſſime ꝯpleuit vt puta ſuos et augere deſiderans:et augere ſufficiens. Theophi. Cõueniens ē.erat:vt per xp̄m cult⁹ multorum deorum deficeret:et vnus de⁹ coleretur:vnde vn⁹ rex orbi ſperaſſe deſcribitur. Orige. Diligēti⁹ sũt intuenti ſacramētum quoddã vr̄ figurari:ꝙ in toti⁹ orbis profeſſione deſcribi oportuit xp̄m vt cum oībus ſcriptus ſanctificaret omnes:et cu₃ orbe relatus in cēſu₃:cõmunionem ſui preberet orbi. Beda. Sicut autē tunc imperante auguſto et preſidē te cyrino ibant ſinguli in ſuam ciuitatem vt profiterēntur cenſu₃ ſic modo imperante xp̄o per doctores eccleſie preſides profiteri debemus cenſu₃ iuſtitie. Ambro. Hec eſt ergo prima profeſſio mentiũ domino cui omnes profitētur:nõ preconis euocatione:ſed vatis dicentis omnes gentes plaudite manibus. Deniq₃ vt ſciant cenſu₃ eſſe iuſtitie: veniũt ad eu₃ ioſeph et maria: hoc ē iuſt⁹

Conceptio xp̄i poſt ſpõſalia.

Naſcēs chriſtus deſcribit

et virgo illi que verbum ſeruaret: iſta que pareret. Beda. Ciuitas noſtra patria eſt beata:ad quã creſcētibus quotidie virtutib⁹ ire debemus. Quotidie autem ſancta eccleſia ſuum comitata doctorē de rota mundane conuerſationis quod galilea ſonat in ciuitatē iuda.ſ.cõfeſſionis et laudis aſcēdens:in cenſũ ſue deuotionis regi eterno perſoluit:que in exemplo beate virginis Marie concepit nos virgo de ſpiritu que alij quidem deſponſata ab illo fecundatur:dum prepoſito ſibi pontifici viſibiliter iungitur:ſed inuiſibilis ſpiritus virtute cumulat: indicãs ipſo nomine:ꝙ inſtantia loquētis magiſtri nil valet:niſi augmētũ ſupni iuuaminis vt audiatur acceperit.

¶ Factum eſt autem cũ eſſent ibi:impleti sũt dies vt pareret. Et peperit filium ſuum primogenitum:⁊ pãnis eum iuoluit:⁊ reclinauit eum i preſepio. q₂ non erat ei locus in diuerſorio.

¶ Ambro. Breuiter ſanctus lucas et quomõ et quo tempore et quo lo co ſecundum carnē xp̄s natus ſit: explicauit dicens. Factum eſt autē cum eſſent ibi:impleti ſunt dies vt pareret. Quomodo quidē? quia nupta concepit: ſed virgo generauit. Greg. Niſenus. Apparens enim vt homo non per omnia legibus hũane nature ſubijcitur. nam ꝙ ex muliere naſcitur humilitatem redolet Uirginitas vero que ortui deſeruiuit:oſtendit ꝙ tranſcēderet hoīem Huius ergo iocunda portatio: ort⁹ immaculatus:part⁹ facilis: abſq₃ corruptela natiuitas:nec ex luxu īcipiens.nec dolorib⁹ edita:q₂ nanq₃ ea que nature noſtre mortē per culpã īſeruit damnata ē:vt cum doloribus pareret:oportebat parente₃ vite cum gaudio partu₃ perficere. Eo autem tempore per īcorruptionē virgineam ad vitã tranſmigrat mortalium:in quo diminui incipiũt tenebre:et nocturna imenſitas exu=

Natiuitatis xp̄i circũſtãtie

berentia deficere cogitur. Mors. n.
peccati finem prauitatis attigerat:
ſed decetero tendit ad nihilum pro
pter vere lucis preſentiam: que ra=
dijs euãgelicis tot ſũ orbẽ illuſtrauit.
Beda. Eo ẽt tempore dignatus eſt
incarnari: quo mox natus cenſu ce
ſaris aſcriberetur: atq; ob noſtri
liberationẽ ipſe ſe ſeruitio ſubderet.
vnde etiã non ſolum propter iudi=
cium regij ſchematis: ſed ẽt ꝓpter
nominis ſacramentũ domin⁹ in be=
theleem naſcitur. Grego. Bethleez
quippe dom⁹ panis interpretatur.
ipſe nanq; eſt qui ait. Ego ſum pa
nis viuus qui de celo deſcendi. Lo=
cus ergo in quo domin⁹ naſcitur do
mus panis ãtea vocabat: qui futu=
rum erat vt ibi ille per naturaz car
nis appareret: qui electorum men=
tes interna ſatietate reficeret. Beda.
Sed et vſq; ad cõſummationem ſe
culi domin⁹ in nazareth concipi: in
bethleem naſci non deſinit: cum
quilibet audientiũ verbũ flore ſuſce
pto. doũm in ſe eterni panis efficit
quotidie in vtero virginali: hoc eſt
in animo credentium per fidem cõ
cipitur: per baptiſmũ gignitur. Se
quitur. et peperit filium ſuuz pmo=
genitum. Hiero. contra heluidiuz.
Ex hoc heluidius nititur approba
re pmogenitũ dici nõ poſſe: niſi euz
q̃ habeat & frẽs: ſicut vnigenit⁹ ille
vocat q̃ parẽtib⁹ ſit ſolus fili⁹. Nos
aũt ita diffinim⁹. Unigenit⁹ eſt pmo
genit⁹: nõ oĩs pmogenitus eſt vni=
genitus. Primogenitum nõ eſſe di=
cimus eum quẽ alij ſubſequuntur:
ſed ante quẽ nullus. alioquin ſi nõ
eſt primogenitus niſi is quẽ ſeq̃nt
et fratres tandiu ſacerdotibus pri
mogenita nõ debent. quãdiu et alij
fuerit procreati: ne forte partu poſt
ea non ſeq̃nte vnigenitus ſit et nõ
primogenitus. Beda. Eſt etiã vni=
genitus in ſubſtantia diuinitatis:
primogenitus ſuſceptione humani
tatis. primogenitus in gratia: vni=
genitus in natura. Hier. Cõtra hel
uidiũ. Nulla ãt ibi obſtetrix nulla
muliercularũ ſollicitudo itercellit.

Myſte=
riũ be=
theleem

Primo=
genitus
xp̃s

Ipſa pãnis inuoluit infantẽ ipſa ma
ter et obſtetrix fuit. vnde ſequitur.
Et pãnis euz inuoluit. Beda. Qui
totum mundum vario veſtit orna=
tu pãnis vilibus inuoluit: vt nos
ſtolaz primã recipe valeamus: per
quẽ oĩa facta ſunt: manus pedeſq;
aſtringit: vt noſtras mãus ad op⁹
bonũ exercitet: pedeſq; ſint in viaz
pacis directi. Grecus. O admirabi
lem coartationem & peregrinationẽ
quaz ſubijt q̃ continet orbẽ. ab ini=
tio captat penuriã: & eam in ſeipſo
decorat: nimirum ſi voluiſſet veni=
re poterat mouendo celum concu=
tiendo terrã. emittens fulmina: nõ
aũt ſic proceſſit. nõ enim pdere: ſed
ſaluare volebat: ab ipſis primordijs
humanã cõculcare ſuperbiaz: atq;
ideo nõ tantũ homo fit: ſed ẽt homo
paup: & pauperẽ matrẽ elegit: que
caret his quib⁹ natũ infantẽ redi=
net. Sequit. n. Et reclinauit euz in
pſepio. Beda. Duri preſepis angu
ſtia continet: cui celuz ſedes eſt: vt
nos per celeſtis regni gaudia dila
tet. qui panis eſt angeloꝝ in preſe=
pio reclinatur: vt nos quaſi ſcã aĩa
lia carnis ſue frumẽto reficiat. Cy=
ril. Reperit etiam hominem factuz
beſtialem in anima: & ideo in pre=
ſepio loco pabuli ponitur: vt vitaz
beſtialem mutantes: ad conſonam
homini perducamur ſcientiaz: per=
tingentes non fenum: ſed panem
celeſtem vite corpus. Beda. Qui
autem ad dextram patris ſedet: in
diuerſorio loco eget: vt nobis in do
mo patris ſui multas manſiones
prepararet: vnde ſequitur. Quia non
erat ei locus in diuerſorio. Naſci=
tur non in parentum domo: ſed in
diuerſorio & in via: quia per incar=
nationis myſterium via factus eſt:
qua nos ad patriam vbi veritate &
vita fruemur adduceret. Grego.
in homi. Et vt oſtenderet: quia per
humanitatem quam aſſumpſerat:
quaſi in alieno naſcebatur: non ſm
ptãtẽ: ſed ſm naturã. Ambro. Pro=
pter te ergo infirmitas i ſe potẽtia:
ppt te iopia i ſe opulẽtia: noli hoc

Naſcen
tis xp̃i
pauper
tas.

eſtimare qđ cernis: ſed qđ redime
ris agnoſce. Plus domine ieſu in=
iurijs tuis debeo ꝙ redēptus ſum
ꝙ̄ opib⁹ ꝙ creatus. Nō ꝓdeſſet na
ſci: niſi etiā redimi pꝛofuiſſet.

¶ Et paſtoꝛes erāt in regione
eadē vigilātes ꝛ cuſtodientes
vigilias noctis ſup gregē ſuū.
Et ecce angel⁹ dñi ſtetit iuxta
illos: ꝛ claritas dei circūfulſit
illos: ꝛ timuerunt timoꝛe ma=
gno. Et dixit illis angel⁹. No=
lite timere. Ecce eñ euāgelizo
vobis gaudiū magnū qđ erit
omni populo: qꝛ natus eſt vo=
bis hodie ſaluatoꝛ: qui eſt xp̄s
dñs in ciuitate dauid. Et hoc
vobis ſignum. Inuenietis in=
fantē pannis inuolutum: ꝛ po
ſitum in pꝛeſepio.

¶ Ambꝛ. Uidete queadmodū diui
na curia fidē aſtruat. Angelus ma
riam: angelus ioſeph: angelus pa
ſtoꝛes edocet. de q̄b⁹ dꝛ. Et paſto=
res erāt in regione eadē: vigilan=
tes ꝛ cuſtodientes vigilias noctis
ſup gregē ſuū. Chꝛy. Joſeph q̄dē
in ſomnis apparuit angel⁹: paſto=
ribus aūt viſibilr̄ quaſi rudioꝛib⁹:
nō aūt angelus iuit hieroſolymā:
nō requiſiuit ſcribas ꝛ phariſeos:
erāt eñ coꝛrupti. ꝛ pꝛe inuidia cru=
ciabanł. Sed hi erāt ſynceri: anti=
quā cōuerſationē patriarcharū et
moyſi colētes. Eſt aūt ſemita que=
dā ad philoſophiā perducēs inno
centia. Beda. in om̄. Nuſꝙ̄ antē in
tota veteris teſtamēti ſerie reperi
mus angelos: qui tā ſedulo appa=
ruere patrib⁹: cū luce apparuiſſe.
Sed hoc pꝛiuilegiū recte huic tp̄i
eſt ſeruatū: qñ exoꝛtu n eſt in tene
bꝛis lumē rectis co[illegible].vñ ſequił. ꝛ
claritas dei circūfulſit illos. Ambꝛ.
Ex vtero fundił: ſed coꝛuſcat a ce=
lo: terreno in diuerſoꝛio iacet: ſꝫ ce
leſti lumine viget. Grecus. Uerum
pauidi facti ſunt in miraclo. vñ ſe
quił. Et timuerūt timoꝛe magno.

Curie angeli=ce ſedu=litas.

Sed angelus cū pauoꝛ increuerit:
fugat ip̄m. vñ ſequił. Et dixit illis
angelus: nolite timere. non ſolū ſe
dat terroꝛē: ſꝫ ēt alacritatē infun=
dit. Sequił eñ. Ecce eñ euā. gau.
ma. qđ erit oī pp̄lo. Non ſoli pp̄lo
iudeoꝝ: ſꝫ ēt oīb⁹. Cauſa aūt gau=
dij oñdił: nou⁹ ꝛ admirabilis ꝑtus
manifeſtał ex ip̄is noīb⁹. Nam ſe=
quił. Quia natus eſt vobis hodie
ſaluatoꝛ: q̄ eſt xp̄s dñs: quoꝝ ꝓmū
id eſt ſaluatoꝛ eſt actionis: tertiū
aūt. ſ. dñs maieſtatis. Cyꝛil. Sed
id qđ in medio ponił. ſ. xp̄s nō na=
turā ſigt̄: ſed hypoſtaſim cōpoſitā.
In xp̄o eñ ſaluatoꝛe vnctionē foꝛe
celebꝛatā fatemur: non tñ figuralē
ſicut olim in regibus ex oleo quaſi
ex ꝓphetica grā: neqꝫ ad perfectio
nem alicuius negocij: iuxta illud
eſaie. Hec dicit dñs xp̄o meo cyꝛo.
Qui ꝙ̄ꝙ̄ eſſet idolatra: dictus eſt
xp̄s: vt celeſti cenſura totā occupa=
ret babyloníoꝝ ꝓuinciā. Fuit aūt
vnctus ſaluatoꝛ. ſpirituſancto hu=
manitus in foꝛma ſerui. vngēs au
tem vt deus ſpirituſancto creden=
tes in eum. Grecus. Huius aūt na
tiuitatis ꝛ tempus oſtēdit: cum di=
cit. Hodie. ꝛ locū cum ſubdit. In ci=
uitate dauid. et ſignū cū ſubiūgit.
Et hoc vobis ſignum. Inuenietis
infantē pannis inuolutū: et poſitū
in pꝛeſepio. Ecce paſtoꝛibus ange
li paſtoꝛē pꝛecipuū pꝛedicāt tanꝙ̄
agnū in antro manifeſtatū ꝛ editū.
Beda. Crebꝛis aūt infantia ſalua
toꝛis ꝛ angeloꝛū pꝛeconijs ꝛ euāge
liſtarū nobis eſt cōculcata teſtimo
nijs: vt noſtris altius coꝛdibus q̄d
pꝛo nobis factū ſit infigał. Et no=
tandum ꝙ ſignum nati ſaluatoꝛis
dał nō tyꝛio exceptū noſtro: ſed pā
nis ſqualētib⁹ inuolutū: nō in oꝛna
tis auro ſtratoꝛijs: ſed in pꝛeſepi=
bus inueniendū. Maximus. in ſer
mone natiui. Sed ſi tibi panni foꝛ
taſſis vileſcunt: angelos collandā
tes admirare. Si pſepe deſpicias:
erige parūper oculos: ꝛ nouā in ce
lo ſtellam ꝓteſtantē mundo natiui
tatem dominicā ꝯtuere. Si credis

Natiuitatꝫ xp̄i mod⁹.

vilis

vilia: crede mirifica. Si de his que humilitatis ſunt diſputas: que alta ſunt celeſtia venerare. Greg. in om. Myſtice aũt ꝙ vigilãtibus paſtoribꝰ angelus apparet. eoſqꜫ claritas dei circũfulſit: hoc eſt ꝙ illi pre ceteris videre ſublimia merentur: qui fidelibꝰ gregibꝰ preeſſe ſollicite ſciunt. Dũqꜫ ipſi pie ſup gregem vigilãt: diuina ſup eos latius grã coruſcat. Beda. in om. Significãt eñ myſtice paſtores iſti gregũ doctores quoſqꜫ: ac rectores fidelium aiaꝝ. Nos cuius vigilias cuſtodiebant ſuper gregẽ ſuũ periculã tẽtationũ indicat: a qbꝰ ſe ſuoſqꜫ ſubiectos cuſtodire non deſiſtunt. Et bñ nato dño paſtores ſup gregem vigilãt. qꝛ natus eſt qui dicit. Ego ſum paſtor bonꝰ: ſed ꝛ tps imminebat quo idẽ paſtor oues ſuas que diſperſe erant: ad vite paſcua reuocaret. Orige. Ceterũ ſi ad ſecretiorẽ opꝫ aſcedere itellectũ: dicã quoſdã fuiſſe paſtores angelos q̃ res humanas regerẽt. Et cũ horũ vnuſquiſqꜫ ſuam cuſtodiã ꝯſeruaret: veniſſe angelũ nato dño: ꝛ annunciaſſe paſtoribus ꝙ verus eſſet paſtor erotꝰ. Angeli eñ ante aduentũ ſaluatoris: parũ poterãt cõmiſſis ſibi vtilitatis afferre. Uix eñ aliqs vnus ex ſingulis gentibꝰ credebat in deum: nunc autem populi accedant ad fidem ieſu.

Intellectus ſecretior.

Et ſubito facta eſt cũ angelo multitudo militie celeſtis: laudantiũ deũ ꝛ dicentiũ. Gloria in altiſſimis deo: ꝛ in terra pax hoibꝰ bone voluntatis.

Beda. Ne parua vnius angeli videret auctoritas poſtq̃ vnius ſacramentum noue natiuitatis edocuit: ſtatim multitudo celeſtiũ agminũ affuit. vñ dr. Et ſubito facta eſt cũ angelo multitudo militie celeſtis. Bene chorus adueniens angelorũ militie celeſtis vocabulũ accipit. Qui ꝛ duci illi in prelio q̃ ad debellãdas aereas poteſtates apparuit humiliter obſecũdat: ꝛ ipſe poteſtates eaſdẽ ꝯtrarias: ne mortales tñ tentare valeant: quantũ volunt fortiter armis celeſtibꝰ perturbat. qꝛ vero deꝰ ꝛ hõ naſcit̃: iure hoibus pax et deo gloria canit̃. vñ ſequit̃. Laudantiũ deũ ꝛ dicentiũ. Gloria in altiſſimis deo. vno angelo: vno euangelizante nuncio: natũ in carne deũ: mox multitudo militie celeſtis in laudẽ creatoris prorumpit: vt ꝛ xpõ deuotionẽ impendat: ꝛ nos ſuo iſtruat exẽplo: quotiens aliquis fratrũ ſacre eruditionis verbũ inſonuerit: vł ipi que pietatis ſunt ad mentem reduxerimus: deo ſtatim laudes corde: ore: ꝛ opere reddamus. Chry. Et olim quidẽ angeli ad puniendum mittebant̃. puta ad iſraelitas: ad dauid: ad ſodomitas: ad gemitus conuallẽ. nũc ecõtra canunt in terra gratias agentes deo: eo ꝙ ſuũ deſcenſum ad hoies eis reſerauit. Grego. xxviij. moraliũ. Simul etiã laudant: qꝛ redẽptioni noſtre voces ſue exultationis accõmodant: ſimul etiã qꝛ dũ nos cõſpiciũt recipi: ſuũ gaudent numerũ impleri. Beda. Optant etiã pacẽ hoibꝰ cuꝫ ſubdunt. Et in terra pax hoibus. qꝛ quos infirmos prius abiectoſqꜫ deſpexerant: naſcente in carne domino iam ſocios venerant̃. Cyril. Hec aũt pax per xpm facta eſt. Reconciliauit eñ nos per ſe deo ꝛ patri: culpã hoſtilem de medio auferens: duos populos in vnũ hoiem pacificauit: ac celicolas ꝛ terrenos in vnũ gregẽ cõpoſuit. Beda. Quibus autẽ hoibus pacẽ poſcant exponunt dicentes. Bone volũtatis. eis. ſcꝫ qui ſuſcipiunt natum xpm: nõ eñ eſt pax impijs: ſed pax multa diligentibus nomen dei. Orige. Sed diligens lector inquirat quõ ſaluator dicat. Non veni pacẽ mittere ſuper terram. ꝛ nũc angeli de eius natiuitate cantant. In terra pax hoibus: ſed hoc ꝙ pax eſſe dr in hominibus bonevoluntatis ſoluit queſtionẽ. pax eñ quã non dat dñs ſuper terrã: non eſt pax bone

Pax allata per xpm.

Chorꝰ angelicꝰ ro.

voluntatis. Aug. xiij. de trinitate. Pertinet enim iuſtitia ad bonã voluntatẽ. Chry. Aſpice autẽ mirandum ꝓceſſum angelos ad nos deduxit prius: ac deinde duxit hoiem ad ſupna. factũ ẽ celũ terra: cũ terrena deberet recipe. Orig. Myſtice aũt videbãt ãgeli ſe opꝰ qḋ ei creditum fuerat implere nõ poſſe abſq; eo qui vere ſaluare poterat: ⁊ medicinã ſuam inferiorẽ eẽ: ꝙ hoim cura poſcebat. vñ ſicut ſi veniat aliquis q̇ habeat ſummã in medicia notitiã: ⁊ illi qui prius ſanari neq̇uerant: cernẽtes ad magiſtri manus putredines ceſſare vulnerũ: non inuideãt: ſed in laude medici erũpant: ⁊ dei q̇ ſibi egrotãtibuſq; tante ſcie hoiem miſerit: multitudo angelorum pro chriſti aduentu deum laudent.

Et factũ eſt vt diſceſſerunt ab eis angeli in celũ: paſtores loquebãt adinuicẽ. Trãſeamus vſq; bethleẽ: ⁊ videamus hoc verbũ qḋ factũ eſt: qḋ fecit dñs et oſtẽdit nobis. Et venerunt feſtinantes: ⁊ inuenerunt mariã ⁊ ioſeph: ⁊ infantẽ poſitum in preſepio. Videntes autẽ cognouerũt de v̄bo: qḋ dictũ erat illis de puero hoc. Et oẽs qui audierũt mirati ſunt: ⁊ de his que dicta erãt a paſtoribꝰ ad ipſos. Maria autẽ ꝯſeruabat oĩa verba hec: ꝯferens in corde ſuo. Et reuerſi ſunt paſtores glorificantes ⁊ laudantes deum in omnibus que audierant ⁊ viderant: ſicut dictũ eſt ad illos.

Grecus q̃ viſa ſunt ⁊ relata ſtuporẽ ingeſſerunt paſtoribus: et ſic ouilia ſua omiſerũt: ⁊ profecti ſunt nocte bethleẽ: lucẽ indagantes ſaluatoris. vñ dr̃. Et factũ eſt vt diſcerent ab eis angeli i celũ: paſtores loquebãt adinuicẽ. Trãſeamus vſq; bethleem et vi. hoc ver. qḋ fa. eſt. Beda. Uere quaſi vigilãtes: nõ dixerũt videamꝰ puerũ: ſed verbũ qḋ factũ eſt. i. verbũ qḋ ſemꝑ erat videamus quõ pro nobis caro factũ eſt: ſiquidẽ hoc ip̄m verbũ dñs eſt. Sequit̃ enim. Qḋ fecit dñs: ⁊ oſtẽdit nobis. i. videamus quõ verbũ ip̄m ipſe ſe fecerit: ⁊ oſtẽdit nobis carnẽ ſuã. Ambro. Uide ꝙ ſingulariter ſcriptura ſingulorum lib: et momenta verborũ. Et enim cũ caro dñi videt̃: videt̃ verbũ: qḋ eſt filiꝰ. non mediocre fidei tibi hoc videat̃ exemplũ: nõ vilis perſona paſtorꝫ ſimplicitas enim querit̃: nõ ambitio deſiderat̃. Sequit̃. Et venerũt feſtinantes. Nemo enim cum deſidia xp̄m requirit. Orige. Qr v̄bo feſtinantes venerũt: ⁊ non pedetẽtim. Jḋ ſequit̃. Et inuenerũt mariã: q̇ ſcꝫ fudit ieſum in partu. Et ioſeph ſcꝫ diſpenſatorẽ ortus dñici. Et infantẽ poſitũ in preſepio. ſ. ip̄m ſaluatorẽ. Beda. Eſt autẽ iuſti ordinis: vt honore digno celebrata verbi incarnatione: ad ip̄am quoq; verbi gloriã intuendã pertingamus. vñ ſequit̃. Uidentes aũt cogno. de v̄bo qḋ dictũ erat illis de puero h. Grecꝰ. Oculata. ſ. fide felicia relata ꝯtuẽtes nec ꝯtẽti de v̄itate illuxere q̃ primitꝰ viderẽt ⁊ ꝑceperãt angelo nũciãte: nõ ſolũ marie ⁊ ioſeph ꝓmebãt: ſed ẽt ceteris: ⁊ qḋ ẽ amplꝰ eorꝫ mentibꝰ infigebãt. vñ ſequit̃. Et oẽs q̃ audierunt mirati ſũt: ⁊ de his q̃ dctã erãt a paſtoribꝰ ad ip̄os. Quõ ei nõ erat mirãdũ videre celicolã in terrenis: ⁊ terram pace cõciliari celeſtibꝰ: ⁊ ineffabilẽ illũ infantulũ numine quidẽ celeſtia: humanitate v̄o terreſtria connectentẽ adinuicẽ: et ſui cõpagine fedus mirandũ ꝑſtantẽ. Glo. Nec ſolũ mirant̃ de incarnationis myſterio: ſed etiã de tanta paſtorꝫ atteſtatione: qui fingere inaudita neſcirent: ſed ſimplici facundia vera predicarẽt. Ambro. Nec ꝯtẽnenda pates quaſi verba vilia ꝓphetarꝫ

Myſterium latet i verbis.

a paſtoribus: ⁊ maria colligit fidẽ. vñ ſequit̃. Maria autẽ ↄſeruabat oĩa verba hec: conferens in corde ſuo. Diſcamus ſancte virginis in oĩbus caſtitatem: que non minus ore pudica: q̃ corpore: argumẽta fi dei ↄferebat ĩ corde. Beda. in om̃. Uirginalis em̃ pudicitie iura cu=ſtodiens: ſecreta xp̄i q̃ nouerat ne=mini diuulgare volebat: ſed ↄfere bat ea que faciẽda legerat cũ his que iam facta cognouit: non ore ꝓ mens: ſʒ clauſo in corde cuſtodiẽs. Grecus. Quicq̃d etiã ei retulerat angelus: q̃cq̃d a paſtoribus audie rat: cuncta ↄgerebat in mẽte ⁊ ad=inuicẽ cõparans: vnã in oĩbus ma ter ſapie cernebat ↄcordiam: vere deus erat qui natus erat ex ea. Athana. Singuli autẽ in xp̄i nati uitate exultabãt: non humanitus ſicut in puero nato ſoliti ſunt ho=mines cõgaudere: ſed in xp̄i p̄ñtia et lucis diuine fulgore. vñ ſequit̃. Et reuerſi ſunt paſtores glorifican tes ⁊ laudantes deũ in oĩbus que audierãt. Beda. ſ. ab angelis. Et viderãt. ſ. in bethleẽ: ſicut dictum eſt ad illos. i. in hoc glorificant: q̃ non aliud venientes inuenerãt q̃ dictũ eſt ad illos: ſiue ſicut dictum eſt ad illos: gloriã deo laudeſq; re ferunt. Etenĩ hoc illis facere dictũ eſt ab angelis: nõ quidẽ verbo im perantib⁹: ſed formã ſue deuotio=nis offerentib⁹: cũ deo in excelſis gloriã reſonarẽt. Beda in om̃. My ſtice aũt intellectualium paſtores grecũ: imo cũcti fideles exẽplo ho=rum paſtorũ tranſeãt cogitatione vſq; in bethleem. et incarnationẽ chriſti digni celebrent honoribus. Tranſeamus aũt abiectis concu=piſcentijs carnalibus toto mentis deſiderio: vſq; in bethleẽ ſupnã. i. domũ panis viui: vt quẽ illi in pre=ſepio videre vagientẽ: nos in p̄ris ſolio mereamur videre regnantẽ. non eſt autẽ tanta beatitudo cum deſidia ac tempore querenda: ſed alacriter ſunt xp̄i ſequenda veſti=gia. Uidentes autẽ cognouerunt.

Myſt rium tetin bis.

Concor dia l[ib]ro bis euã gelij.

Tropo logia pal h:a

Et nos que dicta ſunt de ſaluatore noſtro plena dilectione feſtinem⁹ amplecti: vt hoc in futuro perfe=cte cognitionis viſu comprehende re valeamus. Beda ſuper lucam: Dominici etiam gregis paſtores precedentiũ partũ vitã in qua pa=nis vite ſeruat̃ quaſi bethleẽ por tus ↄtẽplando ſubeunt: nihilq; in hac aliud reperiunt: q̃ virginalẽ eccl'ie pulchritudinẽ q̃ſi Mariã: vi rilẽ ſp̄ualiũ doctorꝫ cetũ: quaſi Io ſeph: ⁊ humilẽ xp̄i aduẽtũ ſcriptu re paginis ſacre incertũ: quaſi in preſepio poſitum xp̄m infantem. Orig. Uel preſepe illud iſrael erat ſm illud eſaie. Cognouit bos poſ=ſeſſorẽ ſuum: ⁊ aſinus preſepe dñi ſui. Beda. in om̃. Non celauere au tem ſilentio paſtores que agnoue=rant: q: eccl'ie paſtores in hoc ordĩ nati ſunt: vt que in ſcripturis didĩ cerunt auditorib⁹ oſtẽdant. Beda. ſuper Lucã. Magiſtri etiam ſpiri tualiũ gregum modo ceteris dor=mientibus contemplando celeſtia ſubeũt: modo fideliũ exẽpla que=rendo circũeunt: modo ad publicũ paſtoralis officij docẽdo reuertun tur. Beda in om̃. Unuſquiſq; etiã qui priuatus viuere creditur: pa=ſtoris officiũ tenet: ſi bonorũ actuũ cogitationũq; mundarꝫ aggregãs multitudinem: hanc iuſto modera mine gubernare ſcripturarũ pa=ſtu nutrire: ⁊ contra demonum inſi dias ſeruare contendit.

¶ Et poſtq̃ cõſummati ſunt dies octo: vt circuncideretur puer: vocatum eſt nomen eius Ieſus. Quod vocatum eſt ab angelo priuſq̃ in vtero conci=peretur.

¶ Beda. in om̃. Expoſita natiuita te dominica: ſubiungit euãgeliſta atq; ait. Et poſtq̃ cõſummati ſunt dies octo vt circuncideretur puer. Ambro. Quis puer niſi ille de quo dictum eſt. Puer natus eſt nobis: ⁊ filius datus eſt nobis. fact⁹ eſt em̃

ſub lege:vt eos qui ſub lege erant
lucrifacerent.Epipha.Dicunt aũt
hebiõis ⁊ cherinthi ſeqces ſufficit
diſcipulo:ſi ſit ſicut magiſter eius.
Circũcidit autẽ ſe chriſtus tu ergo
Hereſis expellit circuncidaris. Fallunt autem de-
ſtruentes ſua principia. Si em̃ fa-
teretur hebion chriſtum deum celi-
tus deſcẽdentẽ octauo die fuiſſe cir
cunc ſum:tũc pberet circunciſioni
materiã argumẽti: ſ; cum nudum
hunc aſſerit hominem: nõ puer eſt
cauſa vt circuncidat̃ ſicut nec infan
tes ſũt ſue circũciſionis auctores.
Nos em̃ deũ ipſu; fatemur celitus
deſcendentẽ: ⁊ in clauſtro virgineo
morã debitam fetibus protraxiſſe:
quoaduſq; ſibi ex vtero v̾gineo hu
manitatis carnẽ pfecte cõponeret:
qua circũciſus eſt veraciter non ap
parenter octauo die:quatenus cu;
ad ſpiritalẽ effectũ figure peruene
rint: tã ab ipſo q̃ a ſuis diſcipulis
diuulgentur non vltra figure:ſ; ve
ritas. Orige. Sicut em̃ mortui ſu-
mus cum illo moriente:⁊ conſurre-
ximus reſurgenti:ſic cum eo circũ
Circũciſiõis xp̃i ratio. ciſi ſumus.vñ nequaq̃ nunc idige-
mus circũciſione carnali.Epipha.
Pluribus aũt et cauſis circũciſus
eſt chriſtus. Et primo quidẽ vt oſtẽ
dat carnis veritatem contra mani-
cheum:⁊ illos q̃ apparenter eũ di-
cunt pdiſſe. Deinde vt pateat q̃ ne
quaq̃ deitati cõſubſtantiale corp⁹
extiterit:vt fatur apolinaris: neq;
celitus detulit illud:vt aſſerit valen
tinus. ⁊ vt cõfirmet circunciſionem
quã olim inſtituerat eius aductui
ſeruientem. q̃ etiam vt nulla ſitiu
deis excuſatio:nam niſi circũciſus
fuiſſet obijcere poterant.q̃ nõ poſ
ſent incircunciſum xp̃m recipere.
Beda.in ho. Ut etiam nobis obe-
diendi virtutẽ cõmendaret exẽplo
⁊ vt eos q̃ ſub lege poſiti legis onẽ
ra portare nequerant:ſua cõpaſſio
ne iuuarent:vt qui in ſimilitudine
carnis pcti aduenit:remediu; quo
caro pcti conſueuerat mundari nõ
reſpuit. Idem em̃ ſalutifere cura-
tionis auxilium circunciſio in lege

contra originalis pcti vulnus age
bat: qđ nunc baptiſmus reuelate *Comparatio circunciſionis ⁊ baptiſmi.*
grẽ tpe cõſueuit:excepto q̃ regni ce
leſtis ianuã nõdũ intrare poterant:
tñ in ſinu abrae poſt mortem bea-
ta requie cõſolati ſupne pacis in-
greſſũ ſpe felici expectabãt. Atha.
Nihil em̃ aliud exp̃mebat circun-
ciſio niſi generatiõis vetuſte ſpolia
tionẽ:p hoc q̃ circũcidebatur pars
corporis: q̃ corporalis natiuitatis
cã extitit. Hoc aũt tũc tpis agebat
in ſignũ futuri p xp̃; baptiſmatis.
Idcirco poſtq̃ venit ſignatũ ceſſa-
uit figura. vbi nãq; tota vetuſtas
tollit̃ p baptiſmũ:ſupfluũ eſt qđ p-
tis ſectio prefigurat. Cyril. Octauo
aũt die cõſuetum erat carnalẽ cele
brari circunciſione;: octaua em̃ die
xp̃s a mortuis reſurrexit:⁊ inſinua-
uit nobis ſpũalẽ circunciſionem di
cens. Euntes docete oẽs gentes ba
ptizantes eos. Beda. In ei⁹ aũt re-
ſurrectione pfigurata ẽ vtraq; nr̃a
reſurrectio ⁊ carnis ⁊ ſpũs. xp̃s em̃
circũciſus nr̃am naturam docuit:⁊
nũc p ipſum a vitiorũ labe purgan
dam:⁊ in nouiſſimo die a mortis pe
ſte reſtaurandam:⁊ ſicut dñs octa-
ua die:hoc eſt poſt ſeptimam ſab-
bati reſurrexit: ita ⁊ ipſi; poſt ſex
huius ſeculi etates:⁊ ſeptimã ſab-
bati aiarũ:q̃ nũc interim i alia vita
geritur: quaſi octauo tpe ſurgem⁹
Cyril. Sc̃dm aũt legis pceptu; eo-
dem die imponens noĩs recepit. vñ
ſequit̃. Uocatũ eſt nomen ei⁹ ieſus.
qđ interp̃tatur ſaluator. editus enim
fuit ad totius orbis ſalutẽ:quã ſua
circũciſione pfigurauit:ſm q̃ apl̃s
dicit Circunciſi eſtis circũciſiõe nõ
manu facta in expoliatione corpis
carnis.ſ. in circũciſiõe xp̃i. Beda.
Sed in hoc q̃ eodem die ſue circũ-
ciſionis nomẽ accepit:ad imitatio-
nẽ p̃ſce obſeruationis fecit. Abraã
em̃ q̃ primũ circunciſionis ſacramẽ
tum accepit:in die ſue circunciſiõis
amplificatione noĩs benedici pro-
meruit. Orige. Nomẽ aũt ieſu glo-
ſum omniq; cultu digniſſimum:no
men quod eſt ſup omne nomen: nõ

decuit primam ab hoſtibus appellari: neq3 ab eis afferri i mũdũ. vnde ſignãter euãgeliſta ſubdit. Quod vocatũ eſt ab angelo priuſq3 in vtero cõciperetur. Bed. Huius aũt nois etiam electi in ſua ſpirituali circuncaſione pticipes exiſteret gaudent (Jeſu nois laus.) vt ſicut a xp̃o chriſtiãi: ita etiã a ſaluatore ſaluati vocent: quod illis a deo vocabulum non ſolum priuſq3 in vtero eccleſie per fidem conciperent: ſed etia3 ante tempora ſecularia vocatum eſt.

¶ Et poſtq3 impleti ſunt dies purgationis eius ſecundum legem moyſi: tulerunt illũ in hieruſalem: vt ſiſterent eũ dño: ſicut ſcriptum eſt i lege dñi. Qr omne maſculinum adaperiẽs vuluã ſanctum dño vocabitur Et vt darent hoſtiam ſecundũ q dictu3 eſt i lege domini: par turturum aut duos pullos columbarum.

¶ Cyril. Poſt circunciſionẽ rurſus expectat purgationis tempus. vñ dicitur. Et poſtq3 impleti ſunt dies purgatiõis ei9 ſm legẽ moyſi. Bed. Si legis ipſius verba diligentius iſpexeris: pfecto repies q ipſa dei genitrix: ſicut a cõmixtione virili: ſic a legali ſit iure imunis. Non ei omnis mulier pariens: ſed ea que ſuſcepto ſemie peperit deſignat im munda: ritu q3 legis docet eẽ mũdãda: ad diſtinctionẽ. ſ. illi9 que ṽgo ɔcepit ⁊ peperit. Sed vt nos a legis vinculo ſolueremur ſicut xp̃s: ita ⁊ beata maria legi eſt ſponte ſubiecta. Titus. Unde eleganter euãgeliſta protulit q completi ſunt dies purgationis ei9 ſm legem nam re uera non incumbebat neceſſitas ṽgini ſacre: vt dies purgationis ei9 expectaretur: que cũ ex ſpũſctõ concepiſſet caruit cõrugio. Sequitur. Tulerũt illũ in hieruſalẽ vt ſiſterẽt eũ dño. Athana. S3 qñ a paternis aſpectibus latuit dñs: aũt quis locus excipit ab eius imperio: vt ibi exiſtendo ſemotus a patre ſit: niſi afferatur hieroſolymã: ⁊ itroducatur i templũ. Sed forte cauſa noſtri hmõi ſcripta ſũt. Sicut eñ nõ grã ſui homo factus eſt: circunciſus in carne: ſ3 vt nos p grãm faceret deo ⁊ vt ſpũaliter circũcidamur: ſic propter nos ſiſtitur dño vt diſcam9 deo pñtare noſipſos. Beda. Poſt triceſimũ aũt ⁊ tertiũ circũciſionis die3 dño ſiſtit: myſtice iſinnans neminẽ niſi circũciſũ vitiis dñicis dignum eſſe conſpectib9. neminẽ niſi mortalitatis nexib9 abſolutũ ſuperne ciuitatis gaudia poſſe pfecte ſubire ſequitur. Sicut ſcriptum eſt i lege dñi. Orige. Ubi ſunt qui deũ legis negant a xp̃o fuiſſe in euangelio pdicatũ? An putandũ eſt: q filiũ ſuũ bonus deus ſub lege inimici fecit: quã ipſe non dederat? In lege eni3 (Manicheorũ error elidit.) moyſi ſcriptũ ẽ qd ſequit. qr omne maſculinũ adapiens vuluam ſctm̃ dño vocabit. Bed. Qd dicit. Adapiens vulua3. ⁊ hois ⁊ pecoris pmogenitũ ſignificat: qd vtrũq3 dño vocari: atq3 ideo ſacerdotis eẽ preceptum eſt ita dñtaxat vt pro hois pmogenito pciũ acciperet: ⁊ oẽ aial imũdũ redimi faceret. Greco. niſe. Hoc aũt legis decretũ in ſolo incarnato deo ſingulariter: ⁊ ab aliis differenter ipleri vr. Ipſe n3q3 ſolus ieffabiliter cõceptus: ac icomphenſibiliter edit9 ṽginalẽ vterũ apuit: nõ añ a cõnubio reſeratũ: ſuaus ⁊ poſt partũ mirabile inuiolabilr ſignaculum caſtitatis. Ambro. Non eñ virilis coitus vulue ṽginalis ſecreta reſerauit: ſed imaculatum ſemẽ inuiolabili vtero ſpũſctũs iſudit. Qui g vuluã ſctificauit alienã vt naſceretur ppheta. hic ẽ q apuit mr̃i ſue vuluã: vt imaculat9 exiret. Beda. Qd g ait. Adapiens vulua3 cõſuete natiuitatis more legit: non q dñs ſacri ventris hoſpitiũ: qd ingreſſus ſctificaret: egreſſus deuirginaſſe credendus ſit. G: ego. niſe. Solus autem hic partus maſculinus ſpiritualiter eſſe cõſpicit q nil

de fecundentia culpe portauit: vñ
reuera ſanctus vocatus eſt. vñ et ga
briel quaſi hoc decretũ ad ipſuz ſo
lum ptinere memorãs dicebat. Qđ
ex te naſcetur ſanctũ vocabit filius
dei. Et in ceteris quidem pmoge-
nitis ſanctos illos vocari euangeli
ca ſolertia ſtatuit: tanq̃ oblatione
diuina ſortitos hmõi nomen: at in
totius pmogenito creature: qđ na-
ſcitur ſanctũ pnunciat angelus: q̃ſi
proprie ſanctũ exiſtẽs. Ambro. So-
lus eñ p ola in natis de femina ſã
ctus dñs ieſus q̃ terrene contagia
corruptele immaculati ptus noui-
tate nõ ſenſerit: et celeſti maieſtate
depulerit: nã ſi lrãm ſequimur q̃ão
ſanctus ois maſcul⁹ cũ multos ſce-
leratiſſimos fuiſſe nõ lateat: ſed il
le ſctũs p quẽ figurã futuri myſte-
rij legis diuine preſcripta ſigna-
bant: eo q̃ ſolus ſctũs eccleſie xgi-
nis ad gñandos pplos apiret geni
tale ſecretum. Cyril. O pfunditas
ſcientiarũ ſapientie et ſcientie dei.
offert hoſtias qui per ſingulas ho
ſtias honoraſ cũ pre figuras legis
Jeſus legis ob ſuator. cuſtodit veritas qui legis eſt condi
tor: ſicut deus legem cuſtodiuit vt
hõ. vnde ſeq̃r. Et vt darent hoſtias
ſm q̃ dictum erat in lege dñi. Par
turturũ. aut duos pullos columba
rũ. Bed. i ho. Hoſtia aũt hec paupe
rũ erat. pcepit quippe dñs in lege:
vt qui poſſent agnum pro filio aut
filia: ſimul et turturẽ ſiue columbã
offerrent. Qui vero non ſufficiebãt
ad offerenduz agnũ: duos iam tur
tures vel duos columbe pullos of
ferrẽt. ergo dñs cũ diues eſſet: pau
per fieri dignat⁹ ẽ: vt nos ſua pau-
pertate diuitiarũ ſuarũ donaret eẽ
pticipes. Cyril. Uidẽdũ aũt q̃d hec
oblata iſinuãt. Nimirũ loquaciſſi
ma eſt turtur in auibus: at colum
ba eſt alal mãſuetũ. Talis aũt fa-
ctus eſt erga nos ſaluator manſue
tudinẽ pfecte colens: et vt turtur o-
bẽ alleciit: replens hortũ ſuum pro
prijs melodijs. Occidebatur ergo
turtur aut columba: vt ipſe p figu-
ras nobis pãdatur paſſurus i car-
ne p vita mundi. Beda. in ho. Uel
columba ſimplicitatem: turtur in-
dicat caſtitatem: q: et columba ſim-
plicitatis: et caſtitatis amator ẽ tur
tur: ita vt ſi coniugẽ caſu pdiderit
non vltra aliã q̃rere curet. Merito
ergo turtur et colũba domino offe-
runtur in hoſtiã q: ſimplex et pudi-
ca fidelium conuerſatio eſt illi iu-
ſtitie ſacrificium gratuz. Athana.
Ideo vero bina iuſſit offerri: q: ho Bina oblatio.
mine cõſiſtente ex ala et corpore: du
plum a nobis poſcit deus caſtitatẽ
et manſuetudinem non ſoluz corpis
ſed etiam anime: alioquin erit hõ
fictor et hypocrita: gerens in tegu-
mentũ occulte malitie inocentiam
appentẽ. Beda. in ho. Cum vtra
q̃ auis pter cõſuetudinem gemẽ
di pfites ſctõrũ luctus deſignat: in Tropologia de colũba.
hoc tñ differunt q̃ turtur ſolinag⁹.
colũba aũt gregatim volare cõſue
uit: et ob id iſte ſecretas orõnum la
chrymas illa publicos eccleſie con
uent⁹ inſinuat. Beda. ſup lucã. Uel
colũba q̃ gregatim volat: actiue vi
te frequẽtiã demonſtrat. Turtur q̃
ſingularitate gaudet: ſpeculatiue
vite culmina denũciat. Et q: eque
vtraq̃ cõditori accepta eſt hoſtia t
cõſulte lucas vtrũ turtures an pul
li colũbarũ p dño ſint oblati nõ di-
xit: ne vnuz alteri viuendi ordinem
preferret: ſed vtrũq̃ ſequẽdum do
ceret.

¶ Et ecce hõ erat i hieruſalez
cui nomen ſymeon. Et hõ iſte
iuſtus et timoratus expectans
cõſolationẽ iſrael: et ſpũſſanct⁹
erat in eo. Et rñſum acceperat
a ſpũſancto: non viſurũ ſe mor
tẽ niſi prius videret xpm dñi.
Et venit in ſpiritu in templuz.
Et cũ inducerent puerum ieſũ
parentes eius: vt facerẽt ſecũ
dum conſuetudinem legis pro
eo: et ipſe accepit eum i vlnas
ſuas.

¶ Ambro. Non ſolum ab angelis

pꝛohetis a paſtoꝛibus ⁊ a parētib⁹ ſed etiā a ſenioꝛib⁹ ⁊ iuſtis gr̄atis dn̄i accepit teſtimoniū. vnde dicit. Et ecce homo erat in hierl'm cui nomen ſymeō: ⁊ hō iſte iuſtus ⁊ timoratus. Beda. Quia difficulter iuſticia ſine timoꝛe cuſtoditur: non illū dico timoꝛē q̄ tp̄alia ſibi bona ſubtrahi ꝑhoꝛreſcit: quē perfecta dilectio foras mittit: ſ; timoꝛē dn̄i ſctm̄ qui manet i ſecula: quo iuſtus deū q̄to ardentius diligit: tāto ſolerti⁹ offēdere cauet. Ambꝛo. Et bene iuſtus qui nō ſuā ſed ppl'i gr̄am requirebat. vnde ſeq̄tur. Expectans cōſolationē iſrael. Greg. Niſenus. Nō vtiq; mūdanā felicitatem in cōſolatione iſrael prudens ſymeō expectabat: ſ; verā tranſlationem ad veritatis decoꝛem ꝑ ſeꝑatione a legis vmbꝛa habuerat nāq; ꝑ oꝛacula ꝙ viſurus eſſet xp̄m dn̄i puſq̄ de ſcl'o pn̄ti trāſmigraret. vnde ſequitur. Et ſpūſſanct⁹ erat in eo. a quo .ſ. iuſtificabat. et reſpō. ac. a ſpūſā. nō vi. ſe. moꝛ. niſi prius videret xp̄; dn̄i. Ambꝛo. Cupiebat ipſe quidē coꝛpoꝛee vinculis fragilitatis abſolui: ſed expectabat videre ꝓmiſſum ſciebat enim: q2 beati oculi q̄ viderent. Greg. xviij. moꝛa. In quo etiā diſcimus quanto deſiderio ex plebe iſraelitica ſctī viri incarnatiōis eius myſterium videre cupierunt.

Videre mortem q̄d ſit.

Bed. Videre aūt moꝛtem experiri eam ſignificat: multūq; felix moꝛtē videbit carnis q̄cūq; xp̄m dn̄i pri⁹ oculis carnis videre ſategerit: conuerſationem h̄ñdo in celeſti hieruſalem: tēpli dei limina frequētando hoc eſt ſanctoꝝ l quibus deus habitat exempla ſectādo. Eadē aūt ſpūs gratia qua olim venturū ꝓcognouerat: ⁊ nūc venientē cognouit. vnde ſequitur. Et venit i ſpū in tēplum. Oꝛige. Et tu ſi vis tenere ieſum: ⁊ amplexari manib⁹: omni laboꝛe nitere: vt ducem habeas ſpm̄: veniaſq; ad templum dei. Sequit enim. Et cū indu pue. ieſum parē. ei⁹. ſ. Maria mr̄ ⁊ ioſeph q̄ putabatur pr̄. Ut facerēt ſm̄ cōſuetudinē legis ꝓ eo: ⁊ ipſe accepit eū i vlnas ſuas. Ex eo. niſe. Quā beat⁹ ille ſacer ad ſacra itroit⁹ ꝑ quē ad viteter minum maturauit. Beate manus qui verbum vite palpauerūt: ⁊ vlne quoq; quas ad ſuſceptionem parauit. Beda. Accepit aūt iuſtus ſm̄ legem puerū ſuum in vlnas ſuas vt ſignificet iuſtitiam operum q̄ ex lege erat per manus ⁊ bꝛachia figuratoꝝ humili quidem: ſed ſalutari fidei euangelice gratie imitandū. accepit ſenioꝛ infantem xp̄m: vt iſtinuet hoc ſeculum quaſi ſenio iā defeſſum ad infantiam ⁊ innocentiā chꝛiſtiane conuerſationis rediturum.

¶ Et benedixit deum ⁊ dixit Nunc dimittis ſeruum tuū domine ſecundū verbum tuū in pace. Quia viderūt oculi mei ſalutare tuum. Quod paraſti ante faciē omnium populoꝝ. Lumen ad reuelationem gentium: ⁊ gloꝛiam plebis tue iſrael.

¶ Oꝛige. Si aūt ad tactū fimbꝛie veſtimenti mulier ſanata eſt quid putādum eſt de ſymeōe qui i ſuas vlnas accepit infantem: ⁊ gaudebat videns paruulum a ſe geſtari: qui venerat ad victos reſoluēdos ſciens neminem eum poſſe de clauſtro coꝛpoꝛis emittere cum ſpe future vite: niſi is quem in bꝛachijs cōtinebat. vnde dicitur. Et benedi. deum: ⁊ dixit. Nunc dimit. ſer. tuū domine. Theophi. Quod dicit domine: cōfitentis eſt ꝙ ipſe moꝛtis ē ⁊ vite dn̄s: ⁊ ſic puerum quem ſuſcepit deum confitet. Oꝛige. q. d. q̄diu xp̄m nō tenebā: clauſus eram ⁊ de vinculis exire non poteram. Baſi. Si autem voces iuſtoꝝ īquiras: omnes ſuper hoc mundo ⁊ eius flebili moꝛa ingemiſcunt. Heu mihi dicit dauid: q2 icolatus meus ꝓlongatus eſt. Ambꝛo. Uide ḡ iuſtū velut coꝛpꝛe carcere molis icluſū velle diſſolui vt incipiat eſſe cū xp̄o: iſt

enedi
io ſy=
eonis

qui vult dimitti. veniat in templũ:
veniat in hieruſalez: expectat xp̄m
dñi: accipiat in manib⁹ v̾buz dei: ⁊
cõplectat̃ velut quibuſdaz fidei ſue
brachijs: tũc dimittet̃: vt nõ videat
mortez qui viderit vitam. Grecus.
Symeon aũt bñdicebat deũ lter ce
tera: ꝙ promiſſa ſibi facta ſortita
erãt efficacie veritatẽ: nã cõſolatio
nem iſrael oculis ꝑſpicere meruit:
⁊ manib⁹ portare. ⁊ iõ dicit: ſm ver
bum tuũ. i. cũ finẽ obtinuerĩz ꝓmiſ
ſorum. at vbi viſibil'r ſenſi qđ deſi=
derabã: nũc ſoluis tuũ ſeruum nec
guſtu mortis attonitũ. nec heſita=
tionis cogitationibus conturbatũ.
⁊ iõ ſubdit̃. In pace. Grego. niſen⁹.
Quia poſtꝗ̃ xp̄s culpã hoſtilez de=
ſtruxit: nos quoqꝫ patri reconcilia=
uit facta eſt trãſlatio ſanctoꝝ in pa
ce. Orige. Quis eſt aũt qui de ſecu
lo iſto recedit in pace: niſi is qui in
telligit ꝙ deus erat in xp̄o mundũ
recõcilians ſibi: nihilqꝫ hz inimicuz
deo: ſed oẽm pacẽ bonis in ſe operi
bus aſſumpſit. Grecus. Fuerat aũt
ſibi repromiſſum non viſurum ſe
mortẽ. niſi prius videret xp̄m dñi. ⁊
iõ hoc impletũ oñdens ſubdit. Quia
viderũt oculi mei ſalutare tuũ. Gre
go. niſenus. Vtri oculi tui taz anime
ꝗ̃ corporis: hi quidẽ viſibil'r deũ ſu
ſcipiẽtes: illi v̾o nõ ſolũ q̃ viſa ſunt
attẽdẽtes: immo illuminati fulgore
ſpũs dñi v̾bũ in carne cognoſcẽtes:
ſalutare nãqꝫ qđ tuis oculis ꝑcepi⁹
ſti: ipſe ieſus eſt q̃ noĩe ſalus decla
rat̃. Cyril. Fuerat ãt xp̄i myſteriũ:
qđ patuit in vltimis tꝑib⁹ ſeculi p̄=
paratũ añ mũdi originẽ. vñ ſequit̃.
Qđ paraſti añ faciẽ oium. ꝑplorũ.
Athana. ſ. cõfectã toti mũdo ꝑ xp̄m
ſalutẽ. q̃liter ergo ſupradictũ eſt: ꝙ
expectabat iſrael cõſolationẽ: eo ꝙ
ſ. tũc futurã eẽ cõſolationem iſrael
agnouit in ſpũ: cũr in oib⁹ ꝑplis pa
Intelle= ratũ eſt ſalutare. Grecus. Attende
ct⁹ v̾bo= ẽt ſagacitatẽ digni ⁊ venerandi ſe=
rum. nis: anteꝗ̃ dignus videret̃ btẽ viſio
nis: preſtolabat̃ ſolamen iſrael. Ut
aũt qđ ſperabat obtinuit exclamat
ſe vidiſſe ſalutẽ oiuz ꝑploruz: adeo
n. infantis ineffabile iubar illuſtra
uit eũ: vt ꝓceſſu tꝑis ſecutura mox
ſibi fierent nota. Theophi. Signã
ter aũt dicit. Añ faciẽ: vt. ſ. oib⁹ ei⁹
incarnatio appareret. hoc aũt ſalu
tare dicit eſſe gentium lumen. ⁊ glo
riam iſrael. vnde ſequit̃. Lumẽ ad
reuelationem gentium. Athana.
Gentes. n. ante chriſti aduentuz in
vltimis tenebris erant cõſtitute: co
gnitione diuina priuate. Cyril. Sz
chriſtus adueniens factus eſt lux
tenebroſis ⁊ erraticis: quos dyabo
lica manus preſſit. Uocati ſunt aũt
a deo patre ad noticiaz filij: qui eſt
lux vera. Athana. Iſrael autem li=
cet tenuiter lege illuminabatur. ⁊ iõ
nõ dicit ꝙ lumen illis ꝓtulerit: ſed
ſubdit. Et gloriã plebis tue iſrael.
Memorans antiquam hyſtoriam:
ꝙ ſicut olim moyſes dñm alloquen
do glorioſam retulit faciẽ: ſic ⁊ ipſi
diuinam humanitatis lucem per=
tingentes: vetus abijcientes vela=
men: in eandem imaginem trãſfor
marentur de gloria in gloriaz. Cy=
ril. Nam ⁊ ſi quidam eorum inobe
dientes fuerint: tamen reliquie ſal
ue facte ſunt: ⁊ per chriſtum perue
nerunt ad gloriam. Harũ primitie
fuere diui apoſtoli: quorum fulgo=
res vniuerſum orbem illuminant.
Fuit ẽt chriſtus ſingulariter iſrael
gloria. q̃ ſm carnẽ ex eis proceſſit:
quãuis cunctis vt deus preeſſet per
ſecula benedictus. Grego. niſenus.
Et ideo ſignãter dixit. Plebis tue:
quia non ab eis tantum eſt adora=
tus: ſed inſuper ex eis eſt ſm carnẽ
natus. Beda. Et bñ reuelatio gen=
tiũ iſraelis glorie prefertur: q̃ cum
plenitudo gentium introierit: tunc
omnis iſrael ſaluus erit.

¶ Et erant pater eius ⁊ mater
eius mirãtes ſuper his que di=
cebantur de illo. Et benedixit
illis ſymeon: ⁊ dixit ad Ma=
riaz matrẽ eius. Ecce poſitus
eſt hic in ruinã ⁊ in reſurrectio
nem multoruz in iſrael: ⁊ in ſi=

gnum cui contradicet. Et tuā ipſius animā pertranſibit gladius: vt reuelent̄ ex multis cordibus cogitationes.

¶ Grecus. Trāſcendentiū rerū noticia: quotiens in memoriā venerit: totiēs renouat in mente miraculū. vñ dr̄. Et erant pr̄ eius ⁊ mater mirantes ſup his q̄ dicebant̄ de illo. Orige. Tam ab angelo q̄ȝ a multitudine celeſtis exercitus: necnō ⁊ a paſtoribus ⁊ ipſo ſymeone. Beda. Patreȝ ſaluatoris appellat: non q̄ vere pr̄ fuerit ei: ſed quo ad famaȝ marie ↄſeruādā pr̄ ſit ab oib⁹ eſtimatus. Augu. Quāuis ⁊ eo mō pr̄ illius valeat dici quo ⁊ vir marie: recte itelligit̄ ſine cōmixtione carnis. ipſa copulatiōe cōiugij multo videlicet cōiunctius: q̄ȝ ſi eēt aliūde adoptatus. neq̄ȝ.n. ꝓpterea non erat appellādus ioſeph pr̄ xp̄i: q⁊ nō eū cōcumbēdo genuerat: q̄nquideȝ pr̄ eſſet: ⁊ ei quē non ex ſua cōiuge ꝓcreatū aliunde adoptaſſet. Orige. Qui aūt altius aliq̄d inq̄rit pōt dicere q̄m generationis ordo a dauid vſq̄ȝ ad ioſeph deducit̄: ne videret̄ fruſtra ioſeph nolari: q⁊ pater non fuerat ſaluatoris: vt generationis ordo haberet locuȝ. pater domini appellatus eſt. Grecus. Laudibus autē diuinis exhibitis: vertit ſe ſymeon ad benedictionē adducentiū puerum. vnde ſequitur. Et bn̄dixit illis ſymeon. Bn̄dictiōe igit̄ vtrūq̄ȝ donat: occultoruȝ ꝟo p̄ſagia dirigit tantum ad matrem: quatenus per cōem bn̄dictionē non priuet̄ ioſeph ſilitudine pr̄is: ꝑ ea ꝟo q̄ dicit mr̄i ſeorſum a ioſeph: verā eaȝ predicit genitriceȝ. vñ ſequit̄. Et di. ad ma. matrē eius: ecce poſi. eſt hic in rui. ⁊ reſurrec. mul. i iſrael. Ambro. Uide vberem in oēs gratiā dñi in generatione diffuſam. ⁊ prophetiā incredulis negatam eſſe. nō iniuſtis. Ecce ⁊ ſymeon prophetizat in ruinam ⁊ reſurrectionē multorum veniſſe xp̄m ieſuȝ. Orige. Qui ſimplr̄ exponit pōt dicere in ruinā eum veniſſe infideliū: ⁊ in reſurrectionem credentium. Chry. Sicut.n. lux ⁊ ſi oculos debiles turbet lux eſt: h̄ mō ſaluator ꝑſeuerat. ⁊ ſi corruant plurimi. neq̄ȝ.n. eſt eius officiū deſtructio. ſed eorū veſanie. quāobreȝ nō ſolum ex ſalute bonoꝝ: ſȝ ēt ex maloꝝ diſſipatiōe virtus eius oñdit̄. nam ſol q̄m multum radiat: ꝓpterea viſus debiles precipue ꝑturbat. Grego. niſenus. Attēde aūt diſtinctionis exq̄ſitam prolationem: ſꝑaratio q̄ppe ſalutis dr̄ corā oī populo. ſed caſus ⁊ ſubleuatio plurium. Diuinum.n. propoſitum eſt ſalus ⁊ non ↄdificatio ſingulorum. caſus autem ⁊ ſubleuatio conſiſtit in plurium intentione credentiū ⁊ nō credentium. Qd̄ aūt iacentes ⁊ icreduli ſubleuentur: non eſt abſurdum. Orige. Qui autem curioſus interpres eſt: dicit: nequaq̄ȝ eū cadere q̄ añ nō ſteterit. Da mihi igit̄ q̄ fuerit ille q̄ ſtetit: in cuius ruinam ſaluator aduenerit. Grego. niſe. Sed ꝑ hoc deſignat ruinaȝ ad ſſi ma: q̄ſi nō puniēdus eq̄liter añ incarnationis myſteriū: ⁊ poſt datā diſpenſationē ⁊ ꝑdicationē. Et marie hi ſūt ex iſrael: quos neceſſarie erat ⁊ priſtinis bonis carere ⁊ penas luere grauiores: q̄ȝ oēs alie gentes: eo q̄ dudū ꝓphetatum in eis ⁊ adoratū: ⁊ ex eis ꝓductū minime ſuſceperūt. Jccirco ſpecialit̄ eis minat̄ ruinaȝ. nō ſolum a ſpiritali ſalute: ſȝ ēt propter deſtructionē vrbis ⁊ habitātiū ciuitatē. Reſurrectio ꝟo promittit̄ credentib⁹ partim: q̄dem velut ſub lege iacentibus ⁊ ab eius ſeruitute ſubleuandis: partim vero velut cōſepultis cum xp̄o ⁊ ei cōſurgentib⁹. His aūt verbis intellige per concordiam intellectuū: ad dicta prophetica vnū ⁊ eundem deum ⁊ legiſlatorem: ⁊ in prophetis in nouo teſtamēto locutū eſſe. lapidē nāq̄ȝ ruine ⁊ petram ſcandali futurum: ne ↄfundantur credentes in eum ſermo ꝓpheticꝰ declarauit. Orige. Eſt aūt ⁊ altius quid intelligēdū aduerſus

Ioſeph quō pater ieſu dicatur.

Chriſtꝰ lux eſt mūdo.

Eos qui ꝫ conditorem latrant dicen
tes. Ecce deus legis ⁊ ꝓphetaꝝ: vi=
dete q̄lis ſit. Ego inq̄t occidā: ⁊ ego
viuificabo. ſi ꝓpterea cruentus eſt
iudex ⁊ crudelis conditor. manife=
ſtiſſimū eſt ⁊ ieſuꝫ eē illi⁹ filiū. eadē
ſiquidem de eo h̄ ſcripta ſunt. ꝙ ve
niat in ruinam ⁊ reſurrectionē mul
torum. Ambro. vt. ſ. iuſtorū iniquo=
rumq; merita diſcernat. ⁊ pro nr̄oꝝ
q̄litate factoꝝ iudex verus ⁊ iuſtus
aut ſupplicia decernat: aut p̄mia.
Orige. Uidēdū eſt aūt ne forte ſal=
uator non eque alijs in ruinam ve=
nerit ⁊ in reſurrectionem: q̄r. n. pec=
cato ſtabam. primo mihi vtilitas
fuit vt caderem: ⁊ peccato morerer.
Deniq; ⁊ ſancti prophete qñ angu=
ſtius aliquid cōtemplabant̄ cade=
bant in faciem ſuaꝫ: vt peccata per
ruinam plenius purgarentur. hoc
ipſum ⁊ ſaluator tibi primum con=
cedit peccator eras: cadat in te pec=
cator: vt poſſis dehic reſurgere ⁊ di
cere. Si cōmortui ſumus: ⁊ conui ue
nius. Chry. Reſurrectio q̄dē eſt cō
uerſatio noua. cum. n. laſciuus ca=
ſtus efficit̄: aū ir⁹ miſericors: atrox
manſueſcit: reſurrectio celebratur:
mortuo quidē pctō: reſurgēte vero
iuſtitia. Sequit̄. Et in ſignum cui
ꝫdicet̄. Baſi. Signū ꝫdictionē acci=
piens proprie crux dr̄ a ſcriptura.
Fecit. n. inquit moyſes ſerpentem
eneum ⁊ poſuit ꝓ ſigno. Grego. ni=
ſe. Miſcet aūt dedecus glorie. Hui⁹
n. rei nobis chriſticolis eſt hoc ſi=
gnum indiciuꝫ: contradictionis ꝓo
dum ab his quidē accipit̄ vt ridicu=
loſum ⁊ horribile: ab his ꝓo admo=
dum aduenerandū. Uel forſan ip̄m
xp̄m noiat ſignū: tanq̄ ſupra natu=
ram exiſtentem ⁊ ſignorum aucto=
rem. Baſi. Eſt. n. ſignum alicuius
rei mirabilis ⁊ occulte indicatiuū:
viſum quidem a ſimplicioribus: intel
lectum vero ab habētibus exercita
tum intellectuꝫ. Orige. Oibus au=
tē q̄ de xp̄o narrat hyſtoria ꝫdicit̄:
nō ꝙ ꝯtradicant hi qui credebāt in
euꝫ. Nos quippe ſcimus omnia ve
ra eſſe q̄ ſcripta ſunt: ſꝫ q̄r apud in=

Jeſus dei fili⁹.

Ruine ⁊ reſurrectionis ſignificatio.

credulos vniuerſa que de eo ſcripta
ſunt: ſignū ſunt cui ꝫdicet̄. Grego.
niſenus. Hec ſiquidē de filio dicun=
tur: ſpectant tamen ad eius genitri
cem: duꝫ ſingula ſibi aſſumit ſimul
periclitata ⁊ glorificata: nec tñ pro=
ſpera: ſed illa denunciat etiam do=
loroſa. nam ſequitur. Et tuaꝫ ipſi⁹
animaꝫ ꝑtranſibit gladius. Orige.
Nulla docet hiſtoria beataꝫ mariā
ex hac vita gladij occiſione migraſ
ſe: preſertim cū non anima ſed cor=
pus ferro ſoleat interfici. vnde re=
ſtat intelligi gladiū illuꝫ de quo di=
citur. Et gladius in labijs eoꝝ. hoc
eſt dolorem dominice paſſionis ani
mam eius ꝑtrāſiſſe: que ⁊ ſi chriſtū
vtpote dei filium ſponte ꝓpria mo=
ri: mortemq; ipſam non dubitaret
eſſe deuicturum: ex ſua tñ carne ꝓ=
creatum: nō ſine doloris affectu po
tuit videre crucifigi. Ambro. Uel
prudentiaꝫ marie non ignarā my=
ſterij celeſtis oſtdit: viuū eſt. n. ꝟbū
dei ⁊ validū: ⁊ acutius omni gladio
acutiſſimo. Aug. de que. no. ⁊ ve. te
ſtamenti. Uel ꝑ hoc ſignificauit ꝙ
Maria: per quā geſtū eſt īcarnatio
nis myſterium in morte dñi ſtupo=
re quodam dubitauit: videns filiuꝫ
dei ſic humiliatum vt vſq; ad mor=
tem deſcenderet. Et ſicut gladi⁹ ꝑ=
tranſiens iuxta holem timorē facit
non perimit. ita ⁊ dubitatio meſticiā
fecit: nō tñ occidit. q̄r nō ſedit in alo
ſed ꝑtranſiſt q̄ſi ꝑ vmbram. Grego.
niſenus. Sed nec ipſam ſolaꝫ in ea
paſſione occupari ſignificat cū ſub
ditur. Ut reuelentur ex multis cor=
dibus cogitatiões: qd̄ dicit vt euen
tum deſignet. non auteꝫ cauſaliter
ponit̄. His enim omnibus euenien
tibus: ſecuta eſt erga multos inten
tionum directio. Quidam eniꝫ deū
fatebātur in cruce. alij nec ſic ab in
famijs ⁊ criationibus deſiſtebant.
Uel hoc dictum eſt: quatenus tem=
pore paſſionis pateant ex plurium
cordibus meditatiões: ⁊ emenden=
tur per reſurrectionem. velox eniꝫ
illis poſt ambiguitatem certitudo
ſuperuenit: niſi forte reuelationeꝫ:

Gladi⁹ ſymeonis qualis.

Gladi' ſymeo-nis qua-lis.

Illuminationem quis eſtimet: vt ſolitū eſt ſcripture. Beda. Sed ꝛ vſq; ad cōſummationē ſeculi preſentis eccleſie animaꝫ gladius duriſſime tribulationis pertranſire nō ceſſat cum ſigno fidei ab improbis cōtradici: cum audito dei verbo multos cum chriſto reſurgere: ſed plures a credulitate ruere gemebunda pertractat: cum reuelatis multorū cordium cogitationibus: vbi optimuꝫ euangelij ſeuit ſemen: vbi zizania vitiorū vel plus iuſto preualere vel ſola germinare conſpicit. Orige. Cogitationes ēt male in hominibus erant: que propterea reuelate ſunt vt occideret eas ille q̄ ꝑ nobis mortuus eſt. Quādiu.n. abſcōdite erāt impoſſibile erat eas penitus interfici. vnde ꝛ nos ſi peccauerimus: debemus dicere. Iniquitatem meam non abſcondi. Si enim reuelauerimus peccata noſtra: non ſoluꝫ deo: ſed his qui poſſunt mederi vulneribus noſtris: delebuntur peccata noſtra.

Ps. 31.

¶ Et erat Anna prohetiſſa filia phanuel de tribu aſſer: hec proceſſerat in diebus multis: ꝛ vixerat cū viro ſuo ānis ſeptē a virginitate ſua. Et hec vidua vſq; ad annos octogintaquatuor: q̄ non diſcedebat de templo ieiunijs ꝛ obſecratiōibus ſeruiens nocte ac die. Et hec ipſa hora ſuperueniens confitebatur domino: ꝛ loquebatur de illo oībus qui expectabant redemptionem iſrael.

Confeſ-ſio xp̄i naſcen-tis.

¶ Ambro. Prophetauerat ſymeon prophetauerat copulata coniugio: prophetauerat vgo: debuit ꝛ vidua prophetare: ne qua ꝓfeſſio deeſſet aut ſexus. ꝛ ideo dicit. Et erat Anna prophetiſſa filia phanuel de tribu aſſer. Theophi. Immoratꝰ euangeliſta circa anne deſcriptionem: ꝛ patrem ꝛ tribū enarrans: teſtes q̄ſi multos adducens: qui patrem ꝛ tribum viderunt. Grego. Niſen'. Uel q2 tunc tēporis cum hac aliꝰ quedā eodem nomine nuncupabātur. Ut igitur ad eam manifeſta diſcretio fieret: patreꝫ eius cōmemorat: ꝛ generis qualitateꝫ deſcribit. Ambro. Antea vero ꝛ ſtipendijs viduitatis ꝛ moribus talis inducitur: vt digna fuiſſe credatur que redēptorē oluꝫ nunciaret. vnde ſequitur. Hec proceſſerat in diebus multis: ꝛ vixerat cum viro ſuo annis ſeptem a virginitate ſua: ꝛ hec vidua vſq; ad annos octuagitaquatuor. Orige. Neq;.n. ſpirituſſanctus fortuitu habitauit in ea: bonum.n. eſt primum ſi qua poteſt virginitatis gratiā poſſidere. Si autem hoc non potuerit: ſed euenerit ei vt perdat virum: vidua perſeueret. quod quidem non ſolum poſt mortem viri: ſed etiam cum ille viuit debet habere in anima: vt etiam ſi non euenerit: voluntas ipſius ꝛ propoſitum a domino coronetur: ꝛ dicat. Hoc voueo: hoc ꝓmitto: ſi mihi humanuꝫ aliquid qđ non opto contigerit: nihil aliud faciam q̄ incontaminataꝫ vidua perſeuerem. Iuſte ergo ſancta mulier ſpiritum prophetandi meruit accipere: quia longa caſtitate: longis etiam ieiunijs ad hoc culmen aſcenderat. vnde ſequitꝰ. Que non diſcedebat de templo ieiunijs ꝛ obſecrationibus ſeruiens die: ac nocte. Grego. In quo liquet q2 ceterarum virtutum inerat ei congeries: ꝛ aſpice conformem ſymeoni virtutibus: ſimul enim erat in templo: ſimul etiam digni reputati ſunt prophetica gratia. vnde ſeq̄tur. Et hec ipſa hora ſuperueniens confitebatur domino. Grego. niſenꝰ. Hoc eſt regratiabatur videndo mundi ſalutem in iſrael. ꝛ confortabatur de ieſu: quoniam ipſe eſſet redemptor idemq; ſaluator. vnde ſequitur. Et loquebatur de illo omnibus q̄ expectabant redemptionem iſrael. Uerum q2 anna prophetiſſa modicum aliquid ꝛ non nimis clarum de chriſto diſſeruit euangeliuꝫ non ſerias

Laus viduita-tis.

rim induxit que ab ea ſunt dcā. For
ſam autem ob hoc aliquis ſymeo-
nem preueniſſe fatebitur: eo ꝙ is
quidem formā legis gerebat. nā et
ipſum nomen notat obedientiā: il-
la ꝟgo grē: qd iterptatio nois ma-
nifeſtat: inter quos xp̄s medi⁹ erat:
iccirco illū quidez dimiſit cum lege
morientē: hanc vero fouet vltra vi-
uentem per grām. Beda. Iuxta in
tellectum etiā myſticum anna eccle
ſiam ſignificat que in preſenti ſpōſi
ſuī eſt morte quaſi viduata. Nume
rus etiā annorum viduitatis ei⁹ tē-
pus eccleſie deſignat: quo in corpo-
re conſtituta peregrinatur a dño.
ſepties quidez duodeni. lxxxiiij. fa
ciunt: et. vij. quidem ad huius ſecu
li curſum: qui diebus. vij. voluitur.
xij. vero ad perfectionem doctrine
apoſtolice pertinent. Ideoq̄ ſiue
vniuerſalis eccleſia ſeu quelz ani-
ma fidelis que totum vite ſue tem-
pus apoſtolicis curat mācipare in
ſtitutꝭ: octogita quattuor annis do-
mino ſeruire laudatur. Temp⁹ ēt
ſeptem annorū quo cū viro ſuo mā
ſerat congruit: nam propter domini
ce priuilegiū maieſtatꝭ quo i carne
verſatus docuit. in ſignuz perfectio
nis ſimplex ſeptem annorū eſt nu-
mer⁹ expreſſus. Arridet etiā eccle-
ſie myſterijs et anna et gratia eius
interpretabatur: et filia eſt phanue
lis: qui facies dei dr̄ e de tribu aſer.
.i. beati deſcendit.

Sensus allegoricus.

¶ Et vt perfecerunt oīa ſecun
dū legem domini reuerſi ſunt
in galileā in ciuitatē ſuā naza-
reth. Puer autem creſcebat: et
confortabatur plen⁹ ſapientia:
et gratia dei erat i illo. Et ibāt
pentes ei⁹ per oēs ānos in hie
ruſalem in die ſolenni paſche.
¶ Beda. Preterminſit h̄ loco Lucas
q̄ a mattheo ſatꝭ expoſita nouerat
dominū videlicet poſt hoc ne ab he
rode necād⁹ inueniret: i egyptū a pa
rentib⁹ eē delatū defunctoq̄ herode
ſic demū in galileā reuerſum: naza
reth ciuitatē ſuā ihabitare cepiſſe.
Solent eniz euangeliſte ſinguli ſic
omittere quedam: que vel ab alijs
commemorata viderūt: vel ab alijs
cōmemoranda in ſpū preuiderunt:
vt continuata ſue narratiōis ſerie
quaſi nulla pretermiſiſſe videātur
q̄ tamē alterius euangeliſte conſi-
derata ſcriptura quo loco tranſita
fuerint: diligēs lector inueniat. Un̄
multis pretermiſſis. Lucas dic̄. Et
vt perfecerunt oīa ſecūdū legē dñi
reuerſi ſūt in galileaz ciuitatē ſuā
nazareth. Theophi. Erat quidē eo
rum ciuitas bethleē ſicut patria:
nazareth vero tanq̄ habitaculum.
Augu. de cō. euā. Forte autem hoc
mouet: quomodo dicat matthe⁹ p-
pterea cū puero parentes eius iſſe
in galileā: quia metu archelai i iu
deā ire noluerunt: cum propterea
magis iſſe in galileam videantur
quia ciuitas eorum erat nazareth
galilee: ſicut lucas hic nō tacet. Sic
intelligendū ē: vbi angel⁹ i ſomnis
in egypto dixit ad ioſeph. Surge ꝑ
accipe pueꝝ et matrē ei⁹ et vade in
terrā iſrael: ſic intellectum primo
eē a ioſeph vt putaret iuſſum ſe eē
pergere in iudeam: ipſa enim intel
ligi primit⁹ potuit terra iſrael. poſ-
ro poſtea quoniā cōperit illic regna
re filium herodis archelaū: noluit
obijcere ſe illi periculo: cum poſſet
terra iſrael ēt ſic intelligi: vt ēt ga-
lilea illi deputaretur: quia et ipſaz
populus iſrael incolebat. Grecus.
Uel alr̄. Enumerat hic Lucas tēp⁹
āte deſcenſum in egyptum: neq̄ ei
āte purgationē eam ioſeph deduxiſ
ſet. Ante vero q̄ in egyptuz deſcē-
derent. non receperant per ora-
cula vt nazareth pergerent: immo
quaſi libentius in patria cōuerſan
tes illuc vltro pergebant. Cum eni
ad nihil aliud aſcenſus in bethleē
euenisſet: niſi cauſa deſcriptionis
expedito eo: cuius cauſa aſcende
rāt: deſcēdūt i nazareth. Theo. Po
terat autē ſecundum corpus ex ipo
vtero in menſura mature etatis p-
dire: ſed videret hoc ſm phātaſiaꝫ:

Nos euāgeliſtarum.

propterea paulatim creſcit. vñ ſeqꝫ Puer autẽ creſce. et confortabat. Beda. Notanda ē diſtinctio verborum. quia dominus ieſus xp̄s in eo ꝙ puer erat. i. habituꝫ humane fragilitatis induerat: creſcere et cõfortari habebat. Athana. Ceterum ſi ſecundum quoſdã caro I diuinã naturã mutata eſt: quomõ capiebat augmẽtuꝫ? increato .n. augmẽtum attribuere nepharium eſt. Ciril. Decenter vero etatis incremẽto ſapientie coniunxit augmẽtũ cũ dicit Et cõfortabatur. ſ. ſpũ: nã iuxta mẽſuram etatis corporee: natura diuina ſapiaꝫ ꝓpriã reuelabat. Theo. Si enim dũ paruus etate erat oẽm ſapientiã demõſtraſſet: videret̃ ꝓdigium: ſꝫ per profectũ etatis ſeipꝫ oſtendebat: vt totuꝫ impleret orbẽ. Nõ ãt quaſi ſuſcipiẽs ſapiam ſpiritu cõfortari dicitur: quod eniꝫ ab initio perfectiſſimũ eſt quomõ põt deide perfectius fieri? vñ ſequitur. Ple. ſapi. et gratia dei erat in illo. Beda. Sapientia quidẽ: qꝛ in ipſo habitat ois plenitudo diuinitatis corporaliter: gratia autẽ: quia hei ieſu chriſto magna gratia donatuꝫ eſt: vt ex quo homo fieri cepiſſet: perfect⁹ eẽt et de⁹: multo aũt magis in eo ꝙ verbum dei et de⁹ erat. nec cõfortari idigebat: nec hẽbat augeri Adhuc ãt cum puul⁹ eẽt habebat. gratiam dei: vt quomõ in illo oia mirabilia fuerant ita et peritia mirabilis eſſet: vt dei ſapientia cõpleretur. Sequitur. Et ibant parẽtes eius per omnes annos in hieruſalem. in die ſolenni paſche. Chry. In hebreoꝝ ſolennitatibus non ſolũm tempus ſed etiam locuꝫ. obſeruare lex iuſſerat: et ideo nec domini parentes extra hieroſolymã celebrare paſcha volebant. Augu. de con. euan. Quomodo autem ibant parentes eius per omnes annos pueritie chriſti in hieruſalem: ſi archelai timore illuc prohibebantur accedere? hoc mihi diſſoluere non eſſet difficile: nec ſi aliquis euangeliſtarum expreſſiſſet ꝙ̃diu regnaret archelaus. Fieri .n. poterat vt ꝑ dieꝫ feſtum inter tam ingentem turbaꝫ latenter aſcenderent mox reuerſuri: vbi tamen alijs diebus habitare metuerunt: nec ſolẽnitate pretermiſſa eſſent irreligioſi: nec continua manſione conſpicui. cum vero etiam de regno archelai omnes ꝙ̃ fuerit diuturniuꝫ tacuerint: iſte quoqꝫ itellectus patet: ꝙ lucas dicit: ꝑ omnes ãnos eos aſcendere ſolitos in hieruſalem: tunc accipimus factum: cum iam non timeretur archelaus.

Profec⁹ ieſu pueri.

Hyſtorie expoſitio.

Et cum factus eſſet annorũ duodecim: aſcendentibus illis in hieroſolymam ſcd̃m conſuetudinem diei feſti: conſummatiſqꝫ diebus cum redirent: remanſit puer ieſus in hieruſalẽ ⁊ non cognouerunt parentes eius. Exiſtimantes autem illũ eſſe in comitatu: venerunt iter diei: ⁊ requirebant eum iter cognatos ⁊ notos. Et non inuenientes: regreſſi ſunt in hieruſalem requirentes eum. Et factum eſt poſt triduum inuenerunt illum in templo ſedentem in medio doctorum audienteꝫ illos: ⁊ interrogan teꝫ eos. Stupebant autem eos qui eum audiebant ſuper prudentia ⁊ reſponſis eius. Et videntes admirati ſunt. Et dixit mater ei⁹ ad illuꝫ. Fili quid feciſti nobis ſic? Ecce pater tuus ⁊ ego dolentes querebamus te. Et ait ad illos. Quid eſt ꝙ me querebatis? Neſciebatis quia in his que pr̃is mei ſunt oportet mẽ eſſe? Et ipſi non intellexerunt verbuꝫ qḋ locutus eſt ad eos. Cyril. Quod dixerat euangeliſta ꝙ puer creſcebat ⁊ confortabat̃: ꝓpriũm ſermonẽ verificat: inducens

ieſum vna cum ſacra virgine in hie
ruſalem aſcendentez. vnde dicitur.
Et cum factus eſſet ie. an. xij. aſcē.
illis hie. Grecus. Non enim iudi-
cium ſapientie tranſcendit etatis
menſuram: ſed quo tempore penes
nos diſcretionis ratio perfici conſue
uit. xij. ſ. anno chriſti ſapientia de-
monſtratur. Ambro. Uel a. xij. an-
no dominice ſumitur diſputationis
exordium. hic enim predicande fi-
dei euangelizantium numerus de-
bebatur. Baſi. Poſſumus et hoc di
Exēplum xpi proponitur. cere: quia ſicut ſeptenario numero
ſic et duodenario qui multiplicatis
inter ſe inuicem ſeptenarij partibus
conſtat: vel rerum vel temporū vni
uerſitas ac perfectio deſignetur:
atq3 ideo quo omnia loca vel tem-
pora doceat occupari: recte a duode
cimo numero iubar xpi ſumit exor
dium. Beda in ome. Quod autem
dominus per omnes annos cuz pa
rentibus in paſcha hieroſolymam
venit: humilitatis eſt humane iu-
dicium: hominis nanq3 eſt ad offe-
renda deo ſacrificia concurrere: et
eum orationibus conciliare. Fecit
ergo dominus inter homines ho-
mo natus: quod faciendum homi
nibus per angelos imperauit deus
vnde dicitur. Secundum conſuetu-
dinem diei feſti. Sequamur igitur
iter humane conuerſationis eius:
ſi deitatis gloriaz delectamur intue
ri. Grecus. Celebrato autem feſto
alijs remeantibus: ieſus latenter
remanſit vnde ſequitur. Cōſumma
tiſq3 diebus cū redirent: remanſit
puer ieſus in hieruſalē: et nō cogno
uerunt parentes eius. Dicit autez
Conſummatis diebus: quia ſeptez
diebus durabat ſolennitas. Ideo
autem latenter remanet ne paren-
tes impedimento eſſent diſputatio
ni peragende cum legiſperitis: vel
forſitam hoc euitans ne videatur,
parentes contemnere: ſi mandanti
bus non pareret. Latanter ergo re
manet: ne aut retrahatur: aut ſit in-
obediens. Orige. Non autem mi
remur parentes vocatos quorum
alter ob partuz alter ob obſequiuz
patris et matris meruerunt voca-
bula. Beda. in omel. Sed queret
aliquis. Quomodo dei filius tanta
parentum cura nutritus potuerit
obliuiſcendo relinqui? Cui reſpon-
dendum. Quia filijs iſrael moris
fuit vt tēporibus feſtis vel hieroſoly Parentes xpi quomodo intelligendi.
mam confluentes: vel ad propria
redeuntes: ſeorſum viri: ſeorſum fe
mine incederent: infanteſq3 vel pue
ri cum quolibet parente indifferē-
ter ire potuerunt: ideoq3 Mariā vel
Joſeph viciſſiz putaſſe puerum Je
ſum quē ſecum non cernebant: cuz
altero parente reuerſum. vnde ſe-
quitur. Exiſti. au. il. eſſe in comi. ve
ne. iter diei et requi. eum inter co-
gnatos et notos. Orige. Sicut autē
quādo inſidiabātur ei iudei: elapſus
eſt de medio eoruz et non apparuit
ſic et nunc puto remanſiſſe puerum
ieſum: et parentes eius vbi reman
ſerit ignoraſſe. Sequitur enim. Et
non inuenientes regreſſi ſunt in hie
ruſalem requirentes euz. Glo. Una
quidem die reuerſi ſunt a hieruſa
lem. ſecunda querunt inter cogna-
tos et notos et non inuenientes ter
tia die regreſſi ſunt in hieruſalem.
et ibi inuenerunt. vnde ſequitur. Et
factum eſt poſt triduum inuenerūt
eum in templo. Orige. Non ſtatim
vt queritur inuenitur: non enim in
ter cognatos et carnis propinquos
inuenitur ieſus: neq3 enim poterat
humana cognatio dei filium conti
nere. Non inuenitur inter notos: quia
maior eſt mortali notitia in multo-
ruz comitatu non pōt inueniri: nec
vbiq3 inuenerunt: ſed in templo. Et
tu ergo quere ieſum in templo dei:
quere in eccleſia vbi xpi ſermonem
atq3 ſapientiam id eſt filiū dei repe
ries. Ambro. Poſt triduum reperit
in templo: vt eſſet indicio quia poſt
triduum triumphalis paſſionis in
ſede celeſti et honore diuino fidei
noſtre ſe oſtenderet reſurgens qui
mortuus credebatur. Glo. Uel quia Triduum xpi myſterium.
queſitus aductus chriſti a patriar
chis ante legem non eſt inuentus:

queſitus a pphis et iuſtis ſub lege
non eſt inuetus queſitus a gentib⁹
ſub gratia inuenitur. Orige. Quia
vero paruulus erat inuenitur ĩ me
dio preceptorum ſanctificans et eru
diens eos. vnde dr. Sedentem ĩ me
dio doctorũ audiẽtẽ illos et inter
rogantem. et hoc pietatis officio vt
nos doceret quid puerꝭ ꝗ̃uis ſapiẽ
tes et eruditi ſint conueniret: vt au
diant potius magiſtros ꝗ̃ docere
deſiderẽt: et ſe vana oſtẽtatiõe non
iactent. Interrogabat autem non
vt addiſceret ſed vt interrogãs eru
diret. ex vno quippe doctrine fonte
manat interrogare et reſpondere
ſapiẽter. vnde ſequitur. Stupebãt
autem om. qui eum audiebant ſu.
prudentia et reſponſis ſuis. Beda.
Ad oſtendendũ. n. quia homo erat
homines magiſtros humiliter au=
diebat. ad probandũ vero quia de⁹
erat eiſdem loquentibus ſimiliter
reſpondebat. Grecus. Querit enim
rationabiliter: audit prudenter: re
ſpondetq; prudentius quod ſtupo
rem faciebat. vnde ſequitur. Et vi.
admi. ſunt. Chry. ſuper ioãnẽ. Nul
lum quippe miraculum egit domi=
nus in pueritia. hoc tamẽ vnum p=
dit lucas per quod mirabilis vide=
batur. Beda. Diuina ſiquidem lin
gua ſapientiam prodebat: ſed infir
mitatem etas pretendebat huma
nam. vnde iudei inter alta que
audiunt: et infirma que vident
dubia admiratione turbantur.
nos autem nequaquam miremur:
ſi ſcientes ſecũdum prophetã ꝙ ſic
paruulus natus eſt nobis ꝙ per=
manet de⁹ fortis. Grec. Mirãda vero
dei genitrix maternis affecta viſce
rib⁹ quaſi cũ lamẽtis inq̃ſitionẽ do
loroſaꝫ oſtendit. et oĩa ſicut mater
et fiducialiter et humiliter et affe=
ctuoſe exprimit. vnde ſequitur. Et
dixit mr̃ eius ad illuꝫ. Fili q̃d feciſti
nob ſic. ecce pa. et ego do. quere. te.
Orige. Nouerat virgo ſacrata hũc
non eẽ filium ioſeph: et tñ patrẽ vo
cat illius ſponſuꝫ iuuꝫ. propt̃ iudeo
rum ſuſpitionem eſtimantium ipꝫ
vulgo fore cõceptũ. Dicet̃ aũt forte
ſimplicius ꝙ eũ honorauit ſpiritus Honor
ſanctus patris noĩe: eo ꝙ puerum delatus
ieſuꝫ educauit: artificioſius ẜo eo ioſeph.
ꝙ genealogiã ioſeph ex dauid pro=
duxit: ne ſuperflua cẽſeretur. Cur
aũt dolẽtes eũ querebant: an ex eo
ꝙ perierit puer: an errauerit? Ab=
ſit. Nunquid. n. fieri poterat vt per
ditum formidarent infantẽ: quem
dñm eſſe cognouerãt: ſed q̃uo tu ſi
q̃n ſcripturas legis q̃ris in eis ſen
ſuꝫ cũ dolore: nõ ꝙ ſcripturas erraſ
ſe arbitreris: ſed veritatem quã in=
trinſecus habent queris inuenire.
ita illi querebant ieſum: ne forte re
linquens eos reuerſus eſſet ad ce=
los: cũ illi placuiſſet iterum deſcen
ſurus. Oportet ergo eum qui que=
rit ieſum non negligenter ꝛ diſſolu
te tranſire ſicut multi querunt ꝛ nõ
inueniunt: ſed cum labore ꝛ dolore.
Glo. Uel metuebãt ne qꝺ herodes
in ĩfantia eius patraſſe queſierat:
tunc iam in pueritia poſitũ inuen=
ta oportunitate alij interficerent.
Grecus. Sed ipſe dñs rñdet ad oĩa
ꝛ corrigens quodã modo dictũ eius
de eo qui putabatur pater. verum
patrẽ manifeſtat docẽs non ꝑ infi=
ma gradi: ſed in altuꝫ extolli. vnde
ſequitur. Et ait ad illos. Quid eſt
ꝙ me q̃rebatis? Beda. Et qꝺ poti⁹
debebat ei cui eſt eternus fili⁹: mẽ=
tis oculos attolere cogit. vñ ſequi=
tur. Neſcie. q: in his q̃ pa. mei ſunt
opor. me eſſe. Ambro. Due ſunt in
xpo gñationes. vna eſt paterna: al
tera materna. pr̃na diuinior: mr̃na
vero q̃ in noſtrum laboreꝫ vſumq;
deſcẽdit. Cyril. Hoc igit̃ dicit oñdẽs
ſe menſurã humanã trãſcẽdere: ꝛ in
nuẽs ꝙ ſacra virgo effecta ſit mini
ſtra negocij cum peperit carnẽ. ipſe
ẜo naturaliter ꝛ vere deus erat: ꝛ
filius patris excelſi. Hinc aũt valẽ
tini ſequaces audientes ꝙ tẽplum
erat dei pudeant dicere ꝙ creator ꝛ
legis deus ꝛ templi non ipſe pr̃ eſt Maria
chriſti. Epipha. Attendat ꝛ hebion mini-
qꝺ poſt ãnos. xij. ꝛ non poſt triceſi- ſtra ſa-
mum annum xps reperitur ſtupen cramẽtĩ.

dus in ſermonib⁹ gr̄e. quã ob rē nō eſt dicere q̄ poſtq̄ venit ad eū ſpiritus in baptiſmo factus fuit xp̄s: ſed ab ip̄a pueritia ꝛ templū agnouit ꝛ p̄rem. Grecus. Hec eſt demonſtratio prima ſapie ꝛ virtutis pueri ieſu. que nãq̄ puerilia ei⁹ vocãt: diabolice putamus eſſe ꝯſideratiōnis: niſi q̄s ea ſola velit acceptare nequaq̄ his q̄ tenemus oppugnãtia: ſed magis ꝯſona ꝓpheticis dictis: q: ſpecioſus pre filijs hoīm: et matri obediēs: ꝛ morib⁹ facetus: ꝛ viſu nō modicū venerãdus ꝛ placidus: ad loquendū facundus: dulcis et ꝓuidus: ꝛ multū ſtrennuitate cognitus tanq̄ qui repletus ſapientia fuerat et ſicut in alijs ſic cōuerſationis humane atq̄ locutionis q̄uis ſupra hoīem termin⁹ ꝛ ratio: manſuetudo em̄ ſibi precipuū. Sup hec aūt oīa vbi aſcendit ſup verticē eius: nec humana manus excepta materna. Hinc autē poſſumus vtilitatē ꝯſequi. Dū em̄ mariam increpat dn̄s querentem ip̄m inter ꝓpinquos: omiſſionem vinculoꝝ ſanguinis apertiſſime ſuggerit: oſtdens q̄ nō ꝯtingit metam pfectionis attingere cū: q̄ adhuc vagat̄ in his q̄ corpori ꝯferūt: ꝛ q̄ hō deficit a pfectione per affectum cognatoꝝ. Sequit̄. Et ip̄i nō intel. ver. qd̄ locu. ē ad illos. Bed. q: ſcʒ de ſua diuinitate ad eos loquebat̄. Orige. Uel neſciebãt vtrū dicens: in his que p̄ris mei ſunt: ſi

Seſſio ſpiritalis.

gnificaret in tēplo: an aliq̄d alti⁹ ꝛ qd̄ magis edificat. Unuſq̄ſq; em̄ nr̄m ſi bon⁹ fuerit potius ceſſio dei patris eſt. Siq̄s autē noſtrū ſeſſio dei patris eſt: hʒ i medio ſui ieſum.

¶ Et deſcendit cū eis: ꝛ venit nazareth: et erat ſubdit⁹ illis. Et mater eius ꝯſeruabat oīa verba hec ꝯferēs in corde ſuo. Et ieſus ꝓficiebat ſapiētia et etate ꝛ gr̄a apud deū ꝛ hoīes.

¶ Grecus. Totã intermediã xp̄i vitam que eſt inter oſtenſionē etatis et tp̄s baptiſmatis velut immunē alicuius famoſi ꝛ publici miraculi et doctrine euangeliſta ſub vno verbo colligit dicens. Et deſcen. cū eis: ꝛ venit nazareth. Orig. Crebro ieſus deſcendit cū diſcipulis ſuis: nec ſemp verſat̄ in mōte: q: nō valebãt q̄ varijs morbis laborabant aſcendere in montē. idcirco ꝛ nunc deſcendit ad illos q̄ deorſum erãt. Sequitur. Et erat ſubditus illis. Grecus. Quãdoq̄ em̄ verbo prius leges inſtituēs: ipſe ſecūdario ope cōprobabat: ſicut illd̄. Bon⁹ paſtor aīam ſuã ponit pro ouibus ſuis. Ip̄e nãq̄ paulopoſt noſtrã ſalutē exquirēs aīam expoſuit ꝓpriã. aliq̄n vero prius viuēdi ꝓponit exemplar: ꝛ poſtea ꝓmebat verbotenus ſanctionē: ſicut hic: hec tria p̄ ceteris opere monſtrans: diligere deū honorare parentes: deum vero et ipſis preferre parentibus. Cum

Tria precepta precipua.

em̄ reprehenderet̄ a parētibus minoris cure cetera reputat q̄ q̄ ſunt dei: deniq̄ ipſis quoq̄ parentibus obedientiam preſtat. Beda. Quid em̄ magiſter virtutis niſi offm̄ pietatis impleret. Quid inter nos aliud q̄ qd̄ agi a nobis vellet: ageret. Orige. Diſcamus ḡr nos filij parētibus noſtris eſſe ſubiecti: q̄ ſi patres nō fuerint: ſubijciamur his q̄ patrū habēt etatē. Jeſus filius dei ſubijcitur ioſeph et Marie: ego vo ſubijciar ep̄o q̄ mihi ꝯſtitutus eſt pater: puto q̄ intelligebat ioſeph: q: maior ſe erat ieſus: et trepidus moderabat̄ imperiū. Uideat ergo

Doctrina moralis.

vnuſquiſq̄ q̄ ſepe q̄ ſubiectus eſt maior ſit. qd̄ ſi intellexerit: non eleuabit̄ ſupbia q̄ eſt ſublimior dignitate: ſciens ſibi meliorē eſſe ſubiectū. Greg. niſen. Ampli⁹ q̄m impuberib⁹ adhuc eſt imperfecta diſcretio: egetq̄ per ꝓfectos ad ſtatū ꝓuehi perfectionē. ideo cū ꝑtigiſſet duodecimū annū: paret parētibus vt oſtēdat q̄ quicquid per promotionē ꝑficitur: anteq̄ ad finē perueniat obedientiã tanq̄ perducentē ad bonū vtiliter amplexat̄. Baſi. in libro religionū. Ab ipſa aūt prīmeua

mens

meua etate parētib⁹ obediēs quē: libet laborē corporeū hūiliter ⁊ re: uerenter ſuſtinuit. Cum eñ hoīes eſſent honeſti et iuſti: egeni tñ ne: ceſſarioꝝ penuriā patientes: teſte preſepi partus venerādi miniſtro manifeſtū eſt ꝙ ſudores corporeos ↄtinuo frequētabāt: neceſſaria vite ſibi querētes: ieſus aūt obediens illis vt ſcriptura teſtat̄ etiā in ſuſtinen do labores ſubiectionē plenariam ſuſtinebat. Ambro. Et miraris ſi patri defert qui ſubdit̄ matri? non vtiq; infirmitatis: ſed pietatis eſt iſta ſubiectio. Attollat iꝫ caput he reticus vt alienis auxilijs afferat qui mittit̄ indigere. Nunqd ⁊ hūa no egebat auxilio: vt materno ſer uiret imperio? deferebat ancille: deferebat ſimulato patri: ⁊ mira: ris ſi deo detulit: an homini defer: re pietatis eſt: deferre deo infirmi tatis? Beda. Uirgo āt ſiue q̄ intel: lexit ſiue q̄ nonduꝫ intelligere po: tuit oīa ſua pariter in corde q̄ſi ru minanda ⁊ diligētius ſcrutāda re cōdebat. vñ ſequit̄. Et mater eius conſer. oīa ver. hec cōſe. in cor. ſuo. Grec⁹. Cōſidera prudētiſſimā mu: lierē Mariā: vere ſapie mr̄em qua liter ſcholaris ſit pueri. Nō eñ vt puero: neq; vt viro: ſed vt deo vaca bat: vlteri⁹ ꝛ illius voces diuinas ⁊ opa reputabat: idcirco nil ex di: ctis aut actis ab eo incaſſuꝫ illi pa tebat: ſed ſicut ipm verbū prius in viſceribus ita nūc eiuſdē modos ⁊ dicta ↄcipiebat: ⁊ in corde ſuo quo dā modo fouebat ⁊ hoc quidē tam ſecum in preſenti ↄteplabatur. hoc autē expectabat in futurū clarius reuelandū. ⁊ hac quidem tanq̄ re gula ⁊ lege ⁊ per totam vitam vte batur. vnde ſequitur. Et ieſus pro ficiebat etate ⁊ ſapientia et gratia apud deuꝫ et homines. Theophi. Sed inquiunt. Quomodo poteſt equalis patri eſſe in ſubſtātia: qui quaſi impfect⁹ creſcere di: nō aūt ī eo ꝙ eſt verbū di incrementū ſuſci perē: ſed in eo ꝙ factus eſt hō. Si eñ vere pfecit poſtq̄ factū eſt ca: ro q̄ ante imperfect⁹ extiterat: qd ergo grās agimus ei velut incar nato p nobis? Qualiter aūt ſi ipſe eſt vera ſapia: in ſapia pōt auge: ri? vel qualr̄ q̄ ceteris largit̄ gra: tiā: ipſe in grā pmouet̄? Amplius ſi nemo ſcandalizat̄ cū audit ꝙ ver bum ſeipm humiliauerit: in firma quedā de deo verbo ſentiēs ſed po tius mirat̄ miam eius: qūo non eſt ſupuacaneū ſcandalizari audien: do qđ pficit? Nā ſicut p nobis hu: miliatus eſt: ſic pro nobis profecit: vt nos in eo pficiamus q̄ lapſi fui mus per pctm̄. nā qcqd ſpectat ad nos ipe vere pro nobis xp̄s ſuſce: pit: vt cuncta reformet in melius. Cyril. Et attende ꝙ nō dixit pfice: re verbū ſed ieſum: ne ſimplex vbū pficere intelligas: ſed verbū caro factū. Theo. Et ſicut verbū in car ne paſſum fatemur: q̄uis ſola ca: ro fuit paſſa ꝗ caro verbi erat q̄ patiebat̄: ita pficere di ex eo ꝙ hu manitas pficiebat in ipo. Grego. nazanzenus. Dicit̄ aūt ſm q̄ntita: tatē proficere: non ꝙ ipa ſuſcipiat augmentū que ab initio fuit per: fecta: ſed ex eo ꝙ paulatim mani: feſtabat̄. Theo. Naturalis enim lex reſpuit hoīem ſenſu maiorē vt q̄ etas corporis patiat̄: erat itaq; verbum factum homo perfectum cum ſit virtus ⁊ ſapientia patris. Uerū: qꝛ dandū erat aliqd noſtre nature morib⁹: ne aliqđ extraneū a videntibus reputetur tanq̄ homo paulatim creſcente corpore mani: feſtabat ſeipm: et quotidie ſapien: tior ab audientibus ⁊ videntib⁹ cen ſebatur. Grecus. Proficiebat ergo ſm etatē quidē corpore in virilē ſta tum pmoto: ſapia aūt per eos qui ab eo diuīa docebant̄. grā vo qua cū gaudio pmouemur: credentes in fine obtinere que ab ipſo pmiſ: ſa ſunt: vt hoc quidē apud deū ex eo ꝙ aſſumpta carne paternū op⁹ peregit: apud hoīes vo per cōuer ſationē eorum a cultu idoloꝝ ad ſumme trinitatis notitiam. Theo. Dicit eñ. Apud deū ⁊ hoīes: quia

Marie prudentia.

Dictamen legis naturalis.

Profect⁹ ieſu.

pꝛimo decet placere deo ⁊ poſtea ho
minibus. Grego. niſenus. Differē
ter etiā pficit verbū in his q̄ ipſm
ſuſcipiūt: ſm eū menſurā illi⁹ ap=
paret: aut infans: aut adult⁹: aut
perfectus. Capi. iij.

Anno aūt quinto=
decimo imperij ty
berij ceſaris pcu=
rante pontio pila
to iudeam: tetrar=
cha autē galilee herode: phi=
lippo autem fratre eius tetrar
cha iturec: et traconitidis re=
giōis: et lyſania abiline tetrar
cha: ſub principibus ſacerdo=
tum anna et cayphа: factū eſt
verbum domini ſuper ioannē
zacharie filium in deſerto.

¶ Grego. in om̄. redēptionis pꝛecur
ſoꝛ quo ipſe verbū pꝛedicationis ac
cepit: memoꝛato romane reip. prin
cipe ⁊ iudee regib⁹ deſignatꝰ cū dr.
Anno aūt quītodecimo imperij ty
berij ceſaris. qꝛ enī illum predica
re veniebat: qui ex iudea quoſdā:
⁊ multos ex gentibus redēpturus
erat: per regem gentiū ⁊ principes
iudeoꝝ predicationis eius tp̄a de
ſignant. Quia aūt gentilitas colli
genda erat in romana repu. vnus
prefuiſſe deſcribitur cum dr. Impe
rij tyberij ceſaris. Grec⁹. Moꝛtuo
ei augusto monarcha a quo roma
ni principes nomē auguſti adepti
ſunt: tyberi⁹ poſt illū ad iura mo
narchie ſuccedens. xv. annū ſuſce
pti principatus agebat. Oꝛige. Et
in pphetico quidem ſermone ſolis
iudeis predicato: ſolū iudeoꝝ re
gnū deſcribitur. Viſio inquit eſaie
in diebus oꝛie ioatham ⁊ achaz re
gum iuda. at in euangelio qḋ erat
predicandū vniuerſo mundo dñiū
deſcribitꝰ tyberij ceſaris: qui totius
oꝛbis dñs videbaꝰ. verū ſi ſolū hi
qui ſunt de gentibus eſſent ſaluan
di ſatis erat ſolius tyberij facere
mentionē. Sed qꝛ opoꝛtebat et iu=
deos credere ob hoc etiā iudeoꝝ
regna deſcribūꝰ: ſeu tetrarchie cuꝫ
ſubditꝰ. Procurāte pōtio pilato iu=
deā tetrarcha aūt galilee herode:
philippo autē fratre ei⁹ tetrarcha
iturec ⁊ traconitidis regionis: ⁊ ly
ſania abiline tetrarcha. Grego. in
om̄. Quia enī iudea erat pꝛo culpa
perfidie diſpergenda: in iudee re=
gno per partem ⁊ partem plurimi
principabātur. ſm illud. Omne re
gnum in ſeipſm diuiſum deſolabitꝰ.
Beda. Pilatus quidē. xij. anno ty
berij ceſaris in iudeā miſſus pcu
ratiōēꝫ gētis ſuſcepit: atqꝫ ibi p. x.
ꝯtinuos ānos vſqꝫ ad ipꝫ pene finē
tyberij pdurauit. Herodes aūt et
philippus et lyſanias filij ſunt he
rodis illius: ſub quo dñs natus eſt
inter quos et ipſe herodes arche
laus frater eoꝝ decē annis regna
uit: qui a iudeis apud auguſtū cri
minatus apḋ viennā exilio perijt.
Regnū autē iudee quo minus va
lidū fieret idē auguſtus per tetrar
chas diuidere curauit. Grego. in
om̄. Et qꝛ ioānes illū predicauit: q̄
ſimul rex et ſacerdos exiſteret: lu=
cas euāgeliſta predicationis eius
tp̄a non ſolū per regnū: ſed etiam
per ſacerdotiū deſignauit. vñ ſub
ditur. Sub princ. ſacer. anna ⁊ cay
pha. Beda. Ambo q̄dē incipiente
predicatione ioannis .i. annas et
cayphas principes fuere ſacerdo
tum: ſꝫ annas illū annū: cayphas
vo eum quo crucē dñs aſcendit ad
miniſtrabat tribus alijs in medio
pōtificatu perfunctis: verū hi ma
xime qui ad dñi paſſionē pertinēt:
ab euangeliſta cōmemorantꝰ. Le=
galibus nāqꝫ tunc preceptis vi et
ambitione ceſſantibus nulli pōtifi
catus honoꝛ vite vel generis meri=
to reddebaꝰ: ſed romana poteſta=
te ſumma ſacerdotij preſtabatur.
Joſephus enim refert q̄ valerius
gracchus anna a ſacerdotio deturꝰ
bato iſmaelē pōtificē deſignauit fi
liū baphi: ſed etiā hunc non multo
poſt abijciēs: eleazar anani pōti
ficis filiū ſubrogauit. poſt annū vo

Differē
tia pħi ⁊
pphetarum.

Abuſſo
ſacerdo
tij.

Simon filius caiphe.

e hūc arcet offō ɛ ſimoni cuidā cay
phe filio pōtificat⁹ tradidit miniſte
riū: quo nō amplius ipſe ꝙ vni⁹ an
ni ſpacio perfunctus ioſephū: cui
et cayphas nomen fuit: ita accepit
ſucceſſorē ꝙ hoc omne tēpus quo
dñs noſter docuiſſe deſcribit: intra
quadriēnij ſpacia coartat. Ambr.
Congregaturus aūt eccleſiam dei
filius ante operat in ſeruulo. Et
ideo bene dr. Factum eſt verbū dñi
ſup iohānē zacharie filiū: vt eccl'ia
nō ab hoīe ceperit ſed a verbo. Be
ne aūt lucas cōpendio vſus eſt: vt
iohannē declararet pphetam dr.
Factū eſt ſuper eū verbū dei: alia
non adderet. nullus eñ eget iudi
cio ſui qui verbo dei abundat: vnū
itaqʒ dicēs oīa declarauit. Ut vero
mattheus ɛ marcus ɛ veſtitu ɛ cin
ctu ɛ cibo pphetā declarare volue
runt. Chry. Uerbum autem dei hic
mandatū eſſe dicitur: quia nō a ſe
venit zacharie filius ſed deo ipſum
mouente. Theophi. Per totū aūt
tempus preteritum vſqʒ ad ſui oſtē
ſionem occultus fuit in deſerto. et
hoc eſt quod ſubdit. In deſerto. vt
nulla ſuſpitio innaſceretur homini-
bus vt gratia affinitatis ad xp̄m
vel cōuerſationis a teneris annis
talia de ipſo teſtaretur: vnde ipſe
teſtificās dicebat. Ego neſciebam
illum. Grego. niſenus. Simul etiā
qui in ſpiritu et virtute helie hanc
vitam ingreſſus eſt: amotus a con
uerſatione humana inuiſibilium
ſpeculationi vacans: ne huiuſmo-
di fallacijs que per ſenſus inge-
runtur aſſuetus: quandam confu-
ſionem ac errorem incurreret er-
ga viri boni diſcretionem. Et ideo
ad tantam diuinarum gratiarum
eleuatus eſt apicem: vt pluſqʒ pro
phetis ſibi gratia infunderetur.
quia mundum ɛ expers cuiuſlibet
naturalis paſſionis deſiderium
ſuum a principio vſqʒ ad finem di
uinis aſpectibus obtulit. Ambro.
Deſertum etiam eſt ipſa eccleſia:
quia plures filij deſerte magis ꝙ
eius que habet virum. Factum eſt
ergo verbū dñi vt que erat ante de
ſerta: fructū nobis terra gñaret.
¶ Et venit in omnē regionem
iordanis predicans baptiſmū
pnie in remiſſionē peccatorū:
ſicut ſcriptū eſt in libro ſermo-
num eſaie pphete. Uox clamā
tis in deſerto: parate viā dñi:
rectas facite ſemitas ei⁹. Ois
vallis implebit. ɛ oīs mōs ɛ col
lis hūiliabit. Et erūt praua in
directa ɛ aſpa in vias planas:
ɛ videbit oīs caro ſalutare dei.
¶ Ambro. Factū verbū vox ſecuta
eſt. Uerbū eñ prius intus operat.
ſequit nobis officium. vnde dicit.
Et venit in omnē regionem iorda
nis. Orig. Iordanis idē ē qđ deſcē
dens: deſcendit eñ dei fluuius aqua
ſalubris. Que autem loca decebat
perambulare baptiſtam: niſi ior-
dani circūadiacentia? vt ſi quē pe
nitere contingeret protinus occur
reret fluenti humilitas ad recipiē
dum penitentie baptiſmum. Sub
ditur enim predicans baptiſmum
penitētie in remiſſionē peccatorū.
Grego. in om. Cunctis legentibus
liquet: quia iohānes baptiſmū pe
nitentie non ſolum predicauit: ve-
rum etiā quibuſdam dedit: tamen
baptiſmum ſuum in remiſſionem
peccatorū dare nō potuit. Chryſo.
ſuper iohānē. Cum enim nondum
oblata eſſet hoſtia nec deſcendiſſet
ſpūs: qualr erat fienda remiſſio?
Quid eſt ergo ꝙ lucas dicit. In re
miſſionē peccatorū? Erāt ſi quidē
iudei ignari ɛ nec culpas proprias
perpendebāt. Qm̄ igit hoc erat cā
malorū vt peccata agnoſcerent ad
redemptorē querendū: venit iohā
nes hortans illos penitentiam agere: vt
per penitētiā effecti meliores atqʒ
contriti ad recipiēdam veniam ſa
tagant. Ipſe ergo cum dixiſſet: ꝙ
venit predicans baptiſmū pnie in
remiſſionē peccatorū. quaſi dicat.
Idcirco ſuadebat illis penitere: vt
ſubſequentē veniā facilius impe-

Remiſſio peccatorum qualiter.

corporis
ſuum ma
tātā ſcien
ra g̃ i tuo
onē bonā
us dirige
dei abſq;
t qi ſemi=
lcanerāt
perũi:eā
mo illis q̄·
nt. Chꝛy.
m do. non
offm̃. Et
ꝑbi erat
quis re=
r viā ſpa
ſemitas
ſint impe
olentibus
us ſermo
mite ne=
leo vt ali
lant: ali
remouē
m. mōs
rū ineq̄=
ſurſum
um: val=
:rectum
na in di=
nas. Hoc
ſaluato
gelice cō
ad eun=
ntes ſin=
s oppreſ
io pecca
ata ſunt
facilia=
re volen
m̃ venit
allis re=
fructib⁹
is non ſo
etiā mōs
ſen⁹. Uel
uerſano
es: ſecun
abundā
tos autē
uſicas

Uiar varia

quos xp̄s humiliauit. Colles autē
deſperatos appellat. nō ſolum ob
ſuperbiam mentis ſue: ſed ꝓpter
deſperationis ſterilitatē: collis em̄
nullos fructus producit. Oꝛig. Uel
intelligas q̃m montes et colles qui
ſunt aduerſarie ptātes: per aduen
tum xp̄i proſtrati ſunt. Baſi. Sicut
aūt colles reſpectu montiū magni=
tudine differūt in alijs ſunt idē: ſic
et aduerſe poteſtates ꝓpoſito quiſ
dem cōformes ſunt immanitate ta
men offenſionum ſecernunt. Greg.
in ome. Uel vallis impleta creſcit:
mōs autem et collis humiliatus de
creſcit: qꝛ in fide xp̄i et gētilitas ple
nitudinem gratie accepit: et iudea
per errorem perfidie hoc. vnde tu=
mebat perdidit. Humiles ei donū
accipiūt quod a ſe corda ſuperbiē=
tium repellunt. Chꝛy. Uel per hoc
declarat legis difficultatē in fidei
facilitatem conuerſam. ac ſi dicat.
nō vlterius ſudores et dolores immi
nent: ſed gratia et remiſſio peccato
rum facilem viā pariūt ad ſalutē.
Grego. niſenus. Uel iubet valles
impleri: deijci vero colles et mōtes:
volens oſtēdere q̄ nec ob defectum
virtutis ordo ſit ꝯcauus: nec diſcre
pet ob exceſſum. Greg. in om̄. Pra=
ua aūt directa fiunt: cum malorum
corda per iniuſtitiam detorta ad iu
ſtitie regulam diriguntur. Aſpera
autem in vias planas immutant:
cū immites atq; iracunde mentes
per infuſionem ſuperne gratie ad
lenitatem manſuetudinis redeūt.
Chꝛy. Deinde horum ſubijcit cau=
ſam dicēs. Et vide. om. ca. ſalu. dei
oſtendens q̃m vſq; ad fines mundi
diffunderetur euangelij virtus: atq;
cognitio ex more ferino et obſtinata
voluntate: ad manſuetudinem et le
nitatē humanū genus cōuertens.
Non autem ſolum iudei et ꝓſeliti:
immo tota hūana natura ſalutare
dei videbit. Chꝛy. i. patris qui filiū
miſit vt noſtrum ſaluatorem. Caro
autē ad preſens accipitur pro toto
homine. Grego. in ome. vel aliter.
Omnis caro. i. omnis homo ſalu=

Legis et euangelij diſtinctio.

tare dei: videlicet chꝛiſtū ir. hac vi=
ta videre nō potuit propheta ergo
oculum ad extremum iudicij diem
tendit: quando hunc omnes et ele=
cti et reprobi pariter videbunt.

¶ Dicebat ergo ad turbas q̄
exibāt vt baptizarent ab ipſo.
Genimina viperarum: quis oſ̄
dit vobis fugere a ventura ira?
facite ergo fructus dignos pe=
nitentie: et ne ceperitis dicere:
patrem habemus abraam. Di
co enim vobis: quia potens eſt
deus de lapidibus iſtis ſuſcita
re filios abrae. Jam enim ſecu
ris ad radicem arboris poſita
eſt. Omnis ergo arbor non fa=
ciens fructum bonum excide=
tur et in ignem mittetur.

¶ Chꝛy. Manens aliquis in priſti=
no ſtatu et mores ſuos et conſuetudi
nem non relinquens: neq̄q; rite ad
baptiſmum venit. Si quis ergo ve
lit baptizari: egrediatur. vnde ſi=
gnanter dicit. Et dice. ad tur. q̄ exi.
vt ba. ab ipo. Egredientibus itaq;
ad lauacrum turbis loquitur que
ſequuntur. Si em̄ iā egreſſi eſſent ir
nequaq; ad eos diceret: genimina
viperarū. Chꝛy. Jlle itaq; cultor de
ſerti videns oēs incolas paleſtine
circunſtantes ipſum et admirantes
non flectebatur ꝓ tanta reuerentia
ſʒ inſurgēs in ipſos arguebat eos.
Sacra aūt ſcriptura ſm̄ ſtimulan=
tes paſſiones pleruſq; ferarū nola
imponit hominibus. Interdum ca
nes eos nominans cauſa procaci=
tatis: equos ob luxum: aſī nos pro
pter dementiā: et leones: et pardos
cauſa rapacitatis et petulātie: aſpi
des cauſa doli: ſerpētes et viperas
cā veneni et calliditatis. Uñ et nunc
iohānes iudeos audacter genimi=
na viperarū vocat. Baſi. Oportet
aūt ſcire q̄ hec nomina nat⁹ et filij⁹
de alalibus dicuntur. genimen ve=
ro poteſt dici fetus anteq̄ efficitur
fructus etiam palmarum genimi=

Baptiſmādus q̄lis ſit.

na dicunt̃: raro autem in aīalibus
accipiuntur ⁊ ſemꝑ in malo. Orig.
Coitus vipere. Ferūt aūt viperā marē coeūdo ne=
care: cuius ſemē excreſcens ꝑimit
matrē ⁊ ſic ꝑdit in lucē ſciſſo parē=
tis vtero ī vindictā quodā mō parē
tis genitoris: itaqꝫ parricida eſt ꝓ
les vipera. Tales erant iudei qui
pſes ſpiritales eoꝝ atqꝫ doctores
occidebāt. Quid aūt ſi inuenit eos
peccātes ſed incipiētes cōuerti: nō
debebat eis cōuitiari ſꝫ ꝑmulcere?
Dicendū ꝙ nō adhibebat mētem
his q̄ fiebant exterius. mentis em̄
eoꝝ archana cognouerat dn̄o reue
lāte nimis em̄ ſe iactabāt in ꝓgeni
toribus. Hanc ergo radicē ſcindēs
nominat illos genimina viperarū:
nō quidē vituperans patriarchas
aut eos viperas nominās. Gre. Sꝫ
qꝛ per hoc ꝙ bonis inuidēt eoſqꝫ ꝑ
ſequunt̃: patrū ſuoꝝ carnaliū vias
ſequētes quaſi venenati filij de be
neficijs parētibus nati ſunt. Quia
vero ſupradicta ſn̄ia intēdit ꝙ ex=
tremo chriſtus examine ab oī car=
ne videbit̃ recte ſubdit̃. Quis oſtē.
vobis fugere a vētura ira? Uentu
ra ira eſt animaduerſio vltiōis ex=
treme. Amb. Oſdit̃ aūt his ſe dei
miſeratione infuſa prudētia: vt ge
rant ſuoꝝ pn̄iam delictoꝝ: futuri
terrorē iudicij ꝓuida deuotiōe me
tuentēs: aut fortaſſe iuxta qḋ ſcri=
ptum eſt. Eſtote prudentes ſicut
ſerpentes: oſtendūtur habere pru=
dētiam naturalem qui profutura
videāt ⁊ ſpōte depoſcāt: ſed adhuc
noxia nō relinquāt. Grego. in om̄.
Quia vero tunc fugere ab ira pec=
catoꝝ nō valet: qui nunc ad lamē=
ta pn̄ie nō recurrit. Subdit̃. Faci=
te ergo fructus dignos pn̄ie. Chry.
Nō em̄ ſatis eſt penitētibus pecca
ta dimittere: ſed opus eſt eius fru
ctus ferre ſm̄ illud. Declina a ma=
lo ⁊ fac bonum ſicut nō ſufficit ad
ſanationem ſagittam euellere: ſed
oportet vlceri medicamentū appo
nere. Non autem dicit fructum ſed
fructus: copiā deſignans. Grego.
in om̄e. Nec ſolū fructus pn̄ie: ſed
dignos penitentie admonet eſſe fa
ciēdos. Quiſquis em̄ illicita nulla
cōmiſit: huic cōcedit̃ vt licitis vtat̃:
ac ſi quis in culpam lapſus eſt: tā=
to a ſe licita debet abſcindere: q̄to
meminit ſe ꝑpetraſſe illicita. Neqꝫ Fruct⁹
enim per fructus eſſe boni operis penitentie q̄ ſint
debet eius qui min⁹ ⁊ qui amplius
deliquit: aut ei⁹ qui in nullis ⁊ eius
qui in quibuſdam facinoribus ce=
cidit. per hoc ergo cuiuſlibet con=
ſcientia conuenitur: vt tanto ma=
ra querat bonoꝝ operū lucra per
penitentiā: q̄to grauiora ſibi intu
lit dāna per culpā. Maxi. Peniten
tie fructus eſt impaſſibilites ani=
me qua plenarie nō fruimur: dum
interdum paſſionibus inſtigamur
nōdū em̄ fructus penitētie dignos
ꝑegimus peniteamus ergo veraci
ter vt a paſſionibus expediti pecca
toꝝ veniā cōſequamur. Grego. in
om̄. Sꝫ iudei de gn̄is nobilitate glo
riātes: iccirco ſe agnoſcere pctōres
nolebātq: de habrae ſtirpe deſcen
derant: quibus recte dicitur. Et ne
ceperitis dicere: patrem habemus
abraam. Chry. Non hoc indicans
ꝙ ab abraam naturali origine nō
deſcenderant: ſed qꝛ nihil ꝓdeſt ab
abraā deſcendiſſe niſi ſecundū vir
tutem cognationem obſeruēt. Co=
gnationis nāqꝫ leges cōſueuit ſcri
ptura vocare: nō eas q̄ ſm̄ naturā
cōſiſtūt: ſed que deriuant̃ a virtute
vel vitio. Quibus nāqꝫ ſe quiſqꝫ cō
formē ſtatuit: hoꝝ filius vel frater
vocat̃. Cyril. Quid ei cōfert carna
lis generoſitas: niſi cōſimilib⁹ ſtu
dijs fulciet̃? Uanum eſt igitur ex=
tolli de bonis ꝑdeceſſoribus: ⁊ defi
cere ab eoꝝ virtutib⁹. Baſi. Neqꝫ
em̄ equum velocē eſſe facit pris er
ga curſum ſtrennuitas: ſed veluti
ceteroꝝ animaliū ꝓbitas conſide
ratur in ſingulis ſic quoqꝫ laus ꝓ
pria viri diſcernit̃ quā preſentium
bonorum in ſe cōprobat argumen
tum. Turpe namqꝫ eſt alienis or=
nari decoribus: quem virtus pro=
pria nō venuſtat. Grego. nīſenus.
Sic igitur: iudeoꝝ ꝓmulgato exi

lio cõſequẽter ingerit conuocatio-
nem gentiliũ: quos lapideos appel
lat. vñ ſequit̃. Dico enĩ vobis q̃ po
teſt de⁹ de lapidib⁹ iſtis ſuſcitare
filios abrae. Chry. q. d. Ne putetis
q̃ ſi vos perieritis filijs priuet̃ pa
triarcha: poteſt enĩ deus etiã ex la
pidibus homines illi p̃bere: et ad
illũ p̃ducere ſanguinez: nã et ab ip
ſo principio ſic euenit. Et nãq̃ q̃d
eſt ex lapidibus hoĩes fieri: eq̃pol
let exitus filij ab illo emortuo vie-
ro ſare. Ambro. Sʒ licet deus poſ-
ſit diuerſas cõuertere ⁊ mutare na
turas: tñ mihi plus myſterium q̃
miraculũ prodeſt. Quid enĩ aliud
q̃ lapidea habebãt̃ q̃ lapidib⁹ ſer
uiebãt: ſimiles vtiq̃ his q̃ fecerant
eos. Prophetatur igit̃ ſaxoſis gen
tium fides infundenda pectoribus
⁊ futuros p̃ fidem abrae filios ora-
culo pollicentur. Ut aũt ſcias q̃ la
pidib⁹ comparati ſunt hoĩes: arbo
ribus quoq̃ homines cõparauit cũ
ſubdit. Jam enĩ ſecuris poſita eſt
ad radicem arboris. Exempli ideo
facta ẽ mutatio: vt illo cõparatiõis
p̃ceſſu quidam intelligatur hoĩ cle
mentior iam p̃fectus. Orige. Et q̃-
dem ſi iam irrueret cõſũmatio tẽ
porũ finis inſtaret: nulla mihi quo
modo naſceret̃: dicerẽ ei propterea
hoc p̃phetatũ eſſe: q̃ illo tp̃e cõple
bitur. Cũ autẽ tãta poſt ſecula flu-
xerint quo ſpũſſanctus hoc dicit:
ego puto iſraelitico poplo prophe
tari q̃ p̃ditio eius vicina ſit. His ei
qui egrediebãtur ad eũ vt baptiza-
rentur: hic inter cetera loquebatur.
Cyril. Securim ĝ in p̃ñti nominat
mortiferam irã: q̃ diuinitus irruit
in iudeos p̃pter exercitam impie-
tatem in xp̃o: non tñ heſiſſe radici
ſecurim, p̃nunciat: ſed ad radicẽ. i.
iuxta radicẽ poſitam. Deciſi nãq̃
fuerunt rami: nec radicitus extir-
pata eſt planta: reliquie enim iſ
rael ſalue fient. Grego. in om̃. Uel
aliter arbor huius mundi eſt vni-
uerſum genus humanum. Secu-
ris vero ẽ redemptor noſter: qui ve
lut ex manubrio ⁊ ferro tenetur ex
humanitate: ſʒ incidit ex diuinita
te: que videlicet ſecuris iam ad ra
dicem arboris poſita eſt: q̃ ⁊ ſi per
patientiã expectat videtur tñ q̃d
factura eſt. Et notandum eſt q̃ nõ
iuxta ramos ſecurim poſitam: ſed
ad radicem dicit. Cum enim malo
rum filij tollũtur: quid aliud q̃ ra
mi infructuoſe arboris abſcidũtur.
Cũ v̾o tota ſil' p̃genies cũ parente
tollitur infructuoſa arbor a radice
abſciſſa ẽ. Unuſq̃ſq̃ autẽ p̃uerſus
paratam citius gehenne concre-
mationem inuenit qui fructum bo
ni operis cõtemnit. vnde ſequitur.
Omnis ergo ar. que nõ fa. fru. bo.
exci. ⁊ in ig. mittetur. Chry. Elegã
ter dictum eſt. Non faciens fructũ
⁊ adijcitur. Bonum officioſum enĩ
hoc animal deus ⁊ creauit ⁊ natu-
ralis eſt ſibi exercitiorum inſtãtia
ocium vero innaturale. Obeſt enĩ
inertia etiam cunctis corporis mẽ-
bris: nulli autem vt anime. Ea nã-
q̃ cum cõtinuo ſit naturaliter mo-
bilis: ociari nõ patitur. ſicut autẽ
ocium malum eſt: ita ⁊ indecens ex
ercitum. Ex eo autem q̃ p̃miſit pe
nitentiam predicat q̃ ſecuris ad-
iacet: nõ quidem inſcidens: ſed ter
rorẽ incutiens. Ambro. Faciat er-
go fructũ qui poteſt gratie: qui de
bet penitẽtie: adeſt dñs q̃ fructũ re
q̃rat: fecundos viuificet ſteriles re
prehendat.

Filij abrae q̃ ſint.

Inertie nocumẽtum.

¶ Et interrogabant eũ turbe
dicentes. Quid ergo faciem⁹?
Reſpondens autem dicebat il
lis. Qui habet duas tunicas
det non habenti: et qui habet
eſcas ſimiliter faciat. Uenerũt
autem et publicani vt baptiza
rentur: et dixerunt ad illum.
Magiſter quid faciemus? At
ille dixit ad eos. nihil amplius
q̃ quod conſtitutum eſt vobis
faciatis. Interrogabant au-
tem eum et milites dicentes.
Quid faciemus ⁊ nos? Et ait

Illis. Neminē cōcutiatis:neq₃ calumniam faciatis:ꝛ contenti eſtote ſtipendijs veſtris.

¶Gre.in omel. In premiſſis ꝟbis baptiſte ioānis cōſtat ꝙ audiētiū corda turbata ſunt q̄ cōſiliū querebant:cū ſubinfertur. Et iter.eū .tur.di. Quid ergo faciem⁹. Orige. Tres ordines inducuntur ſciſcitātiū ioānē ſuper ſalute ſua.vn⁹ quē ſcriptura appellauit turbas:ali⁹ quē publicanos nominat:terti⁹ q̄ militū appellatione cenſet. Theophi. Et quidē publicanis ꝛ militibus a malo abſtinere ꝑcipit. Turbis autē quaſi nō malitioſis exiſtētibus bonū aliqd ꝑcipit conſeruari.vnde ſequitur. Reſpondēs autē di.il.qui h₃ du.tu.det nō habenti. Grego.in om. Propter hoc ꝙ tunica plus ē neceſſaria vſui noſtro q̄ allium:ad fructum dignum penitentie pertinet:vt non ſolū exteriores quecunq₃ ſed ipſa nobis valde neceſſaria diuidere cum proximis debeamus:ſcilicet vel tunica₃ qua veſtimur:vel eſca₃ qua carnaliter viuimus.vnde ſequitur. Et qui h₃ eſcas ſilr faciat. Baſi. Hic aūt docemur ꝙ ex ol eo qd̄ affluit ſupra pro ꝓꝓ victus neceſſitatē:tenemur erogare illi qui non h₃ propter deum: qui quecunq₃ poſſidemus largit⁹ eſt. Grego.in om. Quia em̄ in lege ſcriptum eſt. Diliges proximū tuū ſicut teipſu₃.minus proximū amare conuincitur qui non cū eo in neceſſitate illius etiā ea que ſunt ſibi neceſſaria patitur:idcirco d̄ diuidēdis cū proximo duabus tunicis datur preceptum:qm̄ ſi vna diuiditur nemo veſtit. Inter hec aūt ſciendū eſt q̄tū miſericordie opera valeāt cū ad fruct⁹ dignos penitētie ipſa ꝑ ceteris ꝑcipiūt. Ambro. Alia em̄ officioꝝ ꝑcepta ꝓpria ſunt ſingulorum:miſericordia cōis ē vſus.iō cōe preceptū eſt omnibus vt conferant nō habenti. Miſericordia eſt plenitudo virtutū:miſericordie tñ ipſius pro poſſibilitate conditioni

Miſericordie cōmēdatio.

humane mēſura ſeruat:vt nō ſibi vnuſquiſq₃ totū eripiat:ſed quod h₃ cū paupere partiat. Orige. Pro fundiorē autē locus iſte recipit intellectu₃. Quō enim non debemus duobus ſeruire dn̄is:ſic nec duas habere tunicas:ne ſit vnū indumētum veteris hois ꝛ alterū noui:ſed debemus nos exuere veterē holē₃ ꝛ ei dare q̄ nudus eſt. Alius.n.h₃ vnum:alius ꝟo olno nō habet. Cōtraria.ſ.fortitudo.ꝛ qūo ſcriptū eſt vt in profundum maris precipitemus noſtra delicta:ſic proijci a nobis op₃ vitia atq₃ pctā:ꝛ iacere ſuper eū qui eorum nobis cauſa extitit. Theophi. Quida₃ aūt tunicas duas eſſe dixit:ſpiritu₃ ſcripture ꝛ litterā.habentē vero duo hec monet ioānes vt inſtruat ꝛ ignorantē ꝛ det ei ad minus litteram. Beda. Quātā autē baptiſte ſermo virtutē habuerit:hinc ꝓbat:cū ꝛ publicanos ꝛ milites ad ꝯſilium ſalutis ſue coegerit inqrendu₃.vñ ſequit. Uenerūt aūt publicani vt baptizarent ꝛ dixerūt. Magr q̄d faciem⁹. Chry. Magna eſt virtut₃ fortitudo dū felicitatis viā requirunt ab indigno locupletes. Beda. Precepit ꝗ̄ eis ne vltra ꝑſcriptū exigāt.vñ ſequitur. Et ille dixit ad eos. Nihil amplius q̄ qd̄ vobis ꝯſtitutū eſt faciatis. Publicani ꝟo appellant hi qui vectigalia publica exigūt:ſiue qui cōductores ſunt vectigaliū fiſci:vel rerū publicarū:necnō ꝛ hi q̄ ſeculi hui⁹ lucra ꝑ negocia ſectant:eode₃ vocabulo cēſent:quos oēs pariter i ſuo quēq₃ gradu ab agēda fraude coercet:vt dū ꝓpio ſe ab alienoꝝ temptarēt appetitu:tādē ad ꝓpria cū ꝓximis cōicanda ꝑtingeret. Sequit. Interro.aūt eū ꝛ mi.di. Quid faciemus ꝛ nos? Iuſtiſſimo autem moderamine ꝓmonet ne ab eis calumniādo ꝑda reqrāt:qb⁹ militando ꝓdeſſe debuerāt.vñ ſequit. Et ait illis. Neminē cōcutiat₃.ſ.ꝑ violentiā. Neq₃ calūniā faciatis.ſ.ꝑ fraudulētā malitiā. Et cōtēti eſtote.ſtipēdijs veſtris. Ambro. Docēs

Uirtus ꝟborum ioannis baptiſte.

Milicia bona de ſcribiť.

iccirco ſtipēdia militie ꝯſtituta:ne
dum ſumptus q̄riť:p̄do craſſetur.
Grego .nazanzenus.Stipēdiu3.n.
appellat iperialē ꝓuiſionē.⁊ depu
tata p legē dignitatibus munera.
Augu.ꝯ fauſtū.Sciebat.n.eos cū
militarēt nō eſſe homicidas:ſ3 mi=
niſtros legis:⁊ non vltores iniuria
rū ſuarū:ſed ſalutis p᷑blice defen
ſores:alioquin rn̄deret eis.Arma
abijcite:militiā iſtā deſerite:nemi
nē percutite:vulnerate: ꝓſternite.
Quid.n.culpať in bello?an q2 mo=
riunť q̄n̄ꝗ morituri:vt domētur in
pace victuri?hoc repiehēdere timi
do:ū eſt nō religioſoꝝ:nocēdi cupi
ditas:vlciſcendi crudelitas : impa
catus atꝗ implacabilis animus:
feritas rebellādi:libido dn̄andi⁊ſi
qua talia.Hec ſunt q̄ in bellis iure
culpanť:q̄ plerūꝗ vt ēt inde puniā
tur aduerſus violentiā reſiſtentiū
ſiue deo ſiue aliquo legitimo impe
rio iubente:gerenda ipſa bella ſu
ſcipiunť a bonis:cū in eo reru3 hu
manarū ordine inueniunť:vbi eos
vel iubere tale aliquid vł in talib⁹
obedire iuſte ipſe ordo compellit.
Chry.ſup mat.Volebat aūt ioānes
qn̄ publicanis⁊ militibus loqueba
tur:ad aliā maiorē philoſophiam
ipſos traducere:ſed qm̄ nōdū erāt
ad illa idonei:minora referat ne ſi
potiora proferret:nequaq̄ illis in
tenderēt:⁊ his ēt priuarenť.

Virtus ſ.boni ioannis bapte.

❡ Exiſtimante autem pplo et
cogitantibus omnibus in cor=
dib⁹ ſuis de ioāne ne forte ipſe
eſſet xp̄s.Reſpōdit ioānes di=
cens omnibus.Ego quidē aq̄
baptizo vos.Veniet autē for=
tior me poſt me:cuius non ſum
dignus ſoluere corrigiam cal=
ciamentorū eius : ipſe vos ba=
ptizabit i ſpirituſancto:⁊ igni.
Cuius ventilabrum in manu
eius:⁊ purgabit aream ſuam:
⁊ congregabit triticum in hor
reum ſuū:paleas autem cōbu=
ret igni inextinguibili.

❡ Orige.Dignum erat vt plus io
anni q̄ ceteris hominibus deferre
tur:q̄ aliter q̄ cūcti mortales vixe
rat:quam ob cām diligebant ꝗde3
eū iuſtiſſime:ſed non ſeruabāt in
charitate modū.vn̄ dř.Exi.au.po.
⁊ cogi.om.i cor.ſu.de ioāne:ne for.
ipſe eſſet.xp̄s.Ambro.Quid aute3
ineptius q̄ ꝗ is q̄ in alio eſtimaťi
in ſeipſo eē nō credit?quē p mulie
rem venturū putabāt:p virginē ve
niſſe nō credūt:⁊ vtiꝗ diuini aduē
tus ſignū in virginis partu:non in
mulieris conſtitutu3 eſt.Orige.Hꝫ
aūt periculū dilectio ſi modū tranſ
eat.debet.n.q̄ aliquā diligit natu
ram ⁊ cauſas cōſiderare diligendi
⁊ nō plus diligere q̄ mereť.nā mē
ſurā charitatiſ modūꝗ ſi trāſcēde
rit:⁊ q̄ diligit ⁊ q̄ diligiť in peccato
erunt.Grego.Vn̄ ioannes nō fuit
gloriat⁹in habita opinione de ipſo
ab olb⁹:nec aliquatenus viſus eſt
primatum appetere:ſed infimam
humilitatē amplexat⁹ eſt.vn̄ ſequi
tur.Rn̄dit ioā.di.ol.Ego quidem
bapti.vos i aqua.Beda.Quo aūt
reſpondit eis qui in ſecreto cordis
quia chriſtus eſſet cogitabant.niſi
q2 nō ſolū cogitabāt:ſed ēt ſicut ali
us euangeliſta declarat:miſſis ad
eū ſacerdotibus ac leuitis an eſſet
xp̄s inquirebant?Ambro.Vel vide
bat ioānes cordis occulta.Sed cō
ſideremus cuius gratia.dei.n.mu
nus eſt qui reuelat:nō virtus hois
q̄ diuino magis adiuuať bn̄ficio
q̄ naturali cernit officio.Cito aūt
rn̄dens ꝓbauit nō eē xp̄m:q̄ viſibi
li operať officio.nā cū ex duab⁹ na
turis.i.ex aia homo ſubſiſtat ⁊ cor
pore:viſibile per viſibilia:inuiſibi
le p inuiſibile myſteriū ꝯſecratur.
aqua.n.corpus abluiť ſpiritu ani
me delicta mundanť:ſ3 etiā in ipſo
fonte ſanctificatio diuinitatis aſpi
ret:⁊ iō aliud fuit baptiſma penitē
tie aliud ē gratie.Iſtud baptiſma
ex vtroꝗ illud ex vno.Opus homi
nis eſt gerere penitētiā delictoru3.
dei munus eſt gr̄a3 iplere myſteriū

Periculum dilectionis.

Ioānes occultorum cognitor.

Declinās ergo maieſtatꝭ inuidia non verbo ſed opere declinauit nō eſſe ſe xp̄m. vn̄ ſequit. Uenit.n.fortior me poſt me. In hoc ꝙ dicit fortior me:comparationem non fecit. neq̄.n.inter dei filiū ⁊ hoīem vlla poterat eſſe ꝯparatio:ſed qꝛ multi fortes fortior nemo niſi chriſtꝰ. Deniq̄ non fecit comparationē eo ꝙ addiderit. Cuius non ſum dignus ſoluere corrigiā calciamentoꝝ eiꝰ. Augu.de cō.euā. Mattheus ꝗdē dicit. Cuius nō ſum dignus calciamenta portare. Itaq̄ ſi ad rē pertinet aliqd aliud itelligere:l eo qd̄ dictū eſt. Calciamēta portare:⁊ corrigiā calciamentoꝝ ſoluere: vt vnꝰ euāgeliſtaꝝ hoc:alij aliud dicerent ōēs verū narrauerūt. Si aūt nihil intendit ioānes cū de calciamentis dn̄i diceret:niſi excellentiam eiuſ humilitatē ſuā:qd̄libet hoīū dixerit:ſiue de ſoluēda calciamētoꝝ corrigia:ſiue de portandis calciamentis:eandē th̄ ſniam tenuit. Quiſq̄s et verbis ſuis p̄ calciamentoꝝ memoriā eandē ſignificationē humilitatis exꝑſſit. Ambro. Per hoc etiā ꝙ dicit. Cuiꝰ nō ſum dignus calciamenta portare:euāgelice p̄dicationis oſtēdit apoſtolis grām eē collatā ꝗ ſunt calciati in euāgeliū. vt th̄ tō hoc dicere:ꝙ pleruq̄ ioannes p̄ ſonā accipit populi iudeorū. Gre. Sed ⁊ ioānes ſe idignū eē ad ſoluendū corrigiā calciamēti eius denunciat:ac ſi aperte dicat. Ego redemptoris veſtigia denudare non valeo:q̄ ſponſi nomen mihi imeritus non vſurpo. Mos.n.apud veteres fuit vt ſi quis eam que ſibi cōpeteret accipere nollet vxorē:ille ei calciamentum ſolueret:qui ad hāc ſponſus iure propinquitatis veniret. Uel qꝛ calciamenta ex mortuis alaliuꝰ fiunt:icarnatus dn̄s quaſi calciatus apparuit:qui morticina noſtre corruptōis aſſumpſit. Corrigia ergo calciamēti eſt ligatura myſterij. Ioānes itaq̄ ſoluere corrigiam calciamenti eius nō valet. qꝛ incarnationis myſteriū nec ipſe

Mos veterum.

inueſtigare ſufficit:qui hanc p̄ ꝓphetie ſpiritum agnouit. Chry. Et qꝛ dixerat ꝙ ſuū baptiſma nil plus haberet ꝙ aquā:ꝯſequenter oſtendit excellentiam exhibitā per xp̄m baptiſmatis cum ſubdit. Ipſe vos baptizabit in ſpiritu ſancto ⁊ igni. per ipſam dicti metaphoram oſtendens abundantiam gratie. non.n. ait. Dabit vobis ſpiritūſanctū:ſed baptizabit:ac rurſus per id qd̄ de igne ſubijcit:oſtēdit virtutē gratie ⁊ ſic chriſtus aquā vocat:ſpiritus gratiam:oſtendens ꝑ vocabulū eq̄ uitatē qui contingit ex ea:⁊ conſolationem imenſam que mentibus capacibus illius īpertit. ſic ⁊ ioānes per ignē vocabulū exprimit feruorē ⁊ rectitudinē gratie:necnō ⁊ peccatoꝝ ꝯſumptionē. Beda. Pōt ⁊ ſpiritusſāctꝰ noīe ignis ſanctificatꝰ itelligi:qꝛ incēdit ꝑ amorē ⁊ per ſapientiā ꝯcorda q̄ replet illuminat. vn̄ ⁊ apoſtoli baptiſma ſpiritus in ignis viſione perceperunt. Sunt qui ita exponunt ꝙ in preſenti in ſpiritu ⁊ in futuro baptizaremur i igne vt videlicet ſicut in remiſſionē oīm peccatoꝝ ex aqua ⁊ ſpiritu renaſcimur:ita ⁊ tūc de leuibus quibuſdā peccatꝭ purgatorꝭ ignis baptiſmate mūdemur. Orige. Et quomodo ioānes iuxta iordanē fluuiū venientes ad baptiſmū preſtolabatur. ⁊ alios abigebat dicēs. Generatio viperarū eos ꝟo qui cōfitebant̄ peccata ſuſcipiebat. ſic ſtabit i igneo flumine dn̄s ieſus iuxta flāmeā rom pheā:vt q̄cunq̄ poſt exitū vite huiꝰ ad paradiſum tranſire deſiderat ⁊ purgatione indiget:hoc eum lauamine baptizet:⁊ ad paradiſū trāſ mittat:eum vero qui non h̄ʒ ſignū priorū baptiſmatū lauacro igneo non baptizet. Baſi. Non aūt ꝓpter hoc qd̄ dicit. Baptizabit vos in ſpū ſancto. integrū quis eſſe baptiſma fatebitur:in quo nomen ſolius ſpiritus inuocatū eſt. opꝫ.n. ſemper illibatam manere aſſignatam traditionem in viuificante gratia. nā addere vel minuere q̄cq̄ excludit

a vita ppetua. ſicut eni credimus: ſic ⁊ baptiſma ſuſcipimus in nomine pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti. Grec⁹. Per hoc ergo q̄ dicit. Baptizabit in ſpūſctō oſtendit abundantiam gratie ⁊ bn̄ficiū copiā. Ne aūt aliq̄ putet q̄ dona largiri ⁊ p̄ias ⁊ volūtas eſt creatoris: punire vero inobedientes nullā ſibi fore cām. ob hoc ſubdit. Cuius ventilabrū in manu ei⁹. oſtendens q̄ nō ſolū munificus eſt dignis: ſed etiā p̄uaricationū vltor.

Judiciū ſignificatio.

Uentilabrū autem promptitudinē iudicij exprimit: non enim cū indu cijs: ſed in inſtāti ⁊ abſq̄ quolibet interuallo ſeparat damnandos a collegio ſaluādorū. Cyril. Per hoc aūt qd̄ ſubdit. Et pmūdabit areā ſuā deſignat baptiſta eccleſiam ptinere ad xp̄m q̄ſi ad dn̄m. Beda. Per aream eni p̄ns eccleſia figuratur: in qua multi ſunt vocati: pauci vero electi. cui⁹ aree purgatio ⁊ nunc viritim gerit: cū quiſq̄ peruerſus vl̄ ob manifeſta pc̄tā de eccleſia ſacerdotali caſtigatiōe eijcit: vel ob occulta poſt mortem diuina diſtrictione dānat. Et vniuerſaliter in fine perficiet: qn̄ mittet filius hoīs angelos ſuos ⁊ colligent de regno eius oīa ſcādala. Ambro. Uentilabri ergo iudicio diſcrimināndorū dominus declarat ius habere meritorum: eo q̄ dū frumenta ventilātur in area: plena a vacuis velut quodam aure ſpirantis examine ſeparant. vnde ſequitur. Et cōgre. tri. in hor. ſuum: pale. autem combu. igne inexting. Per hāc cōparationem dominus oſtēdit q̄ iudicij die ſolida merita: fructuſq̄ virtutis ab inanis iactantie exilijq̄ factor̄ infructuoſa leuitate diſcernat: perfectionis meriti viros locaturus in manſione celeſti. Jpſe eni pfectior fructus eſt qui meruit eius eſſe cōformis: qui ſicut granū tritici excidit: vt plurimos fructus afferret. Cyril. At palee lentos ⁊ inanes ſignant: ⁊ quolibet vento peccati vētilatos et volubiles. Baſi. Conferunt aūt his qui digni ſunt regno celorū velut palee tritico: non tñ intuitu diuine charitatis ⁊ proximorum hoc faciunt: ſiue ſpiritalibus donis ſiue corporalib⁹ beneficijs. Orige. Uel qr̄ abſq̄ vento non pñt triticū ⁊ palee ſeparari: ideo habet ventilabrū in manu ſua: qd̄ alios paleas: alios triticum eſſe demonſtrat. Cum eni eſſes palea leuis. i. incredulus: oſtēdit te eſſe tētatio qd̄ latebas: cū aūt fortiter tentamēta toleraueris: nō te faciet fidelē tentatio atq̄ patientē: ſed virtutē que in te latebat pfert in mediū. Greg. niſenus. Expedit autē ſcire q̄ nec bona que per repromiſſiōes repoſita ſunt honeſte viuentibus talia ſunt vt verbo valeant explicari: qr̄ nec oculus vidit: nec auris audiuit nec in cor hominis aſcēderūt. Nec peccatorū pene ad aliquid eorum que in preſenti ſenſum afficiunt pportionē habēt: ⁊ q̄uis aliqua illarum penarum per noſtra nominētur vocabula differt tamen nō modicū. Cum enim audis ignē: aliud quiddam cōijcere doceris ex eo q̄ additur. Jnextinguibili. qd̄ in iſtū ignē nō cadit. Grego. xv. mora. Miro modo expreſſus eſt ignis gehenne. ignis nāq̄ noſter corporeus p congeſta ligna nutritur: nec valet niſi fotus ſubſiſtere. at contra gehēne ignis cū ſit corporeus: ⁊ in ſe miſſos reprobos corpaliter exurat lignis non nutritur: ſed creatus ſemel inextinguibilis durat.

Premia bonor̄ ⁊ malor̄.

¶ Multa quidem et alia exhortans euangelizabat pplo. Herodes autem tetrarcha cū corriperet ab illo de herodiade vxore fratris ſui et de omnibus malis que fecit herodes adiecit ⁊ hoc ſuper omnia ⁊ incluſit iohannem in carcerem.

¶ Orige. Annunciauerat iohānes xp̄m. baptiſmū ſpūſancti predicabat ⁊ cetera. q̄ euāgelij tradit hyſtoria. Exceptiſq̄ his alia annūciaſſe mōſtrat in eo qd̄ dr̄. Multa quidē

alia exhortãs euãgelizabat pplo.
Theophi. Exhortatio em̄ ei⁹ erat
bona doctrina: ⁊ ideo conuenienter
euangelium di. Orige. Et quomo=
do in euãgelio ſecũdũ iohannẽ de
xp̄o refert: quia multa et alia locu
tus eſt ſic et in preſenti loco intelli=
ge quod lucas hic dicit: quoniã ma
iora quedã a iohãne annunciant:
Joãnis ꝗ vt deberet ipſis credi. Miramur
ſctitas. autẽ iohãnem quo inter natos mu
lierum maior nemo fuerit: ꝙ in tã
tã opinionẽ meritis virtutis aſcen
derit: vt a pleriſqꝫ xp̄s putaretur.
Sed illud multo mirabilius ꝙ nõ
timuit herodem: nõ formidauit in=
teritũ. vnde ſequitur. Herodes aũt
tetrarcha. cum corri. ab illo. Euſe.
Dicit aũt tetrarcha ad dr̃iam alte
rius herodis: quo regnãte nat⁹ eſt
xp̄s. erat enim ille rex. hic autem te
trarcha. Erat autẽ illi coniunx are
the regis arabũ filia quã cũ ꝯiunx
erit frisſui philippi more ſacrilego
duxit ꝗuis plẽ hret a fre. his ei ſo=
lũ licebat hoc agere: quorũ fratres
ſine prole vitã cõpleuerant. Super
hoc herodẽ reprehẽderat baptiſta
primo quidẽ diligenter eius audie
bat ſermones: cũ ſciret eos põdero
ſos ⁊ cõſolatione plenos: ſed hero=
diadis cõcupiſcentia cogebat eum
aſpernari v̄ba iohannis vnde ⁊ eũ
detrudit in carcerẽ. Et hoc eſt qđ dr̄
Adiecit ⁊ hoc ſup om. ⁊ inclu. iohã.
in car. Beda. Non autẽ his diebus
capt⁹ eſt iohannes ſed iuxta euãge
liũ iohãnis poſt aliqua geſta ſigna
a dño: ⁊ poſt ei⁹ baptiſmũ diffama=
tũ: ſed a luca ꝓpter exaggerẽdam
malitiã herodis ꝓoccupatũ eſt: quí
cũ videret ad predicationẽ iohãnis
multos confluere: milites credere:
publicanos penitere: totũ vulgus
baptiſma ſuſcipere: ipſe econuerſo
nõ ſolũ iohannẽ cõtẽnit ſꝫ vinculat
et occidit. Glo. Ante eẽ ꝗ lucas ali=
qđ narret de actib⁹ ieſu dicit iohã=
nẽ ab herode captũ: vt oſtẽdat ſe ſo
lũ modo eadẽ facta precipue deſcri
pturũ q̃ eo anno geſta ſunt q̃ iohã=
nes captus eſt vel punitus.

❡ Factum eſt autem cũ bapti
zaretur oĩs popul⁹: ⁊ ieſu bapti
zato ⁊ orante apertum eſt celũ
et deſcendit ſpiritusſanct⁹ cor=
porali ſpecie ſicut columba in
ipm ⁊ vox de celo facta eſt. Tu
es filius meus dilectus in te cõ
placuit mihi.

❡ Ambro. Pulchre in his que in ce
teris dctã ſunt: lucas ꝯpendiũ ſum
pſit. Et in. eligendum magis ꝙ a
iohanne dñs baptizatus eſt: ꝗ ex
preſſum reliquit. vnde di. Factũ eſt
autẽ cum bapti. om. po. et ieſu ba.
⁊ orante: aper. eſt celũ. Baptizatus
eſt autẽ dominus nõ mũdari volẽs
ſed mundare aquas: vt ablute per
carnẽ xp̄i que peccatũ nõ cognouit
baptiſmatis ius haberent. Grego. Baptiſ=
nazan. Accedit ẽt xp̄s ad baptiſmũ mi xp̄i
forſan ſanctificaturus baptiſtã: qđ ratio.
aũt nulli dubiũ eſt vt totũ veteranũ
adã immergat aq̃. Ambro. Que ẽt
ſit dñici cã baptiſmatis: dñs ipſe de
clarat dicẽs. Sic decet implere oẽm
iuſticiam q̃ eſt ergo iuſticia: niſi qꝫ
quod alterũ tibi facere velis: prior
ipſe incipias: ⁊ tuo alios horteris
exẽplo.⁊ Nemo igit refugiat laua=
crum gratie quando ip̄s lauacrum
pnie nõ refugit. Chry. Fuerat aũt
baptiſma iudaicum: qđ ſordes car
nis amouebat: nõ ꝯſciẽtie crimina.
Noſtrũ ãt baptiſma ſepat a pctis
lauat aĩam: ⁊ ſpũs copiã elargitur
baptiſma v̄o iohãnis iudaico ꝓſtã
tius fuit: neqꝫ ei ad obſeruãtiã cor
poraliũ mũdificationũ inducebat:
ſed monebat a vitio in virtutẽ con
uerti. Noſtro v̄o baptiſmate min⁹
eo ꝙ nec ſpmſctm̄ adminiſtrabat:
nec remiſſionẽ que p gratiã fit ex=
hibebat: ſꝫ quaſi finis quidã eſſet
vtroꝛũqꝫ baptiſmatum: ſed neqꝫ iu
daico baptiſmate nec noſtro bapti
zat⁹ eſt xp̄s: qꝫ nec indulgẽtia pecca
torum egebat: nec illa caro expers
erat ſpũſſancti: q̃ p ſpmſctm̄ ab ip̄o
ꝓncipio cõcepta eſt: ſꝫ baptizat⁹ eſt
iohãnis baptiſmate: vt ex ip̄a natu

ra baptiſmatis ;ſcias quia neqꝫ cā
peccati: neqꝫ propter indigentiam
doni baptizat⁹ eſt. Dicit aũt. Bapti
zato ⁊ orante: vt perpēdas ꝙ ſuſce
pto baptiſmate opoꝛtuna ſit iugis
oratio. Beda. Qꝛ et ſi peccata ſunt
oīa in baptiſmo laxata: nō adhuc
terrene carnis eſt fragilitas ſolida
ta: nam quaſi tranſito mari rubꝛo
gratulamur ſubmerſos egyptios:
ſed in deſerto mūdane cōuerſatio-
nis hoſtes occurrunt: alij qui duce
xp̄i gratia noſtro ſudoꝛe vincantur
donec ꝑueniamus ad patriā. Chꝛi.
Apertio nis celo rū ratio i baptiſ mo. — Dicit autem. apertū eſt celū: tanꝗ̄
hacten⁹ recluſum fuiſſet. Jam autē
ouili ſupno ⁊ infimo in vnum reda
cto: et vno exiſtente ouium paſtoꝛe
celū patuit ⁊ homo terricola aggre
gatus eſt angelis. Beda. Nō enim
ei celū tunc apertū eſt: cuius oculi
celoꝝ interioꝛa cernebāt: ſed virt⁹
ibi baptiſmatis oſtenditur: de quo
quiſqꝫ cū egredit᷑: regni celeſtis ei
ianua aperit᷑: dūqꝫ caro inoxia fri-
gentibus tangit᷑ aq̄s oppoſita quō
dā noxijs rūphea extinguit᷑ ignea.
Chꝛy. Deſcēdit etiam ſpūſſctūs ad
xp̄m tāꝗ̄ ad generis nr̄i ꝓncipiū: vt
in xp̄o ſit ꝓmo ꝙ̄ nō ſibi ſꝫ nobis po
tius illū ſuſcepit. vñ ſequit᷑. Et de-
ſcēdit ſpirituſſanctus coꝛꝑali ſpē ſi
cut colūba iꝑm. Non exiſtimet ali
ꝗs ꝙ cū nō hūit eū ſuſcepit ip̄e. Ip̄e
nāqꝫ illū de ſurſum tāꝗ̄ de⁹ mitte-
bat: at idē vt hō recipiebat inferi⁹.
Igit᷑ ex eo deuolauit i eū: ex ipſius
deitate ad ei⁹ humanitatē. Augu.
xv. de tri. Abſurdiſſimū aũt eſt cū
iam. xxx. annoꝝ eēt accepiſſe ſpiri
tūſanctū: ſed venit ad baptiſmū ſi-
cut ſine peccato ita nō ſine ſpiritu-
ſctō. Si ei de iohāne ſcriptū ē: ſpū-
ſctō replebit᷑ ab vtero matris ſue:
quid de hoīe xp̄o credēdū eſt cuius
carnis ipſa cōceptio nō carnalis ſꝫ
ſpiritalis fuit? Nunc ergo coꝛpus
ſuū. i. eccleſiam ꝑfigurare dignat⁹
eſt in qua baptizati precipue acci-
piunt ſpiritūſanctū. Chꝛyſo. Redo
lebat illud baptiſma aliquid vetu-
ſtatis. ⁊ partim ſapiebat noui-tatē:
ꝙ eñ baptiſma ſuſcipet a ꝓphetis:
oñdebat aliq̄d vetuſtatis: ꝙ autē
ſpiritus deſcenderit: nouū aliquid
deſignabat. Ambꝛo. Merito autē
ſpiritus ſe in coꝛpoꝛe demonſtrauit
qm̄ in diuinitatis ſubſtantia nō vi-
det᷑. Aduertamus myſteriū q̄re ſi-
cut colūba. ſimplicitatē enim laua
cri requirit gr̄a: qm̄ i typo veteri co
lūba quondā ad illā arcam. ꝙ̄ ſola
fuit diluuij immunis: reuerſa eſt.
Columbe ſignifi catio. — Chꝛy. Uel nūc vt māſuetudinē ma
giſtri declaret: in ſpecie columbina
apparet. in pentecoſte aũt quēad-
modū ignis: vt oñdat penam. Cu
ei opoꝛtebat delictis ignoſcere: mā
ſuetudo neceſſaria erat: ſed vt ad-
epti ſum⁹ gratiā: reſtat examinis
⁊ iudicij tp̄s. Cypri. de vnitate eccle
ſie. Eſt aũt colūba ſimplex ⁊ letum
aīal nō felle amarū: non moꝛſibus
ſeuū: nō vngule laceratione violen
tū hoſpitia humana diligere: vni⁹
domus noſſe cōſoꝛtiū: cū generāt fi
lios ſimul ſedere: cū cōmeant vola
tu inuicē coherere: ꝯuerſatione cōi
vitā ſuā degere: oꝛis oſculo concoꝛ-
diā pacis agnoſcere: legē circa oīa
vnanimitatis iplere. Chꝛy. Et q̄dē
xp̄s in oꝛtu ſuo ꝑ plurima ſe mani-
feſtauerat oꝛacula. verū qꝛ noluē-
runt aduertere: cū medio latuerit
tp̄e: rurſum ſe ab alio clarioꝛe pate
fecit principio: nō ſtella ſꝫ deſuꝑ in
dicabat pr̄ in vndis ioꝛdanis: ⁊ ſpi
ritus deuolabat ꝓtrahēs illā vocē
ſuꝑ verticē ei⁹ ꝙ̄ baptizabat᷑. vñ ſe-
quit᷑. Et vox de celo fa. eſt. Tu es fi
lius meus dilec. in te compla. mihi
Ambꝛo. Uidimus ſpm̄ ſed in ſpecie
coꝛpoꝛali. Et patrē quē videre non
poſſumus audiamus. Inuiſibilis
enim eſt pr̄: ſed et filius inuiſibilis
ſꝫm diuinitatē: ſed demonſtrare ſe
voluit in coꝛpoꝛe: ⁊ qꝛ pater coꝛpus
nō gerebat: ideo pꝛobare voluit no
bis in filio ſeſe preſentē dicens. Tu
es filius me⁹. Athana. Sacra qui-
dem ſcriptura ex noīe filij duplicē
intellectum oſtēdit. vnū quidem vt
Filij no men ex ponit᷑. — in euangelio dicitur. Dedit eis po
teſtatem vt fiant filij dei. Alterum

autem intellectum iuxta quē iſaac eſt filius abrae. Chriſtus ergo non ſimpliciter dr̄ dei filius ſed cū articuli additione: vt cōprehendamus q̄m ipſe ſolus eſt qui reuera et ſm naturā eſt fili⁹: quāobrē ⁊ vnigenit⁹ dicit̄. nā ſi ſm inſaniā arrij dicit̄ filius: ſicut qui hoc nomē per grām aſſequūtur: in nullo a nobis differre videbitur. Reſtat ergo ſm aliū intellectū fatendū eſſe xp̄m filium dei: ſm quē iſaac filius abrae eſſe cognoſcitur: quod enim ab alio naturaliter gignitur: nō antē ab extrinſeco ſumit exordiū: filiū natura recenſet: ſed dicit. Nūquid vt hoīs eſt paſſibilis natiuitas filij? minime. ſed deus cū ſit indiuiſibilis impaſſibiliter pater eſt filij. vñ verbū prīs dr̄: qꝛ nec ipſe vt hūanū paſſibiliter producitur: et cum ſimplex ſit natura diuina vnius ſolius filij pater eſt: et propter hoc additur. Dilectus. Chryſo. Cum enim quis vnū ſoluꝫ poſſidet filium: maxime diligit. ſi vo pr̄ fact⁹ ſit pluriū: diſpartitus affect⁹ remittit̄. Athana. Cum autē antea propheta protuleri dei ꝑmiſſa dicentis. Mittā xp̄m filiū meū: nūc apud iordanē: quaſi cōſummato ꝑmiſſo decenter ſubiūgit. In te com. mi. Beda. Ac ſi dicat in te placitū mihi conſtitutū. i. hoc ꝑ te gerere qđ mihi placet. Grego. ſuper eze. Uel aliter. Omnis q̄ penitēdo corrigit aliqua fecit eo ipſo ꝙ penitet ſe ſibi diſplicuiſſe idicat qꝛ emendat qđ fecit. Et qꝛ omnipotēs pater hūano modo de peccatoribus locutus eſt dicens. Penitet me feciſſe hominē quaſi ſemetipſi diſplicuit in peccatorib⁹ quos creauit: in ſolo autē xp̄o ſibi cōplacuit quia in ſolo eo nō inuenit culpā: in qua ſe reprehendat quaſi per penitentiam. Aug. de cō. euan. Qđ aūt mattheus dicit. Hic eſt filius me⁹. Lucas autem. Tu es filius meus dilectus. ad eandē ſentētiā explicādam valet. vox enim celeſtis vnum horum dixit: ſed mattheus oſtēdere voluit ad id valere qđ dictū eſt: hic eſt filius me⁹. vt illis q̄ potius audiebant indicaret̄ ꝙ ipſe eſſet filius dei. nō enī xp̄o indicabat̄ qui ſciebat: ſed audiebant qui aderāt: ꝓpter quos etiā ipſa vox facta eſt.

Conſenſus euāgeliſtas.

¶ Et ipſe ieſus erat incipiens quaſi annoꝝ triginta vt putabat̄ fili⁹ ioſeph: qui fuit heli: qui fuit mathat: qui fuit leui: q̄ fuit melchi: qui fuit ianne: qui fuit ioſeph: qui fuit mathathie: qui fuit amos: qui fuit naū: qui fuit heſli: qui fuit nagge: q̄ fuit maath: qui fuit mathathie: q̄ fuit ſemei: qui fuit ioſeph: qui fuit iuda: qui fuit ioanna: qui fuit reſa: qui fuit zorobabel: q̄ fuit ſalathiel: qui fuit neri: qui fuit melchi: qui fuit addi: q̄ fuit coſan: qui fuit helmadā: q̄ fuit her: qui fuit ieſu: qui fuit helieзer: qui fuit iorim: q̄ fuit mathat qui fuit leui: qui fuit ſimeō: qui fuit iuda: qui fuit ioſeph: qui fuit iona: qui fuit heliachim: q̄ fuit melcha: qui fuit mēna: qui fuit mathatha: qui fuit nathā: qui fuit dauid: qui fuit ieſſe: q̄ fuit obeth: qui fuit booz: q̄ fuit ſalmon: qui fuit naaſon: q̄ fuit aminadab: qui fuit arā: q̄ fuit eſron: q̄ fuit phares: qui fuit iude: q̄ fuit iacob: qui fuit iſaac: qui fuit abrae: qui fuit thare q̄ fuit nachor qui fuit ſaruch: q̄ fuit ragau: qui fuit phalech: q̄ fuit heber: qui fuit ſale: qui fuit chainan: qui fuit arphaxat: q̄ fuit ſem: qui fuit noe: qui fuit lamech: qui fuit mathuſalē: q̄ fuit enoch: q̄ fuit iareth: q̄ fuit malalehel: qui fuit chainan: q̄ fuit enos: qui fuit ſeth: qui fuit adam: qui fuit dei.

¶ Orige. Cum autē baptizatuȝ do
minaȝ dixiſſet generatiōnē dñi ex
ponit nō a ſuperioribꝰ ad inferiora
deducens: ſȝ a xp̄o vſqȝ ad ipſum ꝑ
uenit deum. vnde dicit. Et ipſe ie-
ſus erat incipiēs quaſi ānoꝝ. xxx.
Quādo e i baptizatꝰ eſt: ꝛ myſteriū
ſecūde generatiōis aſſumpſit: tūc
ōr incepiſſe: vt tu quoqȝ priorē nati
uitatem deſtruas ꝛ in ſecunda re-
generatione naſcaris. Greg. nazā.
Eſt ergo cōſiderandū quis eſſet q̄
baptizatus eſt: ꝛ a quo et quando
Mundus ſiquidem et a ioanne et
iam inceptis miraculis: vt exhinc
ſuſcipiamus doctrinā nos premū-
dandi ꝛ humilitatem amplexandi
quin ꝛ in perfectione ꝛ ſpiritalis ꝛ
carnalis etatis ꝑdicādi: quoꝝ pri
mū dictū ē baptiſma ſuſcipientibꝰ
ꝛ nō premunientibus ſe per habi
tum bonū. naȝ ꝛ ſi relaxatione pec
catorū faciat donū baptiſmi: veren
dum tamē eſt ne ad eūdē vomituȝ
reuertamur. Secundū dictū eſt ad
uerſus inſurgētes cōtra diſpenſa-
tores myſterij. ſiquidē ipſi dignita
te precellunt. Tertiū editū ē illis q̄
de iuuenta confidunt: ꝛ quodlȝ ip̄a
arbitrantur ad prelationē vel do-
ctrinā ſpectare. Purgatur ieſus et
tu purgationē contēnis a ioānei ac
tu in tuum monitorē iſurgis trice-
narius: tu auteȝ docendo ſeniores
lanuginem ꝓuenis. Sed aſſunt da
nielis ꝛ ſiliū exempla in ore: nā qli
bet noxiꝰ ad rñdēdū pararꝰē. Non
ē āt lex eccleſie: quod raro contin-
git eo ꝙ nec vnica hirundo veriſta
tuit. Chry. Uel idcirco vſqȝ ad illaȝ
etatē q̄ cuncta peccata recipit: expe
ctat totā legē perficiēs: neqs dicat
ꝙ iō legem ſoluit ꝙ eā nō poterat
cōſummare. Grecus. Ob hoc ēt tri
cenariꝰ accedit ad baptiſma vt oſtē
dat ꝙ ſpiritalis regeneratio viros
parit perfectos ſm̄ ſpiritalem eta
tem. Beda. Poteſt etiaȝ tricenalis
baptizati ſaluatoris etas noſtri ēt
baptiſmatis intimare myſterium
propter fidem ſcilicet trinitatis et
operationeȝ decalogi. Grego. nazan.
Baptizādus eſt tamen infantulus
ſi neceſſitas vrgeat nā vtilius eſt in-
ſenſibiliter ſanctificari q̄ nō ſigna
tos tranſmigrare. Sed dices: xp̄s
tricenarius baptizat̄ cū deus eēt:
tu vero iubes accelerare baptiſma
cum dixiſti deus: ad obiectuȝ ſolui
ſti. Ipſe nō indigebat purgamine
nec aliqđ iminebat ei periculuȝ dū
differret baptiſma. at tibi i paruū
non redundat piaculuȝ ſi tranſmi
gres in corruptione natus: nō aūt
incorruptionis veſte indutus. Et q̄
dem bonū eſt baptiſmi munditiaȝ
cuſtodire: ſed potius eſt interdum
pauliſper maculari q̄ gratia care
re oīno. Ciryl. Lȝ ih̄ xp̄s ſcd̄m car-
nem carea patre: ſuſpicabant̄ ali
qui euȝ p̄rem habere. vñ ſequitur.
Ut putabatur filiꝰ ioſeph. Ambro.
Bene. Ut putabat̄: qui vere nō erat
ſed iō putabat̄: qꝛ eum maria que
ioſeph viro ſuo erat deſponſata ge
nuerat. Cur autē ioſeph magis q̄
marie generatio deſcribit̄: cū ma-
ria de ſpiritu ſancto genuerit xp̄m:
ꝛ ioſeph a generatione domini vi-
deatur alienus: dubitare poſſemꝰ:
niſi cōſuetudo nos inſtrueret ſcri-
pturarum: que ſemper viri originē
q̄rit: maxīe cū i ioſeph origīe ēt ori-
go ſit marie: nā cum vir iuſtus fue
rit ioſeph: vtiqȝ ex tribu ſua: et ex
patria ſua accepit vxorē. itaqȝ rcen
ſus tempore aſcendit ioſeph de do
mo ꝛ de patria dauid: vt profiteret̄
cum maria vxore ſua: que ex eadē
domo ꝛ ex eadē p̄ria ꝓfeſſionem de
fert: vtiqȝ eiuſdem tribus ꝛ eiuſdeȝ
patrie ſe eē deſignat. vñ generatio
nem ioſeph explicans ſubdit. Qui
fuit hely. Illud autē aduertamus
ꝙ ſanctus mattheus iacob. q̄ fuit
pater ioſeph filium nathā eſſe cō-
memorat lucas vero ioſeph: cui de
ſponſata fuit maria: filiū hely eſſe
deſcripſit: quō vnius duo patres. ſ.
hely ꝛ iacob eſſe potuerunt? Greg.
nazā. Dicūt aūt qdā ꝙ vnica ē ſuc-
ceſſio a dauid vſqȝ ad ioſeph: ſȝ di-
uerſis noībus ab vtroqȝ euangeli-
ſta narratur. Sȝ hoc abſurde fatē

Baptiſmi chriſti circūſtantie.

Baptizandi pueri.

Queſtiones due explicant

tur:qm̄ initium huius gn̄ationis
duos fratres obtinuit:nathā.ſ.et
ſalomonē.vn̄ gn̄atiōes diuerſimo
de ꝓfluxerūt.Euſe.Ipſoꝝ ḡ vboꝝ
ſnle intellectū attētius explicem⁹.
ſi eīm approbante mattheo ioſeph
eē filiū iacob:lucas ſilr approbaſ
ſet ioſeph eſſe filiū hely:eēt aliqua
ꝯtrouerſia.Ceterū cū approbante
mattheo lucas pluriū opinionē de
clararet:nō ꝓpriā dicēs vt putaba
tur:non arbitror aliqd̄ relīqui du
biū.Cū eīm eſſent inter iudeos di
uerſe opiniōes de xp̄o:⁊ oēs redu
cerent ip̄m ad dauid:ꝓpter ꝓmiſ
ſiones ei factas:plurimi aūt aſſe
rerēt xp̄m a dauid eē futurū:ꝑ ſa
lomonē ⁊ alios reges:quidā hanc
opinionē vitabāt:eo ꝙ plurima de
regibus dicunt̄ enormia.Et qr de
iechonia hieremias dixit ꝙ non
oriet̄ ſemē ex eo collocādū in ſede
dauid:quoꝝ opinionē cōmemorat
lucas ſentiens enarrare mattheū
qualis eēt veritas gn̄ationis. et h̄
eſt prima rō.Eſt ⁊ alia ꝓfundior:
Matthe⁹ eīm cū inciperet ſcribere
ante ꝯceptionē marie ⁊ carnalē na
tiuitatē ieſu:opportune velut hy
ſtoria premittit carnalē ꝓgeniē:vn̄
⁊ gn̄ationē a ſuꝑiorib⁹ deriuat de
ſcendēs.Cū eīm verbū dei carnē ac
ciperet deſcendebat:ſed lucas ad
factā ꝑ lauacrū regenerationē pro
ſiliit:⁊ ibi aliam generū ſucceſſionē
exponit:⁊ ab imis ad prima ſuble
uans pariter:⁊ pctōꝝ q̄s narrauit
mattheus memoriā abdicat:eo ꝙ
quicūꝗ in deo renaſcit̄.fit alienus
a criminoſis parētib⁹ dei fili⁹ fact⁹
⁊ eoꝝ q̄ ſm̄ deū vitā duxerūt hone
ſtam.Sic eīm abrae dictū eſt.Tu ꝓ
ficiſceris ad p̄res tuos:nō q̄dē car
nales:ſ; in deo p̄res:ꝓpter ſilitu
dinem honeſtatis.Igit̄ ei q̄ in deo
naſcit̄ aſcribit parentes q̄ ſunt ſm̄
deū ꝑ eq̄parātiā moꝝ.Augu.de q̄.
no.⁊ ve.teſtamenti.Uel alit̄:Mat
theus a dauid ꝑ ſalomonē deſcen
dit ad ioſeph:lucas v̄o ab hely q̄
tp̄e fuit ſaluatoris aſcendit ꝑ tra
ducē nathā;filiū dauid ⁊ hely:⁊ io
ſeph idē xit tribū oſ̄dens vnius ge
neris eſſe vtrūꝗ:ac per hoc nō ſo
lum ioſeph filiū eſſe ſaluatorē:ſed
⁊ hely.Ip̄a eīm rōne qua ioſeph fi
lius dī eſſe ſaluator:ip̄a etiā eſt et
hely fili⁹ ⁊ ceteroꝝ oīm q̄ de eadē
tribu ſunt.hinc eſt qd̄ dicit ap̄ls.
Quoꝝ p̄res ex q̄b⁹ xp̄s ſm̄ carnē.
Augu.de que.euā.Uel tres cauſe
occurrūt:quaꝝ aliquā euāgeliſta
ſecut⁹ ſit.aut eīm vn⁹ euāgeliſta pa
trē ei⁹ a q̄ genit⁹ eſt notauit:alter
v̄o vel auū maternū vel aliquē; de
cognatis maiorib⁹ poſuit.aut vn⁹
erat ioſeph naturalis pater:⁊ alt̄
eū adoptauit.aut more iudeoꝝ cū
ſine filijs vn⁹ deceſſiſſet ei⁹ vxorē ꝓ
pinquus recipiēs filiū quē genuit
ꝓpinquo mortuo deputauit.Ambr.
Tradit̄ eīm nathā:qui a ſalomone
gen⁹ duxit:iacob generaſſe filiū:et
vxore ſuꝑſtite deceſſiſſe:quā poſt
ea melchi accepit vxorē:ex qua ge
neratus eſt hely.Rurſus hely fratre
iacob ſine liberis decedēte:copula
tus eſt fratris vxori ⁊ gn̄auit filiu;
ioſeph:qui iuxta legē iacob filius
dr̄:quoniam ſemē fratris defuncti
iuxta legis veteris ſeriē ſuſcitabat
Beda.Uel alr̄.Iacob fratres he
ly.ſine liberis defuncti vxorem de
mandato legis accipiēs genuit io
ſeph:natura q̄dem germinis filiū
ſuū.ſm̄ v̄o legis preceptū efficit̄ fi
lius hely.Aug.de que.no.⁊ ve.te
ſtamēti.Probabilius eīm intelligi
mus lucā adoptātis originē tenuiſ
ſe:qui noluit ioſeph genitū dicere
ab illo:cuius filiū eſſe narrauit:cō
modius eīm filius dictus eſt a quo
fuerat adoptatus ꝗ̄ diceret̄ ab il
lo genitus:cuius carne nō erat na
tus.Mattheus autē dicens.Abraā
genuit iſaac.Iſaac aūt genuit ia
cob:atꝗ in hoc verbo qd̄ eſt genuit
perſeuerās donec vltimo diceret:
Iacob aūt genuit ioſeph:ſatis ex
preſſit ad eū ſe p̄rem ꝑduxiſſe ori
ginē generantiū:a quo ioſeph non
adoptatus ſed genitus erat.quā
ꝗ̄ ſi etiam genitum lucas diceret
ioſeph ab hely:nec ſic nos h̄ v̄bu;
ꝯturbare

Conſenſus euāgelicus.

ꝑturbare deberet: neq; eñ abſur-
de quiſq; dr non carne ſed charita
te zelo ſuo: ſe: quẽ ſibi filium adopta
uit. Merito aũt lucas adoptionis
originẽ ſuſcepit: qꝛ per adoptionẽ
efficimur filij dei: per carnalẽ vero
generationẽ filius dei potius pro-
pter nos fili⁹ hominis factus eſt.
Chry. Quia vero hec pars euan-
gelij cõtulit in ſerie nominũ: nihil
precioſum exinde acquiri eſtima-
mant. Ne igitur hoc patiamur: ex
periamur etiã hũc paſſum ſcruta-
ri. Eſt eñ ex nudis noībus copio-
ſum haurire theſaurꝝ qꝛ pluriũ re
rum indicatiua ſunt noīa: nã ꝛ di-
uinã clementiã ꝛ oblatas a mulie-
ribus gratiarũ actiones ſapiũt. cũ
eñ filios impetrabãt: nomẽ impo
nebant a dono. Glo. Interpretat̃
igit̃ hely deus meus vel ſcandẽs.
Qui fuit mathat. i. donans pecca-
ta. Qui fuit leui. i. addit⁹. Ambr.
Pulchre lucas qñ filios iacob non
poterat plures comprehẽdere: ne
extra generationes euagari ſup-
flua ſerie videret̃: lȝ in alijs. i. lon-
ge poſterioribus: patriarcharꝝ tñ
antiqua noīa nõ pretermittẽda ar
bitratus eſt: ioſeph: iude: ſymeo-
nis: ꝛ leui. Quattuor eñ genera in
his cognoſcimus fuiſſe virtutũ: in
iuda paſſionis dñice per figuram
miſteriũ prophetatũ: in ioſeph pre
celſiſſe caſtitatis exemplum: in ſi-
meone vindictam pudoris: in leui
officiũ ſacerdotis. vnde ſequitur.
Qui fuit melchi. i. rex meus. Qui
fuit ianne. i. dextra. Qui fuit io-
ſeph. i. accreſcens: fuit autẽ alius
iſte ioſeph. Qui fuit mathathie. i.
donum dei. vel aliquãdo. Qui fuit
amos. i. onerãs vel onerauit. Qui
fuit naum. i. cõſolatio vel conſola-
tor. Qui fuit heſli. i. adiuua me.
Qui fuit nagge. i. meridies vel me
ridianũ. Qui fuit naath. i. deſide-
riũ. Qui fuit mathathie. vt ſupra.
Qui fuit ſemei. i. obediens. Qui
fuit ioſeph: id eſt augmentũ. Qui
fuit iuda. i. cõfitẽs. Qui fuit ioan-
na. i. dñs vel grã eius vel dñs miſe
ricors. Qui fuit reſa. i. miſericors.
Qui fuit zorobabel. i. princeps vel
magiſter babylonis. Qui fuit ſa-
latiel. i. petitio mea de⁹. Qui fuit
neri. i. lucerna mea. Qui fuit mel-
chi. i. regnũ meũ. Qui fuit addi. i.
robuſtus vel violentus. Qui fuit
coſan. i. dñans. Qui fuit helma-
dam. qđ eſt dei menſura. Qui fuit
her. qđ eſt vigilans: vel vigilia vel
pelliceus. Qui fuit ieſu. qđ eſt ſal-
uator. Qui fuit eliezer. i. deus me⁹
adiutor. Qui fuit ioram. i. dñs exul
tans vl' exaltãs. Qui fuit mathat.
vt ſupra. Qui fuit leui. vt ſupra.
Qui fuit ſimeon. i. audiuit triſti-
tiam vel lignum. Qui fuit iuda. vt
ſupra. Qui fuit ioſeph. vt ſupra.
Qui fuit iona. i. colũba vel dolẽs.
Qui fuit eliachi. qđ eſt dei reſur-
rectio. Qui fuit melcha. i. rex ei⁹.
Qui fuit menna. quod eſt viſcera
mea. Qui fuit mathathia. i. donũ
Qui fuit nathan. i. dedit vel dan-
tis. Ambro. Per nathã aũt expreſ-
ſam aduertimus ꝓphetie dignita
tem: vt qꝛ vnus oīa chriſtus ieſus:
in ſingulis quoq; maiorib⁹ genera
virtutũ diuerſa precederẽt. Sequi-
tur. Qui fuit dauid. Orig. Dñs de
ſcendens in mundũ aſſumpſit pec
catorũ olim perſonã: et naſci voluit
de ſtirpe ſalomonis: vt refert mat-
theus cuius peccata ſcripta ſunt:
ꝛ ceterorꝝ ex qb⁹ multi fecerũt ma-
lum in ꝯſpectu dei. Qui vero aſcen-
dit ꝛ ſcdo per baptiſmũ ortus eſſe
deſcribit̃: vt refert lucas: nõ ꝑ ſalo
monẽ ſed ꝑ nathan naſcit̃: qui ar-
guit prẽm ſuꝑ vrie morte ortuq; ſa
lomonis. Aug. in lib. retracta. Di-
cendũ aũt ꝙ hmōi noīs ꝓpha ar-
guit dauid: ne putet̃ idẽ fuiſſe hõ
cũ alter fuerit. Grego. nazan. Sed
a dauid vltra ſm vtrũq; euãgeliſtã
eſt generis ꝓceſſus indiuiſibilis.
vñ ſequitur. Qui fuit ieſſe. Glo. in-
terpretat̃ dauid manufortis. Ieſſe
incẽſum. Sequit̃. Qui fuit obeth.
qđ eſt ſeruitus. Qui fuit booz. qđ
eſt fortis. Qui fuit ſalomon. qđ eſt
ſenſibilis vel pacificus. Qui fuit

Myſte-ria ex noīb⁹.

Allego-rica ex-poſitio.

naazon. qđ eſt augurîũ: vel ſerpentinus. Qui fuit aminadab .i. ppl's volũtari⁹. Qui fuit arã. qđ eſt erectus vel excelſus. Qui fuit eſron id eſt ſattita. Qui fuit phares. qđ eſt diuiſo. Qui fuit iude .i. cõfitens. Qui fuit iacob. qđ eſt ſupplãtator. Qui fuit iſaac. qđ eſt riſus vel gaudiũ. Qui fuit abraã. qđ eſt pater multaꝝ gentiũ vel vidẽs populũ. Chry. Mattheus qđẽ tanq̃ q̃ iudeis ſcribebat: nihil ſtatuit vlterius ſcribere: niſi ꝙ ab abrahã ⁊ dauid xp̃s ꝓceſſerat. hoc em̃ mari me placabat iudeos. Lucas vero ſicut q̃ oibus cõiter loquebaꝛ vlterius protendit ſermonẽ attingens vſq; ad adã. vnde ſequiꝛ. Qui fuit thare. Glo. Qđ interpretaꝛ exploratio ſiue nequitia. Qui fuit nachor. qđ eſt requieuit lux. Qui fuit ſeruth. qđ eſt corrigia vel cõprehẽdens lorũ: vel perfectio. Qui fuit ragau. qđ eſt egrotus vel paſcens. Qui fuit phares. qđ eſt diuidẽs vl' diuiſum. Qui fuit heber. quod eſt tranſitus. Qui fuit ſale. qđ eſt tollens. Qui fuit cainan. qđ eſt lamẽtatio vel poſſeſſio eoꝝ. Beda. Nomen ⁊ gñatio cainan iuxta hebraicam veritatẽ neq; in geneſi neq; in verbis dierũ inueniꝛ: ſ; arphaxat ſelaa vel ſale filiũ nullo interpoſito genuiſſe phibeꝛ. Scito ergo lucã hanc gñationẽ de .lxx. interpretum editione ſumpliſſe: vbi ſcriptũ eſt ꝙ arphaxat .cxxxv. annoꝝ genuerit cainã: ⁊ ipe cainã. cũ .cxxx. fuerit ãnoꝝ genuerit ſela. Seqꝛ. Qui fuit arpha. Glo. Qđ ẽ ſanãs depopulationẽ. qui fuit ſem. qđ ẽ nomẽ vl' nolat⁹. Qui fuit Noe. qđ eſt requies. Ambro. Noe quidẽ iuſti inter dñicas generationes cõmemoratio non debuit pretermitti: vt q: edificator eccl'ie naſcebaꝛ: cũ ſui generis auctorẽ premiſiſſe videaꝛ: q: eã in typo. ante fundauerat. Qui fuit lamech. Glo. qđ eſt humiliatũ vel percutientẽ: percuſſum vel humilem. Qui fuit mathuſale. qđ eſt mortis emiſſio vl' mortuus eſt ⁊ interrogauit. Ambro. Dui⁹ vltra diluuiũ numerenꝛ anni: vt qm̃ ſolus eſt xp̃s vnus cuius vita nullã ſentit etatẽ: in maioribus quoq; ſuis non ſenſiſſe diluuia videreꝛ. Qui fuit enoch. ⁊ hic pietatis dñice ⁊ diuinitatis manifeſtũ indiciũ eſt: eo ꝙ nec mortẽ ſenſerit dño. ⁊ ad celũ remeauerit: cuius generis auctor raptus ad celum eſt. vnde manifeſtum eſt xp̃m potuiſſe nõ mori: ſed voluiſſe: vt nob mors illa ꝓdeſſet: ⁊ ille quidẽ raptus ne malitia mutaret cor eius. dñs aũt quẽ malitia ſeculi mutare nõ poterat: eo vnde venerat: nature ſue maieſtate remeauit. Beda. Pulchre aũt a baptizato dei filio vſq; ad deum patrem aſcendens .lxx. gradu enoch ponit: qui dilata morte tranſlatus eſt in paradiſum: vt ſignificet eos qui in gratiam adoptionis filioꝝ ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto regeneranꝛ: interim poſt corporis abſolutionẽ eternã ſuſcipiendos in requiem. Septuagenarius em̃ ꝓpter ſeptimam ſabbati illoꝝ requiem ſignificat qui iuuante dei gratia decalogum legis impleuerunt. Glo. Interpretaꝛ autẽ enoch dedicatio. Qui fuit iared qđ eſt defendens ſiue robtinẽs qui fuit malaleel. qđ eſt laudatus dei vel laudans deum. Qui fuit cainã. vt ſupra. Qui fuit enos id eſt homo deſperans vel violentus. Qui fuit ſeth. quod eſt poſitio ſiue poſuit. Ambro. Seph poſterior filius ade non ſiletur: vt cum due fuit populi generationes ſignificarenꝛ in typo in poſteriore poti⁹ q̃ in priore generatione xp̃m numerãdũ. Sequiꝛ. Qui fuit adã. Glo. Quod eſt homo vel terrenus vel indigens. Qui fuit dei. Ambr. Quid pulchrius potuit conuenire: q̃ vt ſancta generatio a dei filio inciperet: ⁊ vſq; ad dei filiũ duceretur. creatuſq; precederet in figura vt nat⁹ in veritate ſequereꝛ: ad imaginẽ factus preiret: ꝓpter quẽ dei imago deſcenderet. Putauit etiã lucas ad deũ xp̃i originẽ re

Rõ genealogie xp̃i.

Noe typus xp̃i

Aperit myſterium.

ferendam: q̄ verus xp̄i generator deus ſit: vel ſm gn̄ationē verā pr̄: vel ſm lauacrum et regenerationē myſtice auctor muneris. Et iō nō a primo gn̄ationē ei⁹ cepit deſcribere: ſed poſtea q̄ baptiſma eius explicuit: vt ⁊ ſm naturā ⁊ ſm gr̄am dei filiū demōſtraret. Qđ aūt euidentius diuine gn̄ationis indiciū: q̄ q̄ de gn̄atione dictur⁹ p̄rem premiſit loquentē. Tu es filius me⁹ dilectus. Aug. de cō. euā. Satis ēt p hoc demōſtrauit: nō ſe iō dixiſſe ioſeph filiū hely q̄ de illo genit⁹: ſed q̄ ab illo poti⁹ illi fuerit adoptat⁹ cū etiā ipm adā filiū dixit: cū ſit factus a deo: ſed p gr̄am quā poſtea peccādo amiſit tanq̄ fili⁹ in paradiſo cōſtitut⁹ ſit. Theo. Iō etiā gn̄ationē finit i deū: vt addiſcam⁹: q̄ q̄ in medio ſunt p̄res xp̄s ad deū eriget. ⁊ filios dei faciet: vt etiā crederetur xp̄i gn̄atio ſine ſemine fuiſſe q. d. Si nō credis q̄ ſcđs adā fact⁹ ſit ſine ſemine: deuenias ad primū adā: ⁊ inuenies eū abſq̄ ſemine factū a deo. Aug. de cō. euā. Et mattheus q̄dē ſignificare voluit dn̄m deſcendentē ad noſtrā mortalitatē ideo gn̄ationes ab abraā vſq̄ ad xp̄i natiuitatē deſcendendo commemorauit ab initio euāgelij ſui. Lucas aūt nō ab initio: ſed a baptiſmo xp̄i gn̄atiōes narrat: nec deſcēdendo ſed aſcendēdo tanq̄ ſacerdotē in expiandis peccatis magis aſſignās: vbi teſtimoniū phibuit dicēs. Ecce qui tollit pctā mundi. Aſcendendo autē peruenit ad deū cui mūdati ⁊ expiati recōciliamur. Ambro. Nec ſic euangeliſte diſcrepare videantur: qui veterem ordinem ſunt ſecuti. Nec miſeris ſi ab abraā plures ſcđm lucam ſucceſſiones vſq̄ ad chriſtū ſunt: pauciores ſcđm mattheū: cum per alias perſonas generationem fatearis eſſe decurſam. Poteſt em̄ fieri vt alij lōgeuam tranſegerint vitā alterius ꝟo generationis viri immatura etate deceſſerint: cum videamus q̄ plures ſenes cum ſuis nepotibus

Cōſenſus euāgelic⁹.

viuere: alios ꝟo viros ſtatim filijs obire ſuſceptis. Aug. de cō. euan. Cōuenientiſſime aūt lucas baptizato dn̄o generationes per. lxxvij. pſonas ſurſum verſus numerat. Nā ⁊ aſcendēs ad deū: cui p pctōꝝ abolitionē recōciliamur: expreſſus eſt: ⁊ per baptiſmum fit hoī oīm remiſſio pctōꝝ q̄ illo numero ſignificat: nā vndecies ſeptē. lxx. et ſeptē ſunt. In denario aūt perfectio beatitudinis eſt. vnde manifeſtū eſt q̄ tranſgreſſio denarij deſignat peccatū per ſuperbiā plus aliq̄d h̄re cupiētis. hoc autē ſepties ꝓpterea ducit: vt motu hoīs facta ſignificet illa tranſgreſſio. Ternario em̄ numero incorporea pars hoīs ſignificatur: quaternario ꝟo corpus. motus aūt in numeris nō exprimit cū dicimus: vnū duo tria: ſed cum dicimus: ſemel bis ter. vn̄ p ſepties xi. ſignificatur motu hominis facta tranſgreſſio. Capi. iiij.

IEſus āt plen⁹ ſpirituſancto egreſſus eſt a iordane: ⁊ agebat ſpū in deſertū diebus quadraginta: ⁊ tentabat a diabolo. Et nihil māducauit in diebus illis: ⁊ conſummatis illis eſuriit. Dixit aūt illi diabol⁹. Si fili⁹ dei es dic lapidi huic vt panis fiat. Et rn̄dit ad illū ieſus ſcriptū eſt: q: non in pane ſolo viuit hō: ſed in omni verbo dei.

¶ Theo. Poſt baptiſmū xp̄s tētat innuēs nob q̄ poſtq̄ erim⁹ baptizati tētationes imminēt nobis. vn̄ dicit. Ieſus āt ple. ſpi. ſan. regreſ. eſt a iordane. Cyril. Dudum dixit deus. Non permanebit ſpūs me⁹ in hoībus iſtis: eo q̄ ſunt caro. vbi ꝟo regeneratione per aquā et ſpm̄ ditati ſumus: facti ſum⁹ diuine nature ꝑticipes. p ſpūs āt ꝑticipationem primogenit⁹: aut in mltis fra

tribus prim⁹ recepit ſpm̄:qui ⁊ ſpi
ritus dator eſt:vt etiā ad nos p̄ .ip̄z
peruenit grā ſpiritusſancti. Orige.
Jeſus q̄uo plenus ſpū ſancto. Qn̄ igit̄ legis ieſum plenū ſpūſctō
⁊ in actibus ſcribit de aplis :.ꝙ re=
pleti fuerint ſpūſctō: vide ne eq̄les
putes eſſe aplos ſaluatori. Quō el
ſi volueris dicere. Hec vaſa plena
ſunt vino vel oleo:non ſtatim dices
ꝙ equali menſura ſunt plena: ſic ⁊
ieſus ⁊ paulus pleni erant ſpūſctō:
ſedvas pauli multo minus erat ꝗ̄
ieſu:⁊ tn̄ erat ſʒ mēſurā ſuā vtrūq̄ꝫ
repletum accepto itaq̄ꝫ a ſaluatore
pleno ſpūſancto baptiſmo:qui ſup̄
eum in ſpecie columbe de celis ve=
nerat ducebatur a ſpiritu: q̄ꝛ quot
quot ſpiritu deducuntur:hi filij dei
ſunt iſte aūt ſupra oēs .ppͥe filius
dei erat. Beda. Necui autem veni
ret dubiuꝫ a quo ſpū ductum ſiue
expulſū: alij euangeliſte dicerent i
deſertum: cōſulte lucas demū intu
lit. Et agebatur in deſertuꝫ ſpū. xl.
diebus neq̄d cōtra eū valuiſſe ſpūs
putaretur imundus q̄ plenus ſpū
ſancto q̄cunq̄ꝫ volebat agebat. Gre
cus. Si vero nos arbitrio .ppͥo no
ſtram vitā diſponim⁹:quō ipſe tra=
hebat̄ inuitus? Qd̄ ḡ dr̄ agebat̄ ſpū
hm̄ōi habet itellectuꝫ. Sponte ſpi
ritalem duxit conuerſationem: vt
locum exhiberet tētanti. Baſi. Nō
em̄ verbo .puocans inimicū: ſʒ ope
viſitans querit deſertum: delectat̄
em̄ diabolus in deſerto nō parit̄ eē
in vrbibus:cōtriſtat ipm̄ cōcordia
ciuiū. Ambro. Agebatur igit̄ conſi
lio in deſertum vt diabolū prouoca
ret. nam niſi ille certaſſet:non mihi
iſte viciſſet. Myſterio:vt illum adā
de exilio liberaret:qui de paradiſo
in deſertū eiectus eſt. Exemplo:vt
oſtenderet nobis diabolū ad melio
ra tendentibus inuidere:⁊ tunc ma=
gis eſſe cauendum ne myſterij gra
tiam deſerat mentis ifirmitas. vn̄
ſequitur. Et tentabatur a diabolo
Ciryl. Ecce factus eſt i athletis iu=
bens agones deus in his qui coro=
nat ſanctoruꝫ vertices. Gre. iij. mo.
Hoſtis tn̄ noſter mentem mediato=
ris deijcet hominum tentatiōe quas
ſare non valuit:ſic enim dignatus
eſt tentationes exterius ſuſcipere:
vt tn̄ eius mens interius diuinita=
ti inherēs icōcuſſa p̄maneret. Ori.
Tentatur autē ieſus a diabolo. xl.
diebus:⁊ q̄ fuerint tētamenta neſci
mus: q̄ ideo forſitan p̄termiſſa
ſunt: q̄ꝛ maiora erant ꝗ̄ vt in lr̄is
traderentur. Baſi. Uel dn̄s p̄ q̄dra= Tentatio ieſu qualis.
genā itenta⁹ māſit nouerat:em̄ dia
bol⁹ ꝙ ieiunabat ⁊ nō fameſcebat:
⁊ ideo non audebat accedere. vn̄ ſe
quitur. Et nī. mādu. i il. die. Jeiu=
nauit ſiquidem oſtendens:ꝙ illi q̄
ſe vult ad pugnas tentationū accin
gere ſobrietas ē neceſſaria. Ambr.
Tria igitur ſunt que ad vſum pro
ficiunt ſalutis hūane: ſacramētuꝫ:
deſertum ieiuniū. Nemo niſi q̄ legi
time certauerit coronat̄ nemo autē
ad certamen virtutis admittit̄:niſi
prius ab omnibus ablutus macu=
lis delictoꝶ gratie celeſtis munere
cōſecretur. Grego. nazā. xl. ſiquideꝫ
diebus ieiunauit nihil māducans
erat em̄ deus. nos aūt ieiuniū poſſi
tati .pportionamus :lʒ zelus aliqui
bus progredi ſuadeat vltra poſſe.
Baſi. Sed tn̄ non ſic vtendū eſt car
ne:vt p̄ egeſtateꝫ alimenti natura=
lis vigor eius ſoluatur :neq̄ꝫ vt ad
vltimatū torporē itellectus vigeat̄
p̄ diſſolutionis exceſſum. vn̄ dn̄s nr̄
ſemel hoc p̄egit:ſed p̄ totū ꝯn̄s ordi
ne debito gubernauit corpus:⁊ ſilr
moyſes ⁊ helias. Chry. Ualde aūt
prudenter factum eſt ꝙ i ieiunādo
eorum non exceſſit numerum ne. ſ.
putaret̄ appenter veniſſe. nō aūt re
cepiſſe verā carnē: aut p̄ter huma=
nā eē naturam. Ambro. xl. aūt die=
rum myſticuꝫ numerū recognoſcis
tot ei diebꝰ aquas abyſſi effuſas
eſſe meminiſti: ⁊ tot ieiunio dierū
ſanctificato refuſam celi ſerenioris
oſ̄dit clementiā:tot ieiunio dieruꝫ
moyſes p̄ceptionem legis emeruit
tot annos i heremo conſtituti p̄res
panem angelorū cōſecuti ſūt. Aug.
de cō. euan. Numerus autē iſte la=
borioſi huius t̄pis ſacramētū: quo

ſub diſciplina regis xp̄i aduerſus diabolū dimicamus. hic eī numerus tp̄alem vitam ſignificat tp̄a eī annorū q̄driptitis vicibus currunt xl. aūt quater h̄nt decē. Porro ipſa decem: ab vno vſq; ad q̄tuor ꝓgrediente numero cōſummātur: quod declarat q̄. xl. dierum ieiuniū: hoc eſt humiliationem aīe conſecrauit ⁊ lex ⁊ ꝓphete ꝑ moyſen: ⁊ heliaz: ⁊ euangelium ꝑ ipſius dn̄i ieiuniuz. Baſi. Ueruz q̄r nō eſurire ſupra hominem eſt: aſſumpſit dn̄s paſſionez famis indicans eā nō eſſe pcc̄m: et conceſſit cuz voluit nature h̄uane q̄ ſua ſūt pati ⁊ agere. vnde ſequitur Et conſummatis illis eſuriit. Nō coact⁹ ad neceſſitatē. q̄ p̄eſt nature: ſed q̄ſi ꝓuocans: diabolum ad duellum. Sentiens enim diabolus: q̄r vbi fames: ibi ībecillitas aggreditur ad tentādū: ⁊ quaſi tentationū excogitator: famē xp̄o patiēti: ſuadebat lapidibus appetitū ſedare. vñ ſequit̃. Dicit aūt illi dia. ſi filius dei es: dic lapidi huic vt panis fiat. Ambro. Tria p̄cipue docemur tela eſſe diaboli q̄bus ad conuertendaz mentē hoīs cōſueuit armari: gule vnū: aliud iactātie: tertiū ambitionis. Inde ergo cepit. vñ iaz vicit. ſ. adam. Diſcamus igitur cauere gulā: cauere luxuriam: q̄r telū eſt diaboli. Sed quid ſibi vult talis ſermo. Si filius dei es: niſi q̄r cognouerat dei filium eſſe venturū: ſ3 veniſſe per hanc infirmitatē corporis non putabat? Aliud eſt explorātis: aliud tentantis: ideo ꝯfitet̃ ſe credere: ⁊ homini conat̃ illudere. Ori. Rogato autem p̄re a filio panem nec dante lapidē ꝓ pane: iſte quaſi aduerſari⁹ ⁊ fallax: ꝓ pane dabat lapidem. Baſi. Suadebat quidem lapidibus appetitū ſedare: hoc eſt ꝑmutare deſideriū ab alimento naturali ad exiſtentiam p̄ter naturā. Orige. Puto etiā q̄ vſq; hodie lapidem diabolus oſtendit: ⁊ hortet̃ ſingulos ad loquēdū: dic vt lapis iſte pāis fiat. Si videris hereticos dogmatum ſuorum mendacium ꝓ pane comedere: ſcito lapidem eorum eſſe ſermonem quē monſtrat ei diabolus. Baſi. Diſſipator aūt tētationum xp̄s non repellit a natura famem. vnde ſequit̃. Et reſpondit ad il. ie. ſcriptum eſt q̄r non in ſolo pa. vi. hō: ſed ī omni verbo dei. Theo. q. d. Non ſolis panib⁹ humana natura ſuſtentatur: imo ſufficit verbum dei ad nutriendū vniuerſam naturam humanam. Taliter paſt⁹ eſt iſraeliticus populus colligens annis. xl. mānā: ⁊ gaudens volatilium preda. diuino conſilio helyas conuiuas habuit coruos. Heliſeus herbis agreſtib⁹ ſocios nutriuit. Cyril. Uł aliter. Terrenis cibis terrenū noſtrū alitur corp⁹: anima vero rōnalis diuino verbo vigoratur ad bonam habitudinem ſp̄ūs: non enim naturam īcorpoream corpus alit. Greg. niſſe. Uñ non alitur ↄtus pane. nec ꝑ carnes bene ſe habet anima ⁊ pigneſcit: aliis epulis vita ſublimis educat̃ ⁊ creſcit nutrimētū: boni caſtitas pāis ſapiētia pulmētum iuſtitia pot⁹: īpaſſibilis ſtatus delectatio bene ſapere. Ambr. Uides igitur quo genere vtatur armorū quo hominem a ſpiritalis nequitie īcurſione defendat aduerſum incitamenta gule: nō ei q̄ſi de⁹ vtit̃ ptāte. quid eniz mihi ꝓderat? S3 quaſi homo cōi ſibi accepit auxilio vt diuino pabulo lectionis intentus famē corporis negligat: alimentum v̄bi acquirat. non eniz poteſt qui verbum ſeq̄tur panē deſiderare terrenum: humanis enim diuina preſtare non dubiū eſt ſimul cum dicit: non in ſolo pane viuit hō oſtendit hominem eſſe tentatum. hoc eſt ſuſceptionem noſtram non ſuam diuinitatem.

Argumenta duplicis nature i xp̄o

Tria tela diaboli.

Arma nequitie ſpiritualis.

¶ Et duxit illum diabolus: ⁊ oſtēdit illi omnia regna orbis terre in momento temporis: ⁊ ait illi. Tibi dabo poteſtatez hāc vniuerſam ⁊ gloriam illorum: q̄r mihi tradita ſunt: ⁊ cui volo do illa. Tu ergo procidēs

ſi adorauerís coram me: erũt tua omnia. Et reſpondens ieſus dixit illi ſoli. Scriptũ eſt. Dñm deũ tuum adorabis: ⁊ illi ſoli ſerulees.

¶ Theo. Primo inimicus xp̃m de gula tentauerat: ſicut ⁊ adam. deinde de cupiditate ſiue auaritia ĩ hoc ꝙ oſtendit ei oĩa regna mundi. vñ ſequitur. Et du. illũ diabolus ⁊ oñdit ei oĩa reg. or. ter. in mo. tẽporis. Grego. in ho. Quid mirꝫ ſi ſe pmiſit ab illo in montẽ duci: qui ſe ptulit etiam a membris ipſius crucifigi: Theo. Sed qualiter oſtẽdit ei oĩa regna orbis terre? Quidã dicũt ꝙ mente hec ei oſtendit. ego aũt dico ꝙ ſenſibiliter ⁊ in phãtaſia apparere fecit. Titus. vel deſcripſit orbẽ ꝟbo ⁊ velut quandã domũ itentiõi ei⁹ mãifeſtat vt exiſtimabat. Amb. Bene autẽ in momento tpis ſecularia ⁊ terrena mõſtrant̃ nõ eñ tam conſpectus celeritas indicat̃: ꝙ̃ caduce fragilitas ptãtis exprimitur. In momento eñ cũcta illa ꝑtereũt ⁊ ſepe honor ſeculi abiit ãteꝙ̃ venerit. Sequitur. Et ait illi. Tibi da. poten. hanc vniuerſã ⁊ gloriã illorũ: q̃r mihi tradita ſũt ⁊ cui volo do illa. Titus. In vtroꝗ mentiebatur neꝗ eñ habebat: nec conferre poterat quo carebat. nullus eñ obtinet ptãtẽ: ſed ad pugnã eſt aduerſarius derelictus. Ambr. Alibi eñ legit̃: q̃r oĩs ptãs a deo ẽ: itaꝗ a deo ẽ ptãtũ ordinatio: a malo ãbitio poteſtatis: nec eſt ptãs mala: ſꝫ is qui male vtitur ptãte. Quid ergo bonũ eſt vti ptãte? ſtudere honori? bonũ ſi deferat̃ nõ eripiatur. Diſtingue tñ hoc ipſum bonũ: alius eñ bon⁹ ĩ ſeculo: alius pfecte virtutis vſus. Bonũ eſt eñ deũ querere: ⁊ cognoſcende diuinitatis ſtudiũ nullis occupationibus impediri: ꝙ ſi is qui deum querit propter fragilitatem carnis ⁊ mentis anguſtias ſepe tẽtatur: quãto magis q̃ ſeculũ querit: obnoxius eſt. Docemur ergo ambitionẽ deſpicere: eo ꝙ diabolice ſubiecit poteſtati. Titus. Habet autẽ forenſis gratia domeſticum pꝛiculũ ⁊ vt dñetur alijs prius fuit: curuat̃ ad obſequium vt honore donetur: ⁊ dum vult eſſe ſublimior: ſimulata humilitate fit vilior. vnde ſubdit. Tu ergo ſi adorauerís corã me: erũt tibi omnia ſubdita. Cyril. Quo tu cui⁹ ſors ẽ inextinguibilis flãma: q̃liter omniũ dño que ſua ſunt ſpondes? putaſti cultorem habere cui⁹ metu tremunt vniuerſa? Orige. Uł aliter totum. Duo reges certatim regnare feſtinant: pcti rex pctõrũ ꝑ diabol⁹: ⁊ iuſtitie rex iuſtis chriſt⁹ ſcienſqꝫ diabol⁹ ad hec veniſſe xp̃m vt regnum eius tolleret: oſtendit ei omnia regna mundi. Non quidem regnum perſarum medorum: ſꝫ regnum ſuũ quo regnaret in mũdo: quo. ſ. alij regnentur a fornicatiõe: alij ab auaritia. Et oſtendit ei ĩ pũcto tpis: hoc eſt in preſenti tempoꝛ curſu: quia ad cõparationem eternitatis puncti obtinet inſtar. neꝗ eñ neceſſarium habebat ſaluator: vt ei diutius huius ſeculi negocia monſtrarentur: ſed ſtatim vt aciem luminũ ſuorũ ad cõtemplandũ vertit: ⁊ peccata regnantia ⁊ eos qui regnarentur a vitijs cõſpexit: dicit ergo ad eũ. Veniſti vt aduerſus me de imperio dimices? adora me ⁊ accipe regnũ quod teneo. Verũ dñs vult quidem regnare: ⁊ quaſi iuſtitia vt abſqꝫ peccato regnet. vult gẽtes ſibi eſſe ſubiectas: vt ſeruiant veritati: nec ſic vult regnare ceteris: vt ipſe regnetur ab alio. vñ ſeq̃tur. Et reſpondens ieſus dixit illi ſcriptum eſt. Dñm deum tuũ adorabis: ⁊ illi ſoli ſeruies. Beda. Dicens diabol⁹ ſaluatori. Si pcidens adorauerís me ecõtrario audit: ꝙ ipſe magis adorare eum debeat q̃ſi dñm ⁊ deũ ſuũ. Cyril. Qualr̃ autem ſi ſm hereticos filius eſt creatura: adorat̃: qd crimẽ iferretur aduerſus eos qui ſeruierunt creature ⁊ nõ creatori: ſi filiũ ſm eos creaturam exiſtentẽ colimus tãꝗ deũ. Orige. Uel aliter. Hos iquit omnes

Tentationis chriſti ratio.

Duo reges cõpugnãt

Cultus diaboli ante aduentum chriſti.

p:opterea mihi volo eſſe ſubiectos vt dñm deũ adorent: ⁊ ipſi ſoli ſuiãt tu aũt a me vis ĩcipere peccatũ: qđ ego diſſoluturus huc veni. Cyril. Hoc aũt mandatum ei⁹ tetigit inti ma: ante aduentum enim eius ipſe vbiq̃ colebat. lex aũt diuia eijciẽs ipm a dñio vſurpato. adorare ſtatuit ſolũ eum: qui naturalr̃ deus ẽ. Beda. Querat autem aliquis quõ conueniat quod hic p̃cipit: ſoli dño ſeruiendum apl̃i verbo qui dicit. Per charitatẽ ſeruite inuicẽ? Sꝫ ĩ greco dulia itelligit ſeruit⁹ cõis: q̃ eſt ſiue deo ſiue hoi exhibita: ſcđm quam iubemur ſeruire inuicem. Latria autem vocatur ſeruitus diuinitatis cultui debita: qua iubemur ſoli deo ſeruire.

¶ Et duxit illũ in hieruſalẽ ⁊ ſtatuit eum ſuper pinnaculuꝫ templi: ⁊ dixit illi. Si filius dei es: mitte te hinc deoꝛſũ. Scriptũ eſt enim ꝙ ãgelis ſuis mãdauit de te: vt conſeruent te: ⁊ quia in manibus tollent te: ne foꝛte offendas ad lapidem pedem tuũ. Et reſpõdens ieſus ait illi. Dictũ eſt. Non tẽtabis dñm deũ tuũ. Et conſummata omni tentatione: diabol⁹ receſſit ab illo vſq̃ ad tempus.

¶ Ambꝛo. Sequitur iactantie telũ quo ꝓcliue delinquitur: qi dum homines gloꝛiã v̾tutis ſue iactare deſiderant: de loco meritoꝛũ ⁊ ſtatiõe decidũt. vñ dicitur. Et du. il. in hie. ⁊ ſtatuit eum ſupꝛa pinnaculum tẽpli. Oꝛige. Sequebatur plane quaſi athleta ad tentationem ſponte ꝓficiſcens: ⁊ quodã modo loq̄batur. Duc quo vis ⁊ inuenies me ĩ omnibus foꝛtioꝛẽ. Ambꝛo. Ita eſt aũt iactantia vt dum ſe putat vnuſquiſq̃ ad altioꝛa ↄſcendere: ſublimiũ vſurpatiõe factoꝛũ ad ĩferioꝛa trahat. vnde ſequitur. Et dixit illi ſi filius dei es: mitte te hinc deoꝛſuꝫ. Atha. Non aũt cõtra diuinitatem certamen diabolus inijt, neq̃ eñi audebat: ⁊ ideo dicebat. Si fili⁹ dei es: ſed cum homine certamẽ inijt queꝫ quondam ſeducere potuit. Amb. Uere aũt diabolica vox eſt: que mẽtem hois de gradu altioꝛi meritoꝝ p̃cipitare ↄtendit: ſimul infirmitatẽ ſuã diabolus malitiãq̃ deſignat qꝛ nemini poteſt nocere niſi ipſe deoꝛſum ſe miſerit. nã qui relictis celeſtibus terrena eligit: voluntariũ quoddã p̃cipitiũ vite labentis ĩcurrit: ſimul qm̃ telum ſuum diabolus vidit obtuſum q̃ oẽs hoies ꝓprie ſubiecerat ptãti: plus cepit hoiem iudicare. Transfigurat autẽ ſe ſathanas velut angelum lucis: ⁊ de ſcripturis ſepe diuinis laqueũ fidelibus parat. vñ ſequit̃. Scriptũ eſt eñi qm̃ angelis ſuis mandauit de te: vt cõſeruent te: ⁊ qꝛ ĩ manib⁹ tollent te: ne forte offendas ad lapidẽ pedem tuum. Oꝛige. Unde tibi diabole ſcire ꝙ iſta ſcripta ſunt: nũq̇d legiſti ꝓphetas vel diuina eloquia legiſti quidem: non vt ipſe ex lectione eoꝛuꝫ melioꝛ fieres: ſed vt de ſimplici littera eos qui amici ſunt lr̃e ĩterficias. ſcis quia ſi de alijs eius voluminibus loqui volueris: non decipies. Ambꝛo. Ergo non te capiat hereticus: quia põt de ſcripturis aliq̃ a exẽpla ꝓferre. vtitur et diabolus teſtimonijs ſcripturaruꝫ non vt doceat ſed vt fallat. Oꝛige. vides autem quomodo ⁊ in ip̃is teſtimonijs verſipellis eſt: vult enim minuere gloꝛiã ſaluatoꝛis: q̃ſi ãgeloꝛũ ĩdigeat auxilio offenſurus pedẽ niſi eoꝛũ manibus ſubleuetur. Hoc enim teſtimoniũ nõ de xp̃o: ſꝫ de ſanctis gñaliter ſcriptũ eſt: neq̃ enim indiget angeloꝛũ auxilio qui maioꝛ eſt angelis: quin potius diſce diabole: ꝙ niſi deus adiuuaret ãgelos offenderent pedem ſuum: ⁊ tu pꝛopterea cũ fulgure cecidiſti. qꝛ credere in ieſum chꝛiſtũ dei filium noluiſti. Quare autẽ ſiles quod ſequit̃. Sup aſpidẽ ⁊ baſiliſcũ ambulabis? niſi qꝛ tu es baſiliſc⁹: tu draco. tu leo? Amb. Sed dñs rurſus ne ea que de ſe fuerant ꝓphetizata ad arbitriũ diaboli putauit eẽ faciẽda

Uox diabolica ...

ſed diuinitatis proprie auctoritate ſeruata verſutie eius occurrit. vt qui ſcripturarum exemplū pretenderat: ſcripturarū vinceret exemplis: vñ ſequitur. Et rñ. ie. ait illi. Dictum eſt q2 nō tentabis dñm deuz tuum. Chry. Diabolicum enim eſt ſeipm̄ inijcere ad pericula: ⁊ tentare ſi eripiat deus. Ciryl. Non eñ tentantibus largit deus auxilia: ſed credentibus in eū. vnde xp̄s tentantibus eū non oſtendebat miracula: q̄bus dicebat. Generatio praua ſignuz q̄rit ⁊ nō dabit ei. Chry. Aſpice autez quō non turbatus eſt dñs: imo de ſcripturis humillime cū iniquo diſceptat: vt cōformeris chriſto p poſſe. Nouit diabolus arma chriſti q̄bus ſuccubuit: ex manſuetudine eū cepit: ex hūilitate deuicit. Tu quoqʒ cum videris hoiem effectū diabolum: ⁊ tibi obuiantem eo mō deuincas. doceas aiam tuam formare os cōdecens ori xp̄i: ſicut eniz cum romanus forſan reſidet iudex: nō exaudiet reſponſum ignorātis eo mō loqui quo ipſe: ſic ⁊ chriſtus niſi ſuo modo loquaris nō exaudiet: te nec vacabit tibi. Grego. niſſe. Legitime aūt pugnanti agonū reperitur terminus: vel q aduerſarius ſua ſponte cedat vincenti: vel trino caſu deponit ſm pugnatorie artis decretum. vñ ſequit. Et cōſum. om. tē. ta. dia. receſ. vſqʒ ad tē. ab illo. Ambro. Nō dixiſſet ſcriptura oēm tentationē ꝯſummatā: niſi in trib⁹ premiſſis eſſet oium materia delictoꝝ q2 cauſe tentationū cauſe cupiditatum ſunt. ſ. carnis oblectatio: ſpes glorie: auiditas potentie. Athana. Acceſſerat quidē ad eū hoſtis vt ad hoiez: nō inueniens aūt in ipſo antiq̄ ſui ſeminis ſigna diſceſſit. Ambro. Uides ergo ipſum diaboluz in ſtudio non eſſe pertinacem ⁊ cedere vere ſolere virtuti: ⁊ ſi inuidere nō deſinat: tamen inſtare formidat: q2 frequentius refugit triūphari. audito itaqʒ dei noie receſſit inde vſqʒ ad tp̄s. poſtea. n. nō ē tentaturus: ſʒ apte pugnaturus venit. Theophi. Uel q2 de voluptate tentauerat in deſerto: receſſit ab eo vſqʒ ad tempus crucis: in quo eum erat de triſtitia tentaturus. Mari. Uel diabolus in deſerto xp̄o ſuggeſſerat preferre mundi materias diuino amori quem domin⁹ retrocedere iuſſit: qđ erat indicium diuini amoris. vñ poſtea ſatagebat p̄uaricationē eū facere dilectionis ad proximos: ⁊ iō docēte eo ſemitas vite: prouocabat ad illius inſidias phariſeos ⁊ ſcribas: vt ad eorū odiū peruertantur: ſed dñs dilectionis intuitu quē habebat in eos monebat: arguebat: bñficia ꝯferre nō ceſſabat. Augu. de cō. euā. Totū āt hoc ſilr matthe⁹ narrat: ſed nō eodē ordie. vñ incertum eſt q̄d prius factū ſit: vtrum regna terre prius demōſtrata ſint ei: ⁊ poſtea in pinnam tēpli leuat⁹ ſit: an h̄ pri⁹ ⁊ illud poſtea: nihil th̄ ad rē dū oia facta eſſe manifeſtum ſit. Mari. Ob hoc aūt euāgeliſtarum hanc iſte: illā vero ille p̄mittit: quia inanis gloria ⁊ auaritia adinuicez ſeſe gignunt. Orige. Joānes autez q2 a deo exordiū fecerat dicens. In principio erat verbū. tentationem dñi nō deſcripſit: q2 de⁹ tentari non pōt: de quo ei erat ſermo: q: vero in matthei euāgelio ⁊ in luca generatio hois ſcribitur ⁊ in marco: homo autez eſt q2 tentatur: iō Mattheus Lucas ⁊ Marcus tentationem domini deſcripſerunt.

Chriſti manſuetudo.

Diaboli ſuggeſtio.

¶ Et regreſſus eſt ieſus in virtute ſpiritus in galileam ⁊ fama exiit per vniuerſam regionem de illo. Et ipſe docebat in ſynagogis eoꝝ: ⁊ magnificabatur ab omnibus: ⁊ venit nazareth vbi erat nutritus: ⁊ intrauit ſm conſuetudinem ſuā die ſabbati in ſynagogam: ⁊ ſurrexit legere. Et traditus eſt illi liber eſaie prophete: ⁊ vt reuoluit librum inuenit locū vbi ſcriptū erat. Spiritus domini

ſuper me: ꝓpter qꝺ vnxit me:
euangelizare pauperibus mi-
ſit me: ſanare contritos corde:
predicare captiuis remiſſionē:
Diabo li ſuggeſtio. ⁊ cecis viſum: dimittere cōfra
ctos in remiſſionem: predica-
re annum domini acceptum ⁊
diem retributionis. Et cū pli-
cuiſſet librum: reddidit mini-
ſtro ⁊ ſedit. Et omniuꝫ in ſyna
goga oculi erant intendentes
in eum. Cepit autem dicere ad
illos: qꝛ hodie impleta eſt hec
ſcriptura in auribus veſtris.

¶ Orige. Quia dn̄s tentatorē vice-
rat: virtus ei addita eſt: ꝗtuꝫ. ſ. ad
manifeſtationē. vñ dr̄. Et re. eſt ie.
in vir. ſpiritus in galileam. Beda.
Uirtutē ſpūs ſigna miraculorū di-
cit. Ciryl. Agebat aūt miracula: nō
Miracula xp̄i. ab extrinſeco quaſi acquiſitā hn̄s
ſpiritusſancti graꝫ ſicut alij ſancti.
ſed potius cuꝫ eſſet naturaliter dei
filius ⁊ cōſors oiuꝫ que ſunt patris
tanꝗ̄ propria virtute ⁊ operatione
vtit̄ ea q̄ eſt ſpiritusſancti. Decebat
aūt extūc eū notū fieri: ⁊ humana-
tionis fulgere myſteriuꝫ apud eos
qui erant de ſanguine iſrael: ideo
ſequit̄. Et fa. exijt ꝑ vniuerſam re-
gionē de illo. Beda. Et qꝛ ſapiētia
ptinet ad doctrinā: virtus vero re-
fert̄ ad opa: vtraqꝫ hic ꝯiungūtur.
vñ ſequit̄. Et ipſe docebat in ſyna-
gogis eorū. Synagoga grece: lati-
ne dr̄ cōgregatio: quo noie nō ſolū
turbarū cōuentū ſꝫ ⁊ domū in q̄ ad
audiendū vbū dei ꝯueniebāt iudei
appellare ſolebāt: ſicut nos eccl'ias
⁊ loca ⁊ choros fidelium vocamus: ve
rū differt inter ſynagogam q̄ ꝯgre-
gatio: ⁊ eccl'iam q̄ conuocatio inter-
pretat̄: qꝛ. ſ. ⁊ pecora ⁊ queqꝫ res cō-
gregari in vnū pn̄t: ꝯuocari nō pn̄t
niſi rōne vtentia: vñ noue gr̄e popu
lum q̄ſi maiore dignitate ꝑditū: re-
ctius eccleſiā ꝗ̄ ſynagogaꝫ noiare
apoſtolicis doctrinis viſuꝫ eſt. Me
rito āt̄ magnificatus a pn̄tib⁹ aſſe

uerat̄ ꝓcedentib⁹ factoꝝ dictorū ve
indicijs cū ſequit̄. Et magnifica. ab
olb⁹. Orige. Caue autem ne beatos
tm̄ illos iudices: ⁊ te arbitreris pri-
uatum eſſe xp̄i doctrina: qꝛ nunc ēt Btī qui iudicandi.
in toto orbe docet per organa ſua: ⁊
nūc magis glorificat̄ ab olb⁹ ꝗ̄ illo
tp̄e quo tm̄ in vna prouincia cogno
ſcebat̄. Ciryl. Largit̄ aūt ſui noti-
tiam illis inter quos educat⁹ eſt ſꝫ
carnē. vñ ſequit̄. Et venit naza. vbi
erat nutrit⁹. Theophi. Ut ⁊ nos do
ceat prius ꝓprios bn̄ficiare ⁊ doce-
re: deinde ⁊ ad reliquos amicitiam
ſpargere. Beda. Confluebāt autem
die ſabbati in ſynagogis: vt feria-
tis mūdi negocijs ad meditāda le-
gis monita q̄eto corde reſiderent.
vnde ſequit̄. Et intra. ſm̄ cōſuetu.
ſuā die ſab. in ſynagogam. Ambro.
Ita aūt dn̄s ad oīa ſe curauit obſe
quia: vt ne lectoris quidem aſperne
ret̄ officiū. vñ ſequit̄. Et ſurrexit le
gere: ⁊ traditus eſt illi liber eſaie.
Accepit q̄dē librū: vt oſtenderet ſe-
ipſum eſſe q̄ locutus eſt in ꝓphetis
⁊ remoueret ſacrilegia perfidoruꝫ:
q̄ aliū deū dicunt veteris teſtamēti:
aliū noui: vel qui initiū xp̄i dicūt eē
de virgine. Quō enim cepit ex vir-
gine: q̄ añ virginē loquebat̄? Ori-
ge. Non aūt fortuitu reuoluit librū
⁊ caput de ſe vaticinans rep̄it lectio
nis: ſed hoc prouidentie dei fuit. vñ
ſequitur. Et vt reuol. li. inue. lo. vbi
ſcri. erat: ſpiritus dn̄i ſup̱ me. chri-
ſtus enim eſt qui ita commemorat.
Atha. Explicans. n. nobis cauſam
facte in mundo reuelationis ⁊ ſue Christ⁹ quo vnctus.
humanationis hoc dicit: ſicut enim
filius cum ſit ſpiritus dator: non re
cuſat fateri tanꝗ̄ homo ꝙ in ſpiri-
tu dei eijcit demonia: ita non recu-
ſat dicere ſpiritus dn̄i ſup̱ me: pro
eo ꝙ factus eſt homo. Ciryl. Simi-
liter autem fatemur eum vnctum
fuiſſe inquantum carnem ſuſcepit.
vñ ſeq̄t̄. Propter qꝺ vnxit me. non
enim vngit̄ diuina natura: ſꝫ qꝺ no
bis cognatū exiſtit: ſic ēt ⁊ ꝙ dicit ſe
miſſuꝫ. īputādū eſt humanitati. nā
ſeq̄t̄. Euāgelizare paupe. mi. me.

¶ Ambro. Uides trinitatē coeter-
nam atq̧ ꝑfectā: ipſum loq̄tur ſcri-
ptura ieſum deum hoīemq̧ in vte- Trinitatis apparitio.
ro ꝑfectū. loquit̄ ⁊ prēm ⁊ ſpiritum
ſanctū qui cooperator oſtēdit̄. quan
do corporali ſpecie ſicut colūba de-
ſcendit in xp̄m. Orige. Paupes aūt
nationes dicit: iſti aūt erant paupe
res nihil oīno poſſidentes: nō deū:
nō legem: nō prophetas: nō iuſtitiā
reliquaſq̧ virtutes. Ambro. Uel vni
uerſaliter vngit̄ oleo ſpiritali ⁊ vir
tute celeſti: vt paupertatē cōditiōis
humane theſauro reſurrectiōis ri-
garet eterno. Beda. Mittit̄ ēt euan
gelizare pauperibus dicens. Beati
pauperes: q: veſtrum eſt regnū ce
lorum. Cyril. Forſitan enim paupe
ribus ſpiritu in his oſtendit exhi-
bitū liberale donū inter omnia do-
na que per xp̄m obtinent̄. Sequit̄.
Sanare cōtritos corde. vocat cōtri-
tos corde debiles: fragilem mentē
hn̄tes: ⁊ reſiſtere nequeuntes inſul
tibus paſſionū: q̄bus remediū ſani
tatis promittit. Baſi. Ut ꝯtritos cor
de venit ſanare. i. remedium dare
habentibus cor cōtritū a ſathana ꝑ
pctm̄: eo ꝙ p̄ ceteris pctm̄ cor huma
num ꝓſternit. Beda. Uel q: ſcriptū
eſt. Cor ꝯtritū ⁊ humiliatū deus nō
ſpernit: ideo miſſū ſe dicit ad ſanā
dum contritos corde ſm̄ illud pſal-
mi. Qui ſanat cōtritos corde. Seq̄-
tur. Et predicare captiuis remiſſio
nem. Chry. Captiuationis vocabu
lum multiplex eſt. Eſt eīm captiua-
tio bona: ſicut paulus dicit. Capti-
uantes oēm intellectū ad obedien-
tiā xp̄i. Eſt ⁊ praua ⁊ ſenſibilis que
eſt a corporalibus hoſtibus: ſed de-
terior eſt itelligibilis: de qua hic di-
cit. Fungit̄ enim peccatum peſſima
tyrannide: precipiens mala: ⁊ obe-
dientes confundens: ab hoc itelligi
bili carcere nos xp̄s eripuit. Theo.
Poſſūt aūt ⁊ hec de mortuis intelligi:
q̄ captiui exiſtētes ſoluti ſunt ab in
ferni dn̄io ꝑ xp̄i reſurrectionē. Se-
quit̄. ⁊ viſū cecis. Cyril. Profluen-
tes. n. a diabolo tenebras in corda
humana xp̄s q̄ſi ſol iuſtitie remo
uit: faciēs hoīes filios non noctis ⁊
tenebrarū ſed lucis ⁊ diei. Qui enī
aliq̄n errabant: ꝑceperūt iuſtorum
ſemitas. Sequit̄. Dimittere confra
ctos in remiſſionem. Orige. Quid
n. ita fractū atq̧ colliſum fuerat vt
homo: q̄ a ieſu dimiſſus eſt ⁊ ſana-
tus. Beda. Uel dimittere cōfractos
in remiſſionē. i. eos q̄ legis pōdere
iportabili fuerāt depreſſi releuare.
Orige. Iſta aūt oīa predicta ſunt:
vt poſt viſionē ex cecitate: poſt liber
tatē ex vinculis: poſt ſanitatem a di
uerſis vulnerib⁹ veniamus ad an-
nū dn̄i acceptū. vn̄ ſequit̄. Predica-
re annū dn̄i acceptū. Aiunt aūt qui Annus acceptus ſit.
dam iuxta ſimplicē intelligentiam
āno vno euangeliū ſaluatorē in iu-
dea p̄dicaſſe ⁊ hoc eſt qđ dicit̄. Pre-
dicare annum dn̄i acceptū. Uel an-
nus dn̄i accept⁹ eſt totū tp̄s eccleſie
quo dū verſat̄ in corpore peregrina
tur a dn̄o. Beda. Neq̧. n. ſolus ille
annus quo dn̄s predicabat fuit ac-
ceptabilis: ſed etiam iſte quo predi
cat apl's dicēs. Ecce nunc tp̄s acce-
ptabile. Poſt ānū ſane dn̄i accepta-
bilē ſubdit. Et diē retributionis. ſ.
extreme: qn̄ reddet vnicuiq̧ ſm̄ op⁹
ſuū. Ambro. Uel diē hūc annū domi
ni acceptum dicit ꝑpetuis diffuſum
tp̄ibus: q̄ redire in orbē laboris ne-
ſciat: cōtinuationem fructus hoīb⁹
⁊ quietis indulgeat. Sequit̄. Et cū
pli. li. red. mini. ⁊ ſedit. Beda. Libꝝ
audientibus illis q̄ aderant legit:
ſed lectū miniſtro reddidit: q: dum
eſſet in mundo palā locutus eſt do-
cens in ſynagogis ⁊ templo: ſed ad
celeſtia reuerſurus his qui ab ini-
tio viderāt: ⁊ miniſtri ſermonis fue
rant euāgelizandi officiū tradidit.
Stans legit: q: nobis ſcripturas q̄
de ipſo erant aperuit: q: in carne di
gnatus eſt operari: ſed reddito li-
bro reſidet: q: ſe ſuperne quietis ſo
lio reſtituit. Stare. n. operantis eſt
ſedere aūt quieſcentis vel iudican-
tis: ſic ⁊ predicator verbi ſurgat: le-
gat. i. operet̄ ⁊ predicet: ⁊ reſideat. i.
p̄mia quietis expectet. Reuolutum
aūt librum legit: q: eccleſiam miſſo

Libri plicati myſterium.

ſpiritu oẽm veritatẽ docuit. plicatũ miniſtro reddidit: qꝛ non oĩa oĩbus dicẽda: ſed ꝑ captu audientiũ com mittit doctoꝛi diſpẽſandũ verbũ. Se quiť. Et oĩum in ſyna. ocu. erant in ten. in eũ. Oꝛige. Et nunc ẽt ſi volu mus: oculi noſtri pñt intendere ſal uatoꝛẽ. Cũ. n. principale coꝛdis tui direxeris ad ſapientiaꝫ: veritatem deiqꝫ vnigenitũ ꝯtemplandũ: oculi tui intuentur ieſuꝫ. Cyꝛil. Tũc aũt oĩum oculos cõuertebat ad ſe: q̃dã mõ ſtupentiũ qualiter litteras no uit quas nõ didicit: ſꝫ qm̃ mos erat iudeis: ꝓmulgatas de chꝛiſto pꝛo phetias dicere cõſuminari: vel in q̃ buſdam coꝛũ pꝛepoſitis: vel in aliq̃ bus ſanctis ꝓphetis dñs hoc pꝛedi cauit. vñ ſequiť. Cepit autem di. ad il. qꝛ ho. imple. eſt hec ſcrip. in au. veſtris. Beda. Quia. ſ. ſicut illa ſcri ptura ꝑdixerat: ⁊ magna faciebat: ⁊ maioꝛa dñs euangelizabat.

¶ Et omnes teſtimonium illi dabant: ⁊ mirabãtur in verbis gratie que pꝛocedebant de oꝛe ipſius ⁊ dicebant. Nõne hic eſt filius ioſeph? Et ait illis. Uti qꝫ dicetis mihi hãc ſimilitudi nẽ. Medice cura te ipſuꝫ. Quã ta audiuimus facta in caphar naum: fac ⁊ hic in patria tua. Ait autem. Amen dico vobis: qꝛ nemo propheta accept' eſt in patria ſua. In veritate dico vobis multe vidue erant in die bus helie in iſrael quãdo clau ſum eſt celum annis tribus ⁊ mẽſib' ſex: cũ facta eẽt fames magna in omni terra: ⁊ ad nul lam illarum miſſus eſt helias: niſi in ſarepta ſidonie ad mu lierem viduaꝫ. Et multi lepꝛo ſi erant in iſrael ſub heliſeo ꝓ pheta: ⁊ nemo eoꝛum munda tus eſt niſi naaman ſyrus.

¶ Chꝛy. Cum veniſſet nazareth do minus a miraculis abſtinet: ne pro uocaret eos ad maioꝛẽ liuoꝛẽ. Pꝛe tendit aũt eis doctrina non minus admirandũ miraculis. erat. n. q̃dã diuina gratia ineffabilis in dictis ſaluatoꝛis ꝯcurrẽs: aĩas ꝑmulcens auditoꝝ: vñ dr̃. Et oẽs teſti. il. da. ⁊ mira. in ver. gratie q̃ ꝓcedebant de oꝛe ipſius. Beda. Teſtimonium illi dabant atteſtando illũ vere eſſe vt dixerat: de quo ꝓpheta cecinerat.

Uirtus xp̃i ꝑdicantis.

Chꝛy. Sed ſtulti admirantes ſmo nis virtutẽ ꝑuipẽdunt ipſum ab eo q̃ putabať. vñ ſequiť. Et di. Nõ. h ẽ fi. ioſeph? Cyꝛiľ. Sꝫ q̃d ĩpedit vtve nerabilis ⁊ admirabiľ ſit: ſi fili' eẽt vt putabať ioſeph? Nõne vides di uina miracula? ſathanã iam pſtra tum? nõnullos ab his egritudinib' liberatos? Chꝛy. Poſt multum eniꝫ tp̃s ⁊ ſignoꝛum oſtẽſionẽ ꝓfectus eſt ad eos: nec eũ ſuſtinuerunt: ſed ite rum ſe ſuccendebant inuidia. vnde ſequitur. Et ait illis: vtiqꝫ. dice. mi. hanc ſiĺi. Medice cu. teipſum. Quã ta audiuimus facta in caphar. fac. ⁊ hic in pa. tua. Cyꝛil. Cõe quidem ꝓuerbiũ erat apud hebꝛeos ad im pꝛoperium excogitatum: clamabãt n. aliqui contra medicos infirmos: Medice ſana teipſum. Glo. Quaſi dicerent. Qui in capharnaum plu res te curaſſe audiuimus. cura etiaꝫ teipſuꝫ. i. fac ſimiliter in tua ciuita te: vbi cõceptus es ⁊ nutritus. Au gu. de con. euan. Cum auteꝫ iã ma gna ab illo facta fuiſſe cõmemoꝛãt que ſe nondum narraſſe ſcit: q̃d eui dentius q̃ꝫ hoc euꝫ ſcienter pꝛeoccu paſſe narrandum? Neqꝫ. n. tantum ab eius baptiſmo pꝛogreſſus eſt vt oblit' puteť: nõdũ ſe aliquid cõme moꝛaſſe de his q̃ in capharnaũ ge ſta fuerãt. Ambꝛo. Nõ ocioſe auteꝫ ſaluatoꝛ ſe excuſat q̃ nulla in pr̃ia ſua miracula virtutis operatus ſit ne foꝛtaſſis aliquis viliorem patrie nobis eſſe debere putaret affectuꝫ. Nam ſequitur. Ait autem. Amen dico vobis. qꝛ propheta ne. acce. eſt in patria ſua. Cyꝛil. q. d. Uultis multa pꝛodigia iter vos a me fieri

penes q̃s ſũt nutrit⁹:ſ; nõ latet me
quedam cõis q̃ multis accidit paſ=
ſio contemnũtur ei quodã mõ ſemp
etiam optima queq; quando non
raro cõtingunt alicui:ſed ſuppetũt
ad velle et ſic ẽt contingit in homi=
nibus familiaris enim quia ſemp
preſto eſt.debita reuerentia priuaꝛ̃
a notis eius. Beda. Prophetam ãt
dici in ſcripturis xp̃m et moyſes te
ſtis eſt:qui dicit. Prophetam vobis
ſuſcitabit de⁹ de fratribus veſtris
Ambro. Hoc autem exemplo decla=

Inuidie deteſtatio.

ratur q frustra opem miſericordie
celeſtis expectes:ſi alienē fructib⁹
virtutis inuidias. Aſpernator eniʒ
deus inuidorũʒ eſt:et ab his qui di
uina beneficia in alijs perſequunꝛ̃:
miracula ſue poteſtatꝭ auertit. Do
minice quippe carnis actus diuini
tatis exemplũʒ eſt:et inuiſibilia ei⁹
nobis per ea que ſunt viſibilia de=
monſtrantur: Uidete igitur q̃d ma=
li inuidia afferat.indigna propter
inuidiam patria iudicatur in qua
ciuis opereꝛ̃ que digna ſunt:in qua
dei filius naſceretur. Orige. Ꝗtum
ad Luce hyſtoriã pertinet:nedũ in
capharnaũ feciſſe aliquod ſignum
deſcribitur:nã anteq̃ veniret ĩ ca
pharnaũ ĩ nazareth dixiſſe legitur
quecũq; audiuim⁹ facta in caphar
naũ.vnde puto in p̃nti ſermone ali
quid latitare myſterij:et nazareth
eſſe typũ iudeoꝝ:capharnaũ typũ
gẽtium. Erit eñi tp̃s quãdo dicetur
eſt populus iſrael. que oſtẽdiſti vni
uerſo orbi:oſtende et nobis:predica
ſermonẽ tuũ populo tuo iſrael: vt
ſaltem cũ ſubintrauerit plenitudo
gentium tunc oĩs iſrael ſaluus fiat
Quãobrẽ videtur mihi conuenien=
ter reſpondiſſe ſaluator. Nemo p̃=
pheta acceptus ẽ ĩ pa.ſua.pl⁹ iuxta
ſacramentum q̃ iuxta lr̃aʒ:lʒ et hie
remias in anathoth patria ſua nõ
fuerit acceptus:et reliqui prophe=
te.ſed magis videtur mihi intelli=
gi vt dicamus patriam omnium p̃
phetarum fuiſſe populum circunci
ſionis. Et nationes quidem ſuſce=
perunt vaticinium ieſu chriſti:ma=
gis habentes moyſen et prophetas
de xp̃o predicantes:q̃ illi qui ex his
nõ ſuſceperunt ieſum. Ambro. Pe=
ne autem apto cõparationis exem
plo:arrogantia ciuiũʒ retũditur in
uidorũ domini cũq; factũ ſcripturꝭ
docetur veteribus conuenire. Naʒ
ſequiꝛ̃. In veri.di.vo.mul.vi.erãt ĩ
iſrael in diebus helie. Non quia he
lie dies fuerunt:ſed in quibus he=
lias operatus eſt. Chry. Ipſe quidẽ
terreſtris angelus celeſtis homo:q̃

Nota verba.

nec tectum nec menſam nec amictũ
habebat:vt multi:clauẽ celorum ge
rit in lingua. Et hoc eſt quod ſeq̃ꝛ̃.
Qñ clau.eſt celum an.tri. et menſi.
ſex.Poſtq̃ ãt celũ ſerauit: terrãq;
reddidit ſterilem regnabat fames:
et cõſumpta ſunt corpora.vnde ſe=
quitur. Cuʒ facta eſſet fames in ter
ra. Baſi. Ut enim aſperit ex ſaturi=
tate non modicum generari oppro=
brium:per famẽ illis ieiuniũ attu=
lit:quo culpaʒ eoꝝ que in imĩnẽſuʒ
creſcebat cohibuit. Corui aũt facti
ſunt iuſto cibi miniſtri:qui conſue=
uerunt aliorum pabula vſurpare.
Chry. Sed quoniã exiccatus eſt flu
uius ex quo pocula iuſte dabãꝛ̃:va
de inquit deus in ſareptã ſidonie:
illic mandabo mulieri vidue vt pa
ſcat te.vnde et hic ſequitur. Et ad
nullam earum miſſus eſt helyas ni
ſi in ſareptã ſidonie ad mulierẽ vi
duam. Quod ex quadã dei diſpen=
ſatione factum eſt:fecit eñi de⁹ euʒ
per lõgũ iter pergere vſq; in ſidonẽ
vt viſa mundi peſte poſcat a domi=
no pluuias. Multi auteʒ tunc tem=
poris opulenti erant:ſed nullus ta
le aliquid fecit vt vidua.reuerentiã
eniʒ mulieris ad prophetam non ħ=
diorum:ſed voluntatis fiebant diui
tie. Ambro. Myſtice auteʒ dicit. In
diebus helie:quia dies faciebat il=
lis qui in eius operibus lucem vi=
debant gr̃e ſpiritalis.et ideo apie=
batur celum videntibus diuina my
ſteria:claudebatur quando fames
erat:q: nulla erat cognoſcẽde diui=
nitatis vbertas. In vidua aũt il=
la ad quã helias directus eſt typus

Interp̃tatio miſtyca

eccleſie premiſſus eſt. Orige. Occupante enim fame populū iſrael .ſ. audiendi ſermonem dei venit ꝓpheta ad viduam de qua dr. Multi filij deſerte magis ꝙ eius q̄ habet virū: et cum veniſſet. panem illiꝰ et alimēta multiplicat. Beda. Sidonia autem venatio inutilis. Sarepta incēdiū: vel anguſtia panis interpretatur. Quibus omnibus gentilitas exprimitur: que inutili venationi dedita id eſt lucris et negocijs ſcli ſeruiēs incendium carnaliū cupiditatum panisꝙ ſpiritalis anguſtias patiebatur: donec helias .i. propheticus ſermo ceſſante ſcripturarum intelligentia: pro perfidia iudeorum venit ad eccleſiā vt receptus paſceret et reficeret corda credentiū. Baſi. Quelibet etiam anima viduata et priuata virtute ⁊ diuia notitia: poſt ꝙ diuinū verbum recipit propria delicta cognoſcēs: docetur nutrire verbum virtutum panibus: et irrigare fonte vite doctrinā veritatis. Ori. Sed et aliud ad eundē ſenſum ptinens loquitur cū ſubdit. Et multi leproſi erant in iſrael ſub heliſeo propheta: et nemo eorū mōdatꝰ ē niſi naaman ſyrus q̄ vtiꝙ non erat ex iſrael. Ambro. Myſtice aūt populꝰ eccleſiā contigit vt ſequat ppls ille ex alienigenis congregatus: ante leproſus prius ꝙ myſtico baptizaret in flumine .i. poſt ſacramenta baptiſmatis maculis corporis ⁊ mētis ablutis imaculata virgo cepit eē ſine ruga. Bed. Naaman ei qui decorꝰ interp̄tatur populū ſignificat nationū: qui ſepties lauari iubetur: quia illud baptiſma ſaluat quod ſeptiformis ſpiritus regenerat. Caro eius poſt lauacrum ſicut pueri apparet: q: mr̄ gr̄a oēs in vnā parit īfantiā. vl' q: xp̄o ꝯformatur de quo dr. Puer natꝰ eſt nobis.

Nota verba.

Allegoria pulchra.

¶ Et repleti ſunt oēs in ſynagoga i a hec audientes. Et ſurrexerunt et eiecerunt illum extra ciuitatem: et duxerunt illū vſꝙ ad ſupercilium mōtis ſuper quem ciuitas illorū erat edificata: vt p̄cipitarent eū. Ipſe autem tranſiens: per medium illorum ibat.

¶ Grecus. Quia prauam eorum intentionē redarguerat: iō indignantur. ⁊ hoc eſt qd dr. Et repleti ſunt oēs in ſynagoga ira. ꝓ eo etiam qd dixerat: hodie cōpleta eſt hec ꝓphetia arbitrati ſunt q ſeipſum cōpararet ꝓphetis: ⁊ ideo indignantur ⁊ fugant eum extra ciuitatē. vnde ſequit. Et ſurrexe. ⁊ eiece. illū extra ciuitatē. Ambro. Nec mirū ſi perdiderunt ſalutē: qui eiecerunt de ſuis finibus ſaluatorem. Dn̄s aūt q̄ docuerat apoſtolos exēplo ſui omnibus omnia fieri: nec volentes repudiat: nec inuitos alligat: nec eycientibus reluctat: nec rogantibꝰ deeſt: non mediocriter aūt inuidia prodi tur: q̄ charitatis oblita in acerba odia cauſas amoris inflectit. Cum enim ipſe dominus per pplos beneficia diffunderet: illi iniurias arrogabāt. vn̄ ſequit. Et dux. il. vſꝙ ad ſupci. montis ſuper quē ciuitas illoꝝ erat edificata: vt p̄cipitarēt eū. Beda. Peiores ſunt iudei diſcipuli diabolo magr̄o. Ille xp̄o ait. Mitte te deorſum. iſti facto mittere conantur: ſed illorū mente mutata ſubito vel obſtupefacta deſcēdit: q: adhuc illis penitētie locū reſeruat. vn̄ ſeq̄tur. Ipſe au. tranſi. p medium illorum ibat. Chry. In quo ⁊ que ſunt humanitatis: ⁊ que ſunt diuinitatis oſtēdit. ſtare. n. in medio inſidiantiū ⁊ non apprehendi: diuinitatis eminētiā oſtēdebat: diſcedere vero diſpēſationis approbat myſterium. Ambro. Simul intellige non ex neceſſitate fuiſſe: ſꝫ voluntariā corporis paſſionē. etenim qn̄ vult capit. qn̄ vult elabit. Nā quēadmodū a paucis teneri potuit q̄ a pplo nō tenet ſꝫ voluit ſacrilegiū eē multorū. vt paucis q̄dē affligeretur. ſꝫ pro toto orbe moreret. Quin et malebat iudeos adhuc ſanare ꝙ perdere: vt efficaci furoris exitu deſinerēt velle

Paſſio xp̄i voluntaria.

ꝙ implere non poſſent. Beda. Nō=
dum etiam venerat hora paſſionis
que in paraſceue paſche futura ex=
titerat: necdū locum paſſionis adie
rat qui non in nazareth: ſed hiero=
ſolymis hoſtiarum ſanguine figu=
rabatur nec hoc gen⁹ mortis elege
rat: qui crucifigendum ſe a ſeculo
preconabatur.

¶ Et deſcendit in capharnaū
ciuitatē galilee. ibiq₃ docebat
illos ſabbatis. Et ſtupebant
in doctrina ei⁹ q₂ in ptāte erat
ſermo ipſius. Et in ſynagoga
erat homo habens demonium
immūdum et exclamauit voce
magna dicens. Sine quid no=
bis et tibi ieſu nazarene? Veni
ſti perdere nos. Scio ei te quia
ſis ſanctus dei. Et increpauit
illū ieſus dicens. Obmuteſce
et exi ab eo. Et cū proiecisset
illud demoniū i mediū exijt ab
illo: nihilq₃ illi nocuit. Et fact⁹
eſt pauor in omnibus et col=
loquebantur adinuicem dicen
tes. Quod eſt hoc verbum: q₂
in poteſtate et virtute imperat
imūdis ſpiritibus et exeunt. Et
diuulgabatur fama de illo in
omnem locum regionis.

¶ Ambro. Non indignatiōe cōmo
tus dominus nec ſcelere offenſus
iudeā deſuit qn etiā imemor iiurie
mēor clementie: nūc docēdo: nūc ſa=
nādo i fide plebis corda demulcet.
vnde dicitur. Et deſcen. in ca. ciui.
gali. ibi. do. il. ſab. Cyril. Quamuis
enim ſciret ꝙ inobedientes eēnt et
duri cordis: tñ viſitat illos: ſicut bo
Uiſita= nus medicus illos qui vltima labo
tio xpi. rant egritudine temiat ſanare. Do
cebat autem in ſynagogis confidē=
ter ſm illud eſaie. Nequaq₃ occulte
locutus ſum nec in obſcuro loco ter
re. In ſabbato quoq₃ diſputabat cū
eis: quia vacabāt. Mirati ſunt ergo
de doctrine virtute et poteſtatis
magnitudine. vnde. ſequitur. Et
ſtupebant in doctrina eius quia in
ptāte erat ſermo ipſi⁹ id eſt nō blā=
dus ſ₃ imperioſus ad ſalutē. Iudei
autem putabant eſſe chriſtum ſicut
aliquē ſanctorū aut prophetarum.
prophetarum. Ut autem maiorem
de eo opinionē accipiant tranſcen=
dit menſurā propheticā. non enim
dicebat. Hec dicit dominus. vt pphe
te conſueuerant dicere: ſed ſicut do=
minus legis que ſūt ſupra legē pro=
ferebat: tranſferens litteram ad ve
ritatē₃: ⁊ figuras ad ſpiritualē intel
ligentiam. Beda. Sermo etiā docto
ris in poteſtate fit cū₃ ea que docet
operatur: qui enim facto deſtruit
qđ predicat: contēnitur. Cyril. Op=
portune āt dogmatib⁹ plerunq₃ ar=
dua miſcet opera. quos enim nō di
ſponit ratio ad cognoſcendum: hos
inſtigat ſignorū oſtenſio. vnde ſeqᷓ.
Et in ſynago. erat homo ha. demo.
immundum. Ambro. Sabbato me=
dicine diuine opera cepta ſignificat
vt inde noua creatura ceperit vnde Signifi
vetus creatura ante deſinit: ne ſub catio
lege eſſe dei filium: ſed ſupra legem ſabbati
in ipſo principio deſignaret. Bene
etiam ſabbato cepit: vt ipſū₃ ſe oſtē
deret creatorē: quia opera operib⁹
interſerit: et proſequitur op⁹ qđ ipe
ante iam ceperat vt ſi domū faber
renouare diſponat: non a fundamē
tis ſed a culminib⁹ icipit ſoluere ve
tuſtatē ita vt ibi pri⁹ manū admo=
uet vbi āte deſiderat. Deinde a mi
norib⁹ icipit: vt ad maiora perueniat.
liberare a demone etiā hoīes ſed in
verbo dei poſſunt reſurrectionē mor
tuis imperare diuine ſolius eſt po=
teſtatis. Cyril. Calūniabantur autē
iudei gloriam xpī dicentes. Hic nō
eijcit demones niſi in beelzebub prin
cipe demoniorum: ad quod remouēdū
cum repreſentarentur demōes inuī
cte poteſtati ei⁹: nec tolerarent con=
greſſum deitatis: ſeuā vocem emit
tebāt. vñ et hic ſeqᷓ. Excla. vo. ma.
di. Sine: qđ no. et tibi ie. nazar. ve.
per. nos. Beda. q. d. Paululū₃ a me

verando quieſce:cui nulla eſt ſocie
tas cũ nr̃a fraude. Ambro. Nec quẽ
q̃ꝫ mouere dꝫ: ꝙ ieſu nazareni no=
men in hoc libro diabolus dixiſſe ꝓ
mus inducitur:nec enim ab eo xp̃s
nomẽ accepit:quod de celo angelus
ad virginem detulit. Eſt huius im=
pudentie diabolus. vt inter hoies
aliquid primus vſurpet:et ad ho=
mines quaſi nouũ deferat:quo ter=
rorem ſue poteſtatis incutiat. vnde
ſequitur. Scio enim te:quia ſis ſan=
ctus dei. Atha. Non dicebat cũ ſan
ctuꝫ dei quaſi alijs ſãctis ſilijs:ſꝫ q̃ſi
eo ſingulariter ſancto exiſtente cuꝫ
articuli adiectione. Ipſe eſt eni na
turaliter ſanctus cuius participa=
tione omnes alij ſancti vocantur
neq̃ꝫ tamẽ h̃ dicebat quaſi cum ve=
raciter noſſet:ſꝫ ſe cognoſcere finge
bat. Cyril. Putauerunt ei demones
ꝙ per hm̄oi laudem facerẽt ipſum
inanis glorie amatorẽ:vt abſtineret
eorũ contrarietate:vtpote pro gr̃a
gr̃am recõpenſans. Chry. Uoluit ẽt
demõ ꝑturbare ordinẽ rerꝫ:et apo=
ſtolorum rapere dignitatem:et ſug
gerere multis vt ei obediãt. Atha=
na. Quamuis igitur vera fateretur
compeſcebat tñ eiꝰ ſermonẽ:ne ſiml'
cũ veritate ẽt ſuã iniquitatẽ ꝓmulget
vt nos ẽt aſſuefaciat ne curemꝰ de ta
libus. et ſi vera loqui videãt. Nefas
eſt eni vt cũ aſſit nob' ſcriptura diui
na inſtruamur a diabolo. vnde ſe=
quit. Et increpa. il. di. obmute. et exi
ab illo. Beda. Diuina autem per=
miſſiõe liberãdꝰ a demone hõ ꝓijci
tur in medium:vt virtus patefacta
ſaluatoris:plures ad viã ſalutis in
uitet. vñ ſeqt. Et cuꝫ proie. il. demo.
in me. exijt ab illo:nihilq̃ꝫ illi nocuit
Uidetur autem repugnare qđ hic
dicitur Marco qui ait. Et diſcerpẽs
eũ ſpũs imundus:et exclamãs vo=
ce magna exiuit ab eo. Niſi intelli=
gamꝰ hoc dixiſſe marcũ. diſcerpẽs
cũ:quod hic lucas dicit. Et cũ pro=
ieciſſet illũ in medium:vt quod ſe=
cutus ait. Nihilq̃ꝫ illi nocuit intelli
gatur quia iactatio illa mẽbrorum
atq̃ꝫ vexatio non eum debilitauit:ſi

cut ſolent exire demonia etiam qui
buſdam mẽbris amputatis ⁊ euul=
ſis:vnde merito pro taꝫ integra re=
ſtitutione ſanitatis miranť. nam ſe
quitur. Et factus eſt pauor in om.
⁊ colloque. adin. di. Quod eſt hoc v.
qđ in p̃tãte ⁊ vir. impe. immũ. ſpi. ⁊
exeunt. Theophi. Quaſi dicant:q̃=
le eſt preceptum hoc quod precepit
exi ab eo:⁊ exijt. Beda. Expellere q̃
dem demonia ⁊ homines ſancti:ſed
in verbo dei poſſunt:ipſum autem
dei verbum propria poteſtate virtu
tes operatur. Ambro. Myſtice autẽ
qui in ſynagoga ſpirituꝫ habebat
immundum populus eſt iudeorꝫ
qui innodatus diaboli laqueis ſi=
mulatam corporis munditiam inte
rioris mentis ſordibus inquinabat
⁊ bene ſpiritum imunduꝫ habebat
q2 ſpm̃ ſanctuꝫ amiſerat. introierat
n. diabolus. vnde chriſtus exierat.
Theophi. Sciendũ eſt etiaꝫ ꝙ mul
ti nunc demonia habent. ſ. q̃ demo= Demo=niaci q̃.
niorum deſideria implent:vt furio=
ſi habent demonium ire:⁊ ſic de ce=
teris:ſed dñs in ſynagogã venit cũ
mens hominis fuerit congregata:
⁊ tunc dicit demoni inhabitanti:ob
muteſce:⁊ ſtatim eijciens euꝫ in me
dium:egreditur ab eo. non eniꝫ de
cet holem ſemper iracundũ eẽ:be=
ſtiale nãq̃ꝫ hoc eſt: nec ſemp abſq̃ꝫ
ira. inſenſibile nãq̃ꝫ hoc eſt:ſed me=
diũ iter ambulare opꝫ. ⁊ iraꝫ ꝯ ma=
la hr̃e:⁊ ſic ꝓijciť hõ cum immundus
ſpiritus ab eo egreditur.

¶ Surgens autem ieſus de ſy
nagoga introiuit in domũ ſimo
nis. Socrus aũt ſimonis tene
batur magnis febribꝰ. ⁊ roga=
uerũt eũ pro ea. Et ſtãs ſuper
illam imperauit febri ⁊ dimiſit
illam ⁊ continuo ſurgens mini
ſtrabat illis.

¶ Ambro. Poſtq̃ꝫ lucas viruꝫ a ſpi
ritu nequitie liberatũ ante ꝓmiſit:
ſubſtituit femine ſanitatẽ. Utrũq̃ꝫ
enim ſexũ dominus curaturus ad=
uenerat:⁊ prior ſanari debuit q̃ ꝑos

Jeſus nazare=nus vñ dictus.

Conſen=ſus euã=gelicus.

creatus eſt. vnde dr. Surgens aūt
de ſynagoga introiuit in domū ſi-
monis. Chry. Manebat eñ apud
diſcipulos honorās ipos: ⁊ ob hoc
diuiſio: eas red dens. Ciryl. Aſpice
aūt quomodo manet penes virum
inopē xp̄s qui ſpontanea volunta-
te paupertatē pro nobis paſſus eſt
vt diſcamus cū pauperibus cōuer
ſari: nec ſpernere depreſſos ⁊ pau-
peres. Sequit: Socrus aūt Simo-
nis tenebat magnis febribus ⁊ ro
gauerunt illū pro ea. Hiero. ſuper
Matth. Modo ſaluator rogatus:
modo vltro curat egrotos: oſtēdēs
ſe cōtra peccatorū quoqȝ paſſiones
⁊ precibus ſemp annuere fideliū: ⁊
ea que ipſi minime in ſe intelligūt
vel intelligenda dare: vel nō intel-
lecta dimittere. ſm illud. Delicta
q̇s intelligit: ab occultis meis mū-
da me dñe. Chry. Qđ aūt matthe⁹
hic reticuit nō differt. illud eñ eſt
breuitatis: hoc aūt exquiſite inter
pretationis. Sequit. Et ſtans ſup
illam imperauit febri ⁊ dimiſit il-
lam. Baſi. In quo lucas figurauit
ſermonē tanqȝ de precepto a labili
ſenſibili facto ſic dicēs febri impe-
ratum: ⁊ q̄ febris non omiſit impe
ratis operationē. vnde ſequit. Et
ꝯtinuo ſurgens miniſtrabat illis.
Chry. Quia eñ morbus curabilis
erat per modū medendi poteſtatē
ſuā declarauit: faciens qđ minime
ars medicie facere potuiſſet. Poſt
febris eñ ſedationē multo tēpore
patientes egent: vt priſtine reſti-
tuantur ſanitati: tunc autē ſimul
oīa facta ſunt. Ambro. Si autē al-
tiori ꝯſilio iſta ppendamus: animi
debemus intelligere ⁊ corporis ſa
nitatē: vt prius animus qui ſerpē-
tis laborabat inſidijs abſolut⁹ ſit.
Deniqȝ nō prius eua eſuriit qȝ ſer-
pentis eā verſutia tentauit: ⁊ ideo
aduerſus ipm auctorē peccati pri⁹
debuit medicina ſalutis operari.
Fortaſſis etiam in typo mulieris
illius varijs criminū febribus ca-
ro noſtra lāgueſcebat: nec minorē
febrē amoris eſſe dixerim qȝ calo-
ris. Beda. Si eñ virū a demonio
liberatū moraliter animū ab im-
munda cogitatione purgatū ſigni
ficare diximus: conſequenter fe-
mina febribus tenta ſed ad impe-
rium dñi curata carnē oſtendit a
concupiſcentie ſue feruore per con
tinētie precepta frenatā. Ciryl. Et
nos ergo ſuſcipiamus ieſum. cum
eñ viſitauerit nos: ⁊ portamus eū
in mente ⁊ corde: tunc enormiū vo-
luptatū eſtum extinguet: ⁊ incolu-
mes faciet vt miniſtremus ei hoc
eſt ei beneplacita peragamus.

¶ Cum aūt ſol occidiſſet oēs
qui habebāt infirmos varijs
languoribus ducebāt illos ad
eū: at ille ſingulis manus im-
ponens curabat eos. Exibāt
aūt demonia a multis clamā-
tia ⁊ dicentia q: tu es fili⁹ dei.
Et increpans non ſinebat ea
loqui q: ſciebāt ipm eſſe xp̄m.

¶ Theo. Conſiderandū eſt turbe
deſiderium: nam cum ſol occidiſſet
adducunt ad eum infirmos: non a
tempore impediti. vnde dicitur.
Cum autem ſol occidiſſet omnes
qui habebant infirmos varijs lan
guoribus ducebāt illos ad eum.
Orige. Ideo quidem circa ſolis oc
caſum: id eſt elapſa die illos edu-
cebant: quia verecundabātur vel
timebant phariſeos: vel quia de
die intēti erant circa alia: vel quia
putabant non licere ſanare in ſab
bato. ipſe autem ſanabat eos: vn-
de ſequit. At ille ſingulis manus
iponēs curabat eos. Ciryl. Quā-
uis autē vt deus potuiſſet omnes
verbo pellere morbos: tamen tan-
git eos: oſtendens propriam car-
nem efficacem ad preſtanda reme
dia: nam caro dei erat. Sicut enim
ignis appoſitus vaſi eneo impri-
mit ei proprie caliditatis effectum
ſic omnipotens dei verbum cum
vniuit ſibi veraciter aſſumptū tē-
plum ex virgine animatū ⁊ intelle-
ctum particeps ſue poteſtatis ei⁹
effectum

Clementia xp̄i.

Tropologia ſ borum.

Tact⁹ xp̄i rō.

effectũ inſeruit. Tangit ⁊ nos im=
mo potius nos illa tangamꝰ qua=
tenus ⁊ nos ab aiarũ infirmitati=
bus liberet:necnon a demonũ im=
pugnatiõe⁊ ſuperbia. Sequit̃ em̃.
Exie. aũt demo. a mul. cla. et dicẽ.
q꞉ tu es fi. dei. Beda. Demonia fi=
lium dei ↄfitẽtur. ⁊ ſicut poſtea dr̃.
Sciebãt ipm̃ eſſe xp̃m. q꞉ cum ieiu
nio fatigatũ eũ diabolus videret:
verũ hoiem intellexit:ſed q꞉ tentã
do nõ preualuit:vtrũ filius dei eẽt
dubitabat. nunc aũt per ſignorum
potentiã vel intellexit vel potiꝰ ſu=
ſpicatus eſt eſſe filiũ dei. Non igit̃
ideo iudeis:eũ crucifigere pſuaſit:
q꞉ xp̃m ſiue dei filium nõ eſſe puta
uit:ſʒ q꞉ ſe morte illius non preui=
dit eſſe dãnandũ. De hoc em̃ miſte
rio a ſeculis abſcondito dicit apo=
ſtolus:ꝙ nemo principũ huius ſe
culi cognouit. Si em̃ cognouiſſent
nunq̃ dominũ glorie crucifixiſſent.
Chry. In hoc autẽ ꝙ ſequit̃. Et in=
crepans nõ ſinebat ea loqui. perci
pe xp̃i humilitatẽ:nõ ſinebat vt de
mones inmũdi eũ manifeſtarẽt.
non enim oportebat eos ſubripere
officij apoſtolici gloriam:nec dece=
bat ieſu miſteriũ lingua feda pu=
blicari. Theo. Quia nõ eſt ſpecio=
ſa laus in ore peccatoris:vel q꞉ no=
lebat inuidiã accendere iudeorũ:
et hoc ꝙ ab oibꝰ laudaret̃. Beda.
Ipſi autẽ apoſtoli precipiunt̃ reti=
cere de illo: ne diuina maieſtate
predicata: paſſionis diſpenſatio
differretur.

Confeſſio demonũ.

¶ Facta ãt die egreſſus ibat
in deſertũ locũ ⁊ turbe require
bant eũ ⁊ venerũt vſq̃ ad ipm̃
⁊ detinebãt illũ ne diſcederet
ab eis. Quibus ille ait: Quia
et alijs ciuitatibꝰ oportet me
euãgelizare regnũ dei:q꞉ ideo
miſſus ſum. Et erat predicãs
in ſynagogis galilee.

Chry. Poſtq̃ ſatis vtilitatis pp̃lis
per miracula eſt colatũ oportebat
eũ abeſſe:maiora nãq̃ putant̃ mi=
racula poſt abſentiã operãtis: dũ
ipſa magis exclamãt et vice vocis
fruunt̃:vnde dr̃. Fa. aũt die egreſ.
ibat in deſ. locũ. Grecus. Abijt etiã
in deſertũ vt marcus dicit⁊ orabat
non ꝙ ipſe oratione indigeret: ſed
vt nobis bone opationis fieret for
ma. Chry. Phariſei quidẽ ipis p=
digijs predicantibus potentiã xp̃i
ſcãdalizabant̃. Populi ṽo eloquia
audiẽtes acquieſcebãt:⁊ ſequebã=
tur. vnde ſequit̃. Et turbe require
bant eum ⁊ venerũt vſq̃ ad ipm̃ et
detinebãt illũ ne diſcederet ab eis
non quidẽ aliqui primatũ aut ſcri=
barũ ſed quoſcũq̃ malitie fucus
non denigrauerat:⁊ illeſam habe
bant cõſcientiã. Grecus. Qd autẽ
marcus dicit apoſtolos perueniſſe
ad eum dicentes:ꝙ oẽs querũt te.
Lucas vero dicat populos perue=
niſſe:non diſcrepãt abinuicẽ. Ap=
plicauerãt em̃ ad ipm̃ populi:apo
ſtolorum ſequentes veſtigia. Dns
aũt gaudebat detentus:ſed mãda
bat vt eum dimitterent:vt etiã alij
participes forẽt eiꝰ doctrine:quaſi
tpe ſue pñtie non multũ duraturo.
vnde ſequit̃. Quibus ait. Quia et
alijs ciui. opʒ me euã. reg. dei q꞉ iõ
miſſus ſum. Marcus dicit. Ad h̃
veni oſtendens diuinitatis eiꝰ cel
ſitudinẽ ⁊ voluntariã exinanitio=
nem. Lucas ṽo dicit. Ad hoc miſ=
ſus ſum. i. incarnationẽ oſtendens
necnon beneplacitũ pr̃is miſſionẽ
appellans. et ille quidẽ ſimplr̃ di=
cit. Ut predicẽ. iſte. vero regnũ dei
adiungit qd eſt ipſe xp̃s. Chry. Si=
mul etiã ↄſidera ꝙ poterat in eo=
dem loco manendo oẽs attrahere
ad ſe:non tamẽ hoc fecit:prebens
nobis exemplũ vt perambulemus
⁊ requiramus pereuntes ſicut pa=
ſtorouẽ pditam:et medicus acce=
dit. ad infirmũ. vna em̃ aia recu=
perata:poterit aliquis mille deli=
cta abolere. vnde et hic ſequitur.
Et erat predicãs in ſynagogis ga
lilee. frequentabat quidẽ ſynago=
gas:docens illos ꝙ non eſſet ſedu
ctor. nã ſi iugit̃ inhabitata coleret

Conſenſus euãgelicꝰ.

naazon.qđ eſt augurīū:vel ſerpentinus.Qui fuit aminadab.i.ppl's volūtari⁹.Qui fuit arā.qđ eſt erectus vel excelſus. Qui fuit eſron id eſt ſattita. Qui fuit phares. qđ eſt diuiſo. Qui fuit iude.i.cōfitens.Qui fuit iacob.qđ eſt ſupplātator. Qui fuit iſaac. qđ eſt riſus vel gaudiū. Qui fuit abraā.qđ eſt pater multaꝝ gentiū vel vidēs populū. Chry. Mattheus qđē tanq̄ q̄ iudeis ſcribebat:nihil ſtatuit vlterius ſcribere:niſi q̄ ab abrahā ⁊ dauid xp̄s ꝓceſſerat.hoc eñ maxime placabat iudeos.Lucas vero ſicut q̄ oībus cōiter loquebatꝛ vlterius protendit ſermonē attingens vſq̄ ad adā.vnde ſequitꝛ.Qui fuit thare. Glo.Qđ interpretatꝛ exploratio ſiue nequitia. Qui fuit nachor.qđ eſt requieuit lux.Qui fuit ſeruth.qđ eſt corrigia vel cōprehēdens lorū: vel perfectio. Qui fuit ragau.qđ eſt egrotus vel paſcens. Qui fuit phares.qđ eſt diuidēs vl' diuiſum.Qui fuit heber.quod eſt tranſitus.Qui fuit ſale.qđ eſt tollens.Qui fuit cainan.qđ eſt lamētatio vel poſſeſſio eoꝝ.Beda.Nomen⁊ gñatio cainan iuxta hebraicam veritatē neq̄ in geneſi neq̄ in verbis dierū inueniꝛ:ſꝫ arphaxat ſelaa vel ſale filiū nullo interpoſito genuiſſe ꝓhibeꝛ.Scito ergo lucā hanc gñationē ꝑ̄ lxx. interpretum editione ſumpſiſſe:vbi ſcriptū eſt q̄ arphaxat.cxxxv.annoꝝ genuerit cainā:⁊ ip̄e cainā.cū.cxxx. fuerit ānoꝝ genuerit ſela.Seq̄ꝛ.Qui fuit arpha.Glo.Qđ ē ſanās depopulationē.qui fuit ſem.qđ ē nomē vl' nolat⁹.Qui fuit Noe.qđ eſt requies.Ambro. Noe quidē iuſti inter dñicas generationes cōmemoratio non debuit pretermitti:vt q̄ edificator eccl'ie naſcebaꝛ:cū ſui generis auctorē premiſiſſe videaꝛ:q̄ eā in typo. ante fundauerat. Qui fuit lamech.Glo.qđ eſt humiliatū vel percutientē:percuſſum vel humilem.Qui fuit mathuſale.qđ eſt mortis emiſſio vl' mortuus eſt ⁊ interrogauit.Ambro.Dui⁹ vltra diluuiū numerenꝛ anni:vt q̄m ſolus eſt xp̄s vnus cuius vita nullā ſenſit etatē: in maioribus quoq̄ ſuis non ſenſiſſe diluuia videreꝛ. Qui fuit enoch.⁊ hic pietatis dñice ⁊ diuinitatis manifeſtū indiciū eſt:eo q̄ nec mortē ſenſerit dñs.⁊ ad celū remeauerit:cuius generis auctor raptus ad celum eſt.vnde manifeſtum eſt xp̄m potuiſſe nō mori:ſed voluiſſe:vt nobis mors illa ꝓdeſſet:⁊ ille quidē raptus:ne malitia mutaret cor eius.dñs aūt quē malitia ſeculi mutare nō poterat:eo vnde venerat: nature ſue maieſtate remeauit. Beda.Pulchre aūt a baptizato dei filio vſq̄ ad deum patrem aſcendens.lxx. gradu enoch ponit:qui dilata morte tranſlatus eſt in paradiſum:vt ſignificet eos qui in gratiam adoptionis filioꝝ ex aquaꝛ ſpiritu ſancto regenerāꝛ: iuterim poſt corporis abſolutionē eternā ſuſcipiendos in requiem. Septuagenarius eñ ꝓpter ſeptimaui ſabbati illoꝝ requiem ſignificat qui iuuante dei gratia decalogum legis impleuerunt. Glo. Interpretaꝛ autē enoch dedicatio. Qui fuit iared qđ eſt defendens ſiue cōtinēs qui fuit malaleel.qđ eſt laudatus dei vel laudans deum.Qui fuit cainā.vt ſupra. Qui fuit enos id eſt homo deſperans vel violentus. Qui fuit ſeth. quod eſt poſitio ſiue poſuit. Ambro. Seph poſterior filius ade non ſiletur: vt cum due ſint populi generationes ſignificarenꝛ in typo in poſteriore poti⁹ q̄ in priore generatione xp̄m numerādū.Sequiꝛ.Qui fuit adā. Glo.Quod eſt homo vel terrenus vel indigens.Qui fuit dei. Ambr. Quid pulchrius potuit conuenire: q̄ vt ſancta generatio a dei filio inciperet:⁊ vſq̄ ad dei filiū duceretur.creaturaq̄ precederet in figura vt nat⁹ in veritate ſequereꝛ: ad imaginē factus preiret: ꝓpter quē dei imago deſcenderet.Putauit etiā lucas ad deū xp̄i originē re

Nō genealogie xp̄i.

Noe typus xp̄i

Aperit myſterium.

ferendam: ꝙ verus xp̄i generator deus ſit: vel ſm gn̄atione͂ verā pr̄: vel ſm lauacrum et regeneratione͂ myſtice auctor muneris. Et idō nō a primo gn̄atione͂ eiꝰ cepit deſcribere: ſed poſtea ꝗ̄ baptiſma eius explicuit: vt ⁊ ſm naturā ⁊ ſm grām dei filiū demōſtraret. Qđ aūt euidentius diuine gn̄ationis indiciū: ꝗ̄ ꝙ de gn̄atione dicturꝰ prēm premiſit loquente͂. Tu es filius meꝰ dilectus. Aug. de cō. euā. Satis ēt p hoc demōſtrauit: nō ſe idō dixiſſe ioſeph filiū hely ꝙ de illo genitꝰ: ſed ꝙ ab illo potiꝰ illi fuerit adoptatꝰ cū etiā ipm adā filiū dixit: cū ſit factus a deo: ſed p grām quā poſtea peccādo amiſit tanꝗ̄ filiꝰ in paradiſo ↄſtitutꝰ ſit. Theo. Idō etiā gn̄atione͂ finit i deū: vt addiſcamꝰ: ꝙ ꝗ in medio ſunt prēs xp̄s ad deū erigет. ⁊ filios dei faciet: vt etiā crederetur xp̄i gn̄atio ſine ſemine fuiſſe q. d. Si nō credis ꝙ ſcōs adā factꝰ ſit ſine ſemine: deuenias ad primū adā: ⁊ inuenies eū abſq ſemine factū a deo. Aug. de cō. euā. Et mattheus qđe͂ ſignificare voluit dn̄m deſcendente͂ ad noſtrā mortalitate͂ ideo gn̄ationes ab abraā vſq ad xp̄i natiuitate͂ deſcendendo commemorauit ab initio euāgelij ſui. Lucas aūt nō ab initio: ſed a baptiſmo xp̄i gn̄atiōes narrat: nec deſce͂dendo ſed aſcende͂do tanꝗ̄ ſacerdote͂ in expiandis peccatis magis aſſignās: vbi teſtimoniū phibuit dicēs. Ecce qui tollit pctā mundi. Aſcendendo aute͂ peruenit ad deū cui mūdati ⁊ expiati recōciliamur. Ambro. Nec ſic euangeliſte diſcrepare videantur: qui veterem ordinem ſunt ſecuti. Nec miferis ſi ab abraā plures ſcōm lucam ſucceſſiones vſq ad chriſtū ſunt: pauciores ſcōm mattheū: cum per alias perſonas generationem fateāris eſſe decurſam. Poteſt em̄ fieri vt alij lōgeuam tranſegerint vitā alterius ꝟo generationis viri immatura etate deceſſerint: cum videamus ꝗ̄ plures ſenes cum ſuis nepotibus viuere: alios ꝟo viros ſtatim filijs obire ſuſceptis. Aug. de cō. euan. Cōuenientiſſime aūt lucas baptizato dn̄o generationes per. lxxvij. pſonas ſurſum verſus numerat. Nā ⁊ aſcende͂s ad deū: cui p pctōꝝ abolitione͂ recōciliamur: expreſſus eſt: ⁊ per baptiſmum fit hoī olim remiſſio pctōꝝ q̄ illo numero ſignificaꝶ: nā vndecies ſepte͂. lxx. et ſepte͂ ſunt. In denario aūt perfectio beatitudinis eſt. vnde manifeſtū eſt ꝙ tranſgreſſio denarij deſignat peccatū per ſuperbiā plus aliqđ hr̄e cupictis. hoc aute͂ ſepties pptерea ducıꝶ: vt motu hoīs facta ſignificeꝶ illa tranſgreſſio. Ternario em̄ numero incorporea pars hoīs ſignificatur: quaternario ꝟo corpus. motus aūt in numeris nō exprimiꝶ cū dicimus: vnū duo tria: ſed cum dicimus: ſemel bis ter. vn̄ p ſepties xi. ſignificatur motu hominis facta tranſgreſſio.

Capi. iiij.

Eſus āt plenꝰ ſpiritu ſancto egreſſus eſt a iordane: ⁊ agebaꝶ ſpū in deſertū diebus quadraginta: ⁊ tentabaꝶ a diabolo. Et nihil mādu cauit in diebus illis: ⁊ conſummatis illis eſuriit. Dixit aūt illi diabolꝰ. Si filiꝰ dei es dic lapidi huic vt panis fiat. Et rn̄dit ad illū ieſus ſcriptū eſt: q2 non in pane ſolo viuit hō: ſed in omni verbo dei.

¶ Theo. Poſt baptiſmū xp̄s te͂taꝶ innue͂s nob ꝙ poſtꝗ̄ erimꝰ baptizati te͂tationes imminēt nobis. vn̄ dicıꝶ. Jeſus āt ple. ſpi. ſan. regreſ. eſt a iordane. Cyril. Dudum dixit deus. Non permanebit ſpūs meꝰ in hoībus iſtis: eo ꝙ ſunt caro. vbi ꝟo regeneratione per aquā et ſpm̄ ditati ſumus: facti ſumꝰ diuine nature ↄticipes. p ſpūs āt pticipationem primogenitꝰ: aut in mltis fra

Cōſenſus euāgeliꝰ.

tribus prim⁹ recepit ſpm̄: qui ⁊ ſpiritus datoꝛ eſt: vt etiā ad nos ꝑ ipſ⁹ perueniret grā ſpirituſſancti. Orige. Qn̄ igiť legis ieſum plenū ſpūſctō ⁊ in actibus ſcribit̄ de aplis: q̄ repleti fuerint ſpūſctō: vide ne eq̄les putes eſſe aplos ſaluatoꝛi. Quō eſſi volueris dicere. Hec vaſa plena ſunt vino vel oleo: non ſtatim dices q̄ equali menſura ſunt plena: ſic ⁊ ieſus ⁊ paulus pleni erant ſpūſctō: ſed vas pauli multo minus erat q̄ ieſu: ⁊ tñ erat ſꝫ mēſurā ſuā vtrūq̄ repletum accepto itaq̄ a ſaluatoꝛe pleno ſpūſancto baptiſmo: qui ſup eum in ſpecie columbe de celis venerat ducebatur a ſpiritu: q2 quot quot ſpiritu deducuntur: hi filij dei ſunt iſte aūt ſupra oēs ꝓprie filius dei erat. Beda. Necui autem veniret i dubiuꝫ a quo ſpū ductum ſiue expulſū: alij euangeliſte dicerent i deſertum: cōſulte lucas demū intulit. Et agebatur in deſertuꝫ ſpū. xl. diebus ne q̄d cōtra eū valuiſſe ſpūs putaretur immundus q̄ plenus ſpū ſancto q̄cunq̄ volebat agebat. Grecus. Si vero nos arbitrio ꝓprio noſtram vitā diſponim⁹: q̄uo ipſe trahebať inuitus? Qđ ḡ dr̄ agebať ſpū hm̄oi habet itellectuꝫ. Sponte ſpiritalem duxit conuerſationem: vt locum exhiberet tētanti. Baſi. Nō eñ verbo ꝓuocans inimicū: ſꝫ ope viſitans querit deſertum: delectať eñ diabolus in deſerto nō patiť eē in vrbibus: cōtriſtat ipſu cōcoꝛdia ciuiū. Ambꝛo. Agebatur igiť in deſertum vt diabolū prouocaret. nam niſi ille certaſſet: non mihi iſte viciſſet. Myſterio: vt illum adā de exilio liberaret: qui de paradiſo in deſertū eiectus eſt. Exemplo: vt oſtenderet nobis diabolū ad meliora tendentibus inuidere: ⁊ tunc magis eē cauendum ne myſteriū gratiam deſerat mentis ifirmitas. vñ ſequitur. Et tentabatur a diabolo Cirꝛl. Ecce factus eſt i athletis iubens agones deus in his qui coꝛonat ſanctoꝛuꝫ vertices. Gre. iij. mo. Poſſis tñ noſter mentem mediatoꝛis deuet hominum tentatiōe quaſſare non valuit: ſic enim dignatus eſt tentationes exterius ſuſcipere: vt tñ eius mens interius diuinitati inherēs icōcuſſa ꝑmaneret. Ori. Tentatur autē ieſus a diabolo. xl. diebus: ⁊ q̄ fuerint tētamenta neſcimus: q̄ ideo forſitan pretermiſſa ſunt: q2 maioꝛa erant q̄ vt in lr̄is traderentur. Baſi. Vel dn̄s ꝑ q̄dragenā itentat⁹ māſit noueratē eñ diabol⁹ q̄ ieiunabat ⁊ nō fameſcebat: ⁊ ideo non audebat accedere. vñ ſequitur. Et ni. mādu. i il. die. Ieiunauit ſiquidem oſtendens: q̄ illi q̄ ſevult ad pugnas tentationū accingere ſobꝛietas ē neceſſaria. Ambꝛ. Tria igitur ſunt que ad vſum pꝛoficiunt ſalutis hūane: ſacramētuꝫ: deſertum ieiuniū. Nemo niſi q̄ legitime certauerit coꝛonať nemo autē ad certamen virtutis admittiť: niſi pꝛius ab omnibus ablutus maculis delictoꝝ gratie celeſtis munere cōſecretur. Grego. naꝫ ā. xl. ſiquideꝫ diebus ieiunauit nihil māducans erat eñ deus. nos aūt ieiuniū poſſ tati ꝓpoꝛtionamus: lꝫ zelus aliquibus pꝛogredi ſuadeat vltra poſſe. Baſi. Sed tñ non ſic vtendū eſt carne: vt ꝑ egeſtateꝫ alimenti naturalis vigoꝛ eius ſoluatur: neq̄ vt ad vltimatū coꝛpoꝛē itellectus vigeať ꝑ diſſolutionis exceſſum. vñ dn̄s nr̄ ſemel hoc pegit: ſed ꝑ totū p̄ns oꝛdine debito gubernauit coꝛpus: ⁊ ſilr moyſes ⁊ helias. Chry. Valde aūt pꝛudenter factum eſt q̄ i ieiunādo eoꝛum non exceſſit numerum ne. ſ. putareť appenter veniſſe. nō aūt recepiſſe verā carnē: aut pter humanā eē naturam. Ambꝛo. xl. aūt dierum myſticuꝫ numerū recognoſcis tot ei doꝛeb⁹ aquas abyſſi effuſas eſſe meministi: ⁊ tot ieiunio dierū ſanctificato refuſam celi ſerenitatis oñdit clementiā: tot ieiunio dieruꝫ moyſes pceptionem legis emeruit tot annos i heremo conſtituti p̄res panem angeloꝝ cōſecuti ſūt. Aug. de cō. euan. Numerus autē iſte laboꝛioſi huius tpis ſacramētū: quo

Ieſus quō plenus ſpū ſancto.

Tentatio ieſu qualis.

ſnb diſciplina regis xp̄i aduerſus
diabolū dimicamus. hic em̄ nume-
rus tp̄alem vitam ſignificat tp̄a ei
annorū q̄driptitis vicibus currunt
xl. aūt quater h̄ƀt decē. Porro ipſa
decem: ab vno vſq; ad q̄tuor ꝓgre-
diente numero cōſummātur: quod
declarat ꝙ. xl. dierum ieiuniū: hoc
eſt humiliationem ale conſecrauit
⁊ lex ⁊ ꝓphete ꝑ moyſen: ⁊ heliaꝫ: ⁊
euangelium ꝑ ipſius dn̄i ieiuniuꝫ.
Baſi. Veruꝫ q꞉ nō eſurire ſup꞉a ho
minem eſt: aſſumpſit dn̄s paſſioneꝫ
famis indicans eā nō eſſe pctm̄: et
conceſſit cuꝫ voluit nature hūane q̄
ſua ſūt pati ⁊ agere. vnde ſequitur
Et conſummatis illis eſuriit. Nō
coact⁹ ad neceſſitatē. q̄ ꝑeſt nature:
ſed q̄ſi ꝓuocans: diabolum ad duel
lum. Sentiens enim diabolus: q꞉
vbi fames: ibi ībecillitas aggredi
tur ad tentādū: ⁊ quaſi tentationū
excogitator: famē xp̄o patiēti: ſua-
debat lapidibus appetitū ſedare.
vn̄ ſequit̄. Dicit aūt illi dia. ſi filius
dei es: dic lapidi huic vt panis fiat.
Ambro. Tria p̄cipue docemur tela
eſſe diaboli q̄bus ad conuertendaꝫ
mentē hoīs cōſueuit armari: gule
vnū: aliud iactātie: tertiū ambitio
nis. Inde ergo cepit. vn̄ iaꝫ vicit. ſ.
adam. Diſcamus igitur cauere gu
lā: cauere luxuriam: q꞉ telū eſt dia
boli. Sed quid ſibi vult talis ſer-
mo. Si filius dei es: niſi q꞉ cogno-
uerat dei filium eſſe venturū: ſꝫ ve
niſſe per hanc infirmitatē corporis
non putabat? Aliud eſt explorātis:
aliud tentantis: ideo ꝯfitet̄ ſe cre-
dere: ⁊ homini conat̄ illudere. Ori.
Rogato autem p̄re a filio panem
et dante lapidē ꝓ pane: iſte quaſi
aduerſari⁹ ⁊ fallax: ꝓ pane dabat
lapidem. Baſi. Suadebat quidem
lapidibus appetitū ſedare: hoc eſt
mutare deſideriū ab alimento na
turali ad exiſtentiam p̄ter naturā.
Chriſo. ... Puto etiā ꝙ vſq; hodie lapi
dem diabolus oſtendit: ⁊ hortet̄ ſin
gulos ad loquēdū: dic vt lapis iſte
panis fiat. Si videris hereticos dog
matum ſuorum mendacium ꝓ pa-

ne comedere: ſcito lapidem eorum
eſſe ſermonem quē monſtrat ei dia
bolus. Baſi. Diſſipator aūt tētatio
num xp̄s non repellit a natura fa-
mem. vnde ſequit̄. Et reſpondit ad
il. ie. ſcriptum eſt q꞉ non in ſolo pa.
vi. hō: ſed i omni verbo dei. Theo.
q. d. Non ſolis panib⁹ humana na
tura ſuſtentatur: imo ſufficit ver-
bum dei ad nutriendū vniuerſam
naturam humanam. Taliter paſt⁹
eſt iſraeliticus populus colligens
annis. xl. mānā: ⁊ gaudens volati-
lium preda. diuino conſilio helyas
conuiuas habuit coruos. Heliſeus
herbis agreſtib⁹ ſocios nutriuit.
Cyril. Vl̄ aliter. Terrenis cibis ter
renū noſtrū alitur corp⁹: anima ve
ro rōnalis diuino verbo vigoratur
ad bonam habitudinem ſpūs: non
enim naturam icorpoream corpus
alit. Greg. niſe. Vn̄ non alitur ꝟtus
pane. nec ꝑ carnes bene ſe habet
anima ⁊ pīgneſcit: aliis epulis vita
ſublimis educat̄ ⁊ creſcit nutrimē-
tū: boni caſtitas pānis ſapiētia pul-
mētum iuſtitia pot⁹: īpaſſibilis ſta
tus delectatio bene ſapere. Ambr.
Vides igitur quo genere vtatur
armorū quo hominem a ſpiritalis
nequitie īcurſione defendat aduer
ſum incitamenta gule: nō ei q̄ſi de⁹
vtit̄ ptāte. quid eniꝫ mihi ꝓderat?
Sꝫ quaſi homo cōi ſibi accepit au
xilio vt diuino pabulo lectionis in-
tentus famē corporis negligat: ali-
mentum v̄bi acquirat. non eniꝫ po
teſt qui. verbum ſeq̄tur panē deſide
rare terrenum: humanis enim di-
uina preſtare non dubiū eſt ſimul
cum dicit: non in ſolo pane viuit hō
oſtendit hominem eſſe tentatum.
hoc eſt ſuſceptionem noſtram non
ſuam diuinitatem. Arma neq̄tie ſpiritalis.

¶ Et duxit illum diabolus: ⁊
oſtēdit illi omnia regna orbis
terre in momento temporis:
⁊ ait illi. Tibi dabo poteſtateꝫ
hāc vniuerſam ⁊ gloriam illo-
rum: q꞉ mihi tradita ſunt: ⁊ cui
volo do illa. Tu ergo procidēs

ſi adorauerís coram me: erũt tua omnia. Et reſpondens ieſus dixit illi ſoli. Scriptũ eſt. Dñm deũ tuum adorabis: ⁊ illi ſoli ſeruies.

¶Theo. Primo inimicus xp̄m de gula tentauerat: ſicut ⁊ adam. del de ex cupiditate ſiue auaritia i hoc ꝙ oſtendit ei oia regna mundi. vñ ſequitur. Et du. illũ diabolus ⁊ oñdit ei oia reg. or. ter. in mo. tẽporis. Grego. in ho. Quid mi⁊ ſi ſe pmiſit ab illo in montẽ duci: qui ſe ptulit etiam a membris ipſius crucifigi: Theo. Sed qualiter oſtẽdit ei oia regna orbis terre? Quidã dicũtꝙ mente hec ei oſtendit. ego aũt dico ꝙ ſenſibiliter ⁊ in phãtaſia apparere fecit. Titus. vel deſcripſit orbẽ vbo ⁊ velut quandã domũ itentiõi ei⁹ mãifeſtat vt exiſtimabat. Amb. Bene autẽ in momento tpis ſecularia ⁊ terrena mõſtrant nõ eñ tam conſpectus celeritas indicat: q̄ caduce fragilitas ptãtis exprimitur. In momento eñ cũcta illa ptereũt ⁊ ſepe honor ſeculi abiit ãteq̄ venerit. Sequitur. Et ait illi. Tibi da. poten. hanc vniuerſã ⁊ gloriã illorũ: q: mihi tradita ſũt ⁊ cui volo do illa. Titus. In vtroq̄ mentiebatur neq̄ eñ habebat: nec conferre poterat quo carebat. nullus eñ obtinet ptãtẽ: ſed ad pugnã eſt aduerſarius derelictus. Ambr. Alibi eñ legit: q: ois ptãs a deo ẽ: itaq̄ a deo ẽ ptãtis ordinatio: a malo ãbitio poteſtatis: nec eſt ptãs mala: ſ; is qui male vtitur ptãte. Quid ergo bonũ eſt vti ptãte? ſtudere honori? bonũ ſi deferat nõ eripiatur. Diſtingue tñ hoc ipſum bonũ: alius eñ bon⁹ i ſeculo: alius pfecte virtutis vſus. Bonũ eſt eñ deũ querere: ⁊ cognoſcende diuinitatis ſtudiũ nullis occupationibus impediri: ꝙ ſtis qui deum querit propter fragilitatem carnis ⁊ mentis anguſtias ſepe tẽtatur: quãto magis q̄ ſeculũ querit: obnoxius eſt. Docemur ergo ambitionẽ deſpicere: eo ꝙ diabolice ſubiecit poteſtati.

Tentationis chriſti ratio.

Titus. Habet autẽ forenſis gratia domeſticum pticulũ ⁊ vt dñetur alijs prius fuit: curuat ad obſequium vt honore donetur: ⁊ dum vult eſſe ſublimior: ſimulata humilitate fit vilior. vnde ſubdit. Tu ḡ ſi adorauerís corã me: erũt tibi omnia ſubdita. Cyril. Qũo tu cui⁹ ſors ẽ inextinguibilis flãma: q̃liter omniũ dño que ſua ſunt ſpondes? putaſti cultorem habere cui⁹ metu tremunt vniuerſa? Orige. Uel aliter totum. Duo reges certatim regnare feſtinant: pcti rex pctõrib⁹ diabol⁹: ⁊ iuſtitie rex iuſtis chriſt⁹ ſciensq̄ diabol⁹ ad hoc veniſſe xp̄m vt regnum eius tolleret: oſtendit ei omnia regna mundi. Non quidem regnum perſarum medorum: ſ; regnum ſuũ qũo regnaret in mũdo: qũo. ſ. alij regnentur a fornicatiõe: alij ab auaritia. Et oſtendit ei i pũcto tpis: hoc eſt in preſenti tempor curſu: quia ad cõparationem eternitatis puncti obtinet inſtar, neq̄ eñ neceſſarium habebat ſaluator: vt ei diutius huius ſeculi negocia monſtrarentur: ſed ſtatĩ vt acies luminũ ſuorũ ad cõtemplandũ vertit: ⁊ peccata regnantia ⁊ eos qui regnarentur a vitijs cõſpexit: dicit ergo ad eũ. Ueniſti vt aduerſus me de imperio dimices? adora me ⁊ accipe regnũ quod teneo. Uerũ dñs vult quidem regnare: ⁊ quaſi iuſtitia vt abſq̄ peccato regnet. vult gẽtes ſibi eſſe ſubiectas: vt ſeruiant veritati: nec ſic vult regnare ceteris: vt ipſe regnetur ab alio. vñ ſeq̃tur. Et reſpondens ieſus dixit illi Scriptum eſt. Dñm deum tuũ adorabis: ⁊ illi ſoli ſeruies. Beda. Dicens diabol⁹ ſaluatori. Si pcidens adorauerís me ecõtrario audit: ꝙ ipſe magis adorare eum debeat q̄ ſi dñm ⁊ deũ ſuũ. Cyril. Qualr autem ſi ſm hereticos filius eſt creatura: adorat: qđ crimẽ iferretur aduerſus eos qui ſeruierunt creature ⁊ nõ creatori: ſi filiũ ſm eos creaturam exiſtentẽ colimus tãq̄ deũ. Orige. Uel aliter. Hos iquit omẽs

Duo reges cõpugnãt

pꝛopterea mihi volo eſſe ſubiectos
vt dñm deū adoꝛent: ⁊ ipſi ſoli ſuiāt
tu aūt a me vis īcipere peccatū: qḋ
ego diſſoluturus huc veni. Cyꝛil.
Hoc aūt mandatum eiꝰ tetigit inti
ma: ante aduentum enim eius ipſe
(Cultus diaboli ante aduentum chꝛiſti.) vbiq; colebat. lex aūt diuia eijciēs
ipm adhuc vſurpato. adoꝛare ſta=
tuit ſolū eum: qui naturalr̄ deus ē.
Beda. Querat autem aliquis quō
conueniat quod hic p̄cipit: ſoli dño
ſeruiendum apl̄i verbo qui dicit.
Per charitatē ſeruite inuicē? Sꝫ i
greco dulia itelligit̄ ſeruitꝰ cōis: hͦ
eſt ſiue deo ſiue hoī exhibita: ſcđm
quam iubemur ſeruire inuicem.
Latria autem vocatur ſeruitus di
uinitatis cultui debita: qua iube=
mur ſoli deo ſeruire.

¶ Et duxit illū in hieruſalē ⁊
ſtatuit eum ſuper pinnaculuꝫ
templi: ⁊ dixit illi. Si filius dei
es: mitte te hinc deoꝛſū. Scri=
ptū eſt enim ꝙ āgelis ſuis mā
dauit de te: vt conſeruent te: ⁊
quia in manibus tollent te: ne
foꝛte offendas ad lapidem pe
dem tuū. Et reſpōdens ieſus
ait illi. Dictū eſt. Non tētabis
dñm deū tuū. Et conſumma=
ta omni tentatione: diabolꝰ re
ceſſit ab illo vſq; ad tempus.

¶ Ambꝛo. Sequitur iactantie telū
quo ꝓcliue delinquitur: qꝛ dum ho
mines gloꝛiā v̄tutis ſue iactare de
ſiderant: de loco meritoꝝ ⁊ ſtatiōe
decidūt. vñ dicitur. Et du. il. in hic.
⁊ ſtatuit eum ſupꝛa pinnaculum tē
pli. Oꝛige. Sequebatur plane qua
ſi athleta ad tentationem ſponte ꝓ
ficiſcens: ⁊ quodā modo loq̄batur.
Duc quo vis ⁊ inuenies me i omni
bus foꝛtioꝛē. Ambꝛo. Ita eſt aūt ia
ctantia vt dum ſe putat vnuſquiſq;
ad altioꝛa ↄſcendere: ſublimiū vſur
patiōe factoꝝ ad īferioꝛa trahat.
vnde ſequitur. Et dixit illi ſi filius
dei es: mitte te hinc deoꝛſuꝫ. Atha.
Non aūt cōtra diuinitatem certa=
men diabolus inijt, neq; eīm aude=
bat: ⁊ ideo dicebat. Si filiꝰ dei es:
ſed cum homine certamē inijt queꝫ
quondam ſeducere potuit. Amb.
Uere aūt diabolica vox eſt: que mē
tem hoīs de gradu altioꝛi meritoꝝ (Uordi… bolica…)
p̄cipitare ↄtendit: ſimul infirmita
tē ſuā diabolus malitiāq; deſignat
qꝛ nemini poteſt nocere niſi ipſe de
oꝛſum ſe miſerit. nā qui relictis ce=
leſtibus terrena eligit: voluntariū
quoddā p̄cipitiū vite labentis icur
rit: ſimul qm̄ telum ſuum diabolus
vidit obtuſum q̄ oēs hoīes ꝓpꝛie
ſubiecerat ptāti: plus cepit hoīem
iudicare. Transfigurat autē ſe ſa=
thanas velut angelum lucis: ⁊ de
ſcripturis ſepe diuinis laqueū fide
libus parat. vñ ſequit̄. Scriptū eſt
eīm qm̄ angelis ſuis mandauit de
te: vt cōſeruent te: ⁊ qꝛ i manibꝰ tol
lent te: ne foꝛte offendas ad lapidē
pedem tuum. Oꝛige. Unde tibi dia
bole ſcire ꝙ iſta ſcripta ſunt: nūq̄d
legiſti ꝓphetas vel diuina eloquia
legiſti quidem: non vt ipſe ex lectio
ne eoꝛuꝫ melioꝛ fieres: ſed vt de ſim
plici littera eos qui amici ſunt lr̄e i
terficias. ſcis quia ſi de alijs eius
voluminibus loqui volueris: non
decipies. Ambꝛo. Ergo non te ca=
piat hereticus: quia pōt de ſcriptu
ris aliq̄ a exēpla ꝓferre. vtitur et
diabolus teſtimonijs ſcripturaruꝫ
non vt doceat ſed vt fallat. Oꝛige.
vides autem quomodo ⁊ in ip̄is te
ſtimonijs verſipellis eſt: vult enim
minuere gloꝛiā ſaluatoꝛis: q̄ſi āge
loꝝ īdigeat auxilio offenſurus pe
dē niſi eoꝝ manibus ſubleuetur.
Hoc enim teſtimoniū nō de xp̄o: ſꝫ
de ſanctis gñaliter ſcriptū eſt: neq;
enim indiget angeloꝝ auxilio qui
maioꝛ eſt angelis: quin potius di=
ſce diabole: ꝙ niſi deus adiuuaret
āgelos offenderent pedem ſuum: ⁊
tu pꝛopterea cū fulgure cecidiſti. qꝛ
credere in ieſum chꝛiſtū dei filium
noluiſti. Quare autē ſiles quod ſe
quit̄. Sup aſpidē ⁊ baſiliſcū ambu
labis? niſi qꝛ tu es baſiliſcꝰ: tu dra=
co. tu leo? Amb. Sed dñs rurſus ne
ca que de ſe fuerant ꝓphetizata ad
arbitriū diaboli putauit eē facīeda

ſed diuinitatis proprie auctoritate ſeruata verſutie eius occurrit. vt qui ſcripturarum exemplũ pretenderat: ſcripturarũ vinceret exemplis: vñ ſequitur. Et rñ. ie. ait illi. Dictum eſt q: nõ tentabis dñm deum tuum. Chry. Diabolicum enim eſt ſeipſm inijcere ad pericula: ꝛ tentare ſi eripiat deus. Ciryl. Non enĩ tentantibus largit deus auxilia: ſed credentibus in eũ. vnde xp̄s tentantibus eũ non oſtendebat miracula: qbus dicebat. Generatio praua ſignũ q̄rit ꝛ nõ dabit ei. Chry. Aſpice autem quõ non turbatus eſt dñs: imo de ſcripturis humillime cũ iniquo diſceptat: vt cõformeris chriſto ꝑ poſſe. Nouit diabolus arma chriſti qbus ſuccubuit: ex manſuetudine eũ cepit: ex hũilitate deuicit. Tu quoq̧ cum videris hoiem effectũ diabolum: ꝛ tibi obuiantem eo mõ deuincas. doceas aĩam tuam formare os cõdecens ꝯ xp̄i: ſicut enĩ cum romanus forſan reſidet iudex: nõ exaudiet reſponſum ignorãtis eo mõ loqui quo ipſe: ſic ꝛ chriſtus niſi ſuo modo loquaris nõ exaudiet: te nec vacabit tibi. Grego. niſe. Legitime aũt pugnanti agonũ reperitur terminus: vel q͞ aduerſarius ſua ſponte cedat vincenti: vel trino caſu deponit ſm pugnatorie artis decretum. vñ ſequit. Et cõſum. om. tẽta. dia. receſ. vſq̧ ad tẽ. ab illo. Ambro. Nõ dixiſſet ſcriptura oẽm tentationẽ ꝯſummatã: niſi in trib⁹ premiſſis eſſet oium materia delictoꝝ q: cauſe tentationũ cauſe cupiditatum ſunt. ſ. carnis oblectatio: ſpes glorie: auiditas potentie. Athana. Acceſſerat quidẽ ad eũ hoſtis vt ad hoiem: nõ inueniens aũt in ipſo antiq̃ ſui ſeminis ſigna diſceſſit. Ambro. Uides ergo ipſum diabolum in ſtudio non eſſe pertinacem ꝛ cedere vere ſolere virtuti: ꝛ ſi inuidere nõ deſinat: tamen inſtare formidat: q: frequentius refugit triũphari. audito itaq̧ dei noĩe receſſit inde vſq̧ ad tp̄s. poſtea. n. nõ ẽ tentaturus: ſꝫ apte pugnaturus venit. Theophi. Uel q: de voluptate tentauerat in deſerto: receſſit ab eo vſq̧ ad tempus crucis: in quo eum erat de triſtitia tentaturus. Mari. Uel diabolus in deſerto xp̄o ſuggeſſerat preferre mundi materias diuino amori quem domin⁹ retrocedere iuſſit: qđ erat indicium diuini amoris. vñ poſtea ſatagebat ꝑuaricationẽ eũ facere dilectionis ad ꝓximos: ꝛ iõ docẽte eo ſemitas vite: prouocabat ad illius inſidias phariſeos ꝛ ſcribas: vt ad eoꝝ odiũ peruertantur: ſed dñs dilectionis intuitu quẽ habebat in eos monebat: arguebat: bñficia ꝯferre nõ ceſſabat. Augu. de cõ. euã. Totũ ãt hoc ſilr matthe⁹ narrat: ſed nõ eodẽ ordie. vñ incertum eſt qđ prius factũ ſit: vtrum regna terre prius demõſtrata ſint ei: ꝛ poſtea in pinnam tẽpli leuat⁹ ſit: an h̄ pri⁹ ꝛ illud poſtea: nihil tñ ad rẽ dũ oĩa facta eſſe manifeſtum ſit. Mari. Ob hoc aũt euãgeliſtarum hanc iſte: illã vero ille ꝑmittit: quia inanis gloria ꝛ auaritia adinuicem ſeſe gignunt. Orige. Joãnes autem q: a deo exordiũ fecerat dicens. In principio erat verbũ. tentationem dñi nõ deſcripſit: q: de⁹ tentari non põt: de quo ei erat ſermo: q: vero in matthei euãgelio ꝛ in luca generatio hois ſcribitur ꝛ in marco: homo autem eſt q: tentatur: iõ Mattheus Lucas ꝛ Marcus tentationem domini deſcripſerunt.

Chriſti manſuetudo.

Diaboli ſuggeſtio.

¶ Et regreſſus eſt ieſus in virtute ſpiritus in galileam ꝛ fama exiit per vniuerſam regionem de illo. Et ipſe docebat in ſynagogis eorum: ꝛ magnificabatur ab omnibus: ꝛ venit nazareth vbi erat nutritus: ꝛ intrauit ſm conſuetudinem ſuã die ſabbati in ſynagogam: ꝛ ſurrexit legere. Et traditus eſt illi liber eſaie prophete: ꝛ vt reuoluit librum inuenit locũ vbi ſcriptũ erat. Spiritus domini 7

Diabo li ſugge ſtio.

ſuper me: ꝓpter qđ vnxit me: euangelizare pauperibus miſit me: ſanare contritos corde: predicare captiuis remiſſionē: ⁊ cecis viſum: dimittere cōfractos in remiſſionem: predicare annum domini acceptum ⁊ diem retributionis. Et cū pli⸗cuiſſet librum: reddidit miniſtro ⁊ ſedit. Et omniuꝫ in ſynagoga oculi erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos: q: hodie impleta eſt hec ſcriptura in auribus veſtris.

¶ Orige. Quia dñs tentatorē vicerat: virtus ei addita eſt: ꝗtuꝫ. ſ. ad manifeſtationē. vñ dr̄. Et re. eſt ie. in vir. ſpiritus in galileam. Beda. Uirtutē ſpūs ſigna miraculorū dicit. Ciryl. Agebat aūt miracula: nō ab extrinſecos quaſi acquiſitā hñs ſpiritusſancti graꝫ ſicut alij ſancti. ſed potius cuꝫ eſſet naturaliter dei filius ⁊ cōſors oiuꝫ que ſunt patris tanꝗ̄ propria virtute ⁊ operatione vtit̄ ea q̄ eſt ſpiritusſancti. Decebat aūt extūc eū notū fieri: ⁊ humanationis fulgere myſteriuꝫ apud eos qui erant de ſanguine iſrael: ideo ſequit̄. Et fa. exijt p̱ vniuerſam regionē de illo. Beda. Et q: ſapiētia ptinet ad doctrinā: virtus vero refert̄ ad opa: vtraqꝫ hic ꝯiungūtur. vñ ſequit̄. Et ipſe docebat in ſynagogis eorū. Synagoga grece: latine dr̄ cōgregatio: quo noīe nō ſolū turbarū cōuentū ſꝫ ⁊ domū in q̄ ad audiendū vbū dei ꝯueniebāt iudei appellare ſolebāt: ſicut nos eccl'ias ⁊ loca ⁊ choros fideliū vocamus: verū differt inter ſynagogam q̄ ꝯgregatio: ⁊ eccl'iam q̄ cōuocatio interpretat̄: q: ſ. ⁊ pecora ⁊ queqꝫ res cōgregari in vnū pñt: ꝯuocari nō pñt niſi rōne vtentia: iō noue gr̄e populum q̄ſi maiore dignitate p̄ditū: rectius eccleſiā ꝗ̄ ſynagogaꝫ nolare apoſtolicis doctrinis viſuꝫ eſt. Meritꝰ āt magnificatus a pñtibꝰ aſſe

Miracula xp̄i.

uerat̄ p̄cedentibꝰ factoꝝ dictorū vel indicijs cū ſequit̄. Et magnifica. ab olbꝰ. Orige. Caue autēꝫ ne beatos tm̄ illos iudices: ⁊ te arbitreris priuatum eſſe xp̄i doctrina: q: nunc ē̄t in toto orbe docet per organa ſua: ⁊ nūc magis glorificat̄ ab olbꝰ ꝗ̄ illo tpe qu⁊ tm̄ in vna prouincia cogno ſcebat̄. Ciryl. Largit̄ aūt ſui notitiam illis inter quos educatꝰ eſt ſꝫ carnē. vñ ſequit̄. Et venit naza. vbi erat nutritꝰ. Theophi. Ut ⁊ nos doceat prius ꝓprios bñficiare ⁊ docere: deinde ⁊ ad reliquos amicitiam ſpargere. Beda. Confluebāt autēꝫ die ſabbati in ſynagogis: vt feriatis mūdi negocijs ad meditāda legis monita q̄eto corde reſiderent. vnde ſequit̄. Et intra. ſm̄ cōſuetu. ſuā die ſab. in ſynagogam. Ambro. Ita aūt dñs ad olā ſe curauit obſequia: vt ne lectoris quideꝫ aſpernere t̄ officiū. vñ ſequit̄. Et ſurrexit legere: ⁊ traditus eſt illi liber eſaie. Accepit q̄dē librū: vt oſtenderet ſe ipſum eſſe q̄ locutus eſt in ꝓphetis ⁊ remoueret ſacrilegia perfidoruꝫ: q̄ aliū deū dicunt veteris teſtamēti: aliū noui: vel qui initiū xp̄i dicūt eē̄ de virgine. Quō enim cepit ex virgine: q̄ añ virginē loquebat̄? Orige. Non aūt fortuitu reuoluit librū ⁊ caput de ſe vaticinans rep̱it lectionis: ſed hoc prouidentie dei fuit. vñ ſequitur. Et vt reuol. li. inue. lo. vbi ſcri. erat: ſpiritus dñi ſup̱ me. chriſtus enim eſt qui ita commemorat. Atha. Explicans. n. nobis cauſam facte in mundo reuelationis ⁊ ſue humanationis hoc dicit: ſicut eniꝫ filius cum ſit ſpiritus dator: non recuſat fateri tanꝗ̄ homo ꝙ in ſpiritu dei eijcit demonia: ita non recuſat dicere ſpiritus dñi ſup̱ me: pro eo ꝙ factus eſt homo. Ciryl. Similiter autem fatemur eum vnctum fuiſſe inquantum carnem ſuſcepit. vñ ſeq̄t̄. Propter qđ vnxit me. non enim vngit̄ diuina natura: ſꝫ qđ nobis cognatū extitit: ſic ē̄t ⁊ ꝙ dicit ſe miſſuꝫ. iputādū eſt humanitati. vñ ſeq̄t̄. Euāgelizare paupe. mi. me.

Ꝺel qui iudicandi.

Chriſtꝰ quō vnctus.

¶ Ambro. Uides trinitatē coeternam atq; pfectā: ipſum loquitur ſcriptura ieſum deum hoiemq; in vtero pfectū. loquitur prem & ſpiritum ſanctū qui cooperator oſtēdit. quando corporali ſpecie ſicut colūba deſcendit in xpm. Orige. Paupes aūt nationes dicit: iſti aūt erant paupe res nihil oino poſſidentes: nō deū: nō legem: nō prophetas: nō iuſtitiā reliquaſq; virtutes. Ambro. Uel vniuerſaliter vngit oleo ſpiritali & virtute celeſti: vt paupertatē cōditiōis humane theſauro reſurrectiōis rigaret eterno. Beda. Mittit ēt euangelizare pauperibus dicens. Beati pauperes: q: veſtrum eſt regnū celorum. Cyril. Forſitan enim pauperibus ſpiritu in his oſtendit exhibitū liberale donū inter omnia dona que per xpm obtinent. Sequit. Sanare cōtritos corde. vocat cōtritos corde debiles: fragilem mentē hntes: & reſiſtere nequeuntes inſultibus paſſionū: qbus remediū ſanitatis promittit. Baſi. Ut ɔtritos corde venit ſanare. i. remedium dare habentibus cor cōtritū a ſathana p pctm: eo q; p ceteris pctm cor humanum ɔſternit. Beda. Uel q: ſcriptū eſt. Cor ɔtritū & humiliatū deus nō ſpernit: ideo miſſū ſe dicit ad ſanādum contritos corde ſm illud pſalmi. Qui ſanat cōtritos corde. Seqtur. Et predicare captiuis remiſſionem. Chry. Captiuationis vocabulum multiplex eſt. Eſt eīm captiuatio bona: ſicut paulus dicit. Captiuantes oēm intellectū ad obedientiā xpi. Eſt & praua & ſenſibilis que eſt a corporalibus hoſtibus: ſed deterior eſt itelligibilis: de qua hic dicit. Fungit enim peccatum peſſima tyrannide: precipiens mala: & obedientes confundens: ab hoc itelligibili carcere nos xps eripuit. Theo. Pōt aūt & hec de mortuis intelligi: q captiui exiſtētes ſoluti ſunt ab inferni dnio p xpi reſurrectionē. Sequit. & viſū cecis. Cyril. Profluentes. n. a diabolo tenebras in corda humana xps q̄ſi ſol iuſtitie remouit: faciēs hoies filios non noctis & tenebrarū ſed lucis & diei. Qui eni aliqñ errabant: ɔceperūt iuſtorum ſemitas. Sequit. Dimittere confractos in remiſſionem. Orige. Quid n. ita fractū atq; colliſum fuerat vt homo: q a ieſu dimiſſus eſt & ſanatus. Beda. Uel dimittere cōfractos in remiſſionē. i. eos q legis pōdere iportabili fuerāt depreſſi releuare. Orige. Iſta aūt oia predicta ſunt: vt poſt viſionē ex cecitate: poſt libertatē ex vinculis: poſt ſanitatem a diuerſis vulneribus veniamus ad annū dñi acceptū. vñ ſequit. Predicare annū dñi acceptū. Aiunt aūt quidam iuxta ſimplicē intelligentiam āno vno euangeliū ſaluatorē in iudea pdicaſſe & hoc eſt qd dicit. Predicare annum dñi acceptū. Uel annus dñi accept eſt totū tps eccleſie quo dū verſat in corpore peregrinatur a dño. Beda. Neq;. n. ſolus ille annus quo dñs predicabat fuit acceptabilis: ſed etiam iſte quo predicat apl's dicēs. Ecce nunc tps acceptabile. Poſt ānū ſane dñi acceptabilē ſubdit. Et diē retributionis. ſ. extreme: qñ reddet vnicuiq; ſm op ſuū. Ambro. Uel diē hūc annū domini acceptum dicit ppetuis diffuſum tpibus: q redire in orbē laboris neſciat: cōtinuationem fructus hoib & quietis indulgeat. Sequit. Et cū pli. li. red. mini. & ſedit. Beda. Librū audientibus illis q aderant legit: ſed lectū miniſtro reddidit: q: dum eſſet in mundo palā locutus eſt docens in ſynagogis & templo: ſed ad celeſtia reuerſurus his qui ab initio viderāt: & miniſtri ſermonis fuerant euāgelizandi officiū tradidit. Stans legit: q: nobis ſcripturas q de ipſo erant aperuit: q: in carne dignatus eſt operari: ſed reddito libro reſidet: q: ſe ſuperne quietis ſolio reſtituit. Stare. n. operantis eſt ſedere aūt quieſcentis vel iudicantis: ſic & predicator verbi ſurgat: legat. i. operet & predicet: reſideat. i. pmia quietis expectet. Reuolutum aūt librum legit: q: eccleſiam miſſo

Trinitatis apparitio.

Annus accept qs ſit.

Libri plicati myſterium.

ſpiritu oẽm veritatẽ docuit. plicatũ miniſtro reddidit: q2 non oĩa oĩbus dicẽda: ſed ꝑ captu audientiũ committit doctori diſpẽſandũ verbũ. Sequit. Et oium in ſyna. ocu. erant in ten. in eũ. Orige. Et nunc ẽt ſi volumus: oculi noſtri pñt intendere ſaluatorẽ. Cũ.n. principale cordis tui direxeris ad ſapientiã: veritatem deiq3 vnigenitũ ꝯtemplandũ: oculi tui intuentur ieſu3. Cyril. Tũc aũt oium oculos cõuertebat ad ſe: q̄dã mõ ſtupentiũ qualiter litteras nouit quas nõ didicit: ſ3 qm̃ mos erat iudeis: ꝓmulgatas de chriſto prophetias dicere cõſuminari: vel in q̄buſdam eorũ prepoſitis: vel in aliq̄bus ſanctis ꝓphetis dñs hoc predicauit. vñ ſequit. Cepit autem di. ad il. q2 ho. imple. eſt hec ſcrip. in au. veſtris. Beda. Quia. ſ. ſicut illa ſcriptura ꝑdixerat: ⁊ magna faciebat: ⁊ maiora dñs euangelizabat.

¶ Et omnes teſtimonium illi dabant: ⁊ mirabãtur in verbis gratie que procedebant de ore ipſius ⁊ dicebant. Nõne hic eſt filius ioſeph? Et ait illis. Utiq3 dicetis mihi hãc ſimilitudinẽ. Medice cura teipſu3. Quãta audiuimus facta in capharnaum: fac ⁊ hic in patria tua. Ait autem. Amen dico vobis: q2 nemo propheta accept⁹ eſt in patria ſua. In veritate dico vobis multe vidue erant in diebus helie in iſrael quãdo clauſum eſt celum annis tribus ⁊ mẽſib⁹ ſex: cũ facta eẽt fames magna in omni terra: ⁊ ad nullam illarum miſſus eſt helias: niſi in ſarepta ſidonie ad mulierem vidua3. Et multi leproſi erant in iſrael ſub heliſeo ꝓpheta: ⁊ nemo eorum mundatus eſt niſi naaman ſyrus.

¶ Chry. Cum veniſſet nazareth domi-

Annus accept⁹ q̄s ſit.

minus a miraculis abſtinet: ne prouocaret eos ad maiorẽ liuorẽ. Pretendit aũt eis doctrinã non minus admirandũ miraculis. erat.n. q̄dã diuina gratia ineffabilis in dictis ſaluatoris ꝯcurrẽs: alas ꝑmulcens auditorꝫ: vñ dr̃. Et oẽs teſti. il. da. ⁊ mira. in ver. gratie q̄ ꝓcedebant de ore ipſius. Beda. Teſtimonium illi dabant atteſtando illũ vere eſſe vt dixerat: de quo ꝓpheta cecinerat. Chry. Sed ſtulti admirantes ſermonis virtutẽ ꝑuipẽdunt ipſum ab eo q̄ putabaꝰ. vñ ſequiꝰ. Et di. Nõ. h ẽ fi. ioſeph? Cyril. Sꝫ q̄d īpedit venerabilis ⁊ admirabilꝰ ſit: ſi fili⁹ eẽt vt putabaꝰ ioſeph? Nõne vides diuina miracula? ſathanã iam ꝓſtratum? nõnullos ab his egritudinib⁹ liberatos? Chry. Poſt multum eni3 tp̃s ⁊ ſignorum oñſionẽ ꝓfectus eſt ad eos: nec eũ ſuſtinuerunt: ſed iterum ſe ſuccendebant inuidia. vnde ſequitur. Et ait illis: vtiq3. dice. mi. hanc ſiſi. Medice cu. teipſum. Quãta audiuimus facta in caphar. fac. ⁊ hic in pa. tua. Cyril. Cõe quidem ꝓuerbiũ erat apud hebreos ad improperium excogitatum: clamabãt n. aliqui contra medicos infirmos: Medice ſana teipſum. Glo. Quaſi dicerent. Qui in capharnaum plures te curaſſe audimus. cura etia3 teipſu3. i. fac ſimiliter in tua ciuitate: vbi cõceptus es ⁊ nutritus. Augu. de con. euan. Cum aute3 iã magna ab illo facta fuiſſe cõmemorãt que ſe nondum narraſſe ſcit: q̄d euidentius q̄ hoc eu3 ſcienter preoccupaſſe narrandum? Neq3.n. tantum ab eius baptiſmo progreſſus eſt vt oblit⁹ puteꝰ: nõdũ ſe aliquid cõmemoraſſe de his q̄ in capharnaũ geſta fuerãt. Ambro. Nõ ocioſe aute3 ſaluator ſe excuſat q̄ nulla in pr̃ia ſua miracula virtutis operatus ſit ne fortaſſis aliquis viliorem patrie nobis eſſe debere putaret affectu3. Nam ſequitur. Ait autem. Amen dico vobis. q2 propheta ne. acce. eſt in patria ſua. Cyril. q.d. Uultis multa prodigia iter vos a me fieri:

Uirtus xp̄i ꝑdicantis.

penes quos ſũt nutrit⁹ :ſʒ nõ latet me
quedam cõis q̃ multis accidit paſ=
ſio contemnũtur ei quodã mõ ſemp
etiam optima queqʒ quando non
raro cõtingunt alicui:ſed ſuppetũt
ad velle ei ſic ẽt contingit in homi=
nibus familiaris enim quia ſemp
preſto eſt.debita reuerentia priuat
a notis eius. Beda. Prophetam ãt
dici in ſcripturis xp̃m et moyſes te
ſtis eſt:qui dicit. Prophetam vobis
ſuſcitabit de⁹ de fratribus veſtris
Ambro. Hoc autem exemplo decla=
ratur ꝙ fruſtra opem miſericordie
celeſtis expectes:ſi aliene fructib⁹
virtutis inuidias. Aſpernator eniʒ
deus inuidorũ eſt:et ab his qui di
uina beneficia in alijs perſequunt:
miracula ſue poteſtatꝭ auertit. Do
minice quippe carnis actus diuini
tatis exemplũ eſt:et inuiſibilia ei⁹
nobis per ea que ſunt viſibilia de=
monſtrantur: Uidete igitur quid ma=
li inuidia afferat.indigna propter
inuidiam patria iudicatur in qua
ciuis operet que digna ſunt:in qua
dei filius naſceretur. Orige. Quantum
ad Luce hyſtoriã pertinet:nedũ in
capharnaũ feciſſe aliquod ſignum
deſcribitur:nã anteqʒ veniret i ca
pharnaũ i nazareth dixiſſe legitur
quecũqʒ audiuim⁹ facta in caphar
naũ.vnde puto in p̃nti ſermone ali
quid latitare myſterij:et nazareth
eſſe typũ iudeoꝝ:capharnaũ typũ
gẽtium. Erit eni tp̃s quãdo dictur⁹
eſt populus iſrael. que oſtẽdiſti vni
uerſo orbi:oſtende et nobis:predica
ſermonẽ tuũ populo tuo iſrael: vt
ſaltem cũ ſubintrauerit plenitudo
gentium tunc oĩs iſrael ſaluus fiat
Quãobrẽ videtur mihi conuenien=
ter reſpondiſſe ſaluator. Nemo p=
pheta acceptus ẽ i pa.ſua.pl⁹ iuxta
ſacramentum qʒ iuxta lr̃aʒ:lʒ et hie
remias in anathoth patria ſua nõ
fuerit acceptus:et reliqui prophe=
te.ſed magis videtur mihi intelli=
gi vt dicamus patriam omnium p
phetarum fuiſſe populum circunci
ſionis. Et nationes quidem ſuſce=
perunt vaticinium ieſu chriſti:ma=
gis habentes moyſen et prophetas
de xp̃o predicantes:qʒ illi qui ex his
nõ ſuſceperunt ieſum. Ambro. Pe=
ne autem apto cõparationis exem
plo:arrogantia ciuiuʒ retũditur in
uidorũ domini cũqʒ factũ ſcripturꝭ
docetur veteribus conuenire. Naʒ
ſequit. In veri.di.vo.mul.vi.erãt i
iſrael in diebus helie. Non quia he
lie dies fuerunt:ſed in quibus he=
lias operatus eſt. Chry. Ipſe quidẽ
terreſtris angelus celeſtis homo:qui
nec tectum nec menſam nec amictũ
habebat:vt multi:clauẽ celorum ge
rit in lingua. Et hoc eſt quod ſeqt.
Qñ clau.eſt celum an.tri. et menſi.
ſex. Poſtqʒ ãt celũ ſerauit: terrãqʒ
reddidit ſterilem regnabat fames:
et cõſumpta ſunt corpora.vnde ſe=
quitur. Cuʒ facta eſſet fames in ter
ra. Baſi. Ut enim aſperit ex ſaturi=
tate non modicum generari oppro=
brium:per famẽ illis ieiuniũ attu=
lit:quo culpaʒ eoꝝ que in imĩcẽſuʒ
creſcebat cohibuit. Corui aũt facti
ſunt iuſto cibi miniſtri:qui conſue=
uerunt aliorum pabula vſurpare.
Chry. Sed quoniã exiccatus eſt:flu
uius ex quo pocula iuſte dabãt:va
de inquit deus in ſareptã ſidonie:
illic mandabo mulieri vidue vt pa
ſcat te.vnde et hic ſequitur. Et ad
nullam earum miſſus eſt helyas ni
ſi in ſareptã ſidonie ad mulierẽ vi
duam. Quod ex quadã dei diſpen=
ſatione factum eſt:fecit eni de⁹ euʒ
per lõgũ iter pergere vſqʒ in ſidonẽ
vt viſa mundi peſte poſcat a domi=
no pluuias. Multi auteʒ tunc tem=
poris opulenti erant:ſed nullus ta
le aliquid fecit vt vidua. reuerentiã
eniʒ mulieris ad prophetam non p=
diorum:ſed voluntatis ſiebant diui
tie. Ambro. Myſtice auteʒ dicit. In
diebus helie:quia dies faciebat il=
lis qui in eius operibus lucem vi=
debant grẽ ſpiritalis.et ideo apie=
batur celum videntibus diuina my
ſteria:claudebatur quando fames
erat:qꝛ nulla erat cognoſcẽde diui=
nitatis vbertas. In vidua aũt il=
la ad quã helias directus eſt typus

Inuidie deteſtatio.

Nota verba.

Interp̄tatio miſtyca

eccleſie premiſſus eſt. Orige. Occu-
pante enim fame populuz iſrael. ſ.
audiendi ſermonem dei venit pph̄a
ad viduam de qua dr̄. Multi filij de-
ſerte magis ꝙ eius q̄ habet virū: et
cum veniſſet. panem illi⁹ et alimēta
multiplicat. Beda. Sidonia autem
venatio inutilis. Sarepta incēdiū:
vel anguſtia panis interpretatur.
Quibus omnibus gentilitas exp-
mitur: que inutili venationi dedita
id eſt lucris et negocijs ſcl'i ſeruiēs
incendium carnaliū cupiditatum
paniſq; ſpiritalis anguſtias patie-
batur: donec helias .i. propheticus
ſermo ceſſante ſcripturarum intel-
ligentia: pro perfidia iudeorum ve-
nit ad eccleſiā vt receptus paſceret
et reficeret corda credentiuz. Baſi.
Quelibet etiam anima viduata et
priuata virtute ꝛ diuia noticia: poſt
ꝙ diuinū verbum recipit propria de-
licta cognoſcēs: docetur nutrire h-
bum virtutum panibus: et irrigare
fonte vite doctrinā veritatis. Ori.
Sed et aliud ad eundē ſenſum p-
tinens loquitur cuz ſubdit. Et mul-
ti leproſi erant in iſrael ſub heliſeo
propheta: et nemo eorū mūdat⁹ ē ni-
ſi naaman ſyrus q̄ vtiq; non erat ex
iſrael. Ambro. Myſtice aūt popul⁹
eccleſiā contigit vt ſequat̄ ppls ille
ex alienigenis congregatus: ante
leproſus prius ꝙ myſtico baptiza-
ret̄ in flumine .i. poſt ſacramenta
baptiſmatis maculis corporis ꝛ mē-
tis ablutis imaculata virgo cepit
eē ſine ruga. Bed. Naaman et qui
decor⁹ interp̄tatur populū ſignifi-
cat nationū: qui ſepties lauari iu-
betur: quia illud baptiſma ſaluat
quod ſeptiformis ſpiritus rege-
nerat. Caro eius poſt lauacrum ſi-
cut pueri apparet: q2 mr̄ gr̄a oēs in
vnā parit īfantiā. vl' q2 xp̄o ꝯforma-
tur de quo dr̄. Puer nat⁹ eſt nobis.

Nota ... rba. | Allegoria pulchra. | Interp̄tatio miſtica

¶ Et repleti ſunt oēs in ſyna-
goga ira hec audientes. Et
ſurrexerunt et eiecerunt illum
extra ciuitatem: et duxerunt il-
luz vſq; ad ſupercilium mōtis
ſuper quem ciuitas illorū erat
edificata: vt precipitarent eū.
Ipſe autem tranſiens: per me-
dium illorum ibat.

¶ Grecus. Quia prauam eorum in-
tentionē redarguerat: iō indignan-
tur. ꝛ hoc eſt qd dr̄. Et repleti ſunt
oēs in ſynagoga ira. p eo etiam qd
dixerat: hodie cōpleta eſt hec pphe-
tia arbitrati ſunt ꝙ ſeipſum cōpa-
raret pphetis: ꝛ ideo indignantur
ꝛ fugant eum extra ciuitatez. vnde
ſequit̄. Et ſurrexe. ꝛ eiece. illū ex-
tra ciuitatē. Ambro. Nec mirū ſi perdi-
derunt ſalutē: qui eiecerunt de ſuis
finibus ſaluatorem. Dn̄s aūt q̄ do-
cuerat apoſtolos exēplo ſui omni-
bus omnia fieri: nec volentes repu-
diat: nec inuitos alligat: nec eycien-
tibus reluctat̄: nec rogantib' deeſt:
non mediocriter aūt inuidia prodi-
tur: q̄ charitatis oblita. in acerba
odia cauſas amoris inflectit. Cum
eniz ipſe dominus per pp'los bene-
ficia diffunderet: illi iniurias arro-
gabāt. vn̄ ſequit̄. Et dux. il. vſq; ad
ſupci. montis ſuper quē ciuitas il-
loꝝ erat edificata: vt p̄cipitarēt eū.
Beda. Peiores ſunt iudei diſcipuli
diabolo magro. Ille xp̄o ait. Mitte
te deorſum. iſti facto mittere conan-
tur: ſed illorū mente mutata ſubito
vel obſtupefacta deſcēdit: q2 adhuc
illis penitētie locū reſeruat. vn̄ ſeq̄-
tur. Ipſe au. tranſi. p medium illo-
rum ibat. Chry. In quo ꝛ que ſunt
humanitatis: ꝛ que ſunt diuinitatis
oſtēdit. ſtare. n. in medio inſidian-
tiuz ꝛ non apprehendi: diuinitatis
eminētiā oſtēdebat: diſcedere vero
diſpēſatiōis approbat myſterium.
Ambro. Simul intellige non ex ne-
ceſſitate fuiſſe: ſz volūtariaz corpo-
ris paſſionē. etenī q̄n vult capit̄. q̄n
vult elabit̄. Nā quēadmodū a pau-
cis teneri potuit q̄ a pplo nō tenet̄
ſz voluit ſacrilegiū eē multoꝝ. vt
paucis q̄dē affligeretur. ſz pro toto
orbe moreret̄. Quin ēt malebat iu-
deos adhuc ſanare ꝙ perdere: vt
efficaci furoris exitu deſinerēt velle

Paſſio xp̄i volūtaria.

q implere non poſſent. Beda. Nōdum etiam venerat hora paſſionis que in paraſceue paſche futura erat: necdū locum paſſionis adierat qui non in nazareth: ſed hieroſolymis hoſtiarum ſanguine figurabatur nec hoc gen⁹ mortis elegerat: qui crucifigendum ſe a ſeculo preconabatur.

¶ Et deſcendit in capharnaū ciuitatē galilee. ibiq; docebat illos ſabbatis. Et ſtupebant in doctrina ei⁹ q: in ptāte erat ſermo ipſius. Et in ſynagoga erat homo habens demonium immūdum et exclamauit voce magna dicens. Sine quid nobis et tibi ieſu nazarene? Veniſti perdere nos. Scio ei te quia ſis ſanctus dei. Et increpauit illū ieſus dicens. Obmuteſce: et exi ab eo. Et cū proieciſſet illud demoniū i mediū exijt ab illo: nihilq; illi nocuit. Et fact⁹ eſt pauor in omnibus et colloquebantur adinuicem dicentes. Quod eſt hoc verbum: q: in poteſtate et virtute imperat immūdis ſpiritibus et exeunt. Et diuulgabatur fama de illo in omnem locum regionis.

¶ Ambro. Non indignatiōe cōmotus dominus nec ſcelere offenſus iudeā deſeruit q̄n etiā imemor iniurie mēor clementie: nūc docēdo: nūc ſanādo i fide plebis corda demulcet. vnde dicitur. Et deſcen. in ca. ciui. gali. ibi. do. il. ſab. Cyril. Quamuis enim ſciret q inobedientes eēnt et duri cordis: tn̄ viſitat illos: ſicut bonus medicus illos. qui vltima laborant egritudine tentat ſanare. Docebat autem in ſynagogis confidēter ſm illud eſaie. Nequaq; occulte locutus ſum nec in obſcuro loco terre. In ſabbato quoq; diſputabat cū eis: quia vacabāt. Mirati ſunt ergo

Viſitatio xpi.

de doctrine virtute et poteſtatis magnitudine. vnde. ſequitur. Et ſtupebant in doctrina eius quia in ptāte erat ſermo ipſi⁹ id eſt nō blādus ſ; imperioſus ad ſalutē. Iudei autem putabant eſſe chriſtum ſicut aliquē ſanctorū aut prophetarum. Ut autem maiorem de eo opinionē accipiant tranſcendit menſurā propheticā. non enim dicebat. Hec dicit dominus. vt pphete conſueuerant dicere: ſed ſicut dominus legis que fūt ſupra legē proferebat: transferens litteram ad veritatē: et figuras ad ſpiritualē intelligentiam. Beda. Sermo etiā doctoris in poteſtate fit cū ea que docet operatur: qui enim facto deſtruit qd predicat: contēnitur. Cyril. Oportune āt dogmatib⁹ plerunq; ardua miſcet opera. quos enim nō diſponit ratio ad cognoſcendum: hos inſtigat ſignorū oſtenſio. vnde ſeq̄t. Et in ſynago. erat homo ha. demo. immundum. Ambro. Sabbato medicine diuine opera cepta ſignificat vt inde noua creatura ceperit vnde vetus creatura ante deſinit: ne ſub lege eſſe dei filium: ſed ſupra legem in ipſo principio deſignaret. Bene etiam ſabbato cepit: vt ipſu; ſe oſtēderet creatorē: qui opera operib⁹ interſerit: et proſequitur op⁹ qd̄ ipſe ante iam ceperat vt ſi domū faber renouare diſponat: non a fundamētis ſed a culminib⁹ icipit ſoluere vetuſtatē ita vt ibi pri⁹ manū admouet vbi āte deſiderat. Deinde a minorib⁹ icipit: vt ad maiora pueniat. liberare a demone etiā hoīes ſed in verbo dei poſſunt reſurrectionē mortuis imperare diuine ſolius eſt poteſtatis. Cyril. Calūniabantur autē iudei gloriam xpi dicentes. Hic nō eijcit demones niſi in beelzebub prīcipe demoniorū: ad quod remouēdū cum repreſentarentur demōes. inuicte poteſtati ei⁹: nec tolerarent congreſſum deitatis: ſeuā vocem emittebāt. vn̄ et h̄ ſeq̄t. Et cla. vo. ma. di. Sine: q̄d no. et tibi ie. nazar. ve. per. nos. Beda. q. d. Paululu; a me

Significatio ſabbati

verando quieſce:cui nulla eſt ſocie
tas cū nr̄a fraude. Ambro. Nec quē
q̄ mouere dȝ: q̄ ieſu nazareni no=
men in hoc libro diabolus dixiſſe p̄
mus inducitur:nec enim ab eo xp̄s
nomē accepit:quod de celo angelus
ad virginem detulit. Eſt huius im=
pudentie diabolus. vt inter hoies
aliquid primus vſurpet:et ad ho=
mines quaſi nouū deferat:quo ter=
rorem ſue poteſtatis incutiat. vnde
ſequitur. ſcio enim te:quia ſis ſan=
ctus dei. Atha. Non dicebat eū ſan
ctuȝ dei quaſi alijs ſāctis ſilijs:ſȝ q̄ſi
eo ſingulariter ſancto exiſtente cuȝ
articuli adiectione. Ipſe eſt eni na
turaliter ſanctus cuius participa=
tione omnes alij ſancti vocantur
neq̧ tamē h̄ dicebat quaſi cum ve=
raciter noſſet:ſȝ ſe cognoſcere finge
bat. Cyril. Putauerunt ei demones
q̄ per hmōi laudem facerēt ipſum
inanis glorie amatorē:vt abſtineret
eorū contrarietate: vtpote pro gr̄a
gr̄am recōpenſans. Chry. Uoluit ēt
demō pturbare ordinē rex̄:et apo=
ſtolorum rapere dignitatem:et ſug
gerere multis vt ei obediāt. Atha=
na. Quamuis igitur vera fateretur
compeſcebat tñ eiꝰ ſermonē:ne ſimł
cū vitate ēt ſuā iniquitatē ꝓmulget
vt nos ēt aſſuefaciat ne curemꝰ ta
libus. et ſi vera loqui videāt. Nefas
eſt eni vt cū aſſit nob ſcriptura diui
na inſtruamur a diabolo.:vnde ſe=
quit. Et icrepa. il. di. obmute. et exi
ab illo. Beda. Diuina autem per=
miſſiōe liberādꝰ a demone hō ꝓijci
tur in medium:vt virtus patefacta
ſaluatoris:plures ad viā ſalutis in
uitet. vñ ſeq̄t. Et cuȝ proie. il. demo.
in me. exijt ab illo:nihilq̧ illi nocuit
Uidetur autem repugnare qđ hic
dicitur Marco qui ait. Et diſcerpēs
eū ſpūs imundus:et exclamās vo=
ce magna exiuit ab eo. Niſi intelli=
gamꝰ hoc dixiſſe marcū. diſcerpēs
eū:quod hic lucas dicit. Et cū pro=
ieciſſet illū in medium:vt quod ſe=
cutus ait. Nihilq̧ illū nocuit intelli
gatur quia iactatio illa mēbrorum
atq̧ vexatio non eum debilitauit:ſi

Jeſus nazarenus vñ dictus.

Conſenſus cuȝ gelicus.

cut ſolent exire demonia etiam qui
buſdam mēbris amputatis ⁊ euul=
ſis:vnde merito pro taȝ integra re=
ſtitutione ſanitatis mirant. nam ſe
quitur. Et factus eſt pauor in om.
⁊ colloque. ad in. di. Quod eſt hoc v.
qđ in ptāte ⁊ vir. impe. imniū. ſpi. ⁊
exeunt. Theophi. Quaſi dicant:q̄=
le eſt preceptum hoc quod precepit
exi ab eo:⁊ exijt. Beda. Expellere q̄
dem demonia ⁊ homines ſancti:ſed
in verbo dei poſſunt:ipſum autem
dei verbum propria poteſtate virtu
tes operatur. Ambro. Myſtice autē
qui in ſynagoga ſpirituȝ habebat
inmundum populus eſt iudeorū
qui innodatus diaboli laqueis ſi=
mulatam corporis munditiam inte
rioris mentis ſordibus inquinabat
⁊ bene ſpiritum imundū habebat
q2 ſpm̄ ſanctuȝ amiſerat. introierat
n. diabolus. vnde chriſtus exierat.
Theophi. Sciendū eſt etiaȝ q̄ mul
ti nunc demonia habent. ſ. q̄ demo=
niorum deſideria implent:vt furio=
ſi habent demonium ire:⁊ ſic de ce=
teris:ſed dñs in ſynagogā venit cū
mens hominis fuerit congregata:
⁊ tunc dicit demoni inhabitanti:ob
muteſce:⁊ ſtatim eijciens euȝ in me
dium:egreditur ab eo. non eniȝ de
cet holem ſemper iracundū eē:be=
ſtiale nāq̧ hoc eſt: nec ſemp abſq̧
ira. inſenſibile nāq̧ hoc eſt:ſed me=
diū iter ambulare opȝ. ⁊ iraȝ ꝯ ma=
la h̄re:⁊ ſic ꝓijcit hō cum imundus
ſpiritus ab eo egreditur.

Demoniaci q̄.

¶ Surgens autem ieſus de ſy
nagoga introiuit in domū ſimo
nis. Socrus aūt ſimonis tene
batur magnis febribꝰ. ⁊ roga=
uerūt eū pro ea. Et ſtās ſuper
illam imperauit febri ⁊ dimiſit
illam ⁊ continuo ſurgens mini
ſtrabat illis.

¶ Ambro. Poſtq̧ lucas viruȝ a ſpi
ritu nequitie liberatū ante ꝓmiſit:
ſubſtituit femine ſanitatē. Utrūq̧
enim ſexū dominus curaturus ad=
uenerat:⁊ prior ſanari debuit q̄ ꝓs

creatus eſt. vnde dr. Surgens aũt
de ſynagoga introiuit in domũ ſi=
monis. Chry. Manebat eñi apud
diſcipulos honorãs ipſos: ⁊ ob hoc
aioſſo: eas red‹d›ens. Ciryl. Aſpice
aũt quomodo manet penes virum
inopẽ xp̃s qui ſpontanea volunta=
te paupertatẽ pro nobis paſſus eſt
vt diſcamus cũ pauperibus cõuer
ſari: nec ſpernere depreſſos ⁊ pau=
peres. Sequit: Socrus aũt Simo=
nis tenebat magnis febribus ⁊ ro
gauerunt illũ pro ea. Hiero. ſuper
Matth. Modo ſaluator rogatus: (Clementia xp̃i.)
modo vltro curat egrotos: oſtẽdẽs
ſe cõtra peccatorũ quoqꝫ paſſiones
⁊ precibus ſemp annuere fideliũ: ⁊
ea que ipſi minime in ſe intelligũt
vel intelligenda dare: vel nõ intel=
lecta dimittere. ſm illud. Delicta
q̃s intelligit: ab occultis meis mũ=
da me dñe. Chry. Qđ aũt matthe⁹
hic reticuit nõ differt. illud eñi eſt
breuitatis: hoc aũt exquiſite inter
pretationis. Sequit. Et ſtans ſup
illam imperauit febri ⁊ dimiſit il=
lam. Baſi. In quo lucas figurauit
ſermonẽ tanqꝫ de precepto alabili
ſenſibili facto ſic dicẽs febri impe=
ratum: ⁊ q̃ febris non omiſit impe
ratis operationẽ. vnde ſequit. Et
ꝯtinuo ſurgens miniſtrabat illis.
Chry. Quia eñi morbus curabilis
erat per modũ medendi poteſtatẽ
ſuã declarauit: faciens qđ minime
ars medicie facere potuiſſet. Poſt
febris eñi ſedationẽ multo tẽpore
patientes egent: vt priſtine reſti=
tuantur ſanitati: tunc autẽ ſimul
oĩa facta ſunt. Ambro. Si autẽ al=
tiori ꝯſilio iſta ꝑpendamus: animi
debemus intelligere ⁊ corporis ſa
nitatẽ: vt prius animus qui ſerpẽ=
tis laborabat inſidijs abſolut⁹ ſit.
Deniqꝫ nõ prius eua eſurijt qꝫ ſer=
pentis eã verſutia tentauit: ⁊ ideo
aduerſus ipm̃ auctorẽ peccati pri⁹
debuit medicina ſalutis operari.
Fortaſſis etiam in typo mulieris
illius varijs criminũ febribus ca=
ro noſtra lãgueſcebat: nec minorẽ
febrẽ amoris eſſe dixerim qꝫ calo=
ris. Beda. Si eñi virũ a demonio
liberatũ moraliter animũ ab im=
munda cogitatione purgatũ ſigni
ficare diximus: conſequenter fe=
mina febribus tenta ſed ad impe=
rium dñi curata carnẽ oſtendit a
concupiſcentie ſue feruore per con
tinẽtie precepta frenatã. Ciryl. Et
nos ergo ſuſcipiamus ieſum. cum (Tropologia verborum.)
eñi viſitauerit nos: ⁊ portamus eũ
in mente ⁊ corde: tunc enormiũ vo=
luptatũ eſtum extinguet: ⁊ incolu=
mes faciet vt miniſtremus ei hoc
eſt ei beneplacita peragamus.

¶ Cum aũt ſol occidiſſet oẽs
qui habebãt infirmos varijs
languoribus ducebãt illos ad
eũ: at ille ſingulis manus im=
ponens curabat eos. Exibãt
aũt demonia a multis clamã=
tia ⁊ dicentia qr tu es filꝰ dei.
Et increpans non ſinebat ea
loqui qr ſciebãt ipm̃ eſſe xp̃m.

¶ Theo. Conſiderandũ eſt turbe
deſiderium: nam cum ſol occidiſſet
adducunt ad eum infirmos: non a
tempore impediti. vnde dicitur.
Cum autem ſol occidiſſet omnes
qui habebant infirmos varijs lan
guoribus ducebãt illos ad eum.
Orige. Ideo quidem circa ſolis oc
caſum: id eſt elapſa die illos edu=
cebant: quia verecundabãtur vel
timebant phariſeos: vel quia de
die intẽti erant circa alia: vel quia
putabant non licere ſanare in ſab
bato. ipſe autem ſanabat eos: vn=
de ſequit. At ille ſingulis manus
iponẽs curabat eos. Ciryl. Quã=
uis autẽ vt deus potuiſſet omnes
verbo pellere morbos: tamen tan=
git eos: oſtendens propriam car=
nem efficacem ad preſtanda reme
dia: nam caro dei erat. Sicut enim (Tactꝰ xp̃i rõ.)
ignis appoſitus vaſi eneo impri=
mit ei proprie caliditatis effectum
ſic omnipotens dei verbum cum
vniuit ſibi veraciter aſſumptũ tẽ=
plum ex virgine animatũ ⁊ intelle=
ctum particeps ſue poteſtatis ei⁹
effectum

effectū inſeruit. Tangit ⁊ nos im‑mo potius nos illa tangam⁹ qua‑tenus ⁊ nos ab aīarū infirmitati‑bus liberet: necnon a demonū im‑pugnatiōe ⁊ ſuperbia. Sequit᷑ eñi. Exie. aūt demo. a mul. da. et dicē. q̄ꝛ tu es fi. dei. Beda. Demonia fi‑lium dei ꝯfitētur. ⁊ ſicut poſtea dꝛ. Sciebāt ipm eſſe xp̄m. q̄ꝛ cum ieiu‑nio fatigatū eū diabolus videret: verū hoiem intellexit: ſed q̄ꝛ tentā‑do nō p̄ꝛeualuit: vtrū filius dei eēt dubitabat. nunc aūt per ſignoꝛum potentiā vel intellexit vel poti⁹ ſu‑ſpicatus eſt eſſe filiū dei. Non igit᷑ ideo iudeis: eū crucifigere p̄ſuaſit: q̄ꝛ xp̄m ſiue dei filium nō eſſe puta‑uit: ſꝫ q̄ꝛ ſe moꝛte illius non p̄ꝛeui‑dit eſſe dānandū. De hoc eñi miſte‑rio a ſeculis abſcondito dicit apo‑ſtolus: ꝙ nemo p̄ꝛincipiū huius ſe‑culi cognouit. Si eñi cognouiſſent nunq̄ dominū glorie crucifixiſſent. Chꝛy. In hoc autē ꝙ ſequit᷑. Et in‑crepans nō ſinebat ea loqui. perci‑pe xp̄i humilitatē: nō ſinebat vt de‑mones inmūdi eū manifeſtarēt. non enim opoꝛtebat eos ſubripere officij apoſtolici gloꝛiam: nec dece‑bat ieſu miſteriū lingua feda pu‑blicari. Theo. Quia nō eſt ſpecio‑ſa laus in oꝛe peccatoꝛis: vel q̄ꝛ no‑lebat inuidiā accendere iudeoꝛū: et hoc ꝙ ab oib⁹ laudaret᷑. Beda. Ipſi autē apoſtoli p̄ꝛecipiunt᷑ reti‑cere de illo: ne diuina maieſtate p̄ꝛedicata: paſſionis diſpenſatio differretur.

Confeſſio demonū.

¶ Facta āt die egreſſus ibat in deſertū locū ⁊ turbe require‑bant eū ⁊ venerūt vſq̄ ad ipm ⁊ detinebāt illū ne diſcederet ab eis. Quibus ille ait: Quia et alijs ciuitatib⁹ opoꝛtet me euāgelizare regnū dei: q̄ꝛ ideo miſſus ſum. Et erat p̄ꝛedicās in ſynagogis galilee.

Chꝛy. Poſtq̄ ſatis vtilitatis pp̄lis per miracula eſt collatū opoꝛtebat eū abeſſe: maioꝛa nāq̄ putant᷑ mi‑racula poſt abſentiā operātis: dū ipſa magis exclamāt et vice vocis fruunt᷑: vnde dꝛ. Fa. aūt die egreſ. ibat in deſ. locū. Grecus. Abijt etiā in deſertū vt marcus dicit ⁊ oꝛabat non ꝙ ipe oꝛatione indigeret: ſed vt nobis bone opationis fieret foꝛ‑ma. Chꝛy. Phariſei quidē ipis p̄ꝛo‑digijs p̄ꝛedicantibus potentiā xp̄i ſcādalizabant᷑. Populi ṽo eloquia audiētes acquieſcebāt: ⁊ ſequebā‑tur. vnde ſequit᷑. Et turbe require‑bant eum ⁊ venerūt vſq̄ ad ipm et detinebāt illū ne diſcederet ab eis non quidē aliqui p̄ꝛimatū aut ſcri‑barū ſed quoſcūq̄ malitie fucus non denigrauerat: ⁊ illeſam habe‑bant cōſcientiā. Grecus. Qđ autē marcus dicit apoſtolos perueniſſe ad eum dicentes: ꝙ oēs querūt te. Lucas vero dicat populos perue‑niſſe: non diſcrepāt abinuicē. Ap‑plicauerāt.n. eñi ad ipm populi: apo‑ſtoloꝛum ſequentes veſtigia. Dns aūt gaudebat detentus: ſed māda‑bat vt eum dimitterent: vt etiā alij participes foꝛēt ei⁹ doctrine: quaſi tp̄e ſue p̄ñtie non multū duraturo. vnde ſequit᷑. Quibus ait. Quia et alijs ciui. opꝫ me euā. reg. dei q̄ꝛ iō miſſus ſum. Marcus dicit. Ad h̄ veni oſtendens diuinitatis ei⁹ cel‑ſitudinē ⁊ voluntariā exinanitio‑nem. Lucas ṽo dicit. Ad hoc miſ‑ſus ſum. i. incarnationē oſtendens necnon beneplacitū p̄ris miſſionē appellans. et ille quidē ſimplr̄ di‑cit. Ut p̄ꝛedicē. iſte. vero regnū dei adiungit qđ eſt ipe xp̄s. Chꝛy. Si‑mul etiā ꝯſidera ꝙ poterat in eo‑dem loco manendo oēs attrahere ad ſe: non tamē hoc fecit: p̄ꝛebens nobis exemplū vt perambulemus ⁊ requiramus pereuntes ſicut pa‑ſtoꝛ ouē p̄ditam: et medicus acce‑dit ad infirmū. vna eñi aīa recu‑perata: poterit aliquis mille deli‑cta abolere. vnde et hic ſequitur. Et erat p̄ꝛedicās in ſynagogis ga‑lilee. frequentabat quidē ſynago‑gas: docens illos ꝙ non eſſet ſedu‑ctoꝛ. nā ſi iugit᷑ inhabitata coleret

Confeſſus euāgelic⁹.

diffamarent eum velut latitantē.
Beda. Si aūt occaſus ſolis myſti=
ce mors dñi exprimit: die.redeun=
te reſurrectio illius indicat cuius
manifeſtata luce a credentiū tur=
bis requirit et in gentiū deſerto in=
uentus:ne habeat detinet: mari=
mi cum hoc ꝯtigerit pma ſabba
ti quo reſurrectio celebrata eſt.

¶ Capitulum quintū.

Factū eſt autē:cū turbe irruerent in
cū vt audirēt ver=
bū dei:et ipſe ſta=
bat ſecus ſtagnū
genezareth. Et vidit duas na
ues ſtātes ſec⁹ ſtagnū. Piſca=
tores aūt deſcenderant ꝛ lau=
dabant rhetia. Aſcendēs aūt
in vnā nauim q̄ erat ſimonis:
rogauit eum a terra reducere
puſillū. Et ſedens docebat de
nauicula turbas.

¶ Ambro. Ubi dñs impertiuit mul=
tis varia genera ſanitatū:nec tpe
nec loco cepit a ſtudio ſanādi tur=
ba cohiberi.veſpera incubuit: ſe=
quebatur:ſtagnū occurrit:ꝛ turbe vr=
gebant.vñ dr:factū eſt.cū aūt tur=
be irruerēt in eū.Chry. Erāt enī ei
cōnexi diligētes eū ꝛ mirātes:tene
re cupiētes.Quis ei diſceſſiſſet dū
hmōi miracula faciebat:q̄ noluiſ=
ſet ſolā ꝓſpicere faciē ꝛ os talia lo
quēs:neqꝫ enī in agēdo miracula
ſolū admirabilis erat:ſꝫ viſus ei⁹
abūdabat plurima gr̄a.vñ ꝛ loquē
tem eū audiūt in ſilētio:ſeriā locu
tionis nō irrūpentes.dr enī. Ut au
dirēt verbū dei.ꝛ ipē ſtabat ſecus
ſtagnū genezareth. Beda.Sagnū
genezareth idē dicūt eſſe qđ mare
galilee vel mare tyberiadis . ſed
mare galilee ab adiacēte ꝓuincia
dr.mare autē tyberiadis a ꝓxima
ciuitate.Porro genezareth a laci
ipius natura:que criſpātib⁹ aquis
de ſeipſo ſibi exercitare aura per=
hibet:greco vocabulo quaſi gene=
rans ſibi aurā dr. Neqꝫ enī in ſta=
gni morē ſternit aqua:ſed frequen
tibus auris ſpirātib⁹ agitatur:hau
ſto dulcis ꝛ ad potandum habilis.
Sed hebree lingue conſuetudine
ōis aquarū ꝯgregatio ſiue dulcis
ſiue ſalſe mare nuncupatur. Theo.
Fugit autē dñs gloriā q̄to magis
ipſa eum ſequebatur:ꝛ iō a turbis ſe
ſeparans aſcendit in nauē. Et vi=
dit du.na.ſtantes ſecus ſta.piſca.
au.deſcē.ꝛ laua.rhetia. Chry.Qđ
ſignum erat vacationis.Scđm vo
mattheum inuenit eos reficientes
rhetia.tantus enī erat paupertatis
exceſſus:vt laniata repararēt:no=
ua nequeūtes habere. volēs autē
diligēter cōgregare ſpectaculū:vt
nemo remaneret poſt tergum:ſed
oēs facie ad faciē cernerēt:aſcēdit
in nauim.vñ dr. Aſcen.au.in vnā
na.que erat ſimo.roga.eum a ter.
redu.puſillū. Theo.Uide aūt xp̄i
manſuetudinem: quomodo rogat
petrū:ꝛ petri obedientiam:quomo
do in oibus fuit obſequens. Chry.
Poſtq̄ vo multa peregerat mira=
cula iterum doctrinam proponit:ꝛ
exiſtens in mari piſcatur exiſtentes
in terra.vñ ſequitur. Et ſedēs doce
bat.de nauicula. Grego. Nazanze
nus.Cunctis ꝯdeſcēdēs vt a ꝓfun
dis extrahat piſcē:hoiem.ſ.natan
tem in mobilibus rebus ꝛ amaris
huius vite ꝓcellis.Beda. Myſtice
autē due naues circūciſionē ꝛ pre=
putiū figurant:quas videt dñs:qꝛ
in vtroqꝫ populo nouit q̄ ſunt ei⁹:ꝛ
ad future vite trāquillitatē quaſi
ad litus vidēdo:hoc eſt miſericor=
diter viſitādo ꝓuehit. Piſcatores
ſunt eccl'ie doctores:q̄ nos per rhe
te fidei cōprehendūt:et quaſi litori
ſic terre viuentiū aduehunt. Sed
hec rhetia modo laxantur in captu=
ram:qꝛ modo lota plicantur:qꝛ nō oē
tēpus eſt habile doctrine: ſed nūc
exercenda eſt lingua doctoris: et
nunc ſuimet cura gerēda. Nauis
ſimonis eſt eccleſia primitiua de
qua Paulus dicit. Qui operatus
eſt petro in apoſtolatum circumci=

Dulce ieſu cō=
tuber=
nium.

Allego=
ria pul=
chra.

ſionis.bene vna dicta q: multitu=
dinis credentiũ erat co: vnũ ⁊ aia
vna. August.de con.euan. De qua
docebat turbas:quia de auctorita
te ecclesie docet gentes.q autẽ do=
minus aſcendens in nauim rogat
eũ a terra reducere puſillũ:ſignifi
cat temperate vtendum verbo ad
turbas : vt nec terrena eis preci=
piantur:nec a terrenis in profun=
da ſacramentorum recedatur. Uel
prius in proximis regionibus gen
tibus predicandũ:vt qđ poſtea di=
cit.Duc in altũ ad remotiores gen
tes poſtea predicandũ precipiat.

¶ Ut ceſſauit autẽ loqui dixit
ad ſimonẽ. Duc in altũ:⁊ laxa
te rhetia veſtra in capturã. Et
rñdens ſimon dixit illi. Precep=
tor per totã noctẽ laborãtes
nihil cepimus.in verbo autẽ
tuo laxabo rhete. Et cũ hoc fe
ciſſent ↄcluſerunt piſciũ mul=
titudinẽ coploſam. Rũpebat
aũt rhete eorũ. Et annuerunt
ſocijs qui erant in alia naui:
vt venirent ⁊ adiuuarent eos.
Et venerunt et impleuerunt
ambas nauiculas ita vt pe=
ne mergeretur.

¶ Cyril. Poſtq̃ ſufficiẽter populũ
docuerat:regredit iterũ ad magni
ficentias proprias et per piſcatoria
miniſteria piſcatur diſcipulos.vñ
ſequitur. Ut autem ceſſa.lo.di.ad
ſimonẽ. Duc in altũ:⁊ laxate rhe.
ve.in capturã. Chry. Cõdeſcendẽs
enĩ hominibus ſicut magos per ſi=
dus vocauit:ſic ⁊ piſcatores per pi
ſcatoriam artẽ. Theophi. Petrus
autem non diſtulit.vnde ſequitur.
Et rñ. ſimon dixit illi. Prece. per
to.no.la.ni.cepimus. Non autem
addidit. Non te audiam:nec ſcdis
laboribus me exponã : ſed magis
ſubdidit. In verbo aũt tuo laxabo
rhete. Quia vero turbã de nauicu
la dominus inſtruxerat non ſine

Piſcat apoſtoli.

mercede nauicule dñm dereliquit:
dupliciter beneficians ipm:q: pri=
mo dedit ei multitudinẽ piſciũ : et
deinde diſcipulũ ipm fecit. vnde ſe
quitur. Et cũ hoc feciſſent:conclu.
piſ.mul.co. Tot autẽ piſces cepit:
vt nõ poſſet eos foras educere:ſed
a ſocijs auxiliũ peteret. vñ ſequit.
Rump.au.rhe.eo.⁊ annue.ſo.qui
erant in alia naui:vt veni.⁊ adiu.
eos. Per nutum ipſos vocat:q: ex
ſtupore propter capturã piſciũ lo=
q̃ nõ poterat.⁊ ſequit de eorũ auxi=
lio cum dicitur. Et vene.et imple.
am.na.ita vt pene mergerentur.
August. de conſo. euan. Joannes
quidẽ videtur ſimile miraculũ di=
cere:ſed illud lõge aliud eſt qđ fa=
ctum eſt poſt reſurrectionẽ dñi ad
mare tyberiadis .ibi enĩ nõ ſolum
ipm tempus valde diuerſum eſt:
ſed etiam res ipſa plurimum di=
ſtat.non rhetia illic in dexteram
partem miſſa centũ quinquagin=
ta tres piſces ceperunt : magnos
quidem:ſed pertinuit ad euange=
liſtam dicere : q cum tam magni
eſſent rhetia non ſunt diſrupta.re
ſpicientẽ.ſ.ad hoc factum qđ Lu=
cas commemorat:vbi pre multitudi
ne piſcium rhetia rumpebantur.
Ambro. Myſtice autẽ nauis petri
ſm mattheũ fluctuat ſm lucam re
pletur piſcibus.vt principia eccle=
ſie fluctuantis:⁊ poſteriora exube
rantis agnoſcas. Non turbatur
iſta que petrum habet : turbatur
illa que iudam habet in vtraq; pe
trus : ſed qui ſuis meritis firmus
eſt : turbatur alienis. Caueamus
igitur proditorem : ne per vnum
plurimi fluctuemus. Illic turba=
tio vbi modica fides : hic ſecuri=
tas vbi perfecta dilectio. Deniq;
etſi alijs imperatur vel laxãt rhe=
tia ſua ſoli tamen petro dicitur.
Duc in altum : hoc eſt in profun=
dum diſputationũ. Quid eſt tam
altum q̃ ſcire dei filiũ? Que ſunt
autem apoſtolorũ que laxari iu=
bentur rhetia? niſi verborum cõ=
plectiones ⁊ quaſi quidam oratio=

Allegoria de nauicula.

nis ſinus ⁊ diſputationū receſſus:
qui eos quos ceperint non amittāt
Et bene aplica iſtrumēta piſcādi
rhetia ſunt que non captos ꝑimūt
ſed reſeruant :⁊ fluctuantes de inſi
mis ad ſuperna tranſducunt. Di=
cit autem. Preceptoꝛ per totā noctē
laboꝛātes nihil cepimus:qꝛ nō hoc
humane facūdie:opus : ſed ſupne
vocationis eſt munus. Qui autem
nihil āte ceperāt: magnā in verbo
dñi cōcludunt piſciū multitudinē.
Cyri. Hoc aūt fuit figura futuri nō
eñ icaſſum laboꝛabunt euangelice
doctrine rhete tendentes: ſꝫ greges
gentiū aggregabunt. Aug. De cō.
Qđ aūt rhetia rumpebāt ⁊ piſciū
copia ⁊ nauicule iplete ſunt : ita vt
pene mergerentur: ſignificat homi
num carnalium multitudinē tātā
futurā in eccleſia vt etiā diſruptiōe
pacis ꝑ hereſes ⁊ ſciſmata ſcinde=
rentur. Beda. Rumpitur aūt rhete
ſed non labit piſcis: qꝛ ſuos dñs in
ter ꝑſequentium ſcandala ſeruat.
Ambꝛo. Alia autē nauis eſt iudea
ex qua Joānes ⁊ Jacobꝰ eligunt.
Hi igitur de ſynagoga ad naui pe=
tri: hoc eſt ad eccleſiam cōuenerūt
vt iplerent ambas nauiculas. oēs
eñ in nōie ieſu genuflectūt: ſiue iu=
deus: ſiue grecus. Be. Uel alia na
uis eſt eccl'ia gētiū: q̄ ⁊ ip̄a vna na=
uicula nō ſufficiente piſcibus iple=
tur electis. Qꝛ nouit dñs qui ſūt eiꝰ
⁊ apđ ip̄m certꝰ ē ſuoꝝ nūerus ele=
ctoꝝ: dūq; tot in iudea credituros
nō inuenit qđ ad fidem vitāq; ꝑde
ſtinatos nouit eternam: quaſi alte
rius nauis: receptacula piſcibus
q̄rens ſuis. Coꝛda quoq; gentiū fi=
dei gratia replet : ⁊ bñ rupto rheti
ſocia nauis aduocat. Qñ autē iu=
das ꝓditoꝛ: ſimō magus: ananias
⁊ ſaphira: ⁊ multi diſcipuloꝝ abie
runt retro : ac deinde barnabas ⁊
paulus a gentiū ſūt apoſtolatu ſe=
gregati. Ambꝛo. Poſſumus tamen
⁊ aliā eccleſiā: intelligere nauim al
terius. ab vna ei plures eccleſie de
riuantur. Cyꝛil. Innuit autem ſo=
ciis vt auxiliarentur eis. Multi eē

Credu=
tas gē
um.

ſequuntur apoſtoloꝝum laboꝛes: ⁊
pꝛius illi q̄ euāgelioꝝ ediderūt ſcri
pturas: poſt quos alij ꝑſides ⁊ po=
puloꝝum paſtoꝛes: ⁊ in deitatis do=
ctrina periti. Beda. Harum autem
ipletio nauiū in finē ſeculi creſcit:
ſed q̄ implete merguntur. hoc ē in
ſubmerſione pꝛemuntur nō eñ ſūt
ſubmerſe ſed periclitate. Apoſtolꝰ
exponit dicens. In nouiſſimis die=
bus erunt tp̄a periculoſa: ⁊ erūt ho
mines ſeipſos amātes: ⁊ cetera: nā
mergi naues eſt homines i ſeculo
ex quo electi per fidem fuerant mo
rum pꝛauitate relabi.

¶ Quod cū viderit ſimon pe=
trus pꝛocidit ad genua ieſu di
cēs. Exi a me dñe: qꝛ hō pecca
toꝛ ſum. Stupoꝛ eñ circūdede
rat eū ⁊ omnes qui cū illo erāt
in captura piſciū quam cepe=
rant. Similiter aūt iacobum ⁊
ioannē filios zebedei: qui erāt
ſocij ſimonis. Et ait ad ſimo=
nem ieſus. Noli timere. ex hoc
iam homines eris capiens. Et
ſubductis ad terram nauibus
relictis omnibus ſecuti ſunt
eum.

¶ Ambꝛo. Admirabatur petrꝰ do
na diuina : quo plus meruerat pꝛe
ſumebat magis. vnde dicitur. Qđ
cum vide. ſimon petrus ꝓci. ad ge.
ie. di. Exi a me dñe: qꝛ hō petōꝛ ſuꝫ.
Cyꝛil. Reducens. enim ad conſcien
tiam patrata delicta: tremit ⁊ trepi
dat ⁊ velut imundus mundum nō
credit ſe poſſe ſuſcipere : acceperat
enim a lege diſtinguendum eſſe in
ter maculatū ⁊ ſctm̄. Greg. niſenꝰ.
Cum enim mandaſſet demergere
rhetia: tota copia piſcium capta ē:
q̄tum ipſe maris dñs ⁊ terre volue
rat. Uox eñ verbi ſemper eſt vox v̄
tutis: cuiꝰ p̄cepto i oꝛigine mūdi lux
⁊ cetere creature ꝓdibāt. in his ad
miratur petrus. vnde ſequit. Stu=
poꝛ enim circū. eum : ⁊ om. qui cum
illo erant in captu. piſc. quā cepe.

ſimiliter autẽ iaco. ⁊ ioã. filí zebe. qui erant ſo. ſimonis. Aug. De cõ. euã. Andreã non nominat. qui tamen intelligit̃ in ea naui fuiſſe ſm̃ matthei ⁊ marci narrationem⁹. Et ait ad ſimonem ieſus. Noli timere Ambro. Dic ⁊ tu. Exi a me domine q꞉ peccatoꝛ ſum vt reſpondeat de⁹. Noli timere. Indulgenti domino peccatum fatere. Uides ꝙ̃ bonus dñs qui tantum tribuit hominib⁹: vt viuificandi habeant poteſtatem vnde ſequitur. Ex hoc iam homines eris capiens. Bed. Hoc ad ipſum petrum ſpãliter pertinet expo nit enĩ ei dñs quid hec captura piſcium ſignificet ꝙ. ſ. ipẽ ſicut nũc ꝑ rhetia piſces: ſic aliquando ꝑ verba ſit captur⁹ homines: totuſq꞉ facti huius oꝛdo quid in eccleſia: cui⁹ ipſe typum tenet: quotidie geratur oſtendit. Cyril. Conſidera autẽ eorum fidem et obedientiam habentes enim opus pre manibus appetibilis piſcationis: cum audiſſent mandantẽ non diſtulerunt: ſed relictis omnibus ſequebantur. Talem enim obedientiam requirit a nobis xp̃us vt eam nõ pretermittamus: etiã ſi aliqͩd valde neceſſariũ vrgeat. Unde ⁊ ſequitur. Et ſubductis ad terram nauibus relic. om. ſecu. ſunt eum. Augu. de cõ. euan. Mattheus ⁊ Marcus breuiter hoc perſtringunt: quẽadmodũ geſtum ſit quod Lucas hic apertius explicauit. Hoc tamẽ videtur diſtare: ꝙ tm̃ petro a dño dictum ꝯmemoꝛat. Ex hoc iam homines eris capiens: qð illi ambobus fratribus dictum eſſe narrauerunt. Sed potuit vtiq꞉ ꝓus hoc petro dici: cũ de capta ĩgenti multitudine piſcium miraret̃: qð Lucas inſinuauit: ⁊ ambobus poſtea: qð illi duo ꝯmemorauerunt: vel intelligendum eſt hoc ꝑmo fuiſſe factũ qð Lucas ꝯmemoꝛat. nec tunc eos a dño vocatos: ſꝫ tm̃ fuiſſe ꝑdictum petro q꞉ homines eſſet capturus: nõ aũt ꝙ nunꝙ̃ piſces eſſet capturus. vnde dat̃ locus intelligere eos ad capturã piſcium remeaſſe vt poſtea fieret qð Matthe⁹ ⁊ Marcus narrant: tunc nõ ſubductis ad terram nauibus tanꝙ̃ cura redeũdi: ſed ita eũ ſecuti ſunt tanꝙ̃ vocãtem aut iubentem. Sed ſi ſm̃ Joannem iuxta ioꝛdanem ſecuti ſunt eũ Petrus ⁊ Andreas: quomõ ab aliis euangeliſtis dicitur. ꝙ eos in galilea piſcantes inuenit: ⁊ ad diſcipulatum vocauit: niſi q꞉ intelligendũ eſt non ſic eos vidiſſe dñm iuxta ioꝛdanem vt ei inſeparabiliter coherenti: ſed tm̃ cognouiſſe quis eſſet: eũq꞉ miratos ad pꝛopꝛia remeaſſe. Ambro. Myſtice aũt quos petrus ĩ verbo capit: verbo credidit: negat ſuã pꝛedã: negat ſuũ munus. Exi inquit a me domine. Noli timere ⁊ tu que tua ſunt domino deferre: q꞉ que ſua nobis ille cõceſſit. Aug. de que. euan. Uel aliter. Ex perſona eccleſia carnalibus hominibus plene petrus dicit. Exi a me quia homo peccatoꝛ ſum. tanꝙ̃ eccleſia turbis carnalium impleta: ⁊ eoꝛũ moꝛibus pene ſubmerſa: regnũ ſpiritalium in quibus maxime perſona chꝛiſti eminet: a ſe quodammodo repellit. Non enim hoc voce lingue dicũt homĩes bonis miniſtris dei vt eos a ſe repellant: ſed voce moꝛum ⁊ actuum ſuadent a ſe recedine ꝑ bonos mergãtur: ⁊ eo vehementius ꝙ̃ deferunt eis honoꝛẽ: vt honoꝛificentiam eoꝛũ ſignificauerit petrus cadẽs ad pedes dñi. Moꝛes aũt in eo ꝙ dixit. Exi a me Beda. Confoꝛtat aũt dñs timoꝛem carnalium: ne quis vel de ſua conſcientia culpe tremens: vel de alioꝛum innocentia ſtupẽs ſanctitatis iter foꝛmidet aggredi. Augu. de q̃. euan. Dñs aũt dum non receſſit ab eis ſignificat in bonis ⁊ ſpũalibus viris: non eſſe opoꝛtere hanc voluntatem: vt peccatis turbarum cõmoti: quo q̃ſi ſecurius tranquilliuſq꞉ viuant: mun⁹ eccleſiaſticũ deſerãt Quod aũt ſubductis ad terram nauibus: relictis omnibus ſecuti ſunt eum poteſt ſignificare finem tẽpoꝛis quo ab huiuſmodi ſalo qui xp̃o

Typus eccleſie ī petro.

Cõſenſ⁹ euangelicus.

Uox duplex hominum.

inheſerunt:penitus receſſuri ſunt.
¶ Et factum ē cū eſſet in vna
ciuitatum: ⁊ ecce vir plenus le
pra videns ieſum ⁊ ꝓcidens i
faciem ſuā rogauit eū dicens.
Dn̄e ſi vis potes me mūdare.
Et extendens ieſus manū te-
tigit eū dicens. Uolo. Munda
re. Et confeſtim lepra diſceſſit
ab illo. Et ipſe p̄cepit illi vt ne
mini diceret:ſed vade oſtende
te ſecerdoti: ⁊ offer pro emūda
tiōe tua ſicut precepit moyſes
in teſtimoniuꝫ illis. Perambu-
labat aūt magis ſermo de illo
⁊ conueniebant turbe multe vt
audirent ⁊ curarentur ab infir
mitatibus ſuis. Ipſe autem ſe
cedebat in deſertum et ora-
bat.
¶ Ambro. Quarto ſigno ex quo in
capharnaum dn̄s venit leproſus ſa
natur. Si autem quarto die ſolem
illuminauit ⁊ clariorem ceteris fe-
cit:hoc clarius opus eſtimare debe
mus. de quo dicitur. Et factum eſt
cum eſſet i vna ciuita. ⁊ ecce vir ple
nus lepra. Bene vbi leproſus mun
datur:certus nō exprimitur locus:
vt oſtendatur non vnum populum
ſpecialis alicuius ciuitatis : ſꝫ oēs
populos fuiſſe ſanatos . Athana.
Adorauit autē leproſus dn̄m deuꝫ
exiſtenteꝫ in corꝑe:⁊ neqꝫ ꝓpter car
nē putauit eē creaturā verbuꝫ dei:
nec ꝑ eo ꝙ v̄bū erat vilipendit car
nē quā veſtiebat:imo vt in templo
creato adorabat oim creatorē in fa
ciem ꝓcidens. Sequitur eūi. Et vi-
dens ieſum ⁊ ꝓcidēs in faciē roga
uit eū. Ambro. Qḋ in faciem ꝓcidit

Corpus xp̄i tem plū eſt.

hūilitatis ē ⁊ pudoris : vt vnuſqſqꝫ
de vite ſue maculis erubeſcat:ſꝫ cō
feſſionē verecūdia nō repſſit: oñdit
vuln⁹:remediū poſtulauit dicens.
Dn̄e ſi vis potes me mundare. De
voluntate dn̄i non q̄ſi pietatis icre
dulus dubitauit:ſꝫ q̄ſi iīq̄tatis ſue
cōſcius nō p̄ſumpſit religōis aūt ⁊
fidei plena cōfeſſio eſt in voluntate
domini tribuit poteſtatem . Cyril.
Nouerat enim lepram experimen
tis medicoꝝ non cedere ſed vidit di
uina maieſtate pelli demones:⁊ ce
teros ab aliis valitudinibus cura
ri:que coniecit diuina dextra fieri.
Tytus. Addiſcamus etiam ex ver
bis leproſi corporaliū infirmitatuꝫ
medelam non querere : ſed diuino
beneplacito totū cōmittere : qui no
uit oportuna ⁊ omnia iudicio diſpo
ſuit. Ambro. Eo autem ſanat gene
re quo fuerat obſecratus. vnde ſe-
quitur. Et extendens ieſus manuꝫ
tetigit illum . Lex tangi leproſos
prohibet : ſed qui dominus legis
eſt non obſequitur legi: ſed legem
facit . Non ergo tetigit quia ſine
tactu mundare non poterat: ſed vt
ꝓbaret:qꝛ ſubiectus non erat legi:
nec contagiū timebat vt homines:
ſed quia cōtaminari non poterat:
qꝛ alios liberabat:ſiſ ecōtrario vt
lepra tactu dn̄i fugaretur: que ſo-
lebat cōtaminare tangentē . The.
Ipſius enim ſacra caro eſt purga
tiua ⁊ vitā tribuēs:ſicut ex̄ris verbi
dei caro. Ambro. In hoc aūt qḋ ſub
dit. Uolo mundare:habes volunta
tem:habes ⁊ pietatis effectū. Cyri.
A maieſtate aūt proceſſit imperio-
ſum mādatum. Qualiter igitur in
ſeruis cōputatur vnigenitus fili⁹
qui volendo tantūmodo cuncta po-
teſt ? Legitur de deo patre ꝙ oia q̄
cunqꝫ voluit fecit. Qui vero ſui pa-
tris poteſtate fungitur:quō diuer-
ſificabitur in natura ab eo ? Solēt
etiā quecūqꝫ ſunt eiuſdeꝫ virtutis:
eiuſdeꝫ eſſe ſubſtantie. Mirare tn̄
in his chriſtum diuine ⁊ corporalr̄
operantem:diuinuꝫ eni eſt ita vel-
le vt preſto fiant oia: humanū aūt
extendere dexterā. Unus itaqꝫ xp̄s
ex vtriſqꝫ perficitur : eo ꝙ verbum
caro factum eſt. Greg. niſenus. Et
qꝛ cum vtraqꝫ hoīs ꝑticula:aia. ſ. ⁊
corpore vnita eſt deitas:per vtraqꝫ
patebant ſuperne nature indicia.
Corpus enim reconditum in ſe lu-

men declarabat:cum palpando ꝓ=
ſtabat remedia: ſed anima prepo=
tenti voluntate diuinã oſtendebat
virtutẽ. velut enĩ ſenſus tact⁹ ꝓp:i⁹
corporis eſt: ſic ⁊ anime voluntari⁹
motus: :vult anima tangit corpus.
(Tres errores excludũtur.) Ambro. Dicit ergo volo ꝓpter pho
tinũ impat ꝓpter arriũ tangit ꝓpt
manicheũ. Nihil aũt mediũ ẽ inter
opus dei atꝗ ꝑceptũ: vt intelligas
medentis affectuꝫ: virtutẽ operis.
vnde ſequit̃. Et confeſtim lepra di=
ſceſſit ab illo . Sed ne lepra trãſire
poſſit in medicũ. vnuſqſqꝫ dñice hu
militatis exemplo iactantiã vitet.
nam ſequit̃. Et precepit illi vt nemi
ni diceret. vt. ſ. doceret nõ vulgãda
noſtra beneficia: ſed premenda : vt
non ſolũ a mercede abſtineam⁹ pe=
cunie: ſed etiã gratie. aut fortaſſe il
la ſilentij cauſa eſt imperati ꝙ me
liores putabat: qui fide magis ſpõ
tanea ꝙ̃ ſperatis beneficijs credi=
diſſent. Cyril. Leproſo etiã ſilente
ſufficiebat ipſa negocij vox ad nar
randũ oĩbus agnoſcentibus ꝑ euꝫ
poteſtatem curantis. Chry. Et qꝛ vt
plurimum homines dum egrotant
dei ſunt memores: vt autem conua
leſcunt hebetantur mandat vt deũ
pre oculis habeat dans gloriã deo.
vnde ſequitur. Sed vade: oſtẽde te
ſacerdoti vt. ſ. mundatus leproſus
cõmitteret ſe ſacerdotis aſpectui:
ac ſic ꝑ illius cenſuram numerare=
tur inter ſuos. Ambro. Et vt etiam
intelligeres ſacerdos nõ legit ordi
ne: ſed gratia dei ſupra legẽ eſſe cu
ratum: vt duꝫ mandatur ſacrificiũ
ſecundum preceptum moyſi: oſten
deret dñs: qꝛ legem non ſolueret: ſꝫ
impleret. vnde ſequitur. Et offer ꝓ
emũ. tua ſicut ꝑcepit moyſes. Aug.
de que. euan. Uidetur hic approba
re ſacrificium quod per moyſen ꝑ=
ceptum eſt: cum id non recipiat ec=
cleſia: quod ideo iuſſiſſe itelligi põt
qꝛ nondum ceperat eſſe ſacrificium
ſanctũ ſctõꝝ quod corpus ei⁹ ẽ non
enĩ oportebat auferri ſignificatiua
ſacrificia ꝑuſꝗ illud quod ſignifi=
cabatur confirmatum eſſet cõteſta
tione apoſtolorũ ꝑdicãtiũ ⁊ fide cre
dentiũ ꝑploꝝ. Ambro. Uł qꝛ lex ſpi
ritalis eſt: vĩ ſacrificiũ mãdaſſe ſpi
ritale. vñ dixit. ſicut ꝑcepit moyſes
Deniꝗ addidit: In teſtimõiũ illis.
Tytus. Heretici perperã hoc acci=
piunt dicentes in opprobriuꝫ legis
eſſe dictũ. Qualiter aũt iuberet of
ferre pro emundatione ſm̃ ꝑceptũ
moyſi. Cyr. Dicit ḡ. In teſtimoniũ
illis: qꝛ ex hoc facto oſtendit̃ xp̃m ĩ
cõparabili excellentia moyſi ꝑfer=
ri. qꝛ enĩ moyſes inſufficiens erat a
ſorore lepre pellere morbũ : orabat
dñm vt eã liberaret. ſed ſaluator in
ptãte diuina ꝑtulit . Uolo munda
re. Cyril. Uel in teſtimoniũ illis: ħ (Reprehẽſio iudeorum)
eſt ad reprehenſionem eorum ⁊ ad
probationem ꝙ legeꝫ reuereor. Cũ
enĩ te curauerim: mitto te ad ſacer
dotũ experiẽtiã: vt atteſteris mihi
ꝙ non ſum ꝑuaricatus in legẽ: ⁊ ꝙ̃
uis dñs ipendẽs remedia moneret
nemini dicere. inſtruens nos euita
re ſupbiã: fama tñ eius volabat vn=
diꝗ iſtillans auditui cunctoruꝫ mi=
raculũ. vnde ſequitur . Perã. ma.
ſe. de il. Beda. Unius autem ꝑfecta
ſaluatio multas ad dñm cogit tur=
bas. vnde ſequitur. Et cõ. tur. mul
vt au. ⁊ cu. ab inſi. ſu. Ut eniꝫ lepro
ſus exterius ⁊ interius ſe ſanatum
doceret: ꝑceptum bñficium: vt mar
cus ait etiã iuſſus nõ tacet. Grego.
ſexto mo. Redemptor aũt nr̃ ꝑ dieꝫ
miracula in vrbibus exhibet ⁊ ad
orationis ſtudium in nocte perno=
ctat . vnde ſequitur. Ipſe auteꝫ ſe.
in deſer. ⁊ ora. vt perfectis. vꝫ ꝑdica
toribus innuat: quatenus nec a cti=
uam amore ſpeculatiõis funditus
deſerant: nec cõtemplationis gau=
dia operatiõis nimietate cõtẽnãt:
ſed quieti contemplantes ſorbeant
quod occupati erga ꝓximos loquẽ
tes profundant. Beda. Quod autẽ
ſecedit orare nõ ei nature ꜩtribuas
que dicit. Uolo mũdare. ſed ei que
extendens manum tetigit leproſũ:
non ꝙ iuxta neſtorium gemina ſit
filij perſona: ſed eiuſdem perſone
ſicut nature: ſic ⁊ operationes ſũt:

Que lo=ca chri=ſtus eli=git.

due. Grego. nazãzenus. Et op̄a q̄uidē in pplo: orōnes aūt in deſerto p̄agebat vt plurimū: ſanctiens q̄ liceat parū p̄qeſcere: vt mēte ſincera cū deo colloq̄mur. Neq̄z. n. ipſe indigebat remotiōe: q̄r nō erat in eo qđ remitteret̄: cū deus eſſet: ſed vt pateat nobis ⁊ operationis hora ⁊ altioris ſolertie. Beda. Typice autez leproſus humanū genus languidū peccatis deſignat: plenum lepra: q̄r oēs peccauerūt ⁊ egēt gr̄a dei: vt. ſ. extēta manu. i. verbo dei humanā ↄtingēte naturā: a priſci erroris varietate mundent̄. ⁊ offerāt ꝓ emūdatione corpora ſua hoſtiā viuam. Ambro. Si aūt lepre medicina v̄bū eſt: ↄtēptus verbi: lepra mentis eſt. Theo. Uide aūt q̄ poſtq̄ mūdatus eſt aliq̄s tūc dignus eſt offerre hoc munus. ſ. corpus ⁊ ſanguinem dn̄i: qđ eſt diuine vnitum nature.

¶ Et factum eſt in vna dierū: ⁊ ipſe ſedebat docens. Et erāt phariſei ſedētes ⁊ legis doctores qui venerāt ex omni caſtello galilee ⁊ iudee ⁊ hieruſalez: ⁊ virtus domini erat ad ſanādum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem qui erat paralyticus. Et querebant eū inferre ⁊ ponere ante eum. Et nō inuenientes qua parte illū inferrent p̄ turba: aſcenderunt ſupra tectū: ⁊ per tegulas ſummiſerunt eum cum lecto in medium ante ieſum. Quorum fidē vt vidit dixit. Homo remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare ſcribe ⁊ phariſei dicentes. Quis eſt hic qui loquitur blaſphemias? Quis pōt dimittere peccata: niſi ſolus deus? Ut cognouit autem ieſus cogitationes eorum: reſpondēs dixit ad illos. Quid cogitatis mala in cordib⁹ veſtris? Quid eſt facilius dicere dimittūtur tibi peccata: an dicere ſurge ⁊ ambula? Ut autez ſciatis q̄r filius hominis habet ptātez in terra dimittēdi peccata: ait paralytico. Tibi dico ſurge tolle grabatum tuum: ⁊ vade in domum tuam. Et conſeſtim conſurgens coram illis tulit lectum in quo iacebat: ⁊ abiit in domum ſuam magnificans deum. Et ſtupor app̄rehendit omnes: ⁊ magnificabāt deuz. Et repleti ſunt timore dicentes: quia vidimus mirabilia hodie.

¶ Cyril. Scribe ⁊ phariſei qui facti fuerant ꝓdigioꝝ x̄pi viſores: audiebant ipſum quoq̄z docētē. vn̄ dr̄. Et factū eſt in vna dierū: ⁊ ieſus ſedēdo. ⁊ erant. pha. ſeden. ⁊ legis doc. q̄ vene. ex omni caſtel. gali. iu. ⁊ hieruſalē: ⁊ vir. dn̄i erat ad ſanā. eos. Nō q̄ſi mutuo accipet ptātē alteri⁹: ſ; q̄ſi deus ⁊ dn̄s ꝓp̄ria op̄abat̄ virtute. fiunt aūt hoīes ſepe donoꝝ ſpiritalium digni: ſed plerūq̄z deficiūt ea rōne quā nouit donorū largitor: qđ in x̄po nō accidit: affluebat. n. in p̄ſtādis remediis virtus diuia. Q̄r ergo neceſſariū erat vbi tāta ſcribaꝝ ⁊ phariſeoꝝ turba ↄuenerat: aliq̄d fieri ex his q̄ virtuti atteſtarentur ipſius: corā eis q̄ eū ↄuipēdebāt factū eſt quoddā miraculū in paralytico. in quo q̄r defeciſſe videbat̄ medicinalis ars: portabat̄ a proximis ad ſupnū ⁊ celeſtē medicū. vn̄ ſequitur. Et ecce viri por. in lec. homi. q̄ erat paralyticus: ⁊ querebāt eū infer. ⁊ po. an̄ eū. Chry. Mirādi vero ſunt q̄ paralyticū adduxerūt: qualiter cū nequiſſent intrare p̄ oſtiuz: nouū aliq̄d ⁊ alienū attentauerūt. vn̄ ſequit̄. Et nō inue. qua parte eū īfer. pre. tur. aſcē. ſupra tec. detegētes aūt tectū deponūt grabatū ⁊ ponunt in medio paralyticū. vn̄ ſequi

Intellectus hyſtorie.

tur. Et p̱ tegu. ſubmiſe. illū ꝯcu ʒ lec. in me. añ ieſuʒ. Dicet aliqs demiſſuʒ fuiſſe locū: a quo p̱ tegulas depoſuerūt paralytici lectum. Beda. Hołem aūt dñs a paralyſi curaturus primo peccatorū vinculo abſoluit vt oſtēderet eū ob nexus culparum artuū diſſolutione dānari: nec niſi his relaxatis membrorū poſſe recuperatione ſanari: vñ ſequitur. Quoꝝ fidē vtvi. dixit. hō remit. ti. pec. tua. Ambro. Magnus dñs qui aliorū merito ignoſcit alijs: ⁊ dum alios probat: alijs relaxat errata. Cur apud te homo collega non valeat: cum apud deum ſeruus ⁊ interueniendi meritum ⁊ ius habeat impetrandi? ſi grauiū pctōꝝ diffidis veniaꝫ: adhibe precatores: adhibe eccliā: q̄ ꝓ te pcet: cuius cōtēplatione qđ tibi dñs negare poſſet: ignoſcat. Chry. Occurrebat autem ⁊ in hoc ipſius patientis fides: nō. n. ſuſtinuiſſet ſe inferius ſubmitti: niſi credidiſſet. Augu. de cō. euā. Quod aūt dicit. hō dimittunt tibi peccata ad hoc inſinuandū valet: qꝛ homini dimittebant peccata q̄ eo ipſo ꝙ hō erat nō poſſet dicere. Nō peccauit. Simul etiam vt ille qui homini dimittebat itelligeret deus. Chry. Nos aūt ſi corporalit patimur: ſatagimus nociuū abijcere: cū vo male ſit anime differimus: atq3 iiō nec a corporis nociuis curamur. Abſcidamus igit fontē malorum: ⁊ ceſſabunt egritudinū fluxus. Mētē aūt multitudinis ſuā intentionē aperire pharisei nō audebāt: ſed ſolum in cordibus ſuis meditabant. vñ ſequit. Et cepe. cogitare ſcri. ⁊ pha. dicētes. Quis eſt hic q̄ lo. plaſphemiā? Cyril. In quo mortis ꝑcipitāt ſniam. Erat. n. mandatū in lege. ꝙ quicūq3 blaſphemaret in deuʒ: morte puniretur. Ambro. Itaq3 ab ipſis ex operibus ſuis dei filꝰ accipit teſtimoniū: nā ⁊ validius eſt ad fideʒ qđ confitent inuiti: ⁊ ꝑniciosius ad culpā qđ negāt: q̄ ſuis aſſertionibꝰ relinquunt. vñ ſequit. Quis poteſt pctā dimittere niſi ſolus deus: Magna in fide plebis amentia: vt cū cōfeſſa fuerit ſolius dei eſſe donare peccata: non credat deo peccata donanti. Beda. Uerū eñ dicunt qꝛ nemo peccata dimittere niſi deus pōt qui per eos quoq3 dimittit quibus dimittendi tribuit poteſtatem. Et iō xp̄s vere deus eē ꝓbat: qꝛ dimittere peccata quaſi deus pōt. Ambro. Dñs aūt ſaluos volens facere peccatores ex occultorū cognitione deū ſe eſſe demōſtrat. vñ ſequit. Ut aūt cognouit deus cogita. eorū reſpondens di. ad illos. Quid cogi. in cor. veſtris? Cyril. q. d. O pharisei qꝛ dicitis. Quis pōt pctā dimittere niſi ſolus deꝰ? Rñdeo vobis. Quis pōt ſecreta cordis ſcrutari: niſi ſolꝰ deꝰ? q̄ p̱ ꝓphas dicit. Ego dñs ſcrutans corda ⁊ probans renes. Cyril. Si ꝗ increduli eſtis erga primū. ſ. remiſſionē peccati: ecce aliud adijcio dum intima vr̄a patefacio. qn ēt aliud dum paralytici corpus cōſolido. vñ ſubdit. Quid eſt facilius di. dimit. ti. pec. an di. ſur. ⁊ am.? Palā quidē eſt: qꝛ cōſolidare corpus facilꝰ eſt. Q̄to nāq3 nobilior eſt aīa corpore: tāto eſt excellentior abſolutio criminum. verū qꝛ illud nō creditis: eo ꝙ lateat adijciam qđ minus eſt apertius: tñ quatenus qđ eſt magis occultū p̱ hoc demonſtret. Et quidem cū allocutus eſt infirmantē: non dixit dimitto tibi peccata: ꝓpriam exprimēs ptātē: ſꝫ remittunt tibi peccata. Cogentibꝰ aūt illis euidētius ꝓpriā declarat ptātē dicens. Ut aūt ſcia. quia fi. ho. po. hꝫ i ter. di. pec. Theo. vide ꝙ in ter di. pec. Dum eñ ſumus in terra: peccata noſtra delere poſſumus. Poſtquam vero a terra atollimur: non valebimus cōfiteri: claudit. n. ianua. Cyril. Demonſtrat autem peccatorum veniā per corporis ſanationē. vnde ſequitur. Ait paraly. ti. di. ſur. Ipſaꝫ vo corporis ſanationem demonſtrat p̱ lecti portationē. vt ſic nō reputetur fantaſia qđ factuʒ eſt. vñ ſequitur. Tol. gra. tu. ⁊ va. in do. tu. q. d. Ego volebam per tuam paſſioneʒ cura=

Inertia hominum.

Corporis ⁊ anime comparatio

re illos qui ſani videnꝫ. Iſirmantur aũt in anima. ſʒ q2 noluit: vade tuaʒ correcturus familiaʒ. Ambro. Nec mora vlla ſanitatis interuenit: vnũ dictorũ remedio: ſicꝫ momentũ eſt. vñ ſequiꝫ. Et ꝓfeſ. fur. col. il. tu. lec. in quo ia. ꝛ abijt in do. ſuã ma. deũ. Cyril. Quo facto patuit: ꝙ fili⁹ hoīs pōt i terra relaxare pctã: qd ꝓ ſe ꝛ ꝓ nobis dixerat. ipſe nãꝙ vt deus fact⁹ hō tanꝙ dñs legis pctã dimittit. Sortiti ſum⁹ ēt nos ab eo tam mirabilē grãm. Dictũ eſt. n. diſcipulis. Quorũ remiſeritis peccata: remittuntur eis. Qũo autē non magis ipſe pctã dimittit: ꝙ ceteris ptãtē faciendi hoc tradidit? Chry. Reges aũt terreni ꝛ principes homicidas abſoluētes a pena pñti liberãt. a criminib⁹ expiare aũt non pñt. Ambro. Spectant aũt ſurgentem increduli: miranꝫ abeuntē. vñ ſequiꝫ. Et ſtupor app. om. ꝛ mag. deũ. Chry. Paulatiʒ ſerpunt iudei magnificãtes deũ: non tñ putãt euʒ deum eſſe: obſtabat. n. eis caro: nec tñ erat modicũ eſtimare eũ pcipuũ eſſe mortalium: ꝛ a deo proceſſiſſe: Ambro. Diuini aũt operis miracula malunt timere ꝙ credere. vñ ſequiꝫ. Et rep. ſunt ti. d. q2 vi. mi. ho. Si aũt credidiſſent non timuiſſent vtiꝙ ſʒ dilexiſſent: pfecta. n. dilectio foras timorē excludit. Nō ocioſa ãt hui⁹ paralytici neganguſta medicina eſt: qm oraſſe pmittiꝫ: nō ꝓpter ſuffragiũ: ſʒ ꝓpter exēpluʒ. Augu. de q. euã. De paralytico. n. pōt itelligi aiam diſſolutã mēbris: hoc eſt operationib⁹ xp̄m qrere. i. voluntatem verbi dei. Impediri autē aitur bis. ſ. cogitationũ niſi tecta. i. operta ſcripturarum aperiat: ꝛ per hoc ad noticiam chriſti perueniat: hoc eſt ad eius humilitateʒ fidei pietate deſcēdat. Beda. Et bene domus ieſu tegulis cōtecta deſcribitur: q2 ſub ꝯtemptibili litterarum velamine ſpiritalis gratie virtus inuenitur. Ambro. Vnuſquiſꝙ autēʒ eger petēdo precatores ſalutis dʒ adhibere: per quos noſtre vite cōpago

Moralis itellectus.

reſoluta: actuũꝙ noſtrorum claudo veſtigia verbi celeſtis remedio reformenꝫ. Sint igitur aliqui monitores mentis ꝗ alum hoīs: Quis exterioris corporis debilitate torpētē ad ſupiora erigãt quorꝫ rurſus adminiculis ꝛ attollere: ꝛ humiliare ſe facilis añ ieſum locēꝫ: dñico videri dignus aſpectu. humilitatem. n. reſpicit dñs. Aug. de q. euã. Ibi ergo a qbus deponitur: bonos doctores ecclie pñt ſignificare: ꝙ aũt cum lecto deponitur: ſignificat ab hoīe in iſta carne adhuc ꝯſtituto xp̄m debere cognoſci. Ambro. Dñs autem plenã ſpeʒ reſurrectiōis oñdēs peccata donat a lorꝫ debilitateʒ carnis excludit. hoc eſt. n. totũ hominē eē curatũ. Quãuis igitur magnuʒ ſit hoibus peccata dimittere. tñ multo diuinius eſt reſurrectioneʒ donare corporibus: qm quidem deus reſurrectio eſt. lectus aũt qui tolli iubetur: nihil eſt aliud ꝙ corpus humanum. Augu. de queſ. euã. Vt nō iam in carnalibus gaudijs tanquã in lecto requieſcat infirmitas anime. ſed magis ipſa contineat affectiones carnales ꝛ tendat ad domũ ſuam: idẽſt requiem ſecretorum cordis ſui. Ambro. Vel domum repetere ſuam hoc eſt ad paradiſuʒ redire. ea. n. eſt vera domus que hominē pria ſuſcepit: nō iure amiſſa ſed fraude. Merito ergo reſtituiꝫ quoniam venerat qui nexum fraudis aboleret: iuſꝙ reformaret.

¶ Et poſt hec exiit: ꝛ vidit publicanum nomine leui ſedēteʒ ad teloneum ꝛ ait illi. Sequere me. Et relictis oib⁹ ſurgēs ſecut⁹ eſt euʒ. Et fecit ei conuiuiuʒ magnũ leui in domo ſua: ꝛ erat turba multa publicanorum ꝛ aliorum qui cũ illis erãt diſcũbentes. Et murmurabãt phariſei ꝛ ſcribe eorum dicentes ad diſcipulos eius. Quare cum publicanis ꝛ peccato-

ribus manducatis ⁊ bibitis?
Et rñdens ieſus dixit ad illos.
Non egēt q̄ ſani ſūt medico: ſʒ
q̄ male hñt. Non. n. veni voca=
re iuſtos: ſʒ pctōres ad pniam.

Conſenſus euāgelicus

¶ Augu. Poſt paralyticū ſanatū de
ꝯuerſione publicani ſubiūgit dicēs.
Et poſt hec exiit ⁊ vidit publicanū
noie leui ſedēte ad teloneum. Ipſe
eſt mattheus qui ⁊ leui. Beda. Sed
lucas ⁊ marcus propter honorē euā
geliſte nomen tacēt vulgatū. Mat=
theus aūt in ſermonis pricipio ac=
cuſator ſui factus: mattheū ſe ⁊ pu=
blicanū nolat: neq̄ a ſalute deſpe=
ret p imanitate peccatoꝝ: cū ipſe de
publicano in apoſtolū ſit mutatus.
Cyril. Publican⁹. n. fuerat leui: vir
auarus: effrenis erga ſupflua: alie
ni amator. Hoc eſt. n. publicanoꝛuʒ
officiuʒ: ſed ab ipſis officinis mali=
cie detrahit. Chriſto eū vocante. vñ
ſequit. Et ait illi. Seq̄re me. Am=
bro. Sed iubet nō corporis greſſu:
ſed mentis affectu. Itaq̄ ille verbo
vocatus: ꝓpria derelīq̄t qui rapie=
bat aliena. vñ ſequit. Et relictis ol
bus ſurgens ſecut⁹ eſt eum. Chry.
Ubi ⁊ vocantis virtutē, ⁊ vocati obe
dientiam conſidera. Neq̄. n. obſti=
tit: neq̄ vacillauit: ſed protin⁹ pa=
ruit: nec in ꝓpriā domū irevoluit vt
ſuis hoc intimaret: ſicut nec piſcato=
res. Baſi. Nec ſoluʒ fenora telonei
poſtpoſuit: ſʒ ēt ꝯtempſit pericula:
q̄ ſibi ac ſuis accidere poterāt: dum
calculos telonei dimitteret imper=
fectos. Theo. Et ſic ab accipiēte cē
ſum a tranſeuntibus: xp̄s cenſum

Cenſus chriſti.

accepit: nō q̄dē eius accipiēs pecu=
niā: ſʒ totaliter eū trāſferēs ad ſuū
cōſortiū. Chry. Uocatū aūt leui dñs
honorauit: dū cū eo ꝯfeſtim epulat⁹
eſt: hoc. n. ei maiorem pſtabat fidu=
ciā: vñ ſequit. Et fecit ei. ꝯui. mag.
leui in do. ſua. Nec ſolū cū eo diſcū
bit imo cū plurib⁹. vñ ſequitur. Et
erat tur. mul. publi. ⁊ alio. qui cum
il. erant diſcumbē. Cōuenerant. n.
publicani ad eum ſicut ad collegā
⁊ hoiēʒ eiuſdē officij. ſed ⁊ ipſe glo=
rians de preſentia xp̄i conuocauit
oēs. Xp̄s ēt quodlibet genus reme=
dij exhibebat: ⁊ non ſolum diſputā
do ⁊ preſtando ſanitatis remedia:
vel etiam redarguendo emulos: ſʒ
ēt comedendo nonnullos errantium
corrigebat. inde nos iſtruēs ꝙ q̄d=
libet opus ⁊ tēpus poteſt nobis vti
litatem afferre. Sed nec publicano
rum participationem vitauit pro=
pter vtilitatem ſequenteʒ more me=
dici: qui niſi tangeret ſaniem: nō li=
beraret a morbo. Ambro. Cū pecca
toribus. n. manducando etiam cuʒ
gentib⁹ non prohibet nos inire con
uiuiuʒ. Chry. Sed tamen dominus
inculpatus eſt inde a phariſeis in=
uidentibus ⁊ volentibus a xp̄o diſci
pulos ſeparare. vnde ſequitur. Et
murmur. phari. ⁊ ſcri. di. ad diſci.
eius. Quare cū publi. ⁊ pec. mādu.
⁊ bibitis? Ambro. Serpentina vox
eſt: hanc primam voceʒ ſerpēs emi=
ſit dicens eue. Quid dixit deus. no=
lite manducare. ⁊c. ergo patris ſui
venena diffundunt. Augu. de con.
euan. Uidetur autem lucas hoc ali
quanto differentius ab alijs euan=
geliſtis cōmemoraſſe. non enī dicit
tantum domino obiectuʒ eſſe: ꝙ cuʒ
publicanis ⁊ phariſeis manduca=
ret ⁊ biberet: ſʒ diſcipulis ꝙ de ipſo
ac de ipſis acciperetur. Propterea
enim mattheus ⁊ marcus de chri=
ſto diſcipulis obiectum narrant: q̄ꝛ
ꝙ diſcipulis cum publicanis ⁊ pecca
toribus mādu cabant magiſtro ma
gis obijciebatur: quē ſectando imi
tabantur. vna ergo ſentētia eſt tan
to melius inſinuata quanto q̄buſ=
dam verbis manente veritate va=
ria. Chry. Ipſe autem dominus in
contrarium eorum ſermonem con=
uertit. oſtendens non eſſe culpā cū
pctōribus ꝯuerſari: ſed ēt ꝯſonum
miſericordie ꝓprie. vñ ſequit. Et re
ſpondēs ieſus dixit ad il. Nō egēt
me. q̄ ſa. ſunt: ſʒ q̄ male hñt. In quo
cōmemorat eos cōis īfirmitatis: ⁊
de numero languentiū eos eſſe oſtē
dit. ſe vero medicum eſſe latenter
ſubiungit. Nō. n. ve. vo. iu. ſed pec=

catores. Gre. niſſen⁹. q. d. Adeo pecca tores non abhominor: quia eorum tm̄ gratia veni non vt maneāt pec catores: ſed vt conuertantur. vt bo ni fiant. Aug. de con. euā. Unde ad didit. In penitentia. quod ad expla nandā ſnīam valet: ne quiſq̄ pctō res ob hoc ipſuz q̄ peccatores ſunt diligi arbitref a chriſto: cum et illa ſimilitudo de egrotis bñ intimet q̄d velit deus vocando peccatores tāq̄ medicus egrotos: vt ab iniquitate tanq̄ ab egritudine ſalui fiāt. Ambro. Sed quomō dum iuſticias dile xit: neq̄ vidit dauid iuſtū derelictū ſi iuſt⁹ dereliquitur: peccator aſciſci tur: non intelligas q̄ eos iuſtos di cit qui ex lege preſumant et euāge lij gratiam non requirant. Nemo autem iuſtificatur ex lege: ſed re dimitur ex grā. Non vocat ḡ eos q̄ ſe iuſtos dicunt vſurpatores. n. iu ſtitie non vocantur ad gratiā. nā ſi grā eſt ex pnīa: vtiq̄ q̄ faſtidit peni tentiā abdicat gratiā. Beda. Pecca tores autem vocat eos qui ſua ma la attendentes: nec per legem iuſti ficari ſe poſſe putātes xp̄i grē ſe pe nitendo deſpiciunt. Chry. Ironice autem dicit illos iuſtos ſicut quan do dr. Ecce adā factus eſt q̄ſi vnus noſtrum: q̄ autē nullus erat iuſtus ſuper terrā oſtendit paul⁹ dicens. Omnes peccauerūt et egent gratia dei. Greg. niſſen⁹. Ut dicit non egere ſanos et iuſtos medico. ſ. angelos: ſed male habentes et peccatores. i. nos. quia morbū peccati incurrim⁹ qui in celis nō eſt. Beda. Per Mat thei autem electionē fides gentiuz exprimitur: qui prius mundanis in hiabant: ſed nunc chriſti corpus ſe dula deuotione conficiunt. Theo. Uel publicanus ē qui principi mū di ſeruit et debituz carni reddit: cui gulo ſus reddit eſcas adulter volu ptatez et alius aliud. Cū autem vi derit eum dominus ſedentē in telo neo. i. non mouentē ſe ad maiorem nequitiā: tūc a malo erigetur: et ſe quetur ieſum et ſuſcipiet in domo anime dominuz. Ambro. Qui autē

Magni ſcrupuli diſcuſſio

domicilio xp̄m recipit interno: mari mis delectationibus exuberātiuz paſcitur voluptatum: itaq̄ libenter dominus ingreditur: et in eius re cumbit affectu ſed rurſus accendif inuidia perfidorū: et future pene ſpēs prefiguratur epulātibus eniz fidelibus in regno celoruz perfidia ieiuna torquebitur. Beda. Uel per hoc deſignatur iudeorum inuidia que de gentium ſalute torquetur. Ambro. Simul ēt oſtenditur q̄tū ſit inter emulos legis et grē. q̄ illi qui legem ſequuntur mentis famē patientur eternā. Qui vero verbū in interioribus anime receperunt alimenti celeſtis et fontis vbertate recreati eſurire et ſitire nō pñt. Et ideo q̄ alo ieiunabāt murmurabāt.

Differ tia legi ⁊ grati

¶ At illi dixerūt ad eū. Qua re diſcipuli ioannis ieiunant frequēter et obſecrationes fa ciunt ſimiliter et phariſeorum: tui autem edūt ⁊ bibunt. Qui bus ipſe ait. Nunq̄d poteſtis fi lios ſponſi dū cum illis eſt ſpō ſus facere ieiunare? Uenient autem dies cum ablatus fue rit ab illis ſponſus: tunc ieiuna bunt in illis dieb⁹. Dicebat āt et ſimilitudinem ad illos. Qr nemo commiſſuram a nouo ve ſtimento mittit in veſtimentū vetus alioquin et nouum rum pit: et veteri non conuenit com miſſura a nouo. Et nemo mit tit vinū nouū in vtres veteres: alioq̄n rūpit vinū nouū vtres: et vinū effundetur et vtres pe reunt. ſz vinū nouū in vtres no uos mittendū ē. et vtraq̄ con ſeruantur. Et nemo bibēs vet⁹ ſtati vult nouū: dicit enim Ue tus melius eſt.

¶ Cyril. Poſtq̄ primū verbū accepe runt a xp̄o ab alijs ad alia ſe trāſfe

runt: volentes oſtendere ſacros di-
ſcipulos et ipſum cum eis ieſū mi-
nime curaſſe de lege, vnde dicit. At
illi dixerunt ad eum. Quare diſci.
io. i. ieiu. frequē. et obſecra. faci. ſili
ter et phari. tui autē edūt. ⁊ bibūt?
Quaſi dicant comeditis cū publica
nis et peccatoribus: cū iubeat lex i-
mundo nō cōicare. ſed in excuſatio
nem p̄euaricationis vobis accedit
mia. Cur ergo nō ieiunatis: vt mos
eſt ſm legem volētib⁹ viuere? Sed
ſcti quidē iccirco ieiunāt vt corpus
affligētes quietēt paſſiōes ipſius.
Sed xp̄s non egebat ieiunio ad p-
fectionem virtutis: cum tāꝗ de⁹ ab-
ſolutus eēt a q̄lz vinculo paſſionis
ſꝫ nec ei⁹ comitiua ieiunio egebat: ſꝫ
particeps gratie ei⁹ ſine ieiunio de
corata virtuoſe conuerſabatur. ꝙ ſi
tempus .xl. diebus ieiunauerat: nō
hoc fuit vt in ſe paſſionē mortifica-
ret: ſed vt normā abſtinentie oſten-
dat carnalibus. Augu. de cō. euan.
Euidēter autē lucas alios de aliis
hoc dixiſſe narrauit. vñ ꝗ math. di
cit. Tunc acceſſerūt ad eū diſcipuli io
annis dicentes. Quare nos et pha
riſei ieiunamus. niſi q: et ipſi ade-
rant: et omnes certati vt quiſꝙ po-
terat hoc obiecerunt. Augu. in eo-
dem. Eſt āt duplex ieiunium vnū in
tribulatione ad ꝓpiciādū deū in
pctis. aliud in gaudio: cū tāto min⁹
delectāt carnalia ꝙ̄to ſpiritaliū ma
ior ſarcina ē. Interrogat⁹ ꝗ dñs cur
diſcipli ei⁹ nō ieiunarēt de vtroꝙ ie
iunio reſpondit. ⁊ primo de ieiunio
tribulatiōis. Sequit̃ cū Quib⁹ ipſe
ait. Nunquid po. fi. ſpo. dū cū il. eſt
ſpō. face. ieiunare. Cyril. q. d. Phs
tēp⁹ leticie ē et alacritatis. nō igr̃ i-
miſcenda ſunt triſtia. Cyril. Sal-
uatoris. n. nr̄i in hoc ſeculo demon
ſtratio nihil al: ꝺ fuit ꝙ̄ quedā feſti
uitas intelligibiliter q̄ſi quādā ſpō
ſaꝫ copulās illi nr̄aꝫ naturā: vt q̄n-
dā ſteril' fecūda fieret. Igr̃ filii ſpon
ſi eſſe noſcūt̃ q̄cūꝙ vocati ſunt ab
eo ꝑ nouā euāgelicā diſciplinā: nō
āt ſcribe cū ⁊ phariſeis q̄ ſolā legis
vmbrā ꝯſiderāt. Aug. de con. euā.
Per hoc autē ꝙ ſolus lucas dicit.

Consensus euā gelicus.

Non poteſtis filios ſponſi facere
ieiunare: intelligit̃ eos ipſos q̄ loq̄
bantur fuiſſe facturos vt lugentes
ieiunarent filii ſponſi: qm̄ ipſi eēnt
ſponſum occiſuri. Cyril. Ubi no cō-
ceſſerat filius ſponſi ꝙ nō decebat
eos laborare: tanꝙ qui ſpiritalem
ſolēnitateꝫ habebant: ne inter nos
anullaret̃ ieiuniū: diſpēſatiue ſub-
iung: et di. Uenient aūt dies cū ablat⁹
fuerit ab eis ſpōſus: tūc ieiunabūt
i illis dieb⁹. Augu. de cō. euā. q. d.
Tūc deſolabunt̃ ⁊ in merore ⁊ luctu
erūt: donec eis per ſpiritumſanctū
gaudia cōſolatoria retribuantur.
Ambro. Uel aliter. Nō hoc ieiuniū
relegat̃ quo conficit̃ caro: ⁊ corporis
luxuria caſtigat̃: ieiunium nos cō
mēdat deo: ſed non poſſumus ieiu-
nare q̄ xp̄m habemus: ⁊ xp̄i carneꝫ
epulamur ⁊ ſanguinē. Baſi. Filii ēt
ſponſi ieiunare nequeunt: hoc eſt
aīe nutrimentū non ſumere nec vi-
uere in oī verbo qꝺ de ore dei proce
dit. Ambro. Sed q̄ ſunt illi dies q̄-
bus nobis xp̄s auferet̃: cum ipſe di
xerit. Uobiſcū ero vſꝙ ad conſum-
mationē mundi? ſed nemo tibi xp̄ꝫ
pōt auferre niſi te illi ipē auferas.
Beda. Quādiu. n. ſpōſus nobiſcū ē
in leticia ſumus: nec ieiunare poſ-
ſumus nec lugere. Cum aūt ꝑ pctā
ille recedit: tūc indicendum eſt ieiu
niū: ⁊ requirendus luct⁹. Ambro. De
niꝙ de animi dictum eſt ieiunio vt
ſequentia declarant. Sequit̃. n. Di
cebat aūt ſimilitudinem ad illos. Qꝺ
nemo cōmiſſurā. i. particulaꝫ abla-
tam a veſtimēto nouo inmittit in ve
ſtimentuꝫ vetus. Appellauit ieiu-
nium veſtimentum vetus. qꝺ eruen
duꝫ aptius eſtimauit dicēs. Spolia
te vos veterē hoīem cū actib⁹ ſuis.
In eadē igit̃ forma ſeries conuenit
p̄ceptorum: ne actus veteris ⁊ noui
hoīs miſceamus. Augu. de q̄. euā.
Uel aliter. Dono ſpiritusſancti per
cepto. Genus autem ieiunii qꝺ fit
per letitiam iam renouati in vitaꝫ
ſpiritalē conuenientiſſime celebrāt
qꝺ anteꝙ accipiant dicit eos eē tā-
quā vetera veſtimēta. q̄bus incon-
uenienter pānus nouus aſſuitur. l.

Ieiunium duplex.

aliqua particula doctrine q̃ ad no-
ue vite tẽperãtiã pertinet: quia ſi h
fiat et ipſa doctrina quodãmodo
ſcinditur que docet generale ieiu-
nium non a concupiſa ciborum tm̃:
ſed ab omni leticia temporaliũ dele
ctationum cui⁹ particulã q̃ ad cibos
ptinet dicit nõ oportere hominibus
adhuc veteri conſuetudini deditis
ĩpartiri: quia et illic q̃ſi conciſio vr̃
fieri et ipſi vetuſtati non conuenit.
Apoſtoli vtres veteres. Dicit etiã eos eſſe ſiles veteribus.
vtribus. vnde ſequit̃. Et nemo mit.
vinum no. ĩ vtres veteres. Ambro.
Fragilitas humane conditiõis api
tur: cum corpora noſtra exuuijs de-
functorum animalium cõparantur
Augu. de q̃ſti. euã. Ueteribus autẽ
vtribus comparantur apoſtoli qui
vino nouo quaſi ſpiritalib⁹ prece-
ptis facilius diſrumpuntur q̃ con-
tineant. vnde ſequit̃. Alioquin rũ.
vi. no. vtr. et ipſum ef.. et vtr. pere.
Erunt autẽ noui vtres cũ poſt aſcẽ
ſionez accepto deſiderio conſolatio
nis eius orando et ſperãdo in noua
buntur. vnde ſequitur. Sed no. vi.
in vtr. no. mit. eſt et vtraq̧ conſer.
Beda. Uino ſiquidem intus refici
mur. veſte autem foris tegimur.
Ueſtis ergo ſunt bona opera q̃ foris
agimus: quib⁹ corã hoib⁹ lucem⁹:
vinũ feruor fidei: ſpei: et charitat;.
Aliter. Ueteres vtres ſunt ſcribe et
pharifei: nouus pãn⁹: et nouũ vinũ
precepta euãgelij. Greg. niſen⁹. Ui-
nũ enĩ de nouo elicitum: propter fer
uorem naturalis humidi fumoſum
eſt deſpumãs naturali agitatione
a ſe materialẽ ſordiciẽ. Tale vinuz
nouũ teſtamentũ ẽ: qđ ãtiqui vtres
qui propter ĩcredulitatem ĩueterati
ſunt non capiunt: imo ſcindũt̃ excel
lẽtia doctrine: necnõ et gratiã ſpiri
tus ĩcaſſuz fiuereifaciunt. q: in mali
uolam aiaz nõ introibit ſapientia
Beda. Sed cuicũq̧ anime nondũ in
nouitate: ſed in vetuſtate malicie p
ſeueranti: nouorũ myſteriorũ ſacra
mẽta ñ dñt imitti: q̃ et p̃cepit euãge
licis p̃cepta leg; miſcere volũt. vt ga
lathe: vinũ nouũ in vtres veteres
mittũt. Sequitur. Et ne. bi. ve. ſta.
vul. no. di. enim ve. me eſt: q: iudeis
vite veteris ſaliua ĩbutis noue gra
tie precepta ſordebant. quia maio-
rum traditionibus cõmaculati dul
cedinem ſpiritalium verborum per
cipere non valebãt. Cap. vj.

FActum eſt autẽ in
ſabbato ſcđo pu-
mo cũ tranſiret p
ſata vellebant di-
ſcipuli eius ſpicas
et mãducabant cõfricãtes eas
manib⁹ ſuis. Quidã autẽ pha
riſeorũ dicebãt illis. Quid fa-
citis quod non licet in ſabba-
tis? Et reſpõdẽs ieſus ad eos
dixit. Nec hoc legiſtis quod fe
cit dauid: cum eſuriſſet ipſe et
qui cum illo erant: quomodo
intrauit ĩ domum dei et panes
propõnis ſumpſit: et manduca
uit: et dedit his qui cum ipſo
erant: quos non licet mãduca-
re niſi tantum ſacerdotib⁹. Et
dicebat illis: quia dominus eſt
filius hominis etiam ſabbati.

Ambro. Non ſolum ↄprehẽſione
verborũ: ſed etiaz ipſo vſu ſpecieq̧
geſtorũ incipit hominẽ domin⁹ vete
ris obſeruatione legis exuere. vñ
dicitur. Factũ ẽ au. in ſab. ſe. pri. cuz
trã. per ſa. vel. diſ. ei ſpi et mã. ↄf.
eas ma. ſu. Beda. Nõ habentes. n
diſcipuli ſpacium mãducãdi ꝓpter
importunitatez turbarũ eſuriebãt.
vt homines: ſed vellẽtes ſpicas ine
diã conſolabantur: qđ eſt indicium
auſterioris vite nõ preparatas eſ-
cas: ſz ſimplices q̃rere cibos Theo.
Dicit autem in ſabbato ſecundop̃- Sabbatum duplex.
mo quia iudei omnẽ feſtiuitatẽ ſab
batũ nuncupabant: reqes. n. dr̃ ſab
batũ. Multotiẽs ergo contingebat
in paraſceue feſtiuitas: et vocabãt
paraſceuẽ; feſtũ propter ſabbatum
deinde principalem ſabbatum ſe-

cundũ primũ dicebant quaſi ſecũ
dũ exiſtens a precedẽtis diei feſti=
uitate. Chry. Duplex.n. erat feſtuz
et principalis feſti et alterius ſolen
nitatis ſabbati. Iſido. Uel dicit ſe=
cundo primo quia ſm erat paſcha:
primũ autem azimorum .cũ immo=
larent enim paſcha in ſero: ſequen
ti die feſtũ azimoꝝ celebrabãt.ꝙ ãt
ita ſit pꝫ ex hoc ꝙ apoſtoli vellebãt
ſpicas: et manducabãt. in illo nãqꝫ
tempore ſpice flectuntur a fructu.
Epipha. Die igitur ſabbati viſi ſũt
tranſeuntes ꝑ ſegetes et ſpicas ede
bãt: oſtendẽtes quoniã diſſolutuꝫ ẽ
vinculũ ſabbati: vbi magnũ adue=
nit ſabbatum. hoc eſt xp̃s qui fe=
cit nos quieſcere ab opere delicto=
rum noſtrorũ. Cyril. Phariſei au=
tem ⁊ ſcribe ignari ſacrarũ ſcriptu
rarũ in vnum conſpirauerant ad
reprehendendũ chriſti diſcipulos
vnde ſequitur. Quidam autẽ pha
riſeorum dicebant illis? Quid fa=
citis quod non licet in ſabbatis?
Dic mihi tu cum in ſabato tibi mẽ
ſa proponitur: nonne frangis pa=
nem. Quid igitur alios reprehen=
dis? Beda. Alij vero dicunt ipſi do
mino hec fuiſſe obiecta: ſed a di=
uerſis. et ipſi domino et diſcipulis
potuerunt obijci: ⁊ cuicũqꝫ obiectũ
ad ip̃m maxime reſpicit. Ambro.
Dñs autẽ defenſores legis arguit
neſcire que legis ſunt exemplum
inducẽs dauid. vnde ſequitur. Et
reſpondens ieſus ad eos di. Nec
hoc legiſtis qđ fecit dauid: et qui
cum eo erant. Cyril. Quaſi dicat.
Cum expreſſe dicat lex moyſi. Iu=
dicate iuſtum iudicium: nec conſi=
derabis perſonã in iudicio: qua=
liter increpatis diſcipulos: qui vſ=
qꝫ in hodiernum diem extollitis
dauid vt centum: ⁊ prophetã: cum
moyſi preceptum non ſeruauerit?
Chry. Et attende ꝙ quandocunqꝫ
dño fit ſermo pro ſeruis. i. diſcipu=
lis: ſeruos ducit in mediũ. ſ. dauid
et ſacerdotes. quãdo ꝟo pro ſe in=
troducit patrem ſicut ibi. Pater
meus vſqꝫ modo operatur: et ego
operor. Theophi. Aliter autez eos
reprimit cum ſubditur. Et dicebat
illis. q2 dñs eſt fili⁹ hominis ẽtiã ſab= Chriſt⁹
bati. q. d. Ego ſum dominus ſabba dñs ſab
ti tanquam diſpoſitor: ⁊ ſicut legiſ= bati.
lator poteſtatez habeo ſoluere ſab=
batum. filius.n. hominis vocat⁹ eſt
chriſtus: qui dei exiſtẽs filius mira
culoſe dignatus eſt filius hominis
ꝓpter homines fieri ⁊ vocari. Chry.
Marcus autem de cõmuni natura
hoc ipſum protuliſſe fatet: dicebat
n. propter homines ſabbatuz factũ
eſt. non homo propter ſabbatũ. Ex
pedit igitur potius ſabbatum hoi
ſubijci ꝗ̃ huic colla ſubijcere ſab=
bato. Ambro. Non mediocre autez
myſteriũ hic eſt. Ager.n. eſt h̄ mun
dus. agri ſeges. in ſatione humani
generis fecunditas numeroſa ſan=
ctorum. Spice agri fructus eccleſie
quos opibus diſcutientes ſuis apo
ſtoli paſcebantur: noſtro ſe alentes
profectu: ⁊ tanquam folliculis cor=
porum mentiuz fructus ad fidei lu=
cem preclaris operum ſuorum mi=
raculis eruebãt. Beda. Spicas.n.
confricant. quia in illis quos in cor
pus chriſti volunt traijcere: morti=
ficant veterem hominem cum acti=
bus ſuis a terrena intentiõe extra
hendo. Ambro. Sed hoc putabant
iudei ſabbato non licere. chriſtus
autez noue gratie munere deſigna
bat ocium legis opus gratie. mire
tamen ſecundo primum. non primo
ſcđm ſabbatum dixit: q2 ſabbatum
illud ex lege ſolutum eſt: quod erit
primum: ⁊ hoc primum factum eſt
qđ ſecundo conſtitutum eſt. Sabba
tuz igitur dicitur ſcđm iuxta nume
rum primũ iuxta operationis gra=
tiam. melius eſt eniz ſabbatũ quo
impunitas datur: ꝗ̃ quo pena pre=
ſcribitur. Hoc forte primuz eſt. Hoc
in predeſtinatione ꝯſilij: ⁊ ſecunduz Dãuꝫ
in ſanctione decreti. Deinde ꝙ da= chriſtuꝫ
uid cum ſocijs fugit: hic prefigura= figurat.
tus in lege chriſtus eſt: qui cuꝫ apo
ſtolis principẽ mundi lateret. Quo
modo autem ille obſeruator legis
atqꝫ defenſor panes ⁊ ipſe mandu=

cauit:ꝛ dedit his qui ſecũ erãt: q̃s
non licebat manducare niſi ſacer-
dotibus:niſi vt per illã demõſtra-
ret figurã ſacerdotalem cibum ad
vſum trãſire populoꝝ: ſiue ꝙ oẽs
vitã ſacerdotalẽ debemus imitari
ſiue ꝙ oẽs filij eccleſie ſacerdotes
ſunt. vngimur eñi in ſacerdotium
ſanctũ offerentes noſmetipſos deo
hoſtias ſpiritales. Si aũt ſabba-
tum ꝓpter hoĩes factũ eſt: vtilitas
autem hoĩm poſtulabat eſurientẽ
hoĩem: qui diu fuerit terre fructi-
bus abdicatus: veteris panis vi-
tare ieiunia: nõ vtiqꝫ lex ſoluitur:
ſed impletur.

¶ Factũ eſt aũt ꝛ in alio ſab-
bato: vt intraret in ſynagogã
ꝛ doceret. Et erat ibi hõ ꝛ ma
nus eius dextera arida. Ob-
ſeruabãt aũt ſcribe ꝛ phariſei:
ſi in ſabbato curaret: vt inue-
nirent vñ accuſarent eũ. Ipſe
vero ſciebat cogitationes eorũ
ꝛ ait hoĩ q̃ habebat manũ ari
dã. Surge ꝛ ſta in mediũ. Et
ſurgẽs ſtetit. Ait aũt ad illos
ieſus. Interrogo vos ſi licet
ſabbato benefacere: an male?
aĩam ſaluã facere an ꝑdere?
Et circũſpectis oĩb᷒ dixit ho-
mini. Extende manũ tuã. Et
extendit: ꝛ reſtituta eſt manus
eius. Ipſi aũt repleti ſunt inſi-
pientia: ꝛ colloquebantur ad-
inuicẽ quid nã facerẽt de ieſu.

¶ Ambro. Hic ad alia ꝓgredit̃ do
minus: nam qui totũ hoĩem ſaluũ
facere diſpoſuerat: ꝑ ſingula mẽ-
bra curabat. vñ dr̃. Factũ ẽ aũt in
alio ſabbato vt intraret in ſynago
gã ꝛ doceret. Beda. Sabbatis ma
xime curat ꝛ docet: nõ ſolum ꝓpter
inſinuandũ ſpiritale ſabbatũ: ſed
etiã ꝓpter celebriorẽ populi ↄuen
tum. Cyril. Docebat autẽ reuera
tranſcendentia intellectũ: ꝛ q̃ ſalu-
tis future per eũ reſerabãt audiẽ
tibus ſemitã. deinde precedẽte do-
ctrina. ſubito diuinã oñdebat vir-
tutem. vñ ſequit̃. Et er. ibi hõ et ma.
ei. dex. arida. Beda. Quia vero de-
ſtructionẽ ſabbati quã in diſcipu-
lis arguebãt ꝓbabili magr̃ excu-
ſauerat exẽplo: nũc ipm̃ obſeruan
do magrm̃ calũniari volũt. vñ ſeq̃
tur. Obſeruabãt aũt ſcribe ꝛ pha-
riſei ſi in ſabbatis curarẽt: vt. ſ. ſi
nõ curet crudelitatꝭ vl' ĩbecillitatꝭ:
ſi curet tranſgreſſiõis vitio arguãt
vñ ſequit̃. Ut inuenirẽt. vñ accuſa-
rent eũ. Cyril. Hic eñi eſt mos ad-
uerſarij: paſcit in ſe doloris morbũ | Mos aduerſarij.
alioꝝ preconijs: ſed dñs nouit oĩa:
ꝛ corda rimat̃. vñ ſequit̃. Ipſe autẽ
ſciebat cogitationes eoꝝ. ꝛ ait hoĩ
q̃ habebat manũ aridã: ſurge ꝛ ſta
in medio. Et ſurgens ſtetit: vt for-
ſan incitaret ad pietatẽ crudelem
phariſeũ: ꝛ ipa paſſio flãmas miti
garet liuoris. Beda. Preueniẽs ãt
dñs calũniã quã ſibi preparabant
arguit eos q̃ precepta legis male
interpretãdo etiã a bonis operib᷒
ſabbato eſtimabãt feriãdũ: cũ lex
a ſeruili ope. i. malis abſtinere pre
cipiat in ſabbato. vnde ſequit̃. Ait
aũt ad illos ieſus. Interrogo vos
ſi licet ſabbato bñfacere an male?
Cyril. Nimis eſt idonea q̃ſtio. naꝫ
ſi licet in ſabbato bñfacere. Nec
aliq̃d obſtat vt laborãtes a deo mi
ſericordiã ↄſequent̃: deſinas colli-
gere aduerſus xp̃m calũniam. Si
aũt nõ licet in ſabbato bñfacere et
lex ꝓhibet aĩaꝝ ſalutẽ: fact᷒ eſt le-
gis accuſator. Ipam quoqꝫ ſabba-
ti ſanctionẽ ſi velim᷒ diſcutere: ad
op᷒ pietatꝭ introductũ fuiſſe reꝑie
mus. Iuſſit eñi in ſabbato feriari
ꝛ q̃eſcere vt q̃eſcat inquit puer tu᷒
et ancilla tua: bos tuus et quodli-
bet pecus tuũ. q̃ vero bonis miſeret̃
ꝛ ceterorũ pecorum: q̃uo nõ miſere
bitur hoĩs graui morbo perplexi?
Ambro. Lex aũt in pñtibus formã
prefigurauit futurorũ: in quibus
vtiqꝫ maloꝝ ferie ſunt non bonoꝝ.
nã licet ſecularia oꝑa conquieſcãt
non ocioſus tñ boni operis actus
eſt in

eſt in dei laudes requieſcere. Aug.
de que. euā. Cū aūt dn̄s corpus cu
rauerit: ſic interrogauit. Aiam ſal
uam facere an perdere? Uel q2 il-
la miracula ꝓpter fidem faciebat:
vbi ſalus eſt aie. vel q2 ip̄a ſanatio
manus dextere ſalutē aie ſignifi-
cabat: que a bonis operibus ceſ-
ſans: aridā quodā modo dexterā
hr̄e videbat̄. vel aīam pro hoie po
ſuit: ſicut dici ſolet. Tot aie ibi fue
runt. Aug. de cō. euā. Sed pōt mo- Conſenſus euāgelic⁹.
uere quō matth. dixerit: q2 ipſi in-
terrogauerunt dn̄m ſi licet curare
ſabbato: cū lucas hic illos potius
a dn̄o interrogatos eſſe perhibeat
itaq3 intelligēdum eſt q2 illi prius
interrogauerūt dn̄m: ſi licet ſabba
to curare. Deinde intelligēs cogi-
tationes eorum: aditū accuſandi
querentiū. cōſtituit in medio eum:
quē fuerat ſanaturus: 2 interroga
uit que marcus 2 lucas eū interro
gaſſe cōmemorāt. Sequit̄. Et circū
ſpectis oibus. Tytus. Quaſi colle
ctis olim oculis. quinetiā incitata
mente eoꝝ ad ꝯſiderationē nego-
cij dixit homini. Extēde manum
tuā. Ego tibi mando q̄ creaui ho-
minē. audit āt qui leſam habebat
manū: 2 ſanus fit. vn̄ ſequit̄. Et ex-
tendit 2 reſtituta eſt manus eius.
Quos autem oportebat in mira-
culo ſtupere augēt malitiā. vn̄ ſe-
quit̄. Ipſi aūt repleti ſunt inſipien
tia: 2 colloquebant̄ adiuicē: quid-
nam facerent de ieſu. Orige. Et vt
narrat mattheus. Exeūt 2 ꝯſilian
tur: vt occidant eū. Cyril. Cernis o
phariſee operantē diuine ac ſup-
na maieſtate liberantē languētes
2 mortē portas ex liuore. Beda. Hō
aūt iſte humanū genus ſignificat
in fecūditate boni opis arefactū ꝓ
manu in primo parēte ad pomū ex
tenſa quā ſanauit innocēs manus
in cruce extenſa: 2 bene manus in
ſynagoga erat arida: q2 vbi mai⁹
donū ſcie: ibi tranſgreſſor maiori
ſubiacet culpe. Ambro. Audiſti igi
tur verba dicētis. Extende manū
tuā. Cōis iſta generaliſq3 medici-
na eſt. 2 tu qui putas manū habe-
re te ſanā: caue ne auaricia vel ſa
crilegio ꝯtrahat̄. Extēde ſepi⁹ eā:
vt proximū iuues: vt vidue p̄ſidiū
feras: eripias iniurie quem vides
iniuſte ꝯtumelie ſubiacere. exten-
de ad pauperē qui te obſecrat: ex-
tende ad dn̄m pro peccatis tuis:
ſic manus extendit̄: ſic ſanat̄.

¶ Factū eſt aūt: in illis dieb⁹
exijt in montē orare: 2 erat p-
noctās in oratione dei. Et cū
dies factus eſſet vocauit diſci
pulos ſuos: 2 elegit duodecim
ex ipſis quos 2 apl̄os nolauit
ſimonē quē cognoīauit petrū
2 andreā fratrē eius: iacobū 2
ioannē: philippū et bartholo-
meum: matthēū et thomā: ia-
cobū alphei: et ſimonē qui vo
catur zelotes: 2 iudā iacobi: et
iudā ſcarioth: qui fuit ꝓditor.

¶ Glo. Inſurgētibus aduerſarijs
ꝯtra xp̄i miracl'a 2 doctrinā apl'os
elegit quaſi defenſores veritatis
2 teſtes: quoꝝ electioni orationem
premittit. vn̄ dr̄. Factum eſt aūt in
il. die. exi. in mon. or. Ambro. Noli
inſidiatrices aperire aures vt pu-
tes filiū dei quaſi infirmū rogare
vt impetret qđ implere non poſſit.
ptātis eīn obedientie magr̄ ad pre
cepta ꝟtutis ſuo nos informat ex-
emplo. Cyril. Scrutemur igitur in
his que xp̄s egit: qualiter nos do-
ceat orōnibus diuinis inſiſtere: ſe-
motim. ſ. 2 ſecreto: nemine vidēte.
amota quoq3 mūdana ſollicitudi-
ne: vt ſurſum ad diuie ſpeculatio-
nis intuitū erigat̄ intentio: qđ deſi
gnat̄ in h̄ q2 ſemotim orabat ieſus
exiens in montē. Ambro. Ubiq3 ēt
ſol⁹ obſecrat. dei eīn ꝯſiliū humā- Exēplū xpi.
na vota nō capiūt. Nec quiſq3 in-
teriorū pōt eſſe particeps xp̄o: nō
aūt ois qui orat aſcendit in montē
ſed qui orat a terrenis ad ſuperio
ra ꝓgrediens: ſed non ille qui de
ſeculi diuitijs aut de honore ſollicī

tus eſt. Oēs ſublimea in montem
aſcendunt. quere in euangelio: in=
uenies ſolos in montē cū dño aſcē
diſſe diſcipulos. Species aūt tibi
xpiane daꝛ: forma preſcribiꝛ quā
debeas emulari: cū ſequiꝛ. Et erat
pnoctās ī orone dei. Quid enī te ꝓ
ſalute tua facere opꝫ: qñ ꝓ te xp̄s
in oratione pernoctat? Cyril. Exur
ge igiꝛ ⁊ tu tpe noctis. Purior eſt
enim tunc tpis anima: ipe tenebre
ſilentiū nimiū poſſunt ſufficienter
ad compunctionē perducere. Cete
rum ſi ipm quoqꝫ celum inſpicias
punctatū ſtelis quaſi infinitis lu=
minibus ſi ꝯſideres ꝙ qui per diē
ſaltant. iniurianturqꝫ: hi tūc nihil
a mortuis diſcrepāt: deteſtaberis
quēlibet auſum humanū. Hec oīa
ſufficiunt ad aīam erigendā: tunc
non vexat inanis gloria: non acci=
dia: non concitatio occupat: nō ſic
ignis ferri ſequeſtrat rubiginem
velut nocturna oratio eruginē pec=
catorum. Quem de die ſolis eſtus
peruſſit: nocte refrigeraꝛ: quēlibet
rorē ſuperant nocturne lachrymę:
⁊ ꝯtra ꝯcupiſcentiā valent ⁊ quēli=
bet timorē: ſi vero predicto rore nō
foueaꝛ: homo areſcit ſub die. Qua
propter licet nō multū ores noctu:
ſemel ora vigilando: ⁊ ſufficit: oſtē
de ꝙ non ſolū ad corpus nox perti
net: ſed etiam ad animā. Ambro.
Quid autē te facere cōuenit cum
vis aliqd officiū pietatis adoriri:
quando xp̄us miſſurus apoſtolos

Doctrina pulchra.

prius orauit. Sequiꝛ eū. Et cum
dies fa. eſſet voca. diſci. ſu. ⁊ elegit
xij. ex ipis: quos et apo. nomina=
uit. Quos. ſ. ad propagandum au
xilium ſalutis humane per terra=
rum orbē ſatores fidei deſtinauit.
Simul aduerte celeſte conſilium:
non ſapientes aliquos: nō diuites
nō nobiles: ſed piſcatores ⁊ publi=
canos: quos dirigeret elegit: ne di=
uitijs aut potētie nobilitatiſqꝫ au=
ctoritate traxiſſe aliquos ad ſuam
gratiam videretur: vt veritatis ra
tio non diſputationis gratia pre=
ualeret. Cyril. Attende autē maxi

mam euangeliſte ſedulitatē nō ſo
lum dicit electos fuiſſe ſacros apo
ſtolos: immo noiatim eos enume=
rat: ne quiſqꝫ audeat alios inſcri=
bere apoſtoloꝝ cathalogo. Simo=
nem quē cognominauit petrū ⁊ an
dream fratrem eius. Beda. Non
modo primū eum cognominauit:
ſed lōge prius cum ab andrea ad=
ducto diciꝛ. Tu vocaberis cephas
qd interpretatur petrus. Sed vo=
lens lucas noīa apoſtolorū enume
rare: cum neceſſe haberet petrum
dicere. breuiter voluit innuere ꝙ
non hoc antea cognominareꝛ ſed
ita dñs cognominauerit. Euſe. Se
cunda aūt cōbinatio eſt iacobi et
ioannis vnde ſequitur Jacobū et
ioannē. amboꝝ. ſ. filios zebedei. q̄
etiā piſcatores fuerunt. Poſt hos
autē dicit. Philippum ⁊ bartholo=
meū. Philippū dicit ioānes fuiſſe
de bethſayda: conciuē andree ⁊ pe
tri: ipſe quoqꝫ Bartholomeus vir
ſimplex ⁊ expers ſcie mundane et
amaritudinis. Mattheus āo ex
his qui prius cenſus exigebant vo
catus eſt. de quo ſubdit. Mattheū
⁊ thomā. Beda. Mattheus cōpari
ſuo thome in ordine: humilitatis
cauſa ſe ſupponit: cum a ceteris
euāgeliſtis prelatus ſit. Sequitur
Jacobū alphei ⁊ ſimonē qui vocaꝛ
zelothes. Glo. Quia. ſ. fuit de cha
na galilee qui interpretaꝛ zelus:
qd additur ad dr̄iam ſimonis pe=
tri. Sequiꝛ. Judā iacobi ⁊ iudam
ſcarioth qui fuit proditor. Aug. de
cō. euā. Jn noīe iude iacobi lucas
videꝛ diſcrepare a mattheo qui eū
thadeū appellat. Sed quis vnqꝫ ꝓ

Concordia iverborum.

hibuit duobus vel tribus noibus
vnū hoīem vocari? Eligiꝛ aūt iu=
das proditor nō per imprudentiā;
ſed per ꝓuidentiā. ſuſceperat qdē
hoīs fragilitatem: ⁊ ideo nec has
partes recuſauit infirmitatis hu=
mane. voluit ab apoſtolo ſuo tra=
di: vt tu a ſocio proditus modera=
te feras: tuū erraſſe iudiciū ꝓiſſe
beneficiū. Beda. Myſtice aūt mōs
in quo apoſtolos elegit: altitudinē

deſignat iuſtitie: qua inſtituendi
erant ⁊ eam predicaturi. ſic ⁊ lex in
monte data fuit. Cyril. Qđ ſi libet
interpretationē aplícoꝝ nominū
ſcire: ſcito ꝙ petrꝰ ðr diſſoluens vel
agnoſcens: andreas decora poten-
tia vel rñdēs. iacobus aūt ſupplā-
tator doloris: ioannes dñi gratia:
mattheus donatus: philippus os
magnū vel orificiū lampadis: bar
tholomeus filius aquas ſuſpendē-
tis: thomas abyſſus vel geminꝰ ia-
cobꝰ alphei ſupplātator greſſꝰ vite.
Judas ꝯfeſſio: ⁊ ſimon obedientia.

¶ Et deſcendēs cū illis ſtetit
in loco cāpeſtri: ⁊ turba diſci-
pulorum eius ⁊ multitudo co
pioſa plebis ab omni iudea ⁊
hieruſalē ⁊ maritima: ⁊ tyri et
ſydonis: qui venerāt vt audi-
rēt eū: ⁊ ſanarent a lāguorib⁹
ſuis. Et qvexabant a ſpiritib⁹
imūdis curabant. Et oīs tur-
ba querebat eū tāgere: qꝛ virtꝰ
de illo exibat ⁊ ſanabat oēs.

¶ Cyril. Celebrata ordinatiōe apo
ſtolorū: pluribus congregatis ⁊ de
regione iudeorum: nec non a ma-
ritima tyri et ſydonis qui erant
idolatre: cōſtituit eos totius orbis
doctores: vtpote qui euocarēt iu-
deos a legis ſeruitute cultores au
tem demonū ab errore gentili ad
veritatis cognitionē. vñ ðr. Et de-
ſcen. de mon. cū il. ſte. in lo. cam. et
tur. diſci. eiꝰ: ⁊ mul. copi. ple. ab oi
iu. et hierl'm et maritima. Beda.
Nō a proximo mari galilee mari-
timā dicit: qꝛ hoc non miraculi lo-
co poneret: ſed a mari magno co-
gnominat: in quo etiā tyrus ⁊ ſydō
cōprehendi poterāt. de qbꝰ ſequit.
Et tyri ⁊ ſydonis. Que qꝛ ciuitates
gentiū ſunt ꝯſulte noīatim ponun
tur. vt q̄ta ſit fama virtuſqꝫ ſalua
toris intimetur: q̄ externas quoqꝫ
ad ſanitatē doctrināqꝫ capeſſendā
ciuitates accerſiat. vñ ſequit. Qui
venerāt vt audirēt eū. Theo. Hoc
eſt ad aīaꝝ medelā vt ſanarent a
lāguorib⁹ ſuis. h̄ eſt ad medelā eo-
rum corporū. Cyril. Poſtq̄ aūt ſa-
cerdos publicauit apl'os plurima
⁊ ardua fecit miracula: vt q̄ cōue-
nerāt iudei ⁊ gētiles: ſcirēt eos de-
coratos eē a xp̄o dignitate apoſto-
latus: ⁊ ꝙ ip̄e non erat ſicut vnus
alioꝝ hoīm: magis aūt deꝰ: vt ver
bū icarnatū. vñ ſequit. Et oīs tur-
ba q̄rebat eū tā. qꝛ vir. de illo exi.
⁊ ſana oēs. Neqꝫ eīm alienā ỽtutē
accipiebat xp̄s: ſꝫ cū naturalr̄ eēt
deꝰ ꝓpriā ỽtutē ſup infirmos emit
tēs ſanabat oēs. Ambro. Aduerte — Myſterium ỽborum.
āt oīa diligent: qūo ⁊ cū apl'is aſcē
dat ac deſcēdat ad turbas: qūo eū
turba ſeq̄t ad excelſa. deniqꝫ vbi de
ſcēdit iuenit īfirmos. i excelſis. n. i
firmi eē nō pñt. Beda. Raro h̄ q̄qꝫ
vſpiā vł turbas dñꝫ ad altiora ſeq̄
vł quēpiā debilē iuenies i mōte cu
rari: ſꝫ extīcta febre libidinū: accē-
ſaqꝫ ſcie luce pedetētī quīſqꝫ ad cul
mē ſubire ỽtutū. Turba āt q̄ dñm
tangere potuit: ſp̄ſis illiꝰ ỽtute ſa-
nat: vt ſupra leproſus dño tāgente
mundat. Tactꝰ ḡ ſaluatoris: opꝰ ē
ſalutis: quem tangere eſt fideliter
in eū credere: a quo tangi eſt eius
munere ſanari.

¶ Et ipſe eleuatis oculis in
diſcipulos ſuos dicebat. Bea-
ti pauperes: qꝛ veſtrū ē regnū
dei. Beati qui nunc eſuritis:
qm̄ ſaturabimini. Beati qui
nunc fletis: qꝛ ridebitis. Bea-
ti eritis cum vos oderint hoīes:
⁊ cū ſeparauerint vos ⁊ expro
brauerint. et eiecerint nomen
veſtrū tanq̄ malū propter fi-
lium hoīs. Gaudete in illa die
⁊ exultate: ecce ei merces vr̄a
multa eſt in celo. Scđm hec eī
faciebāt ꝓphetis patres eoꝝ.

¶ Cyril. Poſt apl'oꝝ ordinationē
ad euangelice vite nouitatē ſalua-
tor ſuos diſcipulos rectificauit.
Ambr. Diuinitatꝭ āt ꝓmptuꝛꝰ ora
cula icipit eē ſublimior: ⁊ ſi i hūili

Oracu: la diui: nitatis.

Stabat tamen oculos eleuauit. vn=
de dr. Et ipſe eleuatis ocli's. Quid
eſt leuare oculos niſi interi⁹ lumē
aperire. Beda. Et q̄uis gn̄aliter
omnib⁹ loquatur: ſpāli' tn̄ oculos i
diſcipulos leuat. Sequitur em̄. In
diſcipulos ſuos: vt his qui v̄bū itē=
ta cordis aure pcipiūt: latius ſapo
ris intimi lumen aperiat. Ambro.
Quattuor aūt tm̄ beatitudines lu=
cas poſuit. octo v̄o mattheus: ſed i
iſtis octo ille ſūt q̄ttuor: ⁊ iſtis quat
tuor ille octo. Hic eī q̄ttuor velut v̄=
tutis amplexus eſt cardinales ille
in illis octo myſticum ordinem re=
ſeruauit. ſicut em̄ ſpei nr̄e octaua p
fectio eſt: ita octaua ſūma v̄tutum
eſt. Primam aūt btitudinē pauper
tatis vterq̄ euangeliſta poſuit or
dine ei pria eſt: ⁊ parens q̄dā virtu
tum: q: qui cōtēpſerit ſecularia: ip=
ſe merebitur ſempiterna. Nec po=
teſt quiſq̄ meritum regni celeſtis
adipiſci: qui mūdi cupiditatē poſt
ſe emergendi nō habet facultatē.
vnde ſequit. Dicebat. Btī paupes.
Cyril. In euangelio q̄dē qd̄ eſt ſm
mattheum btōs fieri dixit paupes
ſpū vt itelligamus eē pauperē ſpū
habentē intellectū modeſtū ⁊ quo
dāmō remiſſu. vnde dicit ſaluator.
Diſcite a me: q: mitis ſum: ⁊ hūi=
lis corde. Hic aūt btōs aſſerit pau=
peres nō addito ſpū pauperes ap
pellans diuitias cōtemnentes dece
bat eī vt cū p̄nūciaturi eſſent ſaluti
feri euangelij dogmā: mentē non
gererent cupidā: ſed promptū affe
ctum haberēt erga maiora. Cyril.
Non aūt oīs quē paupertas p̄mit
btūs ē: ſ; q̄ xp̄i p̄ceptū mūdanis p̄=
tulerit opibus. Plures enim pau=
peres ſunt in ſubſtantia auariſſi=
mi tn̄ ſm affectum quos non ſaluat
paupertas: ſed affect⁹ dānat. Nihil
em̄ inuoluntarioꝝ btificabile ē eo
q̄ oīs virtus libero deſignatur ar=
bitrio. Btūs ḡ paup q̄ſi xp̄i diſcipu
lus qui pro nobis paupertatem ſu
ſtinuit. nā ipſe dn̄s quodlibet op⁹
impleuit: qd̄ ad beatitudinē ducit:
ſe prebens exemplar diſcentibus.

Que paupertas beata.

Luſe. Sed cū celeſte regnū in mul
tis gradibus bonoꝝ cōſideretur.
primus gradus ſcandentium ē eo
rum qui diuino intuitu colunt pau
pertatē. tales aūt fecit eos qui p̄=
mo facti ſunt eius diſcipuli. Ob h̄
in eorū pſona dicit. Qr veſtrum eſt
regnum dei. q̄ſi demonſtratiue hoc
pferens ad p̄ntes ad quos etiā ocu
los eleuauit. Cyril. Poſtq̄ igit man
dauit paupertatem colere: ea q̄ cō=
ſequunt inopiā coronat honorib⁹.
Contingit autem paupertatē colē=
tes neceſſarioꝝ incurrere defe=
ctum: et vix acquirere victum: ideir
co nō ſinit diſcipulos puſillanimes
ſuper hoc fieri dicens. Beati q̄ nūc
eſuritis. Cyril. Id eſt beati qui ca=
ſtigatis corpus veſtrū: ⁊ ſeruitutē
ſubijcitis qui i fame ⁊ ſiti v̄bo ope=
rā datis: q: celeſtiū tunc gaudio=
rū habebitis vbertate pfrui. Greg.
niſſenus. Altius aūt ſicut ſm ſenſi=
bilem eſcam diuerſificatur partici
pantiū appetitus ad comeſtibiliā
ſpēs: ſic ⁊ i cibo aīe: ab his quidem
opinabile ab his autem appetitur
qd̄ naturaliter eſt bonum. vn̄ hic ſe
cundū mattheum beatificantur: q̄
iuſticiam loco cibi ⁊ potus reputāt
non iniq̄ ptícularē: ſ; vniuerſalē v̄tu
tem quam qui eſurit. Beatificād ū
dicit. Beda. Aptiſſime nos inſtruēs
nunq̄ non ſatis iuſtos eſtimare de
bere: ſed quotidianū iuſticie ſem=
per amare pfectum ad cuius per=
fectam ſaturitatem nō in hoc ſecu
lo ſed i futuro poſſumus perueni=
re pſalmiſta oſtēdit dicens. Satia=
bor cū manifeſtabitur glīa tua. vn̄
ſequit. Quia ſaturabimini. Greg.
niſſenus. Audis em̄ iuſtitie deſide
ratorum copiam ſpondet. Nil em̄
eorum que ſecundum voluptatem
in vita queruntur ſatiat inquiren=
tes. Solum autem virtutis ſtudiū
ſubſequit premiū quod ideficiēs
gaudium inſerit anime. Cyril. Cō
ſequitur aūt inopiam non ſolum de=
fectus rerū ad delectationes faciē
tium: ſed etiā depreſſus vultus pro
pter meſticiā. vnde ſequit. Beati

qui nunc fletis. Beatificat flentes
non eos qui ſimpliciter ab oculis
lachrymas emittũt. Cõe eñ eſt hoc
tam fidelibus ꝙ infidelibus ſiq̃d
triſtium accidat. Magis autem il-
los beatos aſſerit: qui leuẽ vitã im
plicitam carnalibus voluptatibus
Triſticia ſm deum. deditam vitant refutãtes delitias
ꝛ pene lachrymantes ꝓpter odium
mundanorum. Chry. Magnũ quid
vero ſm deum triſticia eſt: ꝛ impe-
trat ei pniam in ſalutem. vnde pau
lus cũ nõ hñt ſuos defectus flere: p
alienis lugebat talis luctus eſt ala
critatis materia. vñ ſequit̃. Qꝛ ri-
debitis. Et ei ſi nihil ꝓſumus his
pro q̃bus flemus: tñ proficimus no
biſmetipſis. nã qui ſic aliena deflet
multo magis nõ p̃teribit inflebilẽ
ſua delicta. Magis autẽ nec facile
labet̃ in ſcelus: non diſſoluamur in
hac breui vita: ne ſuſpiremus in infi
nita. Nõ queramus delitias a qui
bus manet luctus ꝛ dolor nimius:
ſed triſtemur triſticia que germiat
veniaꝫ. Eſt etiã dñm ſepius reperire
lugentem: ridentẽ neq̃q̃. Baſi. Pro
mittit aũt flentibus riſum: nõ q̃dẽ
emiſſum per mandibulas ſonum:
ſed merã ꝛ impmixtam cuilibet tri
ſticie alacritatẽ. Bed. Qui ẽ ꝓpter
diuitias hereditatis xp̃i: ꝓpt̃ panẽ
vite eterne ꝓpt̃ ſpẽ celeſtiũ gaudio
rũ: flet⁹: eſuriẽ: paupꝫtatẽq꜄ pati de
ſiderat btũs eſt. Multo autẽ bea-
tior qui has virtutes iter aduerſa
ſeruare non trepidat. vñ ſequitur.
Beati eri. cum vos ode. hoies. Lꝫ
eñ homines odiant corde nephan-
do: dilectuꝫ cor xp̃o ledere nequeũt
Sequitur. Et cũ ſep.. vos ſepant: ꝛ
a ſynagoga expellant. xp̃s inuenit ꝛ
ꝯfirmat. Sequit̃. Et exprobrauerit
exprobrẽt nomen crucifixi. Ipſe cõ-
mortuos ſibi correſuſcitat: ꝛ conſe-
dere facit in celeſtibus. Sequitur.
Et eiece. no. veſtrum tanq̃ malum
vbi nomen xp̃ianorũ ſignificat quo
Nõ eiectiõ ſu in iu ſta. a gentilib⁹ iudeiſq꜄ ſepiſſime q̃ſtũ
ad ipſos memorie abraſuꝫ ꝛ ab ho
minib⁹ eſt abiectũ: nulla exiſtente
cã odij: niſi ꝓpter filiũ hoĩs q̃. ſ. cre
dẽtes nomẽ xp̃i: ſuũ cognomẽ face
re voluerunt. Docet ẽ eos ab hoĩ-
bus iſectãdos: ſed vltra hoies eſſe
beandos. vnde ſequit̃. Gau. in il.
die ꝛ exul. ec. nõ me. re. mul. eſt i ce
lo. Chry. Multũ ꝛ paucũ menſurat̃
dignitate ꝓferentis. Queram⁹ igi
tur q̃s multã ꝓmiſit mercedem: ſi-
quidẽ ꝓpheta vel ap̃ls velut homo
paucũ eſſe multũ exiſtimauit. nũc
aũt dñs qui poſſidet p̃nes theſau
ros opes q̃ quẽlibet intellectũ trã-
ſcendunt multam pollicitus ẽ mer
cedem. Baſi. Rurſus magnũ aliqñ
abſolutã habet itẽtionẽ: ſicut ma-
gnũ eſt celũ ꝛ magna ẽ terra aliqñ
vero ad aliquid hꝫ relationẽ vt ma
gnus equus ꝛ bos in cõparatione
ſimilium: ſic arbitror multam fore
mercedẽ repoſitã patientib⁹ oppro
bria ꝓpter chriſtũ: nõ tanq̃ cõpara
tam ad ea que penes nos ſunt: ſꝫ i
ſe multã exiſteꝫ ꝛ tanq̃ a deo dona-
tam. Dama. Illa etiã q̃ mẽſurari
vl̃ nũerari pñt: terminate igerunt̃
qḋ aũt ex quadã excellẽtia oẽꝫ trã
ſcendit menſurã ꝛ numerum: inde
terminate dr̃ magnũ ꝛ multum: pu
ta qñ dicimus multã eſſe dei miaꝫ.
Euſe. Deinde muniens diſcipulos
ad pugnam aduerſariorũ quam
paſſuri erãt p totũ orbẽ p̃dicantes
ſubdit ſcḋm hic ẽ i facie. p. pa. eoꝝ.
Ambro. Qꝛ ꝓphetas vt iudei vſq꜄
ad mortẽ corporis pſecuti ſũt. Bed.
Quia vera dicentes ſolẽt pſecutio-
nem pati. nec tamen ideo ꝓphete
antiqui timore pſecutionis a veri-
tatis p̃dicatione defecerunt. Euſe.
Hoc aũt dicebat muniens diſcipu-
los ad pugnã aduerſariorũ p̃dican
tes p totũ orbem. Ambro. In hoc ẽ
ꝙ dicit. Beati pauperes habes tẽ
perantiaꝫ que te a pctõ abſtinet: ſe
culum calcat: illecebroſa non q̃rit.
Bti qui eſuritis. habes iuſticiã: qui
non eſurit eſurienti ꝯpatit̃ cõpatien
do largitur: largiendo fit iuſtus: qꝛ
iuſticia eius manet in eternũ. Bti
qui nũc fletis. habes prudẽtiã cui⁹
eſt flere quotidiana: ꝛ ea q̃ eterna
ſunt q̃rere. Bti eritis cũ vos oderit

holes. habes fortitudinem: ſꝫ eam
q̄ nō odiū merer ex crimie: ſed ꝑſe
cutiōem patiar ex fide. Sic enī ꝫ ad
paſſiōis ꝑueīt coronā: ſi grāz holuz
negligas: diuinā ſequaris ꝗ tēperā
tia cordis hꝫ mūditiā: iuſticia mi=
ſericordiā: pacē prudentia: manſue
tudinem fortitudo. Cōnexe ſibi ſūt
Uirtu= ⁊ ɔcathenate ꝟtutes: vt q̄ vnā ha=
tes con= bet pl'es h̄re videat. ⁊ ſcīs vna ɔpe
nexe. tit ꝟtus: ſꝫ ei⁹ q̄ fuerit vberior vbe
rius eſt premiuꝫ. Quāta hoſpitali=
tas in abraāz: ꝗ̄ta hūilitas: ſꝫ qꝛ ſi
de ꝑſtitit: fidei pre ceteris meruit
ꝑncipatū. Ergo vnicuiqꝫ pl'a p̄mia
quplima icentiua ꝟtutū ſꝫ quo l ali
quo merito copioſi⁹: hoc etiā l pre=
mio redundantius.

¶ Uerūtā ve vobis diuitib⁹ q̄
hētis cōſolationē vrām. Ue vo
bis q̄ ſaturati eſtis: qꝛ eſurietꝭ.
Ue vobis q̄ ridetis nunc: qꝛ lu
gebitis ⁊ flebitis. Ue cū bndi=
xerint vobis oēs hoīes. Scd̄m
h̄ ei faciebāt pphis p̄res eoꝝ.

¶ Cyril. Predicto ꝙ paupertas ꝑ=
pter deū cauſa ſit cuiuſlibet boni: ⁊
ꝙ eſurire ⁊ flere nō vacabit merce
de ſanctorū trāſfert ſermonē ad op
poſita: ⁊ innuit ipſa dānationis: et
ſupplicij fore materiā. vn̄ dicit. Ue
rūtā ve vobis diuitib⁹ q̄ ha. conſo.
vrām. Cyril. Hec em̄ dictio ve: ſem
per in ſcripturis dr̄ his qui nō p̄nt
euadere a futuro ſupplicio. Amb.
Lꝫ aūt pecuniarijs copijs multa ſūt
lenocinia delictoꝝ: pleraqꝫ tn̄ ſūt i
cētiua virtutū. ꝗ̄q̄ꝫ virtus ſubſidia
Duplex nō requirat: ⁊ ɔmēdatior ſit collatio
pecunie paupis ꝗ̄ꝫ diuitis: liberalitas tamē
vſus. nō eos qui habeāt diuitias: ſꝫ eis q̄
vti his neſciāt: ſnīe celeſtis auctori
tatē ɔdēnat. Nā vt ille paup lauda
bilior ē q̄ ꝓmpto largit affectu: ita
criminoſior diues ē: q̄ de eo referre
grām deo debuit qd̄ accepit: nec cē
ſum ad cōem vſuꝫ datū ſine vſu ab
ſcondere. Nō cēſus igit ſed affect⁹
in crimie ē. Et ꝗ̄q̄ꝫ nulla pena gra
uior ſit, ꝗ̄ꝫ ſucceſſor ꝓfutura cōpen
dijs anxio timore ſeruare: qꝛ tn̄ q̄ꝫ
auaritie deſideria ɔgerēdi q̄dā vo=
luptate paſcūt: q̄ ɔſolationē vite p̄ſē
tis habuerūt remuneratione ꝑpe=
tuā ꝑdiderūt. Poſſum⁹ tn̄ h̄ diuitez
intelligere pplm iudeorū vel here=
ticos vel certe phariſeos: q̄ vberta
te ꝟborū ⁊ q̄dā ambitioſe facundie
p̄rimonio delectati: ſimplicitatē ve
re fidei ſupgreſſi theſauros inutiles
cōdiderūt. Sequit. Ue vo. q̄ ſatu.
eſtis: qꝛ eſurietis. Bed. Diues ille
purpurat⁹ ſaturabat epulās q̄tidie
ſplēdide: ſꝫ dirū ve ſuſtinebat eſu=
riēs q̄n de lazari quē deſpexerat digi
to guttā aq̄ q̄rebat. Baſi. Qd̄ autē
neceſſaria ſit abſtinētie ratio palā
eſt ex eo ꝙ apl's eā īter fruct⁹ ſpūs
enumerauit. Subiecto eīn corpis ꝑ
nihil aliud ſic obtinet ſicut ꝑ abſti=
nētiā q̄ ſicut quodā freno decet com
peſcere iuuētutis feruoreꝫ. Eſt igit
abſtinētia īterēptio criminis mamo Abſtinē
tio paſſionū. vite ſpiritalis initiuꝫ: tie laus
obtūdēs in ſe illecebrarū aculeum.
Ne aūt coīcidētia fiat cū inimicis
dei decet accipi quodlibet cū exigit
tp̄s ad oſtēdēdū ꝙ mundis oīa mū
da. Procedēdo q̄dē ad neceſſaria vi
te: abſtinēdo aūt oīno ab his q̄ fa=
ciunt ad volūtatē. Attamē nec eā
dē horā ſibi cūctis ſancire poſſibile
nec modū nec menſurā. Sit autem
cōis ītētio nō expectare repletionē.
Replere nāqꝫ ventrē ipſum q̄qꝫ cor
pus inutile facit erga ꝓprias opera
tiōes ſomnolentū ⁊ ad nocumēta di
ſpoſitum. Beda. Aliter Si btī ſunt
illi qui iuſtitie ſemꝑ eſuriunt opa
īfelices ecōtra eſtimādi q̄ ſibi ī deſi
derijs placētes nullā veri boni fa=
mē patiunt. Sequit. Ue vo. q̄ ride.
nūc: qꝛ luge. ⁊ flebitis. Baſi. cū dn̄s
ridētes nunc arguat palā ē ꝙ nūq̄ꝫ
erit fideli tp̄s riſus: ⁊ precipue in tā
ta multitudine eorū qui in peccato
moriuntur pro quibus oportet luge
re. ſuperfluus autē riſus eſt immo
derātie ſignū ⁊ effrenis anime mo
tus: ſed vſqꝫ ad vultus iocunditatē
exprimere paſſioneꝫ anime non de
cet. Chry. Dic aūt mihi cur concute

ris ⁊ deſtuis qui debes aſſiſtere terribili iudicio ⁊ ponere rationem de omnibus hic operatis. Bed. Quia vero ipſa peccati nutrix adulatio: ſicut oleum flāmis: ſic in culpa ardentibus ſolita eſt miniſtrare fomentuꝫ. Subdit. Ue cū bñ. vo. om. homines. Chry. Nō aūt cōtrariū ē qḋ h̄ d: qḋ alibi dñs dicit. Luceat lux vr̄a corā hoib⁹. vt. ſ. māifeſtem⁹ bñ agere ad gloriā dei nō ad ꝓpriam. Pernicioſū eñ quid eſt inanis gl'ia ⁊ inde ſumit ortū iniq̄tas atq; deſperatio ⁊ mr̄ malorū auaritia: ꝙ ſi viam queris diuertendi ab hoc: dirigas aſpectum ſemper ad deū: ⁊ eſto cōtēt⁹ ea q̄ apud eū ē gl'ia. nā ſi in qlibet facltate doctiores eligere oportet i arbitros: qūo virtutis exprimētum pluribus credis ⁊ nō aūt illi q̄ pre oibus eā nouit: ⁊ dare ⁊ coronare pōt: a quo ſi gl'iā cupis: vita laudem humanam. De nullo eñ alio magis cōſueuimus admirari q̄ de reſpuente gloriam. ꝙ ſi nos multo magis dñs oluꝫ. Deinde illud cōſiderès: ꝙ hominū gl'ia celeriter deficit: q: p curſum tpis, obliuioni traduntur. Seq̄tur. Secundū hoc eniꝫ facie ꝓphe. pa. eorum. Bed. Pſeudo ꝓphete ſignificātur: eo ꝙ ad captandum vulgi fauorē futura p̄lo qui conentur. Itaq; dñs i mōte btitudines ſolummō ꝓborū: in campo vero etiā veh deſcribit reproboruꝫ q: rudes adhuc auditores neceſſe eſt terroribus ad bona cōpelli pfectos aūt ſatis eſt premijs inuitari. Ambro. Et attende ꝙ mattheus p̄mijs ad virtutē ⁊ fidem pplos ꝓuocauit. hic aūt etiā a criminib⁹ atq; pctis futurorū ſuppliciorū ꝓdenunciatione deterruit.

Glorie deſpect⁹ mirabi lis.

¶ Sed vobis dico q̄ auditis. Diligite inimicos vr̄os: bñfacite his qui vos oderūt. Bñdicite maledicētib⁹ vobis ⁊ orate p calūniantibus vos. Et qui te percutit in maxillam: prebe ei ⁊ alteram. ⁊ ab eo qui aufert tibi veſtimētū etiā tunicaꝫ noli ꝓhibere. oi aūt petenti te tribue. ⁊ qui aufert q̄ tua ſunt: ne repetas. Et ſicut vultis vt faciāt vobis homines ⁊ vos facite illis ſimiliter.

¶ Beda. Q: dixerat ſupra quid ab inimicis pati poſſent: nunc qualit cum eiſdem inimicis agere debeāt oſtendit dicens. Sed vo. di. q̄ auditis. Ambro. Non ocioſe plurimorū factorū celeſtium enumeratione ꝓgreſſus: ad hūc locū ſextus venit: vt ppl'us diuinis miraculis roborat⁹ vltra legis tramitē ꝟtutū veſtigijs ꝓgredi edoceret. Deniq; inter tria maxima: ſpem: fidē: ⁊ charitatē maior eſt charitas q̄ ordinat cuꝫ dicit. Dili. ini. ve. Baſi. Inimici quidē ꝓprium eſt obeſſe ⁊ inſidiari. Omnis igitur qui q̄litercūq; nocet alicui dicitur inimicus. Cyril. Conueniēs aūt erat hmōi cōuerſatio doctorib⁹ ſanctis q̄ pdicaturi erant vbiq; terrarū ſalutarē ſermoneꝫ: quos ſi cōtingeret velle recipere de pſequentibus vidictā: omiſiſſent eos ad cognitionem veritatis vocare. Chry. Non aūt dicit. Ne odio habeas: ſꝫ diligas neq; ſimpliciter mādauit diligere: ſꝫ etiam bñfacere. vñ ſeq̄tur. Benefaci. his q̄ ode. vos. Baſi. Uerum q: homo ex corpore cōſiſtit ⁊ anima: ſcḋm aiam quidem benefaciemus hmōi arguentes ⁊ commonentes eos: ⁊ olo ad conuerſionem manuducētes. ſcḋm corpus autem bñfacientes eis in neceſſarijs victui. Seq̄t. Bñdicite maledicentibus vobis. Chry. Qui eniꝫ pcutiūt proprias aias: digni ſūt lachrymis ⁊ fletibus nō maledictionibus. Nihil eñ deteſtabilius eſt anima maledicta: nec imūd⁹ a ligua q̄ maledictiōes offert. hō es aſpidū venena nō euomas nec vertaris in beluaꝫ. ē tibi datū os nō vt mordeas: ſꝫ vt aliorꝫ vulnera ſanes. inimicos āt mādauit nobis ānumerare q̄dui amicorꝫ: nō q̄rūcūq; ſꝫ pcipuorꝫ p q̄bus orare ſolemus. vñ ſequit. Orate p

Oris vſus q̄s

perſequentibus vos. Plerią̃ autez
ecõtra ꝓcũbentes:ꝛ fronte ſup ter=
raz ꝑcutiẽtes:ꝛ manus expãdẽtes:
nõ ꝓ ſuis criminibꝰ orant deuz:ſed
aduerſus inimicos qꝺ nihil aliud
eſt ꝙ ſeipſum trãſfodere. Cũ ꝗ pro
hibuit contra inimicos orare preca
ris:vt te maledicentez inimicis ex=
audiat:quõ poſſibile eſt audiri qñ
prouocas exauditurũ verberando
inimicum corã rege:ꝛ ſi non mani=
bus verbis tñ. Quid facis hõ? ſtas
vt veniã ipetres peccatoꝝ:ꝛ imples
os amaritudine. Mitigationuz eſt
tps oõnis ꝛ gemitus:non furoris.
Beda. Sʒ merito mouet̃ qꝺ :qũo in
ꝓphetis inueniunt̃ multe impreca
tiones aduerſus inimicos? Ubi vi=
dendum eſt:qꝛ prophe per impreca
tionẽ q̃d eſſet futurũ cecinerunt:nõ
optãtis voto:ſed ſpiritu ꝓuidentis.
Cyril. Uetus aũt lex mãdabat non
offendere alios: vel ſi prius fueri=
mus leſi:non vltra ꝓportiones ledẽ
tiũ iras ꝓtendere:ſed ꝑfectio legis
in xp̃o eſt ꝛ in ſuis mandatis. vñ ſe
quit̃. Et q̃ te ꝑcutit in maxillã: p̃be
ei ꝛ alterã. Cyril. Nam ꝛ medici cuz
calce feriunt̃ ab inſanis:tunc maxi
me miſerent̃ eis:ꝛ accingunt ſe ad
eoꝝ remedia. Tu quoą̃ ſilez habe=
as cõiecturaz erga ꝑſequẽtes. Ipſi
nãą̃ ſunt q̃ precipue infirmant̃. nec
prius deſiſtamus ꝙ totam amari=
tudinẽ euomuerũt. tũc vberes gra=
tias aget tibi:ꝛ ipſe deus te corona
bit:eo ꝙ fratrẽ tuũ in peſſima egri
tudine liberaſti. Beda. Fere autez

Princi= puz vin dicatio.

cuncti ꝯ hoc mandatũ procedimus
ꝛ preſertim potentes vel principes:
non ſolum ſi paſſi fuerint contume
lias:ſed ꝛ ſi preſtita eis nõ ſit reue=
rentia:aduerſarios reputantes q̃=
cunq̃ eos minus reueriti ſunt ꝙ ſe
reputauerint dignos. Eſt aũt ma=
gna infamia principis eẽ promptũ
ad vindictã. nã ꝛ qualiter aliuz do=
cebit nil mali pro malo rependere:
qui nocenti retribuere ſatagit? Cy
ril. Uult aũt dñs inſup eſſe ꝯtẽpto=
rem rerũ. vñ ſequit̃. Et ab eo q̃ au=
fert tibi veſtimentũ: & tunicaz noli
ꝓhibere. Nec eſt.n. virtus aĩe q̃ olo
auerſa eſt a paſſiõe cupiditatis di=
uitiarũ. Decet.n. eum q̃ pius eſt:ꝛ
obliuiſci malorũ:vt ꝛ ea qbꝰ caros
amicos iuuamus perſequẽtibꝰ con
feramus. Chry. Nõ autẽ dixit. Fer
humiliter iniuriãtis impetũ: ſʒ ꝓ=
cedas ꝑ ſapientiã:ꝛ vlterius te di=
ſponas ad patiendum q̃ ille cupiat
facere:ſuperans inſolentiam eius
vbertate prudenti:vt habito pudo=
re in excellenti patientia tua deſcẽ=
dat. Sed dicet aliquis. Quõ poteſt
hoc fieri cũ videris deũ factũ hoĩez
tot paſſum pro te:adhuc q̃ris ꝛ du=
bitas:quõ poſſibile ſit neq̃tijs igno
ſcere conſeruorũ:q̃s tale paſſus eſt
q̃le dñs tuus dũ ligaret̃:flagellare=
tur:ſputa ꝑferens:mortẽ patiens?
vñ ſequit̃. Omni aũt petenti te tri=
bue. Augu. de ſer. do. Nõ dicit oĩa
petenti:ſed vt id des qꝺ iuſtez hone
ſte potes. i. qꝺ nec tibi nec alteri no
ceat ꝙtũ ſciri aut credi ab hoĩe p̃t.
ꝛ cui iuſte negaueris qꝺ petit:iudi=
canda eſt iuſticia: ꝛ aliqñ meliꝰ ali=
quid tribues:cũ petẽtẽ iniuſta cor=
rexeris. Chry. In hoc tñ peccamus
non modicũ:non ſolum nõ dãdo pe
tentibus:ſed ꝛ eos increpãdo. Cur
inq̃t nõ laborat? cur ocioſus alitur?
Dic mihi ꝛ tu laborando poſſides.
Sʒ ꝛ ſi laboras:ad hoc laboras vt vi
tuperes aliũ ꝓpter vnicũ panem ꝛ
tunicã. appellas cupidum. nihil tri
buis:nec cõuitieris. Cur nec tu mi
ſereris:ꝛ volentibus diſſuades? Si
cunctis indifferẽter erogauerimꝰ: Abrahe hoſpitalitas.
ſemp miſerebimur. Quia.n. abraã
cunctos recipiebat recepit ꝛ ange=
los. Nam ꝛ ſi homicida ſit ꝛ predo:
nõne tibi dignus vr̃ panis habẽdi?
Non igit̃ ſimus ſeueri aliorũ cen=
ſores. ne nos quoą̃ exquiſite iudi=
cemur. Sequit̃. Et q̃ aufert q̃ tua
ſunt:ne repetas. Chry. A deo perci
pimus oĩa. qꝺ autez dicimus meũ
ꝛ tuũ:nuda tñ ſunt ṽba. ſi nãą̃ do=
mium tuã aſſeris emiſiſti ṽbum ca=
rens ſubſiſtẽtia rei. Nã ꝛ aer ꝛ ſo=
lum ꝛ cementuz creatoris ſunt. Tu
ẽt ipſe q̃ domũ ꝯſtruxiſti:ſedʒ ſi tuꝰ

ſitiſus dubitaŕ:non ſolum propter mortē:ſ3 ēt ꝑpter rerū euentus.aia tua nō poſſidetur a te:⁊ ꝙ pacto tue reputabunť opes?Uult aūt de⁹ tua fore:q̄ tibi ꝑ fratrib⁹ credita ſunt. fient aūt tua:ſi ꝑ alijs diſpenſaueris.Sin vero tibi affluenter expenderis:que ſunt tua iam facta ſunt aliena.Sed ꝑpter nefandam opu3 cupidinē hoies in curijs cōuertūtur: ꝯ qđ xp̄s ait. Et q̄ aufert q̄ tua ſūt ne repetas.Augu.de ſer.do.Qđ de veſte:domo:fundo:iumēto:⁊ gňaliter oī pecunia dicit. Non aūt xp̄ianu3 op3 ſic poſſidere ſuū quō equū aut argentū:ſeruus ſi honeſtius a te regereť:ꝙ ab illo q̄ eū tibi cupit auferre:neſcio vtru3 quiſꝙ dicere audeat eū debere cōtēni.Chry.Eſt aūt nobis inſita lex naturalis per quā dinoſcimus q̄d ſit virtus ⁊ vitium.vñ ſeq̄ť.Et ꝑut vult.vt fa.vo.ho.⁊ voſ.fa.il.ſilr.Non ait.Quecū ꝙ nō vultis vt faciāt:nec vos faciatis.Cu3 eñ due ſint vie q̄ ducūt ad virtutē.ſ.abſtinentia mali:⁊ operatio boni.hāc ponit ꝑ iſtā ⁊ ꝑ illa3 ſignificās:⁊ ſi q̄dem dixiſſet. Ut ſitis hoies:diligite beſtias:eēt mādatū difficile.ſi vero hoies diligere iuſſit: ad qđ naturalis monitio eſt:quam difficultatē res cōtinet:quā leones ⁊ lupi ſeruant? in q̄bus naturalis cognatio ad amicitiā cogit?Oſtēditur igiť ꝙ xp̄s nihil ſtatuit noſtra3 trāſcendens naturā:ſed qđ dudum inſeruit cōſciētie noſtre:docet vt ꝓpria voluntas pro lege ſit tibi:vt ſi vis bene tibi:benefacias alij:ſi vis vt alius tui miſereatur : proximi miſerere.

Due vie virtutis.

Abrahe hoſpitalitas.

Etſi diligitis eos qui vos diligunt que vobis eſt gratia? Nā ⁊ peccatores diligentes ſe diligūt. Etſi benefacitis his q̄ vobis bñfaciunt:que vobis eſt gr̄a?Si q̄dē ⁊ pctōres hoc faciunt:Etſi mutuum dederitis his a q̄bus ſperatis recipe: q̄ gratia eſt vobis? Nā ⁊ peccatores peccatorib⁹ feneranť vt recipiant equalia. Uerūtñ diligite inimicos veſtros: benefacite:⁊ mutuu3 date:nihil inde ſperantes:⁊ erit merces veſtra multa:⁊ eritis filij altiſſimi: q2 ipſe benignus eſt ſuper ingratos ⁊ malos. Eſtote ergo miſericordes ſicut ⁊ pr̄ veſter miſericors eſt.

Chry. Dixerat dñs diligēdos eē inimicos.ne aūt putares hyperbolice eſſe dictū:eſtimās ſolū ad terrore3 eis dici:adijcit rōnē dicēs. Etſi dili.il.qui vos dili.que vo.eſt gratia?plures q̄dē cauſe ſūt q̄ dilectiones ꝯſtituūt.Dilectio ꝟo ſpiritualis vniuerſas ꝑcellit.nihil.n.terrenu3 eā parit:nō vtilitas:nō bñficiū:non natura:non tp̄s:ſed de celo deſcendit.Quid aūt miraris ſi non indiget bñficio vt cōſiſtat: q̄ñ nec ex caſu malorū peruertiť.pr̄ q̄dē paſſus iniurias:rūpit fedus amoris. coniunx poſt iurgia virū relinquit.filius ſi lōgeuū videat pr̄em grauatur.At paulus ibat ad lapidantes benefacturus eis.Moyſes lapidať a iudeis:⁊ orat ꝑ eis. Ueneremur itaꝙ ſpiritales amicitias : q2 ſunt inſolubiles.vñ arguēs volētes pigreſcere ſubdit. Nā ⁊ peccatores diligētes ſe diligūt.q.d. Q2 volo vos his ampli⁹ aliq̄d poſſidere nō moneo amicos diligere: ſ3 ēt inimicos Bñfacientib⁹ ēt bñfacere cōe eſt oībus.Oñdit aūt ſe parū plus petere ꝙ ſit moris peccatorū qui bñfaciūt amicis.vñ ſequiť.Etſi bñfaci. his q̄ vo.bñfa.q̄ vo.eſt gr̄a?ſi q̄dē ⁊ peccatores hoc faciūt.Beda.Nō ſolu3 āt dilectionē vel bñficiū pctōꝝ q̄ſi infructuoſam redarguit:ſ3 ēt mutuū. vñ ſeq̄ť.Etſi mutuum dederitis his a quibus ſperatis recipere:que gratia eſt vobis? Nā ⁊ peccatores peccatorib⁹ feneranť:id eſt mutuant vt recipiāt eq̄lia.Ambro. In tres aūt partes philoſophia ſibi vr̄ diuiſiſſe iuſticiā:vnā in deū q̄ pietas vo:

Cauſe dilectionum varie.

Tres partes iuſtitie.

catur: alterā in parētes vel reliquū
genus humanū: tertiā in mortuos:
vt his exequiarum iura ſoluantur
at dñs legis oraculū ac ꝓphetie fa-
ſtigiū ſupergreſſus in eos quoqꝫ
q̄ leſerūt: pietatis correxit officium.
cū ſubdit. Uerūtā diligite inimicos
veſtros. Chry. In quo plus tibi q̄
illi cōferes. ille. n. diligit a cōſeruo:
tu xp̄o efficieris ſimilis deo. eſt autē
maxime virtutis q̄n nocere volētes
bñficijs cōplectimur. vñ ſubdit. Et
bñfacite. ſicut. n. fornacē ſuccēſam
aqua ꝓiecta extinguit: ſic irā rō cū
lenitate qd. n. eſt aq̄ igni: hoc eſt ire
humilitas: ⁊ manſuetudo. Et ſicut
nō extiguit ignis ꝑ ignē: ſic nec ira
ꝑ irā mitigat. Grego. niſenus. De
bet aūt hō vitare dānoſam ſollicitu
dinē: ne q̄rat ab iope diuitiaꝝ aug-
menta eris ⁊ auri metallorū: ſteri-
liū exigēs fructū. vñ ſubdit. Et mu
tuū date: nihil inde ſperātes. Mali
gnā fenoꝝ excogitationē ſiq̄s ap-
pellet furtū ⁊ homicidiū: nō pecca-
bit. nā quid refert ſuffoſſo pariete
queq̄ erepta poſſidere: ac fenorum
neceſſitate poſſidere illicita? Baſi.
Talis autē auaritie modus tokos
merito nuncupat in greco: aperien
do ꝓpter mali fecunditatē. Anima
lia ſiq̄dē tractu tēporis adoleſcunt
⁊ pariunt ⁊ fenus ſtatim cū orit in-
cipit ꝓcreare. Alaliū q̄ citius pari-
unt: citius a gñatione deſiſtūt. Sed
nūmus auarorū cū tpe ꝓpagatur:
⁊ alia trāſferētia partū ad ꝓprios
alūnos: ipſa parere ceſſant. es aūt
auarorū ⁊ ſupuenientia procreat: ⁊

Dām⁹ uaroꝝ

ꝓcedētia renouat. Non attētes igi
tur mortiferā beluā. Que nāqꝫ vti-
litas ſi cauet? hodierna pauperies
q̄ iterato irruet augmētata iā me
ditare vñ reſtituas: vñ intātū mul-
tiplicabit cēſus: vt tuā partim rele
uet egeſtatē partiꝫ integret capita
le: ⁊ inſup pariat fen⁹. Sꝫ ais. Qua
liter ḡ victū acq̄ram? laborā: ſerui.
tandē mendica. vnūquodqꝫ tolera-
bili⁹ eſt fenoris mutuo. Dicis aūt.
Quodnā eſt illud mutuū cui ſpes
retributionis non heret? Conſide-
ra virtutem ſermonis: ⁊ miraberis
pietatē auctoris. Cū datur⁹ es pau
peri diuie charitatis intuitu: idipm
⁊ mutuū eſt ⁊ donū: donū q̄dē ob in-
ſperatā retributionē: at mutuū ob
munificentiā dñi: q̄ vice illius reſtī
tuit. vñ ſeq̄t. Et erit merces veſtra
multa. Nō vis oīpotentē tibi obli-
gari ad reſtōnē: an quēq̄ opulētiſſi
ciuium ſi fideiubeat acceptas: deū
aūt ꝓ pauperibus fideiubentē re-
pudias? Chry. Attēde mutui natu-
rā mirabilē: alius recipit: ⁊ alius
obligat ſe ꝓ debitis centuplū in pre
ſenti reddēs: in futuro vero vitam
eternā. Ambro. Quanta miſericor-
die merces q̄ filijs diuie miſericor-
die aſciſcitur. Sequit enim. Et eri-
tis filij altiſſimi. Sequere igit miſe
ricordiā: vt merearis gratiam. late
patet benignitas dei: ſuper ingra-
tos pluit: malis fecunda non negat
terra ꝓuentus. Sequit: q ipſe be-
nignus eſt ſup ingratos ⁊ malos.
Beda. Uel tēporalia bona largien-
do: vel celeſtia dona ſingulari gra-
tia inſpirando. Cyril. Magnum eſt
ergo preconium pietatis. reddit. n.
h virtus nos deo conformes: ⁊ qua
ſi quedā ſigna ſublimis nature no
ſtris impriunt animabus. vñ ſequi
tur. Eſtote ergo miſericordes ſicut
⁊ pater vr̄ miſericors eſt. Athana.
Ut. ſ. aſpicientes bñficia eius bona
q̄ facimus nō hoīm ſed eius intui-
tu faciamus: quatenus a deo non
ab hominibus ōmia ꝯſequamur.

¶ Nolite iudicare ⁊ non iudi-
cabimini. Nolite condemnare
⁊ non condēnabimini. Dimit-
tite ⁊ dimittemini. Date ⁊ da-
bitur vobis. Menſuram bonā
⁊ confertā ⁊ coagitatā ⁊ ſup-
effluentem dabunt in ſinū ve
ſtrum. Eadem quippe menſu
ra qua menſi fueritis: remetie
tur vobis.

¶ Ambro. Addidit dñs nō temere
iudicādū: ne cui ꝯſcius ipſe delicti
in alterū cogaris ferre ſniā. vnde

dicit. Noli.iudi. Chry. Nō iudices
ꝑredētes te.i.ꝗ diſcipulus es magi
ſtrū:peccator inocentē:quos nō opꝫ
increpare:ſed monere ⁊ charitati=
ue corrigere. nec ēt iudicandū eſt in
incertis ⁊ qualibuſcūqꝫ que nec ſili
tudinē habēt pcti:aut q nō ſūt gra=
uia ſiue ꝓhibita. Cyril. Sedat ḡ hic
peſſimā paſſionē noſtram cōſcien=
tiarū cōtēptus pncipū. Quis enꝫ
deceat aliquos ſe circūſpicere ⁊ ſm
deū ↄuerſari:hoc nō faciūt. ſꝫ exa=
minant aliena. Et ſi videant aliq̄s
infirmari:tanq̄ ꝓpriarū paſſionuꝫ
obliti faciunt hoc detractionis ma=
teriam. Chry. Nec facile reperies (Error cōis notatur.)
quemq̄ neqꝫ patrēfamilias neqꝫ
clauſtralē expertem hui⁹ erroris.
Sunt aūt ⁊ he diabolice tentatiōis
inſidie. nāꝫ qui ſeuere diſcutit alie=
na:nunq̄ ꝓpriorꝫ reatuū merebiť
veniā. vñ ſequiť. Et nō iudicabimi
ni. Sicut.n.pius ⁊ mitis reprimit
peccatorū timorē ſic ſeuerus ⁊ dirus
adijcit criminibus ꝓprijs. Grego.
niſenus. Nō igiť cū acrimonia ꝑci
piteris in ſeruos ſnīam:ne ſili'a pa
tiamini. vocat.n.iudiciū aſperiorē
dānationē. vñ ſequiť. Noli.cōdem.
⁊ nō condē. Nō em̄ iudiciū cūventia
ꝓhibet. Beda. Breui aūt ſnīa cun=
cta que de cōuerſando cū inimicis
mandauerat:cōprehendendo cōclu
dit dicens. Dimit. ⁊ dimit. vo. Da.
⁊ da. vobis. Ubi dimittere nos iniu
rias ⁊ dare bñficia iubet:vt nobis
peccata dimittantur ⁊ vita deť eter=
na. Cyriľ. Qđ autem ampliori ma=
nu recōpenſationē accipiem⁹ a deo
qui largiſſime donat diligentib⁹ eū
oſtendit ſubdens:menſuram bonā
⁊ confertam ⁊ coagitatam:⁊ ſuper=
effluentem dabunt in ſinuꝫ veſtrū.
Theophi.q.d. Sicut ſi farinam ſi=
ne parcitate menſurare velles con=
ferres:eā coagitares:⁊ ſupereffun
deres abunde:ſic dominus menſu
ram magnam:⁊ ſupereffluentēꝫ da
bit in ſinum veſtrum. Augu. de cō.
euan. Dicit autem. Dabunt:qꝛ per
illorum merita quibus vel calicem
aque frigide in noīe diſcipuli dede

runt: mercedem celeſtem recipere
merebuntur. Sequitur. Eadē qp.
men. qua mē. fue. re. vobis. Baſi.
Qua.n.menſura vnuſquiſqꝫ veſtrū
menſurat in bñ operando aut pec=
cando:eadē vel premia vel penas.
feret. Theophi. Interrogabit aūt
fortaſſis aliquis ſubtilius. Si enꝫ
ſupfluēter reddiť:quō eadēꝫ eſt mē
ſura? Ad qđ dicim⁹ ꝙ nō dixit. In tā
ta mēſura remetieť vobis:ſꝫ i eadē.
Qui.n.bñ fecit:bñ fiet ei:qđ eſt re= (Subtilior itellectus.)
metiri eadēꝫ menſura. Sed ſuper=
fluentem menſuraꝫ dicit:qꝛ millies
bene fiet ei. Sic ⁊ in iudicādo. Qui
n.iudicat:⁊ deinde iudicatur: acci=
pit eandem menſuram. ſm vero ꝙ
ad plus dijudicabatur: qꝛ ſibi ſimi
lem iudicauit:ſm hoc ſupeffluens
eſt menſura. Cyril. Hoc autēꝫ ſoluit
apl's dicēs. Qui parce ſeminat:hoc
eſt modice ⁊ manu tenaci: parce ⁊
metet. hoc eſt non copioſe. ⁊ qui ſe=
minat in benedictionibus:in bene=
dictionibus ⁊ metet: hoc eſt copio=
ſe. Siquis autem non habeň ſi non
faciat: non delinquit. in eo enim
qđ hꝫ acceptať. nō in eo quo caret.

¶ Dicebat aūt illis ⁊ ſilitudi=
nem. Nūqđ pōt cecus cecū du
cere? Nūne ambo in foueā ca=
dūt? Nō eſt diſcipul⁹ ſupra ma
giſtrū. Perfect⁹ aūt ōis erit:ſi
ſit ſicut magř ei⁹. Quid aūt vi
des feſtucā in oculo fratris tui
trabem aūt q̄ in oculo tuo eſt
nō conſideras? Aut quō potes
dicere frī tuo. Frat ſine eijciaꝫ
feſtucā de oculo tuo ipē in ocu
lo tuo trabē non vides. Hypo=
crita eijce pmū trabē đ oculo
tuo:⁊ tunc ꝑſpicies vt educas
feſtucam de oculo fratris tui.

¶ Cyriľ. Addidit dñs ꝑdictꝫ parabo=
lā valde neceſſariā. vñ dř. Dice. au.
il. ⁊ ſim. Erāt em̄ ei⁹ diſcipuli futu
ri mundi doctores. vñ docebat. eos
ſcire viā ↄuerſatiōis hōeſto q̄ſi illu
ſtratā mētē habētes diuino fulgo

ge: ne ceci cecos ducerent. et iō ſub
dit. Nunquid poteſt ce. ce. duce. nō
ne am. in foueā cadūt? At ſi contin=
gat aliquos hoc attingere: vt eq̄lez
virtutem docentium virtuti poſſi=
deant: ſiſtant in menſura docetium
et illorum ſequantur veſtigia. vñ ſe
quitur. Non eſ. di. ſupra ma. pfec.
au. om. erit. ſ. diſcipul⁹ ſi ſit ſicut ma
giſter eius. Unde et paulus dicit.
Imitatores mei eſtote ſicut et ego
xp̄i. chriſto ergo non iudicante cur
tu iudicas? neq̄ enim venit iudica=
re mundum: ſed miſereri. Theop.
Uel aliter. Si tu alium iudicas: et
ipſe in eiſdem peccas: nonne aſſimi
laris ceco cecum ducenti quomo=
do enim ille a te ducetur ad bonuz
cum tu pecces? Non eſt enim diſci=
pulus ſupra magiſtrum? Si igitur
tu peccas qui te magiſtrum et du=
ctorem putas: vbi erit qui a te diſci
plinatur et ducitur? Perfectus enī
erit diſcipulus: ſi ſit ſicut magr̄ ei⁹.
Beda. Uel ſenſus huius ſententie
pendet ex ſuperioribus: vbi danda
elemoſyna et iniuria dimittenda p̄=
cipitur. Si te inquit ira contra vio=
lentum et contra petentē auaritia
cecauerit: nunquid tu mente vitia
ta vitiuz eius curare poteris? Si
ēt magiſter chriſt⁹ q̄ quaſi deus po
tuit ſuas vlciſci iniurias maluit p=
ſecutores patiendo reddere mitio=
res eandem neceſſe eſt ꝙ diſcipu=
li qui puri homines ſunt regulā p=
fectiōis ſequātur. Augu. de. q. euā.
Uel ꝙ dicit. Nunquid pōt cec⁹ cecū
ducere ideo ſubiunxit: vt non ſpera
rent a leuitis ſe accepturos menſu=
ram illam de qua dixit. Dabunt in
ſignum veſtrum quoniam decimas
dabant eis quos cecos dixit: quia
euangelium non tenerēt: vt illā re=
munerationē p diſciplos dñi poti⁹
plebs inciperet iā ſeparare: q̄s imita
tores ſuos volens oſtendere addi=
dit. Nō eſt diſcipul⁹ ſupra magr̄m.
Theophi. Inducit āt dñs et aliā pa
bolā de eodē ſubdēs. Quid āt vides
feſtucā. i. modicū crimīs i oculo fra=
tris tui. Trabē āt q̄ in oclo tuo ē ꝫ.

Dux cecus.

id eſt peccatum tuum maximū non
cōſideras. Bed. Hoc autē ad ſupio
rē ſēſū reſpicit: vbi cecū a ceco ducit
id eſt peccātē a peccatore caſtigari
nō poſſe premonuit. vñ dr. Aut quō
potes dicere fratri tuo. Frater ſine
eijciā feſtucā oclo tuo ipe i oclo tuo
trabē. nō vides. Cyril. q. d. q̄ ſuib⁹
obnoxius eſt pctis q̄ trabē vocat. qlr
dānat eū q̄ paucavl' qñq̄ nil mali cō
miſit. h̄ ei feſtuca ſignificat. Theo.
Conuenit autē h̄ oib⁹ et maxīe do=
ctorib⁹ q̄ ſubditorū cū minima pecca
ta puniāt: propria īpunita relinquūt
propter hoc eos dñs hypocritas vo
cat: qui ex hoc aliorū pctā iudicāt vt
iuſti videāt. vñ ſeqt̄. hypocrita eijce
primuz tra. de oculo tuo: et tūc pſpi.
vt edu. feſtu. de occulo fratris tui.
Cyril. Uidelicet teipſ pmū mūdū oñ
das a magnis peccatis ꝯñter conſu
les proximo modica cōfitenti. Baſi.
Uidetur ei reuera cognitio ſui pſi⁹
grauiſſimū oīuz. neq̄ enim ſol⁹ ocu
lus exteriora videns ſuper ſe viſu
non vtit̄: ſed et ipſe nr̄ intellect⁹ cū
alienū velocit̄ ꝯiectat pctm̄ lēt⁹ ē er=
ga propoꝝ perceptionē defectuuz.

Trabe euāgelica.

¶ Non ē ei arbor bona q̄ facit
fructus malos: neq̄ arbor ma=
la faciens fructum bonū: Una
queq̄ enim arbor de fructu ſuo
cognoſcitur. Neq̄ enim de ſpi
nis colligunt ficu ꝫ: neq̄ de ru=
bo vindemiant vuam. Bonus
hō d̄ bono theſauro cordis ſui
profert bonū: et malus hō de
malo theſauro profert maluz.
Ex abūdātia ei cordis os loqt̄
¶ Beda. Contra hypocritā: que ce
perat dñs exequit̄ dicēs. Nō ē eñ
ar. bo. que fa. fru. ma. ne. ar. ma.
fa. fru. bonū. q. d. Si verā ꝛ non fi=
ctam vis habere iuſtitiā: que ver=
bis oſtentas: etiā facto cōpenſa: qꝛ
et ſi ſe bonū fingat hypocrita: non
eſt bonus qui facit opera mala: et
ſi reprehēdat inſontē. nō iō malus
eſt q̄ facit opa bona. Tyt⁹. Hoc āt
audiēs nō ſumas inde tibi fauorē

Trab
uãge
ica.

inertie. naturaliter ei arbor mouetur. tu vero libero arbitrio fungeris: et omnis arbor ſterilis ad aliquid ordinata eſt. tu vero factus es ad opa virtutum. Iſidorus abbas. Non ꝗ penitentiam ſed pertinaciaꝫ mali excludit. cuꝫ enim mala ſit non põt fructus bonos producere: in virtutem vero cõuerſa fructificabit. Qḋ autem eſt arboribus natura hoc ẽ nobis affectio. ⁊ ſi ergo arbor mala non poteſt fructum bonũ ꝓducere poterit tñ. Chry. Quãuis autẽ fructus cauſetur ex arbore facit tamẽ notitiã arboris: eo ꝙ arboris diſtinctio per fructum apparet. vnde ſequitur. Unaqueqꝫ enim arbor de fru. ſuo cognoſcitur. Cyril. Sꝫ et vita morum vniuſcuiuſqꝫ erit ſignificatiua: neqꝫ. n. extrinſecis ornamẽtis et fictis humilitatibus: vere felicitatis apprehẽdit decor: ſed ex his que aliquis operatur: cuius rei exemplum ponens ſubdit. Neqꝫ eniꝫ de ſpinis colligũt ficus. Ambro. In ſpinis iſtius mundi ficus illa reperiri non põt: que fecũdis fructibus melior eſt: bone. ſpes et reſurrectionis aptatur. Uel quia vt legiſti. Ficus dederunt groſſos ſuos ꝙ immaturus et caducus et inutilis in ſynagoga fructus ante preceſſit. vł quia immatura noſtra vita eſt in corpore: matura in reſurrectione: et ideo procul a nobis debemus ſeculares ſollicitudies abdicare que mordẽt animũ mẽtẽqꝫ adurũt. vt maturos fructus culture diligentis poſſimꝰ adipiſci. hoc ergo ad mũdum et reſurrectiõeꝫ: alterum ad animã et corpus refertur. cum ſubditur. Neqꝫ de rubo vindemiãt vuã. vel quia nemo peccatis fructuꝫ acquirit ale ſue: que ſicut vua proxima terris corrumpitur: in ſuperioribus maturatur: vel quia nemo poteſt dãnationẽ carnis euadere: niſi quem xp̄s redemerit qui ſicut vua pepẽdit in ligno. Beda. Uel ſpinas et rubum ſeculi curas et punctiones puto eſſe vitiorum. ficus vero et vuaꝫ dulcedinem noue conuerſationis ⁊

Pertinacie detestatio.

feruorẽ dilectiõis. nõ aũt de ſpinis ficꝰ: neqꝫ vua de rubo colligit: quia mẽs adhuc veteris hoīs ꝯſuetudiẽ depreſſa ſimulare põt: ſꝫ fructꝰ noui hoīs ferre nõ põt. Sꝫ ſciẽdũ ꝙ ſicut ferax palme ſepi inuolutus recõdit: poitiſqꝫ fructũ ſpina nõ ſuũ vſibus ſeruat humanis: ſic dicta, vel acta malorũ ſiqñ ꝓſunt bonis non hoc ipſi faciũt mali: ſꝫ fit de illis dei cõſilio. Cyril. Poſtꝗ aũt oſtẽdit ꝙ ex operibꝰ põt diſcerni hõ bonus ⁊ malus: ſicut ex fructibꝰ arbor: nunc idẽ oſtẽdit per aliud ſignũ dicens. Bonus ho. de bo. the. cor. ſui ꝓ. bo. ⁊ ma. ho. de ma. the. ꝓ. malum. Beda. Idẽ eſt theſaurus cordis qḋ radix eſt arboris. Qui ergo in corde theſaurũ patientie pfectiqꝫ hꝫ amoris: optimos fructus effundẽs diligit inimicum: ⁊ cetera facit ꝗ̄ ſupra edocuit. at qui theſaurũ nequã corde ſeruat: ꝯtra facit. Baſi. Uerbi ẽt ꝯditio cor a ꝗ̄ ꝓceſſit mãifeſtat: euidenter oſtẽdens diſpoſitioneꝫ ꝑcordiorũ noſtroꝝ. vñ ſequit. Ex abundantia eñ cordis os loquit. Chry. Naturalis eniꝫ cõſequentia eſt: vt cũ intus abũdet nequitia: effluant ore tenus v̄ba nequã. vñ cũ audiueris hoiem inhoneſta ꝓferẽtem: nõ tantã in eo putes latere maliciam: ꝗ̄tã v̄bis exprimit. ſꝫ cõiecta fontẽ riuo eẽ vberiorẽ. Beda. Per oris ẽt locutionẽ dñs vniuerſa ꝗ̄ dicto vel facto vel cogitatu de corde proferimus inſinuat. moris. n. eſt ſcripturarũ verba pro rebus ponere.

Theſaurus cordis.

Mira verba.

¶ Quid aũt vocatis me dñe dñe: ⁊ non facitis ꝗ̄ dico? Omis ꝗ venit ad me: ⁊ audit ſermones meos ⁊ facit eos: oñdam vobis cui ſimilis ſit. Similis eſt hoī edificanti domũ qui fodit in altum: ⁊ poſuit fundamẽtum ſupra petrã. Inundatiõe aũt facta illiſum eſt flumẽ domui illi: ⁊ non potuit eaꝫ mouere. Fundata eniꝫ erat ſupra pe-

trā. Qui aūt audit et nō facit ſi
milis ē hoī edificāti domū ſuā
ſupra terrā ſine fūdamento : in
quam illiſus eſt fluuius et cō
tinuo cecidit:et facta eſt ruina
2. domus illius magna.
¶Beda ne aliquis ſibi fruſtra blā
diretur ex eo quod dictum eſt. Ex
abundantia cordis os loquitur.q̄ſi
verba ſolum et non magis opera ve
ri xp̄iani querant conſequēter do
minus adiūgit. Quid autem voca
tis me dn̄e domine:et non fa.que di
co?quaſi dicat.quid folia recte con
feſſionis vos germinare iactatis:
qui nullos operis boni fructus oſtē
ditis? Cyril. Conuenit autē ſoli ſu
pre me omnium nature dominatio
nis et nomē ⁊ res. Athana. Nō eſt
ergo hoc verbū hoīs ſꝫ dei oſtēdētis
proprium ortuꝫ a patre. dn̄s eni eſt
qui natus ē a ſolo domino non ti
meas autem dualitatem. non ei ſm
naturā ſeparant. Cyril. Que autē
ſit vtilitas in mandatorum obſerua
tione: q̄ ve dānum accidere poſſit
ex inobedientia oñdit ſubdēs. Ois
qui ve. ad me:et au. ſmo. meos et fa
cit eos oſtendā vobis cui ſilis ſit ſi
milis eſt hoī edifi. do. q̄ fo. in altuꝫ
et po. funda. ſupra petram. Beda.
Petra erat xp̄s qui fodit in altum.
qui preceptis humilitatis terrena
oia de cordibus fideliū eruit: ne
propter cōmodum temporale ſuiāt
deo. Baſil. Ponere āt fundamētum
ſupra petrā hoc ē iiti fidei xp̄i vt im
mobilis pſeueret in aduerſis ſiue
humanit⁹ ſiue diuinitus accidāt.
Beda. Uel fundamentū dom⁹ ipſa
ē intentio bone conſeruationis:que
pfect⁹ ꝟbi auditor i adiplendis xp̄i
mādatis firmiter iſerit. Ambro. Uel
oiuꝫ fūdamētū docet eē virtutū obe
diētiā celeſtiū p̄ceptorū:per quā do
mi hꝰ nr̄a non in pfluuio voluptatuꝫ:
nō neq̄tie ſpiritał icurſu: nō imbre
mūdano: nō hereticorum poſſit ne
buloſis diſputationib⁹ ꝯmoueri. vñ
ſeq̄. Inūdā. au. fa. illi. eſt. flu. do.
il. et nō po. eā mouere. Beda. Inun

Obediē tia fun damen tum vir tutum.

datio trib⁹ modis ſit. vel immundo
rum ſpirituū: vel improboꝝ hoīuꝫ:
vel ipſa mentis aut carnis inquie
tudine: et quantū proprijs virib⁹ ho
mines fidunt: inclināt: q̄tum ve
ro inuictiſſime illi petre adherent.
ēt labefactari nequeunt. Chry. Oſtē
dit etiā nobis domin⁹ q̄ nullā parit
fides vtilitatē: ſi fedā ſit conuerſa
tio. vnde ſequitur. Qui āt au. et nō
fa. ſimilis eſt hoī edi. do. ſu. ſu. ter.
ſine fundamēto. Beda. Dom⁹ dia
boli mund⁹ q̄ i maligno poſitus ē: Mund⁹ eſt domus diaboli.
quē ſuper terrā edificat: quia obſe
quentes ſibi de celis ad terrena de
trahit: ſine fundamento edificat: q:
oē peccatū fundamentū nō hꝫ quia
non ex propria natura ſubſiſtit: ma
lum q̄ppe ſine ſubſtātia ē: quod tñ
quodcunq; fit in boni natura conua
leſcit. Q: vero a fundo d' fundamē
tum: poſſum⁹ ēt fundamētū pro fun
do poſituꝫ nō incōuenienter accipe
re: ſicut qui in puteo mergitur pu
tei fundo retinetur: ſic aīa corruens
quaſi in quodā fundi loco conſiſtit:
ſi ſe in aliqua peccati menſura con
tinet. Sed cū pctō in q̄ labitur non
pōt eſſe contēta: dū quotidie ad de
teriora deijcitur: quaſi in puteo in q̄
cecidit: fundū nō inuenit quo figat.
Ingruente autem q̄libet tentatiōe:
⁊ vere mali efficte boni peiores fiūt
donec ad extremū ppetuaꝫ labant
in penā. vñ ſequitur. In quā illi. eſt
fluui. et ꝯti. ceci. et facta ē ruina do
m⁹ illius magna. Poteſt ēt p impetū
fluminis extremi iudicij diſcrimē in
telligi: q̄ſi vtraq; domo conſummā
ta: hūt ipi in ſupplicū eternū. iu
ſti aūt in vitam eternā. Cyril. Ut ſu
per terrā ſine fūdamēto edificāt: q̄
ſup harenā dubietatis q̄ ſm opinio
nē eſt ponit fundamentū ſpiritalis
fabrice: q̄ pauce ſtille tentationum
diſſiparunt. Augu. de cō. euan. Hūc
autē ſermonē dn̄i plixū ſic exorſus
eſt lucas ſicut et matthe⁹. vterq; eni
dixit. Beati pauperes. deinde mul
ta que ſequuntur in vtriuſq; narra
tione ſimilia ſunt. et ad extremum
ſermonis ipſa concluſio p̄rſus eadē

reperitur.ſ. de homine qui edificat
ſupra petrā et ſuper harenā.poſſet
ꝙ facilime credi eundem lucas dn̄i
interpoſuiſſe ſermonē aliquas tñ
pretermiſiſſe ſnias cuas mattheus
poſuit.itē alias poſuiſſe quas mat
theus nō dixit:niſi moneret ꝙ mat
theꝰ in monte dicit habitum ſermo
nē a domino ſedente.lucas autē in
loco campeſtri domino ſtante: non
tñ iſtos duos ſermōes longa tēpo=
ris diſtātia ſeparari iprobabiliter
credit: ꝙ et ante et poſtea quedā ſi
milia vel eadē ābo narrarunt:ꝗꝗ
illud poſſit occurrere in aliqua ex=
cellentiori pte montis:primo cū ſo=
lis diſcipulis fuiſſe dominū quādo
ex eis illos.xij.elegit deide cū eis de
ſcēdiſſe de mōte.ſ.de ipſa mōtꝫ celſi
tudine i campeſtrē locum .i. in ali
quā equalitatē que in latere mōtis
erat ꝛ multas turbas capere pote
rat:atqꝫ ibi ſtetiſſē donec ad euꝫ tur
be congregarent:ac poſtea cum ſe=
diſſet acceſſiſſe propiquius diſcipu
los ſuos atqꝫ illis ceteriſqꝫ turbis
preſentibus vnum habuiſſe ſer=
moneꝫ. Cap.vij.

CUm aūt impleſſet
omnia verba ſua i
aures plebis:intra
uit capharnaū.Cē
turionis autem cu
iuſdam ſeruꝰ male habēs erat
moriturus qui illi erat precio=
ſus.Et cuꝫ audiſſet de ieſu:mi
ſit ad eum ſeniores iudeorum
rogās eū vt vēiret: et ſaluaret
ſeruum eiꝰ. At illi cū veniſſent
ad ieſum rogabant eū ſollicite
dicētes ei:qꝛ dignꝰ ē vt hoc illi
pſtes.Diligit eī gētē noſtrā: et
ſynagogā ipſe edificauit nobis
Jeſꝰ aūt ibat cū ill. Et cū iā nō
lōge eēt a domo miſit ad eū cē
turio amicos dicēs.dñe noli ve
xari.Non enim ſum dignus vt
ſub tectū meū intres:propt qđ
ꝛ meipſum nō ſum dignū arbi=
tratꝰ vt venirē ad te:ſꝫ dic ver=
bo ꝛ ſanabit puer meus. Nam
ꝛ ego hō ſum ſub ptāte cōſtitu
tus hñs ſub me milites: ꝛ dico
huic vade ꝛ vadit:ꝛ alio veni ꝛ
venit.ꝛ ſeruo meo fac hoc ꝛ fa
cit. Quo audito ieſus miratꝰ
eſt ꝛ cōuerſus ſequētibꝰ ſe tur=
bis dixit.Amē dico vobis nec
in iſrael tantaꝫ fidē inueni. Et
reuerſi q̄ miſſi fuerāt domū in
uenerūt ſuū q̄ languerat ſanū.

¶ Titus.Cū pfectioribus documē=
tis ſuos refeciſſet diſcipulos: vadit
capharnaū:ibi pdigioſa opaturꝰ:
vñ dr.Cū aūt impleſſet oīa vba ſua
in aures plebis:itrauit in caphar=
naū. Augu.de con.euā.Hic intelli=
gēdū eſt:qꝛ nō añqꝫ hec vba termi=
uit itraſſet:ſꝫ nō eēt expreſſuꝫ poſt
ꝗtū tpis iteruallū cū iſtos ſmones
terminaſſet itrauerit capharnaum.
ipſo qppe interuallo leproſus ille
mūdatꝰ eſt:quē ſuo loco mattheus
iterponit. Ambro. Pulchre aūt vbi
pcepta cōpleuit:formē docet ſuorū
pceptoꝝ exeq̄.nā ſtatim gētilis cen
turionis ſuus dño curādus offert.
vñ ſeqꝛ.Centuriōis aūt cuiuſdā ſer
uus male hñs erat moriturꝰ q̄ illi
erat precioſus . Quod moriturum
dixerit euāgeliſta non fefellit: mo=
riturus : enim erat niſi fuiſſet ſa=
natus a chriſto. Euſe. Strennuus
ſiquidem in bellis erat iſte centu=
rio:ꝛ militibus romanis prefectus. Centurio romanus.
Qꝛ vo ſpecialis ſeruiēs eius domi
languens iacebat:cōſiderans ꝗles
ſaluato: erga ceteros vtutes age=
bat ſanādo lāguidos.ꝛ iudicans ꝙ
nō ſꝫ vires humanas hec agebant
miracula:mittit ad eū:vt ad deum:
non habito reſpectu ad apparens
organū:quo cum hoībus conuerſa=
bat.vnde ſequitur: Et cuꝫ audiſſet
de ieſu:miſit ad euꝫ ſeniores iudeo
rum rogans eum vt veniret:ꝛ ſal=
uaret ſeruum ſuum. Augu.de con.

euan. Quō ergo verū erit qδ mat=
the⁹ narrat. Acceſſit ad eū q̇dā cē=
turio: cū ipe nō acceſſerit? vbi dili
genter aduertentes intelligamus
mattheū nō deſeruiſſe vſitatū mo
dum loquēdi. ſi eñ ipa perueniō
vſitate di per alios fieri q̇to magꝭ
acceſſus per alios fieri pōt? Non
ergo abſurde matthe⁹ ꝑ alios fa=
cto acceſſu centurionis ad dñm cō=
pendio dicere voluit ipm poti⁹ ac=
ceſſiſſe ad xp̄m: q̄ illos per quos
ỽba ſua miſit: q2 quo magis credi
dit: eo magis acceſſit. Chry. Qua=
liter etiā mattheus dicit q̄ ipe di=
xit. Non ſum dignus vt intres ſub
tectū meū. lucas aūt hic dicit. Qm̄
rogat vt veniat. Sed mihi videt̄:
q̄ lucas ſignificat nobis iudaicas
blandicias. Credibile eñ eſt vt cū
vellet abire centurio retraheret̄ a
iudeis blandiētibus et dicētib⁹: q2
nos eūtes ducem⁹ eū. vñ ⁊ eoꝝ p̄ce
ces adulationibus plene ſunt. Se
quit̄ eñ: At illi cū veniſ. ad ieſum:
roga. eū. ſoli. dicētes: q2 dign⁹ eſt vt
h̄ illi preſtes: dili. eñ gentē noſtrā
⁊ ſynagogā ipe edificauit nob. de=
cebat ſiq̇dē ipos dicere: qm̄ ipe vo
lebat venire ⁊ ſupplicare: nos āt de
tenuim⁹ calamitatē videntes ⁊ ca=
dauer qδ i domo iacebat: aut ꝓme
re fidei eius immēſitatē: ſed nole=
bant ꝓpter inuidiā fidē viri dete=
gere. ne magnus aliq̇s eē videret̄
cui preces porrigunt̄. q̄ autē mat=
theus ſignificat ipm iſraelitā non
eſſe: lucas ỽo dicit. Qm̄ edificauit
ſynagogā: non eſt ꝯtrariū. Potuit
eñ ⁊ iudeus nō eſſe ⁊ ſynagogā cō
ſtruxiſſe. Beda. In hoc aūt oſten=
dunt q2 ſicut nos eccliam: ſic etiā il
li ſynagogā nō conuentū ſolūmo=
do fideliū. ſed etiā locum quo cōue
niebāt ſint ſoliti. appellare. Euſe.
Et ſeniores quidē iudeorū pro mo
dicis ſumptib⁹ ad opus ſynagoge
datis gratiā poſcunt: ſed dñs non
ꝓpt̄ hoc ſ3 ꝑ maiori: volens. ſ. ge=
nerare credulitatē in cunctis mor
talibus per ſuam virtutē ſeipſum
exhibuit. vnde ſequit̄. Ieſus autē

Cōſen= ſus euā gelic⁹.

ibat cū illis. Ambro. Qδ vtiq3 nō
ideo faciebat. q2 abſens curare nō
poterat: ſed vt formā tibi daret hu
militatis imitande: ad reguli fi=
lium noluit pergere: ne videretur
magis diuitijs detuliſſe: hic ipe p=
rexit: ne videret̄ in centurionis fa
mulo conditionē deſpexiſſe ſeruilē
centurio ỽo militari tumore depo
ſito reuerentiā ſumit: ⁊ ad fidē fa=
cilis: ⁊ ad honorificentiā ꝓmptus.
vñ ſequit̄. Et cū lon. eſſet a domo:
miſit ad eū cētu. a mi. dñe noli ve=
xari. Non enim hois ſed dei ptāte
conieciт dari a xp̄o hoibus ſanita=
tem. Iudei quidē dignitatem eius
pretenderant. iſte ỽo indignum ſe
aſſeruit: nō ſolū beneficij. ſed etiā
ſuſceptionis dñi nō eñ dign⁹ ſum:
vt ſub tectū meum intres. Chry.
Poſtq̄ eñ liberatus eſt a iudeorū
tedio: tunc mittit dicens. Ne pu=
tes pre tedio me non veniſſe: ſed
indignū reputaui te domi: recipe=
re. Ambro. Bene aūt lucas in oc=
curſum amicos dicit eſſe a centu=
rione transmiſſos: ne pñtia ſua: et
generare dñi verecundiā videret̄:
⁊ officio prouocaſſe. vñ ſequit̄. Pro
pter qδ ⁊ meipm non ſum dig. ar=
bi. vt veni. ad te: ſed dic tm̄ verb. et
ſana. pu. meus. Chry. Ubi attēde
centurionē debitā opinionē habē=
tem de dño. non eñ dixit. Ora: ſed
tm̄modo iube: dubitans ne ſe hu=
miliando renneret. Subdit. Nā
et ego hō ſum ſub ptā. ꝯſti. ha. ſub
me mili. ⁊ di. huic va. ⁊ va. ⁊ alio ve.
⁊ ve. ⁊ ſer. meo fac h̄. et facit. Bed.
Hominē ſe vt ptāti vel tribuni vel
preſidis ſubditum dicit: imperare
tñ minorib⁹: vt ſubaudiat̄ cū mul=
to magis qui deus ſit: non per ad=
uentū tm̄ corporis: ſed per angelo=
rum miniſteria poſſe implere qδ
vellet. repellende eñ erant vel in=
firmitates corporumvel fortitudi=
nes ꝯtrarie: ⁊ verbo dñi: ⁊ miniſte=
rijs angelorū. Chry. Eſt aūt hic no
tandū q̄ hoc verbū: Facit imperiū
deſignat dictū ſeruo: eo hoc deus
cū hoiem vellet creare nō ait vni=
genito:

Miſte= rium in verbo.

genito. Fac hoiem ſed faciamus hoiem: vt p formã ꝯſenſus ꝟboꝝ declaret equiparantiã. Quia ergo in xp̄o ꝯſiderabat excellentiã dn̄i: ob hoc ait. Dic verbo. nã et ego dico ſeruo meo ꝛc. xp̄s aũt non eũ reprehendit: ſed eius intentionẽ roborauit. vñ ſequit. Quo audito ieſus miratus eſt. Beda. Sed qs in illo fecerat ipſam fidẽ niſi ille qui admirabatur: ſed et ſi alius eã feciſſet quid miraret: qui preſcius erat? ꝙ ergo miraꝛ dñs: nobis mirãdum eẽ ſignificat. oẽs em̄ tales motus cum de deo dĩr: non pertur bati animi ſigna ſunt ſed docentis magiſtri. Chry. Ut aũt liqueat tibi ꝙ dñs hoc ideo dixit vt alios inſtruat. prudenter em̄ euangeliſta hic aperiens ſubdit. Amen di. vo. nec in iſrael tan. fi. inueni. Ambro. Et quidẽ ſi ſic legas. In nullo tantam fidẽ inueni in iſrael. ſimplex intellectus ꝛ facilis eſt. ſi ꝟo iuxta grecos: nec in iſrael tantã fidẽ inueni: fides hmõi etiã electoꝝ: ꝛ deũ videtib⁹ antefert. Beda. Non aũt de oibus retro patriarchis et prophetis: ſed de pn̄tis eui loquiꝛ hoibus: qbus iõ centurionis fides antefert: qꝛ illi legis ꝓphetarũꝙ monitis edocti: hic aũt nemine docente ſpõte credidit. Ambro. Probaꝛ autẽ fides dñi: et ſerui ſanitas roboraꝛ. vñ ſequit. Et re. quiſ. fue. do. inue. ſer. qui lang. ſanũ. Poteſt ergo meritũ dñi ꝛ famulis ſuffragari: nõ ſolũ fidei merito: ſed ꝛ ſtudio diſcipline. Beda. Plenius autẽ hec explicat mattheus: ꝙ dicente domino cẽturioni. Uade ſicut credidiſti fiat tibi: ſanatus ſit puer ex illa hoꝛa. Sed beato luce moꝛis eſt que plene viderit ab alijs euangeliſtis expoſita abbreuiare: vel etiã de induſtria preterire: que ꝟo ab eis omiſſa vel breuiter cognouerit tacta dilucidare ſolertius. Ambro. Myſtice autẽ. ſeruo centurionis populus nationũ qui mũdane ſeruitutis vinculis tenebatur: eger letalibus paſſionibus benefi

Mos luce euangeliſte.

cio dñi ſanandus exprimiꝛ. Beda. Cẽturio autem cuius fides iſraeli preferꝛ: electos gentibus oſdit: qui quaſi centenario milite ſtipati virtutũ ſpiritaliũ ſunt perfectione ſublimes. numerus em̄ centenari⁹ qui de leua transferꝛ ad dexterã in celis vite ſignificatione poni ꝯſueuit. Tales ergo pro his neceſſe eſt dño ſupplicẽt: qui adhuc ſpũ ſeruitutis p̄muntꝛ. nos aũt qui de gentibus credimus: nõ ipi ad dñm venire poſſumus quẽ in carne videre nõ valemus: ſed ad eũ accedere debemus: per fidẽ. Senioꝛes autẽ iudeoꝝ mittere hoc eſt ſummos eccleſie viros qui nos ad dñm preceſſerũt: ſuppliciter obſecrãdo patronos acquirere: qui nobis teſtimoniũ reddẽtes: ꝙ eccleſiã edificare curem⁹: pro noſtris pctis intercedant. Pulchre aũt dr: qꝛ ieſus nõ longe erat a domo: qꝛ ꝓpe timẽtes eum ſalutare ipius: ꝛ qui naturali lege recte vtitur: quo bona que nouit operatur: eo illi qui bonus eſt aperiat. Ambro. Non vult aũt ieſum vexari centurio: qꝛ quẽ iudeorum ppl's crucifixit: inuiolatũ ab iniuria manere deſiderat ppl's nationũ. et qđ ad myſteriũ ſpectat vidit in pectora adhuc gẽtiliũ nõ eẽ penetrabilẽ xp̄m. Beda. Milites aũt ꝛ ſerui q̃ cẽturioni obediũt virtutes ſunt naturales: quarũ copiã multi ad dñm veniẽtes deferũt ſecum. Theo. Uel aliter. Centurio ẽ intellectus qui multoꝛũ in militia princeps exiſtit: dũ multas in hac vita res hꝫ. Hec aũt ſeruũ. infirmũ irrationabilẽ aie partẽ: iraſcibile ꝛ ꝯcupiſcibile dico. Et mittit ad ieſum mediatores iudeos. i. ꝯfeſſionis cogitationes ꝛ verba. et confeſtim ſuſcipit ſeruum ſanũ.

Tropologica expoſitio.

¶ Et factũ eſt: deinceps ibat ieſus in ciuitatẽ que vocatur naym: ꝛ ibant cum eo diſcipuli eius: et turba copioſa. Cũ aũt appropinquaret porte ciuitatis: ecce defunctus efferebaꝛ fi

lius vnicus matris ſue. Et hec vidua erat et turba ciuitatis multa cum illa. Quā cum vidiſſet dominus miſericordia motus ſuper eā dixit illi: Noli flere. Et acceſſit et tetigit loculum. Hi autem qui portabant ſteterunt. Et ait adoleſcens: tibi dico ſurge. Et reſedit qui erat mortu⁹ et cepit loq̄: et dedit illū matri ſue. Accepit aūt oēs timor ⁊ magnificabāt deū dicentes. Quia propheta magn⁹ ſurrexit in nobis: et q̄ꝛ de⁹ viſitauit plebē ſuā. Et exijt h̄ ſermo in vniuerſā iudeā de illo ⁊ in oēs circa regionem.

¶ Cyril. Mira domin⁹ miris annectit: et ſupra quidem accerſitus occurrit: hic vero non vocatus accedit. vñ dr̄. Et fa. eſt. deinceps ibat ih̄s i ciui. q̄ vocat̃ naym. Bed. Naym eſt ciuitas galilee in ſecundo miliario montis tabor. diuio autē nutu mlta turba dominū comitat̃: vt mlti eſſēt tanti miraculi teſtes. vnde ſequitur. Et ibāt cū illo diſcipli ei⁹ et turba copioſa. Grego. Niſenus. Reſurrectiōis autem experimentum non ita verbis ſicut operib⁹ a ſaluatore didicim⁹ qui ab inferioribus inchoās opus miraculi: fidē noſtrā aſſuefacit ad maiora. Prio quidem in egritudīe deſperata ſerui centurionis reſurrectionis incepit poteſtatem. poſt hec altiori poteſtate ducit hoies ad fidē reſurrectiōis dum ſuſcitauit filium vidue qui ferebatur ad monumētū. vñ ſeqt̃. Cū āt appropi. po. ciui. ecce defun. efferre. fi. vni mr̄is ſue. Diceret enim aliquis de puero centurionis: q̄ꝛ moriturus non erat. vt igit̃ temerariam linguā cōpeſceret iam defuncto iuueni chriſtum obuiare fatetur vnico filio vidue. nam ſeq̄t̃. Et hec vidua erat et tur. ciui. mul. cū illa. Erunne molē breuibus verbis explicuit. Mater vidua erat: et non ſperabat vlterius filios. ꝑ crea re: non habebat in quē aſpectum dirigeret vice defuncti hunc ſolum lactauerat ſolus aderat alachritatis eā domo q̄cquid matri dulce ac precioſum hic ſolus extiterat. Cyril. Miſerenda paſſio et ad fletum et lachrymas potēs prouocare. vñ ſequitur. Quā cum vidiſ. do. miſ. motus ſuper eā dixit illi noli flere. Bed. q. d. Deſiſte. q̄ſi mortuū flere quē mox viuum reſurgere videbis. Chry. Jubens autem ceſſare a lachrymis qui ꝯſolatur meſtos. monet nos preſentibus defunctis conſolationē recipere reſurrectionem ſperātes: tꝫ autem feretrū vita: obuiās morti vnde ſequitur. Et acceſſit et tetigit locu. hi au. q̄ porta. ſteterunt. Cyril. Jō autem non ſolo verbo peragit miraculū: ſed et feretrum tangit: vt cognoſcas efficax eſſe ſacrū xp̄i corp⁹ ad humanā ſalutem: eſt enī corpus vite et caro verbi omnipotentis cuius habet virtutem ſicut enim ferrū adiunctū igni perficit op⁹ ignis: ſic poſtq̄ caro vnita eſt verbo qḋ viuificat omnia ipa q̄ꝫ fctā ē viuifictiua mortis expulſiua. Tytus. Nō āt ſaluator ſimil̃ ē helie deflēti filiū ſaraptāe. nec q̄lis heliſe⁹: q̄ ꝓpriū corp⁹ applicuit corpori defūcti: nec qualis eſt petr⁹ qui pro thabita orauit: ſed ipſe eſt qui nō entia velut entia vocat: qui mortuos vt viuos alloqui poteſt. vnde ſequit̃: Et ait adoleſcens tibi dico ſurge. Greg. niſen⁹. Qui dixit adoleſcentē florentis ſignificauit temporis horam primam ꝓducentē lanuginem: qui paulo ante mulcebris erat maternorum oculorum aſpectui: iam aſpirans ad tempus ſponſalium virga generis: ſucceſſionis ramus baculus ſenectutis. Titus. Incōtanter autem erectus eſt cui ſunt mandata directa diu. a enim poteſtas eſt irrefragabilis: nulla mora nulla orationum inſtātia. vnde ſequitur: et reſedit qui erat mor. et ce. lo. et dedit illum

Splendor diuinorum operum

Corporis chriſti ſanctitas.

matri ſue. Indicia ſunt hec vere reſurrectionis. corpus enim exanime loqui non poteſt. nec reportaſſet mulier ad domū defunctum filium inanimatum. Beda. Pulchre autem euangeliſta dominum prius miſericordia motū eſſe ſuper matre ac ſic filium reſuſcitare teſtatur: vt in vno nobis exemplum imitande pietatis oſtenderet in altero fide mirande poteſtatis aſtrueret: vnde ſequitur. Accepit autē omnes timor et magnificabant deū dicentes: quia propheta magnus ſur. in nobis: et quia deus viſitauit plebem ſuam. Cyril. Hoc magnum fuit in populo inſenſibili et ingrato: poſt modicū. n. nec prophetam: nec ad vtilitatem populi procedere ipſum exiſtimauit. Neminē autem habitātium iudeā hoc miraculum latuit vnde ſequitur: Et exijt hic ſermo in vniuerſam iudeā et in oēs circa regionē. Ambro. Ido neum autem ē dicere: q ſeptē reſurrectiones ante dominicā narrant: quarū prima ē filij ſaraptāe. ſcōa filij ſunamitiſ: tertia q̄ facta ē i reliquiū heliſei: quarta que facta eſt i naym quīta filij archiſynagogi ſexta lazari: ſeptia i xpi paſſiōe mlta nā qꝫ corpa ſāctoꝝ ſurrexerūt. octaua ē xpi q̄ exps mortiſ remāſit vlteri⁹ in ſignū q cōis reſurrectio futura in octaua etate nō tollet morte ſꝫ idiſſolubilis pmāebit. Bed. Defūct⁹ āt q̄ eſt portā ciuitatiſ mltis ē ītuētib⁹ elat⁹ ſignificat hoīem letali funere criminū ſoporatū et aie morte nō cordis adhuc cubili tegētē: ſed ad multorum notitiā per locutionis operiſue iudicium: quaſi per ciuitatis hoſtia ppalantem. Portam enim ciuitatis puto aliquem de ſenſib⁹ eſſe corporalibus: qui bene filius vnicus matris ſue fuiſſe perhibetur: quia vna ē ex multis perſonis collecta mater eccleſia: viduam āt eſſe eccleſiam: omnis anima que ſe domini morte redemptam meminit agnoſcitur. Ambro. Hanc enim viduam populorum turba circunſeptam plus video eſſe q̄ feminam

Septem reſurrectiones

que reſurrectionem vnici adoleſcētis filij a pompa funeris reuocat ad vitam ſuarum contemplatione lachrimarum que flere prohibetur eum cui reſurrectio debebatur. Beda. Uel nouati dogma. confūditur: qui dum penitentium mundationem euacuare conatur: matrem eccleſiam de natorum ſuorum ſpirituali extinctione plorantem ſpe vite reddende negat conſolari debere. Ambro. Hic autem mortuus in loculo materialibus quattuor ad ſepulchrū ferebatur elemētis ſꝫ ſpem reſurgendi habebat. quia ferebatur in ligno: quod et ſi nobis ante non pderat: tū poſtea q̄ chriſtus id tetigit: proficere cepit ad vitam vt eſſet iudicio ſalutem populo per crucis patibulum refundendam. In ſecreto enim iacemus exanimes cum vel ignis in modice cupiditatiſ exeſtuat: vel frigidus humor exundat: et pigra quadam corporis habitudine vigor habebatur animorum. Bed. Uel locul⁹ in quo mortu⁹ effertur male ſecura deſperati corporis conſcientia eſt. qui vero ſepeliendum portant: vel immunda deſideria vel blandimenta ſunt ſociorum: qui domino loculum tangente ſteterunt: quia ſuperni formidine iudicij tacta conſcientia: carnales ſepe voluptates et iniuſte laudantes cohercens ad ſe reuertitur vocātiqꝫ ad vitam reſpondet ſalua tori. Ambroſius. Si g̃ graue peccatum eſt: quod penitētie tue lachrymis ipſe lauare non poſſis: fleat pro te mater eccleſia: aſſiſtat et turba iam reſurgens a funere: et incipiēs alia vita loqui timebunt oēs. vnius enī exemplo omnes corrigūtur. Laudabūnt ēt deū q̄ tāta nobis remedia vitande mortis indulſit. Beda. Uiſitauit autem deus plebem ſuam non ſolum ſemel verbum ſuum incorporandum: ſed ſemper in corda mittendo. Theophi. Uiduam etiam potes intelligere animam virum amittentem. id eſt diuinum ſermonē. fili⁹ enim eſt

Moralitas.

intellectus qui extra ciuitatē efferbatur viuentiū. Loculus eius eſt corpus eius: quod quidā dixerūt eſſe per ſepulchrum. Tangens autem eum dñs eleuat ipſum iuueneſcere faciens eū qui ſurgens a peccato incipit loqui & alios edocere. Non enim prius ei crederetur.

Et annūciauerunt ioanni diſcipuli eius de oībus his. Et cōuocauit duos de diſcipulis ſuis ioannes. Et miſit ad ieſū dicens. Tu es qui vēturus es: an aliū expectamus. Cū aūt veniſſent ad eum viri dixerūt: ioānes baptiſta miſit nos ad te dicens. Tu es q̄ ventur⁹ es an aliū expectamus? In ipſa aūt hora multos curauit a lāguorib⁹ ſuis & plagis & ſpiritibus malis & cecis mītis dona uit viſum. Et rñdēs dixit illis. Eūtes renūciate ioāni q̄ audiſtis & vidiſtis. Qr ceci vident: claudi ambulant: leproſi mundantur: ſurdi audiunt: mortui reſurgunt: paupes euangelizātur: et btūs eſt qcūq; nō fuerit ſcandalizatus in me.

¶ Cyril. Miraculū qd oēs ihabitātes iudeā & galileam ſciuerant referunt ſancto baptiſte quidā ex ei⁹ diſcipulis. vñ ſequit. Et nūciaue. ioāni diſcipuli ei⁹ de oīb⁹ his. Bed. Nō ſimplici corde vt opinor ſed inuidia ſtimulante. nā & alibi cōqueruntur dicētes. Rabbi. q̄ erat tecū trans iordanem ecce hic baptizat: & oēs veniūt ad eū. Chry. Tūc aūt magis ad eū erigimur: ieū incūbit neceſſitas: & ideo ioannes detruſus in carcerē qn magis diſcipuli eius indigebāt ieſu: tunc: mittit eos ad chriſtum. Sequit em. Et conuocā. duos de diſcipu. ſu. ioannes & miſit eos ad ieſum dicens. Tu es q̄ vēturus es: an aliū expectamus. Bed. Nō ait. Tu es qui veniſti: ſ; tu es qui venturus es. Et eſt ſenſus. Mādā mihi: q: interficiendus ab herode & ad inferna deſcenſur⁹ ſū: vtrū te & iferis debeā nūciare q̄ ſuperis nunciaui: an hoc nō cōueniat filio dei: & aliū ad hec ſacramenta miſſurus es? Chry. Sed olo reprobanda eſt talis opinio. nūq; em reperiu⁹ ſacram ſcripturā diſſerere: q̄ infernalibus pnūciauerit baptiſta ioānes ſaluatoris aduentū. Illud etiā vex ē dicere: q̄ ſi ignorauit bptā virtutē myſterij icarnatiōis vnigeniti vñ & h̄ cū alijs nouerat: q̄ illumiaturus erat in inferno manentes: cū pro oibus guſtauerit mortem tā viuis q̄ mortuis. S; qm̄ ſermo ſacre ſcripture hunc q̄dē predixit venturum tāq; deū & dñm: alij vero miſſi ſunt ſicut famuli ante chriſtū: ideo olum ſaluator: & dñs a pphetis nominabat: q̄ venit: vel qui venturus eſt: ſm illud pſalmi. Bñdictus q̄ venit in noīe dñi. & in Abachuc: poſt modicū qui vēturus eſt veniet: & nō tardabit. Igitur diuinus baptiſta quaſi nomen accipiens a ſacra ſcriptura: miſit quoſdam diſcipulorū ſuorum q̄ſituros: an ipē ſit qui venit: vel q̄ venturus eſt. Ambro. S; quō fieri poſſet vt de quo dixerat. Ecce q̄ tollit peccata mundi adhuc eū dei filiū eſſe nō crederet? aut em̄ inſolentie eſt ei tribuere diuina q̄ neſcit: aut de dei filio dubitaſſe pfidie eſt. Nōnulli aūt de ipſo ioanne intelligunt magnū quidē ita pphetam vt xpm agnoſceret: ſed tn non tanq; dubiū ſed tanq; piū vatē quē venturū crediderat: non crediditſſet moriturū. Non igitur fide ſed pietate dubitauit: ſicut & petr⁹ dicens ppitius tibi eſto dñe: non fiet hoc. Cyril. Uel ex diſpenſatione iterrogat. nouerat ei vt pcurſor paſſiōis xpi myſteriū: ſed vt diſcipulis ſuis conſtet quanta ſit excellentia ſaluatoris: ex proprijs diſcipulis prudentiores miſit: quos pcepit ſciſcitari: viua ſaluatoris voce conijcere. ſi ipſe eſt qui expectabatur. vnde ſubdit

Opinio chryſoſtomi.

Secre: tis dñoꝝ chriſti. tur. Cuȝ aũt ad eũ veniſ. viri dixe. Joannes baptiſta mi. nos ad te di. Tu es qui ventu. es an aliũ expe- ctamus? Sciens aũt vt deus ꝙ alio miſiſſet eos ioannes: ⁊ cauſã aduẽ tus eoꝝ: tunc tempoꝛis egitvberio ra miracula: vnde ſequitur. Jn ip- ſa autem hoꝛa curauit multos a lã guoꝛibus ⁊ plagis ⁊ ſpiritibus ma lis: ⁊ cecis multis donauit viſum. Non dicit eis expꝛeſſe. Ego ſum: ſȝ ducit eos magis ad rei certitudinẽ vt cõgrua rõne ſumentes fidẽ ipſi⁹ reuertãtur ad eũ qui miſit eos. vñ non ad verba: ſed ad ꝓpoſituȝ mit tentis rñſum exhibuit. naȝ ſequit. Et reſpondens di. il. Euntes renũ- ciate ioanni ꝙ vidi. ⁊ audiſtis. q. d. narrate ioãni: ꝙ quidẽ audiſtiſ per ꝓphetas: cõſũmari vero vidiſtis a me. Ea enim tunc agebat ꝙ pͦdixe- rant ꝓphete eũ facturũ: de qͦb⁹ ſub dit. Quia ceci vident: claudi ambu lant: lepꝛoſi mundant̃ ſurdi audi. moꝛ. reſurgunt. Ambꝛo. plenũ ſa- ne teſtimoniũ quo dñm ꝓpheta co- gnoſceret de ipſo eniȝ fuerat ꝓphe tatũ. Qꝛ dñs dat eſcam eſurientib⁹ erigit eliſos: ſoluit cõpeditos: illu- minat cecos: ⁊ qui iſta facit regna- bit leternũ. Ergo nõ humane iſta: ſed diuine ṽtutis ĩſignia ſũt. Hui⁹ aũt euangelij exempla vel rara vel nulla inueniunt̃. vn⁹ thobias oc̃los recepit: ⁊ hec fuit ãgeli nõ hoĩs me dicina. helias moꝛtuũ ſuſcitauit: ip ſe tñ rogauit ⁊ fleuit hic iuſſit: heli ſeus lepꝛoſum mundari fecit: nõ tñ ibi valuit pͨcepti auctoꝛitas: ſed my ſterij figura. Theo. Sunt etiaȝ hec verba. Jſaie dicentis. De⁹ ipſe ve niet: ⁊ ſaluabit nos: tunc aperient̃ oculi cecoꝝ: ⁊ aures ſurdoꝝ pate- bunt tũc ſaliet ſicut ceruus claud⁹. Beda. Et qꝺ his non minus ẽ ſub- ditur. Pauperes euãgelizãtur pau peres. ſ. ſpũ vel opib⁹ int⁹illuminã tur: vt inter diuites ⁊ egenos in pꝛe dicatione nulla diſtãtia ſit hoc ma giſtri compꝛobauit veritatem: qñ omnis qui apud eum ſaluari põt equalis eſt. Ambꝛo. Sed tñ paruus

Opera chriſti.

Beneficia dei.

adhuc iſta dñice teſtificationis ex- empla: plenitudo fidei: crux domi- ni: obitus ſepultura eſt. vnde addi dit. Et beatus eſt qui nõ fuerit ſcã daliȝatus in me. Crux ei etiã electiſ ſcandaluȝ poſſet afferre: ſed nullũ hoc maius diuine pſone eſt teſtimo niũ. Nihil eñ eſt quod magis eſſe vltra humana videatur: ꝙ totũ ſe vnum obtuliſſe ꝓ mundo. Cyril. Ut per hoc volebat oſtendere ꝙ ꝗcũqꝫ verſabantur in coꝛdibus eoꝛum ab oculis ipſius effugere nequiuerũt ipſi enim erant qui ſcandaliȝaban tur de ipſo. Ambꝛo. Myſtice aũt in ioanne ſupꝛa diximus typum eſſe legis que ꝓnuncia fuit chꝛiſti. Mit tit ergo ioãnes diſcipulos ſuos ad xp̃m: vt ſupplementum ſcientie cõ- ſequamur qꝛ plenitudo legis ẽ xp̃s Et foꝛtaſſe iſti diſcipuli ſũt duo po puli: quoꝝ vnus ex iudeis credidit alter ex gentibus: qui ideo credidit qꝛ audiuit. Uoluerunt ergo ⁊ iſti vi dere: qꝛ beati oculi qui vident. Cuȝ autem venerunt ad euangeliũ ⁊ co gnouerunt illuminari cecos: am- bulare claudos: tunc dicẽt. Oculis noſtris perſpeximus: videmur eñ nobis vidiſſe que legimus: aut foꝛ- taſſe in parte quadam coꝛpoꝛis no ſtri: omnes videmur inueſtigaſſe dñice feriem paſſionis fides eniȝ a paucos ad plures ꝑuenit. Lex er- go chꝛiſtum venturum annunciat: euangelij ſcriptura veniſſe confir- mat.

Allegoria pulchra.

¶ Et cum diſceſſiſſent nuncij ioannis cepit de ioanne dicere ad turbas. Quid exiſtis in de ſertum videre? Arũdinem ven to agitatam? Sed quid exiſtis videre? Hoĩeȝ mollib⁹ veſtimẽ tis indutũ? Ecce qui in veſte pͥ cioſa ſunt ⁊ delitijs: in domib⁹ regũ ſũt. Sed qꝺ exiſtis vide- re. Pꝛophetã vtiqꝫ dico vobis ⁊ pluſqꝫ pꝛophetaȝ. Hic eſt de quo ſcriptum eſt. Ecce mitto

angeluz meū ante faciem tuā
qui preparabit viam tuā ante
te. Dico enim vobis maior in-
ter natos mulierum propheta
ioanne baptiſta non eſt. Qui
autem minor ē in regno dei:
maior eſt illo.

¶ Cyril. Coniecit domin⁹ tanq̄ ho
minum ſecreta cognoſcēs aliquos
dicturos ſi vſq̄ hodie ignorat ioā-
nes ieſum qualiter eum oſtedebat
Agni dei myſterium — nobis dicens. Ecce agnus dei qui
tollit peccatum mundi: vt igitur ſa
naret hanc paſſionem que eis acci
derat: damnum quod ex ſcandalo
procedebat excluſit. vnde dicitur.
Et cum diſceſ. nuncij ioannis cepit
di. de ioanne ad tur. Quid exiſtis
in deſertuz videre? Arundi. vento
agitatam? quaſi dicat: mirati eſtis
de ioāne baptiſta et pluries prexi
ſtis ad eū percurrētes tam longa
deſerti itinera fruſtra ſiquidem ſi
ſic leuē ipſuz exiſtimatis: vt ſimi-
lis ſit arundini declinātis quocūq̄
agitat ventus. Talis enī eſſe vr: ſi
que cognouit ex leuitate ſe ignora
re fatetur. Titus. Non autem exi
ſtis in deſertū: vbi nulla iocūditas
ciuitatibus omiſſis: niſi de hoc viro
curam gerentes. Grecus. Hoc autē
poſt receſſuz diſcipulorum ioannis
domin⁹ dixit. Nō eniz preſentibus
eis proferre volebat baptiſte preco
nia: ne blandientis verba eſſe pu-
tarentur. Ambro. Non ocioſe autē
ioannis hic perſona laudatur: qui
vite amore poſt habito iuſtitie for-
mā nec mortꝫ terrore mutauit. De
Laus ioānis baptiſte — ſerto. n. mūd⁹ hic comparari vr ad-
huc ſterſlis: adhuc incult⁹: in quē
negat nobis dominus ita ꝓdeūdū:
vt mente carnis inflatos vacuoſq̄
virtutis interne viros et fragilis
glorie ſeculari ſublimitate iactan-
tes. exemplari quodam et imagi-
ne nobis putemus imitandos: q̄s
procellis huius mundi obnoxios
vita mobilis inquietat: iure arun
dini comparandos. Grecus. Eſt ēt
infallibile teſtimonium vite ioan-
nis veſtit⁹ cū carcere: in quē detru-
ſus nō fuiſſet: ſi ſciuiſſet fauere ꝑn
cipibus. vnde ſequitur. Sed quid
exiſtis videre? ho. molli. veſtimētꝫ
indutū: ecce qui in ve. precio. ſunt
et in delitijs in domi. regum ſunt.
Molli. veſtimentis indutos: viuen
tes in delitijs ſignificat. Chryſoſto
mus. Mollis autez veſtis diſſoluit
rigidam animaz et ſi rigidum cor-
pus aſſumat et aſperuz: facile per
huiuſmodi mollitiē delicatum red
dit et fragile. Facto vero corpe mol
liori neceſſe eſt et animā participa-
re leſionem. nam vt plurimū opera
tiōes ipſius conſonant diſpōnibus
corporis. Cyril. Qualiter ergo tan-
ta ſedulitas religiōis vt carnales
paſſiones ſubijceret: ad tātā igno-
rantiā deueniret: niſi ex mentis le-
uitate: quaz non aſperitates: ſed
illecebre mundane delectant? Igi-
tur ſi velut non colentē delicioſa io
annem imitamini: date ei robur cō
tinentie cōpetens. ſi vero nihil am
plius debetur honeſte conuerſatio
ni: quid omiſſa reuerentia delica-
torū incolā deſerti: vileq̄ tegumē
et camelorū vell⁹ miramini? Chry.
Per vtrūq̄ autē dictorum deſignat
q̄ Ioannes nec naturaliter nec fa
cile mobilis erat: nec vlla volupta
te flecteretur. Ambro. Et q̄uis ple
roſq̄ mollioris cura veſtis effemi-
net: tamen alia vr hic indumenta
ſignificare humana. ſ. corpora: qui
bus anima noſtra veſtitur. Sunt
autem mollia indumenta delicioſi
actus et mores hi vero quibus flui
da delitijs membra ſoluuntur: re-
gni celeſtis extores ſunt: quos re-
ctores mundi huius atq̄ tenebra-
rum ceperunt: hi ſunt enim reges
qui dominantur ſuorum operum
emulos. Cyril. Sed forte inconue-
niens eſt circa hoc excuſare ioan-
nem: fatemini enim eum imitabi
lem eſſe vnde ſubdit. Sed quid exi
ſtis videre prophetam? vtiq̄ di-
co vobis pluſq̄ prophetam. pro-
phete nanq̄ predicabant venturū.
hic aūt nō ſolū venturū ꝑdicauit: ſed

Joānes finis p̄phetaꝝ

⁊ p̄ſentē idicauit dicens. Ecce agnꝰ dei. Ambro. Maior ſane propheta: inquo finis eſt prophetaꝝ: qꝛ multi cupierunt videre quem iſte conſpexit: quē iſte baptizauit. Cyri. Cū igitᷣ a loco ⁊ a veſtibus⁊ ex ꝯcurſu holum moꝛē eius deſcripſerit: intro ducit ꝓphete teſtimoniū dicēs. Hic eſt de quo ſcriptū eſt ſcꝫ i malachia. Ecce mitto āgelū meū. Tytꝰ Angelū appellat holēꝫ: nō qꝛ natura eēt āgelꝰ: hō.n. naturaliter erat: ſed qꝛ opus angeli exercebat nūciādo xp̄i aduentū. Grecus. Qđ autēꝫ ſubdit. Ante faciē tuam: ꝓpīquitatē deſignat: apparuit.n. holbus ꝓpe xp̄i aduentū. quapꝛopter ⁊ pluſq̄ ꝓphetā ipſum eſſe exiſtimandū eſt. nam ⁊ hi qui in militijs collaterales ſunt. regibus dignioꝛes ⁊ familioꝛes ſūt. Ambꝛo. Uiā autē dn̄o nō ſolū naſcendi ſm carnē oꝛdine. fideiq̄ nūcio. ſed ēt p̄curſu quodā parauit paſſiōis. vnde ſequitur. Qui p̄eparabit viā tuā ante te. Ambꝛo. Si autē ⁊ xp̄s ꝓpheta qūo maioꝛ hic ē oībus⁊ ſꝫ iter mulieris non virginis natos maioꝛ eīn is fuit: q̄bus equalis poterat eē ſorte naſcēdi. vnde ſequit. Dico eīn vobis. Maioꝛ inter natos mulierū ꝓpheta ioāne ba. nō eſt. Chꝛy. Sufficit quidem dn̄i vox p̄ebens teſtimonium p̄eeminētie ioannis inter homines: reperiet autem qui vult ⁊ rei veritatem conſonam: ſi menſam eius conſiderauit: ſi vitam: ſi mentis excellentiam: velut enim qui celitus deſcendiſſet: degebat in terra: fere nullam gerens curam de coꝛpoꝛe. intellectualiter erectus in celū ⁊ ſoli deo coniūctus: de nullo mundanoꝛum ſolicitus: ſermo ſeuerus ⁊ lenis. nam cum populo iudeoꝛum viriliter ⁊ feruenter: cum rege audacter: cum ꝓpꝛijs diſcipulis leniter conferebat: nil fruſtra vel leniter: ſed omnia cōuenienter agebat. Iſido. Abbas. Maioꝛ etiam inter natos mulierum ioannes eo q̄ ab ipſo matris vtero ꝓphetauit: ⁊ poſuus in tenebꝛis lumen quod iam venerat non ignoꝛauit. Ambꝛo. De nīq̄ eo vſq̄ cum dei filio nō poterit ioannis eſſe vlla collatio: vt ⁊ infra angelos eſtimetur. vnde ſequitur. Qui autem minoꝛ eſt in regno dei: maioꝛ eſt illo. Beda. Hec ſententia duobus modis poteſt intelligi: aut enim regnum dei appellauit: quod nondum accepimus: in quo ſunt angeli: ⁊ quilibet in eis minoꝛ. maioꝛ eſt quolibet iuſto poꝛtante coꝛpus quod aggrauat animam: aut ſi regnum dei intelligi voluit huius tēpoꝛis eccleſiam ſeipſum dominus ſignificauit q̄ naſcendi tempoꝛe minoꝛ erat ioanne: maioꝛ autem diuinitatis auctoꝛitate ⁊ poteſtate dominica. pꝛoinde ſm pꝛimam expoſitionem ita diſtinguitur. Qui autēꝫ minoꝛ eſt in regno dei. ac deinde ſubinfertur. Maioꝛ eſt illo ſm poſterioꝛem vero ita. Qui autem minoꝛ eſt. ac deide ſubinfertur. In regno dei maioꝛ eſt illo. Chꝛy. Ut enim copia laudū ioannis occaſionem iudeis non daret p̄eferendi ioannem chꝛiſto: hoc ſubdidit. Ne autem putes q̄ comparatiue ſe dixerit maioꝛem ioanne. Ambꝛo. Alia enim eſt iſta natura: nec humanis generationibus comparanda. Non poteſt enīꝫ homini cūꝫ deo vlla eſſe collatio. Cyril. Myſtice autem cum ioannis p̄rogatiuam oſtendit inter natos mulierū ponit ex oppoſito aliquid maius eo ſcilicet qui per ſpiritū ſanctū natus eſt filius dei. regnum enīꝫ donum dei ſpiritus eſt. Quamuis ergo ſm operationem ⁊ ſanctitatem minoꝛes ſumus his qui legis myſterium ſunt aſſecuti: quos ioannes ſignificat: tamē maioꝛa per chꝛiſtūꝫ attingimus participes facti diuine nature.

Expoſitio duplex.

¶ Et oīs populus audiens: ⁊ publicani iuſtificauerunt deū baptizati baptiſmo ioannis. Phariſei autēꝫ ⁊ legiſperiti cōſilium dei ſpꝛeuerunt in ſemetipſos nō baptizati ab eo. ait āt dn̄s. Cui ergo ſiles dicā holes generatiōis huiꝰ: ⁊ cui ſimiles

ſunt? Similes ſunt pueris ſedē
tibus in foro ⁊ loquentibus ad
inuicem ⁊ dicentibus. Canta-
uimus vobis tybiis: ⁊ nō ſal-
taſtis: lamētauimus: ⁊ nō plo-
raſtis. Uenit aūt ioānes bapti
ſta: neqꝫ manducans panem:
neqꝫ bibens vinum: ⁊ dicitis.
Demoniuꝫ hꝫ. Uenit filius ho-
minis manducans: ⁊ bibens: ⁊
dicitis. Ecce hō deuorator: ⁊ bi
bēs vinū: amicus publicano-
rum ⁊ peccatorum. Et iuſtifica
ta eſt ſapientia ab omnibus fi-
liis ſuis.

¶ Chrꝫ. Premiſſa cōmēdatiōe ioan
nis: magnū phariſeoꝝ ⁊ legiſperito
rū ꝓdidit crimē: q̄ nec poſt publica
nos baptiſma ioānis acceperūt. vñ
dicit̄. Et oīs po. ſu. ⁊ pub. iuſtifica.
deū bapti. ba. ioannis. Ambro. Iu-
Iuſti-ficatio dei q̄lis ſtificatur deus ꝑ baptiſmū: dum ſe
hoīes peccata ꝓpria ꝯfitendo iuſti
ficant. q̄ eñ peccat ⁊ ꝯfitet̄ deo pec-
catū: iuſtificat deū credēs ei vincen
ti: ab eoqꝫ gratiā ſperās. In baptiſ
mate igit̄ iuſtificat̄ deus. in q̄ eſt ⁊
ꝯfeſſio ⁊ vēia peccatoꝝ. Euſe. Quia
ēt crediderunt: iuſtificauerūt deuꝫ:
apparuit eñ eis iuſtus in oībus q̄
fecit. phariſei aūt repellendo ioan-
nem tanq̄ꝫ inobedientes nō conſo-
nabant ꝓphete dicenti. Ut iuſtifice
ris in ſermonib⁹ tuis. vñ ſequitur.
Phari. autē ⁊ legiſpe. conſiliuꝫ dei
ſpreue. in ſemetipſis non bapti. ab
eo. Beda. Hec verba ſiue ex perſo-
na euangeliſte: ſiue ex perſona ſal-
uatoris vt q̄buſdā placet dicta ſunt
ꝙ aūt dicit. In ſemetipſis vel con
tra ſemetipſos: ſignificat q2 qui gra
tiam dei reſpuit: contra ſemetipſuꝫ
facit. vel ad ſemetipſos miſſum dei
conſilium ſtulti ⁊ ingrati vituperā-
tur noluiſſe recipere. Conſiliū ergo
eſt dei ꝙ per paſſionē ⁊ mortem xp̄i
ſaluare decreuit: qđ phariſei ⁊ legi-
ſperiti ſpreuerunt. Ambro. Nō con
demnamus ergo ſicut phariſei cō-
ſiliū dei qđ eſt in ioannis baptiſma
te. hoc eſt cōſiliū qđ magni conſilij
angelus reperit. Ioānis cōſiliū ne-
mo ꝯtēnit: dei cōſiliū quis refutet?
Cyril. Erat āt quidā modus luden
di talis cōſuetus apud filios iudeo
ruꝫ. bipartiebat̄ pueroꝝ caterua: q̄
rerū preſentis vite deridentes repē
tinā tranſmutationē: hi quidē cane
bant: hi ꝟo merebant: ſed nec gau-
dentib⁹ cōgaudebāt merentes: nec
q̄ gaudebant cōformabant ſe flenti
bus. deinde arguebāt ſe inuicē im-
properantes incōpaſſionis malitiā
tale q̄d paſſam fuiſſe iudeoꝝ plebē
vna cū principibus chriſtus innue-
bat. vñ ex perſona chriſti ſubditur.
Cui ergo di. ſimiles ho. gene. hui⁹
⁊ cui ſi. ſunt? Similes ſūt pue. ſedē.
in foro. ⁊ loquē. ad inui. ⁊ dicē. Can-
tauimus vobis tybijs ⁊ nō ſalta. la-
menta. ⁊ nō ploraſtis. Beda. Gene-
ratio iudeoꝝ cōparat̄ pueris: q2 do
ctores olim prophetas habebāt: de
q̄b⁹ dr̄. Ex ore infan. ⁊ lacten. perfe.
laudē. Ambro. Cantauerūt aūt pro
phete ſpiritalib⁹ modulis publice
ſalutis oracula reſultantes: fleue-
runt threnis flebilib⁹ iudeorū dura
corda mulcentes. Hoc canticum nō
in foro nō in plateis canebat̄: ſed in
hieruſalē. ipſa eſt enim dñicū forū:
in quo p̄ceptorū celeſtium iura con
dunt̄. Grego. Niſe. Canticū autem
⁊ lamētatio nil aliud eſt q̄ꝫ exceſſus
hoc q̄dem gaudij. illud ꝟo meroris
Reſonat aūt quedā ꝯſona melodia
ex organo muſico: ſm quaꝫ dum hō
pede ⁊ motu cōſono corporis cōmo-
uet̄: intrinſecam diſpoſitionem ma
nifeſtat: ⁊ iō dicit. Lamentauim⁹ ⁊c.
Augu. De q̄ō. euan. Hec auteꝫ per-
tinent ad ioannem ⁊ chriſtū. Quod
enim dicit. Lamentauimus: ⁊ non
ploraſtis: ad ioannem pertinet cui⁹
abſtinentia a cibis ⁊ potu luctū pe-
nitentie ſignificabat. vnde exponen
do ſubdit. Uenit enim ioannes ba-
ptiſta neqꝫ manducans panē: neqꝫ
bibens vinum ⁊ dicitis. Demoniuꝫ
habet. Cyril. Preſumunt criminari
viruꝫ qualibet admiratione dignū.

Ludus puerorū hebreorum.

Ludi puerorum hebreorum.

Demonium habere dicunt mortificantem legem peccati: que latet in membris. Augu. de que. euan. Qđ autem dixerat. Cātauimus vobis: ⁊ non ſaltaſtis: ad ipſum dominum pertinet qui vtendo cum ceteris cibo ⁊ potu: letitiam regni ſignificabat. vnde ſequitur. Uenit filius ho. man. ⁊ bi. ⁊ di. Ecce homo deuo. ⁊ bibens vinum. Tytus. Noluit enim chriſtus abſtinere ab huiuſmodi cibis ne occaſionem daret hereticis: qui dicūt creaturas eſſe malas ⁊ vituperant carnes ⁊ vinuꝫ. Cyril. Ubi autem potuerunt oſtendere dñm voratorem? inuenit̄ eniꝫ chriſtus vbiq̄ reprimere imoderantiaꝫ ⁊ ad modeſtiam ducens. Conuerſabat̄ aūt cum publicanis ⁊ peccatoribus. vñ contra euꝫ dicebant. Amicus publicanorum ⁊ peccatorum: cum tñ nullatenus ipſe poſſet in peccatum incidere: ſed econtra fiebat eis cauſa ſalutis: non enim coinquinatur ſol radians ſuper totam terram ⁊ frequenter ſuperueniens imūdis corporibus. nec ſol iuſtitie ledetur conuerſando cum prauis. Nemo autē conetur comparare propriam menſuram dignitatibus chriſti. ſed quilibet propriam fragilitatem conſiderans vitet conſortia talium. praua namq̄ colloquia mores corrumpunt bonos. Sequitur. Et iuſtificata eſt ſapientia ab omnibus filijs ſuis. Ambro. Sapientia dei filiꝰ eſt per naturam: non per profectum: q̄ iuſtificatur per baptiſma: in eo ꝙ non per contumaciam refutatur: ſꝫ per iuſtitiā dei munus agnoſcitur. In eo ergo iuſtificatio dei eſt: ſi non ad indignos ⁊ obnoxios: ſed ad innocentes per ablutionem ſanctos ⁊ iuſtos videatur ſua munera trāſtuliſſe. Chry. Filios autem ſapientie dicit ſapientes. conſueuit eniꝫ ſcriptura malos magis ex peccato q̄ ex nomine iudicare: bonos autem filios appellare iformantis eos virtutis. Ambro. Bene auteꝫ dicit. Ab omnibus: quia circa omnes iuſtitia reſeruatur: vt ſuſceptio fiat fide

Temperantia chriſti.

lium ⁊ eiectio perfidorum. Augu. de que. euan. Uel ꝙ dicit. Iuſtificata eſt ſapiētia ab omnibus filijs ſuis oſtendit filios ſapientie intelligere nec in abſtinendo nec in manducādo eſſe iuſticiam: ſed in equanimitate tolerandi inopiā. non eñ vſus ſed concupiſcentia reprehendenda eſt: dūmodo cōgruas in generibus alimentorum his cum quibus tibi viuendum eſt.

Filij ſapientie q̄ dicantur.

Rogabat aūt illū q̄dam de phariſeis vt māducaret cū illo. Et ingreſſus domum phariſei diſcubuit. Et ecce mulier que erat ī ciuitate peccatrix: vt cognouit ꝙ ieſus accubuit ī domo phariſei: attulit alabaſtrū vnguēti: ⁊ ſtās retro ſecꝰ pedes eiꝰ: lachrimꝭ cepit rigar̄ pedes eiꝰ: ⁊ capillis capitis ſui tergebat: ⁊ oſculabat̄ pedes eius: ⁊ vnguēto vngebat. Uidēs autē phariſeus q̄ vocauerat euꝫ ait itra ſe dicēs. Hic ſi eſſet ꝓpheta: ſciret vtiq̄ q̄ ⁊ q̄lis eſt mulier q̄ tāgit euꝫ: q̄ peccatrix eſt. Et rñdēs ieſus dixit ad illum. Symon habeo tibi aliq̄d dicere. At ille ait. Magiſter dic. Duo debitores erāt cuidā feneratori: vnus debebat denarios q̄ngentos: ⁊ aliꝰ q̄nquaginta. Nō hñtibꝰ illis vñ redderēt. donauit vtriſq̄. Quis ergo eū plus diligit? Reſpōdēs ſimon dixit. Eſtimo quia is cui plus donauit. At ille dixit ei. Recte iudicaſti. Et conuerſus ad mulierem dixit ſimoni. Uides hanc mulierem? Intraui in domum tuam. aquaꝫ pedibus meis nō dediſti. Hec autem lachrymis rigauit pedes meos: ⁊ capillis

ſuis terſit. Oſculū mihi non de
diſti: hec aūt ex quo itrauit: nō
ceſſauit oſculari pedes meos.
Oleo caput meum non vnxiſti
hec autem vnguento vnxit pe
des meos. Propter qđ dico ti-
bi. Remittuntur ei peccata
multa: quoniã dilexit multū.
Cui autem minus dimittitur
minus diligit. Dixit autem ad
illam. Remittuntur tibi pecca
ta. Et ceperunt qui ſimul accū
bebãt dicere intra ſe. Quis eſt
hic qui etiã peccata dimittit?
Dixit autem ad mulierem. Fi-
des tua te ſaluã fecit. Uade in
pace.

¶ Beda Quia ſuperius dictum fue
rat.. Et omnis populus audien. et
publicani iuſtificauerunt deum ba
ptizati baptiſmate ioannis. Idem
euãgeliſta que verbis ꝓpoſuerat
etiam factis aſtruit: iuſtificatã ſcz
ſapientiã a iuſtis ꝛ penitētibus di-
cens. Rogabat autē illum quidam
phariſeus vt manducaret cum illo.
Greg. niſenus. Hec ꝯſcriptio quē-
dam vtilē intellectū ſapit. Sunt em̄ (Doctri-na ſalu-bus.)
pleriq̄ eorū qui ſe iuſtificãt inflati
ſuſpitione vani ſenſus: priuſq̄ ve-
niat verum iudicium. ſeparantes
ſeipſos velut agnos ab hedis: nec
tecto nec eſcis cū pleriſq̄ ꝯicare vo
lētes abominãtes oēs q̄cūq̄ nō ex-
tremū: ſed mediū tenent callem in
vita. Lucas ergo plus medic⁹ aiarū
q̄ corporū oſtendit ipſum deū ꝛ ſal
uatorē noſtrū piiſſime alios viſitan
tem. vnde ſequit̄. Et ingreſſus do-
mū phariſei diſcubuit. Non vt ali-
quid de vitiis eius ſortiatur: ſed vt
impartiat̄ de iuſticia ꝓpria. Cyril.
Mulier autem inhoneſte vite: pro-
mēs aūt fidelem affectum: venit ad
chriſtum quaſi potentem veniã cō-
miſſorum largiri. Sequitur enim.
Et ecce mulier que erat in ciuitate
peccatrix: vt cogno. q̄ ieſus accu-
buit i domo phariſei: attulit alaba-
ſtrum vnguenti. Beda. Alabaſtrū
eſt genus marmoris cãdidi variis
coloribus intercicti: qđ ad vaſa vn-
guētaria cauari ſolet: eo q̄ optime
ſeruare ea incorrupta dicat̄. Greg.
in hom̄. Quia enī hec mulier turpitu
dinis ſue maculas aſpexit: lauan-
da ad fōtē miſericordie cucurrit: cō
uiuantes nō erubuit. nam quia ſe-
metipſaꝫ grauiter erubeſcebat int⁹
nihil eſſe credidit qđ verecūdaret̄
foris. Diſcite q̄ dolore ardet q̄ flere
ꝛ inter epulas nō erubeſcit. Grego. (Ma-gdale-ne hūili-tas)
niſenus. Indignitatem autem ſuã
oſtendens ſtabat poſt tergum dei e-
tis luminib⁹ et effuſa coma pedes
amplectens: lachrymiſq̄ eos ꝑfun-
dens: rebus triſtem aīum oſtende-
bat veniã implorãs. Sequitur em̄.
Et ſtans retro ſecus pedes eius: la
chrymis cepit rigare pedes eius.
Greg. in home. Oculis em̄ terrena
cupierat: ſed hos iam per peniten-
tiã conterens flebat. Capillos ad
ꝯpoſitionē vult⁹ exhibuerat: ſꝫ iam
capillis lachrymas tergebat. vñ ſe
quit̄. Et capillis capitis ſui terge-
bat. ore ſupba dixerat. ſꝫ pedes dñi
oſculans hoc in redemptoris ſui ve
ſtigia figebat. vñ ſequit̄. Et oſcula
batur pedes eius. Unguētū ſibi ꝓ
odore ſue carnis exhibuit. Qđ ergo
ſibi turpiter exhibuerat: hoc iã deo
laudabiliter offerebat. vñ ſequitur
Et vnguento vngebat. Quot ergo
in ſe habuit oblectamēta: tot de ſe
inuenit holocauſta. Conuertit ad
virtutum numerum criminum: vt
totū deo ſeruiret in penitētia: quic-
quid ex ſe deum contēpſerat in cul-
pa. Sic igitur meretrix effecta eſt
honeſtior virginibus. Poſtq̄ enim
accenſa eſt penitētia: exarſit in chri
ſti amorez. et hec quidem que dicta
ſunt agebantur exterius. que vero
reuoluebat eius intētio multo fer-
uentiora his erant que ſolus deus
inſpiciebat. Gre. in home. Hec aūt
phariſeus intuens deſpicit: ꝛ nō ſo
lum venientem peccatricem mulie-
rem: ſed etiam ſuſcipientem domi-

num reprehendit. videns autē phariſeus qui vocauerat eum: ait intra ſe dicens. Si hic eſſet propheta: ſciret vtiqꝫ que et qualis mulier eſt q̄ tangit eum. Ecce phariſeus veraciter apud ſe ſuperbus ⁊ fallaciter iuſtus egrū reprehendit de egritudine: medicum de ſubuentiōe: que ꝓfecto mulier ſi ad phariſei pedes veniſſett: calcibus repulſa diſcederet. Inquinari enim ſe alieno peccato crederet: quia hunc vera ſua iuſticia nō replebat. Sic ⁊ quidam ſacerdotali officio p̄diti: ſiquid fortaſſe iuſte exterius vel tenuiter regerint: protinus ſubiectos deſpiciunt et peccatores quoſqꝫ i plebe poſitos dedignantur. Neceſſe eſt aūt vt cū peccatores quoſqꝫ conſpicim⁹: noſmetipſos prius in eorū calamitate defleam⁹: quia fortaſſe in ſimilibus aut lapſi ſumus aut labi poſſumus. Oportet aūt vt ſolicite diſcernamus: quia diſtrictionem debemus vitijs: compaſſionē nature. Si enim feriendus eſt peccator nutriēdus eſt proximus. Cum vero iā per penitentiam percutit ipſe qđ fecit: iam noſter ꝓximus peccator nō eſt qꝛ hic in ſe punit qđ iuſticia diuina reprehēdit. Inter duos ergo egros medicus aderat: ſed vnus in febre ſenſum tenebat: alter ſenſum perdiderat mentis. Illa quippe flebat qđ fecerat phariſeus autem de falſa iuſticia elatus: vim ſue valitudinis exaggerabat. Tytus. Dominus autem non verba eius audiens: ſed cogitationes inſpiciens: dominum ſe ꝓphetarum oſtendit. vnde ſequitur. Et reſpondens ieſus dixit ad illum. Symon habeo tibi aliquid dicere. Gloſa. Qꝛ quidem dixit eius cogitationi reſpondens. Phariſeus aūt ex verbis dn̄i attentior eſt factus. vnde dꝛ. At ille ait. Magiſter dic. Gregori. De duobus autem ei debitoribus paradigma opponitur: quorū vn⁹ minus alius amplius dꝫ. vn̄ ſequitur. Duo debitores erant cuidam feneratori: vnus debebat denarios quingētos: et alius quinquaginta. Tytus. q. d. Neqꝫ tu abſqꝫ debito es. quid igitur ſi in paucioribus teneris? non ſuperbias: quia tu quoqꝫ venia eges. vnde de venia ſubdit dicens. Non habētibus autem illis. vnde redderent donauit vtriſqꝫ. Gloſa. Nullus enim poteſt per ſeipſum a debito peccati liberari niſi diuina gr̄a veniā conſequat. Grego. in home. Utroꝛūqꝫ aūt debito dimiſſo: quis amplius largitorē debiti diligat phariſeus interrogatur. Sequitur em̄. Quis ergo plus eū diligit? Quibus verbis ꝓtinus ille reſpondit. Eſtimo quia is cui plus donauit. Qua in re notandum eſt: qꝫ dum ſua ſententia phariſeus conuincitur. quaſi freneticus funem portat ex quo ligetur. vnde ſequitur. At ille dixit ei: recte iudicaſti. Enumerantur autem ei bona peccatricis: enumerantur et mala falſi iuſti. vnde ſequitur. Et conuer. ad muli. di. ſimoni: vides hanc mulierem. intraui in domum tuam. Ambroſius quaſi dicat facilis eſt vſus aquarum: nō eſt facilis lachrymarum effuſio. tu promptis non es vſus. hec effudit non prompta: lauans lachrymis pedes meos lauit maculas proprias terſit comis: vt per eas ſibi aſſumat ſacros ſudores: et quibus venata eſt ad peccatum iuuentutem: venata eſt ſanctitatem. Chryſoſto. Sicut autem vbi vehemens imber prorumpit: fit ſerenitas: ſic lachrymis effuſis apparet trāſquillitas. ⁊ perit caligo reatuum. et ſicut per aquam et ſpiritum: ſic per lachrymas et confeſſionem denuo mundamur. vnde ſequitur. Propter qđ dico tibi remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multū. Nā qui vehementer ſe ingeſſerunt malis: rurſus et bonis vehementer inſiſtent: conſcij ad quod debita ſe obligauerunt. Gregorius. Tanto ergo amplius peccati rubigo conſumit: quāto pctōris cor magno charitatis igne concremat. Tytus. Con

[illegible]

Diſtrictio vitijs compaſſio nature.

Comparatio notāda

tingit autem ſepiꝰ eum qui multuȝ
peccauit per confeſſioneȝ purgari.
Pauca vero peccantem: ex arrogã-
tia non venire ad confeſſionis re-
medium. vnde ſequitur. Cui autem
minꝰ dimittitur minꝰ diligit. Chry.
Opus eſt ergo nobis feruenti ani-
ma quia nihil impedit hominẽ fie-
ri magnum. Nullus ergo conſtitu-
torum i peccatis deſperet. nemo vir
tuoſus dormitet: nec hic confidat.
Sepe. n. meretrix precedet euȝ: nec
ille diffidat poſſibile nanqꝫ eſt eum
etiam primos ſuperare. vnde et ħ
ſubditur. Dixit autem ad illam.
Remit. tibi pec. tua. Grego. Ecce ꝙ
ad medicum venerat egra ſanata
eſt: ſed de ſalute eiꝰ adhuc alij egro
tant. Sequitur enim. Et cepe. qui ſi
mul accu. dicere intra ſe: quis eſt ħ
qui etiam pec. dimittit? ſed celeſtis
medicus egros non reſpicit: quos ẽt
de medicamento fieri deteriores vi-
dit. eã ãt quam ſanauerat: per pie-
tatis ſue ſententiam confirmat. vñ
ſequitur. Dixit autem ad muli. fi.
tua te ſal. fecit. quia. ſ. hoc. quod pe
tijt poſſe ſe accipere nõ dubitauit.
Theo. Poſtqꝫ autem ei peccata di-
miſit. nõ ſiſtit in remiſſionẽ peccati
ſed adijcit operationem boni. vnde
ſubditur. Uade in pace. i. in iuſtitia
quia iuſtitia eſt pax hois ad deũ: ſi
cut peccatuȝ eſt inimicitia inter deũ
et hominẽ. q. d. operare omnia que
ad pacem dei te ducũt. Ambro. Hoc
auteȝ loco pleriqꝫ pati vidẽtur ſcru
pulum queſtionis: vtrum videant
euãgeliſte diſcordaſſe de fide. Grec.
Quia enĩ quattuor euangeliſte di-
cunt xp̃m vnctum fuiſſe vnguento a
muliere tres puto fuiſſe mulieres
Opinio Greci. ex perſonarũ qlitate: ex modo agẽ-
di ex differentia temporum. Joan-
nes quidẽ narrat de maria ſorore
lazari: quoniam ſex diebꝰ ante paſ
cha vnxit pedes ieſu in propria do
mo. At mattheus. Poſtqꝫ dominus
dixerat. Scitis quia poſt biduum
fiet paſcha: ſubdit ꝙ in bethania in
domo ſimonis leproſi mulier fudit
vnguentuȝ ſuper domini caput: nõ
autem vnxit pedes vt maria. Mar-
cus etiam mattheo ſimiliter lucas
autem non circa tempꝰ paſce: ſed in
medio euangelij hoc refert. Chriſo
ſtomus autem binas aſſerit has
mulieres fuiſſe: vnã quidẽ que cõ-
tinetur in ioanne: alterã vero cuius
mentio fit a tribus. Ambro. Hanc ꝙ
mulierem inducit mattheus ſupra
caput chriſti effundentem vnguen-
tum: et ideo noluit dicere peccatri-
cem. nam peccatrix ſm lucaȝ ſupra
chriſti pedes effudit vnguentũ. Po
teſt ergo non eadem eſſe: ne ſibi cõ
trarium euangeliſte dixiſſe videãt.
Poteſt etiã queſtio meriti et tempo
ris diuerſitate diſſolui: vt adhuc il-
la peccatrix ſit iam iſta perfectior.
Augu. de con. euã. Eandẽ enim ma
riã bis hoc feciſſe arbitror intelli-
gendum: ſemel. ſ. quod lucas narra
uit cum primo accedens cum humi
litate et lachrymis meruit remiſſio
nem peccatorum. vnde ioannes cuȝ
de lazaro reſuſcitãdo cepiſſet loqui
anteqꝫ veniret in bethaniam dicit.
Maria autem erat que vnxit domi
num vnguẽto: et terſit pedes eius
capillis ſuis: cuius frater lazarus
infirmabatur. Jaȝ itaqꝫ hoc Maria
fecerat. Quod aũt in bethania rur
ſum fecit: aliud ẽ: qđ ad luce narra-
tionẽ non pertinet: ſed pariter nar
ratur ab alijs tribꝰ. Grego. i omel.
Myſtico autẽ intellectu phariſeus
de falſa iuſtitia preſumẽs iudaicũ
populũ: peccatrix mulier: ſed ad ve
ſtigia dñi veniẽs et plorãs cõuerſã
gentilitatẽ deſignat. Ambro. Ul' prin
ceps huius ſeculi quidaȝ leproſus
eſt. domus autem ſymonis leproſi
terra eſt. ergo dominꝰ ex illis ſupio
ribꝰ locis deſcendit in terrã: neqꝫ eſt
ſanari potuiſſet hec mulier que ſpe
ciem habet anime vel eccleſie: niſi
chriſtus veniſſet in terram. Merito
autem ſpeciem accipit peccatricis: Anagoge pulchra.
quia xp̃s quoqꝫ formã peccatorꝫ ac
cepit: itaqꝫ ſi conſtituas animam fi
deliter appropinquantem deo: nõ
peccatis turpibus et obſcenis: ſed
pie ſeruientem dei verbo: habẽtem

immaculate fiduciaꝫ caſtitatis: ad ipſum chriſti caput aſcendit. Caput autē chriſti deus eſt. ſed qui caput non tenet xp̄i ille pedes teneat. Peccator ad pedes: iuſtus ad caput: hꝫ tñ etiam ea que peccauit vnguētū. Grego. Quid aliud vnguento niſi bonus odor opinionis exprimitur: ſi igitur recta opera agimus. quibꝰ opinione boni odoris eccleſiam reſpergamus: quid in corpore domini niſi vnguentum fundimꝰ: Sed ſecꝰ pedes mulier ſtetit contra pedes eī domini ſtetimus: cuꝫ in peccatis poſiti eius itineribus retinebamur: ſed ſi ad veram penitentiā poſt peccata conuertimur: iā retro ſecus pedes ſtamus: quia eius veſtigia ſeq̄mur quē impugnabamus. Ambro. Defer et tu poſt peccata penitentiā vbicunq̄ audieris xp̄i nomē accurre. In cuiuſcunq̄ interiorē domum ieſum intraſſe cognoueris: et ipſe feſtina cū repereris ſapiaꝫ cū repereris iuſtitiā i aliq̄bꝰ penetralibꝰ recūbētē accurre ad pedes h̄ eſt vl' extremā partē quere ſapiētie: lachrymis cōfitere peccata. Et fortaſſe io non lauit pedes ſuos xp̄s: vt eos lachrymis nos lauemus. Bone lachryme q̄ non ſolū noſtrum p̄nt lauare delictum: ſed etiā verbi celeſtis rigare veſtigium: vt greſſus eiꝰ
Myſti ca offi cia circa chriſtũ. nobis exuberent. Bone lachrime in quibus non ſolum redemptio peccatorum: ſed etiam iuſtorum: refectio eſt. Grego. Lachrymis enim domini pedes rigamꝰ: ſi quibuſlibet vltimis mēbris domini compaſſionis affectu iclinemur Capillis pedes domini tergimus: quando ſanctis eius quibus ex charitate cōpatimur: ex his que nobis ſuperfluūt miſeremur. Ambroſius. Exppande etiam capillos: ſterne ante euꝫ oēs corporis tui dignitates: non mediocres capilli ſunt qui p̄nt pedes tergere xp̄i. Grego. Oſculatur mulier pedes quos terſit: quod nos quoq̄ plene agimus ſi ſtudioſe diligimus quos ex largitate continemus. Poteſt quoq̄ per pedes ipſum myſterium incarnationis eius intelligi oſculamur igitur redēptoris pedes. cū myſteriuꝫ incarnationis eius ex toto corde diligimus. Vnguento pedes vngimus: cum ipſaꝫ humilitatis eius potentiam ſacri eloquij bona opiniōe predicamus. ſed hoc ēt phariſeus vidit: ⁊ inuidit: quia cuꝫ iudaicus populus gentilitateꝫ deū predicare cōſpicit: ſua apud ſe malitia tabeſcit: ſic autē phariſeus retunditur: vt per eū perfidus ille populus oſtendatur: quia videlicet infidelis ille populus nec ea que extra ſe erāt: vnq̄ ꝓ domino tribuit. Conuerſa autem gentilitas pro eo non ſolum rerum ſubſtantiam: ſed etiam ſanguinem fudit. vnde phariſeo dicit. Aquaꝫ pedibus meis nō dediſti: hec autem lachrymis rigauit pe. meos. Aqua quippe extra nos eſt: lachrymarum humor intra nos eſt. Infidelis etiā ille populus deo oſculum non dedit: quia ex charitate eum amare noluit: cui ex timore ſeruiuit. oſculuꝫ quippe dilectionis eſt ſignum: vocata autē gentilitas redēptoris ſui veſtigia oſculari nō ceſſat: q2 in eius continuo amore ſuſpirat. Ambro. Non mediocris aūt hec merita eſt de q̄ dicitur. Ex quo intraui: non ceſſauit oſculari pedes meos: vt aliud niſi ſapientiaꝫ loquī neſciat: niſi iuſtitiam diligere: niſi caſtitateꝫ libare: niſi pudicitiā oſculari. Grego. Phariſeo autem dicit. Oleo caput meū non vnxiſti: quia ipſam quoq̄ diuinitatis potentiaꝫ: in qua ſe iudaicus populus credere ſpopondit: digna laude predicare neglexit. Hec aūt vnguēto vnxit pedes meos: quia dum incarnationis eius myſterium gentilitas credidit: ſumma laude eius etiam p̄dicauit. Ambro. Beatus qui poteſt ⁊ oleo vngere pedes chriſti: ſed beatior qui vngit vnguento multorum enim florum invnum collecta ſparſit. ⁊ fortaſſe iſtud vnguentum non poſſet alius niſi eccleſia ſola deferre: que diuerſi ſpiraminis innumerabiles habet flores. ⁊ ideo nemo

poteſt tantum diligere quantum il la que in plurib⁹ diligit. In domo autem phariſei ideſt in domo legis et prophete: non phariſeus ſed eccleſia iuſtificatur. Phariſeus .n. non credidit: iſta credebat. lex myſterium non habet: quo occulta mũdantur: et ideo quod in lege minus eſt: conſumminatur in euangelio. Duo autem debitores duo populi ſunt feneratori illi theſauri celeſtꝫ obnoxiĳ. Non materialem autẽ feneratori huic debemus pecuniam: ſed meritorum examina era virtutum: quaruꝫ merita grauitatis põdere: iuſtitie ſpem: ſono confeſſionis expenduntur, Non mediocris autem eſt iſte denarius in quo re gis imago formatur. veh mihi ſi non habuero quod accepi: aut qꝛ difficile quiſq̃ꝫ: eſt q̃ feneratori huic debitum integrum poſſit exoluere veh mihi ſi non petiero concedi mihi debitum. Sed quis eſt populus iſte quis ãplius debet: niſi nos q̃b⁹ amplius creditum eſt? Illis credita ſunt eloquia dei. nobis creditur virginis part⁹ hemanuel. i. nobiſcũ deus: domini crux: mors: reſurrectio: itaq̃ꝫ non eſt dubium ꝙ plus debet qui plus accipit ſm homines plus fortaſſe offendit: qui plus debuerit. Sed per miſericordiam domini cauſa mutatur: vt amplius diligat qui amplius debuit: ſi tñ gratiam conſequatur. Et ideo quoniã nihil. ẽ quod digne deo referre poſſimus. veh mihi et ſi non dilexero. Reddamus ergo amorem pro debito: ãplius enim diligit cui donatur amplius.

Imago ...cius ſe...us.

Ca. viĳ.

ET factum eſt deinceps et ipſe iter faciebat per ciuitates et caſtella pre dicans et euãgelizãs regnum dei: et duodecim cum illo: et mulieres alique. q̃ erant curate a ſpiritibus malignis et infirmitatibus: maria que vocatur magdalenẽ: de q̃ ſeptem demonia exierant: et ioanna vxor chuze procuratoris herodis: et ſuſanna et alie multe q̃ miniſtrabant et de facultatibus ſuis.

¶ Hiero. Qui celitus deſcẽdit vt exemplum fieret nobis et forma inſtruit nos non pigritare in docendo. vñ dicitur. Et factum eſt deinceps et ipſe iter faciebat per ciuitates et caſtella predicans et euangelizans regnum dei. Grego. nazanzenus. Uadit quippe de loco in locuꝫ non ſolum: vt plures lucrefi: ſed ẽt vt multa dedicet loca. Dormit laborat: vt ſomnũ et laborẽ ſanctificet: plorat vt det precium lachrymis: ꝑdicat celeſtia: vt audiẽtes exaltet. Titus. Qui enim de celo ad terraꝫ deſcendit: annunciat habitantibus terram regnũ celeſte: vt terrã in celum conuertat. Quis autem predicare debebat regnũ dei: niſi filius dei cuius eſt regnũ: venerunt plures prophete. non tamen predicauerunt regnũ celorum. nam qualiter eorum que non viderunt ſermonẽ ꝑtenderet? Iſido. abbas. Hoc auteꝫ regnum dei aliquibus videtur altius ⁊ melius regno celeſti: quibuſdam vero vnum et idem ſm eſſentiaꝫ ſed diuerſimode notari: aliq̃ñ quidẽ regnũ dei a regnante: aliq̃ñ autẽ regnũ celorũ a ſubditis angelis et ſanctis qui celi dicuntur. Beda. More autem aquile prouocantis ad volandum pullos ſuos dominus pedetentiꝫ diſcipulos ſuos ad ſublimia erigit. Siquidẽ primo docet in ſynagogis et miracula facit ex his duodecim quos apoſtolos nominat elegit: poſtmodum oẽs predicans ſecũ ducit. vñ ſequit. Et duodeci cũ illo. Nõ docẽtes aut ꝑdicãtes ſꝫ iſtruẽdi ab eo. Ne ãt feminne⁹ ſex⁹ ꝓhiberi videretur ſeq̃ xp̃ꝫ ſubdit. Et mulieres alique q̃ erant curate a ſpiritib⁹ malis et infirmitatib⁹. Maria que vocatur magdalena d̃ q̃ ſeptẽ demõia exierãt. Bed.

Regnũ dei annũciatio.

Ma= gdale= na bi= nomia

Maria magdalena ipa eſt cui⁹ taci
to noie p̃ria lectio penitẽtiã noiat.
Nã pulchre euangeliſta vbi eã cuʒ
domino iter facere cõmemorat: no
to hanc vocabulo manifeſtat. vbi
vero peccatricem ſed penitentẽ de=
ſcribit mulierem generaliter dicit:
ne nomen tante fame priſci erroris
nota fuſcaret de qua demonia ſeptẽ
exiſſe referuntur. Grego. in home.
Quid enim per ſeptẽ demonia niſi
vniuerſa vitia intelliguntᷣ? Qꝛ eñ
ſeptem diebus omne tẽpus compre
henditur: recte ſeptenario numero
vniuerſitas figuratur. Septẽ ergo
demonia maria habuit: q̃ vniuer=
ſis vitijs plena fuit. Sequitur. Et
ioanna vxor chuze procu. hero. ꝛ ſu
ſanna ꝛ alie multe que miniſtra. ei
de facultatibus ſuis. Hiero. contra
vigilantium. Conſuetudinis iudai
ce fuit. nec ducebatur in culpã more
gentis antiquo: vt mulieres de ſub
ſtantia ſua victũ atq; veſtitum pre=
ceptoribus darent: hoc qꝛ ſcandalũ
facere poterat in nationibus paul⁹
ſe abieciſſe cõmemorat. Miniſtra=
bant autẽ dño de ſubſtantia ſua. vt
meteret earum carnalia cuius ipſe
metebãt ſpiritalia: nõ ꝙ indigeret
cibis dominus creaturarũ: ſed vt ty
pum oſtenderet magiſtrorũ: ꝙ victu
atq; veſtitu de diſcipulis deberent
eſſe contẽti. Beda. Interpretatᷣ aũt
Maria amarũ mare propter peni=
tentie rugitũ. Magdalena turris:
vel melius turrita: a turre de qua
dicitᷣ. Fact⁹ es ſpes mea turris for=
titudinis: a facie inimici. Joanna
domin⁹ gratia eius: vel dñs miſeri
cors interpretatur: videlicet qꝛ ei⁹ ẽ
omne quod viuimus. Si autẽ ma=
ria mundata a ſorde vitiorum eccle
ſiam de gentibus inſinuat: cur non
ioanna eandem deſignat eccleſiaʒ
quondam idoloruʒ cultui ſubditã?
Naʒ quilibet malignus ſpirit⁹ duʒ
pro regno diaboli facit: quaſi hero
dis procurator exiſtit. Interpreta=
tur ſuſanna lilium aut gratia eius
ꝓpter odoriferũ celeſtis vite cãdorẽ
aureũq; iterne dilectiõis ardorem.

¶ Cũ aũt turba plurima con=
ueniret et de ciuitatibus ꝓpe=
rarent ad eũ: dixit per ſimilitu
dinẽ. Exiit qui ſemiat ſemina
re ſemen ſuũ. Et duʒ ſeminat=
aliud cecidit ſecus viã ꝛ cõcul
catũ eſt: et volucres celi come=
derũt illud. Et aliud cecidit ſu
pra petrã ꝛ natũ aruit: quia nõ
habebat humorẽ. Et aliud ce=
cidit inter ſpinas ꝛ ſimul exor=
te ſpine ſuffocauerũt illud. Et
aliud cecidit in terrã bonam: ꝛ
ortũ fecit fructũ centuplũ. Hec
dicens clamabat. Qui habet
aures audiendi audiat. Inter
rogabant autem eum diſcipu=
li eius que eſſet hec parabola?
Quibus ipſe dixit. Uobis da=
tum eſt noſſe myſterium regni
dei: ceteris auteʒ in parabolis
vt videntes nõ videãt ꝛ audien
tes nõ itelligãt. Eſt aũt hec pa
rabola. Semẽ eſt ꝟbũ dei. Qđ
aũt ſecus viã: hi ſunt q̃ audiũt:
deinde venit diabolus et tol=
lit verbum de corde eorum: ne
credentes ſalui fiant. Nam qđ
ſupra petram: hi ſunt qui cum
audierint cum gaudio ſuſci=
piunt verbum. Et hi radices
non habent. quia ad tempus
credunt: et in tempore tenta=
tionis recedunt. Qđ autem in
ſpinas cecidit: hi ſunt qui au=
dierunt. et a ſolicitudinibus et
diuitijs: et voluptatibus vite
euntes ſuffocantur et non refe
runt fructum. Qđ autem in
bonam terram: hi ſunt qui in
corde bono et optimo audien=
tes verbum retinent et fructuʒ
afferunt in patientia.

¶ Theo. Qđ dauid in persona xp̄i
p:edixerat: aperiam in parabolis
os meũ: h dñs implet. vñ dr. Cũ aũt
tur. plu. conue. ⁊ de ciuita. ppe. ad
eũ. dixit p ſilitudinē. Loquit᷑ autē
dñs per ſilitudinē. primo quidē vt
attẽtiores faceret auditores: ꝯſue
uerũt em̄ hoies in obſcuris ſe exer
citare: ⁊ ſpernere manifeſta dein=
de vt nō caperẽt indigni q̄ myſtice
dicebant᷑. Orige. Et iō ſignāter dr.
Cũ turba plurima ꝯueniret. Non
em̄ ſunt multi: ſed pauci q̄ per ar=
tam viam incedũt: et qui inueniũt
viam que ducit ad vitā. vnde mat
theus dicit ꝙ extra domũ docebat
per parabolas: ſed intra domũ pa
rabolā diſcipulis expoſuit. Euſe.
Satis aũt cõgrue xp̄s primā ppo=
nit parabolā multitudini: nō ſolũ
tũc aſtantiũ: ſed etiā futuroꝝ poſt
illos inducentē ad audientiā ver=
borũ ſuoꝝ cũ dicit. Exijt q̄ ſeminat
ſeminare ſemē ſuũ. Beda. Satorē
iſtũ nullũ melius q̄ filiũ dei intel=
ligere poſſumus: qui de ſinu p̄ris
q̄ creature nō erat acceſſus egre=
diēs: ad hoc venit in mundũ vt te=
ſtimoniũ phiberet veritati. Chry.
Exitus filij dei qualis. Exijt aũt q̄ vbiq̧ eſt nō localiter:
ſed p amictũ carnis nobis appro=
pinquauit. Decẽter aũt aduẽtũ p=
priũ xp̄s exitũ noiat. eram⁹ em̄ ex
cluſi a deo: ⁊ ſicuti condẽnati ⁊ re=
belles regi eiecti ſunt: qui vo cum
reconciliare vult eos: exeundo ad
ipos extra cũ eis loquit᷑: donec di=
gnos iā factos aſpectu regio eos
introducat: ſic ēt xp̄s fecit. Theo.
Exijt aũt nũc nō vt agricolas per=
deret: aut ꝯbureret terrā: ſed exijt
ſeminare. ſepe em̄ agricola qui ſe=
minat ob aliā cām exijt nō ſolũ vt
ſeminet. Euſe. Exiuerũt aũt non=
nulli a patria celeſti ⁊ ad hoies de
ſcenderũt: nō tñ vt ſererẽt: neq̧ em̄
ſatores erant: ſed adminiſtratorij
ſpũs in miniſteriũ miſſi. Moyſes
etiā ⁊ pphete poſt eũ non inſerue=
rũt hoibus myſteria regni celoꝝ:
ſed retrahendo inſipientes ab er=
rore nequitie⁊ idoloꝝ cultu: quaſi
colebant aias holm et in noualia
redigebant. Solus autē olim ſator
verbũ dei exiuit euangelizaturus
noua ſemina: ſcʒ myſteria regni ce
lorũ. Theo. Non ceſſat autē dei fi=
lius ſemp in noſtris aiabus ſemi=
nare: non ſolũ cum docet: ſed etiā
cum creat in noſtris animabus ſe
minat ſemina bona. Tytus. Exijt
aũt vt ſeminaret ſemē ſuũ: nō aũt
accepit verbũ q̄ſi mutuatũ: cuʒ ipe
naturalr̄ ſit vbũ dei viui. Nō ē igi
tur ſuũ ppriũ ſemē pauli vel ioan
nis: ſed habẽt cũ acceperint. Chri=
ſtus aũt habet ppriũ ſemē profe=
rens doctrinā ex ſua natura. vnde
⁊ iudei dicebant: qualiter hic litte=
ras nouit: quas non didicit. Euſe.
Docet igit᷑ duos eſſe gradus eorũ S: ad' duoꝝ ſtorum.
qui recipiũt ſemina: primũ quidē
eorũ qui digni facti ſunt vocatione
celeſti: ſed labunt᷑ a gr̄a ppter ne=
gligentiā ⁊ torporē. ſcðm vero mul
tiplicantiũ ſemē in bonis fructib⁹.
Ponit aũt ſm mattheũ tres diffe=
rentias in quolibet gradu. Nā q̄
corrumpũt ſemē nō ſimilē habent
perditionis modũ: ⁊ qui ab eo fru=
ctificãt: non equā recipiũt copiam.
Sane actiones perdentium oſten=
dit ſemen. Quidam enim cum non
peccauerint: ſuis aiab⁹ inſita ſibi
ſemia ſalubria perdiderũt ſubtra
cta ab intentione et memoria eorũ
per ſpũs malignos ⁊ demones: qui
volant per aerē: vel viros fallaces
⁊ callidos: que volatilia nũcupa=
uit. Vñ ſubdit. Et dũ ſeminat aliđ
cecidit ſecus viā. Theo. Non dixit
ꝙ ſeminans pıecit aliud ſecus viā
ſed ꝙ ſemen cecidit. Qui em̄ ſemi=
nat docet rectum ſermonē: ſed ſer=
mo diuerſimode cadit in audien=
tes: vt quidam eorum via dican=
tur. Et cõculcatum eſt: et volucres
celi comede. illud. Cyril. Arida em̄
eſt et inculta quodā modo omnis
via: eo ꝙ a cunctis conculcatur:
ac nihil ex ſeminibus humatur in
ea. Sic igitur habentes cor indo=
cile non penetrat diuina monitio:
vt poſſit laudem germinare virtu
tum:

tum:ſed tales ſunt via frequentata
immundis ſpiritib⁹. Sunt iterum
aliqui leniter gerentes fidem in ſe
quaſi in verboꝛuȝ ſimplicitate:hoꝝ
fides caret radice:de quib⁹ ſubdit.
Et aliud ceci.ſupꝛa petrā et natum
aruit:quia non habe.humo. Beda.
Petram dicit durū et indomituȝ coꝛ.
hoc eſt autē humoꝛ ad radicem ſe=
minis:qđ iuxta aliā parabolā oleū
ad lampades virginum nutriēdas
id eſt amoꝛ et perſeuerentia virtu=
tis. Euſe. Sunt etiā aliqui qui per
auaritiā et appetitū voluptatum et
mundanas ſollicitudines:quas q̄=
dā ſpinas nuncupāt: immiſſuȝ ſibi ſe
men ſuffocari fecerunt:de quib⁹ ſub
ditur. Et aliud ceci.inter ſpi. ⁊ ſimul
exoꝛ.ſpine ſuffocauerūt illud. Chꝛy.
Sicut eni ſpine nō permittunt oꝛiri
ſemen:ſȝ ex condenſatione ſuffocāt
immiſſum:ſic ſollicitudines vite pꝛe
ſentis ſemē ſpiritale fructificare nō
ſinunt.increpandus autē eſſet agri
cola q̄ ſuper ſentes et ſpinas et pe=
tram et viā ſeminaret. Non eni poſ
ſibile eſt petrā terrā fieri:nec viā nō
eſſe viā.nec ſpinas non eſſe ſpinas.
in rationalibus auteȝ ſecus ē. Poſ=
ſibile eſt enim petrā conuerti in ter
rā pinguē.et viam non conculcari.
et ſpinas diſſipari. Cyꝛil. Sunt aūt
terra pinguis et ferax:anime hone
ſte et bone:que in pꝛofundo ſuſci=
piunt verbi ſemia et retinent et fo=
uent. Et q̄ntum ad hoc ſubditur. Et
aliud cecidit in terrā bonā et oꝛtuȝ
fecit fructum centuplum. Cum eniȝ
in mentem mundam ab omnibus
perturbantibus verbum diuinum
infunditur:tunc immittit radices
in pꝛofunduȝ:et germinat tanq̄ ſpi
ca: et conuenienter perficitur. Be=
da. Fructū ei cētuplū fructū ꝑfectū
dicit.nā denari⁹ nūer⁹ pꝛo ꝑfectiōe
ſemper accipitur. quia in decem
pꝛeceptis legis cuſtodia contine=
tur. Denarius auteȝ numerus per
ſemetipſum multiplicatus:in cente
narium ſurgit.vnde per centenariū
magna ꝑfectio ſignificatur. Cyꝛil.
Que autem ſit ſententia parabole:

Expoſi=
tio mora
lis.

accipiamus per eum qui eam com=
poſuit.vnde ſequitur. Hec dicēs cla
mauit.qui habet au.audi.audiat.
Baſi. Audire pertinet ad intelle=
ctum.vnde per hoc dominus exci=
tat ad exaudiendum:attente men=
tionem eoꝛum que dicuntur. Beda.
Quotiens enim hec admonitio vel
in euangelio vel in apocalypſi ioan
nis interponitur:myſticum eſſe qđ
dicitur:querendumq̄ a nobis intē
tius oſtenditur.vnde diſcipuli igno
rantes ſaluatoꝛem interrogant. Se
quitur enim. Interrogabant auteȝ
eum diſcipuli eius que eſſet hec pa
rabola. Nemo tamen putet fini=
ta mox parabola diſcipulos hoc in=
terrogaſſe:ſed vt marcus ait: cum
eſſet ſingularis interrogauerūt eū.
Oꝛige. Eſt autem parabola ſermo
quaſi facti: non autem facti iuxta
quod dicitur:poſſibilis autem fieri
rerum ſignificatiuus per tranſum=
ptionem eoꝛuȝ que in parabola tra
duntur. Enigma vero eſt pꝛoceſſus
ſermonis in his que dicuntur quaſi
facta que tamē non ſunt facta:nec=
poſſibilia fieri:ſignificant vero ali=
quid in occulto ſicut quod dicitur
in libꝛo iudicum q̄ ligna iuerunt vt
vngerent ſibi regem. Non eſt auteȝ
ad litteram factum quod dicitur.
Exījt qui ſeminat.ſicut ea que nar
rat hyſtoꝛia:poſſibile tamen fuit fie
ri. Euſe. Dominus vero docuit eos
cauſam quare turbis per parabo=
las loq̄batur.vnde ſubditur. Qui=
bus ipſe dixit. Uobis eſt datum noſ
ſe myſterium regni dei. Gregoꝛius.
nazanzenus. Cū h̄ audis non intro
ducas diuerſas naturas ſecunduȝ
quoſdam hereticos qui putant hos
quidem eſſe pereuntis nature:hos
vero salubꝛis. quoſdam vero ſic ſe
habere vt eoꝛum voluntas eos du=
cat ad peı⁹ vel melius. Sed addas
ei quod dicitur. Uobis datum eſt id
eſt volentibus et ſimiliter dignis.
Theophi. His autem qui ſunt indi
gni tantis myſterijs obſcure dicun=
tur. vnde ſequitur. Ceteris autem
in parabolis: vt videntes non vi=

Para
bole rō

deant:⁊ audientes non intelligant.
Uidere enim ſe putant.non vident
autem:⁊ audiunt quidem:ſed non
intelligunt.Huius ergo gratia hoc
eis chꝛiſtus abſcondit:ne maiꝰ eis
pꝛeiudicium generetur ſi poſtq̄ no
uerint chꝛiſti myſteria contempſe=
rint. Qui enim intelligit:⁊ poſtea
ſpernit:grauiꝰ punietur.Beda. Re
cte igitur in parabolis audiūt quā
do clauſis ſenſibus coꝛdis non cu=
rant cognoſcere veritatez:obliti eiꝰ
quod dominus dixerat.Qui habet
aures audiendi audiat.Gre.in ho=
mel.Dominus autem dignatus eſt
exponere quod dicebat:vt ſciamus
rerum ſignificationes querere etiā
in his que per ſemetipſuz voluit ex
planare.Sequitur enim.Eſt autez
hec parabola. Semen eſt verbum
dei.Euſe.Deſtruentium autem im
miſſa ſemina ſuis animabus tres
dicit eſſe cauſas.Quidam enim de=
ſtruunt in ſe ſemen reconditum dā
tes leuiter auditum volētibus fal
lere.de quibus ſubdit.Quod autez
ſecus viā:hi ſunt qui audiunt:dein
de venit diabolus ⁊ tollit verbuz de
coꝛde eoꝛuz:ne credentes ſalui fiāt.
Beda. Qui ſcilicet v̄bū qđ audiūt
nulla fide:nullo itellectu: nulla ſal
tē tentande vtilitatis actione pcipe
re dignantur. Euſe. Quidam vero
cum in mentis pꝛofundo non ſuſce=
perint verbum dei:facile extinguū=
tur adueniente aduerſitate.de qui=
bus ſubditur. Nam qui ſupꝛa pe=
trā:hi ſunt qui cū audie.cū gau. ſu
ſci.ver.⁊ hi radi. nō ha.qui ad tē.
cre.⁊ in tempo.tenta.recedunt. Cy
ril.Cum enim intrant eccleſiam le
tanter attentant diuina myſteria:ſʒ
ex leui voluntate:vt autē egreſſi ſūt
eccleſiā:obliuiſcuntur ſacraruz di=
Fictio prauoꝝ ſciplinaruz:⁊ ſi fides chꝛiſtiana nō
fluctuet permanent.turbante vero
perſecutione perfugaz habent men
tez:fides eoꝛuz caret radice.Grego.
in homel.Multi boni operis initia
pꝛoponunt:ſed mox vt fatigari ad=
uerſitatibus vel tentationibus ce=
perint:inchoata derelinquunt. Pe
troſa ergo terra humoꝛem non ha=
buit:que hoc quod germinauerat:
ad fructus perſeuerantiaz non per
duxit.Euſe.Quidaz vero ſuffocāt
reconditum in eis ſemen diuitijs ⁊ il
lecebꝛis:quaſi quibuſdaz ſuffocan=
tibus ſpinis:de quibus ſubdit. Qđ
autē in ſpinis cecidit hi ſunt qui au
die.⁊ a ſollicitu.⁊ diuit.⁊ volup.vite
eun.ſuffo.⁊ nō refe.fructū. Grego.i
homel.Miruz quomodo dominus
diuitias ſpinas interpꝛetatus ſit:
cum ille pungant iſte delectent:⁊ ta
men ſpine ſunt quia cogitationum
ſuaruz punctionibus mentez lace=
rant:⁊ cum vſq̄ ad peccatuz pertra
hunt:quaſi inflicto vulnere cruen=
tant.Duo autē ſunt que diuitijs iū
git:ſollicitudines ⁊ voluptates: q̄
per curam mentē oppꝛimunt:⁊ per
affluentiam reſoluunt.ſuffocant au
tem ſemen:quia impoꝛtunis cogita
tionibus guttur mentis ſtrangulāt
⁊ dum bonū deſiderium intrare ad
coꝛ non ſinunt:quaſi aditū vitalis
flatus vetant.Euſe.Hec autez ex pꝛo
uiſione a ſaluatoꝛe p̄dicta ſunt.Sic
autez ſe habere patefacit effectus:
nō eſt aliter aliqui a verbo diuini cul
tus deficiunt:niſi ſm̄ aliquē modoꝝ
pꝛedictoꝛuz ab eo.Chry.Et vt plura — Negligentia verbi dei.
breuibus cōpꝛehendā. hi quidem
tanq̄ negligentes audire:hi tanq̄
delicati ⁊ debiles.hi vero tanq̄ ſer=
ui facti voluptatis ⁊ reruz mundi a
bono deſiſtunt.Bonus etiā oꝛdo vie
petre:⁊ ſpinarū:opus eſt pꝛimo me
moꝛie ⁊ cautele:deinde foꝛtitudinis
conſequenter contēptus pꝛeſentiū.
Conſequenter ponit bonā terrā con
trario modo ſe habentez ad viā et
petrā ⁊ ſpinas cū ſubdit.Quod aūt
in terrā bonam hi ſunt qui in coꝛde
bono ⁊ optimo verbum retinent:et
fructuz afferunt in patientia. Naz
qui ſecus viaz poſiti ſunt:non reti=
nent verbuz ſed rapit eis ſemen dia
bolus qui vero ſunt in petra:non ſu
ſtinent in patientia tentationis in=
ſultuz pꝛopter imbecillitatem: qui
vero ſunt in ſpinis non fructificant
ſed ſuffocantur.Greg.in home.Ter

ra ꝙ bona fructū ꝑ patientiam red
dit: qꝛ nulla ſūt bona que agimus ſi
non equanimiter etiam proximorū
mala toleramus: fructuȝ ergo per
patientiam reddunt: quia cum hu
militer flagella ſuſcipiunt poſt fla
gella ad requiem ſublimiter cum
gaudio ſuſcipiuntur.

¶ Nemo auteȝ lucernam acce
dens operit eam vaſe: aut ſub-
tus lectum ponit: ſed ſupra cā
delabrum ponit: vt intrantes
videant lumen. Non eſt enim
occultuȝ quod non manifeſtet
nec abſcōditū qđ n̄ cognoſca-
tur: et in palam veniat. Uidete
ergo quid audiatis. Qui enim
habet dabitur illi: ⁊ quicunqꝫ
non habet: etiam quod putat
ſe habere auferetur ab illo.

¶ Beda. Quia ſupra dixerat apo-
ſtolis. Uobis datum eſt noſſe myſte
rium regni dei: ceteris autem in pa
rabolis. nunc oſtendit per eos ali-
quando etiam ceteris idem myſte-
rium eſſe reuelanduȝ dicens. Ne.
au. lu. accen. ope. eaȝ vaſe. aut ſub.
le. p o. ſed ſu. cande. po. vt intrā vi.
lumen. Euſe. quaſi dicat. Sicut lu-
cerna accenditur vt luceat: non vt
operiatur ſub modio vel lecto: ſic
etiaȝ ſecreta regni celorum in para
bolis edita: qͣuis lateant alienos
a fide non tamen penes omnes ma
nifeſtuȝ habebunt ſenſuȝ. vnde ſub
dit. Non enim eſt oc. quod non ma
ni. nec abſcon. quod non co. ⁊ in pa.
veniat quaſi dicat quamuis pluri-
ma in parabolis dicta ſunt: vt vi-
dentes non videant. ⁊ audientes nō
intelligant propter ſui incrudelita
tem: totus tamen ſermo patebit.
Auguſti. de queſtio. euange. Uel
aliter. Totam his verbis typice do
cet fiduciam predicandi: nequis ti
more carnalium incommodorum
luceȝ ſcientie abſcondat: vaſis eniȝ
ꝫ lecti nomine carneȝ lucerne auteȝ

Secreta fidei q̄-modo re uelāda.

vocabulo verbum deſignat: quod
ob metuȝ carnaliuȝ incommodoruȝ
occultat qui ipſam carnem prepo-
nit manifeſtationi veritatis: ⁊ ea
quaſi operit verbuȝ: qui predicare
trepidat. Supra candelabrum au-
tem ponit lucernam: qui corpus
ſuum miniſterio dei ſubijcit: vt ſu-
perior ſit predicatio veritatis: ⁊ in-
ferior ſeruitus corporis. Orige. Sȝ
⁊ qui vult adaptare lucernam per-
fectioribus chriſti diſcipulis: per-
ſuadebit nobis per ea que dicta ſūt
de ioāne: quoniaȝ ipſe erat lucerna
ardens ⁊ lucens. non decet ergo eū
qui lucernam rationalē accendit in
anima: abſcondere eam ſub lecto:
vbi quis requieſcit: nec ſub aliquo
alio vaſe: quia qui facit hoc non ꝓ-
uidet intrantibus domum quibus
lucerna paratur: ſed oportet ſuper-
ponere candelabro id eſt omni ec-
cleſie. Chryſoſto. Hoc autem dicens
inducit eos ad vite diligentiam do
cēs eos ſtrennuos eē q̄ſi expoſitos
aſpectibꝰ olm ac pugnantes in mū
do quaſi in theatro quaſi dicat ne
conſidereretis ꝙ manemus in modi-
ca parte mundi eritis enim omnibꝰ
noti: quia tantaȝ virtuteȝ impoſſibi
le eſt latere. Maxi. Uel forſan ſeip-
ſum appellat dominus lucernaȝ ra
diantem cunctis habitantibus do-
mum id eſt mundum: cum ſit natu-
raliter deus: ⁊ factus diſpenſatiue
caro: ⁊ ſic quaſi lux ad inſtar lucer-
ne retinetur in teſta carnis per me
diam animam: ſicut per lychinum
ignis in teſta lucerne. Uocat āt cā
delabrum eccleſiam ſupra quam ꝟ-
bum diuinum effulgens: quaſi quā
dam domum illuminat radijs veri
tatis. Dixit autem ſimilitudinarie
vas aut lectum corporalem cultum
legis ſub quo contineri non vult.
Beda. Inſtanter autem nos do-
minus docet verbo auſcultare: vt
etiam ⁊ noſtro illud pectore conti-
nue ruminare: et alieno eructare
ſufficiamus auditui. vnde ſequi-
tur. Uidete ergo quid audiatis.
Qui enim ha. da. il. ⁊ quicunqꝫ non

ha.etiam qđ pu.ſe.ha.auſe. ab il-
lo.q.d.tota intentione verbo quod
auditꝫ opaꝫ date:quia q̃ amorē ha
bet verbi:dabitur illi ⁊ ſenſus intel
ligendi quod amat:at qui verbi au
diendi amorem nō habet:⁊ſi vel na — Aurea ſentētia
turali īgenio:vel litteratorio ſe cal
lere putauerit exercito: nulla ſapi
entie dulcedine gaudebit. Sepe ei
deſidioſus ingeniū accipit:vt de ne
gligētia iuſtius puniatur:qꝛ quod
ſine labore aſſequi potuit:ſcire con
temnit:⁊ nōnunquā ſtudioſus tar-
ditate intelligentie premitur vt eo
maiora premia retributionis inue
niat:quo magis ſtudio inuentiōis
elaborat.

¶ Uenerunt aūt ad illū mater ⁊ fratres eius: ⁊ non poterant adire eū pre turba. Et nunciatum ē illi. Mater tua ⁊ fratres tui ſtant foris volentes te videre. Qui reſpōdēs dixit ad eos Mater mea ⁊ frēs mei hi ſunt qui verbum dei audiunt et faciunt.

¶ Tytus. Derelictis cognatis car
nalibꝰ dominus inſiſtebat doctrine
paterne:quia vero deſiderabatur
ꝓpter abſentiam accedunt ad euꝫ.
vnde dicitur. Uene. au. ad illū:ma.
⁊ fra.eius: ⁊ nō pote. adi. eum pre
turba. Si audiuerꝫ de fratribus do
mini adūce pietatē:⁊itellige gratiā
nullꝰ enī ſ꜡ diuinitatē ſaluatorꝫ frē
vnigenitꝰ ei eſt:ſ꜡ pietatꝫ gratia cōi
cauit nobis in carne ⁊ ſanguine:et
factus eſt frater noſter cuꝫ eſſet na
turaliter deus. Beda. Fratres ta-
men domini ſecundum carnem di-
cuntur:non filij beate Marie geni-
tricis dei ſecundum heluidiuꝫ: nec
filij ioſeph de alia vxore ſecundum
quoſdam putandi ſunt: ſed eorum
potius intelligēdi ſunt ēt cognati.
Tytus. Putabant autem fratres
eius:ꝙ cum eorum audiret preſen
tiam dimitteret populum reueritꝰ
maternum nomeꝫ.et flexus amo-
re materno. vnde ſequitur. Et nū-
cia.eſt illi. Mater tua et fratres tui
foris ſtant vo.te videre. Chry. Cō-
ſidera quale erat aſtāte ei toto po
pulo.et ab ore eius pendente iā in-
choatā doctrina:eum foras extra-
here. Ob hoc dominus quaſi incre
pando reſpōdit. Sequitur. Qui re
ſpon.di.ad eos. Mater me. et fra.
me.hi ſunt:qui ver.dei audiūt ⁊ fa-
ciunt. Ambro. Moralis magiſter q̃
de ſe ceteris prebet exēpluꝫ: preſcri
pturus ceteris quoniā qui non re-
liquerit patrem aut matreꝫ ſuam:
non eſt filio dei dignus : ſententie
huic ipſe primus ſe ſubijcit: non ꝙ
materne refutet pietatꝫ obſeqnia, — Chriſtꝰ magiſt moralis
ipſius eni preceptum eſt:qui nō ho
norificauerit patrem et matrē mor
te moriatur:ſed qꝛ paternis ſe my-
ſterijs amplius ꝗ͂ maternis affe-
ctibus debere cognoſcit.neqꝫ tamē
iniurioſe refutātur parētes:ſed re
ligioſiores copule mentium docent
eſſe ꝗ͂ corporum .ergo hic non vt q̃
dam heretici tendiculas aucupan
tur mater negatur:que ēt de cruce
agnoſcitur:ſed neceſſitudini corpo
rali preſcriptorum celeſtiuꝫ forma
prefertur. Beda. Hi igitur qui ver
bum dei audiunt et faciunt mater
domini vocantur eo ꝙ illum quoti
die ſuo exemplo vel dicto quaſi par
turit in cordibus proximorum fra-
tres quoqꝫ ſunt eius:cum et ipſi fa
ciant voluntatem patris eius qui
in celis eſt. Chry. Non autem hoc
dicit increpādo matrem:ſed eā plu
rimū adiuuando. Nam ſi erga ce-
teros ſolicitus erat : vt generaret
eis de ſe debitā opinionē:multo ma
gis erga matrem : non autem ele-
uaſſet eā ad illa faſtigia ſi ſemper
expectaret honorari ab eo tanqꝫ a
filio non autem eum dominum re-
putaret. Theophi. Quidā vero hoc
ſic intelligunt:ꝙ xp̄o docēte quidā
inuidi:ſubſanantes eum ſuper do-
ctrina eius dixerunt. Mater tua et
fratres tui ſtant foris volētes te vi-
dere:tanqꝫ propter hoc ignobilem
eū demōſtrarent.et ideo qui men-
tem eorum cognouit:ſic eis reſpon-

dit:quoniam non nocet vilis con-
ſãguinitas:ſed ſi ignobilis ꝗs exi-
ſtat: audiat autē verbum dei: ip
ſum conſanguineum reputat:quia
tamen audiee ſolum neminē ſal-
uat:ſed magis condemnat. ſubiũ
git. Et faciunt. Decet.n. audire et
facere verbum autem dei dicit ſuã
doctrinam quecunqꝫ enim ipſe di-
cebat:patris erant. Ambro. Myſti
ce autem non debuit foris ſtare ꝗ
chriſtū querebat. Unde et ille ait
Accedite ad eū ⁊ illuminamini. Si
enim foris ſtant:nec ipſi agnoſcun
tur parētes et propter noſtrum for
taſſe non agnoſcuntur exemplum.
quemadmodũ nos nõ agnoſcimur
ſi foris ſtemus. Illud quoqꝫ intelli
gere non abhorret: quia per figu-
Sacruꝫ ram parentum demõſtrat iudeos:
ſecretuꝫ ex quibus eſt chriſtus ſcðm carnē:
eccleſiãqꝫ ſynagoge credidit preſe
rendam. Beda. Intus eni eo docen
te venientes intrare nequeũt: cuiꝰ
ſpiritaliter intelligere dicta negli
gunt. preoccupans autem turba in
trauit in domũ:quia differente iu-
dea gentilitas confluxit ad xp̄ꝫ. fo
ris autē ſtantes volunt chriſtũ vi-
dere:qui ſpiritalem in lege ſenſuꝫ
querentes ſeſe ad cuſtodiam litte-
re foris fixerunt. Et quaſi chriſtuꝫ
potius ad docenda carnalia cogũt
exire ꝙ ſe ad diſcēda ſpiritalia cõ-
ſentiunt intrare.

Factum eſt autē in vna die
rum.et ipſe aſcendit in vnã na
uiculaꝫ:et diſcipuli eius:et ait
ad illos. Trãſfretemus trans
ſtagnũ. Et aſcenderunt. Et na
uigantibꝰ illis obdormiuit. Et
deſcendit procella vēti in ſta-
gnum:et cõpellebãtur:et ꝑicli
tabantur. Accedentes aũt ſu
ſcitauerunt eum dicentes:pre-
ceptor perimꝰ. At ille ſurgens
increpauit ventum et tēpeſta-
tem aque et ceſſauit: et facta
eſt tranquillitas. Dicit autem
illis. Ubi eſt fides veſtra? Qui
timētes mirati ſunt ad inuicē
dicentes. Quis putas hic eſt?
Quia et ventis et mari impe-
rat:et obediunt ei?

Cyril. Qr diſcipuli oēs beneficia
tos a xp̄o videbant:decebat etiam
ipſos ſenſim et beneficijs xp̄i dele
ctari:non enī ſilr quis conſiderat
que fiunt in alienis corporibus et
in ſuo:et ideo dominꝰ diſcipulos ⁊
mari et vētis expoſuit. vnde dr. Fa
ctum eſt autem ĩ vna dieruꝫ:et ip̄e
aſcendit in vnã nauiculam:et diſci
puli eius:et ait ad illos. Tranſfre
temus trans ſtagnum. et aſcende
runt. Chry. Uitans quidem lucas
queſtionē que ſibi fieri poſſet de tē
porum ordine: dicit eũ ĩ vna dierũ
intraſſe nauiculam. Cyril. Si autē
vigilante domino. accidiſſet tempe
ſtas vel non timuiſſent diſcipuli: vl'
non exhorruiſſēt: vl' nõ credidiſſent
eũ poſſe tale aliqđ facere ꝗpropter
dormit ꝑſtãs tp̄s timori. Seqꝛ. enī
Nauigantibus aũt illis obdormi-
uit. et deſcen. ꝓcel. ven. in ſtagnũ.
Ambro. Supra hēs qr ꝑnoctabat ĩ
orōne: quomodo ħ in tēpeſtate dor-
mit? ſꝫ exprimiꝛ ſecuritas tēpeſta-
tis: quomodo omnibus timētibus
ſolꝰ itrepidꝰ ꝗeſcebat ſꝫ ꝗeſcebat cor
poris ſõno cũ itēderet diuitatꝭ my
ſterio: nihil eni ſine verbo fit. Cyril.
Cum magna aũt diſpenſatione vi
detur eſſe pactũ: ne mox poſtꝙ tē-
peſtas iuadere cepit nauiculã: q̄re
rēt ab eo ſuffragium ſꝫ poſtꝙ ma
lum iualuit vt manifeſtior fiat di-
uine maieſtatis ꝑtãs. vñ dr. Et cõ-
pellebanꝛ et periditabãꝛ. Qđ ꝗdē
dñs permiſit exercitatiõis gr̄a: vt
cũ confeſſi fuerint periculũ cogno-
ſcant miraculi magnitudinē. Unde
poſtꝙ magnitudo periculi in into
lerabilem metũ eos vrgebat: tanꝙ
aliã ſpeꝫ non hñtes ſalutis niſi ſo-
lum ipſuꝫ dominũ virtutũ eũ excita
uerũt. Sequiꝛ. Acced. au. ſuſci. eũ
dicētes. Preceptor ꝑimꝰ. Aug. de ꝯ. Conſenſus euãgelicus.
euã. Mattheꝰ ꝗdē dic. Dñe ſalua

nos perimus. Marc⁹ aũt: Magiſter nõ ad te attinet q: pimus? Eadem aũt eſt ſnia excitantiũ dñm volẽtiũ ꝙ ſaluari. Nec op⁹ eſt querere: q̃d hoꝝ potius xp̄o dictũ ſit ſiue em̄ ali quid hoꝝ triũ dixerint ſiue alia ỽ ba que nullus euangeliſtaꝝ cõme morauit: tantundẽ aũt valentia. q̃d ad rẽ intereſt: ꝗꝗ etiã hoc fieri po tuerit: vt pluribus eũ excitantibus oĩa: hec aliud autẽ ab alio diceret. Cyril. Nõ autẽ erat poſ e eos perire exiſtente cum eis oĩpotente. vnde il lico ſurgit xp̄s qui habet oĩum pote ſtatẽ: ⁊ ſedat confeſtim ꝓcellã ⁊ ven toꝝ impetũ: ⁊ ceſſauit tẽpeſtas: ⁊ fa cta eſt tranquillitas. In quo oſten dit ſe deum eſſe cui in pſalmo dicit. Tu dominaris ptãti maris: motũ autem fluctuũ eius tu mitigas. Be da. Sic igitur in hac nauigatione dñs vtrãqꝫ vnius eiuſdẽqꝫ ꝑſone na turã oſtẽdit dũ is qui vt hõ dormit i naui furorẽ mariſ vt de⁹ ỽbo coerce

Tempeſtas duplex.

Cyril. Simul aũt cũ tẽpeſtate aqua rũ ſoluit tẽpeſtatẽ aĩaꝝ. vnde ſeq̃t. Dixit aũt illis. Ubi eſt fides veſtra. In quo verbo oſtẽdit ꝙ timorẽ non facit tentationũ inductio: ſed ĩbecil litas mẽtis. Sicut em̄ auꝝ ꝓbat in igne ſic i tẽtatiõib⁹ fides. Aug. ꝺ co. euan. Hoc aũt ab aliis euãgeliſtis aliis ỽbis dictũ eſt. Matthe⁹ em̄ di cit eũ dixiſſe. Quid timidi eſtis mo dice fidei? Marc⁹ aũt ita dicit. Quid timidi eſtis: ne dũ habetis fidẽ id ẽ illã pfectã velut granũ ſynapis. h̃ ergo ⁊ ille ait. Modice fidei. Lucas aũt. Ubi eſt fides veſtra? Et totũ q̃dẽ dici potuit. Quid timidi eſtis? Ubi eſt fides veſtra? Modice fidei. vnde aliud hic: aliud ille cõmemo rat. Ambroſi. Pacata igitur tem peſtate ad imperium chriſti diſci puli ſtupefacti miraculo ſurrura bant adinuicẽ. vnde ſequitur. Qui timentes mirati ſunt adinuicem di centes. Quiſputas hic eſt quia et ventis imperat ⁊ mari: ⁊ obediunt ei? Nõ ãt diſcipli vt ignorãtes eũ h̃ dixerũt adiuicẽ. nouerãt ei eũ deũ eẽ ⁊ filiũ dei ihm. admiranť ãt pãte

ptãtis abũdãtiã: ⁊ diuinitatiſ gl̃iaꝫ q̃uis ſimilis nobis eſſet et viſibi lis ſm carnem. vnde dicunt. Quis eſt hic. i. qualis et q̃tus et i q̃ta vir tute et maieſtate? Imperioſum ei eſt opus: dominatiuum preceptũ: non ſeruilis petitio. Bed. Uel nõ di ſcipuli ſed naute ⁊ alii miranť qui in naui erant. Allegorice autẽ ma re vel ſtagnũ tenebꝛoſus ẽ et ama rus mundi eſtus. Nauicula arbor crucis. cuius beneficio fideles ad iuti emerſis mundi fluctib⁹ obti nent littus patrie celeſtis. Ambro. Itaqꝫ domin⁹: q̃ ſe intelligit ꝓpter diuinũ in terras myſteriũ veniſſe: relictis nauẽ aſcendit parentibus. Beda. Aſcendũt ãt et diſcipuli ad moniti cũ eo. vñ ipſe ait. Siqͥs vult poſt me venire abneget ſemetipm: et tollat crucẽ ſuã: et ſequatur me. Diſcipulis nauigãtibus. i. fidelib⁹ ſeculũ calcãtib⁹: et futuri ſeculi alo quietã meditãtib⁹: ⁊ per ſcti ſpirit⁹ flatũ vel ẽt ꝓpꝛiũ remigii conatũ infidos mũdi faſt⁹ certati poſt ter ga iactantib⁹: ſubito obdoꝛmiuit domin⁹. i. aduenit tempus domini ce paſſionis: et deſcendit procella;

Allegoria pulcherria

q: domino ſomnũ mortis in cruce ſubeũte: fluct⁹ perſecutionũ demõia cis flatib⁹ excitati exurgũt: fluctib⁹ autẽ non domini patientia turbať ſꝫ diſcipuloꝝ ĩbecillitas ꝯcutiť: et trepidat: q̃d ſuſcitarũt dñs: ne eo dor miente pereant quia cuius mortẽ viderãt reſurrectionẽ optãt q̃ ſi dif ferretur: ipſi i perpetuũ perirent. Uñ ſurgens increpat ventũ: q: ce leri reſurrectione p mortẽ deſtruit ſupbiã diaboli q̃ hẽbat iperiũ mor tis. Tempeſtatem autem aque fa cit ceſſare: q: rabiẽ iudeorum morti ei⁹ inſultãtiũ reſurgẽs labefacit. Ambro. Et aduertas ſine tentatio ne neminem poſſe ex hoc vite cur riculo demigrare: quia exercitium fidei tẽtatio ẽ. Subiecti igiť ſum⁹ neq̃tie ſpiritalis ꝓcellis: ſꝫ q̃ſi pui giles naute gubernatorẽ excitem⁹ qui non ſeruiat: ſꝫ imperet vẽtis: qui et ſi iã nõ dormiat ſui coꝛpis ſono:

caueam⁹ tñ ne nr̃i corporis ſomno no
bis dormiẽte deſcat. Vñ aũt arguũ
tur q̃ pñte xp̄o timebant: cũ vtiq;
ibi aderat q̃ pire nõ poſſet. Beda.
Cui ſimile eſt: qꝛ poſt mortẽ diſcipu
lis apparẽs exprobrauit incredu=
litatẽ eorũ: ⁊ ſit tumidis gurgitib⁹ ſe
datis: patefecit cunctis potentiam
ſue diuinitatis.

¶ Et nauigauerunt ad regio=
nẽ gerazenorũ que eſt cõtra ga
lileã. Et cum de naui egreſſus
eſſet ad terrã: occurrit illi vir
quidã qui habebat demoniũ
iã temporibus multis: et veſti=
mento nõ induebaẗ: neq; in do
mo manebat: ſed in monumen
tis. Is vt vidit ieſum: procidit
ante illũ ⁊ exclamãs voce ma=
gna dixit. Quid mihi ⁊ tibi eſt
ieſu fili dei altiſſimi? Obſecro
te ne me torqueas. Precipie=
bat eñ ſpiritui immũdo: vt exi
ret ab homine. Multis eñ tẽ=
porib⁹ arripiebat illũ. ⁊ vincie=
baẗ cathenis ⁊ cõpedibus cu=
ſtoditus: ⁊ ruptis vinculis age
baẗ a demonio in deſerto. In=
terrogauit aũt illũ ieſus dicẽs
Quod tibi nomẽ eſt? At ille di
xit. Legio. Quia itrauerãt de
monia multa in eũ. Et rogaue
runt illũ ne imperaret illis vt
in abyſſum irent. Erat aũt ibi
grex porcorũ multorũ paſcen=
tiũ in monte: et rogabãt eũ vt
permitteret eis in illos igredi
Et permiſit illos. Exierunt er=
go demonia ab homine: ⁊ itra
uerunt in porcos: ⁊ ĩpetu abiit
grex perpreceps in ſtagnũ et
ſuffocatus eſt. Quod vt vide=
rũt factũ q̃ paſcebãt fugerũt: ⁊
nũciauerũt in ciuitatẽ ⁊ in vil
las: Exierũt aũt videre quod
factũ eſt. et venerũt ad ieſum
et inuenerunt hominẽ ſedentẽ
a quo demonia exierant: veſti=
tũ ac ſana mente ad pedes ei⁹
et timuerũt. Nunciauerũt aũt
illis ⁊ qui viderãt. quomodo
ſanus factus eſſet a legione.
Et rogauerũt illũ oĩs multitu
do gerazenorũ: vt diſcederet
ab ipſis: qꝛ magno timore tene
banẗ. Ipſe aũt aſcẽdẽs nauim
reuerſus eſt. Et rogauit illum
vir a quo demonia exierant vt
cũ eo eſſet. Dimiſit aũt eũ ie=
ſus dicẽs. Redi ĩ domum tuã
et narra q̃ntã tibi fecit deus
Et abiit p vniuerſam ciuitatẽ
p̄dicans q̃nta feciſſet illi ieſus.
¶ Chry. Saluator nauigãdo vna cũ
diſcipulis ad portũ puenit. vñ dr̃. et
nauigauerũt ad re. geraze. q̃ ẽ ɔtra
galileã. Tytus. Veraciora e[illegible]pla=
ria nec gerazenorum hñt: nec ga=
darorũ: ſʒ gergezinorũ. eſt eñ gada
ra ciuitas ĩ iudea: ſtagnũ ãt vł ma
re nullaten⁹ iueniẗ ĩ ea. ſʒ geraza ci
uitas arabie ẽ nec ſtagnũ nec mare Exemplarius varietas
iuxta hñs. Eſt aut gergeza a qua
gergeſei vrbs ãtiq̃ iuxta tyberiacũ
ſtagnũ: circa quã ẽ rupes ſtagno vi
cina: ĩ qͦ oñdiẗ deiectos fuiſſe por=
cos a demoib⁹: qꝛ tñ gerazar gada=
ra cõfiniũ hñt cũ terra gergezinorũ
veriſimile ẽ inde ad horũ terrã por
cos fuiſſe adductos. Be. Geraza eñ
vrbs ẽ iſignis arabie trãs iordanẽ
iũcta mõti galaad: quã tenuit trib⁹
manaſſe nõ lõge a ſtagno tyberia=
dis in q̃ porci p̄cipitati ſunt. Chry.
Cum autẽ dominus deſcendiſſet a
mari: occurrit ei aliud terribilius
miraculum. nam demoniacus tãq;
ſeruus videns dñm futurũ cõfiteẗ.
vñ ſequiẗ. Et cũ egreſ. eẽt ad ter. oc
cur. ei vir q̃dã q̃ demoniũ habebat
iam tpibus multis. Augu. de con.
euan. Qꝛ mattheus duos dicit fuiſ=
ſe demoniacos. marcus ⁊ lucas aũt
vnum cõmemorant: intelligas vnũ

eorum fuiſſe perſone alicuius cla=
rioris et famoſioris: quē regio illa
maxime dolebat: et pro cuius ſalu=
te plurimum ſatagebat. Hoc volen
tes ſignificare duo euangeliſte ſo=
lum commemorandū indicauerūt
de quo facti huius fama latius ꝑ=
clariuſq; fragrauerat. Chry. Ut lu
cas elegit ex illis duobus eum qui
ſeuior erat. vnde flebilius narrat
eius infortuniū cum ſubdit. Et ve=
Confen sti. nō idue. neq; in do. ma. ſ; i mo.
us euā Uiſitant autē demones mortuorū
elicus ſepulchra: volentes imbuere homi
nes piculoſa doctrīa: q. ſ. mortuo=
rum anime demones fiunt. Cyril.
Qđ autem nudus petebat defun=
ctorum ſepulchra: demoniace fero=
citatis erat indicium: permitit au=
tē quoſdam diſpenſatiue deus ſub
eſſe demonib⁹: vt nos perpendam⁹
per eos quales ſunt demones erga
nos: vt rēnuam⁹ eis ſubijci velle: e t
ſic vno patiente edificantur q̄plres.
Chry. Qr vero hominez eū populi
fatebantur acceſſerunt demones
diuinitatem predicātes ipſius: quā
etiam mare ſua tranquillitate cla=
mauerat. vnde ſequitur. Js vt vi=
dit ieſuz pci. āte il. et excla. vo. ma.
et dixit. Cyril. Attendas hic timo=
rem annexum audacie et deſpera=
tioni multe ſignū eni diabolice de=
ſperationis eſt in audiēdo dicere.
Quid mihi et tibi eſt ieſu fili dei al
tiſſimi? Timoris vero cum precat.
Obſecro te ne me torq̄as. S; ſi no=
ſti eum eſſe filium dei altiſſimi fate
ris eū deū celi et terre: et eorum q̄
continentur in eis. Qualiter igitur
nō tua ſino ſua vſurpas: et dicis.
Quid mihi et tibi? Quis aūt prin=
cipum terrenorum oino ſuſtinebit
a barbaris laceſſiri ſuo ſubiectos
iperio. vñ ſeqꝉ. Precipie el ſpi. imū
do vt exiret ab hoie: Et neceſſitatē
precepti oſtendit ſubdens. Multis.
enim tē. arri. il. et vincie. ca. et ꝯpe.
cuſto. et ru. vin. age. a demo. in de=
ſerto. Chry. Unde quia nemo aude
bat demoniacum tenere: ipſe ieſus
ad eum vadit alloq̄ns ipſum. Se=
quitur. Interroga. au. il. ie. di. Qđ
ti. no. eſt. Non velut inſcius nomē
inquirit: ſed vt confeſſa peſte quaz
tolerabat: virtus curantis gratior
emicaret. Beda. Sed et noſtri tem
por; ſacerdotes qui per exorciſmi
gratiam demones eiicere norunt:
ſolent dicere patientes non aliter
valere curari niſi oē quod ab imū
dis ſpiritibus vigilantes dormien
te ſue pertulerint confitendo patē=
ter exponant: et maxime quando
corporis humani concubitum pete
re ſe ac patrare confingunt. vnde ꝛ
hec confeſſio ſubditur. At ille dixit
Legio. qr intra. demo. mul. in eū.
Grego. niſen⁹. Imitantes quidā de
mones ſupernas militias et legio=
nes angelicas dicunt ſe legionē: ſi=
cut et eoꝝ princeps dicit ſe poſituꝝ
thronum ſuper aſtra: vt fiat altiſſi=
mo ſimilis. Chry. Poſtq̄ autem do
minus ſuperuenerat demonibus
creaturam dei perturbantibus pu
tabant eum propter exceſſum eorū
que fiebāt nō expectare tēpus ſup
plicij: et quia culpā diffiteri nō po
terant: inſtant ne cito ſuſtineāt pe
nā. vnde ſequiꝉ. Et roga. il. ne im=
vt in abyſ. irent. Theo. Qđ quidez
poſtulāt demōes volētes adhuc cū
hominib⁹ conuerſari. Cyril. Hoc āt
palā ē q; emule caterue maieſtatꝫ
diuine: ineffabili potentia ſalua=
toris detrudebātur ad īferna. Ma Nota:
xi. Statuit autē deus vnicuiq; ma la bona
nerie pctōꝝ ꝯſonā penā. gehēnā
ignis ꝑpter carnis icēdiū ſtridorē
dētiū ꝑpꝉ riſuz laſciuū: itolerabilē
ſitiꝫ propꝉ voluptatē et crapulā: ꝑ=
uigilē vermē ꝓpꝉ obliquū et ma
lignū cor: caliginē perpetuā ꝑpter
ignorantiā ꝛ fallaciā: lymbū abyſſi
ꝑpter ſupbiā: vñ demoībus tāq; ſu
perbis abyſſus delegaꝉ. Sequiꝉ.
Erat āt ibi grex mul. por. paſcētiū
in mōte. Augu. de ꝯ. euā. Qđ mar=
cus dixit circa mōtem fuiſſe gregē
porcoꝝ: lucas aūt in monte non re
pugnat. grex. n. porcoꝝ tā magnus
fuit vt aliquid eius eſſet in monte
aliquid circa montem: erant enim
duo milia porcorum ſicut marcus
expreſſit. Ambroſius. Demōes āt

celeſtis luminis claritatē ſuſtinere
nō poterant: vt qui oculos dolēt ra.
dios ſolis ferre non poſſunt. Cyril.
Et ideo turba immūdorū ſpirituū
petit mitti in ꝯformē ſibi gregē im
mūdorū porcoꝝ. Seqꝛ. Et roga. eū:
vt pmit. eos i il. igredi. Athana. lvi
ta anthonij. Qꝛ ſi ſup porcos ptātē
non habent multo magis nullā ha
bent demones contra hoīes factos
ad imaginē dei. oportet ergo deū ſo
lū timere: cōtēnere aūt illos. Cyril.
Dñs aūt conceſſit eis ptātē. vt hoc
inter cetera fiat nobis cā ſalutis et
roboris ſpes. Seqꝛ. Et pmiſit illos
Conſiderare ergo oportet ꝙ demo
nes praui ſunt et hoſtiles his q̄ eis
ſunt ſubditi: vt pōt patere ex eo ꝙ
ꝑcipitauerūt⁊ ſuffocauerūt in aq̄s.
vñ ſequiꝛ. Exi. ergo demo. ab ho. et
intra. i por. ⁊ impe. abijt grex p pre=
ceps in ſta. ⁊ ſuffo. ē. Et ideo ꝯceſſit
eis xp̄s petētibus: vt ex euentu ap
pareat ꝙ̄ ſint crudeles. Erat etiaꝫ
neceſſariū oſtēdere filiū dei ꝓuidē=
tiā rerū habere nō minus ꝙ̄ pater
vt equalitatis decor in vtroqꝫ appa
reat. Tit⁹. Fugā aūt paſtores arri=
piūt: ne cū porcis pirēt. vñ ſeqꝛ. Qđ
vt vide. fa. q̄ paſce. fu. ⁊ nū. i ciui.
⁊ in vil. ⁊ hmōi terrorē ciuib⁹ intule
rūt. Duxit aūt eos ad ſaluatorē dñ̄
ni neceſſitas. Sequitur. Exi. au. vi
Puni de. qđ fa. eſt: et ve. ad ieſum. Ubi
tio diui cōſidera ꝙ dū deus homines punit
na. in rebus confert beneficium ala=
bus. Cū autē ꝑfecti eēnt: viderunt
ſanū eū q̄ iugiter vexabaꝛ. Sequiꝛ.
Et inue. ho. ſe. a quo demo. exi. ve=
ſtitū. Qui antea cōtinuo nud⁹ erat
ac ſana mēte ad pedes eius. nō em̄
diſcedit a pedibus a quib⁹ eſt nact⁹
ſalutē: ⁊ ſic agnoſcētes ſignū: mira
ti ſunt paſſionis remediuꝫ: ⁊ obſtu=
puerūt in facto. Sequiꝛ. Et timue=
runt. Hoc aūt factū partim viſu cō=
periūt partim verbis audiuerant.
Sequiꝛ. Nunciauerūt autē illis q̄
viderāt quomodo ſanus factus eſt
a legione. Oportebat aūt eos ſup=
plicare domino ne inde recederet:
ſed cuſtos eſſet regionis ne demo=
nes haberent acceſſum ad eos: ſed
pre timore propriā ſalutē amiſerūt
rogantes ſaluatorem recedere. Se
quiꝛ. Et rog. il. om. multitu. regio=
nis gerazenorū vt diſcederet ab ip=
ſis: quia timore magno tenebātur.
Theo. Timebant em̄ ne iterū dānū
aliquod paterēꝛ: ſicut paſſi fuerāt
in ſubmerſione porcorū. Chry. Attē
das autem chriſti hūilitatē. poſtqꝫ
enim collatis a ſe talib⁹ beneficijs
emittebant eū: non obſtat: ſed diſce
dit: eos qui ſeipſos idignos ſua do
ctrina ꝓmulgauerāt relinquēs. Se
quitur. Ipſe aūt aſcendens nauim
reuerſus eſt. Titus. Sꝫ eo diſcedē=
te ille qui paſſus fuerat a ſaluato=
re nō diſcedit. Sequiꝛ. Et rogabat
illū a quo demonia exierāt vt cū eo
eſſet. Theophi. Nā ſicut expertus
timebat ne forte elongatus a ieſu
rurſus demonibus eſſet paratus:
dñs aūt oſtēdit ei ꝙ q̄uis nō ſit cū
eo p̄ſentialiter: tñ pōt eū gratia ſua
ꝓtegere. Sequiꝛ em̄. Dimiſit autē
eū ieſus dicens: Redi in domū tuā
⁊ narra quanta tibi fecit deus. Nō
aūt dixit. Quanta tibi feci ego. for
mā prebens humilitatis: vt rectitu
dines noſtras referamus in deum.
Titus. Nec tñ preuaricaꝛ in lege
veritatis: quicquid em̄ filius opaꝛ:
pater operatur. Cur aūt qui vbiqꝫ
oēs liberatos monebat nulli dicere
huic liberato a legione dicit: narra
q̄ta tibi fecit deus? qr. ſ. tota regio
illa deū ignorabat irretita cultib⁹
demonū. Uel verius: qn̄ quidem ad
patrē retorquet miraculū diꝛ. Nar
ra: cum vero loquiꝛ de ſeipſo monet
nulli dicere. Ille aūt qui liberatus
eſt a demonibus: nouerat deū eſſe
ieſuꝫ: ⁊ ideo predicauit quāta fecit
illi ieſus. Sequiꝛ enim. Et abijt p
vniuerſam ciuitatē p̄dicās q̄ta illi
fecit ieſus. Chry. Et ſic illos q̄ ſe
indignos ſua doctrina ꝓmulgaue=
rant derelinquens: ſtatuit eis eū in Sēſus
magiſtrū qui fuerat a demonibus myſtic⁹.
liberatus. Beda. Myſtice aūt gera
za ſignificat nationē gentium: quas
poſt paſſionē: ⁊ reſurrectionem ſuā

dominꝰ per predicatores viſitauit.
vnde geraſa vel gergeſi vt quidam
legunt: interpretatur colonū eiiciēs
id eſt diabolū: a quo prius incoleba
tur vel aduena ꝓpinquās qui p̄us
longe erat. Ambro. Licet autē diſ=
cordet numerus curatorum a chri=
ſto ſm̄ lucam et mattheū: tamen cō
cordat myſterium. Ut enim iſte qui
habebat demoniū populi gentilis
eſt figura: duo quoqꝫ illi ſimiliter fi
guram populi gentilis accipiunt:
qm̄ cū tres filios noe generauerit:
ſem: cham: et iaphet: ſem tantūmo
do familia in poſſeſſionē accīta eſt
dei: et ex duobus illis diuerſarū na
tionum populi pullularūt: qui mul
tis inquit temporibus habebat de
monium: vtpote qui a diluuio vſqꝫ
ad aduentum domini vexabatur.
Nudus autem erat: qꝛ tegumentū
nature ſue ⁊ virtutis amiſit. Augu.
de que. euan. In domo non habita
bat: hoc eſt in conſcientia ſua nō re
quieſcebat. In monumentis mane
bat id eſt in mortuis operibus hoc
eſt peccatis delectabatur. Ambro.
Uel quid ſunt corpora perfidorum:
niſi quedā ſepulchra in quibus dei
verba nō habitant? Augu. de que.
euā. Qđ aūt cōpedibus ferreis ⁊ ca
thenis ligabatur ſignificat graues
et duras leges gentiū: quibus etiā
in eorū republica peccata cohiben
tur: ꝙ aūt vinculis talibꝰ diruptis
agebatur a demonio in deſertū: ſi=
gnificat ꝙ etiā ipſis tranſgreſſis le
gibꝰ ad ea ſcelera cupiditate duce=
batur: que iā vulgarē conſuetudinē
excederet. ꝙ vero in eo legio de=
monum erat: ſignificate ſunt gen=
tes que multis demonibus ſeruie=
bant. ꝙ in porcos paſcentes in mō
tibus demonia ire conceſſa ſunt: ſi=
gnificat etiam immundos et ſu=
perbos homines quibus demo=
nia dominantur propter idolorum
cultus. Ambro. Porci enim hi ſunt
qui immundorū vſu animalium vo
cis et rationis expertes: luculētis
vite ſue actibus: naturalium co=
inquinauerunt ornamenta virtutū

Auguſtinus de que. euan. Qđ aūt
in ſtagnum precipitati ſunt ſignifi
cat ꝙ iam clarificatur eccleſia: et li
berato populo gentium a domina=
tione demoniorum in abditis agūt
ſacrilegos ritus ſuos: qui chriſto
credere noluerunt: ceca et profun=
da curioſitate ſubmerſi. Ambro.
Impetu autem ferūtur in preceps:
quoniam nullius meriti contem=
platione reuocantur: ſed tanqꝫ de
ſuperioribus ad inferiora per im=
probitatis procliue detruſi: inter
fluēta mūdi huius intercluſo ꝑeūt
ſpiritus cōmeatu. Neqꝫ enim in his
qui fluido eſtu voluptatis huc atqꝫ
illuc feruntur illius ſpiritus poteſt
eſſe vitale commercium. Uidemus
igitur: quia homo ipſe ſue eſt au=
ctor erūne: nā niſi quis porci more
vixiſſet: nūqꝫ accepiſſet in eum dia=
bolus poteſtatem: aut ſi accepiſſet
non vt perderet: ſed vt probaret: et
fortaſſe diabolus: quia poſt domi=
ni aduentum bonos iam depreda=
ri non poterat: non omnium homi=
num ſed leuium querit interitum:
vt latro nō armatis ſed inſidiatur
inermibus. Uiderunt hoc magiſtri
gregum et fugierunt. Neqꝫ enim
vel philoſophie profeſſores vel prin
cipes ſynagoge pereuntibus popu
lis poſſunt ferre medicinam. ſolus
eſt chriſtus qui aufert peccata po=
pulorum. Auguſti. de que. euan.
Uel ꝙ porcorum paſtores fugien=
tes iſta nūciauerūt: ſignificat quoſ=
dam primates impiorum tāqꝫ chri=
ſtianam legem fugientes. potentiā
tamen eius per gentes ſtupendo et
mirando predicare. ꝙ autem gera
ſeni cognoſcentes quod factum eſt:
rogant ieſum vt ab eis diſcederet
magno timore perpulſi: ſignificat
magnitudinem vetuſta ſuauitate
delectatam: honorare quidem: ſed
nolle pati chriſtianā legem: dū di
cunt ꝙ eam implere non poſſunt.
Admirantes tamen fidelem popu=
lum a priſtina perdita conuerſatio
ne ſanatū. Ambro. Uel in geraſe=
norū ciuitate ſpecies ſynagoge vi

Homo eſt cau=ſa ſui mali.

detur exiſtere:qui rogabāt vt diſce
deret.quia timore magno tenebā
tur. Infirma eni mens nō capit dei
verbū:nec poteſt pondus ſuſtinere
ſapiētie. Et idō diutius moleſtus nō
fuit:ſed aſcēdit ab inferioribus ad
ſuperiora. a ſynagoga.ſ. ad eccle-
ſiā:et egreſſus eſt per ſtagnū. ne-
mo enī de eccleſia ad ſynagogā ſi-
ne periculo tranſit ſalutis: ſed ille
qui de ſynagoga ad eccleſiā tranſi
re deſiderat: crucē ſuā tollat:vt di-
ſcrimē euadat. Augu.de con.euan.
Domi-nus q̄re remiſit demo-niacum
Qd aūt ille ſanatus cupit iā eſſe cū
chriſto et dicitur ei. Redi in domū
tuā:et narra quanta tibi fecit deus
ſic intelligitur:vt ſicquiſquis intel
ligat poſt remiſſionē peccatorū re-
deundū ſibi in conſcientiā bonā ſi-
cut in domum et ſeruiendum euan
gelio propter aliorū ſalutē:vt dein-
de cum chriſto requieſcat: ne cū pre
propere vult eſſe cum chriſto negli-
gat myſteriū predicationis frater-
ne redemptiōi accōmodatū.

¶ Factū eſt autē cum rediſſet
ieſus excepit illū turba. Erāt
autem omnes expectantes eū.
Et ecce venit vir cui nomē iai-
rus: et ipſe princeps ſynagoge
erat:et cecidit ad pedes ieſu ro
gans eum:vt intraret in domū
eius:quia vnica filia erat ei fe-
re annorū duodecim: ⁊ hic mo
riebatur. Et contigit dū iret:a
turbis comprimebatur. Et mu
lier quedā erat in fluxu ſangui
nis ab ānis duodecim:q̄ in me
dicos erogauerat omnē ſubſtā
tiā ſuā:nec ab vllo potuit cura
ri: Acceſſit retro et tetigit fim-
briā veſtimenti eius:⁊ cōfeſtim
ſtetit fluxus ſanguis eius. Et
ait ieſus. Quis eſt qui me teti-
git? Negantibus autem omni-
bus dixit petrus ⁊ qui cum illo
erant. Preceptor:turbe te com
primant et affligunt ⁊ dicis q̄s
me tetigit? Et dixit ieſus. Teti
git me aliquis? Nā et ego noui
virtutem de me exiſſe. Uidens
autem mulier:quia non latuit
tremens venit et procidit ante
pedes eius. et ob quam cau-
ſam tetigerit eum indicauit co
ram omni populo. et quem-
admodum cōfeſtim ſanata ſit.
At ipſe dixit ei. Filia fides tua
te ſaluam fecit. Uade in pace.

¶ Augu.de con.euā. Poſt narratū
apud geraſenos miraculū: tranſit
ad narrandū de archiſynagogi fi-
lia dicens. Fa.eſt au.cū re.ie. exce.
il. tur. Erant autē om. expec. eum.
Theophi. Simul quidē ꝓpter do- Conſenſus euāgelicus
ctrinā et ꝓpter miracula. Augu.de
cō.euā. Qd vo adiūgit. Et ecce vir
cui no.iairus.non cōtinuo factū ac-
cipiendū eſt:ſed prius illud de cōui
uio publicanorū: ſicut narrat mat-
theus:cui rei ſic coniungit hoc. vt
nō poſſit aliud factū cōſequēter in-
telligi. Titus. Eſt aūt poſitū nomē
iudeorum cauſa qui tunc nouerūt
qd accidit:vt nomē demōſtratio mi
raculi fiat. Acceſſit aūt nō aliquis
infimorū: ſed princeps ſynagoge:
vt magis obturarent iudeorū ora.
vnde ſequitur. Et ipſe princes ſy-
nagoge erat. Acceſſit autē ad chri
ſtum cauſa neceſſitatis:viget enim
aliquando dolor ad agendum eciā
que decent ſecundum illud pſal-
mi. In chamo et freno maxillas eo
rū conſtringe:qui nō approximant
ad te. Theo. Unde neceſſitate in-
ſtante cecidit ad pedes eius. Se-
quitur. Et cecidit ad pedes ie-
ſu. Decebat autem vt abſq̄ neceſſi-
tate cogēte caderet ad pedes eius:
et cognoſceret ipſum deum eſſe.
Chryſoſtomus. Sed cōſidera eius
inertiam : querit enim a chriſto vt
in domum veniat. Sequitur. Ro-
gās eū:vt intra.in do.ei⁹ ignorans
ſcꝫ q̄ abſens poterat liberare.nā ſi

ſciuiſſet:dixiſſet ſicut centurio.Dic verbo et curabitur filia mea.Grec. Cauſa autez aduentus ei⁹ ponitur cum ſubditur.Quia vni.fi.erat illi. domus fundamentum ſucceſſio generis.Fere annorum.xij.in ipſo.ſ. flore etatis:et hec moriebatur.pro thalamis efferenda ad tumulum. Chry.Aduenerat autē dominꝰ non vt iudicaret mundum:ſed vt ſaluaret.quapropter non examinat dignitatez petentis:ſed equanimiter arripit opus ſciens ꝙ maius erat futurum eo quod querebatur,vocabatur autem ad remedium egrotātis:nouit autem ſe ſuſcitaturū iam mortuam et lſturuz terrenis firmā ſpē reſurrectionis.Ambro.Suſcitaturus autez mortuam ad faciendū fidez emorroiſſam ante curauit: ſic vt et reſurrectio tēporalis l paſſiōe dñi celebrabat vt ppetua illa crederetur.Et ꝯtigit dū iret a turba ꝯprimebat.Cyril.Q̄d maximū erat iudicium ꝙ veram carnem induerat: et omnem conculcaret ſuperbiā.neqꝫ enim a longe ſequebātur: ſed eum circūdabant.Grego.Quedā ei mulier graui morbo detenta:ob cuius infirmitatis curam medici oēs diuitias ꝯſumpſerant:ſolā ſpem in tanta diffidentia reperit:vt procideret dño.de qua ſequitur.Et mulier que erat i flu.ſan.ab an.xij. que in me. ero.om.ſubſtātiā nec ab vl.po. cu. ac.retro.Titus.Qualiter autē nō eſt digna preconio hec mulier: que viribus extinctis corporeis ob continuū ſanguinis fluxuz:et tanto populo concurrente circa illuz affectu roborata et fide petierat populū:et retro latens tetigerat fimbriā veſti menti.Sequitur.Teti.fim.veſti. eius.Cyril.Neqꝫ ei licebat inūdis vel tāgere quecꝫ ſanctorum:vel appropinquare viro ſācto.Chry.Ritu autem legis hec paſſio reputabat immunditia magna.aľr ēt.Nondū enim nec ipſa habebat dignā opinionem de eo:non enim putauiſſet latere:.ſz tñ confiſa de ſanitate accedit. Theophi.Sicut autem cum aliqs

Myſterium curatiōis

oculuz lucerne lucenti adhibet aut igni ſpinas ſtatim operantur:ſic q̄dē qui fidem affert potenti curare ſtatim curationē conſequitur.Et cōfe. ſte.flu.ſan.eius Chry.Non autem ſola veſtimenta ipſius mulierē ſaluauerunt:nam ⁊ milites ſortiti ſunt ea intra ſe ſed fidei eius intentio. Theophi.Credidit enīz et ſaluata ē ⁊ vt cōgruū fuit primo tetigit xp̄z intellectualiter:deīde corporaliter. Grecus.Audiuit autem dominꝰ tacitas mulieris conſiderationes et tacens liberauit tacentez:paſſus ſpōte ſanitatis rapinā:ſed poſtea miraculum publicat.vnde ſequitur. Et ait ieſus:quis ē qui me tetigit? Cyril.Non enīz latuit dominum perpetratum miraculū:ſed q̄ cuncta cognoſcit: quaſi neſciret interrogat. Grecus.Neſcientibus autem diſcipulis quod querebatur ſed putantibus de ſimplici quodā tactu dicere:domini queſtioni reſpondēt.Sequitur enīz.Negantibus autē om. di.pe.et qui cū illo erāt:ꝓceptor turbe te comprimunt et affli.⁊ dicis q̄s me tetigit?et ideo dominus tactum ſua,reſponſione diſtinguit.Sedꝗ ei Et dixit illis ieſus.Teti.me.ali.ſicut etiā dicebat.Quis habet aures audiendi audiat.Q̄uis omnes habeant huiuſmōi corporalez auditū: ſed nō eſt vere audire ſi audiat incaute:nec vere tangere ſi infideliť tāgatur.Cyril.Propalat autem cōſequenter quod factum eſt : cum ſubdit.Nā et ego noui ꝟtutē de me exiſſe.Materialiꝰ rñdet ſz opinionē audiētiū.h̄ tñ nob̄ manifeſtaꝛ ꝙ ip̄e verus eſt deus:et ex eo quod prodigialiter factū ē ēt ex ſmōibꝰ trāſcēdit.u.naturā nr̄az et forſāz angelicam poſſe quemꝗꝫ ꝟtutē emittere q̄ſi a propria natura.Cōuenit ēt hoc ſoli ſupme nature:nulla nāqꝫ creaturarū aliquā gerit ſanādi poteſtatem vľ etiā aliqua alia.ſ.miracula faciendi ſed diuinitus preſtitā . nō enim ambitione glorie non dimiſit latere diuine virtutis oſtenſionem qui multotiēs preceperat taceri ſua

Tactus domini myſtic

miracula: ſed quia ſpectabat ad vtilitatem eorum qui vocabantur per fidem ad gratiam. Chry. Primo .n. ſoluit femineum metũ: ne remorſuꝫ conſcie pateretur quaſi ſurripiens gratiam. Secundo corrigit eaꝫ quia latere putauerat. Tertio fidem eius exprimit cunctis vt et alij imitentur. proditq; non min⁹ miraculum retentione ſanguinis: dñ oſtẽdit ſibi cũcta patere. Cyril. Inſuper principem ſynagoge pſua debat indubitabiliter credere ꝙ a laqueis mortis eripiet filiam eius. Chry. Ob hoc autem dominus non ſtatim eam manifeſtauerat: vt oſtẽſo ꝙ omnia ſibi liquẽt faciat mulierem predicare: quod factum eſt: vt ſuſpitione miraculum careat. vnde ſequitur. Uidens autẽ muli. quia non la. cũ tre. ve. et procu. ante pedes ei⁹: ob quã cãꝫ teti. cũ indi. co. om. po. et quẽad. confeſtim ſa. ſit. Orige. Eandẽ autẽ ſanitatẽ quã nacta eſt mulier ex conctactu ſibi cõfirmauit ſaluator. vñ ſequitur. At ipe dixit illi: fi. fi. t. te ſaluam fecit vade in pace id eſt eſto ſana: a tuo flagello: et ſanat quideꝫ primo per fidem animaꝫ: deinde vero corpus. Titus. Uocat autem filiam iam fidei cauſa ſanatam. fides enim gratiam adoptionis ſpendit. Euſe. in ecc. hyſto. Dicunt autem hanc mulierem in pameade que eſt ceſarea. philippi vnde fuit oriunda ſtatuiſſe triumphos inſignes collati ſibi beneficij a ſaluatore: ſtabat nanq; ſup altã baſim ad limina domus eius eneum ſimulacruꝫ mulieris flexis genibus: manibuſq; iunctis q̃ſi p̃caretur: ex cuius oppoſito aliud erectũ ſimulacrũ ad iſtar viri eiuſdẽq; materie amictum diploide et manũ verſus mulierem extendens: ante cuius pedes ſuper ipſam baſiꝫ aliena ſpẽs plãte orta. que vſq; ad enee diploidis oras pertingens medicina omnium paſſionuꝫ eſſe ferebat. Hanc auteꝫ ſtatuam dicebat repreſentare xp̃m: quam maxim⁹ deſtruxit. Ambro. Myſtice auteꝫ reliq̃rat in geraſenſis ſynagogaꝫ xp̃s: et q̃uẽ ſui non receperant: recip: m⁹ alieni. Beda. Uel in fine ſeculi dominus ẽ ad iudeos rediturus: atq; ab eis p fidei confeſſionem libenter excipiẽdus. Ambro. Quem autem putam⁹ ſynagoge principem eſſe niſi legem cuius ꝯtemplationẽ dñs ſynagogã non penit⁹ dereliq̃t. Beda. Uel princeps ſynagoge moyſes intelligitur vñ et iairus. i. illuminãs vel illuminatus vocatur: q: qui accipit verba vite dare nobis et per hoc ceteros illuminat. et a ſpiritu ſancto illuminatur. Cecidit autẽ archiſynagogus ad pedes ieſu: quia legiſlator cum tota patrum progenie xp̃m in carne apparenteꝫ longe ſibi pferendum eſſe cognouit. Si enim caput xp̃i deus: conuenietẽr pedes accipiendi ſunt incarnatio: qua terrã noſtre mortalitatis tetigit: rogauit autem intrare in domũ eius: q: ei⁹ videre deſiderabat aduentum. Filia autem vnica eius eſt ſynagoga: que ſola legali eſt inſtitutione cõpoſita: q̃. xij. etatis anno: hoc eſt tempore pubertatis appropinquãte moriebatur: quia nobiliter a prophetis educata poſtq; ad intelligibiles annos peruenerat: in quibus ſpirituales deo fructus gignere debebat ſubito errorũ languore conſternata ſpiritalis vite viã amiſit. et ſi xp̃s non ſuccurreret corruiſſet in mortẽ. Ad puellam autẽ ſanãdam pergẽs dñs a turba comprimit: quia genti iudee ſalutaria monita prebẽs carnalium populoruꝫ eſt conſuetudine grauatus. Ambro. Ad hanc autem principis filiam dũ properat dei verbum vt ſaluos faceret filios iſrael: ſancta eccleſia ex gentibus congregata: que inferioruꝫ lapſu criminũ deperibat: paratam alijs fide preripuit ſanitatẽ. Beda. Dupliciter autem ſanguinis fluxus poteſt intelligi: hoc eſt et ſuper idolatrie pſtitutione: et ſuper his que carnis et ſanguinis oblectatione patrantur. Ambro. Quid auteꝫ ſibi vult ꝙ hec principis filia annorum duodecim

Allegoricus ſenſus.

moꝛiebatur:et mulier iſta fluxu ſã
guinis ab annis duodecim labora
uit:niſi vt intelligatur:qꝛ ꝙdiu ſy
nagoga viguit.laboꝛauit eccleſia.
Beda.Una eni pene ſeculi etate ſy
nagoga i patriarchis naſci ce pit.
et gentilium natione idolatria fe=
dauit.Ambꝛo.Sicut autem illa in
medicis erogauerat omnẽ ſubſtã=
tiam ſuã:ita congregatio gentium
Medicoꝝ tropologia amiſerat omnia dona nature.
Beda. Medicos autem intellige
ſiue falſos theologos ſiue philoſo
phos legumqꝫ doctoꝛes ſecularium
q̃ multa de virtutibus vitijſqꝫ diſ=
ſerentes:vtilia ſeviuendi inſtituta
moꝛtalibus dare promittebant ſeu
ipſos immundos ſpiritus:qui ve=
lut hominibus conſulendo: ſe pꝛo
deo colendos ingerebant: quibus
audiendis gentilitas ꝙto magis
naturalis induſtrie vires expende
rat:tanto minus potuit ab iniqui=
tatis ſue ſoꝛde curari.Ambꝛo.Au=
diens autez egrotare populum iu
deoꝛum:ſperare cepit ſalutis ſue
remedium.Temp⁹ veniſſe cogno=
uit: quo medicus adeſſet de celo:
ſurrexit vt occurreret fide pꝛõptioꝛ
pudoꝛe contactioꝛ. Hꝫ eni ẽ pudoꝛis
et fidei agnoſcere infirmitatem:nõ
deſperare veniã: verecunda ergo
Allegoric⁹ ſenſus. fimbꝛiam tetigit fidelis acceſſit:re
ligioſa credidit ſapiens ſanatã ſe
eſſe cognouit:ſic ſancta plebs gen=
tiũ q̃ deo credidit: peccatũ erubuit
vt deſereret: fidem detulit vt crede
ret deuotionẽ exhibuit vt rogaret
ſapientiã induit vt ſanitatẽ ſuã ip
ſa ſentiret:fiduciã ſumpſit:vt fate=
ret ꝙ preripuiſſet alienũ. Retro ãt
tangitur xp̃s:qꝛ ſcriptum eſt.Poſt
dominũ deũ tuum ambulabis.Be
da.Et ipſe ait. Siquis mihi mini
ſtrat:me ſequat.ſiue quia preſentẽ
in carne dominũ non videns: vł qꝛ
pactis diſpenſatiõis ſacris ꝑ fidez
cepit veſtigia eius ſubſequi.Greg.
iij.moꝛa.Pꝛemẽte ãt turba vna re
demptoꝛẽ nr̃m mulier tetigit:quia
carnales qꝫ in eccl̃ia eũ cõprimũt
a quo longe ſunt et ſoli tangunt q̃
huic veraciter humiles adiungũt.
Turba igitur pꝛemit:et non tãgit
quia et ĩpoꝛtuna ẽ per pꝛeſentiam:
et abſens per vitã.Beda.Uel vna
credula mulier dominum tãgit: qꝛ
qui diuerſis hereſib⁹ inoꝛdinate af
fligitur:ſolo catholice eccleſie coꝛ=
de fideliter queritur.Ambꝛo.Nõ
eniz credũt qui compꝛimũt: credũt
q̃ tãgunt.fide tangitur xp̃s fide vi=
detur.Deniqꝫ vt fidẽ credentis ex
pꝛimeret dicit.Ego cognoui virtu=
tem de me exiſſe:quod eſt euidẽs
indicium:quia non intra poſitatez
conditionis humãe atqꝫ intra coꝛ=
poris clauſtrũ diuinitas coartata
eſt:ſed vltra fines noſtre mediocri
tatis virtus exundat eterna:nõ.n.
humana ope plebs gentium libe=
ratur:ſed dei mun⁹ ẽ congregatio
nationũ:que etiã bꝛeui fide miſerĩ
coꝛdiam ĩclinat eternã.Nã ſi conſi
derem⁹ ꝙta ſit fides nr̃a:et intelli=
gam⁹ ꝙt⁹ ſit dei filius videm⁹ quia
comparatione eius fimbꝛiã tm̃mõ
tangimus ſuperioꝛa vero veſtimẽ=
ti eius nequim⁹ attingere. Si igit
et nos curari volum⁹: fide tãgam⁹
fimbꝛiam xp̃i:non autez latet cum
quicunqꝫ tetigerit.Beatus qui ex=
tremã partem verbi tetigerit: nã
totũ qs poteſt compꝛehendere?

¶ Adhuc illo loquente venit
quidem ad pꝛincipẽ ſynagoge
dicens ei quia moꝛtua eſt filia
tua:noli vexare illũ.Jeſus aũt
audito hoc verbo reſpõdit pa
tri puelle.Noli timere.Crede
tm̃ et ſalua erit.Et cum veniſ=
ſet domũ nõ permiſit ĩtrare ſe=
cum quẽquã niſi petruz et ia=
cobũ et ioãnẽ et patrem et ma
trem puelle.Flebant aũt oẽs et
plãgebãt illã.At ille dixit.No=
lite flere.Nõ ẽ moꝛtua puella:
ſed doꝛmit.Et deridebant eũ:
ſcientes quia moꝛtua eſſet.Ip
ſe autẽ tenẽs manũ ei⁹ clama

uit dicens. Puella ſurge. Et
reuerſus eſt ſpiritus ei⁹ et ſur=
rexit continuo. Et iuſſit illi da
re manducare. et ſtupuerunt
parētes eius: quib⁹ precepit ne
alicui dicerēt qḋ factum erat.
¶ Chry. Oppoꝛtūe dn̄s expectabat
puelle moꝛtē vt ꝑpalaret̄ r̄ſurrectio
nis miraculū: ꝑpt̄ qḋ ⁊ tardi⁹ ince=
dit et loquit̄ cū mlꝛere diuti⁹ vt ar=
chiſynagogi filia expiraret. et hui⁹
nūcij aduenirēt. Vñ dr̄ Adhuc illo
loquente ve. qui. ad prin. ſyna. di.
et quia moꝛ. ē fi. tu. no. ver. il. Aug.
de con. euā. Sed cum mattheus ar
chiſynagogum non moꝛituraȝ filiā
ſuaȝ narret domino nunciaſſe: ſed
omnino defunctam. lucas auteȝ et
marcus nonduȝ moꝛtuā vſqȝ adeo
vt veniſſent poſtea qui moꝛtuā nun
ciarent: cōſiderandū ē ne repugna=
re videatur. Et intelligendum eſt
breuitatis cauſa ꝟ mattheum po=
tius dicere voluiſſe: rogatum eſſe
dominū vt faceret qḋ euȝ feciſſe ma
nifeſtuȝ eſt: vt. ſ. moꝛtuā ſuſcitaret.
Attēdit ei nō v̄ba pr̄is de filia ſua:
ſȝ qḋ ē potiſſimū volūtatē. Sane ſi a
lij duo vel q̄ſꝑeoꝝ pr̄eȝ ꝯmēoꝛaſſet
dixiſſe qḋ veniētes de domo dixerīt
vt iam non vexaretur ieſus q: puel
la moꝛtua fuiſſet: repugnarent ei⁹
cogitationi verba que poſuit mat=
the⁹. Nūc v̄o illḋ nūciātib⁹ et ꝓhi=
bētib⁹ ne magr̄ veniret: nō legit̄ ꝙ
ipſe conſenſerit. vnde dominus nō
diffidentem rehꝛehendit: ſed credē
tem robuſti⁹ ꝯfirmauit. vñ ſeq̄t̄. Je

Conſen
ſus euā
gelicus.

ſus auteȝ au. ꝟver. reſp. pa. pu. no.
ti. ſȝ crede tm̄: ⁊ ſalua erit. Athana.
Fidem domin⁹ exigit ab inuocāti=
bus eū non q: indiget adminiculo
alioꝝ: ipſe nanqȝ et dn̄s et largitoꝛ
ē fidei. Sed ne videretur ex acce=
ptione perſonarū ſua dona confer
re: oñdit ꝙ credētib⁹ fauet: ⁊ ne ſine
fide accipiāt bn̄ficia: et ea ꝑ infide=
litatē aboleāt. vult ei bn̄faciēs du=
rare gratiā: et ſanās inconcuſſuȝ ꝑ
manere remediū. Theo. Moꝛtuaȝ
autē ſuſcitatur⁹ eiecit oēs: q̄ſi nos
docēs abſqȝ inani glīa eē: et nihil
ad demōſtrationē facere: et ꝙ cum
q̄s debet miracula perpetrare: nō
decet ipȝ eſſe in medio plīmoꝛū: ſed
ſolitarium: et ab alijs ſeparatum.
vñ ſeq̄t̄. Et cū ꝑue. ad do. nō ꝑmiſ.
intra. ſecū quēqȝ niſi petrū et ioan=
neȝ et iacobū: et pr̄eȝ et matrē puel
le. Solos autem hos itromiſit tāqȝ
diſcipuloꝝ vertices: et potētes mi=
raculū occultare. non enim volebat
ipſū añ t̄ps pluri b⁹ reuelari: foꝛte
pꝛopter iuidiā iudeoꝛū. Sic et cum
q̄s nobis inuidet non debem⁹ iuſti=
tias nr̄as ei reuelare: ne ei maioꝛ
inuidie occaſio tribuatur. Chryſo.
Ceteros āt diſcipulos non aſſūpſit.
pꝛouocās eos ad appetitū maioꝛē
ob id q̄ȝ ꝙ nōdū erāt plene diſpoſi
ti: vt ex alij iſtos imitentur. Aſſum=
pſit ēt parētes in teſtes: neq̄s dice

Teſtes
miracu
li.

re poſſet fallax eſſe reſurrectionis
indiciū. Ad hoc ēt illḋ nota ꝙ deflē
tes excluſit a domo et idignos oſtē
dit huiuſmōi viſione. Sequitur. n.
Flebant eni omnes et plangebant
illā. Qḋ ſi tunc excluſit multo ma=
gis nūc: tūc ei nōdū patuerat in ſō=
nū moꝛtē fuiſſe conuerſaȝ. Null⁹ g
decetero ſe ꝯtēdat iniuriā inferēs
chꝛiſti victoꝛie q̄ ſuꝑauit moꝛteȝ et
eā in ſōnū ꝯuertit. ad cui⁹ oſtēſio=
nē ſubdit̄. At ille dixit. Nol. fle. nō
ē. n. moꝛ. puel. ſȝ doꝛmit. Oñdēs ſin
gula ſibi foꝛe i pꝛōptu: et ꝙ eā viui
ficaret: quaſi ſuſcitaret a ſomno: ni
hilominus tm̄ deridebāt eū. Seq̄t̄ et
Et deridebāt eū ſciētes: q: moꝛtua
eēt. Quos nō obiurgauit: nec deri=
ſionē repꝛ̄ſſit vt ēt deriſio fiat moꝛtis
idiciū. nā q: vt pl̄imū poſt acta mi=
racula hoies ꝑſeuerāt icreduli: ver
bis ꝓprijs eos ꝯuenit vt āt q̄ſi ꝑviſū
diſponeret ad reſurrectiōis fidē te=
net manū puelle. vñ ſeq̄t̄. Jp̄e āt te.
mā. e. cla. di ꝑu. ſurge. Cūqȝ tenuiſ
ſet ſuſcitat eā. vñ ſeq̄t̄. Et reuer. eſt
ſpūs ei⁹ et ſur. ꝯtinuo. nō. n. īfudit
aliā aiaȝ ſȝ illā eādē q̄ expirauerat
reſtituit. Nec ſolūmō ſuſcitat: imo
iubet etiā illā cibari ſeq̄t̄. n. Et iuſ
ſit illi da. mā. ne ſcȝ phantaſticū eē

videatur quod factum eſt:nec ipſe propinat:ſed alijs mandat. Sicut et in lazaro dixit. Soluite eū ac deinde participem menſe fecit. Grec. Deinde ſtupefactos miraculo ⁊ pene clamātes parentes cohibet ne factum predicent. Sequitur.n. Et ſtu.pa.e.qui. prece.ne alicui diceret quod factū erat. Oſtendens q̄ largitor bonorum eſt:non autem cupidus glorie:dat q̄ totum nihil recipiens. Qui vero venatur operum gloriam aliquid quidem exhibuit aliquid vero recepit. Beda. Myſtice autē ſaluata a fluxu ſanguinis muliere:mox filia p̄ncipis mortua nunciatur:quia dum eccleſia a vitiorum labe mundata eſt continuo ſynagoga perfidia atq̄ inuidia ſoluta eſt. Perfidia quidem:quia in xp̄m credere noluit:inuidia vero: q: eccleſiā credidiſſe doluit. Ambr. Adhuc autem et ſeruuli principis increduli erant ad reſurrectionē quam ieſus in lege predixit in euāgelio compleuit. vnde dicunt. Noli verare illum quaſi ſit ſibi impoſſibile ſuſcitare mortuā. Beda. Uel p̄ eos ſignificantur qui a deo deſtitutum ſynagoge ſtatum vident: vt reſtaurari poſſe non credant. ideoq̄ pro ſuſcitatione illius ſupplicādū eſſe nō eſtimēt: ſed que impoſſibilia ſūt apud homines poſſibilia ſunt apud deū. vnde dominus ei dixit. Noli timere:crede tantū et ſalua erit. Pater puelle cetus doctorū legis accipitur:qui ſi credere voluerit etiam ſubiecta ei ſynagoga ſalua erit. Ambro. Itaq̄ cum veniſſet in domum:paucos future reſurrectionis arbitros aſciuit:non enim a multis continuo eſt credita reſurrectio. Que tamen tante diuerſitatis eſt cauſa? Supra publice fili⁹ vidue ſuſcitatur:hic remouēt plures arbitri:ſed puto q̄ pietas ibi domini declaratur:q: vidua mater vnici filij non patiebatur moras. eſt enim forma ſapientie in filio vidue cito eccleſiam crediturā. In archiſynagogi filia credituros quidem iudeos:ſed ex pluribus pauciores. Denīq̄ dicente domino. Non eſt mortua puella:ſed dormit:deridebant eum. Quiſq̄s ei nō credit:irridet. Fleant igitur mortuos ſuos qui putāt mortuos. vbi reſurrectionis fides eſt:non mortis ſpecies ſ3 quies eſt. Beda. Synagoga etiā quia ſponſi leticiā qua viuere poſſit amiſit: quaſi inter plangentes mortua iacens:nec hoc ipſū quare plangatur intelligit. Ambro. Tenens autem domin⁹ manum puelle ſanauit eam: beat⁹ enim ſi cuius manus ſapientia teneat: indu cat i penetralia ſua: iubeat mandu care: panis enim celeſtis eſt dei verbum. inde et illa ſapientia que dei corporis et ſanguinis altaria repleuit alimētis. Uenite inq̄t edite panes meos: et bibite vinum quod miſcui vobis. Beda. Surrexit autem puella continuo quia xp̄o manum cōfortante:homo a morte aīe reſipiſcit. Sūt ei nōnulli q̄ iacente tm̄ cogitatiōe peccati ſibi mortē cōſciſcūnt. ſed tales ſe viuificare ſignificans dn̄s: ſuſcitauit filiā archiſynagogi. Alij vero ip̄z malū qđ delectātur agēdū mortuū ſuū q̄ſi extra portas efferunt:et hos ſe ſuſcitare demonſtrans:ſuſcitauit filiū vidue extra portas ciuitatis. Quidā vero et p̄cti conſuetudine ſe quaſi ſepeliēdo corrumpunt:et ad hos et eri gēdos adeſt gr̄a ſaluatoris: nad qđ ſtimādū reſuſcitauit lazarū q̄ttuor dies i monumēto h̄ntē. Quāto aūt grauior ē mors aīe: tāto acrior penitētie feruor īſiſtat. vn̄ iacētē i cōclaui mortuā leui voce reſuſcitat: delatū foras iuuenē plurib⁹ dictis corroborat. Ad quatriduanū vero ſuſcitādū fremuit ſpū: lachrymas fudit et voce magna clamauit. S3 ⁊ h̄ notandum q̄ publica noxia publico egent remedio: leuia peccata ſecreta queunt penitētia deleri. Puella in domo iacens paucis arbitris reſurgit iuuenis ex domū turba multa comitāte ſuſcitat lazarus de monumento vocatus multis populis

Myſtica expoſitio.

Peccantiū gradus pulchre notantur.

innotuit. Cap. ix.

Conuocatis autē ieſus duodecī apoſtolis dedit illis virtutem ⁊ poteſtatē ſuper omnia demonia ⁊ vt languores curarēt. Et miſit illos predicare regnum dei ⁊ ſanare īfirmos. Et ait ad illos. Nihil tuleritis in via: neq̃ virgam: neq̃ peram: neq̃ panem: neq̃ pecuniā: neq̃ duas tunicas habeatis. Et in quancunq̃ domum intraueritis ibi manete ⁊ inde ne exeatis. Et quicunq̃ non receperint vos exeuntes de ciuitate illa etiā puluerem pedum veſtrorum excutite ī teſtimoniū ſupra illos. Egreſſi aūt circuibāt p caſtella euāgelizātes ⁊ curātes vbiq̃.

¶ Cyril. Decebat inſtitutos miniſtros ſacrarum doctrinarum poſſe mira peragere: ⁊ per ipſos effectus credi q̄ eſſent dei miniſtri. vnde dicitur. Conuocatis autem .xij. apo. dedit illis virtutē ⁊ poteſtatē ſuper oīa demonia. In quo elatū ſupciliū diaboli flecti qui dicebat aliquādo. Nō eſt qui ꝯtradicere valeat. Euſe. Et vt per eos venetur genus humanum: non ſolum dat eis vt prauos ſpūs pellāt: ſꝫ ēt q̄ſlibet infirmitatē ſanent ex ei⁹ iperio. vñ ſequit̄. Et vt lāguores curarēt. Cyril. Attēdas h̄ diuinā filij ptātē nature corpali non cōuenientē agere. nāq̃ miracula ad erat ſctis: nō natura: ſꝫ pticipatiōe ſpūſſcti. Sup hoc aūt alijs cōcedere ptātem prorſus alienū erat ab eoꝝ virtute. Qualiterenī poſſet natura creata ſuꝝ ſpūs dona poſſidere: dominium? Sꝫ dñs nr̄ ieſus xp̄s tanq̃ naturaliter deus exiſtens impartit̄ hmōi gratiā q̄bus vult: nō inuocās in eos alienā virtutē: ſed infundēs ex promptuarijs proprijs. Chryſo.

Mira-culoꝝ ꝑ-tus vñ.

Poſtq̄ autem ſatis confortati fuerant ex eius comitiua: ⁊ competēs nacti ſunt argumentum virtutis eius: mittit eos. vñ ſequit̄. Et mi. il. pdi. re. dei. ⁊ ſan. īfir. Ubi cōſidera q̄ nō cōmittit̄ eis aliqͦd ſenſibile differētie: ſicut moyſes ⁊ pphete q̄ terrā ⁊ bona terrena pmittebāt. hi vero regnū celoꝝ ⁊ q̄cūq̃ cōtinent̄ in eo. Grego. nazazenus. Mittēs aūt diſcipulos ad pdicādū dñs multa eis iniunxit: quoꝝ ſumma eſt: ſic eos virtuoſos eſſe ſic conſtātes atq̃ modeſtos: ⁊ vt breuiter loquar celeſtes: vt nō minus pp̄ter eoꝝ modū viuēdi q̄ pp̄ter verbum euangelica doctrina ppagaret̄. Et iō cū eris ⁊ baculi carentia ⁊ amict⁹ ſingularitate mittebant̄. Et iō ſubdit. Et ait ad illos. nihil tuleritꝭ ī via: neq̃ vīgā neq̃ paꝝ: neq̃ panē: neq̃ pecuniā neq̃ duas tunicas habeatis. Chry. Plurima q̄dē per hoc cōſtituebat. pmo q̄dē inſuſpectos reddēs diſcipulos. ſecundo ſequeſtrās eos a qualibet cura: vt totū ſtudiū adhiberēt verbo. tertio docens eos pp̄riā virtutē. Sed forſan dicet aliq̄s cetera q̄dē habere rōnē: ſed nō hr̄e perā in via nec duas tunicas: nec baculū: cuius rei cā pcipit? Uolēs. ſ. excitare eos in qualibet diligentia. Et vt loquar ex hoībus: angelos faciet eos: diximēs a qualibet cura vite: vt vna ſola cura detineantur doctrine. Euſe. Uolēs igit̄ eos carere cupidine reꝝ in ſollicitudinib⁹ vite pteſtatus eſt hec. ſumebat enī experimētum fidei et aſſiduitatis eoꝝ qui habito in mādatis extreme vitā ducere paupertatis nō effugiūt q̄ iubent̄: decebat ei eos q̄dā cōmerciū facere: ⁊ recipiētes ſalubres virtutes recompēſare obedientia mandatorum: ⁊ cū milites eos faceret regni dei: accingit eos ad pugnā in hoſtes: monēs colere paupertatē. nullus enim militans deo implicat ſe vite ſecularis negocijs. Ambro. Qualis ergo eſſe debeat qui euangelizat regnū dei: p̄ceptis euāgelicis deſignatur: hoc eſt vt ſubſidij ſecularis āminicula nō

reqrat:fideiq̃ totus inherēs putet
quo minus iſta reqrat:magis poſſe
ſuppetere. Theophi. Sic eñ ipſos
mendicos mittit ꝙ neq̃ panes ip=
ſos portare vult:nec aliqd aliud q̃=
bus indigent multi. Augu. de con.
euan. Uel dñs hec poſſidere diſcipu
los ac ferre noluit:nō ꝙ neceſſaria
nō ſint ſuſtētationi hui⁹vite:ſʒ quia
ſic eos mittebat vt eis ħ deberi mō
ſtraret ab illis quib⁹euāgeliū cre=
dentib⁹annūciarent:vt ſic ſecuri nō
poſſiderent:neq̃ portarēt huic vite
neceſſaria:nec magna:nec minima.
Ideo poſuit ſm̃ marcū nec virgam:
oſtēdens a fidelibus ſuis oīa debe=
ri miſtris ſuis nulla ſuꝑflua reqrē
tibus. Hāc aūt poteſtatē virge no=
mine ſignificauit cū diceret. Ne qd
tollerēt in via niſi virgā tm̄. Ambr.
Poſſit ēt qui volunt hoc ad eū deduce
re tractatū:vt ſpiritalē tm̄modo lo
cus iſte firmare videatur affectum
qui velut indumentū quodda mo=
deatur corporis exuiſſe:non ſolum
poteſtate reiecta ꝯtēptis q̃ diuitijs
ſed ēt carnis ipſius illecebris abdi=
catis. Teophi. Quidā ēt apoſtolos
nō portare peram neq̃ baculū:aut
duas tunicas ſic itelligūt:ꝙ nō the=
ſaurizent. hoc enim pera innuit cō
gregans multa. neq̃ ſint iracundi ꝛ
turbulēti ſpiritus:qḋ ſignificat ba=
culus:neq̃ ſint ficti ꝛ duplici corde:
qḋ ſignificat tunica duplex. Cyril.
Sed diceret aliqs. vnde eis neceſſa
ria erunt? Et iō ſubdit. Et in q̃cūq̃
do. intra. ibi ma. ꝛ in. ne exe. q. d. ſuf
ficiat vobis diſcipulorū fructus qui
recipientes a vobis ſpiritalia vos
procurabunt. Juſſit aūt eos in vna
domo manere vt nec hoſpitē grauēt
eū. ſ. dimittēdo:nec ipſi guloſitatis
ꝛ leuitatis ſuſpitionem incurrant.
Ambro. Alienum nāq̃ a predicato=
re regni celeſtis aſſerit curſitare ꝑ
domos:ꝛ inuiolabilis hoſpitij iura
mutare. Sed vt hoſpitij gratia de=
ferenda cenſeatur:ita etiam ſi nō
recipiantur excutiendum puluerē
egrediendumq̃ de ciuitate manda
tur cum ſequitur. Et quicumq̃ non

recē. vos exe. de ciui. illa:etiam pul
uerem pedum ve excu. in teſti. ſuꝑ pulueris
illos. Beda. Puluis excutitur de pe excuſſio
dibus apoſtolorum in teſtimoniū
laboris ſui:ꝙ ingreſſi ſunt in ciuita
tē:ꝛ predicatio apoſtolica ad illos
vſq̃ peruenerit. ſiue excutitur pul=
uis:cum nihil ab eis accipiant: nec
ad victum quidem neceſſarium:qui
euangelium ſpreuerunt. Chry. Nā
improbabile valde eſt contēnentes
ſermonem ꝛ patrem familias ſe fa=
mulis benignos oſtendere: vel be=
nedictiones eorum exigere. Ambro.
Uel mediocris etiam boni remune
ratio docetur hoſpitij:vt non ſolum
pacem tribuamus hoſpitibus verū
etiam ſi qua eos terrene obumbrāt
delicta leuitatis receptis apoſtoli=
ce predicationis veſtigijs auferant.
Beda. Qui vero perfida negligen
tia vel etiam ſtudio verbum dei cō=
tēnunt:horū vitāda cōmunio eſt:ex
cutiēdus puluis pedū:ne geſtis ina
nibus pulueri cōparandis mentis
caſte veſtigium polluat. Euſe. Cū
aūt ꝓcinxiſſet dñs diſcipulos ſuos
tanq̃ milites dei diuinis virtutib⁹
ꝛ ſapientie monitis:mittens eos iu
deis vt doctores ꝛ medicos ipſi ſm̃
hoc ꝓcedebant. vnde ſequit. Egreſ=
ſi aūt circu. ꝑ caſt. euan. ꝛ cur. vbiq̃
Quaſi doctores quidem euangelizā
tes:ſed quaſi medici preſtantes re=
media ꝛ verba miraculis compro=
bantes.

¶ Audiuit autem herodes te
trarcha omnia que fiebant ab
eo:ꝛ heſitabat:eo ꝙ dicēt a qui
buſdā:qꝛ ioānes ſurrexit a mor
tuis a qbuſdā ꝟo qꝛ helias ap
paruit ab alijs autem qꝛ ꝓphe
ta vnus de antiquis ſurrexit.
Et ait herodes. Joannē ego
decollaui Quis eſt autem iſte
de quo ego talia audio? Et q̃=
rebat videre eum.

¶ Chry. Multo tranſacto tpe non a
ꝓncipio ꝑcepit herodes facta ieſu:vt
pateat tibi tyrāni ſuꝑbia:vnde dici

tur. Audiuit aūt hero. tetra. oīa q̄ fi. ab eo. Theo. Iſte herodes erat fi lius magni herodis: q̄ pueros iter emit: ſed ille q̄dē rex erat: iſte autē tetrarcha. Inquirebat autē de xp̄o quis eſſet. vnde ſequitur. Et heſita bat. Chry. Peccatores em̄ ſcientes ⁊ neſcientes quecq; ſtrepitū ptimeſcūt pcm̄ autē nemie arguēte hoiez pdit nemine accuſante condēnat: ⁊ timi dū ⁊ pigrū reddit delinquētem. Cā aūt timoris ponit̄ cōſequēter cū dr̄. Eo q̄ di. a q̄. q: Ioannes ſur. a mor. a q̄. vo q: hel. ap. ab alijs aūt quia pph. vn⁹ de anti. ſur. Theophi. Iu dei. n. reſurrectionē mortuorum ex pectabāt in vita carnali ⁊ in comeſ ſationibus ⁊ potibus. Sed reſur gentes nō erunt in carnalibus acti bus. Chry. Cum ergo audiſſet hero des quibus ieſus vteretur miracu lis ait. Ioannem ego decollaui: qd̄ non erat oſtentationis v̄bum: ſʒ cō ſolantis ſuū timorē: ⁊ pſuadētis aīe perturbate recolere q̄ ipſe eū occi dit. Et q: ioannem decollauerat ſub dit. Quis aūt eſt iſte de quo au. ta. Theoph. q. d. Si ioānes eſt a mor tuis reſurrexit: vidēs eū cognoſcā. vnde ſequitur. Et que vi. eū. Aug. de cō. euan. Lucas aūt hūc eūdem narrandi ordinem quē marcus te nens nō cogit credi rerū geſtarū eū dem ordinem fuiſſe. In his ēt v̄bis marco atteſtat̄. ad hoc dūtaxat q̄ alij dixerint non herodes: ioannem a mortuis ſurrexiſſe: ſed q: heſitātē cōmemorauit herodē: intelligendū eſt aut poſt iſtam heſitationem con firmaſſe in animo ſuo qd̄ ab alijs dicebatur: cum ait pueris ſuis ſicut mattheus narrat. Hic eſt ioannes baptiſta: ipſe ſurrexit a mortuis: it ita pronunciāda ſunt hec verba mat thei vt heſitantem adhuc indicent.

Iudeorum opinio.

¶ Et reuerſi apoſtoli narraue runt illi quecunq; fecerunt: et aſſumptis illis receſſit ſeorſum in locū deſertū qui eſt bethſai dē. Quod cū cognouiſſent tur be ſecute ſunt illū ⁊ excepit eos ⁊ loquebatur illis de regno dei ⁊ eos qui cura indigebant ſa nabat. Dies aūt ceperat decli nare. Et accedētes duodecim dixerunt illi. Dimitte turbas vt euntes in caſtella villaſq; q̄ cir ca ſunt diuertant ⁊ inueniant eſcas: q: hic in loco deſerto ſu mus. Ait autem ad illos. Uos date illis mādu care. At illi di xerunt. Non ſunt nobis pluſq̄ quinq; panes ⁊ duo piſces niſi forte nos eamus ⁊ emamus in omnem hanc turbam eſcas. Erant autem fere viri quinq; millia. Ait autem ad diſcipulos ſuos. Facite illos diſcumbere per conuiuia quinquagenos ⁊ ita fecerunt. Et diſcumbere fe cerunt omnes. Acceptis autē quinq; panibus ⁊ duobus piſci bus: reſpexit in celum ⁊ bene dixit illis ⁊ fregit ⁊ diſtribuit di ſcipulis ſuis vt ponerent ante turbas. Et māducauerunt om nes ⁊ ſaturati ſunt. Et ſublatū eſt qd̄ ſupfuit illis fragmento rum cophini duodecim.

¶ Augu. De con. euan. Mattheus ⁊ marcus ex precedentiū occaſione narrant quemadmodum ſit ioānes ab herode occiſus. lucas autem qui iam longe ſupra de paſſione ioan nis narrauerat poſtq̄ commemo rauit illā herodis heſitationem de dn̄o q̄ſnā eſſet: cōtinuo ſubiūgit. Et reuer. apo. nar. illi q̄ fecerūt. Beda. Nō ſolū ātnarrāt q̄ ipſi fecerunt et docuerūt: ſed ēt q̄ ioānes eis ī docē do occupat̄ ſit paſſus. vt ſui vt eiuſ dē ioānis ei diſcipuli renūciāt ſicut mattheus iſinuat. Iſido. Quo dn̄s vi ros ſāguinū abomiat̄: ⁊ cōmorātes cū eis: ſi a ppẏs crimib⁹ nō diſcedāt poſt occiſionē bap. dſerēs occiſores

Prauoꝝ vitanda cōſortia

diſceſſit. vñ ſequitur. Et aſſumptis illis ſeceſ. ſeoꝛ. in lo. deſer. qui eſt bethſaide. Bed. Eſt aũt bethſaida in galilea ciuitas andree ⁊ petri et philippi apoſtoloꝝ ꝓpe ſtagnũ geneƷareth. Nõ aũt timoꝛe moꝛtis hͦ egit: vt quidã arbitranꝭ: ſꝫ parcens inimicis ſuis ne homicidio homicidiũ iungerent: ſimul ⁊ opoꝛtunum ſue paſſiõis tẽpus expectãs. Chꝛy. Non aũt prius ſed relato ſibi qđ acciderat diſceſſit manifeſtans ꝑ ſingula carnis veritatẽ. Theophi. In deſertũ aũt locũ abijt dñs: qꝛ operaturus erat miraculũ panũ: nequis diceret de ciuitate ꝓpe exiſtẽte oblati ſunt panes. Chꝛy. Uel vadit in deſertũ locum vt nemo ſequereꝭ. Sed nec ſic plebs diſceſſit: ſed: comitatꝭ ipſum. vnde ſequiꝭ. Qđ cuꝫ cogno. turbe ſecu. ſunt illũ. Cyril. Hi quidẽ poſtulãtes a demonibus liberari. Hi vero languoꝝ remotionẽ: necnõ quos eius oblectabat doctrina illũ attentiſſime viſitabant. Beda. Ipẽ aũt vt potens piuſq; ſaluatoꝛ excipiendo fatigatos: docendo inſcios: ſanãdo egrotos: reficiẽdo ieiunos: q̃tũ deuotione credẽtiũ delectetur: inſinuat. vñ ſequiꝭ. Et excepit illos et lo. il. de regno dei: ⁊ eos qui cura indigebãt ſanabat. Theo. Ut addiſcas ꝙ q̃ ſm nos eſt ſapientia diuiditur ꝟbo ⁊ opere: ⁊ qđ decet dicere opata: ⁊ operari dicta. Declinante aũt die: diſcipuli iã incipiẽtes alioꝝ curã habere: turbe miſerenꝭ. vñ ſequiꝭ. Dies aũt ceperat declinare. ⁊ acce. xij. ⁊ dix. illi. Dimit. tur. vt eũ in caſtella villaſq; q̃ circa ſũt diuer. et inue. eſcas: qꝛ hic in loco deſerto ſumus. Cyril. Sicut em̃ dictũ eſt diuerſarũ paſſionũ poſtulabãt remedia: ⁊ qꝛ videbant diſcipuli ſolo nutu poſſe ꝑfici: qđ infirmi petebant: dicun. Dimitte eos: ne amplius anxienꝭ. Aſpice autẽ exuberantẽ mãſuetudinẽ eiꝰ. q̃ rogaꝭ. nõ enim illa tantũ largiꝭ qua poſtulant diſcipuli ſed ſequentibus ipſum adijcit bona munifice dextre mandans eis eſcas exhiberi. vnde ſequiꝭ. Ait aũt ad illos. Uos da. il. mã. Theo. Nõ autẽ hoc dicit eoꝛũ reſpõſionẽ ignorans: ſed volens ipſos inducere vt dicerent quot panes haberent: ⁊ ſic magnũ oſtenderetur ex eoꝛũ confeſſione miraculũ panũ q̃titate audita. Cyril. Sed qđ mandabatur intolerabile diſcipulis erat qui nõ habebãt panes ſe niſi quinq; panes ⁊ duos piſces. vnde ſequitur. At illi dixe. Nõ ſunt nobis pluſq̃ q̃nq; panes et duo piſces: niſi foꝛte nos eamus ⁊ ema. in om. hãc tur. eſ. Aug. de con. euã. In quibus quidẽ verbis lucas in vnã ſententiã conſtrinxit reſponſionẽ philipppi dicentis. Ducentoꝛũ denarioꝛũ panes nõ ſufficiunt eis: vt vnuſquiſq; modicum quid accipiat. et reſponſionem andree dicẽtis. Eſt puer vnus hic qui habet quinq; panes hoꝛdeaceos ⁊ duos piſces: vt narrat ioãnes. Qđ enim ait. Nõ ſunt nobis pluſq̃ quinq; panes et duo piſces ad andree retulit reſponſionem. Quod vero adiunxit. Niſi foꝛte nos eamus et emamꝰ in omnem hanc turbam eſcas. videtur ad reſpõſionem phi lippi pertinere: niſi ꝙ de ducentis denarijs tacuit: quãq; et in ipſius andree ſententia hoc poſſet intelligi. Cum enim dixiſſet. Eſt puer vnus hic qui habet quinq; panes hoꝛdeaceos ⁊ duos piſces adiũxit. Sed hic quid ſunt inter tantos: hoc eſt dicere. niſi foꝛte nos eamꝰ et emamus in omnem hanc turbã eſcas. Ex qua varietate verboꝛũ: rerum autem ſententiarumq; concoꝛdia ſatꝫ apparet ſalubꝛiter nos doceri: nihil querendum in verbis niſi loquẽtiuꝫ voluntatem: cui demõſtrãde inuigilare debent omnes veridici narratoꝛes: cum de homine vel de angelo vel de deo aliquid narrãt. Cyril. Ut ãt adhuc ad magis ardua feratur miraculum: oñdiꝭ nõ parua fuiſſe multitudo viroꝝ cũ ſeq̃ꝭ. Erãt ãt viri fere q̃nq; milia: exceptiſ. ſ. mulieribꝰ atq; pueris: vt aliꝰ euãgeliſta refert. Theo. Docet autem dominus ꝙ decet cu

Conſenſus euãgelicus

hoſpitamur aliquẽ reclinare ſpm:
⁊ omnis conſolationis participẽ fa
cere. vnde ſequit. Ait aũt ad diſci.
faci. il. diſcũ. per conui. quinquage
nos: ⁊ ita fecerunt: ⁊ diſcũ. fece. oẽs
Augu. de con. euan. Qđ lucas hic
dicit quinquagenos iuſſos eſſe di=
ſcũbere marcus vero quinquage=
nos ⁊ centenos: ideo non mouet: qꝛ
vnus partẽ dixit: alter totũ. verum
ſi aliꝰ de quinquagenis tantũ cõme=
moraret: aliꝰ de cẽtenis tantũ. valde
videretur eſſe contrariũ: nec ſatis
dinoſceret vtrũqꝫ dictũ eſſe. vnũ au
tẽ ab altero alterũ ab altero eſſe cõ
memoratũ ⁊ tamẽ attentius conſi=
deratũ inueniri debuiſſe q̃s nõ fa=
teatur hoc ideo dici: qꝛ exiſtũt ſepe
aliqua eiuſmodi que parũ intendẽ
tibus: temere iudicãtibus cõtraria
videant: ⁊ nõ ſint. Chry. Et qꝛ credẽ
dũ erat xpm veniſſe a patre facturꝰ
miraculũ aſpexit in celũ. vnde ſeq̃=
tur. Acce. aũt quinqꝫ panibꝰ: ⁊ duo=
bus piſcibus reſpexit in celũ. Cyril.
Hoc etiã diſpẽſatiue ꝓ nobis fecit
vt diſcamus ꝙ in principio mẽſe cũ
frãgere debemꝰ panẽ: debemꝰ deo of
ferre ⁊ elicere ſup ipſum bñdictionẽ
supernã. vnde ſequitur. Et benedi=
xit ⁊ fregit: ⁊ diſci. ſuis diſtri. vt po=
ne. ante turbas. Chry. Dat quidem
eis per manus diſcipulorũ honorã
do eos: ⁊ ne dent obliuioni iã pera=
cto miraculo: non autem ex non en
tibus facit eſcas ad paſcendũ tur=
bas vt obturet os manichei aſſerẽ=
tis alienã eſſe ab eo creaturaꝫ oſtẽ
dens ſe eſſe victualiũ largitorẽ: ⁊ eũ
qui dixit. Germinet terra. Multipli
cat quoqꝫ piſces. ad ſignificandũ ꝙ
tam mari q̃ꝫ aride dñabat. bene au
tẽ in lãguentibus ſpãle pegit mira
culũ: agit ⁊ bñficiũ gñale alens oẽs
etiã non languentes. vnde ſequitur.
Et mandu. om. ⁊ ſaturati ſunt. Gre
go. niſenus. Quibus nec celuꝫ flue=
bat mãna: nec tellus iuxta ſui na=
turã ꝓducẽs frumentum eorum ſa=
tiſfaciebat egeſtati: ſed ex ineffabi
libus horreis diuine potentie bene
ficium affluebat. Panis paratur fa

ctus in manibus miniſtrantiuꝫ: nec
non per ſaturitatem edentium au=
gmentatur. Eſum etiam piſciuꝫ eo
rum neceſſitati non adminiſtrabat
mare: ſed ille qui mari piſcium ge
nus inſeruit. Ambro. Non exiguo. ſꝫ
multiplicato cibo populum liquet
eſſe ſatiatum: vides incomprehen=
ſibili quodã ritu, iter diuidẽtiũ ma
nus. quas non fregerant multipli=
care particulas: ⁊ intacta frangen
tium digitis ſponte ſua fragmen=
ta ſurripere. Cyril. Necvſqꝫ adhuc
tantũ ꝓuenit miraculũ: ſed ſequit.
Et ſubla. eſt qđ ſuperflui eis frag.
cophini. xij. Ut hinc eſſet manife=
ſta certificatio ꝙ opꝰ charitatꝫ i ꝓ=
ximos vberẽ vẽdicat retributionẽ a
deo Theo. Et vt addiſceremꝰ q̃ꝫtũ
hoſpitalitas poteſt: et q̃ꝫtum au
gentur noſtra cũ indigentibus ſub
uenimus. Chry. Fecit autẽ ſupabũ
dare non panes: ſed fragmenta: vt
oſtendat illorum panũ eſſe reliq̃as
que tot facte ſunt vt totidem eẽnt
cophini quot et diſcipuli. Ambro.
Myſtice autẽ poſtq̃ꝫ illa que eccle=
ſie typum accepit: fluxu curata ſã=
guinis: poſtea q̃ꝫ apoſtoli ad euã=
gelizandũ ſunt deſtinati: gratie ce=
leſtis impartit alimẽtũ. Sed qui=
bus ipatiatur aduerte: nõ ocioſis:
non i ciuitate quaſi vl ſynagoga vel
ſeculari dignitate reſidentibus: ſꝫ
inter deſerta querentibus xpꝫ. Be
da. Qui derelicta iudea q̃ prophe
tie ſibi non credendo caput abſtu=
lerat: in deſerto eccleſie: que virum
non habebat. verbi pabula largit.
Petentem vero deſerta gentiũ xpꝫ
multe fidelium caterue relictis me
nibus priſce conuerſationis et va=
riorum dogmatũ ſequuntur. Am=
broſius. Qui autem faſtidiunt. ip=
ſi excipiuntur a chriſto. et cuꝫ ipſis
loquitur dei verbum: non de ſecula
ribꝰ ſꝫ de regno. Et qui corporalis
gerunt vlcera paſſionis: his medi
cinã ſuã libẽter idulget. Ubi ãt my
ſterij ordo ſeruat vt priꝰ per remiſ=
ſionẽ peccatorum vulneribꝰ medi=
cina tribuat: poſtea vero alimonia

Conſenſus euãgeliſtas

Allegorica expoſitio

mēſe celeſtis exuberet. Beda. Die aūt declinante turbā reficit. in fine ſeculoꝝ appropinquante: vel cū ſol iuſtitie ꝓ nobis occubuit. Ambro. Quāq; nōdū validioribus hec turba reficiat alimentis. primū eni in modū lactis quīq; ſunt panes. ſecūdū ſeptē: tertiū ipm corpus xp̄i eſt eſca ſolidior. Siquis aūt petere cibū vereť ipſe relictis ſuis oībus feſtinet ad dei verbū. Dū autē aliq̄s audire incipit dei verbū incipit eſurire. Incipiunt apoſtoli eſurientez videre: ⁊ ſi illi adhuc non intelligāt quid eſuriāt intellexit chriſtus: ſcit q̄ nō ſecularē cibū eſuriant ſed cibū xp̄i. nōdū eni intellexerant apoſtoli cibū credentes nō eſſe venalē. Nouerat xp̄s nos potius eſſe redimendos: ſuas vero epulas eſſe gratuitas. Beda. Nondū aūt erāt apoſtolis niſi quinq; panes moſayce legis: et duo piſces vtriuſq; teſtamenti: que in abdito myſterioꝝ latentiū quaſi aquis abyſſi regebātur. Quia vero quinq; ſunt exterioris hominis ſenſus: quinq; miliari dn̄m ſecuti deſignant eos qui in ſeculari adhuc habitu poſiti exterioribus que poſſidēt bene vti nouerunt q̄ quinq; panibus aluntur q: tales neceſſe eſt legibus adhuc preceptis inſtrui. nā qui mundo ad integrū renunciant euangelica refectione ſublimes ſunt. Diuerſi autē cōuiuantiū diſcubitus: deſignāt diuerſos ꝑ orbē terrarū eccleſiarū cōuentus: qui vnā catholicā faciunt. Ambro. Hic vero panis quē frangit ieſus: myſtice quidem dei verbū ē ⁊ ſmo de chriſto: q̄ cū diuidiť augetur. de paucis eni ſermonibus populis redūdātē alimoniā miniſtrauit. Dedit ſmones nobis velut panes: qui nr̄o dū libantur ore geminanť. Beda. Turbis aūt eſurientibus ſaluator nō noua creat cibaria ſed acceptis his que habuerunt diſcipuli benedicit: quia veniens in carne: nō alia q̄ predicata ſunt ꝑdicat: ſed prophetie dicta myſterijs gratie grauida demonſtrat. Reſpicit in celū: vt illuc dirigendam mētis aciē: ibi lucē ſcie doceat eſſe querendam. Frangit ⁊ ante turbas ponenda diſtribuit diſcipulis: quia legis ⁊ prophetie ſacramenta eis vt ꝑ mundū predicēt patefecit. Ambro. Non ocioſe autem que turbe ſupſunt a diſcipulis colliguntur. quia ea que diuina ſunt apud electos facilius poſſis q̄ apud populos reperire. Beatus ille qui poteſt colligere: que etiā doctis ſuperſunt. Qua ratione aūt cophinos chriſtus. xij. impleuit: niſi vt illud populi iudaici ſolueret: q: manus eius in cophino ſeruierunt? Hic eſt populus qui ante lutum in cophinis colligebat. ſed iam per crucem chriſti vite celeſtis operatur alimoniam. Nec paucorum hoc munus ſed omnium eſt. nam per. xij. cophinos tanq̄ tribuum ſingularum fidei firmamentum redundat. Beda. Uel per cophinos. xij. apoſtoli figurantur: ⁊ omnes ſequentes doctores: foris q̄dem hominibus deſpecti. ſed intus ſalutaris cibi reliquijs cumulati.

Quinq; ſenſus exteriores.

¶ Et factum eſt cum ſolus eēt orans erant cū illo ⁊ diſcipuli: ⁊ īterrogauit illos dicēs. Quē me dicūt eē turbe? At illi reſpōderūt ⁊ dixerūt Joannē baptiſtā alij aūt heliā: alij vero q: vn᷒ ꝓpheta de prioribus ſurrexit. Dixit autem illis. Uos aūt quē me eē dicitis? Reſpōdēs ſimō petrus dixit: Chriſtum dei. At ille increpans illos precepit ne cui dicerent hec: dicens quia oportet filium hominis multa pati ⁊ reprobari a ſenioribus ⁊ a principibus ſacerdotum ⁊ ſcribis et occidi: et tertia die reſurgere.

¶ Cirillus. Sequeſtratus a populis dominus: et ſeorſum poſitus vacabat orationibus. vnde dicitur. Et factum eſt cum ſolus eſſet

orans:erant cū illo et diſcipuli. For=
mā enim in hoc ſeipſum conſtitue=
bat docens diſcipulos artē facilem
doctrinaliū dogmatū.recor.n.opor=
tere populorū antiſtites etiā meri
tis preeſſe ſubditis ſuis in rebus
neceſſarijs iugiter conuerſantes:⁊
illa tractantes quibus deus placa
tur. Beda. Aderant autem diſci=
puli domino ſed ipſe patrem ſolus
orauit. q2 pñt ſancti domino fidei
amoriſq; ſocietate coniungi: vbiq;
ſolus obſecrat:quia dei conſilium
humana vota nō capiunt:nec q̄ſq̄
poteſt interiorum pticeps eſſe cum
xpo.Cyril.Poterat āt orationis ne
gocium turbare diſcipulos: vide=
bant.n.humanitus orare: quez oli
viderant auctoritate diuina per=
agentez miracula.Ut igitur huius
propelleret turbationē eos inter=
rogat:non quia neſciret ab exterio
ribus ſibi collata preconia: ſed vt
eos a plurium opinione auferret
et rectam fidem eis insereret.vnde
ſequitur.Et interrogauit illos di=
cens. Quem me dicunt eſſe turbe?
Beda.Pulchre dominus fidē diſci=
pulorum exploraturus: prius tur=
barum ſententiaz interrogat ne il=
lorum confeſſio non veritatis agni
tione probata ſed vulgi videatur
opinione formata: nec comparata
credere:ſ3 inſtar herodis de auditꝫ
heſitare putentur. Augu. de con.
euā.Poteſt aūt illud mouere ꝙ lu=
cas dominum interrogaſſe diſcipu
los ſuos quem illum dicerent ho=
mines:tūc dicit cū eſſet ſolus orās (Opinio turbe d chriſto.)
et adeſſent etiam ipſi. porro autez
marcus.in via dicit illos hoc ab eo=
dem interrogatos.ſed hoc eu3 mo
uet:quia nunq̄ orauit in via. Am=
broſius Non eſt autem ocioſa tur=
be opinio quā diſcipuli reſpondēt
cum ſubditur. At illi reſponderūt
et dixerunt ioannem baptiſtā quez
decollatum ſciebant. Alij autē he=
liam quem venturum putabant:
alij autem q2 propheta vnus de po
rib⁹ ſurrexit.Sed hoc querere al=
terius prudentie eſt.nam ſi paulo

apoſtolo ſatꝫ eſt nihil ſcire niſi xp̄3
ieſum et hunc crucifixu3:quid am=
plius mihi deſiderandum eſt ſcire
q̄ xp̄m?Cyril.Uide autem in inter
rogationibus elegantiam. Dirigit
enim prius eos ad extrinſecas lau
des:vt eis euulſis verā opinionez
generet.vnde cu3 dixiſſent diſcipl'i
plebis opinionē:eorū ſententiaz in
terrogat cum ſubditur. Dixit autē
illis.Uos autez quē me eſſe dicitꝫ?
Q̄ſi precipuum illud vos. Excipit
eos ab alijs vt eoru3 vitent opinio=
nes.q.d.Uos qui cenſura mea vo=
cati eſtis ad apoſtolatum teſtes mi
raculorū meorū:quē me eē dicitis?
Preuenit autem petr⁹ ceteros:factꝰ
os totius collegij: eructatq; diuini
amoris eloq̄a:pfertq; fidei cōfeſſio
nē cum dr̄.Rñdēs aūt petrus dixit.
xp̄m dei. Nō ait ſimplr eū eſſe xp̄m
dei ſ3 magis cū articulo.vñ in gre=
co habet. Ton chriſton. Nam plu=
res diuinitus vncti diuerſimode vo
cati ſunt xp̄i. Quidā eñ vncti fuerūt
in reges:quidā in pphetas.nos āt
p xp̄3 ſctō puncti ſpū:nomē obtinui
m⁹ xp̄i:ſ3 vn⁹:ſol⁹ē q̄ eſt xp̄i dei ⁊ pr̄is
q̄ſi ipſo ſolo xp̄ ziū hñte pr̄ez q̄ i celis
ē.ſic lucas cōcordat q̄dē in ſentētijs
cu3 mattheo:q̄ narrauit petrum di
xiſſe.Tu es xp̄s fili⁹ dei viui.ſ3 vtēs
breuiloquio ait eū dixiſſe xp̄m dei.
Ambr. in vno eñ hoc nomine ⁊ diui=
nitatis ⁊ incarnatiōis expreſſio ⁊ fi
des eſt paſſionis.Cōplexus eſt ita=
q; omnia qui ⁊ naturam ⁊ nomen
expreſſit in quo ſumma virtutum ē (Notanda ſnīa)
Cyril.Sed notandū ꝙ vnū confeſ=
ſus eſt eſſe chriſtum prudentiſſim⁹
petrus contra preſumentes hema=
nuelem in duos chriſtos diuidere.
Neq; enim ſuſcitatus eſt eos dicēs.
Quē dicūt homines eſſe diuinū ver
bū.ſed filiū hominis:quem petrus
confeſſus eſt eſſe filium dei. In hoc
ergo admirād⁹ eſt:⁊ dign⁹ factus tā
precipuis honorib⁹: q2 quē admirat⁹
eſtis forma noſtra hūc credidit eſſe
xp̄3 pr̄is.ſ.hoiem factū verbū qd̄ p=
ceſſit de pr̄is ſubā.Ambro. Dn̄s āt
ieſus xp̄s predicari ſe p̄mo noluit

ne vllus ſtrepit⁹ naſcereť. vñ ſequi
tur. At ille increpans eos precepit
ne cui diceret. Multis ex cauſis iu=
bet tacere diſcipulos: vt fallat prin=
cipẽ mũdi: vt declinet iactantiã: do=
ceat humilitatẽ. ergo chriſt⁹ noluit
gloriari. et tu qui ignobilis nat⁹ es
gloriaris? Simul ne rudes ⁊ iperfe
cti adhuc diſcipuli maxime predica
tionis molib⁹ opprimãť. Prohibenť
ergo euangelizare eum dei filiũ: vt
euangelizarent poſtea crucifixum.
Chry. Opportune ẽt dñs tũc vetuit
nulli dicere q̃ ipſe eſſet xp̃s: quate=
nus ſublatis de medio ſcandalis: ⁊
crucis ↄſũmato patibulo: habitua
liter imprimereť audientiũ menti
cõueniens de eo opinio. nã radica=
tũ ſemel ⁊ poſtmoduꝫ euulſum: vix
vnquã denuo inſitũ retinebiť. Qð
aũt ſemel inſituꝫ pſeuerat imobile
de facili cõcreſcit. nã ſi petrus ex ſo
lo auditu ſcãdalizat⁹ eſt: q̃d q̃plu=
res paterenť cuꝫ audiſſent filiũ dei
eſſe: viderẽt aũt crucifixũ ⁊ ↄſputũ.
Cyril. Oportebat ergo diſcipulos
eũ vbiq; terrarũ p̃dicare: hoc enim
erat opus electorũ ab eo ad apoſto
latus officiũ. Sꝫ vt ſacra ſcriptura
teſtať: tẽpus eſt vnicuiq; rei. Dece
bat eñi vt crux ⁊ reſurrectio imple=
reť: ⁊ ſic ſequereť apoſtolorũ p̃dica=
tio. vñ ſequiť. Hec dicens. q: ↄp3 fi=
liũ hoīs multa pati ⁊ reprobari a ſe
nio. ⁊ principibus ſacerdotũ ⁊ ſcri=
bis: ⁊ occidi: ⁊ tertia die reſurgere.
Ambro. Fortaſſe q: ſciebat dñs dif=
ficile paſſionis ⁊ reſurrectionis my
ſteriũ ẽt diſcipulos credituros: ipſe
voluit eſſe ſue paſſionis et reſurre=
ctionis aſſertor.

Myſte=
riũ inſi=
nuatur.

¶ Dicebat aũt ad oẽs. Siq̃s
vult poſt me venire: abneget
ſemetipſum: ⁊ tollat crucẽ ſuã
quotidie ⁊ ſequať me. Qui eñi
voluerit aĩam ſuã ſaluã facere
perdet illã. Nam qui pdiderit
animã ſuã propter me: ſaluam
faciet illã. Quid eñi pficit ho=
mo ſi lucreť vniuerſum mũdũ:
ſe aũt ipſum perdat. ⁊ detrimẽ
tũ ſui faciat? Nam qui me eru=
buerit: ⁊ meos ſermones: hunc
filius hominis erubeſcet cũ ve
nerit in maieſtate ſua ⁊ patris
et ſanctorũ angelorũ. Dico aũt
vobis vere ſunt aliqui hic ſtã=
tes: qui nõ guſtabunt mortem
donec videãt regnũ dei.

Cyril. Duces magnanimi ſtren=
nuos in armis ad audaciã ꝓuocãt
nõ ſolũ eis honores pollicẽdo victo
rie: ſed etiã ipſum pati generoſum
eſſe fatentes. Tale quid videm⁹ do
cere dñm ieſum xp̃m: p̃dixerat eniꝫ
apoſtolis q̃ oporteret eũ perpeti iu
deorũ calũnias: occidi: et tertia die
reſurgere. Ne igiť putarẽt xp̃ꝫ qui
dẽ paſſurũ pſecutiones ꝓ vita mũ=
di: eis vero liceret lẽtã vitã ducere.
oñdit neceſſario q̃ p equa certami=
na gradi decet cupiẽtes eius gliãꝫ
obtinere. vñ dr̃. Dicebat ãt ad oẽs.
Bed. Pulchre poſuit ad oẽs qui ſu=
periora q̃ ad fidẽ dñice natiuitatis
vel paſſionis pertinẽt cũ ſolis diſci=
pulis ſeorſuꝫ egit. Chry. Cũ aũt ſal
uator ſit pius ⁊ benign⁹ nullũ inui=
tũ aut coactũ habere vult famulũ:
ſed ſpõtaneos ⁊ gratias agentes ei
ꝓ famulatu. ⁊ ideo neminẽ cogẽdo:
aut neceſſitatẽ imponẽdo: ſꝫ pſua=
dendo ⁊ bñfaciendo vniuerſos vo=
lentes attrahit di. Siq̃s vult. Baſi.
Uitã aũt ꝓpriã in formã optime cõ
uerſationis tradidit volentibus ei
obedire cũ dicit. Poſt me venire. nõ
obſecutionẽ corporalẽ inſinuãs: eẽt
eñi in oībus ipoſſibilis dño iã in ce
lis exñte: ſed debitã ↄuerſatiõis ꝑ
poſſe imitationẽ. Beda. Niſi autẽ
quis a ſemetip̃o deficiat ad eũ qui
ſupra ip̃m eſt nõ appropinquat. vñ
dr̃. Abneget ſemetipſuꝫ. Baſi. Ab=
negatio quidẽ ſuipſius eſt totalis
preteritorũ obliuio: ⁊ receſſus a ꝓ=
priis voluntatibus. Orige. Abne=
gat etiã aliquis ſeipſum dũ vitam
prius in malitia cõſuetã alteratiõe
debita cõmutat: puta qui duduꝫ in

Abne=
gatio
ſui q̃lis
ſit.

laſciuia vixerat: abneget ſemetip̄m laſciuū cū ſit caſtus. ⁊ ſimiliter ab-ſtinctia cuiuſlibet criminis ſuip̄ſius abnegatio eſt. Baſi. Appetit⁹ mor-tis tolerāde p̄ xp̄o⁊ mortificatio mē-bro⁊ū que ſunt ſup terrā. ⁊ viriliter diſponi ad omnē periculū ſuſtinen-dū p̄ xp̄o et nō affici queq̄ ad vitā p̄ſentez: hoc eſt tollere crucē ſuā. vn̄ ſubdit. Et tollat crucē ſuā quoti die. Theophi. Crucē hic dicit mor-tē exp̄obrabilē innuēs: q̄ ſi q̄s vult xp̄m ſequi: nō dȝ effugere p̄pter ipȝ et exp̄obrabilē mortē. Gre. in homi. Duobus etiā modis crux tollit: dū aut per abſtinentiā affligitur cor-pus: aut per cōpaſſionē afficit ani-mus. Greg⁹. Recte aūt cōiūgit hec duo: abneget ſemetip̄m ⁊ tollat cru cē ſuā. Sicut eīn qui parat⁹ eſt aſcē dere crucē ſumit in mente ſua mor-tis intētionē: ſicq̄ vadit nō eſtimās amplius hāc vitā p̄ticipare: ita qui ſequi vult dn̄m: p̄rimo dȝ abnegare ſeip̄m: ⁊ ſic tollere crucē: vt ei⁹ volun tas ſit p̄mpta ad oēm miſeriā ſuſti nēdā. Baſi. In hoc igit cōſiſtit p̄fe-ctio vt impoſſibiliter ſe habeat ſm̄ affectū etiā ad ipſum viuere: ⁊ ha-beat in p̄mptu mortis reſpōſum vt nequāq̄ i ſeipſo ꝯfidat. Sumit aūt exordiū p̄fectio ab exteriorū aliena tione: puta poſſeſſionū vel inanis glorie vel preciſe affectionis inuti-liū rerū. Beda. Predictā igit crucē et quotidie tollere ⁊ ea ſumpta dn̄ȝ ſequi iubemur: qui crucē p̄priā ba-iulauit. vnde ſequit: et ſequat me. Orige. Huius autē cauſā aſſignat ſubdēs. Qui eīn voluerit alam ſuā ſaluā facere p̄det illā. i. qui vult ſȝ vitā p̄ſentē viuere: ⁊ p̄ropriā alam in ſenſibilib⁹ cōſeruare: hic eā per-det non ducēs eā ad terminos bea titudinis. Econtrario aūt ſubdit. Nam qui p̄diderit alam ſuam pro pter me ſaluā faciet illā. id eſt qui negligit ſenſibilia intuitu veritatis exponēs ſe morti: hic tanq̄ animā perdēs pro chriſto eā potius ſalua bit. Itaq̄ ſi animā ſaluari beatum eſt: relatū ad eā que eſt in deo ſalu tem: debet eſſe ⁊ quedā bona perdi tio aīe q̄ fit in intuitu chriſti. Videt etiam mihi per ſimile ei qd̄ eſt ab-negare ſeipſum ſm̄ p̄dicta dicere perdere quēlibet p̄priā animā pec catricē: vt ſumat eā que per virtutē ſaluatur. Cyril. Qd̄ aūt ſcōparabi-liter exercitiū pacis chriſti. ſuperet delitias ⁊ precioſa mundi: inſinuat ſubdens. Quid p̄oficit homo: ſi lucretur vniuerſum mundū. ſeip̄m aūt perdat ⁊ detrimentū ſui faciat. q. d. Cū aliquis aſpiciens p̄ſentē dulcedinē aui vtilitatē: renuit q̄dē pati: eligit aūt ſplendide viuere ſi ſit opulentus: qd̄ in deſibi cōmodū erit cum perdiderit alam. Tranſit enim huius mundi figura et ame-na velut vmbra diſcedunt. Non eīn p̄derūt theſauri impietatis: eripit aūt a morte iuſticia. Gre. in hom. Qr ergo ſancta eccleſia hȝ aliud tē pus p̄ſecutionis: atq̄ aliud pacis: dn̄s vtraq̄ tēpora deſignauit in pre ceptis. nā perſecutionis tēpore ponen da ē aīa: qd̄ ſignificauit dicēs. Qui perdiderit alam. Pacis aūt tēpore ea que amplius dn̄ari poſſunt frā-genda ſunt deſideria terrena: qd̄ ſi gnificauit dī. Quid p̄ficit homini. Plerūq̄ aūt labentia cuncta deſpi cimus: ſed tn̄ adhuc humane vere-cūdie vſu p̄pedimur: vt rectitudi nē quā ſeruamus in mente nondū exprimere valeamus in voce. Sed huic quidē vulneri cōgruum domi nus ſubiungit medicamentum di-cens: Nā qui me erubuerit ⁊ meos ſermones: hunc filius hominis eru beſcet. Teophi. Erubeſcit xp̄m qui dicit. Nunq̄d credā crucifixo. Sȝ ⁊ ſmones eius erubeſcit: qui euange lij ruditatē cōtemnit: q̄ aūt hūc do min⁹ erubeſcet in regno ſuo: tale eſt ſicut ſi aliquis paterfamilias ha-bens ſeruū prauū: erubeſcat eū no minare. Cyril. Incutit aūt eis timo rem dicens ſe celitus deſcenſurum: nō in priſtina humilitate et menſu ra proportionabili nobis: ſȝ in glo ria patris miniſtrātibus angelis. Sequitur enim. Cū venerit in ma-

Aīe p̄di tio quo intelli genda

Erube-ſcere chri ſtū quis dicitur.

ieſtate ſua ⁊ patris ⁊ ſanctorum an
gelorum. Peſſimū igitur et damno
ſum notari inimicitia ⁊ operis iner
tia: quando tantus iudex deſcende
rit: agminibus circūſtantibꝰ ange-
lorum. Hinc autē percipias: ꝙ car
ne ſumpta et ſanguine filius non
minus eſt deus: ꝙ ſe pollicet̃ in ma
ieſtate dei patris venturum: ⁊ ꝙ ei
tanq̄ iudici omniū miniſtrabūt an
geli: qui factus eſt homo ſimilis no
bis. Ambro. Semper aūt dominus
ſicut erigit ad premia futura virtu
tum: atq̄ vtilem ſecularium rerum
docet eſſe cōtemptum: ita etiam in-
firmitatem mentis humane preſen
tium remuneratione ſuſtentat. Ar-
duum quippe eſt crucem tollere: et
animam periculis: morti corpus of
ferre: negare quod ſis: cū velis eſſe
qđ non ſis: raroq̄ q̄uis excelſa vir
tus futuris ꝯmutat preſentia. ergo
bonꝰ magiſter nequis deſperatio-
ne frangatur aut tedio: cōtinuo ſe
videndū fidelibus pollicetur dicēs.
Dico autem vobis: vere ſunt aliqui
hic ſtantes qui nō guſtabunt mortē
donec videāt regnum dei. Theo.
Id eſt gloriā in qua iuſti erūt. hoc
autem dixit de transfiguratione q̄
forma erat future glorie: ac ſi dice-
ret: ſunt aliqui hic ſtātes ſcꝫ petrus
iacobus ⁊ ioannes: qui non attigēt
mortē donec in tempore transfigu-
rationis videant: in qua gloria erūt
qui me cōfitent̃. Grego. in home.
Uel regnū dei hoc loco p̄ſens eccle-
ſia vocat̃. ⁊ quidā ex diſcipulis vſq̄
adeo in corpore victuri erāt: vt eccle
ſiā dei cōſtructā cōſpicerēt: et cōtra
mūdi huius gloriā erectā. Ambro.
Itaq̄ ſi et nos volumus mortē non
timere: ſtemus vbi xp̄s eſt. ſoli enī
nō queunt guſtare mortē: qui ſtare
poſſunt cū chriſto: ī quo licet ex ver-
bi ipſius qualitate perpēdere: nec
tenuē quidē ſenſum mortis habitu
ros: qui chriſti videantur meruiſſe
conſortia. Certe mors corporis libā
do guſtetur: vita aīe poſſidendo te
neatur. Non enim hic mors corpo-
ris: ſed anime denegatur.

Factū eſt aūt poſt hec verba
fere dies octo et aſſumpſit pe-
trū ⁊ iacobū ⁊ ioannē: ⁊ aſcen-
dit in montē vt oraret. Et facta
eſt dū oraret species vultus eiꝰ
altera: ⁊ veſtitus eius albus: et
refulgens. Et ecce duo viri lo-
quebāt̃ cū illo. Erant aūt moy
ſes ⁊ helias viſi in maieſtate ⁊
dicebant exceſſum eius quem
cōpleturus erat in hieruſalē.
Euſe. Cū dn̄s diſcipulis ſuis ſe-
cuꝫ apparitionis ſue ꝓmulgauerit
ingens myſterium: ne ſolis verbis
credere viderent̃: ꝓcedit ad opera
oſtendens eis oculata fide imagi-
nē regni ſui. vn̄ dicit̃. Factū eſt aūt
poſt hec verba fere dies octo et aſ.
pe. ia. ⁊ io. ⁊ aſcen. in mon. vt ora.
Dama. Mattheus quidē ⁊ marcus — Conſenſus euāgelicus
ſexto die poſt factā ꝓmiſſionē diſci-
pulis: lucas aūt poſt octauum dicit
celebratā fuiſſe transfigurationem
nec eſt diſſonantia in dictis: ſed qui
ſex numerauerunt dēptis extremis
primo dico et vltimo quo pollicitus
eſt: et quo fecit: medios cōputaue-
rūt. At q̇ octo ꝯnumerauit: vtrūq̄
ꝑdictorū cōputauit. Sed cur nō oēs
ſed aliqui vocati ſunt ad hāc viſio-
nē? Unus quidē erat q̇ ſolꝰ indignꝰ
erat diuinitatis viſione. ſ. iudas: ſꝫ
illud. Tollat̃ impius: ne videat glo
riā dei. Si ſolus ergo eſſet dimiſſus
tanq̄ inuidus ad maiorē eēt mali-
ciā ꝓuocatus. Proinde ꝓditori tol-
lit ꝓditionis occaſionē: cum dimiſit
inferius reliquā apoſtolorū ꝯgeriē.
Aſſumpſit aūt tres vt in duobꝰ vel
tribus ſtet oē verbū. Petrū quidē
aſſumpſit: volens teſtimoniū qđ te-
ſtatus fuerat ei oſtendere ꝑ patris
teſtimoniū confirmari: ⁊ quaſi pre-
ſidē futurum totius eccleſie. Sꝫ ia-
cobū aſſumpſit tanq̄ moriturū pro
chriſto ante oēs diſcipulos. Joānē
vero tanq̄ theologie puriſſimū or-
ganū: vt viſa gloria filij que nō ſub
iacet tempori reſonet illud. In prin
cipio erat verbū. Ambro. Uel petrus

aſcendit qui claues regni celorũ accepit. Joannes cui cõmittit̃ mater: iacobus qui primus ſoluz ſacerdotale cõſcendit. Theo. Uel aſſumit hos tanq̃ hanc rem celare potẽtes et nulli alij reuelare. Aſcendit autẽ in montem vt oraret: docens nos ſolitarios ⁊ aſcẽdẽtes: orare ad nihil terrenorũ declinantes. Dama. Aliter tamen orant ſerui: aliter orabat dñs ſerui orantis oratio eſt per intellectus aſcenſum ad eum. ſed ſacer intellect⁹ chriſti qui ſm hypoſtaſim deo' vnitus erat: manducens nos ad aſcenſum quo p̲ orationẽ ad deũ aſcenditur: ⁊ doccẽs ꝙ aduerſarius dei non eſt: ſed tanq̃ principiũ veneratur genitorẽ: quin etiã alliciẽs tyrannũ explorantem ſi deus eſſet: qđ miraculorũ virtus predicabat: quaſi ſub quadã eſca hãmũ contegeret vt qui ſpe deificationis hãmauerat hominem: corpus amictu decenter hammaretur. vnde ſequitur. Et facta eſt dum oraret ſpecies vultus eius altera. Cyrilus. Non tanq̃ corpore humanam formam mutante: ſed quadam ſplendida gloria ſuperueniente. Dama. Uidens autem diabolus orationibus refulgentem: recordatus eſt moyſi: cuius glorificata eſt facies: ſ; moyſes quidem glorificatur extrinſecus adueniẽte gloria. dominus autem ex innato glorie diuine fulgore. Cũ enim ſecundum hypoſtaſis vnionẽ vna et eadẽ ſit gloria verbi ⁊ carnis transfiguratur: non quaſi accipiẽs qđ nõ erat: ſed qđ erat manifeſtãs diſcipulis. vnde ſm mattheum dicitur: ꝙ transfiguratus eſt coram eis et ꝙ facies eius refulſit vt ſol. qđ enim eſt in ſenſibilibus ſol: hoc in intelligibilibus deus. Et ſicut ſol q̃ eſt lucis fons de facili videri non poteſt: lux autem eius ex eo ꝙ ad terram peruenit aſpicitur: ſic facies chriſti intenſius refulget vt ſol veſtimẽta autem eius dealbantur vt nix. Unde ſequitur. Et veſtitus eius albus refulgens. Illuſtratus ſ; p̲ diuine lucis participationem.

Oratio chriſti.

Quis aũt ita ſe habentibus: vt vnius oñderet̃ dñs noui ⁊ veteris teſtamẽti: ⁊ hereticorũ ora obturent̃ ⁊ fides fiat reſurrectionis: necnõ q̃ transfigurabat̃ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ dñs crederet̃. Moyſes ⁊ helias tanq̃ famuli aſſiſtunt dño in gl'ia. vñ ſequit̃. Ecce duo viri loquebant̃ cum illo: erãt aũt moyſes ⁊ helias viſi in maieſtate. Oportebat eñ vt videntes cõſeruoꝝ gl'iam ⁊ fiduciã mirarent̃ quidẽ piũ dñicũ deſcenſum: zelarẽt ꝟo eos qui prius laborauerant: viſuri amenitatẽ futuroꝝ bonoꝝ: et magis fortificarent̃ i laborib⁹. nã q̃ laborũ nouerit emolumenta: labores facilius tolerab t. Chry. Aliter quoq; qm̃ vulgus aſſerebat eũ eſſe heliã. vl' hieremiã: vt diſcerneretur inter dñm ⁊ famulos: ⁊ vt pateat eũ nõ eſſe aduerſariũ dei ⁊ legis tranſgreſſorẽ: eos ſibi aſſiſtentes mõſtrauit. Nõ eñ legiſlator moyſes: ⁊ qui p̲ gl'ia diuina zelat⁹ eſt helias aſtitiſſent ei: ſed ⁊ ꝓpter virtutes viroꝝ demonſtrandas. nã vterq; p̲ mãdatis diuinis ſ̃epluries ſe morti expoſuerat. Uolebat etiam diſcipulos eos imitari in regimine populi: vt fierent mites ſicut moyſes: et zelantes ſicut helias. Inducit etiam omnes vt oſtendat crucis gloriam: ad conſolandum petrum et alios paſſionem timẽtes. vnde ſequitur. Et dicebant exceſſum eius quem completurus erat in hieruſalem. Cyrilus. Uidelicet myſterium diſpenſationis in carne: necnon ſalutiferam paſſionem completam in venerabili cruce. Ambro. Myſtice autem poſt verba predicta transfiguratio chriſti oſtenditur: quoniã is qui verba chriſti audit et credit reſurrectiõis gloriam videbit. octaua enim die facta eſt ⁊ reſurrectio. vnde et pleriq; pſalmi pro octaua ſcribuntur: aut forte vt oſtenderet nobis quod dixerat. ꝙ is qui propter dei verbum perdiderit aĩam ſuam ſaluam faciet eam: quoniam promiſſa ſua in reſurrectione reſtituet. Beda. Nam ſicut ipſe poſt ſea

Conſonantia teſtamẽtorum

ptimā ſabbati:q̄ in ſepulchro quie=
uerat a mortuis reſurrexit:et nos
poſt ſex ſeculi huius etates et ſepti
mā:quietis animarum que interiз
in alia vita geritur quaſi octaua
etate reſurgemus. Ambro. Sз mat
theus et marcus poſt dies ſex aſſū
ptos hos eſſe cōmemorarūt:de quo
poſſem⁹ dicere ꝙ poſt ſex milia an
norum:mille eni anni in conſpectu
dei tanq̄ dies vna:ſз plures q̄ ſex
milia computantur anni:et malui
mus ſex dies per ſimbolum intel=
ligere ꝙ ſex dieb⁹ mundi opera ſūt
creata vt per tempus opa:et ꝑ opa
mundū intelligam⁹. Et iō mūdi tē
poribus īpletis reſurrectio futura
monſtrat. aut qꝛ is qui mūdū aſcē=
derit et huius poſt ſeculi momenta
tranſcenderit:velut ī ſublimi loca
tus:future reſurrectionis fructus
expectabit in eternū. Beda. Unde
in mōtē oraturus et transfiguratu
rus aſcendit vt oſtdat eos qui fru=
ctuз reſurrectionis expectāt:et re=
gem in decore ſuo videre deſiderāt
mēte in excelſis hītare et cōtinuis
ꝑcib⁹ debere icūbere. Ambr. Puta
rent in tribus qui ducuntur ad mō
tem myſtice genus humanū comp
henſum:qꝛ ex tribus filijs noe ge=
nus omne deſluxit hūanū:niſi ele=
ctos cernerem: tres igit̄ eligunt̄ q̄
aſcendūt in montē:qꝛ nemo poteſt
reſurrectionis videre gloriā:niſi q̄
Trini tatis myſterium — myſterium trinitatis incorrupta ſi
dei ſynceritate ſeruauerit. Beda.
Transfiguratur⁹ autem ſaluator
gloriaз future vel ſue vel noſtre re
ſurrectionis oſtendit: qui qualis
tunc apoſtolis apparuit poſt iudi
cium cunctis apparebit electis. Ue
ſtimus autem domini ſanctorū illi⁹
chorus accipitur:qui videlicet do=
mino in terris conſiſtente deſpect⁹
videbatur : ſed illo montē petēn=
te:nouo candore refulget : qꝛ nunc
filij dei ſumus et nondū apparuit
quid erimus. Scimus autem qm̄
cum apparuerit ſimiles ei erim⁹.
Ambro. Uel alr̄. Pro tua poſſitate
tibi verbum aut minuit̄ aut creſcit
ac niſi altioris prudentie cacumen
aſcendas:nō tibi apparet q̄ta ſit
gloria in dei verbo. Ueſtimenta āt
verbi ſunt ſermones ſcripturaruз
et quedā intellectus indumenta di
uini. Et ſicut veſtit⁹ albus refulſit
ita in oculis tue mentis diuinaruз
lectionuз ſenſus albeſcit. Inde ap
paret moyſes et helias:hoc eſt lex
et propheta in verbo:neq̄ eniз lex
poteſt eſſe ſine verbo:nec prophe=
ta niſi qui de dei filio prophetauit

¶ Petrus vero et qui cum illo
erant grauati erant ſōno. Et
euigilantes viderūt maieſtatē
eius et duos viros qui ſtabāt
cū illo. Et factum eſt cū diſce=
derēt ab illo:ait petrus ad ie=
ſum. Preceptor : bonū eſt nos
hic eſſe:et faciamus tria taber
nacula. vnum tibi et vnū moy
ſi: et vnū helie. Neſciens quid
diceret. Hec autem illo loquē
te facta eſt nubes et obūbrauit
eos:et timuerūt intrantib⁹ il=
lis ī nubē. Et vox facta ē de nu
be dicens: Hic eſt filius meus
dilectus ipſum audite. Et dū
fieret vox inuent⁹ eſt ieſus ſol⁹
et ipſi tacuerunt et nemini di
xerunt in illis dieb⁹ quicquaз
ex his que viderant.

¶ Theophi. Xp̄o vacante orationi:
petrus ſomno deprimitur: infir=
mus.n.erat:et qđ humanū erat i=
pleuit. vn̄. dr̄. Petrus vero et qui cū
illo erant grauati erāt ſomno. Ex=
citati autē gl'iaз ei⁹ cernūt et duos
viros cum eo. vn̄ ſeq̄t̄. Et euigilā.
vi. maieſ. ei⁹:et duos viros qui ſta=
bant cum illo. Chryſoſtomus. Uel
ſōnū vocat. igeſtū eis nimiū ſtupo=
rē ex illa viſiōe:neq̄ ei nocturnū tē
pus erat:ſз lucis excellētia grauabat
oculoꝝ debilitatē. Ambro. Premit
ei icōprehēſibil' ſplēdor diuinitatꝭ nr̄i
corpis ſēſ⁹. nā ſi ſol' radiū e regiōe

Splendor diuinitatis inuiſibilis.

oculoꝝ ꝯtuētiū corpa neq̄t acies cōti
nere:quomodo dei gloriam huma=
norum ferret corruptela mēbrorū?
Et fortaſſe ideo grauati ſōno erāt:
vt reſurrectiōis viderent ſpē3 poſt
quietem. Itaq̄ vigilantes viderūt
maieſtatē eius nemo .n. niſi vigi=
lans gloriā videt xp̄i. Delectatus ē
petrus et quē ſeculi hui⁹ illecebro=
ſa non caperent gloria reſurrectio
nis illexit. vñ ſeq̄t. Et fa. ē cū diſce.
ab il. ait pe. ad ie. p̄cep. bonū ē nos
hic eſſe. Cyril. Eſtimabat forſan di
uus petr⁹ imminere tp̄s regni dei.
et ideo approbat mōtis incolatu3.
Dama. Nō eſt autē bonū petre ti=
bi q xp̄s ibi moret̄:qm̄ ſi manſiſſet
nequaq̄ tibi facta promiſſio conſe=
queret̄ effcm̄:neq̄ enī claues obti=
nuiſſes regni:nec mors tyrāni abo=
lita eſſet. Non queras ante tp̄s fe=
licia: vt adā deificationē. Erit qñ
hunc aſpectū indeſinēter percipias
et cohabitabis illi qui lux ē ⁊ vita.
Ambro. Petrus aūt nō ſolū affectu
ſed etiā ſanctorum devotione pre=
ſtantior ad edificāda tabernacula
tria impiger operarius cōis obſe=
quij miniſteriū pollicetur. Seq̄t ei.
Et faciam⁹ tria tabernacula:vnu3
tibi et vnū moyſi et vnū helie. Da=
ma. Non autē te domin⁹ tabernacu
lorū:ſed vniuerſalis eccleſie cōſtru=
ctorē conſtituit. verba tua:tui diſci
puli:oues tue mandauer̄t effectui
xp̄o tabernaculū conſtruētes:nec=
nō et ſeruis eius. Hoc autem nō ex
intentione petrus proferebat: ſed
inſpiratione ſpirit⁹ reuelāns futu
Nota myſteriū v̄borum. ra. vnde ſequitur. Neſciēs q̄d dice
ret. Cyril. Neſciebat ēt quid dice=
ret:neq̄ eni3 aderat tempus finis
ſeculi :nec participande a ſanctis
promiſſe ſpei. Et cum iam ſumeret
exordiū diſpenſatio quo pacto xp̄3
oportebat deſiſtere a mūdi dilectio
ne volentē pati pro eo. Dama. De
cebat ēt nō ſolū perſtrigere fructū
incarnationis ad opus exhitum in
monte:ſed diffundi ad omnes cre=
dentes quod per crucē et paſſionē
erat conſummandu3. Titus. Igno
rabat etiā petrus qđ dixerat:quia
non oportebat tribus tria taberna
cula facere. Non enim cōnumerāt̄
domino famuli:nec cōparant̄ crea
ture creatori. Ambro. Neq̄ capit
humana conditio in hoc corrupti=
bili corpore facere tabernaculum
deo:ſiue in animo:ſiue in corpore:
ſiue in quolibet alio loco. Et q̄uis
neſciret q̄d dixerat:tñ pollicebatur
officium cui:non inconſulta petulā
tia:ſed p̄matum deuotio fructus
pietatiſ accumulat. Nā quod igno
rabat:conditionis fuit : quod pro=
mittebat deuotiōis. Chry. Uel aliṫ.
Audiebat q oportebat ipſū mori
et tertia die reſurgere. videbat au
tem multā diſtantiā et ſolitudinē.
vnde conſiderauit q plurimā ha=
beret locus tutelā:ob hoc dixit. Bo
nū eſt nos hic eſſe. Aderatq3 moy=
ſes q̄ nubē intrauit: et helyas qui
in montem ignē deduxit. Igit̄ euā=
geliſta confuſionē mētis eius ex q̄
hoc proferebat oſtēdens dixit. Ne=
ſciens quid diceret. Augu. de con.
euā. Qđ autem hic lucas dixit de
moyſe et helya. Et factum eſt dum
diſcederēt ab illo:ait petrus ad ie=
ſum. Preceptor: bonū ē nos hic eē.
Non debet putari cōtrarium ei qđ
mattheus et marc⁹ ita coniunxer̄t Conſenſus euāgelicus.
petrū hec ſuggeſſiſſe:quaſi adhuc
moyſes et helyas cū domino loque
rentur. non enī expreſſerunt tunc:
ſed tacuerūt potius quod iſte addi
dit illis diſcedētibus hoc petrū do=
mino ſuggeſſiſſe. Theophi. Petro
autem dicente. Faciamus tria ta=
bernacula. dominus tabernaculū
non manu factum fabricat:et in eū
ingreditur cū prophetis. vnde ſub=
ditur. Hoc autem illo loquente fa=
cta eſt nubes et obūbrauit eos : vt
oñderet q nō minor eſt patre. Si=
cut ei in veteri teſtamento in nube
habitare domin⁹ dicebat̄:ſic et nūc
nubes ſuſcepit dñm nō caliginoſa:
ſed lucida. Baſi. Nam obſcuritas
legis tranſierat:ſicut enī fumus ab
igne:ſic nubes a luce cauſata ē. Ue
rum quia nebula ſignū tranquilli=

tatis eſt: quia eſt future manſionis oſtenditur per nubis operimētū. Ambro. Diuini enim ſpiritus eſt obumbratio iſta que non caligat affectibus hominū: ſʒ reuelat occulta. Orige. Hanc autem gloriam diſcipuli ſufferre nequeuntes: procubuerunt humiliati ſub potētia dextra dei nimiū timentes: cuʒ ſcirent ꝙ dictum fuit moyſi. Non videbit homo faciē meā et viuet. vnde ſeq̄tur. Et timue. intrā. il. in nubem. Ambro. Cognoſce autē nubē iſtam non coacti aeris caligine piceā: et que celum tenebrarū horrore ſubtexat: ſed lucidam nubem que nos non pluuialibus aquis imadidet: ſed de qua mentes hominum in voce dei omnipotentis emiſſa fidei ros rigauit. ſequitur. n. Et vox fa. eſt de nube. di. hic eſt fili. me. dile. Non helias filius: nō moyſes fili⁹: ſed. Hic eſt filius quē ſolum videt. Cyril. Qualiter ergo oportebat eū qui reuera filius eſt: factū vel creatum exiſtimare: deo patre deſuper intonante: Hic eſt filius meus. q. d. non vnus ex filijs: ſed qui vere et naturaliter filius ad cuius exemplar alij ſunt adoptiui. Illi ergo iuſſit obedire cum ſubdit. Ipſum audite. Et magis ꝙ ad moyſen et heliaʒ: quia chriſtus eſt finis legis et prophetaruʒ. vnde ſignāter euāgeliſta ſubdit. Et duʒ fieret vox: inuentus eſt ieſus ſolus. Theophi. Ne ſcilicet putaret aliquis hoc dictum hic eſt filius meus dilectus: de moyſe vel helia fuiſſe prolatuʒ. Ambro. Receſſerunt ergo illi vbi cepat dominus deſignari: tres etiā in principio videntur vnus in fide: perfecte enim fidei vnum ſunt. Ergo et illi quaſi recipiuntur in chriſti corp⁹ quia et nos vnum erimus in chriſto ieſu: aut forſaſſe quia lex et prophete ex verbo. Theo. Que autem ex verbo ceperunt: in verbo deſinunt: per hoc eniʒ innuit ꝙ vſq; ad temp⁹ aliquod lex et prophete apparerent: ſicut hic moyſes et helias. Poſtmodum autem ſolus ieſus illis recedentibus. nam tunc euangeliuʒ manet tranſactis legalibus. Beda. Et nota ſicut domino in iordane baptizato: ſic etiā in monte clarificato totius trinitatis myſterium declarari: quia gloriā illi⁹ quā in baptiſmate confitemur: in reſurrectione videbimus. Nec fruſtra ſpiritus ſanct⁹ hic in lucida nube: illic apparet in colūba: quia q̄ nunc ſimplici corde fidem quā percipit ſeruat: tunc luce aperte viſionis que crediderat cōtemplabitur. Orige. Non vult autem ieſus dici que ipſius ſpectant ad gloriam añ ſuam paſſioneʒ. vnde ſequitur. Et ipſi tacue. et ne. dix. in il. die quicq̄ ex his que viderant. Offenſi enim fuiſſent: et precipue vulgus ſi vidiſſet crucifigi eum qui ſic fuerat glorificatus. Dama. Hoc etiam precepit dominus: ſciens diſcipulos imperfectos q̄ nōdū ſortiti erāt plenā ſpiritus ꝑticipationē: ne corda aliorū q̄ nō viderāt ſubuerteret triſticia. Et ne ꝓditor lcitaret ad iudie rabiem.

Nubes lucida.

Trinitatiſ myſteriuʒ.

¶ Factum eſt autem in ſequēti die deſcēdētibus illis de mōte: occurrit illis turba multa. Et ecce vir de turba exclamauit dicens: magiſter obſecro te: reſpice in filium meū: quia vnicus eſt mihi. Et ecce ſpiritus apphēdit eū: et ſubito clamat: et elidit et diſſipat eū cuʒ ſpuma: et vix diſcedit dilanias eū. Et rogaui diſcipulos tuos vt eiicerent illum et non potuerunt. Reſpondens autē ieſus dixit. O generatio infidelis et peruerſa vſq; quo ero apud vos et patiar vos? Adduc huc filium tuum. Et cum accederet: eliſit illum demoniū et diſſipauit. Et increpauit. Ieſus ſpiritū imūdū et ſanauit puē

rũtreddidit illũ prĩ eiꝰ. Stupebãt aũt oẽs in magnitudĩe dei

¶Beda. Loca rebꝰ congruunt. In monte orat dominus. transformat diſcipulis archana ſue maieſtatis aperuit: in inferiora deſcendẽs turbe occurſu excipit. vnde dr̃. Factũ eſt au. in ſe. die deſcen. il de mõ. oc. il. tur. multa. Surſum patris vocem pandit: deorſũ ſpũs malos expellit. vnde ſequitur: Et ec. vir. de tur. excla. di. ma. obſe. te reſpi. in filium meum. Titus. Uidetur mihi ſapiens quidẽ hic eſſe. non enim dixit ſaluatori. Fac hoc vel illud: ſed reſpice. Hoc eniz ſufficit ad ſalutẽ ſicut propheta dicebat. Reſpice. in me et miſerere mei. Et dicit: In filium meũ: vt rõnabilem demõſtret inuerecundiam: ꝙ ſolus in multitudine clamat. Addit: Quia vnicus eſt mihi. q. d. nullꝰ alius expectatur futurus remedium ſenectutis. Conſequenter explicat paſſionem vt audientem moueat ad pietatem dicens. Et ecce ſpi. apprehẽdit eum. et ſub. cla. et eli. et diſ. euz cũ ſpu. et vix diſce. dila. eũ. Deinde vꝫ criminari diſcipulos. Sed magis reſpondet ꝙ iuſte verecundiã depoſuerit di. Et rogaui diſc. tu. vt eij. il. et non potuerunt. q. d. non putes ꝙ leuiter ad te peruenerim: ſtupenda eſt dignitas tua: nec ſtatiz te moleſtaui: ad diſcipulos tuos acceſſi primo. nunc quia non curauerunt: cogor proficiſci ad te. vnde et dominus non ipſum: ſed gñs incredulum increpat. Sequitur. Reſpon. au. ie. O gene. inſi. et puer. vſqꝫ quo ero apud vos: et pa. vos? Chryſoſto. Sed hunc hominẽ multũ infirmari in fide euangelio: um ſcriptura oſidit ex plꝛibus: ex eo. ſ. ꝙ dixit. Adiuua incredulitatem meã. et ſi potes. ⁊ ex eo ꝙ xp̃s dixit Credenti omnia poſſia ſunt. Cyril. Unde melius puto incredulum reputatũ demõiaci prẽz ꝙ ⁊ ſacros apoſtolos obiurgauit dicẽs eos nõ poſſe iperare demõibus potiꝰ aũt erat honorando: deũ ab eo petere gratiam: ãnuit enĩ veneratꝰ. Qui autẽ dicit debilitari erga virtutẽ q̃ ẽ in ſpiritꝰ malignos: eos q̃ a xp̃o adepti ſũt ptãtẽ eijciendi eos gratiam magis calũniat ꝙ fulgentes ea: in qbꝰ xp̃s operat. vñ offendit: xp̃o accuſatis ſctis: quibꝰ ẽ ɔmiſſuz verbuz predicationũ ſacrarũ: ꝓpter qđ dñs increpat eũ et concordes ei dicẽs. O gñatio ifidelis et puerſa. q. d. Cã tue infidelitatꝭ gr̃a effectũ ſortita non eſt. Chry. Nõ ãt dirigit ſermonẽ ad eũ tm̃: ſꝫ ad oẽs iudeos ne faciat eum heſitare: oportebat enĩ ſcandalizari ꝙplures. Theo. ꝙ autẽ dicit. Peruerſa. demonſtrat ꝙ non a principio neqꝫ naturaliter ierat eis malitia: ſꝫ natura q̃dem erãt recti ſemẽ abꝛac exiſtẽs: ſed ꝑ maliciã erãt puerſi. Cyril. Quaſi neſcientes ꝓcedere rectis inceſſibꝰ cum eis auten qui ſic ſunt diſpoſiti chriſtus commorari dedignatur. vnde dicit. Uſqꝫ quo ero apud vos et patiar vos? ferens quaſi moleſte eorum conuerſationeꝫ propter prauitatem ipſorũ. Chry. Per hoc etiam oſtendit deſideratum ſibi eẽ ſuum receſſum: et ꝙ non erat graue crucis patibulum: ſed magis ipſorum conuerſatio. Beda. Non ꝙ tedio ſupatus ſit manſuetus et mitis: ſed in ſimilitudine medici ſi egrotum videat contra ſua precepta ſe gerere dicat vſqꝫ quo accedã ad domũ tuã? me aliud iubente: te aliud faciente. Intantum autez non ẽ iratus homini: ſꝫ vitiovt ſtatim intulerit. Adhuc huc filiũ tuũ Titus. Poterat quidem ſolo iuſſu eum liberare: ſed propalat ſuam paſſionem ſubijciẽs infirmũ pñtũ viſioni. Deinde demonium poſtꝗ dominum ſenſit: concutit puerũ. vnde ſequitur. Et cum accederet elliſit illum demonium et diſſipauit vt ſic priꝰ exprimat paſſio: deinde adhibeat remediũ. Chry. Nõ tñ hꝫ dominus ad oratiõẽ facit: ſꝫ cauſa patris vt cum viderit demonium conturbari propter ſolam vocatiõ

Filiorũ amor. (left margin)

Calũniantur gratię. (right margin)

nem: ſic ſaltē inducat ad fidē futuri miraculi. de quo ſequit. Et incre. ieſus ſpm̄ imun. ⁊ ſanauit pue. ⁊ red. il. patri eius. Cyril. Antea aūt non erat patris ſed demonis occupantis. Subdit aūt euāzeliſta ſtupere plebē in magnalib' dei dicēs. Stupebant aūt oēs in magnitudine dei qđ dicit ꝓpter donū xp̄i: qui ſacris quoq; apl'is cōtulit poteſtatē agendi diuina miracula ⁊ imperandi demonib'. Beda. Myſtice aūt pro qualitate meritoꝝ quotidie alijs deſcēdit domin': dū perfectos quoꝝ conuerſatio in celis eſt ſublimi' extollēdo gloꝛificat: ⁊ de eternis inſtruit: ⁊ docet que a turbis audiri nō valēt. Alijs aūt deſcēdit: dū terrenos ⁊ inſipientes confoꝛtat docet ⁊ caſtigat. Hūc aūt demoniacū matthe' lunaticū: marc' ſurdū ⁊ mutuū deſcribit. Significat enim illos q̄ vt luna mutant p diuerſa vitia creſcētes ⁊ decreſcētes: q̄ muti ſunt nō cōfitēdo fidez. Sic ſurdi: nec ipſum fidei audiēdo ſermonem. Dum puer aūt ad dn̄m accedit elidit: q: couerſi ad dn̄z plerunq; a demonio grauı' pulſant: vt vel odiū virtutis incutiat: vel expulſionis ſue vindicet iniuriā: ſicut eccleſie p̄moꝛdijs tot grauiſſima intulit certamina: quot ſuo regno doluit ſubito illata diſpēdia. No puerū āt qui vim patiebat: ſed demoniū qui inferebat increpat: q: q̄ peccantem emēdare deſiderat: viciū arguēdo ⁊ odiēdo depellere: ſed hominem dz amādo refouere donec ſanatū ſpiritalib' eccle poſſit reddere patrib'.

Tropogica pulchꝛa.

Omnibuſq; mirantibus in omnib' que faciebat: dixit ad diſcipulos ſuos. Ponite vos ī coꝛdib' veſtris ſermones iſtos. Filius enim hominis futurum eſt vt tradatur in manus hominum. At illi ignoꝛabant verbū iſtud: ⁊ erat velatum ante eos vt non ſentirēt illud: ⁊ timebāt eum interrogare de hoc v̄bo.

Cyril. Oīa q̄cūq; operabat ieſus admiratiōe digna penes oēs erāt. irradiabat eīm quiddā p̄cipuū ⁊ diuinū in qualibet opatione ipſi' fm illud. Gloꝛiā ꝗ decoꝛē ſuppones ei. Et ſi oēs quidē mirarent in his que faciebat: ipſe tñ hec q̄ ſequūtur: nō oibus ſed diſcipulis retulit. vñ dr. Olbuſq; mirā. in oī. q̄ facie. dixit ad diſcip. ſuos. Po. vos in coꝛ. ve. ſermo. iſtos. Oſtēderat in monte diſcipulis gloꝛiā ſuam: ⁊ poſt hoc liberauerat quēdā a ſpū nequā: ſed opoꝛtebat eum ſuſtinere paſſionē pro nobis. Poterāt aūt diſcipuli cōturbari dicētes. Nūquid decepti ſumus dum deum eſſe eū arbitraremur? Ut ḡ ſcirēt q̄. i. circa ipſuz futurū erat velut quoddam depoſitū iubet eos in mēte habere paſſionis myſteriū dicēs. Poni. vos in coꝛ. veſtris. Quod dicit. Uos diſtinguit eos ab alijs. Neq; eīm opoꝛtebat vulgares ſcire quoniā paſſurus eſſet: ſed erāt potius certificādi: qm̄ moꝛtuus reſurgeret deſtruēs moꝛtē ne ſcādalizarent. Tytus. Cūctis igit admirātibus ſigna: ipſe p̄nūciat paſſionē: nō eīm ſigna ſaluāt: ſed crux bñficia p̄ſtat. vnde ſubdit. Fili' eīm ho. futu. eſt vt trada. in ma. hoīm. Oꝛig. Nō aūt exprimit manifeſte a quo tradēdus ſit: aliq̄s eniz dicit eū traditurū a iuda aliq̄s a pplo. Paul' aūt dicit q̄ de' pr̄ ꝓ nobis oībus tradidit eū ſed iudas tanq̄ ꝓ pecunia tradens eū hoſtiliter ꝓdidit: ſed pr̄ beneficij cā. Theo. Eoꝛum aūt infirmitati dn̄s condeſcēdens. ⁊ eos diſciplina quadā gubernās: qđ de cruce dei ē intelligere nō pmiſit. vñ ſequit. At il. igno. ver. iſtud: ⁊ erat vela. ante eos vt nō ſenti. illud. Bed. Hec ignorantia diſcipuloꝝ non tā de tarditate ꝗ̄ de amoꝛe naſcitur: qui carnales adhuc ⁊ myſteriū crucis ignari: quem deum verum crediderunt moꝛiturum credere nequiuerunt. Et quia per figuras eum ſepe loquentem audire ſolebant: etiā que de ſua traditione loquebatur: figuratiue eum illud ſignificare putabant

Sententia pulchꝛa.

bant. Cyril. Diceret āt aliqs forſan. q̄ liter ignorauerunt diſcipuli crucis chriſti myſterium: cum per vmbras legis in pluribus locis tangeretur. Sed vt paulus commemorat: vſqꝫ ad hodiernum diem quando legit̄ moyſes velamen adiacet cordi eorū. Expedit ergo accedentes ad chriſtū dicere. Detege oculos meos ꝛ cōtē plabor mirabilia de lege tua. The. Uide etiam diſcipulorum reuerentiaz in hoc quod ſequitur. Et time. inter eum de hoc ver. Nam timor gradus eſt reuerentie.

Qō pulchra.

¶ Intrauit autem cogitatio in eos. quis eorum maior eſſet. At ieſus videns cogitationes cordis illorū apprehendit puerum ꝛ ſtatuit illum ſec⁹ ſe: ꝛ ait illis. Quicunqꝫ ſuſceperit puerum iſtum in nomine meo: me recipit ꝛ quicunqꝫ me receperit recipit eum qui me miſit. Nam qui minor eſt inter omnes vos hic maior eſt. Reſpondens aūt Ioannes dixit. Preceptor vidimus quemdam in nomine tuo eiicientem demonia ꝛ ꝓhibuimus eum: quia nō ſequitur te nobiſcuz. Et ait ad illos ieſus. Nolite ꝓhibere Qui enim non eſt aduerſum vos ꝓ vobis eſt.

¶ Cyril. Inſidiat̄ diabol⁹ multimode diligētibus optimā vitā: ꝛ ſiqdē per carnales illecebras obſidere valeat alicui⁹ mētē. affect⁹ voluptatum excitat: ſi qs aūt hos effugerit laqueos cupidinis glorie ſuſcitat paſſionē: q̄ qdē paſſio vane glorie inuaſit quēda aplorū ſuorū. vnde dr̄. Intra. au. co. in eos qs eo. eēt ma. hoc em̄ cogitare eſt cupiētis ceteris ſupereſſe. Improbabile aūt puto omnes diſcipulos hāc egritudinem incurriſſe. ꝛ iō ne crimē aliqd ꝯtra aliquē diſcipulorū euāgeliſta machinari videret̄ expmit indeterminate dicēs: q̄ intrauit in eos co gi. The.

Uidet̄ aūt hāc paſſionē ex hoc ortā fuiſſe q̄ demoniacū curare non valuerūt: eis de hoc altercantib⁹: vno dicēte q̄ nō ꝓpter meā impotētiam ſed alterius curari nō valuit: vt ex hoc accēſa contentio fuerit qs eorū maior eſſet. Beda. Uel q: viderant petrū iacobū ꝛ ioānē ſeorſuz ductos in montē: ꝛ petro claues regni celorum ꝓmiſſos fuiſſe irati ſunt: vl̄ ipſos tres ceteris. vel petrū oībus eē ꝑlatū: vel q: tributi ſolutione petrū ipſi dño parificatū viderāt: ipſuz ꝓ ceteris arbitrabant̄ ꝓferendū. Sz diligēs lector hāc intra eos qōnem ēt ante didragma redditū inueniet fuiſſe verſatā. Deniqꝫ matthe⁹ hoc in capharnaū memorat eſſe geſtū. Dicit āt marcus. Et venerūt capharnaū qui cū in domo eēnt interrogabat eos: qd in via tractabatis? At illi tacebāt. Siqdē inter ſe in via diſputauerūt qs illorū eēt maior. Cyril. Dñs aūt qui nouit ſaluos facere vidēs in mente diſcipulorū ſuper hoc cogitationē exortā velut qūdam amaritudinis radicez puſqꝫ augmentum ſuſciperet: radicit̄ eā euellit. cū. n. inchoāt paſſiones in nobis facile deuincuntur: ſꝫ aucte difficile ſunt mobiles. vñ ſequit̄. At ieſus vi. co. eo. cor. appre. pu. ſta. eū. pe. ſe. Diſcat qui nudū hoīem putat eē ieſum ſe erraſſe. Quis. n. vbū caro factū ſit. manſit tñ deus. nā ſoli⁹ dei eſt poſſe rimari corda ꝛ renes. q̄ āt p. erum: aſſumpſit ꝛ ponebat penes ſe agebat̄ cā apoſtolorū vtilitatis ꝛ noſtre. Depaſcit̄ eniz inanis glorie morbus vel plurimū: qui preeminēt in hominibus alijs. Puer autē ſyncerani gerit mentem immaculatus cor ꝛ manet in ſimplicitate cogitationum: non ambit honores: nec no vlt cuiuſuis prerogatiue modū: nec refugit videri nō minus ſe habere multam gerit ſeueritatem in mentē ꝛ corde. Tales autem dominus amplexatur ꝛ diligit: ꝛ prope ſe dignat̄ habere. q. qui elegerunt que ſua ſūt ſapere. Ait enim. Diſcite a me quia mitis ſum ꝛ humilis corde. vnde ſe

Jeſus videt cogitationes.

quitur. Et ait il. q̃cunq; ſuſceperit
puerũ iſtũ ĩ noĩe meo. me recipit. q.
d. q̃ñ vna ⁊ eadẽ eſt merces honorã-
tibus ſanctis: ſiue forſan minimus
ſit ſiue p̃clarus honore ⁊ gloria: q: ĩ
eo xp̃s ſuſcipit: quomodo nõ vanũ
eſt petere inuicẽ fungi p̃rogatiua?
Beda. In hoc aũt nõ ſimplr̃ paupe-
res chriſti ab his qui velint eſſe ma
iores p eius docet honore ſuſcipien
dos vel malicia puulos iſtos eẽ ſua
det. vnde cũ diceret. Quicunq; ſuſce
perit puerũ iſtũ: addit in noĩe meo:
vt ſcz formã virtutis quã natura du
ce puer obſeruat ipſi pro noĩe chri-
ſti rationis induſtria ſequant: ſʒ q:
⁊ ſe ĩ puero ſuſcipi docet ⁊ ipſe puer
natus eſt nobis: ne putaret hoc eẽ
ſolum qđ videbat ſubiũxit. Et qui-
cunq; me recipit: recipit illũ qui mi
ſit me. Talẽ ſe vtiq; ac tantũ credi
volens: q̃lis ⁊ q̃tus eſt pater. Amb.
Qui enim imitatorẽ xp̃i recipit: xp̃ʒ
recipit: ⁊ q̇ imaginẽ dei recipit: deũ
recipit. Sed q: imaginẽ dei nõ pote
ramus videre facta eſt nobis p in-
carnationẽ xp̃i pñs: vt reconciliare
tur nobis que ſupra nos eſt diuini-
tas. Cyril. Adhuc aũt magis inſi-
nuat pmiſſi verbi intentionẽ dicẽs.
Nã qui minor eſt inter vos oẽs: hic
maior eſt. Qđ de modeſto dicit: q̇ ni
hil de ſe ſublime putat, ꝓpter hone-
ſtatẽ. Theo. Q: ergo domin⁹ dixe-
rat. Qui minor eſt inter vos oẽs hic
maior eſt. timuit ioãnes ne forte ma
lum aliqđ fecerint: ꝓpria ptãte quẽ
dam hoĩem ꝓhibentes. nã ꝓhibitio
nõ minorẽ prohibentẽ oſtendit: ſed
maius aliq̃d ſapientẽ. vnde ſubdi-
tur. Reſpõdens aũt ioannes dixit.
Preceptor vidim⁹ quẽdã in noĩe tuo
eijcientẽ demonia et ꝓhibuim⁹ eũ.
Nõ quidẽ inuidẽtes: ſed opationẽ
miraculoꝝ dijudicantes. nõ enĩʒ cũ
eis miraculorũ poteſtatẽ acceperat
neq; eũ dñs miſerat ſicut illos neq;
ieſuʒ in oĩbus ſequebatur. vnde ſub
dit. Qui non ſequitur te nobiſcum.
Ambro. Ioãnes enim plurimũ dili
gens: ⁊ ideo reamatus plurimũ ex-
cludendum putat beneficio euʒ qui
nõ vtat obſequio. Cyril. Sed oporte
bat magis penſare nõ hunc ipſum
eſſe miraculoꝝ auctorẽ: ſed gratiam
que eſt in eo qui in virtute xp̃i mi-
racula perficit. Quid aũt ſi nõ con-
numerent apoſtolis qui xp̃i gratia
coronantur multe ſunt dñice xp̃i. do-
noꝝ: ſed q: tradiderat ſaluator po-
teſtatẽ apoſtolis: vt ſpũs immũdos
eijcerent: putauerũt nulli aliorũ q̃
ſibi ſolis licere conceſſam gerere di
gnitatẽ. ⁊ iõ accedũt ſciſcitantes ſi
liceat ⁊ alijs hoc agere. Ambro. Nõ
reprehenditur aũt ioannes: q: amo
re faciebat: ſed docetur vt nouerit
infirmoꝝ eẽ firmorũq; diſtantiã. Et
ideo dñs ⁊ ſi fortiores remunerat: tñ
nõ excludit ĩfirmos. vnde ſequit. Et
ait ad il. ie. Noli ꝓhi. Qui eñ non
eſt aduer. nos: p no. eſt. Bñ dñe. nã ⁊
ioſeph ⁊ nicodemus occulti diſcipu-
li ꝓpter metũ: in tp̃e tamẽ ſuum tibi
officium non negauerũt: ſed tñ qui
alibi dixiſti: qui nõ eſt mecum: ad-
uerſum me eſt ⁊ qui mecũ nõ colligit
diſpgit: ſpi nobis ne videat eẽ ꝯtra
rium. ⁊ puto q: ſi q̇s intẽtũ cõſideret
ſcrutatorẽ: nõ debeat dubitare vniuſ
cuiuſq; factũ mẽte diſcerni. Chry. Il
lic eñ cũ dixit. Qui nõ eſt mecũ ad-
uerſum me eſt oſtẽdit diabolum et
iudeos ſibi eſſe contrarios: hic aũt
oſtẽdit eũ qui in nomine xp̃i demo-
nes eijciebat in parte cũ eis exiſte-
re. Cyril. q. d. Pro vobis qui xp̃m di
ligitis: ſunt qui proſequi volunt que
ad ipſi⁹ gloriã ſpectant eiuſdẽ gra-
tia coronati. Theophi. Mirare aũt
chriſti virtutẽ qualiter per ĩdignos
⁊ nõ diſcipulos eius gratia ĩoperat
ſicut ⁊ per ſacerdotes ſanctificãtur
hoĩes q̃uis ſacerdotes ſãcti nõ ĩfue
rint. Ambro. Cum autẽ hic eos qui
poſſunt per manus impoſitionẽ im
mundis imperare ſpiritibus in no-
mine ieſu neget eſſe ꝓhibendos: ſʒ
mattheuʒ dicit his. Non noui vos.
Sed aduertere debem⁹ nõ eſſe ſentẽ
tiarũ diſcordiaʒ: ſed illud cenſeri q
nõ ſolũ officij in clericos: ſed ẽt virtu
tis opa requirant: tantũq; eſſe xp̃i
nomẽ vt ẽt parũ ſanctis opituleẽ. ad

Paupe
res xp̃i
ſunt.

Auctrix
miracu-
loꝝ grã

Chriſti
virt⁹ mi
randa.

preſidium: et ſi non opitulet ad gra
tiam. vnde nemo purgari hominis ſibi
gratiam vendicet: in quo eterni no
minis virtus operata ſit. non enim
merito ſuo diabolus: ſed odio ſui vin
citur. Beda. Itaq; in hereticis et ma
lis catholicis non ſacramenta cōia:
in quibus nobiſcum ſunt: et aduer
ſum nos nō ſunt: ſed diuiſionē paci
veritatiſq; 9triam: qua aduerſū nos
ſunt: et dnm non ſequuntur nobiſcū
deteſtari et prohibere.

**¶ Factū eſt autem dum com
plerentur dies aſſumptiōis eius
et ipſe faciē ſuā firmauit vt iret
in hieruſalem. Et miſit nūcios
ante conſpectum ſuum: et eun
tes intrauerunt in ciuitatē ſa
maritanorum vt pararent illi.
Et non receperunt eum: quia
facies eius erat euntis hieru
ſalem. Cum vidiſſent autem di
ſcipuli ei9 iacob9 et ioānes dixe
runt Dñe vis dicimus vt ignis
deſcendat de celo et conſumat
illos? Et conuerſus increpa
uit illos et dixit. Neſcitis cuius
ſpiritus eſtis. filius hominis
non venit animas perdere ſed
ſaluare. Et abierūt i. aliud ca
ſtellum.**

¶ Cyril. Cum immineret tps quo dece
bat dnm peracta paſſione ſalubri:
celum aſcendere: decreuit aſcende
re hieroſolymam. vnde dicitur. Factū
eſt au. dum comple. di. aſſum. eius et
ipſe faci. ſu. fir. vt iret in hieruſalē.
Titus. Quia ibi oportebat verū agnū
offerri vbi figuralis agnus immo
labatur. Dicit autē. Firmauit fa
ciem ſuā. i. non huc et illuc ibat: nec
perambulabat vicos et municipia:
ſed iter tenebat verſus hieruſalem:
Beda. Ceſſent ergo pagani q̄ſi ho
minem videre crucifixū: quē et tps
ſue crucifixionis conſtat quaſi deū

Argumentum 9 paganos.

preuidiſſe: et quaſi ſponte crucifigē
dus locum: quo crucifigendus erat
firmata facie. i. obſtinata atq; imp
territa mente petiſſe. Cyril. Miſit
autem nuncios paraturos ei: et co
mitantibus eius hoſpitium: qui cū
iuiſſent ad terram ſamaritanorum
non fuerunt admiſſi. vnde ſequitur.
Et mi. nū. ante conſpe. ſuum. Et eū.
intrauc. in ciuita. ſamari. vt para.
il. non rece. illum. Ambro. Diſce q
recipi noluit ab his quos ſciebat nō
ſimplici mente conuerſos: nā ſi vo
luiſſet ex indeuotis deuotos feciſſet
ſed deus quos dignatur vocat: et quē
vult religioſum facit. Cur aūt non
receperint euangeliſta memorat di
cens. Quia facies eius erat euntis in
hieruſalem. Theo. Sed ſi intelliga
mus q ppter hoc illū nō receperūt:
qz ire hieruſalē determinauerat: in
ueniuntur hi excuſati qui non rece
perunt eū. Sed dicendū eſt q in hoc
q dicit euangeliſta. Et non recepe
runt illū: intelligitur illud qd neq;
in ſamariā venit. deinde quaſi ali
quo interrogante: quare nō recepe
runt ipſum: neq; eos adiuit: ſoluēs
hoc dicit: non qz impotens eſſet: ſed
q illuc ire nolebat: ſed magis hie
roſolymam. Beda. Uel hieruſalem
ire conſpicientes ſamaritani dnm
non recipiunt. non enim coutuntur
iudei ſamaritanis: vt ioannes oſtē
dit. Cyril. Sed cū dominus: qui an
te omnia nouerat ſciret q eius nun
cij non eſſent a ſamaritanis recipiē
di: ideo tamen precepit eis q prece
derent: quia mos erat ei omnia ſa
tagere erga profectum diſcipulorū.
Aſcendebat quidem hieroſolymam
propinquāte tempore paſſionis. Ut
igitur quando pati eū viderent nō
ſcandalizarentur: conſiderantes q
oportet patientes eſſe cum contume
liam inferunt aliqui: premiſit quaſi
quoddam preludium ſamaritanorū
repulſam. Profuit autem eis et alr.
Futuri enim erant doctores orbis
terrarum: ciuitates et villas percur
rētes ad predicādū euāgelicā doctri
nā: quib9 aliquādo occurrerent aliq̄

Patien:
tia ſua:
detur.

minime recipientes ſacrã predica:
tionem. quaſi non concedentes ſecũ
cõmorari ieſum. Docuit igitur eos
q̃ diuinam annunciantes doctrinã
pleni eſſe debebant patientia z mã
ſuetudine. Non autem hoſtiles et
iracundi: z in peccantes in eos at:
trociter inſurgentes: ſed adhuc nõ
erant tales immo zelo feruido con
citati: volebant igneni de celo ſup
eos deducere. Sequitur. Cũ vi. au.
diſcipu. eius iaco. z io. dixe. Domi:
ne vis dicimus. vt ignis deſcen. de
ce. z conſum. illos. Ambro. Sciebãt
enim z phinees reputatum ad iu:
ſticiam quia ſacrilegos intereme:
rat: z ad preces Helye ignem de:
ſcendiſſe de celo: vt prophete vindi
caret iniuria. Bed. Sancti eñ viri
qui optime ſcirent mortẽ iſtam que
animã diſſoluit a corpore nõ eẽ for:
midandã: ſed eorũ tñ animũ q̃ illaz
timerent: nonnulla peccata morte
punirent quo z viuẽtibus villis me
tus incuteret: z illos qui morte pu
niebant: nõ ipſa mors noceret: ſed
peccatũ qd̃ augeri poſſet ſi viuerẽt.
Ambro. Sed vindicet qui timet: vin
dictã non querit qui non timet. ſimul
liter oſtenditur nobis in apoſtolis
fuiſſe merita prophetaꝝ: qñ eandẽ
ſibi poteſtatez quã ꝓpheta meruit
impetrandi iure pſumunt. z bene p̃
ſumunt q̃ ad ſermonẽ ſuũ ignis de
celo dſcẽderet: qm̃ filij ſunt tonitrui.
Titus. Cenſet aũt ab eis multo iu
ſtius eſſe ſamaritanos perire domi
num nõ admittẽtes: q̃ꝫ quinquaginta
ſeruum excludere tentantes. Dñs
aũt in eos nõ cõmouet: vt oñderet
q̃ nõ habet vltionis ſtudiũ pfecta vir
tus: nec vlla eſt iracundia vbi pleni
tudo ſit charitatis nam nec exclu:
denda eſt infirmitas: ſed iuuanda
procul a religioſis indignatio pcul
a magnanis cupiditas vltiõis. vñ

Docu:
mẽtum
morale.

ſeq̃t. Et cõuer. incre. il. z di. Neſcitꝭ
cu ſpi. eſtꝭ. Bed. Reꝑhẽdit in eis do
minus non exemplũ ꝓphete ſancti
ſed ignorantiam vindicandi que ad
huc erat in rudibus: animaduertẽ:
tes eos non amare correptionẽ ſed
odio deſiderare vindictã. Itaq̃ poſt:
ea q̃ eos docuit: quid eſſet dilige:
re primum z anq̃ ſeipſum: infuſo ẽt
ſpiritu ſancto non defuerunt tales
vindicte: q̃uis multo rarius q̃ i ve
teri teſtamento: q: ſicut ſequit. Fili
ho. ñ ve. ani. pde. ſed ſaluare. q. d.
z vos ergo qui eius ſpiritu ſignati
eſtis ẽt acta eius imitamini: nũc pie:
cõſulentes: ſed in futuro iuſte iudi
cantes. Ambro. Non enim ſemp in
eos qui peccauerũt eſt vindicandũ:
quia nonnunq̃ amplius prodeſt cle:
mẽtia tibi ad patiẽtiã: lapſo ad cor:
reptionẽ. Denique ſamaritani citius
crediderũt: a qb᷒ loco ignis arcet.

¶ Factum eſt autez ambulãti
bus illis in via dixit q̃dã ad illũ.
Sequar te quocunq̃ ieris. Di
xit illi ieſus. vulpes foueas ha
bent: et volucres celi nidos: fi:
lius autem hominis non ha:
bet vbi caput ſuũ reclinet. Ait
autem ad alterum. Sequere
me. Ille autem dixit. Domi:
ne permitte mihi primum ire:
ẽt ſepelire patrez meũ. Dixitq̃
ei ieſus: Sine vt mortui ſepe:
liãt mortuos ſuos: tu ãt vade
et annuncia regnũ dei. Et ait
alter. Sequar te dñe: ſꝫ permit:
te mihi primũ renũciare his q̃
dñi ſũt. Ait ad illũ ieſus: Neõ
mittẽs manũ ſuã i aratrũ z a:
ſpiciẽs retro apt᷒ ẽ rgno dei.

¶ Cyril. Et ſi munific᷒ ſit omnium
dominus: non ſimplr et improuide
ſingulis dat ſuperna et diuina do
na: ſꝫ illis q̃ digni ſũt recipere. qui
ſcꝫ animam ſuã alienãt a maculis
prauitatum: et hoc nos docet euã:
gelicorum verborum virtus cũ. dr.
Factum eſt au. am. il. in via di. q.
ad illũ. Sequar te quocũq̃ ieris.
Pilo quidẽ plurima cõtinet i acceſ
ſu inertia: pariter oñditur q̃ plenus
ſit impudentia nimia. neq̃ enim
ſimplr xp̃m ſeq̃ petebat: ſic alij plu.

res de populo:ſed magis inſſlebat ad apoſtolicas dignitates:cũ paulus dicat. Non aſſumat quiſq; ſibi honorẽ:ſed a deo vocatus. Athana. Auſus ẽt fuit equiparare ſe incomprehẽſibilis ſaluatoris ptãti dicẽs.
Temeritas arguitur
Sequar te quocunq; ieris:eo q ſecũ ſaluatorẽ ſimpliciter ad eius audiẽdã doctrinã poſſibile eſt hũane nature ꝓprietate qua fungitur erga hoies:nõ eſt aũt poſſibile ſecũ concurrere vbilibet exñti:ipſe nãq; icõprehenſibilis eſt:ꝛ nõ circũſcribitur loco. Cyril. Alio quoq; modo nõ immerito recuſabilẽ facit eũ : decebat enim ipſuz crucẽ ſuã accipere ad ſequendũ dñm : ꝛ abrenũciare pñtis vite affectibus.et hoc dñs in eo reprehendit:nõ vituperans ſed corrigẽs. Sequit. Et ait illi ieſus. Uulpes foueas hñt : et volu.ce.ni. fili. aũt ho.nõ habet vbi ca.ſu.reclinet. Theo. Qꝛ enim viderat dñm multũ populũ adducentẽ putauit q ab eis haberet p̃ciũ: ꝛ q ſi ipſe dñm ſequeret poſſet pecuniã congregare. Beda. Uñ dr ei. Quid me ꝓpter diuitias ꝛ lucra huius ſeculi cupis ſequi:cũ tãte ſim paupertatis vt nec hoſpitiolũ quidẽ habeã et non meo vtar tecto? Chryſo. Aſpice qualiter paupertatẽ quã dñs docuerat p opa demonſtrat. Non erat ei menſa:nõ candelabrũ nõ domus : nec quicq; aliud taliũ. Cyril. Myſtice aũt ſignificatio vulpes ꝛ volatilis celi maligna ꝛ aſtutas poteſtates demonũ vocat.q.d.qñ vulpes et volatilia in te manſionẽ hñt: qualiter xp̃s in te requieſcet? Quid cõmune eſt luci et tenebris? Athana. Uel in hoc dominus magnitudinẽ ſui muneris docet.q.d. Oĩa gñerabilia circũſcribi pñt:verbũ vero dei incõprehenſibilis poteſtatis eſt. Et ideo ne dicas.
Hereſeos deteſtatio
Sequar te quocũq; ieris. Ceterũ ſi velis diſcipulus fieri: abdices irrationabilia:eo q impoſſibile eſt euz q̃ moraẗ in irrationabilitate. ƀbi diſcipulũ fieri. Ambro. Uel vulpes hereticis comparat: fallax quippe alal et inſidijs ſemper intentum et rapinã fraudis exercet. Nihil tutũ nihil ocioſuz:nihil patiẗ eſſe ſecurũ eo q intra ipſum hoſpitia hominũ pdã requirunt. Ita ſunt heretici: qui domũ ſibi parare: non norũt: ſed circunſcriptionib⁹ ſuis alios decipere conanẗ. hoc animal neq; mã ſueſcit vnq;. vnde apoſtolus ait. Hereticũ poſt vnã correctionẽ deuita: volucres vero celi frequẽter ad nequitie ſpiritalis ſimilitudinẽ deriuãtur:ꝛ veluti nidos quoſdã ſtruũt in pectoribus improborum: et ideo dominante verſutia in affectibus ſingulorũ nulla poteſt diuinitatis eſſe poſſeſſio. Ubi autẽ mentẽ ꝓbauerit innoxiam: ſupra ipſum quodã modo vim ſue maieſtatis reclinat:quia ꝓfuſiore quadã gratia bonorum peccatoribus inſeratur: Sic igitur non vr̃ cõuenire rationi vt ſimplicem fidelẽq; ipſum arbitremur qui domini dignatione reſpuitur: cum indefeſſi famulatus obſequiũ ſpopondiſſet. Sed dominus non obſequiorum ſpẽm:ſ; pluritatẽ querit affect⁹: nec obſequiũ eius admittitur:cuius non probaẗ officium circũſpectum eteni fidei debet eſſe hoſpitium :nedum infidelibus noſtre domus iterna reſeramus:in alienã pfidiã iprouida credulitate labamur. Itaq; vt aduertas deũ nõ cultus aſpernãtem eſſe:ſ; fraudis:q̃ repudiauit fraudulentum elegit innocentem. Seqtur. Ait autem ad alterum. Sequere me. Sed hoc dicit ei:cui⁹ patrez iam ſciebat mortuuz. vnde ſequit: Ille autem dixit. Domine permitte mi.pri.ire et ſepe.pa.meum. Beda. Non diſcipulatum reſpuit :ſed expleta primum paterni funeris pietate liberior aſſequi deſiderat. Ambroſius. Sed dominus quos miſeratur aduocat. vnde ſequitur. Dixitq; ieſus. Sine vt mor:ſe.mor. ſu.tu autem va.ꝛ annun. reg. dei Cum religioſum humani corporis ſepeliendi acceperimus officium: quomodo paterni quoq; funeris ſepultura prohibetur? niſi vt intel

ligas humana poſt habenda diui
nis bonum ſtudium:ſed maius im
pedimentũ.nã qui partitur ſtudiũ
deriuat affectum:qui diuidit curã
differt ꝑfectũ.ergo prius ſunt obeũ
da que maxima.nã apoſtoli ne occu
parentur ſtudio diſpenſandi mini
ſtros pauperibus ordinarũt. Chry.
Quid aũt magis neceſſarium pater
nis exequijs?quid facilius? cũ non
eſſet multũ tp̃is dandum:per hoc do
cemur ꝙ minimũ tp̃is fruſtra duce
re decet:⁊ ſi mille cogẽtia ſunt : imo
ꝓferre ſpiritalia cunctis admodum
neceſſarijs. Diabolus enim inſiſtit
attẽtus volẽs aliquem aditũ inueni
re:⁊ ſi modicã ſumat negligentiam
magnã operatur puſillanimitatem.
Ambro. Non ergo paterni funeris
ſepultura prohibetur:ſed neceſſitu
dini generis diuine religionis pie-
tas antefertur. Illud conſortibus
relinquitur : hoc mandatur rele-
ctis quomodo autem mortui ſepe-
lire mortuos poſſunt?niſi geminam
hic intelligas mortem vnam nature
alteram culpe. Eſt etiam mors ter
tia:in qua peccato morimur.deo vi
uimus. Chry. Cum ergo dixiſſet mor
tuos ſuos:oſtendit hunc non ẽe.mo:
tuum eius.puto enim de numero in
fidelium fuiſſe defunctum. Ambro.
Aut quia ſepulchrũ patens eſt guttur
impiorum.memoria eorum abolẽda
ꝓſcribitur.quorum ſimul cum corpore
meritum occidit : nec reuocatur ab
officio patris filius:ſed fidelis a pro
do cõmunicatiõe ſecernitur:nõ iter-
dictũ eſt muneris ſed religionis my
ſterium cõmunionẽ nobis cum gen
tibus mortuis non futuram. Cyril.
Uel aliter. Erat enim pater ſene-
ctute grauatus.putat autem hone
ſtum aliquid agere dum ꝓponeret
obſeruare ei debitam pietatem ſꝫ
illud. Honora patrem tuũ ⁊ matrem
tuã.vnde vbi vocatus eſt ad euãge
licũ myſteriũ dicẽte domino. Seque
re me.querebat inducias que ſuffi
cere poſſent ad decrepiti patris ſu
ſtẽtationẽ di. Permitte mihi primũ
ire ⁊ ſepelire patrẽ meũ.nõ ꝙ defũ

Altitu-
do man
datorum
dei oſtẽ
ditur.

ctum patrẽ ſepelire rogaret:neqꝫ ei
xp̃s hoc agere volẽtẽ ĩpediuiſſet: ſꝫ
dixit ſepelire.i.ſuſtẽtare i ſenectute
vſqꝫ ad mortẽ. Sꝫ dñs ad eũ dixit.
Sine mortuos ſepelire mortuos ſuos.
erãt ei ⁊ alij curatores linea ꝑente
le aſtricti:ſꝫ vt eſtio mortui:eo ꝙ nõ
dũ xp̃o crediderãt. Hic ꝑcipe ꝙ ꝓfe
rẽda ſit pietas:q̃ deo tenemur amo
ri parẽtũ:q̃bus reuerẽtiã exhibemꝰ
qꝛ ꝑ eos gẽiti ſumus. Sꝫ oim deus
cum non eſſemus ad ẽe nos cõduxit
parẽtes autẽ facti ſunt miniſtri in-
troitus ad ẽe. Augu. ꝺ con.euã. Hec
ergo dicebat dominus illi cui dixerat.
Seq̃re me. Alius ꝟo diſcipulus mi
ſit ſe in medio:cui nemo aliquid di-
xerat. vñ ſequitur. Et alter ait. Se
quar te domine: ſed primum ꝑmit-
te mihi ire ⁊ renunciare his qui do
mi ſunt.ne forte quomodo fieri ſo-
let querant me. Cyrillus. Imitan-
da autem huiuſmodi promiſſio et
omni laude plena:ſꝫ querere renũ-
ciare his qui domi ſunt licentiando
ſe ab eis oſtendit : ꝙ vtcumqꝫ diui-
ſus ſit a domino : dum hoc perfecte
adire propoſuerit mente. nam vel-
le conſulere proximos non conſen-
ſuros:huic propoſito indicat ſe vt-
cumqꝫ labentem: propter qđ domi-
nus hoc impropat. Sequitur. Ait
ad illum ieſus. Nemo mit. manum
ſuam in aratrum et reſpiciens re-
tro aptus eſt regno dei. Appoſuit
manum aratro: qui affectuoſus eſt
ad ſequendum : tamen reſpicit re-
tro qui dilationem petit: occaſione
redeundi ad domum ⁊ et cum pro-
pinquis cõferendi. Auguſtinus. de
verbo domini quaſi dicat ei. Uo-
cat te oriens:et tu attendis occiden
tem. Beda. Manum etiam cuilibet
in aratrum mittere eſt quaſi quodã
compunctionis inſtrumento ligno ⁊
ferro dominice paſſionis duritiem
ſui cordis atterere atqꝫ ad ſere-
nos bonorum operum fructus ape-
rire : quam ſiquis excolere incipi-
ens cum vxore loth ad ea que reli-
querat reſpicere delectat:futuri iã
regni munere priuatur. Grecus.

pietas
ꝑoẽ ꝓ-
ferẽda.

Uſus ē quid violentum.

Crebri nanq intuitus eorum que deſeruimus propter conſuetudinem trahunt ad retracta. violentū enim quid vſus ē ad retinendū ſibi? Nonne hitus et vſu. et habitu vero natura innaſcitur? Naturam vero amouere vł alterare difficile. Naz et paulisꝑ declinet coacta: redit ad ſeipſam velociter. Beda. Si autem ſecuturus dominum diſcipulus qz vł domi renunciare velit arguitur quid fiet illis: qui nulla vtilitatis gratia ſepe viſitant dormitoriorum quos immundo reliquerunt. Cap. x.

Poſt hec autem deſignauit dominus ⁊ alios ſeptuagita duos: ⁊ miſit illos binos ante faciem ſuam in oēm ciuitatem et locum quo erat ipſe venturus. Et dicebat illis. Meſſis quidē mlta: operarij aūt pauci. Rogate autē dñz meſſis vt mittat operarios in meſſem ſuam.

¶ Cyril. Certificauerat de⁹ per prophetas: q euangelij predicatio ſalutaris comprehenſura erat non ſolum iſrael ſed etiā gētiū greges. Et ideo a xp̄o. poſt. xij. apoſtolos ⁊ alij. lxxij. ſunt inſtituti. vñ dr. Poſt hic āt deſignauit dñs et alios. lxxij. Bed. Bñ. lxxij. mittūtur: qz totidē mundi gentibus euangeliū predicandum erat: vt qđo. xij. primo propter. xij. tribus iſrael: ita et hi propter exteras gentes deſtinarentur ſbucdas. Aug. de. q. euā. Sić ēt. xxiiij. hoŕis tot⁹ orbis peragiŕ atq luſtratur: ita myſterium illuſtrandi orbis ꝑ euangelium trinitatis in. lxxij. diſcipulis intimatur ter. n. xxiiij. ſeptuaginta duo faciūt. Be. Sicut autem. xij. apoſtolos formā epo℞ premōſtrare nemo eſt qui dubitet: ſic et hos. lxxij. figurā preſbyterorū. i. ſcđi ordis ſacerdotū geſſiſſe ſciēdū ē: tñ et ſi primis eccleſie temporibus: vt ap̄lica ſcriptura teſtis eſt: vtriq preſbyteri vtriq vocabātur et epi: quo℞ vnū ſapie maturitatē: aliud induſtriā cure paſtoral ſignificat. Cyril. Huius ēt forma in verbis moyſi figurabaŕ: q iubente deo. lxx. elegit qb⁹ de⁹ ſpm̄ infundebat. In numeris ēt ſcriptū ē de filijs iſrael q venerunt i helim: qđ interpretatur aſcēſus. et erāt ibi. xij. fōtes aquarū: et. lxx. palme. Cōuolantes ei ad augmentum ſpiritale reperiem⁹. xij. fōtes. ſ. ſacros apoſtolos: a quib⁹ haurim⁹ ſalutē ſciaz ſicut a fontib⁹ ſaluatoris: ⁊ lxx. palmas: hos. ſ. q nūc deſtinati ſunt a xp̄o. Eſt enī palma arbor bone medule: bñ radicata et fertilis: et ſemper naſcēs in aqs: alta ſimul ⁊ frondes porrigens ſurſum. Sequiŕ: Et miſit illos binos. Gre. in ho. Binos in p̄dicatione diſcipulos mittit: qz duo ſūt p̄cepta charitatis: dei ſciīz amor ⁊ ꝓximi. Et min⁹ q̄ inter duos charitas haberi nō pōt: q̄ten⁹ h nobis tacit⁹ innuat: qz q charitatē erga alterū nō hz: p̄dicatiōis offm̄ ſuſcipere nullaten⁹ dz. Cri. Sicut ēt ex duodeci bini ⁊ bini nūerati fuerūt: vt in eo℞ cathalogo matthe⁹ oſidit q eni bini famularenŕ dei vbo antiquū eē videŕ. Edurit eni de⁹ iſrł de egypto ꝑ man⁹ moyſi ⁊ aarō. Joſue quoq et caleph concordantes precauerunt prouocatum a. xij. exploratoribus populum. vnde dicitur. Frater a fratre adiutus vt ciuitas vallata. Baſi. Simul etiam ꝑ hoc indicauit q ſi aliqui pares ſunt in ſpiritalib⁹ donis: hoc nō ſinet i eis p̄ualere ꝓprie opinionis paſſionē. Grego. in home. Bene autem ſubditur. Ante faciem ſuam in omnē ciuitatem ⁊ locum quo erat ipſe vēturus. Predicatores autem ſuos dominus ſequitur: quia predicatio preuenit: et tunc ad mentis noſtre habitaculū dominus venit qñ verba exhortatiōis precurrūt: atq ꝑ hoc veritas in mente ſuſcipitur. Hinc p̄dicatorib⁹ eſaias dicit. Parate viam domini: rectas facite ſemi:

Mos ecleſie ip mitue.

Predicatores bini et bini.

tas dei nr̃i. Theophi. Deſignaue-
rat aũt dñs diſcipulos ꝓpter multi
tudinē doctoribus indigentē: ſicut
enī noſtri agri ſpicati multos meſ
ſores deſiderãt: ſic ꝗ crediturí erãt
innumerabiles exiſtentes: multis
doctoribus indigebãt. vñ ſequitur.
Meſſis euangelij. Meſſis quidē multa. Chry. Sʒ qua
liter meſſem vocat: cum res ad pñs
exordiũ ſumant: nōdũ iacto aratro:
aut ſulſis ꝓductis de meſſibus tra-
ctat poterant eñ diſcipuli vacillare
et ſecũ meditari: et dicere qualiter
nos numerus breuis emēdare po-
terimus totũ mundũ: idiote ſophi
ſtas: mũltos nudi dñantes ſubiecti.
Ne igiť cõſideratiõe taliũ turbarē-
tur: vocat euãgeliũ meſſem. q. d. pa
rata ſunt omnia: mitto vos ad pa-
ratã collectionē fructuũ eodē die: et
ſerere poteſtis et metere. Sicut er-
go colonus exiēs ad meſſes letať:
ſic etiã vos multo amplius ꝛ alacri⁹
neceſſariũ eſt exire in mũdũ. nam
hoc negociũ meſſis ē: agros nobis
exhibens ꝑparatos. Grego. in ho.
Sʒ nō ſine graui merore loqui: poſ
ſumus qđ ſubdiť. Opera. aũt pau.
qꝛ ꝛ ſi ſunt qui bona audiãt: deſunt
qui dicant. Ecce mundus ſacerdoti
bus plenus. ſed tñ in meſſe dei ra-
rus valde reperiť operator: qꝛ offm̃
quidē ſacerdotale ſuſcipimus: ſed
opus officij nō iplemus. Beda. Si-
cut aũt meſſis mlta ē oīs turba cre
dentiũ: ita operarij pauci ſunt apo
ſtoli: ꝛ imitatores eorũ qui mittunť
ad meſſem. Cyril. Sicut autē agri
ſpacioſi meſſores multos exigunt:
ſic ꝛ multitudo crediturorũ xp̃m. vñ
ſubdit. Ro. er. do. meſ. vt mit. op. in
meſ. ſuã. Illud aũt attende ꝙ cũ di
xiſſet. Rogate dñʒ meſſis vt mittat
operarios in meſſem ſuã: ipſe poſt-
modũ hoc peregit. Ipſe igitur eſt
dñs meſſis: ac per eũ: ꝛ cuʒ eo deus
pater oībus dñatur. Chry. Multi-
plicauit aũt poſtmodũ eos: nō ad-
dens ad numerũ: ſed cõcedens vir-
tutē. Inſinuat aũt ꝙ magnũ donũ
eſt operarios mitti in meſſem diui-
nã. per hoc qđ dicit: dñm meſſis ſup

hoc eſſe rogandũ. Grego. Per hoc
etiã inducendi ſunt ſubditi: vt pro Doctrina moralis
ſuis paſtoribus rogēt: vt digna eis
operari valeant: nec ab exhortatiõe
torpeat ligua. ſepe eñ ꝓ ſua nequi
tia ꝑdicantiũ reſtringiť lingua. Se
pe vero ex ſubiectorũ culpa agiť: vt
eis qui preſunt predicatiõis ſermo
ſubtrahatur.

¶ Ite ecce ego mitto vos ſicut
agnos inter lupos. Nolite por
tare ſacculũ neqꝫ perã neqꝫ cal
ciamenta: ꝛ neminē per viam
ſalutaueritis.

Cyril. Narrat lucas ꝯhr. lxx. diſci-
pulos vendicaſſe ſibi a xp̃o apoſto
licã eruditionē: modeſtiã: innocen-
tiã: equitatē: nihilqꝫ mundanorũʒ
ſacris predicationibus ꝑferre. aſpi
rare aũt adeo ad fortitudinē mētis
vt nullũ terribiliũ formidentꝫ: neqꝫ
ipſam mortē. vñ dicit. Ite. Chry.
Erat eñ inter oīa pericula eoꝝ ſo-
latiũ virt⁹ mittētis eos. ꝛ iõ dicit.
Ecce ego mitto vos. q. d. hoc ſufficit
ad ꝯſolationē veſtrã: hoc ſufficit ad
ſperandũ ꝛ nō timendũ ſuperuenien
tia mala: que ſignificat ſubdens: ſi
cut agnos inter lupos. Iſido. ab-
bas. Denotans ſimplicitatē ꝛ inno
centiã. nã debacchantes ꝛ ſua enor-
mitate iniuriãtes nature nō agnos
appellat: ſed hedos. Ambro. Con-
traria autē ſunt ſibi iſta alalia. vt
alia ab aliis deuorenť. i. agni a lu-
pis: ſʒ bon⁹ paſtor lupos gregi ſuo
timere nō nouit. Ideoqꝫ iſti diſcipu
li nō in predã: ſed ad gratiã dirigũ-
tur. ſollicitudo eñ paſtoris boni effi
cit vt lupi in agnos audere nihil
poſſint. Mittit ergo agnos inter lu
pos vt cõpleref illud. Tunc lupi et
agni ſimul paſcētur. Chry. Hoc eñ
fuit manifeſtũ indiciũ ꝑclari triũ-
phi vt circundati eēnt diſcipuli xp̃i
ab hoſtibus: q̃ſi agni inter lupos
eos tñ cõuerterent. Beda. Uel ſpe-
cialiter lupos vocat ſcribas ꝛ pha-
riſeos. qui ſunt clerici iudeorum.
Ambro. Uel lupis ſunt heretici cõ-
parandi. lupi enim beſtie ſunt que

Heretici lupis comparantur.

inſidiantur ouilibus ⁊ circa paſto-
rales verſantur caſas: Habitacu-
la domorū intrare nō audēt. ſomnū
canū abſentiā: aut deſidiā paſtorū
explorāt: omnū guttur inuadūt vt cito
ſtrāgulēt: feri: rapaces: natura cor-
poris rigidiores: vt ſe facile nō pñt
inflectere: impetu quodā ſuo ferun
tur et ideo ſepe deludunt. Siquem
priores hoiem viderint: vocē eius
quadā nature vi ferunt eripere. ſi
aūt hō prius eos viderit: exagitati
memorant. Sic heretici inſidiātur
ouilibus xp̄i: fremunt circa caulas
nocturno tempore. ſemper eñ perfi
dis nox eſt: qui lucem xp̄i nebulis
praue interpretationis obducunt:
ſtabula tamē xp̄i intrare nō audēt.
et ideo nō ſanant: ſicut curatus eſt
ille in ſtabulo q̄ incidit in latrones.
Explorant paſtorꝭ abſentiā: quia
preſentibus paſtoribꝰ oues chriſti
incurſare nō poſſūt. Quadā etiā mē
tis intentione duri ⁊ rigidi neq̄q̄
ſolent a ſuo errore deflectere: quos
ſcripture verus interpres xp̄s illu-
dit vt inuanū ſuos effundāt impe-
tus et nocere nō poſſunt: qui ſiquē
verſuta diſputationis ſue circūſcri-
ptiōe preueniunt: faciūt obtumeſce
re. mutus eſt eñ qui verbum dei nō
eadē qua eſt gloria confitet. Caue
igitur ne tibi vocem tollat hereticꝰ
ne priorē nō ipſe deprehēderis: ſer-
pit enim dū latet eius pfidia. ſi aūt
cōmenta impietatis eius agnoue-
ris: iacturā pie vocis timere nō po
teris. Guttur inuadunt: vitalibus
vulnus affigūt dū animā petūt. Si
etiā audies aliquē ſacerdotē dici et
rapinas eius cognoſcis: foris ouis
intus lupus eſt: qui humane necis
inſaturabili crudelitate rabiē ſuā
deſiderat explere. Grego. In paſto
ra. Multi enim: cū regiminis iura
ſuſcipiūt: ad lacerandos ſubditos
inardeſcunt: terrorē poteſtatis ex-
hibent. Et quia charitatis viſcera
non habent: deum videri appetunt
patres ſe eſſe minime recognoſcūt.
humilitatis locum in elationē do-
minationis immutant. Contra que

Reprehenſio prauorū platorū.

omnia cōſiderandū nobis eſt quia
ſicut agni inter lupos mittūtur: vt
ſenſum ſeruantes innocentie mor-
ſum malitie non habeamꝰ. Qui eñ
locum predicationis ſuſcipit mala
inferre nō debet: ſed tolerare. Quē
⁊ ſi quādo zelus rectitudinis exigit
vt erga ſubiectos ſeuiant: intus pa
terna pietate diligat quos foris q̄ſi
inſequēdo caſtigat. Qd tunc rector
bene exhibet: cū terrene cupidita-
tis honoribus nequaq̄ mētis colla
ſupponit. vnde ſubdit. Nolite por-
tare ſacculum neq̄ peram. Grego.
nazanzenus. Quorum ſumma eſt
vt adeo virtuoſi exiſtant: q̄ non mi
nus propter vite modum q̄ propter
eorum verbum euangelium profi-
ciat. Grego. in Ezechielem. Tanta
enim p̄dicatorum debet eſſe in deo
fiducia: vt preſentis vite ſumptibꝰ
q̄uis non prouideat: tamē ſibi hos
non deeſſe certiſſime ſciat. Ne dum
mens eius occupatur ad tempora-
lia: minus alijs prouideat eterna.
Cyril. Sic igitur preceperat: nec de
ipſo ſubiecto curam habere cum di
xerat. Mitto vos ſicut agnos inter
lupos. Nec etiam cōceſſit ſollicitos
eſſe erga extrinſeca corpori: cū dixit
Nolite portare ſaculū neq̄ perā.
Nec etiam cōceſſit portare aliquid
eorum que nondum vnita ſunt cor-
pori. vnde ſubdit. Neq̄ calciamen
ta. Non autem ſacculum et peram
portare prohibuit: ſed nec aliquam
ſtudij diſtractionem permiſit aſſu-
mere: qui nec ob obuiātium ſaluta
tionem diſtrahi voluit. vnde ſubdit
Et neminē per viam ſalutaueritis.
Qd et dudum ab heliſeo dictū fuit
quaſi dicat recto tramite ad opus
procedite: non alternantes benedi
ctionibus benedictiones. Dam-
num enim eſt expendere tempus
predicationibus cōpetens. Ambro.
Non ergo hic dominus prohibuit
q̄ beniuolentie diſpliceret officiū:
ſed q̄ perſequende deuotionis in-
tentio plus placeret. Gregorius. na
zanzenus. Mādauit etiam hoc eis
dominus ad verbi gloriam: ne vid-

retur in eis magis vigere blandi=
tias: voluit etiam eos non eſſe ſolli=
citos in verbis alienis. Grego. in
home. Hec autem verba ſiquis etiã
per allegoriam velit intelligi: pecu
nia clauſa in ſacculo eſt ſapiẽtia oc
culta. Qui igitur ſapientie verbũ
habet: ⁊ hoc erogare proximo negli
git: quaſi pecuniam in ſacculo liga
tam tenet. Per peram vero onera
Officiũ predicationis ſeculi: per calciamenta mortuorum
operum exempla ſignificãtur. Qui
ergo officium predicatiõis ſuſcipit:
dignum nõ eſt vt opus ſecularium
negociorũ portet. nedum hoc eius
colla deprimit ad predicanda cele=
ſtia non aſſurgat: nec debet ſtulto=
rum operum exempla conſpicere:
ne ſua opera quaſi ex mortuis pel=
lib⁹ credat munire: ne ſcilicet quia
alios talia feciſſe cõſiderat: ſe etiã
facere licter putet. Ambro. Nihil
etiam dominus in nobis mortale
vult eſſe. Mortale enim atq; terre=
num calciamentum moyſes iube=
tur ſoluere cum mitteretur ad po=
pulum liberãdum. Qd ſi quem mo
uet: qua ratione in egypto calciati
iubẽtur edere agnum. apoſtoli aũt
ſine calciamento ad predicandum
euangelium diriguntur. Is conſi=
derare debet quia in egypto poſit⁹
debet adhuc morſus cauere ſerpen
tis. multa enim venena in egypto.
Et qui typo paſca celebrat. patere
poteſt vulneri. qui autem miniſter
eſt veritatis: venena non trepidat.
Grego. in home. Omnis autẽ qui ſa=
lutat in via ex occaſione ſalutat iti=
neris: non ex ſtudio optande ſalu=
tis. Qui igitur non amore eterne
patrie ſed premiorum ambitu ſa=
lutem audientibus predicat: quaſi
in itinere ſalutat quia ex occaſione
et non ex intentione ſalutem audiẽ
tibus exoptat.

¶ In quãcumq; domum in=
traueritis primum dicite. pax
huic domui: ⁊ ſi ibi fuerit filius
pacis: requieſcet ſuper illum
pax veſtra: ſin autem ad vos
reuertetur. In eadem autem
domo manete: edentes et bibẽ
tes que apud illos ſunt. Di=
gnus enim eſt operarius merce=
de ſua. Nolite tranſire de do=
mo in domum. Et in quamcũ=
q; ciuitatem intraueritis et ſu=
ſceperint vos: mãducate que
apponuntur vobis: et curate
infirmos qui in illa ſunt: ⁊ dici
te illis. Appropinquabit i vos
regnum dei. In quamcũq; au=
tem ciuitatem intraueritis et
non ſuſceperint vos. exeuntes
in plateas eius dicite. Etiam
puluerem qui adheſit nobis de
ciuitate veſtra extergimus in
vos. Tamen hoc ſcitote quia
appropinquabit regnum dei.
Dico vobis: quia ſodomis in
die illa remiſſius erit q̃ illi ci=
uitati.

¶ Chryſoſto. Bonorum omniũ ma= Pax
ter pax eſt: ſine qua cetera inanis mater
ſunt: propter qd dominus diſcipu= omniũ
lis intrantibus domos: ilico pacem bonorũ
iuſſit proferre tanq̃ bonorum indi=
cium dicens. In quacunq; domum
intraueritis primũ dicite: pax huic
domui. Ambroſius. Ut ſcilicet pa=
cis perferamus nuncium ipſe pri=
mus ingreſſus pacis benedictiõe
celebretur. Cyril. Unde pontifex ec
cleſie tradit eam dicens. Pax vobis
Implorant autem pacem ſancti: nõ
ſolum eam que verſatur inter ho=
mines adinuicem: ſed et eam que
pertinet ad noſipſos. nam ſepius
in pectore bellum gerimus et nullo
moleſtãte turbamur: necnõ praua
deſideria contra nos crebro inſur=
gunt. Tytus. Dicitur autem. Pax
huic domui: ſcilicet habitantibus
domum: omnes alloquantur maio=
res pariter et minores: neq; cum in
dignis veſtra ſalutatio dirigetur.
vnde ſubditur. Et ſi ibi fuerit fili⁹

pacis: requieſcet ſuper illum pax
veſtra. quaſi di. vos quidē profer=
tis verbum. res autem pacis appli
cabitur meo iudicio vbicunq̧ di=
gnum eſſe videbitur. Siquis autē
non ſit dignus: non eſtis deluſi: nec
verborum veſtrorum gratia pariūt:
imino reciprocatur ad vos. Et hoc
eſt q̄ſi ſubditur. Sin autem ad vos
reuertetur. Grego. Pax enim que
ab ore predicatoris offertur: aut re=
quieſcet ī domo: ſi ī ea fuerit quiſq̧
predeſtinatus ad vitam: et celeſte
verbum ſequitur quod audit: aut
ſi nullus audire voluerit: ipſe pre=
dicator ſine fructu non erit: quia
ad eum pax reuertitur: dum ei a
domino pro labore ſui operis mer=
ces recompenſatur. Si autem pax
noſtra recipitur. dignum eſt vt ab
eis terrena ſtipendia cōſequamur:
quibus patrie celeſtis premia offe=
rimus. vnde ſequitur. In eadē au
tem domo manete edentes ⁊ biben
tes que apud illos ſūt. Ecce qui pe
ram et ſacculum portari prohibuit
ſumptus et alimēta ex eadem pre=
dicatione concedit. Chryſoſto. Sed
ne aliquis diceret: conſumo res p=
prias parando aduenis menſam:
illum primo intrātem facit tibi pa=
cis donū offerre: cui nihil eſt equa=
le: vt ſcias te maiora q̄ des ſuſcipe=
re. Tytus. Uel aliter continua. Qꝛ
non eſtis conſtituti iudices eorum:
qui ſunt digni vel indigni: edatis
et bibatis que vobis offeruntur ab
eis. Dimittite autē mihi eorū: qui
vos recipiunt examen: niſi vobis
quoq̧ ſit notum non eſſe ibi filium
pacis. tūc enī fortaſſis retrocedere
debetis. Theophi. Uide igitur qua
liter diſcipulos mendicare inſtituit
et pro precio eos nutrimentum ha=
bere voluit. nam ſubditur. Dignus
eſt eī operarius mercede ſua. Gre.
Sunt enim iam de mercede opera=
riū ipſa alimenta ſuſtentationis: vt
hic merces de labore predicationis
inchoetur: que illic de veritatis
viſione perficitur. Qua in re con=
ſiderandum eſt: q̄ vni noſtro ope=

Pax p̄dicatoꝝ

ri due mercedes debentur: vna in
via que nos in labore ſuſtentat:
alia in patria que nos in reſurre=
ctione remunerat. Merces itaq̧ q̄
in preſenti recipitur hoc in nobis
debet agere: vt ad ſequentē merce=
dem robuſtius tendatur. Uerus
ergo quiſq̧ predicator nō ideo pre=
dicare debet: vt in hoc tēpore merce
dem accipiat: ſed ideo mercedē re=
cipere: vt predicare valeat. Quiſq̧
namq̧ ideo predicat: vt hic laudis
vel muneris mercedē recipiat: eter
na mercede ſe priuat. Ambro. Sub
ditur virtus alia. ne de domo ad
domum quis vaga facilitate demi=
gret. Sequitur enim: Nolite tran=
ſire de domo in domum. vt ſcilicet
amore hoſpitali ſeruemus conſtan
tiam neq̧ aliquam amicitie neceſſi
tudinem facile reſoluemus. Beda.
Deſcripto autem diuerſe domus
hoſpitio: quid iam in ciuitati=
bus agere debeant docet pijs ſcili=
cet in omnibus communicare: ab
impiorum vero per omnia ſocieta=
te ſecerni. vnde ſequitur. Et in qua
cunq̧ ciuitatem intraueritis: et ſu
ſceperint vos: manducate que ap=
ponunt vobis. Theophi. Quāuis
modica exiſtant: et vilia nihil am=
plius inquirētes: denunciat etiam
eis vt operantes miracula homi=
nes ad ſuas predicatiōes attrahe=
rent. vnde ſubdit. Et curate in=
firmos: qui in illa ſunt. Et dicite
illis: appropinquabit in vos re=
gnum dei. Si enim prius curaue=
ritis deinde docueritis: proſpera=
bitur ſermo: et homines credent
regnum dei appropinquare. non
enim curarentur: niſi hoc aliqua
virtus diuina perficeret. Sed etiā
cum ſecundum animam curantur:
appropinquat in eos regnum dei:
q̄d longe eſt ab eo cui dominatur
peccatum. Chryſoſto. Uide autem
dignitatem apoſtolorum: nihil ſen
ſibile monentur proferre qualia
circa moyſen et p̄phetas. ſcꝫ bona
terrena: ſed quedā noua et mirabi=
lia. ſ. regnū dei. Maxi. Dicit aūt ap

Profect⁹ euangelij.

popinquauit.non vt oſtēdat tem=
poris breuitatē;neq₃ enī regnū dei
venit cum obſeruatione:ſed oſten=
dit diſpoſitionē hominū ad regnū
dei.quod quidē potētia eſt in oib⁹
credentibus : actu vero in his qui
reſpuunt corporalem vitam et ſolā
eligunt ſpiritalem qui dicere poſ=
ſunt.Uiuo autem non ego : ſed vi=
uit in me chriſtus.Ambro.Deinde
docet excutiendum de pedib⁹ pul=
uerem ſiquis recipiendos ciuita=
tis hoſpitio non putauerit dicens.
In quācunq₃ ciuitatē itraue. et nō
rece.vos exeuntes in pla. dicite ēt
puluerem pedum qui adheſit no=
bis de ciuitate veſtra extergim⁹ in
vos.Beda.Uel ad conteſtationem
terreni laboris:quē pro illis inani
ter ſuſceperunt:velvt oſtendāt vſq₃
adeo ſe ab ipſis nihil terrenū que
rere: vt etiam puluerem de terra
eorum non ſibi patiantur adhere=
re.Uel per pedes ipſum op⁹ et in=
ceſſus predicationis ſignificatur.
puluis vero quo aſperguntur: ter=
rene leuitas eſt cogitatiōis.a qua
et ſummi doctores imunes eſſe ne=
queunt.Qui ergo ſpreuerit doctri
nā₃ labores et pericula docentium
ad teſtimoniū ſue damnationis in=
flectunt.Orige.Extergendo ꝗ pul=
uerem pedū in eos quodā modo di
cunt :puluis peccatorū₃ veſtrorum
merito veniet ſuper vos.Et atten=
de ꝙ queccunq₃ ciuitates non ſuſci=
piūt apoſtolos ſanāq₃ doctrinā ha
bent plateas:iuxta illud. Lata eſt
via que ducit ad perditionē.Theo
phi. Et ſicut recipientib⁹ apoſto=
los appropinquare regnū dei dicit
in beneficium : ſic non recipienti=
bus in preiudicium : vnde ſubdit.
Tn̄ hoc ſcitote quia appropinq̄bit
regnū dei.Sic aduentus regis eſt
quibuſdam ad penā:quibuſdā vo
ad honorē.vnde de eorū pena ſub=
ditur.Dico autem vobis quia ſo=
do.i illa die remiſ.erit:ꝙ illi ciuita
ti.Euſe.Nam in ciuitate ſodomo=
rum non caruerūt angeli hoſpitio
ſed loth inuentus eſt dignus eos
hoſpitari.Si ergo ad acceſſum di
ſcipulorū nec vnus inuenietur in ci
uitate:qui eos recipiat : quomodo
non peior erit ciuitate ſodomorū₃?
Hic ſermo docebat eos audacter
aggredi regulam paupertatis.nō
enim poſſet conſiſtere ciuitas et vil Cōparatio pulchra.
la nec vicus ſine aliquo incola noto
deo.nā₃ nec ſodoma ſubſiſteret nō
reperto loth:quo recedēte tota re=
pente periit.Beda.Sodomite ꝗq₃
ipſi et ſi ihoſpitales fuerit iter ce=
tera carnis animeq₃ flagitia:nulli
tamē apd eos tales hoſpites q̄les
apoſtoli reperti ſunt.et loth quidē
aſpectu et auditu iuſtus erat: non
tn̄ ibi aliquid docuiſſe aut ſigna fe
ciſſe perhibetur.

¶Ue tibi corozai:ve ſibi beth
ſayda : quia ſi in tyro et ſy=
done facte fuiſſent virtutes
que facte ſunt in vobis:olī₃ in
cilicio et cinere ſedentes pe=
niterent.Uerūtamē tyro et ſy=
doni remiſſius erit in iudicio
ꝙ vobis . Et tu capharnaum
vſq₃ ad celū exaltata vſq₃ ad in
fernū demergeris.Qui vos au
dit me audit.et q vos ſpernit:
me ſpernit . Qui aūt me ſper=
nit:ſpernit cu₃ qui me miſit.

¶Ambro.Docet dominus grauio
ri pene obnoxios fore qui euāgeliū
non ſequendū ꝙ qui legem iudica
uerunt eſſe ſoluendā di.Ue tibi co
rozaim . Ue ti . bethſayda.Beda.
Corozai₃.bethſayda:et capharnaū
tyberias quoq₃ quā ioannes noiat
ciuitates ſunt galilee ſite in litore
laci genezareth:qui ab euāgeliſtis
mare galilee vel tyberiadis appel
latur.plangit ergo dominus has
ciuitates:q̄ poſt tanta miracula at
q₃ virtutes non penituerunt:peio=
reſq₃ ſunt gentilibus naturale tan
tum ius diſſipantibus : quia poſt
deſcripte legis contemptum.filiu₃
quoq₃ dei et gloriam eius ſpernere
non timuerunt:vnde ſequitur . Qz

ſi in tyro et ſydone facte fuiſſent vir tutes que in vobis facte ſunt: olim in cilicio et cinere ſedentes penite rent. In cilicio quod de pilis capra rum contexitur aſperã peccati pũ gentis memoriã ſignificat. In cine re autem mortis conſiderationem per quã in puluerem redigimur de monſtrat. Porro in ſeſſione humi litatem proprie conſcientie ſignifi cat. impletum autem videmus ho die dictum ſcilicet ſaluatoris: quia corozaim et bethſayda preſente do mino credere noluerunt. Tyrus ãt et ſydon et quondam dauid ac ſa lomoni amici fuere: et poſt euan gelizantibus chriſti credidere diſci pulis. Chry. Deplorat autẽ domi nus has ciuitates ad noſtrũ exẽ plum: eo ꝙ effuſio lachrymarum ⁊ gemitus amarus ſuper patien tes inſenſibilitatẽ doloris: nõ mo dicum antidotum ẽ: et ad correctio nem patientium: et ad remedium ingemiſcentiũ ſuper eos. Nõ ſolũ autẽ per deplorationẽ inducit eos ad bonũ: ſed etiam per terrorẽ. vñ ſequitur. Verũtamẽ tyro et ſydoni remiſſius erit ꝗ̃ vobis in iudicio. Hoc et nos audire debemus. non enim ſolis illis ſed etiam nobis pe ius iudicium ſtatuit: niſi receperi mus intrãtes ad nos hoſpites quo rum puluerem precepit excutere. Cum autẽ plurima ſigna feciſſet dominus in capharnaũ: et eã ſcolã habuiſſet: videbatur ſuper alias ciuitates exaltata: ſed propter in credulitatem cecidit in ruinam. vñ ſequitur. Et tu ca. vſq; in ce. exal. vſq; ad infernũ demergeris: vt .ſ. iudicium ſit proportionabile hono ri. Beda. Duplex autem in hac ſen tentia ſenſus ẽ. Vel ideo ad infer num demergeris: quia contra pre

Senſus duplex. dicationẽ meam ſuperbiſſime reſti tiſti: vt ſcilicet intelligatur in celũ exaltata per ſuperbiam. Vel ideo quia es exaltata vſq; ad celũ meo hoſpitio et meis ſignis maioribus plecteris ſupplicijs: quia his quo q; credere noluiſti. Et ne quis pu taret hanc increpationẽ vel tm̃ illis ciuitatibus vel perſonis conueni re que dominum in carne videntes ſpernebant: et nõ omnibus qui ho die quoq; euãgelij verba deſpiciũt. Conſequẽter adiunxit di. Qui vos audit: me audit. Cyril. Per qd̃ do cet quicquid per ſanctos apoſtolos dr̃ acceptandũ eſſe: quia qui illos audit: xp̃m audit. Ineuitabilis er go pena hereticis imminet: qui apo ſtolorum negligunt verba. Sequit̃ enim. Et qui vos ſpernit: me ſp. Be da. Vt ſcilicet in audiendo quiſq; vel ſpernendo euangelij p̃dicatio nem non viles quoſq; perſonas: ſed dominum ſaluatorem imo ipſũ pa trem ſpernere ſe vel audire diſce ret. Nã ſequitur. Qui ãt me ſper nit: ſpernit eum qui miſit me: quia in diſcipulo magiſter auditur: ⁊ in filio pater honorat̃. Augu. de ver bo. Si autem ſermo dei ad vos quo q; peruenit: et in eo loco vos conſti tuit: videte ne ſpernatis nos ne ad illum perueniat: quod nobis fece ritis. Beda. Poteſt et ita intelligi. Qui vos ſpernit me ſpernit .i. qui non facit miſericordiam vni de fra tribus meis minimis: nec mihi fa cit. qui ãt me ſpernit nolẽs credere filium dei: ſpernit eum qui me mi ſit quia ego et pater vnum ſumus Titus. Simul autem in hoc diſci pulos conſolatur. q. d. Non dicatis cur imus paſſuri contumelias: ac commodate linguam: ego prebeo grãz: in me vr̃a redũdat ꝯtumelia.

Reuerſi ſunt autẽ ſeptuaginta duo cũ gaudio dicentes. Dñe ẽt demonia ſubijciunt̃ nobis in noĩe tuo. et ait illis. Videbã ſathanã ſicut fulgur de celo cadentẽ. Ecce dedi vobis po teſtatem calcandi ſupra ſerpẽ tes: et ſcorpiones et ſuper oẽm virtutẽ inimici: et nihil vobis nocebit. Veruntñ in hoc nolite gaudere q2 ſpũs vobis ſubij

ciuntur. Gaudete autem ꝙ no
mina veſtra ſcripta ſūt i celis.
¶ Cyril. Supra dictum eſt ꝙ domi=
nus miſit diſcipl'os gratia ſpiritus
ſancti inſignitos: et facti p:edica=
tionis miniſtri poteſtate ſuper im
mundos ſpiritus acceperunt. nunc
autem reuerſi confitentur hono:ā
tis eos potentiam. vnde dicit. Re=
uerſi ſunt autem. lxxij. cum gau.
di. domine etiam demonia ſubijciū
tur nobis in nomine tuo. Uidebā=
tur quidem gaudere magis ꝙ fa=
cti ſunt miraculorum auctores: ꝙ̄
ꝙ facti erant predicationis mini=
ſtri. Erat autem melius eos gau=
dere in illis quos ceperant ſicut vo
catis per ipſum dicit paulus. Gau
dium meū et corona mea. Grego.
xxiiij. moralium. Mire autem do=
minus vt in diſcipulorū cordibus
elationem premeret: indicium rui=
ne retulit: qđ ipſe magiſter elatio=
nis accepit: vt in auctore ſuperbie
diſcerent q̄d de elationis vitio; for=
midarent. vnde ſequitur. Uidebā
ſathanā ſicut fulgur de celo caden
tē. Baſi. Dicit ſathanas: eo ꝙ ad=
uerſat bono. hoc enī ſignificat no=
men hebraicum: ſed diabolus dr̄ eo
ꝙ cooperatur nobis in malo: et ac=
cuſator ſit. Natura eius eſt in cor=
porea locus aereus. Bed. Non aūt
dicit. Modo video: ſed prius vide=
baꝫ: quando corruit. Qđ autē ait
Sicut fulgur: vl' p̄cipitē: de ſupnis
ad ima lapſum ſignificat. vel q: de
iectus adhuc trāſſigurat ſe in āge
lū lucis. Titus. Se autē dicit vidiſſe
tāꝗ iudicē q̄ nouit ſcorporeorū paſ
ſiōes. vel dicit. Sic fulgur: q: natu=
ra fulgidus erat vt fulgur: ſꝫ fact⁹
ē tenebroſus propter affectū: q: qđ
deus fecit bonū: hoc ipſe in ſe alte=
rauit in malū. Baſi. Supne. n. vir=
tutes nō ſūt naturalit' ſcē: ſꝫ ſꝫ ana=
logiā diuini amorꝭ mēſurā ſctifica
tionis ſortiuntur. Et ſicut ferrū po
ſitū i igne nō deſinit eē ferrū: vehe
mēti tn̄ flāme vnione tā effectu ꝙ̄
aſpectu in ignē p̄trāſit: ſic et alme
virtutes ex participatiōe ei⁹ qđ eſt

Angeli quō ſancti.

naturaliter ſacrū: inſitā hn̄t ſctifi=
cationē. neq3. n. cecidiſſet ſathanas
ſi natura fuiſſet iſuſceptibilis ma=
li. Cyril. Uel alr̄. Uidebā ſathanā
ſicut fulgur de celo cadentem. i. ab
vltia virtute in extremā fragilita=
tē. Nam ante ſaluatoris aduentuꝫ
ſubegerat ſibi orbē ꝛ ab oībus cole
batur: ſed cum vnigenitum verbū
dei de celo deſcēdit corruit tāꝗ ful
gur: q: ↄculcat ab adorātib⁹ xp̄m.
vn̄ ſeq̄t. Et ecce dedi vob p̄tāt calcan. ſupra ſerpē. et ſcorpi. Ty. Ser=
pētes q̄dē aliq̄n figuralit' i deſerto
mordebāt iudeos: et necabāt eos:
eo ꝙ iſideles erāt. venit aūt qui ſer
pētes illos p̄imeret cuꝰ ſerpēs cru
cifixus: vt ſiquis credēs in eum p̄=
ſpexerit. liberet a morſibus et ſal=
uetur. Chry. Deinde ne putarem⁹
hoc dici de beſtijs ſubiunxit. Et ſu
pra omnē virtutē inimici. Bed. Hoc
eſt omne gen⁹ imūdorum ſpirituū
de obſeſſis corporib⁹ eijciendi. tā=
tum ad ipſos ſubdit. Et nihil vob
nocebit. Quāuis et ad lr̄am poſſit Myſtic⁹ ſenſus littere.
accipi. Paulus enī a vipera inuaſus
nihil mali patitur: ꝛ ioānes hauſto
veneno nō leditur. Hoc aūt iter ſer
pētes q̄ dēte: et ſcorpiōes q̄ cauda
nocēt diſtare arbitror ꝙ ſerpentes
apte ſeuiētes: ſcorpiōes: clāculo in
ſidiātes: vl' hōles vel demōes ſigni
ficēt. vl' ſerpētes q̄ icho ādis v̄tutib⁹
venena praue p̄ſuaſiōis obijciunt:
ſcorpiōes q̄ ↄſūmatas v̄tutes ad fi=
nē vitiare itēdūt. Theo. Vl' ſpētes
ſūt q̄ viſibilr nocēt: veluti fornica=
tiōis ꝛ homicidij demō: q̄ vo iuiſibi
lit' nocēt ſcorpiōes vocāt: ſic i vitijs
ſpiritalibus. Grego. niſenus. Uolu
ptas etiam ſerpens dicitur in ſcri=
ptura: cuius natura eſt: ꝙ ſi caput
eius muri ſtricturam attigerit: to
tum ſequens corpus ad ſe trahit:
ſic natura neceſſariuꝫ conceſſit ho=
mini domicilium. Sed per hanc ne
ceſſitatem aggrediens voluptas
animum ad inmoderatum quen=
dam ornatum peruertit i ad hoc
ſubſequenteꝫ auaritiam trahit:
quam impudicitia ſequitur id eſt.

vltimũ membꝛum ex cauda beſtia=
litatis. Sed queadmodũ non eſt p
caudã ſerpentẽ retrahi. ſic non eſt
incipiendum ab vltimis ad euelen
dum voluptates: niſi ꝗs pꝛioꝛẽ adi
tuz obtulerit malicie. Athana. De
luduntur autẽ nunc per chꝛiſti virtu=
tem pueri voluptatem: qui quon=
dã ſeducebat grandeuos: et vir
gines perſeuerant conculcantes
ſerpentine voluptatis fallacias.
Sed et quidam ipſum aculeũ ſcoꝛ=
pionis. i. diaboli conculcantes ſcʒ
moꝛtẽ nõ timuerũt interitum. ver=
bi gratia. martyres facti. pleriq
xp̄o poſtpoſitis terrenis libero greſ=
ſu conuerſantur in celis: pꝛincipez
aeris non timentes. Tytus. Sʒ qꝛ
leticia qua eos letos videbat: ina=
nem gloꝛiaʒ ſapiebat. gaudebant
enim ꝙ quaſi ſublimes effecti: ter
ribiles hominibus: et demonibus
erãt. ideo domin9 ſubiungit. Uerũ=
tamẽ in hoc nolite gaudere qꝛ ſpi=
ritus ſubijciũtur vobis. Bed. De
ſubiectione ſpirituuʒ cuʒ caro ſint
gaudere pꝛohibentur: qꝛ ſpiritus
eijcere ſicut et virtutes alias facere
interdum non eſt eius meriti qui
operatur: ſed inuocatio noĩs chꝛi=
ſti: hoc agit ad condẽnationẽ eoꝛuʒ
qui inuocant: vel ad vtilitatem eo=
rum ꝗ vident et audiunt. Cyꝛil. Sʒ
cur domine non ſinis letari in ho=
noꝛibus a te collatis cum ſcriptum
ſit. In nomine tuo exultabunt tota
die? Sed dominus eos ad maius
gaudium erigit. vnde ſubdit. Gau
dete autem: qꝛ nomina veſtra ſcri
pta ſunt in celis. Bed. q. d. Nõ opʒ
vos de demonũ humiliatione: ſed
de veſtra ſublimatiõe gaudere. Sa
lubꝛiter autem intelligendum eſt
ꝙ ſiue celeſtia ſiue terreſtria quis
opera geſſerit: per hoc quaſi litte=
ris annotatus apud dei memoꝛiaʒ
ſit eternaliter affixus. Theophi.
Scripta ſunt enim noĩa ſanctoꝛum
in libꝛo vite non encauſto ſed me=
moꝛia dei ⁊ gratia. Et diabol9 qui
dem deſuper cadit. homines vero
inferius exiſtẽtes ſuperius aſcri=
buntur in celis. Baſi. Quidam aũt
ſunt qui ſcribuntur quidem non in
vita ſed ſm hieremiã in terra: vt ſʒ
hoc intelligatur duplex quedã de=
ſcriptio: hoꝛum quidem ad vitam
illoꝛum ad perfectionem. Qð au=
tẽ dꝛ. Deleantur de libꝛo viuentiũ
intelligitur de his qui digni puta=
bantur in libꝛo dei conſcribi. Et ſʒ
hoc fieri dicitur ſcripture mutatio
quãdo a virtute delabimur in pec
catum: vel econtra.

¶ In ipſa hoꝛa exultauit in
ſpiritu ſancto et dixit. Confi=
teoꝛ tibi dñe pater celi et terre
ꝙ abſcondiſti hec a ſapientib9
et pꝛudentibus et reuelaſti ea
paruulis. Etiam pater qm̃ ſic
placuit ante te. Oĩa mihi tra=
dita ſunt a patre meo. Et nẽo
ſcit quis ſit filius niſi pater: et
quis ſit pater niſi filius: et cui
voluerit filius reuelare.

¶ Theop. Sicut benignus pater
videns filios ſuos dirigi gaudet
ſic et xp̄s exultat: ꝙ apoſtoli tantis
bonis facti ſũt digni. vnde dicitur.
In ipſa autẽ hoꝛa exultauit i ſpi=
ritu ſancto. Cyꝛil. Inſpexit quidem
per ſpiritus operationem quam
apoſtolis tradidit plurium acqui=
ſitionem. vnde in ſpiritu ſancto le=
tatus dicitur id eſt in effectibus ꝗ
per ſpiritum ſanctum pꝛoueniunt.
quaſi enim amatoꝛ hominum: gau
dij reputabat materiam conuerſio
nem errantiũ de quo gratias agit.
vnde ſequitur. Confiteoꝛ tibi pater
dñe celi et terre. Bed. Confeſſio nõ
ſp̄ pñiam ſʒ et grãꝝ actionẽ ſignifi
cat: vt in pſalmis ſepiſſime legim9.
Cyꝛil. Ecce autẽ inquiunt illi quo=
rum coꝛda peruerſa ſunt: gratias
refert fili9 pr̃i tãꝗ minoꝛ. Sʒ ꝗd ipe
dit ꝯſubſtãlẽ filiũ laudare ꝓpꝛiũ geni
toꝛẽ mũdũ ſaluãtẽ p eũ? ꝙ ſi eẽ ſes
ꝯfeſſiõis cã hũc eẽ minoꝛẽ: aſpice ꝙ
vocat eũ pr̃eʒ ſuũ ⁊ dñʒ celi ⁊ terre.
Tyt9. Alia ei p xp̄ʒ ex nõ entib9 pꝛo=
ducta ſũt ſʒ ſol9 ipe icõp̄hẽſibilr a pa

Liber vite ꝗꝗ [illegible]

Chꝛiſt9 q̃o ge=
nitus a
patre.

Chriſt⁹ ſuo genitus a p̄re.

tre eſt genitus. ſolus eñ vnigeniti tanq̄ veri filij naturalr̄ pater eſt. vñ ſolus p̄ri dicit. Cōfiteor tibi p̄r. Þ eſt glorifico te. Nec mireris ſi patrē fili⁹ glorificat. tota .n. hypoſtaſis vnigeniti genitoris eſt gloria. nā et q̄ ſcā ſunt. ⁊ celū ⁊ angeli gloria ſūt creatoris. veꝝ q̄z hec nimis infinite ſita ſunt: reſpectu dignitatis ipſi⁹: ſol⁹ fili⁹ cū de⁹ pfecte ſit ſilis genitori pfecte glificat patrē. Athana. Notim⁹ et ſepi⁹ ſaluatorē hūana pferre hz .n. aduictā hūanitatē ditas: nec tn̄ ppt corpis tegimen deū ignores. Sz qd rñdēt in h̄ q̄ volūt ſubſiſtētiā eſſe mali formatū vo ſibi deū aliū a vo patre xp̄i. Et hunc dicūt eē vnigenitū mali creatorē: ⁊ neqtie pncīpē: necnō mūdialis machine cōditorē. Ait aūt dn̄s approbās vba moyſi. Cōfiteor tibi pater dn̄e celi ⁊ terre. Epi. Editū ēt a martiōe euāgeliū. hz. Regratior tibi dn̄e celi tacēs

Nota.

qđ ð̄r ⁊ t̄re ⁊ qđ ð̄r. Pr̄. ne itelligat. q vocat xp̄s p̄re3 creatorē celi ⁊ terre. Ambro. Poſtremo apit celeſte myſteriū: quo placuit deo vt puulis magis q̄ prudētib⁹ hui⁹ mūdi ſuā gratiā reuelaret. vñ ſeqtur. q abſcōdiſti hec a ſapiētib⁹ ⁊ prudētibus: ⁊ reuelaſti ea puulis. Theo. Pōt ſic diſtigui vt dicat a ſapiētib⁹ .i. a phariſeis ⁊ ſcribis legē iterptātib⁹. Et prudētib⁹ .i. ab his q̄ a ſcribis fuerant docti ſapiēs .n. ēq̄ docet prudēs vo q̄ docet. Paruulos vo vocat dn̄s ſuos diſcipulos: quos nō legis doctores ſed de turba ⁊ piſcatores elegit: qui ſunt vocati nō maliuoli q̄ſi paruuli. Ambro. Uel puulū hoc accipiamus qui ſe exaltare nō nouerit: ⁊ phaleratis ſmonib⁹ artē ſue iactare prudētie: qđ phariſei plerūq faciūt. Beda. Gr̄as igit agit q apuis q̄ſi puulis aduēt⁹ ſui aperuit ſacra: q̄ ignorauerūt ſcribe ⁊ phariſei: qui ſibi ſapientes videntur: ⁊ in conſpectu ſuo prudētes. Theo. Abſcōdita igitur ſunt myſteria ab his qui putant ſe eſſe ſapientes: ⁊ nō ſunt. nam ſi cēnt eis reuelata fuiſſent. Beda. vnde ſapientibus ⁊ prudētibus nō inſipiētes ⁊ hebetes: ſed puulos .i. humiles appoſuit: vt pbaret ſe tumorem dānaſſe nō acumen. Orige. Senſus eñ defect⁹ p̄e paratio fit ſuperuenītis pfectiōis. Qui enim nō ſentit q careat vo bono ppter bonū pūs qđ ſibi ineſſe videt: vo bono priuatur.

Myſteriū reuelat p̄uulis.

Chry. Nō aūt letat ⁊ gr̄as agit q dei myſteria latebant ſcribas et phariſeos. hec .n. non erat materia alacritatis: ſed gemitus. ſed de hoc gr̄as agit: q̄ qđ ſapientes nō nouerāt: hi nouerunt. Gr̄as aūt ſup hoc agit p̄ri cū quo ipe ſit hoc facit. oſtēdēs nimiam dilectionē qua diligit nos. Oſtendit aūt cōſequenter q huiuſmodi rei pma volūtas ſua ſit et patris q̄ ppria volūtate hoc agebāt. vnde ſeqtur. et p̄r q̄ ſic pla. añ te. Gr. ego. Dis vbis exēpla humilitatis accipim⁹: ne temere diſcutere ſuperna cōſilia de alioꝝ vocatiōe aliorūve repulſiōe pſumamus: iniuſtū enim eſſe non poteſt: quod placuit iuſto. in cunctis ergo que exterius diſponunt: aperta cā rōnis eſt occulte iuſticia voluntatis. Chry. Cū vo dixiſſet. Confiteor tibi q̄ reuelaſti ea paruulis ne putares q ipſe chriſtus hac virtute priuatus non poſſet hoc facere ſubiūgit. Omnia tradita ſunt mihi a patre meo. Athana. Hoc non recte intelligentes arij ſequaces delirant in dominū dicentes. Si data ſunt ei omnia id eſt dominium creature: fuit tempus quo ea non habuit: ⁊ ſic non eſt de ſubſtantia patris. nam ſi eſſet: non eſſet ei opus recipere: ſed ex hoc magis dementia eorum carpetur. Si enim priuſq̄ recepiſſet vacabat creatura a verbo: qualiter ſaluabitur illud. Omnia in eo conſiſtūt? Ceterum ſi ſimul poſtq̄ facta eſt creatura: tota ſuit tradita. et. non erāt opus tradere: per ipſum nanq̄ facta ſunt omnia. Nō ergo vt ipſi putant: ſignificatur hic creature dominium: imo significatiuum eſt hoc verbū facte diſpenſationis in carne poſtq̄ enim homo peccauit: perturbata ſunt omnia. vnde verbum caro factū

Christi duplex natura.

ro factū eſt:vt omnia reſtauraret.
Data ſunt ergo ei omnia.nō q꜡ po:
teſtate careret:ſed vt ſaluatoꝛ emē
deret vniuerſa:vt ſicut per verbū om
nia in pꝛincipio introducta ſunt in
eē:ita cum verbū caro factuꝫ eſt.in
ipſo omnia reſtaurentur.Beda. Uł
dicit. Omnia ſibi tradita non mun
di elementa:ſed hi quibus paruu:
lis ſpiritu ſacramenta filij pater re
uelauit:ꝛ de quoꝛum ſalute cuꝫ hoc
loqueretur exultauit. Augu. Uł cū
omnia legis omnipotentē agnoſcit
nō degenerē patris:cum tradita le
gis filiū confiteris. Cui per naturā
omnia vnius ſubſtantie iura ſunt
ꝓpꝛia non dono collata per gratiā.
Cum autem dixiſſet omnia ſibi foꝛe
a patre tradita:aſcendit ad pꝛopꝛiā
gloꝛiam ꝛ excellentiam : oſtendens
in nullo ſe ſuperari a patre ſubdit.
Et nemo nouit qui ſit filius niſi pa:
ter:ꝛ qui ſit pater niſi filius. Nō va
let enim creature intentio compꝛe:
hendere modū diuine ſubſtātie que
omnē ſupat intellectū:ꝛ de coꝛ eiꝰ q̄ꝫ
libet cōſiderationē trāſcēdit : ſed a
ſeipſa q̄d ſit natura diuina cogno:
ſcit.itaq꜡ pater per id qꝺ eſt nouit
filiuꝫ ꝛ filius per id quo eſt nouit pa
trē:nō interueniente aliqua differē
tia q̄tū ad diuinitatis naturam. ꝙ
enim ſit deus:credimus. Quid aūt
naturaliter ſit incompꝛehēſibile ē.
Si vero creatus eſt filius:quō ſolus
ſciret patrē:aut quō ſolū a patre ſci
ret? Scire nāq꜡ naturā diuinā impoſ
ſibile eſt cuilibet creature. ſcire aūt
qꝺcūq꜡ eoꝛuꝫ que creata ſunt q̄diſit:
nō tranſcēdit quēlibet intellectum:
q̄uis ſuperet noſtrū ſenſuꝫ. Atha:
na. Hoc aūt dn̄o dicēte cōſtat arria
nos ei obſiſtere dū dicūt non videri
patrē a filio. Sed eoꝝ oſtēdit infa:
mia ſi ſeipſum nō nouit verbuꝫ: qꝺ
omnibus patris ꝛ ſui preſtat noti:
tiā. Sequit enim. Et cui voluerit fi:
lius reuelare. Tytus. Eſt aūt reue
latio traditio nationis iuxta ꝓpoꝛ:
tionē nature ꝛ ꝟtutū vniuſcuiuſq꜡:ꝛ
vbi quidē eſt natura conſimilis:ibi
eſt cognitio ſine doctrina. hic autē
eſt per reuelationē diſciplina. Oꝛi:
ge. Uult aūt reuelare vt verbū non
irrationabiliter:ꝛ tanq꜡ iuſticia qui
nouit digne ꝛ tēpoꝛa reuelādi ꝛ mē:
ſuras reuelatiōis. Reuelat aūt re:
mouēs oppoſitū coꝛdi velamē:necnō
tenebꝛas quas poſuit in ſui latibu:
lū:ſed quoniā ex hoc putant qui al
terius ſunt opinionis:cōſtruere ne:
fariū ſuum dogma:ꝙ ſcꝫ ignoꝛꝰ erat
pater ieſu ſanctis antiq̄s. Dicendū Gratie gratis date.
ē eis qm̄ qꝺ dicit cuicūq꜡ vult filiꝰ re
uelare:non ſolum retoꝛquet ad tp̄s
futurū:ex quo ſaluatoꝛ hoc pꝛotulit
ſed etiā ad tp̄s p̄teritū. ꝙ ſi velint h̄
verbū reuelare pꝛo peccato ſumere
dicēdū eſt eis ꝙ nō eſt idē cognoſce:
re ꝛ credere. Alij datur per ſpirituꝫ
ſermo ſcientie : alij fides in eodem
ſpiritu. Erant ergo pꝛimo quidem
credentes.nō autem cognoſcentes.
Ambꝛo. Ut ſcias aūt q꜡ ſicut filius
patrem quibus vult reuelat etiā pa
ter reuelat quibus vult filiū. Audi
dominum dicenteꝫ. Beatus es ſimō
bariona:quia caro ꝛ ſanguis non re
uelauit tibi:ſed pater meus qui in
celis eſt.

¶ Et conuerſus ad diſcipulos
ſuos dixit: Beati oculi q̄ vidēt
que vos videtis. Dico enim vo
bis:ꝙ multi pꝛophete ꝛ reges vo
luerunt videre que vos videtis
ꝛ non viderūt:ꝛ audire que au
ditis:ꝛ non audierunt.

¶ Theophi. Q꜡ ſuperius dixerat.
Nemo nouit quid ſit pater niſi filiꝰ
ꝛ cui voluerit filius reuelare: verifi
cat diſcipulos quibus pater per euꝫ
reuelabatur.vnde dicitur. Et cōuer
ſus ad diſcipulos ſuos dixit. Beati
oculi qui vident que vos vi. Cyril.
Conuertitur qꝺ ad eos q꜡ repellēs
iudeos.ſurdos ꝛ cecam mentē geren:
tes nec videre volentes:totum ſe p̄:
bebat diligentibus eum ꝛ beatos aſ
ferit oculos.vidētes que pꝛius alijs
ipſi videbant. Illud tamē ſcire con:
uenit:q꜡ videre non ſignificat actuꝫ
oculoꝛum:ſed mentis recreationem.

in preſtitis beneficijs. puta ſi quis dicat. Iſte vidit bona tempora.i.ga uiſus eſt in bonis temporibus: ſm illud. Uideas bona hieruſalē. Multi.n. iudeorum viderunt xp̄m diue operantem: corporali.ſ. intuitu: nec tn̄ omnibus beatificatio conuenit. non enim crediderunt: ſed neqꝫ viderunt gloriam dei oculis mentis. Beatificati ſunt ergo oculi noſtri in hoc ꝙ fide vidimus verbum pro nobis hominē factū imprimēs nobis decorē ſui numinis: vt nos ſibi conformes faciat per ſanctificationem atqꝫ iuſticiam. Theophi. Beatificat autem eos ⁊ omnes ſimpliciter qui eum fide reſpiciūt ex hoc ꝙ antiqui prophete ⁊ reges deū in carne videre ⁊ audire optauerunt. vn̄ ſequit. Dico vo.n.vo.ꝙ mt̄.pphe. ⁊ re.vo. vi. que vos vide. ⁊ non vi. ⁊ au. que vos audi. ⁊ non au. Beda. Mattheus aptius pphetas ⁊ iuſtos appellat. ipſi enim ſunt reges magni: qꝛ tentationum ſuarum motibus conſentiēdo ſuccumbere ſed regendo preeſſe nō luerūt. Chry. Ex hoc autē dicto plures exiſtimāt pphetas caruiſſe xp̄i noticia: ſed ſi optauerunt videre q̄ viderunt apoſtoli: nouerunt illuꝫ vēturū ad homines: ⁊ diſpenſaturū q̄ diſpenſauit. nullus.n.hꝫ horꝫ appetitum que mente non concepit: nouerant ergo filium dei. vn̄ non ſimplr dicit. Uoluerunt videre me: ſed que vos videtis nec audire me ſed que vos auditis. Uiderant.n.ipſum: nō tn̄ iam incarnatum: nec ſic cum hominibus conuerſantē: nec tāta maieſtate eis loquentē. Beda. Illi.n.a longe inſpicientes per ſpeculuꝫ ⁊ in enigmate viderunt. Apoſtoli auteꝫ in preſentiarum habentes dominuꝫ quecunqꝫ voluiſſent interrogādo diſcentes: nequaqꝫ per Angelos aut alias viſionum ſpecies opus habebant doceri. Orige. Sed quare dicit pleroſqꝫ prophetas optaſſe non auteꝫ omnes? quia de abraam dicitur ꝙ vidit diem xp̄i ⁊ letatus eſt: quaꝫ viſionem non plures immo pauci contigerunt. fuerunt autem alij prophete ⁊ iuſti non tanti: vt viſionem abrahe ⁊ peritiam apoſtolorum attingerent. Et hos dicit non vidiſſe ſed optaſſe.

Uideri myſticū

Nota verba.

¶ Et ecce quidā legiſperitus ſurrexit tentans illum ⁊ dicens. Magiſter quid faciendo vitā eternam poſſidebo? At ille dixit ad eū. In lege qd̄ ſcriptū ē? Quomodo legis? Ille reſpondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: ⁊ ex tota anima tua: ⁊ ex omnib⁹ viribus tuis: et ex omni mente tua ⁊ proximum tuum ſicut teipſum. Dixitqꝫ illi: Recte reſpōdiſti: Hoc fac ⁊ viues.

¶ Beda. Dixerat ſupra dominus ꝙ nomina eorum ſcripta ſunt in celis vnde vt puto occaſionem tentandi dominuꝫ legiſperitus aſſumpſit. vnde dicitur. Et ec. qui. legiſ. ſur. tētans illum. Cyril. Erant enim quidā verboſi circūeuntes totā regionē iudeorꝫ incuſantes xp̄m ⁊ dicētes ꝙ pceptū moyſi inutile diceret. ipſe autē quaſdā nouas doctrinas pmeret. volēs ergo legiſperit⁹ ſeducere xp̄m vt aliqd contra moyſen loqueretur: adeſt tētans ipſum magiſtrū vocans doceri nō patiēs. Et qꝛ dn̄s ſolitus erat his qui veniebāt ad eū loqui de vita eterna: vtitur legiſperitus eius eloquijs. Et qd̄ tentābat aſtute nihil aliud audit niſi que per moyſen edita ſunt. Sequitur enim. At ille dixit ad eum. In lege qd̄ ſcriptū eſt? quomō legis? Ambro. Erat enim ex his qui ſibi legiſperiti vidētur qui verba legis tenēt: vim legis ignorant ⁊ ex ipſo legis capitulo docet eſſe legis ignaros. probans ꝙ in principio ſtatim lex patrem ⁊ filium predicauerit: ⁊ incarnationis dominice annunciauerit ſacramentum. Sequitur enim. Ille reſpondens dixit. Dili. dominum deū tuum ex to. cor. tuo: ⁊ ex tota anima tua: ⁊ ex omni. viri. tuis: ⁊ ex to. mēte. tua. Baſi. Qd̄ dicit. Tota mente tua in cetera

non recipit ſectionem. nam quantacunq; dilectionẽ in infirmis expenderis: hoc tibi neceſſario a toto deficiet. Sicut enim in vaſe aliquo pleno liquore quantum emanat foras. tantũ neceſſe eſt plenitudini derogari: ſic et in anima inquantũ emanauerit ab ipſius dilectione ad illicita: intantũ minui. neceſſarium eſt amorem ad deum. Grego. niſenus. In tria autẽ quedam anime vis diſcernitur. Hec enim eſt augmentatiua ſolum ⁊ nutritiua: que etiam in plantis reperitur. Alia eſt que ſenſualiter diſponitur: que ſaluabatur in natura irrationalium animalium. Perfecta autem vis anime eſt rationalis: que in natura humana conſpicitur. Dicẽdo ergo cor ſubſtantiam corporalem ſignificauit ſcilicet nutritiuam. dicẽdo vero animam mediocrem id eſt ſenſitiuam. dicendo vero mentem: altiorem naturam id eſt intellectiuã ⁊ conſideratiuam potentiam. Theophi. Hic igitur intelligendum eſt q̃ opoꝛtet nos omnẽ virtutem anime amori diuino ſubijcere. ⁊ hoc viriliter ⁊ non remiſſe. vnde addit. Et ex omnibus viribus tuis. Maxi. Cum hac igitur intentione trinã ad deũ dilectionẽ lex pertractat: vt auellat nos a trina mundi habitudine: qua reſpicitur ad poſſeſſiones: ad gloriã ⁊ ad voluptates: in quibus etiam tẽtatus eſt chꝛiſtus. Baſi. Si quis autẽ querat quo pacto diuina dilectio poterit obtineri: dicemus quoniam indocibilis eſt diuina dilectio: nã nec lucis gaudere preſentia: nec vitam amplecti ab alio didicimus vel amare parentes aut alũnos: ⁊ multo magis diuine dilectionis doctrina. Sz ſeminalis quedam ratio nobis inſita eſt intrinſecus habens cauſas vt homo deo adhereat: quã rationem accipiens doctrina diuinoꝛum preceptoꝛum colere diligenter: cauteq; fouere: ⁊ ad perfectionẽ diuine gratie perducere conſueuit. naturaliter. n. bonum amamus. amamus etiã ꝓpꝛiũ ⁊ cognatũ: necnõ ⁊ benefactoꝛibus ſponte affectionem totam ꝓfundimus. Si igitur bon⁹ eſt deus. omnia vero bonũ deſiderant qd̃ voluntarie perficitur naturaliter bonis ineſt quem ⁊ ſi per bonitatem minime nouiſſemus: ex hoc ipſo tamen q̃ ab ipſo proceſſimus tenemur ipſũ vltra modũ amare: tanq̃ ſcilicet nobis cognatum. Maioꝛ etiam eſt et benefactoꝛ omnibus qui naturaliter diligunt. Eſt igitur pꝛimũ ⁊ pꝛecipuũ mãdatũ diuine dilectionis ſcd̃m q̃ pꝛimi cõpletiuũ ⁊ ab eo cõpletũ quo monemur diligere ꝓximũ. vnde ſequitur. Et pꝛoxi. tuũ ſicut teipſum. Soꝛtimur autẽ a deo potentiam ad hui⁹ executionem mandati. Quis autẽ non nouit quoniam manſuetum et cõmunicatiuũ animal eſt homo: nõ autẽ ſolitariũ ⁊ ſilueſtre? Nihil enim tam ꝓpꝛium eſt noſtre nature: ſicut adinuicem cõmunicare: ⁊ mutuo indigere: ⁊ cognatũ diligere. Quoꝝ ergo conueniens nobis tradidit ſemina: hoꝛum conſequenter fructus requirit. Chꝛy. Tu tamẽ attende qualiter fere cum eodem exceſſu poſtulat vtrũq; pceptũ. de deo. n. ait. Toto coꝛde tuo. de ꝓxi͂o. Sicut teipm̃. Qd̃ ſi diligẽter obſeruaret̃ nec ſeru⁹ eſſet: nec liber: nec victoꝛ: nec victus: nec diues nec paup: nec no͂⁹ vnq̃ eẽt diabol⁹. Poti⁹. n. palee ignis ſuſtinerent imiſſionẽ q̃ feruoꝛẽ charitatis diabol⁹: adeo cũcta ſupat dilectiõis cõſtãtia. Grego. xxix. mo. Cũ ãt dicat̃ Diliges pꝛoximum tuum ſicut teipſũ quomodo alteri miſerando pius eſt qui adhuc iniuſte viuendo fit impi⁹ ſibimet ipſi? Chꝛy. Cum autem legiſperitus reſpondiſſet que continebãtur in lege. Chꝛiſtus: cui nota ſũt omnia ſcindit fallacie eius rhetia. Sequitur enim. Dixitq; illi: recte rñ diſti: hoc fac ⁊ viues. Oꝛige. Ex his ĩdubitãter colligit̃ q̃ vita q̃ p̃dicat̃ ſcd̃m mũdi creatoꝛẽ deũ ⁊ ãtiquas ſcripturas ab eo traditas: vita ꝑpetua eſt. Atteſtat̃ enim dominus ſumenti: Ex Deutrono. quidem illud. Diliges dñm deum tuum. Ex leuitico vo illud. Diliges ꝓximũ tuũ ſicut teipſũ. Hec autem dicta ſunt contra ſequa=

Dilectio dei quo obtinetur

Intellect⁹ pꝛimi mãdati

ces valentini baſilidis ꝛ marchio nis. Quid enim aliud voluit nos fa cere ad querendum vitam eternã: niſi que continent lex ꝛ prophete?

¶ Ille autem volens iuſtifica re ſeipſum dixit ad ieſum. Et quis eſt meus proximus? Su ſpiciẽs autẽ ieſus dixit. Homo quidam deſcendebat ab hieru ſalem in hierico ꝛ incidit in la trones: qui etiã diſpoliauerũt eum: ꝛ plagis impoſitis abie runt ſemiuiuo relicto. Accidit aũt vt ſacerdos quidam deſcẽ deret eadem via: ꝛ viſo illo p̄e teriuit. Similiter ꝛ leuita: cum eſſet ſecus locum ꝛ videret eũ pertranſijt. Samaritanus aũt quidam iter faciens venit ſec9 eum ꝛ videns eũ: miſericordia motus eſt. Et appropians alli gauit vulnera eius. infundens oleum ꝛ vinum: ꝛ imponens il lum in iumentum ſuum duxit ĩ ſtabulum: ꝛ curã eius egit. Et altera die protulit duos dena rios: ꝛ dedit ſtabulario ꝛ ait. Curam illius habe: ꝛ q̃dcunq̃ ſupererogaueris: ego cũ redie ro reddam tibi. Quis horum trium videtur tibi proxim9 fuiſ ſe illi qui icidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit miſericor diam in illum Et ait illi ieſus. Uade ꝛ tu fac ſimiliter.

¶ Cyril. Laudatus legiſperit9 a ſal uatore q̄ recte reſpõdit: in ſupbiã prupit: nullũ ſibi p̄ximũ putas eẽ q̃ſi nullus eẽt ei ĩ iuſticia cõparãd9. vñ d̃r. Ille aũt volẽs iuſtificare ſeip ſum: dixit ad ieſum. Et q̃s eſt meus p̄xim9? Circũueniũt eũ cũ quodam modo alternatim vitia: a fallacia q̃ tẽtãdo q̃ſiuerat: ad arrogãtiã la pſus. In h̃ ãt q̄ q̃rit. Quis ẽ me9 p̄ ximus; vacuus a dilectione proximi

proxim9 q̃s dicat

oſtenditur: cum non eſtimet aliquẽ ſibi proximum eſſe: ꝛ per conſequẽs a dilectiõe diuina: q̃m cũ frẽm nõ dili gat quẽ videt: non poteſt deũ dili gere quem nõ videt. Ambro. R̃ndit etiam q̄ neſciret p̄ximũ ſuũ: q: non credebat in xp̄m: et q̃ xp̄m neſcit: neſcit legẽ. Cũ enĩ veritatẽ ignoret: quomodo poteſt ſcire legẽ q̃ annun ciat veritatem? Theo. Saluator ãt non actibus aut dignitatibus: ſed natura determiat proximũ. q. d. nõ putes q̄ q̃uis iuſtus ſis: nullus ti bi ſit proximus. Omnes nanq̃ qui eãdẽ naturã cõicant p̄ximi tui ſũt. fias igitur et tu eorũ p̄ximus: non loco ſed affectu; et circa eos curã: et ad h̃ ſamaritanũ in exemplũ du cit. vnde ſeq̃t. Suſpiciẽs autẽ ieſus dixit. Homo quidã deſcende. ab hie ru. in hie. Greg. Bñ ẽ generis ap pellatio. non. n. ait. Deſcendit qui dam: ſed homo quidã. natura ſmo fit de tota hũanitate. Aug. de que. euã. Homo. n. iſte ipſe adã itelligit in genere humano. Hieruſalem ci uitas pacis illa celeſtis: a cuius bti tudine lapſus ẽ: hierico iterp̄tat luna et ſignificat mortalitatem no ſtrã: p̄pter hoc q̄ naſcit: creſcit ſe neſcit. et occidit. Aug. ↄtra pelag. Uel hierl'm que interp̄tatur viſio pacis: paradiſum dicimus. Bñ. n. q̃ peccaret hõ in viſiõe pacis: erat h̃ eſt in paradiſo: q̃cq̃d videbat pax erat et leticia. Inde deſcendit q̃ſi humiliatus et miſer fact9 per pec catum. hierico. i. in mũdũ: in quo oĩa orta occidũt ſicut luna. Theo. Non autem dicit. Deſcendit: ſ; de ſcendebat. ſemper enĩ hũana natu ra ad inferiora tendebat: et nõ in parte: ſed in toto vite attendebat paſſibili. Ba. Cõuenit ẽt hoc ſi q̃s loca perſpexerit. hierico enĩ tenet loca conuallium paleſtine. hierl'm ↄ̃o in cacumie ſita ẽ occupãs api cẽ mõtis. vẽit igit hõ ab alt; ad in fima vt a latronib9 caperet: q̃ incole bãt deſertũ. vñ ſeq̃t. Et incidit in la trones. Chry. Primũ iſti9 hoĩs mi ſerand9 ẽ caſus: q̃ inermis ac deſti

Anagogia pulchra.

tutus in latrones inciderit quiſqꝫ
improuidus incautuſqꝫ eam viam
elegerit: quia euadere predonū ma
nus nequiuerit. nō enim poſſet iner
mis armatos: īprouidus peſſimos
incaut⁹ nociuos effugere. Quippe
cuꝫ malicia ſemꝑ armata ſit dolis:
crudelitate ſepta munita fallacia
et ad nocendi ſeuitiam preparata.
Ambro. Qui ſunt aūt iſti latrones
niſi angeli noctis atqꝫ tenebrarū: in
quos nō incidiſſet: niſi eis mandati
celeſtis deuius ſe feciſſet obnoxiū.
Chry. In exordio igit̃ mūdi nocēdi
fallaciā diabolus eſt operat⁹ in ho
minē: in quē faliendi virus exercuit
et malicie nocētiā dedicauit. Aug.
cōtra Pelagiū. Incidit ergo ī latro
nes. i. in diabolū ⁊ āgelos eius: qui
ꝑ in obedientiā primi hominis hu
manū gen⁹ deſpoliauerunt morū ſcꝫ
ornamentis: ⁊ vulnerauerūt bono
ſcꝫ poſſibilitatis liberi arbitrij ꝑdi
to. vñ ſequit̃. Qui etiā deſpoliaue
rūt eū: ⁊ plagis īpoſitꝭ abierūt. In
illo eñ peccante plagā fecit: in nos
ꝟo plagas: cū ꝑ vnū peccatū qđ cō
trahimus ſupaddimus multa pec
cata. Augu. de que. euā. Uel ſpolia
uerunt hominē īmortalitate: et pla
gis impoſitis peccata ſuadendo re
liquerūt ſemiuiuū: qꝛ ex ꝑte qua po
teſt intelligere ⁊ cognoſcere deū vi
uus eſt hō ex parte autē qua pecca
tis contabeſcit ⁊ ꝑmit̃: mortuus eſt.
et hoc eſt qđ ſubdit̃: ſemiuiuo reli
cto. Augu. ꝯtra Pelag. Semiuiuus
eñ hꝫ vitalē motū. i. liberū arbitriū
vulneratū ꝙ ad eternā vitā quam
perdiderat redire nō ſufficiebat: et
ideo iacebat: qꝛ vires ei proprie ad
ſurgendum non ſufficiebant: vt ad
ſe ſanandum medicum id eſt deum
requireret. Theo. Aut ſemiuiuus
dicitur homo poſt peccatum: qꝛ aīa
immortalis eſt. corpus ꝟo mortale
ita vt medietas hoīs morti ſuccū
bat: aut qꝛ hūana natura ī xpo ſpe
rabat ꝯſeq̇ ſalutē: ita vt nō oīo mor
ti ſuccūberet: ſꝫ inq̄tū adā peccaue
rat: mors in mūdū intrauit: in xpi ꝟo
iuſtificatione mors erat deſtruen-

Homo ꝗs ſemiuiuus

da. Ambroſius. Uel ſpoliant q̇ue
accepimus indumenta gratie ſpiri
talis: ⁊ ſic vulnera inferre cōſueue
rūt. nā ſi intemerata q̄ ſumpſim⁹ in
dumēta ſeruem⁹: plagas latronum
ſentire nō poſſum⁹. Baſi. Uel poteſt
intelligi ꝙ expoliauerūt eum: pla
gis prius impoſitis: ꝓcedūt eñ vul
nera nuditatē: vt intelligas ꝙ peccñ
gratie ꝓcedit carētiā. Beda. Dicun
tur aūt plage pctā: qꝛ his nature hu
mane integritas violat̃. Abierunt
aūt non ab inſidijs ceſſando: ſꝫ inſi
diaruꝫ fraudes occultādo. Chryſo.
Hic itaqꝫ hō. i. adā iacebat deſtitu
tus ſalutis auxilio: cōfoſſus vulneri
bus delictoꝝ: cui nec ſacerdos aarō
trāſiēs ſacrificio potuit ꝓfuiſſe. Se
quit̃ eñ. Accidit aūt vt ſacer. q̇dam
deſcē. eadē via: ⁊ viſo eo preteriuit.
Nec etiā ei⁹ frater moyſes leuita: ꝑ
legē potuit ſubuenire. vñ ſequit̃. Si
militer ⁊ leuita cū eēt ſecus locū ⁊ vi
deret eū ꝑtrāſijt. Auguſt. cōtra Pe
lag. Uel in ſacerdote ⁊ leuita duo tē
pora intelligunt̃: legis. ſ. ⁊ ꝓpheta
rū: in ſacerdote lex ꝑ quā ſacerdo
tiū ⁊ ſacrificia inſtituta ſunt: in leui
ta vaticiniū ꝓphetarū: quoꝝ tꝑib⁹
hūanuꝫ gen⁹ ſanari nō potuit: quia
ꝑ legē cōtradictio pctī nō aboleuit.
Theophi. Dicit aūt preterijt. qꝛ lex
venit ⁊ ſtetit vſqꝫ ad tp̄s ꝑſi xū: dein
de nōvalēs curare abijt. vide etiaꝫ
ꝙ lex nō ad hoc data eſt precogitati
ue vt hoīem curaret. nō eñ poterat
hō a pricipio ſuſcipe xpi myſteriuꝫ.
⁊ nō dicit̃ ꝑ. Accidit vt ſacerdos q̇daꝫ
qđ cōſueuim⁹ dicere in his q̄ nō pre
meditatiue fiunt. Augu. de ver. dñi.
Uel qꝛ hō deſcēdēs a hierl'm in hie
rico iſraelita fuiſſe intelligit̃: qđ in
telligi pōt: qꝛ trāſiēs ſacerdos vtiqꝫ
genere ꝓxim⁹ ꝑterijt iacentē: trāſijt
leuita: ⁊ hic gñe ꝓxim⁹ iacentē ⁊ ipſe
cōtēpſit. Theophi. Miſerti inquā il
lius fuere cuꝫ cogitauerūt. poſtmo
dū ꝟo tenacitate deuicti abierūt re
trorſum. hoc enim deſignat quod di
cit. Preterijt. Auguſti. de ver. domi
ni. Tranſijt ſamaritanus genere lō
gīquus: miſericordia proximus ⁊

fecit quod ſequitur. Samaritanus
autem quidam iter faciens venit ſe
cus eum. In quo ſamaritano ſe vo
luit itelligi domin⁹ noſter ihs xps.
ſamaritanus eni cuſtos interpreta
tur: et de ipſo dicitur. Non dormi:
tabit neq dormiet qui cuſtodit iſrl:
quia reſurgens a mortuis iam nō
moritur. Deniq cum dictum eſſet il
li. Quia ſamaritanus es et demo:
nium habes: negauit ſe habere de
monium: quia ſe nouerat demonū
expulſorem: non ſe negauit infirmi
Samaritanus xps. cuſtodē. Grecus. Uocat autem hic
xps ſe ſamaritanū opportune. cum
enim alloqueretur legiſperitum ſu
perbientem in lege voluit exprime:
re: quoniā nec ſacerdos nec leuita et
qui conuerſabantur in lege: legis p
poſitum implebāt: ſed ipſe venit cō
ſummaturus legis propoſitū. Am:
bro. Hic autem ſamaritanus etiam
erat deſcendens. Quis enim eſt q
deſcendit de celo: niſi qui aſcēdit in
celum filius hominis qui eſt in ce:
lo? Theophi. Dicit autem. Iter fa:
ciēs: quaſi ex propoſito hoc ſtatuēs
vt nos curaret. Auguſt. contra Pe:
la. Uenit autem in ſimilitudine car
nis peccati: ideo ſecus eū quaſi in
ſimilitudine. Grecus. Uel ſecus viā
venit. fuit enim vere viator: non de
uiator gratia noſtri deſcendens ad
terram. Ambro. Ueniens autem: fa
ctus eſt compaſſionis noſtre ſuſce:
ptione finitimus et miſericordie col
latione vicinus. vnde ſequitur. Et
videns eū miſericordia motus eſt.
Auguſti. contra Pelag. Uidens qui
dem eum iacentem: non valentem:
non currentē: et ideo miſericordia
motus eſt: quia in eo nullum meri:
tum inuenit quo curari dignus eēt.
ſed ipſe de peccato damnauit pecca
tum in carne. vnde ſequitur. Et ap
propi. alligauit vulnera eius infun
dens oleum et vinum. Auguſti. de
ver. domi. Quid enim tam longin:
quū. quid tam remotū? q deus ab
hominib⁹: immortalis a mortalib⁹:
iuſtus a peccatoribus: non loco lon:
ge ſed diſſimilitudine. Cū ergo ha
beret in ſe duo bona. ſ. iuſticiam et
immortalitatē: et nos duo mala ſci:
licet iniqtatē et mortalitatē ſi vtrū:
q malum noſtrum ſuſcepiſſet. par
noſter fuiſſet et liberatore nobiſcū
opus haberet. vt ergo eſſet nō hoc
qd nos: ſed ppe nos: non eſt ille pec
cator vt tu: ſed factus eſt mortalis
quod tu ſuſcipiendo penā et nō ſu:
ſcipiendo culpam deleuit et penā.
Augu. de. q. euang. Alligatio vulne
rum eſt cohibitio peccatorū: oleū cō
ſolatio ſpei bone apud indulgentiā
datam ad reconciliationē pacis. vi
num exhortatio ad operandū ferue
tiſſime in ſpiritu. Ambroſ. Uel con:
ſtringit vulnera noſtra auſteriorē
precepto: ſicut oleo fouet remiſſiōe
peccati: ſic vino cōpungit denuncia
tione iudicij. Greg. xx. mora. Uel in
vino morſum diſtrictionis adhibet: Expoſitio tropologica:
in oleo mollitiem pietatis: per vinū
vnguatur putrida: per oleum ſanā:
da foueantur. Miſcenda eſt ergo le
nitas cū ſeueritate. et faciendū eſt
quoddā ex vtroq temperamentū:
vt neq multa aſperitate exulceren
tur ſubditi: neq nimia benignitate
ſoluātur. Theophi. Uel aliter. Que
ſm hominē eſt conuerſio oleum eſt.
que vero ſm deum vinū eſt: quod di
uinitatem ſignificat: quā nemo po:
tuiſſet ſuſtinere: niſi oleū haberet
id eſt conuerſatio humana. vn que:
dam operatus eſt humane: quedā
diuinitus. Infudit ergo oleū et vi:
num: qr nos humanitate et diuinita
te ſaluauit. Chry. Uel vinū infudit
id eſt ſanguinē paſſionis et oleum
chriſmatis vt indulgentia daretur
per ſanguinē. ſanctificatio cōferret
per chriſmatis vnctionem: a celeſti
medico conſciſſa loca ligātur: et in:
tra ſemetipſa retinētia medicinam
operāte medicamine: priſtine ſani:
tati reddūtur. Infuſo ergo vino et
oleo: impoſuit eū ſuper iumentū.
vn ſequit. Et imponēs illū in iu. ſu.
duxit in ſtabulū: et curam eius egit.
Augu. de. q. euāge. Iumentū ei⁹ eſt
caro: qua ad nos venire dignatus
eſt. Imponi iumēto: eſt in ipſā in:

carnationē xp̄i credere. Ambꝛ. Uel
iumento imponit dum peccata nr̄a
poꝛtat: ꝛ pro nobis dolet. homo em̄
iumēto ſimilis factus eſt: ꝛ ideo ſu-
pra iumētum ſuū nos impoſuit: ne
nos eſſem⁹ ſicut equus et mulus: vt
per. noſtri coꝛpoꝛis aſſumptionē in
firmitatem noſtre carnis aboleret.
Theophi. Uel impoſuit in ſuum iu
mentū. i. in coꝛpus ſuū: mēbꝛa nāqȝ
ſua nos fecit ꝛ participes coꝛpoꝛis
eius: ꝛ lex quidē nō oēs ſuſcipiebat.
Moabite inq̄t ꝛ āmonite non intra-
būt in eccleſiā dei. nūc vero in omni
gente qui timet dn̄m. ab eo ſuſcipit̄
volens credere ꝛ pars eccl'ie fieri. ꝓ
pter hoc dicit: ꝙ duxit eū i ſtabulū.
Eccl'ia ſtabulo cōparatur. Chryſ. Eſt em̄ ſtabulū eccleſia q̄ in
itinere mūdi laſſatos: ꝛ ſarcinis de
lictoꝛū defeſſos ſuſcipit venientes:
vbi depoſito onere pctōꝛū viatoꝛ laſ
ſas reficit̄. et refect⁹ ſalubꝛi paſcua
reparatur. Et hoc eſt qđ dicit̄. Et cu
ram illi⁹ egit. Totū em̄ quicquid cō
trariū nocens: ꝛ malū eſt: foꝛis eſt:
qꝛ intra ſtabulū requies ois ſalubꝛi
taſqȝ incluſa eſt. Beda. Et bene iu-
mento impoſitū duxit in ſtabulū: qꝛ
nemo niſi per baptiſmū coꝛpoꝛi xp̄i
adunat⁹ eccleſiā intrabit. Ambꝛoſ.
Sed quia nō vacabat ſamaritano
huic diu in terris degere redeūdū
erat vnde deſcēderat. vnde ſeq̄tur.
Et alte. die ꝓtu. duos dena. et dedit
ſtabulario: ꝛ ait. Curā illius habe.
Quis eſt iſte alter dies? niſi foꝛte il
le dominice reſurrectiōis: de quo di
ctū eſt. Hec eſt dies quā fecit dn̄s?
Duo autē denarij ſunt duo teſtamē
ta que imaginē in ſe tenent eterni
regis expꝛeſſam: quoꝛū precio vul
nera noſtra curantur. Augu. de. q.
euan. Uel duo denarij ſunt duo p̄ce
pta charitatis: quā per ſpiritūſan-
ctum acceperūt apoſtoli ad euāge-
lizandū ceteris: vel pꝛomiſſio vite
preſentis et future. Oꝛige. Uel duo
denarij videtur mihi eſſe ſcīētia ſa-
cramenti: quomodo pater in filio et
filius in patre ſit: qua velut merce-
de donatur eccleſie angelus: vt dili
gentius curet hominē ſibi cōmēda-
tum que pꝛo anguſtia tēpoꝛis etiā
ipſe curauerat. Et ꝓmittitur ei q̄c-
quid de ſuo in medela ſemiuiuētis
expenderet ilico eſſe reddendū. vn-
de ſequitur. Et quodcūqȝ ſupererro
gaueris ego cum rediero reddam
tibi. Auguſti. de. q. euange. Stabu
larius fuit apoſtolus qui ſupererro
gauit. aut illud conſiliū quod ait.
De virginibus autem preceptū do
mini non habeo. conſilium autem
do. aut ꝙ etiam manibus ſuis ope
ratus eſt: ne infirmoꝛum aliquē in
nouitate euangelij grauaret: cum
ei liceret ex euangelio paſci. Mul-
tum etiam ſupererogauerunt apo
ſtoli. ſed et pꝛo tempoꝛe doctoꝛes: q̄
vetus ꝛ nouū teſtamentū expoſue
re. ſupererogauerūt ꝓ quibus retri-
butionē accipiēt. Ambꝛo. Beat⁹ er
go ille ſtabulari⁹ qui alterius vulne
ra curare poteſt. Beat⁹ ille cui dicit
ieſus. Quodcūqȝ ſupererogaueris:
reuertens reddam tibi. Sed quan
do reuerteris dn̄e niſi iudicij die?
Nam licet vbiqȝ ſis ſemper ꝛ ſtans
in medio noſtrum: non cerneris a
nobis: erit tamen tempus quo vni-
uerſa caro te reſpiciet reuertentē.
Reddes ergo quod debes beatus:
quibus es debitoꝛ. Utinam nos ſi-
mus idonei debitoꝛes: vt quod acce
pimus poſſimus exoluere. Cyril.
His ergo premiſſis: oppoꝛtune iam
dominus legiſperitū īterrogat ſub
dens. Quis hoꝛum trium tibi vide
tur proximus fuiſſe illi qui incidit
in latrones? At ille dixit. q̄ fecit mi-
ſericoꝛdiā in illū. Neqȝ enim ſacer-
dos neqȝ leuita factus fuit ꝓximus
patientis: ſed ille qui eſt eius miſer
tus. Inutilis ē em̄ ſacerdotij digni-
tas et legis ſcientia: niſi ꝑ bona ope
ra confirmet̄. vnde ſequit̄. Et ait il-
li ieſus: vade tu ꝛ fac ſimilit̄. Chry.
q. d. Siquem vides oppꝛeſſum non
dicas: vtiqȝ neqȝ eſt: ſed ſiue genti-
lis ſit ſiue iudeus et ope indigeat:
non cauilleris auxiliari quecunqȝ
mala fuerit paſſus. Auguſti. de do-
ctrina chꝛiſtiana. Et hoc intelligi-
mus eum eſſe pꝛoximū: cui vel exhi- Proximus q̄s ſit.

bendū eſt officiū miſericordie ſi in=
diget: ⁊ exhibendū eēt ſi indigeret.
Ex quo iam ↄſequēs eſt: vt etiā ille
a quo nobis viciſſim exhibendū eſt
proximus noſter ſit. proximi enim no
mē ad aliquid eſt: ne quiſq̄ eſſe proxi
mꝰ: niſi proximo pōt. Nullū aūt ex
ceptū eſſe cui miſericordie deneget
officiū: quis nō videat? dicente do=
mino. Benefacite his qui vos ode=
runt. vnde manifeſtū eſt hoc p̄cepto
quo iubemur diligere proximū: etiam
ſanctos angelos cōtineri: a quibus
tanta nobis miſericordie impendū
tur officia: ex quo ⁊ ipſe dn̄s proximū
noſtrum ſe dici voluit: ſignificans ſe
opitulatū eſſe ſemiuiuo iacente in
via. Ambro. Nō em̄ cognatio facit
proximū ſed miſericordia: q̄r miſeri=
cordia eſt ſc̄m naturā. nihil em̄ tā ſc̄m
naturam q̄ iuuare cōſortē nature.

¶ Factū eſt aūt dū irent: ⁊ ipſe
intrauit in quoddā caſtellū: et
mulier quedā martha nomine
excepit illū in domū ſuā: ⁊ huic
erat ſoror nomīe maria. Que
etiā ſedēs ſecus pedes domini
audiebat verbū illius: martha
aūt ſatagebat circa frequens
miniſterium. Que ſtetit et ait:
Domine: nō ē tibi cure q̄ ſoror
mea reliquit me ſolā miniſtra=
re: Dic ergo illi vt me adiuuet.
Et reſpondēs dixit illi dominꝰ
Martha martha ſollicita es:
et turbaris erga plurima. Por
ro vnum eſt neceſſariū. Maria
optimam partem elegit: que nō
auferetur ab ea.

¶ Beda. Dilectio dei ⁊ proximi q̄ ſu=
perius verbis ⁊ parabolis contine=
batur: hic ipſis rebus et varietate
deſignat. Dicit em̄. Factū ē aūt dū
irēt: ⁊ ipſe intra in quoddā caſtellū.
Au. Cuiꝰ quidē nomē lucas h̄ tacet
ſed ioānes exprimit vocans ipſum
bethaniā. Aug. de verbis dn̄i. Sed
dn̄s qui in ſua ꝓpria venit: ⁊ ſui eū

nō receperūt: ſuſceptus eſt tanq̄ ho
ſpes. Sequit̄ em̄. Et mulier quedā Domi=
martha nōie exce. il. in do. ſuā. ſicut nus ihs
ſolēt ſuſcipi peregrini: ſed tn̄ ſuſcepit hoſpes.
famula dn̄m: egra ſaluatorē: creatu
ra creatorē. Neq̄s āt dicat. O beati
qui chriſtū ſuſcipere in domū pro=
priā meruerūt: noli dolere cū inq̄t.
Qđ em̄ vni ex minimis meis feciſtis
mihi feciſtꝭ. Accepta āt forma ſui i
illa paſci a ſeruis voluit dignatiōe:
nō ↄditiōe. habebat carnē i q̄ qui=
dē eſuriret et ſitiret: ſed in heremo
eſurienti angeli miniſtrabant. ergo
quo paſci voluit: paſcenti preſtitit.
Martha igit̄ dn̄m paſcere diſponēs:
et p̄parans circa miniſteriū occu=
pabat̄. Maria vero ſoror eius paſci
magis elegit a dn̄o. Sequit̄ em̄. Et
huic erat ſoror nomīe maria: q̄ etiā
ſedēs ſecꝰ pedes dn̄i audiebat ver=
bū illius. Chry. Non ſimpliciter di
citur de maria q̄ ſederet prope ie=
ſum: ſed ſecus pedes illius: vt oſtē
dat diligētiā: aſſiduitatē ⁊ ſolertiā
erga auditionē: et multā reuerētiā
quā habebat ad dominū. Augu. de
verb. do. Quanto autē hūilius ad
pedes ſedebat tāto ampliꝰ capie=
bat. cōfluit em̄ aqua ad hūilitatem
conuallis: denotat de tumoribꝰ colliū.
Baſi. Oīs aūt operatio ⁊ verbū ſal
uatoris regula eſt pietatis et vir=
tutis. ob hoc em̄ induit corpus no=
ſtrū vt nos cōuerſationē illius imi=
temur ꝓ poſſe. Chry. Exemplo igit̄
ſuo docet diſcipulos qualiter ſe ge=
rere debeant in domibus eorū qui Docu=
eos ſuſcipiunt: vt ſcꝫ applicātes ad mentum
domū nō reſupini quieſcant: ſed po morale.
tius repleant ſuſcipientes ſacris et
diuinis doctrinis. hi ꝟo qui domū
parāt: exeant obuiā hylariter ⁊ fer
uenter duabꝰ de cauſis. primo quia
dē edificabūt̄ i doctrinis eorū: quos
ſuſcipiunt. deinde ⁊ recipient chari
tatis mercedē. vñ ⁊ hic ſequit̄. Mar
tha autē ſatagebat circa frequens
miniſteriū. Augu. de verb. do. Bñ
martha circa corporalē dn̄i neceſſi=
tatē vel volūtatē miniſtrabat quaſi
mortali: ſed q̄ erat in carne mortali

in principio erat verbum. Ecce qđ
maria audiebat. Uerbū caro factū
eſt. Ecce cui martha miniſtrabat:
laborabat iſta: vacabat illa. verūtn̄
martha laborās multū in illa occu
patiōe ⁊ negocio miniſtrādi inter=
pellauit dn̄m: ⁊ de ſorore conqueſta
eſt. Sequit̃ em̄. Et ait. dn̄e: non eſt
ti. cu. ꝙ ſo. mea re. me. ſo. mi. Erat
enim maria intēta dulcedini verbi
domini. a martha ꝯuiuiū dn̄o para
batur: in cuius cōuiuio maria iam
iocūdabatur. Cū ergo ſuauiter au=
diret verbū dulciſſimū et corde in=
tentiſſimo paſceretur: interpellato
domino a ſorore ſua: quō putamus
eā timuiſſe ne diceret ei dn̄s. Sur=
ge ⁊ adiuua ſororē tuā? Mira enim
ſuauitate tenebat̃: q̄ ꝑfecto maior
eſt mentis ꝙ̄ vētris: ſꝫ cauſam ſuā
tanꝙ̄ ocioſa iudici maluit cōmitte=
re. nec in reſpōdendo voluit labora
re. ſi enim pareret reſpōdēdi ſermo
nē remitteret audiendi intentionē.
Reſpondit ergo domin⁹ qui in ver=
bo nō laborabat: qꝛ verbū erat. Se
quitur em̄. Et reſpondens dixit illi
dn̄s. Martha martha ſoli. es et tur
baris erga plurima. Repetitio no=
Anago minis indiciū eſt dilectiōis: aut for
ge au te mouende intētiōis: vt audiat at=
ſuſtinſ. tentius. Bis vocata audit. Turba=
ris erga plurima. i. circa multa es
occupata. vult em̄ hō currere: quā=
do miniſtrat et aliquando nō pōt:
queritur qđ deeſt; parat̃ qđ adeſt:
diſtenditur animus. nā ſi martha
ſufficeret: adiutoriū ſororis nō po=
ſceret. multa ſunt: diuerſa ſunt: qꝛ
carnalia ſunt: qꝛ temporalia ſunt.
Preponit̃ ātvnū multis. nō em̄ a mul
tis vnū: ſꝫ multa ab vno. vn̄ ſequit̃.
Porro vnū eſt neceſſariū. Circa vnū
ſe voluit occupari ſm̄ illud. Mihi
adherere deo bonū eſt. vnū ſunt pa
ter et fili⁹ ⁊ ſpūſſctūs: ad hoc vnum
nō nos ꝑducit niſi multi habeamus
cor vnū. Cyril. Uel aliter. Cū ſuſce=
perint aliqui fratres deū nō ſolici=
tentur erga multum officiū: nec po
ſcant que pre manibus non ſunt et
opus excuperāt. grauat enī paſſim

in qualibet re qđ ſupfluit. generat
enim volentibus conferre tedium:
cōuiuis aūt videt̃ ꝙ ſunt aliis cau=
ſa laboris. Baſi. Abſurdū etiā eſt
cibos ad ſuſtentationē corporis ſu
mere: ac per eos itez officere corpo
ri: ⁊ impedire ipſum erga mandato
rū diuinorum officiū. Si ergo adue
niat aliquis pauperum: ſumat for
mam ⁊ exemplar modeſtie ciborū:
nec cauſa viuere volentiū in delitiis
menſam propriam ꝑparemus. vni=
formis enim eſt chriſtiani vita. ad
vnam intendens intentionem ſcilꝫ
ad gloriā dei. Multiformis vero et
varia vita eorū qui de foris ſunt: ꝓ
libitu variata. Tu ꝟo cur dū copiā
ciborū et cauſa delectationis fratrī
preparas menſam: criminaris euꝫ
voluptatis: ⁊ diffundis in eum gu=
loſitatis opprobria: arguens deli=
tias eius in eo qđ preparas? nō cō
mendauit dominus martham occu
patam circa frequēs miniſterium.
Augu. de verb. do. Quid ergo pu=
tamus reprehēſum eſſe miniſteriū
marthe: quā cura hoſpitalitatis oc
cupauerat: que tāto hoſpite letaba
tur? hoc ſi verū eſt: dimittant homi
nes ꝙ miniſtrant egentibus: vacēt
verbo: occupentur circa ſcientiā ſa
lutarē: nihil ſit cura eis quis pere=
grinus in vico ſit: quis egeat pane.
vacēt opera miſericordie. vni inſte
tur ſcientie. Theophi. Nō ergo do
min⁹ hoſpitalitatē ꝓhibet: ſꝫ plurī
moꝝ turbationē. ſ. abſtractiōē ⁊ tu
multū: ⁊ vide ꝯſiliū dn̄i: ꝙ ꝓus dn̄s
nihil dixerat marthe: ſed poſtꝙ̄ illa
ſororē ab auditu ſtudebat euellere.
tūc dn̄s occaſione hita increpauit eā
vſq; em̄ adeo honorat̃ hoſpitalitas
donec ad neceſſaria nos attrahit.
Cū ꝟo incipit ab vtilioriꝰ īpedire
manifeſtū ē ꝙ honorabilior ē diui=
norū auditus. Aug. de ver. do. Nō
ergo dn̄s opus reprehendit: ſed mu
nus diſtinxit. Sequit̃ enim. Maria
optimā partē elegit que nō aufere
tur ab ea. Non tu malā: ſed illa me
liorē: vnde meliorē? qꝛ ab ea nō au=
feretur: a te auferetur aliqñ onus

neceſſitatis. Non eñ cũ veneris ad illã patriã: inuenies peregrinũ quẽ ſuſcipias hoſpitio: ſed bono tuo auferet: vt qđ melius eſt det. auferet a te labor vt requies det. Tu nauigas: illa in portu eſt. eterna eñ eſt dulcedo veritatis: in hac tamẽ vita augetur: in illa pficietur: nũq̃ auferetur. Ambro. Agat ergo te ſicut mariã deſideriũ ſapientie. hoc eñ maius hoc pfectius opus: ne miniſterij cura cognitionẽ vbi celeſtis auertat. Nec arguas eos et ocioſos iudices quos videas ſapie ſtudere. Augu. de que. euã. Myſtice aũt q̃ martha excepit illũ in domũ ſuã ſignificat eccleſiã que nũc excepit dñm in cor ſuũ. Maria ſoror eius q̃ ſedebat ad pedes dñi ⁊ audiebat vbũ eius: ſignificat eandẽ eccleſiã: ſed in futuro ſeculo: vbi ceſſans ab ope miniſterio q̃ indigentie: ſola ſapientia pfruitur. Qđ aũt cõqueritur: q̃ ſoror eius eã nõ adiuuet: occaſio datur ſentẽtie dñi: qua oñdit iſtã eccleſiã ſollicitã eſſe et turbari erga plurima: cũ ſit vnũ neceſſarium: ad qđ p miniſterij huius merita puenitur. Mariã vero dicit optimã ptẽ elegiſſe q2 p hãc ad illã tẽditur: ⁊ nõ auferetur. Gre. vj. mo. Uel p mariã q̃ verba dñi reſidens audiebat: ↄtẽplatiua vita exprimit. per marthã exteriorib9 obſequijs occupatã: actiua vita ſignificat: ſed marthe cura nõ reprehẽditur. marie vero laudatur. q2 magna ſunt actiue vite merita: ſed contẽplatiue potiora. vnde nec auferri vnq̃ marie pars dr: q2 actiue vite opa corpore tranſeunt: ↄtẽplatiue aũt gaudia meli9 ex fine cõualeſcũt. Capi. xj.

Allegorica expoſitio.

Et factum eſt cum eſſet in quodã loco orãs vt ceſſauit: dixit vnus ex diſcipulis eius ad eũ. Dñe doce nos orare ſicut docuit ioannes diſcipulos ſuos. Et ait illis. Cum oratis dicite. Pater ſanctificetur nomen tuum. adueniat regnũ tuum: panẽ noſtrũ quottidianũ da nobis hodie: et dimitte nobis peccata noſtra ſiquidẽ et nos dimittimus debenti nobis: et ne nos inducas in tentationem.

¶ Beda. Poſt hyſtoriam ſororũ que duas eccleſie vitas ſignificauerũt. nõ fruſtra dñs et ipſe oraſſe: ⁊ diſcipulos orare docuiſſe ſcribitur: quia et oratio quam docuit: vtriuſq̃ in ſe vite cõtinet myſteriũ: ⁊ ipſarũ pfectio vitarũ: noſtris non viribus eſt obtinẽda. ſed precibus. vnde dicitur. Et factũ ẽ cũ eſſet i quo. loco orãs. Cyril. Cũ autẽ habeat omnis boni plenitudinẽ: cur orat ſi plenus eſt ⁊ in nullo penitus eget? Ad hoc dicimus q̃ cõpetit ei ex modo diſpenſationis in carne. cũ voluerit humana pſequi tpe ad hoc cõuenientẽ. Si eñ comedit ⁊ bibit: nõ incõgrue vtebatur orone: vt doceat nos nõ eẽ erga hoc tepidos: ſed attentius inſiſtere oronibus. Tytus. Cũ aũt nouã conuerſationẽ vidiſſent diſcipuli: nouã formã orationis poſtulauerũt cum plures oratiões ↄtinerentur in veteri teſtamento. vnde ſequitur. Ut ceſſauit: dixit vnus ex diſcipulis eius ad eũ. Dñe doce nos orare: ne ſcʒ cõtra deũ peccemus. aliqua querentes p alijs: vel deo aſſiſtẽtes in oratione nõ eo mõ quo expedit. Orige. Et vt orationis doctrinã proferat infert. Sicut ⁊ ioan. docu. diſcipu. ſuos. de quo ſcʒ nos docuiſti: q̃ inter natos mulierũ nullus eo maior ſurrexit: ⁊ q2 tu cepiſti nobis petere eterna et grandia: vnde erit nos ad horum peruenire noticiã: niſi a te deo ⁊ ſaluatore noſtro? Grego. niſenus. Orationis ergo doctrinã explicat diſcipulis qui ſolerter noticiam orationis expoſtulãt: oſtẽdens q̃liter iploran oporteat diuinũ auditũ. Baſi. Duo autem ſunt modi orationis. Unus quidem laudis cũ humilitate. ſecundus vero petitionis remiſſior. Quotiens ergo oras nõ prius ad petendũ prumpas: Si autem

Oratio ſuadet

tuum criminaris affectum quaſi neceſſitate coactus ſupplices deo. Sed cũ incipis orare q̃ſlibet deſere creaturã viſibilẽ ꝛ inuiſibilẽ. Sumimus aũt exordiũ a laude illius qui cũcta creauit. vñ ſubdit̃. Et ait illis. Cũ oraueritis dicite: pater. Augu. de ver. dñi. Primus ſermo q̃te gr̃e. faciẽ tuã nõ audebas ad celũ attollere: ꝛ ſubito accepiſti gratiam xp̃i. Ex malo ſuo fact⁹ eſt bon⁹ fili⁹: ideo pſume nõ de tua oꝑatione ſꝫ de xp̃i gr̃a. Nõ ergo hic arrogãtia eſt: ſed fides. Pdicare qd̃ acceperis: non eſt ſuperbia: ſed deuotio. Ergo attolle oculos ad patrẽ: qui te ꝑ lauacrum genuit: qui ꝑ filiũ te redemit: pr̃em dicas q̃ſi filius. Sed noli tibi aliq̃d ſpecialiter vendicare: ſolius xp̃i ſpecialis eſt pater: nobis ẽ pater oĩb⁹ in communi: q꞉ illũ ſolũ genuit: nos aũt creauit. Et ideo ſm̃ matth. dr̃. Pater noſter. ꝛ addit̃: q̃ es in celis. In illis. ſ. celis de quib⁹ dictũ ẽ. Celi enarrant gloriã dei. Celũ eſt vbi culpa ceſſauit. vbi nullũ mortis eſt vulnus. Theo. Non aũt dicit. Qui es in celis: tanq̃ ibi circũſcribatur ſed vt ad celos erigat adiutorẽ ꝛ abſtrahat a terrenis. Grego. niſenus. Uide aũt quãte pparationis opus eſt vt audacter poſſis deo dicere pater: q꞉ ſi ad res mũdanas intuitum dirigis: aut humanã gloriã ambis aut ſordes paſſibilis appetitus: et hãc orationẽ enſicies. Audire mihi videor deũ dicentẽ. Cũ corrupte fueris vite ſi patrẽ vocas incorruptibilitatis genitorẽ: feda voce inqnas incorruptibile nomẽ. naꝫ qui patrẽ mandauit vocare: pferre mẽdaciũ nõ cõceſſit. Omniũ ꝓ bonoꝝ exordiũ eſt glorificare nomẽ dei in vita nr̃a. vñ ſubdit. Sãctificet̃ nomẽ tuũ. Quis eñ eſt adeo beſtialis qui vidẽs in credentib⁹ vitã purã nõ glorificet nomẽ inuocatuꝫ in tali vita. Igitur q̃ dicit in oratiõe: ſanctificet̃ in me inuocatũ nomẽ tuũ: hoc orat: fiant tuo concurrẽte ſubſidio: iuſt⁹ abſtinẽs a quolibet malo. Chryſo. Sicut eñ cũ quis celi pulchritudinẽ aſpicit dicit: gloria tibi deus: ſic etiã cum aſpicit alicuius virtutẽ: q꞉ hominis v̓tus multo magis q̃ celũ glorificat deũ. Aug. de ver. do. Uel ſic dicit̃. Sanctificet̃ nomẽ tuũ .i. nobis vt ad nos poſſit ei⁹ ſanctificatio puenire. Tytus. Uel dicit. Sanctificetur nomẽ tuũ .i. nota ſit tua ſanctitas toti mũdo: ꝛ laudet te decẽter. Rectos ãt decet collaudatio. Iuſſit igit̃ orare ꝓ emendatiõe mũdi totius. Cyril. Q̃m penes eos ad quos nõdũ ꝑuenit fides cõtẽnit̃ adhuc nomẽ dei. ſed vbi iubar veritatis ſuper eos illuxerit: eum fatebuntur ſanctum ſanctorum. Tytus. Et quia in nomine ieſu eſt gloria dei patris: tunc nomen patris ſanctificabitur: quando chriſtus erit notus. Orige. Uel quia nomen dei ab errantibus attribuitur culturis et creaturis: nondum eſt ſanctificatum: vt ſit ſeparatum a quibus debuit ſeparari. Decet ergo nos orare vt nomen dei adaptetur ſoli vero deo: cui adaptatur quod ſubditur. Adueniat regnum tuum: vt ſcꝫ euacuetur pncipatus et poteſtas et virtus et regnum mundi: quinetiam peccatum qd̃ regnat in mortalib⁹ noſtris corporibus. Gregorius. niſenus. Imploramus etiam a domino liberari a corruptione erui a morte. Uel ſecundum quoſdam. Adueniat regnum tuum id eſt veniat ſuper nos ſpiritusſanct⁹ tu⁹: vt purificet nos. Auguſtinus. de ver. domini. Tunc enim venit regnum dei: quando eius ſumus gratiam cõſecuti. Ipſe enim ait. regnum dei intra vos eſt. Cyrillus. Uel qui hoc dicunt videntur optare rurſum refulgentem in mundo omnium ſaluatorem. Mandauit autem in oratione petere illud tempus reuera terribile: vt ſciant quod viuere decet eos non lente vel remiſſe: vt illud tempus non paret eis flammam et vindictam: ſed magis honeſte ſecundum voluntatem ipſius: vt eis tempus illud nectat coronas. vnde ſecundum Mattheum. ſequitur. Fiat

Copio: ſa gr̃a chriſti.

Jeſu nomen glorioſum

volũtas tua ſicut i celo et in terra.
Chry.q.d.preſta nobis dñe cõuer-
ſationez imitari celeſtẽ: quatenus
quecunq́ tu vis: nos ẽt velimus.
Greg.niſe. Quoniã .n. vitã huma-
nã poſt reſurrectionem ſileni. dicit
eſſe venturã vite angelice. ꝯñs eſt
Anagoge pulchra. vitam mũdanam ad vitam q̄ poſt-
modum ſperaꝛ diſponi: vt in carne
viuentes carnaliter non viuamus.
Per hoc autem verus medicꝰ ani-
me ſoluit morbi naturam: vt quos
occupauit infirmitas per hoc ꝙ a
volũtate diuina receſſerant a mor-
bo denuo liberet copulatio ad vo-
luntatez diuinã. Eſt.n.ſanitas ale
executio debita voluntatis diuine.
Aug. in enchiridiõ. Apud euange-
liſtam igitur mattheum ſeptẽ peti
tiones continere vr̃ dñica orõ: euã-
geliſta vero lucas in oratiõe domi-
nica petitiões nõ ſeptem ſ; quinq́
ꝯpleruis eſt nec ab illo vtiq́ diſcre
pauit. Sed qũo illa ſeptẽ ſint intel-
ligenda: ipſe ſub breuitate cõmo-
uit. Nomẽ quippe ei ſanctificatur
in ſpiritu: dei autem regnum in re
ſurrectione futurum ẽ. Oſtendens
ergo lucas tertiã petitionẽ duaruz
ſuꝑiorũ eſſe quodã mõ, repetitionẽ
magis eã preteremittendo voluit in
telligi. Deide tres alias adiunxit.
Et pmo de pane quotidiano dicẽs.
Panem no. quoti. da. no. ho. Aug.
de v. domini. In greco dr̃ epiuſion
hoc eſt ſuperſubſtantialẽ: nõ iſte ẽ
panis qui vadit in corpus: ſed ille
panis vite eterne qui anime noſtre
ſubſtantiam fulcit. Latinus autez
hunc quotidianum panẽ dic̃: quem
greci dñt aduenientẽ. Si quotidia
nus ille ẽ panis: cur poſt annũ illũ
ſumas: quẽadmoduz greci in orien
te facere conſueuerunt: Accipe quo
Panis ſuꝑſubſtantialis. tidie qd̃ quotidie tibi proſit: ſic vi-
ue ꝙ quotidie merearis accipere.
Mors domini ſignificatur et remiſ
ſio pctõrum. qui vulnus habet me-
dicinã querit: vulnus eſt q2 ſub pec
cato ſumus medicina ẽ celeſte et ve
nerabile ſacramẽtum. Si quotidie
accipis: q̄tidie tibi eſt hodie. Chri-
ſtus tibi quotidie reſurgit: hodie
enim eſt quando chriſtus reſurgit.
Tytus. Uel panis animarum diui
na eſt virtus: afferẽs futurã vitaz
ꝑennẽ ſicut panis ex terra prodiẽs
vitam tẽporalẽ conſeruat. Cũ aũt
quotidianũ dixiſſet diuinũ q̄ adue-
nit et futurus eſt ſignificat: quẽ no
bis hodie preſtari requirimus po-
ſcentes qd̃dam eius principiũ atq́
guſtum quando ſpiritus in nobis
inhabitans virtutem operatur: q̄
ſuperat omnem virtutez humanã.
puta caſtitatẽ: hũilitatẽ. Cyril. Pu
tant aũt forſan aliq̄ indecens eſſe
ſanctos a deo querere corporalia.
et ob hãc cauſam applicant quod
dr̃ ad ſpiritalem conſiderationem.
Ego autez concedã ꝙ opz ſanctos
precipue ſatagere ad obtinẽda ſpi
ritalia dona. Illud tñ decet inſpice
re qd̃ irreꝑhenſibiliter petunt do- Corporalia
mino precipiente panẽ coem. ex eo
enim ꝙ panẽ iuſſit querere. i. quo- quomodo petẽda.
tidianum alimentũ. vr̃. ꝙ nihilominus con-
dat eos habere: ſ; magis honeſtã
colere paupertatem. non .n. eſt ha-
bẽtium panẽ petere: ſed oppreſſoꝝ
penuria. Baſi. q.d. panẽ quotidia-
num q̄ noſtre ſubſtantie cõpetit ad
vitam diurnã: non tibi ipſi cõmen-
des: ſ; ad deũ cã eius refugias ex-
ponẽs ei neceſſitatẽ nature. Chry.
Poſtulanda ergo ſunt diuinitꝰ ne-
ceſſaria vite: non ciborum diuerſi-
tates. et vina odorifera: et cetera
que delectant guttur: onerant autẽ
ventrẽ: et mentem perturbãt: ſ; pa
nis qui poteſt ſubſtantiam corporꝭ
ſuſtentare: et illuz qui nobis hodie
tñmõ ſufficit: vt de craſtino non co
gitemꝰ: vnã autẽ ſolã petitionẽ ſen
ſibilem querimꝰ: vt ꝑ̄tibꝰ nõ affli-
gamur. Gre. niſe. Poſtq̄ ãt per bo-
na opa fiduciã ſumere docuit: ꝓpẽ
remiſſiõez reatuuz docet iplorare.
Seq̄r .n. Et dimitte nob̃ pctã nr̃a. Nullus ſine peccato.
Tytus. Hoc ẽt additũ eſt nectio pro
eo ꝙ nullꝰ ſine peccato reperiꝛ: ne
ipediamur a ſacra ꝑticipatiõe ꝓpẽ
hũana pctã. Cũ.n. teneamur exhi-
bere xp̃o omodã ſcitatẽ q̄ ſpũſcõ

habitare facit ĩ nobis: redarguẽdi ſumus ſi non obſeruemus ei tẽplũ mũdũ. Huic autẽ defectui ſubuenit per dei bonitatẽ. indulgentẽ hũane fragilitati pctõꝝ punitionez. Hoc ãt ipſũ iuſte fit a iuſto deo qñ nos quaſi debitoribus relaxam⁹: his. ſ. q nob nocuerunt: et debita nõ exhibuerunt. vnde ſubditur. Sicq̃dẽ et ipi dimit. om. de. nob. Cyril. Uult ei vt ita loquar patientie quã hoies colunt imitatorem fieri deũ: vt qualem ipſi exhibuerunt conſeruis bonitatem: talẽ pari lãce recipere petant a deo qui iuſte recõpenſat: et nouit ol miſereri. Chryſo. Hec igit' aladuertentes grates agẽde ſunt debitoribus nr̃is: fiunt enim nobis ſi ſapim⁹ cã indulgentie maxime: ꝛ pauca exhibẽtes plurla repiem⁹. nam et nos mlta debem⁹ et magna debita dño: q̃ꝝ ſi minimã ptẽ a nobis vellet exigere: iã piſſem⁹. Aug. de ver. do. Debitũ autẽ q̃d eſt niſi peccatũ? Ergo ſi nõ accepiſſes alieni fenoris pecuniã nõ deberes. ꝛ iõ pctm̃ tibi iputatur. Habuiſti. n. pecuniã cũ q̃ diues naſceris ad imaginẽ et ſimilitudinẽ factus dei: ſed pdidiſti quod habebas: ſicut dũ arrogãtiã deſiderãs vẽdicare: perdidiſti humilitatis pecuniam accepiſti a dyabolo debituz quod nõ erat neceſſarium. cautionẽ tuã tenebat inimicus: ſed eaz dñs crucifixit: et ſuo cruore deleuit. Potens ẽ autem dominus qui abſtulit peccatũ: et debita nr̃a donauit: cuſtodire nos aduerſus dyaboli inſidias: qui culpã generare conſueuit. vnde ſeq̃t'. Et ne nos inducas in tentationẽ: quã ſcꝫ ferre nõ poſſum⁹. Sꝫ q̃ſi athleta talẽ vult tẽtationẽ: quã ferre poſſit hũana ↄditio. Tytus. A dyabolo. n. non tentari ẽ ĩpoſſibile: ſed ne a deo derelinq̃mur ad tentationes h' depcamur. Qð ãt ex pmiſſiõe dĩna cõtingit: illð de⁹ qñq3 facere dr̃ l ſcripturã. et ſꝫ h' niſi phibeat tẽtationis inualeſcentiã q̃ ſupra nos eſt: tunc nos in tẽtationẽ iducit. Maxi. Uel mandat domin⁹ vt petamus. Ne nos inducas in tentationez. ſ. nõ permittas voluptuoſarũ et ſpõtanearum tentationũ nos experientiam pati. Jacobus ãt docet ꝓ veritate certantes nõ remitti in tentationibus inuoluntarijs et cauſatiuis laboꝝ dicẽs. oẽ gaudiũ eſtimate fratres mei cũ in tentationes varias incideritis. Baſi. Nõ tñ decet nos orando petere afflictiones corporales. vniuerſaliter enim precepit orare nõ ſubire tentationẽ: ſed poſtq̃ aliq̃s ſubijt expedit a domino petere vtutẽ perferẽdi: vt ↄſumetur ĩ nobis illud. Qui ſuſtinet vſq3 ad finem ſaluus erit. Augu. ĩ enchiridion. At vero ꝙ matthe⁹ in vltio poſuit. Sed libera nos a malo. iſte nõ poſuit. vt intelligamus ad illud ſuperius qð de tentatiõe dcm̃ ẽ pertinere. Ideo quippe ait. Sed libera. non ait. Et libera. tanq̃ vnã petitionẽ demõſtrãs. noli h' ſed hoc ſed ſciat vnuſq̃ſq3 in eo ſe liberari a malo: ꝙ nõ infertur in tẽtationẽ. Aug. de ver. dñi. Unuſq̃ſq3. n. petit vt a malo: hoc ẽ ab inimico ꝛ peccato liberet': ſed q̃ deo ſe cõmittit dyabolũ nõ timet. Si ei de⁹ pro nobis: quis contra nos? Concordia ſcripturaꝝ

¶ Et ait ad illos: Quis vr̃m hẽbit amicũ et ibit ad illũ media nocte: et dicet illi: Amice cõmoda mihi tres panes: qm̃ amic⁹ me⁹ vẽit de via ad me: et nõ habeo qð ponã ãte illũ: ꝛ ille deĩtus rñdẽs dicat noli mihi moleſt⁹ eẽ: iã oſtiũ clauſum ẽ et pueri mei mecũ ſũt in cubili: nõ poſſum ſurgere et dare tibi. Et ille ſi perſeuerauerit pulſans dico vobis: et ſi nõ dabit illi ſurgens eõ ꝙ amic⁹ ei⁹ ſit: propter ĩprobitatez tñ eius ſurgens. et dabit illi quotquot habet neceſſarios.

Chry. Docuerat ſup. a ſaluator ad petitionẽ apoſtoloꝝ qualiter ops

orare: poterat autem contingere
eos qui hoc ſalutare documentum
receperant. effundere quidem pre-
ces iuxta traditā formā: ſed negli-
genter et remiſſe hoc facere: deide
cū nō exaudirentur iper primā vel
ſecundā orationē deſiſtere ab ora
tionibus. Itaqꝫ ne hoc pateremur
per modum pabole manifeſtat: ꝙ
puſillanimitas in orationibus dā-
noſa ē. Utiliſſimum vero eſt in eis
patiētiā habere. vnde dr. Et ait ad
illos. Quis veſtrū habebit amicū?
Theophi. Amicus iſte deus eſt ꝗ
omnes amat et oēs ſaluos vult fie
ri. Ambro. Quis etiā ē nobis ami-
cior: ꝗ qui pro nobis corpus ſuū
tradidit? Datur aūt nobis hic ali⁹
precepti modus: vt oibus momen-
tis: non ſolum dieb⁹ ſed ēt noctib⁹
oratio deferatur. Sequit.n. Et ibit
ad il. me. nocte. Sicut petijt dauid
qn dicebat. Media nocte ſurgebā
ad confitendū tibi. Neqꝫ.n. timuit
excitare dormientem: quē ſcit ſp eē
vigilantem. nam ſi ille tā ſanctus:
et qui regni erat neceſſitatibus oc-
cupatus ſepties in die laudem do-
mino dicebat quid nos facere debe
mus qui eo amplius rogare debe
mus: quo frequētius carnis ac mē
tis fragilitate delinquimus quod di
ligendo dominū deū tuū. non ſolū
tibi: ſꝫ ⁊ alijs poteris emereri. Se-
quitur.n. Et di. il. Amice commo-
da mihi tres pa. quonā ami. me⁹
ve. ad me de via: et nō ha. quod po
nā ante illum. Aug. de ver. do. Qui
autem ſunt iſti tres panes: niſi my
ſterij celeſtis alimentum? fieri.n.
pōt vt aliquis paſſus fuerit amicū
aliquid interrogantē: quod reſpō
dere non poſſit: et tūc ſe inuenit nō
habere: quādo coactus ē dare. Ue-
nit ergo tibi amic⁹ de via. i. vita hu
ius ſeculi: in qua oēs velut pegrini
trāſeūt: nec vll⁹ qſi poſſeſſor māet: ſꝫ
oi hoi dr. Trāſi da vēturo locū: aut
forte de via mala ꝗ ē de vita mala
fatigat⁹ neſcio qs amic⁹ tu⁹ nō in-
ueniēs ṽitatē: ꝗ audita ꝑcepta bea
tus fiat, venit ad te tāqꝫ ad xpianū

Amiciſſimus. chriſtus

et dic. Redde mihi rōnē. Et interro
gat qd forte tu p ſimplicitatē fidei
neſciebas: et nō ē. vnde reficias eſu
rientē: ⁊ ꝯpelleris querere i dnicis
libr. fortaſſis.n. ꝙ ille iterrogauit
i libro poſitū: ē ſꝫ obſcurū ē ibi pau
lum aut petrū aut aliquē ꝓpham in
terrogare non ſineris. Jam eni re
quieſcit familia iſta cū dno iſto ſuo
et ſeculi huius ignorātia valida ē:
hoc ē nox media: et viget amic⁹ eſu-
riens cui ſimplex fides nō ſufficit.
Nunquid deſerend⁹ ē? ergo ad ip-
ſum dnm: cū quo familia requieſcit:
pulſa orādo: de ꝗ ſubdit. Et il. dei.
rñ. di. Noli mihi moleſtus eē ꝗ dif
fert dare vult vt amplius deſide-
res dilatum: ne vileſcat cito datum.
Baſi. Forſitā ēt ob hoc differt qua-
ſi ingeminās tui aſſiduitatē: et fre
quentiā erga ſe: et vt agnoſcas ꝗd
donū dei ſit: et in timore donata cu-
ſtodias. Quicquid.n. aliquis mul-
to labore acqrit nitit cuſtodire: ne
cū illō pdiderit ſuū laborē amittat.
Glo. Nō ꝗ aufert ipetrādi licētiā:
ſꝫ vehemēti⁹ accendit deſideriū orā
di: oſīſa difficultate ꝯſeqndi. Sedꝫ.
ei. Jam oſtiū clauſū ē. Ambro. Hoc
ē oſtiū qd aperire ſibi ēt paul⁹ expo
ſcit: nō ſolū ſuis: ſꝫ ēt populi oratio
nibus obſecrās ſeiuuari: vt apiat
ſibi oſtiū ad loqndū myſteriū xpi
Et fortaſſe illud ē oſtiū qd aptū vi
dit ioānes. cui dcm eſt. Aſcēde huc
et ondā tibi ꝗ opꝫ fieri. Augu. de q.
euā. Significat ꝗ tps famis ꝗ ibi: cū
intelligētia claudit: et illi ꝗ aplicas
ſapiā tāqꝫ panē erogātes p orbem
terre pdicauerūt: iā ſūt i ſecreta qe-
te cū dno Et h ē qd ſubdit. Et pueri
mei mecū ſūt i cubili. Greg. niſen⁹.
Opportune eos ꝗ p arma iuſtitie
ipaſſibilitatē vēdicauerūt ſibi pue-
ros appellat: docēs ꝙ bonū qd per
ſtudia in nob acquirit ab initio fue
rat in natura repoſitū. nā qn aliqs
abrenunciās carni p rōnem exerci
tio virtute virtuoſe paſſionē ꝯfutauit.
tunc quaſi puer inſenſibiliter ſe hꝫ
erga paſſiões. Cubile āt requiem
intelligimus ſaluatorem. Glo. Et

Libri ꝯſulēdi.

propter premiſſa ſubdit. Non poſ=
ſum ſurgere et dare tibi qđ eſt ad
difficultatem ĩpetrandi referẽdũ.
Aug. de que. euã. Uel aliter. Amic⁹
ad quem venitur media nocte vt ac
commodet tres panes. vti**q**ȝ ad ſi=
militudinem ponitur: ſm quã qui
rogat deum in media tribulatione
conſtitutus vt ei tribuat intelligen
tiam trinitatis: qua preſentis vite
conſoletur labores. Ipſa ei angu=
ſtia media nox eſt qua cogitur ve=
hementer inſtare. In trib⁹ autem
panibus ẽt illud ſignificatᷣ vni⁹ ſub
ſtantie eſſe trinitatem. amic⁹ autẽ
veniens de via intelligitur homi=
nis appetit⁹ qui debet rõni ſuire.
ſuiebat autem conſuetudini tẽpo=
rali: quam viam vocat propter oĩa
tranſeuntia. Conuerſo autẽ homi
ne ad deũ: ẽt ille appetitus a cõſue=
tudĩe reuocatᷣ. Sȝ ſi non cõſoletᷣ in=
terius gaudiũ de doctrina ſpirita=
li: qua creatoris trinitas predicatᷣ:
magne anguſtie ſunt in hoĩe queȝ
premit erumna mortalis: cum ab
his q̃ foris delectant precipitᷣ abſti
Trinitas predicatur nentia et intus non eſt refectio de
leticia doctrine ſpiritalis: et tñ orã
do efficitur: vt accipiat deſiderans
intellectuȝ a domino: ẽt ſi homo de=
ſit per quem ſapia predicetᷣ. Seqᷣ
ei. Et ille ſi perſeuerauerit pulſãs
dico vob. Et ſi nõ dabit illi ſurgens
eo ꝙ amic⁹ ei⁹ ſit proptᷣ ĩprobitatẽ
tñ ei⁹ ſurget: et dabit illi quotquot
habet neceſſarios. Cõparatio ẽ a
minori: ſi ei amicus homo ſurgit de
lecto et dat nõ amicitia ſed tedio cõ
pulſus: quãto magis de⁹ dat: qui ſi
ne tedio largiſſime donat qđ petitᷣ.
Augu. de ver. do. Cum autem pue
neris ad tres panes hoc ẽ ad cibũ et
intelligentiã trinitatis: habes et
vnde viuas: et vnde paſcas. Ne
timeas: ne finias: non enĩ panis il=
le finietur: ſed indigentiam tuam
finiet. diſce et doce: viue et paſce.
Theo. Uᷣ alr. Media nox finis ẽ vi
te: in q̃ mlti ad deũ aduenit. Ami
cus ãt ẽ ãgel⁹ q̃ accipit alaȝ. Uᷣ me
dia nox eſt profundum tentationũ
in quo conſtitutus petit a deo tres
panes: neceſſitateȝ ſcilicet corporis
anime et ſpũs: per quem in tenta=
tionibus non periclitamur. Amic⁹
autem qui de via venit ipſe de⁹ eſt
qui in tentationib⁹ nos probat: cui
non habet quod apponat qui in tẽ
tatiõe infirmatᷣ. Quod aũt dicit. Et
clauſa eſt ianua. intelligenduȝ eſt
ꝙ docet nos ante tentatiões ꝑpara
tos eẽ: poſtq̄ȝ vo tẽtatiõi ĩcidim⁹ pre
paratiõis ianua clauditᷣ et ĩparati
iuẽti: niſi de⁹ adiuuet piclitamur.
¶ Et ego dico vobis. Petite
et dabitur vobis: querite et in
uenietis. Pulſate et aperietur
vobis. Omis enim qui petit ac=
cipit: et qui querit inuenit: et
pulſanti aperietur. Quis aũt
ex vobis patrem petit panem
nunquid lapidem dabit illi?
aut piſcem: nunquid pro piſce
ſerpentem dabit illi? Aut ſi pe
tierit ouũ: nunquid porriget il=
li ſcorpionem. Si ergo vos cuȝ
ſitis mali noſtis bona data da
re filijs veſtris: quanto magis
pater veſter celeſtis de celo da
bit ſpm̃ bonum petentibus ſe?
¶ Aug. de ver. do. Poſita ſimilitudine
adiũxit exhortationẽ dñs et oĩo ſti
mulauit nos querere: petere: pulſa
re donec accipiamus qđ petimus.
vñ dicit. Et ego dico vobis: petite et
dabitᷣ vob. Cyril. Qđ dic̃ dico vobis Uis iuramenti in verbis.
vi hȝ iuramẽti: de⁹ ei nõ mẽtitᷣ. Qñ=
cunq; ãt inuit audiẽtib⁹ aliq̃d cũ iu
ramẽto oñdit iexcuſabilẽ nr̃e fidei
puitateȝ. Chry. Per petitionẽ autẽ
orationem oſtendit: per inq̃ſitionẽ
vero ſtudium et ſollicitudinem cũ
ſubdit. Querite et inuenietis. que
enĩ queruntur plurima cura indi=
gent: quod maxime eſt ĩ deo. Plura
nanq; ſunt que ſenſũ nr̃ȝ ĩpediunt:
ſicut ergo aurum perditũ querim⁹
ſic deum ſollicite perq̃ram⁹. Oſten
dit etiam ꝙ q̄uis non aperiat ili=
co ianuã tamen immorandum eſt,

vnde ſubdit. Pulſate ꝛ aperiet vo=
bis: q̄ꝛ ſi querens immorateris vti=
ꝙ recipies: ob hoc recluſum eſt o=
ſtiū vt faciat te pulſare: iō non mox
annuit vt expoſcas. Grecus. Uel per
hoc ꝙ dicit. Pulſate. forſitan inſinuat
petere cum effectu. pulſat em̄ aliq̄s
manu. Boni aūt opis ſignū eſt ma=
nus vel hec tria p̄nt aliter diſtingui
v̄tutis enim initiū eſt petere notā
fieri viā v̄itatis. Scd̄s vero gradus
eſt q̄rere qualiter oporteat trāſire p
viā. Tertius grad⁹ eſt vt cū v̄tutes
attigerit pulſet ad oſtium vt intret
ſpacioſam cognitionē: q̄ ota orando
aliq̄s acq̄rit. Uel petere q̄dē eſt ora
re: q̄rere vero p bona opera agere
orationi cōdigna. Pulſare autē eſt
orationi immorari nec deſiſtere. Au
gu. de ver. do. Nō aūt nos tantū hor
taret: vt peteremus niſi dare vellet.
Erubeſcat humana pigritia: plus
vult ille dare ꝙ̄ nos accipere. Amb.
Qui aūt p̄mittit aliq̄d: ſpem debet
afferre p̄miſſi: vt inomētis obedien
tia deferat p̄miſſio fides. ꝛ ideo ſub
dit. Oīs em̄ qui pe. acci. ꝛ q̄ q̄rit inc.
ꝛ pul. ape. Orige. Queret aūt aliq̄s
qualiter quidā orātes nō exaudian
tur? Ad qd̄ dicendū: ꝙ quicunq̄ re=
cto tramite ad querendū accedit:
nil omittēs ex his que conferunt ad
petitorū obtentū: accipiet reuera qd̄
p̄cat⁹ eſt dari ſibi. Siq̄s aūt diuer=
tens a p̄poſito debite petitionis: cū
nō petat: vt decet: nō petit. Quo fit
vt cū nō recipiat: qd̄ hic dicitur: non
falſificet. Nam ꝛ magiſtro dicēte.

Qd̄ pulchra. Quicunq̄ veniet ad me aſſequetur
diſciplinarum peritiā: adire magi=
ſtrū realiter accipim⁹: hoc eſt vt fer
uenter ꝛ diligenter vacet documētis
ipſius. vnde ꝛ Jacobus dicit. Petitiſ
ꝛ nō accipitis: eo ꝙ male petatis ſcꝫ
cā voluptatū vanarū. Sed dicet ali
quis: immo cū aliqui rogāt p̄ diui=
na noticia obtinēda ꝛ recuſatione
v̄tutū nō obtinēt: cui dicendū ꝙ nō
ꝓpter ſe bona petiuerunt accipere
ſed vt cōmendentur per ea. Baſi.
Siquis etiam ob torporē exhibeat
ſe deſiderijs ꝛ traditorē ſui fiat i ma

n⁹ hoſtiū: huic de⁹ nec adiuuat nec ex
audit: eo ꝙ p peccatū alienū ſe fecit
a deo. decet ergo offerre quidē q̄c=
quid intereſt ſua: clamare autē ad
deum vt adiuuet eum. Eſt autē diui
num ſubſidiū implorandū nō remiſ
ſe: nec mente huc illucq̄ vagāte: eo
ꝙ talis nō ſolū non impetrabit qd̄
petit ſed magis deum irritabit. naꝫ
ſi aliquis corā principe ſtans firū
habet intrinſecū ꝛ extrinſecū oculū:
ne forſitan puniatur quanto magis
corā deo attentum ac tremebundū
oportet aſſiſtere? Si vero debilitat⁹
a peccato fire nequis orare: q̄ntum=
cūq̄ potes teipſum cohibeas: vt ſtā
do corā deo ad eum dirigas intelle=
ctum: ꝛ deus ignoſcit: eo ꝙ non ex ne
gligentia ſed ex fragilitate nō po=
tes: vt oportet aſſiſtere coram deo.
Si ſic ergo teipſum compellis ne di
ſcedas donec accipias. Jō ergo q̄n=
ꝙ petis ꝛ nō accipis: q̄ꝛ perperā po=
ſtulaſti: vel infideliter: vel leuiter:
vel non conferentia tibi: vel deſtiti=
ſti. Sepius aūt quidā obuiāt dicen
tes. Quare oramus? an ignorat de
quibus opus eſt nobis? Nouit q̄p=
pe: ꝛ omnia ſpiritualia vberius dat
nobis ꝛ anteq̄ poſtulemus: ſed op̄a
virtutis ꝛ regnū celorū oportet pri⁹
optare: optantē vero querere igerē
tem per fidem ꝛ patientiā: quicquid
intereſt ſua: in nullo delicto redar=
gutū a p̄pria cōſcientia. Ambro. Er
go p̄ceptiuus locus frequēter oran
di ſpes eſt impetrandi: ratio autem
p̄ſuadēdi prius fuit in p̄cepto: poſt=
ea fit in exemplo: qd̄ oſtēdit ſubdēs.
Quis autem ex vobis patrem petit
panē numquid lapidē dabit illi? Cy
ril. In quo inſtruit nos ſaluator q̄d Inſtructio ieſu
dam neceſſariū. frequenter enim in
conſulto voluptatum impetu irrui
mus ad pernicioſa deſideria. Cum
igitur aliquid talium a deo petim⁹.
nequaq̄ impetrabim⁹ ad quod oſtē
dendū vtitur patēti exemplo ex his
que penes nos ſūt: cum enim filius
tuus petit panem gratanter propi
nas: quia cibum petit opportunū.
Quando vero inſenſus penuria lapi
dē poſcat

dem poſcit vt comedat non affers
ei ſed potius prohibes eum a noci=
uo deſiderio: vt ſit ſenſus. Quis āt
ex vo. pa. pe. panē quē. ſ. pater dat.
Nunquid lapidē dabit illi? ſcʒ ſi pe
tierit. Eadē quoqꝫ rō eſt in ſerpen=
te ⁊ piſce de quo ſubdit. Aut piſcem
nunquid pro piſce ſerpentem da=
bit illi? Et ſimiliter in ouo ⁊ ſcorpio
ne d̄ quo ſubdit. Aut ſi petierit ouū
nunquid porriget illi ſcorpionem?
Orige. tu tamē attēde: ſi panis qđ dē
eſt anime cibus in cogitatione: ſine
quo nō contingit ſaluari puta per=
ſpicax rō vite debite piſcis autē eſt
amor diſcipline. puta mundi conſti
tutionem agnoſcere: elemētorūʒ ef=
fectū: ⁊ quecunqꝫ conſequenter diſſe
rit ſapientia. Itaqꝫ nec vice panis
deus propinat lapidem: quē volebat
diabolus a chriſto manducari: nec vi
ce piſcis ſerpētē: quē comedūt ethio
pes: indigni piſces cōedere nec ſim
pliciter dat vite nutritiue ⁊ vtile nō
comeſtibilia ⁊ nociua: quod refert
ad ſcorpionē ⁊ ouum. Augu. de que.
euan. Uel potius intelligatur chari
tas ꝓpter maiorē appetitum tam
neceſſarium vt ſine illa cetera nihil
ſint ſicut ſine pane mēſa inops: cui
cōtraria eſt cordis duritia: quā lapi
di comparauit. Piſcis autem intel
ligitur fides inuiſibilium vel ꝓpter
aquam baptiſmi: vel qꝛ de inuiſibi
libus locis capitur. Qꝛ ēt fides hu=
ius mundi fluctibus circūiactata
Tres vir= tutes theolo= gice.
nō frangiť: recte piſci comparatur.
Cui ꝯrariū poſuit ſerpentē ꝓpter vene
na fallacie q̄ ēt ꝑmo hoī male ſua=
dendo ꝓſeminauit. In ouo intelligi
tur ſpes. Ouū eñ nondū eſt fet⁹ ꝑfe
ctus: ſed fouendo ſperať. Cui cōtra
rium poſuit ſcorpionem: cuius acu=
leus venenatus retro timendus eſt
ſicut contrariū ſpei eſt retro reſpice
re: cum ſpes futuroꝝ in illa que añ
ſunt ſe extendat. Augu. de ver. do=
mini. Quāta tibi loquiť mund⁹ quā
ta poſt dorſum ſtrepit vt retro reſpi
cias? O munde immunde quid ſtre
pis? qđ auertere conaris. tenere vis
periens qđ faceres ſi maneres: quē
non deciperes dulcis. ſi amarus ali
menta mentiris? Cyril. Ex p̄miſ=
ſo autē exemplo concludit. Si ergo
vos cum ſitis mali id eſt cum mentē
ſuſceptiuam prauitatis geratis: nō
autē vniformē ⁊ fixam in bono ſicut
deus. Beda. Uel malos vocat ſeculi
amatores: q̄ dant illa q̄ ſm ſenſum
ſuum iudicant bona: que etiā i ſua
natura ſunt bona: ⁊ ad vſum ifirme
vite pertinent. vnde ſubdit. Noſtis
bona data dare filijs veſtris. Apo=
ſtoli etiā qui merito electionis boni
tatē humani generis exceſſerāt: ſu=
perne bonitatis reſpectu mali eē di
cuntur: qꝛ nihil per ſemetipſum bo
num niſi deitas ſola. Quod ꝟo ſub=
ditur. Quanto magis pater veſter
de celo dabit ſpiritum bonū peten=
tibus ſe? Pro quo mattheus poſuit.
Dabit bona competentibus ſe. oſtē
diť ſpiritūſanctum plenitudinē bo
norum dei: qꝛ omnes vtilitates que
ex donorum dei gratia ſuſcipiuntur
ex illo fonte emanāt. Athana. Niſi
autem ſpiritusſanctus eſſet dei ſub=
ſtantia dei qui ſolus eſt bonus: nequaqꝫ hic appellaretur bonus quā
do dominus renuit dici bonus: i eo
ꝙ homo factus eſt. Augu. de ver.
do. Ergo auare quid queris: aut ſi
aliud petas: quid tibi ſufficiat: cui
deus non ſufficit.

¶ Et erat ieſus eijciens demo
nium ⁊ illud erat mutum. ⁊ cū
eieciſſet demonium locutus eſt
mutus: ⁊ admirate ſunt turbe.
Quidam autem ex eis dixerūt
In beelzebub pricipe demonio
rum eijcit demonia. Et alij ten
tantes: ſignum de celo quere=
bant ab eo.

¶ Glo. Promiſerat dominus ꝙ ſpi=
ritus bonus daretur orantibus: cu=
ius quidem beneficium ſubſequen=
ti miraculo demonſtrat. vnde diciť.
Et erat ieſus eijciens demonium et
illud erat mutum. Theophi. Diciť
autē mutus vt in pluribus qui nō
loquitur. Dicitur etiam ⁊ qui nō au

Demo- niũ quõ mutũ dr

dit:ſed magis proprie qui nec au- dit nec loquitur. Qui autem a nati uitate non audiuit ex neceſſitate nõ loquitur. Ea enim loquimur que p auditum loqui docemur. Siquis ta men ex aliqua paſſione ſuperueniẽ te auditum amiſerit: hunc nihil pro hibet loqui. Qui autem domino ob latus fuit: mutus erat lingua: ⁊ ſur dus auditu. Tytus mutum autem vel ſurdum dicit demoniũ quod hãc ingerit paſſionem: ꝙ non audiatur diuinum verbum. Nam demones auferentes aptitudinez humani af fectus: obtundunt anime noſtre au ditum: iccirco venit chriſtus vt ⁊ eij ciat demonium: ⁊ audiamus verbũ veritatis. vnum eniz ſanauit vt vni uerſalem pregustationez faciat hu- mane ſalutis. vnde ſequitur. Et cuz eieciſſet demoniũ locutus eſt mutus Remi. Demoniacus autẽ iſte apud mattheũ non ſolum mutus: ſed ⁊ ce cus fuiſſe narratur. Tria igitur ſi- gna ſimul in vno homine perpetra ta ſunt. Cecus videt: mutus loquit poſſeſſus a demone liberatur quod quotidie cõpletur in confeſſione cre dentiũ: vt expulſo primum demone fidei lumẽ aſpiciant. deinde ad lau des dei tacentia prius ora laxentur Cyril. Hoc autẽ miracula facto ex- tollebat eum multitudo preconijs: ⁊ gloria que deum decet. vnde ſequit. Et admi. ſunt turbe. Beda. Turbis aũt: que minus erudite videbantur domini ſemper facta mirantibus: ſcribe ⁊ phariſei vel negare: vel ſini ſtra interpretatione peruertere la- borabant: quaſi non diuinitatis: ſed immundi ſpirit⁹ opera fuiſſent. vñ ſequitur. Quidam autem ex eis di- xerũt. in beel. princi. demo. eijcit de- monia. Beelzebub deus erat acha- ron. nam beel quidem ipſe baal: ze- bub autem muſca vocatur. Dicitur autem beelzebub quaſi vir muſca- ruz ex cuius ſpurciſſimo ritu princi- pem demoniorum cognominabant. Cyril. Alij vero paribus ſtimulati li uoris aculeis petebant ab eo cele- ſte videre portentum, vnde ſequit.

Alij tentantes ſignũ de celo quere- bant ab eo. Quaſi dicerẽt: Quis ab homine demoniũ eieceris non tamẽ hoc eſt diuine operationis argumẽ tum. nondũ em̃ vidimus aliqd prio ribus ſimile miraculis. Moyſes eñ trãſduxit populũ per mediũ maris ioſue vero ſucceſſor eius ſolẽ retar- dauit in gabaon. tu vero nihil horũ oſtendiſti. Querere enim prodigia de celo innuit: ꝙ huiuſmodi cogita- tionibus tunc temporis afficiebant erga chriſtum. Signum de celo.

¶ Ipſe autẽ vt vidit cogitatio nes eorum dixit eis: Omne re- gnum in ſe diuiſum: deſolabi- tur: ⁊ domus ſupra domum ca det. Si autem ⁊ ſathanas in ſe ipſũ diuiſus eſt quomodo ſtabit regnum eius: q: dicitis in beel- zebub me eijcere demonia? Si autem ego in beelzebub eijcio demonia: filij veſtri in quo eij- ciũt? Jdõ ipſi iudices veſtri erũt. Porro ſi in digito dei eijcio de monia profecto peruenit i vos regnum dei.

¶ Chr. Cũ phariſeoꝝ ſuſpicio irrõa bilis eẽt: metu multitudis nõ aude bãt eã diuulgare ſed in aio ſuo eaȝ vertebãt. vñ dr. Ipſe aũt vt vi. cogi. eoꝝ dixit eis. Omne reg. in ſe diui. deſo. ⁊ do. ſupra do. cadet. Bed. Nõ ad dicta ſꝫ ad cogitata reſpõdit: vt vl' ſic ↄpellerent credere potẽtie ei⁹ q̃ cordiꝫ videbat occlta. Chry. Nõ ãt reſpondebat ex ſcripturis: q: nõ at- tendebant falſo eas exponẽtes: ſed ex his reſpõdet que cõmuniter acci dunt. Domus enim ⁊ ciuitas ſi fue rit diuiſa velociter diſſipat: ⁊ etiã re gnum quo nihil ẽ validi⁹. firmat eñ regna ⁊ domos ſubditorum concor- dia. Si ergo inquit ego per demonẽ demonia eijcio diſſenſio inter eos ẽ ⁊ perit virtus eorum. vnde ſubdit. Si autẽ ſatha. in ſeip. diui. eſt: quõ ſta. regnũ ipſi⁹ q: dicitis me in beel. eijcere demonia. Non enim ſatha-

nas ſibiipſi repugnat:nec ſuis ſatel
litibus nocet:ſed potius ſtatuit re=
gnum ſuum. Reſtat ergo q̄ diuina
virtute conteram ſathanã. Ambro.
Regnuʒ xp̄i ſtabile. In hoc etiam oſtendit regnum ſuũ
indiuiduuʒ eſſe atq̧ perpetuum. et
ideo qui nõ in xp̄o ſpem gerunt:ſed
in principe demoniorũ eiicere demo
nes opinantur:eos regni negat eſſe
ꝑpetui:qđ ſpectarẽt ad pplꝫ iudeoꝝ.
Quõ eĩ p̄t regnũ iudeoꝝ eẽ ꝑpetuũ
qñ a legis pp̄lo ieſus ſ ganet qui ex
lege debetur: ita ex parte ſe fides
iudaice plebis impugnat. impiĩ glo
ria diuiditur:diuidendo diſſoluit.⁊
ideo regnum eccleſie manebit eter=
nũ:quia indiuidua fides corpus eſt
vnum. Bed. Regnum etiã patris ⁊
filii ⁊ ſpiritusſancti non eſt diuiſum
quod eſt eterna ſtabilitate manſu=
rũ. Deſiſtant igitur arriani iuniorẽ
patre filium:filio vero ſpiritum ſan
ctuʒ dicere:q: quorũ vnũ eſt regnum
horũ eſt ⁊ vna maieſtas. Chry. Hec
igitur eſt prima ſolutio. Scđa vero
que eſt de diſcipulis:quã ponit ſub
dens. Si autem ergo in beel. eiicio
demonia filii veſtri in quo eiiciunt?
Non dicit diſcipuli mei:ſed filii ve=
ſtri:volens eorũ permulcere furorẽ.
Cyril. Iudei nanq̧ ⁊ a iudeis ſꝫ car
nem exorti ſunt chriſti diſcipuli:qui
poteſtatẽ in ſpiritus immũdos ade
pti erãt a chriſto.⁊ oppreſſos ab eis
in nomine chriſti liberabant. Cum
ergo filii veſtri ſathanã in nomine
meo conterunt:quomodo non habet
multaʒ amentiã:dicere me a beelze
bub virtutem habere. dãnabimini
igit̃ ex fide natorũ veſtrorũ. vñ ſub=
ditur. Ideo ipſi iudices veſtri erũt.
Chry. Quoniã enim ex vobis ema=
nantes mihi obediunt:liquet q̄ con
dẽnabunt operantes contraria. Be
da. Uel alr̃ filios iudeorũ exorciſtas
gentis illius ſignificat:qui ad inuo
cationẽ dei eiiciebant demones.q.
d. Si expulſio demonuʒ in filiis ve=
ſtris deo nõ demonibus deputatur
quare in me idem opus nõ eandem
habeat cauſam? Ergo ipſi veſtri iu
dices erunt. non poteſtate ſed ope=
ratione:dum illi expulſionẽ demo=
nuʒ deo aſſignãt:vos beelzebub ꝓn
cipi demoniorũ. Cyril. Poſtq̃ ergo
quod dicitis calumnie notaʒ habet:
manifeſtũ ẽ q̄ i ſpũ dei eiicio demo=
nia vñ ſubdit. Porro ſi i. digito dei
eiicio demonia ꝑfecto ꝑuenit in vos
regnum dei. Augu. de conſenſu euã. Digit⁹ dei, q̄o.
Quod lucas digitum dei dicit:vbi
mattheus dixit ſpiritum. ab eadeʒ
ſententia non recedit quin potius ⁊
aliquid docet:vt nouerimus quẽ=
admodũ intelligam⁹ vbicunq̧ ſcri
pturarũ legerim⁹ digitũ dei. Augu.
de que. euã. Dicitur autem ſpiritus
ſanctus digitus dei propter partici=
pationem donorum:que in eo dan=
tur vnicuiq̧ propria:ſiue hominum
ſiue angelorum. in nullis enim mẽ=
bris noſtris magis apparet parti=
tio q̃ in digitis. Cyril. Uel ſpiritus=
ſanctus dicitur digitus dei. filius eſt
manus ⁊ brachiuʒ patris dictus eſt
operatur eniʒ pater cuncta per eũ.
Sicut igitur digitus non eſt alien⁹
a manu:ſed ei naturaliter inſit⁹:ſic
ſpiritusſanctus cõſubſtantialiter cõ
nexus eſt filio:⁊ per eum omnia fi=
lius operatur. Ambroſius. Nec ta=
men tibi membrorum compactione
noſtrorum portio quedam videatur
facienda virtutis:indiuidue enim
rei non poteſt eſſe diuiſio. ⁊ ideo ad
formã vnitatis:non ad diſtinctionẽ
poteſtatis referenda digiti nuncu=
patio eſt. Athanaſius. Ad tempus
autem non renuit dominus gra=
tia ſue humanitatis dicere ſe mino
rem ſpiritusſancto:dicens ſe in eo de
mones eiicere:quaſi non ſufficien=
te humana natura ad demonum
expulſionem:niſi virtute ſpiritusſan
cti. Cyrillus. Et ideo conuenienter
dicitur peruenit in vos regnum dei
id eſt ſi ego homo exiſtens in ſpiri=
tu diuino eiicio demones:ditata eſt
humana natura in me. et aduenit
regnum dei. Chryſoſtomus. Dicit
autem. Super vos:vt eos attrahe=
ret quaſi dicat ſi vobis adueniunt
proſpera:cur veſtra bona faſtidi=
tis? Ambroſius. Simul oſtendit

etiā imperialē quandā eſſe ſpūſſan-
cti ptātē:in quo regnū eſt dei.nos
quoq; in quibus habitat ſpirit⁹eſſe
regalē domū. Tytus. Vel dicit per-
uenit in vos regnū dei:vt intelliga-
tur:peruenit contra vos:non ꝑ vo-
bis:horrēdus enim eſt perfidis xp̄i
ſecundus aduentus.

¶ Cū fortis armatus cuſtodit
atriū ſuū:in pace ſunt ea q̄ poſ
ſidet. Si aūt fortior eo ſupue-
niēs vicerit eū:vniuerſa arma
eius auferet i q̄bus cōfidebat:
et ſpolia ei⁹ diſtribuet. Qui nō
eſt mecū:cōtra me eſt:et qui nō
colligit mecum:diſpergit.

¶ Cyril. Qꝛ neceſſariū erat ꝑ mul-
tas conſiderationes detrahētiū re-
tractare ſermonē:vtitur nūc exēplo
manifeſtiſſimo:qđ demōſtrat volen
tibus intueri.ꝙ principē hui⁹ ſecu-
li virtute ſibi inſita vicit dicēs. Cū
for.ar.cuſto.atriū ſuū:in pace ſunt
ea que poſſidet. Chryſoſto. Fortē vo
cat dyabolū.non qꝛ naturaliter hu-
iuſmodi ſit:ſed innuēs antiquā ei⁹
tyrānidē:quam puſillanimitas nr̄a
Sſa ad- causauit. Cyril. Erat enim ante ſal
uēt⁹ xp̄i. uatoris aduentū violētia multa:ra
piens alienos greges.ſ.dei ꝛ quaſi
ad ꝓpriū ducēs ouile. Theophi. Ar
ma autē eius ſunt oēs ſpecies pec-
catoꝝ:in quib⁹ confidēs inualuit cō
tra hoies. Beda. Atriuꝫ vero illius
mundū vocat:qui in maligno poſi-
tus eſt:in quovſq; ad ſaluatoris ad
uentū potiebaꝭ imperio:qꝛ in cordi
bus infideliū:ſine vlla cōtradictiōe
quieſcebat:ſed fortiori potētia xp̄s
victor:oēs hoies liberādo ipſuꝫ eie-
cit.vnde ſubdiꝭ. Si autē fortior illo
ſuperuenit ꝛ vicerit eū vniuerſa ar
ma eius auferet:in q̄bus ꝯfidebat:
et ſpolia ei⁹ diſtribuet. Cyril. Poſtq̄
eñ dei ſummi verbū totius fortitu-
dinis dator:ꝛ dn̄s virtutū factuꝫ eſt
hō:inualit illū:ꝛ arma ei⁹ abſtulit.
Beda. Sūt ergo arma eius aſtutie:
doliq; nequitie ſpiritalis:ſpolia ve
ro ei⁹ ipſi hoies ſunt ab eo decepti.

Cyril. Nā qui dudū irretiti fuerant
ab eo iudei in diuinā ignorātiam et
errorē:euocati ſunt ꝑ ſctōs apoſto-
los ad notictiā veritatis:ꝛ oblati ſūt
deo patri ꝑ fidem exhibitam filio.
Baſi. Diſtribuit etiam ſpolia exhi-
bēs fideles cuſtodie angeloꝝ ad ho
minū ſalutē. Beda. Victor etiaꝫ xp̄s
ſpolia diſtribuit:qđ eſt inſigne triū
phātis:qꝛ captiuā ducēs captiuita-
tem dedit dona hoib⁹:quoſdā q̄deꝫ
apl'os.alios euāgeliſtas:hos ꝓphe
tas:illos paſtores ordinās ꝛ docto-
res. Chry. Deinde poniꝭ quarta ſo-
lutio cū ſubdiꝭ. Qui nō eſt mecum:
aduerſuꝫ me eſt.q.d.ego volo hoies
offerre deo:ſathanas aūt cōtrariū:
qualiter ergo q̄ mihi nō coopatur:
ſꝫ diſſipat q̄ mea ſunt:tā mihi cōſen
tane⁹ fieret:vt vna mecū eijceret de
mones. Sequiꝭ. Et qui non colligit
mecuꝫ:diſpgit. Cyril. Quaſi.d.ego
veni vt filios dei ab eo diſperſos cō
gregē.ꝛ ip̄e ſathanas cū mecuꝫ non
ſit:que collegi ꝛ ſaluaui tētat diſp-
gere. Qualiter ergo q̄ meis diſpēſa
tionib⁹ refragaꝭ virtutē mihi mini
ſtrat? Chry. At ſi q̄s non coopaꝭ ad-
uerſarius eſt:multo magis qui ob-
ſtat.videꝭ tñ mihi ꝛ iudeos ad pn̄s
ſub enigmate tāgere ordinans eos
cū dyabolo.nā ꝛ ipſi agebāt ꝯ euꝫ ꝛ
diſpergebant quos congregabat.

¶ Cū immūdus ſpiritus exie-
rit de homie ambulat per loca
inaquoſa: querens requiem et
non inueniens dicit. Reuertar
in domū meam vnde exiui. Et
cum venerit inuenit eam ſco-
pis mundatam. Et tunc vadit
et aſſumit ſeptem alios ſpirit⁹
ſecum nequiores ſe: et ingreſſi
habitant ibi:ꝛ fiunt nouiſſima
hominis illius peiora priorib⁹.

¶ Cyril. Poſt premiſſa oſidit domi-
nus:vnde contingit populo iudeo-
rum vt ad huiuſmodi opiniones la
berentur de xp̄o dicēs. Cum immū-
dus ſpiritus exierit ab homine am
bulat per loca inaquoſa: querens

requiem. Qđ enim hoc exemplū ad iudeos ſpectet mattheus expreſſit dicens. Sic erit et generationi huic peſſime. Quādiu enim erāt in egypto viuentes ritu egyptiorum: inhabitabat in eis ſpiritus malignus: q̄ expulſus eſt ab eis: quando mactauerunt agnum in figura xp̄i: et liniti ſunt eius ſanguine: et ſic euitauerunt deſtructorem. Ambro. Itaq̧ in vno homine totius populi iudaici comparatio eſt: a quo per legē ſp̄us immūdus exierat. Sed q̄ in gentibus. quoꝝ corda prius arida erant: ſ3 poſtmodū per baptiſma roze ſpiritus humeſcebāt: propter fidē xp̄i requie3 dyabolus inuenire non potuit. Inmūdis eni3 ſpiritibus xp̄s incendiu3 eſt. ideo regreſſus eſt ad plebē iudeorū. vnde ſequitur. Et nō inue. dicit. Reuertar i do. me. vnde exiui. Orige. i. ad eos qui ſunt ex iſrael: quos vidit nihil diuinū in ſe cōtinentes: ſed deſertos ⁊ vacātes habitationi eius. vn̄ ſeq̄tur. Et cū ve. inue. ſco. mun. Ambro. Forenſi eni3 et perfunctoria ſpecie compta animo manet interiore pollutior. Neq̧ enim ſacri fontis irriguo aut abluebat aut reſtringebat ardorē: meritoq̧ ad eū ſpirit⁹ redibat imūdus: adducens ſecū ſeptem ſp̄us nequiores. vnde ſequitur. Et tunc va. et aſ. ſe. ſep. ali. ſpi. ne. ſe: et ingreſſi ha. ibi. qm̄. ſ. i hebdomada legis ⁊ octaue myſteriū commiſit. Itaq̧ vt nobis multiplicatur ſeptiformis ſp̄us gratia: ita illis immūdorū ſpirituū omnis cumulatur iniuria. Uniuerſitas enim hoc numero aliquotiens cōprehenditur. Chry. Incolunt aūt animas iudeorū demones peiores prioribus. nam tunc tēporis in prophetas ſeuiebant: nunc vero ip̄i domino ꝓphetarū iniuriātur: atq̧ idō a Veſpaſiano et tyto peiora paſſi fuerunt: q̄ in egypto et in babylone: vnde ſequitur. Et fiunt no. ho. illius peio. prioribus. Tunc etiam aderat eis diuina prouiſio: et gratia ſpiritusſancti. nunc vero etiam hac cura priuantur: propter quod virtutis maior penuria nunc: ⁊ erūna intenſior: et demonum exactio ſeuior. Cyril. Sunt etiam nouiſſima peiora prioribus: ſm illud apoſtolicum. Melius erat eis veritatis viā non agnoſcere: q̄ poſt agnitam retroire. Beda. Poteſt etiam hoc accipi de heretico quolibet vel ſciſmatico vel etiam malo catholico: de quo tempore baptiſmatis ſpiritus exierat imūdus: locaq̧ inaquoſa peragrat3 id eſt corda fideliū: que a mollitie fluxe cogitationis expurgata ſunt. callidius inſidiator explorat ſi quos ibi nequitie ſue greſſus figere poſſit. Dicit aute3. Reuer. in do. meam vnde exiui. In quo timendū eſt ne culpa quam in nobis extinctā credebamus: per incuriam nos vacātes opprimat. Inuenit autem eā ſcopis mundata3: hoc eſt gratia baptiſmatis a peccatorum labe caſtigatam: ſed nulla boni operis induſtria cumulatam. Per ſeptem autē malos ſpirit⁹ quos aſſumit: vniuerſa vitia deſignat. Nequiores aute3 dicuntur: quia non ſolum habebit illa ſeptem vitia: que ſeptem ſpiritalibus ſunt contraria virtutibus: ſed etiā per hypocriſim ipſas ſe virtutes habere ſimulabit. Chryſoſt. Nō ſolum autem illis: ſed et nobis fore dicta accipiamus que ſequntur. Et erunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus: quia ſi illuſtrati: et a priſtinis malis remoti: denuo redimus ad eandem nequitiam: grauior deinceps erit pena ſequentiu3 peccatoru3. Beda. Poſſet etiam ſimpliciter intelligi dominū hec ad diſtinctionem ſuorum et ſathane operum adiunxiſſe. q̄ ſcilicet ipſe ſemꝑ polluta mūdare: ſathanas vero mūdata grauioribus ſordibus cōtaminare feſtinet.

Allegoric⁹ ſenſus.

Heretico3 vexatio.

¶ Factum eſt autem cum hec diceret: extollēs vocem quedā mulier de turba dixit illi. Beatus vēter qui te portauit: et vbera q̄ ſuxiſti. At ille dixit. Quin=

immo: beati qui audiunt verbum dei: et cuſtodiunt illud.

¶ Beda. Scribis et phariſeis dominũ itentantibus: ſimul ⁊ blaſphemantibus: incarnationem eius magna fiducia quedam mulier confitetur. vnde ſequitur. Factum eſt autẽ cum hec diceret. Extollens vocẽ quedam mulier de turba dixit illi. Beatus vẽter qui te portauit et vbera q̃ ſuxiſti. vbi et preſentiũ calũniam: et futurorũ confundit hereticorũ perfidiam. nam ſicut tunc iudei ſancti ſpiritus opera blaſphemando verum dei filiũ negabant: ſic heretici poſtea negando mariaʒ ſemper virginem: ſpiritusſancti cooperãte virtute: naſcituro vnigenito deo carnis ſue materiam miniſtraſſe: veruʒ cõſubſtantialemq̈ patri filium hominis fateri non debere dixerũt. Sed ſi caro verbi dei ſm carnem naſcentis a carne virginis matris pronũciatur extranea: ſine cauſa venter qui eum portaſſet: et vbera que lactaſſent: beatificantur. Qua vero cõſequentia eius lacte credatur nutritus: ex cuius ſemine negatur conceptus: cum ex vni⁹ et einſdem fontis origie ſm phyſicos vterq̈ vigor manere perhibetur? Non autem tãtũmodo eam que verbũ dei corporaliter generare meruerat. ſʒ et omnes qui idem verbum ſpiritaliter auditu fidei concipere: et boni operis cuſtodia vel in ſuo vel in proximorũ corde parere et quaſi alere ſtuduerint: aſſerit eẽ beatos. Sequit̃ eñ. At ille dixit. Quinimmo: beati q̃ audiunt verbum dei et cuſtodiunt illud. Chryſoſto. Non fuit hoc reſpõſum repudiantis matrem: ſed oſtẽdẽtis q̈ nihil ei partus profuiſſet: niſi valde bona et fidelis fuiſſet. Ceterum ſi marie non proderant ſine virtutibus anime chriſtũ ab ea ortum traxiſſe: multo magis nobis ſiue patrem ſiue fratrem ſiue filium virtuoſum habeamus. nos autem abſiſtam⁹ ab illi⁹ virtute: nequaq̈ hoc prodeſſe valebit. Beda. Eadem autem dei genitrix: et inde quidem beata: quia verbi incarnandi miniſtra eſt facta temporalis. ſed inde multo beatior: quia eiuſdem ſemp amãdi cuſtos manebat eterna. Hac etiam ſententia ſapientes iudeorũ percutit: qui verbũ dei non audire et cuſtodire: ſed negare et blaſphemare querebant.

Precõnium mulieris.

Mitigatio verborum domini.

¶ Turbis autẽ concurrentib⁹ cepit dicere. Generatio hec generatio nequã eſt: ſignum querit: et ſignũ non dabitur ei niſi ſignum ione prophete. Nam ſicut fuit ionas ſignũ niniuitis: ita erit et filius hominis generationi iſti. Regina auſtri ſurget in iudicio cuʒ viris generationis huius et condemnabit illos: quia venit a finibus terre audire ſapientiam ſalomonis. Et ecce pluſq̈ ſalomõ hic. Uiri niniuite ſurgẽt in iudicio cum generatione hac et condẽnabunt illam: quia penitentiã egerunt in predicatione ione. Et ecce pluſq̈ ionas hic.

¶ Beda. Duplici domin⁹ fuerat q̃ſtione pulſatus. Quidam enim calumniabantur eũ in beelzebub eieciſſe demonia: quibus hactenus eſt reſponſum: ⁊ alij tentantes ſignum de celo querebant ab eo: quibus abhinc reſpondere incipit. vnde ſequitur. Turbis autem concurrentibus cepit dicere. generatio hec generatio nequã eſt. Ambro. Ut ſcias ſynagoge populum deformari: vbi eccleſie beatitudo laudatur. ſicut auteʒ fuit ionas ſignuʒ niniuitis: ita erit et filius hominis iudeis. vnde ſubditur. Signum q̃rit: ⁊ ſignuʒ nõ dabitur ei: niſi ſignum ione prophete. Baſi. Signum eſt res in propatulo poſita alicuius occulti continens in ſe declarationem. ſicut ione ſignum deſcenſum ad inferos: ac iterũ aſcẽſum xpi reſurrectionẽ a mortuis re-

Signorum ratio.

preſentat. vnde ſubditur. Nam ſi-
cut ionas fuit ſignum niniuitis:ita
et filius hominis generationi iſti.
Beda. Signum eis tribuit:nõ de ce
lo quia indigni erant videre:ſed de
profundo inferni.ſignũ ſcʒ incarna
tionis nõ diuinitatis: paſſionis nõ
glorificationis. Ambro. Ut autẽ io-
ne typus ſignũ dominice paſſionis
eſt:ita etiam grauium que iudei cõ
miſerunt teſtificatio peccatorũ eſt:
ſimul aduertere licet et maieſtatis
oraculum et pietatis iudiciũ.nanqꝫ
niniuitarũ exemplo ⁊ denunciatur
ſupplicium:⁊ remediũ demonſtrat.
vnde etiam debent iudei non deſpe
rare indulgentiã ſi velint agere pe
nitentiã. Theophi. Sed ionas poſt
exitum ſuum a ventre ceti ſua predi
catione niniuitas conuertit:xp̄o ve
ro reſurgenti iudeorũ generatio nõ
credidit. vnde preiudiciuʒ fuit eis:
de quo preiudicio ſubditur duplex
exempluʒ cũ dicitur. Regina auſtri
ſur.in iudic.cum viris gene.huius:
⁊ condemna.illos. Beda. Non vtiqꝫ
poteſtate iudicij:ſed comparatione
facti melioris.vnde ſequitur. Que ve
nit a finibus ter.au.ſapi.ſalo.⁊ ec-
ce plusqꝫ ſalomon hic. Hic in iſto lo-
co nõ pronomẽ eſt: ſed aduerbiũ lo
ci:⁊ ſignificat.i. impreſentiarũ iter
vos conuerſatur:qui incõparabili-
ter eſt ſalomone preſtantior. Chry.
Non autem dixit. Maior ſalomo-
ne ego ſuʒ:vt perſuadeat nobis hu
miliari ⁊ ſi fecundi ſumus ſpirita-
lium gratiaruʒ.q.d. Feſtinauit ad
audiẽdum ſalomonem mulier bar
bara: per tam longum iter auditu
ra ſciẽtiam viſibiliũ animantium:⁊
vires herbarũ:vos autem cum aſſi
ſtatis ⁊ audiatis de inuiſibilibus ⁊
celeſtibus ipſam ſapientiaʒ vos in
ſtruentem:⁊ verba ſignis ⁊ operib⁹
comprobantem:alienamini contra
verbũ:⁊ miracula inſenſibiliter p̄te
ritis. Beda. Si auteʒ regina auſtri
que electa eẽ non dubitatur:ſurget
in iudicio cum reprobis:oſtenditur
vna cunctorum:bonorũ ſcʒ malorũqꝫ
reſurrectio omnio:taliũ.⁊ hoc nõ iuxta
fabulas iudeorum mille annis an-
te iudicium : ſed in ipſo eſſe futura
iudicio. Ambr. In hoc quoqꝫ iudeo Iudeo
rum plebem damnans eccleſie my dãnãd.
ſterium vehemẽter exprimit:que in ꝑfidia.
regina auſtri per ſtudium percipiẽ
de ſapiẽtie de totius orbis finib⁹ cõ
gregatur : vt pacifici ſalomonis ver
ba cognoſcat.regina plane : cui⁹ re
gnum eſt indiuiſum:de diuerſis et
diſtantibus populis in vnũ corpus
aſſurgẽs. Grego.niſenus. Sicut au
tem illa regina erat ethiopum:⁊ lõ
ge diſtãs ſic in principio nigra erat
eccleſia gẽtium:et multum diſtabat
a veri dei noticia. At vbi pacificus
chriſtus emicuit.tunc cecutientibus
iudeis accedunt gentiles:offerũtqꝫ
chriſto pietatis aromata:et aurum
diuine noticie ⁊ gẽmas:obedientiã
ſcilicet preceptorũ. Theophi. Uel qꝛ
auſter laudatur i ſcriptura:ſicut ca
lidus ⁊ viuificans. Anima igitur re
gnãs in auſtro id eſt in ſpiritali cõ
uerſatione : venit audire ſapientiã
ſalomonis regis pacifici domini dei
noſtri id eſt in contemplationeʒ eri
gitur:ad quaʒ nullus perueniet:ni
ſi regnet in bona vita. Ponit auteʒ
conſequenter exemplum de niniui
tis dicens. Uiri niniuite ſurgent in
iudicio cuʒ generatione hac et con
demnabunt illam. Chryſoſto. Con
demnationis iudiciuʒ ex ſimilibus
vel diſſimilibus fit.ex ſimilibus qui
dem ſicut in parabola de decem vir
ginibus.ex diſſimilib⁹ autem ſicut
cuʒ niniuite condemnant eos q̇ erãt
tempore chriſti : vt ſic fiat cõdemna
tio clarior. Nam illi quidem barba
ri:hi vero iudei:hi refecti propheti
cis documẽtis : illi nunqꝫ acceperãt
audituʒ diuinum.illuc iuit ſeruus:
huc dominus.ille euerſionem predi
cabat : iſte regnum celorum annun
ciat.notum eſt ergo cuilibet : ꝙ iu-
deos decebat potꝰ credere : accidit
autem cõtrariũ.vnde ſubdit. Quia
penitẽtiaʒ egerũt in p̄dicatiõe ione:
⁊ ecce pl⁹ qꝫ ionas hic. Ambro. Scẽʒ Allego-
myſteriũ autẽ: et duob⁹ cõſtat eccle rica ex-
ſia:vt aut peccare neſciat:qđ.ſ.per- poſitio.

tinet ad auſtri reginā. aut peccare
deſinat: qđ.ſ. ptinet ad niniuitas
penitentiā agentes. Penitentia em̄
delictū abolet: ſapiētia cauet. Aug.
de cō. euā. Hoc aūt lucas narrat eo
loco quidē quo mattheꝰ: ſꝫ aliquā-
to diſpari ordine. Quis aūt non vi-
deat ſupfluo queri quo illo ordine
dominus dixerit? cum ꝛ hoc diſcere
debeamus: p euangeliſtarū excellē-
tiſſimā auctoritatē nō eſſe menda-
cium. Sed quiſqꝫ non hoc ordine
cuiuſqꝫ ſermonē digeſſerit: quo ille
a quo pceſſit: cū ipſius ordis nihil
interſit ad rem: ſiue ita ſit: ſiue ita.

¶ Nemo lucernā accendit ꝛ in abſcondito ponit: neqꝫ ſub modio ſed ſupra cādelabrū: vt qui ingrediunt lumen videant. Lucerna corpis tui ē oculus tuꝰ. Si oculus tuus fuerit ſimplex: totū corpus tuū lucidū erit. Si aūt nequā fuerit etiam corpus tuū tenebroſum erit. Uide ergo ne lumen quod in te eſt: tenebre ſint. Si ergo corpus tuū totū lucidū fuerit nō habēs aliquā partē tenebrarū: erit lucidum totum. Et ſicut lucerna fulgoris illuminabit te.

¶ Cyril. Dicebant iudei dominum
exercere miracula: nō propter fidē:
ſed propter applauſus videntium.
Reprobat igitur preſentē calūniā:
inducens exēplū lucerne cum dicit.
Nemo lucernā accēdit: et in abſcon
dito ponit: neqꝫ ſub modio: ſꝫ ſupra
candelabrum: vt qui ingrediuntur
lumen videant. Beda De ſeipſo do
minus hic loquitur: oſtendens et ſi
ſupra dixerit nullum generationi
nequam: niſi ſignum ione dandum
nequaqꝫ tamen lucis ſue claritatē
fidelibus occultādam. Ipſe quidē
lucernam accendit: qui teſtamenta
hūane nature flāma ſue diuinita-
tis impleuit: quā pfecto lucernam
nec credentibus abſcōdere: nec mo
dio ſupponere: hoc eſt ſub menſu-
ra legis includere: vel intra vnius
iudee gentis terminos voluit cohi- Allegoria pulchra.
bere. Sed ſupra candelabrū poſuit
id eſt eccleſiā: qꝛ in noſtris frontibꝰ
fidē ſue incarnatiōis affixit: vt qui
eccleſiā fideliter ingredi voluerint
lumē veritatis palā queāt intueri.
Deniqꝫ precepit ne opa tātūmodo:
ſed cogitationes. ꝛ ipſas cordis in-
tentiones mundare ꝛ caſtigare me-
minerint. nam ſequitur. Lucerna
corporis tui. Ambro. Uel lucerna
fides eſt: iuxta qđ ſcriptū ē. Lucer-
na pedibus meis verbū tuū dñe. ver
bū em̄ dei fides noſtra eſt. lucerna
aūt lucere nō pōt: niſi aliūde lumen
acceperit. vñ et virtus noſtre mētis
et ſenſus accendit. vt mna que pie-
rat poſſit reperiri. Nemo ergo fi-
dē ſub lege conſtituat: lex em̄ intra
menſurā eſt: vltra menſurā gratia:
lex obūbrat: grā clarificat. Theo.
Uel aliter. qꝛ iudei videntes mira-
cula accuſabant ex eorū mētis ma-
litia. ppter hoc dicit dñs: qꝛ accipiē-
tes lucernā a deo. intellectū. ſ. emu-
latione obſcurati. miracula ꝛ bene
ficia nō cognoſcebāt: ſed ad hoc in-
tellectū a deo ſuſcepimus: vt ſupra
candelabrum poneremus. vt etiam
alij qui ingrediuntur lumē videāt.
Sapiens quidē iā ingreſſus eſt. ꝙ
vero addiſcit: adhuc ābulat: quaſi
phariſeis dicat. Oportz vos vti intelle
ctu ad miraculorū noticiam ꝛ alijs
declarare: qm̄ que videtis ſunt opa
nō beelzebub ſed filij dei. vñ ſꝫ hūc
intellectū ſubdit. Lucerna corporis
tui eſt oculus tuus. Orige. Oculuꝫ
quippe appellat pprie intellectum
nr̄m. totā aūt alam qꝫuis nō corpo-
ream hic tropologice vocat corpus.
illuſtratur enī ab intellectu anima
tota. Theophi. Sicut autem corpo
ris oculus ſi lucidus fuerit: corpus
lucidum erit. ſi vero tenebroſus: et
corpus ſimiliter tenebroſum: ſic cō-
paratur intellectus ad animaꝫ. vn-
de ſubditur. Si oculus tuus fuerit
ſimplex totū corpus tuū lucidū erit
ſi aūt nequā: totū corpus tuū tene-
broſum erit. Orige. Intellectus em̄

a ſuo principio in ſolo ſimplicitatis ſtudio eſt: nullā cōtinente duplicitatē et dolū ⁊ diuiſionē in ſe. Chry. Si ergo intellectū corruperimꝰ qui poteſt ſoluere paſſiones: totā leſimus aiaʒ: patimurqꝫ dirā caliginē: perſiōe excecati intellectꝰ. vnde ſubdit. Uide ergo ne lumē qđ in te eſt tenebre ſint. Non ſenſibiles dicit tenebras: ſed intrinſecā habentes origīnē. ⁊ quas nobiſcū paſſim deferimꝰ extincto nobis oculo aie: de cuius luminis virtute ſubdit dicens. Si ergo corpꝰ tuū totū lucidū fuerit: nō habēs aliquā partē tenebrarū erit lucidū totū. ⁊ ſicut lucerna fulgoris illuminabit te. Orig. Id eſt ſi corpus tuū ſenſibile factum eſt luminoſum illuſtrato corpore a lucerna: adeo vt nō āplꝰ ī te ſit mēbrū tenebroꝝ: mlto magis te nō peccāte: itātū fiet lucidū totū tuū corpus ſpiritale: vt cōparent̄ ſplendores eiꝰ illuſtranti lucerne dū lux que erat in corpore: que conſueuerat eſſe caligo: dirigit̄ quocūqꝫ ꝓceperit intellectꝰ. Grego. nazanze. Uel aliter. Eccleſie lucerna ⁊ oculus eſt ꝑlatus. neceſſe eſt ergo vt ſicut oculo puro verū habente corpus dirigit̄: īpuro vero exiſtēte deuiat. ſic ⁊ in ꝑlato qualitercūqꝫ ſe habeat: oportet pariter naufragiū pati eccleſiā vel ſaluari. Grego. xxviij. moral. Uel aliter. Appellatione corporis vnaqueqꝫ actio intelligit̄. que intētionē ſuā quaſi intuētū oculum ſequitur. Unde dicitur. Lucerna itaqꝫ corporis eſt oculus: quia per bone intentionis radium: merita illuſtrantur actionis. Si ergo oculus tuus ſimplex fuerit: totū corpus tuum lucidum erit. Quia ſi recte intendimus per ſimplicitateʒ cogitatiōis: bonum opus efficitur: etiam ſi minus bonum eſſe videat̄. Et ſi oculus tuus nequam fuerit. totum corpus tuum tenebroſum erit. Quia cum peruerſa intētione quid vel recte agitur: ⁊ ſi ſplendere corā hominibus cernit̄ tamē apud examē interni iudicis obſcuratur. vnde ⁊ recte ſubditur. Uide ergo ne lumē qđ ī te eſt: tenebre ſint. Quia ſi hoc quod bene nos agere credimꝰ: ex mala intētiōe fuſcamꝰ quāta ipſa mala ſūt q̄ mala eſſe ⁊ cū agimꝰ non ignoramus? Beda. Cum autē ſubdit. Si ergo corpus tuū luciduʒ fuerit. Totum corpus noſtrum omnia opera noſtra dicit. Si igitur bonum bona intentione patraueris: nō habēs in tua cōſciētia aliquam partem tenebroſe cogitationis. et ſi contigerit aliquē proximorum tua bona actione noceri: tu tamē ꝓ tuo ſimplici corde: et hic gratia ⁊ in futuro lucis gloria donaberis. Quod ſignificat ſubdens. Et ſicut lucerna fulgoris illuminabit te. Hec contra hypocryſim phariſeorum ſub dolo ſigna querētiū ſpāliter dicta ſunt.

[Intellectus pro ratione]

[Intentionis bone vtilitas]

¶ Et cum loqueretur: rogauit illū quidā phariſeus vt prāderet apud ſe. Jeſus aūt ingreſſus recubuit. Phariſeus autē cepit intra ſe reputans dicere: quare non baptizatus eſſet ante prandiuʒ. Et ait dominus ad illū. Nunc vos phariſei qđ deforis eſt calicis ⁊ catini mūdatis: qđ autem intus eſt veſtrum plenuʒ eſt rapina ⁊ iniquitate. Stulti nōne qui fecit quod deforis eſt etiam id qđ de intus eſt fecit? Uerumtamen qđ ſupereſt date elemoſynā: et ecce oīa munda ſunt vobis. Sed ve vobis phariſeis qui decimatis mentem ⁊ rutam ⁊ omne olus: et preteritis iudicium et charitateʒ dei. Hec autem oportuit facere ⁊ illa non omittere. Ue vobis phariſeis: qui diligitis primas cathedras in ſynagogis et ſalutationes in foro. Ue vobis qui eſtis vt monumenta que nō parent: et homines ambulantes ſupra neſciunt.

¶ Cyrillus. Phariſeus quāuis te-

nar eſſet ſui propoſiti: dominum ta
men in propriam domum vocat. vn
de dicitur. Et cum loqueretur. rogauit il.
quidam phari. vt pranderet apud
ſe. Beda. Conſulte lucas nõ ait. Et
cũ hec loqueretur: ſz cũ loqueretur. vt oñdat
eũ nõ ſtatim finitis que ꝓpoſuerat
verbis: ſz aliquot iterpoſitis apud
phariſeum prãdere rogatũ. Aug.
Conſenſus euãgelicus — de con. euã. Ut enim hoc lucas nar
raret: digreſſus eſt a mattheo circa
illum locum vbi ambo commemo
rauerãt: qđ dictum eſt a domino de
ſigno ione: ꝛ de regina auſtri: et de
niniuitis: ꝛ de ſpiritu immũdo poſt
quẽ ſermonem dicit mattheus. Ad
huc eo loquẽte ad turbas. Ecce ma
ter eius et fratres ſtabãt foris que
rentes ei loqui. Lucas autem in eo
ſermone domini: commemoratis
etiam quibuſdam que mattheus
dixiſſe dominum pretermiſit. ab or
dine quem cum mattheo tenuerat:
digreditur. Beda. Itaqꝫ poſtq̃ nũ
ciatis ſibi foris matre et fratribus
ait. qui enim fecerit voluntatem do
mini. hic frater meus et ſoror mea
ꝛ mater eſt. datur intelligi rogatus
phariſei intraſſe conuiuium. Cyril.
Sed ipſe chriſtus qui eorum pha
riſeorum nequitiam nouerat diſpẽ
ſatiue condeſcendit: ſatagens com
mouere eos ad ſimilitudinem opti
morum medicorũ: qui grauius in
firmantibus afferunt remedia ſue
induſtrie. vnde ſequitur. Et ingreſ
ſus recubuit. Dedit autem occaſio
nem verbis chriſti indocilis phari
ſeus ſcandalizatus: qꝛ cũ opinaret
eum iuſtum ꝛ ꝓphetã: nõ cõforma
batur irrationabili eorum conſue
tudini. vnde ſubditur. Phariſeus
autem cepit intra ſe reputans dice
re. quare non baptizatus eẽt ante
prandium. Auguſti. de verb. domi.
Baptiſtio phariſeorũ. — Omni enĩ die phariſei anteq̃ pran
derẽt abluebãt ſe aqua: quaſi quo
tidiana lauatio poſſit cordis eẽ mũ
datio. Apud ſeipſum autem phari
ſeus cogitauit: voce nõ ſonuit. Ille
tamen audiuit qui interiora cerne
bat. vnde ſequitur. Et ait dominus
ad illum. Nunc vos phariſei quod
de foris eſt calicis et catini munda
tis: qđ autem intus eſt veſtrũ: ple
num eſt rapina ꝛ iniquitate. Cyril.
Poterat autem dominus ꝛ aliis vti
verbis cõmouens phariſeum inſa
num. captat tamẽ tempus et ex his
que erant pre manibus contexit do
cumentum. Hora namqꝫ mẽſe ꝛ pa
buli: ſumit pro exemplo calicem et
catinum oſtendens qꝫ mundos ꝛ lo
tos decet eſſe ſyncere miniſtrantes
deo: nõ ſolum a ſpurcitia corporali:
immo et ab ea que latet intrinſecus
penes mentem: ſicut aliquod vaſo
rum quibus ſeruitur in menſa bo
num eſt et extrinſecus et intrinſecus
carere contagiis. Ambro. Uide au
tem corpora noſtra terrenorũ: ꝛ fra
gilium expreſſione ſignificari: que
breui lapſu precipitata frangũtur:
et facile ea que mens voluit inter
ne per ſenſus ꝛ geſta corporis ꝑdit
ſicut illa que calix interius conti
net foris lucent. vnde et in poſterio
ribus non dubiũ eſt vocabulo cali
cis paſſionem corporis declarari.
Cernis igitur ꝙ nos non exteriora
huius calicis et catini: ſed interio
ra contaminant: quia dixit. Quod
intus eſt veſtrum plenum eſt rapi
na et iniquitate. Auguſti. de verb.
do. Sed quomodo non pepercit ho
mini a quo fuerat inuitatus? Ma
gis quidem obiurgando pepercit
vt correcto in iudicio parceret. Dein
de oſtendit nobis: quia ꝛ baptiſma
quod ſemel adhibetur per fidem
mundat: fides autem intus eſt: non
foris. fidem autem contemnebant
phariſei: et qđ foris erat laudabãt
intus inquinatiſſimi manebant: qđ
dominus improbat dicens. Stul
ti nonne qui fecit quod de foris
eſt: etiaz id quod de intus eſt fecit?
Beda. quaſi dicat. Qui vtramqꝫ ho
minis naturam fecit: vtramqꝫ mũ
dari deſiderat. hoc eſt contra mani
cheos: qui animam tantum a deo:
carnẽ vero putant a diabolo crea
tam. Hoc etiam eſt contra illos qui
corporalia peccata: fornicationẽ ſcz

Furtum ⁊c. talia peccata quaſi grauiſſima deteſtant. ſpiritalia vero q̃ nõ minus dãnat apoſtolus vt leuia contẽnunt. Ambro. Dominus autẽ quaſi bonus doctor docuit quomodo noſtri corporis mundare contagium debeamus: dicẽs. Uerũtamẽ qđ ſupereſt date elemoſynam: ⁊ ecce omnia mũda ſunt vobis. Uides quãta remedia. Mundat nos miſericordia: mũdat nos dei ſmo. iuxta quod ſcriptum eſt. Jam vos mundi eſtis propter ſermonẽ. quẽ locutus ſum vobis. Auguſtinus de elemoſyna. Miſericors monet miſericordiã fieri: et quia ſeruare õrit quos magno redemit precio: poſt gratiã baptiſmi ſordidatos. docet denuo poſſe ſeruari. Cyril. Dicit autem Date elemoſynam: non iniuſticiã. eſt enim elemoſyna que caret iniuſticia qualibet. hec omnia facit mũda: et ieiunio eſt preſtantior: quod q̃uis ſit laborioſius: illa tamen eſt lucroſior. Illuſtrat animam: impinguat: bonam efficit et decorã. Qui cogitat miſereri rogãti citius a peccatis deſiſtet. Sicut enim medicus qui crebro vulneratis medetur. frãgitur de facili in erumnis aliorũ: ſic ⁊ nos ſi vacauerimus egenorum auxiliis de facili contemnemus preſentia: et in celum leuabimur. non paruum eſt igitur elemoſyne cataplaſma: cũ valeat omnibus apponi vulneribus. Beda. Dicit autem. Quod ſupereſt ſcilicet neceſſario victui ⁊ veſtimento. Neq; enim ita facienda iubetur elemoſyna: vt te ipſum conſumas inopia: ſed vt tui cura corporis expleta: inopẽ quãtum vales ſuſtentes. Uel ita intelligẽdum. Quod ſupereſt id eſt quod tam multo ſcelere preoccupatis ſolum remedium reſtat. Date elemoſynam qui ſermo ad omnia que vtili miſeratione fiunt: valet non enim ſolũ qui dat eſurienti cibum ⁊c. huius: verumetiam qui dat veniam peccanti: atq; orat pro eo: et qui corripit: ⁊ aliqua emendatoria pena plectit elemoſynam dat. Theophi.

Elemoſyne cõmendatio.

Uel dicit. Quod ſupereſt. nã facultates poſſidẽt cupido cordi. Ambro. Totus itaq; pulcherrimus abhinc dirigit locus: vt q̃ꝫ nos ad ſtudiũ ſimplicitatis inuitat. ſuperflua iudeorũ et terrena condẽnet. Et tamẽ ipſis peccatorum abolitio ꝓmittit: ſi miſericordiam cõſequatur. Aug. de verb. domi. Si autem mundari nõ poſſunt niſi credentes in eum: q̃ fide mũdat cor: quid eſt quod dicit. Date elemoſynam et ecce omnia mũda ſunt vobis? Attẽdam⁹. forte ⁊ ipſe exponit. Illi enim de omnib⁹ ſuis fructibus decimam partẽ detrahebãt: et elemoſynas dabãt: qđ nõ facile aliquis facit chriſtianus. Irriſerunt ergo illum eis hoc dicentem: quaſi hominibus qui elemoſynas non facerent. Hoc deus ſciens ſubiungit. Sed veh vobis phariſeis qui decimatis mentam et rutam et omne olus: et preteritis iudicium: et charitatem dei. Non ergo eſt hoc facere elemoſynam: facere enim elemoſynam eſt facere miſericordiã. Sed intelligis a te incipe. Quomodo enim es miſericors alteri: ſi crudelis es tibi? Audi ſcripturam dicentem miſerere anime tue placens deo. Redi ad conſcientiam tuam: quicumq; male aut infideliter viuis: et ibi inuenis mendicantẽ aiaꝫ tuã: vel forte egeſtate obmuteſcentẽ. In iudicio ⁊ charitate fac elemoſynã cũ anima tua. Quid eſt iudiciũ? Diſplice tibi. Quid eſt charitas? Dilige deũ: dilige primũ. Hãc elemoſynã ſi ꝑtermiſeris q̃tũuis ames nihil facis: q̃ꝛ tecũ nõ facis. Cyril. Uel hoc dicit in phariſeorũ reprehẽſionẽ: qꝛ illa ſola ꝑcepta attẽtius obſeruari iubebãt a ꝑplis ſubiectis q̃ cã erãt illis reddituũ fecũdorũ. vñ nec minima olerũ poſtponerẽt: op⁹ aũt ingerẽde dilectionis ad deũ: et iudiciũ iuxta cẽſurã negligebãt. Theo. Qđ em deũ contẽnebãt indifferenter ſacra tractantes: precipit eis dilectionẽ dei habere. Per iudicium vero dilectionem innuit proximi: nam cũ aliquis iuſte iudicet ꝑximo ex eius

Deus mũdat cor.

Superflui rit⁹ arguit

dilectione pronenit. Ambro. Uel in dicium ideo: quia nõ oia que agũt in iudicium referunt charitatẽ: q2 non ex affectu diligant deũ. Sed ne rurſus fidei ſtudioſos nos faciat operum negligentes: perfectionẽ fi delis viri breui ſermone concludit vt et fide ⁊ operibꝰ approbetur di cens: hec autem oportuit facere: et illa non omittere. Chry. Ubi quidẽ ſermo iudaice mũdationis agebaꝛ totaliter ꝑteriuit: ſʒ q2 decla elẏna quedam eſt: ⁊ nondũ erat tempus expreſſe interimendi legalia propꝛ hoc dicit. Hec oportuit facere. Ambro. Arrogantiam quoq3 iactantiũ iudeorum redarguit: dum primatꝰ appetunt. Sequitur ei. Ueh vobis phari. qui diligitis primas cathe dras in ſynagogis: et ſalutationes in foro. Cyril. Per ea quibus illos reꝑhẽdit: nos facit meliores. Uult etenim nos ambitiõe carere: et nõ plus venari apparentiam ꝙ veri exiſtiaʒ: qđ tunc pharisei agebant Salutari. n. ab aliquibus et pſide re eis: non vere nos idoneos eẽ oñ dit: pluribus ei hec contingunt cuꝫ boni non ſint. vnde ſubdit. Ueh vo bis qui eſtis vt monumẽta que nõ apparent. Uolentes ei ab homini bus ſalutari: et eis preſidere vt ma gni eſtimentur: ab occultis ſepul chris nõ differũt: que nitent quideꝫ extrinſecus ornamentis: ſunt autẽ plena oĩ ſpurcitia. Ambro. Et qua ſi ſepulchra que non apparẽt ſpe cie fallũt: viſuq3 decipiunt tranſeũ tes: vñ ſequiꝛ. Et hoies ãbulãtes ſupra neſciunt. ita. ſ. vt cum foris ſpecioſa pmittãt: plena fetoris in cludãt. Chry. Sʒ q tales extiterint pharisei non ẽ mirabile. Si ãt nos digni reputati fieri templa dei fia mus repente ſepulchra ſolũ fetoreꝫ continentia hoc ẽ extreme miſerie.

Species falſa.

Cyril. Ait autem hic apoſtata iulia nus viſãda eſſe ſepulchra. que xp̃s ipſe ait eſſe immunda: ſed ignora uit vi3 verboꝝ ſaluatoris. nõ ei iuſſit a monumẽtis diſcedere: ſʒ eis ↄpa rauit phariſeoꝝ ficticiũ populum

Reſpondens autem quidaꝫ ex legiſperitis ait illi. Magi ſter: hec dicens etiã contume liam nobis facis. At ille ait. Et vobis legiſperitis veh: q2 oneratis homines oneribus q̃ portare non poſſunt: ⁊ ipſi vno digito veſtro non tangitis ſar cinas. Ueh vobis qui edi ficatis monumenta prophe tarum patres autem veſtri occiderunt illos. Profecto te ſtificamini ꝙ conſẽtitis operi bus patrum veſtroꝝ: quo niã quideꝫ ipſi eos occiderũt: vos autem edificatis eoꝝ ſe pulchra. propterea et ſapiẽtia dei dixit. Mittam ad illos ꝓ phetas et apoſtolos: et ex illis occident et perſequentur: vt in quiratur ſanguis omniuꝫ pro phetarum: qui effuſus eſt a cõ ſtitutione mundi a generatio ne iſta: a ſãguine Abel vſq3 ad ſanguineꝫ zacharie: qui periit iter altare ⁊ edem. Ita dico vo bis requiretur ab hac genera tione. Ueh vobis legiſperitis qui tuliſtis clauem ſcientie: ipſi non introiſtis: ⁊ eos qui in troibant prohibuiſtis. Cũ aũt hec ad illos diceret: ceperunt pharisei ⁊ legiſperiti grauiter inſiſtere: et os eiꝰ opprimere de multꝭ iſidiãtes ei ⁊ q̃rentes ali qđ capere de ore eiꝰ: vt accuſa rent eum.

Cyril. Redargutio q̃ manſuetos trãſfert in melius ſupbis homini bꝰ cõiter intolerabilis eſſe ſolet. vn de cuꝫ ſaluator reꝑhenderet phari ſeos tanꝙ deuiantes a recto calle: ꝑ cellebaꝛ ex h legiſpitorum cãterua vñ dr̃ Rñdens ãt qdã ex legiſꝑitis

ait illi. Magiſter hoc dicens etiã
nobis cõtumeliã facis. Bed. Quã
miſera conſcientia que audito dei
verbo ſibi contumeliã fieri putat
et commemorata pena perfidorum
Sapiẽ-tia chri-ſti. ſe ſp̃ intelligit eſſe damnandam.
Theophi. Erant autẽ alij legiſpe
riti a phariſeis: nã phariſei diuiſi
ab alijs quaſi religioſi videbãtur.
legis autem periti ſcribe erant do-
ctoreſq; queſtiones legis ſoluẽtes.
Cyril. Chriſtus autem legiſperitis
inuectiuã ingerit: et deprimit vanũ
eorũ ſupercilũ. vnde ſequitur. At
ille ait. Et vobis legiſperitis veh:
q: homines oneratis oneribꝰ que
portare nõ pñt: ⁊ ipſi vno digito nõ
tangitis ſarcinas. Exẽplo patẽti
vtitur ad eos dirigendũ. Erat lex
oneroſa iudeis: vt fatentur xp̃i di-
ſcipuli: ipſi vero faſces iportabiles
legis colligantes: et ſubditis ſup-
ponentes: ipſi nullatenus operari
curabant. Theo. Quotiens etiã do
ctor facit q̃ docet: alleuiat faſcẽ tra-
dens ad exemplum ſeipſũ. Qñ vo
nil agit eorum q̃ docet: tunc graues
faſces videt̃ eis qui doctrinã ſuſci-
piũt: vtpote q̃ nec a doctore pñt por
tari. Bed. Recte aũt audiũt q; ſarci
nas legis vno digito nõ tangerent:
hoc eſt nec in minimis quidẽ eã p-
ficerent: q̃ ſe cõtra morẽ patrũ ſi-
ne fide et gratia chriſti ſeruare et
ſeruandã tradere pſumebãt. Gre.
Tales quoq; modo plures ſunt iu
dices ſeueri peccantiũ: et debiles
agoniſte: itolerabiles legiſlatores
et debiles portitores: nec appropin
quare volẽtes: nec palpare vite ho
neſtatem. quã irremediabiliter exi
gũt a ſubditis. Cyril. Poſtq̃ igitur
reprobauit oneroſam legiſpitorũ
officinã: inducit cõem inuectiuã in
Superſtitio dã-natur. electos principes iudeorũ dicens.
Veh vobis qui edificatis monumẽ
ta prophetarum: et patres veſtri oc
ciderunt illos. Ambro. Bonus eſt
hic locus aduerſus ſuperſtitionem
vaniſſimam iudeorum: q: edifican
do ſepulchra prophetarum patrũ
ſuorum facta damnabãt: emulan-
do autẽ paterna ſcelera in ſeipſos
ſententiam retorquebant. non enĩ
edificatio: ſed emulatio loco crimi
nis eſtimatur. vnde ſubdit. Profe
cto teſtificamini q; conſentitis ope
ribus patrum veſtrorum: quoniã
quidem ipſi eos occiderũt: vos aũt
edificatis eorum ſepulchra. Beda.
Simulabant quidem ſe ob fauorẽ
vulgi captandum patrum ſuorum
horrere perfidiam: memorias pro-
phetarũ: qui ab eis occiſi ſunt ma-
gnifice ornando: ſed ipſo ore teſtifi
cantur q̃tum paterne nequitie con
ſentiant iniurijs agendo dominũ
a prophetis pnunciatũ. vnde ſub-
ditur. Propterea et ſapiẽtia dei di
xit. Mittã ad illos prophas ⁊ apo
ſtolos: et ex illis occident et perſe-
quentur. Ambro. Dei ſapiẽtia xp̃s
eſt. Deniq; i mattheo habes. Ecce
ego mitto ad vos prophetas et ſa-
pientes. Bed. Si autem eadem ſa-
pientia dei prophetas apoſtoloſq;
miſit ceſſent heretici xp̃o ex virgine
principium dare: omittãt alium: le-
gis et prophetarum: alium noui te
ſtamenti deũ predicare: q̃uis ſepe
etiã apoſtolica ſcriptura prophe-
tas non eos ſolum qui futurã xp̃i
incarnationẽ: ſed eos q̃ futura ce-
leſtis regni gaudia predicent: ap-
pellet. Sed nequaq̃ hos crediderĩ
apoſtolis in cathalogi ordine pfe-
rendos. Athana. Siue autem occi
dant: mors occiſorũ altius contra
eos clamabit: ſiue perſequant̃: inẽ
moralia ſue iniquitatis emittunt.
Fuga ei perſecutionem paſtorum
in magnũ redundat perſequẽtium
crimẽ: nemo ei pium et manſuetũ
Queſtio vti-lis. fugit: ſed potius auſterum ⁊ mori-
bus imbutũ iniquis. Et ideo ſeqt̃.
Ut inquiratur ſanguis omniũ pro
phetaꝝ q̃ effuſus ẽ a ↄſtitutiõe mũ
di a gñatiõe iſta. Be. Querit̃ q̃uõ ſã
guis oiũ prophetaꝝ atq; iuſtorũ
ab vna iudeorum generatione req
ratur. cum multi ſanctorũ ſiue ante
icarnationẽ ſiue poſt ab alijs natio
nibus ſunt interempti? Sed mos
eſt ſcripturarum duas ſepe gene-

rationes hominum bonorũ malorũ
ꝙ ↄputare. Cyril. Et ſi ergo dicat
demonſtratiue a generatione iſta
non exprimit ſolum tunc aſtãtes et
audiẽtes: ſed quẽlibet homicidaꝫ.
aſtruitur .n. ſimili ſimile. Chry. Ce
terũ ſi dicat iudeos grauiora paſ-
Iudei heredes. ſuros hoc non immerito fit: eo ꝙ ⁊
peiora omnibus auſi ſunt et nullo
preteritorũ caſtigati fuerunt. ſed
cum vidiſſent alios peccaſſe et pu-
nitos fuiſſe: non fuerunt meliores
effecti: ſed ſimilia cõmiſerunt: nõ
aũt ita ꝙ pro cõmiſſis aliorum alij
luant penam. Theophi. Oñdit ãt
dñs iudeos eſſe heredes malitie
cayn. ex eo ꝙ ſubdit. A ſanguine
abel: vſqꝫ ad ſanguinẽ zacarie qui
piit īter altare et edẽ. Abel ſiquidẽ a
cayn occiſus eſt. zachariã aũt queꝫ
occiderũt īter altare et edẽ qdã di-
cũt eẽ ãtiquũ zachariã filiũ ioiade
ſacerdotiſ. Bed. Quare igitur a ſan
guine abel qui prim⁹ martyriũ paſ
ſus eſt: mirũ nõ ẽ: ſed quare vſqꝫ ad
ſanguineꝫ zacharie querendũ eſt:
cũ et multi poſt eũ vſqꝫ ad natiuita
teꝫ xp̄i: et ipſo mox nato innocẽtes
perempti ſint? niſi forte qꝛ abel ipa
ſtor ouiũ: zacharias ſacerdos fuit
et hic ī cãpo: ille ī atrio tẽpli necat⁹
eſt vtriuſqꝫ grad⁹ martyres ⁊ laici.
ſ. et altaris officio mãcipati ſub eo-
rum īnuãtur vocabulo? Gre. niſe.
Quidã ãt dñt ꝙ zacharias pr̄ ioan
nis ſpũ prophetie conijciẽs myſte-
riũ virginitatis intacte dei genitri
Myſtoria pulchra. cis neqꝙ ſequeſtrauit illã a loco tẽ
pli virginib⁹ deputato: volẽs oñde
re ꝙ in poteſtate ↄditoris oluꝫ erat
nouũ ortũ oñdere. qui enixe vigorẽ
celibat⁹ nõ auferret. Erat aũt hic
loc⁹ medius inter altare et edeꝫ in
qua erat altare eneũ ſituꝫ: vbi ꝓpt
h eũ occiderẽt. Aiũt ẽt cũ audirẽt re
gẽ mũdi venturꝫ: diſpẽſatiue metu
ſubiectiõis aggrediũẽ eũ q attesta
batur ortũ ipſi⁹ mactãtes ſacerdo-
tẽ ī tẽplo. Gre. Alij ãt aliã cãꝫ dicũt
eẽ interit⁹ zacharie: cũ eniꝫ occide-
rẽt īfantes. magn⁹ ioãnes cũ coeta
neis ſuis occidẽdus erat: ſꝫ heliſa-
beth eripiens filiũ de medio cedis:
petijt heremũ. vñ cũ ſatellites hero
dis heliſabeth et puerũ nõ inueni-
rent: conuertunt irã in zachariã oc
cidẽtes ipſuꝫ miniſtrãtẽ in templo.
Sequiẽ enī. Ueh vob̄ legiſperitis
qui tuliſtis clauẽ ſcie. Baſi. Hec vox
veh: que intolerabilib⁹ ꝓfertur do-
loribus: eis cõuenit qui paulopoſt
detrudẽdi erant ī graue ſuppliciũ.
Cyril. Clauẽ autẽ ſcie ipſaꝫ dicim⁹
eſſe legem. Erat ei exẽmplia et figu
ra iuſtitie xp̄i. Decebat ḡ legiſperi
tos quaſi indagãtes legẽ moyſi et
dicta ꝓphetarꝫ reſerare quodã mõ
ꝑplo iudeorum ianuas notitie xp̄i.
Hoc autem nõ fecerunt: ſed ecõtra
derogabãt diuis miraculis ⁊ contra
eius dogmata clamabãt. Quid eũ
audiris? ſic igitur tulerũt .i. abſtu-
lerunt clauẽ ſcie. vñ ſeqẽ. Ipſi nõ in
troiſtis: et eos q introibãt ꝓhibi- Clauis ſcie.
buiſtis. Sed ⁊ fides eſt clauis ſcie:
fit eni per fidem veritatis cognitio:
ſm illud Iſaie. Niſi credideritis
non intelligetis. Suſtulerunt ḡ le-
giſpiti clauẽ ſcie: nõ ꝑmittẽtes ho-
mines credere in xp̄ꝫ. Aug. de que.
euã. Sed et clauis ſcie eſt hũilitas
xp̄i: quã nec ipſi intelligere: nec ab
alijs intelligi volebãt. Ambro. Ar-
guunẽ ẽt adhuc ſub nõie iudeorũ:
⁊ futuro ſupplicio ſtatuũẽ obnoxij
qꝛ cum doctrinã ſibi diue cognitio
nis vſurpent: et alios īpediant: nec
ipſi qđ profitentur agnoſcũt. Aug.
de con. euã. Hec aũt oĩa matthe⁹ nar
rat eẽ dicta poſtꝙ domin⁹ in hierl̄ꝫ
venerat. Lucas ãt hic narrat cũ ad
huc dñs iter ageret in hierl̄m: vñ
mihi ſimiles videẽ eſſe ſermões q̄p
ille alterꝫ: iſte alterꝫ narrauit. Bed.
Quãtũ ãt v̄ba ꝑfidie ſiꝛatiõis ⁊ īpie
tatis ſue exla audierint phariſei ⁊
legiſpiti: ipſi teſtãẽ qui nõ reſipiſce
re ſꝫ doctorẽ veritatiſ īſidijs moliũẽ Conſenſus euãgelicus
aggredi. ſequitur enim. Cum autẽ
hoc ad il. di. ceperũt phari. et legiſ
periti gra. inſiſte. Cyril. Sumitur
autem inſiſtere ꝓ inſtare vel inuie
dere vel ſeuire. Ceperunt autem
interrumpere ſermonẽ eius in plu

ribus. vñ ſequitur. Et os ei⁹ oppri. de mul. Theophi. Cuȝ eniȝ plures interrogant vnum de diuerſis materijs cum nequeat ſimul ex omnibus reſpōdere: vr̄ inſipientibus ꝙ dubitet. h̄ igitur ingeniabātur z illi nefarij cōtra ipſum. ſed et alr̄ que rebant os eius opprimere. ſ. vt prouocarent euȝ ad aliquid dicēdū. vñ poſſet dānari. vnde ſequitur. Inſidiantes ei et querētes aliq̄d capere de ore eius vt accuſarēt eū. Qđ primo dixerat. Opprimere: nunc dicit. Capere vel rapere aliquid ex ore eius. Interrogabāt eū nūc qui dē đ lege: vt arguāt eū q̄ſi blaſphemū obloq̄ntē de moyſe: nūc h̄o de ceſare vt accuſarēt eū tāq̄ꝫ īſidioſū et hoſtē maieſtatꝭ ceſaree. Cap. xij.

Multis autē turbis cōcurrētib⁹ ita vt ſeinuicem conculcarēt cepit dicere ad diſcipl'os ſuos Attendite a fermēto phariſeoruȝ: quod eſt hypocriſis. Nihil enim opertum eſt quod nō reuelet̄ neq̄ꝫ abſconditū qđ non ſciat̄. Qm̄ q̄ ī tenebris dixiſtꝭ: ī lumīe dicēt̄ et qđ ī aure locuti eſtꝭ ī cubili: p̄dicabit̄ ī tectis. ¶ Theo. Phariſei quidē conabant̄ ieſuȝ cape in ſermone ꝛ vt populos ab eo abducerent: h̄ autē in contrarium vertit̄. Magis enim adibant populi per millenarios congregati: adeo cupiētes herere xp̄o: vt ſeinuicem comprimerent. tā validuȝ quid eſt veritas et dolus imbecillis vbiq̄ꝫ. vnde đr. Multis autē turbis circunſtantib⁹ ita vt ſeinuicē cōculcarent ce. di. ad di. ſu. Attē. a fer. pha. quod eſt hypocriſis. Cyril. Qꝛ enim cauillatores erāt: ob hoc xp̄s ab eis ſibi cauere admonebat diſcipulos. Grego. naȝā. Eſt aūt quando fermētum laudat̄ tanq̄ꝫ efficiēs panē vitalem. Eſt autem q̄ſi vituperatur: ſignificans vetuſtā et aci-

Phariſeorum. p̄fidia.

dam maliciā. Theophi. Uocat ig̊ fermentum hypocriſim tanq̄ꝫ alterantem et corrumpentē ītentiones hominuȝ quibus ſe ingeſſerit. Nihil enim ſic alterat mores vt hypocriſis. Bed. Nam ſicut modicū fermentum totā farīe maſſā corrumpit ſic ſimulatio animū tota virtutum ſynceritate et veritate fraudabit. Ambro. Pulcherrimū autē locū tenēde ſimplicitatꝭ ꝛ emulāde fidei ſaluator interuit: ne iudaice more p̄fidie alia ꝑmam⁹ in affectu: alia voce ſimulemus: cuȝ vltio tp̄e occulta cogitationū accuſantiū: aut etiā defendētiū ſecreta nr̄e mentis apeꝛitura videant̄. vñ ſubdit̄. Nihil āt optū ē: qđ nō reuelet̄: neq̄ꝫ abſconditū: qđ nō ſciat̄. Orige. aut ḡ de illo tp̄e hoc dic̄ q̄ñ iudicabit de⁹ occulta hominū. aut id dic̄. qꝛ q̄ſtucunq̄ꝫ conet̄ aliquis occultare bona aliorū īfamijs: bonū naturalr̄ latere ñ p̄t. Chry. q. d. diſcipul': q̄uis nūc q̄dam vocent vos ſeductores et magos: deteget omnia tēpus: et arguet eorū calūniā: et vr̄am declarabit virtutē. vnde quecūq̄ꝫ vob̄ in ꝑuo angulo paleſtie locutus ſū: hec audacter et fronte detecta ꝛ qualibet ſublata formidie toti orbi p̄dicate. et iđ ſubdit. Qm̄ q̄ in tenebrꝭ dixiſtis: in lumine dicēt̄: et qđ in aure locuti eſtꝭ: ꝛ in cubili predicabit̄ ī tectis. Bed. Uel hoc dic̄. qꝛ q̄ iter tenebras quōdaȝ preſſuraruȝ carcerūq̄ꝫ vmbras locuti vel paſſi ſunt apoſtoli: nunc clarificata per orbeȝ in eccleſia lectis eorū actibus publice predicantur. Sane ꝙ dic̄. Predicabitur in tectis iuxta morē ꝓuincie paleſtine loquit̄ vbi ſolēt in tectis reſidere. nō ei tecta nr̄o more culminib⁹ ſublimata: ſed plano ſcemate faciūt equalia. ergo dicit. Predicabit̄ ī tectis. i. cūctis audiētib⁹ palam dicet̄. Theo. Ur̄ hoc ꝓponit̄ phariſeis. q. d. O phariſei que in tene. i. quod ī opacis cordib⁹ veſtris tētare me conamini: in lumine dicetur. Ergo enim ſum lux: et in me luce notum fiet: quicq̄d vr̄a machinat̄ caligo ꝛ

Tecta paleſtinorum.

qđ i aure locuti eſtis: ꝛ i cubiculis .i. qđ mutuis ſuſurris veſtris auribus inſtillaſtis: pdicabit in tectis. i. ita mihi fuit audibile: ac ſi in tectis pdicatum fuiſſet. Hic etiã intelligere potes ꝙ lux ſit euãgeliũ tecta vo alte aplorũ aie. Quotquot vo cõſiliati ſunt phariſei: diuulgata ſunt poſtmodũ ꝛ audita in euãgelio luce ſtante magno precone ſpiritu ſancto ſuper apoſtolorum animas.

¶ Dico autem vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus: ꝛ poſt hoc nõ habent amplius quid faciant. Oſtendam autem vobis quem timeatis. Timete eum q̃ poſtꝗ̃ occiderit: habet poteſtatez mittere in gehennam. Ita dico vobis: hunc timete. Nonne quinꝗ̃ paſſeres veneunt dipondio: et vnus ex illis nõ ẽ in obliuione coram deo? Sed ꝛ capilli capitis veſtri omnes numerati ſũt. Nolite ergo timere multis paſſeribus pluris eſtis vos.

¶ Cyril. Cũ gemina eſt cã pfidie: q̃ aut ex inſolita malitia aut ex accidẽti metu naſcit: neqꝫ metu territus deũ quẽ corde cognoſcit negare cogat. pulchre addit. Dico aũt vobis amicis meis: ne terreamini ab his qui occidũt corpus. Cyril. Nõ qbuſcunqꝫ enim ſimplr hic ſermo cõuenire videt: ſed his q̃ deũ ex tota diligũt mẽte: qb⁹ cõuenit dicere. Quis nos ſepabit a charitate xpi? q̃ aũt nõ tales ſunt: labiles ſunt ꝛ ad pſiliendũ pati. porro dñs dicit. Maiorẽ hãc dilectionẽ nemo habet ꝙ̃ vt aiam ſuã ponat qs p amicis ſuis. Quõ autez nõ eſt incõuenientiſſimũ xpo nõ repẽdere: qđ ab eo recipim⁹? Amb. Mortẽ ẽt docet nõ eſſe terribilẽ: quã locupletiore fenore ſit imortalitas redẽptura. Cyril. Eſt ergo aduertẽdũ ꝙ laborib⁹ parant corone: ꝛ hoies quib⁹ mortales vſqꝫ ad tpa ſua irã extendunt. fitqꝫ illis noſtre pſecutionis finis corporalis interitus. vñ ſubdit. Et poſt hoc nõ habẽt amplius quid faciant.

Corone quibus parent.

Beda. Ergo ſuperuacua furiunt inſania q̃ mortua martyrꝫ mẽbra feris auibuſqꝫ diſcerpenda pijciunt: cũ nequaꝗ̃ oipotentie dei qn ea reſuſcitãdo viuificet reſiſtere poſſint. Chry. Cõſidera qualiter dominus diſcipulos oibus ſupiores cõſtituit: ipſam mortẽ cunctis terribilem hortans contẽnere. Simul aũt ꝛ documẽta imortalitatis aie ondit eis cum ſubdit. Oſtẽdã aũt vobis: quẽ timeatis: timete eum qui poſtꝗ̃ occiderit: habet poteſtatez mittere in gehennam. Ambro. Mors enim nature finis non pene eſt. ꝛ iõ mortem ſupplicij corporalis eſſe defectuz penam vero anime eſſe ppetuã: deuqꝫ ſolũ eſſe metuendũ. cuius poteſtati non natura preſcribat: ſed eandem natura ſubiaceat concludit. Ita dico vobis hunc timete. Theophi. Hic nota ꝙ peccatoribus q̃dez mors ad ſuppliciũ fertur: ꝛ hic cruciatis ipſis per interitum ꝛ conſequenter in gehennã detruſis: ſed ſi ſermonem diſcuſſeris quidnam aliud intelliges? non enim dicit. Qui mittit in gehennã: ſed qui poteſtatem hꝫ mittere. Non enim quicunqꝫ cum peccato moriuntur: ſtatim detruduntur in penam ſed fit interdum remiſſio oblationum ꝛ orationũ cauſa: q̃ pro defunctis dantur. Ambro. Inſpirauerat ergo dominus ſimplicitatis affectum virtutem mẽtis exercrat: fides ſola nutabat. Bene eam de rebus vilioribus roborauit: ſubdens Nõne quinqꝫ paſſeres veneunt dipõdio: ꝛ vnus ex illis non eſt in obliuione coram deo? quaſi dicat ſi de⁹ obliuionem paſſerum nõ habet: hominuz quomodo habere poteſt? Beda. Dipondius genus eſt põderis leuiſſimi ex duobus aſſibus compoſiti. Glo. Qđ autem in numeris eſt vnum: hoc in ponderibus aſſis qđ duo: hoc dipondius. Ambro. Fortaſſe autẽ dicet aliquis quomodo apoſtolus dixit. Nonne de bobus cura eſt deo?

eſt deo: cum bos paſſere precioſior
ſit ſ; aliud eſt cura aliud ſcia. Orig.
Ad litterā. Igitͬ acumē diuine pro=
uiſiōis que procedit vſq; ad minima
per hoc ſignificat. Myſtice autē qn=
q; paſſeres. ſpiritales ſenſus iuſte
ſignificāt qui excelſa ⁊ ſupra hoīes
ſentiūt: deū intuētes: vocē audiētes
diuinā: guſtātes panē vite olfacien=
tes odorē vnguētorū xp̄i palpantes
viuū verbū. Qui dipōdio veneūtes
id eſt vilipenſi ab eis: qui ea q̄ ſunt
ſpiritus ſtultitiā indicat: nō dantur
in obliuione corā deo. Dicitur autē
deus aliquorū imemor fieri propter
eorū facinora. Theo. Uel hi quinq;
ſenſus duobus aſſibus vendunt no
uo ſcilicet et veteri teſtamēto. ⁊ ideo
nō dātur obliuioni a deo quorum et
ſenſus traduntur verbo vite: vt ſint
apti ad ſpiritale pabulū: horū ſemp
memor eſt dominus. Ambr. Uel aliter.
Paſſer bonus eſt cui volādi natura
ſuppeditat. volādi enim nobis gra=
tiā natura dedit: voluptas abſtulit.
q̄ malorꝝ meſſis grauat ala ;. atq; in
naturam corporee molis inclinat.
Quinq; igitur corporis ſenſus ſi ter
renarū ſordiū cibū querāt: ad ſupe=
riorum operū fructus reuolare non
poſſunt. Eſt ergo malus paſſer qui
volādi vſu; terrene vitio labis abo=
leuerit quales ſunt iſti paſſeres: q̄
dipōdio veneunt luxurie ſcilicet pre
cio ſingularis: aduerſarius em̄ tāq̄
captiua mācipia viliōris precio eſti
mationis adycit. At dominus tāq̄
ſpecioſa ſeruitia: que ad imaginem
ſui fecit idoneos ſui operis eſtimat
⁊ magno precio nos redemit. Cyril.
Eſt igitur ſibi cure diligenter noſſe
ſanctorū vitā. vnde ſubditur. Sed ⁊
capilli capitis veſtri omnes nume=
rati ſunt. Per quod ſignificat ꝙ om
nia que ad eos ſpectant: diligentiſſi
me nouit: diligentiam enim cure ad
hibite numeratio manifeſtat. Am=
bro. Deniq; numerus capillorū nō
in actu computationis: ſed in facili=
tate cognitionis accipitur: bene; ta=
men numerati dicitur: quia ea que
volumus ſeruare numeramus. Cy=
ril. Myſtice autem caput quide; ho
minis eſt intellectus: capilli vero co
gitationes que patent deo. Theo=
phi. Uel caput vniuſcuiuſq; fideliū
intelliges aptam chriſto conuerſa=
tionem: crines autem eius mortifi=
catiua corporis opera: que numerā
tur a deo: ⁊ digna ſunt prouiſione di
uina. Ambroſiꝰ. Si igitur tanta dei
eſt maieſtas: vt vnus ex paſſeribus
aut noſtrorum numerus capillo=
rum preter ſcientiam dei non ſit:
q̄ indignum eſt eſtimare ꝙ fidelium
corda dominus aut ignorat: aut ſper
nat qui viliora cognoſcat. vnde con
uenienter concludit. Nolite ergo ti
mere multis paſſeribꝰ plis eſtis vos.
Beda. Non plres eſtis legendum eſt
quod ad comparationem numeri p̄
tinet: ſed pluris eſtis: hoc eſt apud
deum maioris dignitatis. Athana.
Quero autem ab arrianis ſi quaſi
dedignaretur deus alia facere: ſo=
lum filium fecit: cetera p̄ filio ſub=
rogauit: quomodo prouiſiōe vtitur
vſq; ad tam modica capillum: ⁊ paſ
ſerem. Quorum enim prouiſione
fungitur: horu; creator eſt ſuo v̄bo.

¶ Dico autem vobis: omnis
quicunq; confeſſus fuerit me co
ram hominibus: ⁊ filius homi=
nis confitebitur illum coram
angelis dei. Qui autem nega=
uerit me coram hominibus: ne
gabitur coram angelis dei. Et
omnis qui dicit verbum in fi=
lium hominis remittetur illi: ei
autem qui in ſpiritum ſanctu;
blaſphemauerit: non remitte=
tur. Cum autem inducent vos
in ſynagogas: ⁊ ad magiſtra=
tus ⁊ poteſtates nolite ſolliciti
eſſe qualiter aut quid reſpon=
deatis: aut quid dicatis. Spi
ritus enim ſanctus docebit vos
in ipſa hora quid oporteat vos
dicere.

¶ Beda. Supra dictum eſt oꝑa que

Acumē diuiſionis diuine

Maieſtas dei magna.

libet ⁊ verba abſcondita: eſſe reuelā
da. Nunc autē cōcludit hāc reuela=
tionē nō in vili ꝗlʒ cōciliabulo: ſʒ in
cōſpectu ſuperne ciuitatis. eterniꝗ
regis ac iudicis agēda dicēs. Dico
aūt vobis: omnis ꝗcunꝗ ꝯfeſſus fue
rit me corā hoībus: ⁊ filiꝰ hoīs cōfite
bitur illum corā angelis dei. Ambr.
Preclare etiā fidē acuēdo interuit:
⁊ fidei ipſi virtutum fundamēta ſub
iecit. Nam vt fortitudinis incētiuū
eſt fides: ita fidei fundamentum eſt
fortitudo. Chry. Nō eſt ergo domi=
nus contentus intrinſeca fide: ſʒ ex=
teriorē cōfeſſionē expoſtulat vigēs
nos ad fiduciā ⁊ maiorē affectū. Et
quia hoc omnibus vtile eſt commu
niter loquitur dicensꝰ. Omnis qui=
cun. confeſ. fue. me. Cyril. Ait autē
paulus. Si cōfitearis ore tuo dñm
ieſum: ⁊ credas in corde tuo: ꝙ deꝰ
eum a mortuis ſuſcitauit: ſaluꝰ eris.
Totū chriſti myſteriū in his interp̄=
tatur: decet enim prius ortum a deo
patre verbum id eſt vnigenitum ex
ipſius ſubſtantia fateri dominū om
niū: nō tanꝗ ab extriſeco: ⁊ furtiuū
ſortitū dominiū: ſʒ exiſtētē reuera et
naturaliter dominum ſicut ⁊ pater.
Cōſequēter oportet fateri: deꝰ hunc
a mortuis ſuſcitauit ipſum ſcʒ factū
hominē ⁊ paſſum in carne ꝓ nobis
ſic enim reſurrexit a mortuis. Quiſ
quis ergo ſic confitebitur chriſtum
corā hominibus videlicet vt deum
⁊ dominū. chriſtus eum confitebit
corā angelis dei tunc tēpore cum
deſcēdet cum ſanctis angelis in glo
ria patris ſui in ſeculi cōſummatio
ne. Euſe. Quid autē erit glorioſius
ꝗ ipſum vnigenitū dei verbum at=
teſtari pro nobis in domino iudicio
ac ipſo effectu remūerationē teſtimo
nij ꝓmere iudiciū in animā eiꝰ cui
teſtioniū phibet: nō ei manēs ex eū
cui teſtimoniū reddet: ſʒ habitans
in eo: ⁊ implens eum lumine ſuo: te
ſtimoniū dabit. Cū autē corroboraſ
ſet eos ſpe bona per tanta promiſ
ſa: iterū eos inducit terribilioribꝰ mi
nis dicēs. Qui aūt negauerit me co
ram hoībus: denegabit corā ange=
lis dei. Chry. Et in dānatione maiꝰ
ſuppliciū: ⁊ in bonis maior recōpē=
ſatio ponitur quaſi dicat. Tu hic cō
fiteris: aut negas: ego autē illic. Bo
norum eni malorūꝗ retributio cum
augmēto in futuro ſeculo ſe preſto=
lat. Euſ. Opportune āt hāc ꝯminatio
nē ponit: ne ꝯfeſſionē ipſiꝰ ꝯtēnerēt
propter penā que eſt negari a filio
dei: quod eſt a ſapientia denegari: ⁊
a vita deficere: ⁊ lumine priuari: et
omnibus deſtitui bonis. Sed ⁊ hec
cuncta pati corā patre qui eſt in ce=
lis ⁊ āgelis dei. Chry. Negātes aūt
ſunt primo quidem qui imminēte ꝑ=
ſecutione fidē poſtpoſuerūt: abne=
gant etiā hereſum doctores ⁊ diſci=
puli. Chry. ſunt etiā alij abnegatio
nis modi quos paulus deſcribit di.
Cōfitētur ſe noſſe deū: factis aūt ne
gant. Et iterū. Siꝗs ſuorū: ⁊ maxie
domēſticorū curā nō habet: fidē ne=
gauit: ⁊ infideli ē deterior. Itē auari
tiā fugite que eſt idolatria: poſtꝗ
ergo tot ſunt modi negationis: pa=
lā eſt ꝙ totidē ſunt cōfeſſionis: quos
quicūꝗ ſeruauerit: audiet illā bea
tiſſimā vocē qua chriſtus laudauit
omnes qui cōfeſſi fuerint eum. Atte
de aūt verborū cautelā. In greco eſt
dicit. quiſquis ꝯfitebitur in me. oſtē
dens ꝙ nō proprijs viribus: ſed ad=
iutus ſuperna gratia chriſtū aliꝗs
cōfitebitur. De negāte vero nō dixit
in me: ſed me. nā deſtitutus gratia
denegat: redarguitur tamē. qꝛ deſti
tutio propter eum qui deſeritur fit.
Beda. Ne aūt ex eo ꝙ ait eos quē
ſe negauerint eſſe denegādos. vna
cunctorum. hoc eſt eorum qui ſtudio
⁊ eorū qui infirmitate vel ignorātia
negant conditio putaretur: cōtinuo
ſubiecit. Et omnis qui di. ver. in fi.
ho. remit. illi: ei autē qui in ſpiritū=
ſctm̄ bla. nō remit. Cir. Sʒ ſi hō vult
inuenire ſaluatorē ꝙ ſi qd iurioſū ꝟbū
dicatur a nobis in hominem cōmu=
nem obtinebimus ſi peniteamus ve
niam. Nulla difficultas eſt in ſermo
ne: qꝛ cum naturaliter bonus ſit deꝰ
emendat volentes penitere. verum
ſi ad ipſum chriſtum retorqueatur

Duplex fides ponitur.

Modi abnegationis.

ſermo: qualiter incondēnabilis eſt
Chriſt⁹ filiꝰ hois qui dicit verbū i eū. Amb. Utiq̧ filiū
hominis chriſtum intelligimus qui
de ſpiritu ſctō gñatus ex virgine eſt.
eo ꝙ parens eius in terris ſola ſit
virgo. Nunquid ergo maior ſpiritus
ſanctus chriſto vt i chriſtum peccan
tes veniā conſequantur: in ſpiritū
ſanctū delinquentes remiſſionē nō
mereātur adipiſci? Sed vbi vnitas
poteſtatis eſt: nulla comparationis
eſt queſtio. Athana. Uiri quidē an
tiqui: ſtudioſus origenes ⁊ mirādꝰ
theognoſtus hanc cōſcribūt eſſe ſpi
ritusſancti blaſphemiā. qñ q̄ digni re
putati ſūt dono ſpūſſcti p baptiſmū
regrediunt ad peccandū. ob hoc ei
aiunt illos nec veniā obtinere. put
paulus dicit. Impoſſibile eſt eos q̄
facti ſunt participes ſpiritusſancti ⁊
prolapſi ſunt reuocari rurſuʒ ad pe
nitētiam. Addit autē vterq̧ intētio-
nem propriā. nā origenes cauſaʒ hu
ius ſic explicat. Deus quidem pa-
ter omnia percurrit: ⁊ ſingula conti
net. virtus autē filij ad ſola rationa
lia extenditur: ſpiritus vero ſanctꝰ
ſolus ineſt participantibus eum in
domo baptiſmatis. Quando ergo
cathecumini peccāt ⁊ gētiles peccāt
in filiuʒ qui in eis manet: poſſunt tñ
veniam obtinere: cū digni fiūt dono
regñationis. quādo vero baptizati
Nota ex poſitio nem an tiquorū derelinquūt: dicit hoc nephas attin
gere ſpiritum: ad quem cum perue
niſſent: peccauerunt. ⁊ ideo irreuo-
cabilem fore dānationeʒ. Theogno
ſtus vero ait. ⁊ qui primum et ſcōm
exceſſit limen: minorē penā meretur
ſed qui tertium quoq̧ pertrāſit i nō
amplius accipiet veniā. Primū qui
deimꝫ ſcōm limen vocauit doctrinā
patris ⁊ filij. tertiū vo in participa-
tione ſpiritusſancti. ſm illud. Cuʒ ve
nerit ſpiritus veritatis: docebit vos
omnem veritatē. nō tanq̄ doctrina
ſpiritus dogma filij ſuperet: ſed q2 fi-
lius condeſcendit imperfectis. ſpiri
tus vero ſignaculū eſt eorū qui per-
ficiuntur. Sic igitur non q2 ſuperet
ſpiritus filiū: ex pers eſt venie bla-
ſphemia ſpiritus: ſed q̄dē q2 iperfe-
ctorū eſt remiſſio: pfectis vero nulla
ꝯſtat excuſatio. ſʒ cū filiꝰ ſit ē i prē i
illis i q̄bꝰ ē pr̄ nec abeſt ſūps idiui
ſibil' ē ei ſctā trinitas. Ad hec ſi oīa
per filium facta ſunt: ⁊ omnia in ipō
cōſiſtunt. erit ipſe nimirū in omnibꝰ
vt neceſſariū ſit peccantē in filiuʒ in
patrē: ⁊ in ſpiritūſanctū peccare. Sa-
crum autē baptiſma in nomine pa
tris ⁊ filij ⁊ ſpiritusſācti dat ⁊ ſic pec
cantes poſt baptiſmū i ſāctā trinita
teʒ exercet blaſphemiam. Ceterum
ſi phariſei baptiſmum non ſuſcepe-
rāt: qualiter redarguebat eos. ac ſi
blaſphemaſſent in ſpiritumſanctuʒ
cuius nondum erant facti pticipes
preſertim cum non de peccatis ſim-
plr: ſʒ de blaſphēia eos icrepabat?
Dīnt āt qm̄ q̄ peccat trāgredit legē
q̄ vo blaſphēat i ipaʒ offēdit dītatē.
Sed alr. Si eis qui delinquūt poſt
baptiſma nō indulget vindicta rea
tuū q̄liter apl's penitēti in corintho
cōdonat? Retrogreſſos vero gala-
thas pit q̄uſq̧ xps denuo formet in
eis. Cur aūt ⁊ nouatū arguimꝰ iteri
mētē pnīam poſt baptiſmū. apl'us
aūt ad hebreos: non diſſipat pnīam
pctōrū? Sed ne putarent ſm ritū le-
gis pnīe cā m'ita fore: ⁊ quotidiana
baptiſmata: ob h̄ penitere q̄dē mo-
net. vnicā aūt fore iſinuat p baptiſ
ma renouationē. Talia vo ꝯſiderās
recurro ad diſpēſationē q̄ fit i xpō:
q̄ deꝰ ex ñis hō factꝰ ē: tāq̧ deꝰ ſuſcitat
mortuos: ſicut carne veſtitus ſitie-
bat: laborabat: ⁊ patiebatur. Quan Diſpenſatio xpi
do igitur aliqui ſpectantes huma-
na vident dominum ſitienteʒ aut pa
tientem: ⁊ obloquūtur in ſaluatorē
velut in hominē. peccant quidem.
ſz tñ cito cū penituerint accipe ve
niā ꝯtēdētes p cā fragilitatē corpis.
Quādo vo rurſus aſpiciētes aliqui
opera deitatis dubitant de natura
corporis: ipſi quoq̧ nimium peccāt.
Sed ⁊ his penitentibus cito poteſt
ignoſci: eo ꝙ ⁊ ipſi excuſationē ha
bēt ab operū magnitudie. Cū vo di-
tati ꝯo parāretorq̄nt. ad diabolū merito
irreuocabilē ferūt ſniaʒ: qñ arbitra
ti ſūt diabolū fore deū: ⁊ vex deū in-

bū pluſꝙ demones in operibꝰ puta uerūt habere. Ad hanc ergo pfidiā pharisei puenerāt. ſaluatore enim oſtēdente patris opa: mortuos ſuſcitās: cecos illuminans: ⁊ ſilia faciēs. hmōi opa dicebant eſſe beelzebub: eque em̄ dicere poterāt videntes mūdi ordinē: ⁊ erga eum ꝓuiſionem: ꝙ mūdus ad beelzebub ē creatus. Quādiu igiꝛ ad hūana ſpectātes: mēte claudicabāt dicentes. Nōne hoc eſt carpētarij filius? et quomodo lrās quas non didicit nouit? Suſtinebat eos tāꝙ in filium hoīs peccātes: ſ; vbi magis inſaniūt dicētes: opa dei eē beelzebub nō āplius eos ſuſtinuit. Sic enim ⁊ tādiu patres eoꝝ ſuſtinebat: ꝙdiu cauſa panis et aque murmurabāt: ſ; poſtꝙ vitulū conflantes in eū collata ſibi diuinitus bñficia referūt: puniti ſunt. primo qdem nō paucis eoꝝ occiſis: poſtmodū dixit. Ego autē in die viſionis viſitabo hoc pctm̄ eoꝝ. Talē ergo ⁊ nūc pharisei audiūt ſententiā: vt in flāma dyabolo parata perpetuo corrodātur cū eo. Non igiꝛ faciēdo collationē īter blaſphemiā dictā in xp̄: ⁊ ſpm̄ſcm̄: h̄ hec dixit tāꝙ maioꝛ ſit ſpūs: ſed vtraꝙ blaſphemia in xp̄m ꝓlata: hanc minoꝛē: illā validioꝛē oſtēdit. xp̄m em̄ videntes holem vituperabāt: ⁊ eius opa beelzebub eſſe dicebāt. Ambro. Sic igitur videꝛ quibuſdā: vt eundem et filium ⁊ ſpm̄ſcm̄ intelligamus: ſalua diſtinctione pſonarū vnitate ſube: qꝛ vnus ⁊ deus ⁊ hō xp̄s eſt ſpūs: ſicut ſcriptū eſt. Spūs ante faciē; veſtram xp̄s dn̄s. Idē ſpūſanctꝰ: quia ⁊ pater ſanctꝰ: ⁊ filius ſctūs: ⁊ ſpūſſanctus. Si ergo vtrūꝙ xp̄us eſt: q̄ eſt diuerſitas niſi vt ſciamꝰ qꝛ diuinitatē xp̄i nobis negare non liceat. Beda. Uel aliter. Qui opa ſpūſſancti dicit eſſe beelzebub: iſti nō dimittetur neꝙ in pſenti ſeculo neꝙ i futuro: nō ꝙ negemus ei ſi penitētiā agere poſſit: poſſe dimitti a deo: ſ; ꝙ credamꝰ eum blaſphemū exigentibus meritis: ſicut nunꝙ ad remiſſionem: ita nec ad ipſos digne penitentie fructus eſſe peruenturū: ſm̄ illud. Excecauit oculos eoꝝ ne cōuertantur: ⁊ ſanē illos. Cyril. Qđ ſi creatura eſſet ſpūſſanctus. nō autē de diuina ſubſtantia patris et filij: q̄uo actā in eum cōtumelia tantam fert penam q̄ſta pmulgaꝛ contra blaſphemātes in deū. Beda. Neꝙ tamen quicunꝙ ſpiritūſanctū non eſſe: aut deū nō eē: ſed patre filioꝙ minoꝛem confitētur: hoc irremiſſibilis blaſphemie crimine tenētur: qꝛ humana ignoꝛātia ducti faciūt: nō inuidētia dyabolica ſicut principes iudeoꝛum. Auguſti. de ver. do. Uel aliter. Si hic diceretur qui blaſphemauerit: quācunꝙ blaſphemiā in ſpiritūſanctum omnē intelligere deberemus. Sed quia dictū eſt. Qui blaſphemauerit in ſpiritūſanctū: ille intelligatur qui non omni modo: ſed eo modo blaſphemauerit: vt ei nunꝙ poſſit ignoſci: ſicut enim dictum eſt. Deus neminē tentat ſcilicet non omni: ſed quodam tentationis modo. Quis autem ſit iſte modus blaſphemandi cōtra ſpiritum ſanctum dicamus. Primum quidē credentium beneficiū eſt in ſpiritu ſancto remiſſio peccatoꝛum. contra hoc donum gratuitum loquitur coꝛ impenitens. Ipſa ergo impenitentia eſt ſpiritus blaſphemia: q̄ non remittitur neꝙ in hoc ſeculo neꝙ i futuro: quia penitentia impetrat remiſſionem in hoc ſeculo: que valeat in futuro. Cyril. Cū autē tm̄ metū incuſſerit dominus diſcedentibus a recta confeſſione: precepit deceteꝛo nō curare de reſponſoꝛes ꝙ fideliter diſpoſitis conſtituit verba congrua ſpiritus tanꝙ doctoꝛ inhabitans. vnde ſequitur. Cum autē inducent vos in ſynagogas et ad magiſtratus et poteſtates: nolite ſolicti eſſe qualiter aut quid reſpondeatis: aut quid dicatis. Glo. Dicit antem. Qualiter q̄tum ad modū pferendi. Quid: q̄tum ad modū inueniendi. Reſpondeatis interrogātibus. Aut quid dicatis: diſcere volentibus. Beda. Cū em̄ ꝓpter xp̄s

Xp̄i diuinitas aſſeritur.

ducimur ad iudices : voluntatẽ tñ
noſtrã pro chriſto debemus offerre.
Ceterum in reſpondendo ſpiritus
ſancti gratia miniſtrabitur. vñ ſub
ditur. Spiritus enĩ ſanctus docebit
vos in ipſa hora : que oporteat vos
dicere. Chryſoſto. Alibi vero dicit.
Eſtote parati cunctis ad reſpõden
dum: quicunq; queſiuerit a vobis
rationẽ ſpei que fouet vos. Quan-
do nanq; oritur inter amicos agon
precipit nos meditari. quando vero
terribile eſt pretoriũ: et pauor circũ
quaq; dat propriũ monimẽtũ vt au
diendũ ſit et loquendum: non autẽ
obſtupeſcendũ. Theophi. Quoniã
Infirmitas, duplex. igitur duplex eſt noſtra infirmitas:
⁊ aut pene formidine martyriuʒ fu
gimus: aut quia rudes ſumus ⁊ ne
ſcimus reddere rationẽ fidei vtrũq;
exclusit. metuʒ quidem penarũ: in
eo q dixit. Ne timeatis occidentes
corpus. timorẽ vero inſciẽtie in hoc
q dixit. Nolite ſoliciti eſſe qualiter
aut quid reſpondeatis.

¶ Ait autem ei quidam de tur
ba. Magiſter dic fratri meo vt
diuidat mecum hereditatem.
At ille dixit ei. Homo: quis me
conſtituit iudicem aut diuiſo-
rẽ ſupra vos? Dixitq; ad illos.
Uidete et cauete ab omni aua
ricia : quia non in abundantia
cuiuſq; vita eius eſt ex his que
poſſidet.

¶ Ambro. Totus ſuperior locus ad
ſubeundaʒ pro confeſſione domini
paſſionẽ aut contemptu mortis aut
ſpe premij : aut manſuri denuncia-
tione ſupplicij: cui nunq; venia laxe
tur inſtruitur. Et quoniã auaricia
plerũq; ſolet tẽtare virtutẽ : etiã hu
ius abolende rei preceptũ ſubijcit ⁊
exemplũ cuʒ dicitur. Ait autẽ ei qui
dam de turba. Magiſter dic fratri
meo vt diuidat mecũ hereditatem.
Theophi. Hi duo fratres q de he-
reditate paterna diuidenda conten
debant: cõſequẽs erat vt alter alte-
rum fraudare intenderet. Dominus
autẽ docẽs nos q nõ oportet ad ter
rena flecti: repellit vocãteʒ eum ad
hereditatis diuiſionẽ. vñ ſequitur.
At ille dixit ei. Homo qs me cõſti. iu
dicẽ aut diuiſorẽ. ſ. facultatũ ſuper
vos? Beda. Qui magiſtro ſuperne pa
cis gaudia cõmendãti: terrene diui
ſionis vult ingerere moleſtiã: meri
to hõ vocat ſm illud. Cum ſit inter
vos zelus ⁊ cõtentio: nõne homines
eſtis? Cyril. Fuit autẽ dei filius qñ
factus eſt ſilis nobis : cõſtitutus a
deo patre in regẽ ⁊ principeʒ ſuper
ſyõ mõtem ſctm eius ãnũcians mã
datũ diuinũ. Ambro. Bñ ergo terre
na declinat: qui ꝓpter diuina deſcẽ
derat: nec iudex dignat eſſe litiuʒ et
arbiter facultatũ: viuorum habens
mortuorũq; iudiciuʒ: arbitriũq; me
ritorum. Nõ igitur quid petas ſed
a quo poſtules intuẽduʒ eſt: nec ma
ioribus intento animo putes mino
ribus obſtrepẽduʒ. vnde nõ immerito
refutatur hic frater : qui diſpẽſato
rem celeſtiũ geſtiebat corruptibili-
bus occupare: cũ inter fratres pa-
trimoniũ non iudex medius : ſʒ pie
tas debeat ſequeſtra diuidere: q̃q;
immortalitatis patrimoniũ non pe
cunie ſit hoibus expectãdũ. Beda.
Occaſione autẽ huius ſtulti petitoris
aduerſus auaricie peſtẽ : et turbas
etiam diſcipulos ꝓceptis pariter et
exẽplis munire ſatagit. vnde ſequi
tur. Dixitq; ad illos. Uidete ⁊ caue
te ab omni auaricia. Dicit autẽ. Ab Auaricie deteſtatio.
omni. q nõnulla ſimpliciter geri vi
dentur: ſed internus arbiter qua intẽ
tione fiãt dijudicat. Cyril. Uel dicit.
Ab omni auaricia, ſ. magna ⁊ par-
ua. Eſt enĩ inutilis auaricia dicen-
te dño : domos zelatas edificabitis
et nõ habitabitis in eis. ⁊ alibi. De
cem iugera vinearũ facient lagunca
lam vnaʒ. ⁊. xxx. modij ſementis fa
cient modios tres. Sed ⁊ ſm alium
modũ eſt inutilis: quem oſtẽdit ſub
dens: q nõ in abundãtia cuiuſq; vi
ta eius eſt ex his que poſſidet. Theo.
Hoc dicit dominus refellens auaroꝝ
intentiones qui videntur coacerua-
re diuitias quaſi diu victuri. Eʒn..

q̃d te opulẽtia ꝓgeuũ efficiet? Quid
igiť manifeſte ſuſtines mala icerte
cã q̃etis. nã dubiũ ẽ an debeas attĩ-
gere ſeniuiũ: cui⁹ gr̃a theſaurizas.
¶ Dixit autem ſimilitudinem
ad illos: dicẽs. Hominis cuiuſ-
dam diuitis vberes fruct⁹ ager
attulit: et cogitabat intra ſe di
cens. Quid faciam ꝙ non ha-
beo quo cõgregẽ fruct⁹ meos?
Et dixit. Hoc faciam. Deſtruã
horrea mea: et maiora faciam:
et illuc congregabo omnia que
nata ſunt mihi et bona mea: et
dicam anime mee. Anima ha-
bes multa bona poſita in an-
nos plurimos: requieſce: come
de: bibe: epulare. Dixit aũt illi
de⁹. Stulte hac nocte aiaꝫ tuã
repetẽt a te. Que autẽ paraſti
cuius erunt? Sic eſt q̃ ſibi the-
ſaurizat: et nõ eſt in deũ diues.
¶ Theophi. Dico ꝙ ex affluentia
opum nõ protẽdatur vita humana:
ad huius fidem parabolã ſubdit di
cens. Dixit autẽ ſimili. ad il. dicẽs.
Ho. cuiuſ. diui. vbe. fru. ager attu-
lit. Baſi. Non facturi quidẽ ex vber
tate fructum alicuius boni: vt ma-
gis diuina longanimitas pateat: q̃
vſq; ad malos ſuã bonitateꝫ exten
dit: pluens ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos.
Que vero ſunt que hic homo bñfa
ctori recõpenſat? Non meminit cõis
nature: nec arbitratus eſt oportere
quod ſuperfluit: diſpenſari egenti-
bus: et horreã quideꝫ crepabãt p̃e
copia condito: ſ; auarus tñ ẽ ani-
mus nequaq̃ implebať: nolens ve-
teribus cedere ꝓpter auariciã: no-
ua nõ valens ſuſcipere ꝓpter multi
tudinẽ: ꝓpter qđ imperfecta ei⁹ con
ſilia et ſteriles cure. vnde ſequitur.
Et cogi. in. ſe dicẽs. Quid fa. ꝙ nõ
ha. quo cõ. fru. meos? Conqueritur
eque pauperibus: an non quẽ p̃mit
inopia dicit: quid faciã? vnde vict⁹?
vnde calciamenta? talia et locuples
ꝓfert. Urgent eñi ipſius aiam diui
tie a promptuarijs emanãtes: ne for-
te cũ exiuerint proſint egentibus: a
ſimili guloſoꝝ qui mallent edacita
te crepare: q̃ȝ indigentibus de reli-
quijs impertiri. Grego. xv. mora. O an
guſtia ex ſatietate nata. dicens eñi
quid faciã: profecto indicat: qui voto
rum ſuorum effectibus preſſus ſub
quodã reruꝫ faſce laborabat. Baſi.
Erat quidem in promptu dicere. Ape
riam horrea: conuocabo egenos: ſꝫ
cogitat nõ vt diſtribuat: ſed vt cõgre
get. Sequiť eñi. Et dixit: hoc faciã.
Deſtruaꝫ horrea mea. Benefacis:
nam digna deſtructiõe nequitie prõ
ptuaria diſſolue horrea. ex quibus
nullã ꝯſolationẽ accepit. ſubdit. Et
maiora faciã. At ſi ⁊ hoc ipleueris: — Uerba ignita.
nũquid deſtrues iterũ: quid ſtulti⁹
q̃ȝ in infinitũ laborare? Horrea ſunt
tibi ſi vis pauperum domus. ſed di
ces. Cui iniuriã facio propria reti-
nendo. Nam ⁊ ſequitur. Et illuc cõ
gregabo oĩa que nata ſunt mihi: et
bona mea. Dic mihi que tua. vnde
ea ſumẽs in vitam tuliſti? ſicut qui
p̃ueniẽs ſpectacula ꝓhiberet adue-
niẽtes appropriãdo ſibi: qđ ad vſuꝫ
cõem ordinať. ſil'es ſunt diuites q̃
cõia q̃ p̃occupauer̃t eſtimãt ſua eẽ.
ſi eñi quilibet ſue neceſſitatis ſuffi
cientiã recipiens: relinqueret ſuper
fluum indigenti: nõ eſſet diues nec
pauper. Cyril. Attende ⁊ aliter eſſe
friuolũ eius verbũ cũ dicit. Cõ. om.
que na. ſunt mihi: quaſi nõ putaret
ea diuinitus obtinere: ſed fructus
eſſe laborũ ſuorũ. Baſi. Ceterũ ſi fa
teris ea tibi diuinit⁹ prouenisse: an
iniuſtus eſt de⁹ inequaliter res no
bis diſtribuẽs? Cur tu abũdas: ille
vero mẽdicat? niſi vt tu bone diſpẽ
ſationis merita cõſequaris: ille ve
ro patientie brauijs decoreť. At tu — Suadeť elemoſy-
nõne ſpoliator es: que diſpenſanda — na.
ſuſcepiſti ꝓpria reputando? Eſt pa
nis famelici queꝫ tu tenes. nudi tu
nica: quã in ꝯclaui cõſeruas: diſcal
ciati calce⁹ qui penes te marceſcit:
indigentis argentuꝫ qđ poſſides in
humatũ: quocirca tot iniuriaris: q̃t

bare valeres. Chryſo. Sed ꝛ in hoc
errat: ꝙ bona putat que ſunt indif
ferentia. rerũ eñ quedã ſunt bone:
quedã male: q̃dã medie. Bona qui
dem ſunt caſtitas ꝛ humilitas: ꝛ hu
iuſmodi. que cũ homo eligit fit bo-
nus. His autem oppoſita ſunt ma
la: que homo dũ eligit fit mal⁹. Me
dia vero ſunt vt diuitie. q̃ quãdoq̃
quidem ordinãtur in bonũ. ſ. ad ele
moſynã: quãdoq̃ ad maluz ſcilz ad
auariciaz. et ſimiliter inopia. q̃nq̃
ad blaſphemiã: quãdoq̃ ad ſapien
tiam ſm affectũ vtentiũ. Cyril. Di-
ues igitur non parat permanentia
horrea: ſed caduca: ꝛ q̃d ſtult⁹ eſt:
vite lõgitudinẽ ſibi taxat. ſequitur
eñ. Et dicã anime mee. Anima ha-
bes multa bona poſita in ãnos plu
rimos. Sed o diues fruct⁹ quidem
habes in horreis: ſed annos pluri-
mos vnde poteris obtinere? Atha.
Siquis autẽ ſic viuat: quaſi quoti-
die moriturus: eo ꝙ incerta eſt na-
turaliter vita noſtra: non peccabit.
ſemꝑ eñ maior timor plurimũ volu
ptatis diſſoluit. Sz ecõtrario diues
longeuitatẽ ſibi repromittẽs ad vo
luptates aſpirat. Sequit̃ eñ. Reqe
ſce. ſ. a labore. Comede. bibe. epula
re. magno ſcilz apparatu. Baſi. Tã
improuidus es erga bona anime:
vt eſcas corporeas anime aſcribas:
ſiquidẽ virtutẽ habet: ſi fecũda eſt
operationũ bonarũ: ſi deo adheſit:
bona plurima poſſidet: ꝛ bono gau
dio gaudet. Uerũ quia totus carna
lis es paſſionib⁹ ſubiectus a ventre
nõ ab anima clamas. Chry. Nõ au
tem decet vacare delitijs et impin-
guare corpus. et attenuare animã
faſceq̃ ei grauare: ꝛ tenebras ob-
ducere: ſpiſſumq̃ velamẽ: eo ꝙ i de
litijs dñatiuũ anime ſeruit. ſeruile
vero corpori dñatur. Alimentorum
autẽ indiget corpus nõ delitiarũ vt
nutriat̃: non vt ſcindat̃ ꝛ fluat. Neq̃
eñ anime ſolũ: ſed ꝛ ipſi corpori ſunt
nociue delitie: eo ꝙ ex forti fit debi
le: ex ſano egrotatiuũ: ex agili gra-
ue: ex formoſo deforme: ex iuuene
veteroſum. Baſi. Permiſſus autem

Horrea dei.

eſt deliberare in omnib⁹ et manife
ſtare ꝑpoſitũ propriũ: vt condignã
mereatur ſui affect⁹ ſentẽtiã. Sed
dum in abdito loquit̃: eloquia eius
examinãtur in celo. vnde ſibi reſpõ
ſa ꝑueniũt. Sequit̃ eñ. Dixit autez
illi deus. Stulte hac nocte animam
tuam repetẽt a te. Audi conueniẽs
tibi ſtultitie nomẽ: quod tibi nullus
impoſuit hoim: ſz ipſe deus. Grego.
xxij. mora. Eadez nocte ſublatus ẽ:
qui multa tẽpora fuerat preſtolat⁹:
vt ſcz qui in longũ ſibi ſubſidia colli
gendo ꝓſpexerat: ſubſequẽtem diẽ
vel vnũ minime videret. Chryſoſto.
Dicit aũt repetẽt a te. Expoſcebãt
enim eam forſan terribiles quedaz
virtutes ad hoc miſſe: quoniaz ſi de
ciuitate in ciuitatem tranſeuntes
egemus ductore: multo magis ani-
ma abſoluta a corpore: et ad futu-
ram vitaz tranſmigrans indigebit
ducatu. Ob hoc multotiens recuſat
anima: et regreditur in profundũ:
cum debet exire a corpore. ſemper
enim ſtimulat nos conſcientia pec-
catorum: ſed precipue cum debem⁹
trahi ad terribile iudicium. Tunc
enim tota congeries criminũ inno-
uatur. et pre oculis poſita mentem
ꝑcellit. et ſicut carcerati ſemper qui
dem doloroſi ſunt: tunc autem preci
pue cum debent iudici preſentari:
ſic et animo maxime in ipſo tempo
re de peccato cruciatur ꝛ dolet. Mul
to autem magis cum fuerit euulſa.
Grego. xxv. moral. In nocte autem
ablata eſt anima que in obſcurita
te cordis eſt emiſſa. In nocte abla-
ta eſt: que conſiderationis lucez ha
bere noluit: vt quod pati poterat
preuideret. Subdit autez. Que au
tem parauiſti cuius erũt? Chryſoſto. Hic
enim ea deſeres: non ſolum nullum
inde percipiens commodum: ſed et
ſarcinam peccatorum portans ſu-
per humeros proprios. Et queq̃ qui
dem a te cõgeſta ſunt: plerumq̃ in
manus inimicorum peruenĩet: a te
vero ſuper his ratio requiret̃. Se-
quitur. Sic eſt qui ſibi theſaur. et
non eſt in deum diues. Beda. Hic

Sentẽtia terribilis.

enim ſtultus eſt : ⁊ in nocte rapien=
dus. Ergo qui vult eẽ in deũ diues:
nõ ſibi theſaurizet : ſꝫ pauperibus
poſſeſſa diſtribuat. Amb. Fruſtra
eñ cõgregat opes qui ſe his neſcit
vſurũ: neqꝫ eñ noſtra ſunt q̃ non
poſſumus auferre nobiſcũ: ſola vir
tus comes eſt defunctorũ : ſola nos
ſequit̃ miſericordia: que tabernacu
la defunctis acquirit eterna.

¶ Dixitqꝫ ad diſcipulos ſuos.
Ideo dico vobis. Nolite ſollici
ti eſſe aĩe veſtre quid manduce
tis: neqꝫ corpori veſtro quid in=
duamini. Aĩa plus eſt q̃ eſca:
et corpus plus q̃ veſtimentũ.

¶ Theophi. Paulatim dñs ꝑuenit
ad perfectiorẽ doctrinã. Docuit eñ
ſupra cauẽdũ eſſe ab auaricia. ſub
diditqꝫ parabolã diuitis inſinuãs
p eã ꝙ ſtultus eſt qui ſuperflua cu=
pit. Deinde ꝓcedente ſmone : neqꝫ
de neceſſariis ſinit nos ſollicitudi=
nẽ gerere: auaricie radicẽ euellẽs.
vñ dicit. Ideo di. vobis. q. d. Poſtq̃
ſtultus eſt qui ſibi maiorẽ vite men
ſurã attribuit: et exinde magis effi
cit̃ cupidus. Nolite ſolliciti eẽ ani.
ve. quid manducetis. Non qꝛ intel=
ligibilis aĩa comedat: ſed qꝛ nõ vi= Anima quõ comedit.
det̃ aliter aĩam poſſe cõiunctã ma=
nere corpori: niſi dũ nutrimur. vl' qꝛ
aĩati corporis eſt nutrimentũ ſuſci=
pere : cõgrue aĩe nutriri attribuit.
nã ⁊ virtus nutritiua dicit̃ aĩa: vt ſic
intelligat̃. Ne ſolliciti ſitis nutriti=
ue parti anime quid edatis . Po=
teſt autem etiam corpus mortuum
veſtiri. vñ ſubdit. Neqꝫ cor. ve. q̃d
induamini. Chry. Qđ aũt dicit̃ noli
te ſolliciti eſſe: nõ idem eſt qđ nolite
opari : ſed nolite rebus mundanis
mẽte affigi. Cõtingit eñ aliquẽ ope
rãtẽ nihil ſollicitũ eẽ. Cyri. Preemi
net aũt aĩa cibo: et corpus veſtitui.
vnde ſubdit. Anima plus eſt q̃ eſca
et corpus plus q̃ veſtimentũ qua=
ſi dicat. Deus qui quod maius eſt
exhibuit: quomodo nõ dabit qđ mi
nus eſt? Non ergo multũ noſtra in
tentio modicis inſiſtat: nec intelle=
ctus noſter ſeruiat ad veſtitũ et vi=
ctũ querendum. magis aũt cogitet
quecumqꝫ ſaluant aĩam: ⁊ ſubleuãt
ad regnũ celorũ. Ambr. Nihil autẽ
moralius ad faciẽdam fidẽ omnia
credentibus a deo poſſe conferri:
q̃ ꝙ aereus ille ſpiritus vitale col=
legium anime corporiſqꝫ contuber=
nio federatũ non deficit: niſi cum ve
nerit dies ſuprema moriendi. Cum
igitur anima indumento corporis
veſtiatur: et vigore anime corp' ani
metur: abſurdũ eſt vt victus nobis
copiam defuturã putemus: qui vi=
uendi iugẽ ſubſtãtiã cõſequamur.

¶ Conſiderate coruos: qꝛ non
ſeminant neqꝫ metunt: quibus
nõ eſt cellariũ neqꝫ horreum: et
deus paſcit illos. Quanto ma
gis vos pluris eſtis illis? Quis
autem veſtrũ cogitãdo poteſt
adiicere ad ſtaturã ſuã cubitũ
vnũ? Si ergo neqꝫ quod mini=
mum eſt poteſtis: quid de cete
ris ſolliciti eſtis.

¶ Cyri. Sicut ſupra erigẽdo nos ad
ſpiritalẽ audaciã per aues induxit
dicẽs. Multis paſſerib' pluris eſtis
vos: ſic et nũc ex volatilibus firmã
⁊ indubitabilẽ fiduciam nobis ad=
ducit dicens . Conſiderate coruos:
qꝛ nõ ſeminant neqꝫ metunt. ſ. ad ac
quirendũ cibũ: quibus nõ eſt cella=
rium neqꝫ horreũ. ſ. ad cõſeruãdũ. Homo
Et de' paſcit illos: q̃to magis vos ſubli=
pluris eſtis illis? Beda. id eſt cari' mis in
vos valetis . qꝛ rationale aĩal ſicut rerũ na
homo: ſublimius ordinatũ eſt in re tura
rum natura q̃ irrationabilia: ſicut
ſunt aues. Ambro. Magnũ autẽ qđ
fide ſequamur exemplũ: nã volati=
libus celi, quibus nullũ exercitium
cultiõis: nullus de meſſium fecundi
tate prouentus eſt indeficientem ꝓ
uidẽtia diuina largitur alimoniã.
Uerũ eſt igitur cauſam inopie no=
ſtre auaritiam videri; etenim illis
ideirco ſine labore pabuli vſus exu=
berat : quo fructus ad eſcam com=
munem datos: ſpeciali quodam ne=

ſciant vēdicare dominatu. Nos cō-
munia amiſimus: duꝫ propria ven-
dicamus. nam nec ꝓprium quicꝙ
vbi ꝑpetuum nihil: nec certa copia
vbi incertus euent⁹. Chry. Cū autē
poſſet dominus exemplum ab ho-
minibus ſumere: qui minime terre-
na curauerūt: heliam dico moyſen:
et ioannē et ceteros hmōi cōmemo-
rauit volatilia: ſequens vetus teſta-
mentum: qđ ad apē tranſmittit et
formicam: et alia huiuſmodi. quib⁹
naturales quoſdā mores inſeruit
cōditor. Theodoric⁹. Ideo aūt omiſ-
ſa mentione alioꝝ volatiliū: coruo-
rū mentionē facit: quia pullos cor-
uoꝝ ſpeciali ꝓuidētia deus nutrit.
nā corui pariunt quideꝫ: non auteꝫ
nutriunt: ſed negligūt pullos ſuos:
quibus miro modo ab aere pabu-
lū quadā aura delatū ad os perue-
nit: quod hiantes ſuſcipiunt. et ſic
nutriuntur. forſam etiam et talia ꝑ
ſynodochem dicta ſunt: toto ſignifi-
cato per partē, vnde in mattheo do-
min⁹ remittit ad volatilia celi: hic
vero ſpecialiter ad coruos tanꝙ gu-
loſiores et rapaciores. Euſe. In cor-
uis etiā aliquid pl⁹ ſignificat. aui-
bus eñ colligentib⁹ legumina ꝓm-
ptius eſt alimentū: veſcentibus ꝟo
carnibus: ſicut coruis difficilius eſt
ad habendū. nec tamen huiuſmodi
aues defectū pabuli patiuntur pro-
pter prouidētiā dei diffuſam vbiꝙ.
Utitur autem ad idē et tertio ſyllo-
giſmo dicēs, Quis aūt ve. cogi. po.
ad. ad ſta. cubi. vnū. Chry. Nota ꝙ
Anime ꝑpetuitas. animā quidē ſemel dedit de⁹ ⁊ eadē
perſeuerat: ſed corpus quotidie ſu-
mit incrementū. pertranſiens igit
animā quaſi non recipiētez augmē-
tū. de ſolo corpore facit mentioneꝫ:
dans intelligere ꝙ non augetur ꝑ
ſolū alimentū. ſed prouiſione diui-
na: per hoc ꝙ nullus nutrimentum
accipiēdo aliquid ad ſuam ſtaturā
adijcere poteſt. vnde concluditur.
Si ergo neꝙ qđ minimū eſt po. qđ
de ce. ſolli. eſtis? Euſe. q. d. Si null⁹
ſua cura corporeā ingeniatus eſt ſi-
bi ſtaturā. Sed neꝙ termino tem-
poris vite poteſt aliquis vel breuiſ-
ſimū tp̄s hore excogitādo adijcere:
cur opꝫ ſuperflue de neceſſarijs vi-
te cogitare? Beda. Illi ergo tegen-
di corporis curā relinquite: cuius vi-
detis cura factū eſſe vt tante ſtatu-
re corpus habeatis. Augu. de que.
euan. Cū aūt de augenda corporis
ſtatura loqueretur: dicit quod mi-
nimū ē hoc. ſ. deo corpora operari.
¶ Conſiderate lilia agri quō
creſcūt. Nō laborant neꝙ nēt.
Dico aūt vobis: q꞉ nec ſalomō
in omni gloria ſua veſtiebatur:
ſicut vnū ex iſtis. Si aūt fenum
qđ hodie eſt in agro: et cras in
clibanū mittitur deus ſic veſtit
ꝗto magis vos puſille fidei?
Et vos nolite querere quid mā-
ducetis: aut quid bibatis: ⁊ no-
lite in ſublime tolli. Hec auteꝫ
oīa gentes mūdi querunt, Pa-
ter aūt veſter ſcit qm̄ his indi-
getis. Uerūtamen querite pri-
mū regnū dei et iuſticiā eius:
et hec omnia adijcient vobis.
¶ Chry. Sicut ſuperius dn̄s de ali-
menſis monebat: ita et nūc monet
de veſtitu dicens. Conſiderate lilia
agri. quō creſcunt: nō laborāt neꝙ
nent: vt ſcꝫ ſibi faciant indumenta.
Sicut aūt ſupra cū dn̄s dixit. Nō ſe-
minant volatilia, nō reprobauit ſe-
mentē ſed ſuꝑfluā curā. ſic cū dixit.
Non laborant neꝙ nent. non opus
interimit: ſed cogitationem. Euſe.
Siꝗs aūt mortaliū vult decorari ꝓ-
cioſo veſtitu: videat ocula te ꝙ deus
etiā vſꝙ ad flores qui ex terra oriū-
tur multiplicē ſui ſapiētiā ꝓpagās
ornauit hos diuerſis coloribus: te-
nuibus mēbranis: florū murice et
auro longe meliores tincturas ac- Florum mirus ornat⁹.
cōmodās. adeo ꝙ nec penes aliquē
regē delicioſum; nec etiā ipm̄ ſalo-
monē qui apud antiquos tā in diui-
tijs ꝙ̄ in ſapientia ⁊ in delitijs cele-
ber fuit tā ꝓcioſuꝫ op⁹ fuerit inētū.
vnde ſequitur. Dico autē vobis: q꞉

nec ſalomō in omni glo. ſua veſtie.
ſicut vnū ex iſtis. Chry. Nō vtitur
hic volatiliū exēplo: cignū cōmemo
rans aut pauonē ſed lilia. Uult eñ
vtrinq̄ declarare hyꝑbolē.ſ. ab in-
firmitate rerū: qui tātū ſunt ſortite
decorē ⁊ a ꝑcio decoris: q̄ ꝯceſſus eſt
lilijs. vnde poſtmodū nō vocat ea
lilia ſed fenū cū ſubditur. Si autē
fenū qḋ in agro eſt hodie: nec dicit:
Cras nō futura: ſ; ſubdit. S; cras
in clibanū mittet̄. neq̄ dicit ſimplici
ter. Deus veſtit. ſed dicit. Deus ſic
veſtit: qḋ mltā hʒ expreſſionē. ⁊ ſub
dit. Quanto magis vos? qḋ eſt ex-
primētis ꝑcioſitatē ⁊ prudentiā hu
mani generis. Deniq̄ cū increpare
deceret: vtit̄ ⁊ hic moderātia nō infi
delitatis: ſed paucitatis fidei: ar-
guens cū ſubdit. Puſille fidei: vt ꝑ
hoc magis excitet nos ad dictorū ꝑ-
ſuaſionē: vt nō ſolū nō cogitem⁹ de
veſtibus: ſed nec affectemus veſti-
mentorū decorē. Cyril. Sufficit eniʒ
prudentibus ſolius cauſa neceſſita
tis aptū habere veſtitū: et cibo: im
modeſtiā nō excedentē: qḋ ſatis eſt.
Sufficiūt etiā ſanctis q̄ ſunt in xp̄o
ſpirituales delicie ⁊ ſubſequēs glīa.
Ambro. Non ocioſum aūt videt̄: q̄
flos vel homini confertur: vel certe
plus pene q̄ hominibus in ſalomo
ne prefertur: vt pre claritate coloris
angelorū celeſtiū gloriam putemus
expreſſam: qui vere mundi iſti⁹ flo
res ſunt q̄ eorū claritatib⁹ mūdus
ornat̄: ⁊ bonū odorē ſanctificatiōis
aſpirant: qui nulla ſollicitudine ꝑ-
pediti: nullo vſu laboris exerciti: di
uine in ſe liberalitatis gratiam et
celeſtis ſeruant dona nature. vnde
bene et hic veſtitus gloria ſua ſalo-
mon: et alibi coopertus oſtenditur
q̄ infirmitatem corporee nature ve
lut virtute quadā mētis adopertā
operū gloriā veſtiebat. Angeli vero
quorū natura diuinior expers ma-
net iniurie corporalis recte licet ma-
ximo viro preferuntur. nec tamē in
nobis miſericordiā dei deſpare de-
bemus: quibus ꝑ reſurrectiōis gra
tiam dominus ſimilem angelorum

ſpēm pollicetur. Cyril. Abſonū aūt
erat diſcipulos debentes normā et
exēplar conuerſatiōis honeſte alijs
tradere in eam incidere: a quibus
diſcedendū eſſe oportebat eos con-
ſulere. Et ideo dominus ſubdit. Et
vos nolite querere quid manduce-
tis: aut quid bibatis. In hoc etiam
dñs ꝯſuluit nō modicū ſtudio ſacra
rū ꝑdicationū: monens diſcipulos
ſolicitudinē hūanā abijcere. Bed.
Notandū tñ eſt q̄ nō ait. Nolite q̄-
rere aut ſolliciti eſſe de cibo aut po
tu aut indumento: ſed quid mādu-
cetis aut bibatis: vbi mihi vident̄
argui: qui ſpreto victu vel veſtitu cō
muni lautiora ſibi vel auſteriora ꝑ
his cū quibus vitā ducunt alimēta
vel indumenta requirunt. Grego.
niſenus. Sed dicet̄: aliqui obtinue
rūt dominia: honores: ⁊ diuitias cū
oraſſent: qualiter ergo ꝓhibes nos
talia orando querere? Et quidē q̄ Instantia ſoluitur.
oīa hec ad diuinū conſiliū ꝑtineāt
oībus ꝑʒ. hec tñ a deo conferuntur
petentib⁹ vt diſcentes deū nos exau
dire in minoribus petitiōibus: ele-
uemur ad altiorē affectū: ſicut i pue
ris videmus: qui mox nati mater-
nis adherent vberib⁹: ſi ꝟo pubue-
rit puulus ſpernit māmas: querit
aūt monile: aut aliquid talium: qui
bus ocul⁹ delectat̄: poſtq̄ aūt mēs
cū corꝑe creuerit: cedēs cunctis pue
rilibus deſiderijs: querit a parenti
bus q̄ conueniūt vite ꝑfecte. Augu.
de que. euan. Prohibita aūt ſollici-
tudine de alimētis cōſequēter ne ex
tollant̄ admonuit dicēs. Nolite in
ſublime tolli. Primo eniʒ hoc ad ne
ceſſitatem complēdā homo querit:
cum autē his abundauerit incipit
de talibus ſuperbire. Tale eſt hoc
ac ſi ſe vulneratus aliquis iactet: q̄
habeat multa emplaſtra in domo
cum hoc illi bonum eſſet vt vulne-
ra nō haberet: et ne vno quidem in
digeret emplaſtro. Theophilus.
Uel eleuationem nihil aliud vocat
q̄ vagum mentis motum: alīs aliud
meditantis: et ex hoc ſalientis ad
aliud et ſublimia cogitantis. Baſi.

Et vt intelligas huius eleuationē:
memento vanitatis proprie iuuen
tutis ſi quando manens ſolus cogi
taſti de vita et promotionibus diſ-
currēs a principatu in principatū:
amplexus es diuitias edificaſti pa
latia: amicis bene feciſti: vltus es
inimicos. eſt autem peccatum talis
abſtractio: intenta enim circa ſu-
perflua delectatio a veritate ſedu-
cit. vn̄ & conuenienter ſubdit. Hec
enim om. gen. mū. querunt ſcilicet
voluptatez: diuitias et huiuſmodi.
Gregorius. Niſenus. Adhibere em̄
Sollici- ſollicitudinē rebus apparentibus
tudo tol propriuz eſt eorum: qui nullam ſup
lenda. ponunt ſpem futuri ſeculi: neq̧ me
tum iudicij. Baſi. Sed de neceſſa-
rijs vite ſubdit. Pater autem veſter
ſcit: quoniam his indigetis. Chry.
Nō dixit. Deus ſed Pater: vt ipos
ad maiorem promoueret fiduciam.
Quis enim eſt pater qui patiatur
neceſſaria filijs nō miniſtrare? ſed
ad aliud adijcit. Nō enim poteris
dicere: q̄ pater quidem eſt: ignorat
tamen his nos indigere. nam qui
naturam creauit: eius indigētiam
nouit. Ambroſius. Oſtendit autem
conſequenter nec ad preſens: nec in
reliquum fidelibus gratiam defu-
turam ſi mō qui diuina deſiderant
terrena non querant. Indecorum
quippe eſt homines curare de cibo
qui militant pro regno. Nouit rex
quemadmodum familiam ſuam
paſcat: alat: et veſtiat: vnde ſequi-
tur. Uerumtamen querite primum
regnum dei: et hec omnia adijcien-
tur vobis. Chryſoſtomus. Non
regnum: ſed etiam opes chriſtus
pollicetur cum eo. Si enim nos a
curis eos eripimus: qui pretermit-
tentes: ſua noſtrorum diligentiam
habent: multo magis deus. Beda.
Iudicat enim aliud eſſe quod prin-
cipaliter datur: aliud quod ſuper-
addit: quia nobis intētione eterni-
tas: in vſu vero tēporalitas eē debet.

¶ Nolite timere puſillus grex
quia complacuit patri veſtro
dare vobis regnum. Uendite
que poſſidetis et date elemo-
ſynam: facite vobis ſacculos
qui non veteraſcunt: theſaurū
non deficientem in celis. Quo
fur non appropiat: neq̧ tinea
corrūpit. Ubi enim theſaurus
veſter eſt: ibi et cor veſtrū erit.

¶ Glo. Poſtq̧ dominus tēporalium
curam a cordibus diſcipulorum re-
mouit: hic excludit ab eis timorem:
ex quo ſuperflua cura procedit di-
cens. Nolite timere puſillus grex.
Theophilus. Puſillum gregem do
minus vocat volētes diſcipulos ei⁹
fieri. vel quia in hoc ſeculo ſancti
parui vidētur cauſa volūtarie pau-
pertatis: vel quia ſuperātur a mul
titudine angelorum: que incompa-
rabiliter precellūt que noſtra ſunt.
Beda. Puſillum etiam dominus
gregem electorum nominat: vel ad
comparationem maioris numeri
reproborum: vel potius ob humili-
tatis deuotionem. Cyrillus. Qua-
re autem timere nō debent oſtēdit Argu-
ſubdēs. Quia cōplacuit patri ve- mētum
ſtro dare vobis regnū. quaſi dicat. diuine
Eū qui tam precioſa largitur. qua- pietatis
liter pigebit erga vos clementiam
exercere? Quamuis em̄ hic grex
paruus ſit et natura et numero et
gloria: bonitas tamē patris cōceſſit
et huic puſillo gregi celeſtium ſpi-
rituum ſortem ſcilicet regnum celo
rum. ergo vt poſſideatis regnū ce-
lorum opes terrenas cōtemnite. vn̄
de ſubditur. Uēdite que poſſidetis
et da. elemoſynā. Beda. Quaſi di-
cat. Nolite timere ne propter regnū
dei militantibus huius vite neceſ-
ſaria deſint: quin etiam poſſeſſa pro-
pter elemoſynam vēdite: qđ tūc di-
gne fit: quādo qui ſemel pro dn̄o ſuo
oib⁹ ſpretis: nihilomin⁹ poſt hoc labo
res manuū operatur. vn̄ et victuz trāſi-
gere: et elemoſynam dare queat.
Chryſo. Nō eſt em̄ peccatuz qđ ele-
moſyna nequeat abolere: antidotū
eſt cuilibet cōueniēs vulneri. ſed et
elemoſyna non ſolum in pecunijs
fit: ſed et in rebus qđ aliquis alium

protegat:dum medicus medet̄ dn̄s
ſapiēs conſulit. Greg.na3ā. Uereor
autem ne putes pictans tibi neceſ
ſitatem nō eſſe ſed arbitriū. opta=
bar et ipſe hoc;ſed terrent me hedi
ad ſiniſtram ſtatuti:non q2 rapue=
runt:ſed q2 xp̄in i egentib9 nō pla=
cuerunt. Chriſ. Nā ſine elemoſyna
impoſſ eſt regnū videre, Sicut eni3
fons ſi aquas in ſe continuerit vi=
tiatur:ſic r diuites cū oīa penes ſe
teneāt. Baſi. Sz queret aliquis qd
conſiderantem op3 vēdere q poſſi=
dēt:nūqd tāq̄ eis naturalr noxiis
vel propter tentationē accidēte aia=
bus ex eis: Ad hoc dicēdu3 ē: pmo
quidē q ſingulu3 eo4 que ſunt ſi
per ſeipſū malū exiſteret non eſſet
creatura dei;omnis enim creatu=
ra dei bōa. pñr āt q2 mādatū dñicū
non docuit abiicere tāq̄ mala que
poſſidēt ſed diſpenſare dicens. Et
date elemoſynā. Cyril. Moleſtū āt
forte eſt hoc mādatu3 diuitibus:ſa
nā tamē mentē habentibus nō eſt
inutile, theſaurizant ei ſibi regnū
celeſte. vnde ſequitur, Fa. vo. ſac.
qui nō veteraſcunt. Beda elemoſy
nas. v3. operando:quaru3 merces
in eternū maneat:vbi non hoc pre=
ceptu3 eſſe putandū eſt:vt nil pecu
nie reſeruetur a ſcis vl' ſuis vl pau
perum vſibus :cum r ipſe dominus
cui āgeli miniſtrabant loculos ha=
buiſſe legatur a fidelibus oblata
conſeruans:ſed ne deo propter iſta
ſeruiatur:et inopie timore iuſtitia
deſeratur. Greg. niſſenus. Precepit
autem ſenſibiles et terrenas opes
ſurſum eqndere:quo virtus corru=
ptius nō attigit. vnde ſubdit. The,
nō defi. i ce. quo fur nō appro. neq3
tinea corrumpit. Theo. q. d. Hic ti=
nea demolit̄:nō autē in celis: dein=
de q2 tinea quedā nō demolit̄;addi
dit de fure. Aurū ei non demolitur
tinea:iſ3 fur tollit. Bed. Siue igit̄ pr
hoc ſimpliciter accipiendum eſt q
pecunia ſeruata deficiat:data autē
proximo perennē fructum conferat
in celis : vel itaq3 theſaurus boni
operis ſi commodi terreſtris occa

Que=
ſtio pul
chra.

ſione condat facile corruptus inte=
reat:at ſi celeſti ſolū intentione cō=
geratur:non exterius holu3 fauo=
re:quaſi a fure qui de foris rapit:
nō intus inani gloria quaſi a tinea
que interius ſcindit valet macula=
ri. Glo. Uel fures ſūt heretici et de=
mones qui ad hoc intenti ſūt vt ſpi
ritalibus nō ſpoliēt. tinea que ve=
ſtes latenter rodit inuidia eſt que
ſtudium bonum lacerat;et compaſ
ſione3 vnitatis diſſipat. Theophi.
Porro quia non omnia furto tol=
luntur addit potio:em rationem:
et nullā prorſus patientem inſtan=
tiam dicens. Ubi enim eſt the. ve.
ibi et cor ve. erit q̄ſi. d. Eſto q nec
tinea demoliatur:nec fur tollat. h̄
ipſum quod ē habere cor affixum
theſauro ſepulto:et diuinū opus.
ſc3 animā terre imergere:q̄to ē di=
gnum ſupplicio? Euſe. Nā quili=
bet homo naturaliter dependet ab
eo erga quod ſtudet:illuc totū ani=
mum applicat:vbi totum cōmodū
poſſidere putauit. Unde ſiqs in re
bus preſentis vite habet totam mē
tem et intentionem quā cor nomi=
nauit:in terrenis verſatur, Si vero
mentē applicauerit ad celeſtia ibi
mentem habebit vt videatur ſolo
corpore cū hoībus conuerſari: ani=
mo vero iam ſit aggreſſus manſio
nes celeſtes. Bed. Hoc aptē nō ſolū
de pecunia. ſed de cunctis paſſioni
bus ſentiēdū ē. luxurioſi epule ſūt
theſauri laſciui ludicra : amatoris
libido,

¶ Sint lūbi veſtri precincti:et
lucerne ardentes in manibus
veſtris: et vos ſimiles hoībus
expectantib9 dñm ſuum qñ re
uertatur a nuptiis;vt cum ve=
nerit et pulſauerit confeſti ape
riant ei. Beati ſerui illi quos
cum venerit domin9 inuenerit
vigilantes, Amē dico vobis q
precīget ſe et faciet illos diſcū=
bere:et tranſiens miniſtrabit il

lis. Et ſi venerit in ſecunda vi
gilia: et ſi in tertia vigilia vene
rit et ita inuenerit beati ſūt ſer
ui illi. Hoc autem ſcitote qꝛ ſi
ſciret paterfamilias qua hora
fur veniret: vigilaret vtiqꝫ: et nō
ſineret perfodi domū ſuam. Et
vos eſtote parati: qꝛ qua hora
nō putatis fili⁹ hoīs veniet.
¶ Theophil. Poſtq̄ ſuū diſcipuloꝝ
modeſtiā ſtatuit dominus: ſpoliās
eum qualibet vite cura et eleuatio
ne: iam tunc ad miniſtrandum idu
cit dicens. Sint lumbi veſtri precin
cti. i. ſemper ꝓclibes ad exequēda
opera domini noſtri. Et lucerne ar
dentes. i. non ducatis vitā in tene-
bris: ſed aſſit vobis lux rōnis: oſtē-
dens vobis agenda et fugiēda. Eſt
enim hic mundus nox: cincti vero
lumbos ſūt qui practicā exequunt.
nam talis eſt miniſtrantium habi
tus quibus oportet adeſſe: et lucer
nas ardentes. i. diſcretionis donū:
vt valeat dignoſcere practicus: nō
ſolū quid oporteat agere: ſꝫ et quo-
modo alioquin in precipitio ſuper-
bie homines ruunt. Notandum āt
ꝙ primo iubet lumbos precingi: ſe
cundo lucernas ardere. nam primo
quidem eſt operatio: deinde ſpecu
latio que eſt illuſtratio mētis. Igr
ſtudeamus exercere virtutes: vt
duas lucernas habeamus arden-
tes. ſ. conceptum mentis iugiter in
anima emicātem: quo nos illuſtra-
mur: et doctrinā qua ceteros illumi
namus. Mart. Uel lucernas accen
ſas docet habere per orationē et cō
templationē et ſpiritalem dilectio-
nem. Cyril. vel ſubcingi ſignificat
agilitatem et promptitudinem ad
ſuſtinenda mala intuitu diuini amo
ris. Lucerne autē accenſio ſignifi
cat: vt non patiamur aliquos in te
nebris ignorantie viuere. Greg. in
ho. Uel aliter. Lumbos precigim⁹
cum carnis luxuriam per continen
tiam coartamus. viris enim lu-
xuria in lumbis eſt feminis in vm-

Mundus nocti cōparatur.

bilico: a principali igitur ſexu lumē
boꝝ nomine luxuria deſignatur.
Sed quia minus eſt mala non age
re: niſi etiam quiſqꝫ ſtudeat bonis
operibus inſudare additur. Et lu-
cerne ardētes in manibus veſtris.
Lucernas quippe ardentes in ma
nibus tenemus: cum per bona ope
ra proximis noſtris lucis exempla
monſtramus. Augu. de que. euan.
Uel docet et lumbos precingere. ꝓ-
pter cōtinentiam ab amore rerum
ſecularium et lucernas ardentes
habere: et hoc ipſum vero fine et re
cta intentione fiat. Greg. in ho. Sꝫ
ſi vtrunqꝫ horū agitur reſtat vt ꝗſ
quis ille eſt totam ſpē ſuā in rede
ptoris ſui aduentu conſtituat. vn-
de ſubdit. Et vos ſimi. homi. expe-
cto. ſu. qn̄ reuer. a nuptijs. Ad nu-
ptias quippe dn̄s abijt qꝛ aſcēdēs in
celum: ſupernā ſibi multitudinem
angeloꝝ nouus homo copulauit.
Theo. Quotidie etiam in celis de-
ſponſat ſanctorum animas: quas
ei paul⁹ vel alius ſimilis offert vir-
ginem caſtam. Redijt autem a nu-
ptijs celebratis in celis forſan qui-
dem vniuerſaliter in conſummatiō
ne totius: quando veniet de celo in
gloria patris: forſan et ſingulis ho
ris aſtans inopinate particulari
vniuſcuiuſqꝫ cōſummationi. Cyril.
Conſidera et ꝙ a nuptijs quaſi a
ſolennitate venit in qua ſemper
exiſtit diuinitas: nihil. enim poteſt
incorruptibili nature inferre triſti-
tiam. Grego. niſen. Uel aliter conſum
matis nuptijs: et deſponſata ſibi
eccleſia: et admiſſa ea in thalamū
ſecretorum. preſtolabantur angeli
reditum regis ad naturalem bea-
titudinem: quibus ſimilem fieri de
cet noſtram vitam: vt ſicut illi ſine
malicia conuerſantes parati fuert
dominicum regreſſum recipere: ſic
et nos vigilantes ad obedientiam
promptos nos faciamus cum ad-
uenerit pulſans. Sequitur enim.
Ut cum vene. et pulſa. confe. aperi.
illi. Grego. in ho. Uenit quippe cū
ad iudicium properat. pulſat vero

Chriſt⁹ i celo deſponſat aīas.

Beati ſui qui ſint.

cum iam per egritudinis moleſtiā eſſe mortem vicinā deſignat:cui cōfeſtim aperimus:ſi hunc cū amore ſuſcipimus Aperire ei iudici pulſanti non vult:qui exire de corpore trepidat: et eum quē contempſiſſe ſe meminit:videre iudicem formidat. Qui autem de ſua ſpe et operatione ſecurus eſt:pulſanti confeſtī aperit:quia cum tempus propinque mortis agnouerit:de gloria retributionis hilareſcit. vñ ſubditur. Beati ſerui illi:quos cum venerit do. inuenerit vigilantes. Uigilat qui ad aſpectum veri luminis mētis oclos apertos tenet:qui ſeruat operando quod credit:qui a ſe torpoɼis et negligentie tenebras repellit. Grego. niſenus. Propter hanc igitur vigiliam obſeruandam ſupra dominus monuit vt ſint lumbi precincti:e lucerne ardentes. lumen enim oppoſitum oculis pellit ſomnolētiā oculorum. Lumbi et cingulo perſtricti reddunt corpus inſuſceptibile ſōni Nam qui precinctus eſt caſtitate:et pura coſcīa illuſtrat᷒ perſeuerat in ſomnis. Cyril. Cum igitur domin᷒ veniens ſuos in ſomnes inuenerit et precinctos:coꝛ illuminatū habētes tunc eos promulgabit beatos. ſequitur.n. Amen dico vobis quia precinget ſe. Ex quo pcipimus ꝙ ſimilia nobis retribuet:dum ſuccinctis ſe precinget. Orige. Erit enim precictus iuſtitia circa lūbos ſuos ſm Iſaiam. Grego. Per quam precingit ſe.i. ad retributiōeȝ ſe preparat. Theophi. Uel precinget ſe in eo ꝙ nō totam vbertatē bonoꝝū largitur:ſed hanc cohibet ſm certam menſuram. Quis enim deum capere poteſt quantus eſt? vnde ſeraphin mihi velari dicuntur propter excellentiam diuini ſplendoris. Sequitur. Et faciet illos diſcūbere.i. omnino requieſcere. Sicut enim diſcumbens totum corpus facit pauſare: ſic in futuro aduentu ſancti totaliter requieſcent. hic enim non habuerunt requiem corporis illic vero ſimul cum animabus ſpiritalia corpora incorruptioneȝ ſortita: plena gaudebunt quiete. Cyril. Faciet igitur illos diſcūbere:quaſi feſſos refocillans:apponens ſpiritales delitias et ſtatuēs dapſilem bonoꝝū ſuorum menſaȝ. Dioni. in epiſtola ad tytum. Diſcubituȝ ei opinantur quietem a multis laborib᷒ et vitam ſine leſione et conuerſationē diuinam in lumine et regione viuentiū vniuerſo ſancto affectu adimpletā:et copioſaȝ donationeȝ oluȝ bonoꝝuȝ ſȝ quaȝ letitia adimpletur. hoc eſt enī ꝙ ieſus faciet. eos recūbere dans eis perpetuam quieteȝ et diſtribuens eis bonorum multitudinem. vnde ſequitur. Et tranſiēs mini. illis. Theophi. Quaſi vicem equalem eis reddens:vt ſicut ipſi miniſtrauerunt ei: ita et ipſe eis miniſtret. Grego. in home. Trāſiens vero dictum eſt cum de iudicio ad regnuȝ redit:vel domin᷒ nobis poſt iudiciū tranſit:qui ab humanitatis forma in diuinitatis ſue contemplationeȝ nos eleuat. Cyril. Nouit auteȝ dominus lubricū fragilitatis hūane ad peccādum. ſed quoniam bonus eſt deſperare nō ſinit:ſed magis miſeretur et dat nobis penitentiam in ſalutis antidotum. et ideo ſubdit. Et ſi venerit in ſecun. vig. et ſi i ter. vig. vene. et ita inue. beati ſūt ſui illi. Diuidūt enīȝ excubantes i menijs ciuitatuȝ et hoſtiuȝ ſeruantes aggreſſus noctem in tres aut quattuoꝛ vigilias. Grego. in ho. Prima ergo vigilia primeuum temp᷒ eſt vite nr̄e.i. pueritia. ſecunda adoleſcentia vel iuuentus. tertia autem ſenectus accipit. Qui ergo vigilare in prima vigilia noluit:cuſtodiat vel ſecundam. Et qui in ſecunda noluit:tertie vigilie remedia non amittat:vt qui conuerti in pueritia neglexit ſaltem in tēpore iuuentutis vel in ſenectute reſipiciat. Cyril. De prima tamen vigilia mentionem non facit:quia pueritia non punitur a deo ſed veniam meretur. Secunda vero et tertia etas debet obedientiam deo: et

Diſcubit᷒ myſticus.

vitam honeſtam ducere ad volūta=
tem ipſius. Grecus. Uel ad primam
vigiliam pertinent diligentius vi=
uentes quaſi primum gradum ſor=
titi: ad ſecundam vero medie cōuer
ſationis menſurā tenentes: ad ter=
tiam vero qui ſunt infra hos: et idē
de quarta putandum eſt: et ſi cōtin
gat de quinta. Diuerſe enim ſunt
Uigilie myſtice — conuerſationuȝ menſure et bonus
remunerator metiē vnicuiqȝ quod
dignum eſt. Theo. Uel quia vigilie
ſunt hore noctis prouocantes ſopo=
rem hominibus: intelligas etiam
in vita noſtra eſſe quaſdam horas
que faciūt nos beatos ſi inſomnes
reperti fuerimus. Rapuit tibi ali=
quis facultates: defuncti ſunt ti=
bi filij: accuſatus es: ſed ſi in his tē
poribus non feceris contra dei mā
data quicqȝ vigilantem te inueniet
in ſecūda et tertia vigilia. i. in tēpo
re malo perniciosum ſomnum ani
mabus lentis inferentem. Grego.
in ome. Ad excutiendum vero no
ſtre mētis deſidiā etiam exteriora
damna per ſimilitudinem ad me=
dium deducūtur. nā ſubditur. Hoc
autem ſcito. quoniā ſi ſci. paterfa.
qua hora fur ve. vigi. vti. ꝛ nō ſine.
perfo. domū ſuam. Theophi. Qui
dam hūc furē itelligūt eſſe dyabo=
lum domū aīam: patrēfamilias ho
minem: non tamen videtur hec ac=
ceptio conſonare ſequētibus. aduē
tus enim domini comparatur huic
furi tanqȝ ex inopinato proueniēs
ſecundum illud apoſtoli. Dies do=
mini ſicut fur: ita ī nocte veniet. vñ
et hic ſubditur. Et vos eſto. para.
quia qua hora non putatis filius
hominis veniet. Gregorius. in ho=
meł. Uł aliter. Neſciēte patrefami
lias fur domum perfodit: quia dū
a ſui cuſtodia ſpiritus dormit: im=
prouiſa mors veniens carnis no=
ſtre habitaculum irrumpit: furi
autem reſiſteret: ſi vigilaret: quia
aduentus iudicis: qui occulte ani
mam capit: precauens ei peniten=
do occurreret: ne impenitens peri
ret. Horaȝ vero vltimam dominus
iccirco nobis voluit eſſe incognitā:
vt dum illā preuidere non poſſum᷒
ad illā ſine itermiſſiōe pparemur.

¶ Ait aūt ei petrus. Dñe ad
nos dicis hanc parabolam:
an ꝛ ad omnes? Dixit autem
dominus. Quiſputas eſſe fide
lis diſpenſator ꝛ prudens queȝ
conſtituit dominus ſuper fa=
miliam ſuam vt det illi in tpe
tritici mēſurā? Beatus ille ſer
uus quē cū venerit dñs inuene
rit ita faciētē. Uere dico vobis
quoniā ſupra oīa que poſſidet
cōſtituet illū. Qđ ſi dixerit ſer
uus ille in corde ſuo: morā fa=
cit domin᷒ meus venire ꝛ ſepe
rit percutere ſeruos ꝛ ancillas.
ꝛ edere ꝛ bibere ꝛ inebriari. ꝛ
veniet dominus ſerui illius in
die qua non ſperat. ꝛ hora qua
neſcit. ꝛ diuidet euȝ partemqȝ
eius cum infidelib᷒ ponet.

¶ Theophi. Petrus cui iā cōmiſſa
eccleſia fuerat quaſi omniū curam
gerens inqritur vtrum ad oēs dñs para
bolam protuliſſet. vñ dr. Ait autē ei
petrus. Domine ad nos dicis pa=
rabolā hanc: an ad oēs? Bed. Duo
dominus in pmiſſa parabola mo=
uerat: et ſe videlicet ſubito venturum
et illum eos paratos expectare de=
bere. Sed de quo horum: an de vtroqȝ
petrus iterrogauerit: quouſqȝ ſibi
ſocijſqȝ ſuis cōparauerit: cum ait.
Ad nos dicis: an ad oēs? Nō facile
pȝ. Et quidē ī eo qꝫ ait. Nos. ꝛ oēs.
n alios qȝ apłos apłorūqȝ ſiłes ꝛ ce
teros fideles vł xpianos: ꝛ īfideles — Expoſitio pulchra.
vel eos qui viritim. i. ſigillatiȝ mo=
rientes ſui iudicis aduentum nolē
tes volenteſqȝ ſuſcipiunt. et eos qui
in vniuerſali iudicio viui ſunt in
carne reperiendi ſignificare putā
dus eſt. Mirum eſt autem ſi petr᷒.
dubitauit: vel oibus ſobrie et pie ꝛ
iuſte viuēdū expectātib᷒ btāȝ ſpem

vel inopinatũ ſingulorũ ⁊ omnium
futurũ eſſe iudicium. vnde reſtat in
telligi his ſcilicet duobus iam bene
cognitis ea que neſcire poterat que
ſiſſe: videlicet ſi ſublimia illa vite ce
leſtis inſtituta: quibus poſſeſſa ven
dere: ſacculos qui nõ veteraſcerẽt
facere lumbis precinctis: lucerniſqȝ
ardẽtibus vigilare preceperat: ad
apoſtolos ſolum ſimileſqȝ eorũ aut
ad omnes qui ſaluandi ſunt perti-
neant. Cyril. Ualidam autem men-
tem habentibus conueniũt ardua:
⁊ excellẽtia mãdatorũ ſanctorũ his
vero qui nondũ ad hanc virtutẽ at-
tigerũt: cõueniunt ea a quibus om-
nis facultas excluditur. vnde domi
nus exemplo manifeſtiſſimo vtitur:
oſtendens mandatum premiſſũ cõ
uenire his qui admiſſi ſunt in gra-
dum diſcipulorũ. Sequitur eniȝ. Di
xit autẽ dominus. Quiſputas eſt fi-
delis diſpenſator? Ambro. Uel alr.
Superioris quidem in omnes prece
pti forma eſt gñalis: verũ ſeries ſe
quentis exẽpli diſpenſatoribꝫ. hoc
eſt ſacerdotibus videtur eſſe propo
ſita. vnde ſequitur. Dixit auteȝ do-
minus. Quiſputas eſt fidelis diſpẽ
ſator ⁊ prudens quẽ conſtituit domi
nus ſuper familiam ſuam: vt det illi
in tempore tritici menſuram? Theo
phi. q. d. Predicta parabola cõmu-
niter omnes fideles attingit. ſed qd
vobis apoſtolis ⁊ doctoribus conue
niat audiatis. Quero enim quis di
ſpenſator inueniatur in ſe habẽs fi-
delitatẽ ⁊ prudẽtiã: ſicut eniȝ in di-
ſpẽſatiõibus facultatuȝ. ſiue aliqs
incautus ſit fidelis domino exiſtẽs
ſiue etiã prudẽs ſit ⁊ infidelis: diſpe
reũtres domini ſic ⁊ in rebus diui-
nis: opus eſt fidelitate ⁊ prudẽtia.
Noui eniȝ multos deũ colẽtes ⁊ fide
les. quia vero nõ poterãt prudẽter
eccleſiaſtica tractare negocia: nõ ſo
lum poſſeſſiones: ſed etiã animas
deſtruebãt: vtẽtes in peccatores idi
ſcreta virtute: per immoderata pe-
nitentie mãdata: vel inoportunam
mãſuetudinẽ. Chry. Querit aũt hic
dominus nõ quaſi fidelẽ ⁊ prudẽteȝ

Diſpen-
ſator
euãgeli-
cus.

diſpẽſatorẽ: ignorãs: ſȝ volẽs inuere
raritatẽ rei: ⁊ hmõi preſulatus ma
gnitudinẽ. Theophi. Quiſquis ergo
go fidelis fuerit inuẽtus ⁊ prudens
preſideat familie domini: vt ſingu-
lis tẽporibus det tritici mẽſurã vel
ſermonẽ doctrine quo paſcũtur lani
me: vel operũ exemplũ quo vita in-
formetur. Augu. de que euan. Mẽ
ſurã autẽ dicit propter modũ capa-
citatis quorũcũqȝ audientiũ. Iſido.
Additũ eſt etiã in tẽpore ꝙ benefi-
ciũ nõ ſuo tempore datũ redd: ⁊ ca-
ſum ⁊ nomẽ beneficij perdit. Idẽ ẽ
panis eſurienti quidẽ appetibilis:
ſatiato autem non multũ. De hu-
ius autẽ ſerui diſpenſatoris pmio
ſubdit dicens. Beatus ille ſeruus:
quẽ cũ venerit dominus: inuenerit
ſic facientẽ. Baſi. Nõ dicit agentem
a caſu: ſed ſic facientẽ. nõ enim vin-
cere ſolũ cõuenit: ſed etiã certare le-
gitime hoc autẽ eſt ſic ſingula exe-
qui: ſicut recepimus in mandatis.
Cyril. Sic ergo fidelis ſeruus ⁊ pru
dens. opportuno tẽpore diſtribuens
prudẽter cibaria famulis hoc eſt ſpi
ritales eſcas beatus erit: iuxta dcm
ſaluatoris in hoc ſcȝ ꝙ obtinebit ad
huc maiora: ⁊ merebitur premia fa
miliaribus debita. vnde ſequit. Ue
re dico vobis quia ſuper omnia que
poſſidet cõſtituet illum. Beda. Quã
ta enim inter bonos auditores ⁊ bo
nos doctores eſt meritorum diſtan-
tia: tanta eſt etiã premiorũ. hos em
aduenĩẽs cũ vigilãtes inuenerit fa-
ciet diſcumbere: illos autẽ cũ fideli-
ter prudenterqȝ diſpenſantes inue-
nerit: ſuper omnia que poſſidet con
ſtituet id eſt ſuper omnia celeſtis re
gni gaudia: non vtiqȝ vt horum ſoli
dominum teneant ſed vt eorum abũ
dantius ceteris ſanctis eterna poſ-
ſeſſione fruantur. Theoph. Uel ſup
omnia bona ſua conſtituet eum: nõ
ſolum ſuper ſuam familiam: ſed vt
tam terrena qȝ celeſtia ei obediant:
qualis fuit ieſus naue ⁊ helias: al-
ter ſoli: alter nubibus mandans: et
omnes ſancti quaſi dei amici rebus
dei vtuntur. Quicunqȝ etiam vitam

Merce[s]
fidelis
miniſtr[i]

ſtruoſe

virtuoſe ꝑagit:⁊ ſeruos ſuos.i.iraꝫ
⁊ concupiſcentiã recte diſpoſuit: ex-
hibens tempoꝛibus ſingulis menſu
ram frumenti:ire quideꝫ vt efficiat
in habentes odio deũ: cõcupiſcẽtie
vero vt neceſſaria vtaẽ carnis ꝓui-
ſione:oꝛdinans eã in deũ. Talis in-
quã cõſtituet ſuꝑ omnia que poſſi-
det dñs: dignus oĩa ꝑ ſpeculatiuuꝫ
intellectũ intueri. Chry. Dñs auteꝫ
non ſolũ ex honoꝛe bonis reſerua-
to:ſed ex minis pene in malos corri
git auditoꝛem.vñ ſequitur. Qꝫ ſi di
xerit ſeruus ille in coꝛde ſuo: moꝛaꝫ
facit dñs meus venire. Beda. Nota
inter vitia ſerui mali aſcriptũ ꝙ tar
dum dñi ſui reditum putauerit. Nõ
autem inter boni virtutes annume
ratum:ꝙ hunc citũ ſperauerit: ſed
tantum fideliter miniſtrauerit. Nil
ergo melius eſt: ꝙ̃ vt patienter ſu-
ſtineamus ignoꝛare qđ ſciri nõ põt:
ſed tñ laboꝛemus vt idonei inue-
niamur. Theo. Ex eo autẽ ꝙ non cõ
ſideratur hoꝛa finis multa peccata
eueniũt:nã ſi cogitaremus dñm ve-
nire:⁊ ꝑ̃ſto eſſe terminũ vite noſtre:
minus vtiqꝫ peccaremus.vñ ſequiẽ.
Et ceperit percutere pueros: ⁊ an-
cillas ⁊ edere. ⁊ bibere : ⁊ inebriari.
Beda. In hoc ſeruo cunctoꝝ ꝑ̃ſuluꝫ
Tropologica expoſitio. maloꝝ narratur damnatio : qui ne
glecto dñi timoꝛe.non mõ ipſi luxu-
rie vacant:ſꝫ etiã ſubditos iniuriis
ſtimulant:ꝗuis ⁊ typice poſſit intel
ligi pueros ⁊ ancillas ꝑcutere . coꝛ-
da infirmoꝛum prauo exemplo vi-
tiare. Edere autẽ:bibere:⁊ inebria-
ri facinoꝛibus ⁊ ſeculi illecebris que
hominem dementant occupari. De
eius autem pena ſubditur. Ueniet
dñs ſerui illius die qua non ſperat.
ſcilicet iudicij vel moꝛtis. Et diuidet
eum. Baſi. Non quidem diuiditur
coꝛpus vt hoc quidem exponaẽ toꝛ-
mentis: illud vero dimittatur.nam
fabuloſum eſt hoc neqꝫ iuſti iudicij
cum deliquerit totum dimidiuꝫ pati
penam.nec anima ſecatur tota cri-
minoſam conſcientiam poſſidens. ⁊
cum coꝛpoꝛe mala cooperans.ſed di
uiſio eius eſt ꝑpetua alienatio ani-

me a ſpiritu. Nunc enim ⁊ ſi non ſit
gratia ſpiritus in indignis.videtur
tamen vtcunqꝫ adeſſe conuerſioneꝫ
eoꝛum expectans ad ſalutem : tunc
vero totaliter amputabitur anima.
Spiritus ergo ſanctus ⁊ brauium
eſt iuſtoꝛum : ⁊ prima condemnatio
peccatoꝛum : quoniam eum indigni
amittent. Beda. Uel diuidet eum a
fidelium conſoꝛtio ſegregando:⁊ eis
qui nunꝙ̃ ad fidem pertinuerãt ſo-
ciando . vnde ſequitur. Partemqꝫ
eius cum infidelibus ponet . quia
qui ſuoꝛum ⁊ domeſticoꝛum curã nõ
habet.fidem negauit : ⁊ eſt infideli
deterioꝛ:vt ait apoſtolꝰ. Theophi.
Recte etiam infidelis diſpenſatoꝛ cũ
infidelibus partem accipiet qꝛ vera
caruit fide.

Ille autem ſeruus qui co-
gnouit voluntatem domini ſui
⁊ non ſe preparauit: ⁊ non fe-
cit ſm voluntatem eius plagis
vapulabit multis : qui autem
non cognouit ⁊ fecit digna pla
gis vapulabit paucis . Omni
autem cui multum datum eſt:
multum queretur ab eo : ⁊ cui
commendauerunt multũ : plꝰ
petent ab eo.

Theophi. Hic nobis dominꝰ ma-
ius aliquid ⁊ terribilius oſtendit.
non enim ſolum diſpenſatoꝛ infide-
lis accepta priuabitur gratia vt ni-
hil eum iuuet ad vitandum ſuppli-
cia: ſed magis fiet ei damnationis
cauſa dignitatis immenſitas. vnde
dicitur. Ille autem ſeruus qui co-
gnouit voluntatem domini ſui: ⁊ nõ
fecit ſm voluntatem eius plagis va
pulabit multis. Chry. Non enim ſi-
militer in omnibus omnia iudican
tur : ſed maioꝛ cognitio fit maioꝛis
pene materia. vnde ſacerdos eadeꝫ
peccans cum populo multo grauio
ra patietur. Cyril. Homo enim per
ſpicax qui turpioꝛibus ſuam volun
tatem inclinauit : inexcuſabile pec
catum commiſit. quaſi propter ma-

litiam recedens a domini voluntate
ſed homo ruſticanus rationabili⁹
implorabit veniã vindicantis. vnde
ſubditur. Qui au. non co. ⁊ fe. dig.
pla. vapu. paucis. Theophi. Hic
obijciunt aliqui. merito punitur qui
ſciens voluntatẽ domini non proſe=
quitur. Sed cur punitur ignorans?
quia cum ipſe ſcire potuiſſet noluit:
ſed pigritans ipſe fuit ignorãtie ſue
cauſa. Baſi. Sed dices. ſi hic quidez
multa ſuſtinet verbera: hic autem
pauca: qualiter dicunt quidaz ꝙ nõ
imponit finem ſupplicijs? Sed ſciẽ=
Expoſi= dum eſt ꝙ hoc qđ hic dicitur: non nu
tio dn= merum penarum: ſed differentiam
bij. indicat. põt. n. aliquis eſſe dignus
inextinguibili flamma: vel remiſſio
ri vel intenſiori: ⁊ indeficiente ver=
me. vel mitius torquẽte vel fortius.
Theophi. Oſtendit autez conſequẽ
ter quare doctoribus ⁊ ſciẽtibus in=
tenſior pena debeatur: cum dicitur.
omni au. cui mul. da. ẽ: mul. que ab
eo: ⁊ cui commẽ. mul. plus pe. ab eo.
Datur quidez doctoribus gratia fa
ciendi miracula: ſed commendatur
eis ſermonis ⁊ doctrine gratia: ſed
in dato quidẽ nõ dicit aliquid plus
petendum: ſed in commedato tiue
depoſito. nam gratia verbi incremẽ
to eget: ⁊ a doctore requiritur am=
plius. non enim decet eum torpere:
ſed augere verbi talentum. Beda.
Uel aliter. Multum ſepe datur etiã
quibuſdam priuatis quibus etiam
Gradus cognitio dominice voluntatis: ⁊ exe=
penarũ. quendi que cognoſcunt facultas im
penditur. Multum autem commen
datur illi: cui cum ſua ſalute domi=
nici quoqꝫ gregis paſcendi cura cõ=
mittitur: maiori ergo gratie dona=
tos ſi deliquerunt: maior vindicta ſe=
quetur. Mitiſſima autem omnium
pena erit eorum qui preter peccatũ
qđ originaliter traxerunt nulluz in=
ſuper addiderunt: ⁊ in ceteris qui
addiderunt tanto quiſqꝫ ibi tolera=
biliorez habebit damnationez: ꝙto
hic minorem habuit iniquitatem.

Ignem veni mittere in ter=
ram: ⁊ quid volo niſi vt accen
datur? Baptiſma autem ha=
beo baptizari: ⁊ quomodo co=
artor vſqꝫ duz perficiatur? Pu
tatis quia pacem veni mitte=
re in terram? Non dico vobis
ſed ſeparationem. Erunt eniȝ
ex hoc quinqꝫ in domo vna di
uiſi: tres in duos: ⁊ duo in tres
diuidentur: pater in filium: ⁊ fi-
lius in patrem ſuum: mater in
filiam: ⁊ filia in matrem. ſocr⁹
in nurum ſuam. ⁊ nurus in ſo=
crum ſuam.

Ambro. Diſpẽſatorib⁹. i. ſacerdo
tibus premiſſa videntur eſſe prepo
ſita: ꝙ ſciant ſibi graue in futuraz
penam eſſe ſubeundam: ſi familiaz
domini gubernare neglexerint: ſed
quia exiguus eſt profectus metu
ſupplicij ab errore reuocari: ideo
dominus ad querendam cupidita=
tem diuinitatis inflammat dicens.
Ignem ve. mitte. in terram. Non
vtiqꝫ illum conſumptorem bonorũ:
ſed bone voluntatis auctorem qui
aurea dominice domus vaſa melio
rat: fenum vero conſumit ⁊ ſtipu=
lã. Cyril. Mos eſt autem ſacre ſcri=
pture ignem quandoqꝫ dicere ſa=
cros ⁊ diuinos ſermones. Sicut. n.
qui aurum ⁊ argẽtum purgare no=
uerunt: per ignem conſumunt eorũ
ſordiciem: ſic ſaluator per euange=
lica documenta in virtute ſpiritus
abſtergit intellectum eorum qui
credunt in euz. Hic eſt igitur ignis
ſalubris ⁊ vtilis quo habitatores
terre frigidi quodã modo ⁊ extincti
propter peccatũ incaleſcunt ad pie
tatis vitam. Chry. Terrã enim ad hõ terra
preſens vocat. non eam quam pe= vocatur
dibus terimus: ſed plaſmataz ma=
nibus eius ſcilicet hominez: cui do
minus ignem ingerit ad ꝯſumptio
nem peccatorum ⁊ innouationem
animarum. Titus. Eſt autẽ intel
ligenduz eum de celo veniſſe. nõ et

ſi de terra veniſſet in terras diceret Ignem veni mittere in terrā. Cyril. Huius autē ignis dominus accelerabat incēdiū. vnde ſequitur. Et qd volo: niſi vt accendatur? Credebant eni iā quidā ex iſrael: quorū exo diū fuerāt venerādi diſcipuli. q ignis ſemel in iudea accēſus totum orbē occupare debebat: ↄſummata tamē paſſionis eius diſpēſatiōe. vnde ſequitur. Baptiſma autē habeo baptizari. Nā ante venerabilē crucē: et ei[us] reſurrectionē a mortuis: in ſola iudea fiebat mētio p̄dicatiōis et miraculorū ipſius poſtq̄ autem principē vite inſanientes occiderunt: tūc apoſtolis precepit dicens. Euntes docete omnes gentes. Greg. ſuper ezechielem. Vel aliter. Ignis in terras mittitur. cuius per ardorem ſancti ſpiritus afflata terrena mens a carnalibus ſuis deſiderijs crematur: ſuccenſa autem ſpiritali amore malum quod fecit plangit: et ſic terra ardet

Dignatio ieſu.

quando accuſante ſe conſcientia cor peccatoris in dolore penitentie crematur. Beda. Addit autem. Baptiſmo habeo baptizari id eſt ſāguinis proprij tinctione prius habeo perfūdi: et ſic corda credentium ſpiritus igne inflammari. Ambroſi[us]. Tanta autem eſt domini dignatio: vt infundende nobis deuotionis et conſummande perfectionis in nobis: et maturande pro nobis paſſionis ſtudiū ſibi ineſſe teſtetur. vnde ſequitur. Et quomodo coartor vſq dum perficiatur? Quidam codices habent. Et coangor id eſt contriſtor. Cum em i ſe nihil habuerit quod doleret: noſtris tamen angebatur erumnis: et tempore mortis meſticiam pretendebat: quam non ex metu mortis ſue ſed ex mora noſtre redemptionis aſſumpſerat. Qui enim vſq ad perfectionem angitur de perfectione ſecurus eſt quia cum conditio corporalis affectus: non formido mortis offendit: nam qui corpus ſuſcepit omnia debuit ſubire q̄ corporis ſunt: vt eſuriret: ſitiret. angeretur: et contriſtaretur. diuinitas autem per hos affectus neſcit commutari. Simul etiam oſtendit: q in certamine paſſionis mors corporis: abſolutio anxietudinis: non coaceruatiua ſit doloris. Beda. Quomodo autem poſt baptiſma ſue paſſionis poſt ignis ſpiritualis aduentum terra ſit arſura declarat ſubdens. Putatis quia pacem veni dare in terrā non dico vobis: ſed ſeparationem.

Pacis ratio exponit.

Chriſoſtomus. Quid dicis domine? Non veniſti pacem daturus: qui factus es nobis pax: pacificans per crucem celeſtia et terreſtria? qui dixiſti. Pacem meam do vobis. Sed manifeſtum eſt q vtilis quidem eſt pax: quandoq autem damnoſa: et ſeparans ab amore diuino: per quam ſcilicet conſentitur his qui a deo diſſident: et ob hoc federa terrena docuit vitare fideles. vnde ſequitur. Erunt enim quinq ex hoc in domo vna diuiſi tres in duos: et duo in tres diuidentur: pater in filium. Ambroſius. Cum ſex perſonarum videatur facta ſubiectio patris et filij et matris et filie: ſocrus et nurus: quinq tamen ſunt: quia eadem mater que ſocrus accipi poteſt. que enim eſt mater filij: ſocrus eius vxoris eſt. Chry. Per hoc autem futurum euētum protulit. Contingebat enim in eadem domo aliquem eſſe fidelem cui[us] p̄r vellet eū ad ifidelitatē ptrahere: ſed intantum preualuit virt[us] doctrine chriſti: vt filij patres conuerterent: matreſq filie: et liberos parentes. Libuit enim fideles chriſti non ſolum contemnere propria: ſed et cuncta ſimul pati: dūmodo cultu fidei non careant. Si autem purus homo eſſet. vnde ſuppeteret ei hoc poſſe meditari: q a patribus plus amaret q̄ filij: et a filijs pluſq̄ patres et a viris pluſq̄ coniuges: et hoc non in vna domo aut centum ſz vbiq terrarum: et non ſolum hoc predixit: ſed etiam opere conſūmauit. Ambroſius. Myſtica autem interpretatione domus vna: homo vnus eſt. duos autem legitimus frequēter animā et corpus. q ſi duo

bus cōuenerit:efficit vtraqꝫ vnum.
aliud eſt qđ ſeruit. aliud cui ſubijci
tur. Tres autez anime affectiones
ſunt: vna rationabilis : alia cōcupi
ſcibilis: tertia iraſcibilis. Duo er= Affectiones ale tres.
go in tres: ⁊ tres in duo diuiduntur.
Etem̄ per aduentū xp̄i homo q̄ erat
irrationabilis: rationabilis factus
eſt. Eramus carnales terreni. mi=
ſit deus ſpiritū ſuū in corda noſtra:
facti ſumus filij ſpūales. Poſſum⁹
etiā dicere ꝙ in hac domo ſunt alij
q̄nqꝫ. i. odor: tactus : guſtus: viſus:
⁊ auditus. Si ergo ſm̄ ea que audi
mus aut legimus ſenſu viſus atqꝫ
audit⁹ excludamus ſuperfluas vo=
luptates corporis : que guſtu tactu
qꝫ et odore percipiūtur: duo in tres
diuidimus: eo ꝙ mentis habitus vi
tiorū non capiatur illecebris. Aut ſi
quinqꝫ ſenſus acceperim⁹ corpora=
les: vitia iam corporis et peccata ſe
ſeparant. Poſſunt etiā caro videri
atqꝫ anima ab odore tactu guſtuqꝫ
luxurie ſeparata : fortior em̄ ratio=
nis ſexus velut virilis fertur affe=
ctus. hec molliorē ſtudet tenere ra=
tionem. Ex his itaqꝫ diuerſaruz cu
piditatū motus inoleuit. Sed vbi i
ſe anima redit degeneres abiurat
heredes. Caro quippe cupiditatib⁹
ſuis quas ſibiipſa generauit : tāqꝫ
ſentibus mundi doluit eſſe cōfixaz.
Sed velut corporis quedā atqꝫ ani
me nurus voluptas motui praue cu
piditatis inubit. Ergo quādiu mā
ſit in vna domo cōſpirātibus vitijs
indiuidua conſenſio nulla videbat
eſſe diuiſio. vbi vero xp̄s ignez quo
delicta cordis exureret: vel gladiuz
quo ſecreta penetrātur miſit in ter=
ras: tunc caro atqꝫ anima regenera
tionis innouata myſterijs: copulaz
poſteritatis eliminat: vt diuidātur
parentes in filios: dū intēperās mo
tus intemperātiam abdicat: et ani
ma ſe declinat in conſortiū culpe. Fi=
lij quoqꝫ in parentes diuidunt: duz
renouati homines vitia vetuſta de
clinant: voluptaſqꝫ adoleſcentior ſe
rioſe domus refugit diſciplinam.
Beda. Uel aliter. Per tres ſignificā
tur qui fidez trinitatis habent. per
duo infideles qui a fidei vnitate diſ
ſentiunt. Pater autē dyabolus eſt:
cuius filij imitādo eram⁹ : ſꝫ poſtqꝫ
venit ignis ille celeſtis: nos abinui
cem ſeparauit: ⁊ oſtendit alterū pa
trem qui eſt in celis. Mater ſynago
ga. filia eſt eccleſia primitiua: que ⁊
eam de qua genus ducit ſynagogā
fidei perſecutricē ſuſtinuit: et ipa ei
dem ſynagoge fidei veritate cōtra
dixit. ſocrus ſynagoga: nurus eccle
ſia de gentibus: qꝛ ſponſus eccleſie
chriſtus filius eſt ſynagoge ſm̄ car
nem. Synagoga ergo in nurum ⁊ in
filiam eſt diuiſa : que credentes de
vtroqꝫ populo perſequitur: ſed ⁊ ſta
le in ſocrū ⁊ in matrem ſunt diuiſe:
quia volunt carnalem circunciſio=
nem ſuſcipere.

¶ Dicebat autem ad turbas.
Cum videritis nubem orientē
ab occaſu ſtatim dicitis nym=
bus venit et ita fit. et cum au=
ſtrum flantē: dicitis quia eſtus
erit: ⁊ ita fit. Hypocrite faciem
celi et terre noſtis probare. hoc
autem tempus quomodo non
probatis? Quid autem ⁊ a vo
bis ipſis non iudicatis quod iu
ſtum eſt?

¶ Theophi. Cū de predicatione di=
ſceptaſſet: ⁊ eā nominaſſet gladiuz:
poterant audientes turbari neſciē=
tes quid diceret. et ideo domin⁹ ſub
dit. ꝙ ſicut aereos diſpoſitiones ꝑ
quedam ſigna cognoſcunt ſic debe=
rent eius aduentū cognoſcere. et h̄
eſt qđ dicit. Cum videritis nubem
orientem ab occaſu : ſtatim dicitis.
Nymbus venit: et ita fit: et cum au Cōparatio optima.
ſtrum flantem dicitis: qꝛ eſtus erit:
et ita fit. quaſi. d. Uerba mea ⁊ opa
mea me indicāt cōtrariū vobis. po=
teſtis igitur coniectare : quia nō ve
ni pacem dare ſed imbrem et turbi
nem. Ego enim ſum nubes et venio
ab occaſu. i. ab humana natura pri
dem multa induta peccatoꝝ caligi=

ne. Ueni etiam ponere ignem id eſt
eſtum incitare. Suꝫ enim auſter vē=
tus calidus ⁊ oppoſitus boꝛeali fri
giditati. Beda. Uel qui ex elemen=
toꝛuꝫ immutatione ſtatum aurarū:
quia voluerunt facillime pꝛenoſce=
re potuerunt: poſſent etiam ſi vellēt
tempus aduentus xp̄i ex dictis in=
telligere ꝓphetarū. Cyril. Prophe=
te enim multipharie pꝛenunciaue=
runt chꝛiſti myſterium. Dicebat er
go ſi pꝛudentes eſſent ad futura ꝓ=
ſpectum intendere: nec ignoꝛare fu
turas tempeſtates poſt vitam pꝛe=
ſentem valerent. erit eñ ventus et
pluuia: ⁊ ſupplicitū futurū per ignē:
et hoc ſignificatur cum dicit. Nym
bus venit. decebat etiam ſalutis tē
pus nō ignoꝛare. ſ. aduentuꝫ ſalua
toꝛis: per quē perfecta pietas intra
uit mundū. Et hoc ſignificatur cuꝫ
dicitur. Dicitis quia eſtus erit. vn=
de in eoꝛum repꝛehenſionē ſubdit.
Hypocrite; faciem celi et terre no=
ſtis pꝛobare. hoc autem tēpus quō
non pꝛobatis? Baſi. Eſt autem no=
tandum ꝙ neceſſarie ſunt humane
vite ſiderum coniecture: dummodo
quis vltra menſurā non perquirat
eoꝛum indicia. Eſt enim nōnulla de
pluuijs futuris percipere. plura qꝫ
de eſtibus et impetu ventoꝛum vel
particularibus vel vniuerſalibꝰ vel
violentis vel lenibus. Quanta ve=
ro cōmoditas ex eoꝛum coniectura
vite pꝛeſtetur quis neſcit? Intereſt
enim naute pꝛonoſticari procellarū
pericula: viatoꝛi mutationeꝫ aeris:
colono fructuum copiam. Beda. Sꝫ
ne aliqui de turba ſe prophetice le=
ctionis ignaros tempoꝛum curſus
nos pꝛobare non poſſe cauſarētur:
vigilanter adiungit. Quid autem ⁊
a vobis ipſis nō iudicatis quod iu=
ſtum eſt? Oſtendens eos et ſi litte=
ras neſciant: naturali tamen inge=
nio poſſe dinoſcere eum qui opera
fecit que nullus alius feciſſet: ſupꝛa
hominem et deum eſſe. Unde poſt
huius ſeculi iniuſticias: iuſtū crea
toꝛis iudicium eſſe venturū. Oꝛige.
Niſi autē eſſet nobis natura inſi-

Cōtēpla
tio ſide=
ralis li=
cita.

tum id quod iuſtuꝫ eſt iudicare: nū=
ꝙ̄ ſaluatoꝛ hoc diceret.

¶ Cum autem vadis cum ad=
uerſario tuo ad pꝛincipē in via
da operam liberari ab illo, ne
foꝛte trahat te ad iudicem: ⁊ iu
dex tradat te exactoꝛi. et exa=
ctoꝛ mittat te in carcerem. Di=
co tibi nō exies inde donec etiā
nouiſſimū minutum reddas.

¶ Theophi. Poſtꝙ̄ oſtēdit domin⁹
laudabilē diſcoꝛdiam exhinc docet
laudabilem pacem cum dicit. Cum
autem vadis cum aduerſa. tuo ad
pꝛin. in via da ope. libe. ab illo. q. d.
cum trahit te aduerſarius ad iudi
cium: da operam id eſt omnib⁹ mo
dis excogites vt abſoluaris ab illo.
Uel da operam id eſt et ſi nihil ha=
beas: mutuuꝫ accipe: vt abſoluaris
ab illo: ne te coꝛam iudice cōueniat.
vñ ſequitur. Ne foꝛte trahat te apō
iudicē: et iudex tradat te exactoꝛi: ⁊
exactoꝛ mittat te in carcereꝫ. Cyril.
In quo anguſtias patieris donec
etiam nouiſſimū aſſem exigent. Et
hoc eſt qđ ſubdit. Dico tibi: non exi
bis inde donec etiā nouiſſimū minu=
tum reddas. Chryſo. Uidetur mihi
de pꝛeſentibus iudicibus dicere: et
de itinere ad pꝛ̄ſens iudiciū: ⁊ de car
cere huius mūdi. per hec eniꝫ q̄ ap
parent ⁊ in pꝛomptu ſunt irrationa
biles homines ſe coꝛrigere cōſueue
runt. frequēter eñ non ſolum ex fu=
turis bonis vel malis cōmonet: ſed
etiam ex pꝛeſentibus ꝓpter groſſio
res auditoꝛes. Ambꝛ. Uel aduerſa
rius noſter dyabolus eſt qui ſerit il
lecebꝛas delictoꝛū: vt habeat in ſup
plicio participes: quos habuit in er
roꝛe conſoꝛtes. Aduerſarius etiam
nobis eſt omnis vitioꝛum vſus. De
niqꝫ aduerſaria eſt nobis mala cō=
ſcientia: que nos et hic afficit: ⁊ i fu
turuꝫ accuſabit et pꝛodet. Demus
igitur operaꝫ vt dum in hoc ſumus
vite curriculo conſtituti: tanꝙ̄ a ma
lo aduerſario: ita ab impꝛobo libe=
remur actu: ne dum imus cum ad=

Aduer=
ſarij no=
bis ſunt
multi.

uerſario ad magiſtratū in via no-
ſtrum condemnet errorē. Quis au
tē eſt magiſtratus. niſi penes quē
omnis poteſtas eſt? Hic autem ma
giſtratus tradit reum iudici: ei ſcʒ
cui viuorum et mortuorum tribuit
poteſtatem ſcilicet ieſu xp̄o: p quem
occulta redarguūtur: et iprobi ope-
ris pena mandat. Ipſe exactori tra
dit et in carcerem mittit. dicit eniʒ.
Tollite et mittite illum in tenebras
exteriores. et exactores ſuos mon-
ſtrat eſſe angelos: de quibus dicit:
exibūt angeli et ſeparabunt malos
de medio iuſtorum: et mittēt eos in
caminū ignis. Sed ſubditur. Dico
tibi: non exies donec etiam nouiſſi-
mum minutum reddas. Si enim q̇
pecuniam ſoluunt non prius eua-
cuant fenoris nomen ꝙ̄ totius ſor-
tis vſqꝫ ad minimuʒ quocunqꝫ ſolu
tionis genere: quantitas vniuerſa
ſoluatur. ſic compēſatione charita-
tis actuumqꝫ reliquorum vel ſatiſ-
factione quacunqꝫ peccati pena diſ
ſoluit. Orige. Uel aliter. Quattuor
perſonas hic ponit: aduerſarij: prin
cipis: exactoris: ꝛ iudicis. apd̄ mat-
theum vero perſona pretermiſſa ē
principis: et pro exactore miniſter in-
ſertus. Diſcrepant etiaʒ ꝙ ille qua
drantem: iſte minutū poſuit: vterqꝫ
autem dixit nouiſſimū. Cunctis au
tem hominibus duos angelos adeſ
ſe legimus. maluʒ qui aduerſa ex-
hortatur: bonuʒ qui optima perſua
det. Ille autem aduerſarius noſter
quotienſcunqꝫ peccamus exultat:
ſciens quoniam habet poteſtatem
apud principeʒ ſeculi huius: qui ſe
miſerat: exultandi et gloriandi. Cū
articulo autēʒ in greco eum poſuit:
vt ex pluribus vnum monſtraret: qꝛ
vnuſquiſqꝫ ſub ſue gentis ſeſt prin-
cipe. Da ergo operam vt libereris
ab aduerſario tuo: ſiue a principe
ad quem te aduerſarius trahit: ha
bendo ſapientiam iuſticiam: forti-
tudineʒ ꝛ temperantiam. Si autem
dederis operam eſto in eo qui dicit.
Ego ſum via: alioquin trahet te ad
uerſarius ad iudicem. Dicit autē.
Trahet. vt oſtendat nolentes ad
condemnationem compelli. Iudi-
cem autem alium neſcio niſi domi-
num noſtrum ieſum chriſtum qui
tradit exactori. Singuli exactores
proprios habemus: dominātur ex- Exactores q̄ generis humani.
actores ſi debuerimꝰ aliquid. ſi om
nibus vniuerſa reddidero: nemo
exactor eſt. et intrepida mente re-
ſpondeo. Nihil tibi debeo. Quod ſi
debitor fuero: mittet me exactor in
carcerem: nec patietur exire niſi de
bitum omnium perſoluero. non eñ
habet exactor poteſtatem: vt mihi
ſaltem quadrantem concedat: qui
donauit debitori quingentos dena
rios: ꝛ alij quinquaginta dominus
erat. iſte qui exactor eſt: dominus
non eſt: ſed a domino ad exigenda
debita prepoſitus. Nouiſſimum au
tem minutuʒ dicit gracile et tenue.
peccata enim noſtra aut pinguia
ſunt aut tenuia. beatus igitur eſt
qui non peccat. Secundo autem ſi
tenue peccatum habeat: inter ipſa
quoqꝫ tenuia diuerſitas eſt: alio-
quin non diceret: donec nouiſſimuʒ
redderet minutum. Si enim paruʒ
debet: non egredietur niſi ſoluat
minimum quadrantem. qui autem
magno debito fuit obnoxius: infi-
nita ei ad reddendum ſecula nume
rabuntur. Beda. Uel aliter. Aduer
ſarius noſter in via eſt ſermo dei
contrarius noſtris carnalibus de-
ſiderijs in preſenti vita: a quo libe-
ratur qui preceptis eius ſubditur.
alioquin tradetur iudici: quia ſer
mone domini contempto peccator
reus tenebitur in examine iudicis:
quem iudex exactori tradet id eſt
maligno ſpiritui ad vltionem: qui
mittitur in carcerem id eſt infernū.
vbi quia ſemper ſoluere penas pa
tiendo: ſed nunqꝫ perſoluendo: ve-
niam conſequi non poterit: nunqꝫ
exinde exibit: ſed cum terribiliſſi-
mo ſerpente dyabolo perpetuas pe
nas luet.

Capitulum. xiij.

A Derant autem qui
dam ipſo in tẽpore
nunciantes illi de
galileis: quorũ ſan
guinẽ pilatus mi
ſcuit cum ſacrificiis eorum. Et
reſpõdens dixit illis. Putatis
ꝙ hi galilei pre omnibus gali=
leis peccatores fuerint: quia ta
lia paſſi ſunt? Non dico vobis:
ſed niſi penitentiã habueritis
omnes ſimiliter peribitis: ſicut
illi decem ⁊ octo ſupra quos ce
cidit turris in ſyloe: et occidit
eos. Putatis quia et ipſi debi=
tores fuerint: preter omnes ho=
mines habitantes in hieruſa=
lem? Non dico vobis ſed ſi non
penitentiam egeritis. omnes ſi
militer peribitis.

¶ Glo. Quia de penis peccantiũ fe=
cerat mentionẽ: opportune nunciat
quorũdã peccantiũ pena: ex cuius
exemplo etiam aliis peccatorib' pe
nam cõminatur. vnde dicitur. Ade=
rant quidam ipſo in tempore nun=
ciantes illi de galileis: quorum ſan
guinem miſcuit pilatus cum ſacrifi
ciis eorum. Cyril. Erant enĩ ſequa
ces dogmatũ iudee galilei: cui' mẽ
tionem lucas in actibus apoſtolorũ
fecit: qui dicebat: non oportet quẽq̃
vocari dominũ. vnde q̃plures eorꝫ:
quia ceſarem non fatebãtur domi=
num: a pilato puniti ſunt. Dicebãt
etiam non oportere alias a ſtatutis
victimis in lege moyſi offerre deo.
vnde prohibebant ſtatutas a popu
lo victimas pro ſalute imperatoris:
et populi romani offerre. pilat' er=
go indignatus in galileos iuſſit in=
ter ipſas victimas quas ritu legis
ſe offerre putabãt occidi: ita ꝙ ſan
guis offerentium oblatis victimis
miſceretur. Credente autẽ vulgo iu
ſtiſſime predictos talia paſſos eſſe
quaſi ſcãdala ſeminãtes in populo

Galileo-rũ cõdi-tio.

incitãtes principes in odiũ ſubdito
rum: narrauerũt hec ſaluatori: vo=
lentes percipere quid ei ſup hoc vi
deretur. Ipſe aũt peccatores hos eẽ
ponit: nõ tñ hic aſſerit talia paſſos
eſſe: tãq̃ peiores nõ patiẽtibus. vñ
ſequitur. Et reſpõdẽs dixit illis. pu
tatis ꝙ hi galilei pre oib' galileis
peccatores fuerũt? quia talia paſſi
ſunt: nõ dico vobis. Chryſoſt. Punit
enim deus quoſdã peccatorꝫ ampu
tans eorũ nequitiã: ⁊ penam illi ſta
tuens leuiorẽ: ⁊ plene ſemouẽs eos
ab aliis: et viuentes in malicia cor=
rigens per horũ damnationẽ. Rur
ſus alios hic nõ punit: vt ſi ſibi caue
rint penitentes: preſentẽ penã effu=
gient ⁊ futurũ ſuppliciũ. Si vero p=
ſeuerauerint: maius patiantur tormẽ
tum. Titus. Manifeſtat ⁊ hic quia
quecunq̃ ex iudiciis accidũt in reo
rum ſuppliciũ: nõ ſolum iudicantiũ
poteſtate: ſꝫ etiã nutu dei cõtingũt.
vnde ſiue iuſta conſciẽtia puniat iu
dex: ſiue aliud intendẽs condẽnet:
cõmendãdum eſt negociũ diuine cẽ
ſure. Cyril. Remouẽs ergo popula=
res ab inteſtinis inſidiis occaſione
religionis concitatis ſubiungit. Sꝫ
niſi penitentiam habueritis: et niſi
ceſſaueritis conſpirare contra prin
cipes: quod nutu diuino non agi=
tis: omnes ſimul vel ſimiliter peri=
bitis: et veſter ſanguis veſtris victi
mis cõiungetur. Chryſoſto. In hoc
autem oſtendit ꝙ illos permiſit ta=
lia pati: vt viuentes alienis pericu
lis territi fierent regni heredes.
Quid igitur dices vt melior ego fiã?
ille punitur: non ideo: ſed punitur
quidem. propter propria crimina.
Fit vero ex hoc videntibus ſalutis
materia. Beda. Sed quia penitẽ=
tiam non habuerunt. xl. dominice
paſſionis anno: venientes Roma=
ni: quos deſignabat pilatus ad eo=
rum gentes pertinens: et incipien=
tes a galilea. vñ dñica p̄dicatio ce=
perat radicit' impiã gẽtem deleue
runt: et nõ ſolũ atria tẽpli quo ſacri
ficia deferri conſueuerant: ſed inte=
riora dom' hũano ſanguine fedarũt.

Conſpi-ratio dã-nabilis

Chryſo. Iterū autē alij decē ⁊ octo
obiuii fuerant a quadam turre: de
quibus eadē ſubdit dicens. Sicut
illi. xviij. ſup quos cecidit turris in
Siloe ⁊ occidit eos: putatis qꝛ ⁊ ipſi
debitores fuerūt pter oēs hoīes ha
bitātes in hieruſalē: nō dico vobis.
Non eni hic oēs punit dās alijs in-
ducias penitēdi. nec tamē cunctos
future punitiōi reſeruat: ne plures
ꝓuidentiā abnegarēt. Tytus. Una
autē turris cōparat̄ toti ciuitati vt
pars totū pterreat. vnde ſubditur.
Sed ſi nō penitētiam egeritis oēs
ſimiliter peribitis. q. d. Tota ciui-
tas pauloport occupabit̄ ſi pſeue-
rauerint indigene in infidelitate.

Myſtice intellectus.

Ambro. Myſtice aūt in illis quorū
ſanguinē pilatus miſcuit cū ſacrifi
cijs eoꝝ figura quedā videt̄ eos tā-
gens: qui coactu diabolico nō pure
offerunt ſacrificiū: quorū oratio eſt
in peccatū: ſicut de iuda ſcriptū eſt
qui ꝓditionē ſanguinis dñici inter
ſacrificia poſit⁹ cogitabat. Beda.
Pilatus eni qui interpretat̄ os mal
leatoria: diabolū ſignificat: ſemꝑ ce
dere paratū. ſanguis peccatū: ſacrifi-
cia bonas actiones exprimunt. pi-
latus ergo ſanguinē galileorū cum
ſacrificijs eoꝝ miſcet: qñ diabolus
elemoſynā ⁊ cetera bona fideliū vl̄
carnis delectatione: vel hūane lau-
dis ambitione: vel qualibet alia pe
ſte cōmaculat. illi etiā hieroſolymi
te a ruina turris oppreſſi ſignificāt
iudeos qui penitere noluerūt cum
mentib⁹ ſuis eſſe perituros ne fru-
ſtra. x. ⁊. viij. qui numer⁹ apud gre-
cos ex I et H. hoc eſt eiſdē litteris
quibus nomē ieſu incipit exprimit̄.
Significat aūt iudeos hic maxime
ꝑituros ꝙ nomē ſaluatoris recipe-
re noluerūt: illa turrꝫ ſignificat illū
qui eſt turris fortitudinis que me-
rito eſt i ſiloe q̄ interpretat̄ miſſus.
ſignificat eni eū q̄ miſſus a patre ve
nit in mundū: qui omnes ſup quos
cecidit conteret.

¶ Dicebat autem ⁊ hanc ſimi-
litudinē. Arborē fici habebat
quidā plantatā in vinea ſua: ⁊
venit querens fructū in illa: et
nō inuenit. Dixit aūt ad culto-
rem vinee. Ecce anni tres ſunt
ex quo venio querens fructū in
ficulnea hac. et nō inuenio. Suc
cide ergo illam. Ut quid etiam
terram occupat? At ille reſpon
dēs dixit illi. Domine dimitte
illā ⁊ hoc anno vſqꝫ dū fodiam
circa illam et mittam ſtercora.
Et ſi quidem fecerit fructum:
ſinautez in futurū ſuccides eā.

¶ Tytus. Iactabant ſe iudei ex eo
ꝙ. x. et. vij. perierant. ipſi vero oēs
remāſerunt illeſi. vnde ꝓponit eis
fici parabolā. Dicit enim. Dicebat
aūt hanc ſimilitudinē: arborem fici
habebat quidaz plantatā in vinea
ſua. Ambr. Uinea dñi ſabaoth erat
quā dedit in rapinā gentiū. Apta

Allegorica expoſitio.

aūt ſynagoge arboris iſtius cōpa-
ratio eſt: qꝛ ſicut iſta arbor redūdat
folijs fluentib⁹: ſpem poſſeſſoribus
ſuis caſſa ſeparatorū ꝓuentuū ex-
pectatione deſtituit: ita etiā in ſy-
nagoga dū doctores eius operibus
infecundi: verbis tñ velut folijs re
dundantibus gloriant̄: inanis vm-
bra legis exuberat. Hec etiam ſola
arbor ab initio germinat poma ꝑ
floribus ⁊ poma decidunt. vt poma
ſuccedant: manēt tñ aliq̄ ꝑorū ꝑata
nec decidunt. Etenī ꝑmū ſynagoge
ppl's velut inutilis decidit fructus:
vt de pinguedine religiōis antique
nou⁹ eccleſie ppl's emergeret: ꝑmi
tñ ex iſrael groſſi matureſcētis exē
plo pulcherrimorū grā fructuū ce-
teris ꝓſtiterūt: q̄b⁹ dicit̄. Sedebitis
ſuꝑ. xij. thronos. Nonnulli tñ ficum
iſtā nō ſynagoge ſꝫ malitie ⁊ impro
bitatis figurā putāt. Hi tñ in nullo
diſtant: niſi ꝙ ꝓ ſpē genus eligunt.
Beda. Ipſe aūt dñs ſynagogā per
moyſen inſtituit. in carne natus ap
paruit: ⁊ crebrius in ſynagoga do-
cens fructū fidei queſiuit: ſꝫ in pha
riſeorū mente nō inuenit: vñ ſequit̄.
Et venit fructū querēs in illa: ⁊ nō
inuenit. Ambro. Querebat autem

dominꝰ: nõ qꝛ fructũ ficulnee deeſſe neſciret. ſed vt oſtenderet in figura qꝛ fructũ ſynagoga iã habere debe ret. Deniqꝫ ex ſequẽtibus docet nõ ſe ante tẽpus veniſſe: qui per trien= niũ venit. Sic em̃ habes. Dixit aũt ad cultorẽ vinee. Ecce ãni tres ſunt ex quo venio querẽs fructũ in ficul nea hac: et non inuenio. Uenit ad abraam: venit ad moyſen: venit ad mariã: hoc eſt venit in ſignaculo: ve nit in lege: venit in corpore. aductũ eius ex beneficijs recognoſcimus. Alibi purificatio: alibi ſanctificatio albi iuſtificatio eſt. Circunciſio pu rificauit: lex ſanctificauit: gratia iu ſtificauit. ergo populꝰ iudeorũ neqꝫ purificari potuit: quia circũciſionẽ corporis nõ animi habuit: neqꝫ ſan ctificari: quia virtutẽ legis igno= rãs carnalia magis ꝙ ſpiritualia ſequebatur. neqꝫ iuſtificari: qꝛ deli ctorũ ſuorũ penitentiã nõ gerens: gratiã neſciebat. Merito ergo nullꝰ fructus in ſynagoga inuentus eſt. ⁊ ideo iubetur excidi. Sequitᷣ enim Succi. ergo illam: vt quid etiam ter ram occupat? Bonus autẽ cultor: ⁊ fortaſſis ille in quo eccleſie funda= mẽtum eſt preſagiens alterum ad gentes: ſe aũt ad eos qui ex circũci= ſiõe ſũt eẽ mittẽdũ religioſe ne exci datᷣ interuenit: fretꝰ vocatiõe ſua: eẽ populuꝫ iudeorũ per eccleſiã poſſe ſaluari. vnde ſeqᷓtur. At ille reſpon dens dixit illi. Domine dimitte illã ⁊ hoc ãno. Cito duriciã ſuperbiãqꝫ iudeorꝫ cauſas eẽ ſterilitatis agno uit. Itaqꝫ venit excolere: qui nouit vitia reprehendere. vnde ſubdit. Uſqꝫ dum fodiam circa illã. Polli= cetur dura cordis eorũ apoſtolicis ligonibus eſſe fodienda: ne radicẽ ſapientie: terrarũ aceruus obruat et abſcondat. Subdit autẽ et mittã ſtercora id eſt hũilitatis affectũ per quẽ in euangelium chriſti ⁊ iudeus fore exiſtimatur fructuoſus, vnde ſubdit. Et ſiquidẽ fecerit fructum. bene ſcilicet erit. Sin autẽ in futurũ ſuccides illam. Beda. Qđ quidem per romanos factum eſt: a quibus gẽs iudea ſucciſa: ⁊ a terra ꝓmiſſio nis expulſa eſt. Auguſti. de verb. domini. Uel aliter. Totum arbor fi culnea genus humanũ eſt. primus enĩ homo: qui peccauit folijs ficul= nee pudenda velauit: hoc eſt mem= bra vnde nati ſumus. Theo. Sed et quiſqꝫ noſtrum ficus eſt in vinea dei. hoc eſt in eccleſia vel in hoc mũ do plantata. Grego. in hom̃. Tertio autẽ dominus ad ficulneã venit; qꝛ naturã generis humani ante legeꝫ ſub lege: ſub gratia: expectando: admonendo: viſitando requiſiuit. Sed tamẽ in tribus annis fructum ſe nõ inueniſſe conqueritur. qꝛ quo rumdã prauorũ mẽtes nec inſpira ta lex naturalis corrigit: nec prece pta erudiũt nec incarnationis eius miracula conuertunt. Theophi. Tertio autẽ natura noſtra fructuꝫ petita nõ tribuit: ſemel quidẽ cũ in paradiſo preuaricati ſumus prece= ptũ. ſecundo cũ in lege vituluꝫ con= flauerũt. tertio cũ ſaluatorẽ rẽnue= runt. Sed in trienniũ intelligendũ eſt pro tribꝰ etatibus: puerili: virili: et ſenili. Grego. in home. Sed cum magno timore audiẽdũ eſt qđ dicitᷣ. Succi. ergo il. vt quid etiã terrã oc cupat. Unuſquiſqꝫ enĩ iuxta modũ ſuũ inquãtũ locũ vite ꝑſentis tenet ſi fructũ bone operationis nõ exhi bet: velut infructuoſa arbor terrã oc cupat: qꝛ in eo loco in quo ipſe eſt: ⁊ alijs operandi occaſionẽ negat. Baſi. Proprium em̃ eſt diuine ꝓpitiatiõis nõ ſilenter penas infligere: ſed pre= mittere minas reuocando ad peni= tentiã: ſicut niniuitis fecit ⁊ nũc cul tori dicit. Succide eã, ꝓuocans qđẽ ipſum ad curã eius: ſuſcitans vero ſterilẽ alam ad ꝓducẽdos debitos fructus. Grego. nazan. Igitᷣ nec nos feriamus ſubito: ſed preualeamus mia: ne ſecemus ficũ potẽtẽ adhuc fructũ facere: quã forſitam curabit periti cuſtodis ſtudiuꝫ. vnde et hic ſubditᷣ. Et ille reſpõdens dixit illi: dimitte illã hoc anno vſqꝫ dũ fodiã circa illã. Greg. in home. Per culto rẽ vinee ꝑpoſitoꝝ ordo exprimitur:

Aduen tus dñi multi= plex.

Ficul nea ge= nus hu manum

Deus pater paterfamilias.

qui ꝓſunt eccleſie dñice vinee curã gerunt. Theophi. Uel paterfami=
lias deus pater eſt: cultor vo xp̄s: q̄
ficū amputari vt ſterilē nō pmittit:
quaſi ad pr̄em diceret. Si p lege et
ꝓphetas fructum penitentie nō de
derunt: meis eos irrigabo paſſioni
bus ⁊ doctrinis: ⁊ forſitā dabūt obe
dientie fructū. Augu. de ver. do. Uel
colon⁹ qui intercedit eſt ois ſanct⁹
qui intra eccleſiā orat ꝓ eis qui ſūt
extra eccleſiā dicens. Dñe: dimitte
illā hoc anno. i. tēpore iſto ſub gr̄a
vſq₃ dū fodiā circa illā. Circūfode=
re eſt humilitatē ⁊ patientiā docere
Foſſa eni eſt humilis terra: ſtercus
aūt in bono intellige: ſordes ſunt ſꝫ
fructū dāt: ſordes cultoris dolor eſt
pctōris. Qui aūt agūt penitentiā: in
ſordibus agant et veraciter agant.
Grego. in hom. Uel peccata carnis
ſtercora vocant: ex ſtercore igit ad
fructū reuiuiſcit arbor: q: de cōſide
ratiōe peccati ad bona ſe opera ſu=
ſcitat animas. Sed ſunt pleriq₃ q̄
increpationes audiunt. et tñ ad pe
nitentiā redire cōtēnunt. ꝓpter qḋ
ſubditur. Et ſiquidē fecerit fructū.
Augu. de ver. do. Bñ. ſ. erit. Sin aūt
in futurum ſuccides eā. qñ, ſ. in iu=
dicio venies iudicare viuos ⁊ mor=
tuos: interim mō parcit. Grego. in
hom. Qui aūt nſic nō vult ad fecūdi
tatē pingueſcere: p increpationem
illic cadit. vñ iam reſurgere per pe=
nitentiam nō valet.

¶ Erat āt docēs in ſynagoga
eorū ſabbatis. Et ecce mulier
que habebat ſpiritū infirmita=
tis annis decem et octo: ⁊ erat
inclinata: nec oio poterat ſur=
ſum reſpicere. Quā cū videret
ieſus vocauit eā ad ſe: ⁊ ait illi.
Mulier dimiſſa es ab infirmi=
tate tua. Et impoſuit illi man⁹
et cōfeſtim erecta eſt: et glorifi=
cabat deū. Reſpōdēs autē ar=
chiſynagogus indignans quia
ſabbato curaſſet ieſus: dicē=
bat turbe. Sex dies ſunt in qui
bus opꝫ operari. In his ergo
venite ⁊ curamini: ⁊ nō in die
ſabbati. Reſpondit autem ad
illum dñs et dixit. Hypocrite
vnuſquiſq₃ veſtrū ſabbato nō
ſoluit bouē ſuū aut aſinū a pre
ſepio et ducit adaquare? Hāc
aūt filiā abrae quam alligauit
ſathanas: ecce decē ⁊ octo an=
nis: nō oportuit ſolui a vinculo
iſto die ſabbati? Et cū hec dice
ret erubeſcebant oēs aduerſa=
rii eius: ⁊ ois populus gaude=
bat in vniuerſis q̄ glorioſe fie=
bant ab eo.

¶ Ambro. Cito qḋ de ſynagoga di=
xerat indicauit: ad ipſam vſq₃ ar=
borē veniſſe ſe monſtrat: qui in ea=
dē ꝑdicabat. vnde dicit. Erat autē
docens in ſynagoga eorū ſabbatis.
Cyril. Docet q̄dē nō ſeorſum: ſed in
ſynagogis ſecure in nullo dubitās:
nec aliqd cōtra legē moyſi ſtatuēs.
ſabbato aūt q: tūc iudei legi vaca=
bāt. Chr. Ad expugnationē āt cor=
ruptiōis et mortis ⁊ iuidie diaboli
ꝯtra nos: ꝑduxit incarnatiōe xp̄i ⁊. h
apparet ex ipſis euētibus. Sequi
tur eni. Et ecce mulier q̄ habebat
ſpiritū infirmitatis annis. x. ⁊. viij.
Dicit aūt ſpiritū infirmitatis quia
mulier hec patiebat atrocitate dia
boli: derelicta a deo ꝓpter ꝓpria cri
mina vel ꝓpter tranſgreſſionē ade
ob quā hūana corpora infirmitateꝫ
⁊ mortē incurrerunt. Dat autē ſup
hoc deus diabolo ptāte: vt hoies
mole aduerſitatis depreſſi: velit ad
meliora tranſire. Genus aūt infir=
mitatis oñdit dicēs. Et erat inclina
ta: nec oino poterat ſurſum reſpice
re. Baſi. Brutorū ſiquidē caput hū=
mi deflexuꝫ eſt: terrā cernit. Caput
hoiꝫ erectū eſt in celuꝫ: oculi ſupna
cōſpiciunt: cōuenit eni querere ſu=
perna. tranſcendere terrena intui=
tu. Cyril. Oñdens aūt dñs aduētū
ſuū in hunc mundū diſſolutiuū eſſe
hūanaꝝ paſſionū: mulierē ſanauit
vnde ſequit. Quā cū vidiſſet ieſus

Proceſſus xp̄i cōtra ini=
micos.

vocauitad ſe et ait illi. Mulier di=
miſſa es ab infirmitate tua. Uox
aptiſſima deo plena maieſtate ſup-
na. Fugat eñi morbuz imperatorio
nutu: qui etiã manus illi imponit.
Sequit eñi. Impoſuit illi manus ⁊
cõfeſtiuerecta eſt:⁊ glorificabat deū.
In quo oportet ꝑpendere ſacrã car
nẽ induiſſe virtutẽ diuinã. Erat eñi
ipſius dei caro: nõ aūt alicuius al-
terius: q̃ſi ſeparatim exñte filio ho
minis a filio dei. ſicut falſo aliqui=
bus viſum eſt. Sed ingrate ſynago
ge ꝓſul: poſtq̃ vidit feminam humi
repentẽ ſolo tactu erectã: et diuina
referente magnalia ardẽs dñi glo=
ria irretit inuidia: arguitq̃ miracu
lū q̃ſi videret ſollicitari ꝓ ſabbato.
vñ ſequit. Reſpondẽs aūt archiſy=
nagogus indignans qꝛ ſabbato cu
Expoſitio pul- raſſet hominẽ ieſus dicebat turbe.
chra. Sex dies ſunt in quibus opz opari
in his venite ⁊ curamini ⁊ nõ in die
ſabbati. Hortat ceteris diebus diſꝑ
ſos et ꝓpriis vacantes opibus nõ
ſabbato videre et mirari prodigia
dñi: ne forte credant. Sed dic: lex ꝓ=
hibuit ab ope manuali die ſabbati
abſtinere: nūquid ab eo ꝙ verbo ⁊
ore fit? Ceſſes ergo comedere ⁊ po=
tare ac loq̃ ⁊ pſallere in ſabbato. Et
ſi nec legez legis: cur tibi ſabbatū?
Ceterū ſi manuale opus lex exhi=
buit q̄ūo manuale opus eſt feminã
verbo erigere? Ambro. Deniq̃ et
deus ab operibus mundi quieuit:
nõ ab operibꝰ quibus ſempiterna ⁊
iugis operatio eſt: ſicut filius ait.
Pater meꝰ vſq̃ modo operat: ⁊ ego
operor vt ad ſimilitudinẽ dei ſecu=
laria nr̃a opa nõ religioſa ceſſarẽt
vñ dñs ſpecialiter ei reſpondit. Se
quit eñi. Reſpondit autẽ ad illum
dominus et dixit. Hypocrita vnuſ=
quiſq̃ veſtrū in ſabbato nõ ſoluit
bouẽ ſuū aut aſinū a ꝓſepio: ⁊ ducit
adaquare? Beda. Hypocrita eſt q̃
in theatro aſſumit alienã ꝑſonam.
ſic et in vita ꝑñt quidã alia gerūt
in corde et alia ſuꝑficialiter oſten=
dunt hominibus. Chry. Bene igit
dicit hypocritam principẽ ſynago=
ge: qꝛ faciem habebat legis culto=
ris. Mens vero eius erat verſuti et
inuidi. non enim turbatur propter
ſabbatum quia violatur: ſed ꝓpter
xp̃m quia glorificatur. Tu tamen
attẽde ꝙ vbi quidẽ opꝰ fieri iuſſit ſi
cut cū paralytico iuſſit grabatū tolle=
re: trãſtulit ſmonẽ ad maius: ꝯuin
cens eos ꝑ dignitatez pr̃is eſt dicit.
Pater meꝰ vſq̃ mõ opat ⁊ ego ope=
ror. hic autẽ vbi totū faciẽs verbo:
nihil aliud adiicit. ex his q̃ ipſi fa-
ciebãt: calūniã ſoluit. Cyril. Argu[illegible]
ãit archiſynagogus vt hypocrita
dū bruta quidẽ adaquat i ſabbato.
mulierẽ vero nõ magis genere [illegible]
de filiã abrahe nõ dignã putat ſol-
ui ab egritudinis vinculo. vñ ſub-
dit. Hãc autẽ filiã abrahe quã alli-
gauit ſathanas: ecce. x. ⁊. viii. annis
nõ oportuit ſolui a vinculo iſto die
ſabbati? Mallebat ſiquidẽ mulierẽ
tanq̃ quadrupedia cernere terrã [illegible]
q̃ hominum ſtaturã recipere [illegible]
modo xp̃s nõ magnificaret. Nõ au-
tem erat eis q̃d reſpõderẽt: ſec[illegible]
ſibiipſis erãt irrefragabilis [illegible]
heſio. vñ ſequitur. Et cum hec di[illegible]
ret erubeſcebãt omnes aduerſa[illegible]
eius. ſed populus quaſi commo[illegible]
ex miraculis cõſequẽs letabitur [illegible]
ſignis. vñ ſequitur. Et omnis p[illegible]
gaudebat i vniuerſis que glorio[illegible]
fiebãt ab eo. Nam claritas operum ⁊
omnem queſtionem ſoluebat [illegible]
eos qui nõ querebãt inẽ[illegible] per
uerſis. Gregorius in ho[illegible]
ſtice autẽ hoc ſignificat ficulnea [illegible]
fructuoſa: quod mulier inclinata.
humana enim natura ad peccat[illegible]
ex voluntate corruens: quia fruct[illegible]
obedientie ferre noluit: ſtatum re-
ctitudinis amiſit. et hoc ſignificat
ficulnea reſeruata: quod mulier
erecta. Ambroſius. Uel ficus ſy
nagogam figurat. Deniq̃ in mulie
re infirma quaſi eccleſie figura
ſuccedit: que cum menſuram le-
gis ⁊ reſurrectõis ipleuerit: nulla
q̃ete ꝑpetua i ſublime erecta faſti-
giū iclinationẽ nr̃e ifirmitatis ſer ti
re nõ potuit. nec aſcurari potuiſſe

hec mulier:niſi quia legem imple=
uit et gratiam.nã in decem verbis
legis perfectio eſt:in octaue nume
ro reſurrectionis plenitudo.Greg.
in om̃.Uel aliter. Sexto die homo
factus eſt atq̃ eodẽ ſexto die opera
cuncta domini perfecta ſunt.Sena
rius autem numerus in trigonum
ductus.x.x.viij.facit.q2 ergo homo
qui ſexto die fact⁹ eſt perfecta opa
habere noluit:ſed ante legem:ſub
lege:atq̃ in exordio inchoãtis grẽ
infirmus extitit.x.x.viij.annis mu
lier curua fuit.Aug.de ver.do..Qđ
ergo ſignificauit triennium in ar=
bore:hoc.x.x.viij.anni in illa mulie
re,q2 ter ſeni.x.x.viij.faciunt. Cur
ua autem erat:ſurſum aſpicere nõ
poterat:q2 ſurſum corda ſine cauſa
audiebat.Gre.in om̃.Omnis enim
peccator terrena cogitans:celeſtia
non requirens:ſurſuʒ reſpicere nõ
valet:quia duʒ deſideria inferiora
ſequitur.a mẽtis ſue rectitudĩe cur
uatur,et hoc ſemper videt et ſine in
termiſſione cogitat.Uocauit eã do
minus:et erexit:quia illuminauit
et audiuit.Uocat enim quandoq̃:
ſed non erigit:quia plerumq̃ vide
mus que agenda ſunt:ſʒ opera nõ
implemus.viſitata eniʒ culpa ob=
ligat mẽtẽ:vt neq̃q̃ ſurgere poſſit
ad rectitudinem.Conať et labitur
quia vbi diu ſponte perſtitit: ibi cũ
noluerit cadit.Ambro.Opus autẽ
ſabbati ſignum futuri eſt:q̄ vnuſ=
quiſq̃ perfunctus lege et gratia ꝑ
miſericordiam dei corporee fragi=
Opus ſabbati quod. litatis moleſtijs eruetur.Cur autẽ
alind animal indicauit:niſi vt oſtẽ
deret futurum vt iudaicus et genti
lis populus:ſitim corporis:eſtuſq̃
mundi huius dominici fontis vber
tate deponat:et ſic per euocationẽ
duorum populorum eccleſiaʒ ſaluã
futuram.Beda.filia auteʒ abrahe
eſt anima quecunq̃ fidelis:vel ec=
cleſia de vtroq̃ populo ad fidei vni
tatem collecta.Idem ergo myſtice
eſt bouẽ vel aſinum ſolutum a pre=
ſepio potum duci:quod eſt filiam
abrae a vinculo nr̃e īclinatiõis erigi.

¶Dicebat ergo: cui ſimile eſt
regnũ dei:et cui ſimile eſtima=
bo illud:ſimile eſt grano ſyna
pis.quod acceptum homo mi
ſit in ortum ſuuʒ et creuit:et fa
ctum eſt in arborem magnã et
volucres celi requieuerunt in
ramis eius.Et iteruʒ dixit: cui
ſimile eſtimabo regnũ dei:Si
mile eſt fermẽto quod acceptũ
mulier abſcondit in farine ſa=
ta tria,donec fermẽtareť totũ.

¶Glo. Erubeſcentibus aduerſa=
rijs et populo gaudente de hisque
glorioſe fiebãt a xp̃o:profectũ euã
gelij ꝯ̃ter ſub quibuſdam ſimilitu
dinibus manifeſtat.vnde dr̃. Dice
bat ergo.Cui ſimile eſt regnuʒ dei:
et cui ſimile eſtimabo illud:ſimile
eſt grano ſynapis.Ambro.Alio lo
co granũ ſynapis legitur vbi cõfer
tur.ergo ſi regnum celorum ſicut
granũ ſynapis ẽ:et fides ſicut gra Fidei cõ
nũ ſynapis:fides ẽ:vtiq̃ regnũ ce= mendatio.
lorũ qđ intra nos ẽ. Granũ quideʒ
ſynapis:res eſt vilis et ſimplex: ſi
teri ceperit:viʒ ſuam fundit.Et fi=
des ſimplex primo vr̃:ſed ſi attera
tur aduerſis gratiã ſue virtutis ef
fundit. Grana ſynapis martyres
ſunt.habebant odorem fidei:ſʒ la=
tebant.Uenit perſecutio: contriti
ſunt gladio per totius mundi termi
nos grana ſui ſpargere i martyrij.
Ipſe etiam dominus granũ eſt ſy=
napis.Teri voluit:vt diceremus xp̃i
bonus odor ſumus ſeminari voluit
velut granum ſynapis quod acce=
ptum hõ miſit in ortum ſuum. In
orto enim xp̃s captus et ſepultus
eſt.vbi etiam reſurrexit et factus ẽ
arbor.vnde ſequitur.Et factum eſt
in arborem magnã.Dominus eniʒ
noſter granũ eſt cum ſepelitur in
terra:arbor:cum eleuatur in celũ.
Eſt etiã arbor munduʒ obumbrãs.
vnde ſequiť.Et requieuerũt volu.
celi in ramis eius.Poteſtates celorum
et quicũq̃ ſpiritalibus factis euo=

lare meruerũt. Ramus eſt petrus.
Ramus eſt paulus: in quorum ſin⁹
et quoſdꝫ diſputationum receſſus
qui eramus longe aſſumptis virtu
tum remigijs aduolamus. ergo ſe
mina in orto tuo xp̄m: ortus vtiqꝫ
locus eſt plenus florum in quo gr̄a
tui opis effloreat: et multiplex odor
varie virtutꝫ exalet. Ibi ergo xp̄o:
vbi fructus eſt ſeminis. Cyril. Uel
aliter. Regnum dei eſt euangeliuꝫ
per quod acquirimus poſſe regna
re cũ xp̄o. Sicut igiẗ ſynapis ſemẽ
ſuperatur quidem q̄ntitate a ſemi-
nibus olerum aliorum. creſcit autẽ
adeo vt pluriũ fiat vnibraculũ auiũ
ſic et ſaluatorꝫ doctrina penes pau
cos erat in principio: ſed poſtea re
cepit augmentũ. Beda. Homo autẽ
xp̄us eſt: ortus ẽ eccleſia: eius diſci
plinis colenda: qui bene dr̄ granuꝫ
accepiſſe: quia dona que nobis
cum patre tribuit ex diuinitate: no
biſcum accipit ex humanitate. Cre
uit autẽ euangelij predicatio cũctũ
diſſeminata per orbem. Creſcit et i
mente cuiuſqꝫ credentis: q2 nẽo re-
pente fit perfectus. Creſcendo aũt
non herbarum que velociter are-
ſcunt: ſꝫ arborũ inſtar exurgit. Rã-
mi huius arboris dogmatum ſunt
diuerſitates: in quibus anime ca-
ſte virtutum pẽnis ad ſuperna tẽ-
dentes nidificant et requieſcunt.
Theophi. Uel homo quilibet gra-
nũ ſynapis. i. euangelicum ſermo-
nem accipiens. et in orto anime
ſue ſerens arborẽ magnã facit: vt 2
ramos producat: et celi volatilia. i.
qui terrenis ſupereminent: in ra-
mis predicatiõis. i. in expanſio cõ-
ſiderationibus requieſcunt. Paul⁹
enim quaſi granum modicũ acce-
pit. Ananie rudimentũ: ſed plãtãs
illud in viridario ſuo: produxit mĺ
tas et bonas doctrinas: in quibus
habitãt qui ſunt intellectu excelſi:
puta Dionyſius Hierothe⁹ et alij
q̄plures. Deinde ſimile dicit fer-
mento regnum dei. Sequitur ei. Et
iterum dixit. Cui ſimile eſtimabo
illud? ſimile eſt fermento. Ambro.

Nota verba.

Pleriqꝫ fermentum xp̄m putant: q2
fermentum ex farina virtute non
ſpecie generi ſuo preſtat: ſic et xp̄s
ex patribus equalis corporẽ ſꝫ di-
gnitate icõparabilis preeminebat.
Igitur ſancta eccleſia typũ mulie-
ris figurat. de qua ſubditur. Qđ
acceptum mulier abſcondit in fari
ne ſata tria donec fermẽtareẗ totũ.
Beda. Satum eſt genus menſure
iuxta morẽ prouĩcie paleſtine: vnũ
et dimidiũ modiũ capiẽs. Ambro.
Farina hui⁹ mulieris nos ſum⁹: q̄
dominũ Jeſum in interioribus no-
ſtre mẽtis abſcondit: donec noſtra
ſecreta penetralia calor ſapientie
celeſtis obducat. Et q2 in trib⁹ mẽ-
ſuris abſconditum dicit eſſe fermẽ
tum congrue viſum eſt vt dei filiuꝫ
crederemus abſconditum in lege
ac opertum in prophetis: euangeli
cis predicationibus adimpletum:
me tñ ſequi iuuat iquod ipſe domi-
nus docuit fermentum eſſe ſpirita
lem doctrinã eccleſie. Eccleſia autẽ
renatum hominẽ in corpore et aĺa
et ſpiritu fermento ſpiritali ſancti
ficat. cũ tria hec pari quadã cupidi
tatum lãce conſentiunt: et equalis
aſpirat concordia voluptatũ. Itaqꝫ
ſi in hac vita tres menſure in eodẽ
manſerint: donec fermententur et
fiant vnum: erit in futurum diligẽ-
tibus chriſtuꝫ incorrupta ꝯmunio.
Theop. Uel pro femina intelligas
animã: tria vero ſata trinã partem
eius: rationabilem: iraſcibilem9
et concupiſcibilem. Si igitur aliq̄s
in hac trina parte cõdiderit verbũ
dei: faciet hoc totũ ſpiritale: vt nec
ratio nale peccet in documentis:
nec ira cõcupiſcentia enormiter fe-
rantur: ſed conformẽtur verbo dei.
Augu. de ver. do. Uel tria ſata fari
ne: genus humanũ eſt quod de tri
bus noe filijs eſt reparatũ. Mulier
que abſcondit fermentum: dei ſa-
pientia eſt. Euſe. Uel aliter. Fer-
mentuꝫ dominus nominat ſpiritũ
ſanctum: quaſi virtutem procedẽ
tem ex ſemine. i. verbo dei. Tria ãt
ſata farine: ſignificant notitiã pa-

Tropologia parabolẽ.

tris et filij et ſpiritusſancti: quam
mulier .i. diuina ſapientia et ſpiri-
tusſanctus largit. Bed. Uel fermē-
tum dilectionem dicit. que feruere
facit et excitat mentē. Abſcondit
ergo mulier .i. eccleſia fermentū
dilectionis in ſata tria: quia prece
pit vt diligamus deū ex toto corde:
et tota anima et ex tota virtute.
Et hoc donec fermentet totū .i. do-
nec charitas totā mentē in ſui p-
fectione cōmutet: qđ hic inchoatur:
ſed in futurū perficietur.

¶ Et ibat per ciuitates ⁊ ca-
ſtella docens ⁊ iter faciens in
hieruſalem. Ait aūt illi quidā.
Dn̄e ſi pauci ſūt qui ſaluēt? Ip
ſe āt dixit ad illos. Cōtēdite in
trare p āguſtā portā: q2 m̄lti di
co vobis q̄rēt itrare ⁊ nō pote-
runt. Cū āt itrauerit paterfa-
milias ⁊ clauſerit oſtium icipie
tis foris ſtare: ⁊ pulſare ad oſtiū
dicētes. Dn̄e aperi nobis: ⁊ re-
ſpondens dicet vobis. Neſcio
vos vnde ſitis. Tūc icipietis
dicere mādicauimus corā te ⁊
bibim⁹ ⁊ in plateis noſtris do
cuiſti. Et dicet vobis. Neſcio
vos vn̄ ſitis. diſcedite a me oēs
operarij iniquitatis. Ibi erit
fletus et ſtridor dentium. Cū
videritis: abraā iſaac: et iacob
et omnes prophetas in regno
dei: vos autē expelli foras. Et
venient ab oriente et occiden
te et aquilone et auſtro et ac-
cumbent in regno dei. Et ecce
ſunt nouiſſimi: qui erant pri-
mi: ⁊ ſūt primi: q erāt nouiſſimi.
¶ Glo. Premiſſis ſimilitudinibus
de m̄ltiplicatiōe euāgelice doctrie:
ei⁹ diffuſiōi vbiq3 p̄dicādo itēdit. vn̄
dr̄. Et ibat p ciuitates et caſtel. do.
et iter faciēs i hieru. Theo. Nō ei
ſola parua loca viſitabat: ſicut fa-
ciunt qui ſimplices fallere volunt.
neq3 ſolas ciuitates vt oſtētatores
faciūt et gloriā querētes: ſ3 ſic cōis
dn̄s et pr̄ oībus prouidēs oīa circui
bat. Nō autē viſitabat municipia vitans hieruſalē: ac ſi timeret le- Modeſtia xp̄i.
giſperitorū reprehēſiōes aut mor
tem que poterat inde contingere.
vnde ſubdit. Et iter faciens in hie
ruſalē. Nā vbi plures erāt egroti
ibi ſe medicus magis ingerebat.
Sequitur. Ait autem quidam illi:
dn̄e ſi pauci ſūt q ſaluāt. Glo. Que
quidē queſtio ad hoc pertinere vr̄
de quo ſupra agebat. Nā in premiſ
ſa ſimilitudie dixerat q requieuerūt
volucres celi in ramis eius: p qđ in
telligi poteſt multos eſſe qui ſalu-
tis requiem conſequerentur. Et q2
ille vn⁹ pro oībus queſierat: domin⁹
non ſingulariter ei reſpondet. vnde
ſequitur. Ipſe autē dixit ad illos.
Cōtendite intra. p angu. por. Baſi.
Sicut enī in via terrena exitus a
recto multā latitudinem h3: ſic qui
egreditur a tramite ducente ad re-
gnum celorum in multa latitudine
erroris reperitur. Rectū aūt iter
ē anguſtū q̄l3 declinatione pericu
loſa exn̄te: ſiue dextrorſum ſiue ſini
ſtrorſum: ſicut in pōte a q̄vtrinq3 di
uertēs flumini imergit. Cyril. An-
guſta ēt porta erūnam et patientiā
ſanctorum ſignificat. Sicut enī pu-
gnarū victoria atteſtat militis ſtrē
nuitati: ſic preclarū efficiet valida p
peſſio laborum et tētationū. Chry. Porta regni āguſta.
Quid eſt ḡ qđ dn̄s alibi dicit. Iugū
meū ſuaue eſt: on⁹ meū leue? Non
q̄dē cōtradicit. ſed h̄ dictum eſt p-
pter tētationū naturā: illđ vero p-
pter affectū trāſeuntiū. Eſt enī mo
leſtū aliquid nature facile reputa-
ri quādo id affectāter āplectimur.
Si etiā via ſalutis anguſta erit in
introitu: tn̄ per eā peruenit ad la
titudinem: ecōtrio vero lata deducit
ad interitum. Greg. xi. mo. Dictu-
rus autem anguſte porte introitū
premiſit: contendite: q2 niſi mentis
contentio ferueat: vnda mundi nō
vincitur per quā anima ſp ad ima

reuocatur. Cyril. Non videtur autem dominꝰ ſatiſfacere querēti. vtrum pauci ſint qui ſaluentur: dum declarat viam per quā quiſq; poteſt fieri iuſtus. Sʒ dicendū: ꝙ mos erat ſaluatoris nō reſpondere interrogātibus ſm ꝙ eis videbaẗ quotiens inutilia querebāt: ſed reſpiciēdo qđ vtile audientibus foret. Quid autē cōmodi ꝓueniret audiētibus: ſcire an multi ſint qui ſaluēẗ: an pauci? Neceſſariū āt magis erat ſcire modum quo aliquis peruenit ad ſalutem. Diſpenſatiue ğ ad queſtionis vaniloquium nihil dicit: ſed trāſfert ſuū ſermonē ad rem magis neceſſariam. Aug. de ꝟ. do. Uel alr̄. Confirmauit dñs qđ audiuit. ſ. ꝙ pauci ſunt q̄ ſaluantur. q2 per anguſtā portam pauci intrant. Alio autem loco hoc idem ipſe ait. Arta eſt via que ducit ad vitam et pauci ſunt qui ingrediuntur per illam. vnde ſubdit. Q2 mul. di. vo. querunt intrare. Beda. Salutis amore ꝓuocati. Et non poterunt: itineris aſperitate deterriti. Baſi. Uacillat enim aīa: quando enī cōſiderat eterna eligēdo virtutem: qñ preſentia reſpicit: ꝓferendo illecebras. hic intuetur ocia carnis illic ſubiectionē ipſiꝰ hic ebrietatē: illic ſobrietatē. hic diſſolutos riſus: illic copiam lachrimarum. hic choreas: illic oratiōes. hic fiſtulas: illic fletus. hic luxuriam: illic caſtimoniā. Aug. de ꝟ. do. Nō autem cōtrarius ſibi eſt dominus qui dixit ꝙ pauci ſunt qui intrant per anguſtam portam. Et alibi dicit. Multi ab oriente et occidente venient. pauci ſunt in cōparatione ꝑditorū: multi in ſocietate āgelorū. Uix videnẗ grana qñ area trituraẗ: ſed tanta maſſa proceſſura eſt de area hac vt impleat horreū celi. Cyril. Qđ autē deteſtabiles ſint: qui intrare nō poſſunt per euidēs exemplū declarauit ſubdens. Cum autē intra. paterfa. et clau. oſtium: incipietis fo. ſta. et pulſare oſtium dicētes. Domine ape. nob. Sicut ſi pr̄efamilias q̄ multos ad cōuiuiū cōuocauit ingreſſo cū cōuiuis: et oſtio recluſo poſtmodū pulſantes adueniāt. Beda. Eſt autē paterfamilias xp̄s qui cū vbiq; ex diuinitate ſit. illis iam intꝰ eſſe dicitur: quos in celū pñs ſua viſione letificat: ſʒ quaſi foris eſt his quos in hac peregrinatione certātes occultus adiuuat. Intrabit vero cū totam eccleſiam ad ſui cōtemplationem perducet. Claudet oſtiū: cū reprobis locum penitentie tollet: qui foris ſtantes pulſabunt. i. a iuſtis ſegregati: miſericordiam quam contēpſerunt fruſtra implorabūt. vnde ſequitur. Et reſpondens dicet vobis neſcio vos vnde ſitis. Grego. ij. mor. Neſcire dei ꝑprobare ē ſicut et neſcire mentiri vir verax dicitur qui labi per mendaciū dedignaẗ: nō ꝙ ſi mentiri velit neſciat: ſʒ ꝙ falſa loqui veritatis amore contēnat. Ueritatis igitur lumē tenebras q̄s reprobat ignorat. Sequiẗ. Tūc incipietis dicere: māducauimꝰ corā te: et bibimus: et in plateis noſtris docuiſti. Cyril. Hoc iſraelitis cōuenit q̄ ſm ritum legis offerentes deo victimas edebant et gaudebant. Audiebant quoq; in ſynagogis libros moyſi: qui in ſuis ſcriptis non que ſua ſūt ſed que dei: tradebat. Theophi. Uel ſimpliciter ad iſraelitas dicitur: eo ꝙ ex eis chriſtꝰ ſm carnem natus eſt: et cum eo comedebant et bibebant: et eum predicantem audiebant. Sed ⁊ xp̄ianis hec congruent. nos enim comedimus corpus chriſti: et bibimus ſanguinem eius quotidie ad menſam myſticam accedētes: docetq; in plateis animarum noſtrarum. Beda. Uel myſtice manducat coram domino et bibit qui verbi pabulum auide ſuſcipit. vnde quaſi exponēdo ſubdit. In plateis noſtris docuiſti. Scriptura enim in obſcurioribus cibus eſt: quia quaſi exponēdo frāgitur: et manducando glutitur. potus eſt in apertioribus: vbi ita ſorbetur ſicut inuenitur. Non autem feſtiuitatum epulatio iuuat: quem fidei pietas non commendat: non

Chriſtꝰ paterfamilias.

Scriptura cibꝰ dicitur.

ſcla ſcripturarū notū deo facit quē
operū iniquitas indignū oſtendit.
vnde ſubditur. Et dicet vobis: ne=
ſcio vos vnde ſitis. Diſcedite a me
operarij iniquitatis. Baſi. Illis for
ſitan loquitur quos deſcribit apo=
ſtolus in propria perſona dicēs. Si
linguis hominū loquar ⁊ angelorū
⁊ habeā omnē ſcientiā: ⁊ diſtribuero
oēs facultates meas in cibos pau=
peruz: charitatē autē non habuero
nihil mihi prodeſt. Qđ enim non fit
diuini amoris intuitu: ſed ad acqui
rendā ab hoibus laudē: nō inuenit
laudē apud deuz. Theophi. Attēde
etiā ꝙ deteſtabiles ſunt illi: in quo=
rū plateis dñs docet. vnde ſi docen=
tem eū audierimꝰ nō in plateis ſed
in āguſtis ⁊ humilibꝰ cordibꝰ: nō eri
mus deteſtabiles. Beda. Duplex
autē oſtenditur gehenne pena. ſ. fri
goris ⁊ feruoris: vnde ſequitur. Ibi
erit fletus ⁊ ſtridor dentiū. Fletꝰ eniz
de ardore ſtridor dentium de frigore
ſolet excitari. Uł ſtridor dētiū ꝓdit i=
dignātiꝫ affectū: qꝛ q̄ ſero pēitet ſero ſi
bi iraſcatur. Glo. Uel ſtridebūt den=
tes q̄ hic de edacitate gaudebāt fle
bunt oculi qui hic per ꝯcupiſcētias
vagabantur per vtrunqꝫ autē verā
ꝯporū reſurrectionē deſignat. Theo
phi. Pertinet etiā hoc ad iſraelitas
cū quibus loquebat̄: qui ex hoc ma
xime ꝓcellūtur ꝙ gētiles cū patribꝰ
requieſcūt: ipſi vero excludūtur. vñ
addidit. Cū videritis abraā iſaac ⁊
iacob: ⁊ omnes prophetas in regno
dei: vos autez expelli foras ⁊ veniēt
Iſraeli tarūz error.
ab oriēte ⁊ occidēte ⁊ ab aquilone ⁊
auſtro: ⁊ accūbēt in regno dei. Euſe.
Predicti enim patres ante tpa legis
ſm euāgelicā formā errorē multorū
deorum derelinquētes aſſumpſerūt
ſublimis dei noticiā. q̄bus pares fa
cti ſunt multi gentiliū: ob ſimilē vitā
filij aūt eoꝝ alienationē ſunt paſſi
ab euāgelica diſciplina. vñ ſequit̄.
Et ecce ſunt nouiſſimi qui erant pri
mi: ⁊ ſunt primi qui erant nouiſſi=
mi. Cyril. Iudeis enim qui ꝑmū lo=
cum tenebant prelate ſunt gentes.
Theophi. Nos aūt vt videt̄ ꝑmi ſu
mus: q̄ ab ipſis cunabulis rudimen
ta accepimꝰ: ⁊ forſitan erimꝰ nouiſſi
mi reſpectu gentiliū: qui circa finez
vite crediderūt. Beda. Multi etiam
prius feruētes poſtea torpent: multi
prius frigidi ſubito inardeſcūt: mul
ti in ſeculo deſpecti in futuro ſunt
glorificādi. Alij apud homines glo
rioſi in fine ſunt damnandi.

¶ In ipſa die acceſſerunt qui
dam phariſeorum dicentes il=
li. Exi ⁊ vade hinc quia hero=
des vult te occidere. Et ait illꝰ.
Ite ⁊ dicite vulpi illi. Ecce eij=
cio demonia ⁊ ſanitates perfi=
cio hodie ⁊ cras. ⁊ tertia die cō
ſumor. Uerumtamen oportet
me hodie ⁊ cras ⁊ ſequenti die
ambulare quia non capit pro=
phetam perire extra hieruſalē.
Hieruſalem hieruſalem que oc
cidis ꝓphetas: ⁊ lapidas eos
qui mittuntur ad te. Quotiēs
volui congregare filios tuos
quemadmodum auis nidum
ſuum ſub pennis: ⁊ noluiſti? Ec
ce relinquetur vobis domus ve
ſtra deſerta. Dico autem vobis
quia non videbitis me donec
veniat cum dicetis. Benedi=
ctus qui venit in nomine do=
mini.

¶ Chry. Predicta domini verba pha
riſeoruz animos prouocauerunt ad
iram. videbant enim populos iam
contritos fidem eius eripere. itaqꝫ
quaſi perdentes officium populis
preſidendi: ⁊ deficientes in lucro ſi=
mulantes ſe eum diligere: ſuadent
illi vt inde diſcederet. vnde dicitur.
In ipſa die acceſſe. qui. pha. di. illi.
Exi ⁊ va. hinc: quia hero. vult occi.
te. Chriſtus autē qui renes ⁊ corda
ſcrutatur eis leniter ⁊ figuraliter re
ſpondet. vnde ſequitur. Et ait illꝰ.
Ite ⁊ dicite vulpi illi. Beda. Propter
dolos ⁊ inſidias herodem vulpem
appellat

appellat: quod plenū fraudis eſt
animal: in fouea propter inſidias
latēs odore fetēs nūq̄ rectis itine
ribus incedēs que omnia hereticis
cōueniūt: quorū typum herodes te
net: qui chriſtum id eſt humilitatē
chriſtiane fidei in credētibus conā
tur extinguere. Cyril. Uel al'r vide
tur hic ſermo imitatus eſſe nō ſpe
ctare ad perſonā herodis: vt aliq̄
putauerunt: ſed magis ad phariſai
cas fictiones. penes eni ipſū pha
riſeū oſtēdit prope manētem dum
Triduū dixit. Ite ⁊ dicite vulpi huic. ſicut i
myſticū greco habetur. vnde ꝑ̄ ꝑcepit dicē
dū quod poterat vigere phariſeoꝝ
turbā. Ecce inquit eijcio demonia
⁊ ſanitates perficio hodie ⁊ cras: et
tertia die conſumor. Hoc ſe promit
tit operaturū quod iudeis diſplice
bat ſcilicet q̄ immundis imparet
ſpiritibus: ⁊ eriperet a morbis ifir
mātes vſq̄ dum propria ſponte ſu
ſtineret crucis patibulū. Quia vo
phariſei credebāt q̄ manū trepi
daret herodis: qui dominus erat
virtutū: hoc excludit dicēs. Uerūta
men oportet me hodie ⁊ cras ⁊ ſeq̄n
ti die ambulare. Quod dicit. Opor
tet: nequaq̄ ſibi neceſſitatē ingruē
tem oſtendit: ſed magis arbitrio ꝓ
prie voluntatis pergeret quo vole
bat: quouſq̄ finē venerande crucis
ſubiret: cuius iā chriſtus immine
re tēpus oſtēdit: cum dixit hodie et
cras. Theophi. Ac ſi dicat. Quid de
morte mea cogitatis? ecce fiet poſt
modicum. Qd autē dicitur. Hodie
⁊ cras. Hoc multos dies ſignificat
ſicut ⁊ nos in cōmuni ſermone ſoli
ti ſumus dicere. Hodie ⁊ cras fit ꝑ̄
quod fiat in tāta diſtantia tēporis.
Et vt euangelicū ſermonē euidēti⁹
exponamus: non intelligas q̄ opor
tet me hodie ⁊ cras ambulare: ſed
ſi ſtas in hodie ⁊ cras deinde ſubiū
gas: et ſequēti die ambulare ſicut
⁊ plures numerādo cōſueuim⁹ dice
re die dominica: ⁊ ſecūda feria ⁊ ter
tia egrediar quaſi computando
duas vt tertia denotetur: ſic et do
minus quaſi computando dicit.

Oportet me hodie ⁊ cras: ⁊ poſtea
tertio die ire hieruſalē. Aug. de q̄
euā. vel Myſtice ab illo hec dicta
intelliguntur. vt referantur ad cor
pus eius quod eſt eccleſia. Expel
luntur enim demonia cum relictis
illis ſuperſtitionibus credūt in eū
gentes ⁊ perficiūtur ſanitates cum
ſm precepta ei⁹ poſteaq̄ fuerit dia
bolo ⁊ huic ſeculo renunciatū vſq̄
in finē reſurrectiōis: qua tanq̄ ter
tia cōſummabitur: hoc eſt ad pleni
tudinem angelicam. per corporis
etiā immortalitatē perficietur eccle
ſia. Theophi. Sed q̄ illi dicebant
ei. Exeas hinc: quia herodes te q̄
rit occidere: in galilea loquētes vbi
regnabat herodes: oſtendit q̄ non
in galilea ſed in hieruſalē preordi
natū fuerat ei pati. vnde ſequitur
Quia non capit prophetā perire ex
tra hieruſalē. Cū audis. Nō capit
id eſt nō decet extra hieruſalē pro
phetam interimi nō putes vim coa
ctiuā iudeis inductā: ſed q̄ntum ad
eoꝝ affectū ſanguinis auidū cōue
nienter hoc dicit: velut ſi quis ꝓdo
nem atrociſſimū vidēs dicat. Non
oportet hanc viā in qua predo inſi Locus
diatur viatoribus immunē eſſe a paſſiōis
ſanguine ſic ⁊ nō oportebat alibi q̄ chriſti.
vbi morabantur predones perire
dominū prophetaꝝ. nā aſſueti pro
phetarū ſanguinibus occident et
dominū. vnde ſequitur. Hieruſalē
hieruſalē que occidis prophetas ⁊
lapidas eos qui mittuntur ad te.
Beda. Hieruſalē nō ſaxa ⁊ edificia
ciuitatis. ſ; habitatores vocat: quā
patris plāgit affectu. Chry. Gemi
natio enim vbi miſerantis eſt aut
nimiū diligentis. nam tāq̄ ad ami
cā negligentem amatorem: ⁊ ideo
puniendā dominus loquitur. Gre
cus. Sed ⁊ nominis geminatio ve
hementem reprehenſionem oſten
dit. nam que nouit deum: quomo
do dei miniſtros perſequitur? Cy
ril. Qd autem eſſent imemores di
uinorum bonorū oſtendit ſubdēs.
Quotiens volui congregare filios
tuos quemadmodum auis nidum

ſuum ſub pēnis ꝛ noluiſti? Manu-
dixit eos per ſapientiſſimum moy-
ſen: monuit per prophetas. voluit
ſub alis id eſt ſub tegmine ſue vir-
tutis illos habere. at illi carue-
rūt tā deſiderabilib⁹ bonis ingrati
exiſtētes. Augu. in enchi. Dicit aūt
Ego volui ꝛ tu noluiſti. q.d. Illud
aggregaui mea voluntate ſemper
efficace: te nolente feci: qꝛ ingrata
ſemꝑ fuiſti. Beda. Pulchre aūt qui
herodē de ſua nece tractātē vulpē
vocauerat ſeipſm aui comparat: qꝛ
vulpes fraudulēter ſemꝑ auib⁹ in-
ſidias intēdūt. Bali. Filios etiā hie-
ruſalē pullis i nido cōpauit. ac ſi
dicat. aues q̄ i altū cōſueuerūt vola-
re excepte ſunt a nocumētis inſidiā-
tiū: tu th eris vt pullus egeno alie-
no ſuffragio. Matre igit̄ auolante
auferetis a nido q̄ſi impotēs ad tu
telā ꝛ debilis ad fugā. vnde ſequit̄.
Ecce relin. do. ve. deſerta. Beda.
Ipſam ciuitatē quā nidū vocaue-
rat etiā nunc domū iudeorū appel-
lat. Occiſo eñ domino venerūt ro-
mani: ꝛ quaſi nidū vacuū diripien
tes: tulerūt eorū locū: gētē ꝛ regnū.
Theo. Uel dom⁹ vr̄a. i. tēplū: ac ſi
dicat. q̄diu ꝟtus erat in vobis: tē-
plū erat meū: ſꝫ poſtq̄ feciſtis ipm
ſpelūcā latronū: nō eſt de cetero do
mus mea: ſꝫ vr̄a. Uel domū dicit to
tā gētē iudeorū: iuxta illud. Dom⁹
iacob bn̄dicite dn̄o. ꝑ q̄d oſtendit q̄
ipſe erat q̄ gubernabat eos ꝛ eripie
bat ab hoſtiū manib⁹. Sequtur. Di-
Conſenſus euāgelicus. co aūt vobis: qꝛ nō videbitis me do
nec veniat: cū dicetis. Bn̄dict⁹ q̄ ve.
in no. do. Aug. de cō. euā. Huic nar
ratiōi luce nō vr̄ aduerſari q̄ tur-
be dixerūt. Ueniēte dn̄o in hieruſa
lē bn̄dict⁹ q̄ venit in no. do. qꝛ nōdū
illuc venerat: ꝛ nōdū dictū erat. Cy
ril. Diſceſſerat eñ dn̄s a hieroſoly
mis tāq̄ idignos exiſtes ſui pn̄tia
deſerens deinde multis miraculis
factis rurſum hieroſolymā redit:
vbi et turba occurrit dicēs Oſāna
filio dauid. Bn̄dict⁹ q̄ venit in noīe
dn̄i. Augu. de cō. euā. Sꝫ qꝛ nō dicit
lucas quo inde tunc acceſſit dn̄s: vt
nō veniret niſi eo tp̄e quo iā illud di
ceret. perſeuerat q̄ppe in itinere
ſuo donec veniat hieruſalē. De illo
ſuo aduētu quo in claritate vētur⁹
ē ſignificat Theophi. Tūc ei ꝛ in
uiti cōfitebūt eū ſaluatorē ꝛ dn̄m
qn̄ null⁹ erit ide pfect⁹. Dicēs autē:
Nō videbitis me donec veniat ꝛc.
nō ſignificat illā horā: ſꝫ tp̄s crucis
q.d. poſtq̄ crucifixeritis me nō am
pli⁹ videbitis me donec iteꝝ veniā.
Aug. de cō. euā. Intelligēd⁹ ē ergo
lucas velle p̄occupaſſe an̄q̄ ei⁹ nar-
ratio dn̄m pduceret hierl̄ꝫ: aut eiſ-
dē ciuitati iā appropiq̄ntē talia rn̄
diſſe monēntib⁹ vt caueret herodē: q̄
illa matthe⁹ dic ee locutū cū iā p̄ue-
nit ſct hieruſalē. Beda. Uel dicit: nō
me videbit: s. q.d. niſi pniam ege-
ritis ꝛ cōfeſſi fueritis me filiuꝫ om
nipotentis patris: in ſcdo aduentu
faciē meā nō videbitis. Ca. xiiij.

Et factum eſt cum
intraret ieſus ī do-
mum cuiuſdā prin
cipis phariſeoruꝫ
ſabbato manduca
re panem: ꝛ ipſi obſeruabāt eū.
Et ecce homo quidam hydro-
picus erat ante illuꝫ. Et reſpō
dēs ieſus dixit ad legiſperitos
ꝛ phariſeos. Si licet ſabbato cu
rare? At illi tacuerunt. Ipſe
ꝟo apprehenſum ſanauit eum
ac dimiſit. Et reſpondens ad
illos dixit. Cuius veſtrum aſi
nus aut bos in puteum cadet
ꝛ non continuo extrahet illuꝫ
die ſabbati? Et non poterant
ad hec reſpondere illi.

¶ Cyril. Quāuis dominus mali-
tiam phariſeorum cognoſceret: th
eorum fiebat conuiua: vt prodeſſet
preſentibus per verba ꝛ miracula. Miraculo ſoluit q̄
vnde ſubditur. Et fa. eſt cū itra. in
do. cu. princi. pha. ſab. man. pa. ꝛ
ipſi obſ. eum ſ. ſ. reuerentiam le-
gis contēneret. ꝛ an quicq̄ ꝓhibito

rū faceret in die ſabbati. Itaq̧ hy
dropico veniente in mediū: interro
gatiōe repꝛehēdit inſolentiā phari
ſeoꝝ: eū arguere volentiū. vnde di
citur. Et ecce homo quidā hydropi
cus erat ante illū. Et reſpōdēs ie=
ſus dixit ad legiſperitos ⁊ phari=
ſeos: ſi licet ſabbato curare? Beda.
Quod dicitur reſpondiſſe ieſus: ad
hoc reſpicit qđ pmiſſum eſt. Et ipi
obſer. eū. Dñs eni nouit cogitatio=
nes hoium. Theophi. In ſua autē
īterrogatiōe deridet eos ſicut amē
tes: deo em̄ bñdicēte ſabbatū: ipſi
prohibent operari bona in eo. dies
autē que bonoꝝ operanimō admit
tit maledicta eſt. Beda. Sed meri=
to interrogati tacēt: q: contra ſe di
ctū quicquid dixerit vidēt. Nam ſi
licet ſabbato curare: quare ſalua=
torē an curet obſeruant? ſi nō licet
quare ipſo ſabbato pecoꝛa curant?
vnde ſeqtur. At illi tacuerūt. Cy=
ril. Neglectis igitur iudeoꝝ inſi=
dijs liberat a morbo hydropicum:
qui metu phariſeoꝝ remedia nō
poſtulabat propter ſabbatū: ſed ſo
lum aſtabat vt ex aſpectu miſert⁹
Hydropici ſignificatio. eius ſaluaret eum. Qđ domin⁹ co=
gnoſcēs nō poſtulat ab eo ſi vellet
ſaluus fieri: ſed protinus eū ſana=
uit. vñ ſequit. Ipſe vero app. ſana.
eū ac dimiſit. Theophi. In quo
nō ħ ꝓſpexit dñs: ne ſcandalizaret
phariſeos: ſ; vt bñfaciat egēti re=
medijs: decet em̄ nos cū magna re=
ſultat vtilitas nō curare ſi ſtulti ſcā
dalizentur. Cyril. Sed q: phariſei
inepte tacuerūt: ſoluit chꝛiſtus in=
flexibilē eoꝝ impudētiā cōſidera
tionibus fertis ad hoc vteus. vnde
ſequitur. Et rñ. ad il. dixit. Cu. ve.
aſi. aut bos in pu. ca. ⁊ nō cō. ex il.
die ſabbati. Theophi. q. d. Si pro=
hibuit le miſereri in ſabbato ne
curā habeas filij tui perclitantis
in ſabbato: ſed qđ dico filij qñ nec
bouē pteris ſi picluitantē videris?
Beda. In quo ſic obſuatores ſuos
phariſeos cōuincit: vt eoſdē ēt aua
ritie cōdēnet: q̄ i liberatione alalis
ſue auaritie cōſulebāt. Quanto er=
go magis chꝛiſt⁹ hoīem qui multo
melioꝛ eſt pecoꝛe debuit liberare?
Aug. de cō. euā. Cōgruēter aūt hy
dropicū aiali qđ cecidit in puteū
cōparauit: humoꝛe em̄ laboꝛabat
ſicut illā mulierē quā alligatā di=
xerat ⁊ ipſe ſoluebat cōparauit iu=
mēto qđ ſoluit vt ad aquā ducat. Be
da. Cōpetēti ergo exēplo ſoluit q̄=
ſtionē vt oſtendat eos violare ſab=
batū in opere cupiditatis qui eum
violare arguerūt in opere charita=
tis. vnde ſequitur. Et nō po. ad ħ
rñ. illi. Myſtice aūt hydropicus cō
paraꝉ ei quē fluxus carnaliū volu=
ptatū exuberās aggrauat hydro=
picus enim moꝛb⁹ ab aquoſo humo
re vocabulū trahit. Augu. de que.
euā. Uel hydropicū recte cōpam⁹
diuiti auaro ſicut em̄ ille qāto ma=
gis abundat humoꝛe inoꝛdinato:
tāto amplius ſitit: ſic ⁊ iſte qāto eſt
copioſioꝛ diuitijs quibus non bene
vtitur: tanto ardentius talia concu
piſcit. Grego. xiiij. mo. Recte ergo
hydropicus ante phariſeū curaꝉ
quia per alterius egritudinē coꝛ=
poris in altero expꝛimitur languoꝛ
ſeu egritudo coꝛdis ⁊ mētis. Beda.
Bene autem in exemplo bouem et
aſinum nominat: vt vel ſapiētes ⁊
hebetes vł vtrūq̧ ppl'ꝫ ſignificet. ſ.
iudeum iugo legis preſſum: ⁊ gen
tilem nulla ratione domitum: om=
nes enim a puteo cōcupiſcentie de
merſos dominus extrahit.

¶ Dicebat autem ⁊ ad inuita
tos parabolam intēdēs quo=
modo pꝛimos accubitus elige
rent. dicens ad illos. Cum in=
uitatus fueris ad nuptias nō
diſcūbas in pꝛimo loco. ne foꝛ
te honoꝛatioꝛ te ſit inuitatus
ab illo: ⁊ veniēs is q̄ te ⁊ illū vo
cauit dicat tibi: da huic locū: ⁊
tūc icipias cū ruboꝛe nouiſſiū
locū tenere. Sꝫ cū vocat⁹ fuerꝭ
vade recūbe i nouiſſio loco. vt
cū venerit q̄ iuitauit dicat ti=

bl. Amice aſcende ſuperius. Tunc erit tibi gloria coram ſimul diſcumbētibus. Quia omnis qui ſe exaltat humiliabit̃: ⁊ qui ſe humliat exaltabitur.

¶ Ambro. Prius curatus eſt hydropicus in quo fluxus carnis exuberans anime grauabat officia: ſpiritus extinguebat ardo.em. Deinde docetur humilitas: du in conuiuio nuptiali appetentia loci ſuperioris arcetur. vñ dicitur. Dice. aũt ad inui. pa. inten. qõ pri. accu. eli. di. ad il. Cum inui. fu. ad nup. non diſ. in pri. loco. Cyril. Proſilire em̃ prōpte ad honores qui nobis nō cōueniũt: indicat nos temerarios eſſe: et nr̃a facta vituperio replet. vnde ſequit̃. Ne forte hono. te ſit iui. ab eo: ⁊ ve. is qui te ⁊ il. inui. di. ti. Da huic lo. ⁊ tũc inci. cũ ru. no. lo. tenere. Chry. Et ſi qd concupiuit: nequaq̃ obtinuit ambitioſus honoris: ſꝫ paſſus eſt repulſam et ſatagẽs q̃liter abũdet honorib⁹ nō honorat̃: ⁊ qr nihil ē eq̃pollẽs modeſtie: auditorē ad oppoſitũ ducit. Nō ſoluꝫ ꝓhibet ambire primatũ: ſed ⁊ venari vltima. vñ ſequit̃. Sed cũ vo. fu. va. re. in no. loco. Grego. Si em̃ aliq̃s nō vult alijs prelocari: nanciſcitur hoc ex diuina ſnia. vñ ſequit̃. Et cum ve. qui te inui. di. ti. Amice aſcē. ſuperi⁹. Hec dicens nō grauiter obiurgat: ſed leniter iniũgit. ſufficit em̃ monitio apud diſcretos ⁊ ſic pro humilitate aliq̃s coronatur honore. vnde ſequit̃. Tũc erit ti. gloria co. ſi. diſcũbētib⁹. Baſ. Occupare igitur locũ vltimũ in conuiuijs iuxta mãdatum dñicum conueniẽs eſt: ſed rurſus in hunc ꝯtentioſe irruere reprobatũ tãq̃ interēptoriũ ordinis et cauſatiuũ tumultus: ⁊ de eo motã cōtentio equiparabit vos litigãtib⁹ de primatu. Quapropter ſicut hic dñs dicit expedit cōuiuiũ faciēti cōmittere accubit⁹ ordinē: ſic et in patiētia nos mutuo ſuſtinebim⁹ honeſte ⁊ ſm ordinem omnia ꝓſequētes: nō ad apparētiã plurium: nec videbimur humilitatem pertractare per vehemētes cōtradictionē: magis autē per humilitatem patiētiam obtinebim⁹. Malus eſt enim ex repugnãtia ſupbie indiciũ q̃ꝫ ex primo accubitu qñ cuꝫ cum imperio obtinem⁹. Theophi. Nemo autē putet premiſſam chriſti doctrinã medicã eſſe et indignã culminis dei verbi. nō em̃ plum dices eſſe medicũ pollicitũ ſanare podagrã: ictum vero digiti vel dentis dolorem nolentes curare. Porro qũo parua paſſio vane glorie: que verſabat primos perquirētes accubitus? Decebat igitur humilitatis magiſtrũ omnē ramum prane radicis amputare: ſed et illud conſidera: quia preſto cena et paſſione primatus coram ſaluatore verãte miſeros opportunitatē habebat monitio. Cyril. Oſtenſo igitur tam modico exemplo ambitioſoꝝ cōtemptũ: ⁊ nō ambitioſoꝝ exaltationē: adijcit magnum paruo: generalē ſentētiã proferēs cum ſubdit̃. Quia oīs q̃ ſe exal. hu. ⁊ qui ſe hu. exal. qd dicitur ſm diuinũ iudiciũ: nō ſm humanaꝫ cōſuetudinē: ſm quã plures concupiſcentes honorē cōſequũtur: alij vero ſe humiliãtes inglorij remanēt. Theophi. Porro nō finaliter nec oībus hominib⁹ eſt reuerēdus: qui ſe honoribus ingerit: ſed dum a q̃buſdaꝫ honorat̃: alij detrahũt ei: ⁊ quãdoq̃ etiam ipſi honorantes. Beda. Sed quoniã hãc admonitionē euãgeliſta parabolam vocat: breuiter intuendum quid myſtice ſignificet quiſquis nuptias xp̄i et eccleſie inuitatus adierit: mēbris eccleſie per fidem coniũctus nō ſe extollat quaſi ſublimior ceteris de meritis gloriãdo. Dabit em̃ locuꝫ honoratiori poſt inuitato cum illorũ qui ſe in xp̄o ſecuti ſunt agilitate preit̃: ⁊ cum rubore nouiſſimũ locum tenet quãdo de alijs meliora cognoſcēs q̃cquid de ſua opatione celſuꝫ ſentiebat humiliat. Sed recumbit aliquis in nouiſſimo loco ſm illud. Quanto magnus es: humilia te in omnib⁹. ve-

Doctrina moralis.

Exēplũ pulchrũ

Intellectus allegoric⁹.

niens autem dñs quem humilē in=
uenerit: amici nomine beatificans
aſcendere ſuperius precipiet. Qui=
cunq; eñ humiliauerit ſe ſicut par
uulus: hic eſt maior in regno celoꝝ.
pulchre autē dicitur. Tunc erit tibi
gloria ne nunc querere incipias qđ
tibi ſeruatur in fine. Poteſt etiam ⁊
hoc in hac vita intelligi: quia quo=
tidie domin⁹ ſuas nuptias intrat:
ſuperbos deſpiciens: et humilibus
ſepe tanta ſui ſpirit⁹ onera preſtās:
vt diſcūbentium id eſt fideliū cetus
eos admirando glorificet. Ex cōclu
ſione vero generali que ſubdit̄ ma
nifeſte claret precedentē dñi ſermo
nem typice intelligendū. Neq; eniʒ
omnis qui ſe coram hominibus ex=
altat humiliatur: aut qui ſe in con=
ſpectu hominū humiliat exaltatur
ab eis. ſed qui ſe demeritis eleuat
humiliabitur a domino: ⁊ qui ſe de
bñficijs humiliat: exaltabit̄ ab eo.

¶ Dicebat autē et ei qui ſe in=
uitauerat. Cum facis prandiū
aut cenam noli vocare amicos
tuos: neq; fratres tuos: neq; co
gnatos: neq; vicinos: neq; diui
tes: ne forte et ipſi te reinuitēt:
et fiat tibi retributio. Sed cum
facis cōuiuiū. voca pauperes:
debiles: claudos: ⁊ cecos. ⁊ bea
tus eris: quia non habent retri
buere tibi. Retribuetur enim ti
bi in reſurrectione iuſtorum.

¶ Theophi. Ex duab⁹ partibus ce
na compoſita. ſ. ex vocantib⁹ ⁊ voca
tis: partē vocatorum ad humilita=
tem iam monuerat: cōſequēter vo=
cātem monendo remunerat retra=
hens eum ne gratia hominū conui
uaret, vnde dicitur. Dicebat auteʒ
ei qui ſe inuitauerat. Cum facis prā
dium aut cenam: noli vocare amic.
tuos: neq; fra. neq; cogna. neq; vici
nos diuites. Chry. Multe cauſe ſūt
quibus amicitie fedus cōtrahitur:
et illicitas quideʒ pretermittimus.
Proponemus autē naturales ⁊ mo
rales. naturales quidē puta patris
ad filium: fratris ad fratreʒ: ⁊ alio
rum huiuſmodi. quod ſignificat di
cens. Neq; fratres neq; cognatos:
morales auteʒ ſunt puta cōuiua fa
ctus eſt: aut cōuicinus eſt: ⁊ quātuʒ
ad hos dicit. Neq; vicinos. Beda.
Fratres igitur ⁊ amicos et diuites
alterutruʒ conuiuia celebrare non
quaſi ſcelus interdicit: ſed ſicut ce=
tera neceſſitatis hūane cōmercia:
ad promerēda vite celeſtis premia:
nil valere oſtēdit. vnde ſubdit. Ne
forte ⁊ ipſi te reinuitēt: et fiet tibi re
tributio. Nō ait. Et fiet tibi pecca=
tum. Cui ſimile eſt id qđ alibi dicit.
Et ſi bene feceritis his q̄ vobis be=
ne faciūt que vobis eſt gratia. Sūt
tamē quedā mutua fratrum vicino
rūq; cōuiuia que nō ſolū in preſenti
retributionē: ſed ⁊ dānationē perci
piunt in futuro: que aūt collatione
ſoluʒ celebrātur: aut vicibus ſolēt a
cōtubernalibus exhiberi: in quib⁹
ad hoc cōueniūtur vt feda gerant̄ co
pia vini: ⁊ incitet̄ libidinis diuerſa
voluptas. Chry. Nō igitur hac ſpe
cie alijs beneficia cōferamus: vt no
bis retribuāt. Hec eñ frigida eſt in
tentio: vnde talis amicitia celerius
euaneſcit. Si vero pauperē vocaue
ris: deū nūq; obliuiſcentē habebis
debitorē. vnde ſequitur. Sed cuʒ fa
cis cōuiuium: voca pauperes: debi
les: claudos: ⁊ cecos. Quāto eñ mi
nor eſt frater: tanto magis per euʒ
chriſtus accedit ⁊ viſitat. Nam qui
magnū ſuſcipit ſepe propter vanaʒ
gloriā facit: ſed vtilitas pluries que
ritur vt promoueatur per illū. Poſ=
ſem quidē plures ꝓponere ob hoc
celeberrimos ſctōꝝ colentes: vt illis
mediātibus amplioreʒ gratiā obti=
neāt principū. Nō igitur illos q̄ra
mus qui nobis retribuere poſſunt.
Sequit̄ eñ. Et beatus eris: q: non
habēt retribuere tibi. Nō ergo tur
bemur: cū nō recipimus bñficij com
penſationē: ſed cū recepim⁹: quoniā
ſi receperim⁹ nō amplius recipiem⁹
illic: ſed ſi minime retribuat hō: tūc
tibi de⁹ retribuet. vnde ſequit̄. Re

Cauſe amicitie

tribuetur enim in reſurrectione iu-
ſtoꝝ. Beda. Etſi omnes reſurgūt:
iuſtorum tamen reſurrectio dicitur:
quia in hac reſurrectiōe beatos ſe
eſſe non dubitant. Ergo qui paupe
res ad conuiuium vocant: in futuro
premia recipient. Qui autem ami-
cos fratres et diuites vocat: recepit
mercedem ſuam. Sed ſi hoc propter
deum facit in exemplum filioꝝ iob:
ſicut cetera fraterne dilectionis offi
cia ipſe qui iuſſit remunerat. Chry
ſoſto. Sed dicis immūdus eſt pau-
per et ſordidus: laua eum: et fac te-
cum in menſa ſedere. Si veſtes ſor-
didas habet: mundum indumentū
exhibeas. chriſtus accedit per eum:
et tu friuola loqueris? Grego. niſſe-
nus. Non ergo negligas iacentes
quaſi nullo ſint digni. cogita quid
ſint: et precioſitatem eoꝝ inuenies.
Saluatoris induerunt imaginem:
futurorum bonorum heredes regni
clauigeri: accuſatores et excuſato-
res idonei: non loquētes: ſed inſpe-
cti a iudice. Chryſoſto. Decet ergo
eos ſurſum in ſolario ſuſcipere: ſi nō
placet ſaltem deorſum: vbi ſunt ſub
iugalia et famuli chriſtū ſuſcipias:
fiat ſaltem pauper editus. vbi enim
eſt elemoſyna: nō audet intrare dia
bolus. et ſi non ſecū conſedeas: mit
te ſaltem eis de menſa fercula. Ori
ge. Myſtice vero qui vanam gloriā
vitat: vocat ad ſpiritale conuiuium
pauperes id eſt imperitos: vt ditet.
debiles hoc eſt leſam conſcientiam
habētes: vt ſanet. claudos id eſt de
clinantes a ratione: vt rectas ſemi-
tas faciant. Cecos id eſt qui carent
contemplatione veritatis: vt veram
lucem videant. Qd autem dicitur.
Non poſſunt retribuere tibi id eſt
non nouerunt reſponſum proferre.
¶ Hec cum audiſſet quidam
de ſimul diſcūbentibus dixit il-
li. Beat⁹ qui mādūcabit panē
i regno dei. At ipſe dixit ei. Ho
mo quidam fecit cenam magnā
et vocauit multos. Et miſit ſer
uum ſuū hora cene dicere inui-
tatis vt venirent: quia iam pa
rata ſunt omnia. Et ceperunt
ſimul omnes excuſare. Prim⁹
dixit ei. Villam emi: et neceſſe
habeo exire ⁊ videre illam. Ro
go te habe me excuſatum. Et
alter dixit. Iuga boum emi qn
qꝫ: et eo probare illa. Rogo te
habe me excuſatum. Et alius
dixit Vxorem duxi: et ideo non
poſſum venire. Et reuerſus ſer
uus nūciauit hec domino ſuo.
Tunc iratus paterfamilias di
xit ſeruo ſuo. Exi cito i plateas
et vicos ciuitatis: et pauperes
ac debiles: et cecos et claudos
introduc huc. Et ait ſeru⁹. Do
mine factum eſt vt imperaſti: ⁊
adhuc locus eſt. Et ait domi-
nus ſeruo. Exi in vias et ſepes
et compelle intrare: vt implea-
tur domus mea. Dico autē vo-
bis qꝛ nemo virorum illorū qui
vocati ſunt guſtabunt cenam
meam.

¶ Euſe. Docuerat ſupra dominus
preparare conuiuiū rependere ne-
queuntibus: cum ſit recompenſan-
dū in reſurrectiōe iuſtorū: ideo qui
dam intelligens vnum et idem eſſe
reſurrectionē iuſtorum regnum dei
recompenſationē predictam cōmen
dat. Sequitur enim. Hec cum audiſ
ſet quidam de ſimul diſcum. dixit il
li. Bea. qui mandu. panem in regno
dei. Cyril. Homo iſte animalis erat
non diligenter percipiens ea que
xp̄s protulerat: putauit enim corpo
reas eſſe remunerationes ſanctoꝝ.
Augu. de ver. do. Vel quia in lōgin-
qua iſte ſuſpirabat: ⁊ panis iſte quē
deſiderabat: ante illum diſcūbebat.
Quis enim eſt panis regni dei. niſi
qui dicit? Ego ſum panis viuus qui
de celo deſcendi: nolite parare fau-
ces: ſed cor. Beda. Sed quia nōnul-
li hunc panem fidetenus quaſi ode-

Reſur-
rectio iu-
ſtorum.

Recōpē-
ſatio in
iudicio.

tando percipiūt:dulcedinē vero ei⁹
attingere veraciter guſtando faſti=
diunt. Subiecta parabola domin⁹
taliū corporē celeſtib⁹ epulis dignū
nō eſſe redarguit. Seqtur enī. At
ille dixit ei. Homo quidā fecit cenā
magnā:et voca. multos. Cyril. Ho=
mo iſte deus pater eſt:ſm ꝙ imagi
nes ad ſimilitudinē veritatis figu=
rātur. Chryſoſto. Quotiēs enī ꝓu
nitiuā ſuā virtutē indicare vult de⁹:
vrſa:pardus:leo:⁊ huiuſmodi nun
cupatur:quādo vero miſericordiā
exprimere vult:dicitur homo. Cyril.
Hic ergo conditor omniū atq; glorie
pater parauit cenā magnā in chri=
ſto peractā. In nouiſſimis enī tem
poribus et quaſi in occaſu noſtri ſe
culi illuxit nobis dei filius:et mortē
pro nobis ſuſtinens:dedit nobis ꝓ=
priū corpus comedere:vnde ⁊ agn⁹
in veſpere imolabatur iuxta legem
moſaycā. merito igitur cena dictum
eſt paratum in chriſto conuiuiū. Gre
go. in hom. Uel fecit cenā magnā:
q: ſatietatē nobis dulcedinis eter=
ne preparauit qui vocauit multos:
ſed pauci veniunt: quia nonnunꝗ
ipſi qui ei per fidem ſubiecti ſunt:
eterno eius conuiuio viuendo con=
tradicunt. Hoc autem diſtare inter
delitias corporis et cordis ſolet: ꝙ
corporales delitie cum non haben=
tur:graue in ſe deſideriū accēdunt:
cum vero habite eduntur:comeden
tem protinus in faſtidiū per ſatie
tatē vertunt. At contra:ſpiritales
delitie cū non habentur in faſtidio
ſunt: cum vero habentur in deſide=
rio. Sed ſuperna pietas contēptas
illas delitias ad memorie noſtre ocu=
los reuocat:atq; vt faſtidiū noſtrū
repellere debeam⁹ inuitat. vnde ſe
quitur. Et miſit ſeruū ſuum hora
cene dicere inuitatis vt venirent.
Cyril. Iſte ſeru⁹ qui miſſus eſt ipſe
chriſtus eſt: qui cum eſſet naturalī
ter deus et verus dei filius:exinani
uit ſeipſū formam ſerui accipiens.
Miſſus eſt autem hora cene:nō enī
a principio verbū patris noſtrā na
turā ſuſcepit:ſed in nouiſſimo tēpo

Cena myſtica.

Xps ſeruus.

re. ſubdit autē. Quia parata ſunt
omnia. Parauit enī pater in chri
ſto bona collata mūdo per ipm pec
catorum amotionem:ſpiritusſancti
participationem. adoptionis ſplen
dorem:ad hoc vocauit chriſtus per
euāgelica documēta. Augu. de ver.
do. Uel aliter. Hō iſte mediator eſt
dei ⁊ hoīs xps ieſus. Miſit vt veni
rēt inuitati. i. ꝓ miſſos vocati ꝓphe
tas:qui olī inuitabāt ad cenā xpi:
ſepe miſſi ſunt ad populū iſrael: ſe
pe vocauerūt vt ad horā cene veni
rent. Illi inuitātes acceperūt:cenā
repudiarūt:ꝓphetas legerūt:⁊ xpm
occiderūt:⁊ tunc nobis cenā neſcien
tes parauerūt. Parata iam cena. i.
imolato xpo miſſi ſunt apoſtoli ad
quos miſſi fuerāt ante ꝓphete. Gre
go. in home. Per hūc ergo ſeruū q
a patrefamilias ad inuitandū mit
titur:predicatorū ordo ſignificat:ſe
pe autē ſolet euenire: vt perſona po
tens famulū habeat deſpectū: cūꝗ
per eum dñs aliquid mādat:nō de=
ſpicitur pſona loquētis ſerui:q: ſer
uatur in corde mittētis reuerentia
dñi. Offert ergo deus qd rogari de=
buit:nō rogare. dare vult qd vix ſpe
rari poterat:et tamē ſimul oēs excu
ſant. Sequitur enī. Et cepe. ſi. om.
excuſare. Ecce homo diues inuitat
et pauperes occurrere feſtinant:ad
dei inuitamur conuiuiū:⁊ nos excu
ſamus. Auguſt. de ver. domi. Tres
autem fuerunt excuſatores de qui=
bus ſubditur. Primus dixit ei. Uil.
emi. et ne. ha. exi. et vide. illam: ro.
te ha. me excuſatum. In villa em=
pta dominatio notatur. ergo ſuper
bia caſtigatur vitium primum. pri=
mus enim homo dominari voluit:
qui dominiū habere noluit. Grego.
in home. Uel per villā terrena ſub
ſtantia deſignatur. Exit ergo videre
re illam: qui ſola exteriora cogitat
propter ſubſtantiam. Ambroſius.
Sic igitur emerite militie viro con
temnendarum ſtipendium preſcri=
bitur facultatum: ꝙ neq; ille qui
ſtudiis intentus inferioribus poſ
ſeſſiōes ſibiterrenas coemit:regnū

Allegorica expoſitio.

celi poſſit adipiſci: cū dn̄s dicat. Uē
de omnia tua ⁊ ſequere me. Sequi
tur. Et alter dixit. Iuga boum emi
quinqꝫ: et eo ꝓbare illa. Augu. de
ver. do. Quinqꝫ iuga boum ſenſus
carnis huius quiqꝫ numerant. In
oculis viſus eſt: in auribus auditꝰ:
in naribus odoratus: in faucibus
guſtus: in oībus mēbris tactus. Sꝫ
qꝛ iuga ſunt in tribus priorībꝰ ſen-
ſibus facilius apparet. Duo ſunt
oculi: due aures gemine nares. Ec
ce tria iuga: et in faucibus. i. ſenſu
guſtādi geminatio quedā inuenit.
quia nihil guſtando ſapit niſi lin-
gua ⁊ palato tangat: voluptas car-
nis q̄ ad tactū pertinet occulte ger
minat: eſt ⁊ forinſecus et intrinſecꝰ.
Dicuntur aūt iuga boū: qꝛ per ſen-
ſus iſtos carnis terrena requirunt.
Boues enī terrā verſant: hoīes au-
tē remoti a fide terrenis dediti: no-
lunt credere aliquid niſi ad quod
ſenſu corporis ꝑueniunt quinqꝫ par
tito. Non inq̄t ego credo: niſi quod
video. Si talia cogitaremus quiqꝫ
illis iugis boum a cena impedire-
mur. vt noueritis aūt iſtoꝝ quinqꝫ
ſenſuū nō delectationē q̄ mulcet: et
ingerit voluptatē: ſed curioſitatem
quādā notatam fuiſſe. Nō ait quīqꝫ
iuga boū emi: eo paſcere illa: ſꝫ eo
ꝓbare illa. Gregori. in home. Cor-
porales etiam ſenſus: quia interna
cōprehendere nequeūt: ſed ſola ex
teriora agnoſcunt: recte ꝑ eos curio
ſitas deſignat: q̄ dum alienā querit
vitā diſcutere ſuper ſua intima: ne-
ſciens ſtudet exteriora cogitare. Sꝫ

Tropologica expoſitio.

notandum ꝙ is qui propter villam
et is qui propter probanda iuga
boum a cena ſui inuitatoris ſe ex-
cuſat: humilitatis verba permiſcet
dum enī dicit. Rogo: ⁊ venire cōtēnit
humilitas ſonat in voce: ſuperbia
in actiōe. Sequit. Alius dixit. Uxo-
rē duxi et ideo non poſſum venire.
Auguſti. de verb. domini. Iſta eſt
voluptas carnis que mltos impe-
dit vtinā foris ⁊ nō intus. Qui enim
dixit. Uxorē duxi: carnē amplexat:
carnis voluptatibus iocundatur. a
cena excuſat: obſeruet ne fame in-
terna moriatur. Baſi. Dicit autem.
Non poſſum venire. eo ꝙ intellectꝰ
humanus vergens ad mundanas
illecebras debilis eſt ad agendum:
Grego. in home. Quāuis aūt bonū
ſit coniugiū. atqꝫ ad propagandam
ſobolē diuina prouidentia conſtitu
tum: nōnulli tamen per hoc nō fecun
ditatē prolis: ſed deſideria expetūt
voluptatis. Et iccirco per rem iuſtā
ſignificari poteſt nō incongrue res
iniuſta. Ambro. Uel coniugium nō
reprehenditur: ſed ad maiorem ho
norē vocatur integritas: quoniam
mulier innupta cogitat que ſunt do
mini. vt ſit ſancta corpore ⁊ ſpiritu:
q̄ aūt nupta eſt: cogitat q̄ ſunt mū-
di. Augu. de verb. do. Ioannes aūt
dicens. Omne qđ eſt in mundo con
cupiſcentia carnis eſt. ⁊ concupiſcē
tia oculorū: ⁊ ambitio ſeculi inde ce
pit vbi euangeliū terminū poſuit.
Cōcupiſcentia carnis vxorē duxi cō
cupiſcētia oculorū quinqꝫ iuga boū
emi. Ambitio ſeculi. villam emi. A
ꝑte aūt l totū ꝯmemorati ſunt quīqꝫ
ſenſus ꝑ ſolos oculos: quorū eſt ī
quinqꝫ ſenſibus principatus. ꝓpte
rea cū proprie ad oculos ꝑtineat vi
ſus ipſum videre ꝑ oēs quinqꝫ ſen-
ſus ſolemꝰ appellare. Cyril. Quos
autem intelligemus fuiſſe eos qui
rēnuerunt predictorum cauſa veni-
re: niſi preſides iudeorū: quos ꝑ to-
tā ſacrā paginā de his redargutos
eſſe videmus. Orige. Uel aliter. Hi
qui villā emerunt ⁊ refutant cenam
ſunt qui receperunt alia dogmata
diuinitatis: nec experti ſunt verbū
qđ poſſidebant. Is autē qui quinqꝫ
paria boū emit. eſt qui naturā intel
lectualem cōtēnit: ⁊ ſenſibilia ſequi
tur. vn̄ incorpoream naturam com-
prehendere nō pōt. Qui aūt vxorem
duxit: eſt qui cōiunctus eſt carni: vo
luptatum magis amator: ꝙ dei.
Ambro. Uel tria genera hominum
a cōſortio iſtius cene eſtimemus ex

Tria genera hominū

cludi gentiliū iudeorū ⁊ hereticorū
iudei corporali myſterio iuga ſibi
legis imponunt. Quinqꝫ autē iuga

ſunt verboꝝ decem: vel quinqȝ libri
veteris legis. At vero hereſis velut
eua femineo rigore fidei tẽtat affe=
ctũ. Et apoſtolus dicit auariciã eſſe
fugiendã: ne impediti more gentili
ad regnũ chriſti peruenire nequea
mus. ergo ⁊ ille qui villã emit alie=
nus a regno eſt: et ille qui iugũ po=
tius legis ꝙ gratie munus elegit: ⁊
ille qui ſe propter ducendã excuſat
vxorẽ. Sequitur. Et reſer. nũcia. hec
dño ſuo. Augu. quinto ſup geñ. ad
litterã. Nõ propter inferiorũ ſcien=
tiã deus nuncijs indiget quaſi per
eos fiat ſcientior: ſed nouit oĩa ſtabi
liter atqȝ incommutabiliter. Habet
aũt nũcios ꝑpter nos ⁊ ꝑpter ipſos
qui illo modo deo parere et aſſiſte=
re dicunt̃ vt cũ de inferioribus cõ=
ſulant: eiuſqȝ ſupernis iuſſis obtẽ=
perent bonum eſt eis in ordine pro
prie nature. Cyril. Iudeoꝝ aũt pri=
matibus vocationem rẽnuentibus
ſicut ipſi dicebant. Nunquid aliqs
principium credidit in eũ indigna=
tus eſt paterfamilias. quaſi eis di=
gnis indignatione ⁊ ira. vnde ſequi
tur. Tũc ira. paterfamilias. Beda.
Non ꝙ ire paſſio diuine ſubſtantie
accidat: ſed talis opatio que in no=
bis ab ira fit: dei ira ⁊ idignatio dr.
Cyril. Sic ergo indignat⁹ dicit̃ pa
terfamilias in principes iudeorum
et vocati ſunt loco eorũ qui erant de
multitudine iudeorũ fragilem ⁊ im
potentem mentem habentes. Lo=
quente enim petro: primo quidem
tria milia: deinde quinqȝ milia cre
diderunt: ⁊ poſtmodum plĩmus po
pulus. vnde dicit̃: dixit ſer. ſuo. Exi
ci. in pla. ⁊ vi. ciui. ⁊ pau. ac debi. ce.
et clau. intro. huc. Ambroſius. In=
uitat autem pauperes: debiles: ⁊ ce
cos: vt oſtendatur ꝙ nullum debili
tas corporis excludit a regno: ra=
riuſqȝ delinquat: cui deſit illecebra
peccandi: vel ꝙ infirmitas peccato
rum per miſericordiam domini re=
mittatur: vñ mittit ad plateas: vt
de latioribus vitijs ad anguſtã ve
nirent viam. Gre. ego. in home. Quia
ergo venire ſuperbi rẽnuũt paupe

res eliguntur: dicuntur em̃ debiles
et qui iudicio ſuo apud ſemetipſos
infirmi ſunt: nã pauperes et quaſi
fortes: ſunt qui poſiti in pauperta
te ſuperbiunt: ceci ſunt qui nullius Paupe
ingenij lumẽ habent. claudi ſunt: q̃ res eli
rectos greſſus in operatione nõ ha guntur.
bent. Sed dum hoꝝ vitia in mem
brorum debilitate ſignificãtur ſicut
illi peccatores fuerũt: qui vocati ve
nire noluerunt: ita hi quoqȝ qui in
uitantur ⁊ veniunt: ſed peccatores
ſuperbi reſpuuntur: humiles eligũ
tur. Hos itaqȝ elegit deus quos de
ſpicit mundus, quia plerũqȝ ipſa
deſpectio hominẽ reuocat ad ſemet
ipſum. Et tanto celerius vocem dei
aliqui audiũt. q̃to in hoc mũdo nõ
habẽt. vnde delectẽtur. Cum ergo
de vicis ⁊ plateis ad cenã quoſdam
domin⁹ vocat: illũ populũ deſignat
qui tenere legis vrbanã conuerſa=
tionẽ nouerat. Sed multitudo que
ex iſrael populo credidit; locũ ſup=
ni ↄuiuij nõ impleuit. vnde ſequit̃.
Et ait ſer. Dñe fa. eſt vt impe. ⁊ ad=
huc lo. eſt. Intrauit em̃ iam frequẽ
tia iudeorũ: ſed adhuc loc⁹ vacat in
regno vbi ſuſcipi debeat numeroſi
tas gentiũ. vñ ſubditur. Et ait do.
ſer. Exi in vias ⁊ ſe. et con. intra. vt
imple. do. me. Cũ cõuiuas ſuos col=
ligi ex vijs ⁊ ſepibus precepit: agre
ſtem pplm̃. i. gẽtilẽ querit. Ambro.
Uel mittit ad vias ⁊ circa ſepes: qr
hi apti ſunt in regno celoꝝ q̃ nullis
preſentiũ cupiditatibus occupatis
ad futura feſtinãt in quodaȝ bone
voluntatis tramite ↄſtituti: ⁊ q̃ mõ
ſepis q̃ ab incultis culta ſecernat: ⁊
incurſus arceat beſtiaꝝ: norit bona
malaqȝ diſtinguere: ⁊ aduerſus tẽ=
tamẽta nequitie ſpiritalis fidei mu
nimẽ ꝑtẽdere. Augu. de ver. do. Ue
nerunt de plateis ⁊ vicis gẽtes: ve
niũt de ſepibus heretici. Nã ſepes
qui cõſtruũt: diuiſiones querũt. ab
ſtrahant̃ a ſepibus: euellant̃ a ſpi=
nis: ſed cogi nolunt: volũtate inqũt
noſtra intrem⁹. Nõ hoc dñs impe=
rauit: coge inquit intrare: foris in
ueniat̃ neceſſitas: naſcatur inde vo

ſuitas. Grego. in hom. Qui ergo
huius mūdi aduerſitatibus fracti
a dei amore redeūt cōpellunt intra-
re. Sed valde tremenda eſt ſenten-
tia q̄ ſubinfertur. Dico autē vobis
q̄ nemo viroꝝ illoꝝ qui vocati ſunt
guſtabit cenā meā. Nemo ergo con
temnat: ne dū vocatus excuſat: cū vo-
lūtatē habuerit intrare nō valeat.

¶ Ibant autē turbe multe cū
eo et conuerſus dixit ad illos.
Siquis venit ad me: et nō odit
patrem ſuum: ⁊ matrem ⁊ vxo
rem: et filios ⁊ fratres ⁊ ſorores
adhuc autem ⁊ animam ſuam
non poteſt meꝰ eſſe diſcipulus.
Et qui nō baiulat crucē ſuam
et venit poſt me: non pōt meus
eſſe diſcipulus.

¶ Grego. in home. Ad audita cele-
ſtia premia inardeſcit a[n]i[m]us: iamq̄
illic cupit aſſiſtere: vbi ſe ſperat ſi-
ne fine gaudere: ſed ad magna pre-
mia p[er]ueniri nō poteſt niſi per ma-
gnos labores. vnde dicitur. Ibant
aūt tur. mul. cū eo. ⁊ cōuer. dixit ad
illos. Siquis ve. ad me: et non odit
pa. ſuū et ma. ⁊ vxo. ⁊ fi. ⁊ fra. ⁊ ſoro.
adhuc aūt ⁊ ani. ſu. nō po. eē meus
diſcipulus. Theo. Qꝛ eīm multi co-
mitantiū ipſum nō ex toto affectu:
ſed tepide ſequebant̄: oſtendit qua
lē deceat eſſe ſuū diſcipulū. Grego.
in hom. Sed percunctari libet quō
parentes ⁊ carnaliter ꝓpinquos p̄-
cipimur odiſſe: qui iubemur et ini-
micos diligere. Sed ſi vim precepti
perpendimus: vtrumq̄ agere per
diſcretionem valemus: vt eos qui
nobis carnis cognatione coniuncti
ſunt: et quos proximos nouimus di
ligamus: ⁊ quos aduerſarios i via
dei patimur: odiendo et fugiendo
neſciamus. Quaſi eīm per odiuꝫ di
ligitur qui carnaliter ſapiens: dum
p[ra]ua nobis ingerit: non auditur.
Ambro. Etenī ſi propter te dn̄s ſue
renunciat matri dicēs. Que eſt ma
ter mea: et qui fratres mei? cur tu
dn̄o tuo cupias āteferri? Sed neq̄

ignorare naturā neq̄ ſeruire dn̄s iu-
bet. ſed ita indulgere nature: vt ve-
nereris auctorē: neq̄ a deo parentū
amore deſiſtas. Grego. in home. Ut
aūt dn̄s demonſtraret hoc erga p-
ximos odiū nō de affectiōe ꝓcedere
ſed de charitate: addidit dicēs: ad-
huc aūt ⁊ animā ſuā. Conſtat ergo
qꝛ amando debet odiſſe ꝓximū qui
ſic eū odit ſicut ſeipſum. tūc eīm be-
ne aīam noſtram odimus: cum eius
carnalibus deſiderijs nō acquieſci-
mus: cū eius appetitū frangimus:
eius volūtatibus reluctamur. Que
ergo cōtēpta ad melius ducit̄: qua-
ſi per odiū amatur. Cyril. Non eſt
aūt fugiēda vita: qua in corpore vi
uitur. ſed ſeruanda ſicut ⁊ paulus
ſeruauit: vt xp̄m adhuc viuēs in cor
pore predicaret. Sed vbi oportebat
vitā cōtēnere vt curſum cōſumma-
ret: nec aīas ꝓcioſas ſibi eſſe fatet̄.
Grego. in hom. Hoc aūt aīe odium
q̄liter exhiberi debeat manifeſtat
ſubdens. Qui nō baiulat crucē ſuā
et venit poſt me: non pōt meus eſſe
diſcipulus. Chry. Nō aūt hoc dicit
vt trabē ſup humeros apponamꝰ:
ſed vt ſemp mortē pre oculis noſtris
habeamus: ſicut et paulus morie-
bat̄ quotidie: et mortē contēnebat.
Baſi. Crucē etiā tollens mortem do
mini annunciabat dicēs. Mihi mū
dus crucifixus eſt: ⁊ ego mundo. qḋ
etiā nos in ipſo baptiſmate antici- Crucis
pamus: vbi vetus hō noſter crucifi baiula-
xus eſt: vt deſtruat̄ corpus peccati. tio.
Grego. in hom. Uel qꝛ crux a crucia
tu dicit̄ duobus modis crucē dn̄i ba
iulamus: cū aut p abſtinētiā carnē
affligimus: aut p cōpaſſionē ꝓximi
neceſſitatē illius noſtrā putamus.
Sed qꝛ nōnulli carnis abſtinentiā
nō pro deo: ſed pro inani gloria exhi
bēt: ⁊ cōpaſſionē nō ſpiritaliter: ſed
carnaliter impendunt: recte addit̄:
⁊ venit poſt me. Baiulare enim cru
cē et poſt dn̄m ire eſt vel carnis ab-
ſtinentiam: vel cōpaſſionem proxi-
morum pro ſtudio eterne intentio-
nis exhiberi.

¶ Quis enim ex vobis volens

turrim edificare: nõne prius ſedens cõputat ſumptus qui neceſſarij ſũt ſi habeat ad pficiẽdũ: ne poſteaq̄ poſuerit fundamentũ: ⁊ non potuerit pficere: oẽs qui vident incipiãt illudere ei dicentes. Q: hic homo cepit edificare ⁊ nõ potuit ꝯſummare? Aut quis rex iturus cõmittere bellum aduerſus aliũ regẽ: nõne ſedens prius cogitat ſi poſſit cũ decẽ milibus occurrere ei qui cũ viginti milib⁹ venit ad ſe? Alioquin adhuc illo longe agente: legationem mittens rogat ea q̄ pacis ſunt. Sic ergo oĩs ex vobis qui non renunciat oĩbus que poſſidet: non põt meus eſſe diſcipulus.

¶ Grego. in ho. Quia ſublimia p̄cepta data ſunt. ꝓtinus ꝯparatio edificãde ſublimitatis adiũgit cũ dr. Quis em̃ ex vobis vo. tur. edifi. nõne pri⁹ ſedẽs cõ. ſum. q̄ neceſ. ſunt ſi habe. ad pficiẽdũ? Oẽ em̃ qđ agim⁹ p̄uenire p ſtudiũ ꝯſiderationis debemus. Si igit hũilitatis turrim conſtruere cupimus: pri⁹ nos p̄parare ad aduerſa huius ſeculi debemus. Baſi. Uel turris eſt alta ſpeculatio ad cuſtodiã ciuitatis ⁊ pceptionẽ hoſtiliũ occurſuũ apta: ad hui⁹ inſtar nobis dat⁹ eſt intellect⁹ ꝯſeruatiu⁹ bonoꝝ: õmeditatiu⁹ ꝯtrioꝝ. ad huius edificationẽ p̄cipit dñs ſedẽtes ponere calculũ: ſi ſuppetat facultas ad finẽ. Grego. niſen⁹. Inſiſtẽdũ eſt em̃ vt cuiuſlibet ardui ꝓpoſiti termin⁹ attigat varijs augmẽtis mãdatorũ dei ꝯſummãdo op⁹ diuinũ: nã neq̄ lapis vn⁹ eſt tota turris fabrica. neq̄ vnicũ mãdatũ ducit ad aleꝯfectionẽ. Sed fundamẽtũ opꝫ ſubſiſtere ⁊ ſm ap̄lum ĩſup apparatus eſt auri et argẽti et p̄cioſorũ lapidũ apponendus. vñ ſubdit. Ne poſtea q̄ poſuerit fundamentũ ⁊ nõ potuerit pficere: oẽs qui viderint incipiãt illudere ei dicentes: q: hic hõ cepit edificare: ⁊ nõ potuit conſummare. Theo. Nos em̃ debem⁹ ponere fundamentũ. i. ſequi xp̄i initiũ: et finẽ nõ imponere ſicut illi de quib⁹ Ioannes dicit q multi ex diſcipulis eius abierũt retrorſum. Uel fundamẽtũ intellige doctrinalẽ ſermonẽ. puta de abſtinẽtia. Opus eſt igit predicto fundamento operationis edificium: vt perficiat nobis turris fortitudinis a facie inimici. Alioquin deridetur homo a videntibus eum tã hominibus q̄ demonib⁹. Grego. in home. In bonis enim operationibus intenti niſi contra malignos ſpiritus ſollicite vigilemus: ipſos irriſores patimur: quos ad malum perſuaſores habemus. Sed ex minori ad maius ſimilitudo ſubditur vt ex rebus minimis maiora penſentur. Nam ſequitur. Aut quis rex iturus committere bellum aduerſus alium regem: nonne prius ſedens cogitat ſi poſſit cum decem milibus occurrere ei: qui cum viginti milibus venit ad ſe? Cyrillus. Incumbit enim nobis prelium contra ſpiritalia nequitie ĩ celeſtibus. Urget autem nos et aliorum hoſtium multitudo carnale flagitium lex ſeuiens in membris noſtris: et varie paſſiones hoc eſt dira hoſtiuꝫ multitudo. Auguſtinus. de queſtionibus euange. Uel decem milia preliaturi cum rege qui habet viginti milia ſignificant ſimplicitatem chriſtiani hominis dimicaturi cum duplicitate diaboli. Theophilus. Eſt autem rex peccatum regnans in noſtro mortali corpore: ſed et noſter intellectus creatus eſt rex: ergo ſi repugnare velit peccato: toto aĩo cogitet ſecũ. Nã demones ſunt peccati ſatellites q̄ vident vigĩti miliũ numero precellere decem milia noſtrũ: quia cum incorporei ſint nobis comparati corporeis multo maiorem fortitudinem habere cenſentur. Auguſtinus de queſtionibus euange. Sicut autem de turri non perfecta per opprobrium deterruit

Intellectus cõparat turri.

Prelia ſpiritalia que ſint.

dicentium: quia hic homo cepit edificare: et non potuit conſummare ſic in rege cum quo dimicandū eſt ipſam pacem accuſauit cū ſubdit. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis ſunt. Significans ēt minas imminentiū tentationū a diabolo non ſuſtinere eos qui renunciant omnibus que poſſident: et pacem cum eo facere conſentiendo illi ad committendum peccata. Grego. vel aliter. In illo tremēdo examine cū rege noſtro ex equo ad iudiciū nō venimus decē milia quippe adviginti milia: ſimplū ad duplū ſūt. Cū duplo ergo exercitu cōtra ſimplum venit quia nos vix in ſolo ope preparatos ſil'de opere ⁊ cogitatione diſcutit. Dum ergo adhuc lōge eſt: quia adhuc pñs per iudiciū nō videtur mittamus ad eum legationem lachrymas noſtras: miſericordie opera: hoſtias placationis: hec eſt noſtra legatio: que regem veniētem placat. Augu. Ad letum. Quō autem pertineant iſte ſimilitudines ipſa occaſiōe ſatis aperuit dicens. Sic ergo omnis ex vobis qui nō renunciat omnibus que poſſidet: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Itaq ſumptus ad turrim edificandā: et valētia decē miliū aduerſus regem qui viginti milia habet nihil aliud eſt ꝗ̄ vt renunciet vnuſqſq omnib' que ſunt eius. Prelocutio autem ſuperior cum extrema locutiōe concordat: in eo enim ꝙ adhuc renunciat omnibus que ſunt eius etiam illud continetur: vt oderit patrem ſuum aut matrem et vxorem et filios et fratres et ſorores: adhuc et animam ſuā. Omnia enim hec propria alicuius ſunt que plerūq ipli cant et impediunt ad obtinēda nō iſta propria temporaliter trāſitura ſed leternū māſura cōia. Baſi. Eſt aūt intentio domini per exempla p̄dicta: non vtiq prebere poteſtatē eius diſcipulum fieri vel non fieri ſicut licet: vel non inchoare fundamentum vel tractare pacē ſed oñdere impoſſibilitatem diuini bene placiti obſeruandi inter diſtrahentia animam inter que periclitatur facta venalis ab aſtutijs demōis. Beda. Diſtat autem inter renunciare oībus: et relinquere oīa. paucorū ēni perfectorum eſt relinquere oīa ꝗ̄ē curas mūdi poſt ponere: cūctorum autem fidelium eſt renūciare omnibus. hoc eſt ſic tenere que mūdi ſunt: vt tamen per ea non teneātur in mundo.

¶ Bonum eſt ſal. Si autem ſal euanuerit: ī quo cōdietur? Neq in terrā: neq in ſterquilinium vtile eſt: ſed foras mittet. Qui hꝫ aures audiēdi audiat.

¶ Beda. Dixerat ſuperius turrim virtutum non ſolum conſūmandā: ſed etiam inchoandā: ad quod ptinet qđ dicitur. Bonum eſt ſal. Bonū eſt ſale ſapientie ſpiritalis cordis archana condire: imo cum apoſtolis ſal terre fieri. Euſe. Sal enī ſm ſubſtantiam quidē ex aqua cōſtat et ſpiritu modicū q̄d terreſtreitatis participans. deſiccat autem fluidam naturam corruptorum corporum: vt mortua corpa conſeruet. Merito igiī diſcipulos ſuos cōparat ſali: eo ꝙ ipſi regenerati ſunt ꝑ aquā et ſpiritum. Cunq toti ſpiritaliter viuerent et non ſm carnem admodum ſalis corruptam vitam hominum in terra degentium conuertebant: et virtuoſa vita ſuos ſequaces oblectādo cōdiebāt. Theophi. Non ſolum autem eos qui donati ſunt magiſtrali grā: ſꝫ ēt idiotas expoſcit ad modū ſalis fieri vtiles proximis. Si vero qui futurus eū vtilis alijs fiat reprobus: innuari non poterit. vnde ſequitur. Si āt ſal euanuerit: in quo cōdietur. Beda. q. d. Si quis ſemel cōdimento veritatis illuminat' ad apoſtaſiā redierit quo alio doctore corrigetur? qui ſcilicet eam quā ipſe guſtauit ſapientie dulcedinem vel aduerſia ſeculi perterritus: vel illecebris illectꝰ abiecit. vnde ſequitur. Neq in

Tropologica expoſitio.

Salis myſtic' itellec'

terram:neqꝫ in ſterquiliniū̊m vtile
eſt:ſed foras mittetur. Sal enim cū
ad condiendos cibos carneſqꝫ ſiccā
das valere deſierit:nulli iam vſui
aptum erit. Neqꝫ enim in terrā vti
le eſt:cuius iniectu germinare pro
hibetur neqꝫ in ſterquilinium agri
culture profuturum:ſic q̇ poſt agni
tionem veritatis retrocedit neqꝫ ip
ſe fructum boni operis ferre : nec
alios excolere valet ſed foras mit=
tendus eſt hoc eſt ab eccleſie vnita=
te ſecernendus. Theo. Verū quia
ſermo parabolicus et obſcurꝰ erat:
excitās dominꝰ auditores ne q̄liter=
cūqꝫ acciperent quod dictum eſt de
ſale ſubdit. Qui habet aures au=
diendi audiat. hoc eſt ſi cui ſapien=
tia ineſt intelligat. Aures eni hic
cognoſcitiuā vim anime et aptitu=
dinem intelligendi accipere debe=
mus. Beda. Audiat etiā nō cōtēnē=
do :ſed obediendo et faciendo que
dicit.

Cap. xv.

Erant autem ap=
propiquātes ei pu
blicani et peccato
res:vt audirent il=
lum:et murmura=
bant phariſei et ſcribe dicētes
Quia hic peccatores recipit
et mādūcat cum illis. Et ait ad
illos parabolam iſtam dicens.
Quis ex vobis homo qui ha=
bet centum oues:et ſi perdide=
rit vnā ex illis nonne dimittit
nonagintanouē in deſerto : et
vadit ad illā:que perierat do
nec inueniat eam ? Et cum in
uenerit eam:imponit in hume
ros ſuos gaudens et veniens
domū conuocat amicos et vi=
cinos dicēs illis. Congratula
mini mihi : quia inueni ouem
meam que perierat. Dico vo=
bis ꝙ ita gaudium erit in celo
ſuper vno peccatore peniten=
tiam agente:ꝙ ſupra nonagi=
tanouē iuſtis qui non indigēt
penitentia.

Ambro. Didiceras in ſuperiori=
bus ſecularibus occupationibꝰ nō
teneri:caduca non preferre perpe=
tuis. Sed quia fragilitas humana
firmū neq̇t in tanto ſeculi lubrico te
nere veſtigium:etiam aduerſus er
rorem remedia tibi bonus medicꝰ
demōſtrauit:ſpem venie iudex mi=
ſericors non negauit. vnde ſubdit.
Erant autē appro. ei publi. et pec
ca. vt audi. eū. Glo. i. q̇ publica exi=
gunt vectigalia vel conducunt:et q̇
lucra ſeculi per negocia ſectantur.
Theophi. Hoc enim exequebatur
cuius cauſa carnē ſuſceperat:ad=
mittens peccatores:ſicut medicus
egrotantes. Sed phariſei vere cri
minoſi huic pietati murmurare cō
penſabant. vnde ſequitur. Et mur
murabant phariſei et ſcri. di. q̄ hic
pec. re. et man. cū illis. Grego. in ho
mel. Ex qua re colligitur:q̄ vera
iuſtitia compaſſionem habet:falſa
dedignationē : q̄uis et iuſti ſoleāt
recte peccatoribus indignari. ſed
aliud eſt qđ agitur typo ſuperbie:
aliud quod zelo diſcipline:quia iu=
ſti et ſi foris increpationes per diſci=
plinam exaggerant:intus tamē dul
cedinē per charitatē ſeruant. Pre=
ponūt ſibi in animo ipſos plerūqꝫ
quos corrigunt quod agētes per di
ſciplinā ſubditos et per humilitatē
cuſtodiunt ſemetipſos. At cōtra hi
qui de falſa iuſtitia ſuperbire ſolēt
ceteros quoſqꝫ deſpiciunt : nulla
infirmantibus miſericordia cōde=
ſcēdūt. Et q̇ ſe pctōres eē nō credūt
eo deteriꝰ pctōres ſiūt de q̄ꝝ nūero
phariſei erāt:q̇ dījudicātes dn̄m ꝙ
pctōres ſuſcipet: arēti corde ipſum
fontē miſericordie reprehendebāt.
Sed q̄ egri erāt ita vt egros ſe eſſe
neſcirēt : q̄tenꝰ qđ erāt agnoſcerēt:
celeſtis medicꝰ blādis eos fomētis
curat. Seq̇t ei. Et ait ad illos pa=
bolā iſtā dicēs. Quis ex vob hō ſili
tudinē dedit:quā i ſe hō recogno=

Iuſticie
vere cō=
ditio.

ſceret:et tamẽ ad auctorẽ hoīuʒ ꝑ=
tineret q: eniʒ centenarius perfe=
ctus eſt numer⁹: ipſe centum oues
habuit cũ ſanctoꝛuʒ āgeloꝛuʒ et ho
minum naturā poſſedit. vnde ſub=
dit. Qui hʒ cẽtũ oues. Cyril. Hinc ꝑ
cipe latitudinem regni ſaluatoꝛis
noſtri. Dicit enim oues eẽ cẽtũ re=
ferens numerũ ſubiectaruʒ ſibi ra
tionaliuʒ naturarũ ad integrā mī
titudinem. Eſt eniʒ centenarius nu
merus perfectus ex decem decadi=
bus conſtitut⁹. Sed ex his vna ob=
errauit. ſ. genus humanum quod
terram colit. Ambꝛo. Diues paſtoꝛ
cuius nos omnes centeſima poꝛtio
ſumus. vnde ſequitur. Et ſi perdi=
derit vnam ex illis. Gregoꝛi⁹. Una
ouis tunc perit quando peccando
homo paſcua vite reliquit. In de=
ſerto autem nonagintanouem re=
manſerant: q: rationalis creature
numerus angeloꝛum videlicet et
Allegorica expoſitio.
hominum: qui ad videndũ deũ: con
ditus fuerat: pereũte homine erat
imminut⁹. vnde ſeqtur. Nõne dimit=
tit nonagintanouem in deſerto. q:
ſcʒ angeloꝛum choꝛos reliquit in ce
lo. Tunc autem homo celum deſe=
ruit: cuʒ peccauit. Et vt perfecta ſũ
ma oviũ integraretur in celo: ho=
mo perditus querebatur in terra.
vnde ſequitur. Et vadit ad illam q̄
perierat donec inueniat illā. Cyril.
Nunquid autẽ ſeuiẽs in reliquas
motus eſt pietate vnius? nequaq̄.
Sunt enim ille in tuto circũſepiẽte
illas potentiſſima dextera: ſed ma
gis opoꝛtebat miſereri pereuntis
ne imꝑfecta vderet̃ reſidua multi=
tudo. Una enī reducta ſoꝛtitur cen=
tenarius pꝛopꝛiam ſpeciem. Aug.
de que. euan. Uel illas nonaginta
nouem dixit quas reliquit in deſer
to ſuperbos ſignificans tanq̄ ſolli
citudinem gerentes in animo dum
ſolos ſe videri volunt quibus ad ꝑ
fectionẽ vnitas deeſt. cuʒ enim q̄ſq̄
a vera vnitate diuellitur: ſuperbe
diuellitur: ſue quippe poteſtatꝭ eẽ
cupiens non ſequitur vnum: quod
eſt deus: vni autem deputat oẽs ꝑ

penitentiam reconciliatos que hu=
militate obtinetur. Grego. niſenus.
Cum autem paſtoꝛ inueniſſet ouẽ.
non puniuit. Non duxit ad gregeʒ
vrgendo: ſed ſupponens humero ꝛ
poꝛtās clemẽter annumerauit gre
gi. vnde ſequitur. Et cum inuene= Anagogica expoſitio.
rit ouem imponit in humeros ſuos
gaudens. Grego. in home. Ouẽ hu
meris ſuis impoſuit: quia huma=
nam naturam ſuſcipiens peccata
noſtra ipſe poꝛtauit. Inuenta autẽ
oue ad domum redit. quia paſtoꝛ
noſter reparato homine ad regnũ
celeſte redijt. vnde ſequitur. Et ve=
niens domum conuocat amicos et
vicinos dicens illis. Cõgratulami
ni mihi quia inueni ouēʒ meā que
perierat. amicos et vicinos vocat
angeloꝛum choꝛos: quia amici ei⁹
ſunt: quia voluntatem eius conti=
nue in ſua ſtabilitate cuſtodiunt.
Uicini quoq̄ eius ſunt: quia clari=
tatem viſionis illius ſua aſſiduita=
te perfruũtur. Theophi. Superne
igitur virtutes oues dicũtur in eo
ꝙ oīs natura creata aſpectu dei be
ſtialis eſt. In eo vero ꝙ rationalis
eſt: amici et vicini dicuntur. Greg.
in ho. Et notandũ ꝙ non dicit. Con
gratulamini inuente oui: ſed Mihi
quia videlicet eius eſt gaudium vi
ta noſtra: et cum nos ad celum re=
ducimur ſolennitatem letitie illius
implemus. Ambꝛo. Angeli autem
quoniaʒ ſunt rationabiles: nõ ime
rito hominum redemptione letan=
tur. vnde ſequitur. Dico vobis ꝙ
ita gaudium erit in celo ſuper vno
peccatoꝛe penitentiaʒ agente q̄ ſu
pꝛa nonagintanouem iuſtis qui nõ
indigent penitentia. Hoc pꝛoficiat
ad incentiua pꝛobitatis: ſi vnuſq̄ſq̄
conuerſionem ſuam gratam foꝛe
credat cetibus angeloꝛum: aut quo
rum affectare patrocinium aut ve
reri debet offenſaʒ. Greg. in home.
Plus autem de conuerſis peccato=
ribus q̄ de ſtantibus iuſtis in celo
gaudium eſſe fatetur: quia plerũq̄
hi qui nullis ſe oppꝛeſſos peccatoꝝ
moꝛibus ſciũt: ſtant quidem in via

iuſtitie ſed tamen ad celeſtem patriã ãxie non anhelant: ⁊ plerũq; pigri remanent ad exercenda bona precipua: q͛ ſecuri ſibi ſũt ꝙ nulla cõmiſerint mala grauiora. At cõtra nõnũq; hi qui ſe aliqua illicita egiſſe meminerunt. et ipſo ſuo dolore compuncti ad amorẽ dei inardeſcunt. Et quia erraſſe ſe a deo cõſiderant: dãna precedentia lucris ſequentibus recompenſant. Maius ergo gaudiũ fit in celo: quia et dux in prelio plus eum militem diligit qui poſt fugã reuerſus hoſtem fortiter premit: ꝙ eum qui nunq; terga prebuit et nũq; aliquid fortiter fecit. Sic agricola illã ãplius terram amat: que poſt ſpinas vberes fruges profert: ꝙ eam que nunq; ſpinas habuit: et nunq; fertilẽ meſſem producit. Sed inter hec ſciẽdũ eſt quia ſunt plerique iuſti in quorum vita tantum eſt gaudiũ: vt eis quilibet peccatorum penitentia preponi nullatenus poſſit. Hinc ergo colligendum quantum deo gaudium faciat quando humiliter plangit iuſtus ſi facit in celo gaudium: qñ hoc quod male geſſit: per penitentiam dãnat iniuſtus.

¶ Aut q̃ mulier habẽs drachmas decem: ſi perdiderit drachmã vnã: nõne accendit lucernã et euertit domum et querit diligenter: donec inueniat eam? Et cum inuenerit: cõuocat amicas et vicinas dicens. Cõgratulamini mihi: q͛ inueni drachmã quã perdiderã. Ita dico vobis: quia gaudiũ erit corã angelis dei ſuper vno peccatore penitentiam agente.

¶ Cyril. Per precedentẽ parabolã in qua genus humanum dicebatur ouis erratica: docebamur nos fore creatura ſublimis dei q̃ fecit nos et non ipſi nos: cuius paſcue oues ſumus: ſubiungitur ſecunda parabola: qua genus humanum cõparatur drachme que periit. Per quã oſtendit nos ad ſimilitudinem et imaginẽ regiã factos eẽ. ſ. ſummi dei. Nã drachma nũmus eſt impreſſam habens regiam figurã. vnde dicit. Aut q̃ mulier hñs decẽ drachmas. Grego in ho. Qui ſignat per paſtorẽ: ipſe per mulierẽ. ipſe enim deus ipſe et dei ſapientia. Angelorum aũt hominũ naturã ad cognoſcendum ſe dñs cõdidit: et ad ſilitudinẽ ſuã creauit. Decem ergo drachmas habuit: q͛ nouẽ ſũt ordines ãgelorum: ſed vt cõpleret electorũ numerus: homo decimus eſt creatus. Augu. de queſtiõ euã. Uel in nouẽ drachmis: ſicut ⁊ in nonagintanouẽ ouibus ponit eorum ſignificationẽ: qui de ſe preſumentes peccatoribus ad ſalutẽ redeũtibus ſe preponũt. vnũ ei deeſt et a nouem vt decem ſint: et a nonagintanouẽ vt centũ ſint: cui vni deputat oẽs per penitentiã recõciliatos. Greg. in home. Et q͛ imago exprimit in drachma: mulier drachmã perdiderat qñ homo qui cõditus ad imaginem dei fuerat peccando a ſimilitudine ſui conditoris receſſit. Et hoc ẽ qđ ſubditur. Si perdiderit drachmã vnã. nõne accẽdit lucernã? Accẽdit mulier lucernã: q͛ dei ſapiẽtia apparuit in hũanitate. Lucerna q̃ppe lumẽ in teſta ẽ: lumẽ vo in teſta ẽ diuinitas in carne. Accẽſa aũt lucerna. Seq͛t. Et euertit domũ. Q͛. ſ. mox vt eius diuinitas per carnẽ claruit: oĩs ſe nr̃a ↄſcia cõcuſſit: quia euerſiõis ſmo non diſcrepat in eo ꝙ in alijs codicibus legit. Emũdat: quia praua mẽs ſi nõ prius pre timore euertit: ab aſſuetis vitijs non inũdat. euerſa aũt domo: inuenitur drachma. Seq͛t enim. Et q͛rit diligẽter donec inueniat. q͛. ſ. cũ perturbatur conſcientia hominis reparatur in homine ſimilitudo conditoris. Gregorius. nazanzenus. Inuenta autẽ. drachma: celeſtes virtutes facit participes gaudij: q̃s miſtras diſpenſationes fecit. vnde ſequit. Et cum inuenerit conuocat amicas ⁊ vicinas dicens. Congratulamini mihi quia inueni drachmam quam perdid eram. Gregorius

Allegoria pulcherrima

in home. Superne eñ virtutes tãto diuine ſapiẽtie iuxta ſunt: q̃to ei p gratiã cõtinue viſionis appropinquãt. Theophi. Uel amice ſunt vt exequentes volũtatẽ ipſius vicine vero vt in corpore vl' forte amice ꝑſi⁹ ſunt omnes ſuperne ṽtutes: vicie vero ſunt propinquiores ſcilicet throni cherubin ⁊ ſeraphin. Grego. niſe: nus. Uel aliter. Hoc reor dominum nobis proponere in inquiſitione ꝑdite drachme quia nulla nobis a ceteris virtutibus vtilitas prouenit quas drachmas vocat: q̃uis preſto ſint omnes vna ſola deficiente animeviduate: qua ſcʒ diuine ſimilitudinis nitorẽ ſortitur: propter quod primo quidẽ iubet lucernã accẽdere ſcʒ verbum diuinũ quod abſcõdita patefacit. Uel forſan penitẽtie lãpadẽ: ſed in domo propria id eſt in ſeipſo ⁊ in ſua cõſciẽtia oportet perquirere drachmã perditã id eſt regis imaginẽ que nõ penitus deperijt: ſed eſt tecta ſub fimo: qui ſignificat carnis cõtagia: quibus ſtudioſe abſterſis id eſt dilutis per ſollertiam vite eluceſcit quod queritur. vnde oportet ipſam que inuenit gratulari. necnõ ad participia gaudij vocare vicinas. i. contubernales virtutes. i. rationabilẽ ⁊ concupiſcibilem ⁊ innatũ iracũdie affectum. Et ſi que ſint tales vires circa animam cõſiderate: quas docet gaudere in domino: deinde concludens parabolã ſubdit. Ita dico vobis: gaudium erit angelis ſup vno peccatore pniaʒ agẽte. Greg. in ho. Penitẽtiã agere eſt preterita mala plãgere: ⁊ plãgẽda nõ ꝑpetrare. nã qui ſic alia deplorat: vt tamen alia cõmittat: adhuc penitẽtiam agere aut ignorat aut diſſimulat. Cogitã dum eſt etiã vt per hoc cõditori ſuo ſatiſfaciat: vt qui cõmiſit prohibita ſibi abſcidere debeat etiam conceſſa. ⁊ ſe reprehendat in minimis: qui ſe meminit in maximis deliquiſſe.

¶ Ait autem. Homo quidam habuit duos filios ⁊ dixit adoleſcentior ex illis patri: Pater da mihi portionem ſubſtantie que me contingit. Et diuiſit illis ſubſtantiam. Et non poſt multos dies congregatis omnibus adoleſcentior filius peregre profectus eſt in regionẽ longinquam: ⁊ ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxurioſe. Et poſtq̃ omnia conſummaſſet facta eſt fames valida in regione illa: ⁊ ipſe cepit egere. Et abijt ⁊ adheſit vni ciuium regionis illius: ⁊ miſit illum in villam ſuam vt paſceret porcos. Et cupiebat implere ventrem ſuuʒ de ſiliquis quas porci manducabant: ⁊ nemo illi dabat.

¶ Ambr. Tres ex ordie lucas parabolas poſuit. Quis que perierat ⁊ inuenta eſt: drachma perierat ⁊ inuenta eſt. filius qui erat mortuus reuixit: vt triplici remedio ꝓuocati vulnera noſtra curemus. Xp̃s vt paſtor te ſuo corpore vehit. querit vt mulier eccleſia: recipit deus pater: prima miſericordia: ſecũda ſuffragatio: tertia recõciliatio. Chry. Eſt etiam inter parabolas ſupradictas ratio diſtinctionis ſm perſonas vel mẽtes peccantiũ: vt pater filium recipiat penitentem. qui arbitrij ſui libertate vtitur vt cognoſcat vnde ceciderit. Paſtor vero ouẽ errãtẽ ⁊ nõ ſapiẽtẽ reuerti requirat: ⁊ hũeris ſuis referat. irrõnali aĩali impudẽtẽ hoieʒ cõparãs: qui alieno dolo circũuentus errauerat ſicut ouis. Preſens ergo parabola proponitur cum dicitur. Ait auteʒ. Homo quidaʒ habuit duos filios. Sunt qui dicant de duobus filijs iſtis seniorẽ Angelos eſſe: iuniorem vero hominẽ ponũt: qui in longinquã peregrinationẽ abierit: quãdo in terrã de celis ⁊ paradiſo cecidit. ⁊ aptant cõſequẽtia reſpiciẽtes ad cãm

Uirtutũ cõnexio. (margin)

Tres parabole notãt (margin)

cĩm vel ſtatũ ade. ſʒ hic ſenſus pi⁹
quidẽ videtur: neſcio tamen ſi ver⁹
ſit quia iunioꝛ filius ad penitentiã
venit ſua ſponte recoꝛdatus prete=
rite abundãtie patris ſui. Domin⁹
autẽ veniens ad penitentiam voca
uit humanũ genus duʒ ſponte ſua
regredi vnde ceciderat nõ cogita=
ret. deinde ſenioꝛ filius in reditu et
ſalute fratris ſui triſtatur: cũ domi
nus dicat leticiã eſſe apud ãgelos
ſuper vno peccatore penitẽtiã agen
te. Cyril. Quidã vero per ſenioꝛem
Allegoria pulchra. filiũ dicũt ſignificari iſrael ſm car=
nẽ: per aliũ vero qui diſceſſit a pa=
tre: deſcribitur multitudo gentiuʒ
Aug. de que. euan. Hic ergo homo
habens duos filios: deus habens
duos populos intelligitur: ⁊ tanq̃
duas ſtirpes generis humani: vnã
eoꝝ qui permanſerunt in vni⁹ dei
cultu alterã eoꝛũ quivſq̃ ad colen
dũ idola deſeruerunt deũ. Ab ipſo
ergo exoꝛdio creature moꝛtaliũ ma
ioꝛ filius ad cultũ vnius dei perti=
net minoꝛ autẽ petit vt ſibi ps ſub=
ſtantie que eũ tãgeret daret a pr̃e.
vnde ſequitur. Et dixit adoleſcẽtioꝛ
ex illis patri. Pater da mihi poꝛtio
nẽ ſubſtãtie que me contingit. nãq̃
ala poteſtate ſua dlectata id quod
illi eſt viuere: intelligere: meminiſ
ſe vel ingenio alacri excellere petit
que diuina ſunt munera. hec auteʒ
in poteſtate ſua accepit per liberũ
arbitriũ. vnde ſequitur. Et diuiſit
illi ſubſtantiã. Theophi. Hominis
ſubſtantia rationalitas eſt: quã cõ
comitatur libertas arbitrij ⁊ ſimuli
ter quecunq̃ dominus dedit nobis
pro ſubſtãtia noſtra putabitur: vt
celum terra ⁊ vniuerſa creatura:
lex ⁊ prophete. Ambꝛo. Uides aũt
q̃ diuinũ patrimoniuʒ petentibus
dat nec putes culpã patris q̃ ado=
leſcẽtioꝛi dedit. nulla dei regno in=
firma etas: nec fides grauatur an
nis. Ipſe certe ſe iudicauit idoneũ
qui popoſcit: atq̃ vtinã nõ receſſiſ=
ſet a patre impedimẽtum neſciſſet
etatis. Sequitur eniʒ. Et nõ poſt
multos dies cõgregatis omnibus
adoleſcẽtioꝛ fili⁹ peregre pꝛofect⁹
eſt in regionẽ longinquã. Chryſo.
Minoꝛ filius in regionẽ longinquã
pꝛofectus eſt nõ localiter a deo de=
cedes: qui vbiq̃ eſt: ſed affectu. fu=
git enim deũ peccatoꝛ: vt a lõginquo
ſtet. Augu. de ver. do. Quiſquis ei
ita vult eſſe ſimilis deo: vt foꝛtitu=
dinẽ ſuã ad illã cuſtodiat: nõ ab il=
lo recedat ei coherẽdo vt cuſtodiat
ſimilitudinẽ ⁊ imaginẽ ad quã fa=
ctus eſt. Poꝛro ſi peruerſe vult imi
tari deũ: vt quomodo deus non ha
bet a quo regatur ſic ipſe velit ſua
poteſtate vti: vt nullo regẽte viuat
quid reſtat niſi vt recedens a veri=
tate vaneſcat. Augu. de que. euan.
Quod autẽ nõ poſt multos dies di
xit factũ: vt congregatis omnibus
peregre pꝛoficiſceretur in regionẽ
longinquã: que eſt obliuio dei. hoc
eſt: q: nõ multo poſt inſtitutionem
humani generis placuit anime p
liberũ arbitriũ ferre ſecũ velut quã
dam potentiã nature ſue ⁊ deſere=
re eũ a quo cõdita eſt fidẽs de viri
bus ſuis quas vires tãto conſumit
citius: q̃to eum deſeruit a quo da=
te ſunt. vnde ſequitur. Et ibi diſſi=
pauit ſubſtantiã ſuã viuendo luxu
rioſe. Luxurioſam vero vel pꝛodi=
gam vitam vocat amantẽ fundere
atq̃ ſpaciari pompis exterioꝛibus
intus inaneſcẽtem: cũ ea quiſq̃ ſeq̃
tur: que ad alia pꝛocedunt: ⁊ relin=
quit eum qui ſibi eſt interioꝛ. vnde
ſequitur. Et poſtq̃ conſummaſſet
omnia facta eſt fames magna i re=
gione illa. Fames eſt indigentia v̾
bi veritatis. Sequitur. Et ipſe ce=
pit egere. Ambꝛo. Merito egere ce
pit qui theſauros ſapientie ⁊ ſcien
tie dei: diuitiarũq̃ celeſtiũ altitudi
nẽ dereliq̃t. Seq̃tur. Et abijt ⁊ ad=
heſit vni ciuiũ regionis illi⁹. Aug.
de q̃. euã. vn⁹ ciuiũ regiõis illi⁹ ali=
quis aereus pꝛinceps ẽ ad militiã
diaboli pertinẽs cuius villa eſt mo
dus poteſtatis ipſius. de qua ſeq̃=
tur. Et miſit illũ in villã ſuã: vt pa=
ſceret poꝛcos. Poꝛci ſunt immundi
ſpiritus qui ſub ipſo erant. Beda.

obſequētis.ego liber et generoſus:
factus ſuz miſerior mercenarius:a
ſumma celſitudine prime nobilita=
tis ad infimā humilitatē delapſus.
Grego.niſen⁹. Nō prius autē redijt
ad priſtinā felicitatē q̄ȝ in ſe rediēs
ſentiret opprimētis erūne pſentiaȝ:
et meditaretur penitentie verba q̄
ſubdūtur. Surgā. Augu.de q̄.euā.
Quia iacebat. Et ibo.q꞉ longe abe=
rat.ad patrē meum:qui ſub principe
porcorū erat. Cetera vero ſunt peni
tentiā meditātis in cōfeſſione pecca
ti:nōdum tamē agētis.nō em̄ iā di=
cit patri : ſed dicturū ſe eſſe pmittit
cum venerit. Intelligas igitur hoc
nūc accipiēdum eſſe venire ad pa=
trem in eccleſia cōſtituti per fidem.
vbi peccatorū legitima et fructuoſa
iam poſſit eſſe cōfeſſio.dicit ergo di
cturum ſe eſſe patri.pater. Ambro.
Quā miſericors q̄ offenſus nec pa=
ternū nomē dedignat audire. Pec=
caui:hec eſt prima cōfeſſio apud au
ctorē nature:preſulē miſericordie:

Confeſſionis forma.

arbitrū culpe. Sed etſi deus nouit
omnia:vocē tamē tue cōfeſſionis ex
pectat. Ore em̄ ꝯfeſſio fit ad ſalutē:
quia alleuiat pōdus erroris q̄ſq̄s
ipſe ſe onerat:et accuſationis exclu
dit inuidiam : qui accuſatorē preue
nit cōfitendo.fruſtra velis occulta=
re quem nihil fallit:⁊ ſine periculo
prodas quod ſcias eſſe iaȝ cognitū.
confitere magis vt interueniat p te
chriſtus.roget pro te eccleſia : illa=
chrymet populus : nec verearis ne
non impetres. Aduocatus ſpondet
veniā:patronus pmittit recōcilia=
tionē.tibi paterne pietatis pollice=
tur aſſertor. Subdit autem. In celū
coram te. Chryſo. Dicēs corā te:oſtē
dit hunc patrem deū debere intelli=
gi:deus em̄ ſolus cōſpector eſt oīm
a quo nec in corde meditata pecca=
ta abſcōdi poſſunt. Augu.de queſt.
euāge. Utrum autem hoc eſt pecca=
tum in celuȝ quod eſt coram te vt ce
lum appellauerit ipſam ſummita=
tem patris:an potius peccaui in ce
lum coram ſanctis animabus:corā
te autem in ipſo penetrali conſcien
tie. Chryſoſt. Uel celum hoc loco in=
telligatur:qui enim in celuȝ peccat:
quod etſi ſupernum tamen viſibile
elementuȝ eſt:ipſe eſt qui peccat in
hominem quem ſuſcepit filius dei p
ſalute noſtra. Ambroſ. Uel peccato
anime celeſtia ſignificantur dona
ſpiritus imminuta.vt quia ab illi⁹
gremio matris hieruſalē que eſt in
celo non oportuit deuiari , deiectus
autem ſe exaltare non debet . vnde
ſubdit iam non ſum dignus vocari
filius tuus. Et vt merito ſue humi=
litatis poſſit attolli ſubdit:fac me ſi
cut vnū de mercenarijs tuis. Beda.
Ad filij affectuȝ:qui omnia que pa=
tris ſunt:ſua eſſe nō ambigit:aſpi=
rare nequaq̄ȝ preſumit:ſed mercen
narij ſtatum iam pro mercede ſerui
turus deſiderat:verum nec hunc q̄=
dem niſi paterna dignatione ſe me
reri poſſe teſtatur. Grego.niſenus.
Hunc autem filium prodigum ſpiri

Ratio filij pdigi

tusſanct⁹ nobis deſcripſit:vt inſtrua
mur nos qualiter debeam⁹ cordis
deplorare peccamina. Chryſo. Qui
poſtq̄ȝ dixit. Ibo ad patrem meum
q̄ et cuncta attulit bona. non manſ
ſit:ſed totum iter tranſiuit. Sequit
enim. Et ſurgens venit ad patrem
ſuum:ſic et nos faciam⁹.nec pigeat
nos longitudinis vie.quia ſi volue
rimus fiet regreſſus celer ⁊ facilis:
dūmodo deſeram⁹ peccatum : quod
nos a domo paterna reduxit:eſt au
tem pater redeuntibus clemēs:naȝ
ſubditur. Cum autē adhuc longe eſ
ſet vidit illum pater ſuus. Augu.de
que.euange. Ante enim q̄ȝ intellige
ret deum longe exiſtens:cum tamē
iam pie quereret vidit illum pater
ipſius. Impios enim et ſuperbos
conuenienter non videre dicitur tāq̄ȝ
ante oculos non habens. Ante ocu
los enim haberi non niſi qui diligū
tur dici ſolent. Chryſoſto. Senſit au
tem pater penitentiam:nō expecta
uit recipere confeſſionis verba:ſed
preuenit petitionem miſericorditer
agens:vnde ſubditur. Et miſericor
dia motus eſt. Grego.niſenus. Con
feſſioni a meditatio placauit ei pa=

trem: vt obuiam iret ei et oſcula col
lo conferret. Sequitur enim. Et oc=
currens cecidit ſuper collum eius: ⁊
oſculatus eſt eum. Quod ſignificat
rationale iugum hominis ori impo
ſitum per euangelicam traditionez
que abiecit obſeruātiā legis. Chry=
ſoſto. Quid enim eſt aliud ꝙ occur=
Infirmitas humana. rit: niſi quia nos peccatis impediē=
tibus noſtra virtute ad deum per=
uenire non poteramus? Ipſe autē
potens ad inualidos peruenire de=
ſcendit. oſculatur autem os per qđ
emiſſa de corde confeſſio penitētis
exierat: quam pater letus excepit.
Ambroſ. Occurrit igitur tibi quia
audit te intra mentis ſecreta tractā
tem. Et cum adhuc longe ſis: occur
rit ne quis impediat: complectitur
quoq;. in occurſu enim preſcientia
eſt: in complexu clementia: et quaſi
quodaz patrij amoris affectu ſupra
colluz cadit: vt iacentē erigat: ⁊ one
ratum peccatis atq; in terrena de=
flexum reflectat ad celuz. malo ergo
filius eſſe ꝙ ouis. Ouis enim a pa
ſtore reperitur: a patre filius hono
ratur. Auguſti. de que. euange. Uel
occurrens cecidit ſuper collum ei⁹.
non enim pater vnigenitum filium
ſuum deſeruit: in quo vſq; in noſtrā
longinquam peregrinationem cu=
currit: quia deus erat in chriſto mū
dum reconcilians ſibi. Cadere aūt
ſuper collum eius: eſt humiliari in
amplexum eius brachium ſuuz: qđ
eſt domin⁹ ieſus chriſtus. Conſola=
ri autem verbo gratie dei ad ſpem
indulgentie peccatorum: hoc ē poſt
longa itinera remeantem mereri a
patre oſculum charitatis. Incipit
autem iam conſtitut⁹ in eccleſia pec
cata cōfiteri: nec dicit omnia ꝗ dictu
rum ſe eſſe promiſerat. Sequit̄ eñ.
Dixitq; filius ei. pater peccaui in
celum et coram te: et iam non ſum
dignus vocari filius. hoc enim vult
fieri per gratiam: quo ſe indignum
per merita fatetur. Nō addit quod
in illa meditatione dixerat. Fac me
ſicut vnum de mercennarijs tuis.
Cum enim panem non haberet: vel
mercennarius eſſe cupiebat: quod
eſt poſt oſculuz patris generoſiſſi=
me iam dedignabatur. Chryſoſto.
Pater autem ad filium ſermonē nō
dirigit: ſed miniſtris loquitur: quia
qui penitet orat: ſed reſponſum ver
bo vere nō accipit. miſericordiā ve=
ro efficaciter in effectu intuetur. Se
quitur enim. Dixit autem pater ad
ſeruos ſuos. Cito proferte ſtolam
primam et induite illuz. Theophi.
Seruos vel angelos intelligas ad
miniſtratorios ſpiritus: vel ſacer=
dotes qui baptiſmate et verbo do=
ctrine animam veſtiunt ipſo chri=
ſto. Quotquot enim in chriſto bapti
zati ſumus: chriſtuz induimus. Au=
guſti. de queſt. euange. Uel ſtola pri Stole p̄me ſignificatio.
ma eſt dignitas quā perdidit adā.
Serui qui eam proferunt ſunt recō
ciliationis predicatores. Ambroſ.
Uel ſtola eſt amictus ſapiētie: quo
nuda corporis apoſtoli tegunt. acce
pit autem ſapientiam primā: eſt eñ
et alia que myſteriū neſcit. Annul⁹
autem eſt ſyncere fidei ſignaculum
et expreſſio veritatis: de quo ſequi=
tur. Et date ei annulū in manu ei⁹.
Beda. Id eſt in operatione: vt per
opera fides clareſcat: et per fidem
opera confirmētur. Augu. de que.
euange. Uel annulus in manu pi=
gnus eſt ſpiritusſancti. propter gra
tie participationez que digito bene
ſignificatur. Chryſoſt. Uel iubet an
nulum dari ſiue ſignaculi ſalutaris
ſymbolū ſeu magis deſponſationis
inſigne et nuptiarū pignus: quib⁹
chriſtus eccleſiam ſponſat: cuz ani=
ma reſipiſcens per annulū fidei iū=
gitur. Auguſti. de que. euange. Cal
ciamēta autem in pedes prepara=
tio eſt euangelizandi ad nō tangen
da terrena: de quibus ſequitur. Et
calciamenta in pedes. Chryſo. Uel
mandat calciamēta pedibus impo
ni: aut ꝓpter cooperienda veſtigia.
vt per lubricum mundi iſtius firmū
incedat: aut propter mortificationē
membrorum: vite enim noſtre cur=
ſus in ſcripturis pes appellatur: et
mortificationis ſpēs calciamētis im=

celi poſſit adipiſci:cū dñs dicat. Uē
de omnia tua ⁊ ſequere me. Sequi
tur. Et alter dixit. Iuga boum emi
quinqꝫ: et eo ꝓbare illa. Augu.de
ver.do. Quinqꝫ iuga boum ſenſus
carnis huius quiqꝫ numerantˀ. In
oculis viſus eſt:in auribus audit⁹:
in naribus odoratus: in faucibus
guſtus:in oībus mēbris tactus. Sꝫ
qꝛ iuga ſunt in tribus priorib⁹ ſen=
ſibus facilius apparet. Duo ſunt
oculi:due aures gemine nares. Ec
ce tria iuga:et in faucibus.i. ſenſu
guſtādi geminatio quedā inuenitˀ.
quia nihil guſtando ſapit niſi lin=
gua ⁊ palato tangatˀ:voluptas car=
nis q̄ ad tactū pertinet occulte ger
minatˀ:eſtꝫ forinſecus et intrinſec⁹.
Dicuntur aūt iuga boū:qꝛ per ſen=
ſus iſtos carnis terrena requirunt.
Boues eī terrā verſant:hoīes au=
tē remoti a fide terrenis deditī:no=
lunt credere aliquid niſi ad quod
ſenſū corporis ꝑueniunt quinqꝫ par
tito. Non inqt ego credo:niſi quod
video. Si talia cogitaremus quiqꝫ
illis iugis boum a cena impedire=
mur. vt noueritis aūt iſtoꝝ quinqꝫ
ſenſuū nō delectationē q̄ mulcet:et
ingerit voluptatē:ſed curioſitatem
quādā notatam fuiſſe. Nō ait q̄nqꝫ
iuga boū emi:eo paſcere illa: ſꝫ eo
ꝓbare illa. Gregori.in home. Cor=
porales etiam ſenſus:quia interna
cōprehendere nequeūt: ſed ſola ex
teriora agnoſcunt:recte ꝑ eos curio
ſitas deſignatˀ:q̄ dum alienā querit
vitā diſcutere ſuper ſua intima:ne=
ſciens ſtudet exteriora cogitare. Sꝫ
notandum ꝙ is qui propter villam
et is qui propter probanda iuga
boum a cena ſui inuitatoris ſe ex=
cuſat: humilitatis verba permiſcet
dum eī dicit. Rogo:⁊ venire cōtēnit
humilitas ſonat in voce: ſuperbia
in actiōe. Sequitˀ. Alius dixit. Uxo=
rē duxi et ideo non poſſum venire.
Auguſti. de verb. domini. Iſta eſt
voluptas carnis que mltos impe=
dit vtinā foris ⁊ nō intus. Qui eniꝫ
dixit. Uxorē duxi:carnē amplexatˀ:
carnis voluptatibus iocundatur.a

cena excuſatˀ: obſeruet ne fame in=
terna moriatur. Baſi. Dicit autem.
Non poſſum venire. eo ꝙ intellect⁹
humanus vergens ad mundanas
illecebras debilis eſt ad agendum:
Grego.in home. Quāuis aūt bonū
ſit coniugiū.atqꝫ ad propagandam
ſobolē diuina prouidentia conſtitu
tuꝫ:nōnulli tamen per hoc nō fecun
ditatē prolis:ſed deſideria expetūt
voluptatis. Et iccirco per rem iuſtā
ſignificari poteſt nō incongrue res
iniuſta. Ambro. Uel coniugium nō
reprehenditur: ſed ad maiorem ho
norē vocatur integritas: quoniām
mulier innupta cogitat que ſunt do
mini. vt ſit ſancta corpore ⁊ ſpiritu:
q̄ aūt nupta eſt: cogitat q̄ ſunt mū=
di. Augu. de verb. do. Ioannes aūt
dicens. Omne qđ eſt in mundo con
cupiſcentia carnis eſt. ⁊ concupiſcē
tia oculorū:⁊ ambitio ſeculi inde ce
pit vbi euangeliū terminū poſuit.
Cōcupiſcentia carnis vxorē duxi cō
cupiſcētia oculorū quinqꝫ iuga boū
emi. Ambitio ſeculi. villam emi. A
pte aūt i totū ꝯmemorati ſunt q̄nqꝫ
ſenſus ꝑ ſolos oculos: quorū eſt ie
quinqꝫ ſenſibus principatus. ꝓpte
rea cū proprie ad oculos ꝑtineat vi
ſus ipſum videre ꝑ oēs quinqꝫ ſen=
ſus ſolem⁹ appellare. Cyril. Quos
autem intelligemus fuiſſe eos qui
rēnuerunt predictorum cauſa veni=
re:niſi preſides iudeorū:quos ꝑ to=
tā ſacrā paginā de his redargutos
eſſe videmus. Orige. Uel aliter. Hi
qui villā emerunt ⁊ refutant cenam
ſunt qui receperunt alia dogmata
diuinitatis: nec experti ſunt verbū
qđ poſſidebant. Is autē qui quinqꝫ
paria boū emit. eſt qui naturā intel
lectualem cōtēnit:⁊ ſenſibilia ſequi
tur. vñ incorpoream naturam com=
prehendere nō pōt. Qui aūt vxorēꝫ
duxit:eſt qui cōiunctus eſt carni: vo
luptatum magis amator: ꝙ dei.
Ambro. Uel tria genera hominum
a cōſortio iſtius cene eſtimemus ex
cludi gentiliū iudeorū⁊ hereticorū
iudei corporali myſterio iuga ſibi
legis imponunt. Quinqꝫ aūtē iuga

Tropologica expoſitio.

Tria genera hominū

ſunt.verboꝝ decem: vel quinqꝫ libri
veteris legis. At vero hereſis velut
eua femineo rigore fidei tētat affe=
ctū. Et apoſtolus dicit auariciā eſſe
fugiendā: ne impediti more gentili
ad regnū chriſti peruenire nequea
mus. ergo ⁊ ille qui villā emit alie=
nus a regno eſt: et ille qui iugū po=
tius legis ꝙ gratie munus elegit: ⁊
ille qui ſe propter ducendā excuſat
vxorē. Sequit. Et reſer. nūcia. hec
dño ſuo. Augu. quinto ſup geñ. ad
litterā. Nō propter inferiorū ſcien=
tiā deus nuncijs indiget quaſi per
eos fiat ſcientior: ſed nouit oīa ſtabi
liter atqꝫ incommutabiliter. Habet
aūt nūcios ꝓpter nos ⁊ ꝓpter ipſos
qui illo modo deo parere et aſſiſte=
re dicunt vt eū de inferioribus cō=
ſulant: eiuſqꝫ ſupernis iuſſis obtē=
perent bonum eſt eis in ordine pro
prie nature. Cyril. Judeoꝝ aūt pri=
matibus vocationem rēnuentibus
ſicut ipſi dicebant. Nunquid aliqs
principium credidit in eū indigna=
tus eſt paterfamilias. quaſi eis di=
gnis indignatione ⁊ ira. vnde ſequi
tur. Tūc ira. paterfamilias. Beda.
Non ꝙ irepaſſio diuine ſubſtantie
accidat: ſed talis opatio que in no=
bis ab ira fit: dei ira ⁊ īdignatio dr.
Cyril. Sic ergo indignat⁹ dicit pa
terfamilias in principes iudeorum
et vocati ſunt loco eorū qui erant ex
multitudine iudeorū fragilem ⁊ im
potentem mentem habentes. Lo=
quente enim petro: primo quidem
tria milia: deinde quinqꝫ milia cre
diderunt: ⁊ poſtmodum plimus po
pulus. vnde dicit: dixit ſer. ſuo. Exi
ci. in pla. ⁊ vi. ciui. ⁊ pau. ac debi. ce.
et clau. intro. huc. Ambroſius. Jn=
uitat autem pauperes: debiles: ⁊ ce
cos: vt oſtendatur ꝙ nullum debili
tas corporis excludit a regno: ra=
riuſqꝫ delinquat: cui deſit illecebra
peccandi: vel ꝙ infirmitas peccato
rum per miſericordiam domini re=
mittatur: vñ mittit ad plateas: vt
de latioribus vitijs ad anguſtā ve
nirent viam. Grego. in home. Quia
ergo venire ſuperbi rēnuūt paupe
res eliguntur: dicuntur eñ debiles
et qui iudicio ſuo apud ſemetipſos
infirmi ſunt: nā pauperes et quaſi
fortes: ſunt qui poſiti in pauperta
te ſuperbiunt: ceci ſunt qui nullius
ingenij lumē habent. claudi ſunt: q̄ Paupe-
rectos greſſus in operatione nō ha res eli-
bent. Sed dum horū vitia in mem guntur.
brorum debilitate ſignificātur ſicut
illi peccatores fuerūt: qui vocati ve
nire noluerunt: ita hi quoqꝫ qui in
uitantur ⁊ veniunt: ſed peccatores
ſuperbi reſpuuntur: humiles eligū
tur. Hos itaqꝫ elegit deus quos de
ſpicit mundus. quia plerūqꝫ ipſa
deſpectio hominē reuocat ad ſemet
ipſum. Et tanto celerius vocem dei
aliqui audiūt. ꝗto in hoc mūdo nō
habēt. vnde delectētur. Cum ergo
de vicis ⁊ plateis ad cenā quoſdam
domin⁹ vocat: illū populū deſignat
qui tenere legis vrbanā conuerſa=
tionē nouerat. Sed multitudo que
ex iſrael populo credidit: locū ſup=
ni ꝯuiuij nō impleuit. vnde ſequit.
Et ait ſer. Dñe fa. eſt vt impe. ⁊ ad=
huc lo. eſt. Jntrauit eñ iam frequē
tia iudeorū: ſed adhuc loc⁹ vacat in
regno vbi ſuſcipi debeat numeroſi
tas gentiū. vñ ſubditur. Et ait do.
ſer. Exi in vias ⁊ ſe. et con. intra. vt
imple. do. me. Cū cōuiuas ſuos col=
ligi ex vījs ⁊ ſepibus precepit: agre
ſtem pplm. i. gētilē querit. Ambro.
Uel mittit ad vias ⁊ circa ſepes: qꝛ
hi apti ſunt in regno celoꝝ q̄ nullis
preſentiū cupiditatibus occupatis
ad futura feſtināt in quodaꝫ bone
voluntatis tramite ꝯſtituti: ⁊ q̄ mō
ſepis q̄ ab incultis culta ſecernat: ⁊
incurſus arceat beſtiaꝝ: norit bona
malaqꝫ diſtinguere: ⁊ aduerſus tē=
tamēta nequitie ſpiritalis fidei mu
nimē ꝓtēdere. Augu. de ver. do. Ue
nerunt de plateis ⁊ vicis gentes: ve
niūt de ſepibus heretici. Nā ſepes
qui cōſtruūt: diuiſiones querūt. ab
ſtrahant a ſepibus: euellant a ſpi=
nis: ſed cogi nolunt: volūtate inqūt
noſtra intrem⁹. Nō hoc dñs impe=
rauit: coge inquit intrare: foris in
ueniat neceſſitas: naſcatur inde vo

ſuntas. Grego. in hom. Qui ergo huius mũdi aduerſitatibus fracti a dei amore redeũt cõpelluntur intrare. Sed valde tremenda eſt ſententia q̄ ſubinfertur. Dico autẽ vobis ꝙ nemo virorũ illorũ qui vocati ſunt guſtabit cenã meã. Nemo ergo contẽnat: ne dũ vocatus excuſat: cũ voluntatẽ habuerit intrare nõ valeat.

Ibant autẽ turbe multe cũ eo et conuerſus dixit ad illos. Siquis venit ad me: et nõ odit patrem ſuum: ⁊ matrem ⁊ vxorem: et filios ⁊ fratres ⁊ ſorores adhuc autem ⁊ animam ſuam non poteſt meꝰ eſſe diſcipulus. Et qui nõ baiulat crucẽ ſuam et venit poſt me: non põt meus eſſe diſcipulus.

Grego. in home. Ad audita celeſtia premia inardeſcit aius: iamq; illic cupit aſſiſtere: vbi ſe ſperat ſine fine gaudere: ſed ad magna premia pueniri nõ poteſt niſi per magnos labores. vnde dicitur. Ibant aũt tur. mul. cũ eo. ⁊ cõuer. dixit ad illos. Siquis ve. ad me: et non odit pa. ſuũ et ma. ⁊ vxo. ⁊ fi. ⁊ fra. ⁊ ſoro. adhuc aũt ⁊ ani. ſu. nõ po. eẽ meus diſcipulus. Theo. Qꝛ em̃ multi comitantiũ ipſum nõ ex toto affectu: ſed tepide ſequebantur: oſtendit qualẽ deceat eſſe ſuũ diſcipulũ. Grego. in hom. Sed percunctari libet quõ parentes ⁊ carnaliter ꝓpinquos p̄cipimur odiſſe: qui iubemur et inimicos diligere. Sed ſi vim precepti perpendimus: vtrumq; agere per diſcretionem valemus: vt eos qui nobis carnis cognatione coniuncti ſunt: et quos proximos nouimus diligamus: ⁊ quos aduerſarios i via dei patimur: odiendo et fugiendo neſciamus. Quaſi em̃ per odium diligitur qui carnaliter ſapiens: dum p̄ aua nobis ingerit: non auditur. Ambro. Etem̃ ſi propter te dñs ſue renunciat matri dicẽs. Que eſt mater mea: et qui fratres mei? cur tu dño tuo cupias anteferri? Sed neq; ignorare naturã neq; ſeruire dñs iubet. ſed ita indulgere nature: vt venereris auctorẽ: nec a deo parentũ amore deſiſtas. Grego. in home. Ut aũt dñs demonſtraret hoc erga proximos odiũ nõ de affectiõe ꝓcedere ſed de charitate: addidit dicẽs: adhuc aũt ⁊ animã ſuã. Conſtat ergo qꝛ amando debet odiſſe primũ qui ſic eũ odit ſicut ſeipſum. tũc em̃ bene aiam noſtram odimus: cũ eius carnalibus deſiderijs nõ acquieſcimus: cũ eius appetitũ frangimus: eius volũtatibus reluctamur. Que ergo cõtẽpta ad melius ducitur: quaſi per odiũ amatur. Cyril. Non eſt aũt fugiẽda vita: qua in corpore viuitur. ſed ſeruanda ſicut ⁊ paulus ſeruauit: vt xp̄m adhuc viuẽs in corpore predicaret. Sed vbi oportebat vitã cõtẽnere vt curſum cõſummaret: nec aias p̄cioſas ſibi eſſe fatetur. Grego. in hom. Hoc aũt aie odium q̄liter exhiberi debeat manifeſtat ſubdens. Qui nõ baiulat crucẽ ſuã et venit poſt me: non põt meus eſſe diſcipulus. Chrꝫ. Nõ aũt hoc dicit vt trabẽ ſup̄ humeros apponamꝰ: ſed vt ſemp̄ mortẽ pre oculis noſtris habeamus: ſicut et paulus moriebatur quotidie: et mortẽ contẽnebat. Baſi. Crucẽ etiã tollens mortem domini annunciabat dicẽs. Mihi mũdus crucifixus eſt: ⁊ ego mundo. qđ etiã nos in ipſo baptiſmate anticipamus: vbi vetus hõ noſter crucifixus eſt: vt deſtruatur corpus peccati. Grego. in hom. Uel qꝛ crux a cruciatu dicitur duobus modis crucẽ dñi baiulamus: cũ aut p̄ abſtinẽtiã carnẽ affligimus: aut p̄ cõpaſſionẽ ꝓximi neceſſitatẽ illius noſtrã putamus. Sed qꝛ nõnulli carnis abſtinentiã nõ pro deo: ſed pro inani gloria exhibẽt: ⁊ cõpaſſionẽ nõ ſpiritaliter: ſed carnaliter impendunt: recte additur ⁊ venit poſt me. Baiulare enim crucẽ et poſt dñm ire eſt vel carnis abſtinentiam: vel cõpaſſionem proximorum pro ſtudio eterne intentionis exhiberi. Crucis baiulatio.

Quis enim ex vobis volens

turrim edificare: nōne pꝛius ſe
dens cōputat ſumptus qui ne=
ceſſarij ſūt ſi habeat ad pficiē=
dū: ne poſteaq̄ poſuerit funda
mentū: ⁊ non potuerit pficere:
oēs qui vident incipiāt illude=
re ei dicentes. Qꝛ hic homo ce
pit edificare ⁊ nō potuit ꝯſum
mare? Aut quis rex iturus cō=
mittere bellum aduerſus aliū
regē: nōne ſedens pꝛius cogi=
tat ſi poſſit cū decē milibus oc
currere ei qui cū viginti milibꝰ
venit ad ſe? Alioquin adhuc
illo longe agente: legationem
mittens rogat ea q̄ pacis ſunt.
Sic ergo oīs ex vobis qui non
renunciat oībus que poſſidet:
non pōt meus eſſe diſcipulus.

¶ Gregorius in ho. Quia ſublimia pce
pta data ſunt. ptinus ꝯparatio edi
ficāde ſublimitatis adiūgit cū dr.
Quis em̄ ex vobis vo. tur. edifi. nō=
ne priꝰ ſedēs cō. ſum. q̄ neceſ. ſunt ſi
habe. ad pficiēdū? Oē em̄ qđ agimꝰ
puenire p ſtudiū ꝯſideratiōis debe
mus. Si igiť hūilitatis turrim con=
ſtruere cupimus: priꝰ nos pparare
ad aduerſa huius ſeculi debemus.
Baſi. Uel turris eſt alta ſpeculatio
ad cuſtodiā ciuitatis ⁊ pceptionē ho
ſtiliū occurſuū apta: ad huiꝰ inſtar
nobis datꝰ eſt intellectꝰ ꝯſeruatiuꝰ
bonoꝝ: ꝯmeditatiuꝰ ꝑꝛioꝝ ꝯ ad hu
ius edificationē pcipit dñs ſedētes
ponere calculū: ſi ſuppetat facultas
ad finē. Gregorius niſenꝰ. Inſiſtēdū eſt
em̄ vt cuiuſlibet ardui ꝓpoſiti ter=
minꝰ attigať variis augmētis mād
toꝝ dei ꝯſummādo opꝰ diuinū: nā
neq̄ lapis vnꝰ eſt tota turris fabri=
ca. neq̄ vnicū mādatū ducit ad ꝯſe
ꝯfectionē. Sed fundamētū opꝫ ſub
ſiſtere ⁊ ſm aplum ſup apparatus
eſt auri et argēti et pcioſoꝝ lapidū
apponendus. vñ ſubdiť. Ne poſtea
q̄ poſuerit fundamentū ⁊ nō potue
rit pficere: oēs qui viderint incipiāt

Intellectus cō=
parať
turri.

illudere ei dicentes: qꝛ hic hō cepit
edificare: ⁊ nō potuit conſummare.
Theo. Nos em̄ debemꝰ ponere fun
damentū. i. ſequi xp̄i initiū: et finē
nō imponere ſicut illi de quibꝰ ioan
nes dicit ꝙ multi ex diſcipulis eius
abierūt retroꝛſum. Uel fundamētū
intellige doctrinalē ſermonē. puta
de abſtinētia. Opus eſt igiť pꝛedi=
cto fundamento operationis edifi=
ciū: vt perficiať nobis turris foꝛ=
titudinis a facie inimici. Alioquin
deridetur homo a videntibus eum
tā hominibus q̄ demonibꝰ. Gregorius.
in home. In bonis enim operatio
nibus intenti niſi contra malignos
ſpiritus ſollicite vigilemus: ipſos
irriſoꝛes patimur: quos ad malum
perſuaſoꝛes habemus. Sed ex mi=
noꝛi ad maius ſimilitudo ſubditur
vt ex rebus minimis maioꝛa pen=
ſentur. Nam ſequitur. Aut quis
rex iturus committere bellum ad=
uerſus alium regem: nonne pꝛius
ſedens cogitat ſi poſſit cum decem
milibus occurrere ei: qui cum vi=
ginti milibus venit ad ſe? Cyrillus.
Incumbit enim nobis pꝛelium con
tra ſpiritalia nequitie ī celeſtibus.
Urget autem nos et alioꝝum ho=
ſtium multitudo carnale flagitium
lex ſeuiens in membꝛis noſtris: et
varie paſſiones hoc eſt dira hoſtiū
multitudo. Auguſtinus. de queſtio
nibus euange. Uel decem milia pꝛe
liaturi cum rege qui habet vigin=
ti milia ſignificant ſimplicitatem
chꝛiſtiani hominis dimicaturi cum
duplicitate diaboli. Theophilus.
Eſt autem rex peccatum regnans
in noſtro moꝛtali coꝛpoꝛe: ſed et no=
ſter intellectus creatus eſt rex: ergo
ſi repugnare velit peccato: toto aīo
cogitet ſecū. Nā demones ſunt pec=
cati ſatellites q̄ videnť viginti miliū
numero pꝛecellere decem milia no=
ſtrū: quia cum incoꝛpoꝛei ſint nobis
comparati coꝛpoꝛeis multo maio=
rem foꝛtitudinem habere cenſen=
tur. Auguſtinus de queſtionibus
euange. Sicut autem de turri non
perfecta per oppꝛobꝛium deterruit

Pꝛelia
ſpirita=
lia que
ſint.

dicentium: quia hic homo cepit edificare: et non potuit conſummare ſic in rege cum quo dimicandū eſt ipſam pacem accuſauit cuꝫ ſubdit. Alioquin adhuc illo longe agente legationem mittens rogat ea que pacis ſunt. Significans ēt minas imminentiū tentationū a diabolo non ſuſtinere eos qui renunciant omnibus que poſſident: et pacem cum eo facere conſentiendo illi ad committendum peccata. Grego. vel aliter. In illo tremēdo examine cū rege noſtro ex equo ad iudiciū nō venimus decē milia quippe adviginti milia: ſimplū ad duplū ſūt. Cū duplo ergo exercitu cōtra ſimplum venit quia nos vix in ſolo ope preparatos ſil' de opere ⁊ cogitatione diſcutit. Dum ergo adhuc lōge eſt: quia adhuc pñs per iudiciū nō videtur mittamus ad eum legationem lachrymas noſtras: miſericordie opera: hoſtias placationis: hec eſt noſtra legatio: que regem venīētem placat. Augu. Ad letum. Quō autem pertineant iſte ſimilitudies ipſa occaſiōe ſatis aperuit dicens. Sic ergo omnis ex vobis qui nō renunciat omnibus que poſſidet: non poteſt meus eſſe diſcipulus. Itaqꝫ ſumptus ad turrim edificandā: et valētia decē miliū aduerſus regem qui viginti milia habet nihil aliud eſt ꝙ̄ vt renunciet vnuſqſqꝫ omnib' que ſunt eius. Prelocutio autem ſuperior cum extrema locutiōe concordat: in eo enim ꝙ adhuc renunciat omnibus que ſunt eius etiam illud continetur: vt oderit patrem ſuum aut matrem et vxorem et filios et fratres et ſorores: adhuc et animam ſuā. Omnia enim hec propria alicuius ſunt que pleruqꝫ implicant et impediunt ad obtinēda nō iſta propria temporaliter trāſitura ſed eternū mā ſura cōia. Baſi. Eſt aūt intentio domini per exempla p̄dicta: non vtiqꝫ prebere poteſtatē eius diſcipulum fieri vel non fieri ſicut licet: vel non inchoare fundamentum vel tractare pacē ſed oñ-

Tropologica: expoſitio.

dere impoſſibilitatem diuini bene placiti obſeruandi inter diſtrahentia animam inter que periclitatur facta venalis ab aſtutijs demōis. Beda. Diſtat autem inter renunciare oībus: et relinquere oīa. paucorū ēni perfectorum eſt relinquere oīa h̄ ē curas mūdi poſt ponere: cūctorum autem fidelium eſt renūciare omnibus. hoc eſt ſic tenere que mūdi ſunt: vt tamen per ea non teneātur in mundo.

¶ **Bonum eſt ſal. Si autem ſal euanuerit: in quo cōdietur? Neqꝫ in terrā: neqꝫ in ſterquilinium vtile eſt: ſed foras mittet. Qui hꝫ aures audiēdi audiat.**

¶ Beda. Dixerat ſuperius turrim virtutum non ſolum conſūmandā: ſed etiam inchoandā: ad quod ptinet qđ dicitur. Bonum eſt ſal. Bonū eſt ſale ſapientie ſpiritalis cordis archana condire: imo cum apoſtolis ſal terre fieri. Euſe. Sal enī ſm ſubſtantiam quidē ex aqua cōſtat et ſpiritu modicū q̄d terreſtreitatis participans. deſiccat autem fluidam naturam corruptorum corporum: vt mortua corpa conſeruet. Merito igiř diſcipulos ſuos cōparat ſali: eo ꝙ ipſi regenerati ſunt p aquā et ſpiritum. Cunqꝫ toti ſpiritaliter viuerent et non ſm carnem admodum ſalis corruptam vitam hominum in terra degentium conuertebant: et virtuoſa vita ſuos ſequaces oblectādo cōdiebāt. Theophi. Non ſolum autem eos qui donati ſunt magiſtrali gr̄a: ſꝫ ēt idiotas expoſcit ad modū ſalis fieri vtiles proximis. Si vero qui futurus eū vtilis alijs fiat reprobus: inuari non poterit. vnde ſequitur. Si āt ſal euanuerit: in quo cōdietur. Beda. q.d. Si quis ſemel cōdimento veritatis illuminat' ad apoſtaſiā redierit quo alio doctore corrigetur qui ſcilicet eam quā ipſe guſtauit ſapientie dulcedinem vel aduerſis ſeculi perterritus: vel illecebris illect' abiecit. vnde ſequitur. Neqꝫ in

Salis myſtic' itellect'

terram:neq̧ in ſterquilinium vtile eſt:ſed foras mittetur. Sal enim cũ ad condiendos cibos carneſq̧ ſiccã das valere deſierit:nulli iam vſui aptum erit. Neq̧ enim in terrã vti le eſt:cuius iniectu germinare pro hibetur neq̧ in ſterquilinium agri culture profuturum:ſic q̃ poſt agni tionem veritatis retrocedit neq̧ ip ſe fructum boni operis ferre : nec alios excolere valet ſed foras mit= tendus eſt hoc eſt ab eccleſie vnita= te ſecernendus. Theo. Ueruʒ quia ſermo parabolicus et obſcur⁹erat: excitãs domin⁹auditores ne q̃liter= cũq̧ acciperent quod dictum eſt de ſale ſubdit. Qui habet aures au= diendi audiat. hoc eſt ſi cui ſapien= tia ineſt intelligat. Aures eni hic cognoſcitiuã vim anime et aptitu= dinem intelligendi accipere debe= mus. Beda. Audiat etiã nõ cõtẽnẽ= do :ſed obediendo et faciendo que dicit.

Cap. xv.

Erant autem ap= propiquãtes ei pu blicani et peccato res:vt audirent il= lum:et murmura= bant phariſei et ſcribe dicẽtes Quia hic peccatores recipit ⁊ mãducat cuʒ illis. Et ait ad illos parabolaʒ iſtam dicens. Quis ex vobis homo qui ha= bet centum oues:et ſi perdide= rit vnã ex illis nonne dimittit nonagintanouẽ in deſerto : et vadit ad illaʒ:que perierat do nec inueniat eam ? Et cum in uenerit eam:imponit in hume ros ſuos gaudens et veniens domũ conuocat amicos et vi= cinos dicẽs illis. Congratula mini mihi : quia inueni ouem meam que perierat. Dico vo= bis q̧ ita gaudium erit in celo ſuper vno peccatore peniten= tiam agente:q̧ ſupra nonagi= tanoueʒ iuſtis qui non indigẽt penitentia.

¶ Ambro. Didiceras in ſuperiori= bus ſecularibus occupationib⁹ nõ teneri:caduca non preferre perpe= tuis. Sed quia fragilitas humana firmũ neq̃t in tanto ſeculi lubrico te nere veſtigium:etiam aduerſus er rorem remedia tibi bonus medic⁹ demõſtrauit:ſpem venie iudex mi= ſericors non negauit. vnde ſubdit. Erant auteʒ appro. ei publi. et pec ca. vt audi. eũ. Glo. i. q̃ publica exi= gunt vectigalia vel conducunt:et q̃ lucra ſeculi per negocia ſectantur. Theophi. Hoc enim exequebatur cuius cauſa carneʒ ſuſceperat:ad= mittens peccatores:ſicut medicus egrotantes. Sed phariſei vere cri minoſi huic pietati murmurare cõ penſabant. vnde ſequitur. Et mur murabant phariſei et ſcri. di. q: hic pec. re. et man. cũ illis. Grego. in ho mel. Ex qua re colligitur:q: vera iuſtitia compaſſionem habet:falſa dedignationẽ : q̃uis et iuſti ſoleãt recte peccatoribus indignari. ſed aliud eſt qð agitur typo ſuperbie: aliud quod zelo diſcipline:quia iu= ſti et ſi foris icrepationes per diſci= plinam exaggerant:intus tamẽdul cedinẽ per charitatẽ ſeruant. Pre= ponũt ſibi in animo ipſos plerũq̧ quos corrigunt quod agẽtes per di ſciplinã ſubditos et per humilitatẽ cuſtodiunt ſemetipſos. At cõtra hi qui de falſa iuſtitia ſuperbire ſolẽt ceteros quoſq̧ deſpiciunt : nulla infirmantibus miſericordia cõde= ſcẽdũt. Et q̃ ſe pctõres eẽ nõ credũt eo deteri⁹ pctõres fiũt de q̃ꝝ nũero phariſei erãt:q̃ dñ iudicãtes dñʒ q̧ pctõres ſuſcipet: arẽti corde ipſum fontẽ miſericordie reprehendebãt. Sed q: egri erãt ita vt egros ſe eſſe neſcirẽt : q̃ten⁹ qð erãt agnoſcerẽt: celeſtis medic⁹ blãdis eos fomẽtis curat. Seq̃t ei. Et ait ad illos pa= bolã iſtã dicẽs. Quis ex vob hõ ſili tudinẽ dedit:quã i ſe hõ recogno=

Iuſtitie vere cõ= ditio.

ſceret: et tamē ad auctorē hoīuʒ ꝑtineret qꝛ enīʒ centenarius perfectus eſt numerꝰ: ipſe centum oues habuit cū ſanctorūʒ āgelorūʒ et hominum naturā poſſedit. vnde ſubdit. Qui hʒ cētū oues. Cyril. Hinc ꝑcipe latitudinem regni ſaluatoris noſtri. Dicit enim oues eē cētū referens numerū ſubiectarūʒ ſibi rationaliūʒ naturarū ad integrā multitudinem. Eſt enīʒ centenarius numerus perfectus ex deceni decadibus conſtitutꝰ. Sed ex his vna oberrauit. ſ. genus humanum quod terram colit. Ambro. Diues paſtor cuius nos omnes centeſima portio ſumus. vnde ſequitur. Et ſi perdiderit vnam ex illis. Gregoriꝰ. Una ouis tunc perit quando peccando homo paſcua vite reliquit. Jn deſerto autem nonagintanouem remanſerant: qꝛ rationalis creature numerus angelorum videlicet et hominum: qui ad videndū deū: conditus fuerat: pereūte homine erat iminutꝰ. vnde ſeqtur. Nōne dimittit nonagintanouem in deſerto. qꝛ ſcʒ angelorum choros reliquit in celo. Tunc autem homo celum deſeruit: cuʒ peccauit. Et vt perfecta ſūma ouiū integraretur in celo: homo perditus querebatur in terra. vnde ſequitur. Et vadit ad illam q̄ perierat donec inueniat illā. Cyril. Nunquid autē ſeuiēs in reliquas motus eſt pietate vniusꝰ nequaq̄. Sunt enim ille in tuto circūſepiēte illas potentiſſima dextera: ſed magis oportebat miſereri pereuntis ne impfecta vderet̄ reſidua multitudo. Una enī reducta ſortitur centenarius ꝓprīam ſpeciem. Aug. de que. euan. Uel illas nonaginta nouem dixit quas reliquit in deſerto ſuperbos ſignificans tanq̄ ſolli citudinem gerentes in animo dum ſolos ſe videri volunt quibus ad ꝑfectionē vnitas deeſt. cuʒ enim q̄ſq̄ a vera vnitate diuellitur: ſuperbe diuellitur: ſue quippe poteſtatꝭ eē cupiens non ſequitur vnum: quod eſt deus: vni autem deputat oēs ꝑ penitentiam reconciliatos que humilitate obtinetur. Grego. niſenus. Cum autem paſtor inueniſſet ouē. non puniuit. Non duxit ad greges vrgendo: ſed ſupponens humero ꝛ portās clemēter annumerauit gregi. vnde ſequitur. Et cum inuenerit ouem imponit in humeros ſuos gaudens. Grego. in home. Ouē humeris ſuis impoſuit: quia humanam naturam ſuſcipiens peccata noſtra ipſe portauit. Jnuenta autē oue ad domum redit. quia paſtor noſter reparato homine ad regnū celeſte redijt. vnde ſequitur. Et veniens domum conuocat amicos et vicinos dicens illis. Cōgratulamini mihi quia inueni ouēʒ meā que perierat. amicos et vicinos vocat angelorum choros: quia amici eiꝰ ſunt: quia voluntatem eius continue in ſua ſtabilitate cuſtodiunt. Uicini quoq̄ eius ſunt: quia claritatem viſionis illius ſua aſſiduitate perfruūtur. Theophi. Superne igitur virtutes oues dicūtur in eo ꝙ oīs natura creata aſpectu dei beſtialis eſt. Jn eo vero ꝙ rationalis eſt: amici et vicini dicuntur. Greg. in ho. Et notandū ꝙ non dicit. Congratulamini inuente oui: ſed Mihi quia videlicet eius eſt gaudium vita noſtra: et cum nos ad celum reducimur ſolennitatem letitie illius implemus. Ambro. Angeli autem quoniaʒ ſunt rationabiles: nō immerito hominum redemptione letantur. vnde ſequitur. Dico vobis ꝙ ita gaudium erit in celo ſuper vno peccatore peniten tiaʒ agente q̄ ſupra nonagintanouem iuſtis qui nō indigent penitentia. Hoc proficiat ad incentiua probitatis: ſi vnuſq̄ſq̄ conuerſionem ſuam gratam fore credat cetibus angelorum: aut quorum affectare patrocinium aut vereri debet offenſaʒ. Greg. in home. Plus autem de conuerſis peccatoribus q̄ de ſtantibus iuſtis in celo gaudium eſſe fatetur: quia plerūq̄ hi qui nullis ſe oppreſſos peccatoꝝ molibus ſciūt: ſtant quidem in via

Allegorica expoſitio.

Anagogica expoſitio.

iuſtine ſed tamen ad celeſtem pa=
triā an tie non anhelant:ꝛ plerūqꝫ
pigri remanent ad exercenda bo=
na pꝛecipua:qꝛ ſecuri ſibi ſūt ꝙ nul
la cōmiſerint mala grauioꝛa. At cō
tra nōnūqꝫ hi qui ſe aliqua illicita
egiſſe meminerunt.ex ipſo ſuo do=
loꝛe compuncti ad amoꝛē dei inar=
deſcunt Et quia erraſſe ſe a deo cō
ſiderant: dāna precedentia lucris
ſequentibus recompenſant. Maiꝰ
ergo gaudiū fit in celo:quia et dux
in pꝛelio plus eum militem diligit
qui poſt fugā reuerſus hoſtem foꝛ=
titer pꝛemit:ꝗ̄ eum qui nunqꝫ ter=
ga pꝛebuit et nūqꝫ aliquid foꝛtiter
fecit. Sic agricola illā āplius ter=
ram amat:que poſt ſpinas vberes
fruges pꝛofert: ꝗ̄ eam que nunqꝫ
ſpinas habuit:et nunqꝫ fertilē meſ
ſem pꝛoducit. Sed inter hec ſciēdū
eſt quia ſunt pleriqꝫ iuſti in quoꝝ
vita tantum eſt gaudiū:vt eis q̄li=
bet peccatoꝛum penitentia pꝛepo=
ni nullatenus poſſit. Hinc ergo col
ligendum quantum deo gaudium
faciat quando humiliter plangit
iuſtus ſi facit in celo gaudium: qn̄
hoc quod male geſſit: per peniten=
tiam dānat iniuſtus.

¶ Aut q̄ mulier habēs drach
mas decē:ſi perdiderit drach
mā vnā:nōne accendit lucernā
et euertit domum et querit di=
ligenter:donec inueniat eam?
Et cum inuenerit:cōuocat ami
cas et vicinas dicens. Cōgra=
tulamini mihi:qꝛ inueni drach=
mā quā perdiderā. Ita dico vo
bis:quia gaudiū erit corā an=
gelis dei ſuper vno peccatoꝛe
penitentiam agente.

¶ Cyril. Per precedentē parabolā
in qua genus humanū dicebatur
ouis erratica:docebamur nos foꝛe
creatura ſublimis dei q̄ fecit nos
et non ipſi nos:cuius paſcue oues
ſumus:ſubiungitur ſecunda para
bola:qua genus humanum cōpa=
ratur drachme que perijt. Per quā
oſtendit nos ad ſimilitudinem et
imaginē regiā factos eē .ſ. ſummi
dei. Nā drachma nūmꝰ eſt ipꝛeſſaꝫ
habens regiam figurā. vnde dicit.
Aut q̄ mulier hñs decē drachmas.
Gregoꝛ in ho. Qui ſignat per paſto
rē:ipſe per mulierē.. ipſe enī deus
ipſe et dei ſapientia. Angeloꝛum aūt
hominū naturā ad cognoſcendum
ſe dñs cōdidit:et ad ſilitudinē ſuā
creauit. Decē ergo drachmas ha=
buit:qꝛ nouē ſūt oꝛdies āgeloꝛum:
ſed vt cōpleret electoꝛū numerꝰ:hō
decimꝰ eſt creatus. Augu. de que=
ſtiō. Uel i nouē drachmis:ſicut ꝛ in
nonagintanouē ouibus ponit eoꝝ
ſignificationē:qui de ſe pꝛeſumen=
tes peccatoꝛibꝰ ad ſalutē redeūtibꝰ
ſe pꝛeponūt. vnū ei deeſt et a nouē
vt decem ſint:et a nonagintanouē vt
cētū ſint:cui vni deputat oēs ꝑ peni
tentiā recōciliatos. Greg. in home.
Et qꝛ imago exꝑimit in drachma:
mulier drachmā perdiderat qn̄ hō
qui ꝯditꝰ ad imaginem dei fuerat
peccando a ſimilitudine ſui condi=
toꝛis receſſit. Et hoc ē qđ ſubditur.
Si ꝑdiderit drachmā vnā. nōne ac=
cēdit lucernā: Accēdit mulier lucer
nā:qꝛ dei ſapiētia apparuit i hūa=
nitate. Lucerna q̄ppe lumē i teſta
ē:lumē vo i teſta ē diuinitas in carne.
Accēſa aūt lucerna. Seqꝛ. Et euertit
domū. Qꝛ.ſ. mox vt eiꝰ diuinitas ꝑ car
nē claruit:oīs ſe nr̄a ꝯſcia cōcuſſit:
quia euerſiōis ſmo non diſcrepat
in eo ꝙ in alijs codicibꝰ legit. Emū
dat:quia praua mēs ſi nō pꝛiꝰ pre ti
moꝛe euertit:ab aſſuetis vitijs non
inūdat. euerſa aūt domꝰ: inuenitur
drachma. Seqꝛ enī. Et q̄rit diligē=
ter doec inueniat. qꝛ.ſ. cū ꝑturbatur
conſcientia hominis reparatur in
homine ſimilitudo conditoꝛis. Gre
goꝛius. nazanzenus. Inuenta au=
tē. drachma:celeſtes virtutes facit
participes gaudij: q̄s miſtras. di=
ſpenſationes fecit. vnde ſequit. Et
cum inuenerit conuocat amicas ꝛ
vicinas dicens. Congratulami=
ni mihi quia inueni drachmam
quam perdiderā. Gregoꝛius

Allego=
ria pul=
cherria

in home. Superne eñ virtutes tāto diuine ſapiētie iuxta ſunt: q̄to ei p gratiā cōtinue viſionis appropinquāt. Theophi. Uel amice ſunt vt exequentes volūtatē ipſius vicine rovt in corpore vl' forte amice ipſi ſunt omnes ſupne v̄tutes: vicine o ſunt propinquiores ſcilicet throni cherubin ⁊ ſeraphin. Grego. niſenus. Uel aliter. Hoc reor dominum nobis proponere in inquiſitione p̄dite drachme quia nulla nobis a ceteris virtutibus vtilitas prouenit quas drachmas vocat: q̄uis preſto ſint omnes vna ſola deficiente anime viduate: qua ſcʒ diuine ſimilitudinis nitorē ſortitur: propter quod primo quidē iubet lucernā accēdere ſcʒ verbum diuinū quod abſcōdita patefacit. Uel forſan penitētie lāpadē: ſed in domo propria id eſt in ſeipſo ⁊ in ſua cōſciētia oportet perquirere drachmā perditā id eſt regis imaginē que nō penitus deperijt: ſed eſt tecta ſub fimo: qui ſignificat carnis cōtagia: quibus ſtudioſe abſterſis id eſt dilutis per ſollertiam vite eluceſcit quod queritur. vnde oportet ipſam que inuenit gratulari. necnō ad participia gaudij vocare vicinas. i. contubernales virtutes. i. rationabilē ⁊ concupiſcibilem ⁊ innatā iracūdie affectum. Et ſi que ſint tales vires circa animam cōſiderate: quas docet gaudere in domino: deinde concludens parabolā ſubdit. Ita dico vobis: gaudium erit angelis ſup vno peccatore pn̄iaʒ agēte. Greg. in ho. Penitētiā agere eſt preterita mala plāgere: ⁊ plāgēda nō ppetrare. nā qui ſic alia deplorat: vt tamen alia cōmittat: adhuc penitētiam agere aut ignorat aut diſſimulat. Cogitādum eſt etiā vt per hoc ɔditori ſuo ſatiſfaciat: vt qui commiſit prohibita ſibi abſcidere debeat etiam conceſſa. ⁊ ſe reprehendat in minimis: qui ſe meminit in maximis deliquiſſe.

Virtutū ɔnexio.

¶ Ait autem. Homo quidam habuit duos filios ⁊ dixit adoleſcentior ex illis patri: Pater da mihi portionem ſubſtantie que me contingit. Et diuiſit illis ſubſtantiam. Et non poſt multos dies congregatis omnibus adoleſcentior filius peregre profectus eſt in regionē longinquam: ⁊ ibi diſſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxurioſe. Et poſtq̄ omnia conſummaſſet facta eſt fames valida in regione illa: ⁊ ipſe cepit egere. Et abijt ⁊ adheſit vni ciuium regionis illius: ⁊ miſit illum in villam ſuam vt paſceret porcos. Et cupiebat implere ventrem ſuuʒ de ſiliquis quas porci manducabant: ⁊ nemo illi dabat.

¶ Ambr. Tres ex ordie lucas parabolas poſuit. Quis que perierat ⁊ inuenta eſt: drachma perierat ⁊ inuenta eſt. filius qui erat mortuus reuixit: vt triplici remedio puocati vulnera noſtra curemus. Xp̄s vt paſtor te ſuo corpore vehit. querit vt mulier eccleſia: recipit deus pater: prima miſericordia: ſecūda ſuffragatio: tertia recōciliatio. Chry. Eſt etiam inter parabolas ſupradictas ratio diſtinctionis ſm̄ perſonas vel mētes peccantiū: vt pater filium recipiat penitentem. quī arbitrij ſui libertate vtitur vt cognoſcat vnde ceciderit. Paſtor vero ouē errātē ⁊ nō ſapiētē reuerti requirat: ⁊ hūer is ſuis referat. irrōnali aiali impudētē hoīeʒ cōparās: qui alieno dolo circūuentus errauerat ſicut ouis. Preſens ergo parabola proponitur cum dicitur. Ait auteʒ. Homo quidaʒ habuit duos filios. Sunt qui dicant de duobus filijs iſtis ſenior ē angelos eſſe: iuniorē vero hominē ponūt: qui in longinquā peregrinationē abierit: quādo in terrā de celis ⁊ paradiſo cecidit. ⁊ aptant cōſequētia reſpiciētes ad cām

Tres parabole notāt

cām vel ſtatū ade. ſꝫ hic ſenſus piꝰ quidē videtur: neſcio tamen ſi verꝰ ſit quia iunioꝛ filius ad penitentiā venit ſua ſponte recoꝛdatus pꝛeteꝛrite abundātie patris ſui. Dominꝰ autē veniens ad penitentiam vocauit humanū genus duꝫ ſponte ſua regredi vnde ceciderat nō cogitaret. deinde ſenioꝛ filius in reditu et ſalute fratris ſui triſtatur: cū dominus dicat leticiā eſſe apud āgelos ſuper vno peccatoꝛe penitētiā agente. Cyril. Quidā vero per ſenioꝛem filiū dicūt ſignificari iſrael ſm carnē: per aliū vero qui diſceſſit a patre: deſcribitur multitudo gentiuꝫ

Allegoria pulchra.

Aug. de que. euan. Hic ergo homo habens duos filios: deus habens duos populos intelligitur: ⁊ tanꝗ duas ſtirpes generis humani: vnā eoꝝ qui permanſeruut in vniꝰ dei cultu alterā eorū quivſꝗ ad colendū idola deſeruerunt deū. Ab ipſo ergo exoꝛdio creature moꝛtaliū maioꝛ filius ad cultū vnius dei pertinet minoꝛ autē petit vt ſibi ps ſubſtantie que eū tāgeret daret a pr̄e. vnde ſequitur. Et dixit adoleſcētioꝛ ex illis patri. Pater da mihi poꝛtionē ſubſtātie que me contingit. tāꝗ ala poteſtate ſua dlectata id quod illi eſt viuere: intelligere: meminiſſe vel ingenio alacri excellere petit que diuina ſunt munera. hec auteꝫ in poteſtate ſua accepit per liberū arbitriū. vnde ſequitur. Et diuiſit illi ſubſtantiā. Theophi. Hominis ſubſtantia rationalitas eſt: quā cōcomitatur libertas arbitrii ⁊ ſimiliter quecunꝗ dominus dedit nobis pro ſubſtātia noſtra putabitur: vt celum terra ⁊ vniuerſa creatura: lex ⁊ pꝛophete. Ambꝛo. Uides aūt ꝙ diuinū patrimoniuꝫ petentibus dat nec putes culpā patris ꝙ adoleſcētioꝛi dedit. nulla dei regno infirma etas: nec fides grauatur annis. Ipſe certe ſe iudicauit idoneū qui popoſcit: atꝗ vtinā nō receſſiſſet a patre impedimētum neſciſſet etatis. Sequitur eniꝫ. Et nō poſt multos dies cōgregatis omnibus adoleſcētioꝛ filiꝰ peregre pꝛofectꝰ eſt in regionē longinquā. Chꝛyſo. Minoꝛ filius in regionē longinquā pꝛofectus eſt nō localiter a deo decedens: qui vbiꝗ eſt: ſed affectu. fugit enim deū peccatoꝛ: vt a lōgiquo ſtet. Augu. de ver. do. Quiſquis eſt ita vult eſſe ſimilis deo: vt foꝛtitudinē ſuā ad illū cuſtodiat: nō ab illo recedat ei coherēdo vt cuſtodiat ſimilitudinē ⁊ imaginē ad quā factus eſt. Poꝛro ſi peruerſe vult imitari deū: vt quomodo deus non habet a quo regatur ſic ipſe velit ſua poteſtate vti: vt nullo regēte viuat quid reſtat niſi vt recedens a veritate vaneſcat. Augu. de que. euan. Quod autē nō poſt multos dies dixit factū: vt congregatis omnibus peregre pꝛoficiſceretur in regionē longinquā: que eſt obliuio dei. hoc eſt: qꝛ nō multo poſt inſtitutionem humani generis placuit anime p liberꝫ arbitriū ferre ſecū velut quādam potentiā nature ſue ⁊ deſerere eū a quo cōdita eſt fidēs de viribus ſuis quas vires tāto conſumit citius: ꝗto eum deſeruit a quo date ſunt. vnde ſequitur. Et ibi diſſipauit ſubſtantiā ſuā viuendo luxurioſe. Luxurioſam vero vel pꝛodigam vitam vocat amantē fundere atꝗ ſpaciari pompis exterioꝛibus intus maneſcētem: cū ea quiſꝗ ſeꝗtur: que ad alia pꝛocedunt: ⁊ relinquit eum qui ſibi eſt interioꝛ. vnde ſequitur. Et poſtꝗ conſummaſſet omnia facta eſt fames magna i regione illa. Fames eſt indigentia ꝟbi veritatis. Sequitur. Et ipſe cepit egere. Ambꝛo. Merito egere cepit qui theſauros ſapientie ⁊ ſcientie dei: diuitiarūꝗ celeſtiū altitudinē dereliqt. Seqtur. Et abijt ⁊ adheſit vni ciuiū regionis illiꝰ. Aug. de q. euā. vnꝰ ciuiū regiōis illiꝰ aliquis aereus pꝛinceps ē ad militiā diaboli pertinēs cuius villa eſt modus poteſtatis ipſius. de qua ſeqtur. Et miſit illū in villā ſuā: vt paſceret poꝛcos. Poꝛci ſunt immūdi ſpiritus qui ſub ipſo erant. Beda.

in home. Superne eñ virtutes tāto
diuine ſapiētie iuxta ſunt: q̄to ei ꝑ
gratiā cōtinue viſionis appropin-
quāt. Theophi. Uel amice ſunt vt
exequentes volūtatē ipſius vicine ve
rovt in corpore vl' forte amice ipſi⁹
ſunt omnes ſupne v̄tutes: vicle ꝓ
ſunt propinquiores ſcilicet throni
cherubin ⁊ ſeraphin. Grego. niſe-
nus. Uel aliter. Hoc reor dominum
nobis proponere in inquiſitione ꝑ-
dite drachme quia nulla nobis a ce
teris virtutibus vtilitas prouenit
quas drachmas vocat: q̄uis preſto
ſint omnes vna ſola deficiente ani-
me viduate: qua ſcʒ diuine ſimilitu
dinis nitorē ſortitur: propter quod
primo quidē iubet lucernā accēde-
re ſcʒ verbum diuinū quod abſcō-
dita patefacit. Uel forſan penitētie
lāpadē: ſed in domo propria id eſt
in ſeipſo ⁊ in ſua cōſciētia oportet
perquirere drachmā perditā id eſt
regis imaginē que nō penitus de-
periit: ſed eſt tecta ſub fimo: qui ſi-
gnificat carnis cōtagia: quibus ſtu
dioſe abſterſis id eſt dilutis per ſo
lertiam vite eluceſcit quod queri-
tur. vnde oportet ipſam que inue-
nit gratulari. necnō ad participia
gaudii vocare vicinas. i. contuber
nales virtutes. i. rationabilē ⁊ con
cupiſcibilem ⁊ innatū iracūdie affe
ctum. Et ſi que ſint tales vires cir-
ca animam cōſiderate: quas docet
gaudere in domino: deinde conclu-
dens parabolā ſubdit. Ita dico vo
bis: gaudium erit angelis ſuꝑ vno
peccatore pniaʒ agēte. Greg. in ho.
Penitētiā agere eſt preterita mala
plāgere: ⁊ plāgēda nō ꝑpetrare. nā
qui ſic alia deplorat: vt tamen alia
cōmittat: adhuc penitētiam agere
aut ignorat aut diſſimulat. Cogitā
dum eſt etiā vt per hoc ↄditori ſuo
ſatiſfaciat: vt qui commiſit prohibi
ta ſibi abſcidere debeat etiam con-
ceſſa. ⁊ ſe reprehendat in minimis:
qui ſe meminit in maximis deli-
quiſſe.

¶ Ait autem. Homo quidam
habuit duos filios ⁊ dixit ado
leſcentior ex illis patri: Pater
da mihi portionem ſubſtantie
que me contingit. Et diuiſit il
lis ſubſtantiam. Et non poſt
multos dies congregatis om-
nibus adoleſcentior filius pe-
regre profectus eſt in regionē
longinquam: ⁊ ibi diſſipauit
ſubſtantiam ſuam viuendo lu
xurioſe. Et poſtq̄ȝ omnia con-
ſummaſſet facta eſt fames vali
da in regione illa: ⁊ ipſe cepit
egere. Et abiit ⁊ adheſit vni ci
uium regionis illius: ⁊ miſit il-
lum in villam ſuam vt paſceret
porcos. Et cupiebat implere
ventrem ſuuʒ de ſiliquis quas
porci manducabant: ⁊ nemo il
li dabat.

¶ Ambr. Tres ex ordine lucas para
bolas poſuit. Quis que perierat ⁊
inuenta eſt: drachma perierat ⁊ in-
uenta eſt. filius qui erat mortuus
reuixit: vt triplici remedio ꝓuoca-
ti vulnera noſtra curemus. Xp̄s vt
paſtor te ſuo corpore vehit. querit
vt mulier eccleſia: recipit deus pa-
ter: prima miſericordia: ſecūda ſuf
fragatio: tertia recōciliatio. Chry.
Eſt etiam inter parabolas ſupra-
dictas ratio diſtinctionis ſm̄ per-
ſonas vel mētes peccantiū: vt pa-
ter filium recipiat penitentem. qui
arbitrii ſui libertate vtitur vt co-
gnoſcat vnde ceciderit. Paſtor vero
ouē errātē ⁊ nō ſapiētē reuerti req-
rat: ⁊ hūer is ſuis referat. irrōnali
aiali imprudētē hoieʒ cōparās: qui
alieno dolo circōuentus errauerat
ſicut ouis. Preſens ergo parabola
proponitur cum dicitur. Ait auteʒ.
Homo quidaʒ habuit duos filios.
Sunt qui dicant de duobus filiis
iſtis ſeniorē Angelos eſſe: iuniore
vero hominē poſuit: qui in longin-
quā peregrinationē abierit: quādo
in terrā de celis ⁊ paradiſo cecidit.
⁊ aptant cōſequētia reſpiciētes ad

cām

Virtutū ↄnexio.

Tres parabole notāt

cũm vel ſtatũ ade. ſʒ hic ſenſus piꝰ
quidẽ videtur: neſcio tamen ſi verꝰ
ſit quia iunior filius ad penitentiã
venit ſua ſponte recordatus prete=
rite abundãtie patris ſui. Dominꝰ
autẽ veniens ad penitentiam voca
uit humanũ genus duʒ ſponte ſua
regredi vnde ceciderat nõ cogita=
ret. deinde ſenior filius in reditu et
ſalute fratris ſui triſtatur: cũ domi
nus dicat leticiã eſſe apud ãgelos
ſuper vno peccatore penitẽtiã agen
te. Cyril. Quidã vero per ſeniorem
filiũ dicũt ſignificari iſrael ſm car=
nẽ: per aliũ vero qui diſceſſit a pa=
tre: deſcribitur multitudo gentiuʒ
Aug. de que. euan. Hic ergo homo
habens duos filios: deus habens
duos populos intelligitur: ꝛ tanq̃
duas ſtirpes generis humani: vnã
eoꝝ qui permanſeruut in vniꝰ dei
cultu alterã eorũ quiuſq̃ ad colen
dũ idola deſeruerunt deũ. Ab ipſo
ergo exordio creature mortaliũ ma
ior filius ad cultũ vnius dei perti=
net minor autẽ petit vt ſibi pꝰ ſub=
ſtantie que eũ tãgeret daret a pr̃e.
vnde ſequitur. Et dixit adoleſcẽtior
ex illis patri. Pater da mihi portio
nẽ ſubſtãtie que me contingit. itaq̃
aĩa poteſtate ſua dlectata id quod
illi eſt viuere: intelligere: meminiſ
ſe vel ingenio alacri excellere petit
que diuina ſunt munera. hec auteʒ
in poteſtate ſua accepit per liberũ
arbitriũ. vnde ſequitur. Et diuiſit
illi ſubſtantiã. Theophi. Hominis
ſubſtantia rationalitas eſt: quã cõ
comitatur libertas arbitrij ꝛ ſimuli
ter quecunq̃ dominus dedit nobis
pro ſubſtãtia noſtra putabitur: vt
celum terra ꝛ vniuerſa creatura:
lex ꝛ prophete. Ambro. Uides aũt
q̃ diuinũ patrimoniuʒ petentibus
dat nec putes culpã patris q̃ ado=
leſcẽtiori dedit. nulla dei regno in=
firma etas: nec fides grauatur an
nis. Ipſe certe ſe iudicauit idoneũ
qui popoſcit: atq̃ vtinã nõ receſſiſ=
ſet a patre impedimẽtum neſciſſet
etatis. Sequitur eniʒ. Et nõ poſt
multos dies cõgregatis omnibus

Allegoria pulchra.

adoleſcẽtior filiꝰ peregre profectꝰ
eſt in regionẽ longinquã. Chryſo.
Minor filius in regionẽ loginquã
profectus eſt nõ localiter a deo de=
cedes: qui vbiq̃ eſt: ſed affectu. fu=
git enim deũ peccator: vt a lõgiquo
ſtet. Augu. de ver. do. Quiſquis et
ita vult eſſe ſimilis deo: vt fortitu=
dinẽ ſuã ad illã cuſtodiat: nõ ab il=
lo recedat ei coherẽdo vt cuſtodiat
ſimilitudinẽ ꝛ imaginẽ ad quã fa=
ctus eſt. Porro ſi peruerſe vult imi
tari deũ: vt quomodo deus non ha
bet a quo regatur ſic ipſe velit ſua
poteſtate vti: vt nullo regẽte viuat
quid reſtat niſi vt recedens a veri=
tate vaneſcat. Augu. de que. euan.
Quod autẽ nõ poſt multos dies di
xit factũ: vt congregatis omnibus
peregre proficiſceretur in regionẽ
longinquã: que eſt obliuio dei. hoc
eſt: q2 nõ multo poſt inſtitutionem
humani generis placuit anime p
liberũ arbitriũ ferre ſecũ velut quã
dam potentiã nature ſue ꝛ deſere=
re eũ a quo cõdita eſt fidẽs de viri
bus ſuis quas vires tãto conſumit
citius: q̃to eum deſeruit a quo da=
te ſunt. vnde ſequitur. Et ibi diſſi=
pauit ſubſtantiã ſuã viuendo luxu
rioſe. Luxurioſam vero vel prodi=
gam vitam vocat amantẽ fundere
atq̃ ſpaciari pompis exterioribus
intus inaneſcẽtem: cũ ea quiſq̃ ſeq̃
tur: que ad alia procedunt: ꝛ relin=
quit eum qui ſibi eſt interior. vnde
ſequitur. Et poſtq̃ conſummaſſet
omnia facta eſt fames magna i re=
gione illa. Fames eſt indigentia ver
bi veritatis. Sequitur. Et ipſe ce=
pit egere. Ambro. Merito egere ce
pit qui theſauros ſapientie ꝛ ſcien
tie dei: diuitiarũq̃ celeſtiũ altitudi
nẽ dereliq̃t. Seq̃tur. Et abijt ꝛ ad=
heſit vni ciuiũ regionis illiꝰ. Aug.
de q̃. euã. vnꝰ ciuiũ regiõis illiꝰ ali=
quis aereus princeps ẽ ad militiã
diaboli pertinẽs cuius villa eſt mo
dus poteſtatis ipſius. de qua ſeq̃=
tur. Et miſit illũ in villã ſuã; vt pa=
ſceret porcos. Porci ſunt immundi
ſpiritus qui ſub ipſo erant. Beda.

Porcos aūt paſcere: eſt ea quibus
immūdi ſpiritus gaudent: operari
Sequitur. Et cupiebat implere vē
trem ſuū de ſiliquis quas porci mā
ducabāt. Amb:. Siliqua genus le
guminis eſt intus inanis: foris mol
lis: quo corpus nō reficitur: ſed im
pletur: vt ſit magis oneri ꝙ vſui.
Aug. de que. euā. Silique ergo q̄
bus porcos paſcebat ſeculares do
ctrine ſunt ſteriles: vanitatē perſo
nātes: de quibus laudes idolorū
fabularūq; ad deos gētiū pertinē
tiū vario ſermone atq; carminib⁹
percrepāt: quibus demonia dele
ctātur. vnde cum iſte ſatiari cupie
bat: aliquid ſolidū ⁊ rectū quod ad
beatā vitā pertineret inuenire vo
lebat in talibus ⁊ nō poterat. vnde
ſequitur. Et nemo illi dabat. Cyril.
Sed cū iudei multipliciter arguan
tur in ſacra ſcriptura de multis cri
minibus: quō populo illi cōueniēt
verba maioris filij dicētis. Ecce tot
annis ſeruio tibi: ⁊ nūq̄ mādatum
tuū preteriui. Eſt ergo hic ſenſus
parabole. Arguētib⁹ eū phariſeis ⁊
ſcribis ꝙ reciperet pctōres ꝓponit
pſitē pabolā i q̄ hoīez vocat deū qui
pater eſt duoꝝ fratrū: iuſtorum ſcʒ
⁊ peccatorū quorū primus gradus
eſt iuſtorū ab initio iuſticiā ſequen
tiū. ſcōs gradus eſt hoīum per pe
nitētiā ad iuſtitiā reductorū. Baſi.
Facit etiā ad antiquioris cōſiſtē
tiā magis animus ſenilis ⁊ graui
tas ꝙ canicies capillorū: nec q̄ ſm
etatē ē iuuenis icrepat: ſʒ iuuenis
morib⁹ q̄ ſm paſſiones viuit. Tyt⁹.
Abijt ḡ adoleſcētior nōdū adult⁹ mē
te: petitq; a patre id qđ ei de here
ditate ptigit: vt .ſ. nō ex neceſſitate
ſeruiat: ſumus eñ animalia ratio
nalia liberū arbitriū hñtia. Chry.
Dicit aūt ſcriptura diuidere patrē
ex equo filijs duobus ſubſtātiā ſuā
id eſt ſciētiā boni ⁊ mali: que vere
perpetue ſunt opes anime bñ vtē
ti. Que enim ex deo eſt in prima na
tiuitate hoībus ſubſtātia rationa
lis equaliter cunctis naſcētib⁹ daſ.
De ſubſequēti autē cōuerſatione
vnuſquiſq; plus aut minus huius
ſubſtantie poſſidere inuenitur: dū
vnus ea que ſumpſerit patris eſſe
credens: quaſi paterna cuſtodit:
alius ſicut proprie poſſeſſionis li
centia diſſipandis abutitur. Oſtē
ditur autē libertas arbitrij: q2 pa
ter qui neq; diſcedere volentem re
tinuit: ne liberi arbitrij auferat po
teſtatē neq; māere cupiētē cogit ab
ſcedere. Abijt autē longe nō locorū
tranſlatione: ſed mētis declinatiōe
vnde ſequitur: Peregre profectus
eſt in regionē longinquam. Ambr. — Notabilis ſni
Quid enim longinquius eſt ꝙ a ſe
recedere: nec regionibus: ſed mo
ribus ſeparari? etenī qui ſe a xp̄o
ſedarat exulē patrie: ⁊ ciuis mūdi.
Merito ergo pdegit patrimoniū q̄
receſſit ab eccleſia. Tytus. Unde ⁊
denominatus eſt prodig⁹ diſſipans
ſubſtantiā ſuā. i. intellectū rectum:
caſtimoniā: documēta veritatis: no
ticiam genitoris: memoriā creatio
nis ſenſum. Ambro. Facta eſt autē
in regione illa fames nō epularū:
ſed bonoꝝ operū atq; virtutū que
ſunt miſerabilior a ieiunia: etenim
qui recedit a verbo dei eſurit: quia
nō in ſolo pane viuit homo: ſed in
omni verbo dei qui recedit a theſau
ro eget. Egere ergo ideo cepit ⁊ fa
mē pati: q2 nihil prodige ſatis eſt
volūtati. Abijt itaq; ⁊ adheſit vni ci
uiū. Qui eñ heret in laqueo eſt: et
videtur ciuis iſte princeps eſſe iſti⁹
mundi. Deniq; ad villā eius mitti
tur quam enim: qui ſe excuſat a re
gno. Beda. Jn villā enim mitti eſt
ſubſtantie mūdialis cupiditate ſub
iugari. Ambro. Paſcit autē porcos
illos in quos petiuit diabol⁹ introi
re: in ſordibus ac fetore viuentes.
Theo. Hos igitur paſcit: q2 alios
precellit in vitio vt ſunt lenones ar
chipredones: archipublicani ⁊ qui
alij ſunt doctores operationis ma
le. Chry. Uel ſpiritualibus deſtitut⁹
operibus: quaſi prudentia ⁊ intelle
ctu porcos paſcere dicitur: hoc eſt
ſordidas ⁊ immūdas in anima ſua — Tropologica
cogitationes nutrire: ⁊ dedit eſcas — puchra.

irrationabiles praue conuerſatio=
nis:dulces quidē egenti bonorum.
q: ſuaue peruerſis videtur omne
opus carnee voluptatis:que virtu
tes anime penitus eneruat ⁊ peri=
mit huiuſmodi cibos quaſi porci=
nos ⁊ male dulces id eſt carnalium
delectationū illecebras:ſiliq̄rū no
mine ſcriptura deſignat. Ambro.
Cupiebat aūt ſiliquis ventrem im
plere ſuū:nec enim alia eſt cura lu
xurioſis niſi vt ventrē ſuū impleāt.
Theo. Quibus nullus dat ſaturi=
tatē:malorū:diſtat enim a deo qui
talib⁹ veſcit̄. Demōes āt ad h̄ ſtudēt
ne vnq̄ ſaturitas malorū ꝑueniat.
Gl. vł nemo il. dabat:q: cū diabol⁹
aliquē ſuū fac̄ vltra ei abūdātiā nō
ꝓcurat ſciēs eum eſſe mortuum.

¶ In ſe autē reuerſus dixit:
Quanti mercēnarij in domo
patris mei abundant panib⁹:
ego autē hic fame pereo? Sur
gam ⁊ ibo ad patrem meum
⁊ dicam ei. Pater peccaui in
celum ⁊ coram te:iam non ſu3
dignus vocari filius tuus:fac
me ſicut vnum de mercenna=
rijs tuis. Et ſurgens venit ad
patrē ſuum. Cum autē adhuc
longe eſſet:vidit illū pater ip=
ſius:⁊ miſericordia motus eſt
⁊ accurrens cecidit ſuper col=
lum eius:⁊ oſculatus eſt eum.
Dixitq̄ ei filius. Pater: pecca
ui in celum ⁊ coram te: ia3 nō
ſum dignus vocari filius tu⁹.
Dixit autem pater ad ſeruos
ſuos. Cito proferte ſtolam pri
mam:⁊ induite illu3:⁊ date an
nulum in manu eius ⁊ calcia
menta in pedes eius: ⁊ addu=
cite vitulum ſaginatum ⁊ oc
cidite:⁊ manducemus ⁊ epule
mur:quia hic fili⁹ me⁹ mortu⁹
erat:⁊ reuixit: perierat: ⁊ inuē
tus eſt. Et ceperunt epulari.

¶ Greg. niſſen⁹. Cōtēpſerat patrē i
ꝑmo receſſu adoleſcētior fili⁹ ⁊ opes
p̄rnas ꝯſuderat. At vbi lapſu tp̄is
ē attrit⁹ laborib⁹: dū mercenarius
fieret:⁊ eodē cū porcis pabulo pa=
ſceret̄:rediit in domū p̄rnā caſtiga=
tus vt̄ h̄ dr̄. In ſe āt re. di. Quāti mer
cē. i do. pa. mei abū. pa. ego āt h̄ fa
me p̄eo? Ambro. Bn̄ i ſe reuertit̄: q̄
a ſe receſſit. etenī q̄ ad deū regredi
tur ſe ſibi reddit:⁊ q̄ recedit a xp̄o
ſe ſibi abdicat. Aug. de q̄. euā. In
ſe aūt reuerſus ē cū ab eis q̄ forin=
ſec⁹ fruſtra illiciūt ⁊ seducūt:i ꝯſcie
ſue interiora ſuā intētionē reduxit.
Baſi. Eſt aūt ſm tres dr̄ias obediē
tie diſcretio. aut em̄ metuētes ſup
plicia declinam⁹ a malor ſum⁹ in di
ſpōne ſuili. aut mercedē lucra venā
tes exequimur que mandantur
mercennarijs aſſimulati: aut ip=
ſius: gratia boni ⁊ dilectionis ad
eum qui dedit legem ſeruimus: et
ſic diſpoſitionem redolemus filio=
rum. Ambroſius. Filius enim qui
habet ſancti ſpiritus pignus in cor
de:ſecularis mercedis lucra nō q̄=
rit:ſed ius ſeruat heredis. Sunt
etiam mercennarij boni qui condu
cuntur ad vineam. Iſti non ſiliquis
ſed panibus abundant. Auguſti=
nus. de queſtio. euan. Unde autem
hoc ſcire poterat:in quo tanta erat
obliuio dei:ſicut in omnibus idola
tris fuit niſi q: iſta recogitatio re=
ſipiſcentis eſt:cum euangelium p̄=
dicaretur: iam poterat talis ani=
ma aduertere multos predicare
veritatem: inter quos quidam eſ=
ſent non ipſius amore veritatis du
cti:ſ3 cupiditate ꝯparādoꝝ ſecula
riū ꝯmodoꝝ q̄ tn̄ n̄ aliō ānūciāt ſiē
heretici: vnde mercennarij recte
appellantur. In eadem quippe
domo eundem panem verbi tractā
tes non tamen in hereditatem eter
nam vocati:ſed temporali merce=
de conducti. Chryſoſto. Signanter
autem ſubdit. Ego autē hic fame
pereo. q̄ſi diceret. Ego nō alienus:
ſed filius boni patris: ⁊ frater fil⁹

Obediē
tia tri=
plex.

Queſt⁹
turpis
euāgelij

obſequẽtis.ego liber et generoſus:
factus ſuꝫ miſerioꝛ mercẽnarius:a
ſumma celſitudine pꝛime nobilita-
tis ad infimã humilitatẽ delapſus.
Grego.niſen⁹. Nõ prius autẽ rediit
ad priſtinã felicitatẽ ꝙ̃ in ſe rediẽs
ſentiret opprimẽtis erũne pſentiaꝫ:
et meditaretur penitentie verba q̃
ſubdũtur. Surgã. Augu.de q̃.euã.
Quia iacebat. Et ibo.q: longe abe-
rat.ad patrẽ meum:q: ſub pꝛincipe
poꝛcoꝛũ erat. Cetera vero ſunt peni
tentiã meditãtis in cõfeſſione pecca
ti:nõdum tamẽ agẽtis.nõ eñ iã di-
cit patri : ſed dicturũ ſe eſſe ꝓmittit
cum venerit. Intelligas igitur hoc
nũc accipiẽdum eſſe venire ad pa-
trem in eccleſia cõſtituti per fidem.
vbi peccatoꝛũ legitima et fructuoſa
iam poſſit eſſe cõfeſſio.dicit ergo di
cturum ſe eſſe patri.pater. Ambꝛo.
Quã miſericoꝛs q̃ offenſus nec pa-
ternũ nomẽ dedignať audire. Pec-
Confeſ-ſiõis foꝛma. caui:hec eſt prima cõfeſſio apud au
ctoꝛeꝫ nature:preſulẽ miſericoꝛdie:
arbitrũ culpe. Sed etſi deus nouit
omnia:vocẽ tamẽ tue cõfeſſionis ex
pectat. Oꝛe eñ ꝯfeſſio fit ad ſalutẽ:
quia alleuiat põdus erroꝛis q̃ſq̃s
ipſe ſe onerat:et accuſationis exclu
dit inuidiam : qui accuſatoꝛẽ preue
nit cõfitendo.fruſtra velis occulta-
re quem nihil fallit:⁊ ſine periculo
pꝛodas quod ſcias eſſe iaꝫ cognitũ.
confitere magis vt interueniat ꝓ te
chꝛiſtus.roget pꝛo te eccleſia : illa-
chrymet populus : nec verearis ne
non impetres. Aduocatus ſpondet
veniã:patronus ꝓmittit recõcilia-
tionẽ.tibi paterne pietatis pollice-
tur aſſertoꝛ. Subdit autem. In celũ
coꝛam te. Chryſo. Dicẽs corã te:oſtẽ
dit hunc patrem deũ debere intelli-
gi:deus eñ ſolus cõſpectoꝛ eſt om
a quo nec in coꝛde meditata pecca-
ta abſcõdi poſſunt. Augu.de queſt.
euãge. Utrum autem hoc eſt pecca-
tum in celuꝫ quod eſt coꝛam te vt ce
lum appellauerit ipſam ſumnitа-
tem patris:an potius peccaui in ce
lum coꝛam ſanctis animabus:corã
te autem in ipſo penetrali conſcien
tie. Chryſoſt. Uel celum hoc loco in-
telligatur:qui enim in celuꝫ peccat:
quod etſi ſupernum tamen viſibile
elementuꝫ eſt:ipſe eſt qui peccat in
hominem quem ſuſcepit filius dei ꝓ
ſalute noſtra. Ambꝛoſ. Uel peccato
anime celeſtia ſignificantur dona
ſpiritus imminuta.vł quia ab illi⁹
gremio matris hieruſalẽ que eſt in
celo non opoꝛtuit deuiari . deiectus
autem ſe exaltare non debet . vnde
ſubdit iam non ſum dignus vocari
filius tuus. Et vt merito ſue humi-
litatis poſſit attolli ſubdit:fac me ſi
cut vnũ de mercẽnariis tuis. Beda.
Ad filii affectuꝫ:qui omnia que pa-
tris ſunt:ſua eſſe nõ ambigit:aſpi-
rare nequaꝙ̃ preſumit:ſed mercen
narii ſtatum iam pꝛo mercede ſerui
turus deſiderat:verum nec hunc q̃-
dem niſi paterna dignatione ſe me
reri poſſe teſtatur. Grego.niſenus.
Hunc autem filium pꝛodigum ſpiri Ratio fi-
tusſanct⁹ nobis deſcripſit:vt inſtrua lii pdig.
mur nos qualiter debeam⁹ coꝛdis
deploꝛare peccamina. Chryſo. Qui
poſtꝙ̃ dixit. Ibo ad patrem meum
ꝙ et cuncta attulit bona. non man-
ſit:ſed totum iter tranſiuit. Sequiť
enim. Et ſurgens venit ad patrem
ſuum:ſic et nos faciam⁹.nec pigeat
nos longitudinis vie.quia ſi volue
rimus fiet regreſſus celer ⁊ facilis:
dũmodo deſeram⁹ peccatum : quod
nos a domo paterna reduxit:eſt au
tem pater redeuntibus clemẽs:naꝫ
ſubditur. Cum autẽ adhuc longe eſ
ſet vidit illum pater ſuus. Augu.de
que.euange. Ante enim ꝙ̃ intellige
ret deum longe exiſtens:cum tamẽ
iam pie quereret vidit illum pater
ipſius. Impios enim et ſuperbos
conuenienter non videre dicitur tãꝙ̃
ante oculos non habens. Ante ocu
los enim haberi non niſi qui diligũ
tur dici ſolent. Chryſoſto. Senſit au
tem pater penitentiam:nõ expecta
uit recipere confeſſionis verba:ſed
preuenit petitionem miſericoꝛditer
agens:vnde ſubditur. Et miſericoꝛ
dia motus eſt. Grego.niſenus. Con
feſſioni a meditatio placauit ei pa-

trem: vt obuiam iret ei et oſcula col
loconferret. Sequitur enim. Et oc-
currens cecidit ſuper collum eius: ⁊
oſculatus eſt eum. Quod ſignificat
rationale iugum hominis ori impo
ſitum per euangelicam traditionē
que abiecit obſeruātiā legis. Chry-
ſoſto. Quid enim eſt aliud ꝙ occur-
rit: niſi quia nos peccatis impedien-
tibus noſtra virtute ad deum per-
uenire non poteramus? Ipſe autē
potens ad inualidos peruenire de-
ſcendit. Oſculatur autem os per qđ
emiſſa de corde confeſſio penitētis
erierat: quam pater letus excepit.
Ambroſ. Occurrit igitur tibi quia
audit te intra mentis ſecreta tractā
tem. Et cum adhuc longe ſis: occur
rit ne quis impediat: complectitur
quoqꝫ. in occurſu enim preſcientia
eſt: in complexu clementia: et quaſi
quodā patrū amoris affectu ſupra
collū cadit: vt iacentē erigat: ⁊ one
ratum peccatis atqꝫ in terrena de-
flexum reflectat ad celū. malo ergo
filius eſſe ꝙ ouis. Ouis enim a pa
ſtore reperitur: a patre filius hono
ratur. Auguſti. de que. euange. Uel
occurrens cecidit ſuper collum ei⁹.
non enim pater vnigenitum filium
ſuum deſeruit: in quo vſqꝫ in noſtrā
longinquam peregrinationem cu-
currit: quia deus erat in chriſto mū
dum reconcilians ſibi. Cadere aūt
ſuper collum eius: eſt humiliari in
amplexum eius brachium ſuū: qđ
eſt domin⁹ ieſus chriſtus. Conſola-
ri autem verbo gratie dei ad ſpem
indulgentie peccatorum: hoc ē poſt
longa itinera remeantem mereri a
patre oſculum charitatis. Incipit
autem iam conſtitut⁹ in eccleſia pec
cata cōfiteri: nec dicit omnia q̄ dictu
rum ſe eſſe promiſerat. Sequit̄ eñ.
Dixitqꝫ filius ei. pater peccaui in
celum et coram te: et iam non ſum
dignus vocari filius. hoc enim vult
fieri per gratiam: quo ſe indignum
per merita fatetur. Nō addit quod
in illa meditatione dixerat. Fac me
ſicut vnum de mercennarijs tuis.
Cum enim panem non haberet: vel
mercennarius eſſe cupiebat: quod
eſt poſt oſculū patris generoſiſſi-
me iam dedignabatur. Chryſoſto.
Pater autem ad filium ſermonē nō
dirigit: ſed miniſtris loquitur: quia
qui penitet orat: ſed reſponſum ver
bo vere nō accipit. miſericordiā ve-
ro efficaciter in effectu intuetur. Se
quitur enim. Dixit autem pater ad
ſeruos ſuos. Cito proferte ſtolam
primam et induite illū. Theophi.
Seruos vel angelos intelligas ad
miniſtratorios ſpiritus: vel ſacer-
dotes qui baptiſmate et verbo do-
ctrine animam veſtiunt ipſo chri-
ſto. Quotquot enim in chriſto bapti
ʒati ſumus: chriſtū induimus. Au-
guſti. de queſt. eu ange. Uel ſtola pri
ma eſt dignitas quā perdidit adā.
Serui qui eam proferunt ſunt recō
ciliationis predicatores. Ambroſ.
Uel ſtola eſt amictus ſapiētie: quo
nuda corporis apoſtoli tegunt. acce
pit autem ſapientiam primā: eſt eñ
et alia que myſteriū neſcit. Annul⁹
autem eſt ſyncere fidei ſignaculum
et expreſſio veritatis: de quo ſequi-
tur. Et date ei annulū in manu ei⁹.
Beda. Id eſt in operatione: vt per
opera fides clareſcat: et per fidem
opera confirmētur. Augu. de que.
euange. Uel annulus in manu pi-
gnus eſt ſpiritusſancti. propter gra
tie participationē que digito bene
ſignificatur. Chryſoſt. Uel iubet an
nulum dari ſiue ſignaculi ſalutaris
ſymbolū ſeu magis deſponſationis
inſigne et nuptiarū pignus: quib⁹
chriſtus eccleſiam ſponſat: cū ani-
ma reſipiſcens per annulū fidei iū-
gitur. Auguſti. de que. euange. Cal
ciamēta autem in pedes prepara-
tio eſt euangeliʒandi ad nō tangen
da terrena: de quibus ſequitur. Et
calciamenta in pedes. Chryſo. Uel
mandat calciamēta pedibus impo
ni: aut ꝓpter cooperienda veſtigia.
vt per lubricum mundi iſtius firmꝰ
incedat: aut propter mortificationē
membrorum: vite enim noſtre cur-
ſus in ſcripturis pes appellatur: et
mortificationis ſpēs calciamētis im-

Infirmitas humana.

Stole prime ſignificatio.

ponitur:quia de animalibũ mortuo-
rum pellibus conficiũtur. Addit.et
vitulum illi ſaginatum iugulandũ
in conuiuij exhibitione. Sequitur
enim. Et adducite vitulũ ſaginatũ
id eſt dominũ ieſum chriſtum: quez
vitulum nominat propter hoſtiam
corporis immaculati. Saginatũ au
tem dixit:quia pinguis et optimus
intantũ eſt:vt pro totius mundi ſa-
lute ſufficiat. Non autez ipſe pater
vitulũ immolauit:ſz alijs immolã-
dum tradidit. permittente enim pa
tre cõſentiens filius ab hoibus cru
cifixus eſt. Auguſt.de que.euange.
Uel vitulus ſaginatus eſt ipſe dñs
ſm carnem ſatiat⁹ opprobrijs. Qd
autẽ imperat vt adducant eũ: quid
aliud eſt niſi vt predicent euz:et an
nunciando faciant venire in exau-
ſta fame viſcera filij eſurictis? Nã
etiam vt occidant euz iubet:hoc eſt
vt mortẽ eius inſinuẽt.tũc eñ cuiqʒ
occiditur:cum credit occiſum. Seq-
tur. Et manducemus. Ambroſ. Be
ne carnem vituli:quia ſacerdotalis
eſt victima que pro peccatis fiebat.
Epulantem autez inducit: cum di-
cit epulemur vt oſtenderet quoniaz
paternus eſt cibus ſalus noſtra: et
patris eſt gaudiũ noſtrorũ redem-
ptio peccatoruz. Chryſoſto. Ipſe eñ
pater gaudet in reditu filij:et cõui-
uatur in vitulo: quia miſericordie
ſue fructum in immolatione filij ſui
gaudens creator in acquiſitione po
puli credentis epulatur. vnde ſequi
tur. Quia hic filius meus mortuus
erat et reuixit: perierat et inuẽtus
Allegoric⁹ ſenſus. eſt. Ambro. Ille perijt q̃ fuit. Itaqʒ
gentes non ſunt:chriſtianus eſt. Po
teſt tamen et hic vna ſpecies accipi
generis humani: fuit adã et in illo
fuimus omnes:perijt adã:et in illo
omnes perierunt. Homo igitur in il
lo homie qui perierat reformatur.
poteſt et de agente penitentiã dictũ
videri:quia non moritur niſi q̃ ali-
quando vixerit. Et gentes quidem
cum crediderint:per gratiam viuifi
cantur:qui vero lapſus fuerit p pe-
nitentiã reuiuiſcit. Theophi. Quã

tum ergo ad vitiorum conditionez
mortuus fuerat deſperat⁹. Sz quã-
tum ad humanam naturam q̃ mu-
tabilis eſt:et poteſt a vitio ad vir-
tutem conuerti deperditus dicitur.
nam minus eſt perdi q̃ mori. Qui-
libet autem reuocatus et mundat⁹
a crimine:ſaginati vituli particeps
cauſa letitie fit patri et famulis ei⁹.
id eſt angelis ⁊ ſacerdotibus. vnde
ſequitur. Et ceperũt omnes epula-
ri. Auguſti. Iſte epule atqʒ feſtiui-
tas nunc celebrantur per orbem ter
raruz eccleſia dilatata atqʒ diffuſa.
vitulus enim ille in corpore et ſan-
guine dominico et offertur patri:et
paſcit totam domum.

¶ Erat autẽ filius eius ſenior
in agro. Et cum veniret et ap-
propinquaret domui audiuit
ſymphoniam et chorum:⁊ vo-
cauit vnum de ſeruis: et inter-
rogauit quid hec eẽnt. Ille di-
xit illi. Frater tuus venit:⁊ oc-
cidit pater tuus vitulum ſagi-
natum:quia ſaluum illum rece
pit. Indignatus eſt autem et
nolebat introire. Pater ergo il
lius egreſſus cepit rogare illũ.
At ille reſpondens dixit patri
ſuo. Ecce tot annis ſeruio tibi:
et nunq̃ʒ mandatum tuum pre
teriui:et nunq̃ʒ dediſti mihi he-
dum:vt cum amicis meis epu-
larer. Sz poſtq̃ʒ filius tuus hic
qui deuorauit ſubſtantiã ſuam
cum meretricibus:venit: occi-
diſti illi vitulum ſaginatuz. At
ipſe dixit illi. Fili tu ſemper me-
cum es:⁊ omnia mea tua ſunt.
Epulari autẽ et gaudere opor-
tebat: q: frater tu⁹ hic mortu⁹
erat et reuixit:perierat et inuẽ-
tus eſt.
¶ Beda. Murmurãtibus de pctõꝝ
ſuſceptione ſcribis ⁊ phariſeis:tres

per ordinē parabolas ſaluator po=
ſuit. Duabus primis quātū ipſe cū
āgelis de penitētiū ſalute gaudeat
inſinuat. In hac vero tertia nō ſuū
tm̄modo ſuorumq; gaudiū demon=
ſtrat: ſed ⁊ inuidētiuȝ murmur rep̄
hendit. Dicit em̄. Erat autē fili⁹ ei⁹
ſenior in agro. Augu. de que. euāg.
Maior filius populus iſrael eſt. nō
quidē ꝓfectus in longinquā regio=
Lex a=gro com=parat. nem: ſed tn̄ in domo nō eſt. In agro
autē eſt. i. in ipſa hereditaria opulē
tia legis ⁊ ꝓphetarū terrena poti⁹
operat. Ueniēs autē de agro domū
appropinquare cepit. i. labore ſerui
lis operis improbato ex eiſdem ſcri
pturis eccleſie libertatem ꝯſidera=
uit. vnde ſequit. Et cū veni. ⁊ appro.
do. audi. ſympho. ⁊ choruȝ. i. ſpūſan
cto plenos vocibus ꝯſonis euange
lium predicare. Sequit. Et vocauit
vnū de ſeruis: ⁊ interrogauit quid
hoc eſſet. i. ſumit ad legēduȝ aliquē
ꝓphetarū: ⁊ i eo querēs quodā mo=
do interrogat. vn̄ iſta feſta in eccl'ia
celebrātur: in qua ſe eſſe non videt.
R̄ndet ei ſeru⁹ patris ꝓpheta. Seq̄
tur em̄. Iſq; dixit illi. Frater tu⁹ ve
nit: ⁊ occidit pater tuus vitulū ſagi=
natuȝ: quia ſaluuȝ illū recepit. q. d.
In extremis terre fuit frater tuus:
ſed inde maior exultatio cantantiū
domino canticū nouū: quia laus ei⁹
ab extremis terre: ⁊ ꝓpter eum qui
abſens erat occaſus eſt vir ſciēs fer
re imbecillitatē: q̄ q̄bus nō eſt nar
ratum de eo viderunt. Ambro. Ado
leſcentiori autē filio. i. populo ex gē
tibus: iſrael tanq̄ maior frater be
neficiū paterne bn̄dictiōis inuidit:
quod faciebāt iudei: quia chriſtus
cum gentibus epularetur. vnde ſe=
quitur. Indignat⁹ eſt autē et nole
bat introire. Auguſti. de que. euāg.
Indignatur etiā ⁊ nūc: ⁊ adhuc non
vult intrare. Cū ergo plenitudo gē
tium introierit: egredieṫ opportu=
no tēpore pater eius: vt etiā oīs iſrl'
ſaluus fiat. vn̄ ſequit. Pater ergo il
Allegori=a expo=ſitio. lius egreſſus cepit rogare euȝ. Et=
enim q̄ſq; aperta vocatio iudeoruȝ in
ſalutē euangelij: quā manifeſtatio

nem vocationis tanq̄ egreſſum pa
tris appellat ad rogandum maiorē
filium. Deinde que reſpōdit maior
filius: queſtiones duas habent. Se
quitur em̄. At ille reſpondens dixit
patri ſuo: ecce tot annis ſeruio tibi:
et nunq̄ mādatū tuū preteriui. De
mandato non pretergreſſo facile il
lud occurrit: non de omni mandato
dictum: ſed de vno maxime neceſſa
rio: q̄ nullū aliū deuȝ p̄ter vnū crea
torem omniū colere viſus eſt. Neq;
iſte filius in omnibus iſraelitis: ſȝ
in his intelligitur perſonam habe
re q̄ nūq̄ ab vno deo ad ſimulacra
conuerſi ſunt. Quāq̄ em̄ terrena de
ſideraret: ab vno tamē deo iſte deſi
derabat bona: q̄uis cōmunia cum
peccatoribus. vnde ⁊ qui in pſalmo
dicit. Ut iumentū factus ſum apud
te: ⁊ ego ſemper tecū. Sed q̄s eſt he
dus quem nūq̄ accepit ad epulan=
dum? Sequitur enim. Et nunq̄ de=
diſti mihi hedū: vt cū amicis meis
epularer. Peccator hedi noīe ſignifi
cari valet. Ambro. Iudeus hedū re
quirit: xp̄ian⁹ agnū. ⁊ ideo illis bar
rabas ſoluitur: nobis agnus immo
latur. Queri etiā in hedo videtur:
quia iudei ritu veteris ſacrificij per
diderūt. vel qui hedū querūt: expe=
ctant antixp̄m. Augu. de que. euan.
Sed nō inuenio exitū huius ſenten
tie. Multū em̄ abſurduȝ eſt euȝ: cui
poſt dicitur. Tu mecū es ſemp: hoc
a patre optaſſe: vt ātixp̄o crederet.
Neq; omnino aliquē iudeoꝝ: q̄ an=
tixp̄ȝ credituri ſunt: iſtū filiū fas eſt
intelligi. Q̄uo autē epulareṫ ex illo
hedo ſi ip̄e eſt antixp̄s qui ei nō cre
deret? Ac ſi hoc eſt epulari ex hedi
occaſione: qḋ eſt de antixp̄i perditio Hedo cō=
ne letari: quomodo dicit filius queȝ parat=
recepit pater: hoc ſibi nō fuiſſe ꝯceſ antixp̄s
ſum: cū oēs filij de eius perditione
letaturi ſunt? Ip̄ȝ igiṫ ſibi dominū
negatū ad epulandū conqueriṫ: dū
eū peccatorē putat. cū em̄ hedus eſt
illi genti. i. cū euȝ ſabbati violatorē
⁊ prophanatorem eſtimet: iocunda=
ri epulis illius non meruit. Grego.
Qḋ autem dicit. Cum amicis meis

aut ex pſona principuꝫ cū plebe in-
telligit: aut ex perſona populi hie-
roſolymitani cū ceteris pplis iuda.
Hiero. Uel dicit. Nūꝙ dediſti mihi
hedū. i. nullus ſanguis pphete vel
ſacerdotis a romano imperio nos
liberauit. Ambro. Impudens aūt
filius ſimilis eſt publicano iuſtifi-
canti ſe: qꝛ legē ſeruabat in littera.
impie accuſabat fratrē: ꝙ cū mere-
tricibus paternā ſubſtantiam pde-
giſſet. Sequitur eñ. Sed poſtꝙ fi-
lius tuus hic qui deuorauit ſubſtā-
tiā ſuā cū meretricibꝰ venit: occidi-
ſti illi vitulū ſaginatū. Aug. Mere-
trices aūt ſunt ſupſtitiones gētiliū
cū quibus ſubſtantiā diſſipat: qui
relicto vero cōnubio veri dei: cū de-
mone feda cupiditate fornicatur.
Hierony. In hoc aūt qd dicit. Occi-
diſti illi vitulū ſaginatū: cōfitet ve-
niſſe xp̄m: ſed inuidia non vult ſal-
uari. Augu. Nō aūt pater eū quaſi
mentientē redarguit: ſed ſecū pſe-
uerantiā eius approbās ad perfe-
ctionē potioris atqꝫ iocūdioris ex-
ultationis inuitat. vñ ſequit. At ipe
dixit illi. Fili tu ſemper mecum es.
Hiero. Uel qd dixerat: iactantia eſt
nō veritas: cui pater nō ꝯſentit: ſed
alia cōpeſcit ratione dicens. Mecū
es: lege qua ſtringeris: nō qꝛ nō pec-
cauerit: ſed qꝛ deus eū ſemper caſti-
gando retraxit. Nec mirū ſi patri
mentit qui fratri inuidet. Ambro.
Sed bonus pater etiā hūc ſaluare
cupiebat dicens. Tu mecū ſemꝑ es
vel quaſi iudeus in lege: vel quaſi
iuſtus in cōmunione. Augu. Quid
aūt ſibi vult ꝙ addidit. Et oīa mea
tua ſunt. quaſi nō ſint ⁊ fratris: ſed
ſic a perfectis ⁊ immortalibus filijs
habent oīa: vt ſint ⁊ oīum ſingula:
⁊ omnia ſingulorū: vt eñ cupiditas
nihil ſine anguſtia: ita nihil cū an-
guſtia charitas tenet. Sed quomo-
do omnia: nonne ⁊ angelos deus
in poſſeſſionē tali filio ſubieciſſe pu-
tādꝰ eſt: ſi poſſeſſionē ſic accipias:
vt eius poſſeſſor ipe ſit dñs: nō vtiqꝫ
oīa. Nō eñ domini erimus: ſed cō-

Expoſitio litteralis.

ſortes potius angelorū. Si vero poſ-
ſeſſio ſic intelligitur: quomodo re-
cte dicimus poſſidere aīas: verita-
tē nō inuenio cur non vere ac ꝓprie
id poſſimus accipere. Nō eñ id lo-
quimur: vt dominas veritatis dica-
mus animas. Aut ſi nomine poſſeſ-
ſionis ab hoc ſenſu īpedimur. illud
quoqꝫ auferat. nō enim ait pater.
Oīa poſſides: ſed oīa mea tua ſunt
nec tamen vt ipſius domini. Qd eñ
eſt in noſtra pecunia: pōt familie
noſtre vel alimentū eſſe vel ornamē-
tū vel aliud huiuſmodi. Et certe cū
ipſum patrem recte ille poſſit ſuum
dicere: nō video quomodo ꝗ ipſius
recte vocari ponit: diuerſis dūtaxat
modis. Cum enim beatitudinē illā
obtinuerimus: noſtra erūt ad vidē-
dū ſuperiora: ad cōuiuendū equa-
lia: ad dñandū inferiora. Congau-
deat igitur ſecuriſſimus maior fra-
ter. Ambro. Si enim deſignat iudi-
dere: omnia ſua ſunt: vel iudeus ſa-
cramenta veteris teſtamēti: vel ba-
ptizatus noua etiā poſſidēs. Theo.
Uel aliter. Totuꝫ perſona filij: qui
videtur murmurare: ſumitur pro
omnibus quicumqꝫ ſcandalizantur
in ſubditis: ſicut Dauid introducit
perſonā paſſam ſcandalū in pecca-
torū pace. Tytus. Maior igit filius
ſicut agricola inſiſtebat agricultu-
re: nō terreſtrē: ſed anime agrū fo-
diens; ⁊ ſalutis arbores inferēs. ſ.
virtutes. Theo. Uel erat in agro: ꝗ
eſt in mundo colens propriā carnē:
vt repleat panibus: ⁊ ſeminans in
lachrymis vt in gaudio metat. Ideo
cognitis geſtis nolebat intrare ad cō-
mune gaudiū. Chry. Queritur aūt
ſi afficitur paſſione liuoris: dolens
in proſperis aliorū. Dicendum eſt
aūt ꝙ nullus ſanctorū dolet in tali-
bus: immo bona aliorum ſua exiſti-
mat: nō aūt oportet oīa que cūqꝫ pa-
rabola continet ad litteram pertra-
ctare: ſed ſenſum elicientes cuius
cauſa componitur nihil aliud pſcru-
tari. Hec ergo parabola ad hoc eſt
compoſita vt peccatores nō diffidāt
reuerti: ſciētes ꝙ magna conſequē-
tur. vnde introducit alios turbatos

Queſtio pulchra circa textū

in eorũ bonis: vt indicet eos liuore tabeſcentes: ſed tanto decore hono ratos redeuntes: vt etiam inuidioſi poſſint alius fieri. Theo. Uel phari ſeorũ intentionem corrigit dominus per p̄ſentē parabolam: quos ex hy: potheſi notat iuſtos q̄ſi dicat. Eſto vos vere iuſtos eſſe: nec trāſgreſſos aliquo ī mandatorũ: nunquid igit̄ propter hoc nō oportet admittere a flagitijs redeūtes? Hiero. Uel al'r Omnis iuſticia in comparatione dei eſt iniuſticia. vnde paulus. Quis me liberabit de corpe mortis huius vnde apoſtoli dedignati ſunt ꝓ pe: titiōe matris filiorũ zebedei. Cyril. Qđ et noſipſi quandoq̨ patimur: viuunt eñ quidam p̄ſtātiſſimam et optimā vitam: alius autē in ipſo ſenio multotiens ad deum conuerti tur: vel forſitā extremũ diem claude re debēs hac diluit reatus domino miſerante. Hoc quidem aliquando reſpuũt ex importuna puſillanimi: tate: nō attendentes mētem ſaluato ris qui de ſalute peuntiũ gaudet. Theo. Dicit ergo filius patri. Sta: tis duri in doloribus vita a peccato ribus moleſtatus. ꝛ nũq̄ꝫ cauſa mei decreuiſti mactandum eſſe hedum. id eſt ꝑſequentem me peccatorē: vt paululũ recrearer: qualis hed⁹ fuit achab helie. Qui dicebat domine ꝓphetas tuos occiderunt. Ambro. Uel aliter. Notatur hic frater vſq̨ adeo: vt de villa venire dicat̄: hoc eſt terrenis operib⁹ occupat⁹: igno: rans q̄ ſunt ſpiritus dei. vt deniq̨ nunq̄ꝫ pro ſe vel hedũ queratur occi: ſum: nō eñ pro inuidia: ſꝫ pro venia mundi agnus eſt immolatus. inui dus hedũ querit: innocens agnum ꝓ ſe deſiderat immolari. ideo et ſe: nior dicit̄: eo ꝙ cito quis ꝑ inuidiā ꝯſeneſcat: ideo ꝛ foris ſtat: eo ꝙ mali

Agni ſignifi: catio.

uolentia eũ excludat. ideo chorum ꝛ ſymphoniam audire nō poteſt: hoc eſt in villa theatralis incentiua la: ſciuie. ſed plebis cōcordiā cōcinētis que de peccatore ſaluato puram le ticie ſuauitatem reſultat. qui enim ſibi iuſti videntur indignantur q̄ñ alicui peccatum fatenti venia laxa tur. Quis tu es qui domino contra dicas: ne videlicet culpā relaxaret? cum tu cui volueris ignoſcas: ſed re mittendis poſt penitentiā debemus fauere peccatis; ne dum venie alte: rius inuidemus ipſi eā nō merea: mur a domino non inuideamus de longinqua regione remeantibus quia ꝛ nos fuim⁹ in regiōe lōgiqua.

Capitu. xvj.

Dicebat autem et ad diſciplos ſuos. Homo quidē erat diues qui habebat villicum et hic diſ: famatus eſt apud illum: quaſi diſſipaſſet bona illi⁹. Et voca: uit illũ ꝛ ait illi. Quid hoc au: dio de te? redde rationem villi cationis tue. Iam enim nō po teris villicare. Ait autem villi cus intra ſe. Quid faciam: q2 dominus meus aufert a me villi cationem? Fodere non valeo mendicare erubeſco. Scio qđ faciam; vt cum amotus fuero a villicatione: recipiant me in domos ſuas. Conuocatis ita: q̨ ſingulis debitorib⁹ domini ſui: dicebat primo. Quantũ de bes dño meo? At ille dixit. Cē tũ cados olei. Dixitq̨ illi. Acci pe cautionē tuā; ꝛ ſede cito et ſcribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantũ de: bes? Qui ait. centũ choros tri: tici. Ait illi. Accipe l'ras tuas: et ſcribe octuaginta.

¶ Beda. Poſtq̄ꝫ murmurantes de penitentiũ receptione tribus para bolis ſaluator redarguit: quartam mox quintāq̨ de elemoſyna danda et parſimonia ſequenda ſubiūgit: q2 et ordo predicādi aptiſſimus eſt: vt poſt penitētiā elemoſyna ſubiun

gant. vn̄ dicitur. Dicebat aūt ad di
ſcipulos ſuos. Homo quidā erat di
ues qui habebat villicū. Chry. Opi
nio quedā erronea aggrauata mo:
talibus auget crimina: minuit bona.
Ea vero eſt opinari: ꝙ ea quecūq̄
Opinio erronea. poſſidemus in vſu vite poſſideam⁹
vt dn̄i: et ideo etiā oportune ea ap:
prehendimus tāq̄ bona precipua.
Sed contrarium eſt: non eñ nos vt
domini in vita preſenti collocati ſu:
mus in propria domo: ſed tanq̄ ho:
ſpites ⁊ aduene quo nolumus duci
mur: et quo tēpore nō putam⁹: qui
nunc locuples eſt in breui ſit mēdi:
cus. Ergo quicūq̄ ſis: noueris te eē
diſpenſatorē alienorum: ⁊ tranſito:
rij vſus ⁊ breuis tibi iura conceſſa
ſūt. Abiecto ergo ab anima domini
faſtu: ſumas humilitatē et modeſtiā
villici. Beda. Uillicus quippe ville
gubernator eſt. vnde ⁊ a villa nomē
accepit. Iconomus autem tam pe:
cunie q̄ frugū et omniū que habet
dominus. diſpenſator eſt. Ambro.
Ex hoc ergo diſcimus nō ipſos eſſe
dominos: ſed potius villicos aliena
rū facultatū. Theo. Deinde ꝙ cum
nō exercemus diſpenſationē opum
ad libitū domini: ſed ad proprias il
lecebras: cōmiſſis abutimur: crimi:
noſi villici ſumus. vnde ſequitur.
Et hic diffamatus eſt apud illum:
quaſi diſſipaſſet bona illius. Chry.
Interea euulſus a villicatione eri:
pitur. Sequitur enim. Et vocauit
illum. et ait ei. Quid hoc audio de
te? Redde rationē villicationis tue.
Iam eñ nō poteris villicare. Quo:
tidie talia nobis ꝑfect⁹ exclamat
dn̄s: oſtendēs nobis fruentē in me:
ridie ſoſpitate: ꝑ̄usq̄ veſpaſcat exa:
nimem: ⁊ aliū inter prandia expirā
Mira exhortatio. tem: et diuerſimode ab hac villica:
tione diſcedim⁹. Sed fidelis diſpen
ſator: qui de propria diſpēſatiōe cō
fidit: deſiderat cū paulo diſſolui: et
eſſe cū xp̄o. Is aūt cuius ſunt vota
terrena: anxiatur in exitu. vnde de
hoc villico ſubdit. Ait autem villi:
cus intra ſe. Quid fa. qr do. meus.
au. a me villicationem? fodere non
valeo: mendicare erubeſco. Impo:
tentem eſſe in opere crimen eſt vite
inertis. Non enim timeret ſi cōſue
uiſſet affectare labores. ꝙ ſi ſm al:
legoriā accipiam⁹ parabolam poſt
tranſmigrationē hic factā nō eſt tē
pus operandi. Uita preſens habet
exercitū mandatorū. futura vero ſo
latiū. Si nihil operat⁹ es hic. fru:
ſtra in futurū curas: ſed nec mēdi:
cādo ꝓficies. hui⁹ indiciū ſūt ꝟgīes
fatue: que imprudenter a prudenti
bus mēdicauerūt: ſed reuerſe ſunt
vacue quilibet enī ſuā conuerſa:
tionē vt tunicā induit: nō ē autē eā
exuere nec cambire cum alio. Sed
debitorū remiſſionē ingeniat⁹ eſt
nequitie villicus: ſtatuens ſibi ma:
lorū remediū in conſeruis. Sequi
tur eñ. Scio quid faciā: vt cū amo:
tus fuero a villicatione: recipiāt me
in domos ſuas. Quotiens eñ quis
exitum ſuū percipiens: leuat bene:
ficio ſarcinam peccatorum vel rela
xando debita debitori: vel tribuens
in opibus copiam: ea que ſunt dn̄i
largiens: multos amicos conciliat
prebituros ſibi coram iudice teſti:
monium veritatis: non vocibus: ſed
bonorū operū oſtenſione: quinetiā
paraturos ꝑ teſtimoniū refrigerij
manſionē. Nihil autē eſt noſtrum:
ſed omnia ſunt ditionis dei. vnde
ſequitur. Cōuocatis itaq̄ ſingulis
debitoribus domini ſui dicebat pri
mo. Quantū debes domino meo?
At ille dixit. Centum cados olei.
Beda. Cadus grece eſt āphora con
tinēs vrnas tres. Seq̄tur. Dixitq̄ Cados grece qd ſit.
illi. Accipe cautionē tuā et ſede: ⁊ ci
to ſcribe quinquaginta. Dimidiā ei
partem dimittens. Sequitur: dein:
de alio dixit: tu vero q̄ntū debes? ait
centum choros tritici. Chorus mo:
dijs. xxx. completur. Sequitur. Ait
illi. Accipe litteras tuas: et ſcribe
lxxx. Quintā partem ei dimittens.
Simpliciter ergo ſic poteſt accipi.
Quiſquis indigentiam pauperis
vel ex dimidia vel ex quita alleuiat
parte: miſericordie ſue mercede do
nandus eſt. Auguſti. de queſtio.

euan. Uel q de centum cadis olei
quinquagiuta fecit ſcribi a debito-
re: et de centum chozis tritici octo-
ginta: ad hoc valere arbitroz: vt ea
que i ſacerdotes atq leuitas iude⁹
quiſq operaꝛ: i eccleſia chriſti abũ-
dent: vt cum illi decimas darent: iſti
dimidias dent: ſicut de bonis ſuis
fecit zacheus aut certe duas deci-
mas dando. id eſt vnam quintam
ſuperent impendia iudeoꝛum.

¶ Et laudauit dominus villi-
cum iniquitatis: quia pruden-
ter feciſſet: quia filii huius ſecu-
li prudentioꝛes filiis lucis in ge-
neratione ſua ſunt. Et ego vo-
bis dico: Facite vobis amicos
de mammona iniquitatis: vt
cum defeceritis: recipiant vos
in eterna tabernacula. Qui fi-
delis eſt i minimo: ⁊ in maioꝛi fi-
delis eſt: et qui in modico ini-
quus eſt: et in maioꝛi iniquus
eſt. Si ergo in iniquo mammo-
na fideles non fuiſtis: quod ve-
rum eſt quis credet vobis? Et
ſi in alieno fideles non fuiſtis:
quod veſtrũ eſt quis dabit vo-
bis? Nemo ſeruus poteſt duo-
bus dominis ſeruire. Aut eniʒ
vnum odio habebit: ⁊ alterum
diliget: aut vni adherebit: ⁊ al-
terum contẽnet. Non poteſtis
deo ſeruire et mammone.

¶ Auguſti. de que. euan. Uillicum
quẽ dominus eiiciebat a villicatu
laudauit dominus: eo q in futuruʒ
ſibi pſpexerit. vnde dicitur. et lau.
do. vil. iniqui. quia pru. egiſſet. Nõ
tamen omnia debemus ad imitan-
dum ſumere. non enim domino no-
ſtro facienda eſt in aliquo fraus. vt
de ipſa fraude elemoſynas faciam⁹.
Orige. Uerum quia gentiles dicũt
prudentiam eſſe virtutẽ: ⁊ diffiniũt
eã peritiã bonoꝝ maloꝝ et neutroꝝ
vel cognitionẽ agendoꝝ ⁊ nõ agen-
doꝝ conſiderandũ eſt: vtrũ hec di-
ctio plura aut vnũ ſignificet. dicitur
eñi q deus parauit celos prudẽtia:
conſtat bonã eſſe prudentiã: quia do-
minus celos pauit. Dicitꝛ etiam in
gene. ſm. lxx. q ſerpens prudentiſſi-
mus erat: vbi prudentiam non vir-
tutem dicit: ſed aſtutiam ad mala
inclinationem habentem: et ſecun-
dum hoc dicitur: q dominus lauda-
nit villicum: quia prudenter egiſſet
hoc eſt callide et perperam. Et foꝛſi-
tam quod dixit. Laudauit: non ſe-
cundum veram cõmendationẽ: ſed
abuſiue dictum eſt. vt cum dicimus
aliquem cõmendari in mediocrib⁹
et differentibus rebus. ⁊ quodã mo-
do mirandus eſſe concurſus et acu-
men: quibus vigoꝛ mentis elicitur.
Auguſtinus de que. euan. Econtra-
rio dicũtur iſte ſimilitudines: vt in-
telligamus ſi laudari potuit ipſe
a domino: qui fraudẽ faciebat q̃to
amplius placeant deo qui ſecundũ
eius preceptum opera illa faciunt.
Origenes. Filii quoq huius ſeculi
non ſapientioꝛes: ſed prudentioꝛes
dicuntur lucis filiis. ⁊ hoc non abſo-
lute ⁊ ſimpliciter: ſed in genere ſuo.
Sequitur. Quia filii huius ſeculi
prudentioꝛes filiis lucis in genera-
tiõe ſua ſunt. Bed. Filii lucis et filii
hui⁹ ſeculi vocanꝛ i quõ filii regni
⁊ filii pditiõis: cui⁹ eñi vnuſqſq agit
opa ei⁹ cognominatꝛ ⁊ fili⁹. Theo.
Filios ẽ hui⁹ ſeculi vocat cogitatio-
nes q̃ ſibi ꝯmoda ſũt i terra. filios
vo lucis ſpiritales opes tractantes
intuitu diuini amoꝛis. Inuenimur
aũt in hũanis qdẽ adminiſtrationi-
bus prudenter olaꝝ diſponentes: et
ſummopere ſatagentes: vt ſi defe-
rimus ab adminiſtratione: habea-
mus vite refugiuʒ: cũ vero diſpenſa-
re debemus diuina: non premedita-
mur que nobis poſtmodũ ſunt pro-
futura. Gregorius. xviii. moraꝛ.
Ut ergo in ſua manu homines poſt
moꝛtem quicq̃ inueniãt: ante moꝛ-
tẽ diuitias ſuas in pauperum ma-
nibus ponant. vnde ſequiꝛ. Et ego
vobis dico: facite vobis amicos de

Prudentũ ratio

mãmona iniquitatis. Aug. de ver.
do. Qđ hebrei vocant mãmona lati
ne diuitie vocantur: ac ſi diceret.
Facite vobis amicos de diuitijs iniq̃
tatis. Hoc autem quidã male intel
ligendo rapiunt aliena: et inde ali
quid pauperibus largiuntur et pu
tant ſe facere quod preceptum eſt.
Intellectus iſte corrigẽdus eſt. De
iuſtis laborib⁹ elemoſynas facite:
non enim corrupturi eſtis iudicem
xp̃m: ſi de preda inopis dares aliq̃d
iudici vt pro te iudicaret: ſi iudex
ille pro te iudicabit: tanta vis eſt iu
ſtitie: vt etiã tibi diſpliceat. Noli ti
bi pingere talem deum: fons iuſti=
tie eſt. Noli ergo elemoſynas face=
re de fenore et vſuris: fidelib⁹ dico:
quibus corpus xp̄i erogamus. ſed
ſi pecunias tales hẽtis de malo eſt
quod hẽtis. Jam nolite malum fa=
cere. zacheus dixit. Dimidium rerũ
mearum do pauperibus. Ecce q̃uo
currit: qui currit facere amicos de
mãmõa iniquitatis: et ne re⁹ aliũ=
de teneretur. Sicut aliquid tuli: q̃=
druplum reddã. Eſt et ali⁹ intelle=
Diuicie vere. ctus. Mãmone iniquitatis diuitie
ſeculi ſunt oẽs vndecunq̃ ſint. Si
eniz veras diuitias queris alie ſũt
quibus iob nudus abũdabat: qñ i
deũ cor plenũ habebat. Iſte eñ iniq̃
tate appellantur diuitie: q̃r vere nõ
ſunt: paupertate enim plene ſunt ꝛ
ſemper obnoxie caſib⁹. Si enim ve
re diuitie eſſent: ſecuritatẽ tibi da
rent. Augu. de que. euã. Uel diuitie
iniquitatis dñr: quia non ſunt iſte
diuitie niſi iniq̃s: et qui in eis con=
ſtituunt ſpem atq̃ copiã ſue beati=
tudinis. A iuſtis vero cum hic poſ=
ſidentur: eſt quidem iſta pecunia:
ſed nõ ſũt illis diuitie niſi celeſtes ꝛ
ſpiritales. Ambro. Uel iniquum
mãmõa dixit: quia varijs diuitia=
rum illecebris noſtras auaricias tẽ
tat affectus: vt velimus ſeruire di=
uitijs. Baſi. Uel ſi ſucceſſeris patri
monio ab iniuſtis cõgregata cepi
ſti. in pluribus enim predeceſſorib⁹
neceſſe eſt aliquẽ reperiri qui iniu
ſte vſurpauerit aliena. Ponatur aũt
vt nec pater exegerit: ſed aurũ vñ
habes? Siquidem dicis a me: igna
rus dei es: non habens notitiã crea
toris: ſi vero a deo: dic nobis ratio=
nem propter quam eas accepiſti:
an nõ dei eſt terra ꝛ plenitudo ei⁹?
ergo ſi cõis dñi noſtra ſunt erunt ꝛ
conſeruorum noſtrorũ. Theo. Jlle
ergo dicuntur opes neq̃tie quaſcũ
q̃ dominus dedit ad ĩpẽdia neceſſi
tatis fratrũ ac conſeruoruz noſtro
rum: nos vero tenemus nobis. De
cebat igitur a principio oĩa paupe
ribus tradi verũ q̃r iniquitatis fui
mus villici neq̃ter retinẽtes qđ de
putatum eſt ad aliorum opus: non
ẽ omnino manẽdũ in hac crudelita
te: ſed impartiendum ẽ pauperib⁹
vt recipiamur ab eis in celeſtibus
tabernaculis. Sequitur. n. Ut cũ de
feceritis recipiant vos in eterna ta
bernacula. Grego. xxij. mor. Si aũt
eorum amicitijs eterna tabernacu
la acquirimus dantes penſare de=
bemus: quia patronis potius mu=
nera offerimus q̃ egenis dona lar
gimur. Augu. de ver. do. Qui ſunt
enim qui habebunt tabernacula Taber=
eterna niſi ſancti dei? Et qui ſunt q̃ nacula
ab ipſis accipiendi ſunt in taberna eterna
cula eterna? niſi qui eorum indigẽ q̃ ſint.
tie ſeruiunt: et quod eis opus eſt
hylariter ſubminiſtrant. Jſti ſunt
minimi xp̄i qui omnia ſua dimiſe=
runt et ſecuti ſunt eum et quicquid
habuerunt pauperibus diſtribue
runt vt deo ſine ſeculari compede
expediti ſeruirent: et ab oneribus
mundi liberatos velut pennatos
ſurſum humeros tollerent. Augu.
de que. euã. Non ergo eos a quib⁹
recipi volum⁹ in tabernacula eter=
na tanq̃ debitores dei fas ẽ ĩtelligẽ
cũ iuſti et ſancti ſignificẽtur hoc loco
qui eos introducant: qui neceſſita=
tibus ſuis terrena bona cõicauerĩt.
Ambro. Uel aliter. Facite vo. ami.
de iniq̃to mãmõa. vt largiẽdo pau
peribus angelorum ceterorũq̃ ſan
ctorum gratiam cõparemus. Chr.
Attende etiam q̃ non dixit. vt ſuſci
piant vos in ſuis manſionibus nõ

enim ipſi ſunt qui ſuſcipiunt. vnde
cum dixiſſet. Facite vo. ami. addi=
dit. De mã. iniqui. oſtendẽs ꝙ non
ſimpliciter eorum amicitia nobis
patrocinabiť: niſi bona opera nos
comitentur niſi euacuem⁹ iuſte di=
uitias congeſtas iniuſte. Ars igiť
artiũ peritiſſima ẽ elemoſyna. nõ
eniʒ nobis domos fabricat luteas:
ſed vitam perennẽ impendit. Sin=
gularum artium alia alterius ad=
miculo indiget. cũ autem miſereri
oportet: nulli⁹ alterius: ſed ſolius
volũtatiſ eſt op⁹. Cyril. Sic igř doce
bat chriſt⁹ affluẽtes diuitijs ſũmope
diligere amicitiam pauperum et
theſaurizare in celis. Nouerat ãt
humane mẽtis deſidiaʒ: quomodo
ambiẽtes diuitias nulluʒ charita
tiuum opus impendũt egentibus.
ꝙ igitur talibus nullus ſpiritaliũ
donorum fruct⁹ proueniat: manife
ſtis exemplis oſtẽdit ſubdẽs. Qui
fide. eſt in minimo: et in maio. fide.
eſt. et qui in modi. iniquus eſt: ⁊ in
maio. iniquus eſt. Aperit autẽ no=
bis dominus oculum cordis expo=
nens quod dixerat cum ſubdit. Si
ergo in iniquo mã. fide. non fu. qđ
verũ ẽ qs cre. vobis? Eſt igitur mi=
nimũ iniqs mãmõa .i. terrene diui
tie. que ſuperna ſapiẽtib⁹ nihil eſſe
videntur. Arbitror ğ aliquẽ eſſe in
modico fidelẽ: cũ de his minimis op=
preſſis ẽrũna ſubſidiũ iptitur. Ita=
ꝙ ſi in modico fuerimus perfidi: q̃
pacto ab eo obtinebimus verũ .i.
diuinorũ chariſmatũ vber donũ q̃ie
hũane iprimẽs diuinã ſpẽʒ. Qđ ãt
ad hoc tendat intẽtio ṽborũ domi=
ni: p ſequẽtia pʒ. Dicit eni. Et ſi in
alieno non fuiſtis fideles qđ vrm ẽ
qs dabit vobis? Ambro. Aliene no
bis diuitie ſunt: qꝛ preter naturã
ſunt: neꝙ nobiſcũ naſcunť neꝙ no=
biſcum trãſeunt. xp̃s autẽ noſter ẽ:
qꝛ holum vita eſt: denicꝙ in propria
venit. Theoph. Sic igitur hucuſꝙ
docuit nos q̃ fideliter deceat diſpẽ
ſare diuitias. ſed qꝛ opũ diſpẽſatio
ſm deũ nõ alř obtinetur: q̃ per im
paſſibilitatẽ animi ad diuitias nõ

Aliene diuicie. que.

affecti ſubiũgit. Nẽo ſer. põt duo.
do. ſer. Ambro. Nõ qꝛ duo: ſed vn⁹
eſt dominus: nã et ſi ſint q̃ mãmo=
ne ſeruiãt: tñ non ille nouit aliqua
iura dominatus: ſed ipſi ſibi iugũ
ſeruitutis imponũt. Unus eſt do=
minus: qꝛ vnus eſt deus. vñ patet
patris et filij vnuʒ eſſe dominatũ.
Et huius rationẽ aſſignat ſubdẽs.
Aut eniʒ vnũ odio habebit et alte.
dili. aut vni adherebit: et alte. cõtẽ.
Auguſti. de que. euã. Hec autẽ non
paſſim aut quaſi temere dicta ſunt
nemo enim interrogatus vtrũ dili
gat diabolum: reſponde: ſe dilige=
re. ſed potius odiſſe deũ auteʒ ſe di
ligere omnes fere proclamant: er=
go aut vnum odiet .ſ. diabolum:
alterum diliget .ſ. deum: aut alteri
adherebit .ſ. diabolo: cuʒ quaſi ei⁹
prentia temporalia ſectatur: et altẽ
rum cõtemnet .ſ. deũ ſicut ſolent mi
nas eius poſtponere cupiditatib⁹
ſuis qui de bonitate eius ad impu
nitatem ſibi blandiũtur. Cyril. Cõ
cluſio auteʒ eſt totius ſermonis qđ
ſequitur. Non pote. deo. ſer. et mã.
totum igiť ſtudium trãſferam⁹ ad
alterũ diuitijs abrenũciantes. Be=
da. Audiat ergo hoc auarus: non
poſſe ſimř diuitijs xp̃oꝙ ſeruiri: et
tñ non dixit. Qui habet diuitias. ſʒ
Qui ſeruit diuitijs. Qui ei diuitia
rum ſeruus eſt diuitias cuſtodit vt
ſeruus: qui autem ſeruitutis excuſ
ſit iugum diſtribuit eas vt domin⁹.
ſed qui ſeruit mãmone. illi vtiꝙ ſer
uit: qui reb⁹ iſtis terrenis merito
ſue peruerſitatis prepoſitus et pñ=
ceps huius ſeculi nominatur.

Dñs diuitiarũ qs dicatur.

¶ Audiebãt autẽ omnia hec
pharisei qui erant auari: et de
ridebãt illum. Et ait illis. Uos
eſtis qui iuſtificatis vos coraʒ
hoib⁹: de⁹ autẽ nouit corda ve
ſtra. Qꝛ qđ hoib⁹ altũ eſt: abo
minatio ẽ apud deũ. Lex et p
phete vſꝙ ad ioãnem ex eo re=
gnũ dei euãgelizať: et oĩs in il
lud vim facit. Facili⁹ ẽ ãũt ce=

luz et terrã preterire ꝙ̃ de lege
vnũ apicẽ cadere. Oĩs qui di=
mittit vxorez suã et alterã du=
cit mechatur: et qui dimiſſam
a viro ducit: mechatur.

¶ Beda. Monuerat chriſt⁹ ſcribas
⁊ phariſeos de ſua iuſticiis ñ pſume
re: ſed peccatores penitẽtes recipe=
re: ſed peccatores elemoſynis ſua peccata redime=
et elemoſynis ſua peccata redime=
re: ſed illi preceptorem miſericordie
hũilitatẽ et pſũptiõe deridebãt. vñ
dicitur. Audie. autez oĩa hec pha.
q̃ erãt aua. et deridebãt eũ. Duas
ob cãs: q: vel min⁹ vtilia iperaret.
vel a ſe iã facta ſuperfluis ingere
ret. Theop. At domin⁹ detegens in
eis occultam malicĩã: oſtendit eos
ſimulare iuſticiaz. vnde ſubditur.
Et ait illis. Uos eſtis qui iuſtificatẽ
vos corã homi. Juſtificant ſe corã
hominibus qui peccatores tãꝗ̃ in=
firmos deſperatoſq; cõtẽnũt: ſe aũt
ipſos tanꝗ̃ perfectos elemoſynaꝝ
remedio opus non habere credũt:
ſed noxij tumoris altitudo. ꝙ̃ ſit iu
ſte dãnãda videt ille qui illumina=
bit abſcondita tenebrarũ. vnde ſe=
quitur. Deus autẽ no. cor. Theop.
Et ideo abominabiles ei eſtis ob
arrogantiam et ambitũ hũani fa=
uoris. vnde ſubdit. Qr qḋ homini=
bus altum eſt abominatio eſt apḋ
deũ. Beda. Diſputantẽ autez cõtra
auariciã ſaluatorẽ: phariſei deride
bant: quaſi contraria legi prophe=
tiſq; preciperet: vbi multi ditiſſimi
deo placuiſſe leguntur. ſed et ipſe
moyſes populum quẽ regebat: ſi le
gem ſequeretur: omnibus terrenis
bonis abũdaturũ predixit: quib⁹
dominus occurrẽs oſtendit inter le
gem et euãgeliũ: ſicut pmiſſionũ
ita et preceptorũ non minimã eſſe
differentiã. vnde ſubdit. Lex et p=
phe. vſq; ad ioãnẽ. Ambro. Non q:

Legis et pro=phetie tempus

lex defecit: ſed q: incepit euãgelij p
dicatio. videnẽ enĩ minora cõpleri
cũ potiora ſuccedãt. Chry. Per hoc
autẽ reddit eos celeres ad ſui fidẽ:
q: ſi vſq; ad tẽp⁹ ioãnis cõſũmata

ſunt oĩa: ego ſũ qui veni. Non eĩ de
ſtitiſſent prophe: niſi veniſſem ego.
Sz dices. Qualiter pphete vſq; ad
ioãnẽ cũ mĩto plres prophete ĩ no
no q̃z in veteri teſtõ fuerint?ſz de il
lis prophetĩs dicit: qui pnũciauerũt
xp̃i aduentũ. Euſe. Nouerant autẽ
priores prophete predicationẽ re=
gni celorũ: ſed null⁹ eoꝝ expreſſe an
nunciauerat populo iudeorũ: eo q
puerilem mẽtem iudei hñtes imbe
cilles erãt circa p̃dicatiõis ĩmẽſita
tẽ. Prim⁹ autẽ ioãnes manifeſte p̃
dicauit appropinquaſſe regnũ ce
lorum: nenõ et peccatorũ remiſſio
nem per lauacrũ regenerationis.
vnde ſequit. Ex eo regnum dei euã
gelizatur: et oĩs in illud vim facit.
Ambro. Lex. n. multa ſm naturam
tradidit: vt naturalibus indul=
gẽtior deſiderijs ad iuſtitie ſtudiũ
nos vocaret. xp̃s naturam incidit:
qr naturales quoq; amputat volu
ptates: ſed ideo vim facimus natu
re vt ñ ad terrena demergat: ſed ad
ſupna ſe erigat. Euſe. Magna enĩ
pugna icũbit mortalib⁹ in aſcenſu
celorum. q enĩ homines carne mor
tali veſtiti ſubiugent voluptatem:
et omnẽ illicitum appetitum: imita
ri volentes vitam angelicã quomõ
non fit violẽter? Quis autez vidẽs
diuino inſudãtes cultui: ⁊ pene ſuã
carnẽ mortificantes: non reuera fa
tebitur illos vim inferre regno ce=
lorum? ſz et ſiquis indagauerit mi
randũ propoſitũ veneradorũ mar
tyrũ: fatebitur eos viz irrogare in
regnũ celorũ. Augu. de q. euã. Uim
etiam faciunt in regnũ celorum: vt
non ſolũ temporalia iſta contẽnãt:
ſed etiam linguas deridẽtiũ ſe ta
lia contemnẽtes. Hoc enĩ ſubiungit
euangeliſta cum dixiſſet. Deriſum
fuiſſe ieſum cũ de cõtemnẽdis ter=
renis diuitijs loqueretur. Bed. Ne
autem putarent in eo q dixit. Lex
et prophete vſq; ad ioannẽ: legis vt
pphạrũ ab eo deſtructionez predi=
cari. hoc excludit ſubdẽs. Facilius
autez eſt celũ et terrã preterire: ꝙ̃
de lege vnum apicem cadere. Pre=

Uis ce=lorũ ar=dua.

terit enim figura huius mundi. de
lege autem nec vnius quidem litte
re ſummitas .i. nec minima q̄q̧ a
ſacramentis ſpiritalibus vacant: ⁊
tñ lex et ꝓphete vſq̧ ad ioānē: q2 nō
potuit vltra venturū ꝓphetizari
quod ioannis preconio iam veniſſe
clarebat. qđ autē de lege ī ꝑpetuū
non violanda predixerat. vno exē-
pli grā de illo ſumpto confirmat te
ſtimonio dicens. Oīs qui dimittit
vxorem ſuam et ducit alteram me-
chat̄ et qui dimiſſā a viro ducit me
chatur. vt ex hoc vno diſcerent etiā
in ceteris eū nō ad ſoluenda: ſed ī-
plēda decreta legis veniſſe. Theo.
Qđ ei cū imperfectis lex iperfecte
loqueretur: ex hoc patet ꝙ duris ꝓ
cordijs iudeorum ait. Si vir odio
habuerit coniugem: dimittet eam:
q2 cū homicide eſſent et gauderēt
in ſanguine: nec aſtrictorū ſibi mi
ſerebantur: adeo vt filios et filias
mactarent demonib9: nunc vero ꝑ-
fectioris doctrine op9 eſt. Ob hoc
igitur dico: ꝙ ſi quis repudiat coiu
gē: nō incūbente cauſa fornicatiōis
mechat̄: ⁊ qui aliā duxerit mechat̄.
Ambro. Prius autem dicendū ar-
bitror de lege cōiugij: vt poſt ea de
prohibēdo diuortio diſputem9. Qui
dam putant oē coniugiū a deo eſſe
q2 ſcriptum ē. Quos deus coniun-
xit homo non ſeparet. Quos ergo
apoſtolus dixit. Si infidelis diſce-
dit diſcedat. In quo oſtendit non a
deo eſſe omne coniugiū. neq̧ enim
xpiani gentilibus dei iudicio con-
iunguntur. Noli ergo vxorē dimit
tere ne deum tue culpe diffitearis
auctorem. Et eni ſi alienos multo
magis vxorꝫ debes tolerare ⁊ emē
dare mores: que cū ꝑuulis feta di-
mittitur. Durum ſi excludas parē
tem pignora teneas: vt ad cōtume
liā parentis addas ēt impietatis ī
iuriam: durius ſi propter matrem
etiā filios ſimul pellas: pateris ne
ne liberos tuos viuente te eſſe ſub
vitrico ac incolumi matre eſſe ſub
noverca. Quam ꝑiculoſum ſi fra-
gilem adoleſcentie etatem errori
offeras: q̄ꝫ impiū ſi eius deſtituas
ſenectutem: cuius defloraueris iu-
uentutē. Pone ſi repudiata nō nu
bat: et hoc tibi debuit diſplicere: cui
adultero fidem ſeruat. Pone ſi nu-
bat. neceſſitas illius tuū crimē ē:
et quod coniugium putas adulte-
rium eſt. Hoc moralr̄ tñ q2 ſupra ꝓ
poſuerat regnū dei euāgelizari: et
cū dixiſſet de lege vnū apicem non
poſſe cadere: ſubiecit. Oīs qui di-
mittit vxorem ſuam ⁊c̄. Uir xp̄s eſt:
vxor eccleſia: charitate vxor integri
tate virgo. ẜ quē de9 traxit ad filiū
non ſeparet perſecutio: non auer-
tat luxuria: non ph̄ia depredet̄: he
retic9 non inficiat: iudeus nō ſeper.
Adulteri ſunt omnes q̄ adulterare
cupiūt fidei et ſapientie veritatē.

¶ Homo quidā erat diues q̄
induebatur purpura et byſſo:
et epulabatur quotidie ſplēdi
de. Et erat quidā mēdicus no
mine lazarus qui iacebat ad
ianuā eius vlceribus plenus:
cupiens ſaturari de micis que
cadebant de menſa diuitis: ⁊
nēo illi dabat. Sed et canes ve
niebāt: ⁊ lingebāt vlcera eius.

¶ Beda. Admonuerat ſupra domi
nus facere amicos de mā̄mōa iniq̄
tatis: qđ audiētes phariſei deride-
bāt. deide illa que propoſuerat: ex-
emplis aſtruit dicens. Homo. q̄dā
erat diues. Chry. Erat: non eſt. q2 Paupertas que
preterijt quaſi vmbra fugiēs. Non laudabilis.
autē oīs ſctā paupꝑtas aut diuitie
criminoſe: ſed vt luxuria īfamat di
uitias: ita paupertatē cōmēdat ſā-
ctitas. Seq̄tur. Et indu. pur. et byſ
ſo. Ambro. Purpura color regij ha
bit9 eſt ⁊ conchis marinis ferro cir
cūciſis emiſſā. byſſus vero genus
lini candidi et molliſſimi. Grego. in
home. Si autē ſubtiliū precioſa Culpa in veſtibus.
rūq̧ veſtiū cult9 culpa nō eēt: neq̄q̄
ſmo dei ħ tā vigilāt̄ exꝓmeret. Nec
q̄ppe veſtimēta ꝑcioſa niſi ad inanē
gloriam querit: vt honoratior cete-
ris eſſe videatur. nemo eni vult ib.

preciosſis veſtibus induivbi ab alijs
nõ poſſit videri. Chry. Cinerẽ ꝛ pul
uerẽ ꝛ terrã purpura ꝛ ſerico prote:
gebat ſm veſtimẽta eius: ita ꝛ epu:
le: ꝛ nos quales epule talia ꝛ veſti:
menta. vnde ſequitur. Et epulabaṫ
quidie ſplẽdide. Greg. ꝑmo mo. Ubi
ſolerter intuendũ eſt: quia celebra:
ri ſine culpa conuiuia vix poſſunt
pene ſemper epula cõcomitaṫ vo:
luptas. Nã cũ corpus in refectiõis
dlectatiõe reſoluitur: cor ad inane
gaudium relaxatur. Sequitur. Et
erat quidã mendicus nomine laza
rus. Ambro. Narratio magis ꝙ̃
parabola videtur: quando etiã no
men exprimitur. Chry. Parabola
vero illa eſt vbi exemplũ ponitur: ꝛ
tacentur nomina. Interpretaṫ aũt
lazarus qui adiutus eſt. pauper ei
erat ꝛ illũ dominus adiuuabat. Cy
ril. Uel aliṫ. Preſens ſermo de diui
te ꝛ lazaro ſimilitudinarie ſcriptus
eſt in parabola vt innoteſcat ꝙ qui
terrenis affluunt opibus: niſi velit
opitulari neceſſitatibus pauperuꝫ
grauẽ incurrent ſententiã. Refert
autẽ traditio iudeorũ lazarũ quen
dam fuiſſe tunc temporis in hiero
ſolymis extrema preſſum inopia ꝛ
infirmitate; cuius meminit domi:
nus introducens eum in exemplũ
ad maiorẽ ſermonis manifeſtatio
nem. Grego. in homel. Notandũ ẽt
eſt: qꝛ in pplo plus ſolẽt noĩa diui:
tũ ꝙ̃ pauperũ ſciri. Dominus aũt
nomẽ pauperis dicit: ꝛ nomẽ diui:
tis nõ dicit: qꝛ deus humiles nouit
atꝙ approbat: ſuperbos ignorat.
Ut aũt amplius probaretur paup:
ſimul hũc ꝛ paupertas ꝛ egritudo
tabefecit. Sequitur enim. Qui ia:
cebat ad ianuã eius vlceribus ple
nus. Chryſo. Ideo iacebat ad ia:
nuam: ne diues diceret. Non vidi:
nemo mihi nunciauit. videbat euꝫ
exiẽs: ꝛ reuertens. ideo vlceribus
plenus: vt crudelitatẽ diuitis ſuo
corpore demonſtraret. mortẽ corpo
ris tui vides iacere ante ianuam:
ꝛ non misereris. ſi dei ꝑcepta nõ cõ
ſideras: ſaltem conditionis tue mi

ſerere: ꝛ time ne ipſe talis efficia:
ris: egrotatio autem habet ali:
quod ſolatiũ: ſi opes habet. Quan
ta ergo in iſto pena eſt in quo iter
tanta vulnera nõ meminit dolores
plagarũ: ſed famẽ. Sequitur enĩ.
Cupiens ſaturari de micis: que ca
debant de mẽſa diuitis. q. d. Quod
proijcis de mẽſa hoc prebe i elemo
ſynã: fac damna lucrum. Ambr. In
ſolẽtia aũt ꝛ tumor diuitũ in diui:
tijs cõpetentibus ſubinfertur. Se
quitur enĩ. Et nemo illi dabat. Ita
enĩ ſunt cõditionis humane imme
mores: vt tanꝙ̃ ſupra naturã ſiti:
de miſerijs pauperũ incẽtiua ſuarũ
capiant voluptatum: rideant mo:
pem: inſultent egẽti: ꝛ quorũ miſere
ri deceat: his auferant. Augu. de
ver. do. Inexplebilis enim auari
cia diuitum. nec timet deuꝫ nec ho
minem veretur. non pcit patri ami
co fidem nõ ſeruat: viduam oppri
mit: rem pupilli inuadit. Grego. i
homel. Inſuper pauper videbat
procedẽtẽ diuitẽ ab obſequẽtibꝰ cir
cũfulciri: ſe infirmitate ꝛ inopia a
nullo viſitari. naꝫ qꝛ nemo ei ad vi
ſitandum aderat teſtantur canes
qui licenter vulnera eius lingebãt.
Sequitur enĩ. Sed ꝛ ca. venie. ꝛ lin
ge. vlce. eius. Chry. Ulcera q̃ nullꝰ
holum lauare dignabatur ꝛ ꝯtra
ctare: fere mites lambunt. Grego.
in homel. Ex vna ergo re omnipo
tens deus duo iudicia exhibuit: dũ
lazarum pauperẽ ante ianuaꝫ diui
tis iacere permiſit vt ꝛ diues impiꝰ
dãnationis ſibi augeret vltionem: ꝛ
tentatus paup creſceret ad remu
nerationẽ: qꝛ conſpiciebat ille quo
tidie cui miſereretur: videbat iſte
de quo probaretur.

Increpatio diuitum.

¶ Factum eſt autem vt more
retur mendicus ꝛ portaret ab
angelis in ſinum abrae. Mor:
tuus eſt autem ꝛ diues ꝛ ſepul
tus eſt in inferno. Eleuans au
tem oculos ſuos cum eſſet in
tormentis: vidit abraam a lõ
ge

ge ⁊ lazarum in ſinu eiꝰ: ⁊ ipſe clamans dixit. Pater abraam miſerere mei: ⁊ mitte lazarũ vt intingat extremũ digiti ſui in aquam: vt refrigeret linguam meam q꞉ crucior in hac flamma. Et dixit illi abraam. Fili recordare: q꞉ recepiſti bona in vita tua: ⁊ lazarꝰ ſimiliter mala. Nũc aũt hic conſolat̃: tu vero cruciaris. Et ĩ his oĩbus inter nos ⁊ vos chaos magnũ firmatũ eſt. vt hi q̃ volũt hinc tranſire ad vos non poſſint: neqꝫ inde huc tranſmeare.

¶ Chry. Audiuimus q̃d vtriqꝫ in terra paſſi ſunt: videamꝰ q̃d vtriqꝫ patiant̃ apud inferos. Qð tẽporale fuit preteriȷ̃t: quod ſequit̃ eternũ eſt. Vterqꝫ mortuꝰ eſt. illum angeli: hunc pene ſuſceperunt. Dicit̃ enĩ. Factũ eſt aũt vt morere mẽdi. ⁊ porta. in ſinu abrae. Tante pene repente delitȷ̃s cõmutat̃. Portãtur poſt tãtos labores: q꞉ defecerat: ne ſaltem ambulans laboraret: ⁊ portabatur ab angelis. Nõ ſuffecerat ad portãdum pauperem vnus angelus: ſed ꝓpterea plures venitũt vt chorũ letitie faciant. gaudet vnuſquiſqꝫ angelus tãtum onus tangere libẽter talibus oneribus pregrauantur vt ducant homines ad regna celorũ. — Frequẽtia ãgelorum circa

Portatus eſt autem in ſinu abrae: vt illũ palparet ⁊ refocilleret ſinꝰ abrae paradiſus eſt. Jð aũt angeli miniſtrantes tulerunt pauperem ⁊ locauerunt eum in ſinu abrae: q꞉ licet deſpectus iaceret: nõ tamen deſperauit: nec blaſphemauit dicẽs. Hic diues in nequitia viuens gaudet ⁊ tribulationem non patitur. ego vero nec obtinere valeo neceſſariam eſcam. Augu. de origine anime. Qð autem abrae ſinum exiſtimas eſſe corporeum vereor ne in re tanta iculariter non ſerio agere credaris. Neqꝫ enim vſqꝫ adeo deſiperis vt arbitreris corporeum ſinum hominis vnius ferre tot animas: immo vt ſm te loquar tot corpora: quot illuc angeli ſicut lazarũ perferuut niſi opineris fortaſſe illam vnam animam ſolam ad eundem ſinũ peruenire meruiſſe. Si errare pueriliter non vis ſinũ abrae intellige remotã ſedem quietis atqꝫ ſecretam vbi eſt abraam. ⁊ idõ abrae dictũ: nõ ꝙ ipſius tantum ſit: ſed ꝙ ipſe multarum gentiũ pater ſit qui ad imitandũ ſi dei principatũ ꝑpoſitus eſt. Grego. in homel. Cũ autẽ duo eſſent inferius corda pauperis ſcꝫ ⁊ diuitis: vnus deſuper erat inſpector: qui ⁊ pauperem tentãdo exercebat ad gloriã: ⁊ diuitẽ tolerãdo expectãbat ad penã. vnde ſequitur. Mortuus eſt aũt ⁊ diues. Chry. Mortuus quidẽ eſt tunc corpore ſꝫ erat illi ante omnia mortua. nihil eñ agebat ex operibus anime. nã totus feruor eius qui prouenit ex dilectione proximi expirauit ⁊ erat corpe defuncto defunctior. Nullus autẽ eſt qui ſepeliẽdo diuiti miniſtraſſe dicatur vt lazaro. eo nanqꝫ ꝙ in lato itinere delectatus multos habuit obſequẽtes adulatores: vt peruenit ad finem priuatus eſt omnibus. Simpliciter enim ſequitur. Et ſepultus eſt in inferno. Sꝫ etiã anima eius dum viueret ſepeliebatur obruta corpe quaſi ſepulchro. — Sinus abrae quo accipitur.

Augu. de que. euan. Sepultura ãt inferni penarum profunditas eſt: que ſuperbos ⁊ immiſericordes poſt hanc vitam vorat. Baſi. Eſt autem infernus quidã locus communis in itimo terre obumbratus vndiqꝫ ⁊ opacus: cuius eſt quoddam orificium in profundum tendens. per quod patet deſcenſus animabꝰ ad mala dãnatis. Chry. Vel ſicut regum carceres extra manent: ſic et extra mundum foris alicubi eſt infernus. vnde ⁊ exteriores tenebre dicte ſunt. Theo. Quidam vero dicunt infernum eſſe trãſitum ab apparenti ad diſparens ⁊ deformitatem anime. Quamdiu enĩ anima peccatoris in corpore eſt apparet — Infernorũ deſcriptio

p ,ppas ↄpatiōesvt ſāt euolat ꝺ cor
pe ſit deformis. Chry. Sicē āt paupi
dū viueret grauiorē penā reddebat ia
cere ante ianuaȝ diuitis ⁊ aliena bo
na proſpicere: ſic diuiti mortuo au=
gebat exitium accubitus in gehen
na: ⁊ proſpectus delectationis aza=
ri: ne ſolum tormentorum natura:
ſed ⁊ collatione honoris illius into
lerabilius ſentiret ſupplicium. vñ
ſequitur. Eleuans aūt ocu. ſu. cum
eſſet in to. vi. abraā a lōge. Eleua
uit quidem oculos: vt illū iſpiceret
non vt deſpiceret. lazarus eñi ſur=
ſum erat: ille deorſum. illū plures
angeli portabāt: iſtum infinita tor
mēta poſſidebāt. vnde nō dicit Cū
eſſet in tormēto: ſed In tormētis.
totus eñi in tormentis erat oculos
ſolos liberos habebat: vt alteri⁹ le=
ticiā poſſit aſpicere: vt magis torq̄a
tur: q: nō habet quod alius habet.
aliorū diuitie eorū qui in pauperta
te ſunt: tormēta ſunt. Grego. Si au
tem abraā adhuc in imis nō eſſet:
hunc diues in tormētis poſitus nō
videret. Eos ei qui celeſtis patrie
vias ſecuti ſunt: poſt egreſſum car
nis inferni clauſtra tenuerūt: nō vt
pena quaſi peccatores plecteret: ſȝ
vt illos in locis remotioribus req̇e
ſcētes: q: needū interceſſio media=
toris aduenerat: ab ingreſſu regni
reat⁹ prime culpe retineret. Chry.
Multi autē erāt pauperes iuſti: ſȝ
hic qui iacuit ad limina eius aſpectui
occurrit ad eius triſticiaȝ. Sequit.
Et laza: in ſi. eius. Hinc innoteſcit
ꝙ oēs q̄ a nobis offēdunt: obijciūt
noſtro cōſpectui. Diues aūt lazaꝝ
nō penes aliū iuſtū: ſȝ i ſinu abrae
videt erat eñi abraā charitatiuus
hic aūt crudelitatis arguit. Ille ſe
dēs ante fores venabat tranſeūtes
⁊ in domū ,ppriā igerebat: hic vero
manētes intus auertebat. Greg.
in home. Qui nimirū diues eū cui⁹ — Uīdicta diuine iu=ſtitie.
i hac vita miſereri nō voluit: in ſuo
tā ſupplicio poſit⁹ pronū q̄rit. The.
Nō tñ dirigit ſermonē ad lazarū ſȝ
ad abraā q: forſan erubeſcebat et
putabat lazaꝝ reminiſci malorū exp

priijs iudicans de illo. vnde ſequit.
Et ipſe cla. dixit. Chry. Magne eñi
pene: magnā vocē reddebat. Pater
abraaȝ. q. d. Patrē te voco natura:
q̄uo fili⁹ q̄ pdidit ſuā ſubſtantiā. li=
cet meo vitio te prēȝ pdiderī. Miſe
rere mei. Fruſtra agis pnīam vbi
nō eſt pnīe loc⁹. Tormēta te cogūt:
nō mētis affect⁹. Unicūq; in regno
celorū eſt: neſcio an eius qui in ifer
no eſt valeat miſereri. Creator crea
ture miſeret ſue. Un⁹ venit medic⁹
qui ſanaret morbos: alij ſanare nō
poterāt. Mitte lazarū: erras miſer
Abraā mittere nō pōt: ſed ſuſcipe=
re pōt: vt intingat extremū digiti
ſui in aquā. Lazarū videre non di=
gnabaris ⁊ nūc digitum ei⁹ deſide=
ras. Hoc qd̄ petis: tu ei debebas fa
cere cū adhuc viueret. Aquā deſi=
deras: qui delicatos cibos ante fa=
ſtidiebas. Uñ cōſciam peccatoris:
nō totū audet poſcere digitum. In=
ſtruimur aūt ꝙ ſit vtile in diuitijs
nō cōfidere: ecce diues indiget pau
pere qui q̄nq; eſuriebat. Mutātur:
⁊ notificat oibus quis eſſet diues:
quis eſſet pauper: ſicut eñi in thea
tris cū aduēſpera ſcit: ⁊ aſtātes re=
cedunt exeuntes ⁊ amictum depo=
nētes qui reges ⁊ pretores viſi fue=
rāt: oibus vlceribus pleni vidētur
vt ſunt: ſic ⁊ adueniente morte ⁊ ſo=
luto ſpectaculo vniuerſi laruis ege
ſtatis ⁊ diuitiarū depoſitis: ex ſolis
operibus dijudicant qui nam vere
ſint diuites: q̄ paupes. q̄ glioſi q̄ve
inglorij. Greg. in ho. Diues eñi iſte
qui vlcerato pauperi. micās ſue vel
minuta dare noluit: in inferno po=
ſitus vſq; ad minima querēda pue
nit. nā guttā aque petiuit: qui mi=
cas panis negauit. Baſi. Cōdignū
aūt pmiū redditur diuiti illi ignis
⁊ infernalis pena: lingua arefacta
vice lire ſonantis gemitus: vice po — Uiciſſi=tudo pe narum.
tus deſideriū ſtille: vice ſpeculato=
rum enormiū: caligo profunda: vi=
ce ambitus inceſſantis puigil ver=
mes. vnde ſequitur. Ut refrigeret.
li. me. quia crucior in hac flamma.
Chry. Nō aūt q: diues fuerat torq̄

batur:ſed qꝛ miſertus nõ fuit. Gre.
in homel. Hinc colligendũ eſt qua
pena mulctandus ſit qui aliena di
ripit:ſi inferni damnatione pcutit
qui propria nõ largit. Ambro. Cru
ciat̃ ẽt:qꝛ luxurioſo carere delitijs
pena eſt: aqua aũt eſt refectio ani
me in doloribus cõſtitute. Gre.l ho.
Quid aũt eſt ꝙ in tormẽtis poſitus
linguã ſuam refrigerari poſtulat:
niſi ꝙ is qui cõuiuẽdo de loquaci-
tate peccauerat: per retributionis
iuſticiaꝫ in lingua atrocius arde-
bat? Abũdare.n.in cõuiuijs loqua
citas ſolet. Chry. Multa etiã ligua
eius ſuperba locuta eſt:vbi pecca-
tuꝫ:ibi ⁊ pena. ⁊ qꝛ plurimũ lingua
peccauit:amplius torquet̃. Augu.
de que.euã. Uel ꝙ linguã ſuã vult
refrigerari cũ in flamma totus ar-
deret:ſignificat qd̃ ſcriptũ ẽ. Mors
⁊ vita in manibus lingue. ⁊ qꝛ ore
confeſſio fit ad ſaluteꝫ:qd̃ ꝑ ſuper-
biam ille non fecit. Extremũ autẽ
digiti:vel miſericordiã operationẽ
ſignificat qua ꝑ ſpiritũ ſanctũ ſub-
uenitur. Augu. de origine anime.
dicis autem membra hic anime de-
ſcribunt̃:⁊ vis per oculum totũ ca-
put intelligi: qꝛ dictus ẽ leuare ocu
los ſuos:per linguã fauces. per di
gitũ manũ. Quid autẽ cauſe eſt vt
nomina iſta membrorũ in deo tibi
corpus nõ faciãt:in anima faciãt?
An vero qñ de creatura dñr ꝓprie
accipienda ſunt. quando autem de
creatore tropice atqꝫ tranſlate? Pe
nas itaqꝫ corporeas daturus eſ no
bis:quoniam non creator:ſed crea
tura.i.homo dicit. Si aſſumpſero
Penas meas diluculo. Porro ſi ꝓpro-
pterea linguã habuit diues ille cor
poreã: qm̃ dixit. Refrigeret linguã
meaꝫ.in nobis quoqꝫ adhuc in car-
ne vinctibus manus hꝫ ipa lingua
corporea:quia ſcriptum eſt. Mors
⁊ vita in manibus lingue. Grego.
niſſe. Sicut autem preſtantiſſima
ſpeculorum tales repreſentant fa-
cieruꝫ imagines:quales ⁊ ipſe ob-
iecte facies extant:letas quidem le
tantium: triſtium vero triſtes:ſic ⁊

Speculo-rũ exem-plum.

iuſtum dei iudiciuꝫ ſimile fit diſpo-
ſitionibus noſtris. vnde qꝛ diues
non fuit miſertus pauperis iacẽ-
tis ad ianuam: cum miſericordia
egeat non exauditur. Sequitur.n.
Et di.il.abra. Fi.recor. qꝛ re.bo. in
vi.tua. Chry. Aſpice patriarche bo
nitatem vocat illum filium:qd̃ mã-
ſuetudineꝫ eius poteſt exprimere:
nullum tamen prebet auxilium ei
qui ſe remedio priuauerat. vnde di
cit. Recordare.i.animaduertas pec
cata:ne obliuiſcaris ꝙ fueris oble
ctatus diuitijs:recepiſti bona in vi
ta tua.i. illa que verba bona eſſe
putabas: non potes ⁊ in terra re-
gnaſſe ⁊ hic regnare. diuitie non poſ
ſunt eſſe vere ⁊ in terra ⁊ in inferis.
Sequitur. Et laza. ſimiliter. mala.
Nõ ꝙ lazarus ea mala putauerit.
ſed ex cenſura diuitis hoc dicebat:
qui inopiam ⁊ famẽ ⁊ duram egri-
tudinem eſtimabat mala. Quando
igitur infirmitatis ⁊ egrotationis
magnitudo premit lazarum cogite
mus ⁊ letanter accipiamus mala
in vita noſtra. Augu. de que.euan.
Hec igitur ei dicuntur: qꝛ felicita-
tem dilexit ſeculi: nec aliam vitam
preter illam: in qua ſuperbus tu-
mebat adamauit. Lazarum au-
tem dicit mala recepiſſe: quia in-
tellexit huius ſeculi mortalitateꝫ:
labores et dolores: ⁊ erumnas pe-
nam eſſe peccati: quia omnes in
adam morimur: quia factus eſt
tranſgreſſiõe mortalis. Chryſoſto.
Dicit etiam. Recepiſti bona in
vita tua:quaſi debita.q.d. Siquid
boni feciſti vnde premiuꝫ daretur:
omnia recepiſti in illo mundo:epu
lans:ditatus: oblectatus: ſucceſſi-
bus proſperis. hic autem ſiquid
mali cõmiſit vniuerſa recepit pau-
pertate: fame. ⁊ extremis oppreſ-
ſus miſerijs: ⁊ vterqꝫ vrm huc mũ-
dus acceſſit. hic quidem a pecca-
tis propter qd̃ ⁊ conſolationem ſor
titur: tu vero a iuſticia: ꝑꝑ qd̃ immi
tigabilem ꝑfers penã. vñ ſequitur.
Nũc aũt hic ꝯſo. tu vero cruciaris.
Grego. l om̃. Quicũqꝫ ergo in hoc ſe-

culo bene habetis cuȝvos bona egiſſe recolitis: valde de ipſis pertimeſcite: ne cōceſſa vobis pſperitas eorūdem remuneratio ſit bonoꝝ: ⁊ cū quoſlibet pauperes nōnulla repꝛehenſibilia perpetrare cōſpicitis: qꝛ foꝛtaſſe quos ſupfluitas tenuiſſime prauitatis coinquinat: camin⁹ paupertatis purgat. Chryſoſto. Sed dices. Nōne eſt aliquis: qui ⁊ hic et illic venia perfruat: hoc quidē difficile eſt: et de numero impoſſibiliū. nā etſi paupertas nō vigeat: viget tamen ambitio. Si egritudo nō ſtimulet: ira inflāmat. ſi tentationes non impetūt emergūt ſepius cogitationes inique. Nō eſt autē paruus laboꝛ iracūdiam refrenare: cōpeſcere illicita deſideria: oſtētatiōes ſedare: deſperatiōeȝ remittere: vitā ſapera ducere. Talia ꝟo nō agenteȝ: impoſſibile eſt ſaluari. Grego. i homel. Rñderi etiā pōt ꝙ mali in hac vita bona recipiūt: qꝛ oīme ſuū gaudiū felicitatē trāſitoꝛiā putāt. Juſti autē habere hic quidem pñt bona: nec tñ in recōpenſatione recipe: qꝛ dū melioꝛa .i. eterna appetūt: eoꝛuȝ iudicio quelibet bona affuerint: minime videnť. Chryſo. Poſt miſericoꝛdiā aūt dei in ꝓpꝛijs ſtudijs ſperandū eſt de ſalute: nō numerando patres: aut ꝓximos vł amicos. Frater eñi nō liberat. ⁊ ideo ſubdiť. Et in his oibus ma. cha. firma. eſt inter nos ⁊ vos. Theo. Chaos magnū ſignificat iuſtoꝝ a pctōꝛibus diſtātiam. nā ſicut affectus eoꝝ varij fuerant: ſic etiā manſiones nō modicū differūt. Chryſo. Qđ firmatū diciť: qꝛ nō pōt diſſolui: agitari: vel cōcuti. Ambꝛo. Inter diuitē igitur ⁊ pauperem chaos magnū eſt: qꝛ op⁹ moꝛtem nequeūt merita mutari: vñ ſeqtur. Ut hi q̇ volūt hinc ad nos trāſire nō poſſint: neq̃ inde huc trāſmeare. Chryſo. q. d. Uidere poſſumus: trāſire nō poſſum⁹. et nos videmus quid fugerim⁹: et vos videtis quid perdideritis: ⁊ noſtra gaudia cumulant veſtra toꝛmēta: ⁊ veſtra toꝛmēta cumulāt noſtra gaudia. Grego. in homel. Sicut eñi trāſire reprobi ad electos cupiūt id eſt a ſuppliciorum ſuoꝝ afflictione migrare: ita ad afflictos atq̃ i toꝛmētis poſitos tranſire iuſtorum eſt mente ire per miſericoꝛdiā: eoſq̃ velle liberare: ſȝ iuſtoꝝ animę quāuis in ſue nature bonitate miſericoꝛdiā habeant: iam tamē auctoꝛis ſui iuſticie ꝯiuncte: tanta rectitudine cōſtringūtur: vt nulla ad repꝛobos cōpaſſiōe moueātur: nec iniuſti ergo ad beatoꝝ ſoꝛtem tranſeūt: qꝛ damnatione ꝑpetua cōſtringūtur: nec iuſti ad repꝛobos trāſire poſſunt: qꝛ erecti iam ꝑ iuſticiam iudicij: eis nullo modo ex aliqua cōpaſſione miſerenť. Theo. Hinc elicis argumētuȝ ꝯtra Oꝛige. ſequaces qui dicūt. Cuȝ termin⁹ ſit imponēdus ſupplicijs: erit tempus quo aggregabuntur peccatoꝛes iuſtis et deo. Augu. de qne. euā. Oſtēditur eñi ꝑ incōmutabilitatē diuine ſentētie nullum auxilium miſericoꝛdie poſſe pꝛeberi peccatoꝛibus a iuſtis: etiam ſi velint pꝛebere: quo admonet vt in hac vita homines ſubueniāt quibus poſſunt ne ſi poſtea etiaȝ optime recepti fuerint eis q̇s diligunt opitulari nō valeāt. Illud eñi quod ſcriptū ē: vt ⁊ ipſi recipiāt vos in eterna tabernacula: non de ſuperbis ⁊ imiſericoꝛdibus ſcriptū eſt: ſȝ de his qui ſibi eos amicos de operib⁹ miſericoꝛdie fecerunt. quos iuſti non velut ꝓpꝛia poteſtate q̇ſi gratificādo recipiūt: ſed permiſſione diuina.

Dei iuſticia oñditur.

Sñtētia diuina icōmutabilis.

¶ Et ait. Rogo te pater vt mittas eum in domuȝ patris mei. Habeo enim quinq̃ fratres: vt teſtetur illis: ne ⁊ ipſi veniāt in hunc locum toꝛmētoꝝ. Et ait illi abraam. Habent moyſen et pꝛophetas audiāt illos. At ille dixit. Nō pater abraā: ſed ſiq̇s ex moꝛtuis ierit ad eos: penitētiam agent. Ait autem illi. Si moyſen et pꝛophetas non au-

diũt: neq̃ ſiquis ex mortuis reſurrexerit credent.

¶ Grego. in homel. Poſtq̃ ardenti diuiti de ſe ſpes tollitur: ei⁹ animus ad ꝓpinquos quos reliquerat incurrit. vnde dicitur. Et ait. Ro. te pa. vt mit. eũ ĩ do. pa. mei. Augu. de que. euange. Lazarũ petit mitti qꝛ ſenſit ſe indignum qui teſtimoniũ perhibeat veritati. Et quia nõ impetrauerat paululũ refrigerari: multo minus credit ſe relaxari poſſe ab inferis ad predicationẽ veritatis. Chryſoſto. Uide autẽ puerſitatem: nec in ipſis penis cõtinet veritatẽ. Si pater eſt abraã: quomodo dicis. Mitte eum in domũ patris mei? ſed nõ es oblitus patris tui: qꝛ ille te perdidit. Grego. in homel. Reproborũ autem mentẽ pena ſua: quãdoq̃ inutiliter erudit ad charitatẽ: vt iã tunc etiam ſuos ſpecialiter diligant: qui hic dũ peccata diligerẽt: nec ſe amabant. vnde ſequit. Habeo eñ quinq̃ fra. vt teſte. il. ne ꝛ ipſi veni. in hunc locuꝫ tormentorũ. Ambroſ. Serius autem diues iſte magiſter eſſe incipit: cum iam nec diſcẽdi tempus habeatur vel docẽdi. Grego. in home. Qua in re notãduꝫ eſt ardenti diuiti quãta ſupplicia cumulant. ad penam nãq̃ ſuã ei cognitio ſeruatur, ꝛ memoria. cognouit eñ lazarũ queꝫ deſpexit: et fratrum ſuorũ meminit quos reliq̃t: vt eñ peccatores ĩ ſupplicio amplius puniãtur: ꝛ eoruꝫ vident gloriã quos cõtempſerũt: ꝛ de illoruꝫ pena torquẽtur quos inutiliter amauerũt. Petẽti autẽ diuiti vt lazarus mitteret ad abraã ꝓtinus reſpõdetur. vñ ſequitur. Et ait illi abraaꝫ. Ha. mo. ꝛ ꝓphe. audi illos. Chryſo. q. d. Non ſint tibi magis cure fratres tui q̃ deo q̃ eos creauit: ſtatuitq̃ eis doctores qui eos cõmonerent ꝛ ſollicitarent. Uocat aũt hic moyſen et ꝓphetas ſcripta moſayca ꝛ prophetica. Ambro. Quo loco euidentiſſime declarat domin⁹ vet⁹ teſtamẽtum: eſſe fidei firmitatẽ: retũdens perfidiã iudeorum: et excludens nequitias hereticorũ. Grego. in homel. Sed qui dei verba deſpexerat: hoc audire nõ poſſe ſuos ſeq̃ces eſtimabant. vnde ſequit. At ille dixit. Non pater abraam: ſed ſiq̃s ex mortuis ierit ad illos penitẽtiaꝫ agent. Chryſo. Quia enim audiẽdo ſcripturas contemnebat ꝛ fabulas eſſe putabat: ex his que paſſus fuerat: ipſe quoq̃ diiudicabat de fratribus. Grego. niſenus. Sed ꝛ aliud quoddaꝫ dogma docemur: q̃ lazari quideꝫ anima non eſt erga pſentia ſollicita nec retorquet ſe ad aliquod relictoruꝫ. at diues quaſi quodã viſco etiam poſt mortem a vita detinetur carnali. nam ſiquis oĩno carnalis ſm̃ mentẽ fiat: nec poſtq̃ corpus exuerit remouetur a paſſionib⁹ ei⁹. Grego. in homel. Sed mox diuiti verraci ſentẽtia reſpondet. Sequit eñ. Ait autem illi. Si moyſen ꝛ prophetas nõ audiunt neq̃ ſiquis ex mortuis reſurrexerit credent ei. Quia qui verba legis deſpiciunt: redemptoris precepta qui ex mortuis reſurrexit: quanto ſubtiliora ſunt: tanto hic difficilius implebunt. Chryſ. Qđ autem verum ſit q̃ qui non auſcultat ſcripturis. nec mortuis rediuiuis auſcultat: oſtenderũt iudei: q̃ nũc q̃dẽ volebãt occidere lazaꝝ. nũc vero inuadebant apoſtolos: cuꝫ tamen a mortuis nonnulli reſurrexerint hora crucis. Sꝫ et illud conſidera q̃ quiſq̃ mortuus ſeru⁹ eſt. quecunq̃ vero dicũt ſcripture dicit dñs. vñ ꝛ ſi reſurgat mortu⁹: etſi celitus deſcenderit angelus: olbus magis ſunt digne fide ſcripture. nã angelorum dñs viuorũ ꝛ mortuorũ eas iſtituit. Si autẽ ſciret hoc deus q̃ mortui reſurgẽtes prodeſſent viuẽtib⁹: non hoc omiſiſſet: qui pro vtilitate noſtra ſingula queq̃ tractat. ſꝫ etſi crebro reſurgerẽt mortui: hoc iterũ tẽpore contẽneret: ſed ꝛ diabolus facile introduceret puerſa dogmata. id quoq̃ per organa ſua fingẽs. nõ quidem ſuſcitãs vere defunctos: ſꝫ quibuſdã fallaciis ſpectantium fruſtrans intuitũ vel ingenians quoſdã

Cura ẽ pulatio nis ꝓpoſtera.

Mira declaratio

mortẽ ſimulare. Auguſti. de curio p
mortuis habẽdis. Diceret ãt aliqs.
ſi nulla eſt mortuis cura de viuis
quomodo diues rogauit abraaȝ vt
mitteret lazaruȝ ad quinq fratres
ſuos? Sed nunquid quia hoc diues
ille dixit: ideo quid fratres agerẽt
vel quid paterentur in illo tempore
ſciuit? ita illi cura fuit de viuis: quã
uis quid agerẽt omnino neſciret ſi
cut nobis eſt cura de mortuis q̃uis
quid agant omnino neſciamus. Sȝ
Queſtio pulchra rurſus occurrit queſtio: quomodo
hic abraam eſſe ſciebat moyſen ⁊ p
phetas id eſt libros eorum: vbi etiã
nouerat diuitem illuȝ in delitijs. la
zarum vero in doloribus vixiſſe? Ue
rum non cũ hec agerentur in viuis:
ſed eis mortuis potuit lazaro indi
cante cognoſcere: ne falſum ſit qđ
ait propheta. Abraaȝ neſciuit nos.
Poſſunt et ab angelis qui rebus q̃
aguntur hic preſto ſunt audire ali
quid mortui. poſſunt etiam aliqua
que neceſſarium eſt cognoſſe nõ ſo
lum preterita: veruȝmetiam futura
ſpiritu dei reuelãte cognoſcere. Au
guſti. de queſtio. euan. Per allego
riam autem hec ſic accipi poſſunt:
vt in diuite intelligãtur ſuperbi iu
deorum ignorantes dei iuſticiam et
ſuam volentes conſtituere. Purpu
ra et byſſus dignitas regni eſt: ⁊ au
feretur inquit a vobis regnuȝ dei.
epulatio ſplendida iactantia legis
eſt: in qua gloriabantur plus ad põ
pam elationis abutentes ea: q̃ ad
neceſſitatem ſalutis vtentes. Men
dicus autem nomine lazarus: qui
interpretatur adiutus: ſignificat in
digentem veluti gentilẽ aliquẽ aut
publicanum: qui tãto magis adiu
uatur: quanto minus de ſuarum co
pia facultatum preſumit. Grego. in
homel. Lazarus igitur vlceribꝰ ple
nus gentilẽ populuȝ figuraliter ex
primit qui dum ad deuȝ conuerſus
Allegorica expoſitio. peccata ſua confiteri non erubuit:
huic vulnus in cute fuit. Quid eñ
eſt peccatorũ confeſſio: niſi quedam
vulnerũ ruptio? ſed lazarus vulne
ratus cupiebat ſaturari de micis q̃
cadebãt de menſa diuitis: et nemo
illi dabat: quia gentilem quẽq ad
cognitionẽ legis admittere ſupbus
ille populus deſpiciebat. ⁊ quia ea
verba defluebant de ſcientia quaſi
mice cadebant de menſa. Augu. de
queſtio. euange. Canes autẽ qui vl
cera pauperis lingebãt: nequiſſimi
homines ſunt amãtes peccata: qui
lata lingua etiam laudare non ceſ
ſant opera mala que in ſe alius ge
mens et ꝯfitens deteſtatur. Grego.
in homel. Nonnunq̃ etiam ſolent in
ſacro eloquio per canes predicato
res itelligi: ſm illud. Lingua canuȝ
tuorum ex inimicis ab ipſo. Canuȝ
etenim lingua vulnus duȝ lingit cu
rat: quia doctores ſancti dum in cõ
feſſione peccati noſtri nos inſtruũt:
quaſi vulnus mentis per linguam
tangunt. Diues autem ſepultus eſt
in inferno. in ſinũ vero abrae laza
rus ab angelis ductus eſt: id eſt in
ſecretam requiem. de qua veritas
dicit. Multi veniẽt ab oriente et occi
dente: et recũbent cũ abraã iſaac et
iacob in regno celorũ. filij autem re
gni eijcientur i tenebras exteriores.
De longinquo aũt ad videndũ laza
rum oculos diues leuat: q: duȝ per Viſio lazari q̃ lia.
damnatiõis ſue ſupplicia infideles
in imo ſunt: fideles quoſq ante dieȝ
extremi iudicij ſuper ſe in requie at
tendunt: quorũ poſt gaudia contem
plari nullatenꝰ poſſunt. Longe ȝo
eſt qđ conſpiciunt: q: illuc per meri
tum nõ attingũt. In lingua autem
amplius ardere oſtẽditur: q: infide
lis populus verba legis in ore te
nuit: que opere ſeruare cõtempſit.
Ibi ergo amplꝰ ardebit: vbi ſe am
plius oſtẽdit ſcire qđ facere noluit.
Abraã autẽ filiũ eũ vocat: quem tñ
a tormẽto nõ liberat: q: ſi huius infi
delis populi pr̃es: q: multos a ſua
fide deuiaſſe ꝯſiderãt: eos nulla cõ
paſſione a tormentis eripiũt: quos
tñ per carnẽ filios recognoſcũt. Au
gu. de que. euãge. Quinq autẽ fra
tres quos habere dicit in domo pa
tris ſui: iudeos ſignificat: q appel
lati ſunt quinq: q: ſub lege detinea

bantur que per moyſen data eſt: q̃
quinqꝫ libꝛos cõſcripſit. Chryſoſto.
Uel habuit quinqꝫ fratres.i.quinqꝫ
ſenſus quibus ante ſeruierat: et io
lazarũ amare nõ poterat:q: illi fra
tres nõ amãt paupertatẽ. Illi te fra-
tres in hec toꝛmenta miſerũt: ſalua
ri non poſſunt niſi moꝛiãtur: alioqn
neceſſe eſt vt fratres habitẽt cũ fra
tre ſuo. Sed q̇d queris vt mittã la-
zarũ: habent moyſen ꝛ pꝛophetas.
Moyſes lazarus pauper fuit: ma-
ioꝛes diuitias eſſe arbitrat⁹ paup
tatem chꝛiſti: q̃ diuitias pharao-
nis. Hieremias in lacum miſſus pa
ne tribulationis veſcebat: ꝛ oẽs pꝛo
phete iſtos fratres docent: ſed iſti
fratres ſaluari non poſſunt niſi ali
quis ab iferis reſurrexerit. Iſti eñ
fratres anteq̃ xp̃s reſurgeret: me
ducebant in moꝛtẽ: ille moꝛtu⁹ eſt: ſꝫ
iſti fratres reſurrexerũt. nunc ocu-
lus me⁹ xp̃ꝫ videt: auris eũ audit: ta
ctus amplectitur. Ex hoc autem qd
dixim⁹: locũ determinam⁹ martioni
et manicheo q̃ deſtruũt vetus teſta
mentũ. Uide ergo q̇d dicat abꝛaaꝫ:
ſi moyſen ꝛ pphetas nõ audiunt. q.
d. Bene facis eum qui reſurrectur⁹
eſt expectando: ſed in illis xp̃s loq̃-
tur. ſi illos audies ꝛ illũ auditurus
es. Grego. in homel. Iudaicus aũt
populus: q: moyſi verba ſpiritali-
ter intelligere contempſit: ad euꝫ de
quo moyſes locut⁹ fuerat: non pue-
nit. Ambꝛo. Uel aliter. Lazarus eſt
pauper in ſeculo: ſꝫ deo diues. neqꝫ
eñ omnis ſancta paupertas aut di
uitie crimĩnoſe: ſed ſicut luxuria in
famat diuitias: ita paupertatẽ cõ-
mẽdat ſanctitas. Siue apoſtolicus
aliquis pauper in verbo: locuples
in fide: q̃ veram teneat fideꝫ: verbo
rum inſulas nõ req̃rit. Cui ſimilem
illum puto: qui ceſus ſepius a iu-
deis: vlcera ſui coꝛpoꝛis lambenda
quibuſdã velut canibus offerebat.
Beati canes in quos vlcerũ talium
diſtillat humoꝛ: vt impleat coꝛ quo
cuſtodire domũ: ſeruare gregem: ca
uere aſſueſcam lupos. et quia pa-
nis verbum eſt. fides autem verbi
eſt mice: velut quedam dogmata ſi
dei ſunt myſteria ſcilicet ſcriptura
rum. Arriani autem qui ſocietateꝫ
potentie regalis affectant: vt impu
gnent eccleſie veritateꝫ nõne tibi vi
dentur in quadam purpura ꝛ byſſo
iacere: qui cũ p veris fucata defen
dãt: diuitibus abũdant ſermonib⁹.
Diues hereſis euãgelia multa cõ-
poſuit: ꝛ pauper fides hoc ſolũ euã
geliũ tenuit qd accepit. Diues phi
loſophia plures ſibi deos fecit: pau
per eccleſia vnũ deũ nouit: nõne ille
videntur egene diuitie: ꝛ redũdare
paupertas: Augu. de que. euã. Aliter
etiã intelligi põt illa narratio: vt la
zarũ dñm ſignificare accipiam⁹ ia-
centeꝫ ad ianuã illius diuitis: q: ſe
ad aures ſuperbiſſimas iudeoꝛuꝫ:
incarnationis humilitate deiecit:
cupiens ſaturari de micis que ca-
debãt de mẽſa diuitis. i. querẽs ab
eis vel minima opa iuſticie: que ſue
menſe. i. ſue ptãti p ſupbiã nõ vſur-
parent: q̃ opa q̃uis minima et ſine
diſciplina pſeuerãtie vite bone: ſal
tem interdũ vel caſu facerent: ſicut
mice de mẽſa cadere ſolent. Ulcera
paſſiones ſunt dñi. Canes q̃ ea lin-
gebãt: gentes ſunt quos immũdos
iudei dicebãt: ꝛ tamẽ paſſiones dñi
in ſacramẽtis coꝛpoꝛis ꝛ ſanguinis
ei⁹ p totũ iam oꝛbẽ ſuauitate deuo-
tiſſima lãbunt. Sinus abꝛae intelli
git ſecretũ prĩs quo poſt paſſionem
reſurgẽs aſſumpt⁹ eſt dñs: quo euꝫ
poꝛtatũ ab ãgelis: iõ dictũ puto: q:
ipſam receptionẽ q̃ in ſecretũ prĩs
acceſſit: ãgeli annũciauerũt diſcipu
lis. Cetera ſm ſupioꝛẽ expoſitioneꝫ
accipi poſſunt: q: ſecretũ patris bñ
intelligitur: vbi etiam ante reſur-
rectionẽ iuſtoꝛum anime viuũt cum
deo.

Capitulum. xvij.

ET ait ad diſcipu-
los ſuos. Impoſſi
bile eſt vt non ve-
niant ſcãdala. Ue
autẽ illi per quem
veniunt. Utilius eſt illi ſi lapis

Arria-
noꝝ pſi-
dia.

molaris imponat circa collum
eı⁹: et piſciat ı mare. q̄ȝ vt ſcan
dalizet vnum de puſillis iſtis.
¶ Theo. Quia phariſei exiſtentes
auari cōuiciabant xp̄o de paupertate
p̄dicanti: induxit parabolā diuitis
et lazari. Deinde cū diſcipulis con-
fert de phariſeis indicans eos ſciſ-
maticos: et diuine vie impeditores
eſſe. vn̄ dicit. Et ad diſcipulos ſuos
ait. Impoſſibile eſt vt nō veniāt ſcā
dala. i. impedimēta bone ⁊ deo pla
cite cōuerſationis. Chry. Sunt aūt
duplicia ſcandala: quorū hec quidē
diuine glorie refragant. hec vero p
debēt ſolū ad irrogandū fratribus
impedimentū. nam excogitationes
hereſum: ⁊ quicūq̄ cōtra veritatem
fit ſermo: diuine glorie refragant.
Nō tn̄ ad preſens memorari vident
huiuſmodi ſcandala: ſed magis ea
que contingunt inter amicos ⁊ fra-
tres: ſicut iurgia: detractiones: ⁊ hu
iuſmodi. vn̄ poſtea ſubdit. Si pec-
cauerit i te frater tu⁹ ⁊c. Theophi.
Uel dicit: q̄ neceſſe ē emergere mul
ta p̄dicationis et veritatis obſtacu
la: ſicut phariſei impediebant xp̄i
p̄dicationē. Querūt aūt aliqui. Si
neceſſe eſt vt veniant ſcandala: cur
dn̄s arguit ſcandalorū auctorē. Se-
quit em̄. Ue aute illi p quē veniūt.
Quicquid em̄ parit neceſſitas: ve-
niale eſt. Sed attende q̄ neceſſitas
iſta ex libero arbitrio ſortit origi-
nē. vidēs em̄ dn̄s qualiter hoīes in-
nitunt malo: nec ꝓponūt aliq̄d boni
dixit q̄ c̄ſtū eſt ex cōſequentia eorū
que videntur neceſſe eſt contingere
ſcādala: ſicut ſi medic⁹ vidēs quēq̄
mala dieta vtentē dicat: neceſſe eſt
hunc egrotare. et ideo inducēti ſcā-
dala ve dicit: et penā ei cominatur
dicēs. Utilius eſt illi ſi lapis molla-
ris imponat circa colluȝ eius: et ꝓ-
iiciat in mare: q̄ȝ vt ſcandalizet vnū
de puſillis iſtis. Beda. Scd̄m mało
rē ꝓuincie paleſtine loquitur: cum
maiorū criminuȝ apud veteres iu-
deos fuerit pena: vt in profundum
ligato ſaxo demergerentur. et reue

Scāda-
lum du-
plex.

ra vtilius eſt in noxium pena q̄ȝuis
atrociſſima tēporali tamen vitā fi-
nire corporeā: q̄ȝ fratri nocentē mor
tē anime mereri perpetuam. Recte
aūt qui ſcādalizari poteſt puſillus
appellatur. qui em̄ magn⁹ eſt: q̄dcū
q̄ viderit: q̄dcūq̄ paſſus fuerit: nō
declinat a fide. Inquātū ḡ ſine pec-
cato poſſum⁹: euitare ꝓximorū ſcan
dalū debem⁹. Si aūt de veritate ſcan
dalū ſumit vtili⁹ ꝑmittit ſcādalū q̄ȝ
veritas relinquat. Chry. Per ſcan-
dalizātis autem penā breuium ſal-
uantis addiſce: niſi em̄ vni⁹ aīe ſa-
lus eſſet ſibi nimiū cure: nō cōmina
retur ſcandalizantibus tātā penā.

Doctri-
na vtilis

¶ Attendite vobis. Si pecca-
uerit in te frater tuus: increpa
illum: et ſi penitentiam egerit:
dimitte illi. Et ſi ſepties in die
peccauerit i te: et ſepties in die
conuerſus fuerit ad te dicens.
Penitet me: dimitte illi.

¶ Ambro. Poſt diuinitatē qui cru-
ciatur in penis: ſubiacet preceptuȝ
venie largiende his qui ſe ab erro-
re cōuertunt: ne quē deſperatio nō
reuocet a culpa: vnde dicitur. Attē-
dite vobis. Theo. quaſi dicat. Ne-
ceſſe eſt ſcandala contingere: nō ta
men neceſſarium eſt vos perire. ſi
peccaueritis: ſicut nō ē neceſſe oues
perire lupo veniente: ſi vigilet pa-
ſtor. Et quoniā multe ſunt ſcanda-
lizātiū differētie. quidā em̄ ſunt in-
ſanabiles: quidaȝ ſanabiles. Et iō
ſubiūgit. Si peccauerit in te frater
tuus increpa illum: et ſi penitentiā
egerit: dimitte illi. Ambro. Ut neq̄
difficilis venia nec remiſſa ſit indul
gentia. neq̄ auſtera precellat inue-
ctio: vel conniuentia non inuitet ad
culpā. vn̄ et alibi dicit. Corripe ip̄m
inter te ⁊ ip̄m ſolū. plus enim profi-
cit amica correctio q̄ȝ accuſatio tur-
bulenta. Illa pudorem incutit hec
indignationem mouet: ſeruetur
potius quod prodi metuat qui mo-
netur. Bonum quippe eſt vt amicū
magis te: qui corripitur credat: q̄ȝ

inimicum. Facilius enim conſilijs
acquieſcitur: ꝙ iniurie ſubcumbit.
Infirmus cuſtos diuturnitatis eſt
timor. pudor autem bon⁹ magiſter
officij. qui enim metuit reprimitur:
non emendatur. Pulchre autem po
ſuit. Si peccauerit in te. Non enim
eſt equa conditio in deũ hominẽꝗ
peccare. Beda. Intuẽdũ eſt autem
quia non paſſim peccanti dimittere
iubet: ſed penitentiam agenti. hoc
enim ordine ſcandala declinare poſ
ſumus: ſi nullũ ledamus: ſi peccan
tẽ zelo iuſticie corripimus. ſi penitẽ
ti miſericordie viſcera pandimus.
Theophi. Sed queret aliquis. Si
Septenarij myſterium. cum pluries indulſerim fratri: iterũ
ſit nociuus. quid agẽdum eſt ſecũ?
Ideo queſtioni huic reſpondẽs ſub
dit. Et ſi septies in die pecca. in te:
et ſepti. in die cõuer. fue. ad te dicẽs
peni: me. dimitte illi. Beda. Septẽ
nario numero non venie dande ter
min⁹ ponitur: ſed vel omnia pecca
ta dimittenda vel ſemper penitenti
dimittendum precipitur. Solet enĩ
ſepe per ſeptem cuiuſꝗ rei aut tem
poris vniuerſitas indicari. Ambro.
Uel quia ſeptima die requieuit de⁹
ab operibus ſuis: poſt hebdomadã
iſtius mundi requies nobis diutur
na promittitur vt quemadmodum
mala iſtius mundi opera ceſſabũt:
ita ẽt vindicte ſeueritas ꝯquieſcat.

¶ Et dixerunt apoſtoli domi
no: adauge nobis fidem. Dixit
autem dominus. Si habueri
tis fidem ſicut granum ſyna
pis diceretis huic arbori moro
eradicare: et tranſplantare in
mare: et obediet vobis.

¶ Theophi. Audiẽtes diſcipuli do
minũ de quibuſdam arduis diſſe
rentẽ. puta de paupertate ꝛ ſcanda
lis euitandis petunt ſibi fidem au
geri: per quam poſſent paupertatẽ
ſequi. nihil enim adeo cultum ſug
gerit paupertatis ſicut credere et
ſperare in domino et vt per fidem
ſcandalis valeant reſiſtere. vnde
dicitur. Et dix. apo. do. adau. no.
fidem. Gregorius xvij. moral. Utiꝗ
iam accepta per initium fuerat q̃ſi
per augmentum graduũ ad perfe
ctionem veniret. Auguſtinus. de
que. euan. Poteſt quidem intelligi
hanc fidem ſibi augeri poſtulaſſe
qua creduntur ea que non videntur:
ſed tamen dicitur etiam fides rerum
quando nõ verbis ſed ipſis rebus
preſentibus creditur qđ futurum eſt:
cũ iam per ſpeciem manifeſtam ſe
contẽplandũ prebebit ſanctis ipſa
dei ſapientia per quã facta ſunt om
nia. Theophi. Dominus autẽ oſtẽ
dit eis ꝙ bene peterent: et ꝙ crede
re deberent conſtanter: oſtẽdẽs eis
ꝙ fides multa poteſt. vnde ſequitur.
Dixit aũt. do. Si ha. fi. ſi. gra. ſy. di.
hu: car. mo. era. ꝛ tranſpl. in ma. et
obe. vobis. Duo magna concurrũt Duo magna ꝯcurrũt
in idem. tranſpoſitio radicati in ter
ra: et plantatio in mari. quid enim
in vndis plantatur? per q̃ duo ꝟtutẽ
fidei manifeſtat. Chry. Mentionẽ
aũt facit ſynapis: qꝛ eius granum
ꝛ ſi ſit paruũ q̃titate. eſt tamen po
teſtate virtuoſius oĩbus. Inſinuat
igitur ꝙ minimũ ſue fidei magna
poteſt. Si aũt morũ non tranſpoſue
runt apoſtoli non calũnieris. nõ enĩ
dixit. Transferretis: ſed transferre
poteritis: ſed noluerunt: quia opus
nõ erat: cum maiora fecerint. Que
ret autẽ aliquis. Quomodo xp̃s di
cit minimã partẽ eſſe fidei que mo
rũ vel montem põt tranſponere cum
paulus dicat hãc eſſe omnẽ fidẽ. q̃
montes transfert. Dicendum igitur
eſt ꝙ apoſtolus attribuit toti fidei
mõtem tranſponere non tanꝙ tota
fides ſolũ hoc poſſit: ſed qꝛ hoc car
nalibus magnum videbatur propter
eminentiam corporis. Beda. Uel fi
dẽ perfectã dñs hic grano ſynapis
cõparat: eo ꝙ ſit in facie humilis et
in pectore feruẽs. Myſtice aũt per
morũ: cuius colore ſanguineo fruct⁹
ꝛ virgulata rubent: euãgelium cru
cis exprimitur: que per fidem apo
ſtolorum de gente iudeorum: in qua
velut in ſtirpe: generis tenebatur:

verbis predicationis eradicata et in mare gentiũ plãtata eſt. Ambro. Uel hoc dicitur qñ fides ſpiritũ excludit immundũ. nam fructus mori primo albet in flore: qui inde iã formatꝰ erutilat: maturitate nigreſcit. Diabolus quoqꝫ ex albẽti ãgelice flore nature ⁊ poteſtate rutilanti p̄uaricatione deiectus: tetro inhorruit odore peccati. Chry. Morũ etiã diabolo aptabis. nã ſicut mori frondibus vermes alũtur: ſic diabolus per cogitationes exortas ab eo: alit nobis vermẽ perpetuum: ſed hunc morũ poteſt fides ab alabꝰ noſtris euellere: et in abyſſum demergere.

¶ Quis autem veſtrũ habens ſeruum arantẽ aut paſcentem boues: qui regreſſo de agro dicat illi ſtatim tranſi: ⁊ recumbe et nõ dicit: para qđ cenẽ: et p̄cinge te: et miſtra mihi: donec manducem et bibã: et poſt hec tu manducabis ⁊ bibes? Nunquid gratiam habet ſeruo illi: quia fecit que ei imperauerat? Non puto. Sic et vos cũ feceritis omnia que precepta ſunt vobis dicite: Fui inutiles ſumꝰ. Qđ debuimꝰ facere fecimus.

¶ Theo. Quia fides proprium poſſeſſorem facit diuinorũ mandatorum obſeruatorẽ: viuificis eſt exornans operibus. exinde videbatur hoiem incurrere poſſe ſuperbie vitiũ. vñ premonuit dñs apoſtolos ne ſuperbiant in virtutibus ſuis per exemplum cõueniens dicens. Quis autẽ ve. habens ſeruum arantẽ aut bo. paſcẽ. qui regreſ. de agro di. illi ſta. tran. ⁊ recũbe. Augu. de que. euan. Uel aliter. Hanc ergo fidẽ preſentis ſiue veritatis pleriſqꝫ nõ intelligẽtibus videri põt dñs: diſcipulis ſuis nõ ad id qđ petierant reſpondiſſe. Difficile autẽ mihi apparet niſi intelligamus ex fide in fidẽ. i. ex fide iſta qua miniſtratur deo: in eam fidem ſignificaſſe traſferri vbi fruamur deo. Augebitur enĩ fides cũ primo verbis predicãtibus: deinde rebus apparentibus credit̃: ſed illa cõtemplatio ſummam quietem habet: que ĩ eterno dei regno retribuitur. Summa vero quies illa premium eſt iuſtorũ laborum qui eccleſie adminiſtratione peragunt̃, et ideo qꝫuis in agro aret ſeruꝰ aut paſcat: hoc eſt in vita ſeculari: vel terrena verſet negocia: vl' ſtultis hominibꝰ tanqꝫ pecoribus ſeruiat. opus eſt vt poſt illos labores domi veniat: hoc eſt eccleſie ſociet̃. Beda. Uel ſeruus de agro egreditur: cũ intermiſſo ad tẽpus opere predicandi ad conſciẽtiã doctor recurrit: ſua ſecũ acta vel dicta retractans: cui nõ ſtatim dñs dicit. Trãſi de hac vita mortali. Recumbe. i. in eterna ſede beate vite fouere. Ambro. Intelligitur enim qꝛ nullus recũbit niſi ante tranſierit. deniqꝫ et moyſes ante tranſiuit vt magnũ viſuꝫ videret. Sicut ergo tu nõ ſolũ nõ dicis ſeruo tuo. Recũbe ſed exigis ab eo aliquod miniſteriũ: ita nec in te patit̃ dñs vnius vſum eſſe operis ⁊ laboris: qꝛ dum viuimus debemꝰ ſemper operari. vñ ſequit̃. Et non dicat ei: para qđ cenẽ: et precinge te: ⁊ miniſtra mihi donec manducẽ ⁊ bibam? Beda. Iubet parari qđ cenet: hoc eſt poſt laborẽ aperte locutionis humilitateꝫ quoqꝫ cõſiderationis ꝓprie exhibere: tali cena dñs paſci deſiderat. P̄cingi autẽ eſt mentẽ humilitatẽ ab omnibus fluctuantiũ cogitationũ ſinibꝰ quibus operũ greſſus impediri ſolet conſtringere. nam qui veſtimenta precingit: hoc agit ne incedens inuoluatur ad lapſum. Miniſtrare vero deo eſt abſqꝫ gratie eiꝰ auxilio nil viriũ habenti profiteri. Auguſtinus. de que. euã. Miniſtrãtibus etiam hoc eſt euangelizantibus ſeruis ſuis manducat et bibit dominus confeſſionem et fidem gẽtium. Sequitur. Et poſt hoc tu mãducabis ⁊ bibes. Beda. Quaſi dicat. Poſtqꝫ tue predicationis opere delectatus tueqꝫ cõpunctionis epu-

Fidei ...rms.

Expoſitio tropologica.

lis fuero refectus: tunc demum trã ſies ⁊ eternis mee ſapientie dapib⁹ in eternũ reficieris. Cyril. Docet ãt dominus ꝙ ius poteſtatis dominice: quaſi debitam ſubiectionem requirit a famulis. cum ſubdit. Nunquid gratias habet ſeruo illi: quia fecitque ſibi imperauerat? Nõ puto. per hoc morbus ſuperbie tollit. Quid ſuperbis? ignoras ꝙ ſi nõ p̃ſolueris debitum: periculũ imminet. Si vero perſoluas: nullam gratiã facis: ſm illud pauli. Si euangelizauero non eſt mihi gloria. neceſſitas enim mihi eſt: ve michi ſi non euangelizauero. Conſidera ergo ꝙ qui apud nos dominantur: non referunt gratias: cum aliqui ſubditorum ſtatuta ſibi proſequuntur oble quia: ſed ex beniuolẽtia ſepius ſuorũ prouocantes affectum: maiorẽ eis appetitum ſeruiendi aggenerant. Sic ⁊ de⁹ petit quidem a nobis famulatum iure ſeruitij. verum quia clemens et bonus eſt: honores laborantibus pollicetur: ⁊ ſupereminet ſudoribus ſubiectorum beniuolentie magnitudo. Ambro. Non ergo te iactes ſi bene ſeruiſti: quod facere debuiſti. Obſequitur ſol. obtemperat luna. ſeruiunt angeli: et nos ergo non a nobis laudem exigam⁹ vnde concludens ſubdit. Sic ⁊ vos cum oĩa benefeceritis: dicite. Quia ſerui inutiles ſumus: quia quod debuimus facere fecimus. Beda. Serui quidem quia precio empti. Inutiles. quia dominus bonorũ noſtrorum non indiget: vel quia non ſunt cõdigne paſſiones huius temporis ad futuram gloriam. Hec igitur eſt in hominibus fidei perfectio ſi omnibus que ſunt precepta impletis: imperfectos ſe eſſe nouerit.

Obſequia creaturarum mundi.

¶ Et factum eſt: dũ iret ieſus in hieruſalem trãſibat per mediam ſamariam et galileam. Et cum ingrederetur quoddã caſtellum: occurrerunt ei decẽ viri leproſi. Qui ſteterunt a longe et leuauerunt vocem dicentes: Jeſu preceptor: miſerere noſtri. Quos vt vidit dixit. Jte oſtẽdite vos ſacerdotibus. Et factum eſt dum irent: mũdati ſunt. Unus aut ex illis vt vidit quia mundatus eſt: regreſſus eſt cum magna voce magnificans deum. Et cecidit in faciẽ ante pedes eius gratias agẽs. Et hic erat ſamaritanus. Reſpondens autem ieſus dixit? Nonne decem mundati ſunt? Et nouem vbi ſunt. Non eſt inuentus qui rediret: et daret gloriam deo niſi hic alienigena. Et ait illi. Surge vade: quia fides tua te ſaluum fecit.

¶ Ambro. Poſt predictam parabolam reprehenduntur ingrati. dicit enim. Et factum eſt dum iret ieſus in hieru. tranſibat per mediam ſamariam ⁊ galileã. Titus. Ut oſtendat ꝙ ſamaritani quidem beniuoli iudei vero predictis beneficijs ſunt ingrati. erat enim diſcordia inter ſamaritanos ⁊ iudeos: quã ipſe quaſi pacificans inter vtroſq; tranſit: vt vtroſq; cõplgat in vnũ nomen hoĩs. Cyril. Deinde ſuã gl'iam ſaluator manifeſtat attrahẽs ad fidẽ iſrael. vñ ſequit. Et cũ ingrederet quoddã caſtellũ: occurrerũt ei decem viri leproſi: ab vrbibus ⁊ oppidis expulſi et quaſi immundi ritu legis moſayce. Titus. Conuerſabantur autem adinuicem: quia fecerat eos vnanimes communitas paſſionis: et preſtolabantur tranſitum ieſu ſolliciti donec aduenietem chriſtũ viderẽt. vnde ſequitur. Qui ſteterunt a longe: eo ꝙ lex iudeorũ lepram immũdam iudicat. lex autem euangelica non externam: ſed internaꝫ aſſerit eſſe immundam. Theophilus. A longe ergo ſtant quaſi verecundantes de immundicia que eis imputabatur. putabant enim ꝙ chriſtus eos faſtidiret ad modum aliorum ſic ergo abſtiterunt loco: ſed

ſacti ſunt proximi deprecādo . ppe
enim eſt domin⁹ olb⁹ inuocantibus
eū in veritate. vnde ſequitur. Et le
uauerunt vocē dicētes. Jeſu prece=
ptor miſerere noſtri. Tytus. Dicūt
nomē ieſu et lucrifaciunt rē. nā ie=
ſus interpretatur ſaluator. Dicūt
miſerere nobis propter experiētiā
virtutis eius: neq̄ argētū petētes
neq̄ aurū: ſ3 vt aſpectū corporis ſa
Virtus nois ieſu. num obtineant. Theo. Nec ſimplr
obſecrant eū: nec rogāt eū vt morta
lem. vocāt enī eū preceptorē. i. dn̄3:
quo pene videntur hunc opinari
deum. At ipſe iubet illis vt oſtende
rent ſe ſacerdotibus. vnde ſequitur
Quos vt vidit dixit. Jte oſtendite vos
ſacerdotibus. Jpſi eni3 experiebā
tur ſi mūdati forent a lepra vel nō.
Cyril. Lex etiā mundatos lepra iu
bebat offerre ſacrificiu3 cauſa pur
gationis. Theophi. Jubere ergo
eis vt irēt ad ſacerdotes: nihil aliō
innuebat niſi q̄ debebant curari.
vnde ſequitur. Et factum eſt dum
irent mundati ſunt. Cyril. Jn quo
iudeorum pontifices emuli glorie
eius cognoſcere poterant q̄ inopi=
nate et mirifice ſanati ſunt: cōcedē
te xp̄o eis ſalutem. Theophi. Cum
autem decem eſſent: nouē qui iſrae
lite erāt igrati fuerūt: ſed alienige
na ſamaritanus reuerſus: voces
emittebat benignas. vnde ſequit̄.
Unus autem ex illis vt vidit quia
mūdatus eſt regreſſus eſt cū ma=
gna voce magnifi. deū. Tytus. De
dit autem ei appropinquandi fidu
cia3 ſuſcepta purgatio. vnde ſeq̄t.
Et cecidit in faciē ſua3 ante pedes
eius gratias agens. Ex procubitu
et ſupplicatione fide3 ſuā ſimul cū
beniuolentia pādēs. Sequitur. Et
hic erat ſamaritanus. Theo. Hinc
poterit q̄ſque cōijcere: q̄ nihil ipe=
dit quēq̄ placere deo et ſi de gene=
Gnis gl'ia in gnis. re prophano proceſſerit: dūmō bo=
num gerat propoſitum. Nullus ēt
natus ex ſanctis ſuperbiat, nouē ei
qui iſraelite erant: ingrati fuerūt.
vnde ſequitur. Reſpondēs autem
ieſus dixit nonne decē mundati ſūt.
et nouem vbi ſunt? Non eſt inuen
tus qui rediret: et daret gloria3 deo
niſi hic alienigena. Tyt⁹. Per hoc
oſtenditur q̄ promptiores ad fide3
erant alienigene. lentus enim erat
ad fidem iſrael. vnde ſubditur. Et
ait illi: ſurge: vade: quia fides tua
te ſaluum fecit. Augu. de q. euan.
Myſtice autem leproſi intelligi poſ
ſunt: qui ſciam vere fidei non habē
tes varias doctrinas profitētur er=
rons. Non eni3 abſcōdunt iperitiā
ſuā ſed pro ſumma peritia proferūt
in lucem et iactantiā ſermonis oſtē
dunt. Coloris quippe vitiū lepra ē.
vera ergo falſis inordinate permi
xta in vna diſputatione vel narra=
tione hominis tanq̄ in vnius corpo
ris colore apparentia ſignificat le=
pram tanq̄ veris falſiſq̄ colorum
locis humana corpora variātē atq̄
maculantē. Hi autē tā vitandi ſunt
eccleſie vt ſi fieri poteſt longius re
moti magno clamore xp̄m interpel
lent. Quos autem preceptorē eu3 iuo
cauerunt ſatis puto vere leprā fal=
ſam eſſe doctrinā: quā bonus prece
ptor abſtergat. Nullum aut eorum
quib⁹ hec corporalia bn̄ficia domi
nus preſtitit: inuenitur miſiſſe ad
ſacerdotes niſi leproſos. ſacerdo=
tiū eni iudeorū figura fuit ſacer=
dotij qō eſt in eccleſia. Cetera autē
vitia per ſeipſum interi⁹ in conſcia
domin⁹ ſanat et corrigit. Doctrina
vero vel imbuendi per ſacrā vel ca
thetizādi per ſermonē ptās eccle=
ſie tributa ē. Qui dum irent mūda
ti ſūt quia gentiles: ad quos vene=
rāt petrus nondum accepto baptiſ
matis ſacramento: per quod ſpiri=
taliter ad ſacerdotes peruenitur:
infuſione ſpirituſſancti declaran=
tur. Quiſquis ergo in eccleſie ſocie
tate doctrinā integrā verāq̄ aſſeq̄t
eo q̄ manifeſtatur varietate men=
daciorum tanq̄ lepra caruiſſe: hic
tamen igratus deo mundatori ſuo
gratiarum agendarum pia humi=
litate nō proſternitur ſimilis eſt il
lis: de quibus dicit apoſtolus: q̄ cū
deum cognouiſſent: non vt deu3 ma

gnificauerūt aut gratias egerunt: ideo tales ī nouenario numero tā q̄ imperfecti remanebūt. Nouem enim indigent vno vt quadam vnitatis forma coagulentur vt .x. ſint. Unitas xp̄i. Ille autē q̄ gratias egit vnice eccleſie ſignificatione approbatus ē. Et quia illi erāt iudei amiſiſſe per ſuperbiam declarati ſunt regnum celorum. vbi maxime vnitas cuſtoditur. Iſte vero qui erat ſamaritanꝰ quod interpretatur cuſtos: illi a q̄ accepit tribuens quod accepit ſm illud. Fortitudinem meā ad te cuſtodiā vnitatem regni humili deuotione ſeruauit. B. da. Cecidit autē in faciem: q: ex malis que ſe perpetraſſe meminit erubeſcat qui ſurgere et ire precipitur: q: qui infirmitatem ſuam cognoſcens humiliter iacet per diuini verbi conſolationē ad fortia opera proficere iubetur. ſi autem fides ſaluum fecit eū qui ſe ad agendas gratias inclinauit ergo perfidia perdit eos qui de acceptis beneficijs deo dare gloriā neglexerunt. Quapropter fidem per humilitatē augeri debere ſicut in parabola ſuperiori decernitur: ita hic ipſis rebus oſtenditur.

Interrogatus autē a phariſeis quando venit regnū dei. Reſpondēs eis dixit. Non veniet regnum dei cū obſeruatione neq̄ dicēt: ecce hic aut ecce illic. Ecce ei regnum dei intra vos eſt.

Cyril. Cum ſaluator in ſermonibus quos ad alios dirigebat frequēter regnum dei meminiſſet: ob hoc phariſei eū deridebāt. vnde dr̄. Interrogatus autē a phariſeis qñ venit regnum dei regnū quaſi irriſorie dicerent: antequā veniat: de quo loqueris mors crucis te occupabit. Dn̄s autem patientiam oſtēdens: increpatus non increpat: ſed potiꝰ malos exiſtes ſuo non dedignatur reſponſo. Sequitur enim. Reſpondit eis et dixit. Non venit regnum dei cum obſeruatione. q. d. non querans de temporibus quibus iterū inſtabit tempꝰ regni celorū. Beda. Illud enim tempus neq̄ ab hominibꝰ neq̄ ab angelis poteſt obſeruari: ſicut tempus incarnationis p phetarū vaticinijs et āgelorum eſt manifeſtatū pconijs. vnde ſubdit. Neq̄ dicent. Ecce hic aut ecce illic. Uel aliter. Interrogant de tpe regni dei: q: ſicut infra dr̄. Exiſtimabant q̄ veniente hieroſolymam domino cōfeſtī regnū dei manifeſtaretur. vnde dominus reſpondet: q̄ regnum dei non venit cū obſeruatione. Cyril. Solum autē ad vtilitatem cuiuſlibet hominis eē fatetur illud quod ſubditur. Ecce ei regnū dei intra vos ē. i. in veſtris affectibus et i poteſtate vr̄a id capere. poteſt enim quilibet homo iuſtificatꝰ per fidē xp̄i et virtutibus ornatus regnū obtinere celorū. Gregorius nazā. Uel forſitā regnum nobis inſitū dicit inditā animabus nr̄is leticiam per ſpiritum ſcm̄: ea enī ē velut imago et arra perēnis letitie q̄ in futuro ſeculo ſanctorum aie gaudent. Arra leticie. Beda. Uel regnū dei ſeipſū dicit intra illos poſitum hoc eſt in cordibꝰ eorū per fidem regnantem.

Et ait ad diſcipulos ſuos. Uenient dies quādo deſideretis videre vnū diē filij hoīs et non videbitis. Et dicēt vobis: ecce hic et ecce illic. Nolite ire: neq̄ ſectemini. Nam ſicut fulgur coruſcās de ſub celo in ea que ſub celo ſūt fulget: ita erit filius hominis in die ſua. Primū autem oportet illū multa pati et reprobari a gn̄atiōe hac

Cyril. Q: dn̄s dixerat. Regnū dei intra vos ē: voluit diſcipulos eſſe paratos ad patientiam: vt effecti ſtrenui intrare valeant regnū dei predicit ergo eis: q̄ antequā de celo veniat: in fine ſeculi perſecutio irruet ſup eos. vnde dr̄. Et ait ad di-

ſcipulos ſuos. Venient dies qn̄ deſi-
deretis videre vnū diē filij hoīs ⁊ nō
videbitis: ſignificās q̄ tāta erit pſe-
cutio: q̄ vnū diē eius videre cupiāt il-
lius .ſ. tp̄is: q̄ adhuc ꝯuerſabātur cum
xp̄o ſane iudei xp̄m nimis āguſtia-
uerūt ſp̄operijs et iniurijs: ſꝫ ꝯpa
ratiōe maloꝝ maioꝝ minora eligē
da vident. Theo. Tūc eī abſq; ſolli
citudie viuebāt: xp̄o eos pcurāte ⁊
ꝓtegēte ſꝫ futuꝝ erat qn̄ xp̄o ab-
ſente: traderentur pic'lis: ad reges et
principes ducti ⁊ tunc tēpus primū
cuperent quaſi tranquillum. Beda.
Vel diem xp̄i dicit regnum eius qd̄
ſperamus futurum: et bene dicit vnū
diem: quia in illa beatitudinis glo-
ria tenebrarum interruptio nulla
eſt. bonuꝫ ergo eſt diem xp̄i deſide
rare: nec tn̄ magnitudine deſiderij
nobis ſomnia fingere debemus q̄ſi
inſtet dies domini. vn̄ ſequitur et di-
cent vobis. Ecce hic ecce illic: nolite
ire: neq; ſectemini. Euſe. q.d. Si
adueniēte antixp̄o fama de eo volꝫ
quaſi apparuerit chriſtus nō egre-
diamini: neq; ſequamini. nam im-
poſſibile eſt eum qui ſemel in terra
viſus eſt iteruꝫ in angulis terre cō
uerſari. Erit igitur hic de quo dr̄ nō
verus xp̄s. manifeſtum eī ſignum
ſecūdi aduentus ſaluatoris noſtri
hoc eſt q̄ ſubito totum orbis clari-
tas eius aduentus replebit. vnde
ſequitur. Naꝫ ſicut fulgur coru. de
ce. in ea que ſub ce. ſunt fulget: ita
erit filius hominis in die ſua. Nō
enim apparebit ſuper terram am-
Iudicij locus. bulans: ſicut quidam hō cōis: ſed
viſiliter irradiabit: oſtendens cun-
ctis iubar proprie deitatis. Beda.
Et pulchre ait. Coruſcans de ſub
celo: q2 iudiciū ſub celo h̄ eſt i aeris
hebr. 4. medio gerent ſꝫ illō apl'i. Sil' rapie-
mur cū illis in nubib' obuiam xp̄o
in aera. Si autem dominus in iudi
cio ſicut fulgur apparebit: nullus
tunc in ſua mente latere permittitur:
quia ipſo iudicis fulgore penetratur
poteſt autem hec domini reſponſio
et de illo eius aduentu. quo quoti-
die venit in eccleſia accipi. Intan-
tū enim ſepe heretici turbauerunt
eccleſiam: dicendo in ſuo dogmate
fidē xp̄i manere: vt fideles illorum
temporuꝫ deſiderarent dominuꝫ vel
vno die: ſi fieri poſſet: redire ad ter
ras: vt per ſeipſum q̄uo ſe habeat
fidei veritas ſtimaret. Et non vide
bitis inquit quia nō ē op' corporali
viſione dn̄ꝫ redire: q2 ſe ꝑ vniuerſū
mundū euangelij vigorē exhibuit.
Cyril. Opinabantur autē diſcipuli
q̄ vadens hieroſolymā ſtatiꝫ oſtē-
deret regnū dei. Hāc igr̄ opinionē
reſecās notum facit eis q̄ primo de
cebat euꝫ ſalubrē paſſionē ſuffetre:
deinde ad patrē aſcēdere et deſup
fulgere: vt orbem terrarum in iu- Veritas declaratur.
ſtitia iudicet. vnde ſubdit. Primuꝫ
autem opꝫ illuꝫ multa pati: ⁊ repro.
a gene. hac. Beda. Generationē nō
tn̄ iudeorum: veruꝫ etiā oīuꝫ repro
borum appellat: a quibus etiā nūc
filius hominis in corpore ſuo: hoc
eſt in eccleſia multa patitur ⁊ repro
batur. Inſerit autem de ſua paſſio
ne loquens de gloria ſui aduentus
vt dolorem paſſionis ſpe promiſſe
clarificationis mitigarent: ſimulq;
ſeipſos pararent: ſi gloriam regni
diligerēt mortis nō horrere piculū.
¶ Et ſicut factum eſt in die-
bus noe: ita erit et in diebus fi
lij hominis. Edebant et bibe-
bant: vxores ducebant: et da-
bantur ad nuptias vſq; in diē
qua intrauit noe in archam: et
venit diluuiuꝫ et perdidit oēs.
Similiter ſicut factū eſt in die
bus loth. Edebant et bibebāt
emebant et vendebant plan-
tabant et edificabant: qua die
aūt exiit loth a ſodomis: pluit
ignē et ſulphur de celo et oēs
perdidit. Secūdū hec erit qua
die filius hominis reuelabitur.
¶ Beda. Aduentum domini queꝫ
fulguri cito trāſuolanti cōparaue
rat: nunc comparat diebus noe et
loth: quando repentinus mortalibus

ſuperuenit interius. vnde dicitur. Et ſi. fa. ē in dieb⁹ noe ita erit i die filij hois. Chry. Q: ei tūc ſi credidẽrūt pmlatorijs v̄bis paſſi ſūt repēte reale iudiciū eoꝝ: āt icredulitas ex alaleťa ꝓcedebat. nā quecūqꝫ vult aliquis et intendit: ea etiam expectat. vnde ſequitur. Edebant: et bibebant. vxores ducebant et da. ad nuptias vſqꝫ in diem q̄ intrauit noe in arcā et venit diluuium: et perdídit oēs. Ambꝛo. Bñ cām diluuij de noſtris aſſerit pꝛoceſſiſſe peccatis qꝛ de⁹ malū nō creauit: ſꝫ nr̄a ſibi merita repperrerunt: nō qꝛ cōiugia dānent. neqꝫ eni alimēta dānātur: cū in iſtis ſucceſſionis: in illis nature ſubſidia ſint: ſed i omnib⁹ modus queritur quicquid eni abundanti⁹ eſt a malo eſt. Beda. Myſtice autē noe arcā edificat: cum domin⁹ eccleſiā de xp̄i fidelibus quaſi lignis leuigatis adunādo cōſtruit quā per fecte conſummatā ingreditur cum hanc in die iudicij preſentia ſue viſionis eternus habitatoꝛ illuſtrat. ſed cum arca edificatur: iniqui luxuriātur: cuꝫ vero intratur intereūt: quia qui ſanctis hic certātibus inſultāt: eis illic coronatis eterna dānatione plectentur. Euſe. Qꝛ vero vſus eſt dominus exemplo diluuij: ne putaret aliquis futurum diluuium ex aqua: vtitur ſecundo exēplo loth docens modum perditionis impioꝛum: qꝛ igne dimiſſo celit⁹ ſuperuenit impijs ira dei. vnde ſubditur. Similiter ſicut factum eſt in dieb⁹ loth. edebāt et bibebāt: emebant et vendedant. plantabant et edificabāt. Beda. Pretermiſſo illo infādo ſodomoꝝ ſcelere: ſola ea q̄ leuia vel nulla putari poterant delicta commemoꝛat: vt intelligas illicita quali pena feriātur: ſi licita imoderatius acta igne et ſulphure puniuntur. Sequitur eni. Qua die autem exijt loth a ſodo. pluit ig. et ſul. de celo et omnes ꝑdidit. Euſe. Non prius dixit igne celitus decurriſſe ſup ipios ſodomoꝛum q̄ loth exiiſſe ab eis: ſicut ꝛ diluuiū nō pri⁹ terre icolas perdidit q̄ noe arcam intraſſet. qꝛ q̄diu noe vel loth conuerſabāt cum impijs deus nō irrogabat irā: ne vna cū pctōib⁹ deperirēt. volēs āt eos ꝑdere ſubtraxit iuſtū: ſic et in cōſummatiōe ſcl'i nō pri⁹ erit finis q̄ oēs iuſti ſint ſemoti ab impijs. vnde ſequit. Secundū hec erit. qua die filius ho. reuelabitur. Beda. Q: q̄ interī nō apparēs ola videt tūc apparens ola iudicabit. apparebit autem iudicaturus eo maxie tp̄e quo cūctos iudicioꝛū ei⁹ oblitos: huic ſeculo conſpexerit eſſe mancipatos. Theophi. Poſtq̄ eni venerit āticxp̄s hoies fiēt laſciui deditu: eno: mib⁹ vitijs: ſꝫ illō apl'i. voluptatū amatoꝛes magis q̄ dei. ſi enim antixp̄s ē cuiuſlibꝫ pcti habitaculū q̄d aliō iferet miſero tunc tp̄is hominū generi niſi ſua. ꝛ h̄ dominꝰ inuit ꝑ exempla diluuij et ſodomitaꝝ. Beda. Myſtice āt loth: q̄ interpꝛetatur declināſ: ē popul⁹ electoꝛum: qui dū in ſodomis. i. iter reprobos vt aduena moꝛat: q̄tū valet eoꝝ ſcelera declinat. Exeūte āt loth: ſodoma perit qꝛ in cōſūmatione ſcl'i exibūt āgeli et ſepabūt malos de medio iuſtoꝛuꝫ: et mittēt eos i caminū ignis. Ignis tñ ꝛ ſulphur q̄ de celo pluiſſe cōmēoꝛat: nō ipam perēnis ſupplicij flāmā. ſed ſubitaneū diei illi⁹ ſignificat aduentum.

¶ In illa hoꝛa q̄ fuerit i tecto et vaſa ei⁹ in domo non deſcēdat tollere illa: et qui in agro ſimiliter nō redeat retro. Memoꝛes eſtote vxoꝛis loth. Qui cūqꝫ q̄ſierit aiaꝫ ſuā ſaluā facere perdet illā. Et q̄cūqꝫ perdiderit illā viuificabit eā.

¶ Amb. Qꝛ xp̄i ipꝛobos nece eſt vt pbi lib ſcl'o ꝑtritioēꝫ coꝛdis alqꝫ pa tiāt: q̄ vberioꝛē mercedē accipiāt: i futuꝝ q̄buſdā i medijs iſtruūt cum d̄r. In il. ho. q̄ fue. i tecto: et vaſa ei⁹ i domo: n̄ deſcēdat tollere illa. Hoc eſt ſiqs ſupioꝛa iam dom⁹ ſue eminentiūqꝫ v̄tutum culmē aſcēdit: ad

Diluuij rōn exponit

Allegōrica r expoſitio.

Notanda ſententia.

terrena mūdi hu9 opera non acce
dat. Augu. de que. euā. In tecto em̄
eſt q̄ excedēs carnalia tāq̄ in aura
libera ſpiritaliter viuit. vaſa eniz
in domo ſunt ſenſus carnales qui-
bus ad inueſtigandū veritatē que
intellectu capit: multi vtentes peni
tus errauerunt. Caueat ergo ſpiri
talis vir: ne in die tribulatiōis rur
ſus vita carnali que per ſenſus cor
poris paſcitur: delectatus ad vaſa
huius mūdi tollēda deſcēdat. Seq̄
tur. Et qui in agro ſimiliter non re
de. retro id eſt qui operatur in ec-
cleſia: ſicut paulus plātans: ꝛ ſicut
apollo rigans nō reſpiciat ſpem ſe
cularē cui renūciauit. Theop. Hec
aūt omnia mattheus pro captione
hieroſolymorum a dn̄o dicta fatet.
vt ſupuenientibus romanis nec do
mi cōſiſtētes deſcēdere deberēt pro
quocūq̄ neceſſario: ſed protin9 arri
pere fugā: nec in agro manētes re
dire domū. Et nimiꝝ in captiōe hie
roſolymorū cōſtat hec eueniſſe ite-
rum fore ventura in antixpi aductu.
magis aūt in ipſo tꝑe cōſummatio-
nis cū ꝛ tūc intolerabilis ſit futura
calamitas. Euſe. Innuit ergo per
hoc futurā eſſe perſecutionē a filio
perditiōis in chriſti fideles. Diem
igit̄ illā vocat tp̄s ꝓcedēs finē mun
di: in quo qui fugit nō reuertatur ꝛ
amittēs bona nō curet. nec imitet̄
cōiugē loth q̄ poſt fugā in exitu de
ciuitate ſodomoꝝ reuerſa mortua
eſt: ꝛ colūna ſal' effecta. vn̄ ſequitur
Memores eſtote vxoris loth. Amb.
Que ideo q2 retroſpexit perdidit
nature ſue munus. Retro eſt ſatha
na. retro eniz ſodoma. quapropter
fuge intēperātiā: declinato luxu-
riā: recordare q2 ille qui ſe veterib9
ſtudijs nō reflexit: ideo euaſit: q2 p
uenit ad mōtez. Illa quoniā ad po
ſteriora reſpexit nec mariti adiuta
ſuffragio ad montez peruenire po-
tuit: ſed remanſit. Augu. de q̄. euā.
ſignificat igit̄ vxor loth eos qui in
tribulatiōe retroſpiciunt: ꝛ ſe a ſpe
diuine promiſſionis auertunt: ꝛ iō
ſtatua ſalis facta eſt: vt admonen-

Moni-
tio ſalu
bris.

do homines ne hoc faciāt: tanq̄ cō
diat cor eorum ne ſint fatui. Theo.
Conſequenter ſubiungit ſubſequē
tia promiſſorū dicēs quicunq̄ q̄ſie.
ſal. aīa. ꝑdet il. q. v. Nō querat ali-
quis in perſecutionibus antichriſti
curare propriā animā. nam perdet
eam. quiſquis autem cedibus ꝛ pe
riculis ſe dederit ſaluus erit. vnde
ſequitur. Et quicūq̄ perdiderit il.
viuifi. eā. Nequaq̄ ſe tyrāno ſuby-
ciens propter vite amorem. Cyril.
Quomodo etiā aliq̄s perdat pro-
priā animā: vt ſaluā eā faciat. ma-
nifeſtat paulus dicēs de quibuſdā.
qui carnem ſuam crucifixerunt. cuꝫ
vitijs ꝛ concupiſcentijs: labore ſcili
cet ꝛ pietate aggredientes agones.

¶ Dico autem vobis. in illa
nocte erunt duo in lecto vno:
vnus aſſumetur ꝛ alter relin-
quetur. Due erunt molentes ī
vnum: vna aſſumetur ꝛ altera
relinquetur. Duo in agro: vn9
aſſumetur ꝛ alter relinquetur.
Reſpondētes dicunt illi. Ubi
domine? Qui dixit illis. Ubi-
cunq̄ fuerit corpus: illuc con-
gregabuntur ꝛ aquile.

¶ Beda. Dixerat ſupra dn̄s euꝫ q̄
in agro ſit retro redire nō debere
ꝙ ne de his tm̄ qui aperte de agro
redituri: hoc eſt palā dominum ne
gaturi ſunt dictū putares: ꝑgit oſtē
dere nōnullos eſſe qui cū faciē ha-
bere in anteriora videant̄: animo
tamē retro reſpiciunt: vnde dicitur
Dico aūt vo. In illa no. erunt duo
in lecto vno. vnus aſſumetur: ꝛ al-
ter relinquetur. Ambro. Bene no-
ctem dicit: q2 ante chriſtū hora tene
brarū eſt: eo ꝙ pectoribus holum
tenebras antichriſtus infundat: cū
dicat ſe eſſe chriſtū. chriſtus autez
ſicut fulgur coruſcans fulget vt in
illa nocte reſurrectionis gloriā vi-
dere poſſimus. Auguſti. de q̄. euā.
vel in illa nocte dicit hoc eſt in illa
tribulatione. Theo. Uel inopinatū
docet

docet eſſe xpi aduentum: quem fu
turum eſſe noctu docemur. Cū aūt
dixiſſet diuites vix ſaluari: oſtēdit
ꝙ nec omnes diuites pereunt: nec
omnes pauperes ſaluātur. Cyril.
Per duos enim exiſtentes in vno
lecto videtur deſignare diuites de
ſcentes in mundanis delitijs. lect⁹
namq; ſignū quietis eſt. non autez
Tropologia diuitum. quicunq; diuitijs affluunt ſunt ipſi
ſed aliquis eſt probus: et in fide elect⁹.
hic igitur aſſumetur. alter vero q
talis non exiſtit dimittetur. Deſcē-
dens.n.dominus ad iudicium mit
tet angelos ſuos qui ceteris in ter-
ra derelictis penā paſſuris ſanctos
et iuſtos et adducent. ſm illud apo
ſtoli. Rapiemur in nubibus obuiā
xpo in aera. Ambro. Vt ex vno ſtra
to infirmitatis humane vnus re-
linquitur.i.improbatur. alter vero
aſſumit.i.rapitur obuiam xpo in
aera. Sequitur. Due erunt molē.
in vnum: vna aſſumet: et altera re-
linquetur. Cyril. Per molentes in-
nuere videtur pauperes et preſſos
laboribus: ad qd etiā pertinet qd
ſubditur. Duo in agro vnus aſſu-
metur: et alter relinquetur. In his
enim non modicū differt. nā hi ſar-
cinam paupertatis viriliter ſuſti-
nent vitam agentes honeſtā et hu-
milez qui aſſumentur. hi vero ſunt
ad prophana promptiſſimi qui relin
quentur. Ambro. Vel per molētes
ſignificari videntur qui ex occul-
tis alimenta querūt: et in apertū ex
inferioribus proferunt. Et fortaſſe
mūdus iſte piſtrinū eſt. anima aūt
noſtra velut quodā carcere includi
Mūdus piſtrinū dicitur. tur corporali. In hoc ergo piſtrino
vel ſynagoga: vel anima obnoxia
delictis triticum molendo madefa
ctum et graui humore corruptū nō
pōt interiora ab exterioribus ſepa
rare: ideo relinquitur: qz eius ſimi-
lago diſplicuit. At vero ſancta eccle
ſia vel anima nullis maculata con
tagijs delictorum: que tale triticuz
molit: qd ſolis eterni calore torridū
bonā ſimilaginez de penetralibus
hominū deo offert. Qui ſint autem
agricole poſſumus reperire ſi ad-
uertamus duas mentes eſſe in no-
bis vnaz exterioris hominis q̄ cor-
rumpit: aliā interioris que p ſacra
mentū renouat. Iſte igit ſunt ope-
rantes in agro noſtro: quaruz alte
ra bonū fructū diligētia dat: alte-
ra amittit incuria. Vel duos popu
los interpretemur in hoc mundo q
agro comparant: quoꝝ alter qui fi
delis eſt aſſumitur: alter qui infi-
delis eſt relinquit. Augu. de.q.euā.
Vel tria genera hominū hic viden Tria genera hoīum
tur ſignificari: vnū eorū qui ocium
et quietem eligūt: qui neq; negocijs
ſecularibus neq; eccleſiaſticis occu
pati: que illorum quies lecti nomi
ne ſignificata eſt. alterū eorū que i
plebibus conſtituti reguntur a do
ctoribus: agētes ea que ſunt huius
ſeculi quos et feminarū nole ſignifi
cauit: qz cōſilijs prelatorū regi his
expedit: et molētes dixit: qz tempora
lium orbē negociorū atq; circuitus
vertūt: quaſi tamē in vno molētes
dixit inq̄tuz de iſtis rebus et nego
cijs ſuis prebēt vſib⁹ eccleſie. Ter-
tium genus eſt eorum qui operant
in eccleſie myſterio tāq; i agro dei.
In his ergo tribus generib⁹ bina
ſunt rurſus genera hoīum in ſingu
lis: quorū aliqui in eccleſia perma
nēt qui aſſumūtur aliqui cadūt qui
reliquūtur. Ambro. Nō eñ iniqu⁹
eſt deus: vt pares ſtudijs in ſocieta
te viuēdi atq; idiſcreta actuū q̄lita
te meritorū remuneratione diſcer
nat. Nō autem merita hominum
copule vſus exequat: qz nō omnes
quod adoriūtur officiūt: ſed qui per
ſeuerauerit vſq; in finem hic ſalu⁹
erit. Cyril. Qz ergo dixit ꝙ quidaz
aſſumerētur vtiliter bene inquirūt
diſcipuli quo aſſumerētur: vñ ſeqt.
Rñdētes dicūt illi. Vbi dñe. Beda.
Duo autez ſaluator īterrogat⁹ vbi
ſcz ſint boni aſſumēdi: et vbi mali re
liquēdi vnū dixit: aliud ſubintelli-
gēdum reliqt. vñ ſeqtur. Qui dixit
eis. Vbicunq; fuerit cor.il. cgre. et
aqle. Cyril.q.d. ſicut deiecto cada
uere aues: quarū pabulū ſunt car

nes ad illud ꝯueniūt: ita cū venerit
filius hominis: tunc oēs aquile i.
ſancti concurrent ad eum. Ambro.
Juſtorum enim anime aquilis cō
parantur. eo ꝙ alta petant: humi
lia derelinquant ⁊ longeuā ducere
feruntur etatem. de corpore autem
dubitare nō poſſumus maxime ſi
meminerimus ꝙ a pilato ioſeph
corpus accepit. Nonne tibi videnť
aquile circa corpus mulieres apo
ſtolorūq; ꝯuētus circa dñi ſepultu
ram? Nonne tibi videnť aquile cir
ca corpus qñ veniet in nubibus ⁊
videbit eum omnis oculus? Eſt au
tem corpus de quo dictum eſt. Ca
ro mea vere ē cib⁹. Circa hꝰ corp⁹ aq̄le
ſunt q̄ circūuolāt ſpiritalibus alis.
Sūt ēt circa corp⁹ aq̄le q̄ credūt ihꝫ
xp̄m in carne veniſſe. Et eſt eccle
ſia i qua ꝑ baptiſmi grāz ſpū reno
uamur. Euſe. Uel ꝑ aq̄las mortua
aīalia depaſcētes p̄cipes huius ſe
culi ḋnotauit: ⁊ eos q̄ tūc tp̄is ſctōs
dei ꝑſequētur: penes q̄s relinquunť
aſſūptiōis indigni: q̄ corp⁹ vel cada
uer dñr: vel punitrices vtutes que
fracture ſūt: ipiorꝫ hic per aq̄las de
notanť. Augu. de cō. euā. Hec aūt q̄
lucas hic ponit: nō i eo. ſmone in q̄
matthe⁹ vel recordať p̄occupādo vt
p̄us cōmemoraret: q̄ poſtea domino
dicta ſunt vel bis a domino dicta
facit intelligi. Cap. xviij.

Dicebat autē ⁊ pa
rabolam ad illos
quoniam oportet
ſemper orare ⁊ nō
deficere: dicēs. Ju
dex q̄dā erat in q̄dā ciuitate q̄
deum non timebat: ⁊ hominē
non reuerebatur. Uidua autē
quedam erat in ciuitate illa et
veniebat ad eū dicens. Uindi
ca me de aduerſario meo. Et
nolebat per multum tempus.
Poſt hec autem dixit intra ſe.
Et ſi deuꝫ nō timeo nec homi
nē reuereor: tamen qꝛ moleſta
eſt mihi hec vidua vindicabo il
lam: ne in nouiſſimo veniens
ſugillet me. Ait autem domi
nus audite quid iudex iniqui
tatis dicit. Deus autē non fa
ciet vindictā electorum ſuorū
clamantium ad ſe die ac nocte
⁊ patientiam habebit in illis?
Dico autē vobis: quia cito fa
ciet vindictaꝫ illorum. Uerūta
mē filius hominis veniens pu
tas inueniet fidem in terra?
¶ Theo. Poſtq̄ exīnarū ⁊ piculorꝫ
dñs meminit ſubdit horꝫ remediū
ꝙ eſt orō iugis ⁊ p̄meditata. vñ dr.
Dicebat aūt ⁊ pa. ad illos qm̄ opꝫ
ſp orare: ⁊ nō deficere. Chry. Qui te
redemit: q̄ te facere voluit demōſtra
uit. Nō vult te ceſſare a p̄cib⁹. vult
te bñficia meditari duꝫ petꝫ vult te
rogādo accipe qđ benignitas deſi
derat impertiri. Nec vnq̄ orātib⁹ bñfi
cia denegat: q̄ vt orātes nō deficiāt
ſua pietate iſtigat: hortamēta dñi
libēter admitte: qđ p̄cipit velle de
bes: nolle ſi ipſe dñs ꝓhiberet. De
niq; ꝯſidera q̄ta ē tibi ꝯceſſa felici
tas: orōnib⁹ fabulari cū deo: qđ de
ſideras poſtulare q̄ ⁊ ſi verbis ſilet:
tñ bñficijs rñdet. nō aſpnať qđ petꝫ
nō tedet niſi forte tacueris. Beda.
Dōm ē āt cū ſp orare ⁊ nō deficere
q̄ canōicis horis rogare nō deſiſtit
aut ſola q̄ iuſt⁹ ſm̄ deū gerit ⁊ dicit ad
orōnē ſūt reputāda. Aug. ď q̄. euā.
Parabolas āt dñs aut ſm̄ ſilitudi
nē ponit: ſicut de feneratore q̄ cum
duob⁹ debitorib⁹ donaſſet qđ debe
bant: ab eo plus dilectus eſt cui pl⁹
donauit: aut de ipſa ſimilitudine
aliquid ꝓbat: veluti eſt illud. qđ ſi
fenū agri qđ hodie eſt: ⁊ cras in cli
banū mittiť deus ſic veſtit q̄to ma
gis vos modice fidei? Hic ḡ iniqu⁹
iudex nō ex ſilitudie ſꝫ ex diſſilitudi
ne adhibit⁹ eſt: de q̄ ſubdiť. Judex
qui erat in ci. qua. qui deū non ti
me. ⁊ ho. non reue. Theo. Uide ꝙ

impudentem erga homines eē gra uioris eſt mali indiciū. Deū.n. ꝗ̄plures nō timēt: attn̄ humano cohibent pudore: ⁊ iō minus peccant. Cū vero fit aliquis impudēs: etiã quo ad homines: tūc ercreſcit cumulus vitioꝝ. Sequit. Uidua aūt que erat in illa ciui. Augu. Iſta vidua poteſt hr̄e ſimilitudinē eccl'ie que deſolata vr̄: donec veniat dn̄s: qui nūc in ſecreto curā eius gerit. Sed q: ſequit. Et venie. ad euz dicēs vindica me de aduer. meo: ⁊ nole. per multū tp̄s. Hic monet cur electi dei ſe vindicare deprecent: qḋ ēt in apocalypſi ioannis ō martyrib' dicit. cū apertiſſime moneamur vt p̄ro nr̄is inimicis ⁊ pſecutorib' oremus. Intelligēdū eſt aūt eā vindictā eē iuſtoꝝ: vt oēs mali peāt. Pereūt aūt duobus modis: aut cōuerſione ad iuſticiā: aut amiſſa p ſupplicium ptāte. Itaqꝫ ſi oēs hoīes cōuerterent ad deū: diabolus tn̄ remaneret in ſeculi fine damnādus: quē finē cū iuſti videre deſiderant nō abſurde vindictā deſiderare dicunt. Cyril. Uel al'r. Quotiēs nobis ab aliquib' irrogant offenſe: tunc glorioſaz eſſe putabimus obliuionē maloruz. quotiens vero aliquid ad ipſam dei gloriā peccāt: ꝯ dogmatis diuini miniſtros bellantes: tūc deū adimus poſtulātes ſub ſidiū ⁊ erclamātes ꝯ impugnantes gloriā eius. Augu. de. q. euā. Apud iniquiſſimū ergo iudicem: vſqꝫ ad effectum implendi deſiderij valuit trahere perſeuerātia deprecātis. vn̄ ſequit. Poſt hec au. di. intra ſe. Et ſi deū non timeo: neqꝫ ho. reuereor tn̄ q: moleſta eſt mihi hec vidua: vindicabo illā: ne in nouiſ. veni. ſugillet me. Multo igit certiores eſſe debent. qui deū pſeuerāter rogāt: fontē iuſticie atqꝫ miſericordie. Un̄ ſequit. Ait au. do. Au. quid iu. iniqui. dicit: deus aūt non faciet vindi. ele. ſuo. clamā. ad ſe die ac nocte: ⁊ patiētiā hēbit i illis. Theophi. q. d. ſi iudicē ībutū q nolit ſcelere demulſit aſſiduitas: ꝗ̄to magis patrē miſericordie deum flectemus ad pietatē orādo. vn̄ ſeqꝗ tur. Dico aūt vobis: q: cito faciet vīdictā il. Tētauerūt āt q̄dā ſubtili' hāc indagare pabolā. dicūt eīn viduā eē quālꝫ aiaꝫ: q̄ pſtinū vitꝫ. ſ. diabolū ercludit: ob hoc et aduerſantē: q accedit ad deū iuſticie iudicē: q̄ neqꝫ deū timet. nā ipē ſol' ē de': ſꝫ nec veret hoīem. nō ē el apō deū pſonarū acceptio. Hui' igit vidue. i. aīe ſupplicātis: iugiter ſibi ꝯ diabolū miſeret de' demulcēte eum iſtātia ei'. Poſtꝗ̄ dn̄s docuit q vtēdum ſit in tempore conſummationis oratione pro tunc futuris periculis ſubdit. Uerumtamen fili' hominis. veni. pu. inue. fidem in terra? Auguſtinus. de ver. do. Dicit autem hoc dominus de fide que pfecta eſt. Ipſa enim vix inuenitur in terra. Ecce plena eſt eccleſia dei quis huc accederet: ſi nulla eſſet fides? quis non montes tranſferret ſi plena eſſet fides. Beda. Cum autem omnipotens conditor in figura filij hominis apparuerit tantaerit raritas electorum: vt non tam ob clamorem fidelium ꝗ̄ torporem aliorum totius mundi ſit acceleranda ruina. Quod autem dominus hic quaſi dubitatiue dicit non dubitat ſed arguit. nam ⁊ nos aliquādo de rebus quas certas habemus increpatiue, verbum dubitationis ponimus: vt ſi dicatur ſeruo, Conſidera forſitan: dominu tuus ſum. Auguſtinus de ver. domini. Hoc autem dominus adiicit: vt oſtēdat q ſi fides deficit oratio perit. ergo vt oremus credamus: vt ipa fides non deficiat oremus. Fides fundit orationem: fuſa oratio fidei impetrat firmitatem.

Eccleſia rōparat idue.

Malicia mundi circa finem.

¶ Dixit aūt ⁊ ad quoſdā qui in ſe cōfidebant tanꝗ̄ iuſti: et aſpernabātur ceteros: parabolam iſtā dicēs. Duo hoīes aſcēdebāt i tēplū vt orarent, vnus phariſeus et alter publican'.

Phariſeus ſtans hec apud ſe orabat. Deꝰ gratias ago tibi: quia non ſum ſicut ceteri hominum: raptores: iniuſti: adulteri: velut etiam hic publicanus. Ieiuno bis i ſabbato: decimas do omniū que poſſideo. Et publicanus a longe ſtās nolebat nec oculos ad celum leuare: ſ; percutiebat pectus ſuū; dicēs. Deus propitius eſto mihi peccatori. Amen dico vobis deſcēdit hic iuſtificatꝰ in domū ſua; ab illo: quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur: et qui ſe humiliat exaltabitur.

¶ Augu. de ver. do. Quia fides non eſt ſuperbor: ſ; humiliū. premiſſis ſubiecit parabolā de humilitate: et cōtra ſuperbiā. vnde dicit. Dixit autem ⁊ ad quoſ. qui in ſe ꝯfidebāt tāꝙ iuſti ⁊ aſpernabantur cete. para. iſtā. Theophi. Quia eñ ſuperbia plus ꝙ alie paſſiones vexat hominū mētes: ideo crebrius de hac monet. Eſt autē ſuperbia dei contēptꝰ. quotiēs eñ aliquis non deo: ſed ibi aſcribit bona que facit: qd eſt aliud ꝙ dei negatio? cauſa igitur cōfidentium in ſeipſis. nō autē totum attribuētium deo: ſ; ob hoc etiā ceteros cōtemnētiū parabolā ꝓponit oſtendens ꝙ iuſticia q̄uis hominē; approximet deo ſi tamē aſſumat ſupbiam ad infimū deiecit hominē. vñ ſequitur. Duo ho. aſcē. in temp. vt ora. vnus phariſeus ⁊ alter publicanus. Grecus. Diligētia quidem orationis docuit nos per viduā et iudicem. hic autē per phariſeū et publicanū docet nos: quomodo ſint ei dirigēda precamina: ne ſit infructuoſum orationis negociū. Cōdemnatꝰ eſt autē phariſeus cu; incaute oraret. na; ſequitur. Phariſeus autem ſtās hec apud ſe orabat. Theophi. Per hoc ꝙ dicit. Stās: elatū eiꝰ animū notat. ipſo eñ habitu ſupbiſſimus videbat. Baſi. Dicit aūt. Apd ſe orabat q̄ſi nō apd deū: q: ad ſeipſ; redibat ꝑ pctm̄ ſupbie. Sequit eñ. Deꝰ gr̄as ago tibi. Aug. de ver. do. Nō repħēdit: q: deo gr̄as agebat: ſ; quia nihil ſibi addi cupiebat. Ergo iam plenus es: iam abūdas. non eſt quare dicas. Dimitte nobis debita noſtra. Quis eſt igitur qui impune oppugnat gratiā ſi reprehenditur qui ſuperbe agit gratias? Audiant qui dicūt. Deus me homine; fecit: ego me iuſtū facio. O peior et deteſtabilior phariſeo qui ſuperbe iuſtu; ſe dicebat: ſed tamē inde gratias deo agebat. Theophi. Attēde autē ſeriem orationis pharisei. Primo nāq; dixit que ei aberāt: deinde ſubiūgit que habebat. Sequit eñ. Quia non ſu; ſicut ceteri hominu;: raptores: iniuſti: adulteri. Auguſt. de ver. do. Diceret ſaltē ſicut multi homines. Quid eſt ceteri homines: niſi omnes preter ipm? Ego inquit iuſtus ſu; ceteri peccatores. Grego. xxiij. mora. Quattuor quippe ſunt ſpecies quibus ois tumor arrogātiu; demōſtratur. cū bonū aut a ſemetipſis habere ſe eſtimāt: aut ſi ſibi datum deſuper credūt pro ſuis ſe hoc accepiſſe meritis putāt: aut certe cum iactāt ſe habere quod nō habent: aut deſpectis ceteris ſingulariter videri appetūt habere qd̄ habent. vnde ⁊ phariſeus hic bonoru; ſibi operū merita ſingulariter tribuit. Augu. de ver. do. Ecce autē ex vicino publicano maioris erat ei tumoris occaſio. Seqt eñ. Velut etiā hic pub. q. d. Ego ſolus ſum. Iſte de ceteris eſt. Chryſoſto. Non enim ſatiauerat conteptū eius tota humana natura: ſed et publicanū aggreſſus eſt. moderatius autem peccaſſet ſi publicanū excepiſſet. Nūc autem vno verbo et abſentes inuadit: ⁊ vulnera preſentis laceſſit. Nō eſt autē; gratiarū actio. inuectiua alioru;. Si regratiaris deo ipſe tibi tm̄ ſufficias: nec te ad homines tranſferas: nec proximū condemnes. Baſi. Diſcrepat autē; elatus a conuitiatore ſola habitudine. Is eñ kaltos

Supbie malicia

Quattuor ſpēs ſupbie.

vitur conuitijs, hic autem ſe mentis temeritate extollit. Chryſo. Qui autem alijs conuitiatur: ſibi ⁊ alijs multa mala facit. pꝛimo eniꝫ audiẽtem reddit peiorem: quia ſi ſit peccatoꝛ: fit letioꝛ criminis inuẽto collega: ſi ſit iuſtus: extollitur: per aliena crimina induct⁹ de ſe magna putare.

Cõuitiatorꝫ malicia.

Secũdo cõmunitatẽ eccleſie ledit. non enim omnes audientes vituperant eum ſoluꝫ qui peccauit: ſꝫ ritu chriſtiano ꝯtumelias innectũt. Tertio dei gloriã blaſphemare facit: ſicut eniꝫ recte agentibus nomẽ dei gloꝛificatur: ſic nobis peccãtib⁹ blaſphematur. Quarto euꝫ qui audiuit oppꝛobꝛia confundit impꝛudẽtioꝛẽ eum ⁊ aduerſariũ faciẽs. Quito ſtatuit ſe pene obnoxiũ: rebus ꝓlatis que ſibi non conueniũt. Theophi. Expedit autẽ non ſolũ declinare a malo: ſed etiaꝫ agere bonũ. Et ideo cũ dixiſſet. Non ſum ſicut adulteri: ſubiũgit per oppoſitũ. Ieiuno bis i ſabbato. Sabbatũ hi dicebãt hebdomadã ab vltima die quietis. Ieiunabant enim phariſei ſecũda et quinta feria. ſic igit̃ ieiunia obiecit cõtra paſſionẽ adulterij. natura ex voluptate eſt laſciuia. Rapacib⁹ vero et iniuſtis oppoſuit decimarũ ſolutionẽ. Sequitur enim decimas do omnium que poſſideo. q.d. Adeo rapinas et neqͣs refugio: vt etiã mea contribuaꝫ. Grego. xix. moral. Ecce ciuitatẽ cordis ſui inſidiantibus hoſtibus per elationẽ aperuit: quam fruſtra per ieiuniũ et orationes clauſit. Incaſſum munita ſunt cetera: cum locus vnus de quo hoſti patet aditio munitus nõ eſt. Auguſti. de ver. do. Quere auteꝫ in verbis eius: nihil inuenies quod deuꝫ rogauerit. aſcendit quidem orare. noluit deuꝫ rogare: ſed ſe laudare: et roganti inſultare. publicanũ autem cordis conſcientie remouebat: ſed pietas applicabat. vnde ſequitur. Et publicanus a longe ſtãs nolebat nec oculos ad celũ leuare. Theophi. Quãuis auteꝫ publicanus ſteriſſe dicatur: diſtabat tamen a phariſeo tam verbis ꝙ habitu: necnon et coꝛde contrito. naꝫ verebatur oculos leuare in celum: cenſens indignos viſionis ſuperne eos qui malueruñt bona terrena ſpectare ⁊ querere. necnon et pectus tundebat. vnde ſequitur. Sed percutiebat pect⁹ ſuum: coꝛ quodam modo pungens cauſa cogitationum pꝛauaruꝫ necnon et excitans vt doꝛmitans. vnde non aliud ꝙ deum pꝛopitiationem petebat. Sequitur enim. Dicens. Deus pꝛopitius eſto mihi peccatoꝛi. Chryſoſto. Audiuit quia nõ ſum velut hoc publicanus: nec indignatus eſt: ſed compunctus detexit ille vulnus: q̃rit hic medicinaꝫ. Nemo igitur illum frigidum pꝛoferat verbum. Non audeo pudoꝛoſus ſuꝫ nõ poſſum aperire os. Talis reuerentia eſt diabolica. Uult tibi diabol⁹ obſerare foꝛes acceſſus ad deum. Auguſti. de ver. domi. Quid igitur miraris ſi deus ignoſcit: quãdo ipſe agnoſcit: de longinquo ſtabat: deo tamen appꝛopinquabat: et eum dominus de pꝛope attendebat. Excelſus enim dominus et humilia reſpicit: nec oculos ad celum leuabat vt reſpiceret: tremebat ꝯſcientia: ſpes ſubleuabat: percutiebat pect⁹ ſuũ. penas de ſeipſo exigebat: pꝛopterea dominus confitenti parcebat. Audiſti ſuperbum accuſatoꝛem: audiſti humilem reum. audi nunc iudicem dicentem. Amen amen dico vobis. Deſcẽdit hic iuſtificatus in do. ſuã ab illo. Chryſoſto. Geminos aurigas et duas bigas in ſtadio poſitas ſermo pꝛeſens pꝛoponit. in altera quidem iuſticiam cuꝫ ſuperbia. in altera peccatum et humilitateꝫ. et vides bigam peccati ſuperare iuſticiam: non pꝛopꝛijs virtutibus: ſꝫ humilitatis coniuncte. Illam vero deuictam non fragilitate iuſtitie: ſꝫ mole et tumoꝛe ſuperbie. nam ſicut humilitas per ſui eminentiam peccati pondus ſuperat: et ſaliẽs attingit deum: ſic ſuperbia ob ſui moleꝫ de facili iuſticiam depꝛimit. ſi ergo plura facta ſtrennue geras. putas

Cõpertio vtilis.

Bige due.

autē te poſſe preſumere:tota caruiſ-
ſti oratione.ſi vero mille feras in con
ſcientia faſſes reatuū:⁊ hoc ſolū de
te credas ꝙ es infimus omniū:mul
tam obtinebis ante deū fiduciā. Et
ideo ſue ſentētie cauſam aſſignans
ſubdit: q: oīs qui ſe exaltat humi-
liabitur:⁊ ꝗ ſe humili.exal. Humili
tatis nomē multiplex eſt. Eſt eīm q̄-
dam virt⁹ humilitas:ſm illud. Cor
cōtritū ⁊ humiliatū deus non deſpi
cias. Eſtⁱ hūilitas ab erūnis:iuxta
illud. Humiliauit ī terra vitā meā.
Eſt ⁊ humilitas a peccatisⁱ ſupbia
⁊ iſatiabilitate diuitiarū. Quid eīm
humilius his ꝗ ſe ſubmittūt in diui
tijs ⁊ potentatu:⁊ hec reputant ma-
gna. Baſi. Similiter etiā ⁊ exaltari
laudabiliter cōtingit: quādo ſcʒ nō
humilia cogitas: ſed mēs tua eſt ꝑ
magnanimitateʒ in virtute erecta.
Talis autē animi celſitudo eſt emi
nentia in triſtitijs:terrenorū contē-
ptus:cōuerſatio in celis:⁊ videt̃ hu
iuſmodi mētis ſublimitas eandem
habere differētiaʒ ad elationē quā
arrogātia parit:quā habet corpulē
tia corporis bene diſpoſiti ad infla-
tionem carnis cum ex hydropiſi tu-
met. Chryſ. Hec igitur faſtus infla
tio ab ipſis celis poteſt deprimere
nō cauentē. humilitas vo et ab ipſa
abyſſo reatuū hominē ſublimare.
hec eīm pre phariſeo publicanū ſal-
uauit. latronē ante apoſtolos in pa
radiſum duxit. illa vero etiā incor-
poream ingreſſa eſt poteſtatē. Cete
rum ſi iuxta delicta humilitas tam
facile currit vt ſupbiā iuſtitie trāſ-
eat. ſi iuſtitie coniūxeris eā:quo nō
ibit? aſſiſtet ipa tribunali diuino in
medio angelorū cuʒ fiducia multa.
Rurſus ſi faſtus cōiunctus iuſtitie
eam deprimere potuiſſet: ſi cōiunct⁹
ſit peccato:in quandā gehennā de-
trudet: hoc dico non vt negligamus
iuſticiam: ſed vt faſtum vitemus.
Theophi. Sed forſitan mirabit̃ ali
quis:quomodo phariſeus cuʒ pau
ca verba ſue laudis protulerit con-
demnetur. Job vero cum plurima
fuderit coronat̃. Eo ſcilicet ꝙ pha-
riſe⁹ talia dicebat criminādo alios
nulla ratione cogente: Iob vero vigē
tibus eum amicis et preſſuris pre-
mentibus coactus eſt proprias vir
tutes referre ad dei gloriā:ne homi
nes deſiſterent a profectu virtutis.
Beda. Typice autem phariſeus eſt
populus iudeorum qui ex iuſtifica-
tionibus legis extollit merita ſua:
publicanus vero gentilis eſt:qui lō
ge a deo poſitus confitetur peccata
ſua:quorum vnus ſuperbiendo re-
ceſſit humiliatus: alter lamentan-
do appropinquare meruit exalta-
tus.

¶ Afferebant autem ad illum
infantes:vt eos tangeret. Qđ
cum viderent diſcipuli increpa
bant illos. Jeſus autem cōuo-
cans illos dixit. Sinite paruu-
los venire ad me et nolite veta
re eos. Talium eſt enim regnū
dei. Amen dico vobis quicūqꝫ
non acceperit regnuʒ dei ſicut
puer:non intrabit in illud.

¶ Theophi. Poſt predictam humi
litatē domin⁹ docet:per ea que fecit:
non repellens:ſed gratanter paruu
los admittens. vnde dicitur. Affere
bant autē ad illum infantes vt eos
tangeret. Auguſt. de ver. domi. Cui
afferūtur tangendi niſi ſaluatori:ſꝫ
ſi ſaluator eſt:ſaluandi offerūtur il
li,qui venit ſaluū facere quod perie
rat:vbi iſti perierant:ꝗtū ad ipſos
pertinet innocentes? Sed ſm apo-
ſtoluʒ per vnū hominē intrauit pec
catū in orbem terrarū. Veniant er-
go paruuli vt languidi ad medicū:
perditi ad redemptorē. Ambro. Du
rum autē aliquibus videri poteſt:
ꝙ diſcipuli dominū infantulos adi
re prohibebant. Sequitur eniʒ. Qđ
cum vide. diſcip. increpabant illos.
Ubi vel myſteriū intelligas vel affe
ctum. Neqꝫ enim hoc inuidie aut in
pueros mētis aſperitate faciebāt:
ſed ſedule virtutis obſequia domi-
no deferebant. ne comprimeretur a
turbis. Reſpuenda quippe eſt vtili

Allegorica expoſitio.

tas noſtra vbi diuinitatis iniuria
eſt. In myſterio autem quia prius
ſaluari populū iudeorū ex quo ſm
carnem nati fuerant: geſtiebant.
Sciebant quidē myſteriū q vtriſq;
populis vocatio deberetur. Nā et
p chananea muliere ſupplicarunt
ſed fortaſſe adhuc ordinem neſcie-
bant. vnde ſequitur. Ieſus autem
cōuo. eos di. Sini. par. ve. ad me:
z nolite vetare eos. Talium eſt eīm
re. dei. Nō etas prefert etati: alio-
quin obeſſet adoleſcere. Cur ergo
pueros dicit aptos eſſe regno celo
rum: fortaſſe quia maliciā neſciāt:
fraudare nō nouerint: referire nō
audeāt: ſcrutari ignorēt: opes: ho-
norē: ambitionē non appetāt: ſ; nō
ignorare iſta virtus eſt: ſ; contem-
nere. Non eīm virt⁹ eſt nō poſſe pec
care: ſ; nolle. Non igiť pueritia ſ;
emula puerilis ſimplicitatis boni
tas deſignaľ. Beda. Unde ſignan
ter dixit. Taliū: non iſtoꝝ: vt oſten
deret non etatē regnare ſed mores:
z his qui ſimilē haberēt innocētiā
z ſimplicitatem premia repromitti.
Ambroſ. Deniq; hoc ſaluator expſ
ſit dicēs. Amen dico vobis: quicūq;
non acceperit re. dei ſicut puer: non
intrabit in il. Quis puer imitādus
eſt aplis chriſti: niſi de quo Iſaias
dicit. Puer natus eſt nobis: qui cū
malediceret: nō maledixit. Itaq; in
pueritia eſt quedā venerabilis mo
rum ſenectus z in ſenectute innocēs
pueritia. Baſil. Suſcipiemus autē
regnum dei vt puer: ſi diſpoſiti fue
rimus erga doctrinam domini: vt
puer in diſciplina nequaq; contra-
dicēs nec diſputans cū magiſtris:
ſed credibiliter z obedienter imbi-
bens documenta. Theophi. Genti-
lium ergo ſapientes querentes ſa
pientiā in myſterio quod eſt regnū
dei: nec volentes hoc abſq; fide ſyllo
giſtice probationis admittere: me
rito excluſi ſunt ab hoc regno.

¶ Et interrogauit eum quidā
princeps dicens. Magiſter bo
ne quid faciendo vitam eter-
nam poſſidebo? Dixit autem
ei ieſus. Quid me dicis bonū?
Nemo bonus niſi ſolus deus.
Mandata noſti. Nō occides:
non mechaberis: non furtum
facies: non falſum teſtimoniū
dices: honora patrem tuum et
matrem tuam. Qui ait. Hec
omnia cuſtodiui a iuuentute
mea. Quo audito ieſus ait ei.
Adhuc vnum tibi deeſt. Om-
nia quecunq; habes vende: et
da pauperibus: et habebis the
ſaurum in celo et veni ſeque-
re me. His ille auditis contri-
ſtatus eſt: q: diues erat valde.

¶ Beda. Audierat princeps quidā
a domino tantū eos qui puerorum
vellent eſſe ſimiles: regnū dei intra
turos: atq; ideo poſcit ſibi non per
parabolam: ſed palam quibus ope
rum meritis vitam eternam conſe
quatur exponi. vnde dicitur. Et in-
terrogauit eum quidam princeps
dicens. Magiſter bone quid facien
do vitā eter. poſſidebo. Ambro. Tē
tator princeps iſte magiſtrū bonū
dixit: qui deum bonū dicere debuiſ
ſet. Nam licet in diuinitate boni-
tas ſit z in bonitate diuinitas: tamē
addendo. Magiſter bone in portio
ne bonum dixit: non in vniuerſita
te. nā deus in vniuerſitate bonus:
homo ex parte. Cyril. Putauit au-
tem ſe chriſtum capere dū vitupera
ret moſaycum preceptum. introdu
ceret vero ſua ſtatuta. accedit ergo
ad magiſtrum et bonum eum nun-
cupans: dicit ſe velle doceri quia tē
tatiue querebat. Qui; apprehendit
ſapientes in aſtutia ſua conuenien
ter ei reſpondet. nam ſequitur dixit
autē ei ieſus: quid me dicis bonū?
nemo bonus niſi ſolus deus. Am-
bro. Non bonum ſe negat: ſed deū
deſignat: bonus quidē non eſt: niſi
plen⁹ bonitatis: q ſiquē moueat: q:
nemo bon⁹: moueat et illud: niſi de⁹

De⁹ q̄ bonus.

ꝙ ſi a deo filius nõ excipitur: vtiqꝫ
nec a bono xp̃s excipit̃. nam qũo nõ
bonus ex bono natus? arbor eñ bo
na fructus bonos facit. Quomõ nõ
bon⁹ cũ bonitatis ſua ſubſtãtia ex
pr̃e aſſumpta nõ degenerauit in fi=
lio q̃ nõ degenerauit i ſpiritu. Spi
ritus tuus inquit bon⁹ deducet me
in terrã rectã. ꝙ ſi bonus ſpũs qui
excepit a filio: bonus vtiqꝫ ⁊ ille qui
tradidit. Itaqꝫ q̄ legiſperit⁹ eſt iſte
qui querendo tentat. ſicut in libro
alio demonſtrat̃. Et bene dixit. Ne
mo bonus niſi vnus deus vt admo=
neret q̄ ſcriptũ eſt. Nõ tentabis do
minũ deũ tuũ: ſed magis ↄfitet̃ dño
qm̃ bonus. Chry. Uel aliter. Auarũ
quidẽ dicere hũc principẽ nõ vere=
bor: nã h̃ xp̃s ei improperat: tenta=
torẽ ãt minime. Tyt⁹. Ergo cũ dix̃
mgr̃ bone q̃d faciẽdo ⁊c. q. d. Bon⁹
es dignare me reſpõſo: in eo ꝙ q̃ro
doctus ſum vetus teſtamentũ: te tñ
p̃ſtantiorẽ video nõ ꝑmittentẽ ter=
rã: ſed p̃dicantẽ regnũ celoꝝ. Dic ḡ
mihi quid faciendo vitã eternã po=
tero poſſidere? Intentionẽ igit̃ at=
tendens ſaluator quia fides eſt via
ad opa: cũ dixiſſet ille. Quid faciã:
hac queſtione omiſſa in noticiam ſi
dei eũ ducit. velut ſiquis interroga
ret medicũ quid comedã: ⁊ ille oſten
deret q̃ deberent cibũ p̃cedere: et id
eũ ad patrẽ remittit dicens. Quid
me dicis bonũ? nõ ꝙ ipſe bonus nõ
eſſet: erat ei bonũ ex bono patre ger
men. bonus boni filius. Aug. de cõ.
euã. Poteſt aũt videri diſtare alid
qd ſ3 mattheũ dicit̃. quid me inter=
rogas de bono? qd ad illud magis
referri põt: qd ait ille querẽs. Quid
boni faciã? Ibi eñ ⁊ bonũ nomina=
uit: ⁊ interrogatio eſt. cõmodiſſime
intelligitur vtrũqꝫ dictum quid me
dicis bonũ: et quid me interrogas
de bono: quod ad illd magis refer=
ri poteſt. Tytus. Deniqꝫ poſtq̃ do=
cuit cognitionem fidei ſubiungit.
Mandata noſti quaſi dicat quan=
do prius deũ noueris: tunc optime
queres quid facies. Chr. Expectãte
autẽ principe audire chriſtũ dicẽtẽ.

Recedas a mandatis moſaycis: et
meis attẽde: ad moſayca eũ mittit.
vnde ſequitur. non occides: nõ me=
chaberis. Theophi. Primo quidẽ
lex ea corrigit ad que facilius labi= Corre=
mur: vt mechari: cuius incentiuum ctio le=
eſt intrinſecũ ⁊ naturale: ⁊ occidere: galis
quia imanis belua furor. Sed fur= que ſit.
tum ⁊ falſi teſtimonij culpã raro cõ
tingit incurrere: ſed ⁊ grauiora illa
exiſtunt. et ideo ſecundario furtum
⁊ falſum teſtimonium ponit: vt ra=
rius fallentia et leuiora. Sequitur
enim. Non furtum facies. non fal=
ſum teſtimoniũ dices. Baſi. Nõ eſt
autem intelligendum fures eſſe ſo=
lum burſarũ inciſores: vel latroci=
nantes in balneis. Sed et ſi qui du
ces legionũ ſtatuti vel cõmiſſo ſibi
regimine ciuitatũ aut gentium hoc
quidem furtim to lunt: et hec vero
vi ac publice exigunt. Tytus. Sed
videas in non agendo precepta con
ſiſtere: quoniã ſi mechatus non fue
ris: caſtus es. ſi nõ fureris: beniuo
lus. ſi falſo non teſteris: veridicus.
Attende virtutem iam facilem per
bonitatem ſtatuentis. Nam mali
fugam ingerit: nõ boni exercitium
quelibet autẽ quies quolibet eſt fa
cilior opere. Theophi. Sed quia in
parentes cõmittere: q̃q̃ magnum
ſit crimen. raro tamen accidit. poſt
omnia ponit: Honora patrem tuum Honor
et matrem. Ambro. Eſt autẽ honor duplex
non ſolum honorificentie: ſed etiam diſtigui
largitatis. Honor eñ eſt deferre ꝑ tur.
meritis. Paſce patrem tuum. paſce
matrẽ: et ſi paueris: adhuc nõ red=
didiſti dolores et cruciatus: quos
pro te mater paſſa eſt. Illi debes
quod habes: cui debes quod es: q̃=
tum iudiciũ ſi paſcat eccleſia quos
tu paſcere nolis. Sed dices. Quod
eram parentibus collaturus: eccle=
ſie mallẽ cõferre. Non querit deus
donum de fame parentũ: ſed vt pa=
ſcendos ſcriptura dicit parentes
ita propter deum relinquendos ſi
impediãt deuote mẽtis affectum.
Sequitur. Qui ait. Hec omnia cu
ſto. a iuuen. mea. Hierony. Mentit̃

adoleſcens. Si enim quod poſtpoſi
tum eſt in mandatis. Diliges pro=
ximuꝫ tuū ſicut te ipſum: opere cō=
pleſſet: quomodo poſtea audiens.
Uade ꝛ vende omnia que habes: et
da pauperib⁹: triſtis abceſſit? Bed.
Uel nō eſt putādus eſſe mētitus: ſꝫ
ſimpliciter vt vixerit. ſ. exterius eſſe
confeſſus: alioquin nequaꝙ̄ marc⁹
diceret: ꝙ ieſus intuitus eū dilexit
eum. Tytus. Oſtēdit autē cōſequē=
ter dominus ꝙ ſi aliquis vetus te=
ſtamentum peregerit : perfectus
non eſt: ſed deeſt ei ſequi chriſtum.
vnde ſubditur. Quo audito ieſus
ait ei. adhuc vnuꝫ tibi deeſt. omnia
quecumꝙ̄ habes vende et da pau=
peribus: ꝛ habebis theſauruꝫ in ce
lo quaſi dicat. Queris quomodo ſit
poſſidenda vita eterna: ſparge fa=
cultates pauperib⁹ ꝛ obtinebis illā.
Parua ſunt que impendis: magna
que recipis. Athana. Non eniꝫ mū
Aurea sententia dum deſpicientes putemus grādia
quidē abdicaſſe: quia tota terra eſt
in comparatione celi breuiſſima:
quapropter ſi toti terre dominare=
mur: ei abrenunciātes: nihil dignū
eſſet in comparatione regni celorū.
Beda. Quicūꝙ̄ ergo perfectus eſſe
voluerit: oportet vēdere que habet:
non ex parte ſicut ananias fecit et
ſaphira: ſed totum. Theophilus.
vnde dicēs. Omnia que habes: ſum
mam paupertateꝫ ſuadet. Siquid
enim reſtiterit illius ſeruus eſt.
Baſil. Non tamen docet facultates
vendere: eo ꝙ naturaliter ſint pra=
ue alioquin creatura dei nō eſſent:
vnde eas non tanꝙ̄ malas abijce=
re: ſed diſponere monuit. ꝛ condem=
natur aliquis non quia eas poſſi=
det: ſꝫ quia eis abuſus eſt. Quo fit
vt facultatum ſecundum mandata
dei diſpenſatio: ꝛ crimina deleat et
regnū conferat. vnde ſubdit. Et da
pauperibus. Chryſoſtomus. Pote
rat quidem deus alere pauperes:
ꝛ ſine hoc ꝙ nos miſeremur eorū: ſꝫ
vult dantes dilectione aſtringi acci
pientibus. Baſi. Dicente autem
domino. Da pauperibus: puto non
expedire cuiꝙ̄ negligenter agere:
ſed omnia diligenter diſponere: pre
cipue per ſe ipſum: ſi ex parte ſe ha
beat, ſin autem per eos de quibus
conſtat ꝙ fideliter ꝛ prudēter diſpo
nant. maledictus enim qui negligē
ter perficit opera domini. Chryſo.
Sed illud queritur quomodo chri=
ſtus erogare cūcta pauperibus per
fectionis eſſe fatetur: paulus autē
ex dilectione hoc aſſerit eſſe imper
fectum. ſed valde conſonat qđ ſub=
iunxit. Et veni ſequere me, qđ oſten
ditur ex dilectione. In hoc enim co
gnoſcēt omnes ꝙ mei eſtis diſcipu=
li ſi dilectionem habueritis adinui
cem. Theophi. Cum paupertate
enim ceteras quoꝙ̄ virtutes homi
nem habere oportet ob hoc ait. Et
veni ſeq̄re me. id eſt in ceteris eſto
meus diſcipulus: iugiter me ſequa
ris. Cyril. Princeps autem ille vini
recentis capax non fuit: vetus vter
exiſtens: ſed triſtitia ruptus eſt: vñ Comparatio pulchra
ſequitur. His ille auditis cōtriſta=
tus eſt: qꝛ diues erat valde. Baſi.
mercator nō triſtatur in nundinis
paciſcendo que poſſidet acquiren=
do ſibi opportuna. Tu vero triſta=
ris puluerem dans vt acquiras vi=
tam beatam.

¶ Uidens autem ieſus illum
triſtem factum dixit. Q̄ diffici=
le qui pecunias habent in re=
gnum dei intrabunt. Facilius
eſt enim camelum per foramen
acus tranſire: q̄ diuitem intra
re in regnum dei. Et dixerunt
qui audiebant. Et quis poteſt
ſaluus fieri? Ait illis. Que im=
poſſibilia ſunt apud homines:
poſſibilia ſunt apud deuꝫ. Ait
autem petrus. Ecce nos dimi=
ſimus omnia ꝛ ſecuti ſumus te.
Qui dixit eis. Amen dico vo=
bis nemo eſt qui reliquerit do=
mum aut parentes: aut fratres
aut vxorē aut filios: aut agros

propter regnum dei: et nō reci-
piat multo plura in hoc tempo
re ⁊ i ſeculo futuro vitā eternā.

¶ Theophi. Quoniā diues audita
opū abiectione triſtatus fuit: domi
nus admiranter locutus eſt. Dicit
eñ. Uidens au. ie. il. tri. fa. dixit. ꝙ
difficile qui pecu. habent. in re. dei
intrare. Non dicit impoſſibile eſt
eos intrare: ſꝫ difficile. Poſſunt eñ
per diuitias adipiſci superna: ſed
difficile eſt: q2 viſcoſiores ſunt viſco
diuitie. ⁊ vix euellitur animus occu
patus ab eis: ſed ſubſequēter vt im
poſſibile hoc indicat cū dicit. Faci-
lius eſt eñ camelū ꝑ foramē acus
tranſire: ꝙ diuitē intrare in regnū
dei. Nomē qđ in greco ponit equi-
uocū eſt ad aīal qđ camelus dicitur
⁊ ad rudentem: quocūqꝫ ergo modo
intelligas impoſſibile eſt. Quid igi
tur dicēdū eſt. primo quidē ꝙ reue-
ra ita ſe habet. Aliud enī eſt diues
aliud euconomus. nā diues qui ſi-
bi reſeruat diuitias. Euconom⁹ ꝟo
ſiue diſpenſator qui ad opus aliorū
hec tenet. Chry. Abraam quidem
poſſidebat opes pauperibus. ⁊ qui
iuſte eas poſſident: quaſi ſuſcipien
tes a deo diſpenſant in diuinis mā
datis. qui vero contra deū acquiſie
runt: ⁊ in expendēdo faciunt illud
idem. meretricibus ⁊ paraſitis dan
tes: vel humi abſcondētes: egenis
vero nihil impendētes. Non ergo
prohibet ditari: ſed opibus famula
ri: vult vt neceſſariis vtamur eis:
nō vt cuſtodiamus. nam famuli eſt
cuſtodire: ſed domini diſpenſare: ſi
cōſeruari eas vellet: nō tradidiſſet
eas hominibus: ſed ſineret in terra
iacere. Theophi. Porro attendas
illud ꝙ diuitem quidez impoſſibile
dicit ſaluari: poſſidentem vero diui
tias difficile: quaſi dicat: diues qui
captus eſt a diuitiis et famulat eis
non ſaluabitur. habens vero illas
ſcilicet qui eis dominat vix ſaluabi
tur cauſa humane fragilitatis. Co
natur enim nos diabolus ſupplan
tare: quoaduſqꝫ poſſidem⁹ diuitias

Uiſcus diuitiarum.

et difficile eſt aufugere decipulas
eius: ideoqꝫ bonum eſt paupertas
et quaſi tentatione carens. Chry.
Nulla enim eſt diuitiarum cōmodi
tas anima patiente penuriam: nec
leſio paupertatis: anima diuitiis
affluente. Si autem diteſcentis in-
dicium eſt nullius egere: et paupe
raſcentis indigere. palam eſt ꝙ ma
gis eſſe pauperem facit magis di-
teſcere. Facilius eſt eniꝫ ꝙ quis in
paupertate ꝙ in diuitiis opes con
tēnet. neqꝫ enim talis eſt ambitus
vt per magis habere ſedetur. Sed
per hoc conſueuit magis accendi:
ſicut ignis quādo maiorem ſuſcipit
eſcam: que autem mala vident eſſe
inopie cōmunia ſunt: que vero diui
tiarū propria ſunt earum. Augu.
de que. euan. Diuitem ergo hic ap
pellat cupidum rerum tēporalium
et de talibus ſuperbientem. his di-
uitibus cōtrarii ſunt pauperes ſpi
ritu: quorum eſt regnum celorum.
Myſtice autē facilius eſt chriſtum
pati pro dilectoribus ſeculi: ꝙ dile-
ctores ſeculi ad chriſtū poſſe conuer
ti. Cameli eñ nomine ſe intelligi vo
luit: q2 ſponte humiliatus infirmi-
tatis noſtre onera ſuſtulit ꝑ acum
autē punctiones ſignificat: per pun
ctiōes dolores in paſſiōe ſuſceptos
foramen aūt acus dicit anguſtiam
paſſionis. Chry. Hic aūt ſermo ꝗſi
grauis tranſcēdebat diſcipulorum
virtutem. vnde ſequit. Et dixerunt
qui hec audiebant. Et quis poteſt
ſaluus fieri? Hoc dixerunt diſcipuli
non de ſe: ſed de toto mundo timen
tes. Augu. de que. euan. Cum antē
incomparabiliter maior ſit turba
pauperū que diuitib⁹ perditis pōt
ſaluari: intellexerunt omnes qui di
uitias amant: etiam ſi adipiſci ne-
queant in diuitum numero depu-
tari. Sequitur. Ait illis: que impoſ
ſibilia ſunt apud homines: poſſibi-
lia ſunt apud deum. Quod non ita
intelligendum eſt quaſi diues cum
cupiditate et ſuperbia in regnum
dei ſit intraturus. ſed poſſibile eſt
deo vt a cupiditate et ſuperbia ad

Amor diuitiarum.

charitatem ⁊ humilitatem conuer=
tatur. Theophi. Apud homines er
go quorum ſerpit intentio ad terre=
na: impoſſibilis eſt ſalus vt dictum
eſt: apud deum vero poſſibilis eſt.
Cum enim homo conſiliarium ha=
bet deum: et iuſtificationes ⁊ doctri
nas paupertatis inbiberit: necnon
eius auxilium inuocet hoc fiet poſ=
ſibile. Cyril. Congrue autem diues
cum multa contēpſerit: recompenſa
tionem expectabit. Qui vero parua
poſſidens ea abdicauit: quid ei ſpe
randum eſſet: querere decebat. vn=
de ſequitur. Ait autem petrus. ecce
dimiſimus omnia mattheus addit.
Quid ergo erit nobis? Beda quaſi
dicat. Fecimus qđ iuſſiſti: quid igit
dabis nobis premij? Et quia non
ſufficit dimittere omnia iungit qđ
perfectum eſt dicēs. Et ſecuti ſum⁹
te. Cyril. Illud autē neceſſe eſt dice=
re: ꝙ paucis abrenūciantes ꝗtum
ſpectat ad propoſitum ⁊ obedientiā
pari lance cum opulentis pendunt
paribus vtentes affectibus. dum re
rum quas poſſident abiectionem vl
tro inferunt. vnde ſequitur. Amen
dico vobis. Nemo eſt q̄ reli. do. aut
paren. aut fra. aut vxo. aut fi. aut
agr. ꝓpter reg. dei: ⁊ nō recipiat mlt.
plu. in hoc tēpore ⁊ in ſecu. futu. vi=
tam eternam. Eleuat ad acceptiſſi=
mam ſpē omnes audientes iureiu=
rādo promittens: dum apponit ſer=
moni amen. Doctrina enim diuina
mundum vocante ad fidem chriſti:
forſitan aliqui reſpicientes paren=
tes infideles noluerunt eos turba=
re veniendo ad fidem et ſimilis eſt
ratio aliorum germanorum. Deſe=
runt autem quidam patrem ⁊ ma=
trem: ⁊ totius parentele amorem de
ſpicit propter amorē chriſti. Beda.
Senſus igitur iſte eſt: qui propter
regnum dei inquirēdū omnes affe=
ctus contēpſerit: omnes ſeculi diui=
tias: delitias riſuſq; calcauerit: mul
to plura in preſenti recipiet. cuius
ſententie occaſione quidam iudai=
cam mille annorum fabulam poſt
reſurrectionem iuſtorum edificant:

Mora=
lis do=
ctrina.

quando omnia que propter deum di
mittim⁹ multiplici nobis ſint feno=
re reddēda: inſuper vita eterna donā
da. Nec vident inexperti ꝙ ſi in ce
teris digna ſit repromiſſio: in vxori
bus tamē iuxta alios euangeliſtas
cētenis appeat turpitudo pſertim
cū dominus in reſurrectione nō eſſe
nubēdum teſtetur. Et iuxta marcū
ea q̄ dimiſſa fuerint: in hoc tēpore
cū perſecutionibus accipienda con
firmet: quaſi illis mille ānis abeſſe
dogmatizāt. Cyril. Hoc ergo dicim⁹
ꝙ omiſſis tpalibus ⁊ carnalib⁹ mul
to maiora ſibi aliquis vendicabit:
qm̄ ⁊ apoſtoli cū pauca dimiſerint:
obtinuerūt multiplicia dona chariſ
matū et celebres reputati ſūt vbiq;.
Erimus ergo ſimiles illis: ſi domū
quis dimittet: recipiet manſiones
ſupernas: ſi patrē habebit celeſtē.
Si a germanis receſſerit: in fratrē
hunc recipiet chriſtus. Cum dimiſe
rit coniugem: inueniet diuinam ſa
pientiam a qua procreauit ſpirita
les fructus: inueniet hieruſalem ce
leſtem que eſt mater noſtra. A fra⁊
tribus etiā ⁊ a ſororibus ſui propo
ſiti glutine ſpiritali colligatis mul
to in hac vita gratioſiorem recipiet
charitatem.

Fabula
hereti=
corum.

¶ Aſſumpſit autem ieſus duo
decim ⁊ ait illis. Ecce aſcendi
mus hieroſolymam: ⁊ conſum
mabūtur omnia q̄ ſcripta ſunt
per ꝓphetas de filio hois. Tra
detur enim gentibus ⁊ illude=
tur et flagellabitur ⁊ cōſpuet.
et poſtq̄ flagellauerit occidēt
eū: ⁊ die tertia reſurget. Et ipi
nihil horū intellexerūt. Et erat
verbū iſtud abſconditū ab eis
et nō intelligebāt q̄ dicebātur.
¶ Theophilus. Preuidens ſalua=
tor ex paſſiōe ſua diſcipulorum ani=
mos turbandos: eis longe ante et
paſſionis ſue penam: et reſurrectio
nis ſue gloriam predicit. vnde dici=
tur. Aſſūpſit autē ieſus duodecim ⁊

alt illis. Ecce aſcēdim⁹ hiero. et cō ſummabunt oīa que ſcrip. ſunt per prophe. de filio hoīs. Beda. Preuidens enim quoſdā hereticos futuros qui xp̄m dicerent legi prophetiſq; docuiſſe contraria oſtēdit q̄ ꝑ prophetarū preſagia ſue paſſionis et poſterioris glorie ſit celebrata ꝑfectio. Chry. Seorſum autē de paſſione cū diſcipulis confert. Nō enim oportebat hunc ſermonē pluribus diuulgari: ne turbarētur. Ob hoc autem predicebat diſcipulis: vt excitati per expectationē facilius ſuſtinerent. Chry. Et vt ſciant: quoniā paſſionem prenouit: et ſpontaneus ad eam acceſſit. ne dicerent: qualiter in man⁹ hoſtiū incidit: qui nos promittebat ſaluare. vnde ſeriatim ordinem paſſionis enarrat ſubdens. tradetur enim gētibus: et illudetur et flagellabitur et conſpuetur. Chry. Hoc iſaias predixerat dicens. Obtuli ſcapulas meas ad verbera: genas meas ad alapas et faciē meam non diuerti a ſputorū dedecore. Sed et crucis patibulum predixit ꝓpheta cum ait. Tradidit in mortē animam ſuam: et cū ſceleratis reputatus ē. vnde et hic ſubditur. Et poſtq̄ flagellauerint occident eum. Sed et reſurrectionem eius dauid predixit dicens. Non derelinques animam meam in inferno. vnde hic ſubdit. Et tertia die reſurget. Iſido. Ad miror autē dementiā querentium cur chriſtus ante triduum reſurrexit. ſi. n. reſurgeret tardius q̄ predixerat: īpotentie eſſet: celerius aūt eſt ſūme virtutis indicium. Si quē enim cū ſpopōderit ſuo creatori poſt triduum perſoluere debitum: eadē die ſatiſfacientē viderim⁹: non fallacē ſed potius vt veridicū eū mirabimur. dicamq; etiā q̄ non dixit ſe poſt tres dies reſurrecturum: ſed die tertia. ꝑēs paraſceuē: habes ſabbatū vſq; ad ſolis occaſum: et poſt ſabbatū reſurrexit. Cyril. Diſcipuli aūt nondum nouerant exquiſite quod prophete predixerant: ſed poſtq̄ reſurrexit aperuit eis ſenſum: vt intelligerent ſcripturas. vnde ſequitur. Et ipſi nihil horū intellexerūt. Beda. Quia enim diſcipuli eius vitam maxime deſiderabāt: ei⁹ mortem audire non poterant. Et quoniam non ſolum hominē innocentē ſed et deum verum ſciebant: hunc nullatenus mori poſſe putabant. Et quia parabolas eū ſepe loquētem audire conſueuerant: quotiēs aliquid de ſua paſſione dicebat ad aliud allegorice referendū eſſe credebant. vnde ſequitur. Erat autem verbum iſtud abſconditum ab eis et non intelligebāt que dicebantur. Iudei vero quia in eius mortem cōſpirauerant: q̄ de paſſione ſua loqueretur dicēs in ioāne. Oportet exaltari filium hominis intelligebant. vnde dixerūt. Nos audiuimus ex lege quia chriſtus manet in eternū et quomodo tu dicis. Oportet exaltari filium hominis?

Secretum paſſionis chriſti.

Conſenſus euāgelij et prophetie.

¶ Factum eſt autem cū appropinquaret hierico: cec⁹ quidā ſedebat ſecus viā mēdicans. Et cum audiret turbā pretereūtem: iterrogabat qd̄ hoc eſſet. Dixerunt autem ei: q̄ ieſus nazarenus tranſiret. Et clamauit dicens. Ieſu fili dauid miſerere mei. Et qui preibant icrepabant eū vt taceret. Ipſe vero multo magis clamabat. fili dauid miſerere mei. Stās aūt ieſus iuſſit illum adduci ad ſe. Et cum appropinquaſſet; interrogauit illū dicens. Quid tibi vis faciā? At ille dixit. Domine vt videam. Et ieſus dixit ei: Reſpice. Fides tua te ſaluum fecit. Et confeſtim vidit et ſequebat illū magnificans deū. Et omnis plebs vt vidit; dedit laudem deo.

¶ Grego. in ome. Q: carnales adhuc diſcipuli non valebant capere

ꝟba myſterij: venitur ad miraculū
antē eorum oculos cecus lumen re
cipit: vt eos ad fidem celeſtia facta
ſolidarēt. vnde ſequitur. Fa. eſt āt
cū appro. hie. ce. qui. ſe. ſe. vi. mēdi
cans Theophi. Et ne inceſſus do=
mini eſſet inutilis: in via fecit ceci
miraculum: hoc documentum diſci
pulis ſuis dans: vt in omnibus ſi=
mus proficui: et nihil ſit in nobis
ocioſum. Augu. de que. euā. Poſſe
mus de appropinquantibus hieri
co ſic intelligere: vt iam inde egreſ
ſi: prope tū adhuc eſſent ad eā ciui
tatem quod quidem minꝰ vſitate
dr. Sed tū videri poſſet hoc dictuꝫ:
quoniam mattheus egredientibꝰ
eis ab hierico dicit illūinatos duos
cecos: qui iuxta viā ſedebant. De
numero quideꝫ nulla eſſet queſtio
ſi alter euangeliſtarum de vno ta=
cuiſſet vnius reminiſcens. nam et
marcus vnum commemorat: cum
et egredientibus eis ab hierico di
cit illuminatum: cuius et nomen di
xit et patrem: vt intelligamus eum
fuiſſe potiſſimum alterum ignotū
vt merito ille notus etiā ſolus decē
tēr commemoraretur. Sed qm̄ que
ſequuntur in euāgelio ſm̄ lucā: ap
tiſſime oñdunt illud qđ ipſe narrat
adhuc venientibꝰ ipſis hierico fa=
ctum eſſe nihil aliud reſtat intelli=
gere: niſi bis eſſē factum hoc mira
culum: ſemel in vno ceco: cū adhuc
veniret in illaꝫ ciuitatē: iterū i duo
bus cum inde egrederetur: vt illud
vnum lucas: alterum mattheꝰ enar
rat. Chry. Multus autem erat po=
pulus circa chriſtū et cecus eum q=
dem non nouerat: ſentiebat autem
effectum: et rapiebat per affectum
quod non hauſit aſpectus. vñ ſub=
ditur. Et cū au. tur. prete. inter. qđ
hoc eſſet. Et oculati quidē ſm̄ opi=
nionē loquebātur. Seqtur. Dixe.
autem ei: ꝙ ieſus naza. tranſiret.
Cecus vero vera clamabat alia do
cetur: et alia predicat. Naꝫ ſequit.
Et cla. di. ie. fi. da. mi. mei. Quis te
docuit hoc homo? num perlegiſti li
bros priuatus luminibus? Uñ igr̄

Concor=
dia euā
geliorū

noſti luminare mundi? vere domi=
nus illuminat cecos. Chryſo. In
iudaiſmo autē nutritus non igno=
rauit ꝙ de progenie dauid deus
ſm̄ carnem naſceretur: et ideo ei vt
deo loquitur dicens. Miſerere mei
hunc imitentur qui in duo diuidūt
xp̄m: hic eni xp̄m tanꝗ deum adit:
et filiū dauid euꝫ nominat: mirenē
autem inſtantiam confeſſionis eiꝰ.
Quidam ei eū confitentē fidem cō=
peſcebant. Sequitur: Et qui prei.
increpa. eum vt tace. Sed per inhi
bitiones hmōi non impediebatur
eius audacia. Nouit eniꝫ fides oī=
bus repugnare: et in omnia trium
phare. vtile ei eſt pro cultu diuino
pudorē deponere. nā ſi cā pecunie
ſunt impudentes nonnulli. pro aīe
ſalute non decet bonā induere ipu=
dentiā. vñ ſequitur. Ipſe ꝟo multo
magis cla: Fi. da. mi. mei. Siſtit āt
xp̄m vox inuocantis in fide: et inuo
cantes in fide reſpicit: et ideo meri
to vocat cecuꝫ et accedere iuſſit. vñ
ſequitur. Stans auteꝫ ieſus iuſſit
illum adduci ad ſe. vt. ſ. qui prius
fide eum tetigerat: appropinqua=
ret et corpore. Appropinquantē ce=
cū dominus īterrogat. Nā ſequit̄:
Et cum app. inter. il. di. Quid tibi
vis faciā? Diſpēſatiue interrogat
non quaſi ignorans: ſed vt ſcirent
aſtantes ꝙ non petebat pecuniaꝫ:
ſed diuinā efficaciam: vt a deo. vñ
ſequitur. At il. di. do. vt vide. Chry.
Uel quia calūniat ores veritatis iu
dei poſſent dicere: vt in ceco nato
non eſt hic ſed ſimilis eius: voluit
vt cecus prius oſtenderet defectum
nature: et tūc cognoſcat gratie ma=
ieſtatem: at vbi petitionis modum
cecus explicuit: tunc ſumma maie=
ſtate precepit ei vt videret. vnde ſe=
quitur Et dixit il. ie. Reſpice: qđ re=
dūdabat i crimē perfidie iudeorꝫ:
quis eniꝫ prophetaruꝫ talia dixit?
Aſpice tū qđ aſſumat medicus ab
eo cui collata eſt ſanitas. Sequit̄:
enim. Fides tua te ſaluū fecit. Pro
fide enim venduntur beneficia. dif
funditur enim grā quā ſuſcepit. hec

Iudaiſ
mi in=
ſtructio

deo. Et ſicut ab aliquo fonte hi q̄=
dem paruis vaſis modicum aque
hauriunt: hi vero maioribus mul=
tum: fonte non diſtinguēte menſu=
ras: et ſm feneſtras que aperiunt
magis vel min⁹ ſplēdor ſolis infun
ditur: ita ſm capacitatem itentio=
nis hauritur gr̄a. vertitur autem
vox chriſti in lucē languētis. erat el
verbum vere lucis. vnde ſequit. Et
confeſtim vidit. Ut cec⁹ et ante be=
neficium fidem oſtendit feruidā: ⁊
poſt beneficium beniuolentiam ob
ſeruauit. Sequit. et ſeque. il. ma.
de. Chry. Ex quo p3 ꝙ a duplici ce=
citate liberabatur: corporali .ſ. in=
tellectuali. neq3 eni glorificaſſet vt
deū niſi vere vidiſſet: ſed et alijs fa
ctus ē occaſio glorificandi deū. Se=
quitur. Et oīs plebs vt vi. de. lau.
deo. Beda. Non ſolū pro ipetrato
munere lucis: ſ3 et merito fidei ipe
trantis. Chry. Hic autem neceſſe ē
querere cur xp̄s demoniacū quidē
curatū ſequi volētem prohibet: ce=
cum autē illuminatum ſequētez nō
ꝓhibet: ſ3 neutrū irrationale puto
illū el mittit preconē: vt ex ſua con=
ſiſtentia benefactorē predicet. erat
eni excellens miraculum videre fu=
Queſtio vtilis. riosum ſane mētis effectum. Cecū
vero permittit ſequi: quando hie=
roſolymā aſcendebat per crucē pfe
ctur⁹ altū myſteriū: vt recentem ha
bēs miraculi mentionē non exiſti=
maret eū infirmitate potius q̄3 mi
ſericordia pati. Ambro. In hoc aūt
typus populi gentilis ē: qui ſacra=
mento dominico recepit amiſſi lu=
minis claritatez. Nihil āt intereſt:
vtrū in vno ceco medicinā: an i duo
bus accipiat: qm̄ ex cham et iaphet
noe filijs originez ducens in duob⁹
cecis duos generis ſui pretendebat
auctores. Grego. in om̄. vel cecum
eſt genus humanū: qđ in parēte p̄
mo claritatem ſuperne lucis igno=
rans: dānationis ſue tenebras pa=
titur. Hierico āt interpretatur lu=
na: que dū mēſtruis momētis decre
ſcit: defectum nr̄e mortalitatis deſi
gnat dum. igitur cōditor noſter ap

propinquat hierico: cecus ad lumē
redit: quia dum diuinitas defectū
noſtre carnis ſuſcepit: humanū ge
nus lumē quod amiſerat recepit.
Qui ergo eterne lucis claritatē ne=
ſcit: cecus eſt. Si autē iā redempto
rē credidit qui dixit. Ego ſum via
iuxta viam ſedet. Si vero credidit
et exorat: vt eternum lumen reci=
piat iuxta viam ſedet et mendi=
cat. Illi autem qui ieſum venien=
tem precedunt deſignant carnaliū
deſideriorum turbas tumultuſq3 vi
tiorum: qui priuſq3 ieſus ad cor no=
ſtrum perueniat: diſſipant cogita= Tropologica expoſitio.
tionē noſtrā: et in ipſa nos noſtra
oratione conturbāt. Ipſe vero ma=
gis clamabat: q2 q̄to grauiori tu=
multu cogitatione premimur: tāto
oratiōi inſiſtere ardētius debem⁹.
Cum autez adhuc turbas phātaſ=
matū in oratione patimur: ieſum
aliquatenus trāſeuntez ſentimus.
Cum vero orationi vehemēter inſi
ſtimus: deus in corde figitur: et lux
amiſſa reparatur. vel tranſire hu=
manitatis ē ſtare diuinitatis. Cecū
igitur clamātez dominus tranſiēs
audiuit: ſtans illuminauit: q2 per
humanitatē ſuam vocibus noſtre
cecitatis cōpatiendo miſertus eſt:
ſed lumen nobis gr̄e per diuinita=
tis potentiā infudit. Ad hoc autem
requirit quid velit vt cor ad oratio=
nem excitet: peti el hoc vult: quod ⁊
nos petere et ſe cōcedere prenoſcit.
Ambro. Uel interrogauit cecum vt
crederem⁹: niſi cōfitentē non poſſe
ſaluari. Grego. in om̄. Cecus autez
a domino nō aurū: ſed lucem: que=
rit. Et nos non falſas diuitias ſed
lucem queramus: quā videre cum
ſolis angelis poſſimus. ad quā lu=
cem via fides ē. vnde recte ceco di.
Reſpice fides tua te ſaluum fecit.
Qui videt et ſequitur: quia bonum
quod intelligit operatur. Aug. de
que. euan. Si autem hierico. lunaz
⁊ ob hoc mortalitatē iterpretamur:
morti propinquans domin⁹ iudeis
ſolis lumen euangelij iuſſerat pre=
dicari: quos ſignificauit ille vnus

cecus quē lucas cōmemorat: a mor=
te autem reſurgens atq; deſcēdēs
et iudeis et gentibus: quos duos
populos ſignificare videntur duo
ceci ↄmēorati a mattheo. Ca. xix.

ET ingreſſus pam
bulabat hierico.
Et ecce vir nomi=
ne zacheus: et hic
princeps erat pu
blicanorum: et ipſe diues. Et
querebat videre ieſum qs eſſet
et nō poterat pre turba: qꝛ ſta=
tura puſillus erat. Et precur=
rens aſcendit in arborem ſico
morum vt videret eū: qui inde
erat tranſiturus. et cum veniſ
ſet ad locum ſuſpiciens ieſus
vidit illum: et dixit ad eum: za
chee feſtinans deſcende: quia
hodie i domo tua oportet me
manere. Et feſtinās deſcēdit.
et excepit illum gaudens. Et
cum viderent omnes murmu=
rabant dicentes: ꝙ ad hominē
peccatorem diuertiſſet. Stans
autem zacheus dixit ad ieſuꝫ.
Ecce dimidiū bonorū meoruꝫ
do pauperibus: et ſiqd aliqueꝫ
defraudaui reddo quadruplū.
Ait ieſus ad euꝫ. Qꝛ hodie ſa
lus domui huic facta eſt: eo ꝙ
et ipſe fili⁹ ſit abrae. Uenit ei fi
lius hominis querere et ſaluū
facere quod perierat.

¶ Ambro. zacheus in ſico moro: ce
cus in via. quoꝝ alterum dominus
miſeratus expectat. alterū ſue mā
ſiōis claritate nobilitat. de quo dr.
Et ingreſſus ieſus perambu. hie.
et hec vir noie zache. et hic erat pn.
publica. et ipſe diues. Et bene pri
ceps iducit publicanorum. Quis
Oẽs di= enī de ſe deſperet quando iſte pue=
ues nit ad gratiā: cui cēſus ex fraude?
auarus et ipſe quidem diues: vt ſcias oēs
diuites auaros. Cyril. Sed zache⁹
in his morā non traxit: ſed factus
eſt dignus propitiatione dei qui ce
cos illuminat: et longinquos vo=
cat. Tytus. Pullulauerat autē in
eo ſemen ſalutis: quia cupiebat ie
ſum videre. vnde ſequitur. et que=
rebat videre ieſum quis eſſet. Ut=
pote q̄ nunq̄ꝫ eum viderat: quia ſi
vidiſſet dudum iā receſſiſſet a ne=
quitia publicana. Siquis enim ie
ſum videt. non poteſt nequitijs im=
morari. Duo autem erāt ipedimē=
ta huic viſioni. nā retardabat eum
populus. nō tam viroꝝ q̄ꝫ pctōꝝ: ꝫ
erat autē paruus ſtatura. vnde ſe
quitur. Et non poterat pre turba:
quia ſta. pu. ſi. er. Ambro. Quid ſi=
bi vult ꝙ nullius alterius ſtaturā
q̄ꝫ hui⁹ expreſſit? vide ne forte mali
tia puſillus: aut adhuc puſillus fi=
de. nondū enī pronus erat cū aſcē=
deret: nondū viderat xp̄m. Tytus.
Sed ille bonū adinuenit igenium:
nā precurrens in arborē ſicomo: ꝝ
aſcendit: et tranſeuntē ieſum deſi= Myſte=
deratū videbat. vñ ſequitur. Et p̄= rium ſi=
currēs aſcendit in arborem ſicomo comoꝝ.
rum vt videret illū qꝛ inde erat trā
ſitur⁹. Hic ergo ſolā viſionē deſide
rauit: ſed qui nouit plus facere q̄ꝫ
querim⁹: dedit ei ſupra id quod ex
pectabat. vnde ſequitur. Et cū ve=
niſſet ad lo. ſuſpiciens ieſus vidit
illum. Cyril. Uidit quidē hois aiaꝫ
promptiſſime nitentē ad ſancte vi=
uendum: et eū ad pietatē cōuertit.
Ambro. Capit eū. ſe non inuitatus
inuitat. vñ ſeqꝛ. Et dixit ad eū. za=
chee feſtinās deſcēde: qꝛ hodie i do
mo tua opꝫ me manere. Sciebat ei
vbereꝫ hoſpitis ſui eſſe mercēdem:
ſꝫ tñ ⁊ ſi nō vocē iuitātiſ audierat af
fectū. Bed. Ecce āt camel⁹ depoſita
ibi ſarcina p foramē acus trāſit: hꝫ
ē diues ⁊ publican⁹ relicto amore di=
uitiaꝝ ↄtēpto ſēſu fraudū: bñdictio
nē dñice ſuſceptiōis accepit. Seqꝛ.
Et feſtinās dſcēdit: et accepit illū
gaudens. Ambroſius. Diſcant di=
uites non in facultatibus crimen
habere: ſed in his qui vti neſciunt

facultatib⁹. Nā diuitie ſicut impe=
dimēta ſunt iprobis:ita bonis ſunt
adiumēta ꝟtutis. Chry. Sʒ ↄſidera
nimiā ſaluatoꝛis bonitatē. Inſons
cū ſontibus cōuerſatur. Fons iuſti
tie cū auaritia que eſt materia pꝛa
uitat:ꝭ. ingreſſus domū publicani
nullā ex auaritie nebula iniuriam
patitur:ſed fulgoꝛe iuſtitie auari=
tiā delet. ſed moꝛdaces ꝛ crimina=
tionis amatoꝛes inuehi tentant in
his que ab eo fiebant. Sequit̄ eñ.
Et cum vide. om. murmu. dicen. qꝛ
ad ho. pec. diuertiſſet. Ipſe vero in
cuſatus vt epulo ꝛ publicanoꝛum
amicus ſpernebat hec vt cōſumma
ret propoſitūʒ. qꝛ ꝛ medicus niſi pa
tiatur ſaniē egrotoꝛū nō liberat a
moꝛbo:qꝺ ꝛ tunc cōtigit:quoniā cō=
uerſus eſt publican⁹ ꝛ fact⁹ eſt me=
lioꝛ. Seqtur. Stās aūt zacheus di=
xit ad ieſum. Ecce di. bo. meo. do=
mine do. pau. ꝛ ſiqd ali. defrauda.
red. quadruplum. Audi mirabile.
Nondum didicit. ꝛ obedit. Et ſicut
ſol per radios infuſus in domum
non illuſtrat verbo. ſed opere: ita
ſaluatoꝛ radijs iuſtitie. nequitie fu
gauit caliginē. nam lux in tenebꝛis
lucet. Quodlibet aūt vnitū eſt vali
dum diuiſum aūt debile:ꝛ ideo bi=
partit ſubſtantiā. Eſt aūt diligen=
tius attēdēdū:ꝙ opes zachei nō ſo
lum erant iniuſte:ſed etiā ex patri
monio fuerūt cōgregate: alioquin
qūo poterat extoꝛta inique reſtitue
re in quadruplū. Sciebat eñ legeʒ
iubētem reſtituere in quadrupluʒ
male ablata vt ſi lex nō terreat:dā
na mitigēt. non ergo expectat za=
cheus legis cenſuram:ipſe ſibi iu=
dex effectus. Theophi. Sed ſi ſub
tilius indagare velimus nihil de
ꝓprijs reſtabat facultatib⁹. Data
eñ medietate bonoꝛū pauperibus
ex reſiduo reddebat leſis in qua=
druplo:nec ſolū hoc ꝓmittebat:ſed
faciebat. Nō eñ ait. Dabo medie=
tatē ꝛ reſtituā quadruplū:ſed do ꝛ
reddo. At chꝛiſtus illi ſalutem an=
nunciat. Sequitur. Ait ie. ad eū. qꝛ
ho. ſa. huic do. facta eſt:īꝑʒ zacheū

Pietas ieſu notatur.

ſignificās aſſecutū fuiſſe ſalutē:per
domū habitatoꝛē ſignificans. Seq
tur. eo ꝙ ꝛ ipſe filius ſit abꝛae. No
eñ vocaſſet abꝛae filiū inanimatā
fabꝛicā. Bed. Filius autē abꝛae. za
cheus dꝛ nō qꝛ de eius ſtirpe genit⁹:
ſed qꝛ ei⁹ eſt fidē imitat⁹:vt ſicut ille
terrā domūqꝫ paternā deſeruit:ita
iſte bona ſua partiendo paupꝛib⁹
relinqueret. Pulchꝛe autē dicit. Et
ipſe. vt non ſolū eos qui iuſte vixe
rant:ſed ꝛ eos qui ab iniuſtitia re=
ſipiſcuut:ad filios promiſſionis ꝑ=
tinere declararet. Theophi. Non aūt
dixit ꝙ filius erat abꝛae. ſʒ quoniā
nūc eſt. nā pꝛius qn̄ erat publica=
noꝛū pꝛinceps nullam ſimilitudinē
hñs ad abꝛaam iuſtum: non erat
abꝛae filius. Sed qꝛ murmurabāt
quidam eo ꝙ moꝛaretur cum viro
peccatoꝛe: ad compeſcendos illos
ſubdit. Uenit enim filius hominis
querere ꝛ ſaluum facere qꝺ perie=
rat. Chry. q. d. Quid me crimina=
mini ſi rectifico peccatoꝛes. tā enim
pꝛocul eſt a me odium peccatoꝛuʒ:
ꝙ eoꝛum cauſa aduenerim. nā me=
dicus veni:nō iudex:ob hoc cōuiua
ſio languentiū:patioꝛqꝫ fetoꝛem:vt
pꝛeſtē remedia. Queret autē aliqs
quomodo paulus iubet ſiquis fra
ter fuerit pꝛocax aut auarus: cum
huiuſmodi nec cibū eſſe ſumēduʒ.
Chꝛiſtus aūt erat publicanoꝛū cō=
uiua:ſed nondum ꝓuecti erant iſti
vt fierent fratres: ſed ꝛ tunc vitare
pꝛecepit paulus fratres cum per=
ſtant in malo:hi vero erant muta=
ti. Beda. Myſtice autē zacheus q
interpꝛetatur iuſtificatus:credentē
ex gentibus populum ſignificat: q
per occupationem tempoꝛaliuʒ de=
pꝛeſſus erat ꝛ minimus: ſed a deo
ſanctificatus:qui intrantem hieri=
co ſaluatoꝛem videre voluit: dum
fidem quā mundo attulit: pꝛīcipa=
re quęſiuit. Cyꝛil. Turba auteʒ eſt
imperite confuſio multitudinis: q̄
verticem nequiuit videre ſapien=
tie. ergo zache⁹ qᷓdiu in turba eſt
non vidit xp̄m:ſed plebeiam tranſ
greſſus inſcitiaʒ:meruit queʒ deſi=
derabat

Fili⁹ abꝛae dꝛ.

Allegoria pulchꝛa.

derabat aſpicere. Beda. Uel tur=
ba id eſt vitiorum conſuetudo que
ſecum clamantē increpabat: etiam
hunc ſuſpicientem tardat ſed ſicut
amplius clamando cecus turbam
vicit: ita puſillus terrena relinquē=
do ⁊ arborem crucis aſcendendo:
turbam obſtantem tranſcendit. Si
comorus nanq̧ que eſt arbor folijs
moro ſimilis: ſed altitudine p̄ſtās
vnde ⁊ a latinis celſa nuncupatur
Ficus fatua dicitur: ⁊ eadem domi
ca crux credentes alit vt ficus: ab
incredulis irridetur vt fatua. Quā
arborem puſillus ſtatura zacheus
vt coexaltari poſſit aſcendit: cū qui
libet humilis ⁊ proprie conſcius i=
firmitatis clamat. Mihi abſit glo=
riari: niſi in cruce domini noſtri ie=
ſu chriſti. Ambro. Pulchre autē aſ
cidit: q2 illa parte erat tranſiturꝰ
dominus: vel vbi ſicomorus velvbi
crediturus vt myſterium ſeruaret
⁊ gratiam ſeminaret: ſic enim vene
rat: vt per iudeos veniret ad gen=
tes. Uidit itaq̧ zacheū ſurſum: iā
enim ſublimitas fidei inter fructꝰ
bonorum operum: inter fecunde al
titudinem arboris eminebat. Za=
cheus autem ſupra arborem eſt. q2
eſt ſupra legē. Bed. Perambulās
autem dominus venit ad locū vbi
zacheus ſicomorum aſcenderet: q2
miſſis per mundum predicatoribꝰ
in quibus ipſe loquebat̄ ⁊ ibat. Ue
nit ad populum nationum qui paſ
ſionis eius fide iam ſublimis erat
quem ſuſpiciēs vidit: quia per gra
tiam elegit. Manebat autem aliqñ
dominus in domo principis phari
ſeorum: ſed eum opera digna deo
facientem lingua venenata carpe
bant. vnde eorum peroſus facino=
ra diſceſſit dicēs. Relinquetur do=
mus veſtra deſerta. Hodie autem
in domo puſilli zachei oportet illū
manere id eſt noue legis gratia cor
ruſcātē l hūiliū nationū corde quie
ſcere. Qđ aūt deſcēderet de ſicomo
ro ⁊ ſic manſionem in domo parare
iubet̄ hoc eſt qđ ait apoſtolꝰ. Etſi
cognouimus ſ̄m carnem xp̄m: ſed

iā nūc nō nouimꝰ. Etſi eñ mortuꝰ
ē ex infirmitate: ſ3 viuit ex virtute
dei. Manifeſtū eſt aūt iudeos gen
tiū ſemper odiſſe ſalutē: ſed ſalus
que olim iudeorum domos imple=
bat: hodie populū nationū illuxit:
eo q̧ ⁊ ipſe populus filiꝰ ſit abrae
credēdo in deū. Theophi. Sed ⁊ fa
cile eſt hoc ad moralē vtilitatē retor
quere. Quiſquis eñ in malitia plu
ribus preeſt paruus eſt ſtatura ſpi
ritali ⁊ nō pōt videre ieſum p̄ tur
ba. Nā perplexus a paſſionibus ⁊
ſecularibus rebus nō aſpicit ieſum — *Moral' intellect'*
ambulātē. i. in nobis operantē nul
lum opus eius cognoſcēs. Aſcēdit
aūt ſuper ſicomorū id eſt volupta=
tis dulcedinem: que ſignificatur p̱
ficum: deprimēs eā: ⁊ ſic ſublimior
factus: videt ⁊ videt̄ a chriſto. Gre=
go. xxvij. mor. Uel q2 ſicomorꝰ ficꝰ
fatua dicit̄: puſillus zacheꝰ ſicomo
rum ſubijt ⁊ dominū vidit: q2 q̄ mū
di ſtultitiā humiliter eligūt ipſi de
his ſapientiam ſubtilr̄ cōtēplātur.
Quid in hoc mūdo ſtultius q̄ amiſ
ſa nō q̄rere: poſſeſſa rapientibꝰ re=
laxare: nullā p̱ acceptis iniuriā red
dere. Per hāc aūt ſapientē ſtulti=
tiā. ⁊ ſi nondū ſolide vt eſt: iā tamē
per cōtēplationis lumē dei ſapien=
tia videt. Theophi. Dicit autē ei
dominꝰ. Feſtinās deſcēde. hoc eſt.
acēdiſti p̱ pniā3 ad altiorē locū. de=
ſcēde p̱ hūilitatē: ne te ſupplātet elā
tio oportet eñ me in humilis do=
mo manere. Geminis aūt bonis in
nobis exiſtētibus: corporalibus ſc3
⁊ ſpiritualibus: cūcta corporalia de
relinquit iuſtus pauperibus: ſed
ſpiritalia nō deſerit bona: ſed ſi q̄d
exegit ab aliquo reddit in quadru=
plū ſignificans per hoc q̧ ſi quis p̱
penitentiam pergit in cōtrario tra
mite priſce prauitatis: per multi=
plices virtutes ſanat omnia priſti
na delicta: ac ſic p̄meretur ſalutē
vocaturq̧ filius abrae: eo q̧ a pro=
pria kognatione exierit ſcilicet ab
antiqua nequitia.

¶ Hec illis audientibus adij=

cieͤs dixit parabolam eo ꝙ eſ
ſet prope hieruſalem: ⁊ qꝛ exiſti
marent ꝙ confeſtim regnuꝫ dei
manifeſtaretur. Dixit ergo. Ho
mo quidam nobilis abiit in re=
gionem longinquā accipere ſi=
bi regnū ⁊ reuerti. Uocatis aūt
decem ſeruis ſuis: dedit eis de=
cē mnas ⁊ ait ad illos. Negocia
mini dum uenio. Ciues autem
eius oderunt eum ⁊ miſerunt le
gationem poſt illum dicentes.
Nolumus hunc regnare ſuper
nos. Et factum eſt vt rediret ac
cepto regno: ⁊ iuſſit vocari ſer
uos quibus dedit pecuniam vt
ſciret q̄tum quiſꝗ negociatus
eſſet. Uenit autem primus di=
cens. Domine mna tua decem
mnas acquiſiuit. Et ait illi. Eu
ge ſerue bone: qꝛ in modico fui
ſti fidelis eris poteſtatem ha=
bens ſupra decem ciuitates.
Et alter venit dicens. Domi=
ne mna tua fecit quinꝗ mnas.
Et huic ait. Et tu eſto ſuper
quinꝗ ciuitates. Et tertius
venit dicēs. Dn̄e ecce mna tua
quam habui repoſitam in ſu
dario. Timui enim te quia ho
mo auſterus es: tollis quod nō
poſuiſti: ⁊ metis quod nō ſemi
naſti. Dicit ei. De ore tuo te iu
dico ſerue neꝗ. Sciebas enim
ꝙ ego homo auſterus ſum: tol
lens quod non poſui ⁊ metens
quod non ſeminaui. ⁊ quare nō
dediſti pecuniam meam ad mē
ſam ⁊ ego veniens cum vſuris
vtiꝗ exegiſſem illam: ⁊ aſtanti
bus dixit. Auferte ab illo mnā
⁊ date illi qui decem mnas ha
bet. ⁊ dixerunt ei. Domine ha
bet decem mnas. Dico autem
vobis quia omni habenti dabi
tur ⁊ abundabit: ab eo autem
qui nō habet ⁊ quod habet au=
feretur ab eo. Ueruntamen ini
micos meos illos qui noluerūt
me regnarē ſup ſe adducite huc
⁊ interficite ante me.

Euſe. Eſtimabāt quidā in ꝑmo
ſaluatoris aduentu regnum eius ve
nire: ⁊ hoc putabāt mox tunc fieri cū
aſcēſurus erat hieroſolymaꝫ: adeo
obſtupefecerāt eos miracl'a diuina q̄ — Uis mi=raculoꝝ chriſti.
fecerat. Et ideo inſtruit eos nō ꝑus
ſe recipere regnuꝫ a patre: q̄ ab ho
minibus iret ad patrem. Et ideo di
citur. Hec illis audiētibus adijciēs
dixit parabolā: eo ꝙ eſſet prope hie
ruſalem qꝛ eſtimarent ꝙ confeſtim
regnum dei manifeſtaretur. Theo
phi. Sed dominus oſtēdit eis q' va
na quedam eſtimarent: non eſt enim
ſenſibile regnum dei. Oſtendit etiā
ꝙ quaſi deus nouit cogitationes eo
rum proponens eis ſubſequentem
parabolam. vnde ſequitur. Dixit er
go. Homo quidaꝫ nobilis abijt in re
gionem longinquā accipere ſibi re
gnum ⁊ reuerti. Cyril. Deſcribit au
tem ſenſus huius parabole myſte=
ria chriſti a primo vſꝗ ad vltimum.
Homo enim factus eſt deus verbuꝫ
exiſtens: ⁊ q̄uis ſeruus factus ſit: ē
tamē nobilis ſm ineffabilem ortum
a patre. Baſi. Non ſoluꝫ ſm deitatē
dominus nobilis eſt ſed etiam ſm ge
nus humanum ex ſemine dauid ſm
carnem exortus. Abijt autē in regio
nem longinquam: non tam locali di
ſtantia ſeparataꝫ q̄ rerum conditio
nē. Ipſe enim deus prope eſt vnicui
ꝗ noſtrum: cum noſtra bona opera
nos ei aſtringunt: ⁊ diſtat quotiens
nos herendo perditioni elogamur — Nobili=tas xp̄i carnalis
ab eo. Ad hanc igitur terrenam re=
gionem acceſſit longinquam a deo
vt gentium regnum acciperet ſm il=

hid. Poſtula a me ⁊ dabo tibi gentes hereditatem tuam. Auguſtinus de que. euange. Uel regio longinqua eccleſia gentiuꝫ eſt: vſqꝫ ad fines terre. abijt enim vt plenitudo gentium intraret: reuertetur vt omnis iſrael ſalu9 fiat. Euſe. Uel per hoc ꝙ profectus eſt ad regionem longinquã aſcenſum proprium a terra in celos deſignat. Cum vero ſubdit. Accipere ſibi regnum ⁊ redire: ſecundam ſui apparitionem glorioſam ⁊ regiã oſtendit. Et primo quidem hominẽ ſe vocat propter natiuitatem in carne. deinde nobilem: nondum autem ſe regem appellat: quia nondum in prima apparitione regia fungebatur maieſtate. Sed ⁊ bene dicitur obtinere ſibi regnum: nam dante ſibi patre illud obtinuit ſm illud danielis. Ecce filius hominis veniebat in nubibus ⁊ datum eſt ei regnum. Cyrillus. Aſcendens enim ad celos ſedet ad dexteram maieſtatis in excelſis: aſcendens autem diſpenſauit credentibus in eum diuinorum chariſmatũ differentiam: ſicut ſeruis committuntur dominice facultates: vt aliquid lucrantes famulatus ſui ferant preconia. vnde ſequitur. Uoca. autem decẽ. ſer. ſu. de. il. de. mnas. Conſueuit ſacra ſcriptura in ſignum perfectionis vti numero denario: quem ſiquis numerando excedere velit ab vnitate iterum inchoabit: quaſi denario perducto ad metam: ⁊ ideo in diſpenſatione talentorum eum qui metam attigit diuini officij. x. ait mnas recepiſſe.

Denarij perfectio.

Auguſtinus. de que. euan. Uel per x. mnas legem ſignificat propter decalogum. x. autem ſeruos hos quibus ſub illa poſitis gratia predicata eſt. Sic. n. intelligendum eſt eis datas mnas ad vſum cum intellexerunt legeꝫ remoto velamine ad euãgelium pertinere. Beda. Mna nãqꝫ quã greci minam vocant: centũ dragmis appenditur. Et omnis ſcripture ſermo quia vite celeſtis perfectionem ſuggerit: quaſi numeri centenarij pondere fulgeſcit. Euſe. Significat ergo per eos qui mnas recipiũt ſuos diſcipulos quibus mnas exhibens ſingulas parem cunctis diſpenſationem committens negociari iuſſit. Sequitur. Et ait ad il. nego. dum venio. Nullum autẽ aliud negocium erat niſi dogma regni ſui intentis mortalibus predicatuꝫ per ſuos diſcipulos. Idem autem eſt omnium documentum: eademqꝫ fides: vnum baptiſma ⁊ ob hoc mna vna ſingulis datur. Cyrillus. Multa autem eſt horum differentia ad illos qui inficiati ſunt regnum dei. De quibus ſubditur. Ciues autem eius ode. il. ⁊ miſe. lega. poſt illum di. No. hunc reg. ſuper nos. hoc eſt ꝙ chriſtus improperauit iudeis dicens. Nunc vero viderunt ⁊ oderunt me ⁊ patrem meum. rẽnuerunt autem regnum eius dicentes pilato. Non habemus regem niſi ceſarem. Euſebius. per hoc enim qđ dicit. Ciues eius. iudeos ſignificat ortos ex eadem progenie ſm carnẽ: ⁊ quoniam ritu legis cum illis pariter vtebatur. Auguſtinus. de queſtio. euange. Miſerunt autem legationem poſt eum: quia etiam poſt reſurrectionem eius immiſerunt perſecutiones apoſtolis: ⁊ predicationem euangelij reſpuerunt. Euſebius. Poſtqꝫ autem ſaluator hec docuit pertinentia ad primum eius aduentum: conſequenter glorioſum ⁊ regium eius reditum oſtendit dicens. Et fa. eſt vt redi. acce. re. ⁊ iuſſit vocari ſeruos: quibus dedit pe. vt ſciret quantum quiſqꝫ negociatus eſſet. Chry. Duo regna dei nouit ſacra ſcriptura: alterum quidem ex creatione: ſecundum ꝙ eſt rex omnium creationis iure. alterum autem ex approbatione: ſecundum quod iuſtis dominatur propria ſponte eis ſubiectis: ⁊ hoc regnum hic dicitur accepiſſe. Auguſtinus. de que. euan. Redit etiam accepto regno: quia in manifeſtiſſima claritate venturus eſt qui eis humilis

Duo regna dei.

apparuit cum diceret. Regnū meū
nō eſt de hoc mundo. Cyril. Redeū
te autem chriſto ſumpto regno me=
rebuntur preconia: et delectabun=
tur verbi miniſtri in ſupernis ho=
noribus quia multiplicauerūt talē=
tum pluribus acquiſitis. vnde ſub
ditur. Uenit autem primus dicens.
Dn̄e mna tua decem mnas acquiſi
uit. Beda. Primus ſeruus ordo do=
ctorum eſt in circunciſione miſſorū:
qui vnā mnaȝ negociaturꝰ accepit:
qꝛ vnam fideȝ predicare iuſſus eſt.
Sȝ hec mna. x. mnas acquiſiuit: qꝛ
populum ſub lege cōſtitutū ſibimet
docendo ſociauit. Seq̇tur. Et ai. il.
Euge ſer. bo. qꝛ in mo. fui. fid. eris
ptā. habens ſuper. x. ciuitates. In
modico ſeruus eſt fidelis: quia nō
adulterat verbū dei. Quicquid em̄
in p̄ſenti percipimus donorū: in cō=
paratione futurorū paucuȝ eſt. Gre
cus. Sed qꝛ mercedē pro priorū bo=
norum accipit: decem dicitur ciuita
tibus preeſſe. de his promiſſis qui=
dam in fine coniectantes exiſtimāt
ſe preturis et prefecturis donari in
terrena hieruſalē reparata lapidi=
bus precioſis: ſi honeſte in chriſto
fuerunt cōuerſati: ambitū poteſta=
tis ꝛ prelationis ab anima minime
deponentes. Ambro. Sed ciuitates
decē ſunt anime: quibus iure p̄po=
nitur: qꝛ pecuniā dn̄i et eloquia ca=
ſta probata ſicut argentū mētibus
hominū fenerauerit: nam ſicut hie
ruſalē dicit̄ edificata vt ciuitas: ita
ſunt anime pacifice. Et ſicut ange=
li preſunt: ita hi qui vitā meruerūt
angelorū. Sequit̄. Et al. ve. di. Dn̄e
mna tua fe. q̇nqꝫ mnas. Beda. Ser
uus ille cetus eſt eorū qui preputio
euangelizare miſſi ſunt: cuius mna
id eſt euangelica fides: q̇nqꝫ mnas
fecit: quīgentes corporis ſenſibꝰ an=
tea mācipatas ad fidei euangelice
gratiam conuertit. Sequit̄. et huic
ait. Et tu eſto ſupra q̇nqꝫ ciuitates.
hoc eſt ex earū quas imbueras aīa
rum fide et cōuerſatione ſublimis
fulgeas. Ambro. Ut aliter fortaſſe.
Iſte qui quinqꝫ mnas acq̇ſiuit: mo

Allego=
ricꝰ ſen=
ſus.

ralia habet: quia quinqꝫ ſunt corpo
ris ſenſus. Ille qui decem duplicia
id eſt myſtica legis et moralia pro=
bitatis. Poſſumꝰ ꝛ hic decem mnas
decem verba intelligere id eſt legis
doctrinam: quinqꝫ mnas magiſteria
diſcipline: ſed legiſperituȝ in oībus
volo eſſe perfectū. Bene auteȝ qꝛ de
iudeis dicit. Duo ſoli multiplicatā
pecuniā deferunt: nō vtiqꝫ eris ſed
diſputationis vſuris. Chryſo. Alia
eſt em̄ pecunia fenoris: alia doctri=
ne celeſtis vſura. in terrenis enim
opibus non euenit vnum fieri diui
tem: niſi alter depauperetur: ſed in
ſpiritualibus nō euenit quēqꝫ dita
ri niſi faciat et aliū locupletem. In
corporeis em̄ participatio minuit:
ſed in ſpiritalibus auget. Auguſti.
de que. euange. Uel aliter. ꝙ vnus
eorum qui bene vſi ſunt decem acq̇=
ſiuit: ꝛ alter. v. ſignificat eos eſſe ac
quiſitos in gregem dominicū q̇bus
iam lex per gratiā intellecta eſt: ſi=
ue ꝑpter. x. legis precepta. ſiue qꝛ il
le per quē lex lata eſt: quinqꝫ libros
conſcripſit: ad hoc pertinent. x. ꝛ. v.
ciuitates quibꝰ eos preponit: multi
plicationē ſcilicet intelligētie in ipā
veritate que de vnoquoqꝫ precepto
vel de vno quolibet libro pullulat: ꝛ
ad vnum reducta quaſi ciuitatē fa
cit viuentium rationum eternaruȝ.
Eſt enim ciuitas non quorumlibet
animantium: ſed rationabiliū mul
titudo legis vnius ſocietate deuin=
cta. ꝙ ergo ſerui reddētes rationeȝ
ex eo quod acceperāt: laudātur qui
lucrati ſunt ſignificat eos bonā red
dere rationē: q̇ bene vſi ſunt: qd̄ ac
ceperūt ad augendas diuitias dn̄i
per eos qui credunt in euȝ. Qd̄ qui
facere nolūt: in illo ſignati ſunt qui
mnam ſuā in ſudario ſeruauit. De
quo ſequitur. Et tertiꝰ venit dicēs.
Dn̄e ecce mna tua quā ha. repo. in
ſudario. Sūt em̄ hoīes hac ſibi per
uerſitate blādientes vt dicāt. Suffi
cit vt de ſe vnuſquiſqꝫ rationem red
dat: q̇d opus eſt alijs p̄dicare ꝛ mi
niſtrare: vt etiā rōnem de ipſis q̄ſqꝫ
reddere cogat̄: cū apud dn̄m etiā ij=

Ali ſint inexcuſabiles:q̃bus lex data
nō eſt:neq; etiā qui audito euange
lio nō obediuerūt:q̄ꝰ p̄ creaturā po
terāt cognoſcere creatorē. vnde ſeq̄=
tur. Timui eniʒ te:q2 ho. au. es. tol.
qđ nō po. ⁊ me. qđ nō ſeminaſti. Hoc
eſt enī quaſi metere vbi nō ſemina
uit. i. eos īpietate reos tenere:qui=
bus verbū aut legis aut euangelij
miniſtratū nō eſt. hoc autē veluti iu
dicij periculū deuitātes pigro labo=
re a verbi miniſtratiōe cōquieſcūt.
⁊ hoc eſt quaſi in ſudario ligare qđ
acceperūt. Theophi. Sudario eniʒ
mortuorū facies velatur. Merito er
go hic piger dicit̃ mnā i ſudario in=
uoluiſſe: q2 eā mortificās ⁊ ocioſam
dimittens:non tractauit nec auxit.
Beda. Uel pecuniā in ſudario liga
re: eſt percepta dona ſub ocio lenti
corporis abſcōdere. Qđ auteʒ puta
uerat ſe per excuſationeʒ dixiſſe:in
culpam ꝓpriā vertitur. vnde ſequi=
tur. Dicit ei. De ore tuo te iud. ſer.
nequā. ſeruus nequā vocatur quaſi
piger ad exercendū negociū: ⁊ ſup
bus ad accuſandū dñi iudiciū. Scie
bas q2 ego auſterus homo ſum tol
lens qđ non poſui: ⁊ metens qđ nō
ſeminaui:⁊ quare non dediſti pecu
niam meam ad mēſam? q. d. Si du
rum me eſſe noueras ⁊ aliena ſecta
ri:quare nō tibi hec cogitatio incuſ
ſit timorē:vt ſcires me mea diligen
tius queſiturū? Pecunia autem vel
argentū predicatio euangelij eſt et
ſermo diuinus: q2 eloquia dñi elo=
quia caſta: argentū igne examina
tum:qui ſermo dñi dari debuit ad
menſaʒ:hoc eſt promptis paratiſq;
cordibus intimari. Augu. de queſt.
euan. Uel menſa ad quā dāda erat
pecunia profeſſionē ipſam religio
nis accipimus:que tanq̃ publice ꝓ
ponitur ad vſum neceſſariū ſaluti.
Chryſoſto. In ſenſibilibus autē di
uitijs debitores ſolius obſeruatiōis
obnoxij ſunt. quātum enī recipiunt
tantū eos reddere neceſſe eſt: et ni
hil plus ab eis querit̃. In diuinis
aūt eloquijs non ſolū ad cuſtodiam
obligamur. ſʒ etiā multiplicare mo

nemur. vñ ſequit̃. Et ego veni. cum
vſu. vtiq; exegiſſem illa. Beda. Qui
enī verbi pecuniā a doctore percipit
credēdo:neceſſe eſt vt eā cuʒ vſuris
ſoluat operādo vel vt ex eo qđ audi
uit etiaʒ alia ſtudeat intelligere: q̃
nec duʒ ex ꝑ̄dicatoris ore didicit. Cy
ril. Doctorū enī eſt miſcere audito
ribus ſalutarē ⁊ ꝓficuū ſermonem
opus aūt diuine virtutis eſt attra=
here obedientes ad audientiā:⁊ fer=
tilē eorū reddere intellectū. Nō eſt
autē hic ſeruus laudatꝰ:neq; hono
rem ꝓmeruit:ſed potius tanq̃ iners
eſt ꝯdēnatus. vñ ſequit̃. Et aſtanti
dixit. Aufer ab eo mnā: ⁊ da il. qui
x. mnas habet. Augu. de que. euā.
Per qđ ſignificat̃ ⁊ illū poſſe amit=
tere munꝰ dei q̃ habēs nō habet. i.
eo nō vtit̃:⁊ eo augeri q̃ habēs hʒ. i.
bene vtit̃. Beda. Myſtice aūt hoc vt
reor indicat intrāte plenitudine gē
tium oēm iſrael ſaluū futurū: ⁊ tūc
abūdantiā gratie ſpiritalis quam
mō nos tepide exercemꝰ:illiꝰ popu
li doctoribꝰ eſſe ꝯferendā. Chryſo.
Ideo autē dicit aſtātibꝰ. Auferte ei
mnā: q2 nō eſt prudētis animi puni
re:ſed alio quodaʒ. ſ. miniſtro eget
ad puniendū officio iudicis:nam et
deus nō ipſemet penas irrogat ſed
mediantibꝰ āgelis. Augu. De alijs
ſeruis ſiletur:qui q̃ſi ꝓdigi debito=
res q̄ acceperāt ꝑdiderunt. In duo=
bus ſeruis illis q̃ lucrāti ſunt:pau=
ci ſignati ſunt: qui ꝑ duas vices ad
cultores vinee ſunt deſtinati:in reli
quis oēs iudei. Sequitur. Et dix.
il. Dñe habet. x. mnas. Et ne hoc i=
iuſtuʒ videretur ſubdit. Di. autem
vo. q2 om. ha. dabit̃. Theophi. Q2
cum decē auxerit decuplādo:palaʒ
eſt q2 plura ⁊ decuplās pluris lucri=
fiet occaſio dño. A deſidevero ⁊ ocio
ſo qui non ſatagit augere qđ acce=
perat:ipſum quoq; qđ poſſidet au=
feretur. vnde ſequit̃. Ab eo aūt qui
nō habet ⁊ qđ hʒ auf. ab eo. Nec va
cet ſenſus dominicꝰ:cum poſſet dari
alijs et multiplicari. Hec autē non
ſolum ad ſermonē et doctrinā refe=
renda ſunt:ſed etiā ad morales vir

Sudarij ſignificatio.

Docto... cōditi...

tutes: qm̄ ⁊ in his dat nobis deꝰ ſua chariſmata: huc dotās ieiunio: illū oꝛatione: aliū māſuetudine vel humilitate: quibꝰ ſi inuigilauerimꝰ multiplicamꝰ ea: ſi ꝟo tepeamꝰ extinguemus. Deīde de aduerſarijs ſubdit. Verūtn̄ ini. me. il. qui no. me regna. ſu. ſe, ad. huc ⁊ interfi. ante me. Augu. de que. euā. Per qđ deſignat impietatē iudeoꝝ: qꝛ ad eū noluerunt conuerti. Theophi. Quos tradidit morti mittens eos in ignē exterioꝛem: ſed ⁊ in hoc mūdo mactati ſunt flebiliter ab exercitu romanoꝛum. Chryſo. Hec cōtra martioniſtas cōpetit. nā et xp̄s dicit. Adducite hoſtes meos ⁊ occidite coꝛam me: cum tn̄ illi bonū dicāt xp̄m: deū ꝟo veteris teſtamēti malū. Patet autem ꝙ pater ⁊ filius eadē facit: nam pater ad vineā deſtinat exercitū. filiꝰ autē hoſtes coꝛam ſe trucidari facit. Hec aūt q̄ in luca ſcribit parabola: alia eſt ab ea que in mattheo narrat de talētis. nā hoc quidē ex vno capitali accepto: varij fuere pꝛouētus: qꝛ ex vna mna accepta hic quinqꝫ talēta: ille obtulit decē. Sed apud mattheum cōtrariū: nam qui duo accepit duo ſuperaddidit: et qui quinqꝫ: tantūdem. vnde et premijs donantur imparibus.

Martio niſtaruꝫ erroꝛ dā natur.

Et his dictis p̄cedebat aſcēdens hieroſolymā. Et factum eſt cū appꝛopinquaſſet ad betphage et bethaniā ad monteꝫ qui vocatur oliueti: miſit duos diſcipulos ſuos dicens. Ite in caſtellum quod cōtra vos eſt. In quod introeuntes: inuenietis pullum aſine alligatum cui nemo vnq̄ hominū ſedit: ſoluite illum: et adducite. Et ſiquis vos interrogauerit quare ſoluitis: ſic dicetis ei. Quia dominus operam eius deſiderat. Abierunt auteꝫ qui miſſi erāt: et inuenerunt ſicut dixit illis ſtantem pullum. Soluentibus autem illis pullum: dixerūt domini eius ad illos. Quid ſoluitis pullum? At illi dixerunt: qꝛ dominus eum neceſſarium habet. Et duxerunt illum ad ieſum. Et iacientes veſtimenta ſua ſupꝛa pulluꝫ. impoſuerunt ieſum. Ereunte auteꝫ illo ſubſternebant veſtimenta ſua in via.

Tytus. Qꝛ dominꝰ dixerat. Appꝛopinquauit regnuꝫ dei. videntes illum in hieruſalem aſcendentem: putabant ideo aſcendere vt regnū dei inchoaret. Conſummata ergo parabola in qua erroꝛem pꝛedictū coꝛrexit. et oſtenſo ꝙ nondum inſidiantem ſibi moꝛtē deuicerat: pꝛocedebat ad paſſionē. aſcendens hieroſolymam. vnde dicitur. Et his dictis pꝛecedebat aſcēdens. Beda. Oſtendens etiam de eiuſdeꝫ ciuitatis euentu parabolā fuiſſe p̄miſſaꝫ: que et ipſuꝫ erat occiſura et hoſtili clade peritura. Sequitur. Et factū eſt cuꝫ appꝛopinquaſſet ad betphage et betha. ad montem qui voca. oliue. mi. du. diſci. ſuos. Betphage erat locus ſacerdotū in monte oliueti. Bethania quoqꝫ ciuitas ſiue villula ex latere montis eiuſdeꝫ quaſi ſtadijs. xv. a hieruſalē. Chryſo. Et quideꝫ in exoꝛdijs indifferenter ſe dominꝰ ingerebat iudeis. ſꝫ vbi ſufficienter edidit ſue poteſtatis experimentū: auctoꝛitate multa ſingula queqꝫ pertractat. Multa igitur fiūt miracula: pꝛedixit quoniā inuenietis pullum indomituꝫ. et hoc eſt qđ ſubdit dicens. Ite in caſt. qđ contra vos eſt: in qđ intro. inue. pul. aſi. alli. cui ne. vnq̄ ho. ſedit. Pꝛedicit et ꝙ nemo pꝛohibebit: ſed cū audierint ſilebunt. vnde ſequitur. Soluite illum et adducite. Siquis vos interrogauerit. Quare ſoluitis: ſic dicetis ei. Quia dominus operam eius deſiderat. Tytus. In hoc autem di-

Diſpenſatio ieſu.

Iuinam fore vocationem patuit:non
enim poteſt aliquis reſiſtere deo que
ſua ſunt euocanti. Diſcipuli autem
iuſſi ducere pullum non refutaue=
runt hoc officium vt paruum: ſed
abierunt vt adducerent eum. vnde
ſequitur. Abierunt autem qui iuſ=
ſi erant: et inuenerunt ſicut dixit pul
lum ſtantem. Baſilius. Sic quoqꝫ
decet nos et infima opera plurimo
cum affectu et ſtudio aggredi: ſcien
tes ꝙ quicquid intuitu dei fit non
eſt paruum. ſed dignum in regno
celorum. Tytus. Obmuteſcunt au=
tem ob excellentiam fortis virtu=
tis nequeuntes reſiſtere ſaluatoris
eloquijs qui ligauerunt aſinum.
Sequitur enim. Soluentibus au=
tem illis pullum: dixerunt domini
eius ad illos. Quid ſoluitis pul=
lum? At illi dixerunt: quia domi=
nus eum neceſſarium habet. Ma=
ieſtatiuum enim nomen eſt domi=
nus. Rex enim erat venturus in cō
ſpectu multitudinis. Auguſti. de cō
cor. euangel. Nec moueat ꝙ mat=
Concor= theus aſinam et pullum dicit: cete=
dia euā ri autem de aſina tacent. vbi enim
geliorū. vtrunqꝫ factum poteſt intelligi nul
la repugnantia eſt. nec ſi alius alia
commemoraret: quanto minus vbi ali⁹
vnum: et alius vtrunqꝫ? Glo. Nec
ſolum diſcipuli obſecuti ſunt chri=
ſto in pullo alieno: ſed etiam in pro
prijs veſtimentis: que partim aſi=
no impoſuerūt: partim ſternebant
in via. vnde ſequitur. Et duxerunt
illum ad ieſum: et iacientes veſti=
menta ſua ſupra pullum impoſue=
runt ieſum. Exeunte autē illo ſub=
ſternebant veſtimenta ſua in via.
Beda. Iuxta alios euangeliſtas:
non diſcipuli tantū: ſed etiam plu=
rimi de turba veſtimenta ſterne=
bant in via. Ambroſius. Myſtice
autem dominus venit ad montem
oliueti: vt nouellas oleas in ſubli=
mi virtute plantaret: et fortaſſe ipſe
mons chriſtus eſt: quis enim alius
tales fructus ferret oliuarum ſpi=
ritu ſancto fecundarum? Beda. Pul=
chre autem ciuitates poſite in mon

te oliueti referuntur: hoc eſt in ipſo
domino: qui vnctionem ſpiritualium
chariſmatum et ſcientie pietatiſqꝫ
luce refouet. Origenes. Bethania
autē interpretatur domus obedien
tie. Bethphage vero domus maxil=
larum: ſacerdotalis quidē locus.
maxille enim ſacerdotibus daban=
tur: ſicut in lege precipitur. Illuc ve
ro vbi obedientia ibi locus ſacer=
dotibus mancipatur. mittit ſalua=
tor diſcipulos ſuos vt ſoluant aſine
pullum. Ambroſ. In caſtello enim
erant: et erat ligatus pullus cum
aſina: nec poterat ſolui niſi iuſſu
domini. Soluit eum manus apo=
ſtolica talis actus: talis vita: talis
gratia. Eſto talis vt ligatos poſſis
ſoluere: in aſina quidem mattheus
euange. quaſi matrem figurauit er
roris. hoc autem in pullo genera=
litatem populi gentilis expreſſit.
Et bene. In quo nemo ſedit: quia Allego=
nullus anteqꝫ chriſtus: nationum ria pul=
populos vocauit ad eccleſiam. Al= chra.
ligatus autem perfidie vinculis te
nebatur: in quo adductus domino
erroris famulatu: ſed dominatum
vendicaret, ſibi non poterat quem
dominum fecerat non natura: ſed
culpa. Et ideo cum dominus dici=
tur: vnus agnoſcitur. Miſera ſer=
uitus cui vagum ius eſt: plures enī
habet dominos: qui vnum non ha
bet. Alieni alligant vt poſſideant:
iſte ſoluit vt teneat: vehementio=
ra enim dona nouit eſſe qꝫ vincula.
Origenes. Multi ergo erant domi
ni huius pulli anteqꝫ ſaluatorem
eum haberet neceſſarium. poſtqꝫ
vero ille cepit eſſe dominus plures
eſſe domini ceſſauerunt: nemo enim
poteſt deo ſeruire et mammone.
Quando malicie ſeruimus: multis
ſumus paſſionib⁹ vitijſqꝫ ſubiecti.
Neceſſarium autem habet domin⁹
pullū: quia cupit nos ſolui vinculis
peccatorum. Orige. ſup ioannē. Ego
autē opinor non fruſtra caſtellum
eſſe hunc locum: vbi ſtabat aſina li Caſtelli
gata et pullus: quaſi caſtellum enim ſignifica
reſpectu totius orbis celeſtis tota tio.

tutes:qm̄ ⁊ in his dat nobis deꝰ ſua charisſmata:hūc dotās ieiunio : illū̄ oratione:aliū māſuetudine vel humilitate:quibꝰ ſi inuigilauerimꝰ multiplicamꝰ ea:ſi ꝓ tepeamꝰ extigue mus. Deinde de aduerſarijs ſubdit. Verūtñ ini.me.il.qui no.me regna. ſu.ſe.ad.huc ⁊ interfi.ante me. Augu.de que.euā. Per qꝺ deſignat impietatē iudeorū:qꝛ ad eū noluerunt conuerti. Theophi. Quos tradidit morti mittens eos in ignē exteriorem:ſed ⁊ in hoc mūdo mactati ſunt flebiliter ab exercitu romanorum. Chryſo. Hec cōtra martioniſtas competiit.nā et xp̄s dicit. Adducite hoſtes meos ⁊ occidite coram me:cum tñ illi bonū dicāt xp̄m:deū ꝓ veteris teſtamēti malū. Patet autem ꝙ pater ⁊ filius eadē facit:nam pater ad vineā deſtinat exercitū. filiꝰ autē hoſtes coram ſe trucidari facit. Hec aūt q̄ in luca ſcribit parabola: alia eſt ab ea que in mattheo narrat de talētis.nā hoc quidē ex vno capitali accepto:varij fuere prouētus ; qꝛ ex vna mna accepta hic quinꝗ talēta:ille obtulit decē. Sed apud mattheum cōtrariū:nam qui duo accepit duo ſuperaddidit:et qui quinꝗ: tantūdem. vnde et premijs donantur imparibus.

Martioniſtaruꝫ error dānatur.

¶ Et his dictis p̄cedebat aſcē dens hieroſolymā. Et factum eſt cū appropinquaſſet ad betphage et bethaniā ad monteꝫ qui vocatur oliueti:miſit duos diſcipulos ſuos dicens. Ite in caſtellum quod cōtra vos eſt. In quod introeuntes:inuenietis pullum aſine alligatum cui nemo vnꝗ̄ hominū ſedit:ſoluite illum:et adducite. Et ſiquis vos interrogauerit quare ſoluitis:ſic dicetis ei. Quia dominus operam eius deſiderat. Abierunt auteꝫ qui miſſi erāt: et inuenerunt ſicut dixit illis ſtantem pullum. Soluentibus autem illis pullum:dixerūt domini eius ad illos. Quid ſoluitis pullum? At illi dixerunt; qꝛ dominus eum neceſſarium habet. Et duxerunt illum ad ieſum. Et iacientes veſtimenta ſua ſupra pulluꝫ. impoſuerunt ieſum. Exeunte auteꝫ illo ſubſternebant veſtimenta ſua in via.

¶ Tytus. Qꝛ dominꝰ dixerat. Appropinquauit regnuꝫ dei. videntes illum in hieruſalem aſcendentem: putabant ideo aſcendere vt regnū dei inchoaret. Conſummata ergo parabola in qua errorem predictū correxit. et oſtenſo ꝙ nondum inſidiantem ſibi mortē deuicerat:procedebat ad paſſionē. aſcendens hieroſolymam. vnde dicitur. Et his dictis precedebat aſcēdens. Beda. Oſtendens etiam de eiuſdeꝫ ciuitatis euentu parabolā fuiſſe p̄miſſaꝫ: que et ipſuꝫ erat occiſura et hoſtili clade peritura. Sequitur. Et factū eſt cuꝫ appropinquaſſet ad betphage et betha. ad montem qui voca. oliue.mi.du. diſci.ſuos. Betphage erat locus ſacerdotū in monte oliueti. Bethania quoꝗ ciuitas ſiue villula ex latere montis eiuſdeꝫ quaſi ſtadijs.xv.a hieruſalē. Chryſo. Et quideꝫ in exordijs indifferenter ſe dominꝰ ingerebat iudeis.ſꝫ vbi ſufficienter edidit ſue poteſtatiꝰ experimentū:auctoritate multa ſingula queꝗ pertractat. Multa igitur fiūt miracula:predixit quoniā inuenietis pullum indomituꝫ.et hoc eſt qꝺ ſubdit dicens. Ite in caſt.qꝺ contra vos eſt:in qꝺ intro.inue.pul.aſi.alli.cui ne. vnꝗ̄ ho.ſedit. Predicit et ꝙ nemo p̄hibebit:ſed cū audierint ſilebunt.vnde ſequitur. Soluite illum et adducite. Siquis vos interrogauerit. Quare ſoluitis:ſic dicetis ei. Quia dominus operam eius deſiderat. Tytus. In hoc autem di-

Diſpenſatio ieſu.

luinam fore vocationem patuit: non enim poteſt aliquis reſiſtere deo que ſua ſunt euocanti. Diſcipuli autem iuſſi ducere pullum non refutauerunt hoc officium vt paruum: ſed abierunt vt adducerent eum. vnde ſequitur. Abierunt autem qui iuſſi erant: et inuenerunt ſicut dixit pullum ſtantem. Baſilius. Sic quoqꝫ decet nos et infima opera plurimo cum affectu et ſtudio aggredi: ſcientes ꝙ quicquid intuitu dei fit non eſt paruum. ſed dignum in regno celorum. Tytus. Obmuteſcunt autem ob excellentiam fortis virtutis nequeuntes reſiſtere ſaluatoris eloquijs qui ligauerunt aſinum. Sequitur enim. Soluentibus autem illis pullum: dixerunt domini eius ad illos. Quid ſoluitis pullum? At illi dixerunt: quia dominus eum neceſſarium habet. Maieſtatiuum enim nomen eſt dominus. Rex enim erat venturus in cōſpectu multitudinis. Auguſti. de cō cor. euangel. Nec moueat ꝙ mattheus aſinam et pullum dicit: ceteri autem de aſina tacent. vbi enim vtrunqꝫ factum poteſt intelligi nulla repugnantia eſt. nec ſi alius alia commemoraret: q̄nto minus vbi alius vnum: et alius vtrunqꝫ? Glo. Nec ſolum diſcipuli obſecuti ſunt chriſto in pullo alieno: ſed etiam in proprijs veſtimentis: que partim aſino impoſuerūt: partim ſternebant in via, vnde ſequitur. Et duxerunt illum ad ieſum: et iacientes veſtimenta ſua ſupra pullum impoſuerunt ieſum. Exeunte autē illo ſubſternebant veſtimenta ſua in via. Beda. Iuxta alios euangeliſtas: non diſcipuli tantū: ſed etiam plurimi de turba veſtimenta ſternebant in via. Ambroſius. Myſtice autem dominus venit ad montem oliueti: vt nouellas oleas in ſublimi virtute plantaret: et fortaſſe ipſe mons chriſtus eſt: quis enim alius tales fructus ferret oliuarum ſpirituſancto fecundatarū? Beda. Pulchre autem ciuitates poſite in monte oliueti referuntur: hoc eſt in ipſo domino: qui vnctionem ſpiritaliū charismatum et ſcientie pietatiſqꝫ luce refouet. Origenes. Bethania autē interpretatur domus obedientie. Betphage vero domus maxillarum: ſacerdotalis quidē locus. maxille enim ſacerdotibus dabantur: ſicut in lege precipitur. Illuc vero vbi obedientia ibi locus ſacerdotibus mancipatur. mittit ſaluator diſcipulos ſuos vt ſoluant aſine pullum. Ambroſ. In caſtello enim erant: et erat ligatus pullus cum aſina: nec poterat ſolui niſi iuſſu domini. Soluit eum manus apoſtolica talis actio: talis vita: talis gratia. Eſto talis vt ligatos poſſis ſoluere: in aſina quidem mattheus euange. quaſi matrem figurauit erroris. hoc autem in pullo generalitatem populi gentilis expreſſit. Et bene. In quo nemo ſedit: quia nullus anteq̄ chriſtus: nationum populos vocauit ad eccleſiam. Aligatus autem perfidie vinculis tenebatur: in quo adductus domino erroris famulatu: ſed dominatum vendicaret, ſibi non poterat quem dominum fecerat non natura: ſed culpa. Et ideo cum dominus dicitur: vnus agnoſcitur. Miſera ſeruitus cui vagum ius eſt: plures enī habet dominos: qui vnum non habet. Alieni alligant vt poſſideant: iſte ſoluit vt teneat: vehementiora enim dona nouit eſſe q̄ vincula. Origenes. Multi ergo erant domini huius pulli anteq̄ ſaluatorem eum haberet neceſſarium. poſtq̄ vero ille cepit eſſe dominus plures eſſe domini ceſſauerunt: nemo enim poteſt deo ſeruire et mammone. Quando malicie ſeruimus: multis ſumus paſſionibus vitijſqꝫ ſubiecti. Neceſſarium autem habet dominus pullū: quia cupit nos ſolui vinculis peccatorū. Orige. ſup ioannē. Ego autē opinor non fruſtra caſtellum eſſe hunc locum: vbi ſtabat aſina ligata et pullus: quaſi caſtellum enī reſpectu totius orbis celeſtis tota

Concordia euāgeliorū.

Allegoria pulchra.

Caſtelli ſignificatio.

terra deſpicitur abſqꝫ abiectione al
terius nominis nũcupatũ. Ambro.
Nec illud eſt ocioſum: ꝙ duo diſci=
puli dirigũtur. Petrus ad corneliũ.
Paulus ad reliquos: et ideo non p=
ſonas deſtinauit: ſed numerũ diffi
niuit. tamẽ ſiquis eſt qui perſonas
exigat poteſt eſtimare de philippo
quẽ ſpiritusſanctus miſit in gazam
quãdo candacis regine baptizauit
eunuchũ. Theophi. Uel duo miſit
hoc innuũt: ꝙ ad introductionẽ gẽ
tilis populi et ſubiectionem eiꝰ ad
chriſtum duos faciunt gradus pro=
phete ⁊ apoſtoli. Ducunt autem eũ
a quodã caſtello: vt innoteat nobis
ꝙ hic populus ruſticanꝰ erat ⁊ indo
ctus. Ambro. Illi ergo directi cum
ſoluerent pullum: non ſuis verbis
ſunt vſi: ſed dixerunt ſicut dixerat
illis ieſus: vt agnoſcas ꝙ nõ ſuo ſer
mone ſed verbo dei. nec proprio ſed
chriſti nomine fidem populis infu=
dere gentilibus: atqꝫ aduerſarie po
teſtates: que ſibi nationũ obſequia
vendicabant: mandato ceſſare diui
no. Orige. Deinde mittunt diſcipu
li veſtes ſuas ſuper aſinum: et ſede
re faciũt ſaluatorem: dum aſſumũt
ſermonem dei: ⁊ imponunt eum ſu=
per animas audientium. Ueſtibus
exuunt et ſubſternunt eas in via:
quia veſtimenta apoſtolorum: ope
ra eorum bona ſunt: et reuera ſolu
tus a diſcipulis aſinus: ⁊ portãs ie
ſum incedit ſuper veſtimenta apo=
ſtolorum quando doctrinam eorum
imitantur et vitam. Quis noſtrum
ita beatus eſt vt ſedeat ſuper illum
ieſus? Ambro. Non enim mũdi do
minũ geſtari ſuper dorſum aſine de
lectauit: ſed vt latẽte myſterio in ſe
cretis animarum interiore cõſenſu.
Myſticꝰ rector inſideret regens mẽ
tis veſtigia: laſciuiam carnis infre
nãs: ſmo eiꝰ habena eſt: ſtimulꝰ eſt.

¶ Et cum appropinquaret iã
ad deſcenſum montis oliueti:
ceperunt omnes turbe deſcen
dentium diſcipulorum gaudẽ
tes laudare deum voce magna
ſuper omnibus quas viderant
virtutibus dicentes. Benedi=
ctus qui venit rex in nomine do
mini: pax in celo: et gloria in ex
celſis. Et quidam phariſeorum
de turbis dixerũt ad illos. Ma
giſter increpa diſcipulos tuos.
Quibus ipſe ait. Dico vobis:
quia ſi hi tacuerint: lapides cla=
mabunt.

¶ Orige. Quandiu in mõte fuit do
minus cum ſolis apoſtolis moraba
tur: quãdo autem vicinus cepit eſſe
deſcenſui: tunc occurrit ei turba po
pulorum. vnde dicitur. Et cum iam
appropinqua. ad deſcẽ. mõ. oli. cep.
om. tur. deſcẽden. diſci. gau. lau. deũ
voce magna. Theo. Diſcipulos vo
cat non ſolũ. xij. aut. lxx. ſed omnes
qui chriſtũ ſequebantur: ſeu cauſa
miraculorum ſeu ad aliquam dele=
ctationem doctrine: quibus ingeri
pueri potuerũt: vt narrant alij euã
geliſte. vnde ſequitur. Sup omni.
quas vide. virtutibus. Beda. Mul=
tas quidẽ virtutes domini viderãt:
ſed maxime lazari reſurrectionem
ſtupebant. nam vt ioannes ait. pro=
pterea obuiam venit ei turba: quia
audierunt eum feciſſe hoc ſignum.
Notandum enim eſt non tunc pͥmũ
ſaluatorem hieruſalem adiſſe: ſed
multotiens antea ſicut ioannes cõ
memorat. Ambro. Turba igitur
agnoſcens deũ regem appellat: pro
phetiam repetit: expectatum quoqꝫ
ſm carnem dauid filium veniſſe de
clarat. vnde ſequitur. Dicentes. Be
nedictus qui venit rex in noie dñi.
Beda. id eſt in nomine dei patris:
ꝙuis poſſit itelligi: etiã in nomine
ſuo: quia et ipſe dominus eſt: ſꝫ meliꝰ
verba eius noſtrum dirigunt intel=
lectum quibus ait. Ego veni in no=
mine patris mei: humilitatis enim
magiſter eſt chriſtus. Non autem
rex chriſtus dicitur ad exigendum
tributum: vel ferro exercitũ arman
dum: hoſteſqꝫ viſibiliter debella=
dos: ſed ꝙ mentes regat: ⁊ in regnũ

Jeſus rex ac=clamat.

celoꝛum credētes perducat ꝙ enim
rex eſſe voluit iſrael : miſerationis
indicium eſt non poteſtatis augmē
tum. verum quia chꝛiſtus in carne
totius mūdi propitiatio illuxit: pul
chꝛe ſibi inuicem in laude eius cele
ſtia ſimul et terrena concinunt. Eo
enim naſcente celeſtium agmina cā
tant. eodem autem celis ſe reddituro
mortales vicem laudis repen=
dunt. vnde ſequitur. Pax in celo.
Theophilus. Hoc eſt bellum an=
tiquū quo deo aduerſabamur euaз
nuit. Et gloria in excelſis : laudan
tibus ſcilicet angelis deum in tali
reconciliatione. nā hoc ipſuꝫ ꝙ deꝰ
viſibiliter ambulat in territoꝛio ini
micoꝛū ſuoꝛū ſignificat ipm nobiſcū
habere concoꝛdiam. Sed phariſei
hoc audientes murmurabāt : eo ꝙ
turba eum regem vocabat et lau=
dabat vt deum referentes nomē re
Dona christi. gis ad ſeditionem: nomen vero do=
mini ad blaſphemiam. vnde ſequi
tur. Et quidam phariſeoꝛuꝫ de tur
bis dixerūt ad illū. Magiſter incre
pa diſcipulos tuos. Beda. Miracu
lum inuidoꝛum dementia : quē ma
giſtrum appellandum non dubitāt
quia vera docentem nouerant : hu
ius diſcipulos quaſi melius edocti
redarguendos eſtimant. Cyꝛil. Ez
dominus non compeſcuit laudātes
eum vt deum : ſed magis repꝛehen
ſoꝛes compeſcens: atteſtatur ſibi ſu
per gloꝛia deitatis. vnde ſequitur.
Quibus ipſe ait. Dico vobis: quia
ſi hi tacuerint lapides clamabunt.
Theophilus. quaſi dicat. Non ſine
cauſa vt homines me aliter laudāt
ſed cōmoniti virtutibus quas vide
runt. Beda. Crucifixo etiam domi
no notis eius tacētibus pꝛe timoꝛe:
lapides et ſaxa canebant: dū poſtꝙ̄
emiſit ſpiritum terra mota eſt: ꝛ pe
tre ſciſſe ſunt: et monumēta aperta
ſunt. Ambꝛoſius. Neqꝫ etiam mi
rum eſt ſi laudes domini cōtra na=
turam ſuam ſaxa reſpondeant. quē
ſcopulis duriores pꝛedicāt peremptoꝛes
ſcilicet turba poſt exiguum cru
cifixura deum negans affectibus:
quem vocibus confitetur. Aut foꝛ
taſſe: quia obmuteſcētibus iudeis
poſt domini paſſionem viui erant
ſm petrum lapides clamaturi.
Oꝛigenes. Quando etiam nos tace
mus id eſt refrigeſcit charitas mul
toꝛum: lapides clamāt: poteſt enim
deus ſuſcitare de lapidibus filios
abꝛae. Pulchꝛe autem turbas lau=
dantes deum ad deſcenſionem mō
tis occurriſſe legimus: vt operato=
rem myſterij ſpiritalis ſignifica=
rent ſibi veniſſe de celo. Beda. De
ſcendente etiam domino de monte
oliuarum turbe deſcendunt : quia
humiliato miſericoꝛdie auctoꝛe ne
ceſſe eſt eos qui miſericoꝛdia indi=
gent eius veſtigia imitari.

¶ Et vt appꝛopinquauit: vi=
dens ciuitatem fleuit ſuper il=
lam dicēs. Quia ſi cognouiſ=
ſes et tu : et quidem in hac die
tua que ad pacem tibi: nūc au
tem abſcondita ſunt ab oculis
tuis. Quia venient dies in te:
et circundabunt te inimici tui
vallo: et circundabūt te: et coā
guſtabunt te vndiqꝫ et ad ter=
ram pſternent te: et filios tuos
qui in te ſunt ꝛ non relinquent
in te lapidem ſuper lapidem:
eo ꝙ non cognoueris tempus
viſitationis tue.

¶ Oꝛigenes. Omnes beatitudines
quas locutus eſt ieſus in euāgelio
ſuo firmat exemplo ſicut dixerat.
Beati mites: pꝛobat dicens. Diſci=
te a me: quia mitis ſum. Et quia di
xerat. Beati flentes. ipſe quoqꝫ fle=
uit ciuitatem. vnde dicitur. Et cum
appꝛopinquauit: videns ciuitatem
fleuit ſuper illam. Cyꝛillus. Miſe
rebatur enim eoꝛum chꝛiſtus qui
omnes homines vult ſaluari quod
nobis nō patuiſſet: niſi per aliquod
humanum fieret euidens. Effuſe
enim lachꝛyme ſunt ſigna triſtitie.
Gꝛegoꝛius. in home. Fleuit igitur Fletus xpi rō.
pius redemptoꝛ ruinam perfide

ciuitatis quam ipſa ciuitas ſibi nõ
cognoſcebat eſſe venturam . vnde
ſubditur. Dicens . Quia ſi cogno-
uiſſes et tu. ſubaudi fleres: que mo
do quia neſcit quod imminet exul-
tas. vnde ſubdit. Et quidem in hac
die tua : que ad pacem tibi . Cum
enim carnis ſe voluptatibus daret
in die ſua que ad pacem ei eſſe po-
terant habebat. Cur vero bona pre
ſentia ad pacem habuerit: manife-
ſtatur cum ſubditur . Nunc autem
abſcondita ſunt ab oculis tuis . Si
enim a cordis eius oculis mala que
imminerent: abſcondita non eſſent
leta in preſentibus proſperis non
fuiſſet. vnde mox eius pena que im
minebat adiuncta eſt : cũ ſequitur.
Quia venient dies in te. Cyrillus.
Uel aliter. Quia ſi cognouiſſes ⁊ tu.
Non enim erant digni percipere di
uinit⁹ inſpiratas ſcripturas q̃ nar-
rant christi myſterium : quotiens
enim legitur moyſes velamen ob-
nubilat cor eorum . Et quia nõ ſunt
intuiti veritatem: indignos ſe fece-
runt ſalute que manat a christo: vn
de ſequitur . Et quidem in hac die
tua que ad pacẽ tibi. Euſe. Ubi no
tat ſuum aduentum ad pacem toti⁹
Aduentus xp̃i ratio. mundi factum fuiſſe. venit enim ad
hoc vt pacem p̃dicaret propinquis
et longinquis: ſed quia annunciatã
ſibi pacem recipere noluerunt : hoc
eos latebat. vnde ſubditur . Nunc
autem abſcondita ſunt ab oculis
tuis. Et ideo obſidionem que in bre
ui erat ei ſupeructura expreſſiſſime
prenunciat ſubdens. Quia venient
dies in te. et circundabunt te inimi
ci tui vallo. Gregorius Ubi romani
principes denũciantur . Illa enim
hieroſolymorum ſubuerſio deſcri-
bitur : que a veſpaſiano et tyto ro-
manis principibus facta eſt . vnde
ſubditur. Et circundabunt te: ⁊ coã
gu. te vndi. ⁊ ad terram proſternẽt
te: ⁊ filios tuos q̃ in te ſũt Euſebi⁹.
Quomodo autem hec cõpleta ſint
ex his que tradita ſunt a ioſepho
colligere poſſumus : qui cum eſſet
iudeus: ſingula quoq; geſta narra-
uit conſone his que ſunt a christo p̃-
dicta. Gregorius. Hoc quoq; quod
additur. Et non relinquent in te la-
pidem ſuper lapidem. Et ipſa iam
eiuſdem ciuitatis tranſmigratio te
ſtatur: quia dum nunc in eo loco cõ-
ſtructa eſt: vbi extra portam domi-
nus fuerat crucifixus : prior illa vt
dicitur hieruſalem fundit⁹ eſt euer
ſa. Cui ex qua culpa euerſionis pe-
na fuerit illata ſubiungitur . Eo q
non cognoueris tempus viſitatio-
nis tue. Theophilus . id eſt mei
aduentus: veni enim viſurus ⁊ ſal-
uaturus te . Quod ſi cognoſceres:
et in me crederes : eſſes pacata ro-
manis: et ex omnibus exempta pe-
riculis : ſicut omnes qui credide-
runt in christum euaſerunt. Orige.
Non nego igitur et illam hieruſa-
lem propter habitatorum ſcelera
fuiſſe deſtructam: ſed quero ne for-
te ad hanc hieruſalem fletus iſte
pertineat. Si enim poſt myſteria
veritatis aliquis peccauerit plan- Intellectus myſticus.
getur. Nemo enim gentilis fletur.
ſed ille qui fuerit de hieruſalem: et
eſſe ceſſauit. Grego. Redẽptor enim
noſter per electos ſuos plangere
non ceſſat : cum quoſdam ex bona
vita ad mores reprobos perueniſſe
conſiderat : que ſi damnationem
ſuam que eis imminet agnouiſſent
ſemetipſos cum lachrymis electo-
rum plangerent. Suam autem diẽ
hic habet anima peruerſa: que trã
ſitorio gaudet in tempore . Cui ea
que aſſunt ad pacem ſunt : dum ex
rebus temporalibus letatur . hec
preuidere futura refugit : que pre-
ſentem leticiam perturbent . vnde
dicitur. Nũc autem abſcõdita ſunt
ab oculis tuis. Origenes . Flet au-
tem et noſtra hieruſalẽ: q poſt pec-
cata circũdant eã inimici id eſt ſpi-
ritus neq; : et mittunt in circuitum
eius vallum: et obſideant eam ⁊ la
pidem ſuper lapidem nõ relinquãt
maxime ſi poſt multam cõtinentiã:
ſi poſt aliquot annos caſtitatis vi-
ctus quis fuerit ⁊ blandimẽtis car
nis illectus: patiẽtiam pudiciciã q;

amiſerit:ſi fuerit fornicatus : lapi=
dem ſuper lapidem non relinquent
in eo:ſm illud. Non recordabor pu
marum iuſticiarum eius. Grego.
Obſi= dio ſpi= ritalis. Uel aliter. Mali gni ſpiritꝰ animā
a corpore exeūtem obſident: quam
in carnis amore poſitam decepto=
rijs delectationibus fouēt. qui val=
lo circundant: quia ante mētis eius
oculos reductis iniquitatibus quas
perpetrauit: hanc ſocietate ſue dā=
nationis coartant: vt in ipſa extre=
mitate vite deprehenſa: ⁊ a quibus
hoſtibus circunclusa ſit videat: et
tamen euadendi aditum inuenire
non poſſit: quia operari iam nō po=
teſt bona: que cum licuit agere con
tempſit: vndiqꝫ etiam animā coan=
guſtant: quando ei non ſolum ope=
ris verum etiam locutionis atqꝫ co
gitationis iniquitates replicant vt
que prius ſe per multa dilatauit in
ſcelere: in extremum de omnibus
anguſtetur in retributione. Tunc
autem anima per conditionem rea
tus ſui ad terram cōſternitur: cum
caro quam vitam ſuam credidit: re
dire ad puluerem vrgetur. Tunc
in morte filij illius cadunt: cum co=
gitationes illicite que modo ex illa
prodeunt in extrema vita vltione
diſſipantur: que etiam cogitatiōes
per lapides ſignificari valent. Per=
uerſa enim mens cum peruerſe co=
Mentis pūerſe periculum. gitationi peruerſionem adijcit: q̄ſi
lapidem ſupra lapidem ponit: ſed
cum ad vltionem ſuam anima du=
citur: omnis cogitationum conſtru
ctio diſſipatur. Prauam autem ani
mam deus aſſidue viſitat precepto
aliquando flagello: aliquando au=
tem miraculo. vt vera que neſcie=
bat audiat: et ea contēnēs a dolore
compuncta redeat: aut beneficijs
deuicta malū quod fecit erubeſcat.
Sed quia viſitationis ſue tempus
non cognoſcit in extremo vite tradi
tur ſuis inimicis.

¶ Et ingreſſus in templum ce
pit eijcere vendentes in illo et
ementes: dicens illis. Scriptū
eſt: q̄r domus mea domus ora
tionis eſt. Uos autem feciſtis
eam ſpeluncam latronum. Et
erat docens quotidie in tem=
plo. Principes autem ſacerdo
tum et ſcribe et principes ple=
bis querebant illum perdere:
et non inueniebant quid face=
rēt illi. Omnis enim populus
ſuſpenſus erat audiens illum.

¶ Gregorius. in home. Qui narra=
uerat mala ventura protinus tem=
plum ingreſſus eſt: vt de illo ven=
dentes et ementes eijceret: oſten=
dens ꝙ ruina populi maxie ex cul=
pa ſacerdotum fuit. vnde dicitur.
Et ingreſſus in templum cepit eij=
cere vendentes in illo et ementes.
Ambroſius. Deus enim templum
ſuum non mercatoris vult eſſe diuer
ſorium: ſed domicilium ſanctitatis
nec vendibili religionis officio: ſed
obſequio gratuito vſum miniſterij
ſacerdotalis informat. Cyrillus.
Erat autem in templo multitudo
mercatorum qui vendebant anima
lia ritu legis mactanda in hoſtijs:
ſed iam aderat tempus deſinendi
vmbram: refulgendi vero chriſti ve Prophanatio tēplorum
ritatem. ob hoc chriſtus qui cum
patre ſimul colebatur in templo:
iuſſit ritus corrigi legis: fieri vero
templum orationis domum. vnde
ſubditur. Dicens illis. Scriptum
eſt quia domus mea domus oratio
nis eſt: vos autem feciſtis illam
ſpeluncā latronum. Gregorius.
Qui enim ad accipienda munera
in templo reſidebant: quia quibuſ=
dam non dantibus leſiones exqui=
rerent: duplum non erat. Theophi
lus. Hoc etiam dominus fecit in
principio predicationis ſue: vt nar=
rat ioānes: ⁊ nūc iterū illud fecit: q̄r
ad maius crimen iudeorum redun
dat: qui non fuerunt ex precedenti
admonitiōe caſtigati. Aug. de que.

euan. Myſtice autem templū ipſū hominem xp̄m intelligas: vel etiā adiuncto corpore ei⁹ ꝙ eſt eccleſia. ſecunduȝ autem id quod eſt caput eccleſie dictum eſt. Soluite templū hoc: et in triduo ſuſcitabo illō. ſecūduȝ id vero ꝙ eſt adiuncta eccleſia intelligitur templū de quo videtur dixiſſe. Auferte iſta hinc. ſignificauit enī futuros in eccleſia: qui ſua negocia poti⁹ agerent: vel receptacula ibi haberent ad occultāda ſcelera ſua ꝙ̄ vt charitatem xp̄i ſequerentur: et peccatorum confeſſione accepta venia corrigerentur. Greg. in homi. Redemptor vero noſter p̄dicationis verba nec indignis nec ingratis ſubtrahit. vnde poſtꝙ̄ rigorē diſcipline eijciendo peruerſos tenuit donum his gr̄e oſtendit. naȝ ſubditur. Et erat docens quotidie in templo. Cyril. decebat autem ex his que chriſt⁹ dixerat ⁊ fecerat: eū adorare vt deum. ſed ipſi nequaꝙ̄ hoc facientes: querebant eum occidere. Sequitur enī. Principes autē ſacerdotum et ſcribe et principes plebis querebant illum perdere. Beda. Uel quia quotidie docebat in templo: vel qꝛ latrones eiecerat de tēplo: vel quia veniens illuc q̄ſi rex et domin⁹ a credentium turba laudē hymni celeſtiſ accepit. Cyril. Sed populus grauioreȝ eſtimationem accepit de chriſto ꝙ̄ ſcribe et phariſei et principes iudeorum: q̄ fidem chriſti: nō acceptantes alios increpabant. vnde ſequitur. Et nō inueniebant quid facerent illi. Omnis enim populus ſuſpenſus erat audiens illum. Beda. Qđ duobus modis intelligi poteſt: qꝛ vel timentes populi tumultum: et non inueniebant quid facerent de ieſu quem perdere diſpoſuerunt. vel iđ ieſuȝ perdere querebant: quia ſuo magiſterio neglecto plures ad euȝ audiēdū cōfluere cernebāt. Greg. in home. Myſtice autem ſicut templum dei in ciuitate eſt ita in plebe fideli vita religioſoruȝ. Et ſepe nonnulli religionis habitū ſumūt: et dum ſacrorum ordinum locum p̄cipiunt: ſancte religionis officium in commercium terrene negociationis trahunt. Uendentes quippe in templo ſunt qui hoc quod quibuſdā iure competit: ad premium largiuntur. Juſtitiam enī vendere eſt hanc pro premij acceptiōe ſeruare. Ementes vero in templo: ſunt qui dum hoc perſoluere proximo quod iuſtum eſt nolunt: dūqꝫ reȝ iure debitam facere cōtēnunt: dato patronis premio emunt peccatū. Orige. Siquis ergo vendit eijcietur. ⁊ precipue ſi vendit columbas. Si enim ea que mihi a ſpirituſancto ſunt reuelata et credita: aut in vulgus precio vendidero: aut abſqꝫ mercede non docuero: quid aliud facio niſi columbā .i. ſpiritūſanctū vendo? Ambro. Generaliter itaqꝫ dominus docet ſeculares a dei templo abeſſe debere contractus. Spiritaliter autem nūmularios repulit. qui de pecunia domini. i. ſcriptura diuina lucrum querunt: nec bona malaqꝫ diſcernunt. Greg. in ho. Qui domū dei ſpelūcā latronū faciunt: qꝛ dum peruerſi homines locum religionis tenent: ibi malitie ſue gladijs occidunt: vbi viuificare proximos orationis ſue interceſſione debuerunt. Templum quoqꝫ eſt ipſa mens fidelium que ſi in leſione proximi peruerſas cogitationes profert: quaſi in ſpelunca latrones reſident. Cum auteȝ mentem fideliuȝ ad cauenda mala ſubtiliter erudit: quotidie veritas in tēplo docet. — Tropologica expoſitio.

Cap. xx.

ET factum eſt: in vna dieruȝ docente illo populuȝ in templo et euangelizante conuenerunt principes ſacerdotum et ſcribe cum ſenioribus: et aiunt dicentes ad illum. Dic nobis ī qua poteſtate hec facis. Aut quis eſt qui dedit tibi hanc po

teſtatem? Reſpondens autem ieſus dixit ad illos. Interrogabo vos et ego vnum verbũ. Reſpõdete mihi. Baptiſmus ioannis de celo erat: an ex hominibus? At illi cogitabãt intra ſe dicentes. Quia ſi dixerimus de celo: dicet. Quare ergo non credidiſtis illi? Si autez dixerimus ex hominibus: plebs vniuerſa lapidabit nos. Certi ei ſunt ioãnez prophetã eſſe. Et reſpõderunt ſe neſcire vnde eſſet. Et ieſus ait illis. Neq; ego dico vobis in qua poteſtate hec facio.

Conſenſus euãgelicus

¶ Augu. De conſenſu euangeliſtarum. Cum memoraſſet lucas electos de templo ementes et vendentes pretermiſit ꝙ exibat in bethaniam: et regrediebatur in ciuitatẽ: et quid de ficulnea factum eſt: et ꝙ mirantibus diſcipulis de fidei virtute reſponſum eſt. Atq; his pretermiſſis non quaſi ex ordine dies ꝓſequẽs ſicut Marcus intulit dicẽs. Et factum eſt in vna dierum docẽte illo populum in templo et euangelizante conuene. principes ſacerdotum et ſcribe cum ſeniori. Quod dicit factum in vna dieruz: ea dies intelligitur: in qua id geſtum in matheus et marcus retulerunt. Euſe. Cum autem principes mirari deberent docentem celeſtia dogmata: et cognoſcere per dicta et facta hunc eſſe chriſtum quem prophete precinerant incumbentes ſubuerſioni populi chriſtum prohibebant. Sequitur enim. Et aiunt dicentes ad illum. Dic nobis in qua poteſtate hec facis. Aut quis eſt qui dedit tibi hanc poteſtatem? Cyril. Quaſi dicant. Secundum legem moſaycam ſolis exorciſtis ex leuitico ſanguine data eſt auctoritas docendi necnon ſacrorum atriorum poteſtas: at tu ortus ex iuda commiſſos nobis fasces vſurpas. Sed ſi nouiſſes o phariſee ſcripturas recoleres ꝙ hic eſt ſacerdos qui ſecundum ordinem melchiſedech offert deo in ſe credentes per cultum qui legem tranſcendit. Quid igitur anxiaris: electis ab atriis ſacris que opportuna videbantur legalibus victimis: eo vocante ad veram iuſtificationem per fidem. Beda. Uel quando dicunt. In qua poteſtate hec facis? de dei dubitant poteſtate: et ſubintelligi volunt diaboli eſſe quod facit. Addentes quoq;. Et quis eſt dedit tibi hanc poteſtatem? manifeſtiſſime dei filium negant quem putant non ſuis: ſed alienis viribus ſigna facere. Poterat autem dominus aperta reſpõſione tentatorum calumniam confutare: ſed prudenter interrogat: vt ſuo ſilentio vel ſententia condẽnentur. Sequitur enim. Reſpondens autem dixit ad illos. Interrogabo et ego vos vnum verbum: reſpondente mihi. Baptiſmꝰ ioannis de celo erat: an ex hominibus? Theophi. Ut enim oſtenderet eos ſemper fuiſſe ſpirituiſancto rebelles: et ne dum eſaie cuius non erat memoria: ſed nuper viſo ioanni credere noluerunt. Ob hoc verſa vice opponit eis hanc queſtionem: oſtẽdens ꝙ ſi tanto prophete ioanni q̄ apud eos maior videbatur minime crediderũt: perhibenti teſtimoniũ eiꝰ: qualiter ei crederent reſpondẽti qua auctoritate hoc faceret? Euſe. Querit autem de ioanne baptiſta: non vnde erat oriundus: ſed vnde legẽ ſuſcepiſſet baptiſmatis. Cyrillus. Sed illi fugere veritatez non horruerunt. Deus enim miſit ioannem ſicut vocem clamantem. Parate viam domino. Timuerunt autem dicere veritatem: ne diceretur. Cur non credidiſtis: et cauent reprehendere precurſorem: non metu diuino: ſed populi. vnde ſequitur. At illi cogitabant intra ſe dicẽtes. Quaſi ſi dixerimus de celo: dicet. Quare ergo non credidiſtis ei?

Beda.q.d.Quem confitemini de celo habuiſſe prophetiam mihi teſtimonium perhibuit. Et ab illo audiſtis: in qua poteſtate hec faciã. Sequitur. Si autem dixerimꝰ. Ex hominibus plebs vniuerſa lapidabit nos. Certi ſunt enim ioannem prophetam eſſe. viderunt ergo quomodolibet reſpõdiſſent: in laqueũ ſe caſuros: timentes lapidationẽ: ſed magis veritatis confeſſionẽ. vnde ſequitur. Et reſponderunt ſe neſcire vnde eſſet. Quia ergo nolũt fateri hoc quod ſciunt: repulſi ſunt vt eis dominus non diceret quod ſciebat. vnde ſequitur. Et ait illis ieſus. Neq3 ego dico vobis in qua poteſtate hec facio. Ob duas enim cauſas maxime ſcientia veritatis eſt occultanda querentibus: cum ſcilicet is qui querit minus capax eſt ad intelligendum ea que querit aut odio vel contemptu veritatis indignus eſt cui debeat aperiri quod querit.

Laus ioannis

¶ Cepit autem dicere ad plebem parabolam hanc. Homo quidã plantauit vineam ⁊ locauit eam colonis: ⁊ ipſe peregre fuit multis temporibꝰ. Et in tempore vindemie illo miſit ad cultores ſeruum vt de fructu vinee darent illi. Qui ceſũ dimiſerunt eum inanem. Et addidit alterum ſeruum mittere. Illi autem hunc quoq3 cedentes ⁊ afficientes contumelia dimiſerunt inanem. ⁊ addidit tertium mittere qui ⁊ illum vulnerantes eiecerunt. Dixit aũt dominus vinee. Quid faciam? Mittam filium meũ dilectum: forſitan cum hunc viderint verebuntur. Quem cũ vidiſſent coloni. cogitauerunt intra ſe dicẽtes. Hic eſt heres. Occidamus illum vt noſtra fiat hereditas. Et eiectum illũ extra vineã occiderunt. Quid ergo faciet illis dominꝰ vinee? Veniet et perdet colonos iſtos et dabit vineã alijs. Quo audito dixerunt illi. Abſit. Ille autẽ aſpiciens eos ait. Quid eſt ergo hoc quod ſcriptũ eſt? lapidem. quẽ reprobauerunt edificãtes hic factꝰ ẽ in caput anguli? Omnis qui ceciderit ſupra illum lapidem conquaſſabitur. ſupra quem autem ceciderit cõminuet illum.

¶ Euſe. Congregatis in vnum principibus populi iudeorum in ipſo templo: ea que contra ipſum facturi erant et superuenturum eis exterminium figurate parabolam protulit. Dicitur enim. Cepit autem dicere ad plebem parabolã hanc. Homo quidã plãtauit vineã. Augu. de concordia n. euange. Tacuit matheus breuitatis cauſa quod lucas non tacet: parabolam iſtam non ad ſolos principes dictã qui de poteſtate interrogauerant: ſed etiam ad plebem. Ambro. Pleriq3 aũt varie ſignificationes de vinee appellatione deriuãt: ſ3 euidẽter iſaias vineam domini ſabaoth domum iſrael eſſe memorat. Hanc vineã quis alius niſi deus condidit? Bed. Homo ergo qui plantauit vineam ipſe eſt qui iuxta aliam parabolã conduxit operarios in vineam ſuam. Euſe. Sed parabola quam iſaias dicit vineam reprehendit. Saluatoris vero parabola non eſt contra vineam dicta: ſed de cultoribus vinee de quibus ſubditur. Et locauit eam colonis ide eſt ſenioribus populi: et prĩcipibus ſacerdotum: et doctoribus: et optimatibus cunctis. Theophi. Vel quilibet de populo eſt vinea idem eſt etiam cul=

tor:quilidet enim noſtrum ſeipſū colit. Hac igitur vinea commiſſa cultoribus abijt id eſt dimiſit illos progredi ſuo arbitrio. vnde ſequitur. Et ipſe peregre fuit multis tēporibus. Ambroſius. Non quia ex loco ad locum profectus eſt dominus qui vbiq; ſemper preſens eſt: ſed quia preſentior eſt diligentibꝰ negligentibus abeſt. Multis autem temporibus abfuit: ne propera videretur exactio: nam quo indulgentior liberalitas eo inexcuſabilior peruicacia. Cyril. Uel deꝰ abſentauit ſe a vinea plurium annorum curriculis. quia poſtquam viſus eſt in ſpecie ignis deſcendiſſe in monte ſyna: non amplius viſibiliter prebuit eis ſuam preſentiam. Nulla tamen interpolatio contigit qua non mitteret deus ꝓphetas et iuſtos commonentes. vnde ſequitur. Et in tempore vindemie miſit ad cultores ſeruum: vt de fructu vinee darent illi. Theophilus. Dicunt autem de fructu vinee: quia non totum fructum: ſed aliquid de fructu volebat accipere. Nam quid lucratur deus a nobis niſi ſuam notitiam: que etiā eſt noſtra vtilitas? Beda. Bene autem fructum poſuit non prouentum: nullus enim huius vinee ꝓuentus inuentus eſt. Seruus ergo primus miſſus eſt moyſes: qui per quadraginta annos fructum aliquem legis quam dederat a cultoribus requirebat: ſed vexatus eſt propter eos: quia exacerbauerunt ſpiritum eius. vnde ſequitur Qui celum dimiſerunt eum inanem. Ambroſius. Factum eſt autem vt plures alios deſtinaret: quos iudei in honores et inanes ſibi de quibus nihil potuerunt ꝓficere diuiſerunt. vnde ſequitur. Et addidit alterum ſeruum mittere. Beda. Seruus alter dauid ſignificatur: qui miſſus eſt vt poſt edicta legalia cultores vinee pſalmodie modulamine ad exercitium boni operis excitaret. Sed et contra hūc dixerunt. Que nobis pars in dauid? aut que he editas in filio Iſai? Unde ſequitur: Illi autem hunc cedentes et afficientes contumelia dimiſerunt inanē. Sed nec ſic deſtitit: ſequitur enim. Et addidit tertium mittere. Per quem prophetarum chorum intellige: qui continuis atteſtationibus populum conuenerunt. Sed quem prophetarum non ſunt perſecuti? vnde ſequitur. Qui et illū vulnerantes eiecerunt. His autem tribus ſeruorum gradibus omniū ſub lege doctorum figuram poſſe comprehendi: dominus alibi manifeſtat dicens. quoniam neceſſe eſt impleri omnia que ſcripta ſunt in lege moyſi et prophetis et pſalmis de me. Theophi. Prophetis igitur talia mala paſſis filius deſtinatur. Sequitur enim. Dixit autem dominus vinee: quid faciam? Beda. Quod dominus vinee dubitatiue loquitur: non de ignorantia venit: quid enim neſciat deus pater? ſed ambigere dicitur: vt libera voluntas hominis ſeruetur. Cyrillus. Deliberat etiam ſecum dominus vinee quid agat: non quaſi carens miniſtris. Sed quia pertractato quolibet ingenio ſalutis humane: populo vero nequaquam adiuto aliud maius adiungit. vnde conſequenter dicit. Mittam filium meum dilectum. forſitan cum hunc viderint verebuntur. Theophilus. dixit autem hoc non tanquam ignorans quod peius eum eſſent tractaturi quam prophetas: ſed quia oportebat filium eis fieri reuerendum. Quod ſi contumaces fuerint occidendo: hoc cumulat eorum crimen. Ne ergo dicerent aliqui diuinam preſcientiam neceſſario fuiſſe: inobedientie cauſam: ideo ſic figurat ſermonē. Ambroſius. Filium igitur vnigenitum ſibi miſſum perfidi iudei q̄ſi heredē remouere cupiētes: occiderūt crucifigēdo: ⁊ eiecerūt negādo

Allegoria pulchra.

vnde ſequitur. Quē cū vidiſſent co
loni: cogitauerunt intra ſe dicētes.
Hic eſt heres occidā. eū: vt noſtra
fiat hereditas. Heres chꝛiſtus eſt:
idēq teſtatoꝛ. heres qꝛ moꝛti pꝛope
ſuperuiuit: ⁊ teſtamētoꝛū q̄ ipſe cō-
tulit: tanq hereditaria in noſtris
pꝛofectibus emolumēta cōſequitur.
Beda. Manifeſtiſſime aūt domin⁹
pꝛobat iudeoꝛum pꝛincipes nō per
ignoꝛātiā ſed per inuidētiā crucifi-
xiſſe filiū dei. Intellexerunt ei hūc
eſſe cui dictū eſt. Dabo tibi gentes
hereditatē tuā. Sequit. Et eiectū
illū extra vineam occiderūt. Qꝛ ie-
ſus vt ſanctificaret per ſuū ſangui
nem populū: extra poꝛtā paſſus eſt.
Theophi. Sed qꝛ ſuperius populū
nō hieruſalē loco vinee ſumpſim⁹:
foꝛſan magis pꝛopꝛie dici poteſt: ꝙ
occidit quidē eū populus. extra vi-
neā. Theophi. id eſt extra populi
manus paſſus eſt dominus: qꝛ ſcili
cet populus ei nō pꝛopꝛijs manib⁹ — A q̄bus paſſ⁹ ſit chꝛiſtus
necē intulit. ſed tradēs hūc pilatoꝛ
gentib⁹. Quidā aūt per vineā ſcri-
pturā intellexerūt: cui nō credētes
dominū necauerūt. vnde extra vi-
neam id eſt extra ſcripturā dicit do
minus paſſus. Beda. Siue eiectus
extra vineā ⁊ occiſus eſt qꝛ pꝛius ē
ab īfideliū coꝛde repulſus ac crī
ci addict⁹ ē. Chꝛ. Diſpēſationis āt ñ
negligētie ē poſt pphetas ipſū veniſ
ſe. Non eñ deus omnia repēte pꝛo-
ſequitur: ſed cōdeſcēdit propter ſui
pietatē: qꝛ ſi poſt ſeruos venientem
filiū cōtēpſerunt: multo magis nec
antea eū audirēt. Qui enī non au
diebāt minoꝛa pꝛecepta: quomodo
audiuiſſent maioꝛa. Ambꝛo. Pul-
chꝛe autē interrogat: vt ſua ſeipſi
dānent ſentētia. Sequit eñ. Quid
ergo faciet illis domin⁹ vinee? Ba-
ſil. Hoc aūt fit quaſi his qui dānan
tur nihil habētibus opponere euī-
dētie iuris. Pꝛopꝛiū aūt eſt diuine
miſerationis non infligere penas
ſilētio ſed pꝛedicere minis: reuocā-
do eos ad penitētiā. vnde ⁊ hic ſeq
tur: veniet ⁊ perdet colonos iſtos: ⁊
dabit vineā alijs. Ambꝛo. Uenturū

dominū dicit vinee: ꝙ in filio aſſit⁹
etiā paterna maieſtas: vel ꝙ vlti
mis tēpoꝛibus pꝛeſentioꝛ humanis
aſpiret affectibus. Cyril. excluſi ſūt
igitur iudeoꝛū pꝛimates: quaſi do
minice voluntati repugnātes: ⁊ ſte
rilē reddentes vineam ſibi cōmiſſā.
Eſt autē datus cultus vinee ſacer-
dotibus noui teſtamēti: cum autē
virtutē enigmatis ſenſerunt recu-
ſant illud pati. vnde ſequitur. Quo
audito dixerunt illi. Abſit. Nec ta-
men euanſerunt ob ſui pertinaciā
⁊ inobedientiā erga fidem chꝛiſti.
Theophi. Aliter aūt videtur mat-
theus dicere dominum. ſ. queſiuiſ-
ſe. Quid faciet illis cultoꝛibus vi
nee iudeos vero reſpondiſſe. Ma
los male perdet. Nō eſt aūt repu-
gnantia: nā vtrunq factū. pꝛimo eī
ipſi pꝛomulgauerunt illā ſententiā
poſtea ſentientes quo tendebat pa
rabola dixerunt. Abſit: vt lucas h̄
narrat. Aug. de con. euan. Uel alr.
In illa de qua loq̄mur turba erāt
qui doloſe dominum interrogaue-
rāt: in qua poteſtate faceret. Erāt
etiā qui non doloſe. ſed fideliter ac-
clamauerunt. Benedictus qui ve-
nit in noīe domini. ac per hoc erāt
qui dicerent: perdet illos ⁊ vineam
ſuam dabit alijs. Que vox recte ēt
ipſius domini fuiſſe intelligit: ſiue
pꝛopter veritatem: ſiue pꝛopter mē — Cōmēt⁹ euangelicus.
bꝛoꝛū eius cum ſuo capite vnitatē
Erant etiā qui talia reſpondenti-
bus dicerent. Abſit qꝛ intelligebāt
in ſeipſo hanc parabolam dictam.
Sequitur. Ille autem aſpiciēs eos
ait. Quid eſt ergo hoc quod ſcriptū
eſt. Lapidem quem repꝛobauerūt
edificantes: hic factus eſt eſt in ca
put anguli. Beda. q. d. quomodo
implebitur hec pphetia: niſi qꝛ chꝛi
ſtus a vobis repꝛobatus ⁊ occiſus
crediturís eſt gentibus pꝛedican-
dus. vt quaſi lapis angularis ex
vtroq populo vnum ſibi templum
edificet. Euſeb. Lapis autem dicit
chꝛiſtus pꝛopter terreſtre coꝛp⁹ ab-
ſciſus ſine manibus ſm viſionem
danielis pꝛopter oꝛtum ex virgine.
Lapis

Lapis autē nō argēteus aut au=
reus:q2 nō rex aliquis glorioſus:ſʒ
homo humilis ꝛ abiectus propter
quod edificātes eū reprobauerūt.
Theophi. Reprobauerunt enim eū
principes populi cuʒ dixerunt. Hic
a deo nō eſt. Ille vero tā vtilis fuit
tā elect⁹: vt in capite anguli ponere
tur. Cyril. Angulo vero cōparat ſa
cra ſcriptura cōcurſum vtriuſq3 po
puli: iſraelitici ſcʒ ꝛ gētilis in vnaʒ
fidē. Cōpegit em̄ ſaluator vtrūq3 po
pulū in vnū nouū hominē: cōcilias
eos in vno corpore patri. Salubris
ergo eſt lapis angulo facto ab eo.
Detrimētum aūt infert iudeis im
pugnātibus hūc ſpiritalē concur=
ſum. Theophi. Duas autē cōdēna
tiōes cōmemorat vnā quidē anima
Cōdēna rū ſuarū: quā paſſi ſūt ſcādalizati i
tio du= xp̄o. Et hoc tangit cū dicit. Omnis
plex. qui ceciderit ſuper illū lapidē con=
quaſſabitur. Aliā vero captiuita=
tis ꝛ exterminij: quā intulit eis la=
pis ab ipſis cōtēptus. Et hoc tāgit
cū ſubdit. Supra quē aūt ipſe ceci=
derit: cōminuet illū vel vētilabit eū.
Sic em̄ vētilati ſunt iudei a iudea
per vniuerſum orbē: vt ab area pa
lee. Et attēde ordinē: nā preambu=
lū eſt ſcelus in eū cōmiſſum. Secui
tur autē iuſta dei vindicta. Beda.
Vł al'r. Qui peccator eſt: ꝛ tamē illi
credit. cadit quidē ſuper lapidē: et
cōquaſſatur: reſeruatur eni per pa
tientiā ad ſalutē. Supra quē vero
ille ceciderit: hoc eſt cui lapis ipſe
irruerit q2 ipſum negauit: cōminuet
eū: vt nec teſta quidē remaneat in
qua hauriatur aque puſillū. Siue
de his dicit: ꝙ cadūt ſuper euʒ qui
illum modo cōtēnunt: ideo nonduʒ
penitus intereunt: ſed conquaſſan=
tur. vt nō recti ambulēt. Sup quos
autem cadit: veniet: illis deſuper
in iudicio cum pena perditionis
ideo comminuet eos: vt ſint tanq3
puluis: quem proijcit ventus a fa=
cie terre. Ambro. Vinea etiam ty=
pus noſter eſt. agricola quippe om
nipotens pater vitis chriſtus: at vo
nos palmites. Recte vinea chriſti
populus nominatur: vel ꝙ crucis
in fronte pretexatur indicium: vel Expoſitio moralis.
ꝙ fructus ex poſtrema anni lega=
tur etate. vel ꝙ omnibus vt ordini
bus vinearuʒ ita pauperibus atq3
diuitibus ſeruis ꝛ dominis in eccle
ſia equa dimēſio nulla diſcretio ſit.
Et vt vitis maritatur arboribus:
ita corpus anime hanc vineam di=
ligens agricola fodere. ꝛ tondere
conſueuit: ne luxuriet vmbra folio
rum verborumq3 infructuoſa iactā
tia maturitatem indolis naturalis
impediat: decet totius orbis hic eē
vindemiam: vbi totius orbis eſt vi
nea. Beda. Vel morali intellectu
cuiq3 fidelium. vinea quam excolat
locatur dum myſterium baptiſmi
quod exerceat ſibi committitur.
Mittitur ſeruus vnus: alter: terti⁹
cum lex pſalmodia: ꝛ propheta le=
gitur. Sed miſſus ſeruus contume
lijs affectus vel ceſus dicitur: cum
ſermo auditus cōtemnitur vel blaſ
phematur. Miſſum heredem q̄ntū
in ſe eſt occidit: qui filium dei pec=
cando conculcat. perdito malo cul=
tore vinea datur alteri cum dono
gratie quod ſuperbus ſpreuit: hu=
milis ditatur.

¶ Et querebant principes ſa
cerdotuʒ: ꝛ ſcribe mittere in il
lum manus illa hora: ꝛ timue
runt populum. Cognouerunt
enim ꝙ ad ipſos dixerit ſimili
tudinem iſtam. Et obſeruātes
miſerunt inſidiatores qui ſe iu
ſtos ſimularent: vt caperent
eum in ſermone: ꝛ traderent il
lum principatui: ꝛ poteſtati
preſidis. Et interrogauerunt
eum dicentes. Magiſter ſci=
mus quia recte dicis ꝛ doces:
ꝛ nō accipis perſonam homi
nis: ſed viam dei in veritate do
ces. Licet nobis tributum da
re ceſari: an non? Conſiderās
autem dolum illorum dixit ad

eos. Quid me tentatis? Oſten-
dite mihi denarium. Cuius
habet imaginem ⁊ ſuperſcri-
ptionem. Reſpondentes dixe-
runt. Ceſaris. Et ait illis. Red-
dite ergo que ſunt ceſaris ceſa-
ri: ⁊ que ſunt dei deo. Et non
potuerunt verbum eius repre-
hendere coram plebe: ⁊ mirati
in reſponſo eius tacuerunt.

¶ Cyril. Docebat quidē principes
iudeorum intelligentes ꝙ de ipſis
parabola diceretur a malo ſic diſce-
dere: quaſi de futuris inſtructos: ſꝫ
hoc non conſiderantes: occaſionem
ſuorum colligunt criminū. vnde di-
citur. Et querebant principes ſacer-
dotum ⁊ ſcribe mittere in illū ma.
in illa ho. Nec refrenauit eos le-
gis preceptū quod dicit. Innocen-
tem ⁊ iuſtum non occides: ſed com-
peſcuit eorū nefandū propoſitum
plebis timor. Sequitur enim. Et ti-
muerūt populū. Preferunt eniꝫ di-
uine reuerentie humanū timorem.
Que autē huius propoſiti fuerit oc-
caſio ſubditur. Cognouerūt eniꝫ ꝙ
ad ipſos dixerit ſimilitudinē iſtaꝫ.
Beda. ⁊ ita querendo ipſum occide-
re docebant vera eſſe: que in pa-
rabola dixerat. Ipſe enim eſt he-
res cuius iniuſtā necē dicebant eſſe
vindicandam illi nequā coloni qui
dei filiū querebant occidere. Hoc
etiam quotidie geritur in eccleſia
cum quilibet ſolo nomine frater: eā
quam non diligit eccleſiaſtice fidei
ac pacis vnitatem propter bonoruꝫ
multitudinē: vel erubeſcit vel timet
impugnare. Et quia principes que-
rentes dominum comprehendere:
qđ ꝑ ſe non poterāt ꝓſidis manib⁹
efficere tentabant. vnde ſequitur.
Et obſeruātes miſe. inſidia. qui ſe
iuſtos ſimularent. Cyril. Uideban-
tur enim eſſe leues. erant autē gra-
ues obliti dei dicentis. Quis hic q̄
mihi abſcondit cōſiliū? Adeūt eīm
chriſtū omniū ſaluatorē quaſi ho-
minem communeꝫ. vnde ſequitur.
Ut caperent eum in ſer. ⁊ traderēt
eum principatui ⁊ pote. preſidis.
Theophi. Parauerunt autem do-
mino laqueos: illaq̄ati ſunt tamē
in eis pedes eorum. Audi nanq̄
aſtutiam. Et interrogauerunt illū
dicentes. Magiſter ſcimus ꝙ recte
dicis ⁊ doces. Beda. Blanda ⁊ frau-
dulenta interrogatio illuc prouo-
cat reſpondentem: vt magis deum
q̄ꝫ ceſarem timeat. Sequitur enim.
Et non accipis perſonam hominis
ſed in veritate viam dei doces. Et
hoc dicunt ad hoc vt dicat non debe-
re tributa ſolui: vt ſtatim audien-
tes miniſtri ꝓſidis qui iuxta alios
euangeliſtas affuiſſe leguntur: ſe-
ditionis eum contra romanos au-
ctorem teneant: vnde cōſequēter q̄-
runt. Licet nobis dare tributū ceſa-
ri: an nō? Erat enim in populo ma-
gna ſeditio: dicentibus alijs pro ſe-
curitate qua romani pro omnibus
militabant: debere tributa perſol-
ui: phariſeis cōtradicētibus nō de-
bere populum dei: qui decimas et
primitias daret: humanis legibus
ſubiacere. Theophi. Intendebant
ergo ꝙ ſi diceret oportere dari cen-
ſum ceſari: criminaretur a popu-
lo: quaſi ſeruituti ſubijciens gen-
tem. Si vero prohiberet cenſuꝫ red-
dere: eū repſētaret vt ſciſmaticū ꝓſi-
di. Ipſe vo laq̄os eoꝝ effugit. ſeq̄t ei
Conſiderās autē dolū eorū dixit ad
eos. Quid me tentatis? Oſtendite
mihi denarium cuius habet imagi-
nem ⁊ ſuperſcriptioneꝫ. Ambr. Do-
cet hoc loco dominus circūſpectos
nos in reſpondēdo aduerſus here-
ticos: vel iudeos eſſe debere: ſicut
alibi dixit. Eſtote aſtuti ſicut ſerpē-
tes. Beda. Qui aūt putant interro-
gationē ſaluatoris ignorantiā eſſe
diſcāt ex pſti loco ꝙ potuerit ſcire
ieſus cuius imago eſſet in nūmo: ſꝫ
interrogat: vt ad ſermonem eorum
competenter reſpōdeat. Sequitur
enim. Reſpōdētes dixerūt. Ceſa-
ris. Nō putemus ceſareꝫ auguſtū
ſed tyberium ſignificari. Omneꝫ

Frater fic⁹ qo fit.

Exēplū chriſti.

eũ romani reges a p̄plo. C. Ceſare ceſares appellati ſunt. Ex eoꝝ au tem reſponſione cõueniẽter domi nus queſtionem ſoluit. Sequitur et Et ait illis. Reddite ergo que ſunt ceſaris ceſari: ꝛ q̄ ſũt dei deo. Tyt⁹. q.d. verbis tẽtatis: operibus obe dite ſubijſtis ceſaris ſeruituti: ſu ſcepiſtis que eius ſunt. Date ergo illi cenſum deo timorem. Non enim exigit deus denariũ ſed fidẽ. Beda. Reddite etiam deo que dei ſunt: decimas ſcilicet primitias: ob lationes: ꝛ victimas. Theophi. Et attẽde ꝙ nõ dixit. Date ſed reddi te. debitum enim eſt: tuetur. enĩ te princeps tuus ab hoſtibus. vitam tuam reddit tranquillam pro his ergo teneris ei i cẽſu. Sed ꝛ ipſuꝫ quod offers nũmiſma ſcilicꝫ ab eo habes. Reddas ergo nũmiſma re giũ regi. Deus etiam tibi tradidit intellectum ꝛ rationem: reſtituas ꝟ ei non comparatus beſtijs: ſed in omnibus rationabiliter procedẽs. Ambro. Tu ergo ſi vis nõ eſſe ob noxius ceſari: noli habere que mũ di ſunt. Et bene prius que ceſaris ſunt reddẽda diſcernit. neqꝫ ei põt quis eſſe domini: niſi prius renun ciauerit mũdo: ꝙ grauia vincula p mittere deo ꝛ nõ ſoluere: maior eſt contractus fidei ꝙ pecunie. Ori ge. Habet autem locus iſte aliquid myſtici. Due enim ſunt imagines in homine. vna quam accepit a deo altera inimici. Sicut enim denari⁹ habet imaginem imperatorũ mun di: ſic qui facit opera tenebrarum iſtarum portat imaginem eius cu ius hꝫ opera. Dicit ergo. Reddite que ſunt ceſaris ceſari: hoc ẽ. Abij cite terrenaꝫ imaginem vt poſſitis vobis imaginẽ celeſtẽ imponentes reddere que dei ſunt deo: vt. ſ. deuꝫ diligamus ꝛc. que vt moyſes dicit deus reqrit a nobis. Poſtulat autẽ a nobis deus: nõ qꝛ neceſſarium hꝫ vt ei aliquid tribuam⁹: ſꝫ vt poſtꝙ ei dederimus: hoc ipſum nobis tri buat in ſalutem. Beda. Qui autem credere debuerant ad tantam ſa pientiã mirati ſunt ꝙ calliditas eoꝝ inſidiãdi nõ inueniſſꝫ locuꝫ. vñ ſeqt. Et nõ potuerũt ꝟbũ ei⁹ repħẽdere corã plebe ꝛ mirati i rñſo ei⁹ tacue rũt. Theo. Hoc. n. erat ꝙ p̄cipue itẽ debant increpare eũ corã p̄p̄lo: qđ obtinere nequerunt pp ſapientiſſi mam eius reſponſionem.

Myſti⁹ca inter pretatio

¶ Acceſſerunt autem quidaꝫ ſaduceorum qui negant eſſe re ſurrectioneꝫ ꝛ interrogauerũt eum dicentes. Magiſter moy ſes ſcripſit nobis: ſi frater ali cuius mortuus fuerit habens vxorem ꝛ hic ſine liberis fuerit vt accipiat eaꝫ frater eius vxo rem ꝛ ſuſcitet ſemen fratri ſuo. Septem ergo fratres erant: ꝛ p̄m⁹ accepit vxorẽꝫ mortu⁹ ẽ ſi ne filijs. Et ſeq̄ns accepit illaꝫ ꝛ ipſe mortuus eſt ſine filio. Et tertius accepit illam: ſimiliter ꝛ omnes ſeptem ꝛ non reliquerunt ſemen: ꝛ mortui ſunt. No uiſſime omnium mortua eſt ꝛ mulier. In reſurrectione ergo cuius eorum erit vxor? Siqui dem ſeptem habuerunt eam vxorem. Et ait illis ieſus. Filij huius ſeculi nubunt ꝛ tradun tur ad nuptias: illi vero qui di gni habebuntur ſeculo illo ꝛ re ſurrectione ex mortuis: neque nubũt neqꝫ ducũt vxores: neqꝫ vltra mori poterunt. Equales enim angelis ſunt ꝛ filij ſunt dei: cum ſint filij reſurrectiõis. Quia vero reſurgant mortui ꝛ moyſes oſtendit ſecus rubũ: ſicut dicit dominuꝫ deũ abraã ꝛ deũ iſaac ꝛ deum iacob. De⁹ autem non eſt mortuorum: ſed viuorum. Omnes eni viuũt ei.

Reſpondentes autem quidaȝ
ſcribarum dixerunt ei. Magi
ſter bene dixiſti. Et ãplius non
audebant eum quicꝙ interro-
gare.

Hereſes due iu-deoꝝ.

¶ Beda. Due erant hereſes in iu-
deis: vna phariſeoꝝ qui traditio-
num ⁊ obſeruationū ſibi iuſticiam
preferebant. vnde ⁊ diuiſi vocaban
tur a populo. Altera ſaduceoꝝ qui
interpretant̄ iuſti: vendicantes ſibi
quod nō erant. Illis ergo abeunti-
bus hi ad tentandum accedunt. vñ
dicit̄. Acceſſerūt autē qui. ſaduceo-
rum qui negant eſſe reſurrectionē.
Orige. Saduceoꝝ hereſis non ſolū
reſurrectionē mortuoꝛuȝ negat: ſed
etiā putat animā interire cum cor-
pore. Hi ergo verbis ſaluatoris inſi
diantes: eo tēpore queſtionē ꝓpo-
ſuerunt: quo eū viderūt de reſurre-
ctione docere diſcipulos. vñ ſequit̄.
Et interrogauerūt eū dicētes. Ma-
giſter nobis ſcripſit moyſes. Si fra
ter alicui᷾ mortuus fuerit habens
vxoreȝ: ⁊ hic ſine filijs fuerit: vt acci
piat eam frater eius in vxorē et ſu-
ſci. ſe. fratri ſuo. Ambro. Secunduȝ
legis litterā nubere cogit̄ etiā inui
ta vt defuncti ſemen excitet frater.
Spūs autem magiſter eſt caſtitatis.
Theophi. Saducei aūt, fragile fun
damentū ſubſtituētes nō credebāt
reſurrectionis ſermonē. Opinātes
enim carnalē eſſe futurā vitā in re-
ſurrectione merito fallebantur. et
ideo tanꝙ impoſſibile calūniantes
dogma reſurrectionis: fingūt hanc
narrationē dicētes. Septē ergo fra
tres erāt: ⁊ prim᷾ accepit vxorem et
mortuus eſt ſine filijs: ⁊ ſequens ac
cepit illam: ⁊ mortu᷾ eſt ſine filio. et
tertius accepit illaȝ. ſimiliter et oēs
ſeptē. et nō reliquerūt ſemen: ⁊ mor

Fabula efficta a Sadu-ceis.

tui ſunt. Nouiſſime autē oīum mor
tua eſt ⁊ mulier. Beda. Hanc fabu-
lam confingūt: que deliramēti ar-
guat eos qui reſurrectionē aſſerūt
mortuoꝛū. Turpitudinē ergo fabu
le opponunt: vt reſurrectionis dene
gent veritatem. vnde ſubditur. In
reſurrectione ergo cuius eorū erit
vxor? ſiquideȝ ſepteȝ habuerunt eā
vxorē. Ambroſ. Myſtice hec mulier
ſynagoga eſt: que ſeptem viros ha
buit: ſicut dicit̄ Samaritane: quinꝙ
viros habuiſti q: ſamaritana tātū
quinꝙ libros moyſi: ſynagoga ſe-
ptem ſequitur pricipaliter: et de nul
lo ꝓpter perfidiā ſuā hereditarie
poteſtatis ſemē accepit. ⁊ ideo par
tem cuȝ viris ſuis in reſurrectione
habere non potuit: q: ſpiritalē pre-
ceptuȝ ſm ſenſum carnis inuertit.
Non eniȝ frater carnalis aliquis
denunciatus eſt qui ſemen fratris
ſuſcitaret defuncti. ſed ille de mor-
tuo populo iudeoꝛū: ſapientiā ſibi
diuini cultus aſciſceret in vxorem:
atꝙ ex ea ſemen in apoſtolis ſuſci-
taret: qui quaſi defunctoꝛuȝ reliqe
iudeorum: informes adhuc in ſyna
goge vtero derelicti: ſm electionem
gratie reſeruari noui ſeminis ad-
mixtione meruerūt. Beda. Siue ſe-
ptem hi fratres reprobis cōgruūt:
qui per totam huius ſeculi vitam q̄
ſepteȝ diebus voluitur a bonis ope
ribus ſteriles exiſtunt: quibus iun
ctim morte preceptis ad vltimuȝ et
ipſa mundana conuerſatio quaſi
vxor infecunda trāſibit. Theophi.
Dominus autem oſtendens reſur-
rectionem non eſſe futurā conuerſa
tionē carnalem: eoꝛuȝ dogma euer
tit ſimul cū fragili fundamento. vñ
ſequitur. Et ait illis ieſus. Filij hu
ius ſeculi nubunt: et traduntur ad
nuptias. Auguſti. de queſtio. euan
ge. Quia connubia propter filios:
filij propter ſucceſſionē: ſucceſſio ꝓ-
pter morteȝ. vbi ergo mors non eſt:
neꝙ connubia. vnde ſequitur. Illi
vero qui digni habebuntur ſeculo
illo: et reſurrectiōe ex mortuis neꝙ
nubent neꝙ ducunt vxores. neꝙ em
vltro mori poterūt. Bed. Qđ nō ita
intelligēdū eſt q̄ſi ſoli digni vl̄ reſur
recturi vel ſine nuptijs futuri ſint:
ſꝫ oēs etiā peccatores reſurrecturi:
et abſꝙ nuptijs ſunt in ſeculo illo
manſuri. Dominus autem vt ad re
ſurrectionis gloriam inquirendaȝ

animos incitaret: de electio tātū vo
luit facere ſermonem. Auguſti. de
queſtio. euange. Sicut autem. nunc
ſermo noſter decedentibus et ſucce
dentibus ſyllabis peragitur atqꝫ
perficitur: ita et ipſi homines quo-
Cōparatio pulchra. rum ſermo eſt: decedendo ⁊ ſuccedē
do peragunt atqꝫ perficiunt ordinē
huius ſeculi: qui temporali rerum
pulchritudine cōtexitur. In illa au
tem vita, quando verbum dei quo
fruemur: nulla deceſſione atqꝫ ſuc-
ceſſione ſyllabarum completur: ſed
omnia que habet ſemper manēdo
ſimul habet: ita participes eiꝰ qui
bus ipſum ſoluꝫ erit vita: neqꝫ mo-
riendo decedent: neqꝫ naſcendo ſuc
cedent: ſicut nunc eſt in angelis. vn
de ſequitur. Equales enim angelis
ſunt. Cyril. Sicut enim multitudo
angelorum plurima quidem eſt: nō
autē propagata per generationeꝫ:
ſed ex creatione conſiſtens: itaꝫ his
qui reſurgunt non eſt opus vlteriꝰ
nuptijs. vnde ſequitur. Et filij dei
ſunt: cum ſint filij reſurrectionis.
Theophi. q. d. Quia deꝰ eſt q̄ ope-
ratur in reſurrectione: merito dicū
tur dei filij. qui per reſurrectionem
regenerātur. non enim aliquid car
nale in reſurgentium generatione
conſpicitur: non coitus: non matrix:
non partus. Beda. Uel equales an
gelis ⁊ filijs ſunt dei: quia gloria re
ſurrectionis innouati: ſine vllo mor
tis metu: ſine vlla labe corruptiōis:
ſine vllo terreni ſtatus actu perpe-
tua dei viſione fruſitur. Orige. Sed
quia dominus in mattheo dicit qđ
hic pretermittitur. Erratis: neſcien
tes ſcripturas. propono ſcripturaꝫ
vbi ſcriptum ſit. Neqꝫ nubent neqꝫ
nubentur. Quantum enim ego eſti
mo: neqꝫ in veteri: neqꝫ in nouo te-
ſtamento quicqꝫ tale reperitur. ſed
omnis eorum error de ſcripture le-
ctione quam non intelligunt ſubre-
pſit. Dicitur enim in Iſaia. Electi
mei bibent. et putant hec et ſimilia
futura eſſe in reſurrectione. Pau-
lus autem omnes has benedictio
nes ſpiritaliter interpretans et ſciēs
nō eſſe carnales ad epheſios dicit.
Benedixiſti nos in omi benedictio-
ne ſpiritali. Theophilꝰ. Uel domi
nus rationis ſuprapoſite ſcripture
teſtimonium addit ſubdens. Quia
vero reſurgant mortui: et moyſes
oſtendit ſecus rubum ſicut dicit do
minuꝫ deum abraam et deum iſaac
et deum iacob. quaſi dic. Si ſemel
redierunt in nihiluꝫ patriarche: ne
viuerent apud deum in ſpe reſurre
ctionis non dixiſſet. Ego ſum: ſed
fueram. Conſueuimus enim de re
bus corruptis et preteritis dicere.
Eram dominus illius rei. nunc ve
ro quoniam dixit. Ego ſum. oſten
dit qꝛ viuentium eſt deus et domi-
nus. ⁊ hoc eſt quod ſubditur. Deus
autem non eſt mortuorum: ſed viuo
rum. omnes enim viuunt ei. Quā-
uis enim examines ſunt: viuunt ta
men apud eum in ſpe reſurgendi.
Beda. Uel hoc dicit: vt cum proba
uerit animas permanere poſt mor
tem. quod ſaducei negabant: conſe
quens introduceretur et corporum
reſurrectio: que cum animabus bo
na malave geſſerunt. Eſt autem ve Aſſertio
ra vita qua iuſti deo viuunt: etiam reſurre
quando corpore moriuntur. Ad cō- ctionis.
probandam autem reſurrectionis
veritatem: multo manifeſtioribus
exemplis ex prophetis vti valuit:
ſed ſaducei quinqꝫ tātū libros moy
ſi recipiebant: prophetarum vatici
nia reſpuentes. Chryſoſtomus. Si
cut autem ſancti communem orbis
dominum ſibi appropriant: non de-
rogantes eius dominio: ſed pro-
prium affectum pandentes: ſm mo
rem amantium qui non patiuntur
cum multis diligere: ſed volunt pre
cipuam et ſpecialem quandam dile
ctionem exprimere: ſic et deus ſpe-
cialiter ſe horuꝫ deum dicebat. non
coartando ſuum dominiuꝫ: ſed am
pliando. Non enim ſic multitudo
ſubditorum: ſicut virtus famulan-
tium pandit eius dominiū. vnde nō
ſic gaudet dici deus celi et terre: ſi-
cut cū dicitur. Deus abraam: deus
iſaac: et deus iacob. Et apud mo-

tales quidem a dominis denominantur famuli. Dicimus enim. Uillicus talis ducis. econtrario autem deus dicitur abrae. Theophi. Confutatis autem saduceis fauent ieſu ſcribe tanq̄ saduceorum oppoſiti. vnde ſequitur. Reſpondentes autem quidam ſcribarū dixerunt. Magiſter: bene dixiſti. Beda. Et quia in ſermonibus confutati ſunt: vltra non interrogant. vnde ſequitur. Et amplius non audebant eum quicq̄ interrogare: ſed comprehenſum romane tradunt poteſtati. Ex quo intelligimus venena inuidie poſſe quidem ſuperari: ſed difficile conquieſcere.

¶ Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt chriſtum filium eē dauid? et ipſe dauid dicit in libro pſalmorum. Dixit dominus dn̄o meo ſede a dextris meis: donec ponā inimicos tuos ſcabellum pedum tuorum? Dauid ergo dominum illum vocat: et quomodo eius filius eſt?

¶ Theophi. Quāuis dominus ad paſſionem erat iturus in breui: predicat propriam deitatem: nec hoc tamen incaute aut arrogāter: ſed modeſte querit. vnde dicitur. Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt chriſtum filium dauid eſſe. Ambro. Nō reprehenduntur hoc loco. quia dauid filiū confitentur: quia cecus ille dauid filium confitendo meruit ſanitatē. Et pueri dicētes Oſanna filio dauid. precelſe predicationis gloriam deo deferebant: ſed reprehenduntur: quia non credunt filium dei. vnde ſubdit. Et ipſe dauid dicit in libro pſalmorū. Dixit dominus domino meo. Et pater dominus: et filius dominus: ſed non duo domini: ſed vnus eſt dominus. quia pater in filio et filius in patre. Ipſe ad dexteram patris ſedet: quia patri conſors: nulli ſecundus eſt. Sequitur enim. Sede a dextris meis. Nec prefertur qui ad dexterā ſedet: nec iniuriam patitur qui admittitur: gradus nō queritur dignitatis: vbi plenitudo eſt diuinitatis. Auguſti. de ſymbolo. Seſſione autē iſta nō accipiamus humanis mēbris poſitum: tanq̄ pater ſedeat in ſiniſtra: et filius ſedeat ad dextrā: ſed ipſam dexteram intelligam⁹ poteſtatem quā accepit: ille homo ſuſceptus a deo vt veniat iudicaturus qui primo venerat iudicandus. Cyril. Uel q͛ ſedet ad dexteram patris: ſupernam eius gloriam probat: nā quorum eſt thronus equalis: et maieſtas. Seſſio vero in deo ſignificat regnū et omnium poteſtatē. Sedet ergo a dextris dei patris: quia verbum ex paterna ſubſtantia prodiens. factum caro: diuinam non exuit dignitatē. Theophi. Manifeſta ergo q͛ aduerſari⁹ patris non eſt: ſed ſecum concordat: cum pater repugnet aduerſariis eius. Sequitur enim. Donec ponā inimicos tuos ſcabellum pedū tuoꝝ. Ambroſ. Ergo et deū chriſtū et hominē. eſſe credamus: cui a patre ſubijciūtur inimici: non per infirmitatē poteſtatis ſue: ſed per vnitatē nature: quia in altero alter operatur. nam et filius ſubijcit inimicos patri: qꝛ patrē clarificat ſuper terrā. Theophi. Querit ergo ipſe: et mota dubitatiōe ſinit illos colligere quid ſequatur. vnde ſubdit. Dauid ergo dominū illum vocat et quomodo filius eſt. Chryſoſto. Dauid quidē pater chriſti et ſeruus: hoc quidē ſm carnem: illud ſm ſpiritū. Cyril. Et nos ergo nouis phariſeis qui nec verū dei filium: neq̄ deum eſſe fatētur natum ex ſacra virgine: ſed diuidunt vnum filiū in duos: talē obijcimus queſtionem: quo pacto filius dauid dn̄s ei⁹ eſt: et nō hūano dn̄o: ſed diuino.

Seſſio xp̄i qualis.

Noui phariſei.

¶ Audiente autem omni populo dixit diſcipulis ſuis. Attēdite a ſcribis qui volunt ambulare in ſtolis: et amant ſalutationes in foro: et primas cathedras in ſynagogis: et primos

diſcubitus in conuiuiis. Qui deuorant domos viduarum: ſimulantes longam orationem. Hi accipient dānationē maiorē.

¶ Chryſo. Nihil autē eſt fortius q̄ ex prophetis diſputare. hoc eniʒ eſt et ipſis rebus validius. Nā chriſto faciente miracula contradicebant multotiens. cuʒ vero allegauit prophetiā tacuerunt: quia non habebant quid dicerent. Eis auteʒ tacētibus cōtra eos inuehitur. vnde dicitur. Audiente auteʒ omni populo dixit diſcipulis ſuis. Theophilus. Quia eniʒ eos orbis doctores mittebat: merito monet non eſſe eis imitādam phariſeorum ambitionem. vnde ſequitur. Attendite a ſcri. qui volūt ambu. in ſtolis. Beda. Id eſt cultioribꝰ veſtimentis induti ad publicum procedere: in quo inter cetera diues peccaſſe deſcribit. Cyril. Paſſiones autem erant ſcribarum: amor glorie inanis et lucri. vt igitur tam peſſima crimina euitarent diſcipuli: commonet eos ſubdens. Et amant ſalutationes in foro. Theo. Quod eſt a blandientibus venantium opinionē fame. vel agunt hoc cauſa congregande pecunie. Sequitur. Et primas cathe. in ſyna. et primos diſcubitus in cōuiuijs. Beda. Non primos ſedere vel diſcumbere vetat eos quibus hoc officij ordine competit: ſed eos qui hoc indebite amant docet eſſe cauendos: animuʒ non gradum redarguens: quāuis et hoc culpa non careat. ſi ijdem in foro litibus velint intereſſe: qui in ſynagoga magiſtri deſiderant appellari. Duplici auteʒ ratione a vane gl'ie cupidie attēdere iubemur: ne vel eorum ſimulatione ducamur eſtimante bona eſſe que faciūt: vel emulatiōe iflamemur: fruſtra gaudentes in bonis laudari que ſimulant. Non ſolum autem laudes ab hominibus. ſed ꝛ pecunias querūt. Sequitur eniʒ. qui deuorāt domos viduarum ſimulantes longam orationem. Iuſtos enim et magni meritiapud deum ſe ſimulātes. ab infirmis et peccatorum ſuorum conſcientia turbatis quaſi patroni pro eis in iudicio futuri pecunias accipere non dubitant. Chryſoſto. Ingurgitantes etiam ſe viduarum bonis pauperratem atterunt non qualitercunq̄ comedentes: ſed deuorātes etiā ad prauitatem oratione vtentes: qđ grauiori pena facit eos obnoxios. vnde ſequitur. Hi accipient maiorem damnationem. Theophi. Quia non ſolum mala faciunt: ſed et orationes pretendunt: et virtuteʒ faciunt prauitatis excuſationeʒ. Viduas etiam depauperant: quarum oportebat miſereri: dum ob ſui preſentiā eas cogunt exponere. Beda. Uel quia laudes ab hominibus et pecunias querunt: maiori damnatione plectuntur.

Uane gl'ie taxatio.

Capi. xxi.

Reſpiciens autem vidit eos qui mittebāt munera ſua in gazophylatiuʒ diuites. Uidit autem et quandam viduam pauperculam mittentem era minuta duo. Et dixit. Uere dico vobis: q: vidua hec pauper pluſq̄ omnes miſit. Nam omnes hi ex abundanti ſibi miſerunt in munera dei: hec aūt ex eo quod deeſt illi omnem victum ſuum quem habuit miſit.

¶ Glo. Poſtq̄ dn̄s redarguit ſcribarū auariciā: qui domos viduarū deuorabāt: cōmēdat vidue elemoſynā. vn̄ dr̄. Reſpiciēs aūt vidit eos q̄ mittebāt munera ſua in gazophylacium diuites. Beda. Quia ſermone greco philare ſeruare dr̄: ꝛ gaza lingua pſica: diuitie vocant. gazophylaciū locꝰ appellari ſolet: quo diuitie ſeruātur. Erat autem archa foramen habens deſuper poſita iuxta altare ad dextram ingredientibus domū domini: in quā mittebāt ſacerdotes qui cuſtodiebant oſtia

Gazophylaciū vnde dictū

omnē pecuniā que deferebatur ad templum domini. dominus autem ſicut operantes in domo ſua diſcutit ita et dona ferētes reſpicit. ⁊ quē dignum viderit laudat. quē reprobum damnat. vnde ſequitur. Vidit autem et quādam viduā paupercu lam mittētē era minuta duo. Cyril. Duos obolos offerebat quos cum ſudoribus ad diurnuz victū acquiſierat. vel que quotidie p aliena poſcit ſuffragia deo donat: oſtendens ei ſuam paupertatē fructiferā vincit igitur alios ⁊ iuſta cenſura coronatur a deo. vnde ſequitur. Et ait illis. Vere dico vobis: quia vidua hec pauper pluſꝗ oēs miſit. Beda. Acceptabile enim eſt deo quicquid bono animo obtulerimus: qui cor et non ſubſtantiam penſat: nec ppēdit quātū in eiꝰ ſacrificio: ſꝫ ex quāto proferatur. vnde ſequitur. Nam omnes hi ex abundanti ſibi miſerūt in munera dei. hec autem ex eo quod illi deeſt: omnē victum quem habuit miſit. Cyril. Non enim paucitatem oblati: ſed copiam affectus intuitus eſt deus. Non eſt elemoſyna ex pluribus pauca impendere: ſed illud vidue que totam ſibi euacuauit ſubſtantiā. Quod ſi nequis tantum offerre ſicut et vidua: offer ſaltem totum ſuperfluum. Beda. **Allegorica expoſitio.** Myſtice autem diuites qui in gazophylatium munera mittebāt: ſignificāt iudeos de iuſticia legis elatos vidua paup eccl'ie ſimplicitatē que paupercula vocat: qꝛ vel ſupbie ſpiritum vel peccata tanꝗ mundi diuitias abiecit: vidua vero. quia vir eius pro ea mortem pertulit. hec in gazophylatiū duo era minuta mittit: quia in conſpectu dei apud quē noſtri operis oblationes cōſeruantur: munera ſua defert ſiue dilectionem dei ⁊ proximi: ſiue fidei et orationis ꝙ cunctis ſuperborum iudeorum operibus preſtant. Ex abundāti enim in munera dei mittūt iudei qui de iuſticia ſua preſumūt. Eccleſia autem omnem victum ſuuz mittit: qꝛ omne qꝺ viuit: dei eſſe munerꝰ intelligit. Theophi. Vel vidua pōt itelligi quelibet anima orbata quaſi primo viro priſtina lege: ⁊ nō digna copule verbi dei: que loco ære offert deo fidem ⁊ conſcientiā bonā. plus videtur offerre diuitibus in ſermone et ſuperfluentibus moralibus gentilium virtutibus.

¶ Et quibuſdam dicentibus de templo ꝙ lapidibus bonis ⁊ donis exornatum eſſet dixit. Hec que videtis venient dies: in quibus non relinquetur lapis ſuper lapidem qui non deſtruatur. Interrogauerunt aūt illum dicētes. Preceptor. Qñ hec erunt: ⁊ quod ſignum cum fieri incipient? Qui dixit. Videte ne ſeducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes. Quia ego ſum: et tempus appropinquabit. Nolite ergo ire poſt illos.

¶ Euſe. Qꝺ ſpectanda forent: que pertinebant ad templi ſtructuram manifeſtāt hyſtorie: ⁊ huculꝗ quedam cōſeruantur reliquie. quibus percipiuntur que dudum erant fabricarum veſtigia. Sed dominus mirantibus templi fabricas: xmīl gauit ꝙ in eo lapis ſuper lapidem **Templi reliquie** non maneret. Dicitur enim. Et quibuſdam dicentibus de templo ꝙ lapidibus bonis exornatū eſſet dixit. Hec que videtis venient dies in quibus nō relinquetur lapis ſuper lapidem qui nō deſtruatur. Decebat enim locum illum propter cultoruz audaciam omnimodā deſolationez pati. Beda. Diuina etiam diſpenſatio procurauit: vt ciuitas ipſa ⁊ tēplum ſubuerteretur: nequis forte adhuc paruulus in fide videns illa conſtare: dum ſacrificiorū ritū attonitus ſtuperet: raperetur intuitu. Ambro. Verum igitur dictuz eſt de tēplo manufacto quod eēt ſubuertendū. Nihil enim eſt manu factū:

qđ non aut vetuſtas conficiat: aut
vis ſubruat: aut ignis exurat. Ta=
men eſt et aliud templuʒ ſcilicet ſy
nagoga cuius ſtructura vetꝰ: eccle
ſia ſurgente diſſoluitur. Eſt etiam
templum in vnoquoqꝫ qđ deficiente
fide labitur: et maxime ſiquis falſo
chriſti nomen obtendat: quo interio
rem expugnet affectum. Cyril. Ne
quaqꝫ autem diſcipuli aduerterant
vim dictorum: ſed arbitrabātur de
conſummatione ſeculi dictum eſſe.
Et ideo querebant quo tempore de
beret accidere. vnde ſeqtur. Inter
rogauerunt autē illū dicentes. Pre
ceptor: quādo hec erūt: ꝛ qđ ſignum
cum fieri incipient? Ambroſiꝰ Mat
theus tertiam interrogationem ad
didit: vt ꝛ templi tempora deſtruen
di: et ſignum aduentus et conſum
matio ſeculi a diſcipulis q̄reretur.
Interrogatus autem dominus q̄n
templi futura eſſet deſtructio: et qđ
ſignuʒ eſſet eius aduentꝰ: de ſignis
docet. de tempore non curat intimā
dū. Sequitur enim. Qui dixit: vide
te ne ſeducamini. Athā. Cum enim
ſint nobis a deo chariſmata et do=
gmata que ſunt ſup hominem tra=
dita. ſ. celeſtis cōuerſationis forma
virtus cōtra demones: et adoptio ꝛ
noticia patris: et verbi ꝛ ſpiritusſan
cti: donum aduerſarius noſter dia= Dona
bolus circuit querēs nobis ſurripe per xp̄ʒ
re inſita ſemina verbi. Dominꝰ aūt allata.
tanqꝫ ſua p̄cioſa dona in nobis ſua
documenta concludēs monet: ne ſe=
ducamur. Magnum auteʒ quoddā
donum tribuit nobis dei verbum:
vt non ſolum ex apparentibus non
decipiamur: ſed etiam ſiqua laten=
tia ſint dijudicemus per ſpiritꝰ gra
tiaʒ. Cū enim ſit odioſus diabolus
inuentor malicie: hoc quod ipſe eſt
occultat: nomen vero cūctis cupitū
ſimulat callide: puta ſiquis ſubijce
re ſibi volens filios alienos: paren
tibus abſentibus fingat eorū vultꝰ
et filios deſiderātes ſeducat. Ergo
in vnaquaqꝫ hereſuʒ diabolus figu
ratus dicit. Ego ſum chriſtꝰ: ꝛ apud
me veritas eſt. vnde ſequitur. Mul
ti eīn venient in nomine meo dicen
tes: quia ego ſuʒ: ꝛ tēpus appropin
quabit. Cyril. Ante ſuū eīn deſcēſuʒ
de celo preuenient aliq̄bꝰ acquieſce
re non oportet. voluit eīn vnigenitū
verbū dei cū venit vt mundū ſalua
ret latere: vt cruceʒ ſuſtineret ꝓ no
bis. Sed ſecundus eius aduentus
non erit clanculo vt ante: ſed terribi
lis et manifeſtus. deſcendet eīn in
gloria dei patris miniſtrātibus an
gelis vt mundū in iuſticia iudicet.
vnde cōcludit. Nolite ergo ire poſt
illos. Tytus. Uel forſitam non dicit
pſeudochriſtos ante conſummatio
nē venientes: ſed eos qui fuere tem
pore apoſtolorū. Beda. Multi eīn
imminente hieroſolymorū excidio
principes extitere: q̄ ſe dicerent eſſe
chriſtos: tempuſqꝫ libertatis appro
pinquare. Multi etiā in eccleſia he
reſiarche diē dn̄i inſtare predica= Antichri
runt: quos apoſtolus ad theſſa. dā= ſti multi
nat. Multi etiā in nomine chriſti ve venerūt
nere antichriſti. quorum primus eſt
ſimon magus: cui dicebant. Hic eſt
virtus dei que vocatur magna.

¶ Cum autē audieritis prelia
ꝛ ſeditiōes nolite terreri. Opor
tet primū hec fieri: ſed nondum
ſtatim finis. Tunc dicebat illis
Surget gens contra gentem ꝛ
regnum aduerſus regnum: et
terremotus magni erunt ꝑ lo=
ca ꝛ peſtilentie: ꝛ fames terro=
reſqꝫ de celo: et ſigna magna
erunt.

¶ Grego. in hom. Perituri mundi
precurrentia mala denunciat dn̄s:
vt eo minus perturbēt venientia: quo
fuerint preſcita. Minus eīn iacula
feriunt que preuidētur. vnde dicit.
Cū autē audieritis ꝓliā ꝛ ſeditiōes
nolite terreri. Bella ad hoſtes perti
nent ſeditiones ad ciues. Ut ergo
nos indicet exterius interiuſqꝫ tur=
bari: aliud nos fatet ab hoſtibus:
aliud a fratribus perpeti. Ambro.
Uerborū aūt celeſtiū nulli m gis q̄
nos teſtes ſumus: quo mūnꝰ i finis

inuenit: quanta prelia: et quas opi= niones accepimus preliorũ. Grego. in hom. Sed his malis preuenienti bus: qȝ nõ statim finis sequat̃ adiũ= git. Oportet hec pri. fie. sed nõdum sta. fi. Ultima em̃ tribulatio multis tribulationibus preuenit: qȝ multa debent mala precurrere: vt malũ va leant sine fine nunciare. vnde sequi tur. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem: ꝛ regnum ad= uersus regnum. Quia necesse est vt a'lia ex celo: alia ex terra: alia ab ele mentis: alia ab hominibus patia= mur. hic ergo signatur perturbatio hominũ. Sequit̃. Et terremot⁹ ma= gni erunt ꝑ loca. Ecce respectus ire desuper. Chry. Terremotus enim qñqȝ ire signũ est: nã et qñ crucifix⁹ est dñs mota est terra. Quandoqȝ vero prouisionis indiciũ: sicut orãti bus apostolis cõmotus est locus in quo erant congregati. Sequitur et pestilentie. Greg. in hom. Ecce ine= qualitas corporũ. Et fames. Ecce sterilitas terre. Terroresqȝ de celo: et signa magna erunt. Ecce inequa litas aeris: qd̓ ad eas tempestates referendũ est que nequaqȝ ordines temporũ seruant: que em̃ ordinate veniunt signũ non sunt. Omnia em̃ que ad vsum vite accipim⁹: ad vsum couertimus culpe. Sed cuncta que ad vsum prauitatis inflerimus: ad vsũ nobis vertunt̃ vltiõis. Ambro.

Expositio litteralis. Occasum ergo seculi ꝑcedunt que= dã egritudines mundi. s. fames: pe stilentia et persecutio. Theophi. Quidã aũt hec nõ solũ in cõsumma tione futura: sed et tẽpore captiõis hierusalẽ fuisse impleta voluerũt. Auctore nãqȝ pacis perempto: meri to in eis seditiones ꝛ bella locũ ha= buerunt. Ex bellis autem pestis et fames consequitur. hec quidẽ aere cadaueribus infecto: illa incultis manentibus agris. Sed et iosephus intolerabiles erũnas euenisse reci= tat propter famẽ: et tẽpore claudii cesaris fames inualuit: vt in actib⁹ legitur: ꝛ plurima terribilia conti= gerunt captionem hierusalem indi

cantia: vt iosephus narrat. Chry. Dicit autẽ qȝ nõ statim finis ciuita= tis eueniet: vt. s. hierosolima capia tur sed post prelia multa. Beda. Admonent̃ etiã apostoli ne terreãt̃ his precurrẽtibus in hierosolymã iudeãqȝ deserant. Potest aũt regnũ cõtra regnũ: ꝛ pestilentia eorũ quo= rũ sermo serpit vt cancer. et fames audiendi verbi dei et cõmotio vni= uerse terre et a vera fide separatio etiã in hereticis intelligi: qui cõtra se inuicem dimicãtes: ecclesie victo riam faciunt. Ambro. Sunt autem ꝛ alia bella que vir sustinet christia nus: diuersarum quoqȝ prelia: cupi= ditatũ studiorumqȝ cõflictus. Mul to etiam grauiores sunt domestici hostes ꝙ extranei.

¶ Sed ante hec omnia iniicient vobis manus suas: ꝛ persequẽ tur: tradentes in synagogas et custodias: trahentes ad reges ꝛ presides propter nomẽ meũ: Continget autẽ vobis in testi= monium. Ponite ergo in cordi bus vestris nõ ꝑmeditari quẽ= admodũ respõdeatis. Ego em̃ dabo vobis os ꝛ sapientiã: cui non poterunt resistere ꝛ contra dicere omnes aduersarij vestri. Trademini autem a parentib⁹ et fratribus: ꝛ cognatis et ami= cis: ꝛ morte afficient ex vobis. Et eritis odio oĩb⁹ hoĩb⁹ ꝓpter nomẽ meũ. Et capillus de ca= pite vestro non peribit. In pa= tientia vestra possidebitis ani= mas vestras.

¶ Grego. in home. Quia cũcta que predicta sunt nõ de iusticia ferien= tis sunt: sed de merito mundi patiẽ tis: facta prauorũ hominum prenũ ciantur cũ dicitur. Sed ante hec om nia iniicient vobis manus suas. et persequentur: tradentes in synago gas ꝛ custodias: trahẽtes ad reges

Intellect⁹ signorũ ante iudiciũ.

et preſides propter nomen meū. Ac
ſi dicat. Prius corda hominum poſt
elementa turbabuntur: vt cū reruꝫ
ordo cōfunditur: ex qua tribulatio=
ne veniat demōſtret. Nam quāuis
finis mundi ex ipſo ſuo ordine pen
deat: peruerſiões tamē quoſqꝫ in=
ueniens: quia digne ruinis illorum
opprimantur innoteſcit. Cyril. Uel
hoc dicit. Quia priuſqꝫ a romanis
hieruſalem caperetur: paſſi perſe=
cutiones a iudeis diſcipuli incarce
rati ſunt: ⁊ preſentati principibus.
Miſſus eſt paulus romā ad ceſarē:
aſtititqꝫ feſto ⁊ agrippe. Sequitur.
Continget autem vobis in teſtimo=
niū. Grecus. In martyriū id eſt in
martyrū gloriā. Grego. in hom. Uel
in teſtimoniū videlicet eorū: qꝛ vos
perſequendo mortem inferunt: aut
videndo non imitantur: vt inde per
uerſi ſine excuſatione pereāt. vnde
electi exemplū capiunt vt viuāt: ſed
auditis tot terroribus turbari po=
terāt auditorum corda. vnde ad eo=
rum conſolationem ſubdit. Ponite
ergo in cordibus veſtris non preme
ditari quēadmodū reſpondeatis.
Theophi. Quia enim idiote erant
et imperiti hoc eis dominus dicit:
ne conturbaretur reddituri ſapien
tibus rationem: et cauſam ſubdit.
Ego enim dabo vobis os et ſapien
tiam: cui non poterunt reſiſtere et
Magiſterium apoſtolorum. contradicere omnes aduerſarij ve
ſtri quaſi dicat. Statim a me ſortie=
mini facundiam et ſapientiam: vt
nec omnes aduerſarij veſtri. ſi in
vnum conueniant reſiſtere valeant
vobis: nec in ſapientia id eſt vita
theoreumatum nec in eloquentia ⁊
ſermonis lepore. Sepe enim multi
ſapientiam quidem habent in mē=
te: ſed cum ſint prouocabiles ad
turbationem totum confundunt:
cum tempus fuerit proponendi. nō
autem tales fuerunt apoſtoli: ſed
vtrinqꝫ gratioſi fuerunt. Grego.
Ac ſi dominus ſuis dicat: nolite ter
reri. vos ad certamē accedetis: ego
prelior, vos verba editis: ſed ego
ſum qui loquor. Ambroſius. Alibi
aūt chriſtus in diſcipulis: alibi pa=
ter: alibi ſpiritus loquitur patris.
non diſcordant iſta: ſed congruunt.
quod vnus loquitur tres loquun=
tur: quia vox eſt vna trinitatis.
Theophi. His aūt dictis: ⁊ ꝓpulſo
imperitie timore: ſubdit ⁊ aliud quid
dam neceſſariū quod eorū alos po=
terat commouere: ne ſubito irruēs
eos turbaret. Sequitꝫ enim. Trade
mini aūt a parentibus ⁊ fratribus
et cognatis: ⁊ morte afficient ex vo=
bis. Grego. in hom. Plus in nobis
ea tormēta ſeuiunt: q̄ ab illis pati=
mur: de quorū morib' ꝓſumebam':
qꝛ cū damno corporis mala nos cru
ciant amiſſe charitatis. Grego. niſſe
nus. Cōſiderem' aūt ſtatū q̄ tūc tē=
poris erat oibus ſuſpectis: admutu=
cē diuidebanꝫ cognatiões: inuicem
diſgregate per cultus: et filius gēti
lis proditor fiebat parentum fide=
lium: et in filium qui crediderat: pa
ter in ifidelitate obſtinatus accu=
ſator fiebat. Omnis etas erat ex=
poſita perſequentibus fidem: nec
mulieribus ſuccurrebat natura=
lis ſexus fragilitas. Theophilus.
His autem dictis et de odio ſub
iungit quod ab omnibus patien=
tur. Sequitur enim. Et eritis odio
omnibus hominibus propter no=
men meum. Gregorius in homelia.
Sed quia dura ſunt: que predican=
tur de afflictione mortis ꝓtinus cō=
ſolatio ſubditur. de gaudio reſurre
ctionis cum dicitur. Et capillus de
capite veſtro non peribit quaſi di=
cat martyribus ſuis. Cur timetis
ne pereat quod inciſum dolet: quan
do et illud in vobis perire non po=
teſt: quod inciſum nō dolet. Beda.
Uel aliter. Capillus de capite diſci=
pulorum domini non peribit: quia
non ſolum fortia facta vel dicta ſan
ctorum: ſed et tenuiſſima cogitatio
digna mercede donabitur. Grego.
quinto moralꝫ. Qui autem patien=
tiam in aduerſis tenet: inde con=
tra aduerſa omnia fortis efficitur.

Patientie virtus.

vnde ſibi et ſeipſum vincendo do=
minatur. vnde ſequitur. In patiē.
ve. poſſi. ani. veſtras. Quid enim
eſt animas poſſidere: niſi perfecte
in omnibus viuere: cunctiſq; men=
tis motibus quaſi ex arce virtutis
dominari. Gre. in homel. Per patiē
tiam igitur animas noſtras poſſi=
demus: quia dū nobiſmetipſis do
minari diſcimus: hoc ipſum incipi
mus poſſidere quod ſumus. Ideir=
co autem poſſeſſio anime in virtu=
te patiētie ponitur. quia radix om
nium cuſtoſq; virtutum patientia
eſt. Patientia vero eſt aliena mala
equanimiter perpeti: contra eum
quoq; qui mala irrogat nullo dolo
re mordeti.

Cum autem videritis circū
dari ab exercitu hieruſalem:
tūc ſcitote quia appropinqua
uit deſolatio eius. Tunc qui in
iudea ſunt fugiant ad montes
et qui in medio eius ſunt diſce
dant: et qui in regionibus non
intrent in eam: quia dies vltio
nis hi ſunt: vt impleantur oīa
qui ſcripta ſunt. Veh autem p̄
gnantibus et nutrientibus in
illis diebus. Erit enim preſſu=
ra magna ſuper terram. et ira
populo huic. Et cadent in ore
gladii: et captiui ducentur in
omnes gentes. Et hieruſalem
calcabitur a gentibus donec
impleantur tēpora nationum.
Beda. Hactenus ea que per. xl.
annos: necdum fine adueniente
futura erant: dicta ſunt: hinc ipſe
finis deſolatiōis que a romano ex
ercitu facta eſt domini verbis ex=
ponitur cum dicitur. Cum autem
videritis circūdari ab exercitu hie
ruſalem: tunc ſcitote: quia appropi

Finale exterminium iudeorum

quauit deſolatio eius. Euſe. Deſo
lationē hieruſalem vocat non am
plius eam a ſuis: nec ſm ritum le=
galem conſiſtat: ita q multas expe

ctet poſt futuram obſidionē aliam
innouationem fieri: ſicut accidit tē
pore regis perſaruz et illuſtris an
tiochi: et iterum tpe pompei. Aug.
ad heſitium. Hec autez dn̄i verba:
ideo lucas hoc loco commemora=
uit: vt oſtendat tunc factam fuiſſe
abominationem deſolationis: que
a daniele predicta eſt: de qua mat=
theus et marc⁹ locuti ſunt: quādo
expugnata eſt hieruſalez. Ambro.
Iudei enim putauerunt abomina
tionem deſolationis tunc factam:
eo q caput porci in templo iecerūt
illudentes romani iudaice ritum
obſeruantie. Euſe. Dn̄s autem fu
turā in ciuitate preuidens famem
monebat diſcipulos: ne in futura
obſidione in ciuitatem confugerēt
tanq̄ ad locum tutum: et a deo pro
tectum: ſz magis inde diſcederēt et
ad montes cōfugerent. vnde ſequi=
tur. Tunc qui in iudea ſunt fugiāt
in montes. Beda. Eccleſiaſtica nar
rat hyſtoria cūctos q̄ in iudea erāt
chriſtianos imminente hieroſoly=
morum excidio cōmonitos a domi=
no loco diſceſſiſſe: et trans iordanē
habitaſſe in ciuitate quadaz pella
nomine: donec deſolatio iudee cō=
pleretur. Augu. ad heſitium. Pro h̄
autez mattheus et marcus dixerūt.
Et qui ſupra tectum eſt: non deſcē=
dat in domum. Addidit autē. Nec
introeat: vt tollat aliquid de domo.
Pro quo lucas ſubdit. Et qui in me
dio eius ſunt diſcedāt. Beda. Sed
quomodo ab exercitu ciuitate iam
circundata qui in medio eius ſunt
diſcedent: niſi forte quod promiſit
tunc: non ad ipſuz tempus obſidio
nis referatur: ſed ad proximuz āte
obſidionem tempus: cū ſe primum
miles romanus per galilee vel ſa=
marie fines cepit diffundere. Aug.
ad heſitiū. Pro eo aūt q mattheus
et marc⁹ poſuerūt. Et qui in agro
erit non reuertatur retro tollere ve
ſtimētum ſuū. apertius ille ſubdit.
Et qui in regionibus non intrent
in eā: quia dies vltionis hi ſunt: vt
impleantur omnia que ſcripta ſūt.

Conſenſus euāgelicus

Beda. Dies autem vltionis hij ſūt dies videlicet dominici ſanguinis vltionē petentes. Aug. ad heſitiū. Deinde ſimiliter lucas proſequit̃ ſicut et alij duo. Veh autē pregnātibus et nutrientibus in illis dieb⁹. Et ſic ergo lucas patefacit qđ poterat eſſe incertum. ſ. id quod dictum eſt de abominatione deſolationis non ad ſeculi finem: ſed ad expugnationem hieruſalem pertinere. Beda. Dicit ergo. Veh pregnātib⁹ preſente captiuitate. Et nutrientibus ſiue mamātibus: vt quidā interpretantur: quarum vel veteri: vl manus filiorum ſarcina pregrauate: fuge neceſſitatem non minimū impediunt. Theophi. Quidam vero dicunt dominū per hoc ſignificare filiorum eſum: quē et ioſephus narrat. Chry. Deinde predictorum aſſignat cauſam dicens. Erit enim preſſura magna ſuper terram: et ira populo huic. Talia enim mala eos occupauerūt vt nulla deinceps erūna poſſit eorum clamitatibus adequari: vt ioſeph⁹ narrauit. Euſeb. Qualiter ſcilicet. aduenientib⁹ romanis et vrbem capientibus: multe caterue iudaici populi in ore gladij periere. vnde ſequit̃. Et cadent in ore gladij. Sed et plures necati ſunt fame. Hec vero accidebāt. primo quidem ſub tyto et veſpeſiano poſt hos autem tempore hadriani principis Romanorum: quando natale ſolum iudeis inacceſſibile eſt factum. vnde ſequitur. Et captiui ducentur in omnes gentes. Totū enim orbem iudei repleuerunt: et vſqꝫ ad fines terre peruenerunt: et cum eorum terra ab alienigenis inhabitetur: ſolis ipſis eſt inacceſſibilis facta. vnde ſequitur. Et hieruſalem calcabitur a gentibus donec impleantur tempora nationum. Beda. Que. ſ. apoſtolus commemorat dicens. Cecitas ex parte facta eſt in iſrael: et ſic omnis iſrael ſaluus fiet. Qui cum promiſſa ſalute fuerit potitus ad patrium ſolum rediturus nō temere ſperatur. Ambro.

Abominatio quomodo intelligenda

Myſtice autem abominatio deſolationis aduentus antixp̄i eſt eo ꝙ ſacrilegijs infauſtis mentium interiora contaminet: ſedens iuxta hyſtoriam in templo: vt ſibi vendicet diuine ſolium poteſtatis. Iuxta interpretationem aūt ſpiritalem pulchre inducitur: eo ꝙ in affectibus ſingulorum veſtigium perfidie ſue confirmare deſideret: et ſcripturis diſputans ſe eſſe xp̄m tunc appropinquabit deſolatio: quoniam a vera religiōe pleriqꝫ lapſi deſiſtent: tūc erit domini dies: quoniam ſicut primus aduētus domini fuit propter redimēda peccata: ita et ſecund⁹ erit propter reprimenda delicta ne plures perfidie errore labantur. Eſt et alius antixp̄s. i. diabolus: q hieruſalem. i. animā pacificā obſidere nitatur ſue legis exercitu. Ergo quando in medio templi eſt diabolus deſolatio abominatiōis eſt. Cum autē vnicuiqꝫ laboranti chriſti preſentia ſpiritalis illuxerit: tollitur iniquus ex medio et incipit regnare iuſticia. Eſt etiam terti⁹ ātixp̄s vt arrius et ſabellius et oēs q nos praua intentione ſeducunt. Hee āt ſunt pregnantes quibus ve dr̄: q aruinā ſue carnis extēdunt: et qb⁹ intimorum greſſus pigreſcat animorum et effete ꝯtutum: feteqꝫ viciorum. Sed nec ille pregnātes condēnatiōis exortes ſunt q in bonorū actuum molimine conſtitute: necdū aliquos ſuſcepti operis dederē proceſſus. Sunt que dei timore concipiunt ſed non oēs pariunt. ſunt enī que abortiuum excludunt verbum anteqꝫ pariant. ſunt ēt que in vtero xp̄m habeant: ſed nondum formauerūt. ergo que parit iuſticiam xp̄m parit. Nos etiā paruulos noſtros ablactare properem⁹: ne nos quaſi imperfectorū parentes: aut iudicij dies aut mortis ueniat. Quod ita fit: ſi omnia dicta iuſtitie in corde cuſtodias: nec ſenectutē tempus expectes: ſed in prima etatē ſapiētiā ſine corruptela corporis tui cito cōcipias: cito nutrias. In fine autē in

Tropologica expoſitio.

dea omnis a nationibus creditu-
ris ſubijcietur in ore gladij ſpirita-
lis qui eſt ſermo bis acutus.

¶ Et erunt ſigna in ſole luna
et ſtellis: et in terris preſſura
gentium pre confuſione ſonit⁹
maris et fluctuū: areſcentib⁹
hominibus pre timore: et expe-
ctatione que ſuperuenient vni-
uerſo orbi. Nam virtutes celo-
rum mouebuntur. Et tunc vi-
debunt filium hominis venien-
tem in nube cum poteſtate ma-
gna et maieſtate.

¶ Beda. Quid implens nationum
temporibus ſequatur: ex ordie ma-
nifeſtat dicens. Erunt ſigna in ſole
et luna et ſtellis. Ambro. Que qui-
dem ſigna ſm mattheum euiden-
tius exprimūtur: tunc inquit ſol ob-
ſcurabitur: et luna non dabit lumē
ſuum: et ſtelle cadent de celo. Euſe.
Tunc enim cum vite corruptibilis
cōſummatio agetur: et ſm apoſto-
lū ſpēs huius mundi tranſibit: et no-
uum ſuccedet ſeculum: in quo vice
ſenſibiliū luminariū ipſe chriſtus
Innoua- fulgebit quaſi iubar. et rex noui ſe-
tio culi: cuius erit tanta numinis vir-
mundi tus et gloria: vt ſol qui nunc radiat
qualis atqȝ luna et cetera ſidera: aduen-
futura. tu maioris luminis occultentur.
Chry. ſicut. n. in hoc ſeculo luna et
ſidera mox obfuſcantur orto ſole:
ſic in glorioſa xpi apparitione ſol
obtenebreſcet: et luna nō dabit pro-
prium iubar. et ſtelle cadent de
celo priore ſpoliate amictu: vt potio-
ris lucis amictu potiantur. Euſe.
Que autem euenient orbi poſt lu-
minarium obtenebrationem ex qui-
bus fiet anguſtia gentium ꝯſ̄nter
exprimit dicens. Et in ter. preſ. gē.
pre confu. ſo. ma. et fluctuum. Ubi
videtur docere principium trāſmu-
tationis vniuerſi futurum: ex de-
fectu ſubſtantie humide. Hac enim
prima deuorata vel congelata: vt nō
ampli⁹. audiat̄ ſonitus maris nec
contigant arenā fluctus eius cau-
ſa exuberantis ſiccitatis cetere mū-
di partes non amplius obtinentes
vaporem ſolitum emiſſum ex ſub-
ſtantia humida trāſmutationē pa-
tientur et ſic cum apparitio ſalua-
toris confutare debeat repugnātia
deo prodigia exordium ſument fu-
turis proemia ex ſiccitatib⁹: vt nec
tempeſtas nec fremitus maris vl-
terius audiatur. Quo facto ſubſe-
quetur anguſtia ſuperſtitū homi-
nū. vñ ſeqt̄. areſcētib⁹. i. tabeſcētib⁹
hominibus pre timo. et expe. eorū
ſcilicet que ſuper. vni orbi. Que
autem tunc ingruāt mundo: conſe-
quenter oſtendit ſubdens. Nā vir-
tutes celorum mouebūtur. Theo.
Uel aliter. Cum alterabitur ſupe-
rior orbis: et elementa īferiora me-
rito patientur iacturam. vnde ſeq̄-
tur. Et in terris preſſura gentium
pre confuſione ſonitus et maris et
fluctuū. q. d. Mare terribiliter fre-
met et littus maris agitabitur tē-
peſtate ita vt ſit populo terre preſ-
ſura. i. cōis miſeria: vt tabeſcant ti-
more et expectatione malorum ir-
ruentium mundo. vnde ſequitur.
Areſcentibus hominibus pre timo-
re et expectatione que ſuperuenīēt
vniuerſo orbi. Augu. ad heſitium.
Sed dices. Confiteri vos pena ve-
ſtra compellit adeſſe iam finē: dum Solu-
impletur quod prenunciatum eſt. tio que-
Nullam enim patriam: nullum lo- ſtiōis.
cum noſtris temporibus non affli-
gi aut tribulari certū eſt. Sȝ ſi iſta
mala que nunc patitur genus hu-
manum certa ſunt indicia iam do-
minum eſſe venturū: quid eſt qđ di-
cit apoſtolus. Cum dixerint. pax et
ſecuritas. Uideamus ergo ne for-
te melius intelligatur non eo mo-
do impleri que predicta ſunt: his
verbis: ſed tunc potius eſſe ventu-
ra: qñ ſic erit tribulatio vniuerſo
orbi vt ad eccleſiam pertineat: que
vniuerſo orbe tribulabitur: non ad
eos qui tribulabunt eam. ipſi enīȝ

Tunt dicturi. Pax et ſecuritas. Nūc autē iſta mala que tāꝗ̄ ſumma et tremaqꝫ credūtur vtriqꝫ regno :xp̄i ſcꝫ et diaboli videm⁹ eē cōia. Pariter quippe his boni affliguntur et mali: inter que tam mala adhuc vſqꝫq̄ꝫ frequētātur luxurioſa cōui uia. Hocine ē areſcere pre timore: an potius lardeſcere pre libidine? Theophi. Nō ſolū āt mortales fluctuabunt cū alterabiꝶ mūd⁹: ſed ēt angeli ſtupebūt in tam terribilib⁹ mutationibus vniuerſi. vnde ſequitur. Nā virtutes celorū mouebūꝶ. Grego. in omel. Quid enim virtutes celorum niſi angelos dn̄ationes et p̄ncipat⁹: et p̄tātes appellat que in aduētu diſtricti iudicis noſtris tūc oc̄lis viſibiliter apparebūt: vt diſtricte tūc a nobis exigāt hoc quod nos modo inuiſibilis cōditor equanimiter portat. Euſeb. Cū ēt dei fili⁹ ſit vētur⁹ i glīa: et cōfutatur⁹ elatā tyrānidē filij pctī miniſtrantibus angelis celi fores a ſeculo clauſe patebunt vt ſpectantur excelſa. Chrẏ. Uel virtutes celice mouebuntur: quāuis ſibi cōſcie nō ſint videntes enī infinitas multitudines ɔdēnari: nō intrepide ſtabūt illic. Beda. Unde et in iob dicit. Columne celi cōtremeſcūt. ⁊ pauēt ad nutū ei⁹. Quid ergo faciūt tabule qn̄ tremūt colūne? quid ṽgula deſerti patitur: cū cedr⁹ paradiſi ɔcutitur? Euſeb. Uel virtutes celorū ſunt q̄ preſunt ſenſibilibus partibus vniuerſi: que quidē tūc mouebūꝶ vt potiorem ſtatum attingant. Abſoluētur enim in ſeculo nouo a miniſterio: quo deo ſeruiunt circa ſēſibilia corpora ſꝫ corruptiōis ſtatū. Aug. ad heſitiū. Sꝫ ne dn̄o ꝓpīquāte ſcd̄o aduētu ſuo ea ꝓ magno predi xiſſe videatꝶ huic mūdi ēt āte ꝓmū ei⁹ aduētū fieri cōſueuerant: et videamur ab eis q̄ plura in hyſtoriis gentium et maiora legerunt. Hec q̄ dicta ſūt meli⁹ i ecc̄ła exiſtimo intelligi. Eccleſia ei eſt ſol et luna et ſtelle: cui dictū ē. Pulchra vt luna: electa vt ſol. q̄ tūc nō apparebit p̄ſecutoribus vltra modū ſeuiētib⁹. Ambro. Plurimis ēt a religiōe deficiētib⁹ clara fides obſcurabiꝶ nube perfidie: qꝛ ſol celeſtis in ea fide minuiꝶ vel augetur: et ſic mēſtruis id eſt mēſiuꝫ defectib⁹ luna vel terre oppoſitu cum fuerit ex regiōe ſolis vaneſcit: ſic et ſancta eccleſia cū lūini celeſti vitia carnis obſiſtūt fulgorem diuini luminis de chriſti radijs nō pōt mutuari. nā i ꝑſecutionib⁹ lucē dīni ſolis plerūqꝫ amor vite huius excludit. Cadūt et ſtelle id eſt glīa micātes viri ſi perſecutiōis acerbitas cōualeſcat: que opꝫ fieri donec ecc̄łie multitudo cumuletur. ſic ei probāꝶ boni: ſic prodūꝶ infirmi. Augu. ad heſitium. Qd̄ āt dictū ē. et in terris preſſura gētiū: gētes voluit itelligi: nō q̄ i ſemine abrae bn̄dicenꝶ: ſꝫ q̄ ad ſiniſtrā ſtabūt. Ambro. Ergo varij aloꝝ eſtus ita graues erūt: vt delictorū multitudie male ɔſcijs futuri iudicij metu: ſacri nob̄ ros fōtis areſcat. Quēadmodū āt dn̄i expectaꝶ aduēt⁹: vt eius preſentia in toto fiat vel hominis orbe vel mūdi: que fit in ſinguliſ cū olb⁹ affectibus recepis xp̄ꝫ: ſic virtutes celorum in aduentu dn̄i augmentū gratie cōſequētur: ⁊ plenitudine diuinitatis ꝓpius ſe infundēte mouebuntur. Sunt etiā virtutes celorū: q̄ enarrant gloriā dei: q̄ pleniore xp̄i infuſiōe mouebunꝶ: vt videāt chriſtū. Auguſti. ad heſitium. Uel virtutes celorū mouebuntur: qꝛ impijs ꝑſequētib⁹ q̄dā fideles fortiſſimi turbabunꝶ. Sequiꝶ. Et tunc videbūt fi. ho. Theophi. Tam fideles q̄̄ infideles. Radiabit eñ amplius ſole: tam ipſe q̄ crux eius: vnde ab oībus cognoſceꝶ. Auguſti. Quod autē dicit. Uenientē in nube duob⁹ modis accipi poteſt: ſiue i eccleſia ſua tanq̄ in nube venientem: ſicut nunc venire non ceſſat: ſed ideo tūc cum poteſtate magna et maieſtate: quia maior maieſtas et poteſtas illius apparebit ſanctis: quibus magnam virtutem dabit: ne tanta perſecutione vincanꝶ: ſiue tu

corpore ſuo:in quo ſedet ad dexte-
rā patris merito:credendus eſt:nō
ſolū in eodē corpore.verum etiā in
nube venturus:quoniaz ſic veniet
ſicut abijt:nubes autē ſuſcepit euz
ab oculis eoruz. Chryſoſto.Semp
eniz deus in nube apparet:ſm illō.
Nubes et caligo in circuitu eius.
vnde ⁊ filius hominis in nubibus
veniet:vt deus ⁊ dominus:non la-
tenter:ſed in gloria digna deo. Et
ideo ſubdit.Cuz poteſtate magna
⁊ maieſtate. Cyril.Intelligendum
eſt ſimiliter magna.primā eniz ap-
paritionē pſecut⁹ eſt cuz infirmitate
et hūilitate nr̄a:ſz ſcd̄az celebrabit
cuz propria poteſtate ⁊ magna ma-
ieſtate.Grego.in homel.In poteſta
te eniz ⁊ maieſtate viſuri ſunt:quez
in humilitate poſitum audire no-
luerunt vt virtutez eius:tanto tunc
diſtrictius ſentiant:q̄to cervicē cor
dis ad eius patientiā non inclinant.

¶ His autem fieri incipienti-
bus reſpicite ⁊ leuate capita
veſtra: quoniā appropinquat
redemptio veſtra. Et dixit il-
lis ſimilitudinem. Uidete ficul
neam ⁊ omnes arbores: cum
producunt iam ex ſe fructuz ſci
tis quoniam prope eſt eſtas.
ita ⁊ vos cum videritis hec fie
ri ſcitote quia prope eſt regnū
dei. Amen dico vobis quoniā
non preteribit generatio hec
donec omnia fiant. Celum et
terra tranſibunt:verba autez
mea non tranſient.

¶ Grego.in homel.Quia premiſſa
contra reprobos dicta ſunt:mox ad
electorū cōſolationez verba vertun
tur.Nam ſubditur.His autem fie
ri incipiētibus:reſpicite ⁊ leuate ca
pita veſtra:quoniā appro.redē.ve
ſtra.Ac ſi dicat.Cū plage mūdi cre
breſcunt:leuate capita.id eſt exhyla
rate corda:quia duz finitur mund⁹
cuius amici non eſtis prope fit re-
demptio quā queſiſtis.In ſcriptu
ra eniz ſacra ſepe caput pro mente
ponitur.quia ſicut capite regūtur Caput
mēbra ita cogitationes mēte diſpo mēs ōr.
nuntur.Capita itaq̄ leuare eſt mē
tes noſtras ad gaudia patrie cele-
ſtis erigere.Euſe.Uel aliter.Trāſ
actis corporalibus aderunt intel-
ligibilia celeſtia ſcilicet regnū ſecu
li non amplius tranſituri:⁊ tunc di
gnis ſalubria promiſſa tribuentur.
vnde dicitur.His autē fieri incipiē
tibus reſpicite ⁊ leuate capita ve-
ſtra:quoniā appropinquat redem
ptio veſtra.Acceptis enim dei pro
miſſis que ſperamus:erigemur q̄
ante curui fueramus:⁊ eleuabim⁹
capita noſtra:humiliati quondam
eo q̄ redemptio noſtra quā ſpera-
bamus aderit:illa ſcz quā tota crea
tura expectat.Theophi.id eſt per
fecta libertas corporis ⁊ anime.Si
cut eniz prim⁹ aduent⁹ domini fuit
ad reformationē animarū noſtra-
rum ſic ſecundus ad reformationē
corporū celebrabitur. Euſe.Dicit
aūt hec ad diſcipulos ſuos nō tāq̄
ad eos qui durare deberent in vi-
ta iſta vſq̄ ad terminū mundi:ſed
quaſi vno corpore exiſtente ipſis ⁊
nobis.⁊ poſteris vſq̄ ad cōſumma
tionē mūdi credituris in xp̄m.Gre-
go.in homel.Qd aūt calcari mun
dus atq̄ deſpici debeat:prouida cō Cōpara
paratione manifeſtat cū ſubdit.Ui tio mora
dete ficulneā ⁊ omnes arbores:cuz lis.
producūt ex ſe fructū:ſcitis quoniā
prope eſt eſtas:ita ⁊ vos cū videri-
tis hec fieri ſcitote quoniā prope ē
regnum dei.q.d.Sicut ex fructu ar
borum vicina eſtas agnoſcitur ita ex
ruina mūdi prope cognoſcitur eſſe
regnū dei.Et ex hoc oſtenditur: q̄
fructus mundi ruina eſt. Ad hoc
eniz germinat vt quecunq̄ germi-
ne aluit cladibus conſumat. Bene
aūt regnū dei eſtati cōparatur: q̄
tūc meroris noſtri nebule tranſeūt
⁊ vite dies eterni ſolis claritate ful
geſcunt.Ambro.Mattheus aūt de
ſola dixit ficulnea:hic de arborib⁹
omnibus.Duplicē autē habet figu
rā ficulnea:vel cū dura miteſcunt:
vel cū

vel cū peccata luxuriat. Siue ergo cū fructus oībus vireſcit arborib⁹: ⁊ ficulnea fecūda iā floret id eſt cū omnis lingua cōfitetur deo: cōfitēte etiā populo iudeorū: ſperare domini debemus aduentū quo tanꝙ tēporibus eſtiuis reſurrectiōis fructus metētur. Siue cū leuē fragilē ꝙ iactātiā tanꝙ folia ſynagoge homo iniquitatis induerit: cōijcere debem⁹ appropinquare iudiciū. nā remunerare fidē domin⁹: ⁊ delinquēdi finē afferre feſtinat. Aug. ad heſitiū. Cū aūt dicit. Cū videritis hec fieri que intelligere poterim⁹: niſi ea que ſupra mēorata ſūt? In his aūt eſt qd ait. Et tūc videbūt filiuz hominis veniētē. Proinde cū hoc viſum fuerit: nō iā erit regnū dei: ſed prope erit. An dicēdū eſt nō oīa que ſupra ꝯmemorata ſūt eſſe intelligēda vbi ait. Cū videritis hec fieri: ſꝫ aliqua eorū: hoc ſcilicet excepto qd dictū eſt. Et tūc videbūt filiū hoīs. Sed matthe⁹ aperuit nullis exceptis eſſe accipiendū dicens. Ita et vos cū videritis hec omnia. Inter que eſt qd videbitur filius hominis veniēs vt intelligatur de aduentu quo nūc venit in mēbris ſuis tanꝙ in nubibus. vel in eccleſia tanꝙ in nube magna. Tytus. Uel aliter dicit. Prope eſt regnū dei: qꝛ dum hec fient nondū vltim⁹ finis rerum eueniet: ſꝫ iā in finē tendūt. nā ⁊ ipſe aduent⁹ domini eliminās omniū principatū ⁊ poteſtatē preparat regno dei. Euſe. Sicut eñ in hac vita ſol hieme recedēte ac ſuccedente verū radiū calidū mittens fouet ac viuificat humi condita ſemina exuētia priſcā figurā: pullulāt aūt noua variū virorē habentia ſic ⁊ glorioſus vnigeniti dei aduentus viuificatiuis radijs illuſtrans nouū ſeculū:
Exēplū nature. dudū condita per totū mundū ſemina ſcilicet dormiētes in puluere terre: potioribus corporibus ꝙ prius producet in lucē: ac cōfutata morte regnabit deinceps vita ſeculi noui. Grego. in homel. Omnia autē predicta ſub magna certitudine cōfirmant: cū ſubdit. Amen dico vobis: qꝛ nō preteribit generatio hec donec omnia fiant. Beda. Multū cōmendat quod ita prenūciat. Et ſi dicere fas eſt iuratio ei⁹ eſt quod dicit. Amē dico vobis. Amen quippe interpretatur verū. Igit veritas dicit. Uerū dico vobis: quod ſi nō diceret mētiri omnino nō poſſet. Generationē aūt: aut omne gen⁹ humanū dicit aut ſpecialiter iudeorū. Euſe. Uel generationē dicit nouā generationē eccleſie ſancte ſue oſtendens duraturū populū fideliū vſꝙ ad id tempus quo viſur⁹ ſit omnia ⁊ euentus verborū ſaluatoris oculis apprehendet. Theophi. Qꝛ eñ turbationes ⁊ bella: ⁊ alterationes tam elementorū ꝙ ceterarū rerū futurū eſſe predixerat: nequis ſuſpicaret ꝙ ⁊ ipſa chriſtianitas peritura foret ſubiūgit. Celū ⁊ terra tranſibūt: verba aūt mea nō tranſient. q. d. Et ſi cūcta cōmoueātur: fides tamē mea nō deficiet. Ex quo innuit eccleſiā preferre toti creature: ſed creatura patiet alterationem: fideliū vero eccleſia ⁊ ſermones euangelij permanebūt. Grego. in hom. Uel aliter. Celū ⁊ terrā tranſibunt ⁊c. quaſi dicat. Omne quod apud nos durabile eſt ſine mutatione durabile ad eternitatem non eſt et omne quod apud me tranſire cernitur: fixū ⁊ ſine trāſitu tenetur: qꝛ ſine mutabilitate manentes ſententias exprimit ſermo meus qui trāſit. Beda. Celum autem quod tranſibit: non ethereum ſiue ſydereum ſiue aereum a quo aues celi nominantur: itelligere debemus. Si autem terra tranſibit: quomodo eccleſiaſtes dicit. Terra in eternum ſtat ſed aperta ratione celum ⁊ terra per eam quam nunc habent imaginem tranſeunt: attamen per eſſentiam ſine fine ſubſiſtunt.

¶ Attendite autem vobis ne forte grauentur corda veſtra in crapula ⁊ ebrietate ⁊ curis huius vite: ⁊ ſuperueniat in

vos repentina dies illa. Tāq̃
laqueus enim ſuperueniet in
omnes qui ſedent ſuper faciem
omnis terre. Vigilate itaq̃ om
ni tempore orantes: vt digni ha
beamini fugere iſta omnia que
futura ſunt: ⁊ ſtare ante filium
hominis.

¶ Theophi. Poſuit ſupra dñs terri
bilia ⁊ ſenſibilia maloꝝ īdicia que
occupabunt peccatores: ſed cōtra
hec mala remediū ē cautela ⁊ orō.
vñ dr̄. Attē. aūt vo. ne for. gra. cor.
ve. in crapu. ⁊ ebrietate. Baſi. Sin=
gulum animalium a conditore oīuꝫ
deo hꝫ intrinſecus cās faciētes ad
tutelā ꝯſiſtētie ꝓprie. Ꝑꝑ qđ ⁊ xp̄s
nobis dedit hāc monitionē vt que
illis a natura: hec nobis auxilio rō
nis ⁊ cautela contingāt. Fugienti=
bus quidē peccatū: vt irrōnabilia
fugiūt mortifera pabula. inquiren
tibus vero iuſticiam ſicut illa her=
bas nutritiuas requirunt. ⁊ iō di=
cit. Attendite vobis: vt. ſ. diſcerne=
re poſſitis a ſalubri nociuum. Sed
quoniam dupliciter contingit attē=
dere. hinc quidem corporis oculis.
illinc vero per intellectiuam virtu=
tem: oculus corporis virtutē nō at=
tingit. Reſtat igitur dictum eſſe de
opere intellectus. Attēdite: hoc eſt
vndiq̃ circūſpicite vos peruigil ha
bētes ad veſtram cuſtodiaꝫ anime
lumē. Neq̃ autem dixit. Attendite
veſtris aut eis que circa vos ſunt:
ſed vobis. vos enim eſtis intellect⁹
⁊ anima. veſtrum autem corpus eſt
ſenſus. Circa vos autem opes ar=
tes: ⁊ reliqua vite ſuppellex: quib⁹
nō monet attendenduꝫ: ſed anime
cuius precipua cura habēda. Ea=
dem vero admonitio egrotātes ſa
nat ⁊ ſanos perficit: ſeruatores pre
ſentium: prouiſores futurorum: nō
alienorum cenſores: ſed ſuoruꝫ ſeru
tatores non dimittentes intellectū
ſeruum fieri paſſionum: ſed irratio
nale anime ſubijcientes rationali.
Cur autem ſit attendendum ſubiū
git dicēs. Ne forte grauentur corda
veſtra in crapula ⁊ ebrietate et
curis huius vite. Tyt⁹ quaſi dicat.
Cauete ne lumina mētis veſtre gra
uentur. Cura nāq̃ preſentis vite ⁊
crapula ⁊ ebrietas fugāt prudētiā:
quaſſāt fidē: operātur naufragia.
Baſi. Eſt autē ebrietas nimi⁹ vſus
vini crapula vero anxietas ⁊ nau=
ſea: que eſt in ebrietate: a motione
capitis greco vocabulo dicta. Si=
cut igitur cibis vt eſuriamus: ſic ⁊
potibus ne ſitim patiamur vīcduꝫ
eſt vitādo diligētius lapſum. Fal=
lax enim eſt vini igeſtio anima au=
tem vino libera prudentiſſima erit
⁊ optima: ſed humecta vini vapori
bus quaſi quadā nube velatur. Cu
rioſitas autē huius vite quāuis ni
hil inhibitorū cōtinere videatur: ſi
tamē ad cultū diuinū nō coadiuuet
vitāda eſt: ⁊ quare hoc dixerit oſtē=
dit ſubdēs. Et ſuperue. in vos re=
pen. di. illa. Theo. Nō enim cū deli
beratiōe veniet dies illa: ſed ex im
prouiſo furtim capiēs tāq̃ laque⁹
nō cauētes. vnde ſequitur. Tanq̃
la. enim ſuperue. in om. qui ſe. ſu.
fa. om. terre. Quod diligēt⁹ diſcu=
ti poteſt. Capiet enim dies illa ſe=
dētes in ſuperficie terre quaſi im=
premeditatos ⁊ inertes. Quotquot
vero ſunt ſolertes ⁊ agiles ad bonū
nō ſedētes ⁊ ociātes in terrenis: ſed
ſurgētes ab eis ſibi dicētes. Surge
vade: quoniā nō eſt hic tibi requies:
talibus nō eſt illa dies vt laqueus
in diſcrimē: ſed vt dies feſtiu⁹. Eu=
ſeb. Predicta igitur docuit eſſe at=
tēdēda ad cauēdam grauedinē ſibi
prouenictem. vnde ſequitur. Vigi.
ita: omni tempore: orā. vt dig. ha. fu
ge. iſta om. que futu. ſunt. Theo. ſ.
famem: peſtem: ⁊ cetera huiuſmodi
que temporaliter electis ⁊ alijs im
minent: ⁊ ea que poſtmodū accidūt
eis perenniter. Illa enim aliter ca
pere non poſſumus niſi per vigi=
lias ⁊ orationes. Auguſtinus. de
con. euange. Hec intelligitur illa
fuga quam mattheus commemo=
rat: que non debet fieri in hyeme

Nature puiden tia nota tur.

Ebrieta tis dete ſtatio.

vel ſabbato. Ad hyemē pertinent cure huius vite: que triſtes ſunt velut hyems. Ad ſabbatum vero crapula ⁊ ebrietas: que carnali leticia luxuriaqȝ cor ſubmergit atqȝ obruit quod malum ſabbati nomine ſignificat. qr illo die iudei delitijs affluūt dum ſpiritale ſabbatum ignorant. Theophi. Et quia chriſtianū decet non ſolum fugere mala: ſed etiā niti ad gloriam exequendam: ſubdit. Et ſtare ante filium hominis. Hec eſt enim angelica gloria ſtare ante filium hominis deum noſtrū ⁊ faciem eius iugiter cernere. Beda. Et certe ſi quis ſapiens medic⁹ preciperet attendere a ſucco alicui⁹ herbe ne repentinus interitus ſuperueniat: magno ſtudio medici mandata ſeruaremus. Nunc autē ſaluatore admonente ebrietatem ⁊ crapulam ⁊ curas ſeculi eſſe cauendas: his ſauciari ⁊ cōſumi nō timēt quia fidem quam medici dictis prebent: domini verbis prebere contemnunt.

Exēplū naturale.

Erat autem diebus docens in templo: noctibus vero exiēs morabatur in monte: qui vocatur oliueti. Et omnis popul⁹ manicabat ad eum in templo audire eum.

Beda. Que verbis preceperat dominus ſuis cōfirmat exemplis. nam qui nos ante iudicis aduentū ⁊ incertum ſingulorum exitum ad vigilandum hortatus eſt ⁊ orandū: ⁊ ipſe imminente tempore paſſiōis ſue doctrine vigilijs ⁊ precibus inſtat. vnde dicitur. Erat autem diebus docens in templo. In quo ſuo exemplo inſinuat hoc eē digne deo vigilare vel dicto vl' facto proximis viam veritatis oſtendere. Cyrill⁹. Que autem erāt que docebat: niſi tranſcendentia cultum legis. inſtabat enim tempus quo debebat vmbra in veritatē transformari. Theophi. Tacuerunt autē euangeliſte pleraqȝ documentorum chriſti: qui cum per triennium fere predicauerit: documenta eius que conſcripſerunt: dicet aliquis vix ad vni⁹ diei ſermonem ſufficere. Ex pluribus ergo pauca deſcribentes: dederunt nobis quendam guſtum dulcedinis doctrine ipſius. Oſtendit autē nobis dominus ꝙ oporteat noctu ⁊ quiete alloqui deum ⁊ in die prodeſſe hominibus ⁊ colligere quidē in nocte diſtribuere vero collecta in die. vnde ſubditur. Noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocatur oliueti. Non quaſi opus habens oratione: ſed ad exemplū dandum hoc egit. Cyril. Quia vero eloquium eius in poteſtate erat ⁊ poteſtatiue transferebat in ſpiritalem cultum: que per moyſen ⁊ prophetas tradita fuerant in figuris populus eum auidius audiebat. vnde ſequitur. Et omnis popul⁹ manicabat id eſt mane venire accelerabat ad euȝ in templo audire eū. Populo autem ante lucanum venienti ad eum congruum erat dicere. Deus deus meus: ad te de luce vigilo. Beda. Myſtice autem ⁊ nos cum inter proſpera ſobrie ⁊ pie ⁊ iuſte conuerſamur: diebus in templo docemus: quia formā boni operis fidelibus prebentes: noctibus vero in monte oliueti moramur: quia in tenebris anguſtiarum ſpiritali conſolatiōe reſpiramus: ⁊ ad nos quoqȝ populus manicat: cum vel diſcuſſis operibus tenebrarum: vel cunctis nebulis preſſurarum nos imitantur.

Triēniū chriſti.

Tropologica expoſitio.

Cap. xxij.

Appropinquabat autem dies feſt⁹ azimorum qui dicitur paſcha ⁊ querebant principes ſacerdotum ⁊ ſcribe quomodo ieſuȝ interficerent: timebāt vero plebem.

¶ Chryſoſt. Umbra noſtrorum fuerūt
feſta iudaica: et ideo ſi queſiueris
a iudeo de paſcha et azimis: nil ma=
gni proferret cōmemorans liberatio
nem ab egypto. Siquis autē a me
Notula pulchra queſierit: non audiet egyptū nec
pharaonē: ſed abſolutionē erroris
et tenebrarū dyaboli: non per moy=
ſen ſed per filiū dei. Glo. Ad cuius
paſſionē enarrandā accedens euā=
geliſta premittit de figura dicens.
Appropinquabat autē dies feſtus
azimorū qui dicitur paſcha. Beda.
Paſcha quidē hebraice dicitur pha
ſe. non a paſſione ſed a tranſitu no
minatur: eo quod exterminator videns
ſanguinē in foribus iſraelitarum
pertranſierit: nec percuſſerit pri=
mogenita eorū. Uel ipſe dominus pre
bens auxiliū populo ſuo deſuper
Paſche ratio. ābulauit. Hoc autē inter paſcha et
azima diſtat: quod paſcha ipſe ſolus
dies appellatur: in quo agnus occi
debatur ad veſperā: hoc eſt. xiiij. lu
na primi mēſis. xv. autē luna quā
do egreſſus eſt de egypto ſuccede=
bat feſtiuitas azimorū. vij. diebus
vſque ad. xxi. diem eiuſdem menſis:
vnde euangelij ſcriptura indifferē
ter vnū pro alio ponere ſolet: vnde
hic dicitur. dies azimorū qui dici=
tur paſcha. Significatur autē per
myſteriū quod chriſtus ſemel pro nobis
paſſus: per totū tēpus huius ſeculi
quod. vij. diebus agitur in azimis
ſynceritatis et veritatis precepit eſſe
viuendū. Chryſoſto. Principes au
tem ſacerdotū nefarias res tractāt
in feſto. vnde ſequitur. Et quere.
prin. ſacer. et ſcri. quomodo &c. inter
ficerent. Moyſes quidem vnū pre=
cepit eſſe principē ſacerdotū: et illo
defuncto creari aliū. Tunc vero cū
inciperent iudaici ritus diſſolui: mul
ti erant principes ſacerdotū annua
tim ſuccedentes. Hi ergo volentes
ieſum occidere non metuunt diui=
na: ne ſcilicet ex tempore ſacro ma
ius incurrant peccati contagiū: ſed
vbique timent humana. vnde ſequi=
tur. Time. ve. plebē. Beda. Nō qui
dem ſeditionem metuentes: ſed ca
uētes ne auxilio populi de ſuis ma
nibus tolleretur. Hec autē ante bi
duū paſche cōgregatis eis in atrio
cayphe mattheus acta atteſtatur.

¶ Intrauit autem ſathanas
in iudam qui cognominaba=
tur ſcarioth: vnum de duode=
cim: et abijt et locutus eſt cum
principibus ſacerdotum et ma
giſtratibus quemadmodum il
lū traderet eis. Et gauiſi ſunt:
et pacti ſunt pecuniam illi da=
re. Et ſpopondit. Et querebat
opportunitatem: vt traderet il
lum ſine turbis.

¶ Theophilus. Quia dictum eſt quod
principes ſacerdotū querebāt mo
dum quo interficientes ieſū nullū
incurrerent periculum: conſequen
ter modus qui eis occurrit narra=
tur cum dicitur. Intrauit autem ſa
thanas in iudam. Tytus. In iudā
ſathanas intrauit: non impellens:
ſed patulum inueniens hoſtiū. nā
oblitus omniū que viderat ad ſo=
lam auariciam dirigebat intuitū.
Chryſoſtomus. Ponit autem eius
cognomen ſubdens. Qui cognomi
nabatur ſcharioth. Erat enī alius
iudas. Tytus. Subdit autē. Unus
de duodecim. Nam numerū adim
plebat: non autē vere fungebatur
apoſtolica dignitate. Chryſoſtomus.
Uel hoc addit euāgeliſta velut ab=
ſonum quidem: ac ſi diceret. erat de
primo choro diligentius electorum.
Beda. Non eſt autem huic contra
rium quod ioannes dicit. Poſt buc
cellam intraſſe in eum ſathanas:
quia tunc intrauit: vt quaſi alienū
tentaret. nunc autem quaſi propriū
ad quecunque vellet agenda attra=
heret. Chryſoſto. Attende autē ma
gnam iude nequitiam: tum quia per
ſe proficiſcitur: tum quia pro precio
hoc facit. Sequitur enī. Et abijt et
locutus eſt cū principibus ſacerdo
tū et magiſtratibus quēadmodū illū
traderet eis. Et gauiſi ſunt. Theo

philus. Magiſtratus hic appellã
tur prepoſiti conſtructionũ templi:
vel etiã illi quos Romani populo
prefecerãt:ne prorueręt in tumul
tus:erant enim ſeditioſi. Chryſoſto
Auari- mus. Propter auariciam autem iu
cia iude das factus eſt talis. Sequitur eñ.
Et pacti ſũt pecuniam illi dare. Ta
les enim auaricia generat paſſio-
nes: reddit impios:et deum igno-
rare compellit: et ſi millies benefa
ctum ſit eis:ad nocendum impellit.
vnde et hic ſequitur. Et ſpopondit.
Theophilus. id eſt pepigit et pro-
miſit. et querebat opportunitatem
vt eũ traderet ſine turbis id eſt q̄re
bat eum tradere quãdo videret eũ
ſeorſum exiſtentem ſine turbis. Be
da. Multi autem iude ſcelus exhor
rent:nec tamen cauent. qui eñ cha
ritatis ⁊ veritatis iura ſpernit:chri
ſtum qui eſt veritas et charitas pro
dit:maxime cum non infirmitate vł
ignorantia peccet: ſed ad ſimilitu-
dinem iude querat opportunitatẽ. vt
arbitris abſentibus:veritatem mẽ
dacio:virtutẽ crimine immutet.

¶ Venit autem dies azimorũ:
in qua neceſſe erat occidi pa-
ſcha. Et miſit petrum et ioan-
nem dicẽs. Euntes parate no-
bis paſcha: vt manducemus.
At illi dixerunt. Ubi vis pare-
mus? Et dixit ad eos. Ecce in-
troeuntibus vobis in ciuitatez
occurret vobis homo quidam
amphoram aque portans: ſe-
quimini eum in domũ in quaz
intrat:et dicetis patrifamilias
dom⁹. Dicit tibi magiſter. Ubi
eſt diuerſorium: vbi paſcha cũ
diſcipulis meis mãducem? Et
ipſe oſtendet vobis cenaculum
magnum ſtratum: et ibi para
te. Euntes autez inuenerunt ſi
cut dixit illis: et parauerunt
paſcha.

¶ Tytus. Ut nobis dominus cele-
ſte paſcha dimitteret typicum man
ducauit:figuram remouens:vt veri
tas locum obtineret. vnde dicitur.
Uenit autem dies azimoruz:in qua
neceſſe erat occidi paſcha. Beda.
Dies azimorum paſche quartãde-
cimã primi menſis appellat:quan-
do fermento abiecto paſcha id eſt
agnus occidi ad veſperam conſue-
uerat. Euſebius. Siquis autez di-
cat. Si prima azimorũ diſcipuli ſal Dubi…
uatori parant paſcha:ergo et eadẽ reſolu…
die oportet nos paſcha celebrare.
Dicemus hoc nõ fuiſſe monitionẽ:
ſed hyſtoriã facti:quod accidit tem
pore ſalutifere paſſionis. Aliud au
tem ẽ narrare geſta vetera:⁊ aliud
ſancire:ac poſteris ſtatuta relinque
re. Quinetiam ſaluator non egit
paſcha cum iudeis quando agnuz
immolabant. nam illi quidem hoc
egerunt in paraſceue:quando paſ-
ſus eſt dominus:vnde non introie-
runt in atrium pylati vt manduca-
rent paſcha. ex quo eñ veritati inſi
diati ſunt:verbum veritatis a ſe ex
pulerunt: non primo die azimorum
quo die debebat immolari paſcha
manducantes ſolitum ſibi paſcha.
erant enim erga aliud attenti: ſed
die ſequenti poſt illam que erat azi
moruz ſecunda. Dominus vero pri
ma die azimoruz:hoc eſt quinta fe-
ria ſabbati paſcha cum diſcipulis
peregit. Theophilus. Eadem au-
tem quinta feria: mittit duos ex di
ſcipulis ſuis ad paranduz paſcha:
petrum ſcilicet et ioannẽ:alterũ ſci-
licet vt diligentẽ:alterum vt dilectũ.
vnde ſequitur. Et miſit petrum et
ioannem dicens. Euntes parate no
bis paſcha vt manducem⁹. Per om
nia manifeſtãs ꝙ vſq; ad extremũ
vite nõ eſt aduerſatus legi. Mittit
autem eos ad alienam domũ. nam
nulla domus erat ei neq; diſcipulis
ſuis: alioquin apud aliquem eorũ
paſcha celebraſſet. ⁊ ideo ſubditur.
At illi dixerunt. Ubi vis paremus?
Beda. quaſi dicant. Non habemus
domiciliũ. nõ habemus tabernã

lum: audiant quibus edificandorū
domorū cura eſt: cognoſcant chriſtū
omniū dominū locuz vbi caput recli
naret non habuiſſe. Chryſo. Cuz au
tez ignorēt ad quē mitterētur ſignū
dedit eis: ſicut ⁊ ſamuel ſauli. vnde
ſubditur. Et dixit ad eos. Ecce in-
troeūtibus vobis in ciuitatē: occur
ret vobis homo āphoram aque por
tans: ſequimini euz in domū in quā
intrat. Ambro. Primū maieſtatē di
Signa duplicis nature i christo. uinitatis aduerte: cuz diſcipulis lo
quitur: ⁊ iam nouit quid alibi ſit fu
turū: deinde dignationē eius intue
re: quia nō perſona diuitis: aut po
tentis eligitur: ſed pauper ambit.
et anguſtū hoſpitiū pauperis am-
plis nobiliū edibꝰ antefertur. Scie
bat autez dominꝰ nomen eius: cuiꝰ
ſciebat myſteriū et occurſuz: ſꝫ ideo
ſine nomine deſignatur: vt ignobi-
lis eſtimetur. Theophilꝰ. Uel ideo
mittit eos ad hominez ignotum: vt
oſtēdat ꝙ paſſionē volūtarie ſubijt.
Qui enim mentez huius ignoti vi-
ri ſubegit vt eos ſuſciperet: poterat
quodcunqꝫ voluiſſet cuz iudeis tra
ctare. dicunt autē quidā ꝙ ideo nō
dixit nomē hominis: ne proditor co-
gnito nomine domū panderet pha-
riſeis qui venientes cepiſſent eum
priuſqꝫ cena fieret et ſpiritalia my-
ſteria diſcipulis traderet ſed qui-
buſdā indicijs in quandā domū di-
rigit eos. vnde ſequitur. Et dicetis
patrifamilias domus: dicit tibi ma
giſter: vbi ē diuerſoriū: vbi paſcha
cuz diſcipulis meis manducem? Et
ipſe vobis oſtendet cenaculuz ma-
gnuz ſtratū: et ibi parate. Glo. Qui
bus ſignis inuentis diſcipuli ſolici
te que mandata eis fuerant imple-
runt. vnde ſequitur. Euntes autem
inuenerūt ſicut predixit illis ieſus:
Pulchꝛ myſte- rium. ⁊ parauerūt paſcha. Beda. Hoc pa
ſcha exponens apoſtolꝰ ait. Paſcha
noſtrum imolatus eſt chriſtus: qđ
quidez paſcha tunc neceſſe erat oc-
cidi: quaſi paterno conſilio ac diffi-
nitione ſancitū: qui licet die ſequen
ti hoc eſt. xv. luna ſit crucifixus: hac
tamē nocte qua agnus immolaba-
tur a iudeis tentus ac ligatus imӗ
molationis hoc eſt paſſionis ſue ſa
crauit exordium. Theophi. Intelli
gamus autez diem quidem azimo-
rum totā conuerſationez que eſt in
luce ſpiritali nullam redolentez ve-
tuſtatē prime preuaricationis ade:
in qua viuētes non decet delectari
in chriſti myſterijs. Hec autem my-
ſteria petrus et ioannes parant id
eſt actio et contemplatio: feruor ce-
li et manſuetudo pacifica. His autē
paratoribus occurrit homo: qꝛ per
predicta reperimus ſtatū hominis:
qui creatus eſt ad imaginē dei: qui
portat amphorā aque: que ſignifi-
cat gratiā ſpiritusſancti. Amphora
autē eſt humilitas cordis. humilibꝰ
enī dat gratiā: qui ſe cognoſcunt eē
terrā ⁊ puluerē. Ambro. Uel ampho
ra eſt menſura perfectior: aqua aūt
eſt que ſacramētuz xp̄i eſſe meruit:
q̄ lauare meruit non lauari. Beda.
Parant autē paſcha vbi aque infer
tur amphora: qꝛ tēpus adfuit quo
veri paſche cultoribus: typicus de
limine auferatꝰ cruor: et ad tollēda
crimina viuifici fontis baptiſma cō
ſecratur. Orige. ſup Mat. Ego au-
tem puto ꝙ homo qui ingredienti-
bus diſcipulis in ciuitatez occurrit
amphorā aque portans: erat q̄dam
miniſter patriſfamilias: portās mū
datoriā aut potabilez aquā in vaſe
fictili: quē puto eſſe moyſen ſpirita
lem doctrinā portantē in corporali-
bus hyſtorijs. Qui autez non conſe
quūtur ſpiritaliter eū: non celebrāt
paſcha cum ieſu. Attendamꝰ ergo
ipſo dn̄o conſtituto nobiſcū ad ſupe
riorē locuz: in quo eſt diuerſoriū: qđ
demōſtratur ab intellectu: qui eſt in
vnoquoqꝫ hoie paterfamilias: diſci
pulis xp̄i. Hec aūt domus ſuperior Allego- ria pul- cherri- ma.
ſit nobis magna vt capiat ieſuz ver
bum dei: qđ non capitur niſi a ma
gnis ſenſu. Et ſit domꝰ hec a patre
familias. i. intellectu preparata: fi
lio dei: ⁊ ſit mūdata nullo modo ha
bens malicie ſordes. Sit etiā domꝰ
illius princeps non qualibuſcūqꝫ co
gnitū habens nomē. Unde myſtice

dicit ſm mattheū. Ite ad quendaꝫ. Ambro. In ſuperioribus autem magnū habet ſtratum: vt magnū meritū eius aduertas: in quo dominus cum diſcipulis ſublimiū virtutū et⁹ delectatione requieſceret. Orige. ſuper matth. Scire autē debem⁹: qm̄ qui in epulationibus et ſolicitudinibus ſecularibus ſunt: non aſcendunt in domū illam ſuperioreꝫ: et ꝑpterea nō celebrant cū ieſu paſcha. Poſt ſermones em̄ diſcipulorū: quibus cathezizauerūt patrēfamilias id eſt intellectuꝫ: venit et diuinitas coepulans diſcipulis in domo predicta.

¶ Et cum facta eſſet hora diſcubuit: et duodecim apoſtoli cum eo. Et ait illis. Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum anteꝙ patiar. Dico enim vobis: quia ex hoc non manducabo illud: donec impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit et dixit. Accipite et diuidite inter vos. Dico enim vobis ꝙ nō bibam de generatione vitis: donec regnum dei veniat.

¶ Cyril. Poſtꝙ diſcipuli paſcha parauerant agitur de paſche comeſtione. vnde dicitur. Et cuꝫ facta eſſet hora: diſcubuit et duodeciꝫ apoſtoli cuꝫ eo. Beda. Hora manducandi paſcha deſignat. xiiij. dieꝫ primi menſis perductā ad veſperā. xv. luna iā terris apparente. Theophi. Sꝫ qualiter dn̄s diſcūbere dicitur: cuꝫ iudei ſtantes paſcha manducarent? Dicunt ergo ꝙ cuꝫ manducauiſſent legale paſcha accubuerunt ſm cōmunē vſuꝫ māducantes quoſdam alios cibos. Sequitur. Et ait illis. Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum anteꝙ patiar. Cyril. Quod ideo dicit. q: diſcipulus auarus proditionis tēpus explorabat: ſed ne traderet euꝫ ante feſtum paſche: non explicauerat dominus domum vel virum penes quem paſcham perageret: cuius cauſam ꝑ hec verba oſtendit. Theophilus. Uel dicit deſiderio deſideraui. q. d. Hec vltia mihi cena vobiſcū eſt propter quod et amabilis eſt mihi: ſicut ⁊ q̄ peregre profecturi ſunt vltima verba ſuis dulcius ꝓferūt. Chryſoſtom⁹. Uel hoc dicit: q: poſt illud paſcha crux iminebat. Inuenimus autem pluries eum predicantem ſuam paſſionē: et eā cupientez euenire. Beda. Deſiderat ergo primo typicum paſcha cum diſcipulis manducare: et ſic paſſionis ſue mūdo myſteria declarare. Euſebi. Uel aliter. Cum dominus nouū paſcha celebraret: opportune dixit. Deſiderio deſideraui hoc paſcha id eſt nouum myſteriuꝫ noui teſtamenti qđ tradebat diſcipulis: qđ plures ante eum prophete et iuſti cupiuerant. Sed et ipſe ſitiens cōmuneꝫ ſalutē: hoc tradebat myſterium quod toti mundo cōpeteret. Paſcha vero moyſi ſtatutū erat in vno loco ſcilicet in hieruſaleꝫ celebrari. vnde non congruebat omnibus gentibus: ⁊ ideo non erat deſideratum. Euſebi⁹. Ex hoc hebionitaruꝫ dementia de carnis eſu redargui poterat: domino manducante paſcha iudeorū. vnde ſignāter dixit. Hoc paſcha. nequis ad aliud iuertere poſſet. Beda. Sic ergo domin⁹ legalis paſche approbator extitit: et hoc ad ſue diſpenſationis figuram docendo pertinuiſſe vetat vltra carnaliter exhiberi. vnde ſubdit. Dico enim vobis: q: ex hoc non māducabo illud: donec impleatur in regno dei id eſt nequaꝙ̄ vltra moſaycum paſcha celebrabo: donec in eccleſia ſpiritaliter intellectum compleatur. ipſa eniꝫ eſt regnum dei: ſm illud. Regnum dei intra vos eſt. Ad vetus autem illud paſcha: cui fineꝫ deſiderabat imponere: pertinet etiā illud quod ſubditur. Et accepto calice gratias egit ⁊ dixit: accipite et diuidite inter vos. Ob hoc gratias egit q: vetera tranſitura et ventura fuerāt omnia noua.

Hebionitaꝝ redargutio.

Chry. Memento ergo cũ ad mẽſam
ſederis: ꝙ poſt menſam oportet te
orare: atqꝫ ideo ventrẽ impleas ſo-
brie ne grauatus nequeas genufle
ctere ac ſupplicare deo. Non igitur
poſt eſcas ad lectũ: ſed ad orationẽ
vertamur. Euidenter enim hoc chri
ſtus ſignificauit: ꝙ poſt eſcas non
ſomnus: nõ cubile: ſed oratio et ſa-
crarũ lectio ſcripturarũ ſuccedere
debeat. Seqtur. Dico em̃ vobis ꝙ
non bibã de generatione vitis: do-
nec regnũ dei veniat. Beda. Poteſt
quidẽ hoc ⁊ ſimpliciter accipi: ꝙ ab
hac hora cene vſqꝫ ad tẽpus reſur-
rectionis: quo in regno dei erat ven
turus: vinũ bibiturus non eſſet po-
ſtea nãqꝫ cibũ potũqꝫ ſumpſiſſe eũ
teſtatur petrus dicẽs. Qui mandu-
cauimus et bibimus cũ illo poſtꝗ̃
reſurrexit a mortuis. Theophi. Di
citur autẽ reſurrectio regnũ dei: qꝛ
mortẽ exterminauit vñ ⁊ dauid ait.
Dominus regnauit decorẽ indutꝰ
eſt: ſcꝫ formoſi amictus: ſm̃ Iſaiam
exuta corporis corruptela. Reſurre
ctione autẽ adueniẽte iterum cum
diſcipulis bibit vt probaret ꝙ reſur
rectio non erat phantaſtica. Beda.
Sed multo conſequẽtius eſt: vt ſicut
ſupra typicum agni eſum: ſic et po-
tũ paſche neget ſe guſtaturũ: donec
oſtenſa gloria regni dei: fides mun-
di adueniat: vt per duo maxima le-
gis edicta. eſcam ſcilicet et potũ pa
ſchalem ſpiritaliter imutata crede
res omnia legis ſacramenta ad ſpi
ritalẽ obſeruãtiã fuiſſe trãſferẽda.

Moralis doctrina.

¶ Et accepto pane gr̃as egit: et fregit: ⁊ dedit eis dicẽs. Hoc eſt corpus meũ: quod pro vobis tradetur. Hoc facite in meã cõmemorationem. Similiter ⁊ calicẽ poſtꝗ̃ cenauit dicens. Hic eſt calix nouũ teſtamẽtũ in ſanguine meo: q̃ ꝓ vobis fundet.

¶ Beda. Finitis paſche veteris ſolẽ
nijs: tranſijt ad nouum quod I ſue
redemptionis memoriam eccleſiaꝫ
frequẽtare deſiderat: ꝓ carne agni
et ſanguine: ſue carnis ſanguiniſqꝫ
ſacramentum in panis ac vini figu
ra ſubſtituens: ſacerdos in eternũ
factus ſecundum ordinem melchi-
ſedech. Unde dicitur. Et acce. pane
gratias egit. ſicut et de veteribus
terminandis gratias egerat: nobis
exemplum tribuens in omni boni
operis inchoatione et perfectione
deum eſſe glorificãdum. Sequitur.
Et fregit. Frangit ipſe panem quẽ
porrigit: vt oſtẽdat corporis ſui fra
ctionem: non ſine ſua ſponte futu-
ram. Et dedit eis dicens. Hoc eſt
corpꝰ meũ quod pro vobis tradet.

Myſterium panis.

Gregorius niſenus. Panis enim añ
conſecrationem communis panis
eſt: ſed vbi conſecratur myſterio fit
et dicitur corpus chriſti. Cyril. Nec
dubites an hoc verum ſit eo mani-
feſte dicẽte. Hoc eſt corpus meum:
ſed potius ſuſcipe verba ſaluato-
ris in fide. Cum enim ſit veritas:
non mentitur. Inſaniunt igitur di-
centes myſticam benedictionem a
ſanctificatione ceſſare: ſique relịqe
remanſerint eius in diem ſubſequẽ
tem. Non eniꝫ mutabitur ſacroſan
ctum corpus chriſti: ſed virtus bene
dictionis et viuificatiua gratia iu-
gis in eo eſt. Uirtus enim viuifica
tiua dei patris vnigenitum verbũ
eſt quod caro factum eſt: non deſi-
nens eſſe verbum: ſed efficiens car-
nem viuificatiuam. Si enim in ali-
quo liquore modicum panis immi-
ſeris: reperies hũc inhibitum qua-
litate illius. Igitur viuificatiuũ dei
verbum vniens ſeipſum proprie car
ni: fecit eam viuificatiuã. Nũquid
ergo et quoniam in nobis vita dei
eſt: dei verbo exiſtente in nobis vi-
uificatiuum erit noſtrum corpus.
Sed aliud eſt ſecundum participa
tionis habitudinem nos habere in
nobis dei filium: aliud ipſum fuiſſe
factum carnem id eſt corpus ſum-
ptum ex alma virgine: proprium cor
pus effeciſſe. Decebat ergo eum no
ſtris quodam modo vniri corpori-
bus per ſacram eius carnem et pre
cioſum ſanguinem que accipimus

in benedictione viuificatiuam in pane τ vino. Ne enim horreremus carnē τ ſanguinem appoſita ſacris altaribus: condeſcendens de⁹ noſtris fragilitatibus: influit oblatis vim vite. Conuertens ea in veritatem proprie carnis: vt corpus vite q̄ſi quoddam ſemen viuificatiuum inueniatur in nobis. vnde ſubdit. Hoc facite in meam commemorationem. Chryſoſtomus ſuper ioānem. Hoc fecit chriſtus ducens nos ad maius amicitie fedus: ſuamq; claritatem declarans erga nos: preſtans ſe nō ſolum videri deſiderantibus: ſed et palpare et comedere et amplecti et totum affectum explere. Igitur vt leones flammā ſpirātes: ſic ab illa menſa diſcedimus terribiles effecti diabolo. Baſi. Diſce autem quo pacto decet edere corpus chriſti: in memoriā ſcilicet obediētie chriſti vſq; ad mortem: vt qui viuunt non amplius in ſe viuant: ſed in eo qui pro eis mortuus eſt τ reſurrexit. Theo. Duos autem calices lucas commemorat. de altero quidē ſupradixit. Accipite et diuidite inter vos: quē dicet aliquis eſſe typum veteris teſtamenti. alterum vero poſt panis fractionem et diſtributionem ipſe partitur diſcipulis. vnde ſubditur. Similiter τ calicem poſtq̄ cenauit. Beda. Subauditur. dedit eis: vt ſit plena conſtructio. Auguſtinus de con. euan. Uel q lucas bis de calice commemorauit: prius anteq̄ panē daret: inde poſtq̄ panem dedit: illō quod ſuperius dixit preoccupauit: vt ſolet illud vero quod ordine ſuo poſuit: non commemorauerat ſuperius. Utrumq; autem coniunctum eandem ſententiam facit: que illorū eſt ſcilicet matthei τ marci. Theo. Nominat autem dominus hunc calicem noui teſtamenti. vnde ſequitur. Dicens. Hic eſt calix nouum teſtamentu: in ſanguine meo qui pro vobis fundetur. ſignificans nouū teſtamentum in ſuo ſanguine exordium ſumere: nam in veteri teſtamento ſanguis animalium affluit: cum data fuit lex: hic vero ſanguis verbi dei ſignificat nobis nouum teſtamentum. Cum autem dicit. Pro vobis: non ſignificat pro ſolis apoſtolis corpus chriſti datum et ſanguinem effuſum fuiſſe: ſed cauſa totius humane nature. Etvetus quidem paſcha ad remouendam ſeruitutem egypti fiebat: ſanguis autē agni ad primogenitorum cuſtodiā: nouum vero paſcha ad peccatorum remiſſionem: ſanguis autem chriſti ad conſecrationem eorum qui dedicati ſunt deo. Cyrillus. Hic eniꝫ ſanguis operatur in nobis imaginem regiam: nobilitatem anime non permittit marceſcere: protinus irrigās animam: magnamq; inſpirans virtutem. Hic ſanguis fugat demones aduocat angelos et dominum angelorum. Hic ſanguis effuſus lauit orbem et adibile fecit celum. Huius participes ſanguinis ſunt ſupernis virtutibus amicti regio pallio: magis autem ipſo regeinduti. Et ſicut ſi mundus acceſſeris ſalubriter acceſſiſti: ſic ſi imbutus conſcientia praua: damnoſe accedis in penam et ſupplicia. Nam ſiqui imperatoriam coinquinant purpurā: pari pena plectuntur cum eis qui diuellunt: abſurdum nō eſt ſi et qui obſcena mente corpus chriſti recipiunt: pari pena plectūtur cum his qui illud clauis trāſfoderūt. Beda. Quia vero panis cōfirmat: vinum vero ſanguinem operatur in carne hoc ad corpus chriſti: illud refertur ad ſanguinem. Uerum quia et nos in chriſto et in nobis chriſtum manere oportet vinum dominici calicis aqua miſcetur: teſte enim ioanne. Aque multe populi ſunt. Theo. Primo autem datur panis: ſecūdario calix: prior enim eſt in ſpiritalibus laborioſus actus velut panis: non ſolum quia in vultus ſudore laboratur: ſed etiam quia dum comeditur: non eſt facilis ad glutiendū. Deinde poſt labores ſequitur exultatio diuine gratie que eſt calix. Beda. Ideo autem tunc cenati cō-

Conſenſus euā gelicus

Uirtus ſanguis chriſti p̄cioſi.

municarunt apoſtoli: quia neceſſe
erat paſcha typicum ante conſum=
mari: et ſic ad veri paſche ſacramē
ta tranſire. nunc autem in honorem
tanti ſacramenti placuit magiſtris
eccleſie prius nos ſpiritalibus epu
lis refici: ac deinde terrenis. Grec⁹.
Totum autem corpus et ſanguinē
domini ſuſcipit etiam ſi myſterio=
rum partem accipiat. Sicut enim
vnum ſigillum diuerſis totam ſuā
figurā impartitur. et integrum ma
net poſt diſtributionem: ⁊ ſicut vna
vox penetrat ad multorū auditus:
ſic nulli dubium ſit corpus ⁊ ſangui
nem domini totum in omnibus re=
periri. Fractio autem panis vene=
randi paſſionem ſignificat.

¶ Uerumtamen ecce manus
tradentis me: mecum eſt in mē
ſa. Et quidem filius hominis
ſecundum ꝙ diffinitum eſt va=
dit. Uerumtamē ve homini illi
per quem tradetur. Et ipſi ce=
perunt querere inter ſe: qͥs eſſet
ex eis qui hoc facturus eſſet.

¶ Auguſtinus de con. euan. Cū tra
didiſſet dominus diſcipulis calicē
rurſus de traditore ſuo locutus eſt
dicens. Uerumtamen ecce manus
tradentis me mecum eſt in menſa.
Theophilus. Quod dixit non ſolū
vt oſtendat ſe ſcire futura: ſed etiā
vt oſtendat nobis propriam bonita
tem: ſecundum quam non pretermi
ſit quin proſequeretur ea que ſpe=
ctabant ad deum. Dat enim nobis
exemplum: vt vſq͡ ad finem ſataga
mus lucrari peccatores: ⁊ vt oſtēdat
proditoris nequiciam: qui ⁊ cōuiua
fieri non erubuit. Chryſoſtomus.
Et particeps exiſtens myſteriorū
conuerſus non eſt. fit enim ſcelus
eius vtriq͡ immanius: tum quia tali
propoſito imbutus adijt myſteria:
tum quia adiens melior factus nō
fuit: nec metu nec beneficio nec ho=
nore. Beda. Et tamen non deſignat
ſpecialiter: ne manifeſtius corrept⁹
impudentior fieret. Dixit autem
crimen in numero: vt agat cōſcius
penitentiam. Predicit autem et pe
nam: vt quem pudor nō vicerat: cor=
rigant denunciata ſupplicia. vnde
ſequitur. Et qui. fi. ho. ſm ꝙ diffini
tū eſt vadit. Theophi. Non quaſi
non valens tueri ſeipſum: ſed ſicut
definiens ſibi mortem: propter hu=
manam ſalutē. Chryſoſto. Sed qꝛ
iudas ea que ſunt ſcripta praua in
tentione agebat: nequis putet eum
innoxium tanq͡ diſpenſationis mi
niſtrum ſubdit. Uerumtamen veh
homini illi p quē tradetur. Beda.
Sed et veh homini illi qui ad men
ſam domini indignus accedens in
exemplum iude filium hominis tra
dit. non quidem iudeis: ſed peccato
ribus mēbris ſuis. Et quamuis ſci
rent vndecim apoſtoli. ꝙ nihil con=
tra dominum cogitarēt: quia tamē
plus credunt magiſtro q͡ ſibi: timē
tes fragilitatem ſuam: querunt de
peccato cuius conſcientiam non ha
bebant. Sequitur enim. Et ipſi ce.
querere iter ſe. quis eſſet ex eis q͡
hoc facturus eſſet. Baſi. Sicut eñ
in corporalibus paſſionibus ſunt — Paſſiones duplices.
multe quas non ſentiunt patientes
porro magis adhibent finem conie
cture medicorum q͡ propriam inſen
ſibilitatem attendant: ſic et anime
paſſionibus ſiquis in ſe peccatum
nō ſentiat: credere tamen debet his
qui pl⁹ poſſunt cognoſcere ſua pec=
cata.

¶ Facta eſt autem et cōtentio
inter eos: quis eorū videretur
eſſe maior. Dixit autē eis. Re=
ges gentium dominantur eorū
et qui poteſtatem habēt ſuper
eos benefici vocantur. Uos au
tem non ſic. Sed qui maior eſt
in vobis fiat ſicut minor: et qui
preceſſor eſt: ſicut miniſtrator.
Nam quis maior eſt: qui recū=
bit: an qui miniſtrat? Nonne q͡
recumbit? Ego autem in me=
dio veſtrū ſum ſicut q͡ miniſtrat.

¶ Theo. Cū inter ſe quererēt quis
eſſet dominū traditurus: cōſequēs
erat ad inuicem ſibi dicere. Tu ꝓdi
turus es ⁊ ex hoc coacti ſunt dicere
ego potior: ego maior: ⁊ ſimilia. vñ
dicit. Facta eſt autē ⁊ contētio inter
eos: quis eorū videret eſſe maior.
Grecus. Uel hic contentio videt ha
buiſſe motiuū: ꝙ cū dñs ab homini
bus tranſmigraret: oportebat ali-
quē eorū fieri aliorū principē: quaſi
dñi vicē gerente. Beda. Sicut autē
boni in ſcripturis exempla patrum
quibus ꝓficiāt ⁊ humilient reqrūt:
ſic reprobi ſiquid forte in electis re
prehenſibile repererint: quaſi ſuas
ex eo nequitias obtecturi libēter ſo
lent amplecti. Ideo multi ardētius
legunt: ꝙ facta eſt contētio inter di
ſcipulos xpī. Ambro. Si em̄ conten
debant apoſtoli nō excuſationi ob-
tendit: ſed cautioni ꝓponit. Cauea
mus ergo ne in ꝑditione aliq̄ inter
nos de prelatiōe poſſit eſſe cōtētio.
Beda. Potius aūt videam᷒: non q̄d
carnales adhuc diſcipuli geſſerint:
ſz quid iuſſerit ſpiritalis magiſter
Sequitur eni. Dixit autē eis. Reg.
gen. do. eorū. Chryſo. Gentiliū me-
minit: vt ex hoc rem vituperandam
oſtendat. Gentilium enim eſt ambi
re primatū. Cyril. Sed et blandi
ſermones eis offerūtur a ſubditis.
vnde ſequitur. Et qui po. ha. ſuper
eos bene. vocantur. Sed illi quidē
quaſi extorres a ſacris legibus hu
iuſmodi ſubiacent moribus. veſtrū
aūt culmē eſt in hūilitate. vñ ſequi-
tur. Uos aūt non ſic: ſed qui ma. eſt
in vo. fi. ſicut mi. Baſi. Non ergo ex
tollat preſidentē dignitas: ne ab hu
militatis beatitudine corruat. Illō
autem nouerit ꝙ humilitas vera
miniſteriū plurium eſt. Sicut enim
qui pluribus miniſtrat vulneratis
⁊ abſtergit cuiuſlibet vulnerꝫ saniē
non ſumit miniſteriū in cauſam ela
tionis: ſic multo magis cui cōmiſſe
ſunt cure fraternorū languorum. vt
omniū miniſter redditurus pro om
nibus rationē: cogitare debet et eſſe
ſollicitus. et ſic qui maior eſt: fiat ſi

Contra ria ſtu dia pra uorum.

cut minor. Decet autem et corpora-
le obſequiū ab his q̄ p̄ſident offerri
exēplo dñi lauātis pedes diſcipulo
rū. vñ ſequit. Et q̄ preceſſor eſt: ſicut
miniſtrator. Nō eſt aūt timēdū ne
i ſubdito ſoluat hūilitatis ꝓpoſitū
dū et a maiori ſeruit. Sed imitatio
ne pandit hūilitas. Ambro. Cōtuē-
dū eſt aūt: q2 non ois honorificentie
ſtudio humilitas definitur. Poteſt
enim deferre alicui propter ſeculi
gratiam potētie metum: vtilitatiſq̄
contuitum: tua edificatio queritur
non alterius honor: et ideo vna da
tur omnibus forma ſententie: vt nō
de prelatione iactātia ſit: ſed de hu
militate contentio. Beda. In hac ta
men forma a domino tradita maio
res non minima diſcretiōe opus ha
bent: ne ſcilicet ad inſtar regum gē
tiū dominari ſubiectis: ſeq3 ab eis
gaudeant laudibus attoli. et tamē
cōtra delinquentiū vitia per celū iu
ſticie ſint erecti. Ad verba autē ex-
hortationis ſuimet adiungit exem-
plū. vnde ſequitur. Nam quis ma-
ior eſt qui recūbit an q̄ mini. Nōne
q̄ recū. Ego aūt i me. ve. ſum ſi. qui
mini. Chryſo. quaſi dicat. Nō pu-
tes diſcipulum tui egere. te vero nō
illius. Ego eni3 qui nullo egeo quo
vniuerſa egent celeſtia ⁊ terreſtria:
ad miniſterialem gradum cōdeſcē-
di. Theophi. Oſtendit autem ſe mi
niſtrantē eis cum panem et calicem
diſtribuit: cuius miniſterij mentio-
nē facit rememorans eos ſi de eodē
pane comederunt: et de eodem cali-
ce biberunt ſi ipſe chriſtus omnib᷒
miniſtrauit: vnum debent omnes
ſentire. Beda. Uel loquitur de mi-
niſterio quo ſm̄ ioannem eorum pe
des lauit domin᷒ ⁊ magiſter. Quis
⁊ v̄bo miſtrādi poſſint oīa q̄ i carne
geſſit intelligi: ſz ſuū ſanguinē ſe ꝓ
nobis effūdere miſtrādo ſignificat.

Humili tatis ve rie rō.

¶ Uos aūt eſtis qui ꝑmāſiſtis
mecum in tentationibus meis.
Et ego diſpono vobis ſicut di-
ſpoſuit mihi pater me᷒ regnū
vt edatis ⁊ bibatis ſuꝑ mēſam

meam in regno meo:et ſedea
tis ſuper thronos duodecim
iudicātes duodecī trib⁹ iſrael.

¶Theophi.Sicut dominus prodi
toti prenunciauerat veh:ſic diſcipu
lis remanētibus econtrario bona
prenunciat dicens.Uos autem eſtꝭ
qui permanſi.me.in tenta.meis.
Beda.Non enim inchoatio patiē
tie:ſed perſeuerentia celeſtis re=
gni gloria donatur:quia perſeuerē
tiam que conſtantia ſeu fortitudo
mentis vocatur:dicimus eſſe cun=
ctarum colūnam virtutum.Filius
ergo dei ſecum permanētes in ten=
tationibus eternū ducit ad regnū.
Si enim complantati facti ſumus
ſimilitudini mortis ei⁹:ſil'et reſur=
rectionis erim⁹.vnde ſequitur.Et
Filius homo= ego diſpo.vo.ſicut diſpoſuit mihi
do pri pater meus regnum. Ambro. Re=
ſimilis. gnum dei non eſt de hoc mūdo.Nō
autem equalitas ad dominum:ſed
ſimilitudinis emulatio eſt.ſolus ei
xp̄s plena imago dei eſt:propter ex
preſſam in ſe paterne gratitudinis
vnitatem.Juſtus autem homo ad
imaginem dei eſt:ſi propter imitā=
dam diuine conuerſatiōis ſimilitu
dinem inuudū hūc dei cognitione
contēnat:vnde et corpus xpi edim⁹
vt vite eterne poſſimus eſſe ꝑtici=
pes:propter quod ſequitur.Ut eda
tis et biba.ſu.men.meaꝫ in regno
meo.Non enim victus et potus no
bis premij loco ſpondetur : ſed cō=
municatio gratie celeſtis et vite.
Beda.Uel mēſa propoſita omnib⁹
ſanctis ad fruendum celeſtis eſt
gloria vite qua qui eſuriūt et ſitiūt
iuſtitiam ſaturabūtur fruendo de=
ſiderato gaudio veri boni. Theo.
Non autem hoc dixit.quaſi futu=
ris illic corporalibus eſcis:et qua
ſi regno ſuo ſenſibili futuro:erit ei
illic angelica cōuerſatio ſicut ſadu
ceis predixit. Sed et paulus dicit
non eſſe regnum dei eſcam et potū.
Cyril.Sed ex his que ſunt apō nos
ſpiritalia deſignat.nam prerogati
quadam funguntur.apō reges
terrenos:qui eis quaſi cōuiue cō=
ſidēt.Ex humano ergo iudicio oñ
dit:qui apud eum in primis hono
ribus ſtatuentur.Beda.Hec eſt ei
immutatio dextre excelſi:vt qui nūc
humiles gaudent miniſtrare cōſer
uis:tunc ſuper domini menſam ſu
blimes:vite perpetue dapibus alā
tur.Et qui hic in tentationibus in
iuſte iudicati cū domino permanēt
illic cū eo ſuper tentatores ſuos iu
ſti iudices venient.vnde ſequitur.
Et ſedea.ſuper thro.xij.iudi.xij.tri
bus iſrael.Theo.Hoc eſt cōdemnā
tes ex duodecim tribus infideles.
Ambro.Non autē.xij.throni tāq̄
aliqua corporalis ſunt receptacula
ſeſſionis:ſed quia ſm diuinā ſimi=
litudinem iudicat chriſt⁹ cognitio= Troni
ne cordiū:non interrogatione facto xij. qua
rum:virtutem remunerans:impie les.
tatem cōdēnās:ita apoſtoli in iudi
cium ſpiritale formātur remunera
tione fidei:execratiōe perfidie:vir=
tute errorem redarguentes: ſacri=
legos odio perſequētes.Chry.Nū
quid autem illic ſedebit et iudas?
Sed conſidera ꝙ lex eſt data a deo
per hieremiā.Si quid boni promi
ſero ſi cenſearis indignus mulcta=
bo te.Et ideo loquēs cum diſcipu=
lis:non ſimpliciter promiſit:ſed ad
didit.Qui permāſiſtis mecū in ten
tationibus.Beda.Ab eius ergo ſu
blimitate promiſſi iudas excipit.
Nam et anteq̄ hec dominus dice=
ret exijſſe credendus eſt.Excipiūt
et illi quicunq̄ auditis incōprehēſi
bilis ſacramēti v̄bis abiert retro.

¶Ait autem dominus ſimo=
ni.Simon ecce ſathanas expe
tiuit vos vt cribraret ſicut triti
cū.Ego autē rogaui pro te vt
non deficiat fides tua.Et tu
aliquando cōuerſus : cōfirma
fratres tuos.Qui dixit ei.Do
mine tecū parat⁹ ſum et in car
cerem:et in mortem ire.Et ille
dixit.Dico tibi petre : non can
tabit hodie gallus : donec ter

abneges noſſe me.

¶Beda. ne gloriarentur vndecim
apoſtoli: et ſuis viribus tribuerēt
ꝙ ſoli pene inter tot milia iudeorū
dicerentur in tentationib⁹ permā-
ſiſſe cū domino: oſtendit eos ſi nō
iuuantis ſe domini eſſent opitula-
tione protecti: eadem procella cū ce-
teris potuiſſe conteri. vnde ſequit.
Ait autem dominus ſimoni. Simō
ecce ſathanas expetiuit vos: vt cri-
braret ſicut triticū: id eſt expetiuit
vos tentare: et velut q̄ triticū pur-
gat ventilādo cōcutere. in quo do-
cet nullius fidē a diabolo: niſi deo
permittente tentari. Theo. Hec ąt
petro dixit: eo ꝙ fortior alijs erat ⁊
ſuperbire poterat in his que pro-
miſſa erant a xp̄o. Cyril. Uel vt oſtē-
dat ꝙ homines nihil exiſtentes q̄ntum
pertinet ad humanā naturam et
lubricū mētis nr̄e nō decet: vt preeſ-
ſe ceteris velint: et ideo omiſſis ce-
teris venit ad petrum ceteris pre-
latū. vnde ſequitur. Ego autē ro
ga. pro te vt non deficiat fides tua.
Chry. Non autē dixit. Ego permi-
ſi: ſed oraui. humiliter eni loquitur
tendens ad paſſionē: vt hūanitatē
demonſtret. nam qui non depreca-
tiōe: ſed iperio dixerat. Super hāc
petrā edificabo eccleſiā meā. et tibi
dabo claues regni celorū: q̄uo op⁹
habebat oratione vt cōcitatā vni⁹
hominis animā coerceret? Non ąt
dixit. Rogaui. vt non neges: ſed ne
deſeras fidem. Theo. Nā et ſi pau-
lulum agitandus ſis habes tamē
reconditum ſemē fidei: q̄uis dele-
uerit folia ſpiritus tētatoris: viget
tamē radix. petit ergo ſathanas te
ledere tanq̄ inuidens tibi de mea
dilectione: ſed q̄uis egomet pro te
ſim deprecatus. tu tn̄ delinques. vn̄
ſequitur. Et tu aliquando conuer.
cōfir. fra. tuos. q. d. Poſtq̄ me nega-
to ploraueris penitueriſq; corrobora ce-
teros: cū te pricipē apoſtolorū depu-
tauerī. Hoc enī decet te qui mecū
robur es et petra eccleſie. Hoc au-
tem intelligendum eſt non ſolum
de apoſtolis qui tunc erant: vt ro-
borarentur a petro: ſed et de omni-
bus qui vſq; ad finem mundi futu-
ri ſunt fidelibus: ne ſcilicet aliquis
credentium diffidat: videns eum q̄
cum eſſet apoſtolus denegauit: ac
iterum per penitentiam obtinuit p̄
rogatiuā: vt eſſet antiſtes mundi.
Cyril. Admirare igitur exuberen-
tiam diuine patientie: ne diffidere
diſcipulum faceret: nondum patra-
to crimine largitus eſt veniam: ac
iterum ipſum in apoſtolico gradū
reſtituit dicēs. Confirma fratres
tuos. Bed. q. d. Sicut ego tuā fidē ne
deficiat orando protexi: ita tu infir-
miores fratres ne de venia deſpe-
rent confortare memento. Ambro.
Caue ergo iactantiā: caue ſeculū.
Ille iubet ꝯfirmare fratres ſuos
qui dixit. Omnia reliquimus et ſe-
cuti ſumus te. Beda. Ut vero ſe do-
minus dixerat pro fide petri rogaſ-
ſe: conſcius ille preſentis affectus
fideiq; feruētis: ſed futuri caſus
neſcius non credit ſe vllatenus ab
eo poſſe deficere. vn̄ ſequitur. Qui
dixit ei. Dn̄e te. pa. ſum et in car. et
in mor. ire. Theop. Pre nimia quidē
dē dilectione flāmeſcit: et ī ipoſſibi-
lia ſibi pollicetur. Decebat autem
audito ſemel a veritate ꝙ tentan-
dus eſſet non amplius contendere.
Sed dominus videns eum preſum-
ptuoſe loquentem promit tētatiōis
ſpēm. ſ. ꝙ negaturus eſſet. vnde ſe-
quitur. Et ille dixit: dico tibi petre
non cantabit hodie gallus: donec
ter abneges noſſe me. Ambr. Petr⁹
quidem et ſi ſpiritu promptus car-
nis tamen adhuc infirmus affectu
denunciatur dominum negatur⁹.
Neq; enim poterat diuine conſtan-
tiam intentionis equare. Paſſio
domini emulos habet: pares non
habet. Theophil. Hic autem ma-
gnam doctrinam haurimus: ꝙ nō
ſufficit humanū propoſitum abſq;
diuino ſubſidio. Petrus enī q̄uis
feruens eſſet: derelict⁹ tamē a deo
ſupplantatus fuit ab hoſte. Baſi.
Sciendū autem ꝙ deo permitten

Uis eſt in verbis.

de timorati lapſum patiuntur q̄uoq; ad faſtus precedentis remedium. Sed q̄uis idem videatur eſſe delictum timorati et aliorum: refert nō modicum. nā timorat⁹ ex quibuſdā inſidijs et pene p̄ut voluit peccauit. Alij vero nullam gerēdo curā neq; ſui neq; dei peccant: non diſtinguētes inter peccare et agere virtuoſe. vnde reos ⁊ iuſtionis modu3 in eis debere fore diuerſum. nam timoratus quodā iuuamine indigens: et circa eandem rē erga quā peccauit iuſſa d3 proferre. Alij vero cū totum bonum aīe deſtruxerit: affligi et moueri ⁊ preceptis ſubijci debēt quouſq; ratum ſit illis deū iuſtum iudicē eſſe et contremiſcant. Aug. de cō. euan. Hoc autem quod hic dr̄ de petri negatione predcā: oēs quidem euāgeliſte cōmemorāt: ſed nō omnes ex vna eadēq; occaſione ſermones ad eam cōmemorandā veniunt. nam matthe⁹ et marcus eā ſubnectunt poſtea q̄ domin⁹ egreſſus eſt ex illa domo vbi māducauerant paſcha. Lucas vero et ioānes anteq̄ inde eſſet egreſſus. Sed facile poſſemus intelligere aut illos duos ea recapitulādo poſuiſſe: aut iſtos preoccupando: niſi magis moueret q̄ tam diuerſa non tm̄ verba ſed etiam ſnīas domini premittunt qb⁹ permot⁹ petr⁹ illā preſumptionem preferret: vel pro dn̄o vel cū domino moriendi vt magis cogant intelligi ter eū expreſſiſſe preſumptionem ſua3 diuerſis locis ſmōis xp̄i: et ter illi a domino reſponſu3: q̄ eū āte galli cātu3 ter eſſet negatur⁹.

Doctrina moralis.

¶ Et dixit eis. Qn̄ miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis nunquid aliquid defuit vobis? At illi dixerūt. Nihil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet ſacculum tollat ſimiliter et peram. Et qui non h3 vendat tunicā ſuam et emat gladium. Dico enim vobis quoniā adhuc hoc quod ſcriptum eſt op3 impleri in me: et cum iniquis deputatus eſt. Et enim ea que ſunt de me finem habent. At illi dixerunt. domine ecce duo gladij hic. At ille dixit eis. Satis eſt.

¶ Cyril. Predixerat autem domin⁹ petro q̄ cum eſſet negaturus tēpore ſc3 ſue captionis. Sed q̄ ſemel facta eſt mentio de captione eius: conſequenter nunciat ſuperuenientem contra iudeos conflictum. vn̄ dicitur. Et dixit eis. Qn̄ miſi vos ſine ſacculo et pera et calciamentis nunquid aliquid defuit vobis? Miſerat enī3 ſaluator ſanctos apoſtolos predicare. ciuitatib⁹ ⁊ oppidis regnum celorum: precipiens vt eūtes nullā corporalium cura3 gererent: ſed in eo totam ſpem viuendi reponerent. Chry. Sicut autem qui docet natare circa principium quidem manus ſuas ſupponens: attētius ſuſtentat ſuos diſcipulos. poſt ea vero plerunq; manum abſtrahens iubet vt ſibi opitulētur quin immo et paululum emergi permittit: ita et xp̄s fecit diſcipulis. In exordijs quidem preſto in cunctis eis aderat: parās eis vberrime affluētiam omnium. vnde ſequitur. At illi dixerunt. Nihil. At vbi oportebat et proprias vires oñdere: ſubtraxit eis aliquantulum gratiam iubens eis ex ſe nonnulla peragere. vnde ſequitur. Dixit ergo eis ſ3 nunc qui habet ſacculum: quo ſc3 portatur pecunia. Tollat ſimiliter et peram. qua. ſ. portātur cibaria. Et quidem qn̄ nec calciamēta nec zonā habebant: nec baculum nec eo: nulli⁹ paſſi ſunt penuriam: vt autē marſupiū conceſſit eis et pera3 eſurire videntur et ſitire et nuditate3 pati: ac ſi eis diceret. Hacten⁹ cūcta vob̄ vberrime affluebāt. nūc āt volo vos et inopiā experiri: ideoq; nō addico neceſſitati priſtine legis: ſed mādo ⁊ loculū hr̄e et pera3. poterat āt et deus vſq; in finē eos in tanta conſtituere copia: ſed noluit ob mul-

Iſtas cauſas. primo quidem vt nihil ſibi tribuerent: ſed recognoſcerent totum emanaſſe diuinitus: ſecundo vt moderari ſibi ſciāt. tertio ne maiora de ſe opinentur. Horum igitur cauſa permittēs eos incurrere multa inopinatorū: relaxauit prioris legis rigorem ne grauis et intolerabilis fieret eis vita. Beda. Nō enim eadem viuendi regula perſecutionis: qua pacis tempore diſcipulos informat miſſis quidem diſcipulis ad predicandum: ne quid tollerent in via precepit: ordinans ſcilicet vt qui euangelium nunciat de euangelio viuat. Inſtante vero mortis articulo: et tota gente paſtorem ſimul et gregem perſequente: congruam tempori regulam decernit: permittens vt tollant victui neceſſaria: donec ſopita inſania perſecutorum tempus euangelizandi redeat. vbi nobis quoq; dat exemplū iuſta nonnunq̄ cauſa inſtante: quedam de noſtri propoſiti rigore poſſe ſine culpa intermitti. Aug. cōtra Fauſtū. Nulla ergo inſtantia precipientis. ſed ratione diſpenſantis pro temporū diuerſitate precepta vel conſilia vel permiſſa mutātur. Ambro. Qui autē ferire prohibet cur emere gladium iubet? niſi forte vt ſit parata defenſio: non vltio neceſſaria et videre potuiſſe vindicari ſed noluiſſe? vnde ſequitur. Et qui non habet ſcilicet ſacculū. Vendat tunicam ſuam et emat gladiū. Chry. Quid eſt hoc? qui dixerat. Siquis te percuſſerit in dextera gena vertas ei et aliā: nunc armat diſcipulos: et ſolo gladio. nā ſi penitus armare decebat: non ſolum oportebat gladium poſſidere: ſed et ſcuta et galeas. Sꝫ et ſi mille huiuſmodi poſſiderēt arma: pro tot inſultibus et inſidijs populorum: tyrānorum: vrbium: nationū qualiter. xi. comparerēt: et ex ſolo aſpectu agminū nō ptremiſcerēt: nutriti in ſtagnis et fluuijs. Non ergo putem' eū iuſſiſſe vt gladios poſſiderent: ſed per gladios innuit imminētes inſidias iudeorum. vnde ſequitur. Dico enim vo. quoniā adhuc hoc quod ſcriptum eſt opꝫ impleri in me. Et cum iniquis deputatus eſt. Theophi. Cum enim ipſe inter ſe ſupra de prerogatiuis contenderit. Non eſt inquit tēpus prerogatiuarum: imo periculorū excidiū. nam ego magiſter veſter ducor ad mortē non honorabilem cū impijs deputandus. Etenī ea que ſunt dē me. ſ. predicta finē habent. i. impletionem. Volens ergo violentum inſultum innuere: meminit gladij: nec prorſus reuelauit: ne tangerentur accidia: nec prorſus obticuit: ne repentinis aggreſſib' fluctuarent: ſꝫ poſtea recolentes mirarentur: quomodo ſeipſū precium exhibuit paſſioni pro ſalute humana. Baſi: Vel domin' non iubet portare marſupium et perā et emere gladium: ſꝫ predicit futurū: q. ſ. apoſtoli oblīti temporis paſſionis donorum et legis domini auderent ſumere gladios. ſepius. n. ſcriptura vtitur imperatiua ſermonis ſpecie loco prophetie. In plurib' tamē libris nō inuenitur: accipiat: tollat: vl' emat: ſed tollet et emet. Theoph. Vel per hoc prenunciat eis q. incurrerent famē et ſitim: qđ innuit per perā: et aduerſitates nonnullas: qđ innuit per gladiū. Vel aliter q. dominus dicit. Qui habet ſacculum tollat ſiīr et perā. videt̄ ſmo ad diſcipulos fieri: ſꝫ reuera reſpicit q̄ſlibꝫ iudei perſonā. q. d. Siqs iudeorū abūdat facultatibus cogeſtis olb' fugiat. Si āt q̄s vitia oppſſus penuria colit: regiōe h̄ ēt amictū vēdat ꝛ gladiū emat. Inuadet ei eos itolerabilis ipet' pugne: vt nihil ad reſiſtēdū ſufficiat. deide pandit horum malorū cāꝫ: q. ſ. paſſ' ē penā pphānis debitā cū latronib' crucifix'. Et cū ad h̄ puentū fuerit: ſumet finem verbū diſpēſationis. Perſecutorib' ſūt accidēt que a pphetis ſunt predicta. Hec igr̄ domin' predixit de futuris regioni iudeorū: ſed diſcipuli nō intelligebāt profūditatē dicti

Expoſitio notabilis.

Gladij quo p... mi... apſto...

rum putātes ob futurū proditoris
inſultū gladijs opus eſſe. vnde ſeq̄.
tur, At illi dixerunt. Domine ecce
duo gladij hic. At ille dixit eis. Sa
tis eſt. Chryſ. Et quidē ſi humano
eos volebat vti auxilio nec centuz
ſufficerent gladij: ꝙ ſi nolebat eos
vti humano ſubſidio: etiā duo ſup=
uacui ſunt. Theophi. Noluit ergo
dominus eos reprehendere quaſi
nō intelligētes: ſ; dicēs ſatis ē: eos
dimiſit. Sicut cum nos aliquē allo
quētes cū videmus non intellige=
re quod dicitur dicimus: bene: ſine
ne ipſum moleſtemus. Quidā autē
dicunt dominū ironice dixiſſe. Sa=
tis eſt. q. d. et quo duo ſunt gladij
ſufficiāt nobis ad tātā multitudi=
nē quāta nos debet inuadere. Be=
da. Uel duo gladij ſufficiūt ad teſti
moniū ſponte paſſi ſaluatoris: vn⁹
qui ⁊ apoſtolis audaciā pro domino
certādi ⁊ domino virtutē medican=
di doceret ineſſe: alter qui nequaꝗ̄
vagina exemptus: oſtenderet eos
nec totū quod potuere pro eius fa=
cere defenſione permiſſos. Ambro.
Uel q; lex referre nō vetat fortaſſe
petro duos gladios offerenti ſatis
eſſe dicit quaſi licuerit vſq; ad euā
geliū: vt ſit in lege equitatis erudi=
tio: in euangelio bonitatis perfe=
Gladio duo myſtice. ctio. Eſt etiā gladius ſpiritalis vt
vēdas patrimoniū ⁊ emas verbuz
quo mentis penetralia veſtiuntur.
Eſt etiā gladius paſſiōis: vt exuas
corpus: ⁊ immolate carnis exuuijs
ematur tibi ſacra corona martyrij.
Monet adhuc ꝙ duos gladios di=
ſcipuli protulerūt ne forte vnū no=
ui: vnū veteris teſtamenti ſit quib⁹
aduerſ⁹ diaboli armamur īſidias.
Deinde dicit dominus. Satis eſt:
quaſi nil deſit ei quem vtriuſq; te=
ſtamenti doctrina munierit.

¶ Et egreſſus ibat ſm cōſue
tudinem in montem oliuaruz.
Secuti ſunt autem illum ⁊ di=
ſcipuli. Et cum perueniſſet
ad locum dixit illis. Orate: ne
intretis in tentationez. Et ipſe
auulſus eſt ab eis ꝗ̄tum iact⁹
eſt lapidis ⁊ poſitis genibus
orabat dicēs. Pater ſi vis trāſ
fer calicem iſtum a me. Uerū=
tamen non mea voluntas ſed
tua fiat.

¶ Beda. Tradēdus a diſcipulo do
minus ꝯſueti ſeceſſus locū quo fa=
cillime reperiri poſſit adit. vnde ſe
quitur. Et egreſſus ibat ſm cōſue.
in mon. oli. Cyril. De die nanq; cō=
uerſabat hieroſolymis: obſcura aūt
nocte ſuccedente in montē oliuarū
cū ſuis cōuerſabat diſcipulis. vnde
ſubdit. Secu. ſunt aūt il. ⁊ di. Beda.
Pulchre aūt ſui corporis myſterijs
imbutos in montē oliuarū diſcipu
los educit: vt omnes in morte ſua
baptizatos ſancti ſpirit⁹ chariſma=
te cōfirmandos eſſe deſignet. Theo Mors doctria.
phi. Poſt cenā aūt nequaꝗ̄ inertia
⁊ iocus ⁊ ſomnus occupant dominū
ſed oratio ⁊ doctrina. vnde ſequit.
Et cū perue. ad lo. di. illis. Orate
ne intretis in ten. Beda. Impoſſibi
le quidem eſt humanam animam
non tentari. vnde non ait. Orate ne
tentemini: ſed orate ne intretis in
tentationez. hoc eſt ne tētatio vos
ſuperet vltima. Cyril. Sed ne ſolis
verbis eis prodeſſet: procedēs pau
lulū orabat. vnde ſequitur. Et ipſe
auul. eſt ab eis ꝗ̄tū iact⁹ eſt lapi=
dis vbiq; inueniens eū ſemotū oran
tez vt diſcas ꝙ animo attento ⁊ cor
de quieto colloquendum eſt cū deo
ſublimi. Nō aūt quaſi egēs alienī
ſuffragij precibus inſiſtebat: qui eſt
omnipotentiſſima virtus patris: ſ;
vt diſcam⁹ nō eſſe in tentationibus
dormitandū: ſed magis orationib⁹
inſiſtendū. Beda. Solus etiā orat
pro omnib⁹ q̄ ſolus erat paſſurus
pro omnib⁹ ſignificās tantū oratio=
nez ſuā ꝗ̄tū ⁊ paſſionez a noſtra di
ſtare. Aug. de q. euan. Auulſus eſt
aūt ab eis ꝗ̄tū iact⁹ ē lapidis: tāꝗ̄
typice admonuerit. vt in eū dirige=
rent lapidē id eſt vſq; ad ipſuz per=
ducerent intentionē legis que ſcri=
pta erat lapide. Grec. niſſen⁹. Quid
autem

autē ſibi vult flexus genuū de quo
dicitur. Et poſi.geni. ora. human⁹
quidē vſus eſt pronos terre ſuppli
care maioribus:facto oſtēdētes for
tiores eſſe qui rogantur . Palā eſt
autē humanā naturā nihil habere
deo cōdignū. Et ideo honorifica ſi=
gna que inuicē exhibemus:faten=
tes nos hūiliores eē reſpectu excellē
tie proximi:trāſumpſimus ad ob=
ſequia incōparabilis nature. vnde
ille qui noſtros lāguores portauit:
ac pro nobis interceſſit per hominē
quē ſumpſit genuflectit orādo:ſan=
ciens nō eſſe ſuperbiendū orationis
tempore ſed per oīa humilitati cō=
formandū:quia deus ſuperbis reſi
Artis oſtēſio. ſtit:dat autē hūilib⁹ gratiā. Chry.
Quelibet autē ars verbis ꝛ operi=
bus oſtēditur ab eo ꝗ docet q̄ ergo
dominus venerat doctur⁹ nos q̄li=
bet virtutē:ob hoc eadē dicit ꝛ fa=
cit. vnde quia iuſſerat verbis orare
ne intrarent in tentationē:hoc etiā
opere docet. Sequitur eniʒ. Dicēs.
Pa. ſi vis trāſ.ca. iſtū a me. Non di
cit ſi vis. quaſi ignorans an patri
placeret neq3 eni magis ardua co=
gnitio eſt hac cognitione paterne
ſubſtātie quā ipſe ſolus perſpica=
citer nouit ſʒ illud. Sicut nouit me
pater:ꝛ ego no. patrē. neq3 hoc dicit
quaſi reſpuēs paſſionē. Qui enim
cōminatus eſt diſcipulo volēti ei⁹
paſſionē impediret vt ſathanā euʒ
vocaret poſt multa preconia: quali
ter crucifigi nolebat. Cur igitur ita
dictū eſt cōſideres q̄tū erat audire
ꝙ deus ineffabilis:qui quēlibet in
tellectū tranſcendit voluit vterum
ſubire virgineū lac ſugere:ꝛ huma
na queq3 pati. quoniā ergo fere in=
credibile erat qđ erat futurū. ṗmo
ꝗdē miſit ꝓphetas hoc nūciantes:
poſtea ipſe indut⁹ carne veniēs: vt
nō phātaſma putaret̄:pmiſit car=
nē ferre naturales defect⁹:eſurire
ſitire ꝛ dormire:laborare:affici ꝛ an=
xiari:ob hoc ꝛ recuſat mortē veraʒ
hūanitatē demōſtrās. Ambro. Di
cit ergo. Si vis trāſfer a me cali=
iſtū quaſi homo mortē recuſās qua

ſi deus ſententiā ſuā ſeruās. Bed.
Uel transferri a ſe calicē poſtulat.
nō ꝗdē timore patiēdi:ſʒ miſericor
dia prioris populi: ne ab illo bibat
calicē ꝓpinatū. vnde ꝛ ſignāter nō
dicit. Trāſfer a me calicē:ſʒ calicē
iſtū hoc eſt populi iudeoꝝ ꝗ excu
ſationē ignorātie hr̄e nō pōt. ꝗ me
quotidie vaticinant̄. Diony. Alexā
drin⁹. Uel ꝙ dicit. Trāſfer calicem
iſtū a me:non eſt hoc nō adueniat
mihi. niſi eniʒ aduenerit trāſferri
nō poterit. Igit̄ vbſenſit iā preſen
tem:cepit affici ꝛ triſtari:ꝛ quaſi iā
propinquāte eo dicit. Trāſfer cali
cē hūc. Sicut enim qđ preterit nec
intactū eſt nec permanens. ſic ꝛ ſal
uator leuiter inuadētem tentatio
nē flagitat pelli:ꝛ hoc eſt nō intra=
te in tentationem:qđ cōſulit eē orā
dū perfectiſſimus aūt mod⁹ tenta
tiones euitādi manifeſtat̄ cū dicit̄.
Uerūtamē nō mea volūtas:ſed tua
fiat. deus enim inexpert⁹ eſt malo
rū. Uult aūt nobis bona largiri ſu
pra id qđ petim⁹ vel intelligimus.
ergo perfectam voluntatem patris
quam ipſe nouerat:petit ſortiri ef
fectū que eadē eſt ꝛ ſua ſm deitatē.
Renuit aūt impleri humanā volū
tatem quā dicit ſuā:paterna volū
tate minorē. Athana. Geminū eniʒ
hic velle oſtēdit alterum quidē hu
manū qđ eſt carnis. alterum vero
diuinū. humanitas eniʒ ob carnis
fragilitatē recuſat paſſionē:ſed di
uin⁹ ei⁹ affect⁹ affectāter eā ſubijt:
eo ꝙ nō eſſet poſſibile eū detineri a
morte. Grego. niſenus. Apollinarꝭ
aūt aſſerit ꝙ chriſt⁹ non habuit ſm Apolli
terrenā naturā propriam volunta naris er
tem:ſed ſolū in chriſto eſt volūtas roz.
dei qui de celo deſcēdit. Dicat ergo
quam volūtatē vult domin⁹ nequa
q̄ euenire? Neq3 enī deitas aufert
ꝓpriā voluntatē. Beda. Appropin
quans etiā paſſioni ſaluator:infir
mantiū in ſe vocē ſumpſit vt cum
hoc imminet quod fieri voluit⁹:ſic
per infirmitatē petamus vt nō fiat
quatenus ꝑ fortitudinē parati ſi
mus:vt voluntas cōditoris noſtri

etiã ꝯtra noſtrã volũtatẽ fiat.
¶ Apparuit autem illi ange=
lus de celo confortans euz. Et
factus in agonia prolixi⁹ ora=
bat. Et factus eſt ſudor eius
ſicut gutte ſanguinis decurrẽ
tis in terram. Et cum ſurrexiſ
ſet ab oratione ⁊ veniſſet ad
diſcipulos ſuos: inuenit eos
dormiẽtes pre triſticia. Et ait
illis. Quid dormitis? Surgite
et orate ne itretis i tẽtationẽ

¶ Theophi. Ut nobis innoteſceret
orationis virtus quatenus eã in ad
uerſis preponamus orans domi=
nus ab angelo cõfortatur: vt dicit.
Apparuit autem illi angelus de ce
lo confortans eum. Beda. Alibi le=
gimus quia angeli acceſſerunt et
miniſtrabant ei. In documento er=
go vtriuſqꝫ nature angeli ⁊ ei mini
ſtraſſe: ⁊ eum confortaſſe dñr. Crea
tor enim creature ſue non eguit pſi
dio: ſed homo factus ſicut propter
nos triſtis eſt: ita propter nos con=
fortatur. Theophi. Quidam au=
tem dicunt quoniam apparuit ei
angelus glorificans eum ⁊ dicens.
Domine tua eſt virtus. tu nanqꝫ po
tes contra mortem ⁊ infernum ge=
nus humanum liberare. Chry. Et
quia non phantaſtice: ſed vere no=
ſtram carnem ſuſcepit: vt approbet
diſpenſationis veritatem ⁊ opilet
hereticorum ora queqꝫ humana ſu
ſtinet. Sequitur em̄. Et fa. in ago=
nia prolixius orabat. Ambro=
ſi⁹. Horrẽt pleriqꝫ hoc loco qui tri=
ſtitiã ſaluatoris ad argumẽtũ ino=
Aurea fula. lite potius a principio ꝙ̃ ſuſcepte
ad tempus infirmitatis inclinant.
Ego autẽ nõ ſolũ excuſandũ nõ pu
to: ſed nuſqꝫ magis pietatẽ ei⁹ ma=
ieſtatẽqꝫ demiror. Minus em̄ ꝯtule
rat mihi: niſi meũ ſuſcepiſſet affe=
ctũ. Suſcepit em̄ triſtitiã meam vt
mihi ſuã leticiã largiret. Cõfidẽter
triſticiã nomino: qr crucez predico.
Debuit ergo dolorẽ ſuſcipere: vt vi=
ceret. Neqꝫ em̄ habẽt fortitudinis
laudẽ qui ſtuporẽ magis vulnerũ
tulerint ꝙ̃ dolorẽ. Nos ergo voluit
erudire: quẽadmodũ mortẽ: ⁊ qđ ẽ
amplius: future mortis meſticiam
vinceremus. Doles ergo domine
nõ mea ſed tua vulnera: infirmat⁹ ẽ
em̄ ꝓpter delicta noſtra: ⁊ fortaſſe
triſtis eſt ideo quia poſt ade lapſuz
tali tranſitu nobis erat ex hoc ſecu
lo recedendũ: vt mori eſſet neceſſe.
Nec illud diſtat a vero. Sed triſtis
erat pro perſecutoribus ſuis: quos
ſciebat in malis ſacrilegii penas da
turos. Grego. xxiiij. mora. Appropi
quante etiã morte noſtre mẽtis in
ſe. certamẽ expreſſit: qui vim quan
dã terroris ac formidinis patimur
cũ per ſolutionẽ carnis eterno iudi
cio propinquamus nec immerito:
quoniã anima poſt puſilluz hoc in=
uenit quod in eternũ mutare nõ poſ
ſit. Theophi. Qđ autẽ humane na
ture foret premiſſa oratio. nõ autez
diuine vt dicũt arriani patet etiaz
ex eo quod ſubdit. Sequitur enim.
Et fa. eſt ſu. eius ſicut gutte ſang.
decurrentis in terram. Beda. Ne=
mo ſudorem hunc infirmitati depu
tet: qr contra naturã eſt ſudare ſan
guinẽ: ſed potius itelligat per hoc
nobis declaratũ ꝙ effectũ iam ſue
precis obtineret: vt ſcilicet fidẽ diſci
pulorũ quã terrena adhuc fragili=
tas arguebat: ſuo ſanguine purga
ret. Aug. in ſentẽ. proſperi. Orans
etiam cum ſudore ſanguineo domi
nus ſignificabat de corpore ſuo to=
to quod eſt eccleſia manatura mar
tyria. Theophi. Uel hoc prouerbia
liter dicitur de eo qui vehementer Rara expoſitio.
ſudauit ꝙ ſudauit ſanguinẽ. Uo=
lens igitur euangeliſta innuere ꝙ
groſſis ſudorũ guttis madebat ſu=
mit guttas ſanguinis ad exemplũ.
Poſt hoc autẽ inueniẽs diſcipulos
dormiẽtes pre triſtitia improperat.
eis ſimul admonẽs vt orarent. Se
quitur enim. Et cuz ſurrexiſſet ab
orati. ⁊ veniſ. ad diſci. ſuos inuenit
eos dormientes pre triſtitia. Chry.
Erat enim intẽpeſtã noctis ⁊ diſci=

pulorum oculi pre anguſtia ꝓpreme
bantur: ⁊ erat ſomnus non corpo-
ris ſed meroris. Auguſtinus de cõ
ſen. euange. Non autem expreſſit
hic lucas quota oratione dominus
ad diſcipulos venerit: nihil tamen
hoc mattheo ⁊ marco repugnauit.
Cõſẽſus euangelicus. Beda. Demonſtrat autem dominꝰ
conſequenter quia pro diſcipulis
orauerit: quos monet orationum
ſuarũ vigilando: ⁊ orando exiſtere
participes Sequitur enim. **Et ait
illis. Quid dormitis ſurgite ⁊ ora-
te ne intretis in tentationẽ.** Theo
phi. Hoc eſt ne a tentatione ſupe-
rentur. Hoc enim eſt non induci in
tentationem: non demergi ab ea.
Uel ſimpliciter nos iubet orare: vt
tranquilla ſit noſtra vita nec im-
merganiur in aliquod moleſtum.
Diabolicum enim eſt ⁊ ſuperbum
quemꝗ ſe in tentationem precipi-
tare. vnde ⁊ iacobꝰ non dixit. Inij
cite vos in tentationes: ſed cum in
cideritis: omne gaudium exiſtima-
te: de inuito voluntarium facientes.

**¶ Adhuc eo loquente: ecce
turba: ⁊ qui vocabatur iudas
vnus de duodecim antecede-
bat eos: ⁊ appropinquauit ie-
ſu: vt oscularetur eum. Jeſus
autem dixit illi. Juda oſculo fi
lium hominis tradis? Uiden-
tes autem hi qui circa ipſum
erant quod futurum erat: dixe
runt ei. Domine: ſi percutimꝰ
in gladio? Et percuſſit vnus
ex illis ſeruuꝫ principis ſacer
dotum: ⁊ amputauit auriculã
eius dextram. Reſpõdens au
tem ieſus ait. Sinite vſqꝫ huc.
Et cum tetigiſſet auriculam eiꝰ
ſanauit eum. Dixit autem ie-
ſus ad eos: qui venerant ad ſe
principes ſacerdotum ⁊ magi
ſtratus tẽpli ⁊ ſeniores. Quaſi
ad latronem exiſtis cum gla-
dijs ⁊ fuſtibus, Cum quotidie
vobiſcum fuerim in templo
non extendiſtis manus in me.
Sed hec eſt hora veſtra ⁊ po-
teſtas tenebrarum.**

¶ Glo. Premiſſa oratione xp̄i ſubij
citur de eius proditione: qua a di-
ſcipulo proditur. Dicitur enim ad
huc eo loquente ecce turba ⁊ qui vo
cabatur iudas vnus de duodecim
antecedebat eos. Cyrillus. Dicit
autem qui vocabatur iudas: quaſi
nomen eius habens exoſum. addit
autem vnus de duodecim ad ſigni-
ficantiam nequitie proditoris. Nã
qui honoratus fuerat eque apoſto
lis. factus eſt occiſionis cauſa in
chriſtum. Chryſoſtomus. Sicut
enim inſanabilia vulnerum nec au
ſteris medicamentis obediunt nec
demulcentibus: ſic anima vbi ſe-
mel eſt captiuata: ⁊ ſi ipſam dede-
rit cuicunqꝫ peccato nullum emolu
mentum ex admonitionibus conſe
quetur: quod ⁊ iude accidit a prodi
tione non ceſſanti: cuius omni mo-
do doctrine eſſet a chriſto cohibitꝰ.
vnde ſequitur. Et appropinquauit
ieſu vt oſcularetur eum. Cyrillus.
Immemor enim glorie chriſti: pu-
tauit forſitan poſſe latenter agere
auſus precipuum dilectionis ſignũ
organum efficere doli. Chryſoſto-
mus. Non autem diſcedendum eſt
a fratrum admonitione: quamuis
nihil propter noſtra verba eueniat Doctrina moralis.
nam ⁊ riuuli ⁊ ſi nullus hauriat
fluunt: ⁊ ſi forſan non perſuaſeris
hodie poteris forſan cras. Piſca-
tor enim per totam diem vacua ira
hens rhetia circa ſero piſcẽ capit.
vnde dominus: ⁊ ſi ſciret iudaꝫ nõ
conuertendũ: nõ deſtitit facere: que
ſua intererat. Sequitur enim. Je-
ſus aũt dixit ei. Juda oſculo filiuꝫ
homi. tradis? Ambro. Per interro
gationẽ pnũciãdũ puto quaſi amã
tis affectu corripiat ꝓditorẽ. Chry.
Propriũ ãt nomẽ põit qd magꝭ do
lẽtꝭ erat ⁊ reuocãtꝭ qꝫ ꝓuocati ad irã
Ambroſius. Dicit autem. Oſculo
tradis? hoc eſt amoris pignore,

re:vulnus ſingis:et pacis inſtrumē
to mortē irrogas? Seruꝰ dominuʒ:
diſcipulus prodis magiſtruʒ:electꝰ
auctorem. Chryſoſto. Non auteʒ di
cit. Tradis magiſtrū tuuʒ:dominū
tuuʒ benefactorē:ſed filium ho. Hoc
eſt manſuetū et mitē:qui ſi non eēt
magiſter et dominꝰ:quia tamē tam
ſuauiter erga te geſſit: non eſſet a
te prodendus. Ambroſ. Magna o
domine ſignificatio poteſtatis:ma-
gna diſciplina virtutis:et conſiliuʒ
proditionis aperitur et adhuc pa-
tientia non negatur. Oſtendit deuʒ
queʒ proderet:dum occulta manife
ſtat. oſtendit quem traderet:duʒ di
cit. Filium hominis:quia caro non
diuinitas comprehēditur. Illud ta
men plus confutat ingratum ꝙ cū
tradiderit:qui cuʒ eſſet dei filius. ꝓ
pter nos filius hominis eſſe voluiſ
ſet. q. d. ꝓpter te ſuſcepi ingrate qđ
tradis hypocrita. Auguſti. Hoc er-
go dominus cuʒ traderetur primo
dixit quod ait lucas. Iuda oſculo
fi. ho. tra. Deinde quod mattheus.
Amice ad quid veniſti? Deinde id
quod ioannes cōmemorat. Quem
Videat augustinus quō hꝫ ꝓbet. queritis? Ambro. Oſculatus eſt au
tem euʒ dominus non quo ſimula-
re nos doceat: ſed vt neqꝫ prodito-
rem refugere videretur:et plus affi
ceret proditorem cui amoris officia
non negaret. Theophi. zelātur au
tem diſcipuli et gladios euaginānt.
vnde ſequitur. Videntes autem hi
qui circa ipſuʒ erant quod futuruʒ
erat:dixerunt ei. Domine ſi percu-
timus in gladio? Sed qualiter ha-
bent gladios? quia mactauerant
agnum:et a menſa diſceſſerāt. Alij
autem diſcipuli querunt ac percute
rent: ſed petrus vbiqꝫ feruens pro
domino perſuaſionē non expectat:
percutit ſeruū pontificis. vnde ſeqͥ-
tur. Et ꝑcuſſit vnus ex illis ſer. prin.
ſacer. et ampu. auricu. eius dexte
ram. Auguſti. de concor. euangel.
Qui ꝑcuſſit ſm ioannē petrus erat.
quem auteʒ percuſſit malchus vo-
cabatur. Ambroſ. Eruditus enim
in lege petrus prōptus affectu:qui

ſciret phinees reputatum ad iuſti-
ciam ꝙ ſacrilegos peremiſſet: per
cuſſit principis ſeruum. Auguſti. de
concor. euang. Deinde lucas dicit.
Reſpondens autem ieſus ait. Sini
te vſqꝫ huc. Et hoc eſt qđ mattheus
cōmemorat. Conuerte gladiū tuuʒ
in locū ſuuʒ. Nec moueat quaſi con
trariuʒ ſit: quod lucas hic dicit do-
minū reſpondiſſe. Sinite vſqꝫ huc:
quaſi poſt iſtam percuſſioneʒ ita di
ctum fuerit:vt placuerit ei vſqꝫ huc
factum:ſed āplius fieri noluerit:cū
in verbis que mattheus poſuit:in-
telligatur potius totuʒ factum quo
vſus eſt gladio petrꝰ domino diſpli
cuiſſe. Illud enim veruʒ eſt:ꝙ cum
interrogaſſent dicentes. Domine ſi
percutimus in gladio? tunc reſpon
dit. Sinite vſqꝫ huc ad eſt non vos
moueat quod futurū eſt:permitten
di ſunt hucuſqꝫ progredi hoc eſt vt
me apprehendant et impleantur q̄
de me ſcripta ſunt. Non em̄ diceret.
Reſpondens autē ieſus:niſi ad in-
terrogationē eorū reſponderet:non
facto petri. Sed inter moras verbo
rum interrogantiū dominū:et illiꝰ
reſpondentis Petrus auiditate de
fenſionis percuſſit. Sed non potuit
ſimul dici que ſimul fieri potuerūt.
tunc ſicut dicit lucas ſanauit euʒ: q̄
percuſſus erat. Sequitur em̄. et cū
tetigiſſet auriculā eius ſanauit eū.
Beda. Nunqꝫ em̄ pietatis ſue domi
nus obliuiſcit. Illi iuſto mortē infe
runt: iſte perſequentiū vulnera ſa
nat. Ambro. Sed cū dominus vulne
re cruentum deterſit:myſteria diui
na ſubiecit:vt ſeruus principis mū
di non nature conditione:ſed culpe
auris vulnus exciperet:qui non au
diſſet verba ſapientie. Aut ſi petrꝰ
volens percuſſit aureʒ:docuit ꝙ au
rē in ſpem habere non deberet:quā
in myſterio non habuit. Sed quare
petrus:quia ipſe ligādi et ſoluendi
adeptus eſt poteſtatē. et ideo tollit
gaudio ſpiritali aurem interiorem
male intelligentis. Sed dominꝰ ipſe
refundit auditum demonſtrans et
ipſos ſi conuertantur poſſe ſaluari

Conſenſus euāgelicus.

qui in paſſione dñi vulnerati ſunt:
eo ꝙ omne peccatuȝ fidei myſterijs
abluaẗ. Beda. Uel ſeruꝰ iſte popu
lus eſt iudeoꝛuȝ: principibꝰ ſacerdo
tum indebito mancipatus officio: q̄
in paſſione dñi dexterā auriculā id
Allegorica expoſitio.
eſt ſpiritalez legis intelligentiā per
didit: que ſcilicet auris. Petri gla
dio decidiẗ: non ꝙ ille ſenſuȝ intelli
gendi audientibꝰ tollat: ſed diuino
ablatū iudicio negligentibꝰ pādat.
Uerū eadeȝ dextera auris in his q̄
in eodeȝ populo crediderūt diuina
dignatione priſtino eſt reſtituta offi
cio. Seq̄tur. Dixit aūt ieſus ad eos
qui venerant ad ſe principes ſacer
dotū et magiſtratus templi et ſenio
res. Quaſi ad latronē exiſtis cū gla
dijs et fuſtibus. Chryſoſto. Acceſſe
rant eniȝ nocte timentes multitudi
nis impetū: et ideo dicit: quid vobis
opus erat his armis in eum qui vo
biſcū eſt ſemper? et hoc eſt qd̄ ſequi
tur. Cū quotidie vobiſcuȝ fuerim in
templo nō extendiſtis manꝰ in me.
Cyril. Ubi non inculpat dominꝰ pre
ſides iudeoꝛū ꝙ non ſibi mature pa
rauerāt inſidias moꝛtis: ſed arguit
eos qui temere opinabanẗ euȝ ſe in
uaſiſſe ipſo inuito: ac ſi dicat. Tunc
non cepiſtis me: quia nolebā: ſȝ nec
Paſſio dñi voluntaria.
nūc poſſetis: niſi me ſponte veſtris
ſubijcereȝ manibꝰ. vnde ſequiẗ. Sȝ
hec eſt hoꝛa veſtra id eſt paruū tem
pus conceſſuȝ eſt vobis exercende
in me veſtre ſuperbie patre votis
meis fauente. Dicit etiā: ꝙ hec po
teſtas eſt tenebꝛis data id eſt diabo
lo: et iudeis inſurgendi in chꝛiſtuȝ.
Et hoc eſt qd̄ ſubditur. Et poteſtas
tenebꝛaruȝ. Beda. q. d. Ideo aduer
ſum me in tenebꝛis congregamini:
qꝛ poteſtas veſtra: qua ſic contra lu
cem mūd. armamini: in tenebꝛis ē.
Queritur autē quomodo ieſus prin
cipes ſacerdotū: magiſtratꝰ templi:
et ſeniores qui ad ſe venerūt alloq̄
dicatur: cū apud alios euāgeliſtas
non ipſos veniſſe: verū in atrio cay
phe expectantes miniſtros miſiſſe
perhibeanẗ. Sed huic contrarieta
ti reſpondeẗ: ꝙ illi non per ſeipſos:
ſed p eos quos miſerūt ad apprehē
dendū chꝛiſtū in ſue iuſſionis pote
ſtatem venerūt.

¶ Compꝛehēdentes autē eū:
duxerūt ad domū principis ſa
cerdotuȝ: petrus vero ſequeba
tur eum a longe. Accenſo autē
igne in medio atrij: et circunſe
dētibus illis: erat petrus in me
dio eoꝛum. Quē cū vidiſſet an
cilla quedā ſedentem ad lumē.
et eum fuiſſet intuita: dixit. Et
hic cum illo erat. At ille nega
uit eum dicens. Mulier non
noui illum. Et poſt puſillū aliꝰ
videns euȝ dixit. Et tu de illis
es. Petrus vero ait. O homo
non ſum. Et interuallo facto
quaſi hoꝛe vnius: alius quideȝ
affirmabat dicens. Uere et hic
cum illo erat: nam et galileus
eſt. Et ait petrus. O homo ne
ſcio quid dicis. Et cōtinuo ad
huc illo loquente cantauit gal
lus. Et cōuerſus dominꝰ reſpe
xit petrū. Et recoꝛdatus eſt pe
trus verbi domini: quod dixe
rat: quia priuſq̄ȝ gallus cantet
ter me negabis. Et egreſſus fo
ras petrus fleuit amare.

¶ Ambꝛo. Non intellexerunt infeli
ces myſteriū: nec venerati ſunt taȝ
clemētem pietatis affectū: ꝙ etiā ho
ſtes ſuos non paſſus eſt vulnerari.
Dicitur eñ. Cōpꝛehēdentes autem
eū duxerūt ad domū principis ſacer
dotū. Cū legimꝰ teneri ieſuȝ: cauea
mus ne putemꝰ eū teneri ſm̄ diuini
Natura duplex i ieſu.
tatem: ⁊ inuitū quaſi infirmū. tene
tur eñ et ligatur ſm̄ coꝛpoꝛis veri
tatē. Beda. Princeps autē ſacerdo
tum cayphā ſignificat: qui ſm̄ ioan
nē erat pontifex anni illius. Augu.
de con. euan. Sed pꝛimo ad annam
ductus eſt ſocerū cayphe. ſicut Ioā
nes dicit q̄ȝ ad cayphā: vt matthēꝰ

dicit. Marcus autez et lucas nomẽ
non dicunt pontificis. Chryſo. Ideo
autẽ ducit ad domũ põtificis: vt de
conſenſu principis ſacerdotũ ſingu
la queqꝫ facerent illuc eñ oẽs cõue
nerant chriſtum preſtolantes: ma
gnus autẽ feruor petri oſtenditur q̃
non aufugit: cuz alios fugientes vi
diſſet. Sequit eñ petrus vero ſeq̃=
batur euz a longe. Ambroſ. Bene a
longe ſequebatur: iam proxim⁹ ne=
gatur: neqꝫ eniz negare potuiſſet ſi
chriſto proximus adheſiſſet. Sz in
hoc ſit reuerendus ꝙ dominũ nõ re
liquit. etiã cuz timeret metus natu=
re eſt cura pietatis. Beda. Qḋ autẽ
ad paſſionẽ euntẽ dominũ a longe
ſequitur petrus: ſignificat eccleſiaz
ſecuturã ꝙ eſt imitatura paſſionez
domini: ſed longe differenter. eccle=
ſia eniz pro ſe patitur: at ille pro ec=
cleſia. Ambro. Iam autez in domo
principis ſacerdotũ ignis ardebat.
vnde ſequitur. Accẽ. autem igne in
me. atrũ et circũ. il. erat pe. in me.
eorũ. Receſſit petrus vt calefaceret
ſe: q: clauſo dño calor mentis iaz in
eo refriguerat. Chryſoſto. Tradite
eniz erant petro claues regni celo=
rum: credenda erat ei populorũ in=
numera multitudo: que eſſet inuo=
luta peccatis. Erat aũt petrus pau
lo durior: ſicut truncata ſerui princi
pis ſacerdotum declarat auricula.
Hic igitur tã durus tãqꝫ ſeuerus: ſi
donũ non peccãdi fuiſſet adeptus: *Docu=mẽtum pietatꝭ*
que venia cõmiſſis populis donare
tur? quẽ diuina prouidentia permi
ſit: ꝙ primo ipſe laberetur in pctm̃:
quo erga peccantes duriorẽ ſenten
tiam proprij caſus intuitu tempera
ret. et cuz ſe calefacere vellet ad pru
nas: acceſſit ad eũ puella de qua ſe
quitur. Quẽ cuz vidiſſet ancilla que
dam ſedentẽ ad lumẽ: et euz fuiſſet
intuita dixit. Et hic cum illo erat.
Ambro. Quid ſibi vult ꝙ primo eũ
prodit ancilla: cuz viri vtiqꝫ magis
potuerint euz recognoſcere: niſi vt
iſte ſexus peccare in nece domini vi
deretur: vt et iſte ſexus redimeret
per domini paſſionem. Petrus au=
tem proditus negat. malo eñ negat
ſe petruz ꝙ̃ dominũ fefelliſſe. vnde
ſequitur. At il. neg. di. Mulier non
noui illum. Chryſoſto. Quid ais o
petre? Vox tua repente mutata eſt.
os enim plenum fidei et amoris: in
odiuz perfidiamqꝫ conuerſum eſt:
non tibi flagella: nondũ ſunt admo
ta tormenta: qui te interrogat: nul=
lus eſt eoruz qui auctoritate ſui poſ
ſit formidinẽ incutere cõfitenti. mu=
lier te ſimplici voce interrogat: ⁊ for
te: nec proditura confeſſuz: nec tamẽ
mulier: ſed puella oſtiaria: vile mã
cipium. Ambroſ. Sed ideo negauit
petrus: quia promiſit incaute: non
negat in monte: non in templo non
in ſua domo: ſz in pretorio iudeorum.
Ibi negat: vbi ieſus ligatus ẽ: vbi
veritas non eſt. Negans autem di=
cit. Non noui illuz temerariũ quip
pe erat: vt diceret quia nouerat eũ:
quem mens humana non poteſt cõ=
prehendere. nemo enim nouit filiũ
niſi pater. Rurſum ſecunda vice ne
gat chriſtum. Seq̃tur enim. Et poſt
puſillum alius videns eũ dixit. Et
tu de illis es. Auguſti. de cõcor. euã *Cõſenſ° euãgeli cus.*
geli. Intelligitur autem ꝙ in hac ſe
cunda negatione a duobus eſt com
pellatus: ab ancilla ſcilicet quaz cõ=
memorant mattheus et marcus: et
ab alio quẽ cõmemorat lucas. Hoc
ergo quod hic lucas dicit: et poſt pu
ſilluz: iam egreſſus erat ianuã pe=
trus et primũ gallus cantauerat vt
marcus dicit. Iam redierat: vt quẽ
admoduz dicit ioannes: ad focum
ſtans iteruz negaret. De qua nega
tione ſequitur. Petr⁹ vero ait. o ho
mo non ſuz. Ambro. Maluit eniz ſe
negare: ꝙ̃ chriſtuz. aut quia videba
tur negare chriſti ſocietatẽ: vtiqꝫ ſe
negauit. Beda. In hac autem nega
tione petri dicimus non ſoluz ab eo
negari chriſtum: qui dicit eũ nõ eſſe
chriſtũ: ſed ab illo etiaz qui cum ſit
negat ſe eſſe chriſtianũ. Ambroſi⁹.
Tertio quoqꝫ interrogatur. Sequi
tur enim. Et inter. ſpa. qua. ho. vni⁹
alius qui affir. di. Vere et hic cum
illo erat. Auguſti. de concor. euan=

gel'. Q͞d mattheus et marcus dicũt poſt puſillum: quãtum eſſet hoc tẽporis manifeſtat hic lucas dicẽdo. Et interuallo facto quaſi hore vni⁹. de hoc autem interuallo tacet ioannes. Item quod mattheus et marcus non ſingulari: ſed plurali numero enunciant eos qui cuꝫ petro agebant: cum lucas et ioannes vnũ dicant facile eſt intelligere: aut pluralem numerum pro ſingulari vſitata locutione vſurpaſſe mattheum et marcum: aut ꝙ vnus maxime tãꝗ̃ qui eum viderat affirmabat. ceteri autem ſecuti eius fidem petruꝫ ſimul vrgebant. Iam vero illud q͞d mattheus ipſi petro dictum aſſeuerat. Nonne te vidi in orto? Marcus autem et lucas inter ſe illos de petro locutos: aut ſententiam intelligimus tenuiſſe eos: qui compellatũ dicũt petrum. tantuꝫ enim valet q͞d de illo coram illo dicebatur: quantum ſi illi diceretur: aut vtroq̨ modo dictum: et alios hunc: alios illũ moduꝫ commemoraſſe. Beda. Subdit autem. Nam et gali. eſt. non ꝙ alia lingua galilei: atq̨ alia loquerentur hieroſolymite: qui vtriq̨ fuerũt hebrei: ſed ꝙ vnaqueq̨ prouincia et regio ſuas habendo proprietates: vſitatum loquendi ſonum vitare non poſſit. Sequitur. ⁊ ait Pe. o homo neſcio quid dicis. Ambroſ. Hoc eſt ſacrilegia veſtra neſcio: ſed nos excuſamus ipſe non excuſauit. Non enim ſatis eſt inuoluta reſpõſio confitentis ieſum: ſed aperta cõfeſſio. et ideo petrus non de induſtria reſpondiſſe ſic inducitur: quia poſtea recordatus eſt: et tamen fleuit. Beda. Solet autem ſacra ſcriptura ſepe meritum cauſarum per meritum deſignare temporum. vnde petrus qui media nocte peccauit: ad gallicantuꝫ penituit. Sequitur enim. Et conti. il. adhuc lo. gal. cantauit. quod in tenebris obliuionis errauit. vere lucis rememoratione correxit. Auguſti. de con. euãgeli. galli autem cantum poſt trinã negationem petri intelligimus: ſicut Marcus expreſſit. Beda. Hunc gallum myſtice opinor aliquem do ctorum intelligendum: qui iactantes et ſomnolentos increpat dicẽs. Euigilate iuſti: et nolite peccare. Chryſoſtomus. Admirare autem curam magiſtri: quia cum vinctus eſſet multa vtebatur prouiſione erga diſcipulum: quem nutu erigens ad lachrymas prouocauit. Sequitur enim. Et conuerſus domin⁹ reſpexit petrum. Auguſti. de conſen. euangeli. Quod quomodo accipiendum ſit diligentius conſideranduꝫ eſt. Dicit enim Mattheus. Petrus enim ſedebat foris in atrio. quod non diceret: niſi illa cum domino intus agerentur. Similiter et in eo quod dixit marcus. Et cum eſſet petrus in atrio deorſum: oſtendit non ſolum in interioribus: ſed etiam in ſuperiorib⁹ geſta que dixerat. Quo modo ergo reſpexit dominus petrum facie corporali? Quapropter mihi videtur illa reſpectio diuinit⁹ facta. Et ſicut dictum eſt. Reſpice ⁊ exaudi me: et conuertere domine et libera animã meam: ita dictum arbitror. Conuerſus dominus reſpexit petrum. Beda. Reſpicere nanq̨ eius miſereri eſt: quia non ſolum cum agitur penitentia: verũetiam vt agatur dei miſericordia neceſſaria eſt. Ambroſius. Deniq̨ quos ieſus reſpicit: plorant delictum. vnde ſequitur. Et recordatus eſt Petrus verbi domini quod dixerat. Quia prius ꝗ̃ gallus cantet: ter me negabis. Et egreſſus foras petrus fleuit amare. Quare fleuit: quia errauit vt homo lachrymas eius lego: ſatiſfactionem non lego. Lauant lachryme delictum: quod voce pudor eſt confiteri. Negauit primo et ſecundo et non fleuit: quia adhuc non reſpexerat dominus. Negauit tertio. reſpexit euꝫ ieſus: et amariſſime fleuit: et tu ſi veniam vis mereri dilue lachrymis culpaꝫ tuam. Chryſoſto. Non autẽ audebat petrus palam flere: ne a lachrymis deprehenderet: ſꝫ foras exiẽs la-

[Left margin:] Mos p uinciaꝝ.

[Right margin:] Expoſitio moralis de gallo.

[Right margin:] Notula bona.

chꝛymabatur. Flebat. ſt nō ꝓpter
penā: ſed quia delictū negauerat:
qꝺ moleſti⁹ erat ei qlibet ſupplicio.
¶ Et viri qui tenebant illum:
illudebant ei cedentes. Et vela
uerunt eum: et percutiebant fa
ciem eius. Et interrogauerunt
eū dicētes. Pꝛophetiza. Quis
eſt qui te percuſſit? Et alia mul
ta blaſphemantes dicebant in
eum. Et vt factus eſt dies: con-
uenerūt ſenioꝛes plebis ⁊ prin-
cipes ſacerdotum et ſcribe: et
duxerunt illum in concilium ſu
um dicentes. Si tu es chꝛiſtus
dic nobis. Et ait illis. Si vo-
bis dixero non creditis mihi: ſi
autē ⁊ interrogauero nō rñde-
bitis mihi: neq̃ dimittetis. Ex
hoc autem erit filius hominis
ſedens a dextris virtutis dei.
Dixerunt aūt oēs. Tu ergo es
filius dei? Qui ait. Uos dicitis
quia ego ſum. At illi dixerunt.
Quid adhuc deſideram⁹ teſti-
monium. Ipſi enim audiuim⁹
de oꝛe eius.
Conſen ¶ Auguſti. de concoꝛ. euan. De pe-
ſus euā tri tentatione: que inter domini con
gelicus. tumelias facta eſt: non eodē oꝛdine
omnes narrant. Nam illas pꝛimo
cōmemoꝛat matthe⁹ et marc⁹: deinde
petri tentationem. Lucas vero ex-
plicauit pꝛi⁹ tentationē petri: deide
domini contumelias dicens: et vi.
qui tene. eum illude. ei cedentes.
Chꝛyſoſto. Celi et terre dominus ce
ſus ſuſtinet: ⁊ patitur impioꝛum ri
dicula: foꝛmam nobis patientie p̄-
bens. Theophilus. Necnon domi
nus prophetarū vt pſeudopꝛophe-
ta deluditur. Sequitur. Et vela. eū
⁊ pcu. fa. eius et inter. eum di. Pro-
phe. no. quis eſt qui te percuſſit.
Beda. Hec quaſi in contumeliā fa-
ciebant eius qui ſe a populis ꝓphe
tam voluit haberi. Sed tunc qui ce
ſus eſt colaphis iudeoꝛum: ceditur
etiā nunc blaſphemiis falſoꝛum chꝛi
ſtianoꝝ. Uelauerūt āt eū: nō vt eoꝝ
illa ſcelera nō videat: ſ3 vt a ſe ipſi
faciē ei⁹ abſcōdāt. Heretici aūt et iu
dei: ⁊ mali catholici eū r̄pꝛobis acti
bus exacerbantes: quaſi ei illudē
tes dicūt. Quis eſt qui te percuſſit?
Dum ab illo ſuas cogitationes et
opera tenebꝛarum cognoſci nō eſti-
māt. Augu. de con. euan. Hec autē
intelligit paſſus dñs vſq̃ mane in
domo pꝛincipis ſacerdotū: quo p̄us
adductus eſt. vñ ſequit. Et vt fa. eſt
dies cōue. ſeni. ple. ⁊ p̄n. ſacer. ⁊ ſcri.
et duxe. eū in ꝯſi. ſu. di. Si tu es xp̄s
dic nobis. Bed. Nō veritatē deſide-
rabāt: ſed calūniā pꝛeparabāt. Si-
quidē xp̄m hoiem tātūmō de ſtirpe
dauid venturū ſperātes: hoc ab eo
q̄rebāt: vt ſi diceret. Ego ſum xp̄s:
calūniarent q̄ ſibi arroget regiam
ptātē. Theo. Ipſe vero ſciebat eoꝝ p̄-
coꝛdia q̄ q̄ nō crediderāt opib⁹ mlto
min⁹ ſermonib⁹ crederēt. vñ ſequit.
Et ait illis. Si vo. dixe. nō cre. mihi.
Beda. Sepe eñ dixerat ſe xp̄m eſſe
puta cū dicebat. Ego ⁊ pater vnū ſu
mus: ⁊ cetera talia. Si aūt interro.
nō rñ. mi. neq̃ dimittetis. Interro-
gauerat eñ eos: quo dicerēt xp̄m fi
liū eſſe dauid: cū dauid i ſpiritu do-
minū ſuum illū vocauerit: verū illi
neq̃ dicēti credere: neq̃ interrogan
ti rñdere voluerūt. quia aūt ſemen
dauid calūniari q̄rebāt plus eſt qꝺ
audiūt. Seq̃t. Ex hoc āt erit. fi. ho.
ſe. a dex. vir. dei. Theo. q. d. Nō eſt
vobis decetero tp̄s ſermonum ⁊ do
ctrine: ſed deinceps iudicij tempus
erit cū videbitis me filiū hoīs ſedē-
tē a dextris ꝟtutꝫ dei. Cyꝛil. Cū aūt
de deo ſeſſio dicit atq̃ thꝛon⁹: regia Seſſio
et vniuerſis pꝛincipās dignitas de- xp̄i quō
ſignatur. Non eñ putabamus tri- intelli-
bunal quoddā poſitū eſſe cui creda genda
mus inniti dominū omniū: ſed nec
omnino dextrū vel ſiniſtrum eſſe pe
nes diuinam naturā. pꝛopꝛium eñ
eſt coꝛpoꝛū figura: et locus et ſeſſio.

Qualiter aũt paris honoris: paris quoq; cõſeſſus filius videbitur eſſe: ſi non eſt ſm naturã filius: naturalem: in ſe proprietatẽ habẽs patris. Theo. Hec igitur audientes timere debebãt: ſed illi poſt hec verba magis inſaniunt. vnde ſequit. Di. aũt oẽs. Tu ergo es fi. dei? Bed. Quod ſe filiũ dei dixerat: acceperunt in eo quod ait. Erit fi. ho. ſe. ad dex. vir. dei. Ambro. Dominus autẽ maluit ſe regem probare q̃ dicere: vt cõdẽnandi cauſam habere non poſſint: qui quod obijciunt hoc fatẽtur. Sequit. Qui ait. Uos di. q: ego ſum. Cyril. Hoc aũt dicente chriſto: ſuccẽſuit phariſeorum cohors vſurpans ignominie vocẽ. vnde ſequitur. At illi dixerũt. Quid adhuc deſidera. teſtimo. ipſi enim audi. de ore eius. Theophilus. Ex quo patet q; inobedientes nulla commoda referũt ex reuelatis ſibi ſecretioribus: ſed maiorem penam acquirunt. ꝓpter quod talia oportet eis eſſe occulta.

Cap'tu. xxiij.

Et ſurgẽs oĩs multitudo eorũ duxerũt illum ad pilatum. Ceperunt aũt illũ accuſare dicentes. Hũc inuenim' ſubuertẽtẽ gẽtẽ noſtrã: ⁊ prohibẽtẽ tributa dari ceſari: et dicentẽ ſe chriſtũ regẽ eſſe. Pilatus aũt interrogauit eũ dicens. Tu es rex iudeorũ? At ille reſpondens ait. Tu dicis. Ait autẽ pilatus ad principes ſacerdotũ et turbas. Nihil inuenio cauſe in hoc homine. At illi inualeſcebãt dicẽtes. Cõmouit populũ docẽs p vniuerſam iudeam incipiens a galilea vſq; huc.

¶ Auguſti. de con. euan. Poſtq̃ cõplenit lucas narrando petri negationem: recapitulauit que cũ domino geſta ſunt circa mane: cõmemorans quedã que alij tacuerũt: atq; ita ↄtexuit narrationẽ: ſimilia alijs narrãs cũ dicit. Et ſur. omnis mul. eo. duxe. il. ad pilatũ. Beda. Ut impleretur ſmo ieſu quẽ de ſua morte predixit. Tradet gentibus ſcilꝫ Romanis. nã pilatus romanus erat: eũq; romani i iudeã p̄ſidẽ miſerãt. Auguſti. de cõ. euan. Deinde apud pilatũ geſta ſic narrat. Ceperũt aũt eũ accuſare dicẽtes. Hũc inue. ſubuer. gen. no. ⁊ prohi. tri. da ceſa. ⁊ di. ſe chri. re. eſſe. Hoc mattheus ⁊ marcus nõ dixerunt: cũ tamen dicerẽt q; eũ accuſabant: ſed iſte ẽt ipſa crimina q̃ falſo obiecerunt apuit. Theo. Euidenter aũt aduerſant veritati. Nõ eñi dñs ꝓhibuit dari cenſum: ſed magis dari iuſſit. Qualiter aũt ppl'm ſubuertebat: an vt regnũ aggrederet? ſed hoc eſt incredibile cũctis: q: volente multitudine tota eũ in regẽ eligere ſciens fugit. Beda. Duob' aũt dño obiectis. ſ. q; tributa ceſari dari ꝓhibuerit: et ſe xp̄m regẽ diceret: potuit fieri vt illud qđ dñs ait. Reddite q̄ ſunt ceſaris ceſari: ẽt pilatũ audiſſe contigerit. Jõq; cauſam hanc quaſi aptũ iudeorum mendaciũ ꝑuipẽdens ſolũ qđ neſciebat: de regni verbo interrogandum putauit. Sequit. Pila. aũt inter. eũ di. Tu es rex iudeorũ. Theo. Mihi videt q; hoc a xp̄o ō fierit contẽptuꝫ obiecti criminis ſubſanando. q. d. Tu pauper: hũilis: nudus: cui nullus adiutor: accuſaris de regni ambitione: ad qđ opus eſt multorũ adiutorio et ſumptibus. Beda. Eodẽ aũt verbo preſidi: quo et principib' ſacerdotũ reſpõdet: vt propria ſententia cõdemnet. Sequit. At il. rñ. ait. Tu dicis. Theophi. Illi aũt cũ nihil aliud faueret eorũ calũnie: recurrunt ad clamorũ ſubſidia. Seq̄tur. At il. inua. dicẽtes. Con. popu. do. p vni. iude. inci. a gali. vſq; huc quaſi dicat. Peruertit populuꝫ nec in vna parte tantũ: ſed a galilea incepit: et hucuſq; peruenit tranſiẽs per iudeã. puto autẽ eos non abſq; cauſa meminiſſe galilee: ſed volen= Innocẽtia ieſu.

tes incutere timorē pilato. Galilei enim ſciſmatici fuerūt: ꝛ noua tētā tes: qualis fuit iudas galileus: cuius in actibus apoſtolorū fit mētio. Beda. His aūt verbis nō illū: ſed ſe accuſant. Docuiſſe eñ populū ꝛ a ꝑſtini tēporis ignauia docendo commonuiſſe: taliq; actu totā terrā promiſſionis ptranſiſſe nō criminis: ſʒ indiciū eſt virtutis. Ambro. Accuſatur aūt dñs et tacet: q: defenſiōe nō indiget. ambiāt defendi: qui timēt vinci. Non ergo accuſationē tacendo confirmat: ſed deſpicit nō refellendo. Quid ergo timeret: qui non ambit ſalutē: ſolus vim ſuam ꝓdit: vt acquirat omnium.

¶ Pilatus aūt audiēs galileā iterrogauit ſi hō galileus eſſet Et vt cognouit q̄ de herodis poteſtate eēt remiſit eū ad herodē: qui et ipſe hierosolymis erat illis diebus. Herodes aūt viſo ieſu gauiſus ē valde. Erat enim cupiens ex multo tēpore videre eū: eo q̄ audiret multa de eo: ꝛ ſperabat ſignū aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eū multis ſermonibus. At ipſe nihil illi reſpondebat. Stabant autem principes ſacerdotum et ſcribe conſtāter accuſantes eū. Spreuit autem illum herodes cū exercitu ſuo: et illuſit indutum veſte alba: et remiſit ad pilatū. Et facti ſunt amici herodes et pilat⁹ in ipſa die: nam antea inimici erant adinuicem.

¶ Beda. Pilatus de premiſſa accuſatione nō interrogādū dñm ratus ſed ipſum magis nacta occaſiōe cupit ab eo iudicādo liberū reddere. vñ dicit. Pilatus aūt audi. galileā interro. ſi hō gali. eſſet. Et ne cōtra eū quē inſontē et propter inuidiam traditū cognouerat: ſententiam daret cogeretur. herodi eū miſit audiēdū: vt ipſe potius eū qui eius patrie tetrarcha exiſtebat: vel abſolueret: vel puniret. Sequit. Et vt cogno. q̄ de hero. poteſtate eſſet: remi. eū ad hero. qui et ipſe hiero. erat illis diebus. Theophi. In hoc ſequitur legē romanā: que iubebat quēlibet a principe ſue iuriſdictionis condemnari. Grego. x. mora. Chriſti autē famā herodes explorare voluit: cū eius miracula videre cōcupiuit. Sequitur. Hero. autē vi. ie. ga. eſt val. Erat enim cu. ex mul. tem. vi. illuʒ. Theophi. Non tanq̄ lucraturus quicq̄ vtilitatis ex eius aſpectu: ſed patiens nouorū cupidinē credebat videre quēdā extraneū hominem: de quo audierat q̄ ſapiens ꝛ mirificus eſſet. vnde ſequit. Eo q̄ audi. mul. de il. et ſpe. ſig. ali. vi. ab eo fieri. Volebat etiā audire ab eo quid diceret: et ideo interrogat eum q̄ſi deriſorie ſe habens ad ipſum et eū ſubſanans. Sequitur. Interro. aūt illū multis ſermonibus. Ieſus qui cūcta ratiōe peregit: ꝛ q̄ teſte dauid ſuos ſermones in iudicio diſponit: priuʒ eſſe iudicauit in talibus habere ſilentium. Sermo enim prolatus ei cui nihil proficit: condemnationis fit cauſa. vnde ſeqtur. Et ipſe nihil ei reſpondebat. Ambro. Tacuit et nihil fecit: quia nec illius credulitas merebatur videre diuina. Et dominus iactantiā declinabat: ꝛ forte typice in herode omnes impij ſignificantur: qui ſi legi non crediderint et prophetis: mirabilia chriſti opera in euangelio videre nō poſſunt. Grego. xxij. mora. Hoc etiā audientes nos opꝫ adiſcere: vt quotiēs auditores nři nřa volunt q̄ſi laudādo cognoſcere. nō aūt ſua ꝑuerſa mutare oio taceamus: ne ſi oſtētatiōis ſtudio verbū dei loqmur: et illorum que erat culpa eſſe non deſinat: et noſtra que nō erat fiat. Multa autē ſunt q̄ audientis animū produnt: maxime ſi auditores noſtri et ſemꝑ laudant quod audiunt: et nunq̄ quod laudant ſequūtur. Grego. x. mora.

Mos romanorum.

doctrina moralis

Inquiſitus ergo redemptor tacuit: expectatus miracula adhibere contempſit: ſeſeqꝫ apud ſe in occultis retinens: eos quos exteriora querere cōperit: ingratos foris reliquit: magis eligens aperte a ſuperbientibus contēni: qꝫ a non credentibus vacua voce laudar⁹. vnde ſequitur. Sta. aūt prin. ſacer. ꝛ ſcri. con. accu. eū: ſpre. aūt il. hero. cū exer. ſuo: et illu idu. veſte alba ꝛ remi. ad pila. Ambro. Non ocioſum qꝫ veſte alba induitur ab herode: imaculate tribuens indicia paſſionis: qꝫ agnus dei ſine macula cū gloria mūdi peccata ſuſciperet. Theo. Tu tamen conſidera qꝫ per ea que facit diabolus impeditur: cōgerit deriſiones ꝛ opprobria in xp̄m: ex quibus declaraꝉ qꝫ dn̄s ſeditioſus nō ſit: alioqn nō derideretꝉ plebe reddita ſuſpecta et nouitatibus gaudēte. Miſſio aūt chriſti a pilato ad herodē fit amicitie cōis exordiū qſi pilato nō vſurpante ſibi ſubditos ditioni herodis vn̄ ſubdiꝉ. Et fa. ſunt ami. he. ꝛ pi. in ipa die: nā ante ini. erant adinuicē. Attende diabolū vbiqꝫ coniungētē diſiūcta: vt chriſti peragat necē. Erubeſcam⁹ ergo nos: ſi cauſa noſtre ſalutis nec amicos in xprio federe cōſeruemus. Ambro. In typo etiā herodis atqꝫ pilati: qui amici ex inimicis per ieſum chriſtum facti ſunt: et plebis iſraelis et populi gentilis figura ſeruatur: qꝫ per dn̄i paſſionē vtriuſqꝫ ſit futura cōcordia

Allegorica expoſitio.

ita tamen vt prius populus nationū capiat dei verbum: et ad populū iudeorū fidei ſue deuotionē trāſmittat: vt illi quoqꝫ gloria maieſtatis ſue corpus veſtiant chriſti quod añ deſpexerant. Beda. Ut hoc herodis et pilati fedus ſignificat: qꝫ gētiles et iudei genere et religione et mēte diſſidentes: in chriſtianis perſequēdis conſentiunt.

¶ Pilatus aūt cōuocatis principibus ſacerdotū ꝛ magiſtratibus et plebe: dixit ad illos. Obtuliſtis mihi hunc hominē: qſi auertētē pp̄lm: et ecce ego corā vobis interrogans nullā cauſaꝫ inuenio in homine iſto: ex his in quibus euꝫ accuſatis. Sed neqꝫ herodes. Naꝫ remiſi vos ad illū: et ecce nihil dignū morte actū eſt ei. Emendatum ergo illum dimittā. Neceſſe autem habebat dimittere eis per diem feſtū vnum. Exclamauit autem ſimul vniuerſa turba dicens. Tolle hunc: et dimitte nobis barrabaꝫ. Qui erat pp̄ter ſeditionem quandā factam in ciuitate et homicidium miſſus in carcerē. Iterū autē pilatus locut⁹ eſt ad eos: volens dimittere ieſum. At illi ſucclamabāt dicētes. Crucifige: crucifige eū. Ille autē tertio dixit ad illos. Quid enim mali fecit iſte? Nullam cauſam mortis inuenio in eo. Corripiā ergo illuꝫ: ꝛ dimittā. At illi inſtabāt vocibus magnis poſtulantes vt crucifigeretur: et inualeſcebāt voces eorū. Et pilatus adiudicauit fieri petitionē eorū. Dimiſit aūt illis eū qui propter homicidium et ſeditionē miſſus fuerat in carcerem quem petebant. Ieſum vero tradidit volūtati eorum.

¶ Auguſti. de con. euan. Rediēs lucas ad ea q̄ apud p̄ſidē gerebāꝉ. vn̄ digreſſus erat: vt narraret qđ apud herodem actū eſt ita dicit. Pilatus autē conuo. prin. ſacer. ꝛ ma. ꝛ ple. di. ad eos. obtu. mi. hunc ho. quaſi auer. po. et ec. ego co. vo. inter. nul. cau. inue. in ho. iſto ex his in qui. eum accuſatis. Hic intelligimus eū preterniſiſſe quēadmodum a domino queſierit: quid accuſatorib⁹ reſponderet. Ambroſius. Hic pilatus chriſtum abſoluit iudicio: crucifigit

Conſenſus euāgelicus

miniſterio. ad herodē mittitur ad
pilatū remittitur. vnde ſequitur.
Sed neq; he. nā remiſi vos ad illū
et ecce nihil dignum morte actū eſt
ei. Et ſi vterq; reum nō pronunciat
ob metum tamē aliene crudelitatꝭ
ſtudijs pilatus obſequitur. Theo.
Duorum ergo virorum teſtimonio
ieſus inſons oſtenditur. iudei vero
qui accuſabant nullū teſtem obtu
lerunt: cui credere oporteret. Uide
ergo quomodo ſuperet veritas. Je
ſus tacet: et teſtantur inimici: pro=
clamant iudei: et nullus eorum at-
teſtatur clamoribus. Beda. Pereāt
ergo ſcripta que tanto poſt tēpore
contra xp̄m compoſita: non illū apō
pilatum magice artis accuſatum:
ſed componentes apud dominum
perfidie et falſitatis accuſādos eē
demonſtrant. Theophilus. Lenī⁹
ergo pilatus nec ſatis pro veritate
ſeuerus: quia timebat accuſatio=
nes: ſubiungit. Emendatum ergo
illum dimittā. Beda. q. d. Flagris
illū et ludibrijs q̄ntū iubetis affi
ciam: dūmodo īnoxium ſanguinē
non ſitiatis. ſequitur. Neceſſe aūt
habebat dimittere eis per di. feſtū
vnum. Neceſſe habebat non impe
rialis legis ſanctiōe: ſed annua gē
tis conſuetudine deuictus: cui per
talia gaudebat placere. Theophi.
Romani enim iudeis conceſſerant
ſm leges et ritus proprios conuer
ſari. Mos autem patrius erat iu=
deis petere dānatos a principe: ſi=
cut a ſaule ionathan petiuerūt. vn̄
et de eorum petitione nunc ſubdi=
tur. Excla. autē ſi. vni. tur. di. Tol
le hunc et dimit. no. bar. qui erat ꝓ
pter ſedi. q̄ndam factam in ciui. et
homi. miſ. ī carcerem. Ambroſius.
Nō immerito homicide abſolutio
nē petunt: qui flagitabant īnocen
tis exitium: tales leges habet iniq̄
tas: vt quod oderit innocentiā: ſce
lus diligat. In quo tamen nois in
terpretatio ſpēm dat figure barra
bas enim patris filius latine dicit̄.
Illi ergo quib⁹ dicitur. Uos ex pa=
tre diabolo eſtis. vero dei filio: pa=
tris ſui filium. i. antixp̄ū prelaturī
eſſe produntur. Beda. Heret autē
iudeis vſq; hodie ſua petitio. q2 ei
data ſibi optione: pro ieſu latronē.
pro ſaluatore interfectorem elege=
runt merito ſalutē vitāq; perdide=
rūt: et latrocinijs ſe ac ſeditionib⁹
intantum ſubiecerunt vt et patriā
et regnū ſuum perdiderint. Theo=
philus Sic igitur gens olī ſancta
fuerit ad cedendum: pilatus genti
lis cedem prohibet. Sequitur enī
Iterum autē pila. locu. ē ad il. vo.
di. ieſum. At il. ſuccla. di. Cru. cru.
eū. Beda. Peſſimo enī genere mor=
tis occidere innocentem: hoc eſt cru
cifigere deſiderant. Pendentes eī
in ligno crucifixi: clauis ad lignum
pedibus manibuſq; confixis: pro=
ducta morte necabantur: ne dolor
citius finiretur. Uerum a domino
electa erat mors crucis quam dia=
bolo ſuperato tanq̄ trophēum in
frontibus fideliū erat poſiturus.
Theophi. Tertio autem pilatus
xp̄m abſoluit. Sequitur enī. Ille
autem ter. dixit ad il. Quid enī ma
li fecit iſte? nul. cau. mor. īue. ī eo.
Cor. ergo il. et dimittā. Beda. Hāc
correptionem qua populo ſatiſface
ret: ne vſq; ad crucifigendum ſalua
torē ſeuirēt pilat⁹ querebat: non ſo
lum obtuliſſe: ſed etiam deridendo
et flagellando exhibuiſſe: verba
ioannis teſtantur. Quia vero totā
accuſationem quam aduerſus do=
minum detulerunt: ſollicita pilati
interrogatiōe videbant euacuatā:
tandē ad ſolas ſe preces cōuertūt.
vnde ſequitur. At il. inſta. vo. ma.
poſtu. vt cru. et iua. vo. eorū. Theo.
Tertio clamant contra chriſtum:
vt per trinam hanc vocem ſuam eē
occiſionem xp̄i approbent: quam
petēdo extorſerunt. Sequitur enī.
Et pila. adiu. fieri peti. eorū. dimi.
autem eum il. qui propter homi. et
ſedi. miſ. fue. ī car. ie. ve. tradi. vo=
lūtati eorum. Chry. Putabant enī
hoc ſe poſſe aſtruere q̄ ieſus dete=
rius eſſet latrone: et adeo neq; vt
neq; pro pietate: neq; pro feſti. pre=

Notula de iudeis.

rogatiua deberet liberari.

¶ Et cuȝ ducerent cuȝ apprehenderunt ſimoneȝ quendam cyrenēſem venientem de villa: et impoſuerūt illi crucē portare poſt ieſum. Sequebatur autem illū multa turba populi ⁊ mulierum: que plāgebāt et lamentabantur eum. Cōuerſus autem ad illas dixit ieſus. Filie hierusalem nolite flere ſup me: ſed ſuper voſipſas flete et ſuper filios veſtros. Quoniaȝ ecce venient dies in quibus dicent. Beate ſteriles et ventres qui non genuerūt: et vbera q̄ non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus cadite ſuper nos: et collibus operite nos. Qr ſi in viridi ligno hec faciunt: in arido quid fiet? Ducebantur autē et alij duo neq̄ꝫ cum eo: vt interficerentur.

¶ Glo. Poſita cōdēnatione xp̄i cōuenienter agit de eius crucifixione cum dicitur. Et cum ducerent eum apprehenderunt ſimoneȝ quēdam cyrenenſem venientē de villa: et impoſuerunt ei crucem portare poſt ieſum. Augu. de cō. euan. Joannes autem narrat q̄ ieſus baiulabat ſibi crucē. vnde intelligitur q̄ ipſe ſibi portabat crucem cum exiret in eum qui dicitur caluarie locuȝ. Simon auteȝ in itinere angariatus eſt cui data ē portāda crux vſq̄ ad locū. nullꝰ ei alioꝝ acceptabat crucē baiulare eo q̄ lignū deteſtabile putabat: nō ſimōi cyreneo q̄ſi i quādaȝ facturā i poſuerūt crucē portare quā alij recuſabāt. Hic adimpletur illud Jſaie. Cuius principatꝰ ſuper humerū eius pricipatus enī xp̄i eſt crux eius propter quam ſin apoſtolū deꝰ eū exaltauit. Et ſicut i ſignum dignitatis alij baltheū alij mitrā portant: ſic et dominꝰ crucē.

Conſenſus euāgelicus

Et ſi inquiras inuenies non aliter in nob regnare ieſuȝ: niſi per aſperitates: q̄ fit vt delicioſi inimici ſūt xp̄i crucis. Ambro. Chriſtus ergo crucem baiulās: iam tropheuȝ ſuū victor attulit. crux ſuper humeros iponitur: q2 ſiue ſimō ſiue ipſe portauerit: ⁊ xp̄s in hoīe ⁊ hō portauit in xp̄o. Nec diſcordāt euāgeliſtarū ſententie quādo concordat myſterium. Et bonus ordo noſtri profectꝰ ē: vt priꝰ crucis ſue trophea ipſe erigeret: deinde martyribꝰ traderet erigenda. Nō iudeꝰ ē qui crucē portat: ſed alienigena atq̄ꝫ peregrinꝰ nec precedit. ſꝫ ſequitur: iuxta hoc qd ſcriptū eſt. Tollat crucē ſuam ⁊ ſequatur me. Beda. Simon auteȝ obediēs: cyrene heres iterp̄tat. vn̄ per eū ppl'i gētiū deſignāt: q̄ quondam peregrini et hoſpites teſtō: ſꝫ nūc obediendo facti ſunt dei heredes. De villa aūt ſimon egrediens cruceȝ portat poſt ieſū: cū paganis ritibꝰ derelictis: veſtigia dominice paſſionis obedienter amplectitur. Villa enim grece pagos vocatur: a q̄ pagani nomē trahūt. Theophi. Vt ille tollit crucē xp̄i qui venit a villa. i. dimittit hunc mūdū et opa eiꝰ: in hierusalem. i. in ſupernam libertatem tendens. Et hoc ēt nō modicū ſumi: f documētū. Qui ei ad modū xp̄i magr̄ eſt: dꝫ ipſe prius tollere crucem: et timore dei propriā carnē configere: et ſic ſubditis et obedientibus eā iponere. Sequitur āt xp̄ꝫ ēt multitudo plebis ⁊ mulieꝝ. nā ſubdit. Sequebatur āt illū multa turba populi et mulieꝝ q̄ plāgebāt et lamētabāt eū. Beda. Multa q̄dē turba crucē dn̄i: ſꝫ nō vna eadēq̄ꝫ mente ſequebatur. Nā populus qui eius mortē ipetrauerat. vt morientē letus aſpiceret. mulieres vero vt morituruȝ plorarent. Non āt ideo ſolus mulieruȝ plāctus ſeq̄batur: quia non ēt inumerus virorum cetus de eius erat paſſiōe meſtiſſimus: ſed quia femineus quaſi contemptibilior ſexus liberius poterat qd ſenſerat oſtentare. Cyril.

Tropologia pulchra

Amans etiam lachrymarũ eſt ſemper ſexus femineus et mentem habens flexibilẽ ad pietatẽ. Theop. Per hoc et̃ ſignificabat̃ ꝙ multitudo magna iudeorũ eẽet poſt crucez itura credẽs in ieſum. Sz et mens infirma que ſignificat̃ ꝑ feminã: ſi ſumpta cordis cõtritione per penitentiam fleat. ſequitur ieſum propter noſtram ſalutẽ afflictum. Flebant igitur mulieres ꝑ cõpaſſionẽ Cũ aũt qui vltro patit̃ flere nõ opꝫ ſed magis ei applaudere: et iõ eas flere vetat. Sequit̃. n. Cõuerſus aũt ieſus ad illas dixit. Filie hieruſalem: nolite flere ſuper me. Beda. Cuius. ſ. cita reſurrectio mortẽ ſoluere põt: cui⁹ mors et omnẽ mortẽ et ipſum mortꝭ deſtructura ẽ auctorem. Notandũ aũt cũ filias hieruſalẽ appellat: ꝙ nõ ſole ĩ cũ eo venerant a galilea: ſed et eiuſdẽ vrbis ciues et mlĩeres adheſerũt. Theophi. Mãdat deplorãtib⁹ eũ in futura mala proſpectum intendere: et ſuper illis flere. Sequitur enĩ ſup voſipſas flete et ſup filios veſtros. Cyril. Significãs in futuro mulieres liberis eẽe orbãdas: nã irruente bello ĩ terra iudeorũ cũcti ſimul peribũt magni ꝛ parui. vnde ſeqt̃. Quia ecce venient dies in quib⁹ dicent: beate ſteriles: et vẽtres qui nõ genuerunt: et vbera que nõ lactauerũt. Theo. Tunc enĩ femine crudeliter ſuos aſſabunt filios: et vẽnter qui produxerat flebiliter: iterato recipiet genitũ. Bed. In quo die vẽture a romãis obſidiõis ꝛ captiuitatis tẽps ſignificat de qb⁹ ſupra dixerat. Ue pregnãtibus et nutriẽtibus in illis dieb⁹. Naturale ẽ aũt imminẽte captiuitate hoſtili alta vel abdita quib⁹ abſcõdantur homines refugia querere. vnde ſeqt̃. Tunc incipiẽt montib⁹ dicere. Cadite ſuper nos. et collib⁹: operite nos. Hyſtoria ioſephi. Refert enim ioſephus inſtantibus ſibi romãis: certatim iudeos cauernas mõtiũ colliũq; petiiſſe ſpelũcas. poteſt etiam ꝙ beatificandas dixit ſteriles de his intelligi: qui vtrolibet ſexu ſe caſtrauerunt propter regnum celorum montib⁹ collibuſq; dici. cadite ſuper nos: et operite nos: cum quilibet ſue fragilitatis mẽores ingruente tentationũ articulo: ſublimiũ quorũcũq; virorum queſierint exemplis monitis et precibus defendi. Sequitur. Qz ſi in vi. li. hec fa. ĩ ari. q̃d fiet? Gre. xxi. moraliũ. Se lignũ viride: et nos lignũ aridũ dixit: qz ipſe in ſe vim diuinitatis habuit. nos vero qui puri homines ſum⁹ lignũ aridũ appellamur. Theo. quaſi dicat iudeis. Si ergo in me lignũ fructiferum iugiter virens taliter ſeuierunt romani: q̃d nõ attentabunt erga vos? populum dico quaſi lignũ aridum priuatũ qualibet viuificãte virtute: nec vllum fructum ferẽtem. Beda. Uel quaſi omnibus diceret. Si ego qui peccatũ nõ feci: lignum vite appellat⁹ ſine igne paſſionis a mundo nõ exeo: quid putas eis manere tormenti qui ſunt fructib⁹ vacui? Theo. Malã aũt opinionẽ de dño inuere volẽs diabol⁹ etiã latrones faciebat crucifigi cũ eo. vñ ſequit̃. Ducebantur autem ꝛ alij duo neq̃ cũ eo vt interficerẽtur.

¶ Et poſtq̃ venerunt in locũ qui vocatur caluarie: ibi crucifixerunt eum: et latrones: vnũ a dextris: alterum a ſiniſtris.

¶ Athana. Ubi corruptum eſt genus hũanũ: ibi chriſt⁹ proprium corpus expoſuit: vt vbi ſeminata ẽ corruptio: ibi dẽ incorruptio oriatur: propter quod in loco caluarie crucifigitur. Dicitur enĩ. Et poſtq̃ vene. in lo. qui. vo. cal. ibi crucifi. eũ. quẽ locũ doctores iudeorũ aiunt eſſe ſepulchrũ ade. Bed. Uel aliter. Forſ poſtã loca erant in quib⁹ trũcabãt capita dãnatorum: et caluarie. i. decollatorum ſumpſerũt nomẽ. Et ſic pro omniũ ſalute quaſi noxius. inter noxios crucifigit̃: vt vbi abũdauit peccatũ ſuper abundet et gratia. Locus paſſiõis xpi. Cyril. Nõ aũt ipſe vnigenitus dei fili⁹ in propria natura qua de⁹

eſt paſſus eſt: que ſunt corporis: ſʒ
magis in natura terrena. Decet ei
vtrūqʒ de vno et eodeʒ filio dici: ſcʒ
et non pati diuine: et paſſuʒ eſſe hu
manitus. Euſeb. Si autem aliter
poſt conuerſationem cū hoīb⁹ eua=
neſcens ſubito euolaret fugiens
mortē ab hominib⁹ cōpararet phā
taſmati atqʒ quēadmodū ſiquis incō
buſtibile quoddam nobis vas: et
preualens ignis nature vellet oſtē
dere: flāme illud traderet: et conſe
quenter a flāma illud illeſum extra
heret. Sic dei verbū volēs oſtende
re inſtrumentū quo viſus eſt ad hu
manā ſalutem eſſe preualens mor=
ti: mortale morti expoſuit ad demō
ſtrandam eius naturā: deide poſt
modicū a morte illud eripuit in ſi=
gnum diuine virtutis. Et prima qui
dem cauſa mortis xp̄i hec eſt: ſecū
da vero diuine poteſtatis oſtenſio:
corpus xp̄i inhabitantis: cuʒ enim
antiquit⁹ deificarēt homines cōeʒ
exitū mortis ſortitos: quos heroas
et diuos nominabant. docuit illum
ſolum inmortuum verū deū eſſe fatē
dum: quē brauia victorie morte pro
ſtrata decorant. Tertia ratio eſt vi
ctima pro toto genere hominū ma
ctāda: q̄ oblata tota poteſtas demo
num periyt: et error quilibet eſt ſe=
datus. Eſt et alia ratio ſalutifere
mortis: vt diſcipuli oculata fide cō=
ſpicerent reſurrectionem poſt mor
tem ad quam propriaʒ ſpem erige
re docebantur: vt mortē cōtemnen=
tes: agonē cōtra errores inirēt ala
criter. Chry. Non auteʒ ſui morteʒ
quā nō hēbat: cū ſit vita: ſed holuʒ
venit cōſumpturus ſaluator. vnde
nō propria morte corp⁹ depoſuit: ſʒ
ab hominib⁹ illataʒ ſuſtinuit. ſed ⁊
ſi egrotauiſſet corp⁹ eius: et in cō=
ſpectu: omniū ſolueret: icōueniens
erat eū qui ſanaret aliorum lāguo=
res haberet propriū corp⁹ affectuʒ
languoribus. ſed etſi abſqʒ aliquo
morbo ſeorſum alicubi corp⁹ depo=
ſuiſſet: ac deinde rurſus ſe offerret
non crederetur ei de reſurrectione
diſſerenti: oportet enī mortem re=
ſurrectionem precedere. Cū ergo
reſurrectionē palā quidē predica=
ret clāculo vero moreretur? nimi=
rum ſi latenter hec eueniſſent qd̄
excogitarent hoīes incredulitatis
calumnias quomodo pateret xp̄i
in mortem victoria: niſi corā oībus
eā patiens per incorruptionem cor
poris probaſſet extinctā? Sʒ dices:
decebat ſaltem glorioſam mortē ſi=
bi excogitare: vt euitaret ignomi=
niam crucis. ſed et ſi hoc feciſſet: ſu
ſpectum ſe reddidiſſet: quaſi nō ha
bens virtutem cōtra quālibet mor
tem. Sicut ergo pugil proſternens
illum quē hoſtis obtulerit: oſtendi
tur excellentior omnibus. ſic oīum
vita ab hoſtibus illatam quam pu
tabant eſſe diram et infamem de=
teſtabilem morteʒ in cruce ſuſcepit
vt hac interempta dominiū mortis
totaliter deſtruatur: propter quod
non caput ei amputatur vt ioanni:
neqʒ ſectus eſt vt yſaias: vt corpus
integruʒ et idiuiſibile morti ſeruet
et non fiat occaſio volētib⁹ eccleſiā
diuidere. Volebat ēt ſupportare
quam incurreram⁹ maledictioneʒ:
maledictaʒ mortē. ſ. crucis ſuſcipiē
do ſm illud. Maledictus hō qui pē
det in ligno. In cruce ēt expanſis
manib⁹ morit: vt altera quidē ma=
nu veterē populum altera eos qui
ſunt ex gētib⁹ trahat: vtroſqʒ ſibi
coniūgens. Moriēs ēt in cruce a de
monib⁹ expiat aerē et aſcenſum no
bis parat i celum. Theo. Qr ēt p li
gnum mors intrauerat: neceſſe erat
vt per lignū exterminaret: et vt do=
minus per ligni dolores inuictus
tranſiens cōfutaret delectationem
prouenientem ex ligno. Grego. niſe
nus. Sed et figura crucis a medio
contactu in quattuor extrema par=
tita: ſignificat virtutem prouiden=
tiam eius qui in ea pependit vbiqʒ
diffuſā. Aug. de q̄. no. et ve. teſta=
mēti. Nō fruſtra ēt tale gen⁹ mortis
elegit: vt latitudis: ⁊ altitudi⁊ lōgi
tudis ⁊ pfūditatiſ. de qb⁹ apoſtol⁹ lo
qr magr exiſteret. Nā latitudo eſt
in eo ligno: qꝫ trāſuerſum deſuper

Cauſe mortis chriſti.

Alia ſententia.

Myſterium crucis.

figitur:hoc ad bona opera pertinet
quia ibi extendūtur manus. Lon=
gitudo in eo quod ab ipſo ligno vſ=
qꝫ ad terrā cōſpicuum eſt. ibi enim
quodā modo ſtatur id eſt perſiſti=
tur ⁊ perſeueratur quod longani=
mitati tribuitur. Altitudo eſt in ea
ligni parte que ab illo quod tranſ=
uerſuz figitur: ſurſuz verſus relin=
quitur: hoc eſt ad caput crucifixi: q:
bene ſperantium ſuperna expecta
tio eſt. Iā vero illud ex ligno qđ fi
xuz occultatur. vnde totū illđ exur
get: profunditatem ſignificat gra=
tuite gratie. Chry. Duos etiā latro
nes vtrinqꝫ crucifixerūt: vt eorum
ſuſpitionis fieret particeps. vnde
ſequitur. Et latro. vnuz a dextris:
ali. a ſiniſtris. ſed nō ita euenit: nā
de illis nil dicitur. Huius aūt. crux
vbiqꝫ honoratur: reges diademata
deponētes aſſumunt crucē in pur=
puris: in diadematibus: in armis:
in mēſa ſacrata vbiqꝫ terrarū crux
emicat nō talia ſunt humana. Ui=
uētibus enim iſtis qui egerūt ſtrē=
nue arridēt propria geſta. his autē
pereuntibus pereunt: ſed in chriſto
totū cōtrariū. Naz ante crucē om=
nia meſta: vt autē crucifixus eſt: om
nia clariora facta ſunt vt noſcas nō
puruz hominē eſſe crucifixū. Beda.
Duo autē latrones cuz chriſto cru=
cifixi ſignificāt eos qui ſub fide xp̄i
vel agone martyrij vel cōtinētie ar
tioris inſtituta ſubeūt: ſed qui hec
pro eterna gloria faciunt dexteri
latronis: qui autē humane laudis
intuitu ſiniſtri latronis actus imi=
tantur.

**Jeſus autem dicebat. Pa
ter dimitte illis. Non enim
ſciunt quid faciunt. Diuidētes
vero veſtimenta eius miſerūt
ſortes: ⁊ ſtabat populus expe=
ctans: ⁊ deridebant eum prin
cipes cum eis dicentes. Alios
ſaluos fecit ſeipſum ſaluum fa
ciat: ſi hic eſt chriſtus dei ele=
ctus. Illudebant autem ei: et
milites accedentes: et acetum
offerentes ei dicentes. Si tu
es rex iudeorum ſaluum te
fac.**

Chryſ. Quia dominus dixerat.
Orate pro perſequētibus vos: hoc
etiā crucē aſcēdēs fecit. vnde ſequi
tur. Jeſus autē dicebat. Pater di=
mitte illis. Nō quia nō poſſet ipſe Oī ꝑi
relaxare: ſed vt nos pro perſequen
tibus orare doceret: nō ſolū verbo
ſed ⁊ opere. Dicit autez dimitte eis
ſi penituerint. Fauet enim penitēti
bus ſi vellēt poſt tantā nequiciam
reat⁹ per fidē diluere. Beda. Neqꝫ
putandū eſt hic eū fruſtra oraſſe ſꝫ
in eis qui poſt eius paſſionē credi=
derūt: quod orabat impetraſſe. No
tandū ſane ꝙ nō pro eis orauit qui
filiū dei intellexerūt crucifigere nec
cōfiteri voluerūt: ſed pro eis qui
neſciebāt quid facerēt: zelū dei ha=
bentes. ſed nō ſm ſciētiā. vnde ſub
dit. Nō eniz ſciūt quid faciūt. Gre
cus. Permanētes vero poſt crucez
in infidelitate nullus per ignoran=
tiā iuuari putabit dignis miracu=
lis ſonora voce euz predicātib⁹ eſſe
deū. Ambro. Refert ergo cōſidera=
re qualis crucē aſcēdat. nondū eniz
video: talis ergo aſcēdat: qui ſecu=
luz vincere parat: vt ſeculi adiumē
ta nō querat. victus eſt autē adam
qui veſtimēta queſiuit. vicit ille q̄
tegumēta depoſuit: talis aſcendit:
quales nos auctore deo natura for
mauit. talis in paradiſo primi⁹ ho=
mo habitauerat: talis in paradiſo
homo ſecundus intrauit. Pulchre Chriſt⁹
autem aſcenſurus crucē regalia ve nudus
ſtimēta depoſuit. vt ſcias quaſi ho crucifix⁹
minem paſſum eſſe: nō quaſi deuz
regē: et ſi vtrūqꝫ xp̄s. Athana. Qui
etiā cunctas cōditiōes noſtras cau
ſa noſtri ſuſcepit: induit veſtimen=
ta noſtra ſigna mortificationis ade
vt exuat illa: ⁊ horū vicē induit nos
vitā ⁊ incorruptionē. Seqꝫtur. Diui
dētes vero veſtimēta eius: miſerūt
ſortes. Theo. Forſitā ei plures eo
rū egebāt: vl' forte magis ad oppro
brium

briū hoc faciebāt: ꝛ ex quadā laſci
uia q̄d em̄ p̄cioſuȝ inueniebāt in ve
ſtib⁹? Beda. In ſorte aūt dicit̄ gra
tia dei cōmēdata eſt: q2 cū ſors mit
tit̄ nō perſone cuiuſq̄ȝ vel meritis:
ſed occulto dei iudicio cedit̄. Aug.
de cō. euā. Hoc quidē breuiter dictū
eſt a tribus euāgeliſtis. Joānes di
ſtinct⁹ hoc explicat: quēadmodum
hoc geſtū ſit. Theo. Deludētes igi
tur hoc agebāt. Nā vbi principes
ſubſanabāt quid dicere oportet de
vulgo. Sequit̄ eniȝ. Et ſtabat po
pul⁹ qui ſcȝ petierat euȝ crucifigi.
Spectās ſcȝ finē. Et deridebāt euȝ
principes cū eis. Augu. de cō. euā.
Qz principes dixit nec addidit: Sa
cerdotū: omnes primates generali
nomine cōplexus eſt: vt ibi poſſent
intelligi ſcribe ꝛ ſeniores. Beda.
Qui etiā nolētes confitent̄ ꝙ alios
ſaluos fecit. Sequit̄ enim dicētes.
Alios ſaluos fecit: ſeipſum ſaluuȝ
faciat: ſi hic eſt chriſtus dei electus.
Athana. Domin⁹ autē vere ſalua
tor nō ſaluādo ſeipſuȝ: ſed creaturā
liberādo volebat cognoſci ſaluator
Neq̄ȝ em̄ medic⁹ q2 ſibi medet̄: me
dic⁹ eſſe cognoſcit: niſi erga langui
dos artē p̄bet: ſic domin⁹ ſaluator
exiſtēs: nō habeat op⁹ ſalutis neq̄ȝ
deſcēdēdo de cruce volebat cogno
ſci ſaluator ſed morādo. multo nāq̄ȝ
maiorē ſalutē mors ſaluatoris af
fert hominib⁹: q̄ȝ deſcēſus de cruce.
Grecus. Uidēs aūt diabolus nullū
eſſe ſibi defenſaculū titubabat: et
quaſi aliud nō valēs tētauit vlteri⁹
p̄pinari ſaluatori acetū ad biben
dū. Seq̄t̄ ei. Illudebāt āt ei et mili
Aceti po tes accedētes acetū: offerētes illi
tati rō. qđ ꝫ ſeipſuȝ facere diabolus igno
rabat. Nā amaritudinē ire ex pre
uaricatione legis factā: qua cūctos
detinebat ſaluatori p̄bebat quā il
le ſumēs cōſumebat: vt vice aceti vi
nū det nobis in potū qđ ſapiētia mi
ſcuit. Theo. Obtulerūt aūt milites
chriſto acetum quaſi regi ſubmini
ſtrātes. Sequit̄ em̄. Dicentes. Si
tu es rex iudeorū ſaluū te fac. Be
da. Et notandū ꝙ iudei vocabuluȝ
chriſti ſcripture ſibi auctoritate cre
ditū blaſphemantes irridēt. Mili
tes vero vtpote ſcripturaruȝ neſcij
nō chriſto ſed regi iudeorum inſul
tant.

¶ Erat autem ꝛ ſuperſcriptio
ſcripta ſuper eum litteris gre
cis ꝛ latinis ꝛ hebraicis: hic ē
rex iudeorum. Unus autem de
his qui pendebant latronibus
blaſphemabat eum dicens. Si
tu es chriſtus: ſaluuȝ fac temet
ipſum ꝛ nos. Reſpondens au
tem alter increpabat eum di
cens. Neq̄ȝ tu times deum: q2
in eadem damnati one es. Et
nos quidem iuſte: nam digna
factis recipimus. Hic vero ni
hil mali geſſit. Et dicebat ad
ieſum. Dn̄e memento mei cū
veneris in regnum tuum. Et
dixit illi ieſus. Amen dico tibi
hodie mecuȝ eris in paradiſo.
¶ Theophi. Aliā attēde ſagacita
tē demonis agitatā in chriſtū. tripli
ci enim litterarū figura promulga
bat accuſationem ieſu. ne. ſ. quēq̄ȝ
tranſeuntiū lateat: ꝙ ob hoc ſuſpē Myſte
ſus fuerat: q2 ſe regē faciebat. Di rium titu
cit̄ enim. Erat autē ꝛ ſupraſcriptio li trium
ſcripta ſuper illum lr̄is grecis. lati phalis.
nis. ꝛ hebraicis. Hic eſt rex iudeoꝝ
per qđ ſignificabat̄: potētiſſimas gē
tium: quales erāt romani pruden
tiſſimas: quales greci maxime deū
colētes quale fuit iudeoꝝ gen⁹ ſubij
ci debere imperio chriſti. Ambro.
Merito autē ſupra crucē ponit̄ titu
lus: q2 non humani corporis: ſȝ di
uine poteſtatis eſt regnum quod
habet chriſtus. Lego titulum re
gis iudeorū cum lego: Regnū meū
nō eſt de hoc mundo. Lego cauſam
chriſti ſuper caput eius ſcriptā cuȝ
lego. Et deus erat verbū: caput em̄
chriſti deus. Cyril. Alter autē latro
num eadē cum iudeis eructuabat.
Sequitur enim. Un⁹ aūt de his qui

pendebant latronibus blaſphema
bat eum dicens. Si tu es chriſt⁹: ſal
uum fac temetipſum ⁊ nos. Alter
vero refrenabat voces ipſius. Se
quitur enim. Reſpondens autem
alter increpabat eum dicens. Neqꝫ
tu times deum: quia in eadem dã-
natione es. Sed ⁊ proprium reatū
confeſſus eſt ſubdens. Et nos qui-
dem iuſte: nam digna factis recipi
mus. Chryſoſtomus. Hic fungitur
vice iudicis cõdemnatus: ⁊ incipit
de veritate cenſere qui coram pila
to poſt multa tormenta confeſſus
eſt ſcelera. Quia aliud eſt homo cē
ſor quem latent intima. ⁊ aliud de⁹
qui mentes penetrat. Et ibi quidē
poſt confeſſionem pena ſubſequi-
tur. hic autem confeſſio fit ad ſalu-
tem: ſed ⁊ chriſtum pronunciat in-
nocentem cum ſubdit. Hic vero ni-
hil mali fecit quaſi dicat. Nouam
vide iniuriam: honeſtatem damna
ri cum ſcelere. Nos viuentes oc-
cidim⁹: hic mortuos ſuſcitauit: nos
aliena ſumus furati: hic ⁊ ſua iu-
bet tribuere. beatus igitur latro aſtã
tes docebat talia diſſerens: quibus
alterum increpabat. Sed vt videt
extinctos auditus aſtantiū: redit
conſequenter ad eum qui nouit p̄-
cordia. Sequitur enim. Et dicebat
ad ieſum. Domine memento mei
cum veneris in regnum tuum. Cru
cifixū aſpicis: ⁊ dñm profiteris. cõ-
dēnati vides figurã: ⁊ regis predi-
cas dignitatē. Mille malis imbut⁹:
poſtulas iuſtitie fontem reminiſci
tue nequitie: ſed dices video quidē
apparens opprobriū: ſed intueor
latens regnū. ⁊ tu auertis mea pu
blica ſcelera: ⁊ acceptas fidē inten
tionis occulte. Diſcipulum verita-
tis vſurpauit nequitia. diſcipulū
nequitie nõ commutabit veritas?
Gregori⁹. xviij. mor. In cruce claui
manus eius pedeſqꝫ ligauerãt: ni
hilqꝫ a penis in eo liberū niſi cor ⁊
lingua remãſerunt. Inſpirante deo
totū illud ei obtulit quod in ſe libe-
rū inuenit. vt iuxta hoc qđ ſcriptuꝫ
eſt. Corde crederet ad iuſtitiã: ore

Latro iudex ef fectus.

Nota ꝓ ba.

confiteretur ad ſalutē. Tres autē
virtutes quas apoſtolus memorat
ſubito repletus gratia: ⁊ accepit la
tro ⁊ ſeruauit in cruce. Fidē nanqꝫ
habuit: qui regnaturū deum credi
dit: quē ſecū pariter morientē vidit
ſpem habuit: qui regni eius aditū
poſtulauit: qui charitatē quoqꝫ in
morte ſua viuaciter tenuit qui fra
trem ⁊ collatronē pro ſimili ſcelere
morientem de iniquitate ſua redar-
guit. Ambro. Pulcherrimū autem
datur affectande conuerſionis exē
plū: q̄ tã cito latroni venia relaxa-
tur. Cito ignoſcit dominus: quia ci
to ille conuertitur: ⁊ vberior eſt gra
tia q̄ precatio. ſemper enim domi-
nus plus tribuit q̄ rogatur. ille ro
gabat vt memor ſui eſſet. De domi
no autem ſequitur. Et dixit illi ie-
ſus. Amen dico tibi hodie mecum
eris in paradiſo. Uita eſt enim eſſe
cū chriſto: ⁊ vbi chriſtus: ibi regnū.
Theophi. Et quēadmodum quiſqꝫ
rex victorioſus rediens ex triūpho
optima predarū fert ſecū: ſic ⁊ do-
minus predatus portionē diaboli-
carū predarū: ſcilicet latronē ducit
ſecū in paradiſuꝫ. Chryſoſtomus.
Erat ergo videre ſaluatorē in me
dio latronū: trutinã iuſtitie. truti-
nantem fidē ⁊ infidelitatē. Expulit
diabolus de paradiſo adã. chriſt⁹
latronē impulit ante totū orbē ⁊ an
te apoſtolos. nudo verbo ſola fide
in paradiſū introiuit. ne quis poſt
errores introitū deſperaret. Atten
de celeritatē a cruce in celos: a con
dēnatione in paradiſuꝫ. vt noueris
nõ ad beniuolentiam illius: ſed ad
clementiã dominū totū feciſſe. Si
autē iã facta eſt bonorū retributio
nunquid ſuperuacua erit reſurre-
ctio? Si enim introduxit latronē in
paradiſuꝫ: corpus autē eius corru-
ptum remanſit foris: liquet nõ eſſe
reſurrectionē corporū. hec dicunt il
li. Sed caro que fuit laborū parti-
ceps: nunquid priuabitur premijs?
Audi Paulū dicentē. Oportet cor-
ruptibile hoc incorruptionē indue
re. Sed ſi dominus pollicit⁹ eſt re

Tres v tutes la tronis.

gnum celorũ:introduxit aũt latro
nez ī paradiſuz:nondũ ei retribuit
premia. Sed dicunt nomine para=
diſi regnum celoruz nominauit: vſi
tato nomine vtens dum alloquere
tur latronẽ: qui nihil audierat de
arduis documentis. Quidaz autẽ
non ſic legunt. Hodie mecũ eris in
paradiſo. ſed ſic. Dico tibi hodie.
⁊ conſequenter: Mecũ eris in para
diſo. Sed adhuc euidentiorẽ ſolu=
Diſtinctio textus. tionẽ ſubiungemus. nã medici cuz
vident aliquẽ deſperatũ: dicunt iaz
mortuus eſt. Sic ⁊ latro quoniã nõ
amplius timebatur ei⁹ regreſſus
ad perditionẽ: dicitur paradiſuz in
troiſſe. Theophi. Hoc tamẽ eſt ve=
rius omnibus: ꝙ ꝗuis omnia pro
miſſa ſortiti ſunt: ⁊ latro ⁊ alij ſan=
cti: ne ſine nobis conſumeretur: vt
dicitur in epiſtola ad hebreos. ſunt
tamẽ in regno celorũ ⁊ in paradiſo.
Grego. Niſenus. Hic iterũ oportet
diſcutere quomodo latro cenſeatur
dignus paradiſo cũ ſãctis flãmea
frãmea prohibeat introitũ. Sz at=
tende ꝙ ſermo diuinus eaz verſa=
tilẽ dicit vt indignis quidẽ obuiet
dignis vero liberũ ad vitã patefa=
ciat aditũ. Grego. xij. mor. Uel illa
rumphea flãmea verſatilis dicit̃ ꝓ
eo ꝙ ſcilicet quandoq; venire tẽpus
vt etiã remoueri debuiſſet. quãdo
ſcilicet veniret qui ſue incarnatio
nis myſterio paradiſi nobis iter
aperiret. Ambro. Sed ⁊ illõ ſoluẽdũ
eſt quia alij ſcilicet matthe⁹ ⁊ mar
cus duos conuitiantes inducunt la
Conſenſus euãgelicus. trones: iſte vnũ conuitiantẽ: vnum
regnantem. fortaſſe ⁊ iſte prius cõ
uitatus eſt: ſed repente conuerſus
eſt. Potuit etiã de vno pluraliter di
ci. ſicut eſt illud. In caprinis pelli
bus ambulabant. Secti ſunt: cum
ſolus helyas melotidem habuiſſe.
Iſaias ſect⁹ eſſe doceatur. Myſti=
ce autẽ duo latrones populos pec
catores ſignificãt per baptiſmũ cru
cifigendos eſſe cũ chriſto: quorũ diſ
ſenſio diuerſitatem pariter creden
tium ſignificat. Beda. Quicunq;
enim baptizati ſum⁹ in chriſto ieſu
in morte ipſius baptizati ſum⁹. per
baptiſmũ autez cũ peccatores eſſe
mus abluimur. ſed alij dñ deum in
carne paſſuz laudãt coronant̃. alij
dñ aut fidez aut opera baptiſmi ha
bere renuerũt: dono quod accepe
re priuantur.

¶ Erat autem fere hora ſexta
⁊ tenebre facte ſunt in vniuer=
ſa terra vſq; in horã nonã. Et
obſcuratus eſt ſol ⁊ velum tem
pli ſciſſum eſt medium. Et cla
mans voce magna ieſus ait.
Pater: in manus tuas com=
mendo ſpiritũ meum. Et hec
dicens expirauit.

¶ Cyril. Poſtꝙ̃ cruci tradiderunt
dominũ omniũ mũdi machina lu=
gebat propriũ dominum ⁊ obte=
nebrata eſt lux in meridie ſ; amos
vnde dicitur. Erat autem fere
hora ſexta: ⁊ tenebre facte ſunt in
vniuerſa terra vſq; in horam nonã.
Quod erat manifeſtum indicium Cõcent⁹ euangelicus.
ꝙ forent paſſure caliginem crucifi
gentium anime. Auguſtinus de cõ.
euangeliſtarum. Hoc autem quod
de tenebris dictum eſt: etiam alij
duo mattheus ⁊ marcus conteſtan
tur. Addit autem Lucas. Unde fa
cte ſunt tenebre. cum ſubdit. Et ob=
ſcuratus eſt ſol. Auguſtinus tertio
de ciuitate dei. Quam ſolis obſcu=
rationẽ: non canonico curſu ſyderũ
accidiſſe ſatis oſtendit: ꝙ tunc erat
paſcha iudeorũ: quod plena luna
ſolenniter agitur. Regularis autẽ
ſolis defectio: nõ niſi fine lune cõ=
iungit. Diony. ad Policarpum.
Apud heliopolim enim tũc preſen
tes inopinabiliter ſoli lunam inci=
dentem videbamus. non enim erat
conueniens tempus: ⁊ rurſus ipaz
a nona hora vſq; ad veſperam ad
ſolis dyametrum ſupernaturaliter
reſtitutam. Eclypſim etiam illam
ex oriente vidimus inchoatam: et
vſq; ad ſolarem terminum venien
tem: poſtea regredientem rurſus
ex eodẽ non defectuz ⁊ repurgatis

nem:ſed econtrario ſm diametrum
factā.talia ſunt eius temporis ſup=
naturalia:et ſoli chriſto qui eſt om=
nium cauſa poſſibilia. Grecus. Hoc
igitur prodigiū factum eſt:vt pate=
ret ꝙ qui mortem ſuſceperat:guber
nator eſſet totius creature. Ambro.
Sol etiam occidit ſacrilegis. vt fu=
neſti ſpectaculū ſceleris obumbra=
ret:tenebre effuſe ſunt oculis perfi=
dorum: vt fidei lumen reſurgeret.
Beda. Uolens autem Lucas mira
culum miraculo adiungere ſubiun
git. Et velum templi ſciſſum eſt me
dium. Hoc expirante domino factū
eſt:ſicut mattheus ⁊ marcus conte=
ſtantur:ſed lucas preoccupādo nar
rauit. Theophi. Per hoc autē domi
nus oſtendebat: ꝙ non erunt vlte=
rius ſanctaſanctorū inacceſſibilia:
ſed tradita in manus romanorū in
quinarētur et eorū aditus pateret.
Ambroſ. Uelum etiā ſcinditur:quo
duorū populorū diuiſio ſynagoge ꝓ
phanatio declaratur. Scinditur ve
lum vetus:vt eccleſia noua fidei ſue — *Sciſſure veli ſignificatio.*
vela ſuſpēdat. Synagoge velamen
ſuſpendit:vt religionis interna my
ſteria reuelata: mētis cernamus in=
tuitu. Theo. Per hoc etiā oſtendit
ꝙ velum quod ſequeſtrabat nos a
ſacris que ſunt in celo diſrūpitur.id
eſt dei inimicitia et peccatū. Amb.
Deinde etiā vbi aſſumpte mortali=
tatis impletū eſt omē myſteriū ⁊ im
mortalitas ſola remanſit. vnde ſeq̄
tur. Et clamans voce magna ait ie
ſus. Pater: in manus tuas cōmen=
do ſpiritū meū. Beda. Patrem in=
uocādo filiū dei ſe eſſe declarat:ſpi=
ritū vero cōmendando:non defectū
ſue virtutis:ſed confidentiā eiuſdē
cuʒ patre ꝑtātis inſinuat. Ambroſ.
Caro moritur vt reſurgat. ſpiritus
patri cōmēdat:vt celeſtia quoqꝫ ab
iniquitatis vinculo ſoluerent:⁊ pax
fieret in celo:quā terrena ſequeren
tur. Cyril. Hec autem vox edocet ꝙ
anime ſanctorū nō deinceps in in=
ferno clauduntur vt prius:ſed apud
deum ſunt:huius rei facto chriſto
principio. Athana. Commēdat cm̄
patri per ſe vniuerſos mortales in
ſe viuificatos.nam ſumus membra
eius:ſm illud apoſtoli ad Galath.
Omnes vnum eſtis in chriſto. Gre=
go.niſenus. Decet autem querere
qualiter in eodem tempore domin⁹
tripartitur ſeipſum in viſcera ter=
re:vt dixerat phariſeis In paradi=
ſum dei: vt dixit latroni: in manus
paternas vt nunc dicit. Sed recte co
ſiderantibus hoc nec queſtione di=
gnum videtur. nam qui vbiqꝫ eſt p
diuinam potentiam quolibet loco
adeſt. Ambro. Commendatur ergo
patri ſpiritus: ſed cum ſit in ſupe=
rioribus:illuminat ⁊ inferna:vt vni
uerſa redimantur: etenim chriſtus
omnia et in chriſto omnia. Gregori⁹
niſenus. Alia ſolutio eſt ꝙ tempore
paſſionis neutram partem humani
tatis ſemel vnita diuinitas dimiſit:
ſed animam de corpore ſponte diſſū
xit:ſe tamen in vtroqꝫ permanentē
oſtendit.naʒ per corpus in quo mor
tem ſuſcepit:et cōfutauit mortis po — *Notanda ſnla*
tentiam: per animam vero latroni
parauit introitum paradiſi. Dicit
autem Iſaias de ſuperna hieruſa
lem:que a paradiſo nō eſt alia. Su
per man⁹ meas depinxi menia tua.
vnde palam eſt ꝙ exiſtens in para
diſo manus patris inhabitabat.
Damaſce. Uel expreſſius loquēdo
in ſepulchro erat ſm corpus:in ifer=
no ſm animā:ſed ſicut deus et in pa
radiſo cum latrone:⁊ in throno erat
cum patre et ſpirituſancto. Theo=
philus. Clamans vero alta voce ex
pirauit:quia inerat ei poteſtas po=
nendi animā ſuam: et eam reſumē
di.vnde ſequitur. Et hoc dicens ex
pirauit. Ambroſ.q.d. Tradidit ſpi
rituʒ:quia nō inuitus amiſit.quod
enim emittitur: voluntariuʒ eſt.qđ
amittitur neceſſariuʒ.

¶ Uidens autem centurio qđ
factum fuerat:glorificauit deū
dicens. Uere hic homo iuſtus
erat. Et omnis turba eorū qui
ſimul aderant ad ſpectaculum

iſtud: et videbant que fiebant: percutientes pectora ſua reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe: et mulieres que ſecute eum erant a galilea hec videntes.

¶ Auguſti. quarto de trinitate. Cũ poſt illam vocem continuo tradidit ſpiritum: hoc maxime qui aderant ſunt mirati. longa enim morte cruciabantur ligno ſuſpenſi. vnde dicitur. Uidens autem centurio quod factum fuerat: glorificauit deum dicens. Uere hic homo iuſtus erat. Auguſti. de conſen. euangel. Non eſt autem contrarium ꝙ mattheus viſo terremotu: dicit admiratum cẽturionem: cum Lucas dicat hoc euz admiratum fuiſſe: ꝙ emiſſa illa voce expiraſſet: oſtendens quam poteſtatem habuit quando moreretur. In eo autez quod Mattheus dixit: non ſolum viſo terremotu: ſed addidit et his que fiebant integrum locum fuiſſe demonſtrauit luce: vt diceret ipſum domini mortem fuiſſe miratum. Quod autem Lucas etiã ipſe dixit. Uidens autem centurio quod factuz erat: in eo genere incluſit omnia que facta erant: in illa hora mirabiliter tanꝙ vnuz mirabile factum commemorans: cuius quaſi membra et partes erant omnia illa miracula. Quod autem alius dixit centurionem dixiſſe. Uere filius dei erat iſte. Lucas autem ait ꝙ iuſtus erat: putari poteſt diuerſum. ſʒ vel vtrunꝗ dictum a centurione debemus intelligere: ⁊ aliud illũ: ⁊ aliud iſtum cõmemoraſſe. vel fortaſſe lucam exprimere ſententiaʒ centurionis: quomodo dixerit ieſum filium dei. forte enim non eum vnigenituʒ equalem patri centurio intellexerat. Sed ideo filium dei dixerat: qꝛ iuſtum crediderat: ſicut multi iuſti dicti ſunt filij dei. Jam vero quia Mattheus addidit eos qui cuʒ centurione erant: Luças vero hoc tacuit non eſt contrarium: cum alius dicit quod alius tacet: ⁊ Mattheus dixit. Timuerunt valde. Lucas autem non dixit Timuit. ſed glorificauit deuʒ: quis non intelligat deuʒ timendo glorificaſſe? Theophi. Nũc autẽ videtur effectũ ſortiri quod dominus dixerat. Cuʒ exaltatus fuero: omnia ad me trahã. Exaltatus nanꝗ in cruce attraxit latronem et centurionẽ: ſed et quoſdã iudeoruʒ de quibus ſequitur. Et omnis turba eorũ qui ſimul aderãt ad ſpectaculum iſtud: et videbant que fiebãt percutiẽtes pectora ſua reuertebãtur. Beda. Qḋ percutiebant pectora ſua: quia penitentie luctus indiciuʒ eſt: poteſt dupliciter itelligi. ſiue cũ cuius vitam dilexerunt iniuſte occiſum dolebant: ſiue cuius mortem ſe ipetraſſe meminerant: hunc in morte amplius glorificatuʒ tremebant. notandũ autem ꝙ gentiles deuʒ timentes: aperte cõfeſſionis voce glorificant: iudei percutientes ſolum pectora: ſilẽtes domũ redeunt. Ambroſ. O duriora ſaxis pectora iudeorum. Judex arguit: credit miniſter: proditor ſcelus ſuuʒ morte condemnat: elementa fugiunt: terra concutitur: monumenta reſerãtur: iudeorum tamen imobilis duricia manet orbe concuſſo. Beda. Unde meritó per cẽturionẽ fides eccleſie deſignatur: que dei filiuʒ tacente ſynagoga confirmat. Impletur autẽ quod dominꝰ patri conquẽritur dicens. Elõgaſti a me amicum et ꝓximũ: ⁊ notos meos a miſeria. vnde ſequitur. Stabant autẽ omnes noti eius a lõge. Theophilus. Sed feminarũ genus olim maledictũ: manet et videt hec omnia. Sequitur enim. Et mulieres que ſecute erant eum a galilea hec videntes. Et ſic prime refocillantur iuſtificationes: et benedictione a paſſione profluente ſicut et reſurrectione.

Cõcentꝰ euangelicos.

Impletio verbi dñi.

Judeorũ duricia.

¶ Et ecce vir nomine Joſeph qui erat decurio vir bonus et iuſtus: hic non conſenſerat cõſilio et actibus eorum: ab arimathia ciuitate iudee: qui ex

pectabat et ipſe regnum dei.
Hic acceſſit ad pilatum et pe=
tijt corpus ieſu:et depoſituz in
uoluit in ſyndone:et poſuit euz
in monumēto exciſo:in quo nō
dum quiſꝙ poſitus fuerat. Et
dies erat paraſceues:et ſabba
tuz illuceſcebat. Subſecute au
tem mulieres que cum eo vene
rant de galilea viderunt monu
mētum:et quemadmodum po
ſitum erat corpus eius:ꝛ reuer
tentes parauerunt aromata et
vnguenta: et ſabbato quidem
ſiluerunt ſm mandatum.

¶ Grecus. Fuerat quādoꝙ ioſeph
occultus chriſti diſcipulus. deniꝙ
vinculuz timoris rumpens feruen=
Joſeph iuſticia. tior factus dominicuz corpus turpi
ter pendens a ligno depoſuit: com
parans precioſam margaritam ver
boruz modeſtia. vnde dicitur. Et ec
ce vir nomine ioſeph qui erat decu
rio. Beda. Decurio vocatur ꝙ ſit de
ordine curie:et officia curie admini
ſtret:qui etiaz curialis a procuran
do munera ciuilia ſolet appellari.
Magne ergo ioſeph dignitatꝭ apd̄
ſeculum: ſed maioris apud deū me
riti fuiſſe laudatur. vnde ſequitur.
Uir bonus ꝛ iuſtus. hic non conſen
ſerat conſilio et actibus eorum: ab
arimathia ciuitate iudee. Arima=
thia ipſa eſt ramatha ciuitas hel=
cane et ſamuelis. Auguſti. de con.
euange. Dicit autē ioannes ꝙ erat
diſcipulus ieſu. vnde et hic ſubdi=
tur. Qui expectabat et ipſe regnuz
dei. Merito autem monet. Cur ille
qui propter timorem occultus erat
diſcipulus: auſus ſit petere corpus
eius: quod nullus eorum qui eum
palam ſequebantur auderet. Se=
quitur enim. Hic acceſſit ad pilatū:
et petijt corpus ieſu. Sed intelligen
duz eſt iſtum fiducia dignitatis hoc
feciſſe: qua preditus poterat fami=
liariter intrare ad pilatū. In extre
mo autem illo officio funeri exhi=
bendo minus videtur curaſſe de iu
deis: quāuis ſoleret in domino au
diendo eoruz inimicitias deuitare.
Beda. Sic igitur per iuſticiam me=
ritoruz ſepeliendo corpori domini=
co; dignus fuit per nobilitatem po=
tentie ſecularis illud impetrare. vn
de ſequitur. Et depoſituz inuoluit
in ſyndone. Ex ſimplici ſepultura
domini ambitio diuitum condem=
natur: qui nec in tumulis quidem
poſſint carere diuitijs. Athanaſiꝰ.
Enormiter etiam agūt qui condiūt Sepultura ſua detur.
corpora mortuorum et ea non ſepe=
liunt etiam ſi ſancta ſint: quid eniz
ſanctiꝰ aut maius domini corpore?
quod tamen in monumento poſituz
eſt: donec die tertia reſurrexit. Seq
tur eniz. Et poſuit eum in monumē
to exciſo. Bed. Scilicet de petra: ne
ſi ex multis lapidibus edificatum
eſſet poſt reſurrectionez ſuffoſis tu
muli fundamentis ablatus furto
diceretur. In nouo etiam ponitꝛ mo
numento. Nā ſequitur. In quo non
dum quiſꝙ poſitus fuerat: ne poſt
reſurrectionē ceteris corporibus re
manentibus: ſurrexiſſe alius ſuſpi
caretur: quia vero ſexta die homo
factus eſt. recte dominus ſexta die
crucifixus humane reparatiōis im
pleuit arcanum. vnde ſequitur. Et
erat dies paraſceues: quod prepa=
ratio interpretatur: quo nōie ſextā
feriam appellabāt: quia ea die que
in ſabbatū forent neceſſaria prepa
rabant: qꝛ vero ſeptimo die requie=
uit cōditor ab opere ſuo. Sabbato
dn̄s in ſepulchro requieuit. vnde ſe
quitur. Et ſabba. illuceſcebat. Su= Paraſceues ratio.
pra autē legimus: qꝛ ſtabāt oēs no=
ti eius a longe: ꝛ mulieres que ſecu
te erāt euz. his ergo notis ieſu poſt
depoſitum eius cadauer ad ſua re
meantibus: ſole mulieres que artiꝰ
amabant funus ſubſecute: quo po=
neretur inſpicere cupiebāt. Sequi=
tur eīm. Subſecute autē mulieres q̄
cuz ipſo venerāt de galilea viderūt
monumentuz: et quēadmodū poſi.
erat cor. eius. vt ſcꝫ ei tempore con=
gruo munus poſſent ſue deuotiōis

offerre. Theophi. Necꝫ tamē fideꝫ
debitā adhuc habebāt: ſꝫ quaſi pu-
ro homini aromata ⁊ vnguenta pa
rabāt more iudeoꝝ: qui talia exhi
bebant defunctis. vnde ſequit. Et
reuer. paraue. aroma. et vnguēta.
Beda. Sepulto enim dn̄o ꝙdiu lice
bat operari. i. vſꝙ ad ſolis occaſuꝫ
vnguentis preparandis erant occu
pate. Mandatū autē erat: vt ſabba
ti ſilentiū. i. quies a veſpera vſꝙ ad
veſperā ſeruaretur. Sequitur em̄.
Et ſabbato quidē ſiluerunt ſm mā
datuꝫ. Ambro. Myſtice autē iuſtus
chriſti corpus ſepelit. Talis eſt em̄
chriſti ſepultura que fraudē iniqui
tatēꝙ non habeat. Merito aūt mat
theus hunc diuitē dixit. ſuſcipiendo
em̄ diuitem neſciuit fidei pauperta
tē. iuſtus corpus xp̄i operit ſyndo-
ne. veſti ⁊ tu dn̄i corpus gloris ſua:
vt et ipſe ſis iuſtus. ⁊ ſi mortuuꝫ cre
dis: operi tamē diuinitatis plenitu
dine ſue: ſed ⁊ veſtit eccleſia innocē
tie gratia. Beda. Ille etiā in ſyndo
ne mūda inuoluit ieſuꝫ: q̄ pura mē
te euꝫ ſuſceperit. Amb. Nec ocioſe
alius euāgeliſta monumentū nouū
dixit: ali⁹ monumentū ioſeph. etem̄
tumul⁹ his parat qui ſub lege ſunt
mortis: victor mortis tumulū ſuū nō
habet. Que enim cōicatio tumulo et
deo? ſolus em̄ tumulo includitur: qꝛ
mors xp̄i et ſi ſit cōis ſm naturam:
ſpecialis eſt ſm virtutē. Bn̄ aūt xp̄s
in monumēto cōditur iuſti: vt iuſti-
cie habitatione requieſcat. monumen
tuꝫ em̄ hoc in duricie gentilis petra
iuſtus excidit penetrali verbi vt p̄
tenderet in nationibus virtus xp̄i:
cuiꝫ pulcherrime admot⁹ eſt lapis.
Quicūꝙ in ſe bn̄ humauerit xp̄ꝫ di
ligenter cuſtodiat ne eū perdat: ne
ve perfidie ſit ingreſſus. Beda. Qđ
auteꝫ domin⁹ ſexta die crucifigitur:
ſeptima in ſepulchro quieſcit: ſigni
ficat ꝙ in ſexta mundi etate nos ꝓ
domino pati: et velut mūdo crucifi-
gi neceſſe eſt. in ſeptima vero id eſt
poſt mortē: corpora quideꝫ in tumu-
lis: anime vero cuꝫ domino requie-
ſcunt vſꝙ huc et mulieres ſancte id

Nota myſterium.

eſt anime humiles dilectione feruē
tes paſſioni xp̄i diligēter obſequun
tur. ⁊ ſi forte valeāt imitari: ſedula
curioſitate quo ordine ſit eadē paſ-
ſio cōpleta perpēdunt: qua lecta. au
dita. recordata. mox ad paranda ſe
operũ virtutū q̄b⁹ xp̄s delectet ꝯuertūt:
vt futura p̄ntis vite paſceue ⁊ reqe
btā: tpe reſurrectiōis occurrere xp̄o
valeat cum aromatibus ſpiritaliū
actionum. Capitu. xxiiij.

Vna autem ſabbati valde diluculo
venerūt ad monumentuꝫ portantes
que parauerāt aromata: et inuenerunt lapidem
reuolutum a monumento: ⁊ ingreſſe non inuenerunt corpus
domini ieſu. Et factum eſt duꝫ
mente cōſternate eſſent de iſto:
ecce duo viri ſteterunt ſecus illas in veſte fulgenti. Cum time
rent autem et declinarent vultum in terram dixerunt ad illas. Quid queritis viuentem
cum mortuis? Non eſt hic: ſed
ſurrexit. Recordamini qualiter locutus eſt vobis cum adhuc in galilea eſſet dicens. Qꝛ
oportet filiuꝫ hominis tradi in
manus hominum peccatorum
et crucifigi: et die tertia reſurgere. Et recordate ſunt verborum eius: et regreſſe a monumento nunciauerunt hec omnia illis vndecim: et ceteris omnibus. Erat auteꝫ maria magdalene et ioanna: et maria iacobi: et cetere que cuꝫ eis erāt:
q̄ dicebāt ad apoſtolos hec. Et
viſa ſūt an̄ illos ſicut delyramē
tū verba iſta: ⁊ nō crediderūt illis. Petr⁹ autē ſurgēs cucurrit
ad monumentū: et procūbēs vi

dit lintheamina ſola poſita: et
abiit ſecum mirans quod fa,
ctum fuerat.

℄ Beda. Religioſe mulieres nō ſo=
Mulie= lū in die paraſceue ſ3 etiā ſabbato
rū reli trāſacto. i. ſole occidēte: mox vt ope
gio. randi licētia remeauit emerūt aro=
mata: vt veniētes vngerent corpus
ieſu: ſicut Marcus teſtaꝛ: p̄occupā=
te tamē iā noctis articulo monumē
tū adire nō valuerunt. Et ideo dici
tur. Una aūt ſabbati valde dilucu=
lo venerunt ad monumentum: por=
tantes que parauerant aromata.
Una ſabbati ſiue p̄ia ſabbati. pri=
ma eſt a ſabbato quā diē dn̄icam ꝓ
pter dn̄i reſurrectionē mos chriſtia
nus appellat. Quod autē valde di=
luculo mulieres venere ad monu=
mentū: magnus querēdi et inueniē
di dn̄m feruor charitatis oſtēditur.
Ambro. Sed magna oritur hoc loco
pleriſq3 dubitatio: ſiquidē hic valde
diluculo. Mattheus veſpere ſabba
ti mulieres ad monumentū veniſſe
dixerunt. ſed euangeliſt[illegible] de diuer
Concor= ſis putes dixiſſe tēpo[illegible] et p̄mas
dia euā alias mulierū ⁊ alias cōſcias viſio
gelij. nes. Qđ aūt ſcriptū eſt. Ueſpere au
tē ſabbati que luceſcit in p̄ma ſab=
bati reſurrexiſſe dn̄m. ſic temperan
dū eſt: vt neq3 mane dominica q̄ eſt
prima poſt ſabbatū: neq3 ſabbato
reſurrectio facta credaꝛ: nā quomō
triduū cōpleꝛ? Nō ergo veſperaſcē
te die: ſed veſpere noctis reſurrexit.
Deniq3 grecus Sero dixit. Sero an
tē: et horā ſignificat in occaſu diei ⁊
rei cuiuſlibet tarditatē: quomodo ſi
dicas. Sero. mihi ſuggeſtum eſt.
Eſt ergo et ſero tēpus noctis ꝓfun
dum. vnde ⁊ mulieres ad monumē
tū accedendi habent facultatē cuſto
dibus quieſcētibus. Et vt ſcias no=
cte factū: mulieres alie ſciunt: alie
neſciunt. ſciunt que obſeruant no=
ctibus et diebus: neſciunt que receſ
ſerunt. Neſcit vna maria magdale
ne ſm̄ ioannē. nā eadē ⁊ ante ſcire
et poſtea neſcire non potuit. ergo ſi
plures marie: plures etiā fortaſſe
Marie magdalene: cū illud nomen
pſone ſit: hoc ſumaꝛ a loco. Augu.
de conſen. euāgeliſtarū. Uel Mat=
theus a p̄ma parte noctis quod eſt
veſpere: ipſam voluit noctem ſigni
ficare: cuius noctis fine venerūt ad
monumentum. et hoc ea de cauſa:
quia iam a veſpere parauerant: et
licebat afferre aromata: tranſacto
ſabbato. Euſe. Jacebat autē orga=
nū verbi extinctū: magnus vero la=
pis claudebat ſepulchrū: q̄ſi mors
eū duxiſſet captiuū: ſed nōdū lapſo
triduo vita ſe ꝓmiſit itez poſt ſufficiē
tē mortis oſtenſionē. vnde ſequitur.
Et inuenerunt lapidē reuolutum a
monumēto. Theophi. Nam Ange=
lus reuoluerat eum. vt teſtaꝛ Mat
theus. Chryſo. Amotꝰ eſt aūt lapis
poſt reſurrectionē ꝓpter mulieres:
vt credant reſurrexiſſe dominū vi=
dentes monumentū vacuū corpore.
vnde ſequitur. Et ingreſſe non inue
nerunt cor. do. ieſu. Cyril. Cū igitur
non inueniſſent corpus chriſti quod
reſurrexerat: ducebantur diuerſis
cogitationibus: ⁊ propter amorem
chriſti et adhibitā ſollicitudinem me
ruerunt viſionē angelicā. Sequitur
enim. Et fac. eſt dum mente conſter
nate eſſent de iſto: ecce duo viri ſte=
terunt iuxta illas in veſte fulgenti.
Euſe. Jocunditatis et gaudij indi=
cia ſalutifere reſurrectionis: ⁊ ful=
gentes amictus preſtātes. Moyſes
enim plagas egyptijs preparās in
flamma ignis angelū perſpexit: ſ3
non tales viſi ſunt mulieribus in ſe
pulchro: ſ3 mites ⁊ hylares: quales
decebat conſpici in regno ⁊ gaudio
dn̄i. Et ſicut in paſſione eclypſatus
eſt ſol: meroris et anguſtie ſigna p̄=
mēs crucifigentibus filium dei: ita
angeli vite ac reſurrectionis preco=
nes habitum ſaluiferi feſti candi=
dati deſignabant. Ambro. Sed quō
Marcus vnū iuuenē in albis ſeden
tem. Mattheus vnum. Joannes et
Lucas duos angelos in albis ſedē= Conſen
tes viſos eſſe memorauerūt? Augu. ſus euā
de conſen. euangeliſta, Poſſumus geliſta
intelligere vnum angelum viſum a rum.

mulieribus: ⁊ ſecundū Marcum et
ſecundū Mattheū: vt eas ingreſſas
in monumentum accipiamus ſcꝫ in
aliquod ſpacium: quod erat aliqua
materia cōmunitū ante illum ſa rei
ſepulchri locū: atqꝫ ibi vidiſſe ange
lū ſedentē a dextris qḋ dicit Mar=
cus. deinde intus ab eis dū inſpice=
rent locum in quo iacebat coꝛp⁹ dñi
viſos duos alios angelos ſtantes:
ſicut dixit lucas locutos ad earūdē
exhortandū animū et edificandam
fidem. vnde ſequitur. Cū time. au.
et declina. vul. in ter. Beda. Sancte
mulieres aſtātibus ſibi angelis nō
in terram cecidiſſe: ſed vultū dicun=
tur in terram declinaſſe: nec quēpiā
ſanctoꝛū legimus tempoꝛe domini=
ce reſurrectionis: vel ipſi domino
vel angelis ſibi viſis terre pꝛoſtra=
tū adoꝛaſſe. vnde mos obtinuit ec=
cleſiaſticus vt vel in memoꝛiā dñice
vel in noſtre ſpē reſurrectionis om
nibus dñicis diebus ⁊ toto quiqua
geſime tēpoꝛe nō flexis genibus: ſꝫ
declinatis in terram vultibus oꝛe=
mus. Non erat autem in monumē=
to: qui locus eſt moꝛtuoꝛum: querē=
dus ille qui ad vitam reſurrexit a
moꝛtuis. Et ideo ſubdit. Dixerunt
ad illas. ſ. āgeli ad mulieres. Quid
queritis viuen. cum moꝛ. non eſt hic
ſed ſurrexit. Die autem tertia ſicut
ipſe inter diſcipulos tā viros qꝫ fe=
minas pꝛedixit reſurrectiōis ſue triū
phū celebrauit. vnde ſequit. Reco.
quali. locu. eſt. vo. cū adhuc in gali
lea eſſet dicens. Quia opoꝛ. filiū ho
mi. tra. in manus homi. pecca. ⁊ cru
ci. ⁊ tertia die reſurgere. Die namqꝫ
paraſceue hoꝛa nona ſpiritum tra=
dens: veſpere ſepultus. mane pꝛi-
ma ſabbati reſurrexit. Atha. Poterat
ſiquidē ſtati ſuſcitare coꝛpus a moꝛ
te. Sed dixiſſet aliquis eū nequaqꝫ
fuiſſet: vel non plene moꝛtē ei inhe
ſiſſe: et foꝛtaſſe ſi reſurrectio domi=
ni fuiſſet dilata: latuiſſet īcoꝛruptio
nis honoꝛ. Ut igitur coꝛpus oſtende
ret moꝛtuum vnius interpellationē
diei paſſus eſt: ⁊ tertia die coꝛp⁹ ſuū
incoꝛruptum demonſtrauit. Beda.

Tridui
xpi rō.

Una ꝑ tertiam die in ſepulchꝛo ⁊ duab⁹
noctibus iacuit: quia lucem ſue ſim
ple moꝛtis: tenebꝛis duple nře moꝛ
tis adiunxit. Cyril. Inſtructe aūt
mulieres angeloꝛum affatibus ac=
celerātes retulerunt diſcipulis. vñ
ſequitur. Et recoꝛdate ſunt verboꝝ
eius. Et regreſſe a monumento: nū
ciauerunt hec omnia illis vndecim
⁊ ceteris omnibus. Namqꝫ femina
que quondam moꝛtis fuit miniſtra
venerandum reſurrectionis myſte
rium pꝛima percepit ⁊ nūciat. Ade=
ptum eſt igitur femineum genus ⁊
ignominie abſolutionem et maledi
ctionis repudium. Ambꝛoſius. Mu
lieribus autē docere in eccleſia nō
permittitur: ſed domi viros ſuos in
terrogāt. Ad eos ergo femina mit=
titur qui domeſtici ſunt. Que autē
fuerit he mulieres oſtēdit ſubdēs.
Erat autem maria magdalene.
Beda. Ipſa eſt ſoroꝛ lazari. Et ioā=
na vxoꝛ cuſe pꝛocuratoꝛis herodis.
Et maria iacobi id eſt mater iaco=
bi minoꝛis et ioſeph. Et communi=
ter de aliis ſubditur. Et cetere que
cum eis erant: que dicebant ad apo
ſtolos hec. Ut enim perpetui reat⁹
apud viros mulier oppꝛobꝛium nō
ſuſtineret: que culpam viro tranſfu
derat: tranſfudit ⁊ gratiam. Theo.
Eſt autem naturaliter incredibile
moꝛtalibus reſurrectionis miracu=
lum. vnde ſequitur. Et viſa ſunt an
illos ſicut delyramētum verba iſta:
et non credebāt illis. Grego. Quod
non tam illoꝛū infirmitas qꝫ noſtra
vt ita dicā futura firmitas fuit: ipſa
namqꝫ reſurrectio illis dubitanti=
bus per multa argumenta mōſtra
ta eſt: que dum nos legentes agno=
ſcimus: de eoꝛum dubitatione ſoli=
damur. Theophi. Petrus autē hoc
audiēs tollit moras et vadit ad mo
numentum: quia nec ignis nouit
moras ingeſtus materie. vnde ſeq=
tur. Petrus autem ſurgens cucur=
rit ad monumentum. Euſe. Solus
enim ipſe credit feminis dicētibus
ſe angelos vidiſſe. et cum eſſet eri=
mii affectus pre ceteris ſedulum ſe

promebat: paſſim circunſpiciēs do-
minum. vnde ſequitur. Et procum-
bens vidit ſola lintheamina poſita.
Theophi. Cum autē ad monumē-
tum fuiſſet hoc primo cōſecutus eſt
vt miraretur que prius ab ipſo vel
ab alijs deridebantur. vnde ſequi-
tur. Et abijt ſecū mirans quod fa-
ctum fuerat: id eſt apud ſe mirans
rei euentū: qualiter ſola lintheami
Petri na derelicta fuere corpore mirrha
ãmira- periuncto: vel quãtam opportunita
tio. tem habuiſſet fur: vt hic ſeorſim
inuoluta dimittens circunſtãtibus
militibus corpus auferret. Augu.
de con. euangeliſta. Intelligitur au
tem hoc Lucas recapitulando po-
ſuiſſe de petro. tunc enim cucurrit
petrus ad monumentum quãdo et
ioannes: cum tantūmodo a mulie-
ribus precipue a maria magdale-
ne nunciatum eis fuerat de corpore
ablato. poſtea autē facta ſunt hec
de viſione angelorum. Ideo autem
lucas petrum ſolū commemorauit:
quia illi primitus maria nunciaue-
rat. Item poteſt mouere ꝙ petrum
non intrantem: ſed procumbentem
dicit Lucas ſola lintheamina vidiſſe
et diſceſſiſſe mirantem. cum Ioan-
nes dicat ita ſe lintheamina vidiſſe
poſita: et ſeipſū poſt petrū intraſſe:
Sed intelligendum eſt petrum pri-
mo procumbentē vidiſſe: quod Lu-
cas cōmemorat. Ioãnes tacet. poſt
autem ingreſſus eſt ãteꝙ Ioannes
intraret. Beda. Iuxta intellectum
vero myſticum per hoc ꝙ mulieres
valde diluculo veniunt ad monumē
tum datur nobis exemplum diſcuſ-
ſis vitiorū tenebris ad domini cor-
pus accedere. nam et ſepulchrum
illud figuram dominici habebat al
taris: in quo corporis chriſti myſte-
ria non in ſerico: non in panno tin-
cto: ſed inſtar ſyndonis quo illud io
ſeph inuoluit in lintheo puro debēt
cōſecrari: vt ſicut ipſe veram terre-
ne nature ſubſtantiam pro nobis
morti obtulit: ita et nos in comme-
moratione ipſius purum de terre
germine. candidūꝗ et multimodo
quaſi mortificationis genere caſti-
gatum altari linum imponamus.
Aromata autem que mulieres de-
ferunt ſignificant odorem virtutū
et orationum ſuauitatem: quibus
altari appropinquare debemus. Re
uolutio autem lapis inſinuat reſe-
rationem ſacramētorum: que tege-
bantur velamine littere legis: que
in lapide ſcripta eſt: cuius ablato
tegmine corpus domini mortuum Myſti-
non inuenitur: ſed viuum euangeli ca expo
zatur: quia et ſi cognouimus ſecun ſitio ſe-
dum carnem chriſtum: ſed iam nūc pulture
non nouimus: quomodo autem po
ſito in ſepulchro corpore domini an
geli aſtitiſſe leguntur: ita etiam tē-
pore conſecrationis myſterij corpo
ris chriſti aſſiſtere ſunt credendi.
Nos ergo exemplo deuotarum re-
rum quotiens myſterijs celeſtibus
appropiquamus propter angelicã
preſentiam: ſeu propter reuerentiã
ſacre oblationis cum omni humili-
tate vultum declinemus in terram:
nos cinerem et terram eſſe recolen-
tes.

¶ Et ecce duo ex illis ibãt ipſa
die in caſtellum quod erat in
ſpacio ſtadiorum ſexaginta ab
hieruſalem nomine emaus. et
ipſi loquebãtur adinuicem de
his omnibus que acciderant.
Et factum eſt dum fabularen-
tur: et ſecum quererent: et ipſe
ieſus appropinquans ibat cū
illis. Oculi autem eorum tene-
bantur ne eū agnoſcerent: et ait
ad illos. Qui ſūt hi ſermones
quos confertis ad inuicem am
bulantes: et eſtis triſtes? Et re-
ſpondens vnus cui nomē cleo
phas dixit ei. Tu ſolus peregri
nus es in hieruſalem: et non co
gnouiſti que facta ſunt in illa
his diebus? Quibus ille dixit.
Que? Et dixerunt de ieſu na-

zareno qui fuit vir propheta:
potẽs in opere et ſermone: corã
deo ⁊ oĩ populo. Et quomodo
eum tradiderunt ſummi ſacer
dotes et principes noſtri in dã
nationem mortis et crucifixe=
runt eum. Nos autem ſperaba
mus: quia ipſe eſſet redemptu=
rus iſrael. Et nunc ſup hec om
nia tertia dies eſt hodie ꝙ hec
facta ſunt. Sed et mulieres
quedam ex noſtris terruerunt
nos que ante lucem fuerunt ad
monumentum: et non inuento
corpore eius venerũt dicentes
ſe etiam viſionem angelorum
vidiſſe: qui dicunt eum viuere.
Et abierũt quidam ex noſtris
ad momumentum: et ita inue=
nerunt ſicut mulieres dixerũt:
ipſum vero non inuenerunt.

¶ Glo. Poſt manifeſtationez reſur=
rectionis chriſti per angelos mulie
ribus factam: manifeſtatur vlteri⁹
eadem reſurrectio per ipſius chri=
ſti apparitionem diſcipulis. vnde
dicit. Et ecce duo ex illis ibant ipſa
die in caſtellum. Theophi. Quidã
alterum horum duorum lucam in=
quiunt eſſe. et ob hoc ſuum nomen
occultaſſe. Ambroſius. Uel duo=
bus diſcipulis ſeorſum dominus iã
ſe veſpere demonſtrat ſcilicet am=
maoni: ⁊ cleophe. Augu. de conſen.
euãgeliſta. Caſtellum autem illud
non abſurde accipimus etiam vil=
lam ſecundum Marcũ potuiſſe ap=
pellari. Deinde caſtellum deſcribit
dicens. Qd erat in ſpacio ſtadiorũ
ſexaginta ab hieruſalem nomine
emaus. Beda. Ipſa eſt nicopolis
ciuitas inſignis paleſtine: que poſt
expugnationẽ iudee ſub marco au
relio antonio pꝛĩcipe reſtaurata cũ
ſtatu mutauit et nomen. Stadium
autem quod greci auctore vt dicũt
Herculeviarũ ſpacia mẽſurat octa=

Emaus nicopolis.

ua eſt pars miliarij. Et ideo ſexa=
gita ſtadia ſeptem milia paſſuum
et quiquagita ſignificat: quod ſpa
cium itineris eis qui de morte et ſe
pultura domini certi gradiebãtur
de reſurrectione domini dubij:
nam reſurrectionem que poſt ſepti
mã ſabbati facta eſt octauo nume
ro contineri nullus ambigit: Diſci
puli ergo qui de domino loquentes
incedunt: ſextum miliarium cepti
itineris compleuerant: qꝛ illuz ſine
querela viuentẽ vſqꝫ ad mortẽ quã
in ſexta ſabbati ſubijt peruenisse dole
bãt. Cõpleuerant ⁊ ſeptimũ: qꝛ hũc
in ſepulchro nõ dubitabãt quieuiſſe.
Sed de octauo dimidium tantuz pe
gerant: quia gloriam iam celebrato
reſurrectionis non credebant perfe
cte. Theophilus. Predicti autem di
ſcipuli loquebantur de his adinui
cem que acciderant: nõ quaſi credẽ
tes: ſed ſicut ſtupentes in rebus ex=
traneis. vnde ſeqtur. Et ipſi loque
bantur adinuicem de his omnibus
que acciderant. Beda. Loquentes
autem de ſe domin⁹ appropinquãs
comitatur. vt et fidem reſurrectiõis
mentibus eorum immittat et quod
ſe facturum promiſerat impleat:
ſcilicet vt vbi ſunt duo vel tres in no
mine meo congregati: ibi ſum in
medio eorũ. vnde ſequitur. Et factũ
eſt dum fabularentur: et ſecum que
rerent: et ipſe ieſus appropinquãs
ibat cum illis. Theophilus. Obten
to enim iam ſpiritali corpore nõ ob=
ſtat loci diſtantia quin adeſſet qb⁹
volebat: nec vlterius naturalibus
legibus corpus ſuum regebat: ſed
ſpiritaliter et ſupra naturam. vnde
vt marcus dicit: ſub alia forma eis
videbatur in qua non concedeba=
tur eis eius cognitio. Sequitur eñ
Oculi autem eorum tenebantur: ne
illũ agnoſcerent: vt ſcilicet totã ſuã
dubiam intentionem reuelent: et
vuln⁹ detegentes recipiant medici=
nam: et vt cognoſcerent ꝙ quamuis
corpus ipſum quod paſſum fuerat
reſurrexerit: nõ tñ ampli⁹ tale erat
vt eſſet omnibus viſibile: ſed tñ ab

Corporis glorioſi libertas

his a quibusvellctvideri: et vt nō
dubitent quare decetero non con=
uerſatur inter plebem: q2.ſ.poſt re
ſurrectionez cōuerſatio ei⁹ nō eſſet
digna hoib⁹: ſed diuina magis: qđ
ēt eſt forma reſurrectionis future
in qua ſicut angeli conuerſabuntur
et filij dei. Grego. in homi. Conue=
nienter etiam eis ſpēm quaz reco=
gnoſcerent non oſtendit: hoc agēs
foris in oculis corporis quod apđ
ipſos agebatur intus in oculis cor
dis. ipſi nanqꝫ apud ſeipſos intus
et amabant et dubitabant. De ſe ꝗ
loquentibus preſentiam exhibuit:
ſed de ſe dubitantibus cognitionis
ſue ſpēm abſcondit verba quidem
eis contulit. Nam ſequitur. Et ait
ad illos. Qui ſunt hi ſermones ꝗs
confertis adinuicem ambulantes
et eſtis triſtes? Grecus. Confere=
bant quidē inter ſe quaſi non am=
plius expectantes chriſtum viuētē
ſed doloroſi quaſi perempto ſalua
tore. vnde ſequitur. Et reſpondens
vnus cui nomen cleophas: dixit ei.
Tu ſolus peregrinus es in hieru=
ſalem: et non cognouiſti que facta
ſunt in illa his diebus. Theophi.
quaſi.d. Tu ſolus peregrin⁹: et ex=
tra confinia hieruſalez habitans:
et expers es eorum que in medio
eius contigerunt vt hec ignoras?
Beda Uel hoc dicit: q2 peregrinū
putabāt eū: cuius vultū non agno=
ſcebant. ſ3 reuera pegrin⁹ erat eis:
a quorum nature fragilitate perce
pta iam reſurrectionis gloria lon=
ge diſtabat: et a quorū fide vtpote
reſurrectionis ei⁹ neſcia manebat
extraneus. Sed adhuc domin⁹ in=
terrogat: nā ſequitur. Quibus ille
dixit. Que? Ei ponitur eorum re=
ſponſio cū ſubditur. Et dixerūt ei:
De ieſu nazareno qui fuit vir pro=
pheta. Prophetam fatentur: filiuz
dei tacent. Uel nonduz perfecte cre
dentes: vel ſolliciti ne inciderēt in
manus iudeorum perſequentium
quia neſciebant quis eſſet quodve
rum credebant celantes. Ad cuius
commendationem ſubditur. Po=
tens in opere et ſermōe. Theo. Pri
mo quidez eſt opus ſecūdo ſermo. Doctri=
nullus enim doctrine ſermo appro na mo=
batur: niſi prius is qui docet: ſe oſtē ralis.
dat auctorem: precedit enim opus
aſpectum. nam niſi mūdaueris in
tellectus ſpeculum ꝑ opera: nō emi
cat decor optatus. Adhuc autē ſub
ditur. Corā deo et oī populo. Nam
primo cōplacēdū eſt deo: deinde cu
randum quantū poſſibile eſt de in
nocentia apud hoīes vt precedēte
diuino cultu viuamus ſine ſcanda
lo plurimorū. Grec. Deīde aſſignā
tur cauſa triſtitie: traditio et paſ=
ſio chriſti: cū ſequit̄. Et quomō tra
diderunt eū ſummi ſacerdotes ꝓn=
cipes noſtri in dānationē mortis: ⁊
crucifixerunt eum. Subditur autē
deſperantium vox: cū dicitur. Nos
autem ſperabamus ꝙ ipſe eſſet re
dempturus iſrael. Sperabamus
inquit: non ſperam⁹: ac ſi mors do=
mini ſimilis eſſet mortibus aliorū.
Theophi. Expectabāt enī chriſtuz
ſaluaturum et redempturuz popu=
lum iſrael ab ingruentib⁹ malis: ⁊
a ſeruitute romanoruz ipſum quđ
ꝙ credebant terrenum regē fieri:
quē putabāt promulgatā in ſe mor
tis ſententiam cauere potuiſſe. Be
da. Merito ergo triſtes incedebāt
quia ⁊ ſeipſos quodā modō argue
bant: ꝙ in illo redemptionez ſpera Apoſto
uerint: quem iā mortuum viderāt: lorum
nec reſurrecturum credebāt: et ma diffidē=
xime dolebant eū ſine cauſa occiſū tia.
quem nouerant innocentē. Theo.
Uidentur tamen hi viri non omni
no increduli eſſe per hoc quod ſub
ditur. Et nūc ſuper hec omnia ter
tia dies eſt hodie ꝙ hec facta ſunt.
In quo videntur habere memoriā
eius ꝙ eis dominus dixerat ſe ter
tia die reſurrecturuz. Grecus. Por
ro relatam a mulieribus reſurre=
ctionis famam commemorat: cum
ſubditur. Sed et mulieres quedā
ex noſtris terruerunt nos: que an
te lucem fuerunt ad monumentum
et non inuento corpore eius vene=
runt dicentes ſe etiam viſionem

angelorum vidiſſe qui dicunt eum viuere. Dicunt quidem hoc quaſi non credentes propter quod referunt ſe territos: id eſt ſtupefactos non enim quod erat eis relatum firmum eſtimabant aut angelicam illuminationem fuiſſe: ſed ſtuporis et turbinis cauſam inde ſumebant. Teſtimonium quoq; petri non certum eſtimabant dum diceret: ſe nō vidiſſe dominum ſed reſurrectionem eius conijcere ex eo ꝙ corpus ipſius in ſepulchro non iacebat. vn̄ ſequitur. Et abierunt quidam ex noſtris ad monumentum: et ita inuenerunt ſicut mulieres dixerunt: ipſum vero non inuenerunt. Aug. de concordantijs euangeliſtarum. Cum autem lucas dixerit petrum accurriſſe ad monumentum: et cleopham dixiſſe: ipſe retulerit ꝙ quidā eorum ierant ad monumentū: intelligitur atteſtari ioanni: ꝙ duo ierint ad monumentum: ſed petrū primo ſolum commemorauit: quia illi primitus maria nunciauerat.

Concentus euāgelicus

¶ Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti et tardi corde ad credendū in omnibus que locuti ſunt ꝓphete. Nonne hec oportuit pati chriſtum: et ita intrare in gloriam ſuā? Et incipiens a moyſe et omnibus prophetis interpretabatur illis in omnib⁹ ſcripturis que de ipſo erant. Et appropinquauerunt caſtello quo ibant: et ipſe ſe finxit longius ire. Et coegerūt illū dicētes. Manē nobiſcū quoniā ad veſperaſcit: et inclinata eſt iā dies. Et intrauit cum illis. Et factum eſt dū recumberet cū eis accepit panem et benedixit ac fregit ⁊ porrigebat illis. Et aperti ſunt oculi eorum et cognouerūt eum. Et ipſe euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt adinuicem. Nonne cor noſtrum ardēs erat in nobis dū loqueretur in via: et aperiret nobis ſcripturas? Et ſurgētes eadē hora regreſſi ſunt in hieruſalē: et inuenerunt congregatos vndecim et eos qui cū illis erant dicētes ꝙ ſurrexit dominus vere: et apparuit ſimoni. Et ipſi narrabāt que geſta erant in via: et quomō cognouerunt eū in fractione panis.

¶ Theophi. Quia predicti diſcipuli nimia dubietate laborabant: dominus eos redarguit. vnde dicitur. Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti. Fere enim eadem dixerant que et aſtantes cruci: Alios ſaluos fecit: ſeipſū non poteſt ſaluum facere. Et tardi corde ad credendum in omnibus q̄ locuti ſūt ꝓphete. Cōtigit ei credere que locuti ſūt ꝓphete. ꝑticulariter quedā et non vniuerſaliter omnia: puta ſi aliquis credat que de cruce chriſti dicuntur a prophetis: ſicut eſt illud. Foderunt man⁹ meas et pedes meos. que vero ſpectant ad reſurrectionem non credant: ſicut eſt illud. Non dabis ſanctum tuum videre corruptionem. Decet autem in omnibus fidem adhibere prophetis tam in glorioſis que de chriſto predixerunt: ꝙ̄ inglorijs: quia ex paſſione malorū eſt ingreſſus i gloriā. Unde ſequitur. Nōne hec oportuit pati chriſtum: et ita intrare in gloriam ſuam? ſcilicet ſm humanitatem. Iſidorus. Sed et ſi oportebat chriſtum pati: tamen q̄ crucifixerunt rei ſunt pene: non enī ſatagebant perficere quod deus diſponebat. vnde et eorum executio fuit impia: dei vero diſpenſatio prudentiſſima: qui nequitiam eorum in beneficia generis humani conuertit: quaſi vtens vipereis carnibus ad antidoti ſalutiferi cōfectione. Chryſoſtomus. Et ideo dominus oſtendit conſequenter ꝙ

Prophetarū firmitas.

omnia non euenisse ſimpliciter : ſed
ex dei propoſito an predeſtinato.
vnde ſequitur. Et incipiens a moy-
ſe et omnibus prophetis interpre-
tabatur illis in omnibus ſcriptu-
ris que de ipſo erant quaſi diceret
poſtq̃ eſtis tardi: ego propter vos
reddã: myſteria ſcripturarum vo-
bis exponendo. Nam ſacrificium
abrae cũ yſaac dimiſſo immolatus
eſt aries. hoc preſigurauit. Sed et
in alijs ſcripturis propheticis ſpar
ſim iacent myſteria crucis et reſur
rectionis chriſti. Beda. Si autem
moyſes et prophete de chriſto locu
ti ſunt: et eum per paſſionez in glo
riam intraturuz predixerunt: quo-
modo gloriatur ſe eſſe chriſtianuz
qui neq̃ qualiter ſcripture ad chri
ſtuz pertineant inueſtigat: neq̃ ad
gloriam quam cum chriſto habere
cupit per paſſionez attingere deſi-
derat. Grec⁹. Qr vero predixit euã
geliſta. Tenebãt oculi eorum ne
eum agnoſcerent: donec ſermo do-
mini mentem eorum moueret ad fi
dem: conuenienter opportunũ aſpe
ctum auditui ſubiungit. vnde ſeqt
Et appropinquauerunt caſtello q̃
ibant: et ipſe finxit ſe longius ire.
Auguſtinus. de que. euangeli. Qđ
non ad mendacium pertinet. non
enim omne quod fingimus menda
cium eſt ſed quando id fingimus
quod nihil eſt ſignificat tunc mẽda
ciuz eſt cum autem fictio noſtra re
fertur ad aliquam ſignificationez
non eſt mendacium ſed aliqua fi-
gura veritatis: alioquin omnia
que a ſapientibus et ſanctis viris
vel etiam ab ipſo domino figurate
dicta ſunt mendacia deputabun-
tur: quia ſecundum vſitatum intel
lectum non conſiſtit veritas in tali
bus dictis. Sicut autem dicta: ita
etiam finguntur facta ſine menda
cio ad aliquem rem ſignificandaz.
Gregorius. in home. Quia ergo
adhuc in eorum cordibus peregri-
nus erat a fide ire ſe longius fin-
xit. Fingere namq̃ componere di-
cimus. vnde et compoſitores luti

Figere quõ licitum.

figulos vocamus. Nihil ergo ſim-
plex veritas per duplicitatem fe-
cit: ſed talem ſe exhibuit in corpo-
re qualis apud illos erat in men-
te. Sed quia eſſe extranei a chari-
tate non poterant: hi cum quibus
charitas gradiebatur: eum ad ho
ſpitium quaſi peregrinum vocant.
vnde ſequitur. Et coegerunt illuz.
Ex quo exemplo colligitur: quia
peregrini ad hoſpitium non ſolum
inuitandi ſunt. ſed etiam trahen-
di. Glo. Nec ſolum factis eum co-
gunt: ſed etiam verbis inducunt.
Sequitur enim. Dicentes. Ma-
ne nobiſcum: quoniam adueſpera
ſcit: et inclinata eſt iam dies: ſcili
cet ad occaſum. Gregori⁹ in home.
Ecce autem cum per membra ſua
chriſt⁹ ſuſcipitur ſuſceptores ſuos
etiaz per ſemetipſum requirit. Se
quitur enim. Et intrauit cum illis.
Mẽſam ponunt: cibos afferunt: et
deum quem in ſcripture ſacre ex-
poſitione non cognouerant in pa-
nis fractione cognoſcunt. Sequi-
tur enim. Et factum eſt dum recũ-
beret cum illis accepit panem et be
nedixit ac fregit et porrigebat illis
et aperti ſunt oculi eorum et cogno
uerunt eum. Chryſoſtomus. Qđ
non de ſenſibilibus oculis dictum
eſt: ſed de ſenſu mentali. Auguſti-
nus de concor. euangeliſtaruz. Ne
q̃ enim clauſis oculis ambulabãt:
ſed inerat aliquid quo non ſinerẽ-
tur agnoſcere quod videbant: quod
ſcilicet caligo et aliquis humor effi
cere ſolet: non quia dominus non
poterat transformare carnem ſuã
et alia reuera eſſet effigies: quam
ſolebant intueri: quandoquidez et
ante paſſionem transformatus eſt
in monte: vt facies eius clareſceret
ſicut ſol. Sed non ita nunc factum
eſt. non enim incongruenter accipi
mus hoc impedimentum in oculis
eorum a ſathana fuiſſe ne agnoſce
retur ieſus: ſed tantum a chriſto fa
cta eſt permiſſio vſq̃ ad ſacramen
tum panis: vt veritate corporis ei⁹
participata: remoueri intelligatur

Doctrina moralis.

impedimentum inimici: vt chriſtus
poſſit agnoſci. Theophilus. Sed
et aliud innuit: ꝙ ſcilicet ſumenti=
bus ſacrum panez aperiuntur ocu
li vt eum agnoſcant. magnam eni
et ineffabilem viz habet domini ca
ro. Auguſtinus de que. euangeli=
ſta. Uel ꝙ dominus ſe ire longius
finxit: cum comitaretur diſcipulis
exponens ſacras ſcripturas: vtruz
ipſe eſſet ignorantibus: ſignificat
quia hoſpitalitatis officio ad ſuaz
cognitionem peruenire poſſe hoi=
nea intimauit: vt cum longius ipſe
ab hominibꝰ abſceſſerit ſuper oēs
celos cum eis tranſit. qui hec exhi
bent ſeruis eius. Tenet ergo chri
ſtum ne longius ab eo eat quiſꝙ
catherizatur verbo in omnibus bo
nis ei qui ſe cathetizat communi=
cat. Etenim iſti cathetizati erant
verbo cum exponeret eis ſcriptu=
ras. Et quia hoſpitalitatem ſecta=
ti ſunt eum quem in ipſa expoſitio
ne ſcripturarum non cognouerunt
in panis fractione cognoſcunt. nō
eniz auditores legis iuſti ſunt apd
deum ſed factores legis iuſtifica=
buntur. Gregorius in home. Quiſ
quis ergo. audita vult intelligere:
feſtinat ea que iam intelligere po=
tuit: opere implere. Ecce dominus
non eſt cognitus dum loqueretur:
et dignatus eſt cognoſci dum paſci
tur. Sequitur enim. Et ipſe eua=
nuit ex oculis eorum. Theophi.
Non enim tale corpus habebat: vt
diutius cum eis commorari debe=
ret: et hoc pariter augeret affectuz
eorum. vnde ſequitur. Et dixerunt
adinuicem. Nonne cor noſtrum ar
dens erat in nobis: dum loquere=
tur in via et aperiret nobis ſcriptu
ras? Orige. Per quod innuit ꝙ p=
lati ſermones a ſaluatore accende
bant audientium cor ad amorez di
uinum. Gregorius in ho. penthe.
Ex audito enim ſermone inarde=
ſcit animus: torporis frigus rece
dit: mens ſuperno deſiderio fit
anxia. Audire libet precepta cele=
ſtia: et quot mandatis inſtruitur.
quaſi tot fa cibus inflammatur.
Theophilus. Ardebat ergo cor eo
rum vel igne verborum domini qui
bus intendebant tanquam veris.
Uel quia eo differente ſcripturas:
precellebatur intrinſecus cor eoruz
ꝙ ille qui differebat dominus eſſet
Adeo ergo letati ſunt: vt nullam
moram paſſi: mox reuerſi ſint in
hieruſalem. et hoc eſt quod ſequi=
tur. Et ſurgentes eadem hora re=
greſſi ſunt in hieruſalem. ſurrexe=
runt quidem eadem hora: peruene
runt autem per plures horas: ſicut
oportebat ſexaginta ſtadia tran=
ſeuntes. Auguſtinus. de concordan
tia euangeliſta. Iam autem fama
erat ꝙ ſurrexerat ieſus a mulieri=
bus facta: et a ſimone petro: cui iā
apparuerat. Etenim iſti duo hec
inuenerunt loquētes illos ad quos
in hieruſalem venerunt. Sequitur
enim. Et inuenerunt congregatos
vndecim: eos qui cum ipſis erant
dicentes ꝙ ſurrexit dominus vere
et apparuit ſimoni. Beda. Omniuz
enim virorum primo dominus ap=
paruiſſe videtur petro ex his quos
euangeliſte quattuor et Paulus
apoſtolus commemorauerunt.
Chryſoſtomus. Non enim ſimul
omnibus ſe manifeſtabat: vt ſere=
ret fidei ſemina: nam qui primo vi
derat et certus erat: aliis refere=
bat. Deinde ſermo prodiens pre
parabat animum auditoris viſio=
ni et ideo primo digniori et fidelio
ri omnibus apparuit. Erat enim
opus anime fideliſſime: que pri⁹
acciperet hunc aſpectum: vt mi
nime turbaretur in opinata viſio
ne. Et ideo primo videtur a petro
vt qui primo cōfeſſus eſt eum chri
ſtum: primo reſurrectionem vide
re mereatur: et etiam qui eū negaue
rat: pri⁹ ei voluit apparere: conſo=
lās eū ne deſperaret. Poſt petrū vo
aliis apparuit: quandoꝙ paucio=
ribus: quādoꝙ pluribꝰ: quod duo
diſcipuli confitentur. Sequitur
enim. Et ipſi narrauerunt que ge
ſta erant in via: et quomodo co=

Ignis verbor[um] ieſu.

Apparitio ieſu facta petro.

gnouerunt eum in fractiōe panis.
Aug: de cōcordā. euāgeliſta. Quod
autē ait Marcus annūciauerūt ce-
teris: nec illis crediderūt cū Lucas
dicat ꝙ iā inde loquebātur vere re
ſurrexiſſe dominū: quid intelligen-
dum eſt: niſi aliquos ibi fuiſſe qui
hoc credere nollēt?

¶ Dum autem hec loquuntur
ſtetit ieſus in medio eorum et
dixit eis: Pax vobis. Ego ſuʒ
nolite timere. Conturbati ve
ro ꝛ conterriti eſtimabant ſe
ſpiritum videre. Et dixit eis.
Quid turbati eſtis ꝛ cogitatio
nes aſcendunt in corda veſtra
Uidete manus meas ꝛ pedes?
quia ego ipſe ſum. Palpate: et
videte: quia ſpiritus carnem
ꝛ oſſa non habet: ſicut me vide
tis habere. Et cuʒ hec dixiſſet
oſtēdit eis manus ꝛ pedes.

¶ Cyril. Undiqꝫ reſurrectionis fa
ma per apoſtolos diuulgata: ꝛ affe
ctu diſcipulorū erecto ad chriſti vi-
ſionē venit deſideratus: ꝛ qrentibꝰ
ꝛ expectātibꝰ reuelat: nec diſceptat
vt de alio: ſed euidēter ſe offert. vn
de dicit. Dum hec aūt loquūtur ſte
tit ieſus in medio eorū. Aug. de cō.
euā. Hāc oſtēſionē dñi poſt reſurre
ctionem ꝛ ioannes commemorat.
Sʒ quod dicit ioannes. Nō cū illis
fuiſſe apoſtolū thomā: cū ſm lucaʒ
duo illi regreſſi in hieruſalē: inue-
nerūt cōgregatos vndeciʒ: procul du
bio intelligēdū eſt ꝙ inde thomas
Cōctꝰ euangeliſtas. exierit anteqꝫ dominꝰ hec loquētibꝰ
appareret. Dat eniʒ lucas locū in
ſua narratione quomodo poſſit in
telligi dū hꝫ loquerent: priꝰ inde exiſ-
ſe thomā: ꝛ poſtea dominū intraſſe
niſi qs dicat nō illos vndecī q iā tūc
apl'i vocabant: ſʒ diſcipl'os illos. xi
fuiſſe ex mlto nūero diſcipl'orū. Sʒ
cū adiūxit lucas: Et eos qui cū ip-
ſis erāt. Satis vtiqꝫ declarauit eui
dētꝰ illos vndecim apoſtolos q̄ vo
cabant apoſtoli cū quibꝰ ceteri erāt.
Sed videamꝰ cuiꝰ myſteriū gr̄a ſm
Mattheū ꝛ Marcū reſurgēs ita mā
dauerit. Precedā vos in galileam
ibi me videbitis. Quod ꝛ ſi cōpletū
eſt tñ poſt multa cōpletū eſt: cuʒ ſic
mādatū ſit: vt aut hoc ſolū: aut hoc
primū expectaretur fieri debuiſſe.
Ambro. Unde hoc conuenietiꝰ arbi
tror ꝙ dominꝰ qdē mādauerit diſci
pulis vt in galilea eū viderēt: ſed
illis ob metū intra cōclaue reſiden
tibꝰ primū ſe obtuliſſe. Grecus. Nec
hoc eſt promiſſi trāſgreſſio: ſed po-
tius feſtinata ex benignitate im-
pletio ꝓpter puſillanimitatē diſci-
pulorū. Ambro. Poſtea vero confir
matis animis vndeciʒ illos galileā
petiſſe. Uel nihil obſtat ſi dicantur
paucioꝛes intra cōclaue: ꝛ in mon-
te cōplures fuiſſe. Euſebius. Duo
enim euangeliſte: ſcilicet Lucas
et Joannes: ſolis vndecim hunc
ſcribūt apparuiſſe in hieruſalē: ce-
teri vero duo in galileā properare
nō ſolū vndecim: ſed etiā vniuerſis
diſcipulis ꝛ fratribus dixerunt an-
gelum ꝛ ſaluatorē vidiſſe: de quibꝰ
ꝛ paulus meminit dicēs. Deinde
apparuit plus q̄ quingētis fratri-
bus ſimul. Eſt autē verioꝛ ſolutio
ꝙ prius q̄ in hieruſalē latitātibus
ſemel aut bis viſus eſt ad eorū cō-
ſolatiōes: in galilea vero nō in con
claui: aut ſemel aut bis: ſed cū mul
ta ptāte oſtēſionē ſui fecit: prebens
ſe eis viuentem poſt paſſionem in
ſignis multis vt lucas teſtatur in acti
bus. Augu. de cō. euā. Uel quod ab
angelo hoc eſt a domino dictuʒ eſt:
prophetice accipiendum eſt. In ga
lilea enim ſm tranſmigrationis ſi-
gnificationem intelligendum oc-
currit: quia de populo iſrael tranſ-
migraturi erant ad gentes: quibꝰ
apoſtoli predicantes non crederent
niſi ipſe dominus viam in cordibꝰ
hominum prepararet. ꝛ hoc intelli
gitur. Precedet vos in galileam.
Secundum autem illud qđ galilea
interpretatur reuelatio: non iam
in forma ſerui intelligendum eſt:
ſed in

Anagogica expoſitio.

ſed in qua eſt equalis patri quam promiſit electorib⁹ ſuis: illa erit reuelatio tanq̃ vera galilea cum videbimus eum ſicuti eſt. Ipſa etiã erat beatorũ transmigratio ex iſto ſeculo in illaʒ eternitatem. vnde ad nos veniens non receſſit: et quo nos precedens nõ deſeruit. Theophi. Primo igitur dominus in medio diſcipulorum ſtans ſolito pacis affatu eorum turbinem ſedat oſtendẽs ꝙ ipſe ideʒ eſt magiſter eorum qui hoc verbo gaudebat: quo etiaʒ eos muniuit cum ad predicandum miſit. vnde ſequitur. Et dixit eis. Pax vobis: ego ſum: nolite timere. Cyrillus. Pudeat ergo nos pacis mun⁹ deſerere: quam nobis hinc aſcendens chriſtus reliquit. Pax et res et nomẽ dulce quam et dei eſſe accepimus: iuxta illud. Pax dei. et ei⁹ eſſe deum: iuxta illud. Deus pacis ipſam eſſe deum: iuxta illud. Ipſe eſt pax noſtra. Pax bonũ cõmendatum ab omnibus: obſeruatum autem a paucis. Que autẽ eſt cauſa? Fortaſſis ambitio dominij aut facultatum: aut liuor aut odium aut contemptus: aut aliquid huiuſmodi ex his que dei ignaros videmus

Pacis laus.

incurrere. Dei quippe p̃cipue pax eſt que cõfederat omnia: cui⁹ nihil eſt adeo proprium ſicut vnitas nature et pacificus ſtatus. Tranſumitur vero ab angelis et diuinis poteſtatibus: que ad deuʒ et adinuicem pacifice ſe habent. Diffunditur vero per totam creaturam: cuius eſt decor tranquillitas: in nobis autem manat ſecunduʒ animã quidem per inueſtigationem virtutum et communicationem: ſecũdum corpus vero in membrorum et elementorum commenſuratione: q̃rum alterum pulchritudo alterum ſanitas appellatur. Beda. Diſcipuli autem nouerant chriſtum verũ hominem: cum quo tanto tempore fuerant conuerſati: ſed poſtq̃ mortuus eſt non credunt tertia die potuiſſe veram carnem de ſepulchro reſurgere. Putant ergo ſe videre ſpiritum quem emiſit in paſſione. vnde ſequitur. Conturbati vero ⁊ conterriti: exiſtimabant ſe ſpiritum videre. Error ille apoſtolorum ſecta eſt manicheorum. Ambroſius. Adducti autem virtutum exemplis petrum et ioannem non credimus potuiſſe dubitare. Cur ḡ inducit fuiſſe turbatos. Primo omnium quia paucorum opinionem ſententia maiorũ partis includit. Deinde quia et ſi petrus de reſurrectione crediderat: turbari tamen potuit: ꝙ ſe dominus cum corpore vectibus obſeruatis improuiſus infunderet. Theophilus. Uerum ꝙ per verbum pacis non eſt ſedatus turbo in animabus diſcipulorum. aliunde indicat eis ſe filium dei eſſe: qui mentis cognoſcebat arcana. vnde ſequit̃. Et dixit eis. Quid turbati eſtis: et cogitationes aſcendunt in corda veſtra? Beda. Quales vtiq̃ cogitationes niſi falſe et ꝑniciofe? Perdidit enim chriſtus fructum paſſionis: ſi non eſſet veritas reſurrectionis: tanq̃ bonus agricola diceret quod ibi plantaui inuentam: id eſt fidem que in cor deſcendit: quia deſuper eſt. Cogitationes autem ille non deſuper deſcenderunt: ſed de imo in cor ſicut herba male aſcenderunt. Cyrillus. Hoc autem fuit euidentiſſimum ſignuʒ: ꝙ non alius ẽ qui videtur: ſʒ ille idem quem viderant in ligno mortuum: et poſitum in ſepulchro: quem non latebat aliquid eorum que erant in homine. Ambroſius. Conſideremus autem qua gratia ſecũdũ ioanneʒ apoſtoli crediderunt: qui gauiſi ſunt ſm lucam qui increduli redarguuntur. Et videtur mihi ioannes quaſi apoſtolus maiora et altiora tetigiſſe hec ſequentia: et humanis proxima hic hiſtoricouſus circuitu: ille compendio: quia et de illo dubitari non poteſt: quia teſtimonium perhibet de his quibus ipſe interfuit: et ideo vtrunq̃ verum putamus. Nam et ſi in primo lucas eos nõ crediſſe...

Euidẽs ſignum xp̃i reſurgẽtis

dicat:poſtea tamen credidiſſe de=
monſtrat.Cyril.Comprobans aūt
dominus deuictam eſſe mortem et
humanam naturam iam in chriſto
corruptionem exuiſſe primo oſten
dit eius manus ⁊ pedes ⁊ clauorū
foramina.vnde ſubdit.Uidete ma
nus meas ⁊ pedes quia egoipſe ſū.
Theophi. Sed ⁊ aliud ſubiungit:
palpationem ſcilicet manuum atqꝫ
pedum:cum dicit.Palpate ⁊ videte
quia ſpiritus carnem ⁊ oſſa non ha
bet:ſicut me videtis habere quaſi
diceret.Uos putatis me eſſe ſpiri
tum id eſt phantaſma ſicut plures
defunctorum circa ſepulchra vide=
ri ſunt ſoliti. Sed ſcitote ꝙ ſpi=
ritus neqꝫ carnem habet:neqꝫ oſſa.
ego autem carnē ⁊ oſſa habeo. Am
broſius.Hoc autem dominus ideo
dixit:vt ſpeciem nobis ſue reſurre
ctionis oſtenderet:nam quod pal=
patur corpus eſt.In corpore autē
reſurgemus:ſed illud ſubtiliꝰ:hoc
craſſius:vtpote adhuc terrene la=
bis qualitate concretum. Nō ergo
Eutitiǭ rror dā atur. per incorpoream naturam:ſed per
reſurrectionis corporee qualitatē
chriſtus clauſa penetrauit.Grego.
xiiij.moral'.Non enim in illa reſur=
rectionis gloria corpus noſtrū erit
impalpabile:⁊ ventis aereqꝫ ſubti
lius : vt euticius dixit: ſed ſubtile
quidem per effectum ſpiritalis po
tentie:palpabile autem per verita
tem nature.Sequitur ⁊ cum hec di
xiſſet:oſtendit eis manus ⁊ pedes.
Beda. Quibus ſcilicet indata cla
uorum veſtigia clauere:ſed ſꝫ ioan
nem etiam latus eius oſtendit : cū
fuerit lancea perforatū: vt ſcilicet
oſtenſa vulnerum cicatrice dubieta
tis eorum vulnus ſanaret. Solent
autem in hoc loco gentiles calum=
niam ſtruere : quaſi non valuerit
dominus vulnera ſibi inflicta cura
re.Quibus reſpondendum eſt : qr
non eſt conſequens:vt qui maiora
feciſſe probatur:minora facere ne
quiuerit:ſed certe diſpenſationis
gratia qui mortem deſtruxit:ſigna
mortis delere noluit:primo quidē
vt per hoc diſcipulis fidem ſue re=
ſurrectiōis aſtrueret:deinde vt pa
tri pro nobis ſupplicans quale ge=
nus mortis pro homine pertulerit
ſemper oſtendat:tertio vt ſua mor=
te redemptis ꝙ̄ miſericorditer ſit
adiuti,ꝓpoſitis eiuſdē mortis indicijs
inſinuet.poſtremo vt in iudicio ꝙ̄
iuſte damnentur impij denunciet.

¶ Adhuc autem illis non cre
dentibus ⁊ mirantibꝰ pre gau
dio dixit.Habetis hic aliquod
quod manducetur?At illi ob=
tulerunt ei partem piſcis aſſi:
⁊ fauum mellis. Et cum man=
ducaſſet coram eis:ſumens re
liquias dedit eis. Et dixit ad
eos:Hec ſunt verba que locu
tus ſum ad vos cū adhuc eēm
vobiſcū quoniam neceſſe eſt
implere omnia que ſcripta ſūt
in lege moyſi ⁊ ꝓphetis ⁊ pſal
mis de me.

¶ Cyrillus. Oſtenderat dominus
diſcipulis manus et pedes : vt cer=
tificaret diſcipulos ꝙ corpus quod
paſſum fuerat reſurrexit. Ut ad=
huc autem magis certificaret:ali=
quid manducabile petijt.vnde di=
citur.Adhuc autem illis non credē
tibus ⁊ mirantibus pre gau.dixit. Nota myſte= riū alle= gorie.
Habetis hic aliquid quod mānduce
tur.Gregorius niſenꝰ. Et iuſſu qui
dem legis paſcha cum amaricanti
bus edebatur:quia adhuc amari=
tudo manebat:poſt reſurrectionē
vero cibꝰ fauo mellis dulcoratur.
vnde ſequitur. At illi obtulerunt ei
partem piſcis aſſi : et fauum mel=
lis. Beda. Ad inſinuandum ergo
reſurrectionis ſue veritatem : non
ſolum tangi a diſcipulis:ſed etiā
conueſci cum illis dignatur : ne ar
bitrentur eum non ſolide:ſed ima=
ginabiliter ſibi apparere.vnde ſe
quitur.Et cum manducaſſet corā
eis ſumēs reliquias dedit eis.Mā
ducauit quidem poteſtate non ex
neceſſitate. Aliter enim abſorbet

aquam terra ſitiens : aliter ſol ca=
lens : illa indigentia iſte potentia.
Grecus. Si damus dominum vere
comediſſe : demus et omnes homi
nes poſt reſurrectionem vti ciborū
fomentis. Sed que ex quadam di
ſpenſatione fiunt a ſaluatore : non
ſunt regula et norma nature : quo
niam in quibuſdam alijs diſpenſa
uit. Reſuſcitabit enim noſtra corpo
ra incorrupta : qui tamen dereliq̄t
proprij corporis foramina : que cla
ui forauerant ⁊ lateris cicatricem:
vt oſtendat ꝙ manſit poſt reſurre=
ctionem. natura corporis nec eſt in
aliam mutatus ſubſtantiam. Bed.
Manducauit ergo poſt reſurrectio
nez: nō quaſi cibo indigens : nec q̄ſi
in reſurrectione qua expectamus
cibis egere ſignificās: ſed vt eo mo
do naturam corporis reſurgentis
aſtrueret. Myſtice autem piſcis aſ
ſus quem chriſtus comedit: ſignifi=
cat chriſtum paſſum: ipſe enim la=
tere dignatur in aquis generis hu
mani. Capi voluit laqueo mortis no
ſtre: ⁊ quaſi tribulatione aſſatus ē
tempore paſſiōis ſue. ſed fau⁹ mel
lis nobis extitit in reſurrectione.
In fauo quidem mellis vtranq̄ na
turā exprimere voluit perſone ſue.
Fauus quippe mellis in cera eſt:
mel vero in cera eſt diuinitas in hu
manitate. Theophi. Uidentur au
tem ⁊ comeſta aliud habere myſte
rium: ꝙ enim manducauit partem
piſcis aſſi: ſignificauit ꝙ naturam
humanam in huius vite mari na=
tantem aſſans eā igne proprie dei
tatis ⁊ exiccans eius humiditatē:
quam a profundis vndis contraxe
rat: eſcam fecit diuinam: ⁊ eā que
prius erat abominabilis prepara=
uit deo cibum ſuauem: quod ſigni=
ficat fauus mellis. vel per piſcem
aſſum ſignificat vitam actiuam cō
ſumentem noſtram humiditatem
laborum prunis contemplationem
vero ſignificat per fauum mellis:
propter dulcedinem eloquiorū dei.
Beda. Poſtq̄ autem viſus eſt ⁊ ta
ctus māducauit ne aliquos ſenſus
humanos ludificaſſe videretur mi
ſit manus ad ſcripturas. vnde ſeq̄
tur: Et dixit ad illos. Hec ſunt ver
ba que locutus ſum ad vos: cū ad
huc eſſem vobiſcum. id eſt cum ad
huc eſſem in carne mortali in qua
eſtis ⁊ vos. tunc quidem in eadem
carne reſuſcitatus erat : ſed cum il
lis in eadem mortalitate non erat.
⁊ ſubdit. Quoniam neceſſe eſt im
pleri omnia que ſcripta ſunt in le=
ge moyſi ⁊ prophetis ⁊ pſalmis de
me. Auguſti. de con. euangeliſta.
Illud attendant qui magicis arti
bus chriſtum tāta potuiſſe ⁊ nomē
ſuum ad apoſtolos in ſe ꝯuertēdos
arte ipſa conſecraſſe delyrant vtrū
potuit magicis artibus prophetas
diuino ſpiritu anteq̄ in terra naſce
retur implere. Neq̄ enim ſi magi=
cis artibus fecit vt coleretur ⁊ mor
tuus magus erat anteq̄ natus cui
prophetando venturo gens vna de
putata eſt. Redargutio hereticorum.

¶ Tunc aperuit illis ſenſum
vt intelligerent ſcripturas : ⁊
dixit eis. Quoniam ſic ſcriptū
eſt: ⁊ ſic oportebat chriſtū pa
ti ⁊ reſurgere a mortuis tertia
die: ⁊ predicare in nomine ei⁹
penitentiam ⁊ remiſſionē pec
catorum in omnes gentes inci
pientib⁹ ab hieroſolyma. Uos
āt teſtes eſtis horū: ⁊ ego mit=
tā ꝓmiſſum patris mei in vos.
Uos āt ſedete i ciuitate q̊ad uſ
q̄ induamini virtute ex alto.

¶ Beda. Poſtq̄ prebuit ſe videndū
oculis: manibus contractandum:
legis commemorauit ſcripturas :
conſequenter aperuit ſenſum: vt in
telligatur quod legitur. vnde dicit.
Tūc apuit illis ſenſū: vt itelli. ſcri.
Theo. Alioq̄n q̄ño eorū aīa turba
ta ⁊ vacillās circa xp̄i myſteriū ſtu
duiſſet: ſz ⁊ ṽbis eos docuit. Seq̄t
el. Et di. eis: q̄m ſic ſcri. ē ⁊ ſic opo:.
xp̄m pati. ſ. per lignū crucis. Beda.
Perdidit autem chriſt⁹ fructū paſ

eſur: ctiōis litas

ſionis:ſi non eſſet veritas reſurre:
ctionis. vnde ſubdit. Et reſurgere a
mortuis die tertia. Deinde poſt cō:
mendatā ſui corporis veritatem:cō
mendat eccleſie vnitatē cum ſubdit.
Et predicare in nomine eius penitē
tiam et remiſſionē peccatorū in om
nes gentes. Euſe. Dictum eñ erat.
Poſtula a me:⁊ dabo tibi gentes he
reditatē tuam. Oportebat autē con
uerſos ex gentibus expiari a quoli
bet contagio et macula ipſius virtu
te:quaſi contaminatos ab errore de
monū:ydolatrie:⁊ quaſi nuper con
uerſos a vita execrabili et impudi:
ca. et ideo dicit:ꝙ oportet predicari
prius quidem penitētiam:conſequē
ter remiſſionē peccatorū in oēs gen
tes. Eis eñ qui priuſꝙ veram oſtē
derunt malorū penitentiā:ſalubri
gratia veniā commiſſorū donauit:
pro quibus ⁊ mortem ſubiit. Theo.
In hoc vero ꝙ dicit. Penitentiam ⁊
remiſſionem peccatorū:etiam de ba
ptiſmate meminit:in quo per depo
ſitionē priorum ſcelerū ſubſequitur
venia peccatorū. Sed quo pacto in:
telligetur in ſolo chriſti nomine ba
ptiſma fieri : cum alibi mandet hoc
fieri in nomine patris et filij et ſpiri
tusſancti? Et primo quidem dicim⁹
ꝙ non intelligiẗ ꝙ in ſolo chriſti no
mine fiat baptiſma:ſed ꝙ chriſti ba
ptiſmate aliquis baptizetur. i. ſpiri
taliter nō iudaice nec tali quali Joā
nes baptizabat ad ſolam penitētiā:
ſed ad ſpūs alium participationem.
ſicut et chriſtus in iordane baptiza:
tus. oſtendit ſpm̄ſanctum in ſpecie
columbina. Porro baptiſma in chri
ſti nomie. i. morte chriſti intelligas:
ſicut eñ ipſe poſt mortē triduo re:
ſurrexit:ſic et nos ter in aquaꝫ mer:
gimur:et conuenienter emergimur
incorruptibilitatis ſpiritus arram
recipientes. Hoc etiam chriſtus no:
men continet in ſe : et patrem quaſi
vnctorem et ſpm̄ quaſi vnctionem:⁊
filium quaſi vnctū:ſcilicet ſm̄ huma
nam naturam. Nō aūt decebat am
plius bipartitū eſſe humanū genus
in iudeos et gentiles. Et ideo vt om

eſolu: o pul: ga.

nes in vnū vniret mandauit incipe
re ſermonē a hieruſalē:et ad gētes
terminari. vnde ſequitur. Incipi. ab
hieruſalem. Beda. Non ſoluꝫ quia
credita ſunt illis eloquia dei et eorꝫ
eſt adoptio filiorꝫ et gloria:verum
etiam vt gentes variis erroribꝰ im
plicate hoc maxime indicio diuine
pietatis ad ſpem venire prouocenẗ:
ꝙ eis qui filiū dei crucifixerunt ve:
nia concedetur. Chryſoſto. Inſuper
ne dicerent aliqui : ꝙ omiſſis notis
iuerunt ſe oſtēſuros ad extraneos.
Ideo prius apud ipſos occiſores pā
dunt reſurrectionis ſigna in eadem
ciuitate : in qua prorupit temerariꝰ
auſus. Ubi enim crucifixores crede
re videntur:reſurrectio plurimū de
monſtratur. Euſeb. Cū ſi ea q̄ chri:
ſtus predixit iam ſortiūtur effectū:
et verbum eius viuum et efficax p
vniuerſuꝫ mundū oculata fide per
ſpicitur tempus eſt non incredulos
eſſe erga eum qui protulit verbum:
cum enim neceſſe eſt diuinā vitam
ducere:cuius opera viuida verbis
conſona oſtendūtur:que quidē mini
ſterio apoſtolorꝫ impleta ſunt. vn:
de ſubdit. Uos autē eſtis teſtes ho
rum:mortis ſcilicet ⁊ reſurrectiōis.
Theophi. Conſequenter ne turbati
cogitarent quomodo nos homines
ydiote teſtimoniū perhibebimꝰ gē:
tibus et iudeis qui te occiderūt ſub
iūgit. Et ego mitto promiſ. pa. mei
in vos:quod ſcilicet per iohelē pro
miſerat dicens. Effundam ſpiritum
meū ſuper omnē carnem. Chryſoſt.
Sicut autē milites inuaſuros mul:
tos nemo dux exire ſinit donec ar:
mati ſint:et ſic diſcipulos ante ſpiri
tus deſcenſum:ad conflictum regre
di non permittit. vnde ſubdit. Uos
autem ſedete in ciui. quoaduſꝙ in: — Aduēt' ſpūſſcti.
dua. vir. ex alto. Theo. i. virtute nō
humana ſed celeſti. nec dixit. Suſci
piatis:ſed induamini : integrā tute
lam ſpiritalis velaminis indicans.
Beda. De hac autē virtute. i. ſpiri:
tuſancto dicit etiaꝫ angelus marie.
Et virtus altiſſimi obūbrabit tibi.
⁊ ipſe dominꝰ alibi. Nā et ego noui

virtutē de me exiſſe. Theophi. Cur
autem nō chriſto preſente vel eo di=
ſcedente ſtatim ſpiritus venit? De=
cebat eñ eos fieri cupidos rei: et de
mū recipere gratiam. tunc eñ ma=
gis ad deum erigimur: cū incumbit
neceſſitas. oportebat enim interim
noſtram comparere naturā in celo:
et federa ꝯſummari: ac deinde ſpi=
ritum aduenire: et gaudia celebra=
ri ſerena. Attende etiam quantam
eis neceſſitatem impoſuit hieroſo=
lymis eſſe: in eo ꝙ illic ſpiritum pro
miſit largiri. Ne eñ rurſus poſt ei⁹
reſurrectionem aufugerent: hac ex
pectatione quaſi quodā vinculo om
nes ſimul eos ibi detinuit. Dicit au
tem. Donec induamini virtute ex al
to. Nec expreſſit quando vt ſint iugi
ter vigiles. Quid ꝗ miraris: ſi diem
nobis nouiſſimū non pandit: cū diē
hunc propinquum pandere noluit?
Gregorius in paſtora. Admonendi
ſunt ergo quos a predicationis offi
cio: vel imperfectio vel etas prohi=
bet: et tamen precipitatio impellit:
ne dum ſibi tantū onus officij preci=
pitatione arrogant: viam ſibi ſubſe
quentis meliorationis abſcindant.
Ipſa eñ veritas que repente quos
vellet roborare potuiſſet: vt exem=
plum ſequentibus daret: ne impfe=
cti predicare preſumerēt: poſtꝗ ple=
ne diſcipulos de virtute predicatio
nis inſtruxit: mandauit eis vt in ci=
uitate ſederēt donec induerētur vꝛtu
te ex alto. In ciuitate ꝗppe ſedem⁹:
ſi intra mētiū nr̄arum nos clauſtra
ꝯſtringim⁹: ne loquēdo exteri⁹ eua=
gemur: vt cum virtute diuina perfe
cte induimur: tūc quaſi a nobiſmet=
ipſis foras etiā alios inſtruentes
exeamus. Ambro. Conſiderem⁹ au
Reſolu=
tio vti=
lis.
tē quomodo ſm ioannē acceperint
ſpiritūſanctū: hic autē in ciuitate iu
bentur ſedere: quoadusqꝫ induan=
tur virtute ex alto: ſed ſpiritūſanctū
vel illis. x. q̄ſi pfectiorib⁹ inſufflauit
et reliq̄s poſtea tribuēdū pmittit: vl'
eiſdē ibi iſufflauit: hic ſpopōdit. Nec
videt eſſe ꝯtrariū: cū diuiſiōes ſint
gratiarū. ꝗ aliā inſufflauit ibi opa
tionē: hic aliā pollicetur. Ibi enim
remittendorū gratia tributa eſt pec
catorū: qđ videt eſſe anguſtius: et iō
inſufflat. a chriſto: vt credas ſpiri=
tūſanctum chriſti: et credas de deo
ſpiritū. Deus eñ ſolus peccata di=
mittit: lucas autem linguarum gra
tiam deſcribit effuſam. Chryſo. Uel
dicit. Accipite ſpiritūſanctū: vt eos
idoneos faceret ad receptionē qđ
futurum eſt: vt preſens indicauit.
Auguſti. xv. de trini. Uel dominus
poſt reſurrectionē ſuam bis dedit
ſpiritūſanctū: ſemel in terra ꝓpter
dilectionē proximorum: et iterum
de celo propter dilectionem dei.

¶ Eduxit āt eos foras ī betha
niā: et eleuatis manibus ſuis
benedixit eis: et factum eſt. dū
benediceret illis receſſit ab eis
et ferebatur in celū. et ipſi ado=
rantes regreſſi ſunt in hieruſa=
lem cum gaudio magno: et erāt
ſemper in templo laudantes et
benedicentes deum. Amen.

¶ Beda. Pretermiſſis omnibus q̄
per. xliij. dies agi a domino cum di=
ſcipulis potuerunt: primo diei re=
ſurrectionis eius ꝯiungit tacite no
uiſſimū diem quo aſcendit in celum
dicens. Eduxit autem eos foras in
bethaniam. Primo quidem ꝓpter
nomē ciuitatis que domus obediē=
tie dicitur: qui enim propter inobe=
dientiā peruerſorū deſcendit: propter
obedientiā conuerſorum aſcendit.
deinde propter ſitum eiuſdem ville
que in latere montis oliuarum po= Betha
ſita eſſe narratur: q: videlicet obe= nie ſi=
dientis eccleſie domus in ipſi⁹ ſum gnifica
mi montis: id eſt in chriſti latere: fi tio.
dei: ſpei: dilectioniſqꝫ ſue fundamē
to locauit. Eos autē benedicit: qui
bus precepta docēdi tradiderat. vn
de ſequitur. Et eleuatis manibus
ſuis bn̄dixit eis. Theophil'. Forſan
vim conſeruatiuā influens eis vſqꝫ
ad aduentū ſpiritus: et fortaſſis in=
ſtruens nos: vt quotiens recedim⁹:
benedictionib⁹ ſubditos deo commē

demus. Origē. Qd autem eleuatis
manib⁹ benedixit eos: ſignificat ꝙ
deceat benedicentē cuiꝗ ornatū eſſe
varijs operibus et arduis reſpectu
aliorum: ſic enim manus tolluntur
in altum. Chryſoſto. Attendite autē
ꝙ dominus bīauia repromiſſa aſpe
ctu ſubijcit. promiſerat quidem cor=
porum reſurrectionē: a mortuis re=
ſurrexit: et p. xl. dies diſcipulos cer
tificat. promittitur etiā ꝙ in nubib⁹
raptemur in aere: ⁊ hoc ipſe patefe
cit per opera. Sequitur enim. Et fa
ctum eſt dum benediceret illis: receſ
ſit ab eis ⁊ ferebatur in celū. Theo.
Et helyas quidē videbatur quaſi
aſſumi in celū: ſed ſaluator ipſe pre
curſor omniū aſcendit in celum: ap=
pariturus diuino conſpectui in ſa=
cro ſuo corpore: et iam noſtra natu=
ra in chriſto honorat̄ a qualibet vir
tute angelica. Chryſoſt. Sed dices:
quid intereſt mea? qꝛ ⁊ tu in nubib⁹
ſuſcipieris ſimiliter: nā corpus tuū
connaturale eſt illi corpori. Erit igi
tur et corpus tuū tam agile vt poſſit
tranſire per aera. nam ſicut caput:
ſic ⁊ corpus: ſicut principium: ſic et fi
nis. Aſpice autem quomodo hono=
dotes corpor. ratus es per hoc principiū. Infima
pars ratiōalis creature hō erat: ſꝫ
pedes effecti ſunt caput ⁊ ſublimati
in regiam ſedē in ſuo capite. Beda.
Aſcendente autem in celū domino:
diſcipuli adorantes vbi ſteterūt no
uiſſime pedes eius: confeſtim hiero
ſolymā redeunt: vbi promiſſionem
patris ſunt expectare cōmoniti. Se
quitur enim. Et ipſi adorantes: re=
greſſi ſunt in hieruſalem cum gau=
dio magno. Gaudia magna agunt:
quia deum ac dominū ſuū poſt triū
phum reſurrectionis etiā celos pe
netraſſe letantur. Grecus. Et erant
vigilātes non degentes in proprijs
laboribus: ſed expectantes supernā
gratiam conuerſantur in templo in
ter cetera etiam loci honeſtatē addi
ſcentes. vnde dicitur. Et erant ſem=
per in templo. Theophi. Nondum
aderat ſpiritus: et iam ſpiritaliter
conuerſantur: prius erant recluſi: iā
ſtant in medio principū ſacerdotū:
nec aliquo diſtrahuntur mundano:
ſed omnibus contēptis iugiter deū
laudāt. Sequitur enī. Laudantes ⁊ Figura luce iter euāgeliſtas.
benedicentes deum. Beda. Et attē=
de ꝙ Lucas inter quattuor anima=
lia celi deſignatus accipitur per vi=
tulum: cuius victima qui in ſacerdo
tium eligebātur initiari ſunt iuſſi:
eo ꝙ ipſe ſacerdotium chriſti cete=
ris amplius exponendū ſuſcepit. et
euangeliū ſuum quod a miniſterio
templi per ſacerdotium zacharie ce
pit: in templi deuotione compleuit:
et apoſtolos ibi miniſtros noui ſa=
cerdotij futuros: non in victimarū
ſanguine: ſed in laude dei et in be=
nedictione concluſit: vt in loco ora=
tionis et inter laudū deuotiones p=
miſſum ſpiritusſancti aduentū pa=
ratis cordibus expectēt. Theophi.
Quos nos imitantes in ſacra vita
ſemper degamus laudantes et be=
nedicentes deum: cui eſt gloria ⁊ be
nedictio ⁊ virtus in ſecula. Amen.

¶ Finem ſortiuntur optatū aurei
Commētarij Thome aquinatis in
euangeliū Luce. opa magiſtri Guil
helmi huyon calchographi Lugd.
cōmorantis: Impenſis vero honeſti
viri Jacobi. q. Franciſci de Gionta
florentini ⁊ ſociorū eius Anno ſalu
tis. M. dxx. xj. kal. decemb.

¶ Regeſtum.

a a a. b b b. c c c. d d d. e e e. f f f. g g g
h h h. i i i. k k k. l l l. m m m. n n n.
o o o. p p p. q q q. r r r. s s s. t t t. v v v
x x x. y y y. z z z. ⁊ ⁊ ⁊. ꝯ ꝯ ꝯ. Oēs ſunt
quaterni dēpto ꝯ qui eſt duernus.